

3270

035, 1 MBSK 1
FCA

035,1MBSx1,1 5508

F6A

Appayyashastri, BS
Chivukuda.

Shri garga bhagavatam

5508

• • • • •

[illegible]

035, IMBS-1,1
F6A

SRI JAGATPU J V SHIVABADHYA
JHANA SIMI... DIR

Jangamw SIMI... AR NASL

Acc. No. ~~3870~~

5508

A. 85

శ్రీగర్గభాగవత బాలనీత్యాద్యనేక గ్రంథకర్త.

చివ్రకుల అప్పయ్యశాస్త్రి.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గభాగవత

విషయసూచిక.

విషయము.

పుట.

—♦ గోలోకఖండము ♦—

శ్రీగర్గభాగవత మాహాత్మ్యము	
ఇష్టదేవతాప్రార్థన	
శ్రీగర్గాచార్యుండు నైమిశారణ్యమున కేతేచుట	౧
బహులాశ్వేందు నారదమునిని సత్కరించి ప్రశ్నించుట	౨
నారదుండు బహులాశ్వనకుఁ బరమాత్మావతారంబులంగూర్చి తెలుపుట	౨
బ్రహ్మదేవుండు దేవవాసుదేవసహితంబుగా గోలోకంబున కేగుట	౫
గోలోకవర్ణనము	౫
బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	౧౦
శ్రీకృష్ణుండు దేవతల కుచితోక్తులాడుట	౧౧
శ్రీరాధాకృష్ణ సంవాదము	౧౨
శ్రుతిరూప గోపికల వృత్తాంతము	౧౪
మైథిలాదినారీ వృత్తాంతము	౧౬
మునిరూపాది గోపికల పూర్వచరిత్రము	౧౭
కృష్ణుండు యోగమాయను నియోగించుట	౨౧
కంస పూర్వజన్మ వర్ణనము	౨౨
కంసుండు దిగ్విజయం బొనర్చుట	౨౩
రాధావతార వర్ణనము	౩౩
దేవకీవసుదేవ వివాహవర్ణనము	౩౬
బలరామావతార వర్ణనము	౩౮
శ్రీకృష్ణజనన కథాప్రారంభము	౪౧
శ్రీకృష్ణావతార ఘట్టము	౪౨
దేవకీవసుదేవు లావిర్భవించిన శ్రీకృష్ణుని వినుతించుట	౪౩
నందుండు పుత్రోత్సవంబుకేయుట	౪౭
పూతన కంసప్రేతయై గోకులంబున కేతెంచుట	౫౧
శ్రీకృష్ణ కవచము	౫౨
పూతనా పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	౫౩
కాలకృష్ణుండు లక్ష్మణురవధం గావించుట	౫౫

విషయము.

పుట.

ఉత్పాదానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	11
బాలకృష్ణుండు తృణావర్తునిం గూల్చుట	...	12
బ్రాహ్మణులు శ్రీకృష్ణునకు రక్షణియుట	...	13
తృణావర్త పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	14
యశోదానందుల పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	15
గర్భుండు గోకులంబున కేగి రామకృష్ణులకు నామకరణంబులఁ గావించుట	...	16
గర్భుండు వృషభానుని దరికరిగి రాధాకృష్ణ ప్రశంసఁ జేయుట	...	17
నందుండు నందనునింగొని భండీరవనంబున కేగుట	...	18
శ్రీరాధాకృష్ణులకు వివాహమువఱకు త్వంబు రహస్యంబుగా జరుగుట	...	19
రాధ శిశువైన హరిని తిరిగి గోకులంబునకుఁ జేర్చుట	...	20
శ్రీకృష్ణ బాలలీల	...	21
శ్రీకృష్ణ దధిచార్యలీల	...	22
నారదుఁడు నందోపనంద వృషభాను లక్షణంబులఁ దెలుపుట	...	23
శ్రీకృష్ణ మృగ్ధక్షణలీల	...	24
విశ్వరూప ప్రదర్శనము	...	25
యమశార్జున మోక్షము	...	26
యమశార్జున పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	27
దుర్వాసుండు గోకులంబందలి నందనందనునింగొంచి మోహంబు జెందుట	...	28
దుర్వాసుండు వాసుదేవునిం గీర్తించుట	...	29

—♦ బృందావనఖండము ♦—

సన్నందుండు నందునకు బృందావనంబును వర్ణించి చెప్పుట	...	30
వారాహావతార వర్ణనము	...	31
గోవర్ధనపర్వత చారిత్రము	...	32
యమునానదీ చరితము	...	33
నందుండు యాదవసహితంబుగా బృందావనంబున కరుగుట	...	34
శ్రీకృష్ణుండు వత్సానురుని వధించుట	...	35
వత్సానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	36
శ్రీకృష్ణుండు బకాసురుని జయించుట	...	37
బకాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	38
శ్రీకృష్ణుం డఘాసురునిం బరిమార్చుట	...	39
అఘాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	40
శ్రీరామకృష్ణులు పాశుపాల్యం బొనరించుట	...	41

విషయము.

పుట.

రామకృష్ణులు ధేనుకాసురుని జంపుట	...	౧౦౦
ధేనుకాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౧౦౩
శ్రీకృష్ణుడు కాళియమర్దనంబు జేయుట	...	"
కాళియపత్నులు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	...	౧౦౫
శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిపానం బొనర్చుట	...	౧౦౬
కాకభుశుండిముని కథ	...	౧౦౭
కాళియ వ్యూలోపాఖ్యానము	...	౧౦౮
శ్రీరాధాకృష్ణ ప్రీతివర్ణనము	...	౧౧౨
తులసీవ్రత మాహాత్మ్యము	...	౧౧౮
శ్రీకృష్ణుండు మాయాగోపికయై రాధ దరికేగుట	...	౧౨౧
మాయాగోపికా రాధికా సంవాదము	...	౧౨౩
రాసక్రీడావర్ణనము	...	౧౨౪
గోపీవిరహ వర్ణనము	...	౧౩౫
గోపికలు శ్రీరాధాకృష్ణుని గీర్తించుట	...	౧౩౮
శ్రీకృష్ణుండు గోపికలకుఁ బ్రసన్నుండగుట	...	౧౩౯
యమునా తటమందు రాధాకృష్ణుండు విహరించుట	...	౧౪౦
శంఖచూడ కంసులు గదాయుద్ధం బొనరించుట	...	౧౪౧
శ్రీకృష్ణుండు శంఖచూడుని వధించుట	...	౧౪౨
గోపికలు విహ్వలలై శ్రీకృష్ణునిం జేరుట	...	౧౪౪
ఆసురిమహాముని కథ	...	౧౪౫
శంఖచూడోపాఖ్యానము	...	౧౪౮

— గిరిరాజఖండము —

శ్రీకృష్ణుండు తండ్రిని నిండ్రపూజనుగూర్చి ప్రశ్నించి గోవర్ధనగిరిని బ్రశంసించుట	...	౧౫౩
గోవర్ధన పూజావిధి	...	౧౫౪
గోవర్ధన పూజా మహోత్సవము	...	౧౫౫
ఇంద్రుండు గోకులంబుపైఁ గోపించుట	...	౧౫౭
శ్రీకృష్ణుండు గోవర్ధనపర్వతం జెత్తుట	...	౧౫౮
శ్రీకృష్ణాభిషేకము	...	౧౫౯
గోపకులు శ్రీకృష్ణుని బరీక్షించి నిస్సందేహులగుట	...	౧౬౧
దధిహరణలీల	...	౧౬౭
గిరిరాజ విభూతి వర్ణనము	...	౧౬౮
గిజరాజోత్పత్తి వర్ణనము	...	౧౭౦
గిరిరాజ మాహాత్మ్యము	...	౧౭౩

—♦ మాధుర్యఖండము ♦—

శ్రుతిగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౭౮
ఋషిగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౧
మిథిలాగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౩
కాసలగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౬
అయోధ్యావాసిగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౮౮
యజ్ఞసీతోపాఖ్యానము	...	౧౯౫
ఏకాదశీవ్రత వర్ణనము	...	౧౯౬
పులిందినీగోపికోపాఖ్యానము	...	౧౯౯
రమాసఖ్యాదిగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౦
దివ్యాత్రిగుణవృత్తిగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౩
దేవకన్యాగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౪
జాలంధరీగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౫
సముద్రకన్యకాదిగోపికోపాఖ్యానము	...	౨౦౮
యమునాపంచాంగము	...	౨౦౯
యమునా కవచము	...	౨౧౦
యమునా స్తోత్రము	...	౨౧౧
యమునా పటల పద్ధతులు	...	౨౧౨
ప్రలంబాసుర వధ	...	౨౧౪
ప్రలంబాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౧౫
కృష్ణుండు దావాగ్నినిమ్రుంగి గోపకులను రక్షించుట	...	౨౧౬
శ్రీకృష్ణుండు గోపకులకు వైకుంఠలోకంబు జూపుట	...	౨౧౮
సుదర్శనోపాఖ్యానము	...	౨౨౦
శ్రీకృష్ణుండు వ్యోమారిష్టానుదులను వధించుట	...	౨౨౧

—♦ మధురాఖండము. ♦—

కంసుండు శ్రీకృష్ణ వధార్థంబై పన్నాగంబులఁ బన్నుట	...	౨౨౫
కంసుం డక్రూరుని గోకులంబునకుఁ బంపుట	...	౨౨౭
వాసుదేవుండు కేశినిశాచరుం డ్రుంచుట	...	౨౨౮
కేశి పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౨౯
అక్రూరుండు గోకులంబున కరుగుట	...	౨౩౦
శ్రీకృష్ణుం డక్రూర సహితుండై యరుగుచు రాధాదుల నూటదించుట	...	౨౩౩
అక్రూరుండు యమునానదిని రామకృష్ణుల దర్శించుట	...	౨౩౬

విషయము

పుట.

శ్రీకృష్ణుండు మధురకుఁ జేరుట	...	౨౩౮
రామాది సహితుండగు కృష్ణుండు రజకునిం జంపి వాయకసుదాముల ననుగ్రహించుట	...	౨౩౯
శ్రీరామకృష్ణులు కుబ్జతో సంభాషించుట	...	౨౪౦
శ్రీకృష్ణుండు ధనుర్భంగంబు గావించుట	...	౨౪౧
సూర్యాస్తమయ వర్ణనము	...	౨౪౩
మధురాపుర పురంద్రీ విరహ వర్ణనము	...	౨౪౪
సూర్యోదయ వర్ణనము	...	౨౪౫
కంసుండు మల్లరంగంబు నిర్మింపం జేయుట	...	"
శ్రీరామకృష్ణులు కువలయాపీడ గజంబును వధించుట	...	౨౪౬
రామకృష్ణులు చాణూర ముష్టికాద్యసురుల వధించుట	...	౨౪౮
శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట	...	౨౫౦
శ్రీకృష్ణబలరాములచేఁ గంసానుజ్ఞాప్తకంబు హతంబగుట	...	౨౫౩
కంసుని భార్యలు విలపించుట	...	౨౫౩
రామకృష్ణులు దేవకీవసుదేవుల చెఱమాన్ని యుగ్రసేనుని బట్టాభిషిక్తుం జేయుట	...	౨౫౪
రజక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౫౦
వాయకసుదాముల పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	౨౫౧
కుబ్జాపూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౫౩
కువలయాపీడగజ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	"
చాణూరాది మల్ల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	౨౫౪
కంసానుజ్ఞాప్తక పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	౨౫౫
పంచజన పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	...	"
శ్రీకృష్ణుండు దుద్ధవుని గోకులంబునకుఁ బంపుట	...	౨౫౬
ఉద్ధవుండు రాధాగోపికలను నూటడించుట	...	౨౫౮
గోపికాపీఠలు	...	౨౫౯
ఉద్ధవుండు గోకులంబునుండి మధురకువచ్చుట	...	౨౬౦
శ్రీకృష్ణుండు దుద్ధవసహితంబుగా గోకులంబున కరుగుట	...	౨౬౧
శ్రీకృష్ణుండు రాధతో సంభాషించుట	...	౨౬౫
శ్రీకృష్ణుండు ఋభుమునిని జీవన్ముక్తుం జేయుట	...	౨౬౭
శ్రీకృష్ణుండు రాధికకు నారదోపాఖ్యానంబుఁ జెప్పుట	...	౨౬౮

విషయము.

పుట.

బలరాముండు కోలనిశాచరుండు చుండుట	...	౨౯౫
మధురాపురీ మాహాత్మ్యము	...	౩౦౩

—♦ ద్వారకాఖండము ♦—

కంసుని భార్యలు జరాసంధు మోలకువచ్చి విలపించుట	...	౩౦౭
శ్రీకృష్ణునిపై జరాసంధుడు దండయాత్రజేయుట	...	౩౦౮
జరాసంధుండు శ్రీకృష్ణుని బహిష్కరింపఁజేయుట	...	౩౦౯
శ్రీకృష్ణుండు జరాసంధునితో డీకొనుట	...	౩౧౦
శ్రీకృష్ణుండు బలరామునికి జిక్కిన జరాసంధుని విడిపించుట	...	౩౧౫
కాలయవనుండు నారదప్రేరితుడై కృష్ణునిమీద దాడివేడలుట	...	౩౧౬
శ్రీకృష్ణుండు డర్శనమయ్యెను ద్వారకాపురంబు గట్టించుట	...	౩౧౭
కాలయవనుండు శ్రీకృష్ణుని వెంబడించి పోరుట	...	౩౧౮
ముచుకుండ వృత్తాంతము	...	౩౧౯
బలరామ వివాహమహోత్సవము	...	౩౨౩
శ్రీరుక్మిణీకల్యాణ కథాప్రారంభము	...	౩౨౬
రుక్మిణీ బ్రాహ్మణుని ద్వారకకుఁ బంపుట	...	౩౨౯
శ్రీకృష్ణుండు రథాయాధుండై కుండినపురికిఁ జేరుట	...	౩౩౦
రుక్మిణీ కృష్ణునికై నిరీక్షించి చింతించుట	...	౩౩౩
రుక్మిణీ కులదేవతా పూజకై బయలుదేరుట	...	౩౩౫
శ్రీకృష్ణ విజయము	...	౩౩౬
రుక్మి కృష్ణుని వెంబడించి పోరుట	...	౩౩౯
బలరాముండు సహోదర భిన్నయగు రుక్మిణి నూటడించుట	...	౩౪౦
శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున రుక్మిణిం బెండ్లాడుట	...	౩౪౨
శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామాది సతులం బెండ్లాడుట	...	౩౪౩
నారదుండు ద్వారకాపురాగమన హేతువులఁ జెప్పుట	...	౩౪౫
గోమతీనదీ మాహాత్మ్యము	...	౩౪౮
చక్రతీర్థ మాహాత్మ్యము	...	౩౪౯
శంఖోద్ధారతీర్థ మాహాత్మ్యము	...	౩౫౩
ప్రభాసతీర్థ మాహాత్మ్యము	...	౩౫౫
నరస్వతీతీర్థ మాహాత్మ్యము	...	౩౫౬
గోమతీసింహు సంగమ మాహాత్మ్యము	...	”
సాగర మాహాత్మ్యము	...	౩౫౮
రైవతాచల మాహాత్మ్యము	...	”

విషయము.

యజ్ఞతీర్థకపిటంకాది తీర్థమాహాత్మ్యము	...	పుట. 3౬౧
గోపీభూమి మాహాత్మ్యము	...	3౬౨
సిద్ధాశ్రమ మాహాత్మ్యము	...	3౬౫
రుక్మిణి మొదలగువారు రాధను బ్రశంసించి సత్కరించుట	...	3౭౦
శ్రీకృష్ణుండు రాధాప్రభార్యాదులంగూడి రాసక్రీడంగావించుట	...	3౭3
ద్వారకాపురీ వర్ణనము	...	3౭౬
ద్వారకా ద్వితీయదుర్గవర్ణనము	...	3౮౦
ద్వారకా తృతీయదుర్గ ప్రశంస	...	3౮౧

— విశ్వజిత్తండము —

మరుతోపాఖ్యానము	...	3౮౫
నారదముని బహులాశ్వునకు రాజనూయవృత్తాంతంబు జెప్పుట	...	3౮౮
యాదవులు దిగ్విజయార్థంబై వెడలు ప్రద్యుమ్నునభిషేకించి బహుమతులిడుట	...	3౮౯
ప్రద్యుమ్నుండు సేనాసహితంబుగాఁ గచ్చాదిదేశంబుల కరుగుట	...	3౯౪
ప్రద్యుమ్నుండు చేదిదేశంబు గెలుచుట	...	3౯౮
తలిదండ్రులు శిశుపాలునకు హితోపదేశం బొనరించుట	...	౪౦౦
శిశుపాలుండు ప్రద్యుమ్నునిపై దండెత్తుట	...	౪౦౧
ద్యుమచ్చక్తులు యాదవసేనతోఁ బోరి సాత్యకి కృతవర్మలచే నీల్లుట	...	౪౦౨
రంగసింగులు యాదవబలంబుతోఁ దలపడి భానునిచే హతులగుట	...	౪౦౪
ప్రద్యుమ్నుండు శిశుపాలునితోఁబోరి యోడించుట	...	౪౦౬
ప్రద్యుమ్నుండు కొంకణదేశాదులం గెలుచుట	...	౪౦౭
దంతవక్త్రుండు మన్మథునితోఁబోరి యోడుట	...	౪౦౯
మన్మథుండు విదర్భాదిదేశంబుల గెలుచుట	...	౪౧౩
మన్మథుం డగస్త్యమహామునింగొంచి జ్ఞానోపదేశంబు బొందుట	...	౪౧౪
ప్రద్యుమ్నుండు పరశురాముని దర్శించుట	...	౪౨౧
మన్మథుం డంగవంగాదిదేశంబుల కరుగుట	...	౪౨౨
మన్మథుండు మిథిలాదేశంబున కేగుట	...	౪౨౫
బ్రహ్మచారివేషంబుననున్న ప్రద్యుమ్నుండు ధృతిచేసిన సత్కారంబులకు మెచ్చి నిజరూపంబుతోఁ బ్రసన్నుండగుట	}	౪౨౬
ప్రద్యుమ్నుండు మగధదేశంబునకుఁ జని జరాసంధునితోఁబోరి యోడించుట		౪౨౮
ప్రద్యుమ్నుండు కురుదేశంబులం గెలుచుట	...	౪౩౪
యాదవ కౌరవ యుద్ధవర్ణనము	...	౪౩౬
రామకృష్ణులువచ్చి యాదవ కౌరవులకు సఖ్యంబుగూర్చుట	...	౪౩౯

విషయము.

ప్రద్యుమ్నుండు త్రిగర్తాదిదేశంబుల జయించుట	...	పుట.
ప్రద్యుమ్నుం డలకాపట్టణంబున కరుగుట	...	౪౪౧
కుబేరనలకూబరాది యోధపుంగవులు యాదవులతోఁ జోరుట	...	౪౪౩
కుబేరుండు బలులిచ్చి ప్రద్యుమ్నునిఁ జూగఁడుట	...	౪౪౫
మన్మథుండు కింపురుషఖండంబును గెలుచుట	...	౪౪౬
ప్రద్యుమ్నుండు హరివర్షంబు జయించుట	...	౪౪౭
మరుం డు త్తరకురుఖండంబును జయించుట	...	౪౪౮
ప్రద్యుమ్నుండు హిరణ్మయ ఖండంబును గెలుచుట	...	౪౪౯
ప్రద్యుమ్నుండు రమ్యక ఖండంబును గెలుచుట	...	౪౫౦
ప్రద్యుమ్నుండు మానవదేశంబున కేగుట	...	౪౫౧
ప్రద్యుమ్నుండు శేతుమాల ఖండంబును జయించుట	...	౪౫౨
ప్రద్యుమ్నుండు భద్రాశ్వ ఖండంబును గెలుచుట	...	౪౫౩
వృకుండను కృష్ణపుత్రుండు హృష్టదైత్యునిం గూల్చుట	...	౪౫౪
సంగ్రామజిత్తు భూతసంతాపనాసురునిం జంపుట	...	౪౫౫
అనిరుద్ధుండు వృకాసురుని వధించుట	...	౪౫౬
సాంబుండు కాలనాథరాక్షసునిం బరిమార్చుట	...	౪౫౭
దీప్తిచుంతుండు మహానాథాసురునిం దెగటార్చుట	...	౪౫౮
భానుండు హరిశ్చంద్రుడైత్యుని ఖండించుట	...	౪౫౯
శకుని రసతమ్ములు గూలుట వినిదింటింది యాదవులతోఁ జోరుటకే తెంచుట	...	౪౬౦
శకుని ప్రద్యుమ్ను యుద్ధవర్ణనము	...	౪౬౧
శ్రీకృష్ణాశ్రు నిర్గత శ్రీకృష్ణుండు తద్వధోపాయం బాలోచించి } గరుడునకుం జెప్పట	...	౪౬౨
గరుడుండు శకుని శుకహరణార్థంబై చంద్రదీప్తిపంబునకుఁ జోవుట	...	౪౬౩
శకునిదైత్యుండు శ్రీకృష్ణునితోఁ జూరి నీల్గుట	...	౪౬౪
శ్రీకృష్ణుండు చంద్రావతీపురి కేగి శరణాగతులైన శకుని భార్య } పుత్రులకభయదానం బొసగుట	...	౪౬౫
నారదుండు జనకునకు శకున్యాద్యసుర పూర్వజన్మవృత్తాంతంబు జెప్పట	...	౪౬౬
ప్రద్యుమ్నుం డిలావృతఖండంబును గెలుచుట	...	౪౬౭
శ్రీకృష్ణుండు వేదనగరంబున కేగుట	...	౪౬౮
నారదుండు జనకునకు రాగతాలస్యత్యాది భేదంబులం దెల్పుట	...	౪౬౯
ప్రద్యుమ్నుండు గంధర్వదేశంబు గెలుచుట	...	౪౭౦
ప్రద్యుమ్నుండు శక్రసఖుని జయించుట	...	౪౭౧

విషయము.

పుట.

ప్రద్యుమ్నండు సుందరీస్వయంవరంబున కేగుట	...	గీ ౦౩
ప్రద్యుమ్నండు దిగ్విజయంబొనర్చి ద్వారకాపురి కరుదెంచుట	...	గీ ౦౪
ఉగ్రసేనుండు రాజసూయం బొనర్చుట	...	గీ ౦౬

—♦ బలభద్రఖండము ♦—

ప్రాడ్విపాకముని బలరామావతారముంగూర్చి దుర్యోధనునకుం చెప్పుట	...	గీ ౦౯
జ్యోతిష్మత్సుపాఖ్యానము	...	గీ ౧౩
దేవేంద్రులు జ్యోతిష్మతిని మోపించి కోరుట	...	గీ ౧౪
జ్యోతిష్మతి ఇంద్రులను శపించుట	...	గీ ౧౬
బ్రహ్మవరంబున జ్యోతిష్మతి రేవతియై పుట్టుట	...	గీ ౧౭
ప్రాడ్విపాకుండు దుర్యోధనునకు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబు సంగ్రహించి వచించుట	...	గీ ౧౮
బలరామ రాసలీలా వర్ణనము	...	గీ ౨౦
బలభద్ర పంచాంగము	...	గీ ౨౨

—♦ విజ్ఞానఖండము ♦—

వ్యాసుండు ఉగ్రసేనుదరి కరుదెంచుట	...	గీ ౨౬
లోకకర్మగతి నిరూపణము	...	గీ ౨౮
నిర్గుణభక్తియోగ వర్ణనము	...	గీ ౩౦
భక్తమాహాత్మ్యము	...	గీ ౩౧
భక్త్యుత్కర్షణ వర్ణనము	...	గీ ౩౨
హరిమందిర ప్రతిష్ఠావర్ణనము	...	గీ ౩౪
షోడశోపచారపూజావిధానము	...	గీ ౩౭
శ్రీకృష్ణదండకము	...	గీ ౪౦
పరబ్రహ్మనిరూపణము	...	గీ ౪౩
శ్రీ గర్గభాగవతపఠ నాదిఫలము	...	గీ ౪౫

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

ఉ పోద్ధాత ము.

—ॐ—

శ్లో! నూతనజలధరరుచయే గోపవహూటీదుకూలచోరాయ

తస్మై కృష్ణాయ నమస్సంసారమహిరుహస్యబీజాయ!

గుణగ్రహణచణులారా!

ధర్మము శ్రేయస్సాధనమనియు, నధర్మంబు తద్భిన్నపేతువనియు మీకుఁ దెలియనిదికాదు. మంచిపని ధర్మంబనియుఁ జెడ్డపని యధర్మంబనియు నెఱుంగఁ జూచున్నది. ఈ ధర్మాధర్మంబులను నిర్ణయించుటకు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసంబులు ప్రబలప్రమాణంబులు. శ్రుతులపేరుషేయంబులనియు, వానియభిప్రాయంబులను మాత్రము వ్యక్తీకరించి త్రికాలజ్ఞులును నిగ్రహనుగ్రహసమర్థులు నగు మహర్షులచే నాయా యుగంబుల కనుగుణంబుగా వ్రాయఁబడినవి స్మృతులనియు ద్వీజలకుమాత్రం బివి సాత్వ్యంబులనియు, వానియాశయంబులు సులభ గ్రాహ్యంబగునట్లు మహానుభావుల చరిత్రంబుల నుపబలంబుగాఁ జూపుచురచింపఁ బడినవి పురాణేతిహాసంబులనియు, నివి స్త్రీశూద్రాదులకుఁ బాత్వ్యంబులగుననియు ఇవి యొకటితరువాత నొకటి ప్రమాణంబగుననియుఁ దెలియనగును. ఇవి విధించిన విధులను మానవు లేమాత్రమును మీఱఁగూడదు. మీఱి యధేష్టంబుగా సంచరించు వాఁ డైహికాముష్మికనుఖదూరుం డగునని శ్రీకృష్ణుండు భారతాంతర్గతమగు భగవద్గీతయందు

శ్లో! యశ్చాస్త్రవిధిముత్సృజ్య | వర్తకేకామకారతః

న స సిద్ధిమవాప్నోతి | ననుఖం న పరాం గరిం

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే | కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ |

అను శ్లోకంబుల మూలమునఁ జెప్పియున్నాఁడు. ఇంక నా శ్రుతిస్మృతినూత్రపురాణేతిహాసయథార్థభావంబులను జక్కఁగా నెఱుంగుటకై వ్యాసవశిష్టపరాశరశంకరాచార్య విద్యారణ్యాదిమహానుభావు లనేకగ్రంథంబులను రచించియున్నవారు. అవి చూడఁదగినను. కాని యేవో రెండు కావ్యశ్లోకంబులం జదివికొని వేదాదుల కర్థంబుఁ జెప్పఁబూనఁగూడదు. చెప్పఁబూనినచోఁ బరమేశ్వరద్రోహి యగును. వేద పరమేశ్వరులకు భేదంబేమాత్రంబునులేదు. ఇట్లు సర్వగ్రంథంబులందును జెప్పంబడియున్నది. వేదవేదాంగ మీమాంసాదిశాస్త్రాధ్యయనంబు చక్కఁగాఁ గావించి

తదుక్తకార్యాచరణనిష్ఠాగరిష్ఠండగుటయ కాక సత్సహవాసప్రసక్తసంబులు గలిగి నిర్మలంబగు మనంబుతో సంచరించు యోగ్యుండే యావేదంబున కర్థంబుఁ జెప్పట కర్హుండు. ఇట్టివాడు మనకు లభింపనితఱిఁ బూర్వోక్తగ్రంథరాజంబులనే ప్రమాణంబులనుగా గైకొనవలెను. ఇట్లుచేయక కొండలు మహర్షుల మనియు మహాత్ములమనియు నింకనేవేవియో పేరులం దగిలించుకొని బయలుదేరి యిచ్చ వచ్చినట్లు వేదాదుల కర్థంబులం దెల్పి ధర్మం బధర్మంబుగాను సధర్మంబు ధర్మంబు గాను బోధించి జగంబును జీకాకుపరచునపుడెల్ల సచ్చిదానందుండును, బ్రహ్మాండ ముడలనాధుండును దయాకరుండును నగు పరమేశ్వరుండు గమనించి యవతారం బుల నెత్తెదనని

శ్లో॥ పరిత్రాణాయసాధూనాం । వినాశాయ చ దుష్కుతాం

ధర్మసంస్థాపనార్థాయ । సంభవామి యుగేయుగే.

యదాయదాహిధర్మస్య । గ్లానిర్భవతిభారత

అభ్యుత్థానమధర్మస్య । తదాత్మానం సృజామ్యహం ।

అని భగవద్గీతాముఖంబున నుడివియున్నాఁడు. అట్లెత్తిన యవతారంబులు పెక్కులు. అవి యంశాంశాంశకలావేశపూర్ణ పరిపూర్ణతమావతారంబు లని యాఱుతెఱంగు లుగా నున్నవని వ్యాసాదులు నిర్ధారించియున్నారు. అందు శ్రీరామకృష్ణావతారం బులు పరిపూర్ణతమంబులు. ప్రస్తుత ప్రస్తావనీయంబు శ్రీకృష్ణావతారంబు. ఇద్దానిం గూర్చి మీరు భారతభాగవత హరివంశబ్రహ్మవైవర్తపద్మపురాణ విష్ణు పురాణాదులందును నుపనిషత్తులందును జదివి యుండవచ్చు. వాని యన్నిటి యందు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబు సమగ్రంబుగాఁ జెప్పఁబడియున్నదని తలంచి యుండ వచ్చును. కాని బ్రహ్మమానసపుత్రుండును, జ్ఞాననిధియును రాధారమణనామ సారాయణపరాయణుండును, దేవమానీండుండును నగు నారదుం డట్లెంచక గర్హ చలంబునం దపంబుఁజేసికొను శ్రీగర్గమహర్షి సమీపమునకుం బోయి “వ్యాసాదులు విడిచిపెట్టిన శ్రీకృష్ణచరిత్రంబును జక్కగాఁ జెప్పి రచింపుమనియు నీ గ్రంథంబే మిథిలాదినాథుండగు బహులాశ్వసకుఁ జెప్పి వానికిఁ దెచ్చెదననియు ” నుద్బోధింప నతండు ధన్యుండనైతినంచు నెంచుచు నంగీకరించి తత్కృష్ణపవిత్రచరిత్రంబు ద్వాదశ సహస్రశ్లోకపరిమితంబుగా “గర్గసంహిత” యను పేర నూత్నగ్రంథం బొందు రచించె. ఏతద్విషయం బింక నెఱుంగ నెంచువా రిద్దాని మాహాత్మ్యమునం బాడం గలరు.

గర్గసంహిత.

ఇద్దానియందు గోలోక బృందావన గిరిరాజ మాధుర్య మధురా ద్వారకా విశ్వకే దృలభద్ర విజ్ఞానములను నవఖండంబులు గూర్చుంబడియున్నవి. ఇందు

న్యూసాద్యను క్షవిషయంబులు విపులంబుగను, తదు క్షప్రధానవిషయంబులు క్లుప్తం
బుగను రచింపబడినవి. పండ్లెండువేల క్లోకంబు లున్నవని యీవటకుఁ జెప్పం
బడియె. ఇందు ముఖ్యంబుగా గోలోకఖండంబందలి గోపికల పూర్వచరిత్రంబులును,
గంసదిగ్విజయంబును, రాధావతారవర్ణనంబును, ఉత్కచపూతనాది పూర్వజన్మ
వృత్తాంతంబులును, రాధాకృష్ణ వివాహమహోత్సవంబును, శ్రీకృష్ణుం జూచి
దుర్వాసుండు భ్రాంతుండగుటయు బృందావనఖండంబందలి గోవర్ధనపర్వతచారిత్రం
బును, యమునానదీచరిత్రంబును, వత్సబకాదిదైత్య పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును,
రాధాకృష్ణ ప్రీతివర్ణనంబును, గిరిరాజఖండంబందలి గోవర్ధనోత్పత్తివిభూతిపూజావిధి
మాహాత్మ్యంబులును, మాధుర్యఖండంబందలి పెక్కు గోపికల చరిత్రంబులును,
యమునాపంచాంగంబును, మధురాఖండంబందలి కుబ్జావాయక సుదామచాణూ
రాది కంసాసుజాష్టక పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబులును, ద్వారకాఖండంబందలి
ద్వారకాగమన హేతునిరూపణంబును, తత్పురీతీర్థమాహాత్మ్యంబులును, ద్వారకా
దుర్గప్రశంసయు, విశ్వజిత్ఖండంబందలి మరుతోపాఖ్యానము, మన్మథదిగ్విజయం
బును, శ్రీకృష్ణపుత్రసామర్థ్యంబులును, శ్రీకృష్ణుండు పుత్రసహితుండై హిరణ్యాక్ష
పుత్రులగు శకుని మొదలగు రాక్షసులం జంపుటయు, వేదనగర వృత్తాంతంబును,
హిమాలయప్రాంతంబున మన్మథుని నుందరి వరించుటయు, సుగ్రసేనుండు రాజ
సూయంబు జేయుటయు, బలభద్రఖండంబందలి దుర్యోధన ప్రాడ్విపాకసంవాదం
బును, జ్యోతిష్కర్మపాఖ్యానంబును, బలభద్రరాసలీలయు, బలభద్రపంచాంగం
బును, విజ్ఞానఖండంబందలి వ్యాసోగ్రసేన సంవాదంబును మొదలగు నవి నూతన
విషయంబులు, పూర్వోక్తనవఖండంబులతోడనే యీ గర్గసంహిత పరిపూర్తియైనట్లు
తన్మాహాత్మ్యమునందుఁ జెప్పబడినది. ఇవిగాక అశ్వమేధఖండంబుననునది మఱియొకటి
ఇందుననేకలదు. అం దుగ్రసేనుండు నారదప్రేతితుండై శ్రీకృష్ణసమ్యుతిమీద నశ్వ
మేధయాగంబుఁ జేయఁబూనుటయు, ననిరుద్ధుండు దిగ్విజయంబునకై బయలుదేరు
టయు లోనగు పెక్కువిషయంబులు గలవు. గర్గు డీ ఖండంబు సంహితసంతయు
రచించిన తరువాతఁ గొంతకాలంబునకు రచించిన ప్లా ఖండాదియందే చెప్పియుండు
టవలన నీ సంహితాగ్రంథంబునకు నా యశ్వమేధఖండంబునకు నంతగా సంబంధ
ములేదని తెలియుదురుగాక. ఐనను దానిని సగమువఱకుఁ దెనిగించితి.

విచారణీయాంశములు.

ఇందు శ్రీకృష్ణుండు ద్వారపరకలియుగ సంధికాలమం దవతరించినట్లు తెలియు
చున్నది. ఇది భాగవతాది సర్వగ్రంథసమ్మతంబు. భాగవతాది గ్రంథంబులందుఁ
జెప్పినట్లు శ్రీకృష్ణుండు జనించిన దివసంబు శ్రావణబహుళాష్టమి యని లిఖితక
భాద్రపద బహుళాష్టమియని యీ సంహితయందు గర్గమునీండుండు వ్రాసి
యున్నాడు. దీనికిఁ గారణంబేమో విజ్ఞులు విమర్శించి నిర్ణయింతురుగాక.

మఱియు నిందు ద్వారకాఖండంబునం జక్రతీర్థమాహాత్యసందర్శంబునందు గజేంద్రమోక్షణకథ వచ్చును. అందుఁ గరిమకరంబులకు నేఁబడియైదేండ్లుమాత్రమే పోరుజరిగినట్లు తెలియుచున్నది. ఇఁక భాగవతమందన్ననో యొక వెయ్యిసంవత్సరంబు లారెంటికి దంటపోరైనట్లు వ్రాయఁబడియున్నది. కాన నిదియు విమర్శకులు విచారించుదుగాక.

ఇంక నిందు నిట్టివే యీషద్యేదంబులుగల విషయంబులుగలవేమో పరిశీలించి యథార్థంబును చెల్పుదురుగాక.

వెండియు నిందుఁ జెప్పఁబడు వైకుంఠలోకాదులేకాక అజితలోకము, గోలోకము, శ్రీలోకము, రమావైకుంఠాధోవైకుంఠోర్ధ్వవైకుంఠలోకంబులు మొదలగునవి మీఠాఁ గ్రాత్రవిగాఁ గనుపడ వచ్చును. కాని యివి శ్రుతియందును, భారతభాగవతములందు సంగ్రహించియు బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణంబునందు విస్తరించియుఁ చెల్పఁబడినది.

ఇందితరగాథలు పెక్కులు మనోహరంబుగానుండినను బ్రధానంబుగా శ్రీరాధాకృష్ణ గోపికా చరిత్రంబులున్నవి. కాన వీరింగూర్చి యిచ్చటఁ గొలదిగా వ్రాయఁదలఁచితి.

రాధ

శ్లో! అనయారాధ్యతేకృష్ణః । భగవాన్ హరి రీశ్వరః

లీలయా రసనాహిన్యా । తేనరాధాప్రకీర్తితా ।

శ్లో! రాధికాపి పరాశక్తిః । కృష్ణే చానందరూపిణీ

నిత్యా చ నిత్యసత్యస్థిః । స్వాధారేపురుషోత్తమః । (బృహద్భ్రహ్మసంహిత.)

శ్లో! రమయాతురకారస్యా । దాకారేస్త్యాదిగోపికా

ధకారోధరయాహిస్యా । దాకారోవిరజానదీ ।

అను శ్లోకములనుబట్టియు, నీ గర్గసంహితలోని గోలోకఖండమందు శ్రీరాధాకృష్ణ వివాహంబు జరిపింపఁ బురోహితుఁడుగా వచ్చిన బ్రహ్మచేపుం డవ్వారిని స్తుతించు సందర్శమునుబట్టియు, బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి రాధికాఖ్యానముంబట్టియు మఱియు నితరోద్గ్రంథంబులనుబట్టియు నా దేవి పరాశక్తి యనియు త్రిగుణాత్మిక యనియు, నిత్యయనియు విష్ణ్వనపాయనియు శ్రీకృష్ణభక్తిస్వయాపిణీయనియు చెలియు చున్నది. ఆజగదంబయంశంబువలననే వాణి మంగళభద్రతా సర్వమంగళ లుద్యవించి రనియు నీ జగదంబ శ్రీకృష్ణునకు దన యష్టభార్యలకంటెను, గోపికామణులకంటెను బ్రయతమయనియు “రాధాకృష్ణ” యని యుచ్చరింపవలెగాని విడదీసి పల్కఁగూడ దనియు, భేదబుద్ధితో విడదీసిపల్కినవారలు చారవాదినరకంబులం బడుదు రనియు వ్యక్తంబగుచున్నది. దీనింబట్టి యీ లోకమాతనుగూర్చి సామాన్యయనియు

శ్రీకృష్ణుని యుంపుడుకత్తెయనియు వ్రాయు నజ్ఞలపలుకులు నింద్యంబులనియు నిరాకరంబులనియు మనము గట్టిగా నమ్మవచ్చును. ఇంక నీ రాధాదేవింగూర్చి తెలిసికొనందలంచినవారీ గర్గసంహితాగ్రంథంబును సమగ్రంబుగాఁ బఠింతురుగాక.

శ్రీకృష్ణుడు

కృష్ణకబ్జముంగూర్చి

శ్లో! కృషి యౌవాచక శృబ్ధో! న శ్చానందవిధాయకః

సదానందసమావేశః | కృష్ణ ఇత్యభిధీయతే!

శ్లో! సద్విదానందయాపాయ | కృష్ణాయాఽశ్లిష్టకారణే

సమీ వేదాంతవేద్యాయ | బ్రహ్మణే పరమార్థనే! (బృహద్భ్యవ్యాసంహిత.)

శ్లో! సద్యఃప్రాణిపవిత్రాణి | జగతాం మంగళాని చ

కకారః కమలాకాంతః | ఋకారో రామ ఇత్యపి!

శ్లో! మకారః మధుణతః | శ్వేతదీప్యనివాసకృత్

ఋకారో నారసింహాయ | మకారోహ్యక్షరోగ్నిభుక్

శ్లో! విసర్గ చ తథాహ్యేతా | సరనారాయణావృషీ

సంప్రసాదాశ్చమట్పూర్ణా | యస్మిన్ శబ్దే మహామునీ

శ్లో! పరిపూర్ణతమే సాహ | తేన కృష్ణః ప్రకీర్తితః

తుక్కోరక్త స్తథా పీతో | వర్ణోఽస్యను యగంధరః! (గర్గసంహిత గో.అ. ౧౫.

అని చెప్పబడినది. దీని యాంధ్రీకరణము జూచిన విశేషము కాగలదు.

శ్లో! శేషో నాగో భవేద్రామః | కృష్ణో బ్రహ్మైవ శాశ్వతం | అధర్వణీకృష్ణోపనిషత్తు.

ఇట్లనే ఛాందోగ్యోపనిషత్తు, తైత్తిరీయోపనిషత్తు, గోపలో తరతాపనీయోషత్తులలోఁగూడఁ జెప్పబడి యున్నది. ఏతల్కారణంబున శ్రీకృష్ణుడు పరాత్పరుండనియు వేదాంతవేద్యుండనియు, సర్వశక్తిసంపన్నుండనియు, పూర్వహవతారంబగు పరిపూర్ణతమావతారుడనియు నెఱుంగఁబడుచున్నది. కాని కొందఱు లాకికులు గ్రంథపరామర్శచేయక గోపికావస్త్రాపహరణ జలక్రీడారాసక్రీడాదిస్థలములందైనను యథార్థంబును గుఱైఱుంగక యా యోగేశ్వరుండు చోరుండనియు, జారుండనియు, మాయలమారియనియు వారివారి ఇచ్చవచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచున్నారు. ఇది నింద్యంబు.

ఈ మహామహుండు పూర్వాధునిక స్వదేశీయ విదేశీయ పండితాఖండలుల విమర్శనంబులందు నిలిచి జగత్పూజ్యాండనియు, బరమేశ్వరుండనియు వాసిఁగాంచుటంబట్టి నే నెక్కువగా వ్రాయవలసిన యవసరంబు గాన్పింపదు. మఱియు వ్రాయుటకు శక్తియులేదు.

గోపికలు.

“గో” అనగా నిండియుండు. ఇండియంబులను వశవరచుకొనిన వారలు గోవులనియు, గోపికలనియుఁ గాఁగలదు. అనగా జితేంద్రియులని యర్థము. అజితేంద్రియాలే మునులు. ఈ మునులు శ్రీరామచంద్రవామనాద్యవతారంబులను బరాత్పరుం డెత్తినపుడు ప్రార్థించి వరంబులం గైకొని గోపికలుగాఁ బుట్టి తమ మనోరథంబులం దీర్చికొనియున్నవారు. కాని వారు కామాంధులగు గొల్లతలుకారు. ఈయథి ప్రాయంబును నాథర్వణీ కృష్ణోపనిషదాదులును, బ్రహ్మవైవర్తాది మహాపురాణంబులును, గర్గసంహితయందలి గోలోక బృందావన మాధుర్యఖండంబులును, బలపరచుచున్నవి. సీతారామాంజనేయసంవాదమందలి ప్రథమాశ్వాసంబులోని “సలలితేంద్రియ” అను పద్యంబుపైతము పూర్వోక్తాథిప్రాయంబునే విశదీకరించినది. కాన శ్రీరాధాకృష్ణగోపికామణులంగూర్చి మనము చెలిసికొని యున్నాము. ఇంక

గర్గసంహితాగ్రంథకర్త

నుగూర్చి తెలిసికొనవలసియున్నది. ఈగ్రంథకర్తపేరు గర్గాచార్యులు. వీరు వేదవేదాంగ పారీక్షులును మహర్షులును గవివరులునునై మిక్కిలి ప్రసిద్ధిజెందినవారు. వీరితో సమానుఁడగు జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్త యింతవఱకు లేడని బుధులు పలికాయున్నారు. ఈ మునింద్రుండు జ్యోతిషమునందు “గర్గసంహిత, గర్గమనోరమ” మున్నగు కబ్బంబులను, రచించియున్నాఁడు. ఈ మహామహుండు శ్రీకృష్ణచంద్రునకుఁ బురోహితుండనివదించినప్పు డాతని పూర్వపుణ్యప్రభావతపస్సామర్థ్యంబులం జెప్ప నప్పటింద్రుండుపైతం బశక్తుండని నాయాశయము. కాన నీవిషయమును విడిచి దీని యాంధ్రీకరణముగూర్చి యిండుక నిట ముచ్చటించుచున్నాను.

ఆంధ్రీకరణావశ్యకము.

ఇద్దానియం దితరగ్రంథంబులందులేని పెక్కు మనోహర సూత్రసవిషయంబు లుండుట, శ్రీరాధాకృష్ణగోపికలనుగూర్చి సంశయంబులం దీర్చి సంతోషంబుగూర్చు సద్భావంబులు నెలంగుట, ఇదివరకెవ్వరు దీని నాంధ్రీకరింపకయొండుట, నవలలను నాటకములను వ్రాయువారలకుఁ గొన్ని చిత్రకథ లుండుటయు పేతువులు. దీనికి గర్గసంహితయను నామంబునకు మాఱుగా నా యాంధ్రీకరణంబునందు

గర్గభాగవతము

అని నామకరణంబు గావించినాను. ఇందు భగవచ్చరిత్రంబును, భక్తులచరిత్రంబులు నుండుటం బట్టియు సామాన్యలోకంబు “గర్గసంహిత” యను దాని కర్థంబు గ్రహింపఁజాలదనియు గర్గభాగవతం బన్నచో నులభంబుగా నందలి కథ యెఱుంగఁ గలదనియుఁ దలంచి యట్లానామంబుంచితి. ఈ భాగవతంబునందుఁ గొన్నియెడల తేర్పు మార్పులు సమయోచితంబుగాఁ గూర్చఁబడినను మూల్యకాథిప్రాయంబునకు

విరుద్ధంబుగా నుండనేరదు. సంస్కృతకృతిలోని యమునా బలభద్ర సహస్రనామ స్తోత్రంబు లిందు వ్రాయఁబడలేదు. వానిని నాంధ్రీకరింపక ప్రత్యేకంబుగా ముద్రించిన బాగుగ నుండునని యెంచితి. ఆంధ్రభాషలో లేని యా నూతనగ్రంథరాజంబు నాంధ్రీకరించుటకు గొల్లపూడి ఆంజనేయశాస్త్రిగారు తమ జీవితకాలములో నా కొనరించిన పాచ్చరికయే యని కృతజ్ఞతతో మీకుఁ దెల్పుకొనుచున్నవాఁడను. నా కవిత్వములోని గుణావగుణములు విమర్శించి నన్ను ధన్యునిగాఁ జేయ నుధి మణులగు మిమ్ములను వేడుచున్నవాఁడను. ఇందు ముఖ్యంబులగు తప్పులు గొన్ని సవరించి తుదిని ముద్రించితి. మిగిలినవి మీరే దిద్దుకొని పఠింపఁ బ్రార్థితులు. ఇందు నే విషయంబందునైన నంతమాత్రమేనిఁ దోడ్పడిన బ్రహ్మశ్రీ వైదిమర్రి రామ మూర్తి మొదలగు సుజనుల కందఱకును గృతజ్ఞఁడనై భుక్తిభక్తిముక్తుల నొసంగుటకు శ్రీరాధాకృష్ణునిఁ బ్రార్థించుచున్నవాఁడను.

రెండవకూర్పున విస్తరించి వ్రాయఁడలఁచి యిప్పు డతిసంగ్రహంబుగా నీ యష్టాష్టతమును వ్రాసినందులకు మన్నింతురుగాక.

కా. ఏరల్లన్నను దీనినిం గుఱిచి శ్రీః కృష్ణాద్భవాలోలుపుల్

ధీరుల్ దీనదయాళురుల్ రసికులుల్ ధీమంతులుల్ భూమిలో

లేరే? చూడరే? మెచ్చరే? యికను చాఁ లింబొంద నాకేటికా

శ్రీరాధారమణుండు పూర్ణ దయహాఁ ర్నించుల్ గదా యెట్టులేక.

క. ఎందఁక నూర్చుఁడుండునొ, యెందఁక నుధాకరుండు యెనఁగునొ తారా
బృందంబెందఁకను దివి, జెందునొ యందఁక నిది న యింతుల భువిలో.

అక్షయవత్సర శ్రీరామ
సవరీ సామ్యవాసరము.
గుంటూరు.

భవద్విధేయుడు,

చివుకుల అప్పయ్యశాస్త్రి.

(శికిండావాడు.)

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవత మాహాత్మ్యము.

గరుడధ్వజకులగురు
 నాగమనర్వార్థవేది • నవ్యయమహిముగ్ధ
 యోగీశవంద్యచరణుని
 శ్రీగర్గాచార్యకవిని • సేవించు మర్జి.

శా॥ బోధాకార్యధురీణ ! మానితిలకా ! • పూర్ణి బురాణంబుల
 బోధింపఁ జెపులార వింటి మఘని • యూలంబునుం గంటి మా
 రాధామాధవసత్కథాగ్రథితగ • గ్గప్రాధసత్సంహితా
 సాధిష్ఠత్వచుహత్వసత్వరచనా • సామర్థ్యముల్ దెల్పువే !

ఉ॥ ఈవిధి శౌనకుం డడుగ • నిద్ధపురాణపరాయణుండు వే
 దావళితత్వనిర్ణయము • హత్ముడు నూతుడు మానిసం
 భావితగర్గసంహిత ప్ర • భావము నారదుచేత వింటి ముగ్ధ
 భావములందు నాటునటు • బల్కెద మీరిపు డాలకింపుడే !

ప॥ తొల్లి విమలంబును వివిధవిధఫలపుష్పవిరాజితంబును నగు కైలాస
 శిఖరంబునందు సాంద్రంబగు నొక్కవటభూరుహాధఃప్రదేశంబునఁ బ్రేక్షకమనోభి
 రామంబగు నొండుమండపమున యత్నరత్నసిద్ధసాధ్యకిన్నరకింపురుషనిషేవితుండై
 సహస్రప్రభల వెలుంగుచు లోకశంకరుండగు శంకరుండు సింహాసనాసీనుండగుట
 శర్వాణి యవలోకించి నిజమనోరథమును మనోనాయకునకు నివేదించుకొనఁదలంచి
 సర్వమంగళసంపన్నురాలై సమీపించి సన్నుతించి నాంజలియై యిట్లనియె.

చ॥ సతతము నేదో ధ్యానమును • సల్పుదు రేలకొ ? దాని నిశ్చయ
 స్థితి జనికర్మమర్మములఁ • జెప్పఁడు విష్ణుసహస్రనామముల్
 శ్రుతపడఁ దొల్లి యిష్టల య • శోదకిశోరుని పూతజీవితం
 బతులముగా వదించుటకుఁ • బ్రార్థనచేసితిఁ బ్రాణనాయకా !

ప॥ అన విని శర్వుండు శర్వాణి కిట్లనియె.

గీ! సర్వమంగళ ! రాధేశుః సచ్చరిత్ర, గర్గసంహిత యందునఁ గ్రాలుచుండె
ననఁగ నగజాసతీమణిఁ తనదువిభుని, తోడఁ దిరిగియు నిట్లు మాటాడఁదొడఁగె.

చ! కలవుగదా పురాణములు * గావ్యములు * మఱి సంహితాదులు *
గలవుగదా త్రివేదములు * గ్రాలునుగా నితిహాససంచయం
బులు నివియెల్ల వీడి యొక * మూలవసించెడి గర్గసంహిత
దలఁచితి రేలకో ? యది వి * నంగఁ గుఱూహల ముప్పతిల్లెడి.

చ! ఇదియునుగాక గర్గకవి * యాకృతి నెవ్వఁబోధఁజేసెనో
ముదమొదవించు శ్రీహరి య * మోఘవిలాసము లెట్లు నింపెనో ?
యిది వినినట్టివారు సుఖ * మెట్టి ఫలంబుల నొందనుదురో ?
యిదివఱకేరు దీని విని * వృద్ధిని జెందిరో ? వీనిఁ దెల్పుడి !

చ! ఇటులఁ బ్రియావచస్సుల గి * రీశుఁడు వించుఁ బ్రసన్నచిత్తుడై
నటువిబుధప్రకాశితస * భాగని శీతలగోత్రపుత్ర ! సం
కటహరశౌరిరాధల ప్ర * కర్త మహాత్మును గర్గసంహితో
త్కటమహిమంబుఁ బల్కెదను * దత్తరథ వినుమా ! యుమాసమా ! ౧౦

వ! తొల్లి భగవానుఁడగు హరి స్వచరిత్రంబుఁ బ్రచురింప బ్రహ్మదేవునిచేఁ
త్రార్థితుండై భూతలంబున కరిగి యరసి రాధాదేవికి జెప్పి గోలోకంబునకుఁ జన
నచట ననంతనిచే నందితుండై యాతని వేడికిఁ బూజింపఁ బవిత్రంబగు తన
చరిత్రంబు సంపూర్ణంబుగా జేషున కుపదేశించె. అంత నా యనంతం దా యనంత
శయానుజీవితంబు విరించిని విరించి ధర్మపునకును, ధర్మపు దనకుమారులకు
నుపదేశించుచు వచ్చిరి. పిమ్మటఁ దత్కథాసుధను నరుఁడు గ్రోలి నారాయణు
నకును, నారాయణుఁడు భగవత్సేవాపరతంత్రుండగు నారదమహర్షికి నుపదేశించె.
అంత నా మహర్షి త్రికాలజ్ఞుండగు గర్గాచార్యునకు భక్తనిత్యేపంబును బరమజ్ఞాన
మానితంబునగు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబుఁ జెప్ప నాగర్గుఁ డందలి మహిమం బాలోకించి
యుపదేశకుండగు నారదమహర్షిని హర్షోత్కర్ష మనస్వియగుచు సన్మానింప సంత
సించి యా నారదుండు గర్గున కిట్లనియె.

ఉ! దోస మొకింతలేనిదియు * స్తుత్య మభీష్టద మవ్యయం బనా
యాససుఖప్రదంబు గమ * లాక్షపదాంబుజభ క్తిదంబునై
వాసినిగన్న కృష్ణభగ * వానుని కీర్తిని సంగ్రహించి నీ
కీసమయంబునందు వచి * యించితి విస్తర మిద్దిసల్పుమా !

చ! విరివినిసల్పిఁటయిన * విశ్వమునం దిదియే ప్రసిద్ధి
సరగున పచ్చుకై వడిని * శక్తికొలంది నొనర్తు వ్యాసుడి

వరకు మదాజ్ఞచేత నల • భాగవతంబును సత్ప దానిని
మరుగుననుంచి నీకృతియె • మా బహులాశ్వసకు వచించెడి.

౧౩

చ॥ అనవుడు గర్గమాని విస • యావనతుండయి వీనులారఁగా

విని మునినాథ ! మీ నుడులు • విశ్వహితంబులె కాని మాకు నం
దని వటులైన మీర్కగుణఁ • దాల్చితిదేని రచించెదఁ జామీ
యనవుడు నారదుండు ముద • మందెను డెందమునందుఁ బార్వతీ !

౧౪

వ॥ అంత దేవర్షియగు నారదుండు సంతోషావేశంబున వీణలంతియల
సవరించుచు శబ్దించుచు నాడుచుఁ బాడుచు యోగీశబృందారకబృందవందితంబగు
బ్రహ్మలోకంబున కరిగె. గర్గాచార్యుడును గర్గనామంబునం బరగు నొక్క
యచలంబున నిశ్చలస్థాంతంబున నారదోపదేశంబున విన్నవియుఁ దాను గన్న
వియు నింక నెన్నెన్నియొ తెన్నుల నెన్నియున్న యా వెన్నునిమహిమంబులను,
విచిత్రచరిత్రంబులను, నారదబహులాశ్వసంవాదంబును నిరూపించుచు శ్రీకృష్ణభక్తి
వివర్ధనకరంబగు నొక్కశాస్త్రంబు ద్వాదశసహస్రశ్లోకపరిమితంబుగా రచించి
యుండె. అంత దానికి గర్గసంహితయను నామాబు ప్రసిద్ధంబయ్యె.

౧౫

ఉ॥ ఈ కృతి విన్నమాత్రన న • భీష్మములెల్ల ఫలించు నిక్కమీ
వాకున కొక్కసర్కథను • బల్కెడఁ గల్గిరొ ! వజ్రపుత్రుఁడుగ
బ్రాకటజీవిత్రుడు ప్రతి • బాహుఁడు మాలిని నాగ నాలివో
శ్రీకరకృష్ణపాలితపు • ర్ణ మధురగా నివసించె నయ్యెడఁ.

౧౬

ఉ॥ సంతతిలేమిఁ జింతలఁ గృ • శత్రుమునందుచు సంతృప్తై తపో
వంతులకుఁ నువ్వు పశు • వత్త్రోధరాప్రభృతీప్రదానముల్
సాంలేపనాశ్వమేధముఖి • సర్వమఖంబులఁ జేసియున్ మన
శ్చింతయొకింతయున్ విడక • చిక్కుచు నిట్లు విచార మొందెడిఁ.

౧౭

మ॥ ధనమా లోపములేకపోయె నిక మా • దాంపత్యసంబంధమా
యనుకూలంబు బలంబు నత్యధికమే • యారోగ్యమా యోగ్యమే
ఘనరాజ్యంబు నయాస్థితంబు గొఱతల్ • గాన్పింప వెచ్చోటఁ ద
త్తనయాభావమే భావశీల్యమయి చిం • తావార్ధి నగముంచెడిఁ.

౧౮

చ॥ పితరులు తర్పణోదకము • బెగిలి కోష్ఠముగా గ్రహించి భూ
వతిప్రతిబాహు పిమ్మటను • బాలుఁ డొకండును లేకపోవుట
గతు లిక మాకు లేవనుచుఁ • గన్నుల నీరునునించుచుండు రా
స్థితిఁగని యూరకుండవల • నెన్ మఱి యేమియొనర్తు దైవమా !

౧౯

చ॥ తురగము లున్న నేమి బహు • దుందుభిబృందము లున్న నేమి చి
త్రరథము లున్న నేమి ధన • రాశులు యోధులు నున్న నేమి ధీ

వరసచిపుర పురోహితులు • బంధువులుగ గవు లున్న నేమి నే
ర్పరితనమున్న నేమి యొక • బాలుడు నాకు జనింపనవ్వడు.

౨౦

ఉ! జేవమహర్షి సంతతి పి • త్యాణములన్నిటిఁ దీర్చివేయ మ
జ్జీవిక సార్థకంబని వ • చింపఁగ నైహికపారమార్థిక
శ్రావితసౌఖ్యముల గడవ • సల్పితి నంచుఁదలంప స్వార్జిత
శ్రీవిభవంబు మంచిదని • చెప్పఁగ నర్హుఁడు పుత్రవంతుఁడే.

౨౧

ఉ! వ్యాకరణంబునఁ గిరయు • బాధమదంబునఁ గుంజరంబు రా
శాకువలాపుచేత నిశ • కంజనికాయముచేఁ దటాకముగ
వ్యాకరణశ్రుతిస్మృతిన • యాదివిదగ్రణులఁ సభాస్థలం
బాకస ముద్రపంక్తిని వ • రాత్మజుఁడే గులమొప్పు నెప్పుడు.

౨౨

ఉ! సంతతిలేని గేహమును • జన్మము వ్యర్థములౌటఁ బ్రాజ్ఞుఁ డా
సంతును వృద్ధిఁ జేసికొని • సౌఖ్యములఁ గననొనటంచు నిం
తించనరాని చింతలను • నేడ్చెడి నాప్రతిబాహుభూవరుం
డంత స్వకీమమూర్ఖజచ • యార్జునతఁ గని యాశ వీడఁడి.

౨౩

తే! భార్యతోడుత నిట్టులఁ బ్రబలదుఃఖ, మొందుచుండిన ప్రతిబాహు, నొక్కనాఁడు
మధురయందున శాండిల్య, మాని వేడ్కఁ, జూడ నేతెంచె గిజి ! విశుద్ధచరిత !

చ! మునిపతిరాక గన్గొనుచు • మూడుగ లేచి నమస్కరించి య
ర్చనల ననేకముల సలిపి • రంజితజేయ మునీశ్వరుండు నె
మ్మనమునఁ గాతుకంబు గని • త్కౌతలనాథ ! కుటుంబరాష్ట్ర) పా
లనములఁ జక్కనుంటివె ? స, లక్షణసౌఖ్యము లబ్బుచున్న వే ?

౨౪

చ! అని యడుగంగ తేఁడు సః • లార్థవిదగ్రణి ! పూర్వజన్మసం
ప్రణిహితదోషలబ్ధనిజ • బాధ యనిర్వచనీయమయ్యె నే
మని వచియింతు ? రాష్ట్ర) మున • నన్వయమందునఁ బట్టణంబువం
దున నుఖముండినట్టులుగఁ • దోఁపదు మీరిది గుత్తైతుంగరే ?

౨౫

చ! మన ప్రతిబాహ్వానంతరము • మంచిగఁ బాలనఁ జేయువాఁ యొకం
డు నిచటలేఁడటం చెడఁగ • డుగ వెతనందుచునుండు నాప్రపల్
గనులకుఁ బండువౌ నుతుఁడు • గన్పడుగా యని నాదు భార్య నే
నును చిత్తజేవతల సతము • నొచ్చును మేమియొనర్తు ? జొత్తెట.

౨౬

ఉ! నాగతి యిట్టులుండె దయ • నా పయిఁ గూర్చుచు దివ్యదృష్టిచే
బాగుగఁజూచి వుత్తరఁగను • భాగ్యము నాకొనఁగూడఁజేయుడి !
యోగిగులావతంస ! విన • నువ్విశ్మలూరుచు నుంటి నింక నా
యోగమెటుల ఘటించునది • యొప్పుగఁ జెప్పుఁ డనెగ మహేశ్వరీ !

౨౭

- క॥ నావుకు శాండిల్యుండును, భూవర ! బహుశక్రదానముల మునుమీరల్
గావించియుంటి రందునఁ, దావకభావార్థసిద్ధి ధనరకపోయె. ౨౯
- ఉ॥ ఐన శుభప్రదంబును మ ధామహిమోత్తమ ముత్కటవ్యధా
దీనహృదబ్జమిత్రమును ధివ్యకథామృతపూరితంబు సః
తానఫలప్రదం బహిత ధారుణమా నల గర్గసంహిత
మానిని మాలినిం గలిసి ముంచితనంబున నాలకింపుమా ! 30
- చ॥ ధనమునుగోరువారలును ధర్మముగోరెడివారు విద్యలా
ర్జననొనరించువారు జెఱి సాలలనుండి విముక్తిగోరువా
రును గులదీపకాత్మజను యాపముఁగాంచఁదలంచువారలీ
ఘనమగు గర్గసంహితను గర్ణములార వినంగనా విభూ ! 31
- చ॥ క్రతువులు సత్రయాగములు గాళి గయా మధురా ప్రయాగతీ
ర్థతీగమంబులఁ గలుగు ధన్యతకంటెను గర్గసంహితా
కృతి వినుటఁ లభించు కృత కృత్యత నుత్సము గాన దీనిఁ బం
డితుఁడును బామరుండును గ డించి వినందగు నెన్నిభంగులఁ. 32
- చ॥ సతులును బిన్న పెద్దలును సర్వకులంబులవారుగూడ స
న్మతిఁ బఠింపవచ్చును వినందగు నట్లొనరింప వారని
ర్మితియును వేళలే దిది య మేయపురాతనజన్మపుణ్యసం
తతిలభించుఁగాని వెఱి దారులఁ జిక్కదు నిక్క మేలికా ! 33
- ఉ॥ పాపు లవైష్ణవుల్ జగద బాంధవులు గురుభక్తిహీనులు
దోషిడికాండ్రు నాస్తికులు ధూర్తులు గర్వులు గర్గసంహితా
ప్రాపణమం దనర్హు లిఁకఁ బ్రాణు లనిత్యము లాటచేత తే
పేపని యెట్టులొనొ యిపు డియ్యదివించు సుపుత్రుఁ గాంచుమా ! 34
- చ॥ భవనము శుద్ధిసల్పి బహు వర్ణ విచిత్రతరంగనల్లులఁ
బ్రవణతతోడఁ బెట్టుచు శు భప్రదమా కదలీవిభాసుర
ప్రవినులమండపంబున ను పల్ల వపంచకవారిపూర్ణవై
భవయుతకుంభ ముంచి గజ వక్త్రున కర్చులఁదొల్లఁ జేయుమా ! 35
- ఉ॥ నమ్మి నవగ్రహంబుల క సంతరమందునఁ బూజ సల్పి త్రా
వ్యమ్మగు గర్గసంహితకు భక్తిని నర్చి లొనర్చి నీవ్వదా
ర్థ్యమ్ముకొలంది దక్షిణగ హైమమె వెండిసె వక్త కిచ్చి యో
గ్యమ్మగు తద్గుటంబున మ హమ్మగు శ్రీఫలమంచనా విభూ ! 36
- ఉ॥ లంతట భక్ష్యభోజ్యపర మాన్నఘృతాధిలేహ్యచోష్యముల్
శాంతి మహానివేదనము సల్పుచుఁ దత్తులసేదళంబు ల

త్యంతము బూజితేసియు శుభార్తిక మిచ్చి ప్రదక్షిణంబు లా
యంతిమవాసరంబున నగ్రగణిత నొనర్చనా ప్రభా !

32

సీ! పండితపుత్రుడై భారతకథలని, ముసలమ్మకథలను ధూల్లువాని
శ్రీరంగసీతులఁ జెప్పడు దొమ్మటి, గుడిసెలలో దూరు ధూంతువాని
దబ్బట నొరులను ధబ్బిబ్బు నొనరించి, లిబ్బులఁగాజేయు లేకివాని
వైష్ణవుండనటంచు విష్ణుమిత్రుండైన, శివు నహర్నిశము దూషించువాని

తే! కామకోపాదివైరిషట్కంబువలనఁ బరగువానిని హతశతవాదములను
జేయువానిని వక్షఁజేయరాదు, గాన నందున జాగ్రత్తకాశ్యపీత !

33

చ! హతశతవాదియై జనుల కార్తిని గూర్చఁగ గర్గసంహితా
వతనము భంగమానటులఁ బల్కలు యత్న మొనర్చువాడు దా
జతరము బ్రద్దలై మడియు సందియ మిందునలేమి నెవ్వఁడో
శతహతహీనుఁ డౌచు గురు శౌరులభక్తిని నుండనా విభా !

34

చ! వరమగు బ్రహ్మచర్యవిధి వర్తిలి ప్రత్యహ మేకభుక్తమూ
జౌరవగఁ జేసియేని పరి శుద్ధహవిష్యమొ కందమూలమో
పెరుగొ ఫలంబా పూరికలొ పిడియొ భక్త్యములే స్త్రసించుచు
ధరను బరుండి తొమ్మిదిది నంబులఁదాక విసంగనా కథా.

౪౦

చ! ఎవఁడు సమస్తశాస్త్రచణుఁ డెవ్వఁడు సద్గురువంతసంభవుం
డెవఁడు కృపాకరుండు మఱి యెవ్వఁడు మాధవభక్తిపూరితుం
డెవఁ డఖిలప్రజావిశయ హింసకుఁ డెవ్వఁడు సాధుబోధనా
వివరణదత్తుఁ డెవ్వఁడు వివేకి యితండె ప్రవక్తయ్యెడిగా.

౪౧

ఉ! ఉక్తవిధి బ్రవక్తను ని యుక్తునిజేసినమీదట యథా
శక్తిగవేడి బాడబులఁ జక్కని ద్వాదశవర్ణమంత్రము
యుక్తజపంబు నల్పి సక లోత్కటవిఘ్నము లంతరింపఁగా
రక్తి స్వమిత్రబాధువులు రా నొనరించి గ్రహింపనాఁ గథా.

౪౨

వ! అంత నయ్యాచార్యవర్యుచే బ్రత్యవరోధవిహీనంబుగాఁ బ్రత్యహంబు మూడు
జాములు గర్గసంహితను నొకఖండంబుచొప్పునఁ బ్రాగల్భ్యగ్రంథునఁ జెప్పించనగు.
ఈనిర్ణీతయామత్రయకాలంబున లఘుశంకాదికృత్యంబుల నిర్వర్తించి పాణిపాదముఖ
ప్రత్యుశనంబు లాచరించుటకుఁగా నెక్కడనేని గధాంతమం దాపించి రెండుమూడు
లావాచకునకు విశ్రాంతి నీయందగు. ఇట్లు సక్రమంబుగాఁ బారాయణంబు
జేయించుచు దొమ్మిదవదినంబున నవమంబగు విజ్ఞానఖండంబున గర్గసంహితాగ్రం
థంబు నావాహనాదిబోడకోపచారంబులఁ బూజించి పిమ్మట సాధుబోధనాచతు
రుండగు నబ్బిద్ధనుగూడ శ్రద్ధమెయి నర్చింపనగు. కథావిశ్రాంతి నలటి విష్ణు

భక్తిపరాయణులగు స్త్రీపురుషజనంబులతోఁగూడఁ గాంస్యశంఖమృదంగాదిసమన్వితంబుగా నలుగడల నాట్యంబు నలుపుచు జయజయధ్వానంబులతో భగవన్నామసంకీర్తనంబు సేయందగు. అనంతరంబునం దా గర్గసంహితాకృతి స్వర్ణసింహాసనంబునందుంచి సదక్షిణగా నాచార్యుని కర్పింపఁదగు. ఇట్లాచరించినవారైహికసౌఖ్యం బనుభవించి యంతిమంబున శ్రీహరిం బొందుదురు. ఇక్కలియు గంబున నిదియే చక్కని సులభోపాయంబై యఘనిర్మూలకంబై యనంతసుఖప్రదంబై యలరారుచున్నయది. ఇట్టి గర్గసంహితాశ్రవణంబుకంటె భక్తిముక్తిప్రదంబగు నన్యం జేమియున్నదని విశవలతువో నచింపుమని ప్రతిబాహుభూవరు నడుగ నతఁ డవనతశిరస్సుఁడై ప్రసన్నుండగుచు శాండిల్యమహర్షి కిట్లనియె. ౪౩

ఉ॥ కంటిని మిమ్ము నిమ్మొయిని * గన్నులపండువగా మునీశ్వరా !
వింటిని సంహితామహిమ * వీనుల విందుగఁ బాపనాశముం
గంటిని మీరు సెప్పినప్ర * కారము కార్యములకా ఘటింప నే
నుంటిని నా సపుత్రుఁగ నె * టో యొనరింపు మటంచు వేఁడెదఁ. ౪౪

తే॥ అంత శాండిల్యమానియుఁనభిమతించి, సర్వమంగళప్రదగర్గసంహితాకృతి బ్రహ్మాంధింపఁగాఁ బ్రయత్నించి యమున, గట్టునకా మండపముఁగట్టెఁగఁగ్రువిధిని.

ఆ॥ అవల మధురయందు * నమరిన జను లది
యాలకించి యచటి * కరుగుదెంచి
రంత తేఁడును పత * నాద్యంతముల బ్రాహ్మ
ణులకు నన్నదాన * ముల నొసంగి. ౪౫

తే॥ హస్తీ రథ హయ డింగరా * నర్హ్యమణి సు
వర్ణ గో ధనరాశులఁ * బరమభక్తి
నల్ల శాండిల్యముని కిడె * నంత మునియు
గర్గసంహితాకృతిఁ జెప్పి * కొతుకమున. ౪౬

తే॥ ఆసమయమందె నీకుఁ బల్కాడినట్టి, హరిసహస్రనామంబులఁనధికకరుణఁ జెప్పె తేఁ డంతమున మునిఁసెప్పినటుల, భవనమోహను శ్రీకృష్ణుఁబుద్ధినిల్చి.

మ॥ మురళీగానమనోహరా ! విబుధసం * పూజ్యా ! జగన్మోహనా !
కరుణాభూషణ ! దైత్యశోషణ ! జగ * త్కల్యాణకృత్ప్రాణ ! యౌ
దరహాసాంతితపూర్ణచంద్రసుముఖా * ధారాధరాభవ్రభా !
దరచక్రాదిధరా ! నగేంద్రధర ! రా * ధామాధనా ! భూధనా ! ౪౭

మ॥ అని ప్రార్థించి నమస్కృతుల సలుపఁగా * నా దేవదేవుండు నం
శిని వేత్రంబును దాల్చి పీఠపటముల * సెల్వారగాఁ గోటిమా

రనిభుండై యనుకంపతో నగుచు నా ధాసతింగూడి యా

తనిమోలఁ దెసలు వెలుంగఁదగ నా ధాసేత్రపర్వంబుగాఁ. ౧౦

ప! ఇట్లు ప్రాదుర్భవించిన జగన్మోహనాకారుండగు శ్రీకృష్ణుని శాండిల్య మహర్షియు, బ్రతిభాహుభూషణియు, బట్టమహిషియును మాలినియు గాంచి ప్రత్యుత్థానం బొనరించి నమస్కరించి యిట్లుని వినుతించిరి. ౧౧

సీ! శ్రీవత్సలాంధనా! ధీగజపాక్షకా! శ్రీగళమిత్ర! చక్రీ! జోహారు గోలోకనాయకా! ధీగజలీలాన్వితా! వైకుంఠలీలాప్రవర! జోహారు దేవర్షి వందితా! ధీవ్యరూపాంచితా! గిరిరాజపతిమనోహర! జోహారు బృందావనవిహార ధీవందారకకదంబ, రక్షక! రాధేశ్వరా! జోహారు

తే! నందనందన! నారాయణ! జోహారు

దానవాంతక! మానవోత్తమ! జోహారు

సచ్చిదానంద! యంద్రదానుజ! జోహారు

కృష్ణ! రోచిష్ణ! జష్ణ! హరీ! జోహారు. ౧౨

ఉ! అంతట శ్రోతలెల్ల హరి ధీదుపదుల్ బొనరించి శ్రీవతీ!

సాంతము మాదు తప్పులను ధీజక్కగ మన్ననసేయుచు నుధీ

మంతుని వంశకర్త సుకు ధీమారు గుమారుని తేని కిచ్చి మా

కంతములేని బత్తి తమ ధీయందన నుండ ననుగ్రహింపుమా! ౧౩

చ! గిరిజ! యిటుల్ నుతింపఁ గని ధీకృష్ణఁ డఖండఘనస్వరంబునఁ

వరముని! పౌరులార! బహు ధీక్షిని నిష్ఠ మదీయవాక్యముల్

సరిగ వినుండు! గర్గకృత ధీసంహిత కామచతుష్టయప్రదం

బరిహరణంబు విన్న దమ ధీయర్థితవాంఛ ఫలించితీరెడిగా. ౧౪

చ! ఎవ రెవ రెట్టికోరికల ధీనేరియు గోరియు గర్గసంహితా

శ్రవణము నాచరించెదరొ ధీసంశయ మింతయు లేనియట్లు ల

య్యవి యవి వారివారికిని ధీహత్తునుగా యని కోర్కె లిచ్చి మా

ధవుఁడు నదృశ్యుఁ డయ్యెను ము ధీదంబును నందరు బొందిరో యుమా! ౧౫

క! మునివరశాండిల్యుండును, ఘనమధురాబ్రాహ్మణులకు ధీగౌరవఘోష

ధన మిడి ప్రత్యేకముగా జననాయకు నూటడించి ధీచనియె మృదానీ! ౧౬

ఉ! మాలిని మానినీమణి స ధీమంజసభూషణకమయై విభు

లీలల సోలి చూలు నవ ధీలంగఁ బొందియు నూతికాలమం

దోలి నుపుత్రుఁ గాంచె నిజ ధీయక్తకృతిప్రతటి జనేనుఁడు

మేలని యిచ్చె బాటులకు ధీమేదిని గోగజహేమవత్ప్రముల్. ౧౭

శ్రీ గర్గభాగవత మాహాత్మ్యము.

౯

తే! ప్రాజ్ఞ దైవజ్ఞానాజ్ఞ ను బాహువనఁగ, నామకరణంబు నల్పి యనంతరమునఁ
బారితోషిక ముతనికఁగోరినటుల, నిడుచు సంతృప్తుఁడేసి తానిట్లు తలఁచె. ౧౮

ఉ! వేసిన సత్రముల్పొనలు యి వేసిన వాపితటాకకూపముల్
జేసిన యజ్ఞయాగములు యి జేసిన గోధనభూమిదానముల్
జేసిన జేవపూజ ఫలి యి యించి యొకుమ్మడి సిల్లుఁజెందు నా
కీసమయంబునఁ దనయుఁ యి దేర్పడ సల్పుటఁగంటి ధన్యుఁగా. ౧౯

క! ఏవంవిధముడితుండై, భూవరుఁడౌ గర్గమాని యి బోధితగాథా
శ్రావిత పౌఖ్యములందుచు, శ్రీవిభు గోలోకమునకుఁ యి జవరఁజేరఁగా. ౨౦

చ! ధనగృహరాజ్యపుత్రసుఖ యి తన్వీయశస్సుకృతప్రభావవా
హనపరమార్థముల్ గలుగు యి నట్లు రచించుచు గర్గసంహితా
మునన మటంచుఁ బార్వతి కు యి మాపతిబల్కియు మిన్నకుండుటగా
గని మును లూరకుండుటయుఁ యి గాంచి యపర్ణ వచించె నిట్టులగా. ౨౧

సీ! గంగాధరా! శౌరి యి గాథాసమన్విత, గర్గసంహిత బలు యి కంగవలయు
నాపుడు శ్రీగళుఁ యి డా విష్ణుచరితంబు, సర్వంబు వినిపించి యి సంతసించి
గారిరో! కలియందుఁగంగకుఁ గుడివైపు, రెండుక్రోశములం దిఖండితముగఁ
బెంపువహించెడి యి బిల్వకేశవనానఁ, జెందిన శ్రీకర యి సిద్ధపీఠ

తే! మందు గోలోకవైష్ణవబృందసహిత, నాచు శ్రీ భాగవతసంహితాదికోశ
ములను విందువటంచుఁ దానిలుపుదలను, సల్పె నీయితిహాసంబుఁజౌనకుండ! ౨౨

చ! గిరిజ ప్రసన్నురాలగుచుఁ యి గృష్ణకథార్థిని యయ్యెఁ దత్కలిగా
నురనదియామృతభాగమున యి సొంపుదలిచ్చెడి సిద్ధపీఠమం
దరుసున సర్వమంగళ యి టంచు వచింప సురూపమొంది శ్రీ
హరికథలఁ వినఁ జనన యి మందును శౌనక! మానినాయకా! ౨౩

క! ఇది వినిపించిన వినినను, జదివించినఁ జదువువారి యి సర్వార్థంబుల్
గొదకొనుఁ బాపములన్నియు, సదమదమా విష్ణుపదముఁజక్కఁగఁ జిక్కుగా.

గద్య. ఇది శ్రీ చిపుకుల అప్పయ్యకాశ్రీ ప్రణీతంబును, సమ్మోహనతంత్రం
తర్ఫితంబును నగు శ్రీగర్గసంహితా మాహాత్మ్యంబు సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

—ॐ—

శ్రీ రాధాకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

కృతజ్ఞత.

పోషకులు.

మ. రా. శ్రీ. నెల్లుట్ల నరసింహారావుగారు, దేశముఖ, ముఖేదార్,
జనగాం, నైజాం.

„ మహాలక్ష్మీ సుబ్బయ్య పుత్రుండును, వేంకటసుబ్బయ్య
భర్తయునగు చివుకుల రామకృష్ణయ్యగారు,
మన్నూరు, ఒంగోలుతాలూకా.

„ మారేమండ నరసింగరావు పంతులుగారు, బి. ఏ.,
అసిస్టెంటు ఆడిటరు, హెచ్. ఇ. హెచ్. డి నైజాము
రైల్వే, శికింద్రాబాదు.

„ (పిశుపాటి వెంకటరంగయ్యగారి జ్ఞాపకార్థము)
వేంకట్రాయశర్మగారు, వేదశాస్త్రాంగ్ల పాఠశాలాసం
స్థాపకులు, నిర్వాహకులు, హానరరీ బెంచిమేజిస్ట్రేట్,
జమ్మనరం యెస్టేటు ప్రాప్రయిటర్లు, కరవడి,
ఒంగోలు తాలూకా.

„ పరచ లక్ష్మమాంబానంధరామ ద్వితీయపుత్రుండగు
రామేశ్వరరావుగారు, ముఖేదారు, కారేపల్లి,
ఇల్లందులపాడు తాలూకా.

„ కుమార్తె కుమారస్వామి హామకారుగారు, శికింద్రాబాదు.

„ చీకోటి వీరన్నగారు, కంట్రాక్టర్లు అండ్ జనరల్
మర్చంట్లు, శికింద్రాబాదు.

„ బూర్గు విశ్వనాథం బ్రదర్సువారు, బ్యారంకర్లు, అండు
గోల్లు మర్చంట్లు, శికింద్రాబాదు.

మ. రా. శ్రీ. జనగాం వర్తకసంఘమువారు, జనగాం.

„ చిటిమెళ్ళ నరిసిములుగారు, జనగాం.

„ నెల్లుట్ల రామశింగుగారు, హాపురము సంస్థానము

మేనేజరు, నెల్లుట్ల.

„ గాదె చినకోటిరెడ్డిగారి కుమారుడు రామకోటిరెడ్డిగారు,
భూస్వాములు, సరస్వతీగ్రంథాలయ ప్రతిష్ఠాపకులు
అండ్ మేనేజరు, తాలూకా కోఆపరేటివ్ సూపరు
వైజింగ్ యూనియన్ డైరెక్టరు, కోఆపరేటివ్ సొసైటీ
ప్రెసిడెంటు, ఫారెస్టు పంచాయితీ రిజిస్ట్రార్ ప్రెసి
డెంటు, చంద్రాజిపాలెం, సత్తెనపల్లితాలూకా,

గుంటూరుజిల్లా.

„ నాగారెడ్డి దొరవారు దేశాయి (జమీందారు)

యల్లారెడ్డితాలూకా, నిజాంబాద్ జిల్లా.

ఈ యుదారణిరోముఖ శేతద్వంధంబునకు పోషకత్వము
వహించి తగినట్లు ద్రవ్యసహాయ మొనరించి నన్ను సఫలమనోరథునిగాఁ
జేసినందులకు బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీరాధాకృష్ణం దాయురా
రోగ్య భాగ్య పుత్రపౌత్రాభివృద్ధులు కలుగునట్లు రక్షించుగాక !

ఇట్లు,

గ్రంథకర్త.

శ్రీ రాధాకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గ ర్గ భా గ వ త ము.

ఇష్ట దేవతాస్తుతి.

లావణ్యసుధాసముద్రవిలసః ధీమంతు నామ్నాయవీ
 ధీలోకోత్తరసంచరిష్ణు విజయః ధ్యేయాత్మ గంగాకరుః
 వ్యాశేంద్రాంచితదేహు విష్ణునిః బరః బ్రహ్మంబు గోపాలకుః
 లీలామానుషరూపు శంకరుని నే నిత్యంబు సేవించెదగ.

ఉ॥ విదుషదుర్ బాసర్చేద-సః ఘావళిభేదికి సంతరాయవి
 శ్చేదికి వేదవేదికి వి చిత్రతరోందురురాజసాదికి
 మోదకభాదికి ద్రుహిణః భూతపతిప్రముఖప్రశంసనా
 మోదికి నువ్రసాదికి గు బుద్ధినిషూదికి సాధువాదికి॥

ఉ॥ తోయరుహసనుండు నఘః తూలధనంజయుః దుర్తమశ్శుతి
 ధ్యేయుః దనాదివేదమయుః ధీశుః దుదారుః ధీరుః జగ
 జ్జేయుః భారతీవిభుః దేవముసీంద్రనుతుండు బ్రహ్మ దీ
 ర్ఘాయువు సత్కళాప్రతిభః సచ్చయశంబు నొసంగి ప్రోచుతగ॥

చ॥ జ్వలనుఁడు పాచకుండు రవిః చంద్రులు వస్తునుసాధకుల్ ముసీ
 శు లతిధు లద్రి వంటయిలు శుద్ధసురాపగ తోయదాత్రి నే
 ల్పులమొసకాఁడు కార్యపరిః పూర్ణవిచారకుః దన్నపూర్ణ వా
 నలలితగాఁగ విందుల ఘః సంబుగఁజేయు మహేశుః ధోముతగ॥

ఉ॥ శంకర ! భక్తితత్పరవః శంకర ! నిర్జితధర్మదూరదు
 స్సంకర ! సర్వలోకపుధుః శంకర ! దర్పకదర్పశైలనా
 శంకర ! జిష్ణువిష్ణుముఖః సన్నుతిపాత్రనుధాంశుశేఖరా !
 సంకటరాజః బాపే ననుః జల్లనిచూపులః జాడుమా ! కృపగ॥

క॥ అమ్మా ! కొల్పెద గర్గభాగవతముః హస్తంబునక బూని యాం
 ధ్రమ్ముగ సల్పు ననల్పయత్నమున నే దైవాలుచుంటి నుక

బమ్మల బమ్మలు ! మద్రాసు గగన వై ! బ్రాహ్మ ! కృష్ణాంభోనిధి !
 సమ్మోదావృతభారతి ! భగవతి ! సంగీతరంగస్థితి !
 శా ! అంబా ! సర్వసుపర్యవృద్ధతతురా ! స్వాంభోజాసారకా
 దంబా ! యంబుజకీరపుస్తకసము ! ద్యన్తాలికాంచత్కర్తా
 లంబా ! తుంబురునారదాదిముని సం ! శ్లాఘార్థవీణాకళా
 లంబా ! సంబర మింబుగా నిడి వచ ! శ్లాఘ్యుగ నమో నల్పతే. 2

శా ! పూతా ! నీచయిదమ్మినున్న చటికం ! పురాతాలమాలా సభా
 వ్రాతోప్రవచయప్రభిన్నమును గీ ! రం బాస్థగా జూచి సం
 జాతామోదమనోగతి గరకబీ ! జ్ఞానాంతి జంచూపుట
 స్ఫూర్తిలాగ నడల్పునట్టి దరహా ! సం బెప్పు నా బ్రాహ్మతా 3

ఉ ! దుర్గమమార్గవర్గయుత ! తుంగతుషారశిలోచ్చయార్థజా
 దుర్గతదుర్గతిస్థితివి ! దూరకృతిప్రథితావృత్తమూర్తి సం
 సర్గ ! విదితసర్వవిధ ! సర్గనిదాన ! సువర్ణదుర్గ ! వా
 కర్గశహీనసత్కవిత ! యబ్బునటుల్ బాసరింపుమా ! దయార్థ 4

ఉ ! రాణిని మామమామతొలి ! రాణిని బోషితదేవతానుర
 త్రేణిని నారదాదిముని ! సేవ్యమనోహరవాణి సైకత
 త్రోణిని భృంగవేణిని ద్రి ! శుద్ధిగ శ్రద్ధను గొల్తు నిత్యక
 ల్యాణము బచ్చతోరణము ! సర్గ మనారతముండి యబ్బుగా 5

ఉ ! ఏకలిగి వరించి హరి ! యిద్దనరోత్తముడయ్యె మన్మథుం
 దేకమలాక్షిగి గలిగి ! యెల్లద రూపసియయ్యె మామ్యదో
 పాకరుడేమతోడగుట ! సర్వసుధాకరుడయ్యె వార్ధిర
 త్నాకరమయ్యె దేనిగన ! నట్టి హరిప్రియ నన్ను బ్రాహ్మతా 6

సంస్కృతకవింద్రస్తుతి.

ఉ ! నాకనివాసినిత్యసుత ! నారదబోధితుడై కళానిధి
 శ్రీకరుణాతిరేకమున ! జిత్రకవిత్వము " మానిపాద " ను
 శ్లోకముఖానఃబుట్ట రఘు ! శూరచరిత్రము వ్రాసినట్టి వా
 ర్మీకిమహర్షి కాదికవి ! ముత్రులకే నారిగల్ బాసరెదగా 7
 చ ! నవనవభావభావితము ! సైగమనూత్తనియుక్త మిచ్చుర
 ప్రవింశిరంబు సత్పురుష ! పాననశివితభాసిరంబు బా
 పవిషలతాలవిత్రమును ! భద్రనదీనదచిత్రచిత్రితం
 బు విసుతమా పురాణతతి ! బూనిక వ్రాసిన వ్యాసు గొల్పెద 8

చ! కవనము జాహ్నువీరురము + కైవడిఁ బాట నుతింతు గర్జని
గవివరకాళిదాసుని జ + గద్గరుశంకరు బాణ దండి భా
రవి జయదేవ శూద్రక ధ + రావిభు భోజల రాజశేఖరు
గవిభవభూతి మల్లాణుని + గల్పణ బిల్పణ జల్పణాదులగా.

3

అంధ్రమహాకవి ప్రార్థనము.

ఉ! మోదముతోడ మ్రొక్కెదను + ముద్గలగోత్రజ నన్నయార్య మా
వైదికవంశదీపకు న + పారతపూర్ణధన్యు స్వప్తభా
షాదయితూ సుమత్యమర + సద్గురుని గమాద్ధవేది నాం
ద్రాదికవింధ్ర భారత మ + హాగమసత్కృతిసంవిధానునిగా.

౧

ఉ! కక్కురిగి బదంబులను + కైకొనకుండఁ దెనుంగు బాసలోఁ
జక్కిన శబ్దజాలము ను + శీలురు మెచ్చంగ సేకరించి పే
రక్కిన భారతంబు బదు + నేనుకృతుల రచియించి కైతకు
దిక్కిన వన్నెకెక్కుకవి + తిక్కన శేను నమస్కరించెదగా.

౨

ఉ! కన్నులనీరు నీరధిగఁ + గాఱ్ఱు సరస్వతిఁ గాంచి “యమ్మరో
బన్న పడంగ నల”యని + భాగవతాహ్వాయకోశరాజమా
వన్నదయాళురామునికి + భక్తిని సంకీర్తమిచ్చి యామి యా
వన్నతఁ బాపినట్టి కవి + బమ్మెరబోతన శేను మ్రొక్కెదగా.

3

మ! వినుతింతుఁ ఘనశంభుదాసకవినిగా + భీమన్న సోమన్నఁ గే
తన శ్రీనాథుని మారసాఖ్యుఁ గవితా + ధన్యాత్ముఁ బెద్దన్నఁ ది
మ్మన మారన్నల రామరాజకవినిగా + మల్లన్న శ్రీకృష్ణరా
యనరేంద్రుగా మఱిఁ బ్రస్తుతాంధ్రకవితా + వ్యాపారపారిణులగా.

౪

కవివంశానుక్రమణిక.

తే! దేవదేవ! రాధాకృష్ణ! + యీవసుధను, నీకుఁ దెలియని దె + య్యది నీరజాక్ష!
యైన నాచరితంబు నీవవధరింపు, మాతృమతియని యెంచక + యబ్జనాథ! ౧
సీ! విద్యదగ్రణియు భా + రద్వాజగోత్రుండు, నారాయణాఖ్యుండు + నాడు తాత
గీతాధ్యయనకృతి + పూతచరితుఁడైన, కామయ్యనూరి నా + కన్నతండ్రి
సకలసాధ్వీమణి + సంస్తవమెంతయు, గనిన కోటమ్మ నా + కన్నతల్లి
విధిగుండికాతట + ప్రథితమా వండిపాడ్డామోతమంబు నా + కన్నచోటు
తే! చిప్రకులయని గృహాఖ్యయుఁ జెలగు కృష్ణ! నిద్రి ననుగని యైదేడు + లేగువలకుఁ
బెంచిపట్టివారల కులఁనృత మింక, దత్తుఁగైకొన్నవారి వృత్తాంతము విను.

సీ! చివుకుల కులవార్ధి శీతక రావ్యయ, నామక బుధుడు పితామహుండు
 సంధత్రయాత్మక ధ్వజివధీర సుబ్రహ్మణ్య విబుధుండు వరజనకుడు
 దానధర్మపియా నూనాచరణరత, మైన లక్ష్మీదేవి యమలజనని
 ధరః జర్రపూరు సీ తారామనామక, వ్యాకరణజ్ఞుండు వరగురుండు

తే! గోత్ర మరయ భారద్వాజ, గోత్రమె నుమి, వాసమెన్నగ హైదరా బాదువరిస
 రాంచితంబును ధార్మిక ప్రాంచితంబు, వరమునైన శికిందరా బాదుపురము.

తే! పిదప నా బెంచుకొని బహు ప్రీతిఁ గనెడి
 లక్ష్మీదేవమ్మ దయతోడ లలితరీతిఁ
 బెరిగి ప్రాక్షనార్జితపుణ్య విధిని ధనము
 విదై బుద్ధియు యశమబ్బుఁ దద్దనుంటి.

అ! తత్పరంబునందు భారాకులోద్భవ, నన్నపూర్ణ బెండ్లి యాడియుంటి
 నద్ది గొంతకాల మగుదు గారినిఁ గొల్వ, దివిఁ గదలిచేర తిరిగి నేను.

క! ఇంకొలు వెంకటసుబ్బయ, వెంకమ్మల మనుమరాలు వినుతచరిత్రయ్య
 వెంకట అప్పయ రుక్మిణి, కుంకజనేత్రలకు బిడ్డ వరయగు దుర్గ.

తే! ప్రీతిఁ జేపట్టియుంటిని వేదవిధిగ, రాధికాకృష్ణకరుణచే రమణమీటు
 పుత్రుడొక్కఁడు మాకీప్లుపుట్టియుండెనవని వాడు సుబ్రహ్మణ్యుడనఁగ నెగడు.

సీ! వ్రాసితి గద్యలో బాలసీరియనంగ, భారతకథలతోఁ బరగుకృతిని
 నాంధ్రీకరించితి నాదిశంకరకృత, నరసింహనుతి ధన్యతఘటిల్ల
 గావించితిఁ దెల్లు గాళిదాసరథాంగ, దూతకావ్యంబు సంతోషముదవ
 విరచించియుంటిని వేంకటేశ్వర నువిజ్ఞప్తి లోకస్థితి సరిగఁదెలియ

తే! మఱియు వర్ణవ్యవస్థ సమంజసవిధి, వ్రాసియుంటి రజస్వలా పరిణయదృఢ
 ఖండనకృతి రచించితిఁ గాంచి బుధులు, బలిర! యనిమెచ్చ శ్రీకృష్ణ! వరమపురుష!

అ! ఇట్టి నేను దొలుత నిష్టదేవాచార్య, జనకనుకవినుతల సర్వి నాథ
 వంబు సార్థకముగఁ గైతొ నీ కంకి, తముగఁ గృతించింపఁదలఁచినతటి.

ప్రకృతకృతిప్రశంస.

సీ! నిత్యమై మానిసంస్తుత్యమై శ్రీకృష్ణ, నుత్యసద్వర్తనాన్నత్య మగుచు
 గేయమై వండితక్షేయమై సజ్జన, భ్యేయమై దీనాళిదేయమగుచు
 స్వాద్యమై విరచితకద్యమై యదువీర, విద్యానవద్యతాహృద్యమగుచు
 క్రావ్యమై విబుధసంసేవ్యమై నవరస, భావ్యమై ముఖ్యసంతాప్యమగుచు

[illegible]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible]

శ్రీగర్భభాగవత కృతిపతి.

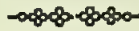
శ్రీరాధాకృష్ణులు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గభాగవతము

గోలోకఖండము.

రమణీ మనోహరవి • శేషమనోజ్ఞ పదారవిందముల్
శారదపుల్లపద్మరుచి • సామ్యములు మునిభృంగజుష్టముల్
సీరజవజ్రచిహ్నముఖ • నిస్తులముల్ హతభక్తతాపముల్
భూరివికారనూపురవి • భూషితముల్ మదిలోనఁ జేర్చెదన్.

చ॥ ఎవనిముఖాంబుజంబున వ • రేక్షురసాధికరుచ్యమాద్యమున్
దివిజమనోజ్ఞమై వెడలు • దివ్యసుధన్ గడుపారగ్రోలి సు
స్థవము బుధుల్ వొనర్తు రల • సాత్యవతేయుడు విష్ణురూపుడున్
బ్రవిమల బాదరాశ్రమని • వాసుడు నాకృతి దిద్ది ప్రోవుతన్.

౨

శ్రీ గర్గాచార్యుండు నైమిశారణ్యమున కేతంచుట.

క॥ ఒండొకవేళను యోగా, రుక్మండలితేజస్వి, జ్ఞాని • కులతలకుండు గ
ర్గుం డల నైమిశవనమున, నుండెడి శౌనకునిజూడ • నొగినేతంచెన్.

౩

తే॥ శౌనకుండును వచ్చిన • శాంతిదాంతి, సంతతానంద భరితుడు • సర్వవిదుడు
నైన మునివరుగనితేచి • యధికభక్తి నర్చుల సల్పి మునియుక్తుడగుచు మ్రొక్కి.

చ॥ అలఘుచరిత్ర ! మాయెడకు • నక్కటికంబున మీరు వచ్చుటల్
సులభమె ? యార్యచర్య ! గృహి • శోకముమాన్పదె ! ధ్వాంతమూడ్చు త
మ్ములచెలికంటెలోని పరి • పూర్ణతమంబుచు బాపదే ! యహః !
పలుకంగఁ జాల నిందలిప్ర • భావములెల్ల మునీంద్రచంద్రమా !

౪

వ॥ పండిత ప్రకాండులు బహుభంగుల వర్ణించుచుండు బ్రహ్మాండ నాయకా
వతారంబులంగూర్చి నానందహంబులు దీరునట్లుగా నిశదీకరింపుడని సవినయం
బుగా, సానందంబుగా నడుగ సంతసించి యా గర్గాచార్యుం డతని కిట్లనియె.

౫

ఉ॥ ఓ యమలాత్మ! వింటి నిపు • డుత్తమ తద్భగవత్ప్రశంసనన్
 బాయక యిద్ది శ్రోతలకు • వాచక పృచ్ఛక లేఖకాభిక్
 శ్రేయముగూర్చు నిందులకు • జెప్పెద నే నితిహాస మొందు నే
 దేయెడ విన్నమాత్రమున • నెల్ల యఘంబుల బాప జాలునో.

2

❧ బహులాశ్వుడు నారదమునిని సత్కరించి ప్రశ్నించుట. ❧

చ॥ తొలుతఁ బ్రతాపవంతుఁడు వి • ధూతమదుడును గృష్ణభక్తిస
 ల్లలితుఁడు శాంతమూర్తి బహు • లాశ్వుఁడు నా మిథిలాధినాయకుం
 డలరు నతండు చుష్కరస • మాగతనారదమానిఁ గాంచి పూ
 జల నొనరించి పీతము నె • సంగి కృతాంజలియౌచు నిట్లనె.

౪

చ॥ ప్రకృతిపరుం డనాది భగ • వంతుఁడు బూరుషుఁడు మహాత్ముఁడు
 సకలహృదంతరస్థుఁడయి • సన్నతి సెందినవాఁడు సాంచభౌ
 తికతను వొందె నెందుల కు • దీర్ఘచరిత్ర! దయాపయోనిధీ
 సకలము దెల్పుమా యనఁగ • సమ్మతి నారదు డిట్లు సెప్పెడి.

౬

❧ నారదుండు బహులాశ్వునకుఁ బరమాత్మావతారంబులంగూర్చి తెలుపుట. ❧

చ॥ నటుఁడు స్వలీల మోహము గ • నం జనఁ డన్యుడ నంచు నెంచఁబో
 డటులఁ బరాత్పరుండు స్వక • శాతిశయమ్మున వేదసాధుగో
 పటలధరామరావన మ • వారిగఁ గోరుచు జన్మమెత్తు ను
 త్కట మది లాతివారు గని • తెల్లడ మొందుదు రయ్య భూవరా!

౧౦

చ॥ అసపుడు మేదినిశుఁడు మ • హాముని! సజనరక్షణార్థమై
 నెనరున నెన్నిమాటు లటు • నీరజలోచనుఁ డెత్తె జన్మముల్
 వినఁ దొర నుంటిఁ గాన దయ • వీనులవిందుగఁ దెల్పవన్న నా
 జనకున కబ్జయోనిజుఁడు • సక్క వచింపఁ గడంగె నిట్లులె.

౧౧

వ॥ శ్రీహరి సాధుసంరక్షణార్థంబై యెత్తిన యవతారంబు లంశంబులనియు,
 సంశాంశంబులనియు, నావేశంబులనియు, గళలనియు, బూర్ణంబులనియు, బూర్ణ
 తమాంబులనియు నాటుతెఱంగులుగానుండునని యింతకుమున్నె వ్యాసాదులు నిర్ధా
 రించియుండిరి. ఆయవతారంబు లెత్తినవా రెవరెవరన? అంశములవలన బ్రహ్మ
 దులును, సంశాంశములవలన మరీచ్యాదులును, నావేశములవలన భార్గవాదులును,
 గళలవలనగపిలకూర్మాదులును, బూర్ణమువలన శ్రీనృసింహుండును, శ్వేతద్వీపాధి
 పతియగు హరియు, వైకుంఠుండును, యజ్ఞుండును, నరనారాయణులును, బూర్ణతమము
 వలన సకలభువననాయకుండై యత్కుత్స్యప్రధామంబగు గోలోకంబున విరాజిల్లు
 శ్రీకృష్ణుండు నుద్భవిల్లిరనిచెప్పంబడు. కార్యాధికారు లంశావతారులనియు, దత్కా
 ర్యాధికారుల యజ్జలకుఁ లోబడి తోడ్పడువా రంశాంశావతారులనియు, బర

మాతృ పెరివారి యంతఃకరణంబులు జొచ్చి యగణ్యంబులును, మాన్యగణ్యంబులునునగు పుణ్యకర్మంబుల నిర్వర్తింపఁ జేసి నిర్గమించినవాఁ డావేశావతారుం డనియు, బ్రతియుగంబున ధర్మచ్యుతి యగుచున్నప్పుడెల్ల నారసి తద్ధర్మంబుద్ధరించి చనినవాఁడు కళావతారుండనియు, జతుర్వ్యక్తులును, నవరసములును, బహుబలుంబులును గలకార్యంబు లెవనియందు శోభిల్లుచుండునో యట్టివాఁడు పూర్ణావతారుం డనియు, సర్వచరాచరతేజోరాశి దేదీప్యమానంబగు స్వతేజంబునం గలియ వెలుంగునో యట్టి పరంధామిందు పరిపూర్ణతమావతారుండనియు నెఱుంగునది.

క॥ అరయఁగ శ్రీకృష్ణుండే, పరిపూర్ణతముండు లాతి • వారలు గారా హరి యొకకార్యము సేయగఁ, నరుదెంచి యనేకకృతుల • నక్కఱఁజేసెన్. ౧౩

చ॥ ఎవఁడు పరాత్పరుండో పురు • మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడో పూర్ణుఁ డెవ్వఁడో యెవఁడు పురాణుఁడో మఱి బ • రేశుఁ డెవం డలవాని నాస్వయం భువు నలసద్గుణాకరు న • మూల్యకృపాకరు నామహాత్ము నా ప్రవిములు నాపరాత్పరుని • భక్తిఁ గడున్ శరణంబు వేడెడన్. ౧౪

ఉ॥ శౌనక ! తేఁడు నారదవ • చస్సుల నిట్లుల వించు మోదబా హ్మవమితాక్షముల్ దుడిచి • యాముని కిట్లను శ్రీరమేశుండ న్నూన్యనతమావతారమును • నొందుట లెందుల కట్టి ద్వారకా ఖ్యానగరంబున్ భరత • ఖండమున్ విలసిల్లు తేలకో. ౧౫

ఁ॥ అకమలాక్షుఁ డెట్లొ యిల • కాగతుఁ డయ్యెను గాక వాని గో లోకచమత్కృతుల్ సుజన • లోకహితార్థకబాలలీల లయ్యసం ఖ్యాకములైన కార్యములు • గౌరవభాజన జీవితంబు నీ నాకు విన్ బ్రിയం బలరు • నారద ! చెప్పుమ తప్పకుండఁగాన్. ౧౬

అ॥ నూరుపుట్టుపులను • భూరిపుణ్యక్షేత్ర, పర్యటనతపముల • భక్తి సలుపు మానవుండు సుజన • మైత్రిని బొందెడి, నతఁడె ముక్తి కర్ముఁ • డగును దలఁచ.

ఉ॥ ఎన్నడు బోసికొందుఁ జెవి • గృష్ణకథామృతచారుధార లిం కెన్నడు జూతునో సురము • నీశ్వరబాడబదుర్ల బాద్మ్య నిం కెన్న డొనర్తునో సరసి • జేక్షణదాసపదాబ్జసేవ నిం కెన్నడు బాయునో కలువ • వృద్ధినిబద్ధమదీయపద్ధతుల్. ౧౭

వ॥ అని నానావిధంబుల నువ్విప్పురు నాజనకాపరనామక బహులాశ్వ రాశేంద్రుంగని నారద మునీంద్రుం డిట్లనియె. ౧౮

ఁ॥ ఇప్పుడు భక్తవత్సలుఁడు • కృష్ణుఁడు నీకిట దర్శనంబిడన్ గవ్వముటంచు నెంచక సు • ఖంబుగ రాగలఁ డందున్ మనో

భీష్మముదీరు ధన్యతయు • వే ఘటియించును విప్రదేవుడు
విష్టపనాథుడైన హరి • విశ్రుతు నిన్నుడలంచు ద్వారకా.

౨౦

ఉ॥ భూవరవర్య! మీ సుకృత • ముల్ బహుళంబులు గానె యెవ్వరే
నీవిధి యాపరాత్మరుని • యెన్నిక కందిరె? యమ్మచ్చెల్ల! యే
మీ! విబుధాభిభాగ్యదశ • యెన్నుట ధాతకు వాని తాత కా
శీవిషనాయకాగ్రణికి • జెల్లునె? యెన్నటికేని జాగురే.

౨౧

ఉ॥ వాకునుబొందియు బ్రణతి • పాత్రుఁ బవిత్రచరిత్రుఁ గృష్ణుని
వాకొనఁజేనిఁ దన్నుఁడు • పాత్రమునం దిడియున్న యన్నము
జేకొననట్టి వానివలె • సిద్ధముజేసిన ముత్తినిచ్చెనన్
గైకొని యెక్కనట్టిజను • కైవడి వీటిడియై నశించెడిన్.

౨౨

చ॥ క్రమముగ మాధవాగమన • కారణ మాడెద నీవరాహక
ల్పముననె తొల్లిఁ గాశ్యపి, ఖ • లక్ష్మభద్రదానవదైత్యనారభా
రము దలఁచాల్పలేమినిశ • రణ్యములేమిని గుంధి గోస్వయా
ప మమర దేహము వణక • బ్రహ్మసమీపము జేరి భక్తితో.

౨౩

చ॥ కని వినుతించి మ్రొక్కు లిడఁ • గంజజుఁ డాయమ నాదరించి యే
మని యిటు లింధుఁ జొచ్చితివో • యద్ది వచింపుమ భూసలీమణీ!
యనవుడు తద్వసుంధర క • రాంబుజముల్ ముకుళించి గద్గద
స్వనమున దాను బొందు బహు • బాధలఁ జక్కఁగ విన్నవించుడున్.

౨౪

చ॥ విని యతఁ డమ్మరో! వగపు • వీడుము శక్తికొలంది సాయమే
నొనరుతునమ్మ! రమ్మని ను • ధోదనపంక్తి సమేతుడై త్రిలో
చను సహకారిగాఁ గొనుచుఁ • జక్రి గృహంబును భక్తసన్నుతం
బును ననవద్య మవ్యయము • ముక్తిద మొంది తదంతరంబున్.

౨౫

చ॥ సిరిచెలిని జతుర్భుజు ను • శీలుని గాంచి నమస్కరించి రా
కరహిని విన్నవింప విని • కంజదళాత్ముడు భీతధాతృశం
కరముఖదేవరాజిఁ దమ • కంబునఁ గన్గొని యూటడించి భే
చరవరులార! నానుడులు • శాంతముతో విని యాచరింపుడి.

౨౬

మ॥ గణనాతీత విలాసలోలుభుని సా • త్కృత్యసంపూర్ణుని
బ్రణవాకారు స్వయంభువు భృతబహు • బ్రహ్మాండు శ్రీకృష్ణుని
దృఢిరీతిగని వీడినబనులు య • త్కించిత్తు గావందునన్
బ్రణుతంబు విశదంబునవ్యయము ద • త్సావ్యమిస్థలం బొందుడి.

౨౭

మ॥ అనవిని సర్వసుపర్వపరీవృతుండగు విరించనుండు విష్ణువున కిట్లనియె.

౨౮

శా॥ స్వామీ ! మీరలుగాక యన్యవిభుల • స్పృహస్థిలో లేర ? యే
మేమీ ! మిమ్ములమించు పూర్ణతముఁ దు • న్నే ? యున్న నవ్వానిదా
ధామం బెచ్చట ? నెట్టివారని చరి • త్రల్ బ్రేమతోఁ దెల్పుఁగా
మేమిన్మాడ్కి నుతించుచుంటి మన ల • స్మీనాయకుం డయ్యెడఁ.

౨౯

శ్లో॥ బ్రహ్మదేవుండు దేవవాసు దేవసహితంబుగా గోలోకంబున కేగుట. శ్లో॥

వ॥ బృందారక బృందపరీవృథుండగు శతానందున కానందంబు ఘటిల్ల సకలబ్ర
హ్మాండశిఖరంబున కూర్చ వృథాగంబునవిలసిల్లు తద్గోలోకమార్గంబుజూపించి, తోడురా
నప్పించి గాంచి మేలుమేలని యెంచి తలపంకించి యా తెన్నున నడచుచు శ్రీవామన
వామపదప్రదేశినినఖంబున విభిన్నంబైన బ్రహ్మాండాగ్రభాగంబును, బ్రహ్మరసమయం
బునగు బిలంబునందు జలద్వార మార్గంబునుండి బయలు వెడలుసురానీకంబును, నభో
భాగంబునఁ గూఁకటిమూఁగయను పక్కివలెఁ జక్కినై వెల్గు భూనభోగోభాదికంబును,
మఱియు నజ్జలంబునం దింద్రాయనఫలంబులకరణి నిటులటులఁదొరలుచుండులెక్కఁకుఁ
జిక్కని బ్రహ్మాండంబులనుగాంచి భీతులైన వాఁతీగున విస్మితులగుచుఁ గోట్లకొలంది
యోజనంబులదాటి యట భర్మవినిర్మితంబులగు రమ్యహర్మ్యంబులతోడను, నభేద్యం
బులగు ప్రాకారంబులతోడను, నూత్నంబులగు రిత్నంబులతోడను, సాంద్రంబులగు
భూరుహంబులతోడను, విరాజిల్లు నెనిమిదిపట్టణంబులం జొచ్చి యిచ్చమెచ్చి యవి
గడవఁ జని ముండట.

30

శ్లో॥ గోలోకవర్ణనము. శ్లో॥

సీ॥ హరి నీహరిసాం • బాట్టహస్తైరావణక్షీరధవళవ • ర్ణంబుతోడ
న్నానాగతప్రజా • సంఘసంరక్షణోద్ధతకరని భుతరం • గములతోడ
జ్వరకఫవాతాది • సకలరోగనివార, కస్వచ్ఛరుచ్ఛోద • కంబుతోడ
ధగధగద్ధగిత ర • త్నప్రభాసంతాన, బంధురసోపాన • పటలితోడ

తే॥ సకలకళ్యాణసూచక • శకుని మధుర, కలకలంబులతోడుతఁ • జెలఁగుచుండు
విరజయన్దది దరిజేరి • వింతలెన్నె, నయనపర్వముగాఁగని • నడచె నవల. 31

తే॥ కోటిసూర్యనిఖంబు నంకుంతితంబు, నగుమహర్లోకమునుబొంది • యాస్థగనులు
మిటులు గాఁగని హరియాజ్ఞ • సరసిజజాఁడు, దస్త్రహముఁమొక్కినినుతించెదానిలోన.

శా॥ శాంతాకారమనోహరంబు బుధసం • స్తవ్యంబు ధామంబు ని

చ్చింతఁ గన్గొని దానియందున మహా • శేఖర సహస్రాస్య శ్రీ
మంతుఁ దీర్ఘ మృతాలతుల్యధవళుఁ • మాన్య నివోకించి ధీ
మంతుల్ ధాతృముఖాది నిర్జరు లనా • మాన్యంబుగా మొక్కుచుఁ.

33

సీ॥ సకలచరాచర • సంభవస్థితిలయ, హేతుభూతులమంచి • యిక్కయెద్ది
స్వర్గాదినాయక • శత్రాదిదిక్పతి, కామప్రదంబైన • ధామమెద్ది

- వాతాంబుపర్ణాశః • నాతీతసంసార, మునిరాజ హృద్గమ్యః • మూలమెద్ది
మాయామనోబుద్ధి • మమకారచిత్త మ, హత్తత్వవికృతి సం • హారమెద్ది
తే! యల్లమాన్యుల కీశ్వరుం • డనంగ నెద్ది, లోకమతమయ్యె నద్దిగో • లోకమనంగ
జెల్లుచుండు మహలోక • మల్ల శేషు, పృథుతరోత్సంగమందు వీక్షించి మఱియు.
మ! అరరే! యిట్టిహిరణ్యరత్నమయ గే • హద్వారబంధంబు ల
య్యరె! యీరుద్యజలాన్వితహృదములా • హా! యీయదృచ్ఛావిహ
రరహస్థానము లార! యీమణిగణ • ప్రాప్తీరుపణ్యంబుల
ద్దిర! యీగోవ్రజసంపదల్ వనము లీ • ధీరుల్ బ్రశంస్యల్ బలీ. 3గ
- చ! ఇటుల నుతించి వేల్పులుర • హిక్ మొగసాలనుజేరునంతలో
జటులవిలాసమన్యులు • శ్యామశరీరులు కృష్ణపార్షదుల్
దటుకున వచ్చి నిల్వొడు కు • తంత్రము మానుడు మానుడుల్ వినం
డిటుల మముక్ శతించి యెట • కేగఁదలంచితి రీరలియ్యెడక. 3౬
- ఉ! ఎవ్వరు మీరు! మీదు కుల • మెయ్యది? యెట్టిది మీచరిత్ర? మీ
రివిధిఁ బైనముకసలుప • నేమిగతంబెది మీప్రదేశ మీ
దవ్యసనుండు గోపదవి • దండకువచ్చుటకేమి కారణం
బావ్యనా? వీనికు త్తరము • లొయ్యన మాకిడి లోనికేగుడి. 3౭
- ఉ! నావుడు దేవతల్ విని ఘ • నప్రతిభోన్నతులార! మాదియా
దేవకులంబు నాకము స్వ • దేశము వీరలు బ్రహ్మవిష్ణు దు
ర్గావిభులేము వాసవ ము • ఖత్రిదివేశుల మొందుకోర్కితో
శ్రీవనమాలి దర్శనము • సేయగవచ్చితిమయ్య నావుక. 3౮
- ఉ! మానులు ద్వారపాలకులు • మాధవపార్షదు లానిలిప వా
ర్తానివహంబెఱింగియుఁ బ • రంబగు సంతిపురంబు సొచ్చి గో
స్థానవిభుఁ గుఱించి సుర • సంగతిఁదెల్పఁ దదాజ్ఞ నెందు చం
ద్రానన, రమ్యపీఠపరి • ధానము వేత్రము దాల్చిపెల్లనక. 3౯
- ఉ! వచ్చి వియచ్చరుల్ గని కృ • పామతి నిట్లన వేల్పులార! మీ
రెచ్చటనుండి నిచ్చటికి • నెందుఁ కాగతులైతి రింక మీ
యిచ్చను నచ్చులేక చెప్పు • జేద్రుహిణాండ వినేతలయ్య వా
క్రుచ్చుడు ముచ్చటించెద ము • కుందున కన్నఁ దదాదితేయులు. ౪౦
- ఉ! అండము లెన్నియుండినవో • యయ్యవి యెవ్వో యెఱుంగ మొందు బి
హ్మాండ మిదే యెఱుంగుదు మ • హా భవదు క్తిచయంబు చిత్రమై
యుండెడి నండ మన్య మిఁక • నుండ దటంచు వచింతు మమ్మ! యో
యండజయాన చంద్రీముఖ! • యంచు సురల్ నుడువంగ నామెయు. ౪౧

శా॥ ధాతా! యండము లిందుఁ గోట్లకొలదిన్ • దైవాలు నిద్దానినే
భారీ మీరు మెలంగుచుఁ ద్రటు ప్రతి • బ్రహ్మాండమందున్ సుర
వ్రాతం బుండును వేలువేలుగ నిజ • గ్రామాభిధానంబుల్
జాతిదెల్పఁగలేక స్థానగతి నీ • చాయ్ జనం డెవ్వఁడున్.

౪౨

ఉ॥ దోమలు మేడిపండులను • దొర్లుచు నన్యమెటుంగజాలన
ట్టిమెయి నొక్కయండమునె • యీర లెఱింగి వసింతు కాని యిం
కేమియు గుర్తెలుంగరుగ • యిట్లు గృహంబును వీడకుందురే
మీమతివోయెనో ముదిమి • మేకొనెనో యిది మంచీరితియో.

౪౩

చ॥ అని యపహాస్యమున్ సలుప • నాయమరు ల్విని మానమూనుటన్
గని హరి, వారి భీతులుగ • గాంచి యిటు ల్వచియించె భూవరా !
ఘనుడగు బృశ్మిగర్భుఁ డెటఁ • గ్రాలెనో యెద్ది త్రివిక్రమావతా
రనఖరభిన్నమా నల వ • రస్థలినుంచుము మందయానరో.

౪౪

ఉ॥ ఈవిధి నిందిరావిభుఁడు • హృద్యముగాఁ బలుకంగ నల్ల రా
జీవదళాక్షి విం చతనిఁ • జేరి నుతించియు లోని కేగి రా
ధావిభునాజ్ఞ గొంచుఁ ద్వరి • తంబుగ గ్రమ్మట వచ్చి యట్టి లే
ఖావలి కద్ది దెల్పి చనె • నాత్రిదశుల్ జని రయ్య లోనికొన్.

౪౫

ఉ॥ నాకులు గాంచి రంతట న • నశ్వరకల్పలతాప్రకృష్టగో
లోకము ధూత దేవరిపు • లోకము వర్ధితరాధికాధవా
లోక మధఃకృతత్రిదశ • లోకము రక్షితగోపగోపికా
లోకము నాకమున్ విహిత • లోక సుగమ్యమనోజ్ఞ లోకమున్.

౪౬

మ॥ వెండియు.

శా॥ సౌందర్యోజ్జ్వలితుల్ త్రిమూర్తిముఖు లంస్వప్నుల్ విలోకించి రా
నందస్సంది విహారదేశభవర • త్నస్సిగ్ధసోపాన స
త్సందోహాన్వితతీరభాసుర, యదృ • చ్ఛాయానవిభ్రాజితన్
బృందిష్టోర్మిమనోహరన్ వరనదిన్ • గృష్ణ గళిందాత్యజన్.

౪౭

మ॥ వరబృందావనపట్టనోన్నతదశల్ • వాసంతలక్ష్మీ విలా
స రుచుల్ చిత్రపత్రత్రినైకవిధసు • త్రావ్యస్వనంబుల్ మనో
హరరంభావట నారికేళఖదిరా • మ్రాద్విద్రుమంబుల్ మహా
త్తరగోవర్ధనపరవ్రతంబుగని యా • ధామంబునన్ వేడ్కతో.

౪౮

ఉ॥ కాంచిరి సాధవీధులను • గాంచిరి భాసురరాసమండలుల్
గాంచిరి నూత్నరత్నకన • కద్యుతిరాజితచంద్రశాలల్.

గాందిరి పేయతోయ పరి • కల్పితకూప తటాకభారముల్.
గాంచి రభేద్యవప్రపరి • భావరణచ్చదికూటముల్ మఱి.

౪౯

చ॥ పులినములందు మందగతి • భూషితశీతలవారపోతము
ల్లలిత ఘుమాయమాన కమ • లప్రకరస్థపరాగ సారభం
బులఁ బలుమాటుఁ దాలించి య • మోఘవిధంబున వీవఁగా నుఖం
బులఁ గనుచుండు వారి గని • మోదముజెంది రమద్వైలంతట.

౫౦

శా॥ ప్రాకారాజరభేయరాజిత పృథు • ద్వాత్రింశదారామరా
ధాక్షిణ్యం బరుణాక్షయోచ్చబహుపా • ద్వావ్యవృత్తంబు సప్తప్రకా
రాకల్పోజ్జ్వలపద్మరాగసహితం • బజ్జోపమా కుంజ మా
లోకించె నురలోకమెల్ల నల గో • లోకంబునక బిమ్మట.

౫౧

క॥ మిక్కిలిచక్కని కాంతుల, నిక్కెడి నడుటెక్కియముల • నెక్కిని కడు మ
త్తెక్కిన శుకపికబర్హుల, వాక్కులుగల పూలయిండ్ల • బాటలుగనియు.

౫౨

ఉ॥ శారదకోటి పూర్ణతశి • సామ్యమనోజ్ఞలు దారహారము
జీరలలంతికాంగద వి • చిత్రశిరోమణి బాలసూర్యవి
స్ఫాటిత కర్ణికాంచితలు • భామిను లామణి చత్వరాళి శృం
గాదిత వక్త్రముల్ గనుచు • గంతులవేయుట జూచి యంతట.

౫౩

సీ॥ సింగారముంగాలు • బంగారు రంగారు, శృంగాలజాలవె • లుంగునవియు
హారహార పటేర • శారదతారేశ, గౌరాద్రి ధవళిమ • మీటునవియు
బాపాలచాలును • దాపాలయోలిని, గూలుఁపజాలు పా • ల్లాలు నవియు
జిన్నారి పొన్నారి • శింజినీ కింకీనీ, ఘంటాది భూషలు • గలుగు నవియు

తే॥ శోభనాకారములచేత • సొంపుజెందు, నవియు బీతపుచ్చములచేతనలరునవియు
గుణవయశ్శీలములచేత • గొమరుమిగిలి, నవియు నాధేనుతేతులటనమరుఘంట

చ॥ నలుపునఁ గొన్నియాపు లరు • ణంబునఁ గొన్నియు ధూమ్రమందుఁ గో
కలరుచిఁ గొన్ని తామ్రపు జి • గిఁ మఱికొన్ని హరిద్రఁ గొన్నియు
జెలఁగుచు లేడిపిల్లవలె • జెచ్చెర చాట్లకు లేగలాంది తొ
య్యలుల కరాంకముల్ గలిగి • యంబుధి వోలె బయస్సు లిచ్చుటల్.

౫౪

తే॥ మఱియు గోగణములయంద • మందగతిని, నిడుపుగొంతులఁ గొమ్ములనీటుగక్కి
ధర్మభారంబు మ్రోయుచుఁదద్దనిటుల, నట్టులదిరుగాడు నాఁబోతులచటఁ గనియె

ఉ॥ ఈహను వేత్రపంశుల ధ • రించితదంబుజనేత్ర సామ్య స
మ్మోహనులైన గోపకులు • మోహనరాగ గణంబునక జగ
న్మోహన కృష్ణలీల వి • నోదముగాఁ గొనియాడి ధేనుసం
దోహము గాచుటక గురి • దోషవిదూరులు వేల్పులో విభూ.

౫౫

తే॥ ఇటు నికుంజంబువిబుధులీక్షించి మొక్కి, దానిలోనికి జని బహులైజనము స
హస్రపత్రాంచితంబును • నైన యంబు, జంబుజాచి తదూర్ధ్వభాంగంబునందు.

అ॥ తనరు షోడశదళ • ఘనవనజంబును, గన్నులారఁ గాంచి • కౌతుకంబు
బొంది దానిమీఁదఁ • బాలుపారునవ్వప, త్రయుత దివ్యతామ • రసముపైన.

ఉ॥ కాస్తుభశోభితంబులు న • ఖండములదృఢతకాంతికాంతముల్
బ్రస్తుతహానినుత్యములు • బ్రాక్తనపాపవినాశకంబులు
నిస్తులముల్ బరంబులును • నిర్మలమౌ నిడు మూడుమెట్లతో
శస్త్రనిబొందుగద్దియను • జక్కఁగఁగన్గొని దానియందునఁ.

౬౦

సీ॥ ఒకనంక నకలంక • వికచాంబుజేక్షణ, శ్రీదామముఖగోప • సేవలర
నొకచాయ మోహిసీ • యువతీ ప్రభృత్యప్త, మహిళలువ్యజన చామరలవీవ
నొకదండఁ బండిత • ప్రకరంబు “లోంస్వస్తి” యనివేదలపితంబు • లనుబరింప
నొకదెసఁ బార్షదు • లుజ్జ్వలయష్టులఁ, ధరియించివే బరా • బరులుసేయ,

తే॥ వెండియొండెడ నితరాండ • వృత్తమంత, విన్నవింపఁగవచ్చిన • విభులువెలుఁగఁ
గోటిచంద్రోపమచ్ఛత్ర • కోటులుపరి, భాగమందునఁ బూజ్యులు • బట్టియుండ.

సీ॥ నీలమేఘశరీరు • నీరజలోచను, నిఖలాండనాయకు • నిత్య నుత్య
మకుటకుండలహార • మాణవకావాప, కోర్కికాశృంఖలా • యుక్తు శక్తు
శ్రీవత్సలాంఘను • స్మితపూర్వభాషిని, శ్రీనివాసునిఁ బీత • చేలు బాలు
నాజానుబాహునిఁ • దేజోవిరాజితు, గమలనాభుని వంశ • కలితు లలితు.

తే॥ దత్తు స్వచ్ఛందకుంచిత • దక్షిణాంఘ్రి, కలితు సవిధస్థరాధికా • లలితవామ
బాహువేష్టితనిజగాత్రుఁ • బద్మనేత్రుఁ, గనిరి నేత్రపరవంబుగా • జనకరాజ.

మ॥ కని యానందసముద్రమగ్నమగు లో • కవ్యూహముంబోలఁ దా
మునుహర్షాంబుసమేతనేత్రులగుచు • మూర్ధంబుతోలేఖులా
ఘను బృంధావనభాసురుఁ నరహరిఁ • గారుణ్య రత్నాకరుఁ
వినుతుల్జేసి నమస్కృతుల్ సలిపిరో • పృథ్వీపతీ! నాపుడు.

౬౩

క॥ అయ్యా! దేవతలట్టుల, నయ్యంబుజనాభుఁగాంచి • యామీఁదఁ వా
రెయ్యది సల్పిరో కరుణను, నియ్యెడ వచియింపమిమ్ము • నేనర్థింతుఁ.

౬౪

వ॥ అని యడుగంగ నారదుండా జనకనరేంద్రున కిట్లనియె.

౬౫

శా॥ కంఠేకాలహిరణ్యగర్భముఖలే • ఖప్రప్థులీక్షింప వై
కుంతుం డవ్యభుజోజ్వలధరి, జగ • తోక్తిక కృష్ణాకృతిఁ
శుంభస్తామము భీతిని గనఁగ సు • శ్లోకుల్ ముదంబండ ని
ష్కంఠీభూతము లీనమయ్యె మఱి యో • త్సోదీక్షుతాఘ్యింబుజా.

౬౬

తే॥ కోటిసూర్య నిభండు సంకుంతితబలుఁ, డమలచరితుండు నధికదయామయుండ
 నగు నృసింహుండు సనుదెంచి • యట్టికృష్ణు, లోన నిశ్చేషరీతిని • లీనమయ్యె
 వ॥ వెండియు సహస్రభుజపరిశోభితుండై సిరినిగూడి నిజాయుధంబుల
 ధరించి పార్వదసహితంబుగా లతౌశ్వంబులఁ బూన్చిన తెల్లనితేరునెక్కి చనుదెంచి
 వాడును, శ్వేతద్వీపాధిపతియునగు శ్రీహరియు, నసంఖ్యాకంబులగు వానర
 నీకంబులు నుట్టుముట్టి కొలువ భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులను భ్రాతృవరు
 లోడంగూడి సీతాసహితుండై దశకోటిసూర్యప్రతీకాశంబులగు చామరంబు
 లోడను, లక్షధ్వజంబులతోడను, లక్షచక్రంబులతోడను, లక్షోత్తుంగతురంగంబు
 లోడను, మేలిమిబంగారున వెలుంగు కలశంబులతోడను, విరాజిల్లు దివ్యరథంబెక్కి
 విల్లములందాల్చిన పూర్ణావతారుండును, బుండరీకాక్షుండును నగు శ్రీరామ
 చంద్రుండును, బ్రలయకాలాభీలంబులగు నగ్నిశిఖిలవలె జాజ్వల్యమానంబగు
 దేహంబుగలవాడును, దక్షిణానామసతీసమేతుండును, సురేశ్వరుండును, జ్యో
 త్స్వయరథారోహకుండును నగు యజ్ఞుండును, విద్యుల్లతావిద్యోతితంబులగు జట
 జాటంబులుగలవాడును, జతుర్భుజుండును, పూర్ణాంస్కుండును, మునివేషధారియ
 మునిజనవినుతుండును, నగు సరనారాయణుండును, ననువీర లపార తేజఃపుంజంబు
 రంజిల్లువాడును, నీలమేఘశరీరుండు నగు నాశ్రీకృష్ణుని దివ్య తేజగంబున లీనంబగు
 నమరులువీక్షించి యాతనిఁ బూర్ణ తమావతారుండనియు, ననన్యసామాన్యుండనియ
 గుత్తెఱింగి హర్ష భయాశ్చర్యబద్ధబుద్ధులై కేలుమోడ్చు లనుసంధించుచు ని
 వినుతించిరి.

❧ బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట. ❧

కా॥ రాధానాథుఁ మహానుభావుఁ బరిపూ • ర్ణ సావ్యమినిక్ యజ్ఞనిక్
 గోధామేశు స్వయంభువుక్ బరమునిక్ • గోవర్ధనాద్రీశ్వరుక్
 సాధువాతమునీంద్రపోషణరతుక్ • సత్పుక్ మహాత్ముక్ సమ
 స్తాధారాద్యునిఁ గృష్ణ మొక్కెడము సా • హ్వాంగంబుగా భక్తితో.

చ॥ సతిసుతబాంధవప్రభృతి • సర్వుల వీడి జలానిలాశన
 ప్రతులయు కాననంబులఁ బ్ర • వర్తెలుచుఁ దపమాచరించు యో
 గితతి నినుక్ మహాత్మునిగఁ • గీర్తన సేయును భక్తపంక్తి సా
 కృతిగఁ దలంచు మేము నుతి • యింతు మనన్యమహాపరాత్మగా.

చ॥ ఘను లనుమానహేతువుల • గాని ప్రయుక్తులగాని సోఘటవా
 దనియతిగాని యింకొక ప • థంబునఁగాని యొకప్పుడేని ని
 స్సనుఁగొనఁ జాలకుండిరి స • నాతనుఁ గారణకారణు నిరం
 జనుఁ బరు నిర్వికారుని వె • సక్ శరణం బిడఁ గొల్తు మియ్యెడఁ.

ఉ॥ కొందఱు కర్మరూపమని • కొందఱు యోగమటంచు వెండియున్
గొందఱు కాలమంచు మఱి • కొందఱు బ్రహ్మమటంచు గర్తయం
చందురు కొందఱీనుమల • కందని సర్వజగత్పతిన్ నినున్
జెందితి మిత్తటిన్ శరణుఁ; • జెందితి మందఱమేము హర్ష మున్. 29

చ॥ ఎవరు శుభంబు లిచ్చు నను • రేడితతావకపాదపద్మయు
గృవిహితసేవలన్ విడిచి • కాశి గయా ముఖతీర్థయాత్రలన్
సవనతపఃప్రదానముల • సల్పుదురో యలవారు విజ్ఞతా
వ్యవహితలై కృతార్థతను • నుదరుగా శుభగోకులేశ్వరా. 23

చ॥ సకలమనోవిహారివయి • సర్వజగచ్ఛలదర్శసాక్షివై
సకలనిలినపయోగికుల • సన్నత రూపుడవై పరాత్మవై
ప్రకటితరీతి నీవిట వి • రాజిలుచుండఁగ నల్పబుద్ధులన్
వికటులమైన మేమొక ప్ర • వృత్తి మెదల్చుఁగలారమే ప్రభూ ! 24

శ॥ శ్రీరాధాలనాలలామహృదయ • శ్రీచంద్రహారోజ్జ్వలా
మారాకారవిరాజమాన మహితా • మానాయకా ! గోపికా
చారుప్రేక్షణజీవహారదుచిరా • సత్యస్వరూపా ! విప
ద్భారాశన్నుల మమ్ము నెమ్మిఁగనరా • వా ? దేవ ! రక్షింపవా ! 25

ఉ॥ గోవితతిప్రభూ ! చతుర • గోపక వేషవిహారలీల ! బృం
దావనచాలకా ! నిగమ • ధర్మనిదాన ! దయాపయోనిధి !
గ్రావవిభూ ! యరంబుననె • కష్టములన్ గడుఁగుండు నీయిలా
దేవిని ధర్మధారిణి ను • దీర్ఘ చరిత్రను జూచి కావుమా. 26

క॥ ఈకరణిని సురలంఘలు, శ్రీకృష్ణుని వేడ రమ్య • జీమూతోక్తిన్
గోకులనాథుడాహరి, నాకులఁ గని యిట్లు పలికె • నరవరవినుతా. 22

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణుండు దేవతలకుచితోక్తులాడుట.

ఉ॥ వింటిని మీచరిత్రము వి • వేదన జేసి వచించుచుంటి నీ
వెంటనె పోయి మీసతులు • నెన్నొన యాదవవంశమందు ని
మ్మంటకులై జనింపుఁ డది • గనొని మీకృతిఁదీర్ప భూవ్యధల్
గెంటఁగ నేను బుట్టెదను • గీ ర్తితద్యదువంశమందునన్. 27

ఉ॥ నావచనంబులే శ్రుతులు • నాదు ముఖంబు ధరామరోత్కరం
బావులు నాశరీరము మ • హాత్ములు సాధులు నాదుప్రాణముల్
దేవతలైన మీరలును • దివ్యమదంగము లయ్యలార ! యో
దేవతలార ! యేగుఁ డటు • దీర్చుడు సేయుడు నెప్పినట్టులన్. 28

చ॥ క్రతువుల జాతిరీతులను • గారుణికత్వము, ధర్మపద్ధతుల్
హతమొనరించు దుర్మతుల • సంతముజేయఁగ శిష్టసంఘము
న్నతిఁ గనఁజేయ ధర్మము ఘ • సంబుగ నిల్పుటకున్ స్వయంబుగాఁ
బ్రతియుగమందుఁ బుట్టెదను • బుతము దాల్చి నించుఁ బెచ్చనన్.

౮౦

ఉ॥ ఇట్లులఁ బల్కు సేవకు జగ • దీశుఁగనుంగొను రాధ ! యూపిరుల్
గిట్టెడి మాడ్కి దావమునఁ • గీడులు మూడిన శీఁగవోలె ని
ట్టిటనరాని గోడొదవ • నీక్షణ యుగ్మమునంచు వెచ్చనీ
రుట్టిపడంగమేనుగగు • రొందఁగ మూర్ఛితయాచు నిట్లనెన్.

౮౧

శ్రీ రాధాకృష్ణ సంవాదము.

ఉ॥ ప్రాణవలీ ! యిలాభరముఁ • బాపఁగఁ బుట్టెదనంచు దేవతా
శ్రేణికిఁ జెప్పియుంటి వది • నెల్లును నాగతిఁ గూర్చి లేకమీ
వాణినిఁ బల్కురైతిరిది • భర్తల కృత్యమె ? మిమ్ముఁబాసి నా
ప్రాణము లుండఁజాలవని • బాగుగ నమ్ముఁడు నెమ్మనమ్మునన్.

౮౨

ఉ॥ ఇత్తటి నాదు భావము వ • చించితి లక్ష్యము సేయకుండ మీ
చిత్తము వచ్చినట్టుల ని • నీ ! యుగోయుచుఁ బోవునట్లు మ
చ్చిత్రగతాశయంబు మఱి • జెప్పెద మీయెడబాటునన్ గడున్
దత్తమొందు నాయొడలు • దర్లును గప్పుర మింకున ట్లనన్.

౮౩

శా॥ ఆర్యా ! యెంతటి మాటలాడితివె ? ని • న్నా ! వీడి నేనేగుటల్
ధైర్యంబున్విడకుండ నానుడులు దా • త్పర్యంబుతో విన్ను నీ
కార్యంబుల్ నెఱవేర్తు భూభరముఁ బో • కార్తున్ వ్యధన్ మానునూ
“భార్యమూల మిదం గృహ”మృనెడిపూ • ర్వన్యాయ మాలింపవే.

౮౪

వ॥ అని శ్రీకృష్ణుండు వలుక విని రాధాదేవి కృమ్యుట నతని కిట్లనియె.

౮౫

మ॥ ఎట నానందకరావనీరుహలస • ద్బృందావనంబుండదో
యెట గోవర్ధనశైలముఁ జెలఁగదో • యెచ్చట నానామయో
త్కటభైషజ్యజలప్రయుక్తయమునా • ధారల్ బ్రవర్తిల్లవో
యట కేరానుగ వచ్చినన్ సుఖమునా • కావంతయున్ లేదుగా.

౮౬

చ॥ అనియన నాలకించి హరి • యాస్థను స్వస్థలినుండి దివ్యమా
నెనుబదినాల్గు క్రోసులను • నింపగు భూమిని గోప్రవర్ధనం
బను గిరినిన్ గళిందజను • సంపి సతిన్ దనుపంగ, బ్రహ్మాయున్
గని పలుమాటు మ్రొక్కి నయ • గారముగాఁ బలుకాడె నిట్లులన్.

౮౭

ఉ॥ దిక్కెది లేనివారలకు • దిక్కుగ నెక్కొని యున్న శ్రీహరీ !
యొక్కడనట్టిపేరును వ • హించి జనింతువా నీవు ? వెండియే

నక్కడ యాయమర్త్యలెట • నెట్టి యభిఖ్యలఁ బుట్టనానొ నీ
విక్కతఁ జక్కఁగాఁ దెలుపు • మీ యన నక్కమలాక్షుఁ డిట్ల నెన్.

౪౮

మ! పరమేష్ఠీ! చెవియొగ్గి సావధిగ నా • వాక్యంబు లాలింపు మేఁ
బరిపూర్ణంబుగ దేవకీరమణికిన్ • బ్రాదుర్భవింతున్ సతీ
వరయా రోహిణి యందుఁ నాకళయె యు • త్వన్నంబగున్ బిమ్మట
స్థిరియున్ రుక్మిణి నాగభీష్మునికి జ • స్మించున్ జమీ వెండియున్.

౪౯

చ! ధరణియె సత్యభామయగు • దక్షిణ లక్ష్మణ సత్య బృందయున్
విరజ కళిందజానదియు • వ్రీడయె భద్రయు దోషనాశకృ
తురనది మిత్రవిదయు వి • శుద్ధమృడానియు జాంబవంతు కూఁ
తురుగ జనింతు రింక నల • తొయ్యలు లందిటు సూతుగ లెడిన్.

౫౦

తే! తొలుతరుక్మిణి మరుఁడు, ప్రహుమ్మఁడనఁగ, నవతరించుచుననిరుద్ధఁడనఁగనతని
కవతరింతువు నీమిదుఁనటమటలను, జెందవలఁదింక వినుము నేఁ జెప్పనుదులు.

వ! సుచంద్రనామకుండు వృషభాను నామంబుతోఁ బుట్టి కళావతీ
నామాంతరకీర్తిసతీమతల్లికను వరించి యామెయందు రాధ యను పేరం బరగు
పరమేశ్వరింగనాగలాడు. ద్రోణుండచు వసువును సంమండన జన్మించి భూదేవియగు
యశోదను జెండ్లాడి విరాజిల్లు.

౫౧

ఉ! ఆసమయంబునందు శిర • మందునఁ బింఛము లల్లలాడ సా
వాసముసేయు గోపికలు • భక్తిని రక్తియు క్తవేషలై
వాసిగ జాట్టుముట్ట ఘను • భాతిని మేనువెలుంగఁ బీతస
ద్వాసముగట్టి గోష్ఠమున • వంశినిఁ బాడుచొనర్తు రాసముల్.

౫౩

సీ! సాళీకసంభవా! • నావ్రజమందునఁ, గలిగెడి సంగతు • ల్లాంచవయ్య
నందునిగీమున • సుందర శ్రీదాముఁ, డనువాఁడు ప్రియుఁడయి • యలరునేయ్య
యుపనందగృహములఁనూర్జితయశుఁడగు, సుబలుఁడు సఖుఁడయిఁ బ్రబలునయ్య
నవనందగృహముల • నరకేశవాంశజ, స్తోకనామకుండు మి • త్రుఁడగునయ్య.

తే! మఱియు షడ్వృషభాను స • ద్భంబులందు, సఖులుగానుండ్రుప్రస్థతేఁజన్మిదేవు
లును విశాలవరూధపు • లును ఋషభుండు, ననెడివారలు నర్హక • శ్యాణయుతులు.

చ! అసపుడు హర్ష మొంది విధి, • యత్తటిఁ గ్రమ్మట నిట్లు పల్కెన్
యి నిఖిలవేదదైవతప • తీ! వృషభానుఁ డెవండా నందుఁడే
యనఘుఁడా హరిలక్షణము • నానవనందుల వారి లక్షణం
బును నుపనంద లక్షణముఁ • బూర్తిగఁ జెప్పఁగ మిమ్మువేడెదన్.

౫౫

న! అనపుడు భగవంతుండు సంతోషించి యెవఁడు తొమ్మిదిలక్షల యాశ్రులకు విభుండగునో వాఁడు నందుండనియు నైదులక్షల గోవులకధిపతియైన వాఁడు పనందుండనియు, బదిలక్షల ధేనువులకుఁ బ్రభుడైనవాఁడు వృషభానుండనియు, గోటిసురభుల కధినాథుడైనవాఁడు నందరాజనియు, నేబదిలక్షల నైచికులకు విభుడైనవాఁడు వృషభానువరుండనియుఁ జెప్పఁబడు. సుచంద్రద్రోణులను నిరువురుమాత్రమే గోపరాజులుగా నావ్రజమందు జనింపఁగలరనియు, శతరాకా సుధాకరధవళిమఁ బురణించు శుభ్రవస్త్రంబులందాల్చి యగణ్యలావణ్య తారుణ్య సంపన్నలై విలసిల్లు గోపవిలాసితుల శతయూధంబులు ప్రవర్తిల్లగలవనియు గుర్రెఱుంగుమన నాలించి యవ్వరించి శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె.

౯౬

తే! భువనకారణకారణ! • పుణ్యపురుష! దీనరక్షక! దేవ! యో • దేవదేవ
డెందనుండునఁ గరుణను • బొందుపరచి, యూధలక్షణమెఱిగింపు • మోపరేశ.
తే! అనఁగ వెన్నుఁడుపూర్తిగా • నవధరించి, యంబుజాసన! పదికోటులర్చదమగు
నట్టి పదియర్చదంబులెఱయగును యూధ, మిటులఁబల్కిరిసర్వముఁ నీంద్రులయ్య.

న! అందునఁ గొండఱుమందయానలుబృందావనపాలికలుగను, గొండఱు మద్వారపాలికలుగను, గొండఱు పార్షదలుగను, గొండఱు శయోపకాణిలుగను, గొండఱు సుందరులు కుంజనికుంజపుంజబు నిర్మించువారుగను, గొండఱు గోలోకవాసినులుగను, గొండఱు గోవర్ధసంబుననుండువారుగను, గొండఱు శృంగారకాణిలుగను, గొండఱు మానులయొక్కయు యోగులయొక్కయు, నాశ్రమంబుల నివసించువారుగను నుందురని యెఱుంగుము.

౯౭

మ! మఱి గంగా, మధుమాధవీ, సులలితా, • మాయా, విశాఖా, రమా,
విరిజా, శ్రీయమునా, హ్వయాప్తవర సా • ధ్వీపొడశౌఘంబుల
ద్విర! మేల్మేలన నేత్రపర్వమగు ద్వా • త్రింశత్సఖీయూధము
ల్యజలంగఁగలవట్టి నావ్రజమునఁ • బ్రాప్తీవతీ! వెండియ్య.

౧౦౦

న! శ్రుతిరూపలయు, మునిరూపలయు, యజ్ఞసీతారూపలయు బుళిందాంగ నలయు, నయోధ్యావాసినులయు, మైథిలలయు, గౌసలలయు, వెండియుఁ దొల్లియుగంబుల నాచే నెవరెవరు వరంబులం జెందియుండిరో యవ్వారలయు యూధంబులు బ్రవర్తిల్లగలవని యెఱుంగు మన నాతమ్మిచూలి తమ్మికంటి కిట్లనియె.

౧౦౧

తే! విశ్వకారణకారణ! • వీరలెల్ల, రేమిపుణ్యమొనర్చిరో • యెట్టివరము
లొందిరో దుర్లభంబు నా • నందకరము, నైన మీవ్రజమందెటు • నమరగలరొ.

న! విశదీకరింపుమని వేడ మాధవుండు వాణీధవున కిట్లనియె.

౧౦౩

శ్రుతిరూప గోపికల వృత్తాంతము.

క! శ్వేతద్వీపమునందునఁ, బూతశ్రుతులెల్ల హరిని • బుణ్యప్రపంచో
వ్రాతమునఁ బ్రార్థింపఁగ, శ్వేతద్వీపేశహరి వ • చించెడి నిట్టుల.

౧౦౪

ఉ॥ డెండమునన్ ముదంబుచు గ • డిండిగఁబొందితి నెట్టిసందియం
బిందునలేదుగాన వర • మిచ్చెదఁ గోరుఁడు మీమనోరథం
బొందుఁడు కాలయాపనము • నూరకచేయకుఁడే బ్రసన్నతన్
జెందిన నేరికైన నతి • శీఘ్రముగా ఫలసిద్ధిగాదొకో.

౧౦౫

చ॥ సకరుణ నిట్లు దెల్పు శ్రుతి • సంతతి సంతసమొంది శ్రీహరీ !
పృథ్విపరంబు నవ్యయము • వాగ్మదగోచర మద్వయంబు ని
ర్వికృతము చిత్స్వరూపము వి • వేకినుతంబునునైన మీ జగం
బకలుమరీతిఁజూప మిము • బ్రార్థనజేసితి మేము భక్తితో.

౧౦౬

చ॥ అనవుడు నాజనార్దనుఁ డ • నన్యము హర్షదమా స్వలోకమున్
గనుఁగొనఁజేయఁగా శ్రుతిని • కాయముజూచి ముదంబు బొంది యం
దునఁ దిలకించి నిర్మలిన • తోయ సుపూరిత, హృసనిస్వన,
స్థనయమునన్, మణిప్రకర • నాగరికోభయతీరరాజితన్.

౧౦౭

ఉ॥ ఆవలఁ గాతుకప్రదము • నాయతకుంజవిరాజితంబు వాం
ఛావళిదాగయుక్తము ని • రామయమున్ ఋతుషట్కవర్తి సా
ఖ్యావహమద్భుతోరువరి • ఖావళిసాధసమేతమైన బృం
దావనకాననంబుఁగని • తత్పరిమందునఁ గన్నులారఁగా.

౧౦౮

తే॥ రత్నభాతుమయముశ్రీక • రంబు వివిధ, విహగమండలయుక్తంబు • విమలవారి
పూర్ణనిర్మలరకందర • భూషితంబు, నైన గోవర్ధనము గాంచె • నచటనవల.

కా॥ నానారాసరసాన్వితంబు బుధమా • స్థంబైన తద్గోపికా
స్థానంబందుఁ గిశోరమూర్తియయి త • దైత్యారి దైవాటి “మీ
కానందంబుగ నాదు లోకమిదె పృ • త్యక్షంబుగాఁ జూపితి
న్గానన్ మీమదిఁగోర్కులున్నయెడలన్ • నాసన్నిధి బల్కుడి.”

౧౦౯

వ॥ అని శ్రీహరీ యడుగ శ్రుతు లవధరించి కాతుకకంకణపూరితలోచన
లగుచు నాశ్రుతివిశ్రుతున కిట్లనియె.

౧౧౦

చ॥ మనసిజోటిసుందరత • మాఁబెడిరూపునుగన్న నీపయిన్
మనములునిల్చె మన్మథుఁడు • మమ్ముల నూరకవేపుచుండఁ గా
వున నెటునీదులోకమునఁ • బుణ్యులు, కామినులొచు సౌఖ్యముల్
గనిరటు మేము ప్రీలమయి • కాంతు మనంతసుఖంబులో హరీ.

౧౧౧

మ॥ శ్రుతులిట్లు ల్వచియింప శ్రీహరీ జెవుల్ • జొప్పించి యాలించి యో
శ్రుతులారా ! భవదీయవాంఛ కెదియున్ • సోమింపరాదాయె న
మృతమయ్యెన్ వ్రజమందు వేరలుగ జ • న్మంబెత్తుడి ! నైజయో
గ్యత సారస్వతకల్పమైనతటి నా • గామిస్వయంభూషితి.

౧౧౨

ఉ॥ ఆవసుధాలసన్మధుర • యందుననందము గల్గివెల్లు బృం
దావనమందుఁ జెన్నలరు • తాదృశమామకరాసమండలి
నేవిధిగాఁ జెలంగియు న • నింద్యవిధంబున జారరీతి మీ
భావమెఱింగి మైత్రి మిముఁ • భావనులకబాసరింతు నెంతయున్. ౧౧౮

తే॥ ఇటులఁ దెలిపివి హరినైన • యేచుకరుణ, వరమొసంగితి దానిచే • వారు గోపి
కలుగ జన్మింతు రన్యగో • పులనుగూర్చి, విస్తరంబుగఁబల్కెద • వినుము నలువ.

తే॥ అట్టి త్రేతాయుగంబున • నాదితేయ, రక్షణార్థమురాక్షస • శిక్షణార్థ
మేనుబుట్టితి శూరత • నినకులాల్చి, సోముఁడును దాశరథియగు • రాముఁడనగ

శ్రీ మైథిలాదినారీ వృత్తాంతము. శ్రీ

ఉ॥ అట్టులఁబుట్టి జానకి స్వ • యంవరమున్ గననేగి యీశువి
ల్పట్టుచు ఫల్గునక విడిచి • సార్థిపు లబ్బురమొంద సీతఁ జే
పట్టి మనోజమ్మూర్తినియి • వర్తిల శ్రీమిథిలాపురంధుర్ లి
టిటనరానిమోహమున • నెంతయుఁజూచి రమ ర్త్వనాయకా.

౧౧౭

ఉ॥ అంతటవారుఁజేముడిని • నారఘరామునిమోలఁజేరియే
కాంతమునక “ మహాత్మ! పతి • గాఁదగి పోవు మనంగ జానకీ
కాంతుఁడు దీని ద్వాపరయు • గంబు గతిచెడివేళ బుణ్యమ
త్యంతమొనర్చి వేళలయి • యావజమందు జనించి పొందుఁడి.

౧౧౮

ఉ॥ ఆ మిథిలాపురంధులకు • నట్లువరంబు దయాళుఁడైన శ్రీ
రాముఁడొసంగి యాఫరశు • రాముని గర్వము బల్కి గోసలా
భ్యామహితస్వదేశగతి • యందు నడంచియు వచ్చుచుండఁ ద
ద్వామినులాతనిక నయన • పర్యముగాఁగని యెంచి రిట్టులక.

౧౧౯

శా॥ ఆ జాబిల్లిని గేరుచుందు మొగమా • యాజానుభావబుద్ధయం
భాజాత్వాజిగి మీఱుదువ్వలువలా • వ్యాహారమాధుర్యమా
తేజం బాకరుణాళుతాగరిమ యా • ధీరత్వసత్త్వంబులా
సౌజన్యంబు నుతింపనోపుదురె యో • చంద్రాస్యలారా పరుల్.

౧౨౦

చ॥ ఇటులఁ బరస్పరమృదల • నింతులు జింతన మాచరించి యు
త్కటమగు మోహమొంది పతి • గా వరియింపగ, రాముఁడొప్పి తా
నిటునొడివొక ప్రజంబున న • హీనపద్ధితర మీరు గోపికా
పటలిగఁ బుట్టుఁడి యపు డ • వారిగ దీర్తును మీయభీష్టముల్.

౧౨౧

తే॥ గోసలాంగనలకునిటు • గోర్కులిచ్చి, సేనముంగల పడువంగ • సీతగూడి
పడి నయోధ్యాపురమునకుఁవచ్చెనచట, గలసతుల్ వానిఁగనితమిఁగనిసొమ్మ

ప॥ అంతఁ గొంత తడవునకు నాయయోధ్యానివాసినులగు విలాసినులు

మూర్ఖుఁ డేటి సరయూనదీతీరంబుజేరి యారామచంద్రుని మనంబుల నిల్పి తపం బొనరించు సమయంబున “మానిసులారా ! యమునా తటినీతట విరాజమానబృం దావనాంకతిస్థగోకులంబున మీరు గోపికలుగా జన్మించుడు. అ త్తటి నీసీతారాముం డును దత్తలంబున వెలింగి మీయభీష్టములం దీర్పంగలండు విచారంబు మానుడను” నాకాశవాణి శ్రుతముగా నవ్వారలరిరి. అంత శ్రీరాముండును నిజజనకుని యాజ్ఞ నాదలఁ దాల్చి మాతృబంధవమాత్య మిత్రభృత్యాది సర్వజనంబులను సకలసుఖం బులను విడిచి నిర్జనంబును భయంకరంబునగు దండకారణ్యంబునకు సీతాసామిత్రి సమేతుండై చనె.

౧౨౨

ఉ॥ అత్తటి లక్ష్మణుండు విలు • హస్తమున గొని వెంటనంటి జా గ్రతగఁ గాచుచుండ రఘు • రాముండు జానకితోడఁగూడి క న్నైత్తక నిశ్చలాత్మను ద • పించి జపించి నుతించి కాంచఁద న్బత్తిని గోరు దండకవ • నస్థ మునీంద్రుల పాలికిం జనె.

౧౨౩

ఉ॥ ఆసమయంబునందు మును • లందఱు స్వీయసమాధిఁ గన్నయా భాసురవాసుండా మకుట • భాసితమ స్తకుడా ప్రశస్త సీ తాసుదతీశుండా దశర • థప్రభుపుత్రకుడయ్యు నట్లు మా ర్వేసముతోడ వచ్చుటను • వింతఁగజూచి తలంచి రీవిధి.

౧౨౪

చ॥ మురళిని వేత్రముఁ విడియ • పూర్వతరాకృతి వచ్చుటెలకో యరుదగుఁ, గారణంబెదియొ ? • యక్కట ! యంచు సమాధినుండి స త్వరగతిలేది మ్రొక్కి పలు • భంగుల వేడఁగ రాముండు దయా కరుడయి కాంచి యేవరము • గావలెనో మునులార తెల్పుడి.

౧౨౫

❧ మునిరూపాది గోపికల పూర్వచరిత్రము. ❧

చ॥ అనవుడు వీనులార విని • యామునులందఱు రామభూమ ! నీ దు నుడుల కిష్టసంతసము • తో నిటువల్కుచునుంటిమయ్య ! నీ కొనఁగిన పూతసీతవలె • నొయ్యన మమ్మును స్త్రీలఁజేసి మా కనువమసౌఖ్యముల్ గలుగు • నట్టులొనర్పమటంచు; నావుడు.

౧౨౬

ఉ॥ రాముండు, వాఁకోరికఁ బ • రాకును వీడిగ్రహించి యోముని స్తోమలలాములార ! బహు • దుర్గుట మిద్దియె ప్రార్థ్యమైనచో నీమెయి లక్ష్మణాకృతి ధ • రించి ఘటించెద, నొప్పరేని మీ రామతిలుండు ద్వాపరయు • గాంతమునందున గోకులంబున.

౧౨౭

ఉ॥ అత్తటి మీయభీష్టము • లన్నిఁఫలించును గాని యిట్లు కిం చిత్తు ఫలింప వేలయన ? • సీతనువీడి మఱొక్కనాతిని

జిత్తమునందలంపమినె • చెప్పితిఁబైవిధి, నిట్లుపల్కి లో
కోత్తరమైన పంచవటి • నొందె నతండు, సుపర్యనాయకా !.

౧౨౮

తే॥ అతఁ దత్ప్రాంతమందున • నలరుచుండు, పర్జశాలఁ బ్రవేశించి ననమునందు
సంచరించెడి రాముఁ గా • మించికాంచు, నాపులిందవాసినులగు • నతివలెల్ల.

తే॥ మదనపీడితతై రామ • పదరజంబు, నుత్తమాంగంబులందుంచి • యుసురువిడువ
నుద్యమింపఁగ శ్రీరాముఁ • డుత్తముండు, వర్ణియై వారివరిఁజేరి • పరమకరుణ.

తే॥ పడఁతులార ! మీరిప్పుడు • ప్రాణములను, వృధగ వీడకుఁడీ మనోరథముద్వాప
రాంతమందునఁ బృథావ • నాఖ్యనలరు, యనమునందున సంసిద్ధిపడయఁగలరు.

ఉ॥ శంకలవీడి పల్కియిటు, • సక్కఁదిగోహితుఁడయ్యె నంతట
గొంకక, రామరాజు కపి • కోటియుతుండయి రావణాది దు
స్సంకరులక జయించి నిజ • సాధ్యునిఁ బుష్పక మెక్కఁజేసి భూ
శంకరుఁడై యయోధ్యకు నె • సక జనుదెంచెను హంసవాహనా.

౧౩౨

తే॥ అట్లులేతెంచి మించి • పట్టాభిషిక్తుఁ, డయి సుఖంబులఁ బొందుచాఁయవని తనయఁ
బంపె నడవికి లోకాప • వాదముననె, యెంతవారికేక సంస్కృతి, నంత లిడును.

చ॥ క్రతువులఁ జేయ రామునకుఁ • గౌతుక మెద్దెపుడుక జనించెనో
శ్రుతిహితఫక్కి నట్లపుడు • చొక్కపుబంగరుబొమ్మ, తత్సతీ
ప్రతికృతిగాఁ జెలంగ నవి • బాధముగా నగుచుండె నంత నా
ప్రతికృతు లూపిరుల్ గలిగి • రాముని గీమున హెచ్చె నోవిధి.

౧౩౪

క॥ హెచ్చిన ప్రతికృతులచ్చట, ముచ్చటగా వెల్లు రామ • మూర్తినిఁ గని తా
ర్హచ్చిక సంభోగింపఁగ, నిచ్చను వాంఛించిచెంత • కేగె నతండుక.

౧౩౫

క॥ వచ్చిన ప్రతికృతులను గని, నిచ్చయముగ మీయభీష్ట • మేఁ దీర్చును జూ
నెచ్చెలులారా ! యనివా, క్రుచ్చెను దరువాత నవ్వ • గుయ్యిడెనిట్టుల్.

౧౩౬

క॥ రామా ! సీతారామా ! మేమాక్రతుకాలములను • మెలఁగుచుఁ బూర్తిక
బ్రేముడి నల్పితిమేలొకొ • యీమెయిమాకోర్కి దీర్ప • విడి యుచితంబో.

వ॥ అన విని శ్రీరామచంద్రుం డిట్లనియె.

౧౩౮

చ॥ ప్రతికృతులార ! మీనుడులు • బాగుగనున్నవి, సత్యమైన బ్ర
స్తుతమున నప్రశస్తముగఁ • దోచుచునున్నవి సీతతోడనే
ప్రతము ధరించియుంటిఁ బర • భామ గ్రహింపను రాజయోగి మీ
యతులవరంబు దావపరయు • గాంతమునక వ్రజమందుఁ దీర్చెదక.

౧౩౯

తే॥ అట్టి శ్రీరామునానతి • నటులనవియు, గోపికలుగజన్మించు న • కుంతితముగ
మఱియు నితరగోపికలను • గుఱించినను, విస్తరించెద వినవయ్య • వేల్పుపెద్ద.

ప॥ రమావై కుంతలోకమున నివసించు విలాసినులును, శ్వేతద్వీపంబున నున్న యన్నులును, నూర్ధ్వైకంఠంబుననుండు నువిదలును, సజితపాదాశ్రితాంగనలును, శ్రీలోకాచలవాసినులగు స్త్రీజనంబులును, సముద్రనిర్గత శ్రీలక్ష్మీ సఖురాండ్రును, దివ్యలను పేరంబరగు మానినులును, నదివ్యలనునామంబునఁ జెలంగు చేడియలును, సత్వరజస్తమోగుణవృత్తులుగల సతులును, వివిధవిధంబుల సలిపిన యఖండపుణ్యంబులవలన భూమియందు గోపికలుగా జన్మింతురు. మఱియు రుచియనువాని కుమారుండును, మదంశసంభూతుండును, సుందరుండును, స్వర్గాధిపతియునగు యజ్ఞనింగాంచి కామించి దేవలమునివాక్యంబున హిమవత్పర్వత మందచలభక్తితోఁ దపంబుగావించిన దేవకాంతలును, బృందావనంబున కనతి దూరంబున విరాజమానంబగు నావజమందు గోపికలుగా జన్మించంగలరు. వెండియు భూమియందుండు నోషధులుసాక్షాత్కరించిన ధన్వంతరి దేవుండంతర్హితుండగుట వీక్షించి భరతఖండంబున నిష్ప్రయోజకులమైతిమని మిగుల దుఃఖించి స్త్రీరూపంబులంధరించి యాదేవుని నెమ్మనంబునందు నిల్పి నిజమనోరథసిద్ధియగు సందాఁక నాలుగుయుగంబులు గడచునంతవఱకుఁ దపంబానరింప నద్దేవుండు మెచ్చి సాక్షాత్కరించి వరంబులం గోరుండని పృసన్నవదనంబుతోఁ బలుక వారలమ్మ హత్తున కిట్లనిరి.

౧౮౧

తే॥ దేవదేవ ! నీరూపముందివ్యమయ్య, మాకుఁ బలివౌచు సుకమిడిమనుపవయ్య యనుగ నద్దేవుండదాని • నవధరించి,తిరిగివచియించె నిట్లోషంధీసతులకు. ౧౮౨

తే॥ ద్వాపరాంతమునందున • వల్లరులుగ, బృందకావని జన్మించి • యీరలున్న రాసకేళులమీతోడఁరమణమెలగి, వాంఛలను దీర్తునని దయఁబల్కెదాన.

తే॥ అచలభక్తిసంయుక్తభా • గ్యవత్తులైన, వారు బృందావనంబునఁ • జారుగోపికలుగ జన్మింపఁ గలరుగాఁకమలజాత! యంచు వాచించి మఱి వచియించెనిట్లు.

క॥ జాలంధరపురిఁ జెలఁగెడి, హేలావతులట్టి హరిని • బృందావతినిఁ

లీలంగనుఁగొని యీహరి, యేలీలనో భర్తయైన • నింపగు మాకున్. ౧౮౩

క॥ అని యెడఁదలఁచెడివారికి, వినఁబడె నిట్లభ్రవాణి, • బృందావిభునిఁ

వినుతుల్ సేయుడు బృందా, వనమున జనియింపుఁ డపుడుఁఫలమగు మీకున్.

చ॥ మఱియు సముద్రకన్యకలు • మత్స్యశరీరినిఁగాంచి మోహనా

గరమున ముగ్ధి యాహరి న • ఖండముగాఁ గొనియాడ నాతఁడా

దరమున వారి కోర్కులిడఁ • దద్వరరీతిని బృందకాటవిఁ

గరముగ వారు గోపికలు • గా జనియింపఁగలారు పద్మజా.

౧౮౪

ఉ॥ పండపరాక్రీముం డఖిల • శత్రునిఘాదనపండితుండు ను

ద్దండవదావదుండును వ • దానుస్యఁడునౌ పృథుభూభుజుండు బ్ర

హృండ్విభుత్వదీపితమ • దంశమునన్ జనియించి కామముల్
దండిగఁ బిండనుండె, వసు • ధాసురభీమణి యందు, సత్తటిన్. ౧౮౮

తే॥ దివ్య నావిభున్ బర్హిష్ణు • తీపురంబు, నందఁ బొందిన సుందరీబృంద మాన్
గాంచిమోహించి యాయత్రికడకు నేగి, భక్తిబ్రణమిల్లి యిట్టులఁ • బలి కెనయ్య.

పంచచామరము.

మహామునీ ! యనుగ్రహంబు • మాపయిన్ ఘటించి యీ
మహానుభావుడైన రాజు • మాకు నెట్లు భర్తయై
విహారమారకేళిపాళి • విశ్వసించియుండునో
జహస్సఁ జేయకుండ మీరు • సెప్పరయ్య ! యిత్తటిన్. ౧౮౯

చ॥ అన విని యత్రివల్క్మనిటు • లంగనలార ! ధరిత్రికామగో
వున సకలేష్పితంబులను • బూర్తిగఁ బిండుచు నుండుఁడిట్లరం
బున నొనరించినన్ భవద • మూల్యమనోరథముల్ వసుంధరా
వనిత ఘటించు నమ్ముఁ డిటు • వ్యాజమొకింతయు నేని లేడికన్. ౧౯౦

ఉ॥ మానినుడిన్ సతుల్ విని స్వ • మానసపాత్రముతోడ ధారణీ
ధేనువునం దభీష్టములఁ • జేకువఁ బిండిరి దానిచేతఁ ద
న్మానినులెల్ల వ్రేతలుగ • మద్వృజమందు జనింతు కామసే
నానిహితాత్మరోగనటు • నాథునిగాఁ గమలాక్షుఁ గోరుచున్. ౧౯౧

ఉ॥ శ్రీయుత గంధమాదనముఁ • జేరి ప్రసిద్ధుని మానినాథు నా
రాయణుఁ గాంచి మోహము గ • రంబుగఁ బొంది మహాత్మ ! భర్తవై
యాయెడ సాకుమన్న నతఁ • డీరు వ్రజస్థలమందు వ్రేతలై
హాయిగఁ బుట్టుఁ డట్టియెడ • నందఱ వాంఛలఁ దీర్తునంచనెన్. ౧౯౩

ప॥ అంత.

చ॥ సుతలనివాసినుల్పతులు • నుందర వామనమూర్తిఁ గాంచి మో
హితలయి నాథుఁడౌటకు న • హీనముగాఁ గొనియాడి తద్దయో
న్నతిని గడించి మద్వృజము • నన్ జనియింతురు నాగకన్యలీ
వితమున భర్తృకామలయి • వేడి యనంతునిఁ దత్కృప్ భువిన్. ౧౯౪

క॥ బృందావనరాజమునన్, సుందరులౌ గోపికలుగ • శోభిల్లి మహా
నందముఁ బొందుచు వాంఛా, బృందము జెందంగఁ గలరు • విశ్వప్రప్తా. ౧౯౫

ప॥ వెండియుఁ గశ్యపుండను మహర్షి, వసుదేవుండన, నదితియను సతీ
తల్లి, దేవకీదేవియనఁ, బ్రాణనామకవసువు, శూరుండన, భృపుండనువసువు
దేవకుండన, వసునామకవసు పుష్పపుండన, దత్తుండు, దయానిధియగు నక్రూరుండన.

గుబేరుండు హృదీకుండన, వరుణుండు కృతవర్మయన, బ్రాచీనబర్హి గదుం
డన, మరుతుండుగ్రసేనుండన, జన్మింతురు. ౧౫౭

తే! అట్టియుగ్రసేనాఖ్యునే • నఖలరాజ్య, మునకు మూర్ధాభిషిక్తుగా • మొనరజేసి
సర్వవిధముల సర్వదా • చల్లనైన, చూపుఁ జూపుచుఁగాపాడుచున్ వసించు.

వ॥ మఱియు నంబరీషుండను రాజు యుయుధాచుండన, బరమభాగవ
తోత్తముండగు ప్రహ్లాదుండు సాత్యకియన, క్షీరసముద్రుండు శంతనుండన,
ద్రోణనామకవసువు భీష్ముండన, దివోదాసుండు శల్యుండన, ఖద్యోతాంశసంజనిత
భగుండు ధృతరాష్ట్రుండన, బూషుండనువాడు పాండుండన, ధర్మ్యుండు యుధిష్ఠి
రుండన, బవనుండు భీమసేనుండన, స్వాయంభువమను నర్జునుండన, శతరూప
యను రమణి సుభద్రయన, సూర్యుండు కర్ణుండన, నాశ్వినేయులు నకుల సహ
దేవులన, బ్రహ్మ బాహ్లికుండన, వైశ్యానరుండు దోణాచార్యుండన, గలి దుర్యోధ
నుండన, జంద్రుండు భీమన్యుండన, శివుండుశ్వత్థామయనం బరఁగి భూతలంబున,
జన్మింపఁగలరు. ఇట్లు యదువులయుఁ గౌరవులయుఁ దక్కుంగలవారలయు కులంబు
లందు స్వాంశంబులతో స్వస్త్రిసాకంబుగా నాయానతిం బుట్టంగలరు. గోకు
లంబున రమాంశగలిగి జన్మించు గోపికలు పదాఱువేలకు మించిచెలంగుదురని
యెఱుంగుమనిచెప్పి యోగమాయం గాంచి యీకరణి నాజ్ఞాపించె. ౧౫౯

❧ కృష్ణుండు యోగమాయను నియోగించుట. ❧

చ॥ చతురత దేవకీలలన • సప్తమ గర్భము సంగ్రహించి గో
పతియగు నందు గోష్ఠమున • బ్రాహ్మబలుండగు కంసు భీతిచే
ద్రుతగతిఁ బోయియున్నయల • రోహిణి నా వసుదేవపత్ని యం
దతుక మొనర్చి నందసతి • యైన యశోదకు నీవు పుట్టుమా. ౧౬౦

ఉ॥ శ్రీపతి, యోగమాయకిటు • సెప్పుట దేవగణంబుతోడ బ్రా
హ్మీపతి యాలకించి కమ • లేశునకున్ నతిసల్పి భూమి సం
తాపమడంచి సాంత్యలపి • తంబుల; నద్భుతకాంతిసంతతో
ద్వీపితమా స్వధామమును • దేవత లారతు లెత్తఁగాఁ జనెన్. ౧౬౧

క॥ ధరణీనాయక ! కృష్ణుండు, పరిపూర్ణతమావతార • భగవంతుండీ
ధరఁ గంసాదినరేంద్రని, కరవధశై పుట్టనయ్య • గమనింపు మిటుల్. ౧౬౨

చ॥ తనువున నెన్నిలోమములు • దార్శ్నియున్నవో యన్ని నాలుకల్
గొని విబుధుల్ నుతించినను • గోపతియో హరి సద్గుణంబులం
దున నొకదాని నెన్నినటు • దోఁపక వారలశక్తిదోచు నిం
గిని విహగంబు లాత్మగతిఁ • గేరుదు నాకడఁదాక నట్లనన్. ౧౬౩

ఉ॥ భూరమణుం డిటుల్ వలికె • భూసుర ! క్రోలితిఁ ద్వద్వచోమృతం
 బీరిటఁ గంసవీరుడని • యేరినె పేర్కొనియుంటి రాతఁడే
 యూరవసించు నెవ్వఁడతఁ • డుత్తముఁడో యథముఁడో పూర్వబృం
 దారకుఁడో యమర్త్యుఁడో య • ధాస్థితిఁదెల్పుడనన్ మునీంద్రుఁడున్. ౧౬౪

కంస పూర్వజన్త వర్ణనము. ౧౬౫

చ॥ నరపతి ! తొల్లి వార్ధిమథ • సంబున దుష్టుఁడు కాలసేమిక
 ర్భురుఁ డల చక్రితో సమర • మున్ బొనరించి హతుండు గా నిశా
 చరగురువైన భార్గవుఁడు • స్వప్రతిభన్ బ్రతికించె వానినిక
 మరల నతండు యుద్ధమును • మాధవుతో నెనరింప నెంచుచున్. ౧౬౬

క॥ మందారాచలసవిధం, బంవరవిందజునిఁగూర్చి • యబ్జశతక మా
 నందదమారావరసమే, సందియములు లేక క్రోలి • సలిపెడపమున్. ౧౬౭

వ॥ అంత నవ్వాణీకాంతుండాతని తపంబునకు మెచ్చి తత్సమీపంబునకు
 వచ్చి యిట్లు వాక్రుచ్చె. ౧౬౮

చ॥ తపమునుమెచ్చి వచ్చితిని • దానవనాయక ! నీమనోరథం
 బిపుడు వచింపుమున్న నతఁ • డెందఱు దేవత లీప్రపంచమం
 దపరిమితద్రోహిష్యులయి • యుచ్యుతుఁడే శరణీయుడంచు నె
 ల్లపుడు నుతింతు రద్దివిజా • లన్ మృతిలేనటు నాకొనర్చుమా. ౧౬౯

చ॥ నరమిది యిమ్మనంగ నల • బ్రహ్మయు దుర్లభమిది యిప్పు క
 ర్బుర ! మఱియొక్క జన్మమునఁ • బొందెద వియ్యది నిక్కమయ్య సం
 బరమున నుండవయ్య యని • పల్కెను బిమ్మట వాడు తద్వచ
 స్సరణిని నుగ్రసేనునకు • జానుగఁబుట్టెను గంసనాముఁడై. ౧౭౦

వ॥ అంత నక్కంసుండు. ౧౭౧

ఉ॥ పిల్లతనంబునుండిఁబెట • పిల్లలఁదిట్టుచుఁగొట్టి నెట్టుచున్
 మల్లులతోడఁబోరుఁ బలు • మాటొనరించుచుఁ గ్రీడలాడి రం
 జిల్లెడివేళ, దిగ్జయము • సేయ జరాత్మజమాగధేశ్వరుం
 డుల్లసమాడుచున్ యమున • యొడ్డునవేసి గుడారు వీరుడై. ౧౭౨

తే॥ అట్టి కంసునితోఁగయ్యఁమాడఁదొడఁగె, నింతలోనాజరాసుతునకుఁసాంతమగుచు
 వేయియేనులబలమున • విస్తరిలిస, కువలయాపీడమనుకరిఁకొవ్వమిగుల. ౧౭౩

తే॥ గోలునులన్నియుఁదెగఁగూర్చిఁకొంపలెల్లఁగూలఁద్రోయుచుశిబిరముల్ గోలుపఱచి
 గిరితటంబులఁబడఁద్రోసి • సరభసమునఁ, గంసుఁడొనరించు నాజకిఁ గదలిచేరె.

శా॥ శుండాంబులసొచ్చి ఘోకృతులది • క్రోధంబు గావించి వే
 తుండంబెత్తి రథాశ్వమత్తకరులన్ • దూలించి బృభించి దో

- ర్దండాఖండులజెట్టిజట్టులను బా • టండ్రోలఁ గంనుండు త
చ్చుండాదండము బట్టి మట్టై ధరణి • శూరాగ్రీవుల్ మెచ్చుగా. ౧౭౪
- ఉ॥ కృష్ణులు భూమినుండి నల • కంనుండు దానిఁ గరమ్ములక లఘు
త్వమ్మున నెత్తి యూపిరులు • వ్యత్యయమొందఁగఁ ద్రొప్పి త్రొప్పి యం
తమ్మునఁ దజ్జరానుతు న • దభ్రవరూఢినిపైన నూఱుక్రో
శమ్ములు దాటునట్టుల వె • సక విసరెక గసి వాసి భాసిలక. ౧౭౫
- ఉ॥ గంధగజమ్ము నీవితము • గాఁ బడవ్రేయుటఁజూచి తజ్జరా
సంధుఁడహా ! యిదేమి బల • సంపదఁపెంపునుతింప శక్యమే !
బంధువులందుఁగాని పర • పార్థివులందునఁ గాని స్నేహసం
బంధజనాళిఁగాని యిటు • బాధబలిష్ఠునిఁగాంచలేదహూ. ౧౭౬
- చ॥ పరధనముల్ హరించితినిఁ • బార్థివులందఱ రూపుమాపితిక
గురు కవి విక్రమాను లను • కూలురుగా వసియింపఁ జేసితిక
నరసురభేచరప్రకర • నాశమొనర్పితిఁ జక్రవర్తిన్
ధరణిని నేలుచుంటి నిటు • దార్కొనిచేయఁగలేదు నేనెటక. ౧౭౭
- ఉ॥ ద్రోవ్యము, రూపము, గులము, • దక్షవిపక్షవిమర్దనక్రియా
భవ్యబలంబు మాన్యత య • పారయశంబును సాహసంబు సం
భావ్యముగా వసించుటను • బాధముదంబు ఘటిల్లె వీని మ
ద్యవ్యసుతాన్వయంబిడి వి • వాహితుఁ జేసెదనంచు నెంచితాక. ౧౭౮
- తే॥ హస్తీ లక్ష, యర్జుదము • హయంబు, లయుత
దాసురాండ్రు, ద్రిలక్ష ర • ధంబు లొసఁగి
ప్రస్తుతుండైన కంసభూ • పాలమణికి
నస్త్రీ, బ్రాస్త్రీని, నొసఁగె బి • శస్త్రరీతి. ౧౭౯
- ప॥ అంత. ౧౮౦

కంనుండు దిగ్విజయం బొనర్చుట. ❦

- తే॥ ద్వంద్వయుద్ధంబు నందతి • ధన్యుడైన, కంనుఁ డేకాకియై భుజ • కాండపటిమ
రమ్యమాహిష్మతీపుర • రాజమునకు, నరిగెఁ దత్పురపాలకు • లదల నెదల.
- సీ॥ చాఱూరముష్టిక • శలకూటతోశల, నామకనరవర • నందనులను
మల్ల తల్లజాల సా • మంబునక జీరి యో, గండలారా ! రండు • కదనమునకు
విజయమొందినమీకుంభృత్యుడనాదు నే, విజయమొందినమీరుంభృత్యులగుదు.
రిందుల కొప్పిన • నీపురప్రముఖుల, ముంగల రూఢిగాఁ • బోరు జరుగు
- తే॥ ననెడి పణమును దెల్పెను • నవలవార, లేము వీనికి నొప్పితి • మింకఁగంస !
చేయవలసిన కృత్యముల్ • చేసినీవు, లెమ్ము, భండన భూమికి • రమ్మునంగ.

ఉ॥ పోరునకాతఁ డొప్పికొని • ముందుగ మొగ్గరమందు మొగ్గు చా
గూరునిఁ బట్టి నేలపయి • నెవ్వఁగఁ గొట్టిన ముప్పికుండు, బ
ల్పగుఱ మొంది యాదవకు • లప్రభు, ముష్టులఁ దాక, నాతఁడున్
శూరత నొక్క గ్రుద్దనకె • సొమ్మసిల్ల బ్రహరించె వానినిన్. ౧౮౩

చ॥ అదిగని కూటమల్లుఁడు మ • హరుష రా యదువీరుఁ డాతనిన్
బదముల రెండుఁబట్టి ధర • వై బ్రహరింపఁగఁ గాంచి తెక్కలన్
జదుముచు వచ్చినట్టి శలు • స్కంధమునన్ గ్రహించి యెన్నియో
కదుములు గట్టఁ ద్రోసి వడిఁ • గ్రమ్మటఁ బట్టుచు నెట్టె సంతటన్. ౧౮౪

ఉ॥ మల్లుఁడు తోశలుండు నభి • మానముగాఁ జనిపోరఁ గంసుడ
భృల్ల స మొంది తద్దనుజు • నూరుముగంబును జేతితోడ శో
షిల్లగఁ బట్టి నెట్టియు గ • సిన్ బదియామడ లేగఁ ద్రోసి వే
మల్లలితోక్తి దాసులగు • మల్లుల వారలఁ గూడి పోడిమిన్. ౧౮౫

తే॥ చని ప్రవర్షణాద్రికి నందు • సంచరించు, ద్వివిదనామకవానర • వీరుఁగాంచి
కదనమారడమృతఁగ నా • కపియు నిరువ, దెనిమిదిదినముల్ వానితో • ననియొనర్చి.

చ॥ మదమున నొక్క భూధరమ • మాంతముగాఁ గొని కంసుపైన నా
యదనున వేయ, నాతఁడల • యద్ర గ్రహించి కపీశు పుట్టె వే
సదమదమొంద వైవ, గపి, • చక్కని ముష్టులఁ గంసుఁగ్రమ్మి యా
చదలునకేగ, తేడు రభ • సమ్మున వెంటనెపట్టి కూల్పఁగా. ౧౮౬

చ॥ ద్వివిదుఁడు, తత్ప్రహరమున • విస్మృతినెంది కృశించి శల్య మా
త్రవపుపుగల్గి యాగనని • తత్క్షణమందున దాసుఁడయ్యెనా
యవసరమందు, సంతనల • యాదవవీరుఁడు ఋశ్యమూక నా
మవనికి నేగి కేశియను • మానవభక్షకుఁ డొక్కఁడుండఁ గా. ౧౮౭

ఉ॥ వాని, హయస్వరూపుని, న • పారఘనస్వనుఁ, జూచి, ముష్టులన్
బూనికఁగ్రమ్మి, లోచి, తరు • పుంజమనోజ్ఞమహేంద్రశైలము
న్మానసవేగ సామ్యగమ • నంబునఁజేరి, సులీల, నూటుమా
త్రానగ మూడఁగాఁ బెట్టి • యట్టిటులన్ బడవైచె నందునన్. ౧౮౮

ఉ॥ ఆమెయిఁగాంచె గంసవిభుఁ • డాప్రళయాతిభయంకరోజ్జ్వల
ద్దామనిధిన్, సమస్తవసు • ధావిభుకంఠవిలుంతనక్రియా
ద్దామయశోల్లసత్పరశు • ధారణధైర్యమనోభిరామునిన్
రామునిఁ, గోపరక్తముఖు • బ్రాహ్మణవంశపయోభిసోమునిన్. ౧౮౯

ఉ! కాంచి శిరంబున గరయు • గంబు లగించి యతండు మ్రొక్కి ధ్యా
నించి ప్రదక్షిణంబుల న • నేకముల బొనరించి కాళ్ళపై
గించను గాచకుండఁ బడఁ • గిన్నవెలింగెడి భార్గవుండు కాం
తించి కొలంపింగా నతని • ధీరునిజూచి యిటుల్పించెడిన్.

౧౯౧

ఉ! మానవకీటకాధముండ ! • మర్కటడింభక ! దోమవోలె నీ
వీనగమండు నైతివని • యిమ్మెయి నెమ్మనమందునమ్ముమా !
మానిని, క్షుత్రియుండ, నస • మానుడనంచుఁ దలంచి తేమొ యే
దీనిమిషంబునందున మ • దిష్టవిధంబున నాచరింపుమా.

౧౯౨

చ! ధనువిది లక్షభారకలి • తంబుచు దత్తిపురాహవంబునం
దున దనుజాని శంభునకుఁ • దోడుగ నిచ్చిన దర్థవంతమున్
ఘనమును క్షుత్రియాని వధ • కై శివుఁడాదృతినాకు నిచ్చియుం
డిన దిపు డెక్కుపెట్టును ! త్రు • టిన్ మఱి జంపెద లేనిచో, ననన్.

౧౯౩

ఉ! తూర్ణముగా యదూత్తముఁడు • ధూతనృపాన్వయభార్గవోక్తులన్
గర్జములారఁగా విని ను • ఖంబుగ డాబగు సప్తతాలకో
ద్వర్ణితచాపముం గొని య • థావిధిఁ జూపఁబ్రమోద నా
కర్ణములాగి టాకృతి ని • కాయమొనర్చెను నూఱుమాట్లాగిన్.

౧౯౪

ఉ! గూడెలు బ్రగ్గలయ్యె ఘన • కోటులుపాటున మ్రోసె నట్టిబ్ర
హ్మాండముగూడ సప్తవిల • సార్థముగాఁ గడుమాఱుమ్రోగె భూ
మాండలమందుఁ దారకలు • మందగరాలెను దిగజంబులన్
దండిని వీడి తల్లడిలఁ • దచ్చరటాకృతి సల్పువట్టులన్.

౧౯౫

ఉ! అంతటఁ గంసుఁ డాశరము • నచ్చటనుంట మహానుభావ ! నే
నెంతటివాఁడ క్షుత్రియుండ • నింతయుఁగా నెఁక దైత్యుడఁడజమీ
స్వాంతమునందు శాంతమును • జక్కగఁ బొందుఁడి ! దాసదాసుడన్
జితదొలంగ సేవలను • జేసెనఁ దప్పక నన్నుఁ బ్రోవుడి.

౧౯౬

చ! అనుచు నమస్కరింపఁగ మ • హాగ్రహపూరిత జామదగ్న్యుడున్
వినుచుఁ బ్రసన్నచిత్తుడయి • వీర్యసమంచితతచ్చరంబు నా
తఁకి నొసంగి దైర్ఘ్యమును • దార్ధ్యము గల్గిన వైష్ణవంబు దీ
నిని గొను మిద్ది దద్దయును • నీయరులన్ బరిమార్చునో బలీ !

౧౯౭

తే! కాని యిమ్మహాచాప మేఁఘనుఁడుపుడక, విఠించినట్టుల విఱుచునావీరవరుడె
నిన్ను యుద్ధరంగంబునఁమన్ను జేయఁ, గలఁడటంచు నెఱుంగుమో • యలఘువీర !

చ! అటువయి గంసుఁడబుధున • కౌఁ దలమ్రొక్కి యనంతరంబునన్
జటుల మదోన్మదుండగుచు • సప్తసముద్రవృతావనీధలిన్

దిటముగ వీరుడై తిరిగి • దీక్షాను వారలు లేనియట్టులు
త్కటముగ సల్పి భూపతుల • కప్పములన్ గయికొంచు నావలన్. ౧౯౯

చ॥ జలనిధి తీరమేగి యట • సప్పము బోలిన రూపుతోడ బు
స్సలఁ బలుమాఱు గొట్టుచుఁ బ్ర • బాతతి కెంతయు భీతిగొల్పుచున్
జెలఁగు నఘానురున్ గనియుఁ • జేతగ్రహించి యస్పక్కులొల్కఁగా
నిలవయిఁ గొట్టి దండగ ధ • రించి గళంబున, లోచి వానినిన్. ౨౦౦

తే॥ వింతఁ దూర్పున వంగదేశాంతరములఁ, బుంగవాకారముననున్న • పూర్వదివిజఁ
డౌ నరిష్టనితోడుత • నని యొనర్చె, హస్తి హస్తితోఁగలిసి పో • రాడినటుల.

చ॥ మలను నరిష్టరాక్షసుడఁమందగతిన్ బెకలించి కొమ్ములన్
బలుఁడగు కంసరాజుతల • వైబడ వేయఁగ వెంటనే యతం
డలమలఁ గొం చరిష్టశిర • మందున వైచి బలిష్ఠముప్పితో
నిలఁబడవైచి రక్కసు, జ • యించి వడిన్ జన నుత్తరాశకున్. ౨౦౧

తే॥ లూదుఁ బ్రాగ్జ్యోతిషాఖ్యతోనలరుపుకి, నేగి నరకాసురాహ్వయుఁబద్ధబలుని
దైత్యుగనుఁగొనితనదుయఁధార్థభావ, ములనుదెలుపంగ వాంఛించిపలికెన్టు.

ఉ॥ ఓనరకాహ్వయా ! వినుము • యుద్ధము గోరుచు వచ్చియుంటి నో
దానవనాయకా ! సమితి • దానముసేయుమ ! శౌర్యమొందునీ
పూనికనే బరాజయముఁ • బొందిన దానుడ నాచు నొండెనీ
కేని పరాజయంబయిన • నీవును దానుడవాడు నాకొగిన్. ౨౦౨

క॥ ఇరువురు శవధము నిట్టులఁ, గరముగ నేర్పటచుకొని య • ఖండరణాబున్
హరి హరిఁ బోరెడి సరణిని, సరభసమునఁ జేసి రమర • చయము నుతింపన్.

చ॥ జనకనరేంద్ర యీవట క • సాధ్యబలుండగు నావ్రలంబుతో
ననిమొనఁ గంస భూమివిభుఁ • డాగి యెదిర్చిన యట్టు లిప్పడి
దనుజుని మల్లయుద్ధమునఁ • దాడి ధర్మ బడవేసి కృమృత
గొని యలవానివీడున న • కుంతితరీతిని బాటవేయఁగా. ౨౦౩

ఉ॥ ధేనుకదైత్యు డాగ్రహము • దేకువపెచ్చుగఁ దద్యదువ్రభున్
బూనికఁబట్టి భాత్రిపయిఁ • బొద్దునటుల్ పడద్రొబ్బ నాతఁడా
దానపు వందయామడలు • దాటగ నెట్టి ద్రధిష్ఠముష్టుల
వానినిఁ జూర్ణ మౌనటు ల • వారిగఁ గొట్టె ననంతరంబునన్. ౨౦౪

తే॥ బలితృణావ ర్తదైత్యుఁడు • భౌమునాజ్ఞ, యుద్ధసన్నద్ధుడై కంసు • నొడిసిపట్టి
యంబరంబున కేగియు • నచట లక్ష, యోజనంబులపై ననియొనరఁజేసె ౨౦౫

ఉ॥ అంత ననంతమైన బల • మందిన కంసవిభుంకు వానిఁ ద
త్ప్రాంతమునుండి భూతలము • వైబడులాగున నోట రక్తమ.

- త్యంతము గ్రక్కునట్టుల ర • యంబునఁ ద్రోయ బకుండుగాంచి బ
ల్పంతముతో గ్రసించుట క • వారణపద్ధతినేగె నంతటా. ౨౦౯
- చ॥ కులిశ సమానముష్టి యదు • కుంజరుఁ డా బక దైత్యవీరునిఁ
సులుపుగఁగూల్చె నాతఁడును • శూరతరేఁపగ లేచి వారిదం
బులవలెఁ గాటులాడ్చి తెలు • పుంగలతెక్కలు గల్గి వానినిఁ
బులుఁగును బోలెఁ బై కెగసి • పొట్టను బెట్టుకొనెన్ గుటుక్కునన్. ౨౧౦
- ఉ॥ కంసుఁడు బాహ్యమేగుటకుఁ • గర్భరకంతము వట్టి నెట్టనన్
హింసనొనర్చె దాని కతఁ • డేడ్డెఱఁజూపఁగ లేక క్రక్క నా
యంసలుఁ డాబకున్ ధరను • నాగ్రహవృత్తినిఁ ద్రోసి దేవతా
శింశితరీతిఁ గొంచుఁ బలు • సాగులు ద్రిప్పి జయించెఁ బిమ్మటన్. ౨౧౧
- క॥ ఆతని చెలియలు పూతన, భీతిని విడి రణముసేయ • వే చనుదేరన్
భూతలపతి నగి నే నెట, నాతులతో ననికి దిగను • నమ్ముమయమ్మా! ౨౧౨
- చ॥ అదియునుగాక యట్టిబకుఁ • డన్నయె నాకగుఁగాన నీవు నిం
పొదవఁగఁదోడఁబుట్టువయి • యెప్పుగ నుండుమటంచుఁబల్కె ని
య్యది విని శక్తిగన్న వసు • ధాతృజుఁడౌ నరకాసురుండు త
త్త్రిదశవినాశకృత్యమున • ధీరునిఁ గంసుని వేఁడెఁ దోడుగాన్. ౨౧౩
- చ॥ అనవుడు నాతఁడొప్పి జతు • లై నప్రలంబముఘానురేశ్వరుల్
దనుఁగొలువంగ శంబరుని • ధామముఁజేరి స్వకీయభావమా
తనికెఱుఁగంగఁ జెప్పె నల • దానవనాథుఁడు శంబరుండు దా
ఘనబలుఁడయ్యుఁ గంసుని న • కారణరీతిని డీకొనం డవఱ్. ౨౧౪
- చ॥ మఱియును గంసుతోడ నను • మానము మానుచు నట్టి శంబరుం
డఱిముఱి నేస్తమున్ స్వకస • ఖాన్వితుఁడై యెసరించె దానికా
నెఱసరి సంతసించి మద • నిస్తులుఁ డొచుఁ ద్రిశృంగశృంగమం
దిఱికినవ్యోమపుణ్యజను • నీక్షణఁజేసి మహాగ్రహంబునన్. ౨౧౫
- చ॥ పదములఁ దన్న నిద్దురను • బాసి యతండును రక్తనేత్రుఁడై
గదయెది చెమ్ము తెమ్మనుచుఁ • గంసుని హింసనెనర్చె గ్రుద్దులన్
యదుకులనాథుఁడద్దిగని • యా యనిముష్టులఁ గుంగఁజేయఁ బూ
ర్వదివిజుఁ డాయదుప్రభుఁ గ • రంబు బలంబున గుడ్డెఁ దద్దయున్. ౨౧౬
- చ॥ ఇటులఁ బరస్పరమ్ము రణ • మెంతయు ఘోరముగాఁ గచాకచిన్
దిటముగ సల్పి రందుఁ దుద • ధీరతఁ గంసుఁడు వ్యోమదైత్యును
త్కటముగఁ బట్టి కొట్టి తన • దాసునిగా నెసరించుకొంచుఁ దా
నటువయి నేగుచుండు సమ • యంబున, నేనరుగంగ మ్రొక్కియున్. ౨౧౭

శా॥ దేవా ! యుద్ధము సేయ నిచ్చుగల దే ♦ ధీమన్ బ్రశంసించువో
యేవీడుగ్ గలువంగఁ బొమ్మనెదవో ♦ యేమాడ్కిఁ జేయుతువో
మీవాణివిధి లక్ష్యమందునిచి యా ♦ మేడంబునేఁ జేసి మీ
భావంబుగ నెఱవేర్తుఁ గాన దయతోఁ ♦ బల్కందగున్ నారదా.

౨౮౮

మ॥ అనఁగా నాతని కిట్లు సెప్పితిని న ♦ త్యానందకృత్సూక్తులన్
దనుజా ! జిత్వర బాణదైత్యవిభుతోఁ ♦ దట్టాడి మట్టాడుమా
చనుమా ! పట్టును బట్టుమా ! యశము నా ♦ చంద్రార్క-మానట్లుగాఁ
గనుమా ! హర్షము గూర్చుమా ! మిగుల వే ♦ గంబే జయంబొందుమా !

చ॥ జనకనరేంద్ర ! యంత నల ♦ సాహసధైర్యసమేతనేతయున్
దనభుజవిక్రమక్రమముఁ ♦ దద్దఁ దలంచి మిడించి మించి యా
ఘనబలుఁడైన బాణుఁ దుగ్రిటిఁ ♦ గయ్యమునన్ దునుమాడి వత్తు నే
నని శపథం బొనర్చుచుఁ బ్రా ♦ యాణము సల్పి క్రమ క్రమంబుగాన్.

౨౯౦

ఉ॥ శోణితనామపట్టణము ♦ శూరులు మెచ్చఁగఁ జొచ్చె నంత నా
బాణుడు, కంఠు రాకయును, ♦ బద్ధును, బెద్దలచేత వించు గీ
ర్వాణమదప్రహరకుండ ♦ వార్యమహాసురనాథుఁడైన యీ
బాణునిఁ గూర్చి యీకరణిఁ ♦ బగ్గెనొనర్చెనె ? నెగ్గినే ? యిటన్.

౨౯౧

ఉ॥ హుమ్మని రక్తనేత్రుడయి ♦ యుర్వర మూరెడు గ్రుంగ నాగలో
కమ్ముననుండు వారలును ♦ గంపము సెందఁగ భూమిమీఁద దా
ర్థ్యమ్ముకొలంది నొక్క హతి ♦ డక్కొని కొట్టి ఘనంబు మాడ్కి నా
దమ్మునరించి “కంఠుండ! ద్రు ♦ తంబుగఁ గుంగిన దీని నెత్తుమా.

౨౯౨

చ॥ అనవుడుఁ దత్త్వ ణంబుననె ♦ హస్తి యదృచ్ఛఁ గరంబుఁ గొన్నమా
డ్కిని యదువీరవర్యుడు వ ♦ డిక్ ధర, హస్తములన్ గ్రహించి పై
కనువుగనెత్తె, నత్తటి మ ♦ హాద్రులు గూలె రసాతలంబులే
డును వెసఁ బైకి లేచెను, గ ♦ డున్ జలియించెను దిగ్గజంబులున్.

౨౯౩

చ॥ తదుపరిఁ గంఠుతో రణముఁ ♦ దాల్చినొనర్పఁగనుండు బాణు, నా
యదనునఁగాంచి యీశుడు ర ♦ యంబునవచ్చి “బలిష్ఠ! బాణ! నీ
కేది సమయంబుగాదు మఱి ♦ యిద్దబలుండగువాడు కృష్ణుచే
సదమదమొందు నన్యులకు ♦ సాధ్యుడుగాఁడని విశ్వసింపుమా.

౨౯౪

చ॥ మఱియును భార్గవుండు, సస ♦ మంబునువైష్ణవమైన యత్రైమున్,
వరము, సుసంగె నీతనికి. ♦ వైరము నానుడి మానుమా ” యటం
చిరువుర కెంతయో చెలిమి ♦ యేర్పడనేర్చుగసల్పె, నంత, సం
బరమునఁ గంసభూవరుడు ♦ పశ్చిమదిక్కునకెక్కె గ్రక్కునన్.

౨౯౫

చ॥ అటుపయిగంసుఁడెస ము ♦ హాసురుఁడొక్కఁడు వత్సరూపము
త్కటముగఁ బొందియుండెనని ♦ కర్ణములారఁగ నాలకించి తాఁ
బటురయమొప్పుఁజేరి సర ♦ భక్షకునాతనిఁగాంచి వానితోఁ
జటులరణంబొనర్చి యవ ♦ సానమునందు నమందశక్తితో. ౨౨౬

ఉ॥ వాలముపట్టి నేలపయి ♦ వత్సనిశాచరు బాఁడి యంత త
చ్చెలము వెంటనే తన వ ♦ శంబాసరించి తురుష్కభూమిలో
నూలుకొనంగఁ గాలయవ ♦ నుండను దైత్యుడొకండుగ్రాలె నం
చోలిఁజెవిఁ బడఁవడి ము ♦ హాధృతపద్ధతిఁజొచ్చె దత్ఫల్గి. ౨౨౭

తే॥ కాలయవనుండు నాచేతఁ ♦ గంసురాక, విని యమాత్యులతోడుత ♦ విజనదేశ
మందు యోజించి యాజియం దతనిఁగూల్చి, జయముగాంచెద నేననిజనకరాజు.

సీ॥ చూర్ణీకృతాఖండ ♦ శూరతాభూషితా, రాతులై యొప్పు పా ♦ దాతికులును
ఖండికృతారాతి ♦ మండలశుండాల, మండలులైన వే ♦ దండములును
స్యక్తకృతాద్రభాభ్ర ♦ నవ్యగంభీరని, నాదంబులౌ మాడ్చి ♦ నాదములును
ధిక్కృతసూర్యాశ్వ ♦ దివ్యమనోవాయు, ధాటీయలంబులౌ ♦ ఘోటములును

తే॥ బృథులరథములు సెలఁగఁగ ♦ వీరవీర, కాలయవనుండధఃకృత ♦ ఘనవిమాన
యానమెక్కి యొక్కుమ్మడి ♦ సరులయెదల, గాలమైతాళ రణభేరిఁగీలుకొలిపి.

శా॥ రక్షి, యుక్తిని, వాహినీపతులఁజే ♦ రంచిల్చి ఘోరాహవో
ద్యుక్తుల్ గండు, క్రిమాకలాపములఁబ్ర ♦ త్యాహంబులేకుండఁ గా
యుక్తంబౌనటులాచరింపుడని యి ♦ ట్లుత్సాహముం గొల్చి తా
రక్తశ్మశ్రుగదాధరుండయి సమి ♦ ద్రంగంబు సొచ్చెన్వడి. ౨౩౦

శా॥ కంసుం డాతని వానిసేనఁగనిని ♦ మ్మారుణ్యభావంబునన్
ధ్వంసబున్ బొనరింప నెంచి రిపుడో ♦ ర్షండక్షతిప్రక్రియా
సంసిద్ధిప్రథితప్రధానగద, లఘ్వాభారయుక్త సుధీ
సంసత్తుల్ గొనియాడఁ జేతఁగొని యా ♦ సంగ్రామరంగంబునన్. ౨౩౧

చ॥ గిరగిరఁద్రిప్పి వానిపయిఁ ♦ గీచన వేసియు సింహనాదమే
డైజ గరువంబునన్ సలిపె ♦ దిగ్గజముల్ చలియింప ఘోచరో
త్కరము భయంపడన్ ధర వ ♦ కావకలై పగులన్ గిరుల్ వడన్
శరధిసమూహమింక రిపు ♦ సైన్యమనన్యపు దైన్యమొందఁగా. ౨౩౨

ఉ॥ వెంటనే దంటయా యవన ♦ వీరుఁడు మీఁదికి వచ్చుతద్గద
గెంటుటలై మహాప్రళయ ♦ కీలితదండసముజ్జ్వలద్గద
గంటగిలంగవేసె. నిది, ♦ కంసగదాయుధమున్, బరస్పరం
బంటుచు దంటపోరతిశ ♦ యమ్ముగ సల్పెను మింట మంటలన్. ౨౩౩

తే॥ ఎట్టకేలకు రెండును ♦ గొట్టినట్టి, పిండివలెనయ్యె నంతఁ గం ♦ నుండు కాల
యవను నవనిపైఁ బడవేసి ♦ హస్తములను, బట్టికొట్టుచు జీవచ్ఛవంబొనర్చి.

తే॥ బాణవర్షంబు గురిసెడి ♦ వానిసేనఁ, గాంచి గదతొడఁజూర్ణము ♦ గాఁగఁగొట్టి
యశ్వరథగజవీరుల ♦ హతమొనర్చి, ఘనముచాడ్చున గర్జించె ♦ జనకరాజ!

క॥ అంతట భయపడి మ్రేచ్చు ల, సంతముగాఁ జింతనొందియని విడి వడినే
పొంతలకో పరుగిడ; వాఁ, డంతయుఁగని మిన్నకుండె ♦ నాఁగనటంచుక. ౧౩౬

సీ॥ ప్రలయార్కబింబంబువలె జిగిగలవాడు, గంబాలవలె దొడల్ ♦ గలుగువాడు
గగనంబుఁ బోలిన ♦ కౌనుగల్గినవాడు, కమలాభ నేత్రముల్ ♦ గ్రాలువాడు
వాటమా పెద్దక ♦ వాటముక్రియ టొమ్మలరువాడు హఠముల్ ♦ వఱలువాడు
నాఁబోతుమూఁపులయంద మొందినమూఁపు, లమరువాడు కిరీటంమలరువాడు

తే॥ రక్తవర్ణము, ససితపంక్త్రములునిడుపు, గూకటుల్ గలుగువాడును ♦ గుండలములు
బద్ధమాలయుఁ గలవాడు ♦ బలుఁడునైన, కంసుడంతటఁ గడుఁగండ ♦ కావరమున.

వ॥ శత్రువులక భేద్యంబగు వర్మంబుదాల్చి గదాముద్గరతో మరభిండివాలఖడ్గం
బులను ధనుర్బాణంబులను నాజనుబాహువులధరించి పీనాంసంబుపైఁదూణి
రంబునిచి జరామరణరహితులగు నమరుల నోడింపఁదలంచి తనచేఁబూర్వజతులైన
చాణూర, ముష్టి, కార్తివ్య, శల, తోశల, కేశి, పృలంబ, బక, ద్వివిద, తృణావ,
ర్తాఘ, కూట, నరక, బాణ, శంబర, వ్యోమ, ధేనుక, వత్సాసురులు దన్నుఁజాట్టు
ముట్టి కొలువ ననుచరులు జయజయధ్వానంబు లొనర్పఁ బటహాఢకాకాహళాది
వివిధవాద్యశబ్దంబుల దిక్కులు పిక్కటిల్లి మాటుమ్రోయ రణభేరిమ్రోఁగించి
సమరోత్సాహ సంపన్నుండై స్వీయచమూసమూహంబులకు సేనానులను నియ
మించి యుత్సేకించి ముక్కంటి నెక్కసక్కియమాడు రాద్రాకారమ్ముతో దండెత్తి
వేల్పులకునికిపట్టగు నమరావతీపురంబుసొచ్చి యిచ్చమెచ్చియుండ. ౨౩౮

ఉ॥ శత్రుఁడు గాంచి వజ్రముఖ ♦ శత్రుముల్ గొని దాడిచేసె భూ
చక్రము గిర్గిరందిరుగ ♦ సాగరముల్ గలఁగంగఁ, దమ్ముడౌ
చక్రియు సంతసింప రిపు ♦ సైన్యము దైన్యముఁబొందుచుండ, ని
ర్వక్రపరాక్రమక్రమవి ♦ భాసురదేవగణంబు వెంటరాక. ౨౩౯

ఉ॥ వీరులు వీరలిరుద్వరును ♦ విగ్రహమున్ బొనరింపసాగి దు
ర్వారభయంకరంబులగు ♦ బాణకృపాణగదాది శత్రుసం
భారముల్ బరస్పరమ ♦ వారిగఁబోరియు దొమ్మియుద్ధమున్
నేరుపుతోడ ఘోరముగ ♦ నేడమినాడఁగ సల్పి రోవిభూ! ౨౪౦

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు శౌర్యమున ♦ యుద్ధమొనర్చెడి కాలమందుఁ గో
దండ శరంబుల్ దమము ♦ దండిగఁ గ్రమ్మగఁ దేరునెక్కి యా

ఖండలుఁ దుద్ధర్తిఁ మెఱపు • కైవడివెల్లు శతారమా పవన్
గండునిఁ గంసునిం దునుముఁ • గాఁ బడవైచెరు మెచ్చఁ జూపఱుల్. ౨౮౧

ఉ! జ్యోభితదేవరాజపవి • శ్రీఘృగర్తిఁ బరికించి కంసుఁడు
త్తంభితకోపుఁడౌచు నరి • దారణ దారుణ ముద్గరంబునన్
జంభవిధేది వజ్రమువె • సన్ జెడి యంచులు మొక్కవోయి యి
క్కుంభినిఁ గూలునట్టుల న • కుంతితరీతి నొనర్ప నింద్రుఁడున్. ౨౮౨

శా! ఆలోకించి, మహాగ్రహహోగ్రుఁడయి, య • య్యాలంబునన్, ఖడ్గముం
గేలం దాలిచి కంసశీర్షము పయిం • గీలించి భీమారవం
బోలిన్ సల్పగ మాలతో మదకరే • ణాత్తంసముం గొట్టు నా
లీలన్ మాటి యలక్ష్మ్యమయ్యె నది, హ • ల్గి, గంసుఁ డాపట్టునన్. ౨౮౩

చ! తడయక లక్ష్మభారగురు • తాదృథతావిదితావృథాతుయు
క్తడమరకార్యకారి గడఁ • దాల్చి పురందరు మీఁద వైవ నా
తడుగని దానిఁగైకొని ద్రు • తుబునఁ గ్రమ్ముట వైత్యవీరుపై
నిడఁ దన రాతు మాతలి య • హీనరుషజనుడెంచి తోడుగాన్; ౨౮౪

చ! అలుకను గంసుఁ డాశ్చపరి • ఘాయుధమొంది మహేంద్ర మూపుపై
బలిమిని గొట్టఁ దోనఁగడ • పట్టె ఊణంబతఁడామరుద్గణం
బులుగని గృధ్రపక్షయుత • ముల్ బహుదీనితీదీ పృథ్వాణముల్
లలిఁగొని కంసుఁ గప్పెఁజను • లన్ మొగులర్కునిఁ గప్పచొప్పనన్. ౨౮౫

ఉ! బాణుడు వేయిపాణుల న • పారముగా విలునొత్తి యామరు
చ్చేణుల బాణబాలములఁ • జెడుట నావసు, రుద్ర, సూర్య, గీ
ర్వాణ బలిష్ఠులట్టెకని • పారుషమూని యనేకరీతులన్
బాణములన్నిటిఁ బటపి • బాణుని త్రాణ నణుగఁ జేయుటల్. ౨౮౬

ఉ! కాంచి మదించి మించి నర • కత్తిదశారి, పృలంబరాక్షసా
ద్యంచిత్రుడై ఘనారవము • నట్టుల బొబ్బలు వెట్ట, వేల్పులా
లించి సమీకరంగమున • లీలను మూర్ఛచు వ్రాలిరట్టి వ
క్రాంచితుఁ డవైలేది యధి • కాగ్రహనిగ్రహబద్ధచిత్రుడై. ౨౮౭

తే! పాటితాఖండశాత్రవ • పాటవంబు, రమ్య విగ్రహభాసురై • రావతంబుఁ
గంసదైత్యుని రణమునన్ • హింసఁజేయ, నంకుశాస్ఫాలనంబునఁ నంప,నదియు.

చ! కదనము సొచ్చి తుండముచు • గైకొని ఘాతకృతులన్ బొనర్చి దు
ర్గదమును గ్రక్కుచిట్లటుల • మాటికిమాటికి ఘంటికాధ్వనుల్
రొదనొనరింప మంచుమల • రూఢినిఁ బోలి చరించి కంసునిన్
బడములఁ గూల్చ నాతఁడని • వార్యబలోద్ధత శౌర్యధుర్యుడై. ౨౮౮

తే॥ ఎట్టకేలకు రెండును • గొట్టినట్టి, పిండివలెనయ్యె నంతఁ గఁ • నుండు కాల
యవను నవనిపైఁ బడవేసి • హస్తములను, బట్టికొట్టుచు జీవచ్ఛవంబొనర్చి.

తే॥ బాణవర్షంబు గురిసెడి • వానిసేనఁ, గాంచి గదతోడఁజూర్ణము • గాఁగఁగొట్టి
యశ్వరథగజవీరుల • హతమొనర్చి, ఘనముచాడ్చున గర్జించె • జనకరాజ !

క॥ అంతట భయపడి మ్రేచ్చు ల, సంతముగాఁ జింతనొందియని విడి వడినే
పొంతలకో పరుగిడ; వాఁ, డంతయుఁగని మిన్నకుండె • నాఁగనటంచుక. ౧౩౬

సీ॥ ప్రలయార్కబింబంబువలె జిగిలవాడు, గంబాలవలె దొడల్ • గలుగువాడు
గగనంబుఁ బోలిన • కానుగల్గినవాడు, కమలాభ నేత్రముల్ • గ్రాలువాడు
వాటమా పెద్దక • వాటముక్రియ తొమ్మలరువాడు హఠముల్ • వలువాడు
నాఁబోతుమూపులయంద మొందినమూపులమరువాడు కిరీటంబులరువాడు

తే॥ రక్తవర్ణము, నసితవస్త్రములునిడుపుఁ, గూకటల్ గలుగువాడును • గుండలములు
బద్ధమాలయుఁ గలవాడు • బలుడునైన, కంఠుడంతటఁ గడుఁగండ • కావరమున.

వ॥ శత్రువులకభేద్యంబగు వర్చంబుదాల్చి గదాముద్గరతోమరభిండివాలఖడ్గం
బులను ధనుర్బాణంబులను నాజానుబాహువులధరించి పీనాంసంబుపైఁదూఱి
రంబునిచి జరామరణరహితులగు నమరుల నోడింపఁదలంచి తనచేఁబూర్వజతులైన
చాణూర, ముష్టి, కారిష్ఠ, శల, తోశల, కేశి, ప్రిలంబ, బక, ద్వివిద, తృణావ,
ర్తాఘ, కూట, నరక, బాణ, శంబర, వ్యోమ, ధేనుక, వత్సాసురులు దన్నుఁజాట్టు
ముట్టి కొలువ ననుచరులు జయజయధ్వానంబు లొనర్పఁ బటహాఢ కాకాహళాది
వివిధవాద్యశబ్దంబుల దిక్కులు పిక్కటిల్లి మాటుమోయ రణభేరిమోగించి
సమరోత్సాహసంపన్నుండై స్వీయచమూసమూహంబులకు సేనానులను నియ
మించి యుత్సేకించి ముక్కంటి నెక్కసక్కియమాడు రాద్రాకారమ్ముతో దండెత్తి
వేల్పులకునికిపట్టగు నమరావతీపురంబుసాచ్చి యిచ్చమెచ్చియుండ. ౨౩౮

ఉ॥ శత్రుఁడు గాంచి వజ్రముఖ • శత్రుములఁగొని దాడిచేసె భూ
చక్రము గిర్గిరందిరుగ • సాగరముల్ గలఁగంగఁ, దమ్ముడొ
చక్రియు సంతసింప రిపు • సైన్యము దైన్యముఁబొందుచుండ, ని
ర్వక్రపరాక్రమక్రమవి • భాసురదేవగణంబు వెంటరాక. ౨౩౯

ఉ॥ వీరులు వీరలిద్వరును • విగ్రహముక బొనరింపసాగి దు
ర్వారభయంకరంబులగు • బాణకృపాణగదాది శత్రుసం
భారముల బరస్పరమ • వారిగఁబోరియు దొమ్మియుద్ధముక
నేరుపుతోడ ఘోరముగ • నేఁదమినాడఁగ సల్పి రోవిభూ! ౨౪౦

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు శౌర్యమున • యుద్ధమొనర్చెడి కాలమందుఁ గో
దండ శరంబులక దమము • దండిగఁ గ్రమ్మగఁ దేరునెక్కి యా

- ఖండలుఁ దుద్ధతిఁ మెఱపు • కైవడివెల్లు శతారమా పవిఁ
గండునిఁ గంసునిం దునుమఁ • గాఁ బడఁపైచెరు మెచ్చఁ జూపఱుల్. ౨౮౧
- ఉ! జృంభితదేవరాజపవి • శీఘ్రగతిఁ బరికించి కంసుఁడు
త్రంభితకోపుఁడౌచు నరి • దారణ దారుణ ముద్గరంబునఁ
జంభవిభేది వజ్రమువె • సఁ జెడి యంచులు మొక్కవోయి యి
క్కుంభినిఁ గూలునట్టుల న • కుంతితరీతి నొసర్ప నింద్రుఁడున్. ౨౮౨
- శా! ఆలోకించి, మహాగ్రహహోగ్రుఁడయి, య • య్యాలంబునఁ, భిష్టముం
గేలం దాలించి కంసశీర్షము పయిం • గీలించి భీమారవం
జోలిఁ సల్పఁగ మూలతో మదకరే • ణాత్తంసముం గొట్టు నా
లీలఁ మాటి యలక్ష్మ్యమయ్యె నది, హ • శిఁ, గంసుఁ డాపట్టునఁ. ౨౮౩
- చ! తడయక లక్షభారగురు • తాదృశతావిదితాష్టధాతుయు
క్షడమరకార్యకారి గడఁ • దాల్చి పురందరు మీఁద వైవ నా
తఁడుగని దానిఁగైకొని ద్రు • తుబునఁ గ్రమ్ముట దైత్యవీరుపై
నిడఁ దన రాతు మాతలి య • హీనరుషఁజనుదెంచి తోడుగాఁ; ౨౮౪
- చ! ఆలుకను గంసుఁ డాత్మపరి • ఘాయుధమొంది మహేంద్ర మూఁపుపై
బలిమిని గొట్టఁ దోనఁగడ • పట్టె త్తుణంబతఁడామరుద్గణం
బులుగని గృధ్రపక్షయుత • ముల్ బహుదీధిశిదీప్తబాణముల్
లలిఁగొని కంసుఁ గప్పెఁ;జడు • లఁ మొగులర్కునిఁ గప్పచొప్పనఁ. ౨౮౫
- ఉ! బాణుఁడు వేయిపాణుల న • పారముగా విలునొత్తి యామరు
చ్చేణుల బాణజాలములఁ • జెడుట నావసు, రుద్ర, సూర్య, గీ
ర్వాణ బలిష్ఠులఱ్ఱెకని • పారుషమూని యనేకరీతులఁ
బాణములన్నిటిఁ బజపి • బాణుని త్రాణ నణుగఁ జేయుటల్. ౨౮౬
- ఉ! కాంచి మదించి మించి నర • కత్రిదశారి, ప్రిలంబరాక్షసా
ద్యుంచితఁడై ఘనారవము • నట్టుల బొబ్బలు వెట్టి, వేల్పులా
లించి సమీకరంగమున • లీలను మూర్ఛుచు వ్రాలిరట్టి న
క్రాంచితుఁ డపైలేచి యధి • కాగ్రహనిగ్రహబద్ధచిత్తుఁడై. ౨౮౭
- తే! పాటితాఖండశాత్రవ • పాటవంబు, రమ్య విగ్రహభాసురై • రావతంబుఁ
గంసదైత్యుని రణమునఁ • హింసఁజేయ, నంశుశాస్థులనంబున • నంప,నదియు.
- చ! కడనము సొచ్చి తుండమురు • గైకొని ఘోర్కృతులఁ బొనర్చి దు
ర్మదమును గ్రక్కుచిట్లులు • మాటికిమాటికి ఘంటికాధ్వనుల్
రొడనొనరింప మంచుమల • రూఢినిఁ బోలి చరించి కంసునిఁ
బదములఁ గూల్చ నాతఁడని • వార్యబలోద్ధత శౌర్యధుర్యుఁడై. ౨౮౮

- సీ॥ సిందూరఘనసార ధ చందన కస్తూరి, గోరోచనావాస ధ నారుచిరము
జంద్రికా మల్లికా ధ శంకరశరదించు, రజతాద్రివర్ణవి ధ భాజితంబు
శృంఖలా ఘంటికా ధ శ్రేణి నిర్గతకర్ణ, పేయనినాద సం ధ వేష్టితంబు
నభ్రగంగావ్రవా ధ హంబుని భవనాద, సమధికఘ్రింకార ధ సంయుతంబు
- తే॥ ప్రబలసంహన్నమృత రవ్యః రత్నకంబ, భాస్వితంబును నగు నల ధ యభ్రముపతి
దంతసంతానము బట్టి ధ తన పిడికిలి, గొట్టి యుండ్రుని రెండవ ధ గ్రుద్దుగ్రుద్దె.
- ఉ॥ దేవభిషండు కంసనిహ ధ తిగ గడుదవ్వనఁ గూలెనట్టి యై
రావత మూరుపర్యముల ధ వ్రాలుచు వ్యాకుల మొంది కృష్ణుఁడ
జేవ దలిర్ప లేచియుఁగంసిగ రదనంబులఁ గొట్టి కంసుని
జేవడి లక్షయామడలు ధ నెట్టెచు మేలు! బలీ! బలీ! యనన్. ౨౧౧
- చ॥ పడినను వజ్రకాయఁడగు ధ వాఁ డిసుమంత విచారమొంది యా
పిడుగువితానఁ జొచ్చి యని ధ బెబ్బులికై నడిఁ గింతతోడ బ
లడుసుగనున్న యాకాశనిఁ ధ గట్టిగఁ బట్టి రణాంగణంబునన్
బడునటు సల్పి పింకిగతిఁ ధ బండ్లనొనర్చియుఁ జెండఁ దొండమున్. ౨౧౨
- క॥ అంతట నైరావతమున్, వంతన్ గడుఁగంది వైరి ధ వరులచు దోడ్తో
నంతము సేయుచు ననివిడి, శ్రాంతిగొన స్వర్గమేగ ధ సరభసవృత్తిన్. ౨౧౩
- ఉ॥ ఆపయిఁ గుండ వైరులు, మ ధ హఃబలు లర్పురె! యంచు నెంచ సం
తానమువీడ నెచ్చెలులు, ధ ధైర్యము స్వీయజనంబు వొండఁ, ద
చ్చాపము వైష్ణవంబుగొని ధ జ్యౌరఘటించుచు నెక్కుపెట్టి బ
ల్దూపుల వేల్పుమూఁకల వి ధ ధూత మొనర్చెను గంసుఁ డంతటన్. ౨౧౪
- ఉ॥ కొండలు వేల్పు లాజివిడి ధ కుందుచుఁ బాఠిరి కాలొలందిగాఁ
గొండలు ముక్తచూడులయు ధ కూలిరి, తాళఁగ లేక కొండలున్
సండుల గొండులన్ దరుల ధ చాటున నూటున నక్కిరక్కిలిన్
గొండలు ముక్తకచ్చులయు ధ కోల్పడి రాత్మమహత్త్వమానమూల్. ౨౧౫
- ఉ॥ ఈరహినిగ బరాజముము ధ నెంతయుఁ బొందియు బాటుచుండు బృం
దారకులన్ గనుంగొనుచుఁ ధ దడ్యపవీరుఁడు వాఁగద్దియన్
జారుతరాతవశ్రములు ధ సత్వరితంబుగలాఁగికొంచు దే
వారులు వెంటనంట మధు ధ రాహ్వయ కట్టణ మొందె నోవిభూ! ౨౧౬

ప॥ అని జనకునకు నారదమహర్షి వచించెనని శ్రీగర్భాచార్యుండు శౌనకున
కుపదేశించి వెండియు నిట్లు చెప్పందొడంగె. హరిభక్తియుక్తుండును, మిథిలాధి
నాథుండు నగు బహులాశ్వండు సురర్షివర్యుండగు నారదునిగాంచి స్వామీ!
మీసందర్శనంబున నాజన్మంబు చరితార్థంబయ్యె నాకులం బనాకులంబై యమలం

బగు యశంబునుగాంచి లోకనుతంబయ్యె. మీనుడుల నాకల్మషంబులు నశించిన వయ్యె. దుర్జనుండేని శ్రీకృష్ణభక్తులగు భవాదృశుల సందర్శనంబున నఘనిర్మూల కుండై సజ్జనుండగునని యొక్కమొగి బెద్దలు వక్కాణింతురుగాదె! మఱియుఁ దత్కొనాది దుష్టవధార్థంబై పూర్ణావతారంబై త్రిన శ్రీకృష్ణం డారాధాదేవితోఁగూడి యాగోకులంబున జన్మించి యేయేక్షీడల నెల్లెట్లానరించెనో యెవరినెవరి ధన్యాత్ము లంగావించెనో యాతెఱంగంతయు వినవలతుఁగానపు వినిచి తాపత్రయనిర్మూలనం బొనరింపవేయని ప్రార్థింప నమ్మానీంద్రుం డారాజేంద్రుతో నిట్లనియె. ౨౧౬

ఉ॥ శ్రీకమలేశభక్తుఁడు ను ధి శీలుఁడునా నిమి యేకులంబు న వ్యాకులముంబొనర్చి చరి ధి తార్థమొనర్చెనా యాస్థతోడ నీ వేకులమంఁకుఁ బుట్టి కడు ధి వృద్ధిని జెందఁగ సల్పియుంటివో యా కులమి త్తటికొ హరిక ధి ధామృతధారల ముక్తిజెందదే. ౨౧౭

మ॥ ఘనరక్షకులనాథకంసవధకే ధి కాకుండ శిష్టావసం బురు సల్పొజనిఁ గాంచు కృష్ణుని మహా ధి పూతంబులుక బాపనా శనకృచ్ఛీలములుక శుభప్రదములుక ధి శ్రావ్యంబులౌ లీలలక వినవయ్యా! మిథిలాధినాథ! జనకా! ధి విష్ణ్వంఘ్రిబద్ధాత్మతోక. ౨౧౮

శ్రీ రాధావతార వర్ణనము. శ్లో

మ॥ దివిగర్వక ఘనముల్ నభస్సితఫణా ధి ధృద్ధస్రయుక్తోదురా ద్దీవసంబండుఁ బవల్ జనించెరు మహా ధి తేజోవిశేషంబు యో గ్యవిధిక దద్వైషమభాను భార్య కల రా ధి ధాభిఖ్య ముఖ్యంబుగా నవలంబించి కిధిందజాతటనికుం ధి జానన్న గేహంబునక. ౨౧౯

చ॥ ధేసలు ప్రసన్నతం గనెను, ధి దేవగణంబులుసల్లె బుష్పముల్ బసదనమొందు సుందరులు ధి బాటలువాడిరి, కమ్మతెమ్మెరల్ విసరెను వాసనల్ దగ, ది ధి విక గ్రహతారకలుక వెలింగె నా నినుపు జనించు నత్తటి న ధి నిర్వచనీయ మహత్వమేర్పడక. ౨౨౦

ఉ॥ ఈ సుముహూర్తమందు జని ధి నెత్తిన కోటిశరత్సుధాకరో ద్భాసురపుత్రిక గని య ధి ధావిధిగాఁ దలిదండ్రులెంతౌ సం తోసమునెంది దక్షిణల ధి తోడుత గోవులరెండులక్షలక భాసురవర్యసంతతికి ధి మొక్కి యొసంగిరి బాధభక్తితోక. ౨౨౧

ఉ॥ దేవమునీంద్రదుర్గ భయు, ధి దివ్యయుఁ, బూజ్యయుఁ, గోటిజన్మసం భావితపుణ్యభయ్యయు, న ధి పారమహాద్యుతిభాసమానరా ధావిదితాధ్య, స్త్రీసముది ధి తప్రణయోక్త్యుపలాలితాంగియా శ్రీవృషభాను పుత్రిఁగని ధి చెంది రమందముదంబు దేవతల్. ౨౨౨

ఉ॥ మేలిమిజాళువాహాయలు ♦ మీటి సువాసనతోడఁగూడి తా
రాలమెఱుంగుఁబొంది మగ ♦ జాల విలాసముమ్రోసి వెల్లు ను
య్యాలను రాధికాశిశువు ♦ హఁయి బరుండఁగఁజెట్టి నెచ్చెలుల్
జోలఁబాడి రానిసువు ♦ శుక్ల సుధాంశునిఁబోలి హెచ్చెడి.

౨౬౪

తే॥ నన్యరాసమండల మండ ♦ నాయమాన, రాధికాదేవి, వృషభాను ♦ రమ్యవసతి
దీపపుంజంబుమాదిరి ♦ దివ్యచంద్రి, కవలె నెల్లించి వెల్లు న ♦ ల్లడలఁగడిది.

తే॥ లట్టి శ్రీకృష్ణమెడయందు ♦ హఁవిధిని, గ్రాలియుండెడి నుత్కృష్ట ♦ రాధ, నేను
భక్తితోడత, వేమఱుభావమందు, ధ్యానమొనరించి తిరిగెదఁధాత్రిలోన. ౨౬౬

ప॥ అన విని రాజేంద్రుండు మాసింద్రునితో నిట్లనియె.

౨౬౭

తే॥ ఏమియావృషభాను నదృష్టగరిమ, యేమియాతని జాతకం ♦ బేమిదశయె!

కాని యంతటిరాధనుగనుటకొఱకు, నేమొనరెన్నో నాకదియెఱుంగఁజెపుమ!

మ॥ అనిన నారదుఁడాలకించి ధరణీ ♦ దా! తొల్లి జన్మంబునం
దు నృగుండఁ వసుధాతలేంద్రునకుఁ బు ♦ త్రుండై మహాభాగుండై
ఘనుండై సర్వనరేంద్రనాథుడయి శ్రీ ♦ కాంతాంశసంభూతుండై
తనరెఁ నిరితకామరూపుఁడయి యి ♦ ధ్ధాత్రి సుచంద్రుండన.

౨౬౮

ప॥ ఇట్టి సుచంద్రుండనువానికి, బిత్తుడేవతలు తమ మానసంబున జన్మిం
చినవారును, నతిమనోహరరూపిణులును, నగు కళావతి, రత్నమాల, మేనక,
యను కొమరితలందుఁ గళావతియనుదానిని సాలంకారగావిధ్యుక్తముగా దానం
బొనర్చిరి. పిమ్మట రత్నమాలను విదేహాధినాథునకును, మేనకను హిమవంతుని
కొసంగి వివాహంబు విధివిధానంబుగా నొనర్చిరి. అంత వారిలో రత్నమాలకు
సీతయు, మేనకకుఁ బార్వతియు నుద్భవిల్లిరి. వీరల చరిత్రంబులు పురాణంబు
లందుఁ బ్రసిద్ధంబులై యుండు. ఇక సుచంద్రుండనువాఁడు కళావతీసహితుండై గోమరీ
తీరంబుననుండు వనంబున దివ్యంబులగు పండ్రెండువత్సరంబులు బ్రహ్మను గూర్చి
తపంబొనరింప నవ్వరమేష్ఠి మెచ్చి యాతనిదరి జొచ్చి వరంబు వేడుమనిన నతం
డాలించి తనమెన్నఁ బెరిగిన వల్లీకంబును చొలఁగించుకొనుచు నిర్మలదృష్టితో
నద్దేవదేవుంగనుంగొని ప్రణమిల్లి యల్లన నిట్లు ప్రార్థించె.

౨౭౦

తే॥ నీదు దర్శన మబ్బుట ♦ నేను దేవ, దేవ! ధన్యతఁజెందితి ♦ దివ్యమగుచుఁ
బరముకంటెను బరమయివలలుచుండు, మోక్ష మొనఁగుమునాకిదేముఖ్యవరము

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ నాకళావతియు దుః ♦ ఖాంభోనిర్మగ్నయై
కనుమోదేవ! నమస్కృతుల్ గొనుమ! నా ♦ కష్టంబు మాయింపుమా
యనుమానంబును మానుమా! యెడద నీ ♦ యాలాపమాలింపుమా!

కనఁగా స్త్రీలకు భర్త యేడుగడయై ♦ క్రాల్కుగదా యోవిధి!

౨౭౧

చ॥ తనపతికంటె వేటొకటి ♦ దైవము సాధ్యులకెందు లేదటం
చు నిఖలశాస్త్రముల్ వలుకు ♦ సూర్య ! దయా బలికీపు మోక్షమి
చ్చిననొకదానినాదు, మఱి ♦ జీవితనాయకు వీడియెట్లు జీ
వనమొనరింతుఁ ? గాన విడు ♦ పట్టును, శాపము నిత్తు లేనిచోన్. ౨౭౩

ఉ॥ నాపుడు బ్రహ్మ దద్దరిలి ♦ నాతిరొ ! పూతచరిత్రవౌటచే
నేవెఱపొందుచుంటి నిక ♦ నేను వదించినమాట సత్యమా
గావున నీవునుందివికి ♦ గాంతుని గూడియె యేగవమ్మ ! సా
ఖ్యావహమార్గమొంది మన ♦ వమ్మ ! క్రమమ్ముగఁ గాలమేగినన్. ౨౭౪

తే॥ ద్వాపరాంతమునన్ మీరు ♦ దంపతులుగ, భరతఖండమునందునఁ బరిభవిల్లు
గంగయమునలనడుమను ♦ గ్రాలుచుండు, భూమియందునఁ దప్పకపుట్టఁగలరు.

తే॥ అంత మీ కల రాధిక, యనుఁగుబిడ్డ, యగుచు నెప్పుడుపుట్టునో యపుడు మీరు
మోక్షమందంగనుండ్రొక్కఁక మూల్కమ్మ, యనుచు నోదార్చె నావలనావరమున.

తే॥ శ్రీభలందన నృపతికిఁ ♦ జిన్నిబిడ్డ, యై కలావతి, కాన్యకు ♦ బ్రాహ్మయపురి
యజ్ఞ కుండసముద్భవఁ యై యపూర్వ, భవ్యరూపముతోడుతఁ బ్రభవమయ్యె.

క॥ అంత సుచంద్రుఁడు పూర్వో, దంతజ్ఞానంబుతో మ ♦ దనతుల్యుఁడు ధీ
మంతుఁడు గోపవరుండుగఁ, బంతుగ సురభానునింటఁ ♦ బ్రభవంబయ్యెన్. ౨౭౫

క॥ ఆతఁడు వృషభానుండని, భూతలమున ఖ్యాతికెక్కి ♦ పాలుపారఁగఁ బ్ర
జ్ఞాతిశయిండుగు నందుఁడు, చేతంబునఁడఱచి చూచి ♦ చివరకువేడ్కన్. ౨౭౬

క॥ తొలిబామునందుఁ జెలఁగిన, తెలివిగల కళావతీ స ♦ తీతిలకంబున్
బలుఁడగు నాతనికిడి ప్రాఁ, బలుకులు వచియించినటు వి ♦ వాహమొనర్చెన్.

తే॥ పదపడిఁ గళావతీవృషభానువరులు, నతిశయప్రీతి నఖిలసౌఖ్యములఁ గనుచుఁ
గాపురముఁ జేయుచుండిరికథనువినిన, జనులు, స్వర్గపదంబునఁ దనరఁగలరు.

ఉ॥ శ్రీమధురాపురాన యదు ♦ శేఖరులందఱు, శూరునానతిన్
త్సృమహితద్విజాగ్రణిని ♦ గర్లుఁ బురోహితుఁగా నొనర్చి బ
ల్పేముడిజూచి రొక్కయెడ ♦ వేదవిదుండగు నారఁడెంతొ గా
రామునఁజేర నట్టి మధు ♦ రానగరీశుని రమ్యహర్మ్యమున్. ౨౭౭

ప॥ సకలజనమనోభిరామంబగు నాసాధమందున నవరత్నఖచితంబులై నయన
పర్వముగావించు హఠకకవాటంబులుగలిగి, చేఁగలమెకంబులచేతుల యాక్షేపం
బులఁ దాకుల్లఁజెందు తేఱులపాటల నీటువొంది యవిచ్చిన్నంబుగాఁ బ్రశస్తహస్తి
గండస్థలంబులనుండి స్రవించుమదంబునఁ జల్లనై సువాసిరంబును, నానామండన
మండితంబును, నఖండంబునై వెలుంగు నొండుమండపంబునఁ బరపురరథరథ్యరథి
విశాళకరణసమర్థంబులగు కరితురగరథపతాకంబులతో శత్రువులకభేద్యంబులగు

తనుత్రాణంబులందాల్చి నిల్చి పగతుట రూపుమాఁజాలుభటవద్యులు జయజయని నాదంబులుసలుప, నిర్వక్రపరాక్రములగు దేవకాక్రూర, కంసాదిపీరులు నల్లడలఁ బరివేష్టించికొలువఁ బరిజనంబులు ఛత్రచామరంబులంగేలంబూని యుభయపార్శ్వం బులందునిలువ, నభఃపీఠంబున విరాజిల్లు తరణికరణి, సర్వార్థప్రదాతయగు చింతా మణిపైఁదనరారు సురపతిసరణిని, సింహాసనంబునఁజెలంగు యదువిభుండును, నిగ్ర హానుగ్రహసమర్థుండునునగు నుగ్రసేనుండు తనచెంగటకేతెంచు నాబ్రహ్మవాది వద్యుని

౨౦౩

ఉ॥ కాంచుచుఁ గన్నులారఁ దన ♦ గద్దెను డిగ్గన డిగ్గి శీర్షముఁ
వంచి నమస్కరించి యదు ♦ వద్యులఁగూడి తదంఘ్రియుగ్మము
ర్పించి సుభద్రపీఠిని వ ♦ సింపనొనర్చి స్థవంబు భక్తిగా
వించి నతోత్తమాంగుడయి ♦ వేటగు పీఠినిఁ దాఁజెలంగఁగాఁ.

౨౦౪

దేవకీవసుదేవ వివాహవర్ణనము

ఉ॥ గర్గబుధోత్తముండు గని ♦ కౌతుకమొంది ప్రియంబుతోఁజతు
ర్వర్గమొసంగు దీవనల ♦ బాగుగఁ జేసి యదూత్తమా! భవ
ద్వర్గమునందుసేమమొకొ? ♦ పాడియుఁ బంటయుఁ జక్కనున్నవే?
దుర్గమముల్ సుఖంబులొకొ? ♦ తోషణమొందుచునుండురే! ప్రజల్.

౨౦౫

చ॥ అని సుఖమడ్లి తల్పవిధ ♦ మందు వసించిన దేవకాఖ్యుని
న్గని వినుమోయి దేవక! య ♦ నంతను నారయ యాదవాన్వయం
బున వసుదేవుఁజొలిస ను ♦ బుద్ధి మఱొక్కఁడులేడు గాన నీ
తనయను నాదుమాటవిని ♦ తద్బలి కీవిడి పెండ్లి సేయుమా!

౨౦౬

వ॥ అనవుడు నాతండు సరియనియొప్పి స్వజనహితసహితంబుగా దేవకీ వసుదేవులకు వివాహంబు శాస్త్రవిహితంబుగా నొనర్చి దాసీసహస్రంబును, హయనియుతంబును, గజాయుతంబును, గోలక్షద్వయంబును, రథనియుతంబును బారిబద్ధంబుగా సమర్పించి భేరీమృదంగధక్కావీణావేణగోముఖాది నానా వాద్యంబులు శ్రావ్యంబుగా మ్రోగించుండ నల్లునితోఁ దన కూతును బయనంబు సేసి సర్వాలంకృత్యలంకృతంబగు నరదంబు రప్పించి దానిపైఁ దన్నిధునంబు నెక్కించి యనువుచుండుతఱిం గంనుఁడు తన చెలియల యుల్లంబు సంతసిల్లంజేయఁ దద్రథంబధిరోహించి రథ్యంబుల రశ్మలంబట్టి వినోదంబుగా నడుపుచున్నంత.

ఉ॥ అంబరవాణి, యామె కను ♦ నవ్వుమగర్భము నిన్నుఁ జంపు స
త్యంబిపుడీవు మిక్కిలి ద్రు ♦ తంబున మావులఁబట్టి త్రోలుచుఁ
సంబరమొందుచుంటివిక ♦ స్వాంతమునం బరికింపుమా! యటం
చింబుగఁ బల్కెఁ గంనునకు ♦ నేడైన నయ్యదివించు నాతఁడుఁ.

౨౦౭

ఉ॥ చెట్టలఁగూడువాడగుటఁ డ జెల్లెటంచనకుండఁ గొప్పునుం
బట్టుచు వాడివాలుఁగొని డ భావమునన్ దయవీడి చంప మో
పెట్టుటఁగాంచి పార్వదులు డ భీతినిజెందిరి కుంకిరందఱున్
గట్టడికర్మమంచనిరి డ గౌరవభాజనులెల్ల రయ్యెడన్. ౨౮౯

మ॥ వసుదేవుం డల కంసుఁబట్టికొని బా డ వా ! భోజవంశంబునన్
బసఁగాఁజేసెడివాడవై బలుఁడవై డ బాణాఘభౌమాదులన్
గసిమై నల్పి సుకీర్తిచే నలరి ల్లా డ ఘృప్రక్రియాకారివై
స్వసయా నీమెను బట్టి కొట్టుటిది సా డ జన్మంబె? మాన్యంబాకో? ౨౯౦

చ॥ అదియునుగాక నాకిపుడ డ హాయిగఁబెండిలి సల్పి యీవిధిన్
సదమదముంబొనర్చెడి వి డ చారణఁజేయుట గూడదయ్య ! నీ
యెడ దయఁ బూనవయ్య ! శుభ డ మెంతయు నీకు ఘటించు నీమెపై
మదమును జూపకయ్య ! యభి డ మానము మానకుమయ్య ! యియ్యెడన్. ౨౯౧

ఉ॥ చిన్నది సుందరీమణి ను డ శీలయుఁ గావున వీడుమంచు నె
న్నెన్నియొ తెన్నులన్ వినయ డ మెంతయుఁదోఁప వచింప నాతఁడా
యన్నిటి నాలకింపక ద డ యారహితుండయి యామె జంపఁగా
నున్న, గడంగి క్రమ్మఱును డ యుక్తవిధిన్ వసుదేవుఁ డిట్లనెన్. ౨౯౨

ఉ॥ చక్కనియొక్కడేడ ! నినుఁ డ జంపెడి దష్టమగర్భమేకదా
చక్కఁగనున్న దొక్కనుడి డ సాంతముగా విని యద్ది చేయుమా !
యొక్కమలాక్షియర్భకుల డ నెప్పటికప్పుడె తెచ్చినుచ్చెడన్
నెక్కొని చంపుమా ! భయము డ నెట్టుమ ! చెల్లల్లెఁబ్రోవుమా ! దయన్.

ఉ॥ నావుడుఁ గంసవీరుడును డ నాకు భయంబిక లేదటంచుఁదా
నావసుదేవసూక్తి విని డ యంతట స్వీయగృహంబు సేరె. నా
దేవకితోడఁగూడి వసు డ దేవుఁడుగూడ స్వధామమొందె భీ
త్యావృతమానసుండయి ధ డ రాధిపమాళిమణి ! సుధీనిధి ! ౨౯౩

తే॥ అట్టులాకంసుఁ డిలుసేరి డ యస్త్రశస్త్ర, ధరులఁబదివేల జోదులఁదత్త ణమునఁ
బంప వారలు వసుదేవ డ భవనమొంది, ముట్టడించిరి పరుగిడి డ పోవకుండ.

క॥ ఆవసుదేవుఁడు పిమ్మట, దేవకియందష్టసుతుల డ దివ్యులఁగనియున్
గేవలమాయను గన్నెగ, రేవనుగనె వానిరీతి డ తీవి వచింతున్. ౨౯౪

ఉ॥ అదినఁ గీర్తిమంతుడను డ నర్భకునొక్కనిఁగాంచి కొం చతం
డాదను గంసుమోల నిడ డ నాతఁడు గన్గొని యిచ్చమెచ్చి యో
యాదవ ! వీడు నన్నడఁపఁ డ దష్టమగర్భముఁగ్రుంతుఁ గాన వే
మోదముతోడఁ వీనిఁగొని డ పొమ్మనిచెప్పె. విదేహనాయకా ! ౨౯౫

క॥ అంతట వసుదేవుండును, సంతసపడి కొడుకుఁగూడి ధని స్వగృహమునకు
వింతలుగద ! యరయఁగ దు, శ్చింతకవాక్యంబులంచుఁ, జెలఁగుచు నుండె.

ఉ॥ అత్తఁజి గంసవీరవరుఁ డభ్యుపధంబున వచ్చునాకు నా
యత్తముసేసి యర్హ్యము ప ధాజ్ఞయుగంబున కర్చునల్పి యో
సత్తమ ! నీదుభావమును సత్వరమే వచియింపుమన్న నేఁ
జిత్తము హర్ష మొందునటు డెప్పితి నాతనికిట్టు లోవిభూ ! ౨౯౯

తే॥ దేవతలు దేవకీముఖ ధివ్యసతులు, దేవులెల్లరు తదవ్వసు ధేవముఖులు
నవ్వవసుపులు నందాదు లట్టి ఋక్కు, లెల్ల గోపికలై యుండి రిలను గంస.

చ॥ మఱి వృషభానునామముఖ ధమాన్యులు వేల్పులు, నట్టి దేవకీ
తరుణికి నేడుగర్భములు ధైవవశంబునఁగల్గు. నాయనం
తరమున నప్తమం బమరి తప్పక నిన్వధియించునంచు ని
ర్జరులని, రద్ది నీకిపుడు చక్కఁగ జెప్పితి గుర్తెలుంగుమా ! ౩౦౧

చ॥ ఇటుల మదాశయంబునిడి యేగితి దానిని విన్న కంసుఁడు
త్కటమగు కోపమొంది యదు కాండము సంతయుఁ జంపఁబంతము
దిటముగఁబట్టి యట్టి వసు ధేవుని, దేవకీ, బంధనంబునం
దటమటసెంద సంకెలల హస్తములక దగిలించి యుంచెయ్యె. ౩౦౨

ఉ॥ దేవకీ పెద్దబిడ్డఁగొని తీక్ష్ణతరంబుగ నొండుబండవైఁ
జేవను గొట్టె నిట్టులనె చిత్తమునందలి విష్ణుభీతి నా
దేవకీ పుత్రపట్కము ప ధించె గ్రమంబుగ; నుగ్రసేనధా
త్రీవరుఁ డిద్దివించు వసు ధేవుని రక్షణసేయు పూన్కితో. ౩౦౩

ఉ॥ ఆగ్రహవహ్ని మండ సభ యందువసించిన శత్రుపుత్రు దు
ష్టాగ్రణిఁ గంసవీరుఁ గను లారఁ గనుంగొని యడ్డగింప నా
యుగ్రబలుం డెదుర్కొనుచు నుద్ధతిఁజూపఁగ నుగ్రసేనయో
ధాగ్రణు లుగ్రశత్రుముల నంది యవక్రపరాక్రమంబునక. ౩౦౪

ఉ॥ కాచి స్వకీయపై న్యములఁ గాల్చిరి కంసునిసేనఁ దత్ఫిత్తి
జూచిన కంసవీరు లరి శూరబలంబుల మాయఁజేయఁగా
లేచి మహాశత్రుశత్రుముల లీలఁగవేయఁదొడంగి రంతట
ద్రోచుకొనం గడంగిరి య దుప్రవరుల్ మఱి గంసయోధులు. ౩౦౫

తే॥ ద్వారదేశమునందు నుభయులపై న్యములును బోరాడ నాశుగములఁ గతారు
లను బరస్పరజయకాంక్ష ధనరెనందు, జనులుపదివేలుమడిసిరి శక్తిలేక.

తే॥ అంత నాకంసవీరు డధ్యాయాహవమున, దండ్రీసేనలఁ గనుంగొని తత్తణమున
రోషరోహితమూర్తియై రుద్రమూర్తి, వైరిమత్తేభహారి గదఁ బట్టి కొట్టె.

ఉ॥ కొందఱు ఛిన్నపాదులును ♦ గొందఱు ఛిన్నలలాటకుల్ మఱి
గొందఱు ఛిన్నకంఠులును ♦ గొందఱు అధోముఖు లూర్ధ్వగాత్తులున్
గొందఱు వీరవస్తులయి ♦ కూలిరి గొందఱు బాటి రందునన్
గొందఱు నైతుఁ గ్రక్కిరింక ♦ గొందఱు మూర్ఛితులైరి వెండియున్. 30౮

ఉ॥ కాయములందు గాయములఁ ♦ గాతెడి నైతున నిండె నుగ్రసే
నాయతగోష్ఠి; చూడఱుల హా యని చింతిలి రంతఁగంసుఁడున్
బాయక యుగ్రసేన విభుఁ ♦ బట్టుచు గద్దియనుండి నీడ్చి యా
సాయముసేయువారిని, వె ♦ నన్ జెఱుఁబెట్టెను ద్రాభ్యగట్టియున్. 3౦౯

అ॥ మఱియుఁ గంసవిభుఁడు ♦ మధు శూరసేన దేశములగడనఁజేసి ♦ స్వర్ణపీఠి.
నెక్కి మిగుల నిక్కుఁచెల్ల యాదవులను, బాధపెట్టుచేతఁ బార్థివేంద్ర. 3౧౦
తే॥ యదువరులు, వాని హింసల ♦ కాగలేక, దేశకాలపాత్రములిటఁ ♦ దిశమకలుగ
నుండెనని యెంచి దూరమం ♦ దున్నస్వీయ, బంధుగృహముల కేగిరి ♦ పుట్టునందు.

❧ బలరామావతార వర్ణనము. ❧

తే॥ దేవకీసతి కేడవ ♦ దివ్యగర్భ, మధికహర్షశోకములతో ♦ సతిశయింప
యోగమాయ, దానిని గొని ♦ యుక్తరీతి, రోహిణీకుక్షిఁగూర్చెని ♦ రూఢశక్తి.

తే॥ అంత మధురాపురీ ప్రజ ♦ లరరె! యేమి! దేవకీగర్భమేమయ్యె ♦ దివ్యశక్తి
నెటకుఁ బోయెనా? యేవిధి యెఱుక పడదు, చిత్రమయ్యెడి నని లలిఁ జెప్పకొనిరి.

తే॥ అవల రోహిణిఁ గర్భమై ♦ యైదుదినము, లైన పిమ్మట దేవకీ ♦ మానవతియు,
నందమందిరమెంతయుఁ నాణెమైన, ప్రభల వెలుఁగంగ భవ్యమాఁ ప్రజమునందు.

తే॥ ఐదు గ్రహము లుచ్చస్థితిఁ నలరుచుండఁ, దులనుస్వాత్యుడు బుధవారఁ కలితమైన
భాద్రపదశుద్ధషష్ఠినఁ ♦ బట్టపవలు, కులవధూమణియో నామె ♦ బలునిఁగనియె.

ఉ॥ వేల్పులు, పూలగుత్తులను ♦ బెల్లుగఁ జల్లిరి, వారిదోర్కరం,
బల్బతుపారముం గురిసె, ♦ నావల, నందుఁడు, బిడ్డకున్ ద్రయీ
జల్పిత జాతకర్మమును ♦ సల్పి ధరామరపంక్తి కాల న
స్వల్పముగా నొసంగి హిత ♦ బాంధవ గోపుల గౌరవించియున్. 3౧౧

ఉ॥ గాయకవర్యులన్ మిగుల ♦ గానమొనర్పఁగఁ జేసె నపు ద్వై
పాయన దేవరాత గురు ♦ వర్య వసిష్ఠులు నేను దేవలుం
డాయెడ కేగి సత్కృతుల ♦ నంది ముదంబును బొందియుండ ద్వై
పాయనుతోడ నందుఁడతి ♦ భక్తిగరంబుల మోడ్చి యిట్లన్. 3౧౨

కా॥ అర్ఘ్య! నుండరుడైన బాలకుఁడు పం ♦ చాహంబులన్ బుట్టె నీ
యార్ఘ్యణిఁ బరికింపఁ జిత్రములలో ♦ నత్యద్భుతంబయ్యె నీ

కార్యం బెచ్చటనైన జూనితివె యో ధ కారుణ్యరత్నాకరా !
స్థైర్యంబు గలిగిపవే ! మఱియు నా ధ సందేహముం బాపవే !

3౮౮

చ॥ అని యడుగఁ బ్రసన్నుడయి ధ వ్యాసుడు సందునిక్రిల్లు చెప్పె వీఁ
డనుపమసుందరుం, డహికు ధ లాధిపుడే బలియాచు దేవకీ
వనితనుజేరియుండ హరి ధ పంపున సొంపుగ యోగమాయ, గై
కొని యల రోహిణీలనఁ ధ గూర్చెను నెవ్వరెటుంగనట్లుగాఁ.

3౮౯

ఉ॥ నంద ! భవన్ని కేతనము ధ నఁ గనియుంటివి వీని నయ్యరే !
యిందుదివాకరేంద్రముఖు ధ లిద్దమునుల్ గనఁజాలిరే ! మఱే
మందుము నీదుభాగ్యము న ధ హా ! యతనింగన వచ్చియుంటిమే
మిందుల; కిప్పుడా శిశువు ధ నేర్పడఁ జూపుచు ! కోర్కె దీర్చుమా.

3౯౦

మ॥ అనినఁ సందుడు వానిజూపఁదమి నా ధ వ్యాసాదులుంగాంచి చి
ద్ధ నరూపాయ, నమోస్తు తే, భగవతే, ధ కంసానుజారాతయే,
ఘన సీలాంబర ధానితే, సలిలజా ధ కర్ణాతనేత్రాయ సం
దనిశాంతాంతరభాసురాయ గురవే, ధ ధర్మజ్ఞ నేత్రే నమః.

3౯౧

పంచచామరము.

బలీ ! హలీ ! ధరాధరా య ధ పార్ధైర్యసాహసా !

ప్రలంబఘాతకా ! సురాసు ధ ర ప్రధానవిక్రమా !

కలాలవాల ! గౌరవర్ణ ధ కమరూప మోహనా !

సులక్షణోజ్జ్వలద్ధనా ! య ధ శోమతీసుతాగ్రజా !

3౯౨

సీ॥ నీ వజేయుండవు ధ నీవె ధ్యేయుండవు, దుర్జనలోకైక ధ భర్జనుండ !
కూపకర్ణారివి ధ కుంభాండవైరివో, లీర్థయాత్రాసక్త ధ దివ్యచరిత !
బిల్వలారివి నీవ, ధ ద్వివిదారివీవయో, హస్తినాపురకర్ణ ధ తాతీచతుర !
నీవె పూర్ణుండవు ధ సీలాంబరుండవు, భీమదుర్యోధన ధ విభుగురువర !

తే॥ రుక్మిణేమకకూటవి ధ రోధివీవె, దేవదేవుండవీవయో ధ రేవతీశ !

రాహిణీయుండ వీవె పఠరాత్పరుండ, వీవె మావందనములొందిఁ కావవయ్య !

చ॥ జయజయ కామపాల ! యదు ధ సంతతిసాగరజాతచంద్రమా !

జయజయ దేవకీతనయ ! ధ సత్యదయాశుచిసారమేదురా !

జయజయనిర్మలాత్మ ! వ్రజ ధ సంభవ గో జన గోపికా ప్రియా !

రయమునఁ గాంచి రామ ! బల ధ రామ ! దయఁ మము రక్షసేయుమా !

తే॥ ఇది పఠించిన మానవులెల్ల పాప, ములను ద్రోసి యప్తైశ్వర్యములను బొంది

హరిపదంబుఁగాంచెద రంతఃవ్యాసముఖులు, నతులఁజేసి సరస్వతీనదికిఁజనిరి.

శ్రీకృష్ణజనన కథాప్రారంభము. ౩౨౯

క॥ మఱి బరిపూర్ణతముండును, బురుహోత్తముడైన కృష్ణ ధ మూర్తి జగచ్చం
కరుడము వసుదేవ మన, స్వగసీకహమందుఁ జొచ్చె ధ జవకనరేంద్రా! 3౨౬
తే॥ అదిమొదలుకొని వసుదేవుడక్కచంద్రవహ్నునుమించు తేజనవలలి యింద్రు
తీరున నెల్లె. నార! యా దేవకియును వారిని గర్భంబునందాల్చి హర్షమతిని.
తే॥ తాల్చినది మొదలొకని యట్టితన్వి మేఘమందుఁ జంచలకైవడినాలయమున
వెలుగఁదొడఁగె నాకంసుండుగలయఁజూచి, యడలుకొనియనుకొనెదనయ్యాత్మనిట్లు.

సీ॥ లేను నిస్సత్తువ ధ లేదు భేదములేదు, కడుపున నొప్పి యో ధ కరులులేవె,
తొంటిపీడయులేదు ధ తోఁవకయుండుట, లేదెట్టిచెట్టల ధ వాదులేదె,
యన్నముపై రోత ధ యందుచుండుటలేదు, చిక్కిపోవుటలేదు, ధ చీడలేదె,
గృహశ్రమములనొండు ధ గ్రేణిసేయుటలేదు, మంచినడవడియు ధ మానలేదె.

తే॥ అశుచి, లేదంతచింతయు ధ నందలేదు, నాదు నిర్బంధమున్విడ ధ లేదయారె!
యలను గర్భిణులెందఱో ధ కలగుగాని, యిట్టి గర్భిణి నెచ్చోట నేనునూడ. 3౨౭
ఉ॥ అంచితకాంతిసంయుత, శు ధ భాంగిని, దేవకి, గూర్చి యాతఁ డ
త్లెంచి, కటా! కటా! యకట! యేనికక దక్కనటంచు, నెంతో చి
తించి, భయాకులుండగుచు ధ దేవకి! నన్నువధించుగర్భ, మే
తెంచెను. గానఁ బుట్టఁగ వధింతు నటంచనె నాకతాయయై. 3౩౦

చ॥ పలికి యటుల్ యదుప్రభుఁడు ధ భ్రష్టమనంబున నింటికేగి యా
వలమురితాలుపెట్టి ననుఁ ధ బట్టివధించునో యంచు దిక్కులన్
గలయఁగఁజూచు, నూఁచుఁ దలఁ, ధ గ్రాగును, వాగును, గ్రొవ్వు, నవ్వు, మీ
సలఁ బలుమాటుచువ్వు, నికక ధ జచ్చితి నీహరిచేత నంచనున్. 3౩౧

తే॥ అట్టి వేళను గంగాధరాబ్జయోని, ముఖనిలింపులు, నేముచు ధ మునులఁగూడి
వచ్చి వసుదేవు చెఱసాల ధ పైనినిల్చి, పుట్టుబోయెడి శ్రీకృష్ణ ధ మూర్తికెఱగి.

సీ॥ స్వప్నాద్యవస్థలన్ ధ సల్పఁ గారణుడయ్యు, నొండెడఁ గాకయేయుండు నెవడు
యోగింద్రులకుఁజిక్క ధ కుండియు భక్తజనలతికిం జిక్కును ధ కృతి యెవండు
పంచభూతంబులన్ ధ బరిధవిల్లగఁజేసి, యవ్వని నడపెడి ధ నధికుఁ డెవడు
స్థావరజంగమ ధ సకలసృష్టికి మూల, కందమై సుఖముగాఁ ధ గ్రాలు నెవడు

తే॥ మాదృశామర్త్యులందఱ ధ మనుచునెవడు, దుష్టశిక్షకుఁ డెవ్వఁడు ధ శిష్టరక్ష
కుండు నెవడగు నీవెగాదొక్క? నిన్ను, సన్నుతినిసల్పఁగల మొకోశరణుశరణు.

తే॥ ఏలివఱోత్రుని యందున ధ విస్ఫులింగ
గణము సారరానికై వడిఁ ధ గ్రతుభుజులును

ఋషులు రాజులు మహదాదు ధీమతీయందుఁ

జౌరఁగ వీల్గదొ యా నీకు ధీరణు లివిగొ.

33౪

చ॥ బలుల బలుండవై నుజన ధీవశ్యుడవై యుపకారకారివై
యిలకు విభుండవై శ్రుతుల ధీకీర్తయుఁ జిక్కనివాడవై మహా
ప్రలయమునఁ వెలుంగు భగ ధీవంతుడవై పరిపూర్ణమూర్తివై
చెలఁగడి నిన్నిదే శరణు ధీసందిలిమో వసుదేవనందనా !

33౫

స్వగ్విణీవృత్తము.

రాధికావల్లభా ! ధీమతీయాపాన్వితా !, సాధుబృందారతా !, సత్యశౌచాయతా
గోధనా ధీశ్వరా !, గోపవేషోన్నతా !, శ్రీధరానాయకా !, చిత్తజాతాత్మజా.

తే॥ అదిమధ్యాంతరహిత ! యో ధీప్రమేయ ! నిత్యశుద్ధబుద్ధావ్యయ ధీనిర్వికల్ప
నిర్గుణానందఘనమూర్తి !, నిన్ను మేము, శరణుసందిలి మియ్యదే శరణు శరణు.

వ॥ మఱియు గతాగతంబులగు కల్పంబులందును, యుగంబులందును, మన్వంత
రంబులందును, సంశాంశాంశకలావేశపూర్ణపరిపూర్ణావతారంబులం గల్పించి
జగంబు సృజించి యందుఁ గర్తవై భర్తవై హర్తవై చెలంగి పరిపూర్ణత
నూవతారంబైతి దుష్టశిక్షణంబును, శిష్టరక్షణంబునెనర్ప బద్ధకంఠుండవై శ్రీ
కృష్ణనామంబునంబెరుగఁ జోపునీకు మే మొనర్చిన నమస్కారంబులమేలెంచిమామయ
దయనించి గ్రహించి యధర్మమడంచి ధర్మంబుద్ధరింపుమని ప్రార్థించి వెండియు.

ఉ॥ మృక్తికైదమేము నీదుపద ధీమల్ దలఁచాల్తుము పాదభూతి, సాం

పెక్కిన విగ్రహంబు నెద ధీనెప్పుడు సంస్మరియింతు మాఖ్యయుఁ

జిక్కఁగ నుచ్చరించెదము ధీసర్వరమే దయచేసి మార్తూర్య

దుక్కొనరింపవయ్య ! హరి !, తోయజపత్రవిశాలలోచనా !

33౬

తే॥ ఇట్లుప్రణవించి బ్రహ్మాదులిద్దమునులఁగూడి ముదమునహరిఁ గొని యాడుచాత్మ
గేహములకేగి, రంత శ్రీకృష్ణమూర్తి, జననమందెడి సమయముదనరెనపుడు.

శ్రీకృష్ణావతార ఘట్టము.

చ॥ దెసలు ప్రసన్నతంగనను ధీజముదాల్చెనభంబు భూమియుఁ
బసదనమొందె, సంద్రము ల ధీభంగురలీలనుబొంగె, చారకల్
మిసమిసలాడె, వాహను ల ధీమేయముగాఁ బ్రవహించె వేడ్కతోఁ
బనులు పయస్సులఁ బిడికె ధీబద్ధములు వికసించె వెండియుఁ.

3౪౦

సీ॥ పరిమళంబునుగూడి ధీబాధలఁబోగొట్టు, మలయవారము, వీచె ధీమందగతిని
జింతలఁబోఁడ్రోచి ధీచెవులకునింపుగా, గాయకుల్, బాడిరి ధీకమ్రరీతి
గాసిదొలంగించి ధీకర్ణ పేయముగాఁగ, శారీకాదులు, గూసె ధీసౌఖ్యదశను
భేరీమృదంగాది ధీవివిధతూర్వంబులు, మ్రోయఁగాఁ దొడఁగె బ్రధీమోదవిధి

తే॥ వాసనావాసితంబగు ధాన్యరజము, వ్యాప్తిసెందుచు నుండె న ధాన్యసరణి
దేంట్లు బాటలువాడెను ధాన్యభక్తి, జలధరంబులు వర్షించె ధాన్యపురితి.

ఉ॥ దేవగణంబు పూవులను ధాన్యముగావెదచల్లె నగ్రజాల్
భావముల భయంబు విడి ధాన్యముల వ్రేల్చి ముదంబు సెందిరా
సావకుఁడ మహాజ్ఞులత ధాన్యంబు పొరులు, బల్లెవాండ్రు, సా
భ్యావహమార్గముంగిరి ధాన్యము సెందిరి నుండరీమణుల్. 3౪౩

క॥ ఆదిరి రంభాదులు దమి, బాదిరి తత్కిన్నరులును, ధాన్యవిధనుతుల
వేడిరి చారణసిద్ధులు, గూడిరి గంధర్వజనులు ధాన్యనియాడుటకై. 3౪౪

తే॥ జయజయారావముల్ సల్పఁసర్వజనులు, మునులు దీవెనలంజేసి మురియుచుండ
యాదవేంద్రులు నభయంబులై చులరుచుండ, బారిజాతాదికుసుమముల్ బైనివాల

తే॥ అర్ధరాత్రంబునందించు ధాన్యదయము, సెందినను గనుచీకటి ధాన్యగహర్ష
యోగ, బుధవార, రోహిణి, యుక్తమేఘ, భాద్రకృష్ణాష్టమి వృషభంబునందు.

అ॥ అరణియందు నగ్ని ధాన్యరేఖ దేవకీ, దేవియందా గృష్ణ ధాన్యవిభుడు
పుట్ట మందివారి మోములువికసింప, వికటులమొగములును వెల్లెబాట.

సీ॥ చిత్రముల వెల్లు ధాన్యశ్రీవత్సరాశితో, గనునీయతారహ ధాన్యములతోడ
గనులపండువు సేయు ధాన్యసృజనమణితోడ, మధుభృదస్వీకృతపద్మ మాలతోడ
బంగారుబురుడించు ధాన్యపుట్టముతో, సరసనాదమనోజ్ఞ మురళితోడ
గనదగ్గి భమలా ధాన్యకంఠాబులతోడ, మించునువాసియించు ధాన్యచితోడ

తే॥ బరిధివర్తులమండీర ధాన్యమిదుల, ధాన్య బాలప్రభాకర ధాన్యమకుట
కుండలములతో, నల్లముంగురులజెలగు, మొగముతో నొప్పూచుండెడి ముద్దుకృష్ణు.

చ॥ సరసిజవత్రనేత్రు, ఘన ధాన్యమనోహరరూపుని మహా
ధ్వరరుచిధూతసంతమను, ధాన్యంబు, గోటిమనోజమోహను,
స్ఫురుచిరవత్రమండితు, ఘోర, బరిపూర్ణతమావతారు, శ్రీ
హరిని, బరాశ్రయ, సుతుగ ధాన్యకదుందుభి నూచి వేడ్కతోడ. 3౪౫

తే॥ అట్టి పురుటింటిలోపల ధాన్యగ్రజులు, నిచ్చనిడె లక్షగోవుల ధాన్యదనదలు
విడిచి యాదివ్యపుత్రుని ధాన్యమయుగ, నెఱిగి బద్ధకరుండయి యిటులవేడె. 3౪౬

ధాన్య దేవకీవసుదేవు లావిర్భవించిన శ్రీకృష్ణుని వినుతించుట.

సీ॥ వాస్తవంబున నీవు ధాన్యములు వాడవై, ప్రకృతిగుణంబున ధాన్యశ్రవేతి
వఖలలోకములకు ధాన్యమకర్తవై, భర్తవై వాస్తవై ధాన్యములచుందు
వట్లయ్య దేహవ ధాన్యముల స్ఫటికంబు, బోలె నేమంటక ధాన్యములచుందు
వాకాశ, విశ్వంభరాంత, ర్భహిస్సుల, గర్భసాక్షివియాచు ధాన్యములచుందు

- తే॥ వవనిభారముఁ దీర్చంగ ♦ నలఁతీపు, పూరుషోత్తముఁడవునాకుఁ ♦ బుత్తుఁడవుగఁ
బుట్టియుంటిని ధన్యతఁ ♦ బొందినాఁడఁ, గంసభయమునుమాన్పి న ♦ స్థావరయ్య.
- చ॥ అని వసుదేవుఁడావిధిని ♦ నాపరిపూర్ణతమావతారుఁ గృ
ష్ణుఁడఁ గొనియాడి మ్రొక్కులిడఁ ♦ జూచి పరాత్పయటంచెటింగి నం
తన యలదేవకీసతి ము ♦ దంబునఁ జేతుల బాలకృష్ణునిఁ
గొని తమి ముద్దువెట్టుకొని ♦ కోమలసూక్తుల వేడఁ నిట్టులఁ. 3౧౨
- శా॥ వైకుంఠా ! గరుడధ్వజా ! సురవరా ! ♦ భక్తాబ్జమిత్రోదయా !
లోకగామిణి ! పూరుషోత్తమ ! హరీ ! ♦ లంటాక ఘోరాంతకా !
శ్రీకృష్ణా ! యదునందనా ! యదువరా ! ♦ సేవింతు ని న్నాసనే
నాకంసప్రభుభీతివీడి కుతుకం ♦ బుదంగ రక్షింపుమా ! 3౧౩
- క॥ అనవుడు భగవంతుండ, ల్లననగి తలిదండ్రులఁ ను ♦ లక్షణయుతుండై
కనుఁగొని కరుణామతి నిటు, ఘనమగవాక్కుచ్చె నమృత ♦ ఘటితమృదూర్తఁ.
- మ॥ జననీ ! పృథ్వియనంగ సాధ్వీవయి ప్రా ♦ గ్జన్మంబునంగుంటివో
జనకా ! శ్రీ సుతపాఖ్యఁ బొందియుఁ దనూ ♦ జాతార్థివైయుంటి వీ
వును, నీయమ్మయు, బ్రహ్మయాజ్ఞఁడవముఁ ♦ భుక్త్యంబువుల్ వీడి శ్ర
ద్ధను మన్వంతరమాచరించితిరినూ ! ♦ తాదాత్మ్యభావంబునఁ. 3౧౪
- ఉ॥ అంతట నే, బ్రసన్నతను ♦ నందుచు మీదరికేగుదెంచి మీ
స్వాంతగతేప్పితంబులను ♦ సత్వరమే వచియింపుఁడన్న ని
శ్చింత, భవాదృశాత్మజునిఁ ♦ జెందెడి భాగ్యముగల్గజేయవే !
సంతసమాను మాకన, నె ♦ సంగితిఁదద్వరమేచు బిమ్మలఁ. 3౧౫
- చ॥ కమలభవుండు దంపతులు ♦ గా మిముఁగూర్చెను దద్వరంబునఁ
గ్రమముగ మత్సరమాత్మజుఁడు ♦ గాఁదగునంచుఁదలంచి యెల్లఁడఁ
నెమకితిఁగాని యెచ్చటను ♦ నేను గనుంగొనలేక మీకునం
తిమమున విశ్రుతుండన న ♦ తిప్రమదంబునఁబుట్టితిఁ జమీ. 3౧౬
- చ॥ మఱుసటి బామునం దదితి ♦ మానిని నా మఱి గశ్యపుండనఁ
వఱలెడి మీకుఁబుట్టితిని ♦ వామననామముతోడ, నిష్ఠిటుల్
దిరిగి జనించితిఁగనుకఁ ♦ దెప్పున నన్దొనిపోయి నందమం
దిరమున నుంచి యందుఁగల ♦ దివ్యశిశుఁగొని యిందుఁజేరుమా ! 3౧౭
- చ॥ అని వచియించి దేవకియు ♦ నానకదుందుభి కన్నులారఁగాఁ
గనుఁగొనుచుండఁగా నతఁడు ♦ గందువుతీరుగ మాజెనయ్య ! నం
త నతఁడు నాశిశుంగొనుచుఁ ♦ దర్శఁడలంపఁగ; నాయశోదకు
న్దనయఁగయోగమాయ జన ♦ నంబునుసెందెను గోకులంబునఁ. 3౧౮

సీ॥ అప్పుడడ్డంబుగా ధానిబిడ్డలైకొని, యల్లననల్లన ధానిగులిడుచు
యోగమాయాశక్తి ధానిబిడ్డలగుంబులు నర్గళశృంగుల లట్టెయూడ
దిట్టమాతలుపులు ధానివంగబడఁ గను, మాటాడులోకంబు ధానిమమగఁ
గావలివారలు ధానినిద్రనుజెంద, సంధకారంబులు సంధరింప

తే॥ వేయిమొగముచిలువయు మెటనంటి, దీర్ఘ ఫణములగృష్ణపైఁ ధానిచిపట్టి
వానపడకుండఁగావంగధయదయమున, బాట తనమధ్యమాబునఁబరఁగనిడఁగ.

ప॥ నందుని వ్రజంబునకుం గ్రమంబుగాఁజేరి ధానిద్రంబోయినవేలనుదిలకించు
చు హయోగమాయాప్రభావంబున నడ్డుపాటులేక యశోదశయ్యకడకుంజని తన
కొమరుని బరుండఁజెట్టి యందున్నజిన్ని పాపనుగ్రహించి యటనుండివెడలి యము
నందాటి నిజకారాగృహంబునకువచ్చి యాబిడ్డను దనసతీమణికిచ్చి యినుపగొలు
సుల దనకాళ్లకుఁ దగిలించుకొని యేమియు నెఱుంగని వానికరణిఁగనుచుపడి బెదరుగల
వానిపోలికను నదరుచు గంభీరచిత్తంబున నుండె. ఆరేయి ధానినిద్రంజెందిన
యశోదకు, వసుదేవుం డానల్లనయ్యచు దనశయ్యచు బరుండఁజెట్టుటయుఁ దనబిడ్డను
గొనియేగుటయుఁ దెలియకుండెనని యెఱుఁగుము. 3౬౦

ప॥ ఇఁకఁజెఱసాలలోన నను వేడ్చెడి సవ్యడి నాలకించి ర
శుకులు ద్రుతంబునఁజనియుఁ గంసుని కయ్యది సెప్ప నాతఁడఁ
దికమకఁబొంది యాచెఱచు ధానిబిడ్డచు లాగఁబోవఁగా
స్వకరము నడ్డువెట్టి తన భ్రాతకుఁజెట్టె నామె దీనయై. 3౬౧

కా॥ అన్నా! చంపకుమన్న! యీసుతను, నీ కాయస్య, మారోగ్య, మ
త్యేన్నత్యంబుచు, గల్లుఁ గాన విడు నా కాయోన్నత్యపుల్లేరు; నీ
కన్న దీనదయాళు రెవ్వరిల నీ కన్నె మఱిన్నన్నునో
యన్నా! ప్రోవుము నీకుఁ జేసెదను సా ప్తాంగప్రదామంబులఁ. 3౬౩

తే॥ అరయ నవమాసములు మోసియఖిలకష్టములనుబడి నేనుగనినట్టిపుత్రవరుల
నార్వరను జంపియుంటి వోయన్న! నీకుఁగీడు సేయనియీకన్నెగృహనుగనుమ!

ఉ॥ కన్నులనుండి నీర్విడిచి కన్నియ, చిన్నది యన్నుమిన్న యా
పన్నయు నా కుమారికను బాహులఁ గప్పి నిజాగ్రజమ్మనె
న్నన్నియొ తెన్నులఁ విసయ మెంతయుఁ దోవఁగ వేడు దేవకీ
దన్నుచు నావలం దఱిమె దైత్యవరుండగు కంసు డక్కటా! 3౬౫

తే॥ దేవకీదేవి యిటుఁ గంసుదిగులుతోడఁ గడుపు గడ్డముఁగాఱును, గరయుగంబు
బట్టుకొని బ్రతిమాల నా చ్చెట్ట, నెట్టి పట్టుపట్టి యాబిడ్డను బట్టి యాడ్చె.

ఉ॥ దుష్టుడు యాదవాధముడు తుంటరులఁ బలుదంట మేదినీ
కవ్వకృతిప్రదాయకుఁ డ కారణ వైరసమార్జనం, డఘ

స్వప్నఁడు కంసుఁ డంత నల ధి పట్టిని గాళ్ళనుబట్టి బండవై
నవ్వుము సేయఁ గొట్టుచు ఘ ధి సంబుగ నెట్టుడు యోగమాయయున్. 3౬2

ఉ॥ కంసుని వీడి వైకెగసి ధి కాంతిమదాయధముల్ ధరించి ద్వి
ద్ధ్వంసకృత్రిప్తశస్త్రశత ధి పత్రసహస్రీతురంగసంగతం
బంసలపార్షదావృతము ధి నచ్చముఁ జామరయుక్తమా రథో
త్తంసమునెక్కి యవ్వభుజ ధి దండములొంది శతార్కభాసయై. 3౬౪

చ॥ ఘనరవమొప్పు నిట్లనియెఁ, ధి గంస! నినున్వధియింప నింతకున్
మునుపె పరేశ్వరుండు నఘ ధి మూలనినాశకుడైన కృష్ణుడే
జననముసెందె వ్యర్థముగ ధి శక్తి యొకింతయు లేని దీనులన్
గని వెతఁబెట్టుచుంటి విది ధి గౌరవకృత్యమే? వీరనుత్యమే? 3౬౫

తే॥ యోగమాయ, కంసునెక్కి ధియుక్తరీతిఁ, జెప్పివింధ్యాచలమ్మునఁ ధి జేరియచట
బహుళనామంబున్ బొందిఁవజలుచుండెనోయి బహులాశ్వభూవరా! ధియుచితచరిత!

ఉ॥ పిమ్మట నుగ్రసేనజాడు, ధి విస్మీతుఁడై యల యోగమాయ వా
క్యమ్ముల చాటుఁగాంచి చెఱఁ ధి గ్రాలెడివారల వీడి వారి పా
దమ్ములవ్రాలి పాపుడను ధి దప్పడు వాడను, బాపకర్మఁడన్
మిమ్ము నయారె! యిందున న ధి మిత్రుఁడనై వెతఁబెట్టితిం గదా. 3౬౬

మ॥ భగినీ! మన్మథరూపులైన సుతులన్ ధి బల్కాటునే జంపి ని
న్నగచాట్లు గడుఁబెట్టియుంటి, దయ న ధి చూ! నన్ను మన్నింపుమా!
పొగరుంబట్టి చాడనైతి ఖలసం ధి బుద్ధుడనైతి జామీ
వగపుంజెండక కష్టమొర్చి యెటా బా ధి వా నన్ను రక్షింపుమా! 3౬౭

ఉ॥ కాలము ముంచుఁ బ్రాణులను ధి గాలమెతేల్చెడిఁ బ్రాణిరాశి, నా
కాలమెవండెఱుంగు? ఘన ధి కాండము, నిశ్చలమైన, గాలికిన్
దూలెడి లిలఁ గాలగతి ధి దుష్టుడనై వెలిపల్కనమ్మి మి
మ్మొలిగఁ గష్టపెట్టితిని ధి నోర్పుడు, తీర్పుడు నాడు తప్పులన్. 3౬౮

ఉ॥ అష్టమగర్భమాస్థ నిను ధి సంతమొనర్చునటంచు మిన్ను సు
స్పృహముగా వచించె నది ధి సత్యముగాక చెలంగె నివ్వడి
యష్టమగర్భమో యబల ధి యైజనియించెను. యోగమాయ నన్
నవ్వుము సేయువాడు జన ధి సంబును సెందెనటంచు వాకొనన్. 3౬౯

ఉ॥ వాడెటనుండెనో మఱియు ధి వాడెటలుండెనో నాకు నెప్పుడే
కీడులు మూడునో యెవరు ధి గేకిసలన్ దమిఁగొట్టునుండురో
జాడనెఱుంగనైతి నెటు ధి సంచరణంబొనరింతుఁ గొల్తు నా
పోడిమి నూడఁగొట్టకుడు ధి ప్రోవుడు సోదరి! సోదరీపతీ! 3౭౦

తే॥ ఉగ్రసేనజః డిట్లెట్టి + యుచితరీతి, దేవకీవసుదేవుల + దిగులువాపి
యెఱిగి యంతట నిలుసేరె, + గృష్ణునమ్ము, వారికే శుభమెట్లుసేకూరదయ్య!
చ॥ పదపడిఁ గంసవీరుఁడు ప్ర + భాతమునందున మేలుకాంచి దు
ర్గవమున నావ్రలంబముఖ + రాక్షసులఁ బిలిపించి యోగమా
యదెలిపినట్టి వాక్యముల + నన్నిటి వారికిఁ జెప్పి పిల్లలఁ
సదమదముం బొనర్చుఁడు ర + సాతలమందుఁ గసాయివారలై. 322

చ॥ అని బెట్టిదంబుగా నాజ్ఞాపింప నాచెట్టువిని దేవా ! నీవు దేవాసుర
ద్వంద్వయుద్ధంబందుఁ బేరెక్కి యుక్కుమిగిలి ధనుష్టంకారం బొనరింప
నన్నిలింపులు నైతము గంపంబుసెంచి కాలొలంది బాటరే ? ఇక
బాలురవలననా మనకు భయంబు గలుగునది ? ముఖ్యంబుగా నీకు వైరియగు నమ్మ
హాశేషికి గో, విక్ర, సాధు, శ్రుతి, ధర్మాదులు, తనువులైయుండు. అవ్వానియందే
యాతండుద్భవిల్లుంగానఁ దద్వధోపాయం బాలోచించి యానతిమ్మని విన్నవించు
కొన నయ్యాగ్రసేనియు యోచించి యందుల కుర్రకరించె. అంత నా దేవానాం
ప్రియు లత్యుత్సాహంబుతో వెడలి నలుగడలఁ దిరిగి తిరిగి పుర, గ్రామ, జనపద,
వన, వనఘులఁ, దత్తత్కాలోచితంబుగాఁ గామరూపధరులై సర్పంబు లాఖువుల
రంధ్రంబులం దూరుమాడ్కిఁ జొచ్చి చొచ్చి, చూచి, చూచి, పశు, పక్షి, మృగ,
నరసమూహంబు లందలి తల్లిచనుఁబాలు వీడఁజాలనివియై, మనోహరంబుగా
నుండు లేగలను, గ్రుడ్లను, బసికూనలను, బిడ్డలను భూతభేతాభరంబోలి చంపఁ
దొడంగి క్రమక్రమంబుగా నిర్వీర్యులగుచు సంచరించుచుండిరి. అంత నావ్రజంబు
నందు. 32౩

సండుండు పుత్రోత్సవంబుజేయుట.

సీ॥ సండుఁడు వటువారఁనందనోత్సవమును, జరుపంగఁ దలచి భూసురులఁబిలిచెఁ
బిలిచి తత్పదపద్మ + ములకు పోడశవిధు, లను బూజలఁ భక్తి + దనరసలిపె
సలిపియు లక్షగో + వులను దక్షిణలతో, ధాన్యముతోఁగూడ + దానమిచ్చె
నిచ్చి వారొనరించు + నీప్సితార్థంబులఁ, గలిగించు దీవెనల్ + దలను గొనియెఁ

తే॥ గొనియు భేరి మృదంగాది + నినదమఖల
దిశల మ్రోగ సువాసినుల్ + దివ్యఘక్తి
మంగళారతులైతన + మందగతిని
బాతకర్మంబు నొనరించె + జనక ! మఱియు.

32౪

చ॥ తిల గుడ తైల తూలఘృత, + దివ్యమణి ధరణి, సువర్ణ వ
స్త్రులవణసప్తధాన్య ఫల + దానములఁ వసుధాతలామరేం

ద్రులకు విధేయుడై యొసఁగి ♦ తోచినదీనిని బెదిరితీరల్
బలునుఱునిచ్చె నందుడన ♦ వద్యసుతోత్సవబద్ధచిత్తుడై.

3౮౦

సీ॥ గాత్రమూలముగాఁగ ♦ గాయకల్ గానంబు, గావించి రవ్వాణి ♦ గానసరణి
తొమవస్త్రముల సిం ♦ గారంబుగావించి, సానివాండ్రాడి ర ♦ చ్చరలకరణి
గర్జవర్షమోనర్చు ♦ కాన్యమల్ గవులును, వ్రాసిరి తద్బాద ♦ రాయణిరహి
విజయసూచకములొ ♦ ధ్వజనీపతాకముల్, జెలఁగె నాస్కందుని ♦ సేనఃబోలె
తే॥ శంఖ దుందుభి వీణాదిసకలవాద్య, యంత్రములు గడుమోసెనాఁయభగతిని
నిండ్రజాలంబులక జేసి ♦ రైంద్రజాలికు, లల శౌరిపుట్టినవేడుకలచు, మఱియు.

సీ॥ సంకులగొందులఁ ♦ జదుకంబులందునఁ, జిమ్మి వాసితవారిఁ ♦ జియకరించి
పంచలాడఱలందు ♦ వాకిళిలందున, నలికించి రంగుము ♦ గ్గులనలర్చి
వీడుల వాడల ♦ మేడల గోడలఁ, జిత్తరువుల్ వ్రాసి ♦ చెలుపునింపి
మండప తోలికా ♦ మండలప్రాంగణం, బుల సర్వవిధములఁ ♦ బొల్పుసల్పి
తే॥ దేవతాగారిసత్రాది ♦ దివ్యభవన, మలచు దత్తదుచితకృత్య ♦ ములనువెలయఁ
జేసి బురుజులఁగలశమల్ ♦ నెలఁగఁజేసి, నందనోత్సవముక సల్పెనందుడెలమి.

ఉ॥ బాగరుశృంగమల్ బసుపు ♦ పచ్చనిపుచ్చముఁ జిత్రధాతులక
ఖంగునమోఁగు గంటలను, ♦ గాంతలచేతులగుర్తులక, మనో
జ్ఞాంగము, రక్తకంబళము ♦ లర్హములైన, సువర్ణహారముల్
హంగగు వత్సముల్, గలిగి ♦ యావులురాజిలె నప్పుడచ్చటక.

3౮3

తే॥ అంత వృషభానువర్యుడా ♦ యవసరమున, నందనందనోత్సవమహానందవార్త
విని కళావతీయుక్తుడై ♦ జనులుగొల్వ, సారుగారుననెక్కిత ♦ త్సదనమొందె.

చ॥ మఱి నవనందవర్యులును, ♦ మాన్యులు శ్రీవృషభానువట్కము
ద్ధురు లుపనందులుక జెలిమి ♦ తోచి దిరుగాడెడి భూపవర్యులక
సరసతరాత్మబంధువులు ♦ శాస్త్రపురాణనయప్రవీణతా
విరతయశోదయాధ్యులును ♦ వే సనుదెంచిరి నందుమన్నికె.

3౮౫

సీ॥ ఉత్తమాంగంబుల, ♦ నుష్ణీషములఁ దాల్చి, వానివైదండల ♦ వఱలఁజేసి,
పచ్చబొందళముల ♦ గచ్చిచ్చట ధరియించి, తోళసదళంబులక ♦ దొడవులొంది
పిల్లనఁగ్రోవులఁ ♦ బెదవులనులగించి, బెత్తములకజేతి ♦ వ్రేళ్ళబట్టి
గురిజలంగట్టిన ♦ క్రొమ్ముడియుగల్గి, నెమ్ములపురులను ♦ నెఱయుంగట్టి

తే॥ మోమునందునఁబొట్టిడి ♦ పుత్రకులను, గూడివేడుకతోడుత ♦ గోపకులును
జన్నికృష్ణునుత్సవమును ♦ గన్నులారఁ, ! గాంచవచ్చిరి నందు నిక్కకునరేంద్ర.
క॥ పురమున నుండెడి వారొం, డొరులును శ్రీనందపుత్ర ♦ తోత్సవమునకుక
సరగునఁ బోదము రండని, సరసముగాఁ జెప్పివోనుచుఁ ♦ జనిరచ్చటికి.

3౮౭

- మ॥ కమనీయాంగద తార హార తరల ♦ గ్రైవేయ కావాపకా
సమచూడామణి హేమ హీర నవవ ♦ శ్రు త్తామ చీనాంశుక
ప్రమదారత్నమదేభ గో పృథురభ ♦ భాజత్తురంగంబులక
గ్రమమొప్పక గొని తెచ్చి యిచ్చి రతిభుల్ ♦ కంజాక్షు పైవేడ్కలోక. 3౮౮
- తే॥ దధియు, క్షీరంబు, ఘృతముహాస్తములఁబూని, కట్టినొక కేలఁగైకొనిఁగళములటుల
నిటులఁద్రివ్వచు గోపకఁనృద్ధలింక, బాలురేగిరి కృష్ణోత్ప ♦ వంబు జూడ. 3౮౯
- ఉ॥ నందుఁడు పుత్రకోత్సవము ♦ నం గల రాజుల బంధుపాళి నా
నందముతోడఁ గాంచి నయ ♦ నంబుల బాష్పములొల్క వారికి
విందులొనర్చి సత్కృతుల ♦ వేమలు సల్పుచు హాయినుండ వా
రందలు నందరాజుఁ గొని ♦ యాశిరి పాడిరి సంతసంబునక. 3౯౦
- తే॥ ఓవ్రజేశ్వర! యోనంద! యోగ్యచరిత! నీకు సుకుమారుసుకుమారుఁదివ్యదేహుఁ
గనుట ధన్యతగంటిమి ♦ కాలకాల, మురుగనుండెడి నీకోర్కి ♦ ముగిసెనేడు.
- చ॥ అసపుడు నందుఁ డిట్టులను ♦ నర్థవిదగ్రణులార! నాపయిక
నెనరిడి మీరు వల్కునుడి ♦ నిక్కువమే యది మీ యనుగ్రహం
బుననె ఘటిల్లె మద్వ్యజముఁ ♦ బొందిన గోవుల యాజ్ఞఁబూని యే
వనిశము సంచరింతుఁ గద ♦ యయ్యది మీరలు గుర్రెఱుంగరే. 3౯౧
- ఉ॥ అయ్యెడ గోపికల్ వ్రజము ♦ నందలి నందసుతోత్సవంబుఁ దా
మొమ్మన నాలకించుచు నొ ♦ హో యని యబ్బరమొది చంకలక
జమ్మన బొట్టెలం గొని స్వ ♦ సద్మృతృతుల్ విడనాడి గుంపుగా
నెమ్మముతో వ్రజేశ్వరుని ♦ నిర్వృతమొందఁ దలంచి నెమ్మడిక. 3౯౩
- నీ॥ మంజుమంజీరముల్ ♦ మంజులధ్వనిసేమఁ, గాంచికాఘంటికల్ ♦ ఖంగనంగ
దారహారంబులు ♦ దాటుచూతాడఁగఁ, గరకంకణములు గల్ ♦ గల్లనంగ
గబ్బిగుబ్బులు పైఁటఁ ♦ గ్రాలి పింపిసలాడఁ, జెమ్మట నెమ్మను ♦ నెమ్మగిల్లఁ
గునుచుహారంబులు ♦ గురులనుండియువాలఁ, గస్తూరిచేర్చుక్క ♦ గరగుచుండ
తే॥ నూడిపోయెడి చీరల ♦ వ్రీడఁబట్టి, కొంచు మైదీఁగె మించును ♦ మించి వెలుంగ
నందరాజి గోకులముచు ♦ బొంది దాని, సుందరత విచిత్రంబుగాఁ ♦ జూచుచవల.
- ఉ॥ ఆ విమలాంగబాలకుని ♦ యాస్యముచుండి పదంబులంటఁగా
నావల నల్లయావల, య ♦ వాదుల నుప్పుచు, నెట్టినీళులిం
కేవియొ దృష్టివోషము శ ♦ మింపగ మాటికిఁ దీసివేసి బ
ద్ధీవనఁజేసి పల్కిరిలు ♦ దియ్యదనంబున నయ్యకోదకుక. 3౯౫
- ఉ॥ అమ్మ! యశోద! మంగళము ♦ లభ్యేగదమ్మ! సుతుండు నీదుభా
గ్యమ్మునఁ గల్గెనమ్మ! చిర ♦ కాలముచుండియు నోచు నోములే

యిమ్మొయి బండెనమ్మ! కృత + కృత్యపునైతిగదమ్మ! నూకు మో
దమ్ముఘటిల్లెనమ్మ! ప్రమ + దమ్మున వీనిని బెంపవమ్మనో!

3౯౬

ఉ॥ ఆపయి నా వధూమణి వ + రాంగనలార! సుతుండు నాకు మీ
ప్రాపునఁ గల్గెఁగాని యిత + రక్రియఁ గాదిట నెన్నిఁజూడఁడం
చోపికఁబల్కి రోహిణిరో! + యోగ్యచరిత్రల వెల్లు వీరికి
సాఁపడఁజేసి సత్కృతుల + సల్పమ! యేమియు లోటులేనటుల్.

3౯౭

చ॥ అనవుడు నట్టి రోహిణియు + నచ్చచరిత్రమనోజ్ఞగోపికా
జనుల సుచేలధారిణుల + సాఁపడఁజేసి సవర్ణలాచరిం
చెను మఱి మర్త్యలోకమున + శ్రీహరి, నందుని కాత్మజాతుఁడై
జననము సెందెనంచు జయ + శబ్దములంతట నిండె. నావలన్.

3౯౮

తే॥ గోపికా గోపకులుగూడి + కుతుకమతుల, వీరి మువ్వఁబోలిన + పెద్దవారు
లేరులేరని దధి ఘృతఁక్షీరములచు, బోయఁదొడఁగిరా వ్రజయంతఁబురదగాఁగ.

చ॥ సరహరి యుత్సవంబును గ + నన్ బెదదొడ్డులు గొందఱుండు వే
యరుగుచు గోచులూడఁగని + యయ్యవి దోపుచుఁ గ్రమ్మఁజెమ్మటల్
బారిఁబారి రోజుచాగుచును + బూన్కి మఱిన్ జనసాగి జట్టున
స్టజజట జాటి యన్యహస + నంబున కాస్పదులైరి భూవరా!

౪౦౦

చ॥ మఱియును వందిమాగధులు, + మాన్యులు, నూతులు, వేదశాస్త్రవి
త్సరసులు నైతిహాసికులు + జక్కనిమాటలనాడ నందుఁడున్
గరమరుసంబుబొంది మమ + కారముతో నవభూషణాంబరో
త్కరకరిగోసహస్రతుర + గంబుల నిచ్చెను వారి కోలిమై.

౪౦౧

తే॥ భుక్తి ధనవృద్ధి సంసిద్ధి + శక్తులెలని, వాడవాడల నూరూర + భవనభవన
ములను సంపూర్ణముగఁగల్గిఁమూల్గుచుంట, నిద్దికావలయుననుటఁయెఱుంగఁబడదు.

ఉ॥ బంగరు రంగుమైమెఱుగు, + బంగరుబొజ్జయుఁ బైడిపొగులున్
బంగరు పాగయున్ గలిగి + ప్రాఁబలుకుల్ దన నాల్గుమోములన్
ఖంగునఁ బల్క మేటియయి, + క్రాలుచునుండెడి బ్రహ్మ భార్యతోఁ
బొంగుచు నంచనెక్కి వ్రజ + మున్ జనె వెన్నునిఁ జూచు వేడ్కతోన్. ౪౦౩

ఉ॥ ఆరని వెంట నీశుఁడల + యాపుల పోతుచు, నగ్నిమేళనున్,
వాతము ఖంజనంబును, బ్ర + భాకరుఁడున్ బెదతేరునున్, బలా
రాతి మదద్విపంబు, యమ + రాజును దున్నను, జంద్రుఁ డిట్టి, పా
న్యాతురుఁడున్ మయూరము, హు + టాహుటి నెక్కియు నేగి రిట్టులే. ౪౦౪

కవిరాజవిరాజితము.

వరుణుడు నక్షత్రము, వైశ్రవణుండని + వార్యగతిస్తుత పుష్పకముగ
గురుఁడును గృష్ణముఁ, గోడిని సామ్యుఁడు + గ్రోతిని భౌముఁడు శుక్రుఁడును
ధృరగవయంబు, విధుంతుడుఁ డప్రమీముఁ, + దోయజమిత్రకుమారశనై
శ్చరుఁడును నక్షత్రము, జయ్యన నెక్కిరి + సాగిరి నందగృహంబునకున్. రం౧

చ॥ సిరియు సువర్ణు, దుర్గయును + సింగము, నై చికిరూపుఁగన్న యా
స్థిరయు విమానరాజమును, + దీర్ఘకృపాణముఖాస్త్రయష్టలక్
గరములఁగొన్న వప్తి, శిబి + క్క, మఱి డోలఁబదార్థ్య రమ్యుల్
మురిపెముతోడ నెక్కి న్రజ + ముగ జనసాగిరి మాధవార్థమై. రం౨

చ॥ సనక సనందనాదియుని + చంద్రులు, నేను, యధార్హ పద్ధతి
వనజదళాయతాత్ముని గ + న్న విధితోడుత గోపగోపికా
జననినదప్రయుక్తమగు + సర్వశుభాస్పద నందమందిరం
బునుగని ప్రీతిపూరిత సు + బుద్ధులఁ జేరితిమో నరేశ్వరా! రం౩

డి॥ అందలమందఁ జేరి హరి, + నాచరిపూర్ణతమావతారు, గో
విందునిఁగాంచి మ్రొక్కితిమి, + వేదవచస్సుల వేడియుంటి, మా
నందు సకల్యలందితి మ + నర్థములేగెనటంచు నెంచి యా
నందముఁ బొంది కృమ్మితి చ + న్న సమకట్టితి మేము మైథిలా! రం౪

తే॥ అందతేగిన తరువాత + నందరాజు, మధురయందలి వసుదేవ + విధముగాంచి
పుత్రకోత్సవముంజెప్పఁ భూవతియగు, కంసునిఁ గప్పముంగట్టఁగదలిపోయె. రం౫

✠ పూతన కంసప్రేరితయై గోకులంబున కేతెంచుట. ✠

డి॥ ఆతరువాతఁ గంసవిభుఁ + డా హరిజన్మము నాలకించి వే
ఘాతమునేయఁ బూతనను + త్రైతముతో ననుపంగ, నామహా
భూతము, ఘర్జరస్వనముఁ + బోలిన నాదముతోడ, ఘోష సం
ఘాతము గ్రామముల్ బురులఁ + గాంచుచుఁ దిరుచు నెట్టకేలకున్. రం౬

సీ॥ కందుకంబులఁబోలు + గబ్బిగుబ్బలుపైఁటఁ, గులుకుచు క్షీరము + లోలుకుచుండ
నిండుజాబిల్లిని + నివ్వెఱఁబడఁజేయు, నమ్మోముకళలచే + నెగడుచుండఁ
దామరతూండ్ర వి + ధంబున డండైన, భుజములు భూషలగ్ + బొల్పుగాంచ
మేలివిజాళువా + లీలనుగ్రారెడి, నమ్మేను దొడపుల + నీటుసెంద

తే॥ మల్లెమొల్లల హసించు + తెల్లపుట్ట, ములను గట్టి పదాతేండ్లు + గలుగుకలికి
వోలెనుండెడి రూపంబు + బొందినందు, వ్రజము సెందెను శ్రీకృష్ణఁ బాలుదునును.

పా అంత.

రంగ

మ॥ రతియో రంభయో వాణియో శచియో దు ధృవాధ్యాయో లక్ష్మీయో
శతసంఖ్యాకలః జూచియుంటిమిటు ల ధృద్వృష్టిలో లేరటం
చతిరేకంబుగమెచ్చి రోహిణి, యశో ధాద్యంగనల్ లోనిక
ద్భుతరీతి జననంచు పూతనను జే ధ్రోయంగ లేదాపెయ్య.

రంగ

ఉ॥ రోహిణి నాయశోదను ని ధృవ మొనర్చి కరంబులక జగ
న్మోహనుఁ జిన్నికృష్ణుఁగొని ముద్దిడి స్వీయకుచంబులందు న
వ్యాహతనాశకృద్విషము నక్కఱనింపుచు నంకమందు నా
రోహిణుఁజేసి స్రస్యము న రుచ్యము నా చినిపాపకిచ్చెఁగా.

రంగ

చ॥ హరియుఁ బయోధరంబులను నాస్యము నందిడి కృత్రిమంబులో
నరసి పయఃప్రయుక్త విష మంత నస్యగృహమాంసశల్యసం
కరముగఁ గ్రోల, నాయసురి గర్వమువీడి కుమార! వీడుమూ
పిరివిడునంచుఁ బాటినను వీడమిఁ బూతన యంతిమంబునక.

రంగ

చ॥ అచలము లేడునుక బృధుగు హావళితోడఁ బ్రతిధ్వనింప, నీ
యచల, చలింప, సాగరము లన్నియు ఘూర్ణిలుచుండ, దిక్ప్రభ
ప్రచయము దల్లడిల్లఁ బలు బాధలఁ గెవ్వనఁ గేక వేసి త
త్కుచరితమెల్లఁ దెల్లముగఁ గూలె భయంకరరూపయు కయై.

రంగ

ఉ॥ అత్తటి నాఱుకోసులకు నంతరమందునఁ గల్లు చెట్లపె
న్మొత్తము చూర్ణమాయె. నల పూతన యొక్క శరీర సౌవ్యవం
బత్తరశేషణల్ వ్రజము నందలి గోపగణంబు నూచి బ
త్తర మొంది చిత్తరువు లక మఱిపించుచు నిల్చి రంతట.

రంగ

ఉ॥ చిన్నతనంబునక జెలఁగు శ్రీహరి, పూతనపాలు గ్రోలి వే
మన్నునఁ గల్చి సందియము మాయుటకై యెటునేని ప్రాణమొం
డున్నదొ యేమొ యంచు నొడ లూరక చూచెడి వానిమాడ్కి న
భ్యున్నతి దానివైని నగు మోమున నెల్లడ దోఁగి యాడుటక.

రంగ

శ్రీకృష్ణ కవచము.

ఉ॥ గోవులు గాంచి యచ్చెరువు, గూర్చిభయంబులు, గల్లుచుండ, నీ
పాపడు నెగ్గనేరఁడని పాణుల లాగిరి రోహిణీయశో
దాపతిపత్నులా కొమరుఁ దత్తణమందు నురంబునందిడక
గోపిక లాకుమారుని క కుంతి రక్షనొనర్చి రిట్టులక.

రంగ

తే॥ తొల్లనఘహరకాళిందితోయములను, ధేనుపుచ్చభ్రమణములక ధేనుమూర్తి
గోమయంబులనాచిన్ని కొడుకు జలక, మాడఁజేసిరి దొలిమిన్ను లాడినట్లు,

సీ॥ శ్రీకృష్ణఁడీసిదు ధి శిరమును గాచుత, గళము వైకుంఠుండు ధి గాచుఁగాత
దెలిదీవితేడు వీ ధి నులనుబ్రోచును గాత, ముక్కును యజ్ఞండు ధి బ్రోచుఁగాత
నరసింహమూర్తి సీ ధి నయనముల్బొవుత, రాముండు నాలుక ధి నోముఁగాత
నరుఁడు, నారాయణుం ధి డరుదైన యోవ్యముల్, ముద్దులకుద్దిగాఁ ధి బ్రోచుఁగాత
తే॥ హరికలాభవననకాదు ధి లాకపోల, ములను బ్రోచుత గపిలసస్మృతి, చిరుకము
రక్షసేయుత శ్వేతవా ధి రాహమూర్తి, ముదముతోడుత ఫాలంబుఁబ్రోచుఁగాత.
తే॥ ఉరము దత్తయోగీశ్వరుఁడోముఁగాత, మూఁపులనుఋషభుండునుఁబ్రోవుఁగాత.
కరములకమత్స్యమూర్తియుఁగాచుఁగాత, భుజయుగంబునుబృధురాజుఁబ్రోవుఁగాత.
తే॥ కడుపుఁ గమఠుండుబ్రోవుతఁ ధి గరుణతోడ, నాభిఁగావుతనట్టి ధి వ్యస్తరియును
మోహిసీదేవి గుహ్యంబుఁ ధి బ్రోవుఁగాత, గటినివామనమూర్తియుఁగాచుఁగాత.
తే॥ ఓముతఁ వెన్ను భార్గవ ధి రాముఁడూరు, వులనుబాదరాయణమునిఁబ్రోచుఁగాత
గావుతఁగాల్గఁగల్గిపిఁకలను జంఘ, ములను దయను బ్రోతురుగాతఁబుద్ధబలులు.
తే॥ ఇట్లు శ్రీకృష్ణ కవచంబు ధి నెఱిగించిది, సర్వరక్షలఁజేసిరి ధి చతురమతుల
నిద్దిభగవంతు డావిధి ధి కెలమిఁజెప్పె, నతఁడు శివునకుఁబల్కుఁగా ధి నతఁడు మరల
తే॥ కనికరమున దుర్వాసుఁడఁమునికిననియె, నతఁడు శ్రీయశోదికుఁజెప్పెఁనదియెవండు
నిత్యమునుప్రభాతంబునఁనిశ్చలమతిఁ, జదువునో వాఁడుపాపముల్ ధి జనుపు జనక!
తే॥ అంత రోహిణియు యశోధాంగనయును, రక్షసేసినపిమ్మట ధి బ్రాహ్మణులకు
వివిధదానములకసల్పి ధి పిల్లనికిని, బాలుడ్రాగించి హాయిగా ధి పఱిరయ్య!
తే॥ అవల నందాది గోపకు ధి లామధురను, వీడి తమఁటెంకికొదిర్చి ధి వేడ్కఁజేరఁ
వచ్చుచుండంగఁ బూతనాభయదవపువుఁ, బధినిగాంచికూతారముల్ ధి వరుసఁగొనుచు
క॥ రక్కసియొడలును ముక్కలు, ముక్కలుగాఁజేసి యమున ధి పొన్నరిదరినిక
ఁమిక్కిలి చితులను బేర్చుచుఁ, జక్కఁగ దహనంబుజేయ ధి సాగిరి పిదపఁ. ౪౨౯
ఉ॥ కాలినదానినుండి పొగ ధి కల్మషనాశకమై పవిత్రమై
యేలకికాయలా యగరు ధి నిద్రలవంగములక బటీరముక
బోలు నువాసనక వెడలెఁ. ధి బూతన యుత్తమలోక మొంద నా
శ్రీలలనేశుఁడే సలిపెఁ జిత్రమనం జనకుండు నిట్లనెఁ.

౪౩౦

పూతనా పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

ఉ॥ పూతన, బాలఘాతిని య ధి పూర్వవిష సైని దుష్టశీల యీ
నాతికి నెట్లు స్వర్గము జ ధి నార్దనుఁ డిచ్చెను? బూర్వజన్మమం
దేతలిదండ్రులీయమకు, ధి నెట్టిది దీనిచరిత్ర సర్వమీ
నీతఁజెప్పి చిత్రమును ధి నింపున నింప నుతింతు నారదా!

౪౩౦

చ॥ అనవుడు భూతలేంద్ర ! యది + యాదిమజన్మమునక బలిప్రతే
శునినుత, రత్నమాల, యన + శోభిలితండ్రి సవంబునందు వా
మనుడనుపేర నుప్పెడి ర + మాపతినింగని పుత్రమైతితోఁ
దనరుచు నిట్టి పుత్రకుఁడు + దార్శ్నిని జనుఁబాల నిత్తుఁగా.

౪౩౨

చ॥ అని మనమందునం దలఁచె + నాబలి స్వప్రయభక్తుఁడౌట నా
తనినుతయంచు వత్సలతఁ + దద్వర మాహరి యామె కిచ్చని
చైనుజుమి యంత నావనిత + శ్రీహరినూక్తిని నా విధానఁ బూ
తన యనుపేర నిద్ధరణి + ద్వాపరమేగిన మీఁదఁ బుట్టితాఁ.

౪౩౩

చ॥ వారిని స్మృశించి స్తన్యమును + నాస్థనాసంగి నశించి వెంటనే
పరమపదంబు సెందెగద + పార్థివ ! పూతన మోక్షసత్కథా
సరణినివిన్న వ్రాసినను + జక్కఁబఱించిన దోషరాశి చె
చ్చెరవిడి తత్త్రివర్గ ఫల + సిద్ధులు గల్గును నెట్టివానికిఁ.

౪౩౪

వ॥ అని యిత్రైటంగున శ్రీగర్గాచార్యుండు శౌనకునకు వచింప నతండు
పరమానందభరితుండై మహాత్మా ! శ్రీకృష్ణచరితంబు వినిపించి నాజన్మంబు
సఫలంబు గావించితిరి. యతీయు శాంతిదాంతివిశ్రాంతస్వాంతుండును, శ్రీకృష్ణభక్త
శిరోమణియునగు నాబహులాశ్వం దా నారదమహర్షిం గాంచి యావల నేమని
పుచ్చించె నది యానతిండని ప్రార్థించుటయు గర్గుం డిట్లనియె.

౪౩౫

తే॥ అండులకు జనకుండెదహర్ష మొంది, “అద్యధన్యోస్మినారద”! యచ్యుతాంఘ్రి
నిహితమతులకు నెల్లది + నగ్గకుండు, జిన్ని వెన్నునికతఁ బైనిఁ + జెప్పుమనుడు.

ఉ॥ నారదుఁ డిట్లనెక జనక + నాయక ! యొక్కదినంబునందు నా
శౌరిభవోడుయు క్తతిధి + సంఘటిలంగ యశోద గోపగో
పీరమణీయయై మిగుల + వేడుకఁజేయఁదలంచి భూమిబృం
దారక బృందముక విలిచి + దానములక బాసరించి యంతటక.

౪౩౬

చ॥ సురుచిరమైన రూపమున + శోభిలు బాలుని ముద్దుకృష్ణునిక
బరిమళయుక్తవారుల న + వారిగ స్నాన మొనర్పఁజేసి త
త్సరసిజనేత్రయుగ్మమునఁ + జక్కఁగఁ గాటుకదిద్ది రోహితాం
బరములగట్టి బొట్టునిడి + బంగరుసొమ్ములఁబెట్టి సొంపుగాఁ.

౪౩౭

తే॥ డోలికారత్నమందునఁ + బూలపాన్పు, వైనిఁగూర్చుండఁ బెట్టగ + మానవతులు
మంగళారతు లెత్తి య + భంగభంగి, బాటబవళిని బాటలఁ + బాడి రవల.

సృగ్వీణీవృత్తము.

లాలి శ్రీమాధవా + లాలిదేవస్తుతా, లాలి కేళీప్రియా + లాలి గోపీప్రియా.
లాలి నారాయణా + లాలిస్మేరావనా, లాలి కృష్ణాహ్వానా + లాలి సందాత్మనా.

చ॥ అని యిటు లాలిజోలలను ♦ నందము చందము సెంద సుందరీ
జనములు వాడుటక వినుచు ♦ సంతసమంది యశోద, చిన్నిప
ట్టిని శయనింపఁజేసి తన ♦ పెంకికి వచ్చినవారి గౌరవం
బును బొనరించు తొందరను ♦ బుత్తుగిని విస్మృతిఁజెందె నయ్యెడక. రర౧

❧ బాలకృష్ణుం డుత్కచాద్యసురవధంగావించుట. ❧

తే॥ అంకశాఁడగు తత్కను ♦ నాజ్ఞ వెడలి, గంధవహనిభదేహుఁ డు ♦ త్కచసురారి
యొందుబండినిఁ గొనివచ్చి ♦ దండితోడఁ, బండినట్టి శ్రీహరివైనిఁబడియెనపుడు.
క॥ హరి యాఁకొనుచును గిడుకుము, గెరలుచును నడుమనడుమఁ ♦ గెవ్వనఁ గేకల్
బారిఁబారి వేయుచుఁ బొరలుచుఁ, జరణంబును జాచుచల్ల ♦ శకటముఁదన్నెక.

తే॥ పిదపఁ దద్ధతి నాబండి ♦ పెళపెళపెళ, విటిగి పాడతె నందలి ♦ సురరిపుపును
నీల్లి నెఱియోపుఁగని హరి ♦ తెరఁగి గోజ, గమున కరిగె శతాశ్వరథంబునెక్కి.

ల॥ ఆముహూర్తమున య ♦ శోమతీనందాది, గోపగోపికలల ♦ కూలినట్టి
బండిరొదనువించు ♦ దండినివిడనాడి, పనులమాని యటకు ♦ వచ్చియరయ.

తే॥ అల్ల పిల్లనికడనున్న ♦ యర్భకతతి, యందఱము మేముగుమిగూడి ♦ యాడుతఱిని
బాలుఁ డాఁకొనియేడ్చుచుఁబడమున నెక, బండినిం దన్నెననిచెప్పవారలు విని.

మ॥ అరరే యీతఁడు మూడుమాసములవాఁ, ♦ డాబండి నేదండితోఁ
జరణంబుఁగొనితన్నె? వీని హతికే ♦ సర్వార్థముల్ వ్యర్థమై
పరగంగా నదినింగిక్కిగి పుడమిక ♦ బాతంబుగాఁ జాలెనా?

యరయక బాలకులాడు మాట నిజమే ♦ నా? యద్భుతంబయ్యెడిక. రర2

ల॥ అని విచిత్రమొంది ♦ రవలయశోదయుఁ, బిల్లవానియేడ్చు ♦ వినుచువచ్చి
పాలు గుడువవయ్యఁగోలఁజేయకుమయ్య, యంచు జన్నుఁ గుడిపెనవలవేలు.

చ॥ చిడిముడిపాలునక జెలఁగు ♦ చీడలఁ బీడల నూడఁగొట్టఁగా
విడిముడి నిచ్చి జన్నముల ♦ విప్రులచే నొనరింప నల్పి చే
పడెడి పిశాచ బాధయును ♦ బాడువడక బొనరించిరయ్య! నా
పుడు మునినాథ! మున్నునల ♦ పోకిరి యేఁడెటుఁ బొందె మోక్షముక. రర౩

❧ ఉత్కచాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. ❧

చ॥ అని యడుగంగ మాని ముద ♦ మందుచు నిట్లన నోనరేశ్వరా!
మునుపు హిరణ్యలోచనుని ♦ పుత్రకుఁ డుత్కచనాముడై శుభా
యనమగు లోమశాశ్రమము ♦ నర్గి యటకగలచెల్లఁ గొట్టివే
సె నదియు లోమశుండు గని ♦ ఛీయని యిట్లు శిషిచె వానినిక. రగ౧

ఉ॥ దుర్మతి! యుత్కచా! తరుల ♦ దుంపలతోడుత నూడఁబీకి నీ
దుర్మదమంతఁ జూపితివి ♦ తోడ్తన దుష్కృతరీతి సర్పముల్

వర్మము వీడునట్లాడలు * వాయుచు నీల్లుమనంగ వాడు త
 స్మర్మము గురైతింగి యల * మానిపదలబుల వ్రాలి యిట్లనెన్. రగిం
 తే! మానిచంద్ర! కృపాసింధు! * మాన్యచరిత, నీచువి స్తృతమహిమము * నేనెఱుంగ
 నాదు తప్పుచుమన్నించి నయనములచు, జల్ల గాఢజూచి మోక్షమొసంగునాకు
 తే! పిదపమానీంద్రుడెదమెచ్చి విధి నెఱిగి, యుత్కచా! వాయురూపమునొందిచాక్షు
 మంబుసచుమీఁద వైవస్వతంబుచందు, హరిపదస్పర్శమోక్షమ్ము * నందఁగలవు
 తే! లని కరుణతోడఁబల్కెనో * యనఘ! నుజన, కోపమేకక్షణంబున్న * బాపమూఢ్వి
 యెహికాముష్మిక సుఖంబు * లందఁజేయు, గానిపెడదారిఁబోవదో * కాశ్యపీశ!
 తే! ఇట్టివరమున నుత్కచం * డట్టిరీతి, వాయువిగ్రహుఁడైహరి * పాదమంటి
 పరమధామము సెందె నవక్రవిక్ర, మక్రమా! మీఁదిహానికథ * మఱియవీనుమ!

శ్రీ బాలకృష్ణుండు తృణావర్తునిం గూల్చుట.

చ॥ ఒకపరి నాయశోద తన * యూరువునందున నాటలాడు బా
 లకు స్మితవక్త్రులాలనము * లఙ్గానరించెడిలోన నట్టి పు
 త్రకు డచలేంద్ర భారుడయి * తారసిల్ల వెరవేమి లేకయో
 పికధరఁబెట్టి భీతిలుచు * వీఁడటు పర్వతభారుడయ్యెనో! రగిల

తే! ఇలను బాలకులెందఱో * కలరుగాని, యిట్టిబిడ్డను నేనెప్పు * డెందుఁజూడ
 ననుచు ముక్కున వేలిడి * తనరునంతఁ, గంసునాజ్ఞదృణావర్త * కర్బురుండు
 తే! నందు వ్రజమొంది సుడిగాలి * నాల్గుదెసల, బిట్టువీచుచుగన్నుల * మట్టిగొట్టి
 జగము సంధకారంబుగా * సల్పిఘోర, శబ్దముంజేసి కృష్ణుని * సంగ్రహించె.

చ॥ ఇటు ఘటికాద్వయంబు గను * లింతయు విష్ణుగ రానియట్లు చీఁ
 కటులును దుమ్ముగ్రమ్ము సుడి * గాలి, సెలంగుటఁ గాంచలేక పి
 మ్మట వడితో యశోద, స్వకు * మారుని నెల్లఁజూచి చూచి యె
 చ్చటఁ గనలేక కన్నులచు * జల్లల నశ్శువులొల్క నివ్వెఱి. రగి

ఉ॥ నాయన! కృష్ణ! యేభవ * సంబున నుంటివో యెట్టులుంటివో
 యే యెడఁకేగితో నుజను * లేరయినఁ నినజూచియుందురే
 నా యెద నిల్వలేదకట! * నాగతియెట్లీకనంచు నెంతోవా
 పోయియుఁ జూచుచుండె సుర * భుల్ మృతవత్సముఁగాంచు చాడ్పున. రలం

వ॥ అనంతరంబునందు గోకులంబందలి సుందరీ మణులూ యశోదారోదనంబు
 విని యోదియో పుట్టిముగ్ధనని యెంచి పటతెంచి యామెవలన హరి వృత్తాంతం
 బంతయు నాలించి చింతించి యోచించి విచారించుచుండ బ్రహ్మాండనాయకుండగ
 నబ్బాలకుండును తృణావర్తుండను రక్కసునితో వియస్కండలమందు లక్షయోజ
 నంబులుజని క్రమంబుగా మేరుధరాధరతుల్యభారుండై వాని మూఁపుననుండ

నాదుండగీడు.

ర౬౧

ఉ! మోయగలేను వీని నీక ధీ బొట్టెగదా యని యొప్పియుంటి న
బోయి చలెండ్రమంచు విడఁ బోవుట కృష్ణుఁడెఱింగి కంఠమా
హాయనుచుట్టెట్టుకొన ధీ నా యసురుండు నయో ! యయో ! యయో !
యోయికుమార ! నన్నువిడు ధీ మూపిరు లుంపుమటన్న వెన్నుఁడు. ర౬౨

చ! మెడ బిగఁబట్టి యాయసురు ధీ మింటనె చంపగ వానిజోతి య
ప్పుడె ఘనునికొ దటిత్తువలెఁ ధీ బొందె దదచ్యుతునందు నంత దై
త్యుఁడు దివినుండి కృష్ణసహి ధీ తుండయి తుండములొనటుల్ శిల
వడిఁబడె దద్ధర్మనికొ గదలఁ ధీ బాతె వసుంధర మ్రోగె దిక్కులు. ర౬౩

అ! అంత గోపకాంత ధీ లదిగాంచి యరుదెంచి, సంతసించి కృష్ణ ధీ సంగ్రహించి
యందునున్న నంద ధీ నుందరిని బిల్చి, యెలమితోడనిచ్చి ధీ యెంచిరిట్లు. ర౬౪

అ! పూర్వభవములందుఁ ధీ బుణ్యవ్రతంబులఁ జేసినామె, నిజమె ధీ చెప్పినామె
సాధుసేవ, భక్తి ధీ సల్పినామోకాని, యాశవిడిన వీడు ధీ హయిదొరకె.

చ! అని ముదమొంది గోపసతు ధీ అమ్మ! యశోద ! ప్రమాదముం దృశిం
చి నినువుఁబెంపవమ్మ ! పరి ధీ శీలనఁజేయఁ గుమారునోరు దూ
పనువెలిబాతఁ బ్రతిపుపు ధీ భాతిని గావునఁ బాలనిచ్చి డో
ల నితని నిద్రపుచ్చి పను ధీ లఁ మఱిఁజూచుము గూడదాలము. ర౬౬

ఉ! ఈవిధినికొ వచించి తమ ధీ యిండ్ల కునేగిరి బాలుహయి గో
పావళి యాలకించి ముద ధీ మందెను బిమ్మట నూనునికొ యశో
దావనజాక్షి యంకమునఁ ధీ దారిచియుకొ జనుఁబాలనిచ్చి మో
హవృతయాచుఁ గోకఁగొని ధీ యశ్రువులద్దుచుఁ జాల బాలివోకొ. ర౬౭

ఉ! రోహిణి ! దైవమొక్క కొమ ధీ రుకొ దయనిచ్చెను గాని పుత్రసం
దోహము నీయలేదు గద ధీ తుష్టినిఁ జెందుదుమన్న వీనికే
సాహసికాపకారములు ధీ సర్వము గల్గెడి నెట్లు ప్రాణసం
దేహమె కాని తిండిదిని ధీ తేటగనుండఁడె ప్రస్తుతంబునకొ. ర౬౮

ఉ! మిత్తిమొగంబునుండి విడి ధీ మేదిని కీలఁడువచ్చె నారయకొ
జిత్తము దత్తరిల్లెడిని ధీ జేయుట కేమియుఁ దోపలే దెటకొ
జొత్తు, నికెందు నుందు, విధి ధీ నూడ నదృష్టము కృష్ణుఁడుంట నా
విత్తము, వస్త్రముల్, బ్రతుకు, ధీ వేశ్యములన్నియు నున్నవయ్యెడికొ. ర౬౯

ఉ! ఈ కొడుకే యరిష్టముల ధీ నేమియుఁ జెందకయున్నచో ధరా
నాకుల కర్థదానముల, ధీ నవ్యగృహంబుల దేవతాభిక్ష

శ్రీకమలేశపూజలను, † జేసెననమ్మో! నేను వీనిని
గైకొని “యంధయష్టి” వలె † గాలము యావనసేయ నుంటిగా. ౪౭౦

† బ్రాహ్మణులు శ్రీశృష్టునికి రక్ష సేయుట. †

చ॥ అని యనునంతలోన ద్విజ † లందఱు ను దరసందమందిరం
బున కరుదెంచి నందుడిడు † పూజల నోజగ్రహించి దీ వెనల్
బొనరించి యయ్య! మీ సుతుఁడు † బొందఁ డనర్థము, సౌఖ్యసంపదల్
గను, జరజీవియై యలరు † గావునఁ గుండకుఁడంచు బ్రీతితో. ౪౭౧

చ॥ నవకుశ పల్ల వంబులను † నవ్యజలంబులఁ గర్ణ పేయ సం
స్తవముల, వేదనూక్తులను, † స్వస్తివచస్సుల, సామగీతుల
సవము యథావిధి జరిపి † చక్కఁగ నగ్నికి నర్చనల్పి మా
ధవునకు రక్ష సేసిరిటు † దానవిధానవిదగ్రణీ! గుణి! ౪౭౨

వ॥ దామోదరుండు చరణంబులను, విష్ణుశ్రవండు జానువులను, శ్రీహరి
యూరువులను, శ్రీకృష్ణుండు నాభియు, రాధికాధవుండు కటిభాగంబును, బీతాంబ
రుం డుదరంబును, బద్ధనాభుండు హృదయంబును, మధురానాభుండు ముఖంబును,
ద్వారకారమణుం డు త్తమాంగంబును, నసురాంతకుండు పృష్ఠంబును, శ్రీపరాత్ప
రుండు సర్వప్రదేశంబులను రక్షించుగాకయని యా పాపని దీవించిరి. ౪౭౩

ఉ॥ అంతట నందుఁ డాద్విజల † కావులు లతును, లక్షవస్త్రముల్
వింతలగొల్పు రత్నములు † వేయి, దశాధికలక్షవిత్త, మ
త్యంతవిధేయుఁడై యొసఁగి † యంపి స్వబంధునుమిత్రలోకమున్
సంతసమొందఁజేసె మణి † జాలనువర్ణధనాంబరంబుల. ౪౭౪

తే॥ అని వచింపఁగ జనకుండుహర్ష మొంది, నారదా! తృణావరుఁడనశ్వరుఁడగు
హరిని లీనమైపోయెఁడదాదిమజని, నెవ్వఁడైయుండునోయాతఁ డెఱుంగఁ జెప్పుమ!

† తృణావర్త పూర్వజ స్తవృత్తాంతము. †

చ॥ అనవుడు నారదుండనియె † నాతఁడు పాండుధరాధిపుండు య
జ్ఞనిరతుఁడచ్యుతాంఘ్రి జల † జస్థితచిత్తుఁడు ధర్మనిష్ఠుఁడున్
ఘనబలుఁడున్ వదాన్యుఁడు గఁ † గ్రాలియు రేవతటంబునందు వే
కనులను గల్గి వేసతులఁ † గాముకుఁడై వసియించె నయ్యెడన్. ౪౭౫

తే॥ అటకు దుర్వాసుఁడఁగమునియరుగుదెంచె, నప్పడాతఁడుగనియసాప్తాంగనతుల
సల్పలేదది గన్నయా † సంయమి గసి, మచ్చరీ! యనుచుండవై † మలయుమలను.

వ॥ అని శాపంబు నొసంగ నొచ్చి మదియం † దాపాండుభూపాలుఁ డో
మునినాథా! భవదీయపాదముల నా † మూర్ఖంబునన్ దాల్తు వే

నను రక్షింపు మటంచు వేడ ముని యా ధ నారాయణస్వర్ణచే
 తను మోక్షంబును జెందనుండువనియెడ ధ ద్రీతి నా భూపుడుడు. ౪౭౮
 తే॥ ధరః దృఢావ ర్త నామక ధ దానపుడయు, గట్టితనమునఁ దిగ్గుచుఁ ధ దుట్టతుడను
 నట్టి నందునినట్టిని ధ నంటి యట్లు, ముక్తిఁబొందెను బహులాశ్వ ధ భూవరేణ్య!
 వ! అంత నొక్కనాడు యశోదాదేవి. ౪౮౦

సీ॥ కనకమణి ప్రభా ధ కనదురుజోలికా, రత్నమందుఁ బరుండి ధ క్రాలువాని
 దృష్టిదోషము వాపు ధ తిలకంబు వానిని, జిన్నారి పొన్నారి ధ చిన్నవాని
 సంతములేనట్టి ధ వింతలుగలవాని, గాలివేల్పుడుచుచు ధ గదలువాని
 నల్లవానిని జిన్ని ధ నగుమోమువానిని, గాటుకగలతమ్మి ధ కనులవాని

తే॥ కృష్ణచంద్రుని నూనునిఁదృష్టతోడఁ, గాంచి తనతోడఁ గూర్చుండఁగా నొనర్చి
 పాలనిచ్చి ప్రమోదముఁజాలజెందు, చుండ హరి యాపులించుచుఁజూపె జగము.

తే॥ అద్దియూమెయఁ గన్గొని యరరెయేమి! బ్రహ్మముఖులైన దేవతల్ వజలి రహహ
 యర్పురే విశ్వసుంకియుఁనగపడెడిని, ననుచువింతతోడుతఁ దన ధ కనులమూసి.

తే॥ పిల్లఁడటఁబోయెనోయను ధ భీతిచేత, కనులఁ గ్రమ్మఱఁదెరచియుఁ ధ గాంచలేక
 సామ్యసిల్లెను నందుని ధ సువతితపము, నలతి వర్ణింపఁ దరమాన? ధ యవనినాథ!

యశోదానందుల పూర్వజన్మవృత్తాంతము.

క॥ అనవుచు నారద! నందుడు, దనసతితోఁ గలిసి యెట్టి ధ తపమునరించె
 ఘుచుడగు క్రీహరి వారికిఁ, దనయుండయు కల్గుచేల ధ తప్పకచెపుమా! ౪౮౪

తే॥ ఆనఁగ మోనియు నిట్లశాస్త్రువసువు, లంను మేల్బొంతియైన ద్రోణాహ్వయుండు
 ధరయనెడి భార్యతోఁగూడిఁపొనినిగొల్పుచుండి సుఖముగాదివమేలుఁచుండఁగాని.

ఉ॥ బిడ్డలులేని కారణము ధ పెల్లుగఁ జింతలఁ బెట్ట నాతఁడా
 గడ్డుపని నివారణము ధ గా నొనరింపఁ దలంచి యాలితో
 నడ్డులులేక మందరకు ధ లాచలమొంది విరించిఁ గూర్చి చే
 పడ్డ ఫలానిలాంబువులఁ ధ బర్ణములక తుధఁదీర్చు చొక్కెడక. ౪౮౬

ఉ॥ పుట్టలువెట్టఘోరతప ధ ముగ బొనరింపఁగ నర్చుదాబ్దముల్
 నెట్టన బ్రహ్మ వచ్చి యత ధ నిం గని ద్రోణ! తపంబుమెచ్చితి
 నిట్లవె కాని యేవరము ధ నీవడుగక మది నెంచియుంటివో
 గట్టిగఁ జెప్పి శైశోని ను ధ ఖంబును గాంచుమటన్న ద్రోణుడుడు. ౪౮౭

చ॥ ధరయను భార్యతోఁ గలిసి ధ తత ణమందున మీఁదిపుట్టలక
 సరగున నెట్టు చావిధికి ధ సాగిలి మ్రొక్కి దయాపయోనిధి!
 సురకులశేఖరా! కరుణఁ ధ జూచి జనార్దనుఁ డాత్మజుండుగాఁ
 బొరయు నటు ల్లుటించి ప్రియ ధ పూరితభక్తిని మామోసంగుమా! ౪౮౮

ఉ॥ ఇయ్యది తప్పవేటొకటి ధైర్యము వల్లని వేడ బ్రహ్మ యో
యయ్య ! యలభ్యమా వరము ధైర్యము వలన మహాకృజన్మముం
దియ్యది సెందనుందువని ధైర్యము జెప్పి తిరోహితుండుగా
జయ్యన దోణుడు ధరయు సంతసమందుచు నేగిరింటికి. ౪౮౯

తే॥ అంత ధర, యశోదయనంగనవనియందు, దోణుడు నందుడనబుట్టి తుష్టినుండ
బ్రహ్మవాక్యంబు నిజము సల్పంగమధుర, నుండి వారికినుతుగ శ్రీశుండు సనియె.

చ॥ మధుకముకంటె, యుక్తవిధి మాగిన మామిడిపండు కంటె నా
మధువునకంటె, నాచెఱకు మాధురికంటె, ద్రాక్షకంటె, నా
మధునుధకంటె, దియ్యనయి మాటికిమాటికి గోలజేయు నీ
మధురిపుసత్కథామృతము మంగళదంబు యుంట నాదిలో. ౪౯౦

మ॥ హరి, శృంగారలమందు నానొసంగె, నే నాపైన నద్దాని నా
నరనారాయణమానివద్యులకు నా నందంబుతో జెప్పి యీ
పరి నీకాడి కృతార్థత జెలగితి ధైర్యము భావోదయా !
మఱి యీ వేమివినంగ గోరెదవా ? యామాట వెనక బల్కుమా! ౪౯౧

క॥ ఏతదీరిని నడుగంగ, నేత, యలరి కృష్ణుడచట సువయి యేమే
సేలెల జేసెనొ యాకత, నీతటి ననుకంఠను వచి యింపు సురర్షి! ౪౯౨

తే॥ అనగ నారదుడ్డిట్లనె నవనినాథ! యట్టి వసుదేవుడంపున సరమున యదు
కులపురోహితుండైన గర్భండు వ్రజము, సనగ నందును పూజించి సన్నుతించి.

గర్భండు గోకులంబునకేగి రామకృష్ణులకు నామకరణంబుల గావించుట.

ఉ॥ ఓమునివర్య ! నావ్రజము నొంతుటచేత బవిత్రమయ్యె నీ
యే మిపుడే కృతార్థులము నీయగువంశము ధన్యమయ్యె మీ
రీమెయి నా కుమారులకు నీ సుకుమారుల కాదరంబున
నామముల ఘటించి కరుణ గృతిగా నను జేయ వేడెదగ. ౪౯౩

చ॥ అని వినుతింప నామునియు నట్టుల చేసెద నంచు నొప్పి నం
దుని గొనిపోయి యెంటరిగ దుర్లయకంఠుడు సేయఁబోవుబా
ధను వివరించి యియ్యది మీ ధన్యమందున జేయనొనటం
చు నుడివి యావ్రజేతుడు, యశోదయు, వేడ్కను జూచుచుండగా. ౪౯౪

చ॥ తొలుత నవిఘ్నమస్తనుచు ధూర్జటినందను బూజసల్పి య
వ్వలను నవగ్రహంబులకు భక్తిని సర్పలానల్చి యంత బా
పలకు సమగ్రదక్షిణల పారముగానిడజేసి దేవతా
వలికి నమస్కరించి యిటు వల్కెను నందుని శోనరేశ్వరా! ౪౯౫

ఉ॥ రోహిణి కాంచినట్టి కొమ ధ రుండు, మునీంద్రహృదబ్జపంక్తి న
వ్యాహతమా విహారము ప్రి ధ యంబున సల్పుటచేత, భక్తిస
న్నాహసమేతులగా నిజగు ధ ణంబులతో రమింపుడజేసి యీ
యైహికపారమార్థికము ధ లందు రమించుట రాముడయ్యెడిగా. ౪౯౨

తే॥ గర్భసంకర్షణమున సం ధ కర్షణుడన, రేవతికి భర్తయగుటను ధ రేవతీశుఁ
డనఁగ బలశాలులందునఁనతిశయండు, నగుటఁ బట్టియు బలుడనఁనతిశయిల్లు.

క॥ నందా! మఱిసుతుపేళ్ళా, నందంబుగ వినుము శోభ ధ నప్రదముల్ ద
ద్భృందారక వందితముల్, సందేహనివారకములు ధ సద్గతిదంబుల్. ౫౦౦

సీ॥ కమలావిభుడగుఁగ ధ కారంబుచేతను, శ్రీరాముడగును ఋ ధ కారమునను
షడ్గుణయుక్తుడౌ ధ స్వచ్ఛసితద్వీప, కాంతుండునగును ష ధ కారమునను
నారసింహుడగు ణ ధ కారంబుచేతను, నల యకారంబుచే ధ నగ్నిభుక్తు
నగు విసర్గముచేత ధ నల సరనారాయ, నాఖ్యమునీంద్రులు ధ నగుదురండు

తే॥ వలనఁ గృష్ణాభిధానమే ధ లలితమాను, గానఁ బెట్టితిని యుగయు ధ గంబులందు
ధవళరక్తపీతదులఁదత్తదుచిత, రీతిఁ దాల్చుచు జగతి వర్ధిల్లునయ్య ! ౫౦౧

చ॥ అదియునుగాక ద్వాపరయు ధ గాంధమునగాలియాదికాలమం
దుదయము నెంది కృష్ణతను ధ నొందుటబట్టియుఁ గృష్ణనామమే
కుదిరెడి, నీసుపుత్రకున ధ కుఁ, వృషభానులలాము గీమునం
దొదవిన రాధకుఁ బతిగ ధ నుంట నితండగు రాధికేశుఁడు. ౫౦౨

తే॥ వసుపులచు నింద్రియంబులఁజాలు దేవ, లేలమనంబులఁ దగుచుఁ బునులచు నెల్ల
నాచరించుట వాసుదేవనాఖ్యగూడఁ, గలుగు నీ కుఱ్ఱనికి ముండునిల వ్రజేశ !

ఉ॥ శ్రీకరుణాకరుండును, న ధ శేషజగత్పతిశేషశాయి, గో
లోకనివాసియైన హరి, ధ లోలుభుడై యిట నాత్మజాతుడై
నీకుఁ జెలంగఁ గంసముఖ ధ నిర్జరవైరుల రూపుమాప న
ల్లోకముఁబ్రోవ భూభరము ధ లుప్తముగా సలుపంగ; దేవరా ! ౫౦౩

ఉ॥ ఆపరమేశు లీలలును ధ నాఖ్యలు సూడఁగ వేదగుహ్యముల్
పాపవినాశకంబులయి ధ భ్రాజిలుఁ ద్వద్దృహమందు నాతఁడే
పాపడుగా జనించెగద ! ధ భాగ్యమదేమని సన్నుతింతు నీ
వే పరిపూర్ణధన్యుడవు ధ వింతలుగా పని యేగ భూవరా ! ౫౦౪

క॥ గర్గుండు వృషభానుని దరికరిని రాధాకృష్ణ ప్రశంసఁ జేయుట.

ఉ॥ నందుడుచుఁ, యశోద, నిజ ధ నందను లీలలఁ జూచి చూచి యా
నందము వొందుచుండి రల ధ నైష్ఠిక గర్గమునీంద్రుఁ డల్ల కా

- ఛింది తటంబునందున వె ధ లింగెడి నా వృషభానుపట్టణం
బొంది చొరం దదాలయము ధ సెయ్యనఁ దదవృషభానుపర్యుడు. ౧౦౬
- సీ॥ శ్వేతాతపత్రంబు ధ వేయుటచే నిర్జ, రేంద్రుఁబోలుచునుండు ధ నిర్ధభిగి
దండంబుఁ బట్టుట ధ ధార్మికనరుడైన, ధర్మనిఁబోలు న ధ దభ్రతనుపు
బ్రహ్మతేజంబును ధ బలముగాఁ బొందుట, సూర్యనిఁబోలెడి ధ నార్యవర్మ
బు స్తకమేఖలా ధ శస్త్రహస్తుడౌట, బ్రహ్మకై వడినుండు ధ బ్రాహ్మణవరు
తే॥ తెల్ల పుట్టుబులంగట్టి ధ తేజఁబ్లి, చుంట విష్ణునికై వడి ధ నొప్పుచుండు
గర్గమునివరు భక్తితోఁ ధ గాంచిలేచి, మొక్కి గడ్డియనిడి పాద ధ పూజనల్పి.
ఉ॥ ఉత్తమలోకపర్యటన, ధ మర్విని శాంతినిగూర్చి సర్వలో
కోత్తరమై మనఃస్వముల ధ మూడ్చి పవిత్రముజేసి తీర్థసం
పత్తురచించి దివ్యమగు ధ పద్ధతినుండ సెనర్చునల్లు నా
చిత్తగతాఘృణంజములఁ ధ జెండుట చిత్రమే మానినాయకా ! ౧౦౮
- చ॥ మునివర ! నాకు రాధనును ధ ముద్దియ యొక్క-తె కల్లె దాని నే
ఘుచున కొసంగుమన్నఁ దమిఁ ధ గా నలవానికి నిచ్చెదఁ జూపి
యనపుడు తన్మునిప్రవరుఁ ధ డా వృషభానునిఁ దోడుకొంచు ని
ర్జనయమునాతటస్థులిన ధ రాసరి జేరి వసించి యిట్లనెఁ. ౧౦౯
- ఉ॥ ఓ వృషభాను ! గోపకుల ధ నుత్తముఁడై భగవంతుఁడై మహా
దేవముఖాదిదేవఁడయి ధ దివ్యజగత్ప్రభుఁడై పరేశుఁడై
గోవిభుఁడై ప్రజాధిపున ధ కుం దనయుండయి వెలు కృష్ణుఁడై
యావనితామతల్లికకు ధ నాత్మనిభుండగునట్లొనర్చుమా ! ౧౧౦
- క॥ అందులకతఁ డానందముఁ, బొందుచు శ్రీకృష్ణమూర్తి ధ పుట్టఁగనేలా ?
నందుని నందునుఁడై ప్రజ, మందుండుటయేల ? నుడువుమా ! యన మునియు. ౧౧౧
- మ॥ అవనీభారముఁ దీసి వేయుటకుఁ గం ధ సాదిద్విషధింసకై
సవముల్బోవఁగ బ్రహ్మ వేడ హరి యా ధ జన్మంబు సెందెదదీ
యవధూరత్నముతన్ని శాంతమున రా ధ ధాభిఖ్యతోఁ గూడి సం
భవముంబొందెఁ బ్రధానమేయదిగ నా ధ వాక్యమ్ము లాలింపుమా ! ౧౧౨
- చ॥ అనపుడు బాగుబాగునుచు ధ నావృషభానుఁడు స్వీయభార్యతో
ఘనముగ యోచనల్ సలిపి ధ కారగల కార్యముఁగూర్చి మోద బా
ష్పనికర మొల్కుఁ గ్రమ్ముట న ధ పారతఃఫలధన్యుడైన యా
మునివరుతోడ నిట్లనియె ధ మోడ్చి కరంబుల మైతిలేశ్వరా ! ౧౧౩
- తే॥ ఈపు సెప్పినరీతి శ్రీ ధ కృష్ణమూర్తి, కిచ్చి పెండ్లిని నొనరింతు ధ నిద్దినీడు
దయఘటిల్లెను గావునఁ, దదుఁడయమము, మీరెచేయుట బాగని, కోర మునియు.

వ॥ ఈ రాధాకృష్ణవివాహంబు నిర్వహించి నేను సేయింప సమర్థుడను గను. మఱియేమంటివేని యమునాధునీతలంబున విలసిల్లు బృందావనంబునకుఁ జెగటనున్న భాండీరంబును వనంబున నిర్జనంబును నయనపర్వంబానర్చు నొక్క ప్రదేశంబున సురాధినాథుండగు నప్పితామహుండే వచ్చి తత్ప్రణయంబు సేయించు. మఱియుఁ ద్వద్దహితను శ్రీకృష్ణార్థాంగిగా గుర్తెఱుంగుము. త్వద్భవిష్య జ్ఞామారయగు శ్రీకృష్ణుడు గోలోకంబున నివసించు పరమేశ్వరునిగాఁదెలిసి కొనుము. మీరలెల్ల రాలోకంబునుండియే యాగతులైతిరి. ఇదియంతయు నీ రాధాదేవి సంకల్పజనితంబని భావింపుము. ఎవరి దర్శనంబు, నరామరముని వరులకు దుర్లభంబై దుర్లభంబై యున్నదో యట్టివారు నీ నట్టింట గోపికాగోప సహితులై విరాజిల్లఁగలరని పలుక నాయాలుమగలు పెల్లుమోదిల్లి శ్రీరాధాకృష్ణ ప్రభావంబెఱింగి క్రమ్ముట రాధాశబ్దనిర్వచనంబుసేసి తత్త్వమంతయుఁదెలిపి కృతార్థులజేయవే యని ప్రార్థించుచు నతండ్రిటనియె.

గిం ౧

౮॥ రమ రకారమయ్యె ధ రాజిల్లు నాకార, మాదిగోపియయ్యె ధ నా ధకార
మా ధరిత్రియయ్యె ధ నాకార మావిరజాభిధాన, సత్రియ ధ నయ్యె ధీర ! గిం ౬

౯॥ ఈ విధి గంధమాదనమ ధ హీధరమందున సామవేదపు
భావమటంచు మాధవుని ధ వక్త్రమునుండియె వింటిఁగృష్ణుండ
దేవునితేజనాలుగగు ధ తెన్నులుగానయి లక్ష్మీ, భూమి లీ
లా విరజాహ్వాయంబులఁజె ధ లంగి లయించెను రాధలోపలక.

గిం ౭

తే॥ దానిచే రాధ పరిపూర్ణతమ యగుటను, రాధికాకృష్ణుడంచు విధరిత్రయిలేక
కాంతి దాంతి సమేతులొకాస్త్రవిదులు, జపమునల్పుచునుండ్రునిశ్చంచలముగ
క॥ రాధాకృష్ణాయనునది, బోధపడక దలంచుచున్న ధ పురుషులు శుభముల్
సాధుజనమైత్రిఁ గని యా, గోధామముఁజేరఁ గలరు ధ కువలయ నాథా ! గిం ౮

౧॥ అనవుడు నావృషభానుం
డును జిత్రమువొందియుండు ధ డుక శ్రీగర్గుం
డును వృషభానుని పూజలఁ
గొని నిజధామమున కేగె ధ ట్టోణీనాథా !

గిం ౯

తే॥ ఒక్కదినమందు శ్రీనందుఁడొయ్యనొయ్య, నాత్మభవునంకమందుంచి యాలఁద్రోలు
చల్ల యమునా నదీతలంబునున్న, వాయుకంపితభాండీరంపనికిఁబోయె. గిం ౧౦

నందుండు నందనునిగొని భాండీరవనంబున కేగుట.
౧॥ అత్తఁక గృష్ణునిచ్చ మొగు ధ లాకసమందున నుండఁ బయ్యరల్
తత్తము తత్తఱిల్లునటుఁ ధ జెట్టులు గూలెడిరీతి వీన నం

ధాతృధర్మి గా మఱి మ ధ యదంబయి కన్పడంగ నె
లైత్తుచుఁ గుఱుఁడేప్పుట వ) ధేనుఁడు గన్గొని భీతభీతుఁడై.

౧౨౨

తే॥ అంకమందలి పుత్రకు ధ నాతురమునఁ, బట్టుకొని చిత్తమందునఁ ధ బరమభక్తిఁ
బలితపావనుభగవంతుఁ, బరమపురుషు, సమ్మిశ్రణువాంఛించుకాంలమ్ములోన.

ఉ॥ కోటికళానిస్రభల ధ గోటరు మీఁబడి తేజగల్గి లా
లాటికమాస్యమందిడి ల ధ లఁతికఁ, గంకణ, తార, హఃరముల్
హఃటకభూషణ మెఱసి ధ శ్యామల వస్త్రములఁ ధరించి బ
ల్మీటుగనుండు రాధయను ధ లేమ, సమక్షమునందు భాసిలఁ.

౧౨౩

చ॥ అదరి యతండు మ్రొక్కులిడి ధ యంజలిఁగూరిచి యీకుమారుఁడే
గద యలవిష్టు, వీవితని ధ కాంతల యందున ముఖ్యురాలవై
కుదిరితి గాదె ! గర్గముని ధ కుంజరుఁ డంతొరహస్యమంచు ని
య్యది వచియించె వీనిని మ ధ దంకమునుండి గ్రహింప వమ్మరో!

౧౨౪

ఉ॥ వారిదభీతుఁడైనటుల ధ వర్తిలు వీని గ్రహించి క్రచ్చుటఁ
జేరిచి నాగృహంబునకుఁ ధ జేసెడి నానతులందుకొమ్ము రా
ధారమణీమణీ ! యనఁగఁ ధ దద్వనితామణియిట్లు పల్కెనో
ధీరవరేణ్య ! నీవినుతి ధ తృప్తి ఘటించుట దాని నొప్పితిఁ.

౧౨౫

ఉ॥ నావుడు నందుఁడి వటుల ధ నాకుఁ బ్రసన్నతఁబల్కుచున్నచో
భావుక యుమ్మదంఘ్రియుగ ధ పద్మనిబద్ధసుబుద్ధినిచ్చి భ
క్తావళిమైత్రీ యెప్పుడగు ధ నట్టుల దేవిరో ! చేయుమన్న రా
ధావనితాలలామయుఁ “ద ధ ధాస్త” ని యాతని యంకమందునఁ.

౧౨౬

ఉ॥ సూరునితీరువెల్గెడి య ధ శోదశిశోరుని నాత్మభర్తను
న్గారవరీతిఁ గొంచు, నల ధ నందుఁడు గన్గొని మ్రొక్కియేగ, భాం
డిరవనాంతరంబునఁ గ ధ డింది ప్రియంబునఁ జేరి నిశ్చయా
కారము దాల్చి నల్లెసలఁ ధ గాంతులఁ బర్వచునుండు సంతలోఁ.

౧౨౭

శ్రీ రాధాకృష్ణులకు వివాహమహోత్సవంబు రహస్యంబుగా జరుగుట.

శా॥ గోలోకంబుననుండి భూమి, యటకుఁ ధ గోమేధికాదిప్రభా
హేలాభాసురహేమయాపమును నెం ధ తేజదాల్చి యే తెంచె వీ
చీలీలోల్ల సదర్కపుత్రి, కనక ధ శ్రీ రత్నశోభాంచితో
ద్వేలారోహణ సౌధముల్ గలిగి డి ధ ప్రిత జెందె హర్షంబుతోఁ.

౧౨౮

ఉ॥ దేవతయాత్మరంబు, వ్రత ధ తివ్రతతుల్, ఫలపుష్పసౌరభో
జ్జీవిత శీతనాభములుఁ ధ జిత్రభగోద్గతకర్ణపేయ నా

నా విధకూజితంబులు, న ధ సంతకశల్ సెలువారమీటు బృం
దావన మన్ని తెన్నుల ను ధ తంబయి యచ్చటఁ జొచ్చి ముచ్చటఁ. ౧౩౦

తే॥ రత్నశిలలును, సెలయేళ్లు, గ్రాలి సాగను, నింపుగుహలను బంగరునీటుగలుగు
శిఖరముల్ గల్గి యెల్లెడఁజిత్రరుచులఁ, బర్వి గోవర్ధనాద్రియుఁ ధ బరఁగ నచట.
సీ॥ కాసారదీర్ఘికా ధ ఖాతపద్మాకర, కూప ఘటియంత్ర ధ దీపితంబు
ప్రాకారకుట్టిమ ధ ప్రింగణ చత్వర, సాధవీధి సభా ధ సంయుతంబు
శారికాపరభృత ధ కీరపారావత, శ్రవణపర్వధ్వని ధ సంగతంబు
హైమవతాకాధ్వ ధ జాలంబ సాత్సుక్య, భటవర్యనికరవి ధ భ్రాజితంబు

తే॥ బరిమళత్పెప్పవాసనా ధ వాసితంబు, మత్తవట్టద ఝంకృతి ధ మానితంబు
భవ్యవాసంతమాధుర్య ధ భాసురంబు, గుళలదంబైనయెందు ని ధ కుంజమలరె.

తే॥ అందు నా యచ్చతుండు పీ ధ తాంబరములఁ

దాల్చి కాస్తుభరత్న వే ధ త్రిమురళులను

గొని వినీలమేఘప్రభా ధ దసరి కోటి

మన్మథాకార రమ్యుడై ధ మంగళమతి.

౧౩౩

మ॥ విలసద్భాషణ వామబాహువున సం ధ ప్రీతిస్థితాస్యంబుతో
లలనారత్నము రాధికఁ గొనుచుఁ ద ధ ల్లాజాహారిద్రాంబుభృ
త్కలశాలంకృతి కుంకుమాక్షత కుశ ధ డౌమాదివైవాహికా
ర్థలసన్మండపమందుఁ జేరి యలరెఁ ధ దల్పింహ పీఠంబునఁ.

౧౩౪

క॥ ఇరువురు సింహాసనమున, వజ్రలినతటి విద్యుదంబు ధ వాహములవలెఁ

మెఱసిరి పిమ్మట నటకా, పరమేష్ఠియు వచ్చి మొగ్గిఁ ధ ప్రణుతించె నిటుల్.

ఉత్సాహ॥ హరి! యనాదిమధ్య నిధన ధ యప్రమేయ! యవ్యయా

వరద! పరమ! నిర్వికల్ప ధ భక్తకల్ప! రాధికే

శ్వర! యగణ్య భువననాథ ధ చక్రపాణి! శారి! నే

శరణు నిన్ను జెందుచుంటిఁ ధ జక్కఁ జూచి ప్రోవుమా.

౧౩౬

శా॥ లీలా లోలుఁడవై చెలంగడితటిఁ ధ లీలావతీనామయై

గోలోకంబున నీమె యామతిలు వై ధ కుంతాధినాథుండవై

క్రాలఁ లక్ష్మీయనంగ నీజనని వి ధ భ్రాజిల్లు రాముండవో

కాలంబందున నీమె సీతయగు నో ధ గ్రావోత్తమోద్ధారకా!

౧౩౭

క॥ హరివిగ జన్మించిన తటి, నరవిందాలయగఁ బుట్టు ధ యజ్ఞాండనగఁ

బరఁగుతటి దక్షిణాఖ్యను, వజ్రులును గద యీమె భక్తవత్సల! కృష్ణా. ౧౩౮

తే॥ నరునిఁ గలిసి నారాయణ ధ నామకుండవు

గాఁగ నీసతీమణి శాంతి ధ నాఁగ ఛాయ

భాతిని నరహరివియై ధరఃగుతటి ర
మాహృది యనంగనొప్పు వ ధ లాహకాభ !

౧౩౯

సీ॥ ఎప్పుడు బ్రహ్మవై యెసఁగెద వపుడిమె, వరఃగుఁ దటస్థయా ధ ప్రకృతి కృష్ణ !
యెప్పుడు కాలమై యెసఁగుచుందువో యప్పు, డీమె ప్రధానమా ధ నిధచఃత !
యెపుడు శరీరప్ర ధ వృద్ధవిరాట్టువో, యపుడిమె ధానుని ధ యగును దేవ !
యెపుడు చతుర్విధ ధ వృద్ధాంతరాత్మవో, యపుడు లక్షణవృత్తులగును తండ్రి
తే॥ యెపుడు జగదంకురాదిమ ధ హేతువైన

పురుషహత్తువై యుందువో ధ యీమె యపుడు
సగుణ మాయయై రాధ నా ధ జన్మమొందు
నందనందన ! నుందర ధ కుందరదన.

౧౪౦

తే॥ గౌరమేచక కాంతులఁ ధ గలిగి రెండు, విధములొమహత్తును నీవె ధ విశ్వయోని
మఱియు గోలోకపతివీవె ధ శరణొనర్తు, శరణుజేసెద నాయనా ! ధ జలజనాభ.

మ॥ కరుణాభూషణ ! సత్యభాషణ ! జగ ధ త్కల్యాణ కృత్తాణి ! నే
ర్పరి వాద్యుండవు కేవలుండ విక నీ ధ రాధాసతీరత్నమో
పరయై నిన్విడలేనిదై ప్రకృతియై ధ భాసిల్లు. మీరిర్చు రి
త్తఱిఁ బెండ్లాడుట లోకసంగ్రహము గా ధ దా ! భక్తకల్పదుర్మా !

౧౪౧

తే॥ ఇప్పుడిటు మీకుఁ బెండ్లి జేయింప నన్ను, బిలిచితిరి లోకవిధి వింతఁగొలిపె సదు
కావ్రతిమ ! “యథారాజా త ధ ధావ్రజా”యనియెడి నానుడి గననయ్యె ధ నీరజాత్ !

ల॥ కాన మీ యనుమతి ధ నేను వేదోక్త ప
ద్ధతిని మీకుఁ బెండ్లిఁ ధ గుతుక మతిని
జరుగునట్లు జేయఁ ధ జాలుదునని యల్ల
ఘనవివాహ వేదిఁ ధ జనియె నవల.

౧౪౨

ఉ॥ మంగళవాద్యముల్ శ్రవణ ధ మాధురిగా మొఱయన్ సరస్వతీ
సంగుండభంగురాభరణ ధ జాలలసద్వృషభాను పుత్రికా
మంగళకంఠమం దవని ధ మండలనాటకసూత్రధారిచే
మంగళకార్యకారియగు ధ మంగళసూత్రము గట్టజేసియున్.

౧౪౩

చ॥ చని మిథునంబు ముంగలఁ గృ ధ శానుని బ్రజ్వలితున్ బొనర్చి యిం
ధనఘృతతెండులంబుల య ధ ధావిధి హోమమొనర్పజేసి రా
ధనుఁ గమలాక్షుఁ గైకొని ప్ర ధ దక్షిణముల్ దగ సల్పజేసి వే
డ్కను నిగమోక్త సప్తపది ధ కార్యముగా నొనరించి పిమ్మటన్.

౧౪౪

చ॥ హరి యురమందు రాధకర ధ మాహరి హస్తము రాధతోమ్మునన్
వఱలఁగఁజేసి మంత్రములఁ ధ బాతమొనర్పఁగసల్పి హర మా

పురుషవరేణ్య కంఠమునఁ డ బొల్తుక యా జలజాత్యుఁ డా నలీ
వరగళమందు వేయునటు డ బల్మతోనర్చి ముదన్వితాత్ముడై.

గీర౭

౬॥ దంపతు లట్టి వహ్నికే బ్ర డ దక్షిణముల్ మఱిజేయఁ జేసి బ
ల్సొంపుగనున్న గద్దయను డ సుస్థితుల౯ బొనరించి వారు ధ్యా
నింపఁగ నైదు మంత్రముల డ నేర్పుగఁ జెప్పుచు రాధఁ జక్రకే
లంపులులేక తండ్రవలె డ దానమొనర్చియు నొప్పగించుడు౯.

గీర౮

౬॥ మంగలికోళ్ళు గీతముల డ మాటికి మాటికి శోభనెందె దే
వాంగన లాటపాటలను డ హర్షమునెందిరి దిట్టలైన మా
ర్దంగికపాణివాదులును డ దాళమువేసిరి మంచిపూల వా
నంగురియించి రంబరము డ న౯ విబుధుల్ బహులాశ్వ భూవరా !

గీర౯

౬॥ అంతట సదయుఁడు రాధా

కాంతుఁడు సంతోషమొంది డ కని యవ్వణే

కాంతుఁ దన పురోహితాగ్రణి

సంతసమున నిట్లుపలికె డ జనకనరేంద్రా !

గీగి౦

తే॥ కలుగఁబోవు ననర్థముల్ డ దెలిపి శ్రుతులు

వలుకురీతిని మెలఁగుచు డ మెలఁగఁజేసి

యైహికాముష్మికసుఖంబు డ లంది యందఁ

జేయువాడె పురోహితుఁ డ డోయి నలువ !

గీగి౧

౮॥ అట్టివాడవీవు డ హర్షించితి౯ గౌర, న మెటునీకుఁజేయ డ వలెనొ చెపుమ
యన్న నతఁడుమొక్కిఁయచ్చుతా ! నీపద, పద్మములను దలఁచుభ క్తినిమ్ము.

తే॥ కాని మీసలపైనుండు డ తేనెలవలె

జెలఁగు నైహికసుఖములు డ వలదు వలదు

జన్మమును గోరువారె యా డ సౌఖ్యములను

గోరవలెఁగాని యన్యుండు డ గోరరాదు.

గీగి౩

౯॥ అనఁగ రమేశ్వరుండును “ త డ ధాస్త ” ని పల్కుగ బ్రహ్మ వందనం
బునిడి స్వమందిరముచు డ బొందె ననంతరమందుఁ గుంజమం
దున హరి, రాధవెట్టిన చ డ తుర్విధదివ్యమనోహరాన్నముల్
గొని కడుపారఁగాఁ గుడిచి డ కోడిగమాడుచుఁ వేడ్కపోడుల౯.

గీగి౪

౯॥ తములము రాధకియ్య నల డ తన్వీ గ్రహించి గ్రసింప నా త్రివి
క్రముఁడు కరంబుచేఁ బ్రియ క డ రంబునుబట్టి విహార మందున౯
గృమముగఁ జేసె నిర్వురు జొ డ కారముగా సరసోక్తులాడుచు౯
దమకముఁ బొందు చాడుచుచు డ దాఁకుచు నుండిరి కృష్ణుఁ డావల౯.

గీగి౫

- మ॥ పరబృందావననామదైవిక వన ధ స్రాబల్యసాఫల్యమ
 చెరువొందగ గని, చూపి, మేచకరుచి ధ స్నిగ్ధోర్మికాభోరణీ
 సరసధ్వానవిభానురోరుయమునా ధ సంపత్తునుం గాంచి త
 త్తరుణీరత్నము నూడనట్టు లచటఁ ధ దబ్బాటునఁ దాగఁగాఁ. ౧౧౬
- చ॥ ప్రియసతి యిట్లటుల్ నెమకీ ధ వృక్షముపై నొకకొమ్మచాటునఁ
 నియతిగనుండు భర్తగని ధ నివ్వెఱపాటున నవ్వె పుట్టముఁ
 రయమునఁబట్టి లాగికొని ధ క్రమ్మఱఁ బెన్నిటిఁ గాంచనట్లు ని
 ర్భయమున నా నికుంజమునఁ ధ బాటుచు డాగె రహస్థస్థలంబునఁ. ౧౧౭
- చ॥ తదుపరి మామమామ, వని ధ తామణి రాధఁ గళిందపుత్రికా
 నదిదరిఁ గుంజమందుఁ గని ధ నవ్వె చెఱుగును బట్టిలాగి వా
 రిదము తట్టిల్లల్ మెఱయు ధ రీతిఁ దమాలము హైమవల్లిచే
 గొడకొని వెల్గుమాడ్కిఁ జెలిఁ ధ గూడుచు శోభిత నో మహాప్రభూ ! ౧౧౮
- క॥ అధిక్యప్రియరాసకేళులను బ ధ హాసందమానట్లు శ్రీ
 రాధాకృష్ణులు నల్పఁగా దొడఁగి రా ధ భ్రాజచ్ఛతుశ్శాలలఁ
 సాధాగ్రంబుల, శారికాశుకపిక ధ శ్రావ్యస్వనాంచద్వనీ
 విధి వాసిరపుష్పశయ్యల మఱి ధ బృందావనం బందునఁ. ౧౧౯
- ఉ॥ అర్థిసమూహశల్పతరు ధ వైన రమాపతి రాధతోడ గో
 వర్ధనతైలసానువులఁ ధ బల్మలు గ్రీడలఁదేలి సత్కళా
 వర్ధితలక్షపత్రయుత ధ పద్మము నెచ్చెలి కేలునుండి లీ
 లార్థముగా గ్రహించి యము ధ నాపగ చెంతకుఁబాఱె నవ్యయఁ. ౧౨౦
- ఉ॥ అత్తటి రాధవెంటఁబడి ధ యాహరి పచ్చని పట్టుపుట్టముఁ
 బెత్తము, వంశి, గైకొనఁగ ధ వెన్నుఁడు నూచి చెలీ ! యిదేమి ! నీ
 చిత్తము భ్రాంతమయ్యెనొకొ ? ధ సిబ్బిలి నూడఁగ బీక నేనెటఁ
 జొత్తును నవ్వరొక్కొ ననుఁ ధ జూచి జనుల్ దయనిమ్ము వానినిఁ. ౧౨౧
- చ॥ అన విని యామె యో ప్రియుడ ! ధ యందముగా నొక దండితామరఁ
 గొని కరమందుఁబెట్టుకొనఁ ధ గోడిగమాడుచు నీవు దాని నేఁ
 గనని విధి గ్రహించి మఱి ధ గాలికొలందిఁగ బాటుచుంటివే
 ఘనమొకొ యిద్ది గాన నివి ధ కంజమొసంగిన యప్పు డిచ్చెదఁ. ౧౨౨
- ఉ॥ నావుడు నందపుత్రుఁ డల ధ నాతిని గన్గొని కొమ్మ ! కొమ్మరో !
 యీ వరపద్మనుంచు నిడ ధ నింతియు గైకొని వంశివేత్రముల్
 శ్రీవసనంబు నిచ్చియు వి ధ శేషముదంబును బొందె హాయిగా
 నాననినట్లు లిరుద్దు వి ధ హరిము సేసిరి రాజశేఖరా ! ౧౨౩

ఉ॥ శ్రీరమణుండు పిమ్మట న ధీమనుభాకరమై చెలంగు భాం
డీరవనంబునందగి క ధిండిముదంబున భార్యకెంతో శృం
గారసుపత్ర భంగమిడి ధి కన్గవ గాటుక దిద్ది సామ్మల
వ్వారిగఁ దొడ్డి పూవులను ధి బాగుగఁగూర్చె ననంతరంబునన్. ౧౬౪

చ॥ కుతుకముసెంది రాధికయుఁ ధి గూర్చిని భర్తకలంకఁఁపఁగా
యతనముసేయులోన నతఁ ధి డాత్య కిశోరత, వీడి తోనఁ జి
న్నతనము నొంది భూస్థలిని ధి నాకుచు దొర్లుచుఁ గొట్టి కొంచు న
దృఢముగ నేడ్వసాగెఁగద ధి పూర్వనిజాకృతిఁ దెల్పుచున్ బ్రభూ! ౧౬౫

చ॥ అదిగని రాధ, భీతిపడి ధి యయ్యరె ! యెట్లు కిశోరతాకృతిఁ
వదలె, నెటుల్ శిశుత్వమున ధి వర్తిలె ! నీ హరి; యోమనోహరా !
వదలితివేల ? గోలనుగ ధి ప్రాణములెట్లెఁక నిల్వఁజాలు! నా
బ్రదుకొ భవద్వశంబుగ, కృ ధి పన్ ననుజూడవె యిద్ది వీడవే ! ౧౬౬

చ॥ అని వెతనొందుచుండు సమ ధి యంబున నంబరవాణి, యోసతి !
వినుము భవిష్యమందితఁడె ధి పెన్నిటి నీ కగుఁగానఁ బూర్తిగా
వనటను మాను మన్న నల ధి భామినియున్ సరియంచు నాహరిక్
గొని యల నందగేహమును ధి గోరికఁజేరి యశోద కిట్లనెన్. ౪౬౭

శ్రీ రాధ శిశువైన హరిని తిరిగి గోకులంబునకుఁ జేర్చుట.

క॥ అమ్మా ! మును నీపతి పన, నమ్మధికమ్ముగను వీవ ధి నా కిడి వీనిన్
నెమ్మదిఁ జూచుచుఁ గ్రమ్ముట, సమ్మదమునఁజేర్చు నాదు ధి సదనంబునకున్.

తే॥ అని నుతింపగదానికే ధి నభిమతించి, నాటగోలఁ గాపాడుచు ధి లోటులేక
తిరిగి తెచ్చితిఁ గొనుము నీధివ్యపుత్రుఁ, బెట్టువోతల జక్కఁగాఁబెంపవమ్మ !

చ॥ విని యది యామె హర్షమున ధి బిట్టుకపుంగిలిఁగొంచు నమ్మ ! యీ
దినము శుభప్రదం బెడఁద ధి దిట్టముగాఁదొడఁగెన్ మదీయ పు
త్రునినిడి వేడ్కఁ గూర్చితి ను ధి తుల్ నినుఁజేయఁగ శేషుఁడగునే ?
యని బహుపూజలన్ సలిపి ధి యంప స్వగేహము సేరె రాధయున్. ౧౬౮

చ॥ ఇటుల రహస్యమై యలరు ధి నీ కమలాపతి సత్కథాస్థితిఁ
దిటముగ విన్నవారలును, ధి దివ్యముగాఁ బరియించువారు, ను
త్కటముగ వ్రాయువారు నిజ ధి కల్పవృక్షైలము లెల్లఁగూర్చి యం
తట హరిధామ మొందుదురు ధి తథ్యము పథ్యము భూవరాగ్రణీ ! ౧౬౯

శ్రీకృష్ణ బాలలీల.

వ॥ అంత నా వ్రజంబునందా మాయామానుష విగ్రహులగు రామ
కృష్ణులు గౌరవీలవర్ణంబుల విరాజిల్లుచు రోహిణీయశోదల పెట్టువోతల దినక్రమం

బున శుక్లకళానిధివోలే వర్ధిల్లి పదంబులయందలి యందియలు గల్లుగల్లుని మ్రోగ
దోగి యాడుచుఁ దల్లుల యంకంబుల నధిరోహించి నయనంబుల విలాసంబులఁ
జూపించుచుఁ గ్రీడించుచు నెక్కింకమాటు సూపలు లచ్చెరువొంద ఫణంబు
విప్పిన నాగసర్పంబుమాడ్కి శిరంబునిక్కించి భుజపాదంబులఁబాటుచు వచ్చుచుఁ
బోవుచుఁ జిటునగవు మొగంబున మొలకలెత్త మనోహరులై వసియించుచు సిం
గంపుఁ గొదమత్తవడి నిర్భయంబుగా బాలలీలలం గావించుచు నీలపీతాంబరంబులం
గట్టి కండ్లఁగాటుక మెఱయ నవరత్నఖచితభూషణంబులుఁ బాలుపార ముజ్జగంబుల
ముద్దులకఁ బెన్నుద్దలై తద్దయు వెలుంగు కుమారులను, దల్లులును, గోపికలును,
గాంచుచు నిజగృహకృత్యంబులపైతము మఱచుచువదలఁజాలక యచ్చటనే నివసించి
పెల్లుమోదిల్లుచుండిరి. ఆనందుండును నిజమందిరంబునందు సింహశాబకసదృశుం
డును, నందనుండునునగు చిన్నికృష్ణుని లీలలం గాంచుచు నానందించుచుండె. అవల
నా యశోదాదేవి దృష్టిదోషంబాపఁ గొంపోవుతఱి గోపిక లామె కిట్లనిరి. ౧౨౨

ఉ॥ అమ్మ; యశోద ! యెప్పుడు త్వ ధాత్మజు నాటలకై గ్రహించి బా
హ్యమృగ కేగవల్లు సుతుఁ ధ డయ్యెను దుగ్ధముఖుండు వీని శీ
ర్షమునఁగాకపక్షము వి ధ రాజలెడిక బయిపండ్లు రెండు నూ
ర్ధ్వమృగ వీనికుండుటఁ గ ధ రంబగు గండము మేనమామ కా. ౧౨౩

తే॥ మేనమామయు వీనికిఁమెలఁగడయ్యె, గానఁ దోషము వీనికే ధ కలుగుఁ గనుక
హాని తొలఁగుట కొఱకయిదానములను, భూసురామరగోవేదఽపూజసలుపు.

చ॥ అనఁగ యశోద, రోహిణియు, ధ నందుల కొప్పి సుతోల్ల సార్థమై
ధన మణి, సారభేయ, వసు ధా, ఘృత, వస్త్ర, సువర్ణ, దానముల్
బానరిచి దేవ, గో, నిగమ ధ భూసుర పూజలసల్పి రాసుతుల్
గొనకొని హేలఁదప్పుటకు ధ గుల్ ధరఁబెట్టుచు సింహదృష్టితోక. ౧౨౪

తే॥ తద్ద సరిసమానులగుశ్రీదామ, సుబల, ముఖసఖులఁగూడి ఫేలనంబుల నొనర్చి
వేడ్క నుద్యానవనముల, విమలయమున, పులినముల విహారములను సలిపిరవల.

ఉ॥ బాల విలాసహాసముల ధ భామిను లెంతయు సంతసంబుతో
సోలునటుల్ వొనర్చి యటు ధ సూచి యిటుల్ సని మిత్రయుక్తుడై
పాలను, వెన్న మీఁగడను ధ బాగుగఁ బేరిన జిడ్డుపెద్ద, గో
పాలుర యిండ్లఁచూటుచు న ధ వారిగ శ్రీహరి గోలుచుండెగా. ౧౨౫

అ॥ ఒక్క దివసమందునుపనందు సుందరి, యగు ప్రభావతి తనప్రయాలయమునఁ
గృష్ణుఁ డట్లుతస్కరించుటఁ బలుమాటు, గనుచు గనలి వ్రజముకడకువడిగ.

శ్రీకృష్ణ దధిచార్యలీల. ౧౨౬

చ॥ అరిగి యశోద కిట్లనియె ధ నమ్మరొ! నీదయ నాకు నీవలె
బెరుగును బాలువెన్నయును ధ బెల్లుగఁ గా నవివోయ భండముల్

త్వరగొని వచ్చులోన నెటా ♦ వచ్చుచు నీ కొమరుండు వానినిక
చిటునగవొప్పు మోమున గగి ♦ సిం చెను గించను నేను గాంచఁగాఁ. ౧౭౯

ఉ॥ ఇట్లుల నెన్నిమాటులనొ ♦ యీతఁడు చౌర్యముఁ జేసెఁగాని వీఁ
డట్టి ప్రజేశ్వరాత్మభవుఁ ♦ డౌటను నీపయిఁ గూర్చి గగిమ్మఱక
దిట్టుటఁగూడలేదు నుద ♦ తీ మణిరో! యన నాయశోదయుక్
బట్టికి బుద్ధి నెప్పియుఁ బ్ర ♦ భావతితోడ నిటుల్వచించెడిక. ౧౮౦

ఉ॥ ఓసి ప్రభావతీ! యిటు ల ♦ ను త్తమగోవులు కోటియుండెడిక
నా సదనంబు పాల్పెరుఁగు ♦ నవ్యఘృతంబుల ముగ్ధితేలు వీఁ
డే సమయంబునందు నవి ♦ యేమియుఁ దాకఁడె యెట్లు నీ బసక
మోసముజేసి త్రొంగె; నిది! బుద్ధికిఁ దోఁపదు గాని యేమనక. ౧౮౧

ఉ॥ నీగృహమందు నెంత నవ ♦ సీతము పాలును బెర్గు వోయెనో
యాగతిఁ దిర్గి నావలన ♦ నయ్యవి చయ్యనఁ దీసికొమ్ము బా
గోగుల నీదు పుత్రకుని ♦ నోర్చిన యట్టుల వీని నోర్చుమా!
నాగలబక విడక సలిపి ♦ నాపయిఁ గూర్చిని వీడకుండుమా! ౧౮౨

చ॥ మఱియును నీగృహంబునకు ♦ మాకొమరుం డరుదెంచి యా
పెరుఁగును బాలు మీఁగడను ♦ వెన్నను దొంగిలి మ్రొంగునల్లు ని
మ్మరుణును వాని నీడ్చికొని ♦ చయ్యన నాదరికేగుదెంచినక
బరికెను దూఱుచుక మిగుల ♦ బాఁదెడ నెట్టెడ గుంజఁ గట్టెడక. ౧౮౩

చ॥ అనఁగఁ బ్రభావతీసతియు ♦ హర్షము నెంది స్వధామమొందె నో
జనకభిభూ! మఱొక్కతటి ♦ సంగడికాండ్రను గూడి యేవునక
వనరుహలోచనుం డల ప్ర ♦ భావతి యింటనె దొంగిలింపఁగాఁ
జని తలుపుల్ గవాక్షము ల ♦ సాధ్యవిధంబున మూసియుండుటక. ౧౮౪

ఉత్సాహ॥ కంటఁ గాంచి నేస్తకాండ ♦ కైలమీఁద నెక్కి యా
యింటిపక్క గోడఁజేరి ♦ యేరు సూడకుండ న
ట్టింట దూఱి యుట్టి నున్న ♦ యెల్లగోరసంబులక
గొంటకై కరంబులెత్తఁ ♦ గొంచెమేని నందమిక. ౧౮౫

ఉ॥ తోలును వేసి దానిపయి ♦ రుంద్రసుపీతమువైచి దానిపై
బాలుర నిల్వఁబెట్టి మఱి ♦ వారలపై వడి నెక్కి పూర్తిగాఁ
గాలును నెత్తి చేతుల ను ♦ కంబుగఁ జూచిన నందకుంట గో
పాలక బాలకృష్ణుఁడు న ♦ పారరుక్ష గని యూచి శీర్షముక. ౧౮౬

ఉ॥ దండముఁగొంచు నుట్టి దృఢ ♦ తక బ్రహరించెను దానిచేత నా
భాండములెల్ల బ్రద్దలయి ♦ పాలును బెర్గును వెన్నముద్దులుక

దండిగ ధాత్రిపై బడుటఁ దద్ధరియ్య గని యవ్విశ్రోలఁ ద
ద్యాండరవంబులోఁగల ప్రభావతీయ్య విని వచ్చి వెంటనే.

గీ॥2

ఉ॥ పాతెడి బాలురంను హరి ధాని గట్టిగఁబట్టి భీతి దై
వాటగ లోచనంబులను భాష్పము లొల్కఁగ నందుమన్నిక
జేరిచి నిల్వఁబెట్టి ప్రజ భేఖరు ముంగలఁజూచి లజ్జతోఁ
జీరను మోముఁ గప్పికొనె శ్రీహరి చింతిత స్వాంతమం దిటుల్.

గీ॥౩

తే॥ ఈమె సెప్పిన నా తల్లి యెఱిగియెఱిగి, నన్ను బడఁదన్నుగాననేనున్నరూపు
వదలి యీ పెకుమారుని వలఁజెలఁగినఁ, జెడుగులేదని యారూపు సెందియుండె.

ఉ॥ అంతః బ్రభావతీవనిత యాగ్రహనిగ్రహబద్ధబుద్ధి గే
హంతరమందునఁ జెలఁగు నట్టి యశోదను బిల్చి యమ్మరో!
వితగసున్నదమ్మ! యిది, పెరుఁగుటంబులఁ గూలఁగొట్టి తా
నంతయుఁ ద్రాఁగె నమ్మ! యిపు డన్నములోనికిఁ గూడ లేనటుల్.

గీ॥౪

క॥ మఱియొకపరి నీబుకుతఁడు, మఱుదెరువున నేగుదెంచి మాఁయింటను బా
ల్పెరుగుల, మస్తువు, దినుతఱి, సరిగిన నాయఱ్ఱునూపి హసించి చనె.

క॥ ఇక నొకపరిని బెరడున జ, లక మాడెడి నాడుకడకు లంభించుచు నీ
దుకుమారుం డరుదెంచుచు, నకటా! నాకట్టుకోక హరియ్యచి చనె.

గీ॥5

ఆ॥ చెప్పరాని పనులఁ జేయఁగారాని సే, తలను గోకులమునఁ గలకలంబు
గలుగ నీవిధమున సలుపుచు నుండఁగా, యేమిసేయవలెనో యెఱుంగఁజెప్పును.

ఉ॥ ఇట్టులఁ జేయఁ గాపురము నెట్టులఁ జేసెదమమ్మ! యిట్టి యి
క్కట్టులు మీకుఁ గల్గుతఱిఁ గష్టమొ సౌఖ్యమొ మీకుఁ దోచు, ని
వ్వులఁ దోచునమ్మ! యిట నేమిఁక నుండగలేము వీడునుం
బాటెయె? రామరామ! యిది వొందగ నేరదు వీనియందునఁ.

గీ॥6

చ॥ అనవుడు నాయశోద యధి కాగ్రహమొందుచు నో ప్రభావతీ!
గనులను గంతదీసి యిటుఁ గాంచుము నీవు మృషాపవాదము
నెన రెదవీడి వాడితివె? నీతనయుం డవి తస్కరింప నా
తనయుఁడు సంగ్రహించెనని తంటగఁ బలుకుట పాడియేమికో?

గీ॥7

చ॥ అదివిని యాప్రభావతీ, ము భాంబరముం దొలగించి పుత్రు ని
వ్వదుఁ గని యబ్రమొంది యెటు వచ్చితి విచ్చటికయ్య యింటికి
యదనున రమ్ము పోవుద మ టంచుఁ దదర్శకుఁ గాంచునేగ న
య్యది గని నంద గోపబలు లావజవాసులు నవ్వెరంతలు.

గీ॥8

చ॥ హరి, దొలిరూపునఁ జెలఁగి యాయమ వోయెడి బాటకడ్డమై
తరుణి! మదంబ కింకనిటు తప్పక చెప్పెదవేని నీమనో

హరవరరూప మొంది పరి ధ హసమొనర్చెద నంచు బల్క నా

సరసిజనేత్ర సిగ్గున స్వ ధ సద్గుణు జేరెను మైధిలేశ్వరా !

౧౫౭

తే॥ ఈప్రభావతి గతివిన్న ధ యెల్లగోపి, కలును గృష్ణనిబట్టక ధ గౌరవముగఁ
జూడ సాగిరి క్రమముగా ధ శుక్లచంద్రుఁ, బోలికృష్ణుఁడు వృద్ధిని ధ బొందుచుండె.

చ॥ క్రమముగ వృద్ధి నెంచు హరిఁ, ధ గంజదళాక్షుని నీలవర్ణనిగ

విమలుని దివ్యనిగ్రహుని ధ వేమణుఁగాంచుచు నెల్ల వేరలుగ

దమిఁగొని ముద్దుపెట్టుకొని ధ ధామములందున నాట పాట లం

దముగ నొనర్చ సాగిరి గ ధ దా యని పల్క నరేంద్రుఁ డిట్లనిగ.

౧౫౮

తే॥ నారదా ! నవనందోప ధ నందనామ,ములను షడ్వృషభానుల ధ పూతనామ
ములను మణివారు సేయు పశువులను దెలుప,వేడుచుంటి ననంగ, నావిబుధమాని.

శ్లో॥ నారదుఁడు సంనోపసంద వృషభాను లక్షణంబులం దెలుపుట.

తే॥ రంగవల్లీ శ రంగోజ ధ మంగళులన, శ్రీశ్రమంగళాయనులన ధ శ్రీధరుడన

దేవనాయక విమలులగ ధ దివ్యజనులు, భూమి నవనందలననుందుఁపూతచరిత !

తే॥ సాంబవీతిహోత్రాగ్నిభు ధ క్షాంతగోప,తి శ్రుతశ్రీకర వ్రజ ధ దేవపావ

నులను పేశ్యతో నుపనంగులిలను జెలఁగు,చుండరని నీవెటుంగుమోయుర్వివాధ !

తే॥ మణి బలంగుఁడు శుక్లుఁడు ధ మార్గదుండు, దివ్యవాహనగోపేష్ట ధ దివ్యనీతి

విమలనంగ షడ్వృషభానులొదవఁగలరు, వారికుండుపె త్తనములపరుసవినుమ!

ప॥ శ్యామలాకారమనోహరులై హస్తంబులందు వేత్రంబులం దాల్చి

శ్రీగోలోకనికుంజప్రధానద్వారంబు నాశ్రయించి యా శ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహం

బును సంపాదించు మహాత్ములు నందులనియు, వంశిబర్హంబులు నెలంగ సర్వాంగ

సుందరులై తన్నికుంజతోరణాంతికంబున విరాజిల్లు గోకోటులను బరిపాలించు

వా రుపనందులనియు, దండపాశెంబులంగైకొని తల్లోకద్వారమట్కంబునందుండి

తద్గుర్గంబులను, గాపాడు సమర్థులు వృషభానులనియు నెటుంగుము లంత లంక

చ॥ హరినుడి వారలందఱు ర ధ యంబున గోజగముం ద్వజించి యీ

ధర కరుదెంచి తద్వృజిము ధ దార్కొని వెల్లిరి వారి శక్తి యం

దట పరకైన నెన్నఁగల ధ మా ! యల బ్రహ్మయుఁ బల్క నాగునే

సురుచిరకృష్ణలీలలను ధ జూచినవారె కృతార్థు లో విభూ !

౬౦౫

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ మృద్భూత లీల.

చ॥ సరవర ! యొక్కనాడు యము ధ నాతటిసీతటమందుఁ తరిత

త్సరసిజపత్రలోచనుఁడు ధ సందియమేమియు లేక మట్టినిగ

బారిఁ బారిఁ జేతులంగొనుచుఁ ధ బొక్కుట నబ్బలి నూచి యబ్బ ! శ

ర్కరవలె నిద్దిబొక్కెదవె ! ధ కమృపదార్థము లెన్నొయుండఁగా.

౬౦౬

తే॥ చాలుఁ జాలు నిసీయిసీ సరగరార, సోదరా ! యంచుఁ బిలిచినఁ జూచియతఁడు
రాక యాకరణిని బొక్కురహించుంటు, నెఱిగిబలుఁడు యశోదకు నరిగిచెప్పె.

అ॥ అంత నల్ల ముగుద ఁ యాత్మజుండింటికి, వచ్చినంతవాని ఁ పాణిఁబట్టి
పట్టి ! యున్నిపట్టు ఁ బాసినప్పటినుండి, సలుపుపనులు నాకుఁ ఁ దెలిసెగదర.

ఉ॥ అన్నములేకయా ! మనకు ఁ నాఁగలిదీర, గుండంబులేకయా
యెన్నిన కమ్రవస్తువుల ఁ నేమియులేకయ యేలకో యిటుల్
మన్నును దింటివయ్య ! మఱు ఁ మాటవచింప వబద్ధమన్న నీ
యన్న గనుంగొనెగదర ఁ యాగడమింతగఁ గూడునే సుతా !

౬౦౯

చ॥ అడుగఁగ నిట్టు లట్టి కమ ఁ లాయత లోచనుఁడు నిజాంబకే
బుడుతను గాను నాకును బు ఁ భుక్షయులేదు గృహంబునందు ద
ద్దుడముఖ కమ్రవస్తువులు ఁ గూడక పోవుటగాదు, కాని మీ
నుడుపు లబద్ధముల్, గనుము ఁ నోటను వాసన యెట్టులున్నదో.

౬౧౦

క॥ చెప్పడు మాటలు సేటును, దప్పక తెచ్చునను సామె ఁ త నిజంబొ న
ట్టివ్వుడు ననుఁ బ్రహరింపఁగ, నప్పిన్నలు నీకుఁజెప్పి ఁ రమ్మా ! రమ్మా.

౬౧౧

శ్లో విశ్వరూప వ్రదర్శనము శ్లో

క॥ అని తన మహాద్భుతాస్య, బును జూపఁగ నామె వాని ఁ భూధరతటిని
వనవనధిభువన సురనర, దనుజాది సమేత వక్త్ర ఁ తామరసంబున్.

౬౧౨

మ॥ కని యారా యఖిలార్ణవంబు లిచటన్ ఁ గన్నట్టె నాపట్టుకన్
వనముల్ గన్నడుఁ నాదెసన్ నగములున్ ఁ వర్తిల్లు నీవైపునన్
మనుజుల్ దానవరాజులున్ దివిజులున్ ఁ మాగోపకుల్ గోవులే
నును నాభర్తయు నుంటి మిద్ది నిజమా ఁ నో కాదొ ! యేచూయయో.

౬౧౩

ఉ॥ కాఁడు సుతుండు నాకితఁడు, ఁ జ్ఞానపరీతపరాత్మ గానిచో
వీఁడు చరాచరవ్రవృత్త ఁ విశ్వముఁ జూపఁగఁ జాలునే ! యటం
చాడి యధార్థతత్వమని ఁ యక్కిలి వాయ విరాగబుద్ధితో
వేఁడు యశోదకుఁ గొలిపె ఁ వెన్నుఁడు వైష్ణవమాయ భూవరా !

౬౧౪

ఉ॥ గోకులమందుఁ బ్రత్యహము ఁ గోపికలెల్లరు లేచి వేకునన్
శ్రీకమలేశ సచ్చరిత ఁ రీతులఁ దద్దధిమంధనంబులన్
వాకొనుచుండు రందముగఁ ఁ బార్థివ ! యొక్కదినంబునన్ యశో
దాకువలాక్షి పాడుచటుఁ ఁ దద్దధిఁ ద్రచ్చెడి కాలమందునన్.

౬౧౫

శ్లో యమశౌర్జ్ఞన మోక్షము. శ్లో

చ॥ త్వరఁ దన పుత్రుఁ డమ్మ ! చనుఁ ఁ బాలిడు వెన్ననొసంగుమంచు నూ
పురములు గల్లు గల్లనఁగఁ ఁ బోవుచు గంతులువేయు చట్టులి

ట్లగుచు వచ్చుచు నగుచు ధ నార్పుచు జేతులజూపి గిట్టున
ద్దిరుగుచు గ్రమ్మట జనుచు ధ సెట్టను నెట్టన నట్టిమంధనిక.

౬౧౬

చ॥ పగులగఁ ద్రోసి యట్లు వడిఁ ధ బాటు కుమారునిఁ గాంచి వా
నిగతిని బట్టి యామె జన ధ నేర్చిన నాతఁడు సిక్కుకుండ దే
వగణమునీంద్రయోగి జన ధ పంక్తికి నెల్ల వలభ్యుడైన యా
యగణిత దివ్యమూర్తి యొక ధ యంగన కెట్టులఁ జిక్కు భూవరా !

౬౧౭

చ॥ అటు దన తల్లి వెంటఁబడి ధ యక్కిలి మిక్కిలి బొందుచుండుట
దటుకున భక్తవత్స్యుడగు ధ తద్ధరి గన్గొని చిక్క నేమిరా !
యటమట నన్ను బెట్టినటు ధ లందఱఁ బెట్టుచు నుందువంచు ను
త్కటమగు కిన్నరేగి సుతుఁ ధ గట్టగ తోటఁ దలంచి నెమ్మదిక.

౬౧౮

చ॥ గుణమునఁ గట్ట బొజ్జకది ధ గొంచెము దక్కువగాఁగ లాఁతెదా
గుణమునఁ గట్టినక గొఱత ధ గూడుట వేటొకత్రాటఁ గట్టగా
నణువు కొఱంతయయ్యె నిటు ధ లన్నిగుణంబులఁ గట్టదయ్యె నా
గుణముల దాటు చక్రి యెటుఁ ధ గూర్కొన నొప్పెడి నీగుణంబులక.

౬౧౯

తే॥ అట్టులక ద్రాడులన్నియుఁ ధ గట్టికట్టి, విసివి నొచ్చెడి తల్లిపై ధ వీక్షణంబు
బఱపి భక్తవత్సలతఁ దధ్ధృంధనంబు, స్వయముగాఁజెందె నోరాజఁచంద్రమాళి.

చ॥ అరయఁగ నీప్రసాదము మ ధ హాత్ముల కవ్యభిచారబుద్ధి సం
భరితమహానుభావుల క ధ పార తపఃఫలధన్యమానిరా
ద్వయల కభిజ్ఞయోగిజన ధ పాళికి శూలికిఁ దమ్మిచూలిక
సిరికినిగూడ నెప్పుడును ధ జేతురలేదని గుఱ్ఱెఱుంగుమా !

౬౨౦

ఉ॥ అత్తటి గోపికాలలన ధ లయ్యెడకుం జనుదెంచి యాదిలోఁ
దుత్తుమురై న కుండఁగని ధ తోడనె మిక్కిలి త్రాళ్ళ తోటిక
గుత్తముగాఁగ గట్టఁబడి ధ కొంకుచు జంకుచు నున్న వెన్నునిక
జత్తము దత్తరిల్లఁగని ధ చెచ్చెరఁ బల్కి రిటుల్ యశోదకుక.

౬౨౧

తే॥ ఓయశోదమ్మ ! మా యిండ్లఁనురకయెపుడు, పెరుగుకుండలనిట్టులేపెట్లఁగొట్టు
చున్న మేము నీపట్టిని ధ బిన్నవాడ, టంచుఁ దిట్టము కొట్టమో ధ మించుబోడి.

క॥ లాలనమున దోషంబులు, బాలురకుఁ గలుగుననెడి ధ ప్రధవిని నీవీ
లీలను దండ్రించితివో, గోల ! యితం డెల్లఁబోటి ధ కుఱ్ఱుడు గాడే.

౬౨౨

క॥ అదరింపుము బెదరింపుము, కుదిరింపుము మంచిబుద్ధి ధ గూర్చిని గానీ
కిదుకుచు నాడెడి బాలుని, గదియుచు బ్రహరింపవలదు ధ కాంతామణిరో !

చ॥ పెరుగు ఘటంబు వోయెనని ధ పిల్లని నీవిధిఁ ద్రాళ్ళతోడ ని
ష్కరుణచు గట్టియుంటి విది ధ చాలదె జాలిని మూలి యిట్టులక

- బారిబారిఁ గొట్ట వత్తు విడి యోలునె నీకును జాలుజాలులే
సరగఁదొలంగు మన్న నల యసాద్వియుఁబోయెను లోని కంఠటక. ౬౨౬
- చ॥ కమలదళేక్షణుండు బహు యకాలమునుండియు మద్దిజంటయై
యమునదరిఁ జెలంగుట ద యామతిఁ గన్గొనిపోయి వాని మ
ధ్యమమున నాయులూఖలము యన్దముగా మరలించియుండ నా
యమళమహాఞ్జనంబు లిల యన్దశనిధ్వనిఁ గూలె వేళ్యతో. ౬౨౭
- తే॥ అటుల నిర్మూలముగఁ బడి యన్దరెండు, సాలములనుండిఁ ద్రుటిలోనఁగిలికీల
లుద్గతంబగుచేవడి యనురుచులను, సిద్ధలిద్ద యుద్గతులైరి యన్దిగనుచు ౬౨౮
- ఉ॥ శ్రీదయితాంఘ్రియుగ్మగత యశేముషి ! వారటుబుట్టి యట్టి దా
మోదరుడైన బాలునకు యమ్మొక్కిశిరంబున దీసరక్షకా !
నీ దయ మేము ధన్యులము యన్దటికిఁ బ్రాక్తనమానిశాపమున్
బేడటికంబు బొందెగద యన్దశమయుండవు కాక బిడ్డవే. ౬౨౯
- ఆ॥ ఎట్టిపాపియైన యన్దవిధంబుననైన, నాదికారణుడవు యన్దక్షరుడవు
నైన నిన్నుఁ దలఁచెనని దివ్యుండయి, పుణ్యగోజగంబుఁబొందుఁగాదె. ౬౩౦
- చ॥ ధనజనయావనాది జని యన్దంబగు గర్వము లేశమేనియున్
గననివిధంబు భూనురులఁ గాని బుధావళిఁగాని చూచినన్
వినయవిధేయతల్ గలిగి యన్దమేము గౌరవమాచరించు రీ
తిని మఱి నీ పదాబ్జములఁ దీరని భక్తి నెసంగుమో హరీ ! ౬౩౧
- ఉ॥ శ్రీదయితాయ భూర్జటిని యన్దేషసఖాయ నిరంజనాయ తే
సాదితపూతనాయ ఘన యన్దారమ్మగీమదవాసితాయ హః
రాదివిభూషితాయ పరి యన్దార్నిత మానిజనాయ భూమిదే
వాదికులారాయ అమ యన్దరాదిమసద్గురవే నమోనమః. ౬౩౨
- చ॥ అని యిటు లారమాధిపతి యన్దగర్గలిక న్ముతినల్పి యన్దత్తరం
బునఁగల స్వస్థలంబులకుఁ బోయిరి నందుఁడు దొట్టివేలు శ
ద్ధునతరుపాలనిస్వనము యన్దతత్పవరావమటంచు దత్తనలం
బున కరుదెంచి భీతి నలు యన్దమూలలఁ గన్గొని యెంతో వింతతో. ౬౩౩
- క॥ పవియా పడలేదిటఁ బృథు, పవనంబా వీవలేదు యన్దబలులెవరిందున్
దవులుచు గొడ్డట నఱికిన, సవడియులేదెట్లు లిట్టి యన్దఖులు వడెనో. ౬౩౪
- క॥ అని యందఱున్ని తెన్నుల, ఘనముగ శృంగించుచుండు యన్దకాలమున నటన్
దననిన బాలకులందఱు, వినియిట్టులఁ జెప్పిరయ్య ! యన్దపృథ్వీనాథా ! ౬౩౫
- తే॥ అయ్యలార ! యీనందుని యన్దయాత్మభవుడు, వీనిసూదున తోలును యన్దవేగమసరి
యడ్డముగ ముందుకీడ్చు నీ యన్దవనిజములు, వడియె సిద్ధముగంబిందుఁ వెడలి చనియె

౪|| అని వచింపఁ గొంద ఁ తా వల్కు లనృతంబు,లనిరి గొందఱునిజ ఁ మనిరి సంధి
యంబు గొందరంది ఁ రంత సందుఁడు నిజ,నందనుండు చెట్ల ఁ క్రిందఁబడక.

౫|| పోడిమినున్నదానికి బ్ర ఁ మోదముఁ బొందుచు వందయాపులఁ
దూడలతోడ బాపలకుఁ ఁ దొట్రిలకుండ నొసంగి పట్టి క
ట్టాడఁగఁ దీయ నట్టి కప ఁ టోరుకుమారుఁడు దానువోపు నా
బాడలు వారెఱుంగనటు ఁ సత్వెచు జూపుల నాటపాటలఁ. ౬౩౮

౬|| అనపుడు బహులాశ్వుండిటు, లనె నారద ! వీరలిరువు ఁ రరయగ నెవరో
వనమాలి దర్శనంబెటు, దనరెనో వచియింపుమనఁగ ఁ దయఁ దన్మునియుఁ.

శ్లో|| యమశౌర్జన పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. శ్లో||

వ|| భూపా ! తొల్లిఁ గుబేరుని కుమారులగు నలకూబరమణిగ్రీవు లొక్క
నాఁడు నందనవనంబుజెంది మందాకినీతీరంబున నచ్చరలతోడ నిచ్చకువచ్చినయట్లు
విచ్చలవిడిగా విగతనస్తులై విహరించుచు రమించుచు నాడుచుఁ బాడుచు వారుణీ
మదిరాపానోన్మత్తులైయుండిరి. ఇయ్యెడ నయ్యెడకు దేవలమహర్షి వరేణ్యుండు
యాదృచ్ఛికంబుగాఁ జనుదెంచె. అట్టిపట్టున వారిరువురు నిజవయోధనబలరూ
పంబుల గర్వించి యమ్మహామునిని లెక్క సేయరై రి. అద్దానింగన్న నామానివరుండు
మిరిరువురు దుష్టశీలులై ధనయావనమదాంధబంధురై నిర్లజ్జలై వృక్షంబులఁ
బగిది విహరించుచున్నవారు. కానఁ బెక్కువర్షంబులు జనువాఁక ననోకహంబులై
యుండి ద్వాపరాంతంబున యమునాతీరంబుననుండు మహావనసమీపమునందుఁ
బరిపూర్ణతమావతారుండును,గోలోక నాయకుండును,దామోదరుండునగు శ్రీకృష్ణుం
గాంచి సంచితపాపవిముక్తులై మీయు క్తరూపంబులం బొందగలరని యనుగ్రహించి
చనుడు వారలిద్ద టిద్ధరణినిఁ ద్రదీతి నిరుమద్దులై జన్మించి తద్గోవిందసుందరపదార
వింద పరిస్పందంబున విగతపాపులై తదగాకారంబులం ద్యజించి పూర్వాకారంబులం
దాల్చి యుత్తరదిశయం దలరారు నలకాపురియను నిజస్థానంబునకుఁ బోయిరని
యెఱుంగుమనిచెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

శ్లో||దుర్వాసుండు గోకులంబందలి సందనందనునింగాంచి మోహంబుజెందుట శ్లో||
తే||బక్కసమయంబునందునఁ యోగివర్యుఁబరునిఁ బరిపూర్ణతముఁగృష్ణుఁభ క్తవత్స
లునిఁ గనంగ దుర్వాసుఁడఁ ఁ మునివరుండు, వేగవ్రజమండలంబునఁ కేగుదెంచి.

౭|| అవ్వలఁ బాలురంగలిసి ఁ యా యమునాపులినంబులందు బ
ల్లివ్వలఁజేసి ఖేలన వి ఁ చిత్రములఁ బొనరించి పోటిగా
నెవ్వడిఁ బాటి వచ్చి నగి ఁ నేలను దొర్లి దిగంబరుండునై
మవ్వపుమాటలాడు చిని ఁ మాణవకుఁగని కొంతదవ్వునఁ. ౬౪౨

చ॥ కనఁగనఁగా మనంబునను ధ గాఁ డితఁడా హరి, కాని వీఁడు నం
దునికొడుకై వసించునని ధ తోఁచెడి నిశ్చయకృష్ణుడైనచో
గునగునఁబాటి బాలకుల ధ కూఁకటిఁబీకునె ? గేలిసేయునే !
యని తమిఁబొందె నంతఁ గను ధ లాఱుఁడు తన్నునిచంద్రుఁ బ్రీతితో. ౬౪౩

ఉ॥ కాంచి స్వయంబుగాఁజని ను ధ కంబుగ నామునియంక మొంది యే
తెంచుచుఁబోవుచు నగుచు ధ దివ్యమృగేంద్ర విలోకనంబులన్
మించి మనోహరోక్తుల న ధ మేయముగాఁ బలుకాడి తిరిత్రో
తెంచి సమక్షమందు బహు ధ దీప్తులు వెల్వడ నిల్పె నవ్వచున్. ౬౪౪

ఉ॥ ఆ సమయంబునందు నగు ధ నా హరిలోనికిఁ బూజ్యుడైన దు
ర్వాసుఁడు శ్వాసమూలమున ధ బ్రాఁతిగఁబోవుచు నిర్ణ నాటపి
భాసితలోక మొండుగని ధ ప్రాప్తమిదెట్టుల నయ్యెనంచు నే
వేసటలేక తద్వసని ధ విస్మితుడై చరియించువేళఁదాన్. ౬౪౫

చ॥ అజగరవక్త్రమందుఁబడి ధ యందున సప్తజగద్బిలాన్వితం
బజిత మధఃప్రపంచమును ధ నంతఁ గనుంగొని దానియందునన్
గజవిజిగా భ్రమించి తెలి ధ గ్రానముఁజేరి తపంబుఁ దత్ప్రభున్
భజనము సేయుచున్ సలిపె ధ వత్సరముల్ శతకోటిదాటఁగాన్. ౬౪౬

వ॥ అంత నమ్మునికాంతం డందు నైమిత్తికప్రలయంబు సంభవించి యఖ
లార్ణవంబులేకముఖంబై యాఱ్ఱోని ముంచివేయుటం గని యవ్వాని నీఁది యీఁది
విసివి తదంతంబుగానక స్మృతిదప్పి సహస్రయుగంబు లందే వసించి క్రమ్మటలేచి
యజ్జలంబులందఁ దిరిగి యందు మఱియొక బ్రహ్మాండంబుగని సంచరించుచు నొక్క
రంధ్రంబునం మాటి యందలి సృష్టివిచిత్రం బెల్ల నాలోకించి సంతోషించి
తదగ్రభాగంబున విరాజిల్లు నిర్దుహితాయు వెంతయు భ్రమించుటం గాంచి యందుఁ
బ్రవేశించి శ్రీహరిని ధ్యానించి తదండంబునుండి నిర్గతుడయి మరల సలిలరాశింగని
యందుఁ బొందుపడియున్న యనేక బ్రహ్మాండంబులను గాంచి చిత్రోపడి యమునాప
గాంతంబునేరి తత్పులినంబులను, గోలోకగోవర్ధనంబులను జూచి గో, గోపికా,
గోపక, కోటులతో నీటుగానుండెడి నొండుదండినికుంజంబునంజేరి. ౬౪౭

ఉ॥ నైకదివాకరద్యుతిక ధ న త్పృథువేదిని లక్షపత్రశో
భాకర పద్మమం దలరు ధ పంకజనాభుని రాధికేశు గో
లోకవిభున్ బ్రపూర్ణతము ధ లోలుపల్కగని క్రమ్మటిల్లి యా
శ్రీకమలేశు శ్వాసమునఁ ధ జిత్రముగా వెడలన్ మహాప్రభా ! ౬౪౮

చ॥ వెలువడి మోని యట్లతనిఁ ధ బిల్లని దివ్యకళిందజాపగా
లలిత వనంబునందుఁ జెలు ధ లన్ లలిఁగూడుచు నాడువానిఁ గ

న్నులఁగని యా పరేశుఁగ న ♦ నూనముగా మది నెంచి మొక్కులఁ
బలుమటు సల్పి సల్పి భయ ♦ భక్తులతో నిటువేడె సాంజలిఁ.

౬౮౯

♦ దుర్వాసుండు వాసుదేవునిం గీర్తించుట. ♦

మ! అనఘా ! నిన్ను నలంతివానిఁగ మనం ♦ బందెంచి కాంచంగ నీ
ఘనతేజంబునునీ మహామహిమ నీ ♦ కాయంబు నీ సద్గుణం
బును నీసృష్టిచనుత్కృతుల్ జగములు ♦ బూర్ణంబుగా నాకు నీ
వసుకంఠఁ దెలియంగఁ జూపితివిగా ♦ దా ! భక్తచింతామణీ !

౬౯౦

క్రొంచపదవృత్తము.

వారిదకేశా ! స్మేరవిలాసా ! ♦ భవభవభయహర ! ♦ భవికదహస్తా
హారమనోజ్ఞా ! ధీరసులభ్యా ! ♦ యఖిలసుగుణనిధి ! ♦ యమృతకరాస్యా !
సారసనేత్రా ! భీరుశరణ్యా ! ♦ సకలభువనధర ! ♦ జలరుహనాభా
శ్రీరమణీయా ! శ్రీరమణీశా ! ♦ శివసఖ ! కరముల ♦ శిరమునఁ గూర్చు. ౬౯౧

తే॥ ఇట్లు శ్రీకృష్ణుఁ గొండాడిఁబుపివరుడు, బదరికాననముందె నోపార్థివేంద్ర !
యని జనకునకు నారద ♦ ముని వచించె, నదియె మీకిటుఁ బలికితిఁననఁగమఱల.

ఉ॥ శౌనకమాని గర్గముని ♦ సత్తముఁగూర్చి యిటుల్వచించె నో
మానివరా ! రమేశుకథ ♦ మాధురి నీదయఁగ్రోలియుంటి నా
వైని విదేహదేశవరి ♦ పాలకుఁడా బుపివర్య నారదుఁ
బూనిక నేమి యడై నన ♦ బుద్ధిమదగ్రీణి గర్గుఁ డిట్లనె.

౬౯౩

చ॥ మునివర ! శౌనకా ! వినుము ♦ భూపుఁడు నారదుతోడ భక్తి ని
ట్లనియె శుభప్రదంబు సక ♦ లాఘవయోధరతీవమారుతం
బునగు నువేంద్రసచ్చరిత ♦ ముఁ మఱి యా యవతారకృత్యముల్
నెనరు మనంబునందునిచి ♦ నీవు వచింపుము మానిరాణ్డాణీ !

౬౯౪

తే॥ అవలఁ దన్మనివర్యుఁడో ♦ యనఘ ! తగిన
ప్రశ్న మొనరించియుంటివి ♦ పాపతాప
ఖండనఫలమగ్గలోక ♦ ఖండమిపుడు
వింటివావైనఁ దిక్కథఁ ♦ వినుము భక్తి.

౬౯౫

ఉ॥ దేవ ! మహానుభావ ! వసు ♦ దేవభవా ! భవధాతృవంద్య ! బృం
దావవరమృపర్యటన ♦ తత్పర ! సత్పురుషాగ్రగణ్యా ! రా
ధావనితామనోజ్ఞ ! దధి ♦ తక్రపయోనవనీతచోర ! యిం
ద్రావరణ ! ప్రపూర్ణతమ ! ♦ యంబుజలోచన ! పాపమోచనా !

౬౯౬

మాలినీవృత్తముః శ్రుతివిదిత సుకీర్తి! ♦ సూర్యబింబస్థమూర్తి!
 హితవిహిత సమృద్ధా! ♦ వృద్ధిసిద్ధిప్రసిద్ధా!
 రతిఃపతివిధితాతా! ♦ రాసకేళీ సమేతా!
 చతురతరవిలాసా! ♦ సచ్చిదానందభాసా!

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమశవిత్రాప స్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
 కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ సుబ్రహ్మణ్య
 దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్యనిశ్చయ, సుజనవిధేయ,
 శ్రీనివాసాపరనామధేయూష్యయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంజైన
 శ్రీగర్గభాగవతం బందలి గోలోకఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
 హరిః ఓంకర్పత్
 శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

బృందావనఖండము.

—అంశం—

రామానుజ వర్యా!
నీరజపత్రాయతాక్ష! ♦ నిఖిలసురేశా
ధీరసమర్చితపాదా!
ప్రాయాఢజ్ఞానరూప! ♦ రాధాకృష్ణా!

౧

ప॥ అని యిట్లు చెప్పిందొడంగె. భూపా! నందుండొక్కసమయంబందు నవ
సంకుల, నుపసందుల, షడ్వృషభానువులను, సహాయకారులను, మిత్రులను, గవ్వ
సుఖముల యం దాటితేరిన గోపవృద్ధులను బిలిపించి మహాసభం గావించి యందు
నవ్వారల నుద్దేశించి తన రాష్ట్రంబునంగలుగు పూతనాత్మణావర్తశకటాగమనతరు
పాతాద్యపద్రవంబులను వెలిబుచ్చి ప్రతిక్రియల నడుగ నాలకించి యందు దీర్ఘదర్శి
యగు సన్నందుండను గోపవృద్ధుండు సకలజనమనోహరులగు రామకృష్ణులంగొని
తనయంకమందిడి నందుని కిట్లనియె.

౨

సన్నందుండు నందునకు బృందావనంబును వర్ణించి చెప్పెట.

- ౬॥ ఎందున నేయుపద్రవము ♦ లేమియు నుండవో యట్టిదేశముగా
జెందినగల్గు సౌఖ్యము ను ♦ శీలుడు నీకొమరుండు వీడె మా
యందట జీవనంబు నుమి! ♦ యర్థము బ్రాణము సమ్మదంబు నీ
నందను మించి యుండవని ♦ నమ్మును నెమ్మనమందు నందుడా! 3
- ౭॥ అందున మనమందటమా, బృందావన రాజమునకు ♦ నిత్యతీర్థార్యా
నందనసఖ గృహపరికర, బృందముతోబోయిన సుఖ ♦ యింపగలముగా. ౪
- ౮॥ అనవుడు నందుండిట్లనె, ననఘా యిదియెంతవలకు ♦ సలముకొనెనో యం
దునగల వీశ్చెట్టివియో, ఘనముగ జెప్పంగనిన్ను ♦ గాంక్షింతు నుధీ! ౫

చ॥ అనవుడు ప్రాగుదగ్గిశల ధ యం దల బహ్నిషదంబు దక్షిణం
బున మధురాపురంబును బ్ర ధ మోదదశోణపురంబు పశ్చిమం
బునదగ నద్దియొప్పు నది ధ పూర్తిగ నెప్పదిన్నాకుకోసులక
దనరును సార్థయోజనము ధ తద్విపులం బని పల్కి వెండియున్.

ఉ॥ అంబరచుంబి భర్తృమయ ధ హర్మ్యములక నవరత్ననన్యపీ
తాంబరహైమపణ్యముల ధ సబ్బకువాలయహంసరమ్యపే
యాంబులన త్తటాకముల ధ నందముబొంది ప్రయాగతీర్థరా
జంబునఁ బూజితంబయి ప ధ సకదగుఁ దన్మధురాపురంబహః !

ఉ॥ అవిధి నొప్పు నామధుర ధ యందికలో వనరాజహూచు బృ
దావనమొండు వర్తిలెడిఁ ధ దద్వని సర్వమనోజ్ఞ కృష్ణ లీ
లాపని యుండు నందున వి ధ హారముఁజేసెడి వారిదై న భా
గ్యావధి నిర్ణయింపఁగల ధ మా ! వినుమా ! యటనుండు సౌఖ్యముల్.

క॥ ఇరువదినాలుగుకోసుల, పఱకును వ్యాపించినట్టి ధ వనములు నందీ
శ్వర గోవర్ధన నగములు, మఱియు బృహత్సనుగిరియు ధ మట్టుకొనెనటన్.
తే॥ మలయమారుతంబాత్మీయమలమువోవ, యమునమీదుగనరుదెంచి హాయిపడుచు
నుమపరిమళంబులం గొని ధ సురతరతులు, విరతులక సృష్టపడునట్లు ధ వీచుచుండు.

చ॥ మఱియు నికుంజస్థైర్యకత స ధ మంజసవేదికలుండు వానిలో
సరసులు ప్రేలుప్రేతలు స ధ జనముగ్రీడల సల్పుచుండు మీ
రరుసమునక విహారముల ధ నందునఁజేయఁగ వచ్చుఁగానఁ జె
చ్చెర నిటనుండి లెండటకుఁ ధ జేరుండు మీఱుండు సౌఖ్యపద్ధతిన్.

తే॥ పసులకుంఘావలసినంత ధ కసపుగలదు, జలమొపీయూషతుల్యమై ధ చెలఁగునచట
నంచు సన్నందుడన నతఁడద్దియెపుడు, తీర్థరాట్పాజబొందెనో ధ తెలియఁజెపును

చ॥ అనవుడు గోపవృద్ధుఁడిటు ధ హర్షముతో వచియించె నోప్రభూ !
మునుపు నిమిత్తజ్వలయ ధ మున్ జనుదెంచిసవేళ శంఖుండక
ఘనసురవైరి వేదగణ ధ కంటకుడై యొక్కఁడుండు వాఁడు దే
వనికరమున్ బరాజిత మ ధ పారముగా నొనరించి యేడ్డెటన్

చ॥ జలరుహయోనిలోకము వె ధ సం జని నిద్రను గుఱువెట్లు నా
నలువను గాంచి పూతమయి ధ నైతికవైదికలొకకార్థికో
జ్వలతరసంగతుల్ దెలుపఁ ధ జాలినప్రాబలుకుల్ హరించి త.
జ్వలనిధిలోనికిం జనియె ధ సర్వదివాకను లక్ష్మిలింబడన్.

ఉ॥ వేల్పులు గుందుచుంట నల ధ విష్ణువు యజ్ఞవిభుండు గాంచి య
స్వల్పఝమాకృతిన్ జెలగి ధ వానికి నెక్కి సముద్రమందు న

స్వల్పవిధంబునం దిరుగు ధ శంఖసురారిని జూచి వానితో
సల్పే సమిత్తు భీతికర ధ శౌర్యధురంధరపూర్ణ మూర్తియై.

౧౫

చ॥ సరగున వాడు స్వభ్రుకుటి ధ సాల భయంబునుగొల్ప శూల మా
హరి నొసట బడ విసరె ధ నంతట నాహరి చక్రధార నూ
ర్వటియలు దానిజేయ నల ధ రక్కసి యక్కమలాక్షు వక్షమం
దురవడిఁ గొట్టె దానికిని ధ నోర్చి పరాత్పరుఁ డాగ్రహంబునన్.

౧౬

చ॥ గడఁగాని దైత్యపృష్ఠమునఁ ధ గండలకావర మూడవైవ దు
ర్మదసురవైరి వ్రాలి వెత ధ మగ్గి మఱి వడిలేచి ముష్టితో
నుదురునగ్రుద్దెఁ జక్రియుఁ గ ధ నుంగొని స్వీయసుదర్శనంబునన్
గుదిరిచి వానిగట్టి తలఁ ధ గొట్టె నిలింపులు సంతసింపఁగాన్.

౧౭

తే॥ శంఖసమరూపు నసురు న ధ సాధ్యబలుని, శంఖనామకు నిట్టులఁ ధ జదిపి శ్రుతులఁ
గొనుచుఁ గడలిని వెల్వడి ధ కువలయంబు, మీఁదికేతెంచె శ్రీహరి ధ మేదినీశ !

ఉ॥ అంతఁ జతుర్భుజుండు సక ధ లామరసార్థముగాఁ బ్రయాగరా
ట్పొంతము జేరి వేదముల ధ బ్రహ్మకొసంగి సవంబుఁ జక్కఁగా
సంతమొనర్చి యావలఁ బ్ర ధ యాగునిఁబిల్చుచుఁ దీర్థరాజుగాఁ
జింతదొంగి సంతసము ధ సెందగఁ జేసెను గోకులేశ్వరా !

౧౮

చ॥ పదపడి తీర్థనేత, యొక ధ ప్రక్కఁ గళిందసుపుత్రియుఁ మఱొ
క్కదెసను జవ్వుపుత్రికయుఁ ధ గ్రాలి స్వకీయతరంగచామరా
లదరుచుఁ బట్టి వీవఁ దల ధ నక్షయసద్వట మాతపత్రమై
కుదురుగ నుండ భాసెలెడి ధ గోపకనాయక ! నందనామకా !

౧౯

ఉ॥ అంతట సర్వతీర్థము ల ధ నర్గళరీతిఁ బ్రయాగతీర్థరా
ట్పొంతముసేరి జోతములఁ ధ బల్కఱొనర్చి భయానఁబన్నుల
త్యంశము గట్టి క్రమ్మటి స్వ ధ ధామములం జనె సంత నట్టి శ్రీ
కాంతుండు నిర్జరాన్వితము ధ గా నరిగె దన మన్నికీ ముద్ధి !

౨౦

ఉ॥ ఆసమయంబునందె కల ధ హ ప్రీయుడైన సురర్షి వద్యుడా
యాసములేక తత్ఫలకి ధ నాగతుడై నుతుఁడొచు రమ్యసిం
హాసనమందు భాసిలు ప్ర ధ యాగునిఁ దీర్థపతి గుఱించి సంతో
సముతోడ నిట్లనియె ధ ద్రోణదుఘాసమజప్రభూత్తమా !

౨౧

చ॥ ఇలఁగల యెల్లతీర్థము ల ధ హీనత మీకుఁ గరంబులిచ్చి పూ
జల నొనరించి యిప్పుడిట ధ సాగెను తీర్థవిభుండవైతి వం
చలరితిఁగాని తన్మధుర ధ యందలి తీర్థ మొకండురాక మి
మ్ములను దిరస్కృతిన్ సలువఁ ధ బూనుటఁ జింతిలుచుంటి దేవరా !

౨౨

తే॥ అంత నాప్రయాగుండు ము ధి హాగ్రహంబుఁ, జెంది తీర్థంబులంగూడి శ్రీనివాస
లోకమున కేగి వినతు లి నేకములను, జేసి బద్ధాంజలుఁడయి వ చించె నిట్లు
ఉ॥ దేవ! భవద్దయాగ లిగెఁ ధీర్ఘవిభుత్వము గాని యట్టి బృం
దావనమాది తీర్థములు ధి తద్విధి నీడకు రాక బిట్టు న
న్నేవపడె నుమీ యకట! ధి యియ్యది యంతము లేని చింత నా
భావమునందుఁ గూర్చెడిని ధి వచ్చితి దీనిని నీకుఁ దెల్పఁగాఁ.

౨౧

చ॥ అనవుడు విష్ణుమూర్తి విని ధి యయ్య! ప్రయాగ! ధరాతలంబునక
దనరెడి సర్వతీర్థములఁ ధి ద్వద్వశముం బొనరించెయంటి నై
నను మధురాప్రజంబులకు ధి నాథుగ నిష్ఠ టియింపలేదు గా
వున నవి యేగుదెంచ విఁకఁ ధి బూన్కిని వచ్చిన త్రోవ బట్టుమా!

౨౨

చ॥ అల మధురాప్రజంబునఁగ ధి నల్పమటంచుఁ దలంచితే మొకో
లలితజగత్రయాధికను ధి లక్షణలక్షితముఁ బరమ్మనుఁ
బ్రలయవిభాసురంబును బ్ర ధి భారుచిరంబయి నాగృహంబుగాఁ
జెలఁగు నటంచు నెంచుమని ధి చెప్పఁ బ్రయాగుఁడు విస్మితాత్ముడై.

౨౩

అ॥ మాధవునకు మ్రొక్కి ధి మాధురమండలి, కరిగి పూజఁజేసి ధి యాత్మగేహ
మునకుఁబోయె నిద్రి ధి మున్ను భూగర్వంబు, మాయఁజేయ నట్లు ధి సేయఁబడియె.

తే॥ అన ప్రజేశుఁడు గోపవృ ధ్ధా! మహాత్మ! యెటుల భూగర్వనాశనమెవనిచేతఁ
జేయఁబడె మును పయ్యది సెప్పమయ్య, యనఁగఁ గ్రమ్మటసన్నండుఁడనియెనిట్లు.

శ్రీ వారాహావతార వర్ణనము.

తే॥ తొల్లివారాహ కల్పమం ధి దున జనార్ద, నుండు వారాహయాప వి ధి నోదుఁడగుచు
నారసాతలంబున నుండినవనిఁగోఱ, లందునందాల్చి నిల్పెనోయనఁను! యపుడు.

చ॥ వలమురితాల్పు దంతముల ధి పైని వెలింగెడి భూమి యాముతో
సలిలపరంపరల్ గడచి ధి సాగెడి తద్భగవంతుఁగూర్చి తా
బలికె నిటుల్ మహాత్మ! నలు ధి ప్రక్కలు మిక్కిలి వెక్కసంబుగా
జలములు నిండె నన్నిఁకను ధి జక్కగ నెక్కడ నుంతువోకదా.

30

చ॥ అచల యటు ల్వదించ విని ధి యచ్యుతుఁ డాయమ కిట్లనెఁ ధరా!
యెచట మహిభుహంబులు ప్ర ధి దృష్టము లానొ? జలస్థితద్రుతం
బెచట నణంగునో యచట ధి నే నిను నిల్పెడఁగాన నీవు వృ
క్షచయముఁ జూచుచుండు మనఁ ధి గాశ్యపి గ్రమ్మట శంకితాత్ముడై.

31

చ॥ పురుషవరేణ్య! స్థావర స ధి మూహము నాకు జనించు నీచరా
చరముల మోయ నేనెకడ ధి సంతతముఁ దగియుండు నిష్కడ

కరణిని బల్కుచుండుటకుఁ ♦ గారణ మెయ్యది? యన్యధాత్రియున్
వలె నటంచుఁ దోచెడి న ♦ బద్ధమొ సత్యమొ నాకుఁ దెల్పుమా! 33

౮! అని యడిగెడిలోన ♦ నాజలంబులయందు, రిమ్యవృక్షరాజి ♦ రాజిలంగఁ
జూచి ధరణి యిట్లు ♦ శ్రీచతుర్భుజఁగూర్చి, మానరహితయగుచు ♦ మరలనడిగె.

చ! కిసలయపత్రపుష్పఫల ♦ కీలితమై సుమనోమనోజ్ఞమై
యెసఁగిన వృక్షసంతతుల ♦ నేఁ గనుఁగొంటిని నవ్వి యెచ్చటన్
బాసఁగునో యద్దిదెల్పి మదిఁ ♦ బొందిన సందియముల్ జనంగ సం
తసము ఘటించవే యనఁగఁ ♦ దత్కిరియాపుఁ డిటు ల్వచించెడిన్. 3౫

తే! హృమతల్లిక! మాధురఃకమండలంబు, ముందురాగల దయ్యదిఁభూలయము
నందునం జెక్కుచెడరకఁపొందియుండు, ముజ్జగంబుల సాంపునుఁమొనసియుండు.

౮! అదియుగాక నాకు ♦ నాకరంబుగ నద్ది, యెసఁగు సాటి దాని ♦ కేక లేద
టంచునెంచవమ్మ! ♦ యనపుడు బుడమియు, బిగువువిడిచి హరికి ♦ విసతిజేసె.

తే! ఇటు ధరాగర్వభంగంబు ♦ నెంతొసల్పి, గోజగమునుండివచ్చిన ♦ త్తోఁగిఁగూడి
ప్రలయమందున మిక్కిలి ♦ ప్రబలుచుంట, నద్దియన్నిటమించెనో ♦ యలఘుచరిత.

మ! అనిననందుడు వల్కె నిట్టుల మహా ♦ త్యా! శౌఁగిగాధావిధిన్
వినఁగాఁ జేసితి వింక విష్ణుకథలన్ ♦ విజ్ఞుండవై యుందు వీ
వని గోవర్ధననామచైలభవమా ♦ హాత్యైంబుఁ, గాళిందివా
హిని జన్మంబును, దన్మహత్తు దయ వా ♦ చింపంగ నే వేఁడెదన్. 3౯

క! అనపుడు సన్నందుండో, యనఘా! యొకతటిని హస్తీ ♦ నాహ్వయపురమం
దునఁ బొందువిభున కా శం,తను తనయుఁడు నెప్పినట్లు ♦ తద్ద వచింతున్. ౪౦

చ! పురుషవరుండు నీశుఁడు ప్ర ♦ పూర్ణతముండు రమావిభుండు నౌ
హరి సుజనావనార్థము ధ ♦ రాధిక భారనివారణార్థమున్
విరసనిరాసనార్థము భు ♦ విన్ బ్రభవింపఁదలంచి రాధతో
నరమున భూమికివరుగు ♦ మా! యని వాకొన నామె యిట్లనెన్. ౪౧

తే! ఎచట బృందావనము లేదొ ♦ యేస్థలంబు,నందు నుత్తుంగ గోవర్ధ ♦ నాద్రిలేదొ
యెందుఁ గాళిందియున్లేదొ,యందు నేను,వాసముం జేయఁజాల నో,పరమపురుష!

తే! అంత శ్రీకాంతుఁడాత్మణఁమందు వేడ్క, నిలకు నెన్నడినాల్గుకో,సులను జెలగు
భూమి గోవర్ధనాద్రియుఁ ♦ బుణ్యయమున, నాత్మధామమునుండి తా ♦ నంపె నవల.

✽ గోవర్ధనపర్వత చారిత్రము. ✽

చ! ఎనుబడినాల్గుకోసులను ♦ నిర్గడినాల్గు మహావనంబులన్
దనరుచు సర్వపంద్యయి ♦ భారణి యిద్ధరఁజేరె గోప్రవ
ర్ధనగిరి ద్రోణశైలకుల ♦ తన్నికి భారతవర్ష పశ్చిమా
శనుగల శాల్మలిస్థలిని ♦ జన్మమునెందెను నందనామకా! ౪౪

తే॥ అట్లు పుట్టిన గోవర్ధ ధాన్యమున, విరులవాసలఁ గురిసిరి ధాన్యము మేరు
 శీతనగరాజములునచ్చి ధాన్యము లిల, సోకఁగా మ్రొక్కి భక్తితోఁ జట్టివచ్చి.
 శా॥ శైలేశా! పరిపూర్ణమాధన నివా ధాన్యమున గోపికా
 జాలాభీరవరీవృతంబు సురభి ధాన్యప్రసాదంబునా
 గోలోకంబున బృందకావనమునకా ధాన్యనాభ్యుక్త గర్గా
 లీలాశోభితశైలరాట్టవయి హా ధాన్య వెల్గు దీపే కదా !

౪౬

తే॥ మధురబృందావనాంకాయమహిత సర్వ, శైలపాలాయ గోలోకమహాభిషే ప్ర
 పూర్ణశమలసచ్చత్రాయ ధాన్యపరిగ్ర, హాయ గోవర్ధనాయ తు ధాన్య సమోస్తు.
 చ॥ అని కొనియాడి స్వీయనిల ధాన్యంబుల కేగెను మీఁద నానగం
 బు నిఖలశైలనాథుడను ధాన్య యశంబును బొందె నొక్కవే
 శ నఖలతీర్థము లని పు ధాన్యమునీంద్రుఁడు గోప్రవర్ధనా
 ద్రి ససితరూపు ద్రోణసుతుఁ ధాన్యప్రదాని చొచ్చి యచ్చటకా.

౪౭

సీ॥ అల్లివిల్లిగనల్లి ధాన్యసముంగుర్పు, మల్లెలమొల్లల ధాన్యజూచి
 మొలబోతుఁ బెరుగుచుఁ దళతళలాడెడు, పచ్చికబెళ్ళను ధాన్యమెచ్చి
 తియ్యని నీటిచేఁ జయ్యన జబ్బులకా, దీర్చెడి సెలయేళ్ళ తీరుఁగాంచి
 చిలుకల వానకో ధాన్యల కోయిల కమ్మ, చవిగల్గు పల్కుల ధాన్యధరించి
 తే॥ మంచిమొకములసారును ధాన్య మిగుల, వింతలీనెడి రంగుల ధాన్యంబు గని
 మేలుగొంగారుచివరలఁచాలు నోలి, బొగడి మేలిడు నిదియనిబుద్ధిదలఁచి.

౪౮

చ॥ మఱి యిది జ్ఞానసత్ఫలము ధాన్యమంగళహేతు నమూల్యరత్నసం
 భరితము శ్యామసుందర మ ధాన్యపరశ్చరణానుకూలమం
 చరుడుగ నెంచి తజ్జనకు ధాన్యంబుఁజేరి తదర్చనానమ
 స్మరణి గ్రహించి దీవనల ధాన్య యిటు ల్యచియించె బ్రీతితోకా.

౪౯

తే॥ ద్రోణ! మలతేఁడ వీపు గీర్వాణానికర, సన్నతుఁడవు దివ్యావధీసంయుతుఁడవు
 దారుఁడవు సర్వలోకస్థానారజీవ, సప్రదాతవు నీవె య ధాన్యమిచ్చు.

౫౦

ఉ॥ కాపున నర్ధిని మునిని ధాన్యనివాసుఁడనైన నేనిటుల్
 దావక పార్శ్వమొందితిని ధాన్యపుత్రవర్ధుని గోప్రవర్ధన
 గ్రావవిభుఁ బితౄని నిధి ధాన్యమునా ధాన్యమిచ్చు! యిం
 కేవిధి నేరిచే గొలఁది ధాన్య నుపయోగములేదు భూధరా !

౫౧

సీ॥ రంగదభంగత ధాన్యరంగసంగతగంగ, విష్ణుపాదోద్భవి ధాన్యమెచ్చు
 మృత్యుంజయుండు ధాన్యనిత్యశంకరుడగు, విశ్వేశ్వరుండును ధాన్యమెచ్చు
 సుందరవదనార ధాన్యమిచ్చు, మాధవస్వామియు ధాన్యమెచ్చు
 మూర్తిత్రయప్రాజ్య ధాన్యచిత్రముల్, బురడించు వింతలు ధాన్యమెచ్చు

తే॥ నెట్టి పాపిష్టుదోమంబు ధ లేగునెచట, జరమదశఁ గర్ణమంత్రంబు ధ శంభువలనఁ
గలుగునెచట నా కాశీద్య ధ ల్లలిత తనయు, గోప్రవర్ధనగిరి విభుఁ ధ గుమర నిడెద.

చ॥ ఇటు లటనుంచి వల్లరుల ధ వృక్షములక బెనుపొందియున్న త్వ
చ్చటులకుమారుపైఁ దపము ధ సల్పి యభీష్టము లొందనుచు న
చ్చట మఱి జుట్టుప్రక్కలను ధ శైలమొకండును లేదు గాన నీ
వటమటఁజెందకుండ నిడు ధ మా ! మఱుమాటల మానుమా యిక్క. ౧౪

తే॥ అనుపులస్త్రునిఁగాంచిద్రోణాచలపతి, మఱలనిటుపల్కె-మునివరా! ధ సరసుఁబ్రియుని
వీని విడనాడి బ్రతుకను ధ గాని మీద, శాపభీతి నీతినికి సూ ధ చన నొనర్తు.

తే॥ నాయనా ! గోప్రవర్ధనా! ధ నగకులేశ! శుభముద్రైవర్గ్య ఫలసిద్ధియభయవృత్తి
గలుగు భారతకర్మభూ ధ ములకుఁ దొరఁగ, నీమునీంద్రునివెనువెంట ధ నేగవయ్య!

చ॥ అని జనకుండు వల్క నల ధ యద్రవిభుండగు ద్రోణపుత్రుఁడు
విని యయిదామడల్ గలుగు ధ విస్తృతి యోజనయుగ్గమెత్తు నిం
కనిడివి యెన్నిదామడలు ధ గ్రాలిన వన్నెఁ గొంచు నేదెసక
జనెదవో యల్లె పొమ్ము ! ముని ధ సత్తమ ! యన్నఁ బులస్త్రుఁ డిట్లనె. ౧౭

పంచచామరము॥ గిరిప్రభూ ! బితాన నాదు ధ కేల హాయి నెక్కినక
గరంబుగా వహించి నిన్ను ధ గాశిచెంతఁ జేర్చెదక
బరీక్ష జేయు మీవనంగఁ ధ బర్వతేశ్వరుండు సం
బరంబునక మఱిక వచించె ధ బద్ధశస్త్రహస్తుడై. ౧౮

ఉ॥ ధీవర ! పోవువేశ నెట ధ దించెదవో యటచుండుఁ గ్రమ్మఱ
న్లేవను నాప్రతిజ్ఞ యిది ధ నీదయవచ్చిన యల్లనర్పుమా
నాపుడు దత్తులస్త్రుముని ధ నాథుఁడు శాల్మలి నాఁగ దీవిలోఁ
బావిత కాశలస్థలికిఁ ధ బ్రక్కఁగ దించెద డించ మధ్యలోక. ౧౯

క॥ ఏవంవిధశపథంబుక, గావింపగఁ శైలవిభుఁడు ధ గన్నీరొల్క
వేవినతుల్ జనకునకుక, గావించి పులస్త్రుసవ్య ధ కరమున నెక్కె. ౨౦

ఉ॥ ఎక్కినతోడ మానివరుఁ ధ డేగఁ దొడంగెను దిన్నఁదిన్నగా
నక్కు-ధరంబు మానసము ధ నందిటుబాటను జింతిలెక బభీ
యిక్కడ నల్ల సర్వభువ ధ నేశ్వరచక్రి భవిష్యమందునక
నక్కొని దాన మాన శిశు ధ నిర్మలకేళుల సల్పుఁగావునక. ౨౧

ఉ॥ కాంచి కృతార్థతక బొరసి ధ కాలకదలింతును గాని పోవ నం
చెంచి శరీరభారమును ధ నెక్కువగా నొనరించె నంత యో
గాంచితమాని యాభరము ధ హస్తమునందు వహింపలేక వే
దించి ప్రజంబునందు విర ధ తిఁగొని విస్తృతి సెంది పంఠముక. ౨౨

ఉ॥ శౌచము దీర్చి తానమును ధ సల్పి మఱి మలఁజేరి యోగిరీ !
 లేచి బిఠాన రమ్మని ల ధ లిక్ బ్రయ మాడుచు లేప లేవమిక్
 జూచి మహాత్మ్య సత్వములఁ ధ జూపుచుఁ బూర్తిగ హస్తయుగ్మముక్
 జూచియు నెత్తి నంగుళము ధ సాగక పోవుట గాంచి ధీరతక్.

౬౩

తే॥ ఓగిరింద్రుడ ! నామాట వేగ వినుము, లెమ్ము రమ్మ నావెనువెంట ధ లేవమికిని
 గారణంబును దెలుపుమా ధ కదలకుండు, కరముభర మొందఁబోకుమా ధ కఠినహృదయ !

చ॥ అన గిరి, తప్పు నాయెడల ధ నల్పమునేని జెలంగలేదు గా
 పున ననుఁ దూలనాడకుము ధ పూర్వపు పంతము జ్ఞప్తిదెచ్చికో
 మృన మునివర్యుఁ డాగ్రహము ధ నందుచు నోష్ఠము లల్లలాడఁగాఁ
 గనులెఱఁగా శరీర మతి ధ కంపము సెంద శపించె నిట్టులక్.

౬౪

తే॥ ఓయి గోవర్ధనాచల ! ధ యుగ్రుడవయి, నామనోరథ భగ్నంబు ధ నాటఁజేసి
 యుంటినందఁనఁదిలమాత్ర మొయ్యనొయ్యనొడలుదలుగంగక్షీణించుఁచుండుమయ్య
 క॥ అంతఁ బులస్త్య మునీంద్రుఁడు, చింత త్రీకాశిపురికిఁ ధ జేరెను గిరి ను
 వ్వంతగ నంతకు నంతకు, వంత గృళియించు చందె ధ వలలెను నందా ! ౬౫

శా॥ రంగత్తుంగతరంగ సంగతమహా ధ రంహః ప్రవాహోల్లస
 ద్దంగావాహిని యెంతదాఁకఁ దగునో ధ గ్రావేశగోవర్ధనో
 త్తుంగుం డుండునో యంతదాఁకఁ గలి, సం ధ స్తుత్యప్రభావంబులక్
 బొంగుక్ గాని మఱొక్కరీతి మనునే ? ధ భూతు ల్విరాజిల్లునే ?

౬౬

మ॥ ఇది గోవర్ధన శైలజీవితము నెం ధ తే త్ భక్తితో వ్రాసినక్
 జదువక్ బాపము లేగుఁ బుణ్య మొదపుక్ ధ సందేహమావంతయుక్
 గుదురక్ లేదని పల్కి తిర్గి యమునా ధ కూలంకషాజీవితం
 బు దయాళుండయు గోపవృద్ధ వలుకం ధ బూనక్ విదేహాధిపా !

౬౭

యమునానదీ చరితము.

అ॥ వె॥ నంద ! యాకళింద ధ నందన, గోలోక, మందునుండి శ్రీశునాజ్ఞ ధ నవనిఁజేర
 దలఁచి తొలుత సర్వ ధ ధారణీ భర్తకు, హరికి మొక్కియిట్లు ధ ధరణిఁజొచ్చి
 తే॥ అందు బ్రహ్మాద్ర వోద్భవ మొనగంగ, విరజయన్ నదిరెండును ధ విలయమొందె
 నంద ! పరిపూర్ణతమయా కళిందతనయ, కృష్ణ ముద్దురాణి గా ధ నెఱుంగుమయ్య !

ప॥ అట్టి యమునా స్రవంతి మహాత్తరంబగు వేగంబున విరజాధునీ వేగంబు
 నధఃకరించి యనేక బ్రహ్మాండంబులం జొచ్చి క్రచ్చట నచ్చటనుండి వెల్వడి భాగీరథీ
 నదింజేరి స్వవేగంబునం దత్ప్రవాహజవంబును ధిక్కరించుచు వామనవామ
 పాదాంగుష్ఠనఖభిన్న బ్రహ్మాండమస్తకంబును బ్రహ్మరసమయంబును నగు బిలంబు
 సొచ్చి యందలి విష్ణుపదితోఁగూడి యజితంబును దుష్ప్రప్యంబునై ధ్రువలోకంబున

కనతిదూరంబున నుండు నైకుంతపురంబుఁ బ్రవేశించి మించి యటనుండి వెడలి బ్రహ్మలోకంబునకుం జని యందునుండి నధోభాగంబున వ్రాలి వందల కొలది బృందారకుల యందంపుతావులజొచ్చి చొచ్చి చూచి చూచి మెచ్చి చెచ్చెర మేరుశైలశిఖరాగ్రభాగంబునం బడి వెల్వడి తత్ప్రాంతంబుల డంబువహించు ధరా ధరంబులకూటంబుల నుల్లంఘించి గండశైలంబుల నతిక్రమించి తన్నేరుదక్షిణ భాగంబున కేగ నుద్యమించి తననుండి సురనిమ్మగను బ్రత్యేకింప నది హిమాలయంబున కరిగె. తదుపరిఁ దరణితనయాతరంగిణి నయనపర్యంబగు వర్ణంబులం జెన్నుమీఱు కళిందనామకశిలోచ్చయంబధిరోహించి కాళింది యనంబరఁగి తత్సాను గండశైలంబులు చూర్ణీకృతంబులుగాఁ బ్రవహించి కృష్ణవర్ణంబును సమోఘు ద్రుతంబును గలిగి భూఖండంబుననుండు దేశంబుల కేగుదెంచి వానిం బవిత్రీకరించి ఖాండవనంబునకుం జనుదెంచి యందు గోవిందునాజ్ఞ దివ్యరూపంబు ధరించి తపం బొసరించి నిజజనకుండగు నినునిచే వినిర్మితంబైన మార్కండేయంబునందు నివాసంబొన రించి కొలదికాల మగుడు మగిడి వ్రజమండలంబుసేరి యందు మంగళాయనంబును, భూమండలమండనాయమానంబునునగు మధురాపురంబునకుఁ జేరువనున్న బృందా వనంబందలి మహావనంబునందుండు రమణీయనైకతప్రదేశంబునఁ జిత్రంబగు గోపికా యూధంబొందు నిర్మించుకొని గోకులంబుననున్న శ్రీకృష్ణనితోడి రాసక్రీడకై వసతి యొనర్చి యానందబాష్పములొల్కఁ బశ్చిమవాహినియై తద్వ్రజమండలంబునకు ముమ్మారుమొక్కి యందలి దేశంబులను శుద్ధపరచి తీర్థరాజంబగు ప్రయాగను బొంది తిరిగి సురనిమ్మగంగూడి నిలింపులు విరులుగురియ సరితృప్తింగలిసి యం దను యాయనియగు గంగాదేవికి గద్గదవాణితో నిట్లనియె.

౨౨

శా! అమ్మా! విష్ణుపదంబునం గలిగి బ్ర + హ్మాండంబులం బూర్ణ పూ
తమ్మునసల్పి సమస్తలోకనశచా + దద్వంద్వవై యీశశ్రీ
ర్షమ్మం దెక్కి యశేషతీర్థమణివై + సౌశీల్యసంపన్నవై
యిమ్మాడ్కిఁ జరితార్థవైతివిగదా + యీరేడులోకంబులఁ.

౨౩

శే! అమ్మ! హరిలోకమునకిదే + యరుగుచుంటి, నవల నీదయవచ్చిన + యట్టులేగు
మమ్మ! నానుడులందున + నల్పములగు, తప్పలున్నను మన్నించి + దయనుగనుమ.
మ! అనినఁ జాహ్నవి సంతసంబుగని యో + యమ్మా! కళిందాత్మజా!
ననుఁ గొండాడుట న్యాయమొక్కో? హరి మా + న్యంబైన వామాంసమం
దున జన్మించి ప్రపూర్ణరాలవయి సం + స్తుత్యప్రభావంబులఁ
దనరఁ సర్వజగత్పవిత్రవయి తీ + ర్థశ్రేష్ఠవై యుంటివే.

౨౪

క! మఱిఁ బరిపూర్ణతముండగు, హరికిఁ సతివైతివమ్మ! + యనఘ చరిత్రా!
యరిగెదఁ బాతాళమునకు, నెరసుల క్షమియింపునుమ్మ! + నెన్నిని గనుమా!

తే॥ మనుజుభేదరమానులు ధ గనఁగరాని, నీవు నాకంటఁబడి మఱి ధ బోవుచుంటి
వందులకుఁ గుండెదను మఱిఁనల్ల వ్రజమునందు యూధంబుతో రాసఁమందుఁగనెద.

క॥ ఇటులఁ బరస్పర మొరిగలఁ, జటులమ్ముగఁజేసికొనియు ధ జాహ్నువి దా ను
త్కటగతిఁ బాతాళమునకుఁ, దటములఁ బోద్రదోసికొనుచుఁదరిలియు వరుసఁ.

ఉ॥ భోగవతీవనస్థలిని ధ భోగవతీవిదితాధ్యయై మహా
నాగపరీతవిస్తృత పి ధ నాకి శిరంబునఁ జేరి భాసిల్ల
సాగఁ గళిందజానదియు ధ సప్తసముద్రలసజ్జగంబుపై
వేగఘనప్రవాహముల ధ విశ్రమమొందక పాటి పిమ్మటఁ.

౭౯

శా॥ లోకాలోకనగంబు స్వర్ణమయముఁ ధ లోకస్తుతంబొంది యా
లోకంబుఁ బొనరించి సానుతటముఁ జల్లాలంగఁ బెంధాటి స్వ
ర్లోకం బేగి సమస్తలోకముల నా ధ లోకించుచుఁ దిరి గో
లోకశ్రేష్ఠముఁ బొందె సర్వవిబుధు ధ ల్పుష్పంబులఁ జల్లఁగాఁ.

౮౦

క॥ ఇది యమునా శుభచరితముఁ, జదివిన వ్రాసినను నఘముఁసదమదమొందుఁ.
గొదకొను పురుషార్థంబులు, మదమూడును శాంతమొదవు ధ మాన్యచరిత్రా!
నందుండు యాదవసహితంబుగా బృందావనంబున కరుగుట.

క॥ అని సన్నందుఁడు వల్కఁగ, విని నందుఁడు దఱచి చూచి ధ బృందావనముఁ
జన యత్నించి స్వపురమున, జచులకు సాటింపఁజేసె ధ జనకనరేంద్రా!

౮౧

ఉ॥ సారధివీధితో విబుధ ధ సంతతితో రథరథ్యపంక్తితో
వీరులతో శిశుప్రకర ధ వృద్ధులతో వ్రజగోపగోపికా
వారముతోఁ గుమార బల ధ పంకజనాభులతోడ రోహిణీ
నారి యశోదలం గలిసి ధ నవ్యరథంబున నెక్కి చక్కఁగాఁ.

౮౩

చ॥ ఘనముగ గాయకోత్కరము ధ గానమొనర్పఁగ శంఖదుందుభి
స్వనములు నొప్ప గోగణము ధ భాసిల స్వస్తిదవాచనంబులుఁ
దనరఁగఁ బూజ్యనందవసు ధ ధాతలనాథుఁడు బృందకావనం
బున కరిగెఁ మఱి వసన ధ ముం బొనరించెను భూతలేశ్వరా!

౮౪

తే॥ మఱియువృష భానువరుఁడునుమహిషితోడ, గజమునెక్కిరాధికనునంకముననుంచి
గాయకులును మార్దంగికుల్గ్రమగతుల, వాద్యమొనరింపబృందకావనముఁబొందె.

క॥ నందులు నుపనందులు బే, రొందిన వృషభాను వట్క ధ ముత్తమగతితోఁ
బొంది పదార్థసహితులయి, బృందావనమొందె మిగుల ధ వేడుకతోడఁ.

౮౬

చ॥ పిదపఁ బదాటు కోసులను ధ వెల్లుచునుండు ప్రదేశమందునఁ
సదన సభా కుటీర వన ధ సాధ చతుష్పథ రాజవీధులుఁ

- గుడిన యేడుద్వారములు † గోటలు బేట లగడ్డలు శుభ
ప్రదమగు వేయికుంజములు † భాసిల బట్టణ మొందు గట్టియుక్. ౮౭
- ఉ! అందున నందరాజు నను † యాయులునుక్ వృషభాను షట్కముక్
నందులు గోపులందలు ఘ † నంబుగ వాసములం బొనర్చి రా
నందుని నుందరాలయము † నక్ వృషభాను గృహస్థబాలురం
బొంది యశోద, గోపికలు, † మోదము సెందగ నాడువేడుకక్. ౮౮

- చ! చతురులు లోకసమ్మతులు † సర్వకళాకరు లప్రమేయు ల
ప్రతిములు దివ్యులుక్ బతిత † పావనులుక్ గునుమాత్రు యాపులుక్
సితరుచినీలవర్ణులు వి † నీల హరిద్వసనాంఘ్రిత జగ
త్పతులగు రామకృష్ణులట † బ్రాతనిఁ బూనుచుఁ బాశుపాట్యముక్. ౮౯

- సీ! ప్రౌద్ధననే లేచి † చద్దిమూటలఁగొంచు, గోడెకాండ్రను వేడ్క † గూడుచుండ్రు
కూడి వత్సములెల్లఁగుంపులుగాఁగూర్చి, కేల వేత్రము లొంది † త్రోలుచుండ్రు
త్రోలియు నెట్టన † దోషవినాశక, యమునాసరిత్తట † మరుగుచుండు
రరిగి తత్పులినంబు † లందున భూషలు, గల్లుగల్లనిమ్రోయ † గంతులిడుదు

- తే! రిడియు ముచ్చటలాడుచు † నెసఁగుచుండు, రెసఁగిచద్దులమూటల † నెసనువిడుతు
రువిడి మక్కువ మెక్కుదుఁడు మఱిమెక్కి, వంశివాదనకములై † వఱలుచుండ్రు.

శ్రీకృష్ణుండు వత్సానురుని వధించుట.

- చ! ఒకదినమందు నొక్కతటి † నొక్కనిశాటుఁడు కంసుబోధచే
బ్రకటితవత్సయాపమున † రామరమేశులు ద్రోలు దూడలక్
సుకముగఁజేరి వత్సముల † శోషిలఁజేసియు గోపులం గడుక్
దికమకసల్ప వా రల గ † తిస్థితులం గని పాటి రంతటక్. ౯౦

- ఉ! వంచకకంసచోదితుఁడు † వత్సనిశాటుఁడు దోక నట్టె బా
డించి రమేశుమూఁపున వ † డిక్ బ్రహరింపఁగఁ దోడి బాలురే
తెంచ జనారద్ధుండు గని † ధీరత నాతని కాశ్వఁబట్టి హిం
సించి కపిద్ధవృక్షమునఁ † జేతులఁ ద్రిప్పచుఁ బాటవేయుడుక్. ౯౧

- ఉ! కూలెను నట్టి వృక్ష మది † కూలియు నన్యకపితృభూజముల్
రాలిచె వాని తేజ కమ † లాపతియందున లీనమయ్యె నా
వేలుపులెల్లఁ బుష్పముల † వేమఱుఁ జల్లిరి పిల్లలెల్లరుక్
జాలు బబీ! బబీ! యనిరి † సంతసమందఱు వొందిరో విభూ! ౯౨

వత్సానుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

- చ! పదపడి తేఁడిటుల్ వలికె † బంకజనాభకథాప్రవీణ! నా
రదమునివర్య! యీ యసుర † రాజెవఁడో యల కృష్ణు లీనమై

కుదిరె నెటు ల్వచింపుమని ధీకారం నట్టి యమర్థమూని స
మృదమున వాని తొల్లి కత ధీమానవనాథున కిట్లు వాకొనెన్.

౯౪

చ॥ మురసుతుఁ డాసురుండు గ్రతు ధిష్ణునకేత ప్రమీలనామకుం
డరుసమునన్ వసిష్ఠముని యాశ్రమమొందియు నందినీమహా
సురభినిఁ జూచి కైకొనఁ ద్రి ధిష్ణుగ నెంచి ధరామరాకృతిన్
వఱలి యొసంగు మద్దియని ప్రార్థనఁజేసెను తన్మునీంద్రునిన్.

౯౫

చ॥ వినిన వసిష్ఠుఁడేదియును వెల్లడి జేయకయుంట నల్లనం
దిని, గని యొరిదైత్య! కుమ ధీ! మునిధేనువు నన్ను సంగ్రహిం
ప నిటకువచ్చి మోసమున బాపని వేసమువేసి యాచనన్
బానరుతువే యిసీ! వెసను బొమ్మిక వత్సవికారమొందుమా!

౯౬

చ॥ అని శపియింప నా యసురుఁ డడప్పుడు వత్సతఁజెంది మూనినం
దినుల నమస్కరించి సుమ తిన్ నను రక్షణసేయుమంచుఁ బ్రా
ర్థన మొనరింప నాసురభి, ద్వాపరపుండుద బృందకావనం
బున హరి ద్రోలు వత్సములఁ బొందిన ముక్తిఘటిల్లు దానవా!

౯౭

తే॥ అనుచుఁ గరుణింపఁ దత్ప్రీతి యా లాసురుండు
తద్విధిన్ వత్సయాపంబుఁ దాల్చి ద్వాప
రాంతమునఁ దద్వనమునందు నల్ల వత్స
ములను గలిసి హింసలఁ జెంది కలిసె హరిని.

౯౮

క॥ ఇందునఁ జిత్రము లేదని, డెందమునం దెఱుఁగుమయ్య ధీవిని నేర్గో
విందునిఁ దలఁతురొ నారా,నందంబునఁ బరమమొండ్రు ధీనారవరేణ్య!

౯౯

క॥ సమయాంతరమందున హరి, క్రమముగ బలరామమిత్ర రాజయుతుండై
ప్రముదితసురభులఁ ద్రోలుచు, యమునారమణీయతటము నరిగిరి పిదపన్.

శ్రీకృష్ణుండు బకాసురుని జయించుట.

తే॥ అందు వజ్రతుండంబు బృహత్పదములు, శ్వేతశైలాభరూపంబుఁ జెలఁగితిరుగు
బకనిశాటుఁ డొక్కండు తత్పద్మనాభుఁ, గని గుటుక్కునమింగె నిష్కరుణ నపుడు.

ఉ॥ కాంచిన తోడియర్థక ని కాయము భీతి మహాత్ములార! యీ
పంచకుఁ డెవ్వఁడో కద య పారవికారశరీరీయకాచు మా
పంచకు వచ్చి మా చెలిని బాలునిఁ గృష్ణుని మింగె నయ్యో! మీ
గ్ధాంచరె? దిక్కులే దిచటఁ గారుణికంబున మమ్ము గావరే!

౧౦౦

తే॥ అంచ విలపింపఁగా నిలింపఁపాధిపుండు, పిన్నలార! మీరింతయు వెఱవవలదు
వచ్చుచుంటి నం చులదేవతలఁగూడి, సర్వశస్త్రాస్త్రయుక్తుడై సరభసమున.

ఉ॥ వచ్చి మహానురేశ్వరుడు ♦ బాధ బలిష్ఠుడైన వానిపైఁ
గ్రచ్చట వజ్రము విసర ♦ రక్కసియు బడి లేచి యంతగా
నొచ్చక తిరి కొట్టమి గ ♦ నుంగొనటి పితామహుండు బ
లైచ్చిన బ్రహ్మదండమున ♦ నీసునఁగొట్టె ననంతరంబున. ౧౦౪

చ॥ పుడమి నతండు లేదతిని ♦ మూర్తము మాత్రము సామ్యసిల్లి వే
యెడలు విదల్చి పోవున స ♦ మత్థితుడై ఘనసామ్య నిస్వసం
బడలఁగఁజేసి థిక్కియను ♦ నావిధి గ్రమ్మటఁ గొట్టకుంట రు
ద్రుడు గని స్వశిశూలమును ♦ రోసముతోఁగొని వేసె వానిపై. ౧౦౫

తే॥ తద్ధతి బక్షమొక్కటి ♦ దటుంగ బడిన, వాడు ప్రాణముల్ విడలేదు ♦ పవనుడది
గాంచి స్వీయాస్త్రము వేయఁగా నతండు, గదలికదలనియట్టులఁ గ్రాలెనవల. ౧౦౬

చ॥ యముడు స్వచండదండముఁ ద ♦ దాసురుపై నిడె నద్ది చండవి
క్రముడగు వానిఁ జండమియె ♦ కాక కడుఁజెడిపోయె నంత న
ర్యముడటులఁ హతి గనక ♦ హయిగనుండెడి దైత్యజూచి రో
సముపడి నాటవేసెను వె ♦ సక బహుశాతశతాశుగంబుల. ౧౦౭

చ॥ దనుజుడు వాని కించుక వె ♦ త గనకుండుట గుహ్యకేశుడు
గనుచు గృహణము విసర ♦ గా నలవాని ద్వితీయపక్షము
జనియెనుగాని నీలఁ డది ♦ చంద్రుడు గాంచి కసిక హిమాస్త్రమా
తనిపయి వేయ శైత్యమునఁ ♦ దాళక సామ్యును బొంది వెంటనే. ౧౦౮

ఉ॥ ఆయసురుండు లేచి తిరు ♦ గాడుచునుండుట జూచి యగ్ని, యా
గ్నేయమహాస్త్రమేయ నల ♦ నీచుని నెమ్మొయి నున్నరోమము
ల్బయెనుగాని డమ్మనఁడు ♦ లొంగఁడు నోవ్వఁ డెదుర్కొనండు వే
దాయుడు దూలనాడఁడు గ ♦ దా! యలదైత్యుడదేమి చిత్రమో! ౧౦౯

చ॥ వరుణుడు తత్ఫిలింగనుచు ♦ బాశముతో నల వానిఁ గట్టి యీ
ధరణిని నీడ్చినప్పటికిఁ ♦ దద్బలుఁ డీల్లక గాయమొందె ద
త్సరణిని గాంచి కాళి, గదఁ ♦ జట్టనఁ దైకొని కొట్ట నాతఁడు
శిరమున గాయమైన మృతి ♦ నెందఁ డదెంతటి గట్టియాయువో. ౧౧౦

ఆ॥ అవల శక్తిధరుడు ♦ నరుదెంచి శక్తి నా, యసురవరుని నఱుకఁ ♦ గసినివిసర
నతఁడు గాలుదెగిన ♦ మృతిని జెందకయుండి, నెల్ల వేల్పులగని ♦ యుల్లమందు.
తే॥ ఇట్లు లూరక యున్నచో ♦ నింకనన్ను, జంపుదురుగావున నాదు ♦ శక్తికొంతఁ
జూపనగునని యెంచి త ♦ త్సురలలోనఁ, జొచ్చి పెనుగాలి కై వడి ♦ మచ్చరమున.

ఆ॥ రక్త నేత్రుడగుచు ♦ శక్తియుక్తుండయి, నిర్జరులను బట్టి ♦ నెట్టికొట్టి
నారు దనదు బాధ ♦ బడలేక నింగికి, బరుగులెత్తఁ డజిమి ♦ తఱిమి మరల.

చ॥ వరయమునాతటంబునకు ధ వచ్చి హరిద్దశకంబు మ్రోయఁగా
నటచి చరించుటంగని ను ధ రద్దులు బ్రహ్మఋషుల్ మహామునుల్
సురలును బ్రాహ్మణుల్ బ్రధిత ధ సూరులు తత్ఫలీ కేగుదెంచి త
త్సరసిజపత్రనేత్రు హరి ధ సన్నుతి జేసిరి భక్తితో నిటుల్.

౧౧౪

తే॥ దీనరక్షణ తత్పరా! ధ దేవదేవ! వాసుదేవ! కేశవ! శివ ధ పరమమిత్ర!
మిత్రజైవాత్మకాక్ష! వి ధ చిత్రచరిత! భువనమోహన! శ్రీకృష్ణ! పుణ్యపురుష!

తే॥ అయ్య! మావిన్నపంబిద్ది ధ యాలకించి, మిగుల సీకోసమై యిందు ధ వగచుచిట్లు
లెదురు చూచు సీపిన్నల ధ సీవువచ్చి, కరుణఁ గావును సీకగుఁ ధ గాత శుభము.

ప॥ అంత.

౧౧౫

చ॥ బకవపునందునున్న హరి ధ వారల ప్రార్థన మాదరించి పూ
నికఁ దన దేహ మెక్కువగ ధ నేర్పున సల్పఁ దదానుకుండు దా
ళక క్షతకంధరుండయి యి ధ లక్ గమలాపతిఁ గ్రక్కిచొక్కి పా
యక మఱియ హరింగొఱక ధ యత్న మొనర్చి మహాగ్రహాగ్రుండ్డె.

౧౧౬

తే॥ తీవ్రతుండంబుభాసిల్లఁ ధ దీప్రగతిని, జనియె నంతటఁ గృష్ణుండా ధ దనుజునిగని
వాలముంబట్టి కొట్టుచుఁ ధ గేల నాసగజము గొమ్మను విఱచినకరణి విఱచె.

చ॥ అవల ఖగేశ్వరుండగు బ ధ కాసురుఁ డంతము సెందె వేడ్క దే
వవితతి శ్రీహరీ! జయము ధ బాగు బలీ! యను గెల్పుదెల్పు వా
జ్ఞీవహముతోడఁ బువ్వతతి ధ లక్ వెదఁజల్లెరి నెచ్చెలుల్ హరి
బ్రవణముతోఁ గవుంగిసులఁ ధ బల్లుజేసి నుతించి రెంతయున్.

౧౧౭

ఉ॥ మృత్యుముఖంబుచుండి నిల ధ కెవ్వరిటుల్ మని వచ్చిరొక్కొ? సం
స్తుత్యుడ వీవెయంచు విబు ధ ధుల్ గొనియాడెడి లోన దైత్యునా
న్నత్యకళల్ ప్రజాధిపతి ధ నందనకృష్ణనిలోన లీనమై
నిత్యతఃజౌదె నంత హరి ధ నెచ్చెలుల్ దగి సంతసంబుతోన్.

౧౧౮

తే॥ రమ్యవత్సముల్ ద్రోలుచుఁ రాగములను, మురళితోడుతఁబాడుచుఁముద్దులొలుక
వసతిఁజనులోనఁ దోడియఁకృకులు ముందు, జేరి యిండ్లకు నలకృష్ణుఁ సేతఁదెలుప.

తే॥ పారులందఱు విస్మిత ధ భావులైరి, జనక! నావును నాలించి ధ సాహసాంక
శౌర్యధనమిధిలేసుడు ధ శాంతిదాంతి, యుక్త నారదముని కొక ధ యుక్తిబలికె.

ఉ॥ దూబఱిండిపోతగుచుఁ ధ దోయజలోచను మ్రింగి డింకి గా
రాబున వాని లీనమయి ధ రాజిలుచుండెడి వాడెవండొ? యా
పోబడి దెల్పుమంచు స్తవ ధ ముం బొనరింపగ మానినాయకుం
డా బకదైత్య పూర్వకథ ధ నంతయు తేనికి నిట్లు వాకొనెన్.

౧౧౯

❧ బకాసుర పూర్వజన్మ వృత్తాంతము. ❧

ఉ! భూపర! యీ బకాసురుడు ❧ పూర్వపుజన్మమునందునా హయ
గ్రీవనిశాటపుత్రకుఁ డ ❧ కృత్యపరాయణుఁ డుత్కలాఖ్యుడై
దేవతలఁ జయించి యిటు ❧ దెమ్మని కైకొని వారి ఛత్రమా
దేవతలంబు నేల నొక ❧ దివ్యతాబ్దము లర్థవంతుడై.

౧౨౧

ఉ! అల్ల నిశాచరేశుఁడు క ❧ శాకరనాకమునందు వీరతోఁ
జెల్లుబడిఁ జరించు చొక ❧ సింధుపయోనిధిసంగమస్థలం
బల్లన నొక్కనాడు జని ❧ యండికలోఁ గల జాజలాఖ్యు ప
ల్లొల్ల సదాశ్రమం బరిగి ❧ యుద్ధతి మీనులఁబట్టు కోర్కెతోఁ.

౧౨౨

ఆ! అందుఁ జెలఁగు మడుగు ❧ నందు గాలమువేసి, నిజమనోరథంబు ❧ నెఱిపడునటు
సల్పుకొనుచునుండ ❧ జాజలమౌనియు, గాంచి జాలిఁజెంది ❧ కరుణతోడ.

క! తగుదునని వచ్చి యిచ్చటి, కగఁచాట్లచుబెట్టి వీని ❧ హరియించెదవే ?
తగదిది దగదిది నీకో, మగవాఁడా వినుము నాను ❧ మాటలఁ బో పో. ౧౨౩

క! లేరే శూరులు ధీరులు, లేరే భూపాలకులును, ❧ లేరే మల్లుల్
లేరే దుర్గతు లిల నీ, శూరతఁజూపింపఁ జంపఁ స్రుక్కింపఁగుధీ ! ౧౨౪

క! ఇతరుల జోలికిఁ బోవక, సతతము దగినట్లు గసపు ❧ జలములఁగొని స
న్మతివృత్తి నీమడుగునక, బ్రతికెడి నీర్పుషము లడపఁ ❧ బాడియెఁజెపుమా !

తే! అని హితోపదేశమునేయఁనట్టిచెట్టు, వినియు విననట్లు జెలఁగు చాఁపనిని విడువ
కుండ నిల దుండగిండకు ❧ దండిబుద్ధి, యేమిలేనట్లు జెప్పిన ❧ నెట్లువచ్చు. ౧౨౫

ఉ! జాజలమౌని యంత సుర ❧ శత్రునిఁగన్గొని యొరిదవ్వు! నీ
తేజ విడఁ బకర్తము న ❧ తి త్వరితంబుగఁ జెందుమన్న నా
యోజఁ దదాసురుండు దన ❧ యుత్తమతేజము వీడఁ గొంగయై
రాజిలఁజూచి యట్టి ముని ❧ రాజునుజేరి నమస్కరించుచున్.

౧౨౬

చ! మునివర! జాజలా! యెఱుంగ ❧ మ్రొక్కెదఁ దప్పు క్షమింపుమయ్య! మీ
ఘనమగు సంగమం బఖిల ❧ కల్యణహారము మిత్రశత్రులం
దున ఘననీచులందు సుఖ ❧ దుఃఖములందునఁ బొన్నుమన్నులం
దున మిముబోటి యోగులకుఁ ❧ దోచదు భేదము గానఁ గాపుమా ! ౧౨౭

చ! మఱియును మీదు దర్శనము ❧ మాకు లభించుట బట్టి దోషముల్
దొఱఁగెను బుణ్యముల్ గలిగె ❧ దుష్కరయోగకృతార్థ! నీదయన్
బరము ఘటిల్లుఁగాదె యింక ❧ నన్నభరించుట నీకసాధ్యమే ?
సరగునఁ బ్రోపుమా యనుచు ❧ సన్నతులం బొనరించె నంతటన్.

౧౨౮

తే॥ సరిగ వష్టిసహస్రవ ధర్మముల దాచి, దపము జేసిన జాజల ధర్మవిదుడు
గినుక వీడి ప్రసన్నుడై ధనుజనాయ, కునకు నిట్టుల బలికె నో ధనుకరాజ!

తే॥ ఇరువదెనిదవ యుగమం దెసగుచుండు, ద్వాపరాంతమునందున ధర్మతఖండ
మందు వైవస్వతంబున నలరు మాధురవ్రజమున బృందావన రాజ ముండు.

ఉ॥ అందిల నందనందనుడు నాపరిపూర్ణతముండు నట్టి గో
విందుడు వత్ససంతతులఁ బ్రీతిని ద్రోలడివేళ వైరము
జెందుచు గృష్ణులొ గలిసి చెన్నవహింతువు సందియం బిట
బొందదు స్వర్ణనేత్రముఖ పుణ్యజనుల్ బగఁజేరరే హరి.

౧౩౭

తే॥ అటుల బలుకఁగ నుత్కలం డిటుల బకతఁ, జెంది బృందావనంబునఁ జేరి శౌరి
మింగి శత్రుత నార్జించి మృతినిబొంది, కలిసె హరిని సన్నైత్ర సత్ఫలదముగద

శ్రీకృష్ణుం డఘాసురునిం బరిహర్చుట.

క॥ అంతట హరి వత్సము లత్యంతముగాఁ ద్రోలుకొనుచు నాత్మసఖుల్ రా
వంతులఁ గాళిందీనది, చెంతకు నొకసమయమందుఁ జేరెను జనకా !

౧౩౮

ఉ॥ అత్తఁ బామురూపున న ధాసురుఁ డొక్కఁడు క్రోశదీర్ఘుడై
యెత్తిమొగంబు నోర్దెఱచి హెచ్చిన శైలమువోలె బాటలో
మత్తతఁ బండె నద్ది గన మాధురకాననసంచరిష్టు గో
పోత్తములెల్ల రేగ నల యుక్కరి డక్కున మెక్క గక్కున.

౧౪౦

ఉ॥ వారిని రక్షసేయ బల ధద్రుయుతుండయి వానిలోనికా
శౌరి సనకా నిశాచరులు సంతసమందిరి గుందిరెల్ల బృం
దారకు లార్తనాదములు తత్ప్రియమండలిఁ గల్గె నంత ల
క్షీరమణుండు యోచనము జేసి తదాసురదేహ మందున.

౧౪౧

తే॥ తన శరీరంబు బెద్దగఁ దద్దజేసి, వానిప్రాణంబులల్లాడఁ బట్టి తలను
భిన్నముగఁ జేసి స్వజనగో వితతిగూడి, వచ్చె నీవల కాదై త్య వరుడు సచ్చె,
అ॥ అంత వానితేజ హరియందుఁ జంచల, ఘనమునందుఁ గలియు కరణిఁగలిసె
విరుల నెల్లసురలు గురిసిరి నరవరా !, యనగ నతఁడు మునిని నడిగె నిట్లు.

అఘాసుర పూర్వజ స్త వృత్తాంతము.

ఉ॥ వీడెవఁడోకదా యెటుల విష్ణువునందున లీనమయ్యె వీఁ
డేదవసించు బ్రాహ్మణిని నెట్టిది వీనిచరిత్ర ! శ్రీహరి
వేడక వైరయాపమున వింతగఁజొచ్చున నెల్లబో ! యీ
జాడ నెఱుంగఁ గోరితిని సత్వరమే వచియింపు నారదా !

౧౪౪

ఉ॥ ఆవలఁ దన్మునీండుఁ డిటు లాడెను భూవర ! వీడు శంఖుడ౯
దేవగణారిపుత్రకుండు దీర్ఘ బలుం డఘనామధేయుడు

యావనదర్శితుండు మద ధ నాకృతిభాసురుఁ డన్యనిండకుం

డావిలభావభావితుఁడు ధ నై తొలిజన్మమునందునం దగుఁ.

౧౪౫

౪౧ మలయాచలమున నాతం, డలఘుతపంబాచరించు ధ నష్టావక్రూ

లులితశరీరిఁ గురూపిని, నలయక యొకతటినిఁజూచి ధ హాస్యమొనర్చెఁ.

౧౪౬

౪౨ హాసముఁ బొందిన తన్ముని, రోసముతో నోరిదఃష్ట ! ధ రూఢిగ నీకా

యీసడము నిడెడి సప్తపు, వేసము దగుగాతమని శ ధ పించెను జనకా !

౧౪౭

౪౩ పదపడి నాతఁడల్ల ముని ధ పాదములక బడి భక్తివేడ స

ద్భృదయుఁ డతండు నెమ్మిగని ధ దేవవిభుండగు కృష్ణుఁడెల్ల నీ

యదరమునందునక జెలఁగి ధ యుక్తఁడగించునొ యట్టివేళ నీ

వదిర ! యనంగ దివ్యునుగు ధ నాకృతి జెందెద వోరి యాసురా !

౧౪౮

౪౪ స్పష్టముగ నట్లు జెప్పఁగఁ, గట్టోరగరూప మతఁడు ధ గని క్రమ్ముల నా

విష్టపనాథునిఁ గలిసెఁ ద్రి, విష్టపనాస్తవ్యు లంద ధ వీల్గానివిధిఁ.

౧౪౯

౪౫ వత్సబకశంఖదైత్యాఘ ధ వక్త్రములను, జొచ్చి క్రచ్చుట నీవల ధ వచ్చిమనిన

కృష్ణసంగతిఁ గ్రమముగాఁ ధ దృష్టతోడ, విని యశోద దిగులుపడి ధ వేగవడుచు

తే నగరవాసుల నందోప ధ నందవరుల, నందు వృషభాను గోపక ధ బృందములను

రోహిణిం గళావతిఁ గృత్తి ధ వాహకులను, బెద్దలను బిన్నలను బిలి ధ పించి చేర్చి.

౪౬ మనవ్రజమం దుపద్రవ మ ధ మందముగా జనియించె నంచు వే

మనము మనంబునం దలఁచి ధ మంచిదటంచు వచింప నీస్థలం

బున కరుదెంచియుంటి మది ధ వోయిన యట్టులఁ దోఁప దిందునక

గనుక నిఁకేమిసేయనగుఁ ధ గట్టిగ యోచనజేసి చెప్పుడి !

౧౫౦

౪౭ నాతనయుండొ చంచలుఁ డ ధ నారతమాడెడివాఁడు పిల్లలో

యాతత మర్కటాభులు గ ధ చా ! యిక నాడుటా దూరమందు నా

చేతలొ ప్రాణహారములు ధ సిక్కుడు వాడిక నేమొనర్తు మీ

ర్భాగితిగఁ గాంచి సత్పదముఁ ధ బల్కుడి ప్రేముడిఁబట్టి బ్రోవుడి.

౧౫౩

౪౮ కొలఁది దినాల క్రిందటను ధ గుల్మితుఁడొ బకదానవుండు నా

లలితకుమారుఁ జంపఁగ వి ధ లక్షణతుండముతోడఁ బైకి రా

నలవిధి వానిఁ దప్పుకొని ధ యాయువుతోఁ దగెనంట వత్సు బా

ధలఁ దొలఁగించుకొంచు నెటా ధ ధారణిలో మననంట నక్కటా !

౧౫౪

౪౯ మఱి యఘాసురహింసల ధ మాన్ముకొంచు, బ్రతికిబ్రతుకనియట్టులఁ ధ బరఁగెనంట

బ్రతిపదంబున నీరీతి ధ బాధలెల్ల, గలుగు చుండఁగ నిచట నే ధ కరణి నుందు ?

౫౦ ఇదిమొదలు వత్సములఁ గావఁనేను నాదు, కొడుకు వెలుపలకంప నోగోపులార !

యనుచు నేడ్పుయశోదను ధ గనుచు నందుఁ, డాశ్వసించియు నిట్టుల ధ ననియె జనక !

ఉ॥ నచ్చెలి! గర్భనూత్తుల ము ధ నిప్రకరోక్తుల బ్రాహ్మణోక్తులఁ
గ్రచ్చుట విస్మృతింబొరయఁ ధ గ్రాలితివో! భ్రమజెందియుంటివో!
మోచ్చిన పిచ్చిజెందితివో! ధ యేమియొకాని సుతుండు గీడులఁ
విచ్చును గాన దానములఁ ధ బ్రీతినొసంగుము మంగళార్థమై.

౧౧౭

చ॥ అనఁగ యశోద పాటులకు ధ నర్థధరానవరత్న దానముల్
బొనరిచి స్వీయభూషణస ధ మూహము సాగ్రజుడైన యాత్మపు
త్రునకిడె లక్షధేనువుల, ధ స్థూలవృషాయుతముఁ, ద్విలక్షమూ
ల్యనయవరాన్నరాశుల న ధ నర్థ శరీరి నొసంగె నందుఁడుకా.

౧౧౮

శ్రీరామకృష్ణులు పాశుపాల్యం బొనరించుట.

చ॥ పదపడి గోపకాజ్ఞ నవ ధ భావజయపులు బాపతాపద
ర్మదరహితుల్ మనోహరులు ధ రామరమేశులు పాశుపాల్యముఁ
వదలక చక్కఁగా సలుపు ధ పద్ధతి నొప్పుచు నీమజోడునం
గుడినిన వారినిం గలిసి ధ గోవులఁ ద్రోలఁగసాగి రంతటకా.

౧౧౯

తే॥ సర్వకల్యాణకరములౌ ధ సారభేయులు నిరుప్రక్కల ముంగల ధ వెచుకఁజెలఁగి
నందనందనబలరామ ధ సుందరవద, నారవిందముల్ జూచుచు ధ సౌరుమీతె.

సీ॥ చిన్నారిపొన్నారి ధ పొన్నున రవలను, బన్నిన దండలు ధ ప్రభలనీన
నపరంజిచిటుగజ్జె ధ లందియల్ మొదలైన, సొమ్ములయుంకృతుల్ ధ గ్రమ్ముకొనఁగ
విన్నువాఁడను నంచ ధ వెల్లగుట్టుమ్మై జెౌ, దంతిని మించిన ధ కాంతు లలర
బలిసినప్రక్కలు ధ జెలువంపు నడుమును, నడవడి రూపును ధ గడలుకొనఁగ

తే॥ రెండుతూములపాలనుబిండఁగలుగు, మంచిపొదుఁగు వెలుంగఁగఁమలయుచుండు
దొడ్డగిడ్డులు వెన్నుని ధ తోడఁగూడి, నల్ల వలువతొల్పుఁగనుచు ధ నడవఁదొడఁగి.

తే॥ అందు నెఱ్ఱని బొట్టుల ధ నరుణపాద, ములను బచ్చని తోఁకలఁ ధ బొట్టికొమ్మ
ల మఱిఁ గైలాసనిభశరీ ధ రమును గొప్ప, కోడెలనుగల్గు నావులు ధ గొన్నియుండు

చ॥ మఱియును గొన్నిధేనువు ల ధ మందఘనద్యతిభాసురాకృతి
న్వృణులును గొన్నిపాటలము ధ నక హరితంబునఁ గొన్నియాలు బు
గరువలె మేరుపర్వతము ధ కైవడిఁ గొన్నియుఁ గొన్ని వింతయై
న రుచుల వెల్గుఁ గొన్ని యరు ధ ణంబున రాజిలుచుండు వెండియుకా.

౧౨౩

తే॥ కపిల వర్ణమునంగొన్ని ధ కపిశవర్ణ, ముందుఁ గొన్నియు నుండును ధ సుందరము
గంగఁడొలునుబొల్పారఁగ్రాలుఁగొన్ని, బొడుగుకొమ్ములఁగొన్నియుఁబొల్పుఁగాంతు

తే॥ వక్రశృంగంబులఁగొన్ని ధ వణలుహరిణ, శృంగసమశృంగములఁగొన్ని ధ సెన్నుమీఱు
గుంభికుంభసమాన క ధ కుదముల బల, మునను జెలఁగు నాబొతులు ధ దనరు నందు

చ॥ అభయముగాఁగ రామహరు ధీరావల గోవులఁ ద్రోలువేళలఁ
సభమున సర్వవిప్లవము ధీరావతిభావములై జగన్మహా
విభులయి రమ్యపంకజకు ధీరావతిమణి జీవితేశులై

ప్రభవము గాంచి మించు రవి ధీరావతిభాగి వెలింగి రోవిభా! ౧౬౬

చ॥ ప్రతిపదమందునం జెలఁగు ధీరావతిపచ్చిక బైళ్ళజొచ్చి స
మృతమున మెక్కి తృప్తిపడి ధీరావతి జలంబులఁ గ్రోలి స్వీయవ
త్సతతులఁగూడి నిక్కి బల ధీరావతి చుట్టునుముట్టి అంకెలఁ
సతతము వేయుచుఁ బనిని ధీరావతి గిట్టులు వెండి గిట్టులు. ౧౬౭

వ॥ అంత గోపాలకుండగు శ్రీకృష్ణుం .దాతృసఖులం గూడి యమునాతీర
విభాసురంబును, దాలహింతాలతమాలప్రవాళ రసాల నురసాల నక్తమాలనింబ
జంబు జంబీర కపిధాశోక పున్నాగ నారికేళ నాగరంగనీప కడంబ కదళాశ్వత్థ
బిల్వఖర్జూర భూర్జక్రముక ఖదిర పిచుపిచుల కుందారమందార కోవిదార దేవదారు
పలాశప్లతాది నానావిధ ఫలవృక్షసమాకీర్ణంబును, మాధవ్యాదిసకల లతాసంభృ
తంబును, మధురాంబుపూరితనిర్ఘరదరీయుత గోవర్ధనాచలేంద్ర విరాజమానం
బును, జత్వంతిదారామపరీవృతంబును, నేత్రపర్వంబును నగు బృందావనంబునం
జొచ్చి యచ్చటఁ జెలంగు శుకపిశాచికాపారావత కోకిల పుంస్కీకిల కోక
మరాళ మయూర మత్తమధులితాది కలనాదంబుల హాయి నాలించుచుఁ బారిజాత
పాటల చంపక హరిచందన కుందసౌరభంబుల నాఘాణించుచు మెడనంచ నక్కఱ
లేనియట్లు పెచ్చుపెరిగి యిచ్చను గలిగించు లేపచ్చికబయళ్ళ నాలంద్రోలుచు
రమణీయంబు లగు నైకతంబులఁ గ్రీడించుచు మధువనంబునను, దాలవనంబునను,
దివ్యకామవనంబునను, గుముద్వనమందును, నందీశ్వరాచలప్రాంతస్థవనంబునను,
గుళవనంబునను, లతాజాలసంపన్నంబై మహాపుణ్యకరంబై భాండీరోద్యానోప
వనంబై దైవాట భద్రవనంబునను, లోహార్గళవనంబునను, మణియుఁ దత్పరి
సరస్వతవనోపవనంబులం దెల్లడలచు నేకకాలంబున నొక్కపగిది గోపాలనం బనేకా
కృతులం దాల్చి యొనరించుచు సాయంకాల మగుడు నాలను మందగాఁ గూర్చి
కేలం బెత్తమును, శీర్షంబునం బింఛంబును, విశాలవక్షంబునఁ దారహారములును
మెడియుఁ దత్తదవయవోచితాలంకారంబులు దళితళలాడ రాకాపూర్ణేందునుండ
రంబును, నిందిరానందసంధాయకంబును, నగు నగుమోమునం జెలువాటి బింబం
బును, దినావసానాంచితదినమణిబింబంబును, హసించు శోణవర్ణంబున వెలుంగు
నోవ్వంబులందు సకలాపశబ్దబ్రుజ్జప్రభంజనవంశిని లగించి మించి జగన్మోహనుండై
మోహనరాగంబు విరాగులకు సయితం బనురాగంబు గలుగునట్లు బాడుచుఁ

గ్రమ్మటి గోరజంబు లాకాశంబునం బర్వ సందరాజప్రజంబునకు వచ్చుచున్న వృత్తాంతంబు గోపకాంత తెటింగి యాతురంబున. ౧౬౮

తే॥ గృహమునందలి కష్టముల్ గెంటుటకును, సంతసంబును బొందఁగాఁ స్వాంతమందు మఱువరానట్టి కృష్ణుని మఱలఁజూడ, నెంచి హరియున్నచోటికి ధ నేగి రంత, ౧౬౯

ఉ॥ సందుల నాలఁ ద్రోలుచును ధ సాహసికుండయి సెంహదృష్టితో బండుగులుగ దమిగ గనఁగ ధ బాలకరీంద్రవిలాసయానుఁడై యందముచందము నల్లిగి ధ యట్లిటులగ దిరుగాడు ముద్దుగో విందుని నందనందనుని ధ వీక్షణలృప్తిఁగఁ గాంచి రాసతుల్. ౧౭౦

ఉ॥ ధేనురజోవిరాజితుఁడు ధ దివ్యఘనద్యుతిభాసురుండు జాం బూసదతారహార మణి ధ భూషితుఁడుగ గనకాంబరుండు వం శీనినదాంచితుండు సర ధ సీరుహనేత్రుఁడు భూసుఖోరుసం ధానచణుండు కృష్ణుఁడు స ధ లేంబును మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడుగ. ౧౭౧

తే॥ తొలుత శ్రీహరి బుధవార ధ కలితకార్తి, కసితపక్షావృత్తిమీతిధిఁ ధ బసులఁబ్రోవ గుదురుటంబట్టి యయ్యది ధ గోపకావృత్తిమియని బుధులండు గుణసాంద్ర! ధ మేదిసీంద్ర!

చ॥ అమృతముగాఱు మోముగల ధ యచ్యుతుఁ డొక్క దినంబునందు నే మమున స్వమిత్రు లన్నయును ధ మైత్రిని వెన్కొనఁ ద్రోలు చల్ల గో సమజముఁ దాలకాననము ధ సన్నిధికేగెను గాని దాని మ ధ్యమమున ధేనుకుం డనడి ధ దానపుడుండఁ బ్రచండశక్తితో. ౧౭౩

❧ రామకృష్ణులు ధేనుకాసురుని జంపుట. ❧

చ॥ అల హరిమిత్రు లద్దివిని ధ యందునఁ జేరక పోయి రంతటగ బలి హరియన్నయైన బల ధ భద్రుఁడు రాద్రము సాహసంబునుగ గలుగఁగ దానిలోనికి ను ధ కంబుగఁ జేరుచుఁ దాలసత్ఫలం బులఁ గొనుకొర్కి నల్లెడలఁ ధ బూర్తిగఁ దిర్గి చెలంగి యొక్కెడగ. ౧౭౪

ఉ॥ నల్లనిపట్టుపుట్టముల ధ నాణెముగాఁగటిఁ గట్టి తాళునుగ గొల్లలుగాఁ జెలంగు ఫల ధ కోటు లిలంబడ రెండు చేతులగ బెల్లుగఁబట్టి యూపఁ బృథి ధ వీసలి నయ్యవి రాల వానిఁ గొం చుల్లస మొంది బొబ్బనిడఁ ధ నుర్వి వణంకఁగ గుండ నీరుగా. ౧౭౫

ఉ॥ అంతఁ బతత్ఫలారవము ధ లావనినుండిన కంసమిత్రుఁ డ త్యంతబలుండు క్రూరుఁడు ఖ ధ రాకృతియుక్తుఁడు ధేనుకుండు ఘ స్రాంతరమందు నిద్రిలు మ ధ హాసురుఁడెంతయు వించు నట్టె లో కాంతకకోపరూపుడయి ధ యాబలుఁ గన్గొని దువ్వి మీసల్. ౧౭౬

- ఉ॥ చేరుచుఁ బశ్చిమాంధ్రులను ధీ సీరియెడన్ వడిఁగొట్టి సారెకున్
సారెకు గార్థభస్మనము ధీ సల్పుచుఁ బాటుచుఁ బైకివచ్చుటల్
సీరియుఁగాంచి లీల నెక ధీ చే నల దానవపశ్చిమాంధ్రుల
వ్వారిగఁబట్టి రోసమునఁ ధీ బాటఁగ వైచెను దాలశాఖపై. ౧౭౭
- చ॥ విసరివ వెంటఁ దత్పృథుల ధీ వృక్షముగూలెను దానిరాపిడిన్
బసచెడి ప్రక్కచెట్టు లిల ధీ పైఁబడ నదృశమయ్యె ధేనుకుం
డసమునఁ దిద్ది లేచి హరి ధీ హస్తములం గొని యామడన్ బడన్
విసరె గజంబు లాతికరి ధీ వీఁకను నెట్టినయట్లు భూవరా ! ౧౭౮
- చ॥ తదుపరి రాహిణేయుఁ డల ధీ దానవునిం గొని క్రిప్పి భూమిపై
సదమదమొంద బాఁడె నల ధీ సంహతిఁ దద్దనుజంకు శీర్షముం
జదియఁగ సొమ్మసిల్లి త్రుటిఁ ధీ జట్టనఁ గ్రమ్మట లేచి చూచి దు
ర్మదపరిపూర్తమూర్తియయి ధీ మండి మహత్తరతస్సృధంబునన్. ౧౭౯
- చ॥ శిరమున నాల్గుకొమ్మలను ధీ సృష్టినొనర్చుచు గోపబాలురన్
బారిఁబారిఁ గ్రుమ్మిక్రుమ్మి పలు ధీ పోకలఁ బోయెడు వారిఁ గాంచి స
త్వరగతి డాయుచున్ బాడిచి ధీ బాధలఁ బెట్టుచుఁ గొట్టి చట్టన్
ధరఁ బడఁ నెట్టఁగాఁ దొడఁగె ధీ ధార్మికవర్య ! యనంతరంబునన్. ౧౮౦
- తే॥ నైకటికులును హరిసఖుల్ ధీనయచణులును, దంటలై ననుబలుఁడు, శ్రీధాముఁడింక
స్తోకుఁడును నితరు లాతనిఁడుండగముచు, గాంచి పరికరంబులఁ గొంచుఁగదలి రంత.
- క॥ శ్రీధాముఁడు దండమునన్, బాఁడెను నుబలుండు ముష్టి ధీ వానిని మొట్టెన్
మోఁడెన్ స్తోకుఁడు ద్రాటను, నాదట నంశుండు నతని ధీ నడుగునఁ దన్నెన్.
- తే॥ మఱియుఁ దేజస్వి నామకోద్ధరబలుండు, రహిని నర్థచంద్రప్రహరముల శాస్త్ర
చోదితంబగు విధమునఁసలిపి బలిమి, వెంటనంచెచు మిక్కిలిఁకంటుతోడ. ౧౮౩
- తే॥ అర్జునుండను గోపకుండుతనిఁ ద్రోసె, బాదమున విశాలర్షభఁబలుఁడు గొట్ట
బంతితోడ వరూధపుఁడుతిబలమునఁ, దద్దనుజవర్ణుఁ బ్రహారిఁచెఁదశ్వరమున.
- క॥ సావాసంబునఁ జేవను, నావెన్నుని మెప్పుగాంచి ధీ యండనుగల యా
దేవప్రస్థుండా దు, రాభవాన్వితదైత్యు చెంప ధీ లక్ వాయింఁచెన్. ౧౮౪
- చ॥ పదపడిఁ గృష్ణచంద్రుఁడు న ధీ పారబలంబున రెండుచేతులన్
ద్రుదశరీపున్ గ్రహించి సారి ధీ దిన్ బయికెత్తుచు డించి క్రిందికిన్
మద మణగంగఁ ద్రిప్పి పలు ధీ మాటులు నెట్టన గోప్రవర్ధనా
ఖ్యుఁడనరు కొండపై విసరె ధీ నంతట ధేనుకదానవేంద్రుడున్. ౧౮౬
- తే॥ రెండుగడియలు గడఁబట్టి ధీ లేచి మఱల, మేను బాడించుకొని హతిమిశ్రితమైన
మోముఁ దుడుచుచుఁ బొగరునఁబూర్ణదీర్ఘ, శృంగములఁ గృష్ణుఁడైకొనిఁగినిగిజేరె.

చ॥ తదుపరి లక్షయామడలు ధాటినమీదట నాతఁ డందునఁ
గదనము గృష్ణుతో నలుపఁ ధా సతఁ డాతని రెండుచేతుల
నదియఁగఁబట్టి భూమిపయి ధా నాడులు చూర్ణముగాఁగ మూర్చిలఁ
గొదకొని నెట్టె నంత నల ధా కొంటయు వెంటనె లేచి కంటునఁ.

౧౮౮

ఉ॥ శృంగములఁ హరిఁ బూడిచి ధా చిత్రతరంబుగ గోప్రవర్ధనో
త్తుంగనగంబు మూలముల ధా తోడఁ బెకల్పియుఁ గృష్ణునెత్తిపై
ఖంగన వైచెఁ దోడుతనె ధా కంజదళాత్ముఁడు దానిలాగి కొం
చంగుగఁ దిద్ది వానితల ధా యందునఁ ద్రోసెను భార్యశ్వరా !

౧౮౯

చ॥ మఱల నిశాటుఁ డామల స ధా మర్ధతఁ గైకొని వేసెఁ గృష్ణుపైఁ
దిరిగి తదబ్జనేత్రుఁ డల ధా దివ్యగిరిఁ గొని పూర్వరీతిఁగ
ర్చురశిరమందు వైవ నల ధా పుణ్యజనుండును దిద్ది కిన్కఁ ద
ద్దిరిగొని శౌర్యపై విసరి ధా కేచుచు నార్చుచుఁ బూటి టివ్వునఁ.

౧౯౦

ఉ॥ హేతిసమన్వశృంగముల ధా నిద్ధబలులఁ బలుఁగ్రుమ్మి పాదసం
ఘాతములఁ హరిఁ సలపి ధా కంధులు ఘూర్ణిల సర్వనిర్జరుల్
భీతిల భూమిమండలము ధా వెట్టి వకావకలై చెలంగఁ బెం
గూతనువేయ నా ముసలి, ధా కోపపరీతమనస్వియై వెనకఁ.

౧౯౧

చ॥ గడుసున ధేనుకాసురుని ధా గట్టిగఁ జేతులఁబట్టి భూమిపైఁ
జెడఁబడఁ గొట్టి సామృత్తిలఁ ధా జేసి మఱిఁ గొని వజ్రకల్పమా
పిడికిట మొట్ట డమ్మచియై ధా వేల్పులు నందనజాతపుష్పముల్
దడదడఁ జల్ల సాగిరిగ ధా ధైర్యపరాక్రమసాహసాంచితా !

౧౯౨

తే॥ మృతక శేబరమందునఁ మేఘమందు, మెఱపు నరణిని నగ్ని యాపరునియందు
నఖిలజగములు జనియించునట్లు లోకఁడు, వింతగా బైలుదేరి బల్లేడ్కఁబోడ.

సీ॥ చామనచాయయుఁ ధా జక్కని పుట్టముల్, పద్మమాలలు సాలఁ ధా బరఁగుచుండ
వేయిచక్రంబుల ధా విరవముల్ దగ వేయి, ధ్వజములు మిక్కిలి ధా భాసిలంగ
బంగరుసామ్మల ధా ప్రభలుమించెడి గొప్ప, రతనముల్ మిక్కిలి ధా రాజిలంగ
లక్షపార్షదులును ధా లక్షచామరములు, బదివేలగుఱ్ఱముల్ ధా వఱలుచుండ

తే॥ దివ్యయోజనవిస్తీర్ణఁ దేహమొంది, స్రగ్వియై మనోయాయయైఁ రాహిణేయ
హరులకుం బ్రణమిల్లియునప్పు డచటఁ, ఘనరథంబెక్కి గోలోకమునకుఁ జనియె.

ఉ॥ ఈగతి ధేనుకాసురునిఁ ధా గృష్ణబలుల్ వధియించి తమ్ము నా
గోగణగోపకోత్కర మ ధా కుంతితరీతినిఁ బ్రస్తుతింపఁగా
వేగమ వారినిం గలిసి ధా వేమక నిండఁకుఁ జేరసాగిరో
యోగిజనప్రమోదకర ధా యోగ్యచరిత్ర విభూషితప్రభూ !

౧౯౩

క॥ నావుడు జనకుం గిటులనె, నోవిబుధా ! ధేనుకాఖ్యుఁ డుత్తమగతి నే
యేవిధిఁ జెందెనొ తొలి జని, లోపిఁడెవ్వఁడో దయఁ బలుకుమా ! తెలియక.

క॥ అనవుడు నారదముని యిట్లనియెను నో జనకరాజ ! యాదిమజని నీ
దనుజుఁడు జరిపిన వృత్తము, వినుమా ! యనుమానమేల ? వినిపింతుఁజూమి !

❧ ధేనుకాసురపూర్వజన్త వృత్తాంతము. ❧

చ॥ ఉలిపి విరోచనాసురకు డ్ధృతిఁ బలిపుత్రకుండునై
నలిగ వసించు సాహసిక డ్ధామకుఁ డీతఁడు గంధమాదనా
చలమున వాసముగ సలిపి డ్ధామకుఁడై పదివేల లేమల
స్థలిసి మనోజరంగమున డ్ధామము సల్పెడి కాలమందునక.

౧౯౮

ఉ॥ భామల నూపురంబుల ర వంబులమ్రోయ, గుహంతరంబునక
నేమముతోడ నుండెడి ము డ్ధామకుఁడగు దుర్వసుండు స్వీ
యామితయోగభంగుడయి యంఘులఁ బాదకిలక ధరించి ని
ర్ధామ కృతానురూపమును డ్ధామకుని యప్పినిఁగేలఁ బట్టియక.

౧౯౯

క॥ మీసల మెలియంబెట్టుచు, రోసమునక వాని డాసి డ్ధామకుల నో
వేసరి ! ఖరరూపము నీ, కీసమయము నందునె ఘటి యించుతఁ బలువా !

తే॥ కానిచో నీవు తపమునఁ డ్రాలువాని, నన్ను వృద్ధు నొనర్తువే డ్ధామకులకుఁ
గావరం బెక్కియంచెనే డ్ధామకుని, దుర్వసుండుని యెఱుంగ వేత్రొక్కివినుతు.

క॥ అనవుడు సాహసికుండును, విని తన్నుని పాదములను డ్ధామకుని ననుక
నెనరున నా యపరాధము, లను నోరిచి ప్రోవుమో యి డ్ధామకుని ధేంద్రా !

ఉ॥ ఈరహి వేడ మానివరుఁ డిట్లనె నాలుగులక్ష లేండ్లుగా

భారతవర్షమం దలరు డ్ధామకుని పాదములమండలస్థిత
శ్రీరమణీయతాళవనిఁ జెందెడి శౌరిసమేతసీరితోఁ

జోరి నశించి నిక్కముగ డ్ధామకుని జెందెద వోరి యాసురా !

౨౦౩

తే॥ అటుల ముక్కొప్పియైన వు డ్ధామకుని, మరలఁగరుణింప నాదై త్య డ్ధామకుఁడుగార్థ
భాకృతింబొంది ధేనుకాఖ్యాయముఁ దాల్చి, యుక్కురుల లోన మేటియంచుగ్గడింప.

క॥ తాలవనంబునఁ జేరుచు, గాలంబుచు గడపుచుండి డ్ధామకుని
నీలాంబరకరముఖమున, నీలిగి యటు ముక్తి జెందె డ్ధామకుని దద్దవిభూ !

౨౦౪

క॥ హరి స్వయముగఁ జంపమికిక, వరకారణమేది యనినఁ డ్ధామకుని కో
“ వరచరితా ! నీకులమే, తరుణమునక జంప ననుచు డ్ధామకుని మే ”

❧ శ్రీకృష్ణుండు కాలియ మర్దనంబు జేయుట. ❧

చ॥ మఱియొక కాలమందున ర మా విభుఁడన్నను రామువీడి త
త్సరభులఁ ద్రోలుచుక జెలుల డ్ధామకుని యట్టి కళిందజా తటం

బరమునఁజొచ్చెఁ దన్నది వి ధి మౌవృతవారులఁగోలి వెంటనే
పరవశతఁ బశుల నడియె ధి వ్రాలిరి తద్ధరిమిత్రు లద్ధరిఁ.

౨౦౨

క॥ ఆపుండరికనేత్రుఁడు, గోపాలక గోగణంబు ధి గూఁతు గని సం
తాపింపక దయఁబ్రోచెను, నాపోడిమి విస్తరింతు ధి ననఘా వినుమా ! ౨౦౪

ఉ॥ ఎప్పుడు మిత్రగోప్రతతు ధి లేమి యెఱుంగక యందుఁగూలెనో
యప్పుడు శౌరి వారు గడు ధి పారఁగఁద్రాగిన వారిలో విషం
బొప్పుటగాంచి పుట్లముల ధి నొద్దికఁగట్టుచు నెక్కి నీపముఁ
దెప్పునఁ దత్తరంగణిని ధి దేకువ దూఁకె గుభాలునఁ విభూ ! ౧౦౯

తే॥ తత్పతనమునఁ దన్నద్యు ధి దకము గలఁతఁ, బాటి నల్లడలందునఁ ధి బర్యే నప్పు
డందుఁగల కాళియాహిగృ ధి హంబునాశ, నంబుగాఁ దొడంగెను తత్ప ధి రంబునందు.

ఆ॥ కాళియోరగుండు ధి గనలుచు వంద భో, గముల విప్పి విషముఁ ధి గ్రక్కియక్క
మలనయను దాసి ధి యలఘుదంష్ట్రలతోడఁ, గొటికి బాహువులను ధి నెటిగఁ గప్పె.

ఉ॥ లంత ఘనాఘనాభుఁడు ని ధి జాపఘనంబు ఘనంబొనర్చి య
శ్యంతబలంబుతోడ నల ధి వ్యాళము కప్పుచు దుల్చి కేలఁ బు
చ్చాంతముఁబట్టి గిర్గిరున ధి నౌర ! యహా ! యనఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి యా
వంతను ద్రొక్కి శాతశత ధి బాణములఁ బటపె నరేశ్వరా ! ౨౧౨

ఉ॥ ఆనలఁ గాళియుండును భ ధి యంబును గొల్పుచుఁ దిర్గి రేగి యా
శ్రీవిభు వామహస్తముఁ గ ధి సిఁ గ్రహియించె ననంతరంబునం
దావన జేతుఁబండు గుడి ధి హస్తముతోఁ దనువీడ దానినిఁ
జేవను గొట్టి తాడ్డువలెఁ ధి జేకొని యేచుచుఁ ద్రోసెఁ దన్నదిఁ. ౨౧౩

చ॥ పదపడి తద్భుజంగవతి ధి పంతముతోఁ జరుదెంచి శ్రీరమే
శు దరికి నేగ నా ఘనుఁడు ధి సూచి రయంబున దాని వాలముఁ
విడిలిచి త్రోసి రోసమున ధి భీమనిశాతశతాశుగంబులఁ
గొడకొని నైవ నాతఁడును ధి గొంకక క్రమ్మఱ నమ్మహాత్మునిఁ. ౨౧౪

ఉ॥ దాయుచుఁ గోటలఁ గలది ధి ధావనమెత్తెడి లోన నట్టి నా
రాయణమూర్తి పూర్ణబల ధి రాజతుండె యల కాళియాహి నా
హా ! యనఁ జేతఁబట్టి తన ధి యాయతముప్పిని మొట్టె దానిచే
నా యురగంబు తన్నిమిష ధి మందునఁ దాళక పొంది సొమ్మునఁ. ౨౧౫

తే॥ వందమొగములఁ గ్రిందికిఁవంచి తనకు, నభిముఖంబుగఁబడుట బ్రహ్మాండనాయ
కుండగు హరి గాంచి తన్మణిఁజోటిరుచిర, ఫణములం దెక్కి మురళినిఁబట్టె నంత.

ఉ॥ నాటకరంగమం దలరు ధి సర్తకుకైవడి వేషముఁ జగ
న్నాటకసూత్రధారి హరి ధి నవ్యవిధంబునఁ దాల్చి సుస్వరం,

బాట, లయల్ సెలంగ విలు & ధావలి మెచ్చుచుఁ బుష్పవర్ష మే
లోటును లేనటుల్ గురియ & లోలుభతఁ గడుఁ బాడె వంశితోఁ. ౨౧౨

ఉ! వెండియు మాధవుఁ డటుల & వేసుక గానము సేయుపట్టునఁ
దాండవసన్మహోత్సవగ & తప్రతిభాభ్యమహానటాభుఁడై
దండి లయాదియుక్తగతిఁ & దద్దఁ బదంబులవేసి భోగములే
జెండఁ గడంగ నచ్చిలువ & చెల్వలు వల్పల నశ్రు లొత్తుచుఁ. ౨౧౩

శ్రీ కాళియసత్పులు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట.

క! చని యల హరిపదములఁబడి, వినవే చెవియొగ్గి మాదు & విన్నపము దయఁ
గనవే చల్లని చూపునఁ, గొనవే మావందనముల & గోపాలమణి! ౨౧౪

క! విన్నారము నీ మహిమముఁ, గన్నారము గన్నులారఁ & గరుణాధరడా!
యన్నారము నీ కృపకై, యన్నారము మమ్ముఁ గావు & మని జగదీశా! ౨౧౫

క! ఘననిభ! యభయశుభప్రద! వనమాలీ! కనకచేల! & వంశీలోలా!
వనజాతపత్రలోచన! వనజాసనమదనజనక! & వననిధిశయనా! ౨౧౬

ఉ! జిష్ణుముఖామరప్రతతి & సేవ్యపదాంబుజ! యంబుజోదరా!
జిష్ణుముఖస్వబంధుహిత & శేఖరపోషక! కాస్తుభాదిరో
చిష్ణు! యలంకరిష్ణు! బహు & చిత్రచరిత్రమనోజ్ఞ! ప్రాజ్ఞ! శ్రీ
కృష్ణ! కృపామతిం గననె & యీవిఁకఁ బ్రోవనె మమ్ము మా పతిఁ. ౨౧౭

ఉ! చూచితి మాత్రిలోకములఁ, & జూచితి మేడుసముద్రము, లృజిక్
జూచితి మేడుకొండలను & జూచితి మెల్ల ధునీవతంసముల్,
జూచితి మెల్లచోట్ల, జిత & సూర్యశశిద్యుతి! నీవు దప్ప నే
ర్పొచెడివారు లేరు నుమి & ప్రోవును! మా పతియైన కాళియుఁ. ౨౧౮

క! పతిభిక్ష మాకుఁ బెట్టుచు, ద్రుతమున రక్షింపుమయ్య & ద్రుహిణాండసమా
హితవిపులోదర! యని సంస్తుతిఁ జేసిరి కాళియుండు & సూచి నతుండై. ౨౧౯

క! దీనజనావనతత్పర! నానెరసు క్షమించి రక్ష & ణము సేయును! రా
ధానాయక! యనివేడఁగ, నా నలినాక్షుండు వల్కె & ననుకంప నిటుల్.

తే! కాళియాహ్వయభోగింద్ర! & కాతుకమున, మిత్రపుత్రకళత్రస & మేతుండవయి
లెమ్ము రమణకద్వీపంబుఁ & బొమ్ము నీకు, నెట్టిలోపంబులేదని & యెఱుంగు మందు.

ఉ! తత్పరగేంద్రబాధ లటఁ & దప్పక కల్గునటంచు నెంచెదో
తత్పరితాపమొందకుము & తద్భలి, త్వద్వనితా స్తనోల్లస
స్మత్పదపద్మతాంఘసన & మంచితమంచుఁ దలంచి మెచ్చి యా
పత్పథమందుఁ ద్రోయఁడని & భావమునందున నమ్ముమో ఘో! ౨౨౦

ఉ! అంతటఁ గాభియోరగము ధ నా హరికిఁ గిడిగిల్పొనర్చి వే
కాంత, స్వబంధువుల మొదలు ధ గాఁ గలవారలఁగూడి యల్ల ద్వీ
పాంతరమొందె నంత ఘణి ధ యందు ముకుందుఁడు సిక్కికొన్న వృ
త్తాంతము విన్న నందముఖ ధ తద్వృజివాసులు సర్వ లాదతోఁ. ౨౨

వ! తద్బాలకృష్ణుం డున్న ప్రదేశంబున కరిగి తద్యమునాతరంగిణి నిగ్గ తుండై
యద్దరిపైఁ బెద్దనిద్దరవోయిన చెలికాండ్రను లేపి ముద్దుమొగమునం జిటునగవొప్ప
నవ్వారిలోఁ గూడి ముచ్చటాడుచు వచ్చెడి నచ్చిన్ని వెన్నునిం గన్నులపండువగాఁ
గాంచి హర్షించి కాఁగిలించి చుంబించికొనిరి. వెండియు నందుండును, దత్పుద
రియుఁ, దమ నందనున కభయశుభవిభవంబులు లాభింపఁ బరమానందంబుతో
భూబృందారకబృందంబునకు వందనపూర్వకంబుగా ననేకదానంబు లొనర్చిరి. అంత
నిజవత్తోజంబులం దక్షిణంబుగా క్షీరంబు స్రవింప యశోదాదేవియు, ౨౩

చ! హరిఁ గొని ముద్దువెట్టుకొని ధ హర్షముఁ బొందెను నెల్లవేలు, వ
య్యర గడుహాయిగా విసర ధ నక్కిలిఁదీర్చుకొనంగఁ దన్నదీ
పరిసరమందుఁ దామసిని ధ బాగుగ నిద్దర వోవ సాగిరా
త్మరమణులు నుతుల, సఖులు, ధ దమ్మునుజుట్టి శయింప నంతటఁ. ౨౩౦

శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిపానం బొనర్చుట.

చ! నడినిసి వేణుఘర్షణము ధ న్న జనియించిన కారుచిచ్చు బ
ల్వడిఁ బ్రలయాగ్నితుల్యమయి ధ పండిన గోపకులఁ దహింప రా
నడలుచుఁ జూచి వారలు ని ధ రాశ్రయులై బలరామయుక్త కృ
ష్ణుఁడుగల చోటి కేగి పలు ధ జోతములం బొనరించి భ క్తితోఁ. ౨౩౧

తే! కృష్ణ! శ్రీకృష్ణ! మమ్ములఁదృష్టతోడఁ, గావుమియ్యదె కార్చిచ్చుఁకనులుమిలులు
సెందునట్టుల వచ్చెడిఁ ధ బొందు లివిగా, పోవుచున్నవి దేవరా ధ ప్రోవవయ్య!

చ! అనఁగ సరోజలోచనుఁ డ ధ ఘావళితులధనంజయుండు జి
హ్వునుఁడు బరాత్పరుండు నరి ధ దారణధీరుఁ డుదారుఁడాదితే
యనుతుఁడు నైన కృష్ణుఁడు త ధ దార్తులఁ గన్గొని గోపులార! యిం
కను భయమొందఁబోకుఁ డిది ధ గ్రచ్చట నారౌద మూయుఁడి కనుల్. ౨౩౨

తే! అనుచుఁ గ్రమముగ దాయు దాఁవాగ్నినోట, మ్రొంగెనందాదిగోపకుల్, మిగులవింత
నొంది ప్రౌద్ధన మేల్కొంది ధ యూరికేగ, సాగిరో మిథిలేశ్వర! ధ జనకరాజ!

క! అని వచియింపఁగ తేఁడును, విని వింతలఁబొంది మరల ధ విన నుత్సాహం
బును జూపుచు నారదముని, ఘనునకు వాక్రువ్వఁదొడఁగెఁ ధ గౌతుకమతితోఁ.

చ! ఎవనిపదాబ్జయుగ్మరజ ధ మీపదునాల్గు జగంబులందు జ్ఞా
నవిభవవృద్ధులెన్నో జన ధ నంబుల నెత్తియుఁ జెందలేక మా

న విరతులై రొ యట్టి చర ధి యి త్తటి గాళియాహిపై
నివెలిగె జూడఁ దత్కియలు ధి నివ్వెటపాటును గల్గజేయవే ? ౨౩౬

౧౩ ఈయరగేంద్రుఁడు ప్రాగ్జని, నేయేరీతులఁ జెలంగె ధి నటిఁగింపుమ ధి
రా! యన నాముని యీతఁడు, స్వాయంభువ కాలగ భృగు ధి వంశ భవుండై.
తే! వేదశిరుఁడను పేరొంది ధి పెరిగి వింధ్య, యనెడి పర్వతరాజంబు ధి నందు నెక్కి
నిశ్చలంబుగఁ దపమును ధి నియతితోడ, జనులు లేనట్టి చోటున ధి సల్పుతఁటిని.

కాకభుశుండిముని కథ.

౧౪ తపముఁజేయ నెక్కు ధి తబిసి యశ్వశిరోహ్వా,యుండునట్టి వింధ్య ధి యుచితమంచు
నెంచి యేగుదెంచ ధి నెక్కతంబుననొ పా, వక సమేక్షణములఁ ధి బటపి నెటిగ.

౧౫ తపమును జేయఁగా నిచటఁ ధి దావు ఘటిల్లదు హఁయిలేదు నా
దుపలుకులఁ గ్రహించి చను ధి తోడ్చె వేటుస్థలంబు మీబృహ
త్తపమునకై కనుంగొనుము ధి తరుము నిల్వకు మిం దనంగ నా
తపసియు నీట్లు వాకొనియెఁ ధి దావకృతానుసమాననేత్రుండై. ౨౪౦

౧౬ ఇది పరమేశ్వరభూమిగడ ధి యెవ్వరిపెత్తన మేమిలేదె యిం
దిదివట కెందఱోమును ల ధి హీనతపం బొనరింపరే? యిటఁ
గుదిరి తపంబు నే సలుపు ధి కోర్కెని వచ్చితి నింతమాత్రకే
పదరుచు నాపయి బుసలఁ ధి బర్వెడి సర్పముమాడ్కి వత్తువే? ౨౪౧

౧౭ వచ్చితి వక్కతంబున ను ధి పర్వభయంబు ఘటింపఁ బామవై
క్రచ్చటఁబొమ్ము పిమ్మట న ధి ఖండుఁడు వేదశిరుండు భూర్త! నీ
యిచ్చ దురాశయప్రచుర ధి మించుక తప్పన కింతఁజేసెదే?
చొచ్చి క్రియార్థివైయిచట ధి నూటులఁ బోటుల మాటలాడెదే? ౨౪౨

౧౮ కావునఁ గావుకావనెడి ధి కాకివి గమ్మనె నంత నిద్దరుఁ
జేవచెడఁ వెల్కబడుచు ధి శ్రీహరి దిక్కిని నమ్మియుండ రా
భావిభుఁ డేగుదెంచి యల ధి తాపసులఁగని ప్రీతిపూర్వకో
క్త్యావళి నూటడించి ముద ధి మందఁగ నిర్వుర క్లిట్లు వాకొనె. ౨౪౩

౧౯ ఏమి పరస్పరం బిటుల ధి నిష్పదు కాపము లిచ్చుకొంటి రా
హః! మితిమీఱు కోపమును ధి నందుట మానుల కర్హ మొక్కో? మీ
రీమెయి కాంతిఁ బొందుఁడిఁగ ధి నిర్వురు మత్ప్రియభక్తులౌట మీ
సేమముఁ గోరి వచ్చితిని ధి జెప్పెడి నానుడు లాలకింపుడి! ౨౪౪

౨౦ నానుడి రిత్తసేయ యత ధి నంబును జేసెదఁగాని భక్తసం
తానవచస్సమాహ మన్మ ధి తంబుగ సల్పను నిద్ది నాప్రతి

జ్ఞానియమంబు వేదశిర ధ సా ! యటులైనను నీశిరంబునకా
బూనిక మత్స్వదంబులిడి ధ ముక్తుని జేసెడఁ దార్మ్యభీతి పోక.

౨౪౧

ఉ॥ ఆకుల మొందఁబోకు మింక ధ సశ్వశిరా ! వినుమయ్య ! నానుడుల్
గాకత నీవుసెందినను ధ గారుణికంబున జ్ఞానమిత్తుఁ ద
త్కాకవికారకార్యములు ధ గ్రాలపు నీయెడ నయ్యెడక మహా
ప్రాకట శుద్ధమర్థనిని ధ రాజుల నుండువు నిక్కువంబునూ.

౨౪౨

తే॥ ఇట్లు కరుణించి శ్రీహరి ధ యేగ నవల, సశ్వశిరుఁడు నీలాద్రిని ధ నాత్మఘోష
మగుచు జ్ఞానియై రామభక్త్యంబుచితుఁడయి, శ్రద్ధ రామాయణంబునుఁజదువుచుండి.

ఆ॥ గరుడుఁ డొక్కయెడనుఁగాంక్షింపఁ దత్పుణ్య, పుస్తకస్థతత్త్వమును వదించి
తపముఁజేయసాగెదాదాత్మ్యభావంబుతోడ జనకరాజ ! ధ త్రోసి చింత. ౨౪౩

శ్రీ గాళియ వ్యాఖ్యోపాఖ్యానము. ౨౪౪

తే॥ ఇంకను వేదశిరోవార్త ధ నీవు వినుమ, రహినిఁ జాతుషమన్వంత ధ రంబునందు
నల్ల దక్షప్రజాపతి ధ యాత్మసుతలఁ, బమనొకండను దత్కల్య ధ పముని కిచ్చె.

తే॥ అల్లప్రజమందు వసుజేవుఁనాలియగుచు, హలినిఁ గనినట్టి రోహిణి, ధ యట్టిసతుల
యందునక గద్రువ యనంగనలరి కోట్ల, కొలఁదిఁ జలువలక గాంచెనుఁగోర్కిదీర.

ఆ॥ అట్టి కాద్రవేయు ధ లండు హలాహల, కలితములును రత్న ధ అలితములును
నమలపంచశతఫ ధ ణాంచితములునైన, పన్నగములు కొన్ని ధ వఱులు మఱియు.

తే॥ విషధరములును శతఫణాన్వితములు మఱి, గణమనోజ్ఞములై సనాఁగములుగొన్ని
గలవు తద్వేదశిరసుఁ డి ధ చిలువలందుఁ, గాళియాభ్యును మేటియై ధ క్రాలె నవల.

ఆ॥ ఎల్లసర్పములకు ధ నల్ల శేషుఁడు నాథుఁ, డయ్యె నతఁడె యచ్యు ధ తాగ్రజుఁడన
రాముఁడనఁగ రోహి ధ ణీమహిళకబుట్టె, వెండి యంతకుఁ దొలి ధ విషయము విను.

చ॥ ఒకసమయంబునందునఁ బ ధ యోరుహనాభుఁడు పద్మనేత్రుఁడుక
బ్రశ్మతిపరుండు విష్ణుఁ డల ధ పన్నగనాథునిఁ గాంచి యిట్లనెక

సకలజనోపకారముగ ధ సర్వజగత్పృథుభారముక దల
నికమకలేక మోయుటకు ధ నీవె సమర్థుఁడవో ఘోషరా !

౨౪౪

తే॥ ఈవు దప్పిన వేటువాఁరెందులేదు, కాన నాయాజ్ఞ నిదిమోయఁగడఁగుమయ్య !
యంతులేనట్టి బలము నీ ధ కలరుటను న, నంతఁడను పేరుగల్గె ఫ ధ ణాధరేంద్ర !

చ॥ అనవుడు శేషుఁ డిట్లునియె ధ సచ్యుత ! నాకిదిసంకటంబె యై
నను భవదాజ్ఞ భూభరము ధ నాతలఁ దాలుతుఁగాని యంతదాఁ

కనొ యెటు మోయనొనొ; యది ధ యంతయుఁ బూసను గ్రుచ్చునట్లుగాఁ
గనికర నుంచి నాకుఁ బలు ధ కక నిను వేఁజెడ లోకనాయకా !

౨౪౬

ఉ॥ అంత ననంతశాయియు న ధ సంతఃసర్వేశ్వర ! నీవచస్సులగా
జంత దొలంగె సంతసముఁ ధ జెందితి నీవిక మద్గుణంబు ల
త్యంతముఁ దెల్పు పేరుల న ధ హాసముఖంబుల వేటువేటుగా
సంతత ముచ్చరించుచు ర ధ సాధురముఖ దల మోయుచుండుమా ! ౨౫౭

క॥ ఎప్పుడు నానామములుగా, జప్పగనై పోవునో ర ధ సాధురము న్నీ
వప్పుడు వీడుము శేషా !, యొప్పును నీకదియ నాకు ధ నూరీకృతమా. ౨౫౮

వ॥ అంత శేషుం డురరీకరించి తిరిగి శ్రీహరి కిట్లనియె. ౨౫౯

క॥ ఆధేయంబుల కెల్ల ను, నాధారుడ నగుదుఁగాని ధ యాధారుడనా
నా ధురమున కేసీరుం, డాధారుండగు వచింప ధ వయ్య రమేశా ! ౨౬౦

ఉ॥ నావుడు దేవకీసుతుఁడు ధ నాగకులేశ్వర ! నేను కూర్మమై
చేవను నిన్ను మోసెదను ధ జెందకు మిందున సందియంబులగా
గావునఁ బొమ్మటంచుఁ బలు ధ కక భుజగేంద్రుఁడు లేచి భ క్తితో
శ్రీవిభు మ్రొక్కి పూజల వి ధ శేషముగాఁ బూనరించి వెంటనే. ౨౬౧

తే॥ లక్షయోజనములక్రింద ధ లలినివెలుగు,చుండు పాతాళలోకంబు నొంది బహుళ
భువనమండలభారంబుఁ ధ బూనిచేతఁ, దలనుబెట్టుకొనెఁ జండ ధ బలముతోడ.

తే॥ అదిశేషుఁడు పాతాళ ధ మరిగినపుడు, సర్వఫణులును జనుదెంచి ధ సత్వరగతి
బ్రహ్మ యాజ్ఞను సేవించి ధ భ క్తితోడఁ,దత్తచేంద్రాజ్ఞఁ గొనియోలిఁ ధ దరలి యచట

వ॥ కొన్ని యతలంబునకుఁ గొన్ని వితలంబునకునుఁ గొన్ని సుతలంబునకును
గొన్నితలాతలంబునకుం గొన్ని పాతాళంబునకుం గొన్ని రసాతలంబునకుం జనె,
అందు రసాతలమందునుండు రమణకదీపంబా కాళియాదివ్యాళంబుల కునికిపట్టుగాఁ
జెలంగుఁగాదె. వెండియు నేమి వినవలతువో తెల్పుమన నా బహులాశ్వుండు
మునీశ్వరా ! ఇతరసర్పంబులకు లేని భీతి యా రసాతలాంతర్భూతరమణకదీపస్థిత
కాళియదీర్ఘ పృష్ఠంబున కేల గలిగెనో యానతిండనివేడ దేవమునీంద్రుం డా రాశేం
ద్రునితో నిట్లనియె. ౨౬౨

క॥ గరుడుం డల దీప్వపమునక, విరివిగ ఫణులుండు నంచు ధ విని చని కని యా
యరగంబులఁ బ్రతిదినమును, గరుణను విడి కుడువఁ దొడఁగెఁగడుపార సుధీ !

తే॥ స్వార్థపరుడయి యటు దమ్ముఁ ధ జంపుచుంటఁ
గాంచి యచ్చటి యెల్ల నా ధ గములు గుమిగఁ
జేరి యోచించి యాతని ధ చెంతకేగి
వందనములను గావించి ధ భయముతోడ. ౨౬౬

మ॥ గరుడీ ! గాలిని మేసి మూలల నెటో ధ కాలొన్న మమ్మిట్లు త
త్కరుణాసాగరపద్మనాభరథముఁ ధ ద్వన్ద్యాత్మభక్తుండవు

వరకాయుండవు పక్షినాభుడవునై ♦ బాధించుటల్ నీకుఁ బెం
బరువా ? పాడియ ? పగ్గయా ? సుకృతమా ? ♦ పల్కంగదే ధీనిధీ ! ౨౬౭

తే॥ స్వార్థపరత మీబోటి ధీశాలురకును, నున్నచో నెల్లలోకంబులొక్కసారి
ధ్వంసమైపోవె కావవే! ♦ పరమకరుణ, నక్కరణిఁ గానిచో వినుమొక్కమాట.

చ॥ ప్రతిదినమిట్లు మమ్ములను ♦ బట్టి గ్రసింపకయున్న, మేము స
మ్మతిఁ బ్రతిమాసమాందునను ♦ మాంసవసస్పృతిశోణితాన్నసం
యతముగ నొక్కసర్పముచు ♦ నున్కుల చాలుగ మీకు నిత్తు మీ
గతమున నొప్పి ప్రోవుమని ♦ వేడఁగఁ దార్మ్యిండు వల్లె నిట్టులఁ, ౨౬౮

ృతిఁ గాన మీరలిఁక ♦ నున్కులచాలుగ మాసమాసముఁ
ఁగుఁ గొంచు నాకడకుఁ ♦ జక్కఁగ వచ్చిన లెస్సయా; మఱి
నప్తపూర్తికియి ♦ నామది నచ్చినయట్లు మిమ్ము నే
చప్పనల్ గనక ♦ యూరక మెక్కెద నంచు నమ్ముడి ! ౨౭౦

ర్థాన ముభయులు ♦ నేర్పడంగఁ, జేసికొని రంత ఘణులును ♦ జెప్పినట్లు
గ బలులిడు ♦ చెదల వెఱపు, విడిచియుండిరి పిమ్మట ♦ వినుము భూప !

మముగా నిండ్లవరుసను ♦ గాళియాహి, సద్భమున కట్టియేర్పాటు ♦ సంభవింప
దా మేటి యనినిక్కు ♦ చందటివలె, బలినిగొని యేగకుండ నాపట్టునందు.

మ॥ వినతాపుత్రకుఁ డట్టి గొప్పబలికై ♦ వీక్షించి వీక్షించి గ్ర
క్కునఁ గాలోగ్రసమానుడై యరిగి త ♦ త్కుంభీనసక్రేష్ఠుపై
ఘనపాదంబులు సంచలించు నటులఁ ♦ గావించె నద్దానికా
యనిలాహరి సహింపలేక పడి మూ ♦ రాచ్చికాంతుడై క్రమ్ములఁ. ౨౭౩

చ॥ తెలివిని లేచి బుస్సలను ♦ దీక్ష్యవిధంబునఁ గొట్టి నాల్కలఁ
బులుఁగులజేసి నాకి తన ♦ భోగశతంబును విప్పి కోటలఁ
బలుమఱుఁ గంటుఁగోఁ గఱవఁ ♦ బక్షివిభుండును దానిఁబట్టి నె
క్కలఁగడు బాది తుండమునఁ ♦ గైకొని మేదిని మోచె భూధవా ! ౨౭౪

చ॥ బరువడిఁ గాళియోరగము ♦ పట్టఁగరాని మహాగ్రహంబునఁ
గరుడుని నిట్లుటల్ గవిసి ♦ కాననికైవడి తార్మ్య నాసికఁ
ద్వరగతితోడఁ దప్పకొని ♦ తత్పదయుగ్మము నట్టె చుట్టుచుఁ
బారిఁబారిఁ బీకి త్వేదమును ♦ మోములఁ గార్చుచు లాగె తెక్కలఁ. ౨౭౫

అ॥ అపుడు గరుడి తెక్క ♦ లంఘ మయూరక, నీలకంఠములును ♦ నోలిఁ బుట్టె
నాశ్వయుజమునందు ♦ నాదిపక్షదశమి, వాని దిర్భనంబు ♦ భద్రకరము.

ఉ॥ పిమ్మట వైసలేయుఁ డతి ♦ భీకరలోచనుఁడొచుఁ దీక్ష్యతుం
డమ్మునఁ గాళియుఁ గొని త ♦ టాలున నేలను గూలఁగొట్టి దే

- హమ్మును జీల్పబూను తటి ♦ నాఫణి గన్గొని యాగనంచు బా
దమ్ము కొలంది బాతె నల ♦ తార్మ్యుడు నైతము వెంటనంటగా. ౨౭౭
- చ॥ క్రమముగ నాపృదాకు వటు ♦ ఖండము లేడును గొప్పవైన గ్రా
వములను సాగరంబులను ♦ వాకల దీవుల దివ్యసప్త లా
కములను జొచ్చి చొచ్చి యటఁ ♦ గ్రాలెడివారల వేడివేడి పృ
థమున ఖగేశ్వరుం డగుప ♦ డంగ భయంబును బొంది టక్కున. ౨౭౮
- చ॥ మరల సభోజగంబున క ♦ మందగతి జని యేరి గోరినక
హరి భయ మిందుఁ గల్గునని ♦ యందఱు నూరకయుంటఁ గాంచి యా
వరముడు దేవవంద్యుడును ♦ వ్యాళవిభుండును నైన శేషు డ
గ్గరి వినుతించి మ్రొక్కి తమిఁ ♦ గద్గదవాణిని వేడె నిట్టుల. ౨౭౯
- ఉ॥ దోషమదేభకేసరివి ♦ తోయజలోచనశయ్య పుర్వి సం
తోషకృతిప్రవీణుడవు ♦ ధూతవిరోధివి సర్పరాజ వో
శేష! ఖగేశ్వరుం డిపుడు ♦ చెండఁగ వచ్చెడిఁ గాళియాఖ్యు న
న్బోషణ మెంతయుక సలిపి ♦ పుణ్యముఁ గైకొను మో కృపానిధి! ౨౮౦
- మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ శేషుఁ డిట్లనియె నో ♦ వ్యాళేశ్వరా! నానుడుల్
వినుమా యిచ్చటఁ జుట్టుప్రక్కలను ని ♦ స్థితివిడఁగ బ్రోవఁగా
మొనకాండెవ్వరు లేరటంచు మదిలో ♦ ముమ్మాటికి న్నమ్ము మై
నను నీపైనిదయక రహస్యమగు స్థా ♦ సంబుక వచింతుక జమీ! ౨౮౧
- తే॥ మునుపు సౌభరియను ముని ♦ ఘనుఁ డొకండు
యమునదరినున్న బృందావ ♦ నాంతరమున
నయుతవత్సరముల్ దాటు ♦ నటులఁ దపము
జలమునందున నిలుచుండి ♦ సలుపుచుండె. ౨౮౨
- ఉ॥ ఆరటి నజ్జలంబుల ఝు ♦ సాధిపచర్యను గాంచి మాని సం
ప్రీతిని బొంది డెందమునఁ ♦ బెల్లు గృహస్పృహయాళుఁ డొచు మాం
ధాత్మనుతాశతంబును య ♦ ధావిధి జేకొని శ్రీశసద్దయక
భూతినిఁ బొంది మామ ముద ♦ ముం గన హాయిగ నుండె వారితో. ౨౮౩
- ఆ॥ అంతఁ గొంతకాల ♦ మగుడు తత్సౌభరి, మానివర్జ్యు డచల ♦ మానసమునఁ
దపముఁ జేయఁదలచి ♦ తద్యమునాకై వ, లినికిఁ జోయి దాని ♦ వనమునందు.
- చ॥ తపనునిబోలి తేజమునఁ ♦ దద్భవబంధవిముక్తికోసమై
తపమొనరింపఁగా నిలిచి ♦ తత్తగనాథుఁడు స్వచ్ఛదంబులక
దపతపకొట్టకుండఁ దన ♦ దాఁపున వ్రాలి చరించు సర్వమీ
నపతిని మ్రొంగుటక ఝుషగ ♦ ణుబులు దానికిఁ గురుచుచుట. ౨౮౪

చ॥ కని కడుఁ గ్రుడ్డుఁడై విహగ ధాన్యమునిఁ గన్గొని యొరిఘ్నార్త ! వా
రినిఁ గసపుఁ గ్రసించి పర ధాన్యము జోలికిఁబోని మీననా
థుని వృధ మింగియుంటి విది ధాన్యముగాదానా ? హింస శంసయే ?
చనుమిక దీని మెట్టితివా ధాన్యముచే నందునన్. ౨౫౬

చ॥ గరుడుఁడు సొచ్చునేరఁ డటఁ ధాన్యము గాఢియనాగ ! నీవు స
త్సంగతితోడ సార్థసుత ధాన్యముచే చని తత్కళిందజాం
తరముననుండుమా పిదపఁ ధాన్యము, యా రహి ధైర్యమొప్పుగా
నురవడిఁ జోయి తద్యమున ధాన్యము నొనర్చె విదేహనాయకా ! ౨౫౭

అ॥ ఇటులఁ గాఢియుండు ధాన్యము గేంద్రున కాడిన, పలుకు నంగవించి ధాన్యముకాక
ప్రాణవిశేయమొందెఁ ధాన్యమున “ సత్యమే, వజయతి ” యను పలుకు ధాన్యముదగునె?
తే॥ అంత గృష్ణుఁడు యమునాప ధాన్యముకంటె, జొచ్చినప్పుడు తద్దండధాన్యముకంటె
నుడిపి కరుణించి యాదీవి ధాన్యము లేని, వరమొసంగుచుఁ గ్రమ్మఁ ధాన్యముపెజనక !

క॥ కాలియమర్దన కథయిది, పాలనులే నివసిన మిగులఁ ధాన్యమునై. గో
పాలునిఁ జూతురు మఱి భూపాలక ! నీవేమి వినఁగ ధాన్యముచే చెపుమా !

చ॥ అటుపయి భూపుఁ డిట్లనె ను ధాన్యము సుధా గడుపారఁ గ్రోలియున్
జలులవిలాసలోలలగు ధాన్యము మోవినిఁ గోరునట్లు ము
చ్చటగలతేట్లు మత్తకరి ధాన్యము దానముద్రాగి పద్మ మె
చ్చటయని కోరుమాడ్కి హరి ధాన్యముగోరరె ? భక్తులొమునీ ! ౨౫౮

ఉ॥ కావున శ్రీరమావిభుని ధాన్యము నింకొక గాఢఁ దెల్పవే ?
యీవఱ కీరు రాధయను ధాన్యము నింతి దమి శిశువు బరేశుడౌ
దేవకీనందనుఁగొని శ్రు ధాన్యముపద్ధతిఁ బెండ్లియాడి బృం
దావనిలో విహారమును ధాన్యము నొంటిగఁజేయ వెంటనే. ౨౫౯

చ॥ హరి, దమి నామెతో విడుపు ధాన్యము భవిష్యమునందు నీకు నే
వరునిగనుండి రాసములఁ ధాన్యమునర్తునటంచుఁ బల్కె నం
చరుసముతో వదించితివె ? ధాన్యముయంబుల నానుపూర్విగా
గరముగ నిట్లునెప్పవె ? య ధాన్యముకారణితవ మేర్పడన్. ౨౬౦

శ్రీ గర్గ భాగవత ప్రతి పద్యము.

చ॥ అనపుడు నారదుండు మిధి ధాన్యము లావని నాధున కిట్లు వాకొనన్
జనకనరేంద్ర ! ప్రశ్న బహు ధాన్యముతమై శుభదంబు నయ్యెడిన్
ఘనము త్రిలోకదుర్లభము ధాన్యము రమాదయితామనోభిరా
మునికత నీవు విన్ను మన ధాన్యము బెటపోకలఁ బోవనీకయే. ౨౬౧

మ! జలబాహుం డొకనాడు బింబతులితో ధ వృంబందు నందంబుగాఁ
గలనాదాంచితవంశినిం జొనిపి సం ధ గాతంబుతోఁ దిద్దు నె
చ్చెలులగ గూడుచుఁ బాడుచుక నగుచు గో ధ శ్రేణిగ దమిక్ ద్రోలు చా
జలబాహు పునుతాతటిక జనె విరా ధ జన్నుత్స కాముండనక. ౨౯౬

తే! అతడువోయిన బాటలఁనలరు జనప, దముల వృషభానుపురమునఁదద్దవెలుగు
వెలదు లందఱు దమిఁబొందిఁపింఠనెంది, తాళజాలక నేలపై వ్రాలి రయ్య.

౮! లట్టి నందసుతుని ధ యాకృతిప్రతిభాది, విషయములను సరిగ ధ వినిన కనిన
రాధ నెచ్చెలులును ధ రమణీయగాత్రలు, నగు విశాఖ లలిత ధ లాతురమున.

౯! చిలుకల ముద్దుపల్కులును ధ జిందముచందము మీఱునట్లు ద
మ్ములకెనయైన కన్దవయు ధ బుణ్యసుధాకరతుల్యవక్త్రముక
దళితభలాడు మించువలె ధ దద్దవెలింగెడి మేను బెట్టుకు
ల్కులుగల రాధికాంగనను ధ గొంకక చేరి వచించి రిట్టులక. ౨౯౮

మ! నవలామిన్నరొ! మానుడుల్ వినుమ వి ధ న్నాణంబుగా నేడు త
న్నవలీలారతుఁడైన కృష్ణుడు దివా ధ నాథాత్మజాతీరముక
నవకందర్పుఁ డనంగ సాగి మురళీ ధ నాదంబు వొల్పార థే
నువృషశ్రేణులఁ ద్రోలుచుక జనె నితే ధ నోరూరఁగాఁ జూపఱుల్. ౨౯౯

౧౦! తేటులదాటు నెక్కురులు ధ దేనియలొల్కెడి మోవి బంగరుక
మీటెడి వల్వ లబ్ధముల ధ మించు కనుంగవ నిండుచందురుక
మాటెడి నవ్వునెమ్మొగము ధ మల్లియమ్మొగలగేరు దంతముల్
వాటపు చూపులుక గలిగి ధ వాడలరుం గద! ముద్దుగుమ్మరో! ౩౦౦

నీ! ముఖముఁ జూపించెనా ధ పుణ్యంబు సేకూరుఁ, గన్నెత్తిచూచెనా ధ కలుగుమేలు
వక్కున నవ్వెనా ధ పండువన్నెలగాయుఁ, గలిసిమాట్లాడెనా ధ కలుగుఁజెలిమి
వేణుపు నూఁదెనా ధ విశ్వంబు ప్రమాన్వడు, డాసెనా మదనుండు ధ డాయుచుండుఁ
గరముఁ జేపట్టెనా ధ కంతుకాఁకలుదీరుఁ, గోపించెనా వైరి ధ కోటి గూలు
తే! గరుణఁబఱపిన మోక్షంబుగల్గుఁగాదె, యామహాత్ముండు నీహృదయంబునందుఁ
దలఁచుచుండినవాడెకా ధ జలజనేత్ర, పాదపంకజయుగసక్త ధ బంభరంబ!

౧౧! వేకువ బాలురం గలిసి ధ వేడుకపాటలఁ బాడుచుక జగ
చ్చీకరగోసమూహములఁ ధ జేర్చుచు లీలగఁ ద్రోలుచుక మనో
జాకృతివచ్చు నా హరియె ధ యర్హుడు వంద్యుడు దర్శనీయుఁడో
హాకమలాక్షి! యన్నవిని ధ యుబ్బుచు రాధ వచించె నిట్టులక. ౩౦౨

౧౨! చెలులారా! మీరిప్పును, పలికిన ఘను రూపు నిందు ధ వ్రాయుడు కని యా
వల నాతనిఁ దెలిపెద నని, పలుకఁగ నాచెలులు నేర్పుబలిమిని గమ్మక. ౩౦౩

ఉ॥ నందకుమారసౌమ్యవ ఘ ధ సప్రతిమృ విలిఖించి యామె కా
నందముతో నొసంగ నల ధ నవ్యలతాంగియు దానిని గరం
బందు ఘటించి కాంచి కను ధ లార మణి౯ మనసారఁగోరి వీని నే
మందు మనోహరుండనియె ధ యందును బొందెదఁగాక తొందర౯. 3౦౪

చ॥ అని మనమందునం దలచి ధ యట్లనె చూచుచు మోహవారిధి౯
మునిఁగె ననంగఁ గూరుకును ధ బొంది యదాటున బృందకాటవి౯
ఘననిభ౯డు౯ శుభాంగుడును ధ గాంచనచేలుడు నైన శౌరి వే
డ్కను దనతోడఁ గూడినటు ధ గాంచి యొకానొక స్వప్న; మాదట౯. 3౦5

తే॥ మేలుకొని భూషణోత్కర ధ కీలితుండగు, హరి వియోగంబు నై పకఁచూకులతను
బొంది కలదన కబ్బిన ధ ముచ్చటలను, దలచి తలచి కన్నులనుండి ధ జలములొలుక.

సే॥ ఈముఖపంకజా ధ మృతము నే నెన్నఁడు, ద్రావుభృంగంబనై ధ తనరఁగలనొ
యీముఖపూర్ణేందు ధ కొమ్మదియెల్లనా, పైఁబడ నాకాఁకఁ ధ బాపఁగలనొ
యీముఖజీవన ధ జామోదముల్ బర్వ, నెన్నఁడు మూర్ఖుని ధ హెచ్చఁగలనొ
యీముఖసుఖపీఠి ధ నెన్నఁడు నామోము, దామర నేనుంచి ధ తనియఁగలనొ

తే॥ యీమనోహరాంగునిఁగూడి ధ యెన్నఁడేను, సూనశరశరబాధల ధ మానఁగలనొ
యీసుముఖుని నేనె త్తొనానతోడ, సుముఖుగాఁజేసికొని వేడ్కఁజూడఁగలనొ

ఉ॥ ఎన్నఁడు చేతులార ! భువ ధ నేశ్వరు దేహ మలంకరింతునో
యెన్నఁడు సుందరుండయిన ధ కృష్ణుని ముద్దులఁ బెట్టికొందునో
యెన్నఁడు వాని పెన్నురము ధ నెక్కి రతి౯ రతిఁ దేల్చుచుందునో
యెన్నఁడు తత్కరంబుఁగొని ధ యిట్లుటల౯ వని సంచరింతునో. 3౦౬

చ॥ అని చింతించుచు నా ఘనుఁ, గనుఁగొనఁగాఁ దలచి తోచ ధ క చరించుటఁగాం
చిన యా చెలికత్తియ లా, వనజాక్షుని జూడఁ దీయ ధ భావించి యెడ౯. 3౦౭

తే॥ చూచిరి సందుగొందులను ధ జూచిరి సర్వచతుష్పథంబుల౯
జూచిరి సర్వగోష్ఠములఁ ధ జూచిరి రథ్యలఁ జుట్టుప్రక్కల౯
జూచిరి గాని యెచ్చట య ధ శోదకిశోరుఁడు లేమిఁ దిద్దిపోఁ
జూచెడిలోన నెల్ల కడఁ ధ జూచిరి వచ్చెడి గోపడింభకు౯. 3౦౮

తే॥ కనిన యా చెలికత్తెలు ధ గాంచి ముదము,
ముందుగాఁ బోయి రాధాస ధ ముఖమున కిటు
పల్కిరోయమ్మ ! రమ్మ త ధ త్పంకజాక్షుఁ
జాలఁ ద్రోలుచు నిటువచ్చు ధ నోలిఁ గనుమ ! 3౦౯

చ॥ అన నాయమ పెన్నిధిఁగాం, చిన పేదరహి౯ జెలంగి ధ చెలికత్తెలతోఁ
జని సాధాంతరమంచునఁ, దనరెడి వాతాయనంబు ధ దాపునఁ దగుచు౯.

మ! కనవే! యేమది ధూళిపుంజమెసఁగెఁ ♦ గంజాక్షుఁ డేతెంచునా?

ఘనముల్ గ్రమ్మినయట్టు లంబరమణిఁ ♦ గ్రమ్మెఁ జూచి యాదెసఁ
వివే మంజులవలె నాదములు నీ ♦ వీన్తోయి జొప్పించి, యే
దనవేమీ చెలిగో యదేనినడమో ♦ యాలించి వాక్రువ్యమా! 3౧౩

మ! ఎవరో డాయుచునుండి రట్లు గనుమీ ♦ యిందిందిరప్రోల్ల స
న్నవనూనాంచితమాలికాధరుఁడు పీ ♦ నస్కంధుఁ డాజానుబా
హువృతుండుఁ వరచేలధారుఁ డదిగో ♦ యుంకించి కాంచంగ మా
ధపుఁడే యంచుఁ దలంతు నిక్కువమె కా ♦ దా యో సఖిబృందమా! 3౧౪

న! అని వీక్షించుచు యోచించుచు ననుమానించుచు నాతురపకుఁ
బృచ్చింప నాసఖు లౌనానని యలరుచుఁ దలలూచి సంకోచపథంబునుండి మిత్ర
లారకలందు నించునికై వడి నొప్పారుచు నాలం ద్రోలుచుఁ గ్రమక్రమంబుగా
సమీపించెడి శ్రీకృష్ణుని జూపుచువేలునం జూప నాయంగనామతల్లిక యొక్క
సారిఁ గన్నులార సోరణగండ్లనుండిఁ గాంచి. 3౧౫

నీ! దర్శనీయంబులఁ ♦ దర్శనీయముగాదె, యీమహామహుముఖం ♦ బింతులార!
పేయంబులందునఁ ♦ పేయంబుగాదె యీ, శౌరి యధరనుధ ♦ చానలార!
స్వర్శనీయంబులఁ ♦ స్వర్శనీయముగాదె, యీ మాధవుని మేచు ♦ లేమలార!
గేయంబులందునఁ ♦ గేయంబుగాదె యీ, ఘను దివ్యచరితంబు ♦ కాంతలార!

తే! జేయములయందు జేయమీ ♦ తోయజాక్షు
వర్తనముగాదె సతులార! ♦ ప్రార్థ్యములను
బ్రార్థ్య మీ జగన్మోహను ♦ పరమసంగ
మంబుగాదె నారీతిల ♦ కంబులార! 3౧౬

క! అని తన చెలులకుఁ జెప్పుచు, గనుజెప్పును వాల్పక హరిఁ ♦ గనుచిల మూర్ఖి
లై నతండు నోరచూపులఁ, గని యామెను దలఁచె నిటులఁ ♦ గౌతుకమతితోఁ.

నీ! కచముల యివిగావు ♦ ఘనముఖాంబుజనుధఁ, గ్రోలుభృంగముల ♦ గుంపుగాని
వేణియా యిదిగాదు ♦ వెచుకలరక్షించు, భయమిడు కృష్ణస ♦ ర్పంబుగాని
వక్త్రీమా యిదిగాదు ♦ బహుళలోకానంద, కరపార్శ్వమా నిశా ♦ కరుఁడుగాని
హాసమా యిదిగాదు ♦ హర్షంబుగూర్చెడి, దివ్యరాకేందుచం ♦ ద్రికలుగాని

తే! కనుల యివిగావు గండుమీఁగవయకాని, కంతమా యిదిగాదు శంఖంబుగాని
కుచముల యివిగావు వో ♦ న్గొప్పగిండ్లు, గాని మైదీఁగె యిదిగాక ♦ కాదె చపల,
మ! భువిలోనఁ దివిలోన దీనికెసయా ♦ పూజోఁగి లేదెందు నీ

స్తవనీయద్యుతిభాసురఁ ఘనకచఁ ♦ దారుణ్యలావణ్యవై

భవవిభాజిత నిర్జితస్మరసర్థి ధ్యాన్యచిత్ శ్రీమతిః
దపుర్ణ లేని నకుండు వ్యర్థుడుగదా ధర్మింప భావంబునఁ.

3౧౯

తే॥ కాన నీ చానతోఁగూడికరుణదోహగి, విరతిలేకుండ శరములఁవేయు మదను
మదము సదమద మొనరించిముదము నేను, గాంచసానని యింటికిఁ తెంచె నంత,

చ॥ లలితయు, రాధఁజేరి యిటు ధర్మ బలుకాడఁదొడంగె నమ్మరో!

పలుకవు రావు నవ్వవు ను ధక్ష్మయుతాన్నముఁ గ్రోల వేదియుఁ
దలఁపవు మంచి నూనియలఁ దద్దయు రుద్దుచు దువ్వి దువ్వెనఁ
దలను నలంకరింపవు య ధార్థము నాకిపు డీపు సెప్పవే!

3౨౦

చ॥ హరిని మదిఁ మనోవిభుగ నన్నివిధంబుల నెంచియున్న స
త్వరగతి వాని నెయ్యమగు పద్ధతీజూడుము నీకు మేలగుఁ
ధరణికి మంచియౌ నీకె వ్య ధాజ్వలనుం డల కుంభకార వ
హ్ని రహిని భగ్గుభగ్గుమని నిన్నిసుమితయుఁ గాల్చఁ డో చెలీ!

3౨౧

ఉ॥ పిమ్మట రాధికామహిళ వేడుకతోఁ దన పద్మపత్రనే
త్రమ్ముల విప్పి యోసి లలి తా! మునినిర్జరపూజితాంఘ్రి యు
గ్మమ్ముగలాడు ముద్దులను గాత్తుడు వాఁడును నైన యచ్యుతుం
డిమ్మెయి రానిచో నిచటి కే నిదె దేహముఁ బూదిఁ జేసెదఁ.

3౨3

ఉ॥ ఇట్లు గద్గదోక్తి వచి యింపఁగ నాసఖ వింతు నోచెలీ!

యెట్టులొ పట్టుకొమ్మెదను నేనెరవేచ్చెద నీదుకోర్కి నీ
పట్టున నంచు నల్ల వృష భానుపురంబును వీడి తోడనే
యట్టి కళిందజానదికి నందిక లోగల బృందకాటవిఁ.

3౨౪

తే॥ మాధవీముఖవల్లరుల్ మలయవివిధ, విహగకలకలారావముల్ వినపడంగఁ
గడిమి చెట్టుచాయను నొంటిఁగా వస్థించు, పసిడిపుట్టముతాల్పు పార్శ్వమునఁజేరి

ఉ॥ శౌరి! త్రిలోకసుందరియు సాధ్వీయుఁ దద్వృషభాను పుత్రియై
మీతెడి రాధ నారమణి మిమ్ములఁజూచిన నాటఁగోలె మీ
సారు దలంచి గోడపయిఁ జక్కఁగ వ్రాసిన బొమ్మకై వడిఁ
మాటుచు నోర్చెదల్ప దది మాయయొ యేదియొ చెప్పలేనుగా.

3౨౬

చ॥ వినుఁ గనుమూయుఁ గాంచుఁ జను వెన్నకు వచ్చును గూరుచుండు ని
ల్చును బడు లేచు మిన్నుగను సొమ్మసిలుఁ దెలివొందు శ్రీహరీ!
యనుఁ బ్రణమిల్లు నేడ్చు నగు హా యని వేసరు నిట్టులఁ త్తణం
బునకొకతీరుచేయు నిది బుద్ధికిఁ దోఁపదు లోకమోహనా!

3౨౭

చ॥ సుమతతి బాణజాలముగ సోముడు హలహలోరుమూలకం
దముగ సుగంధి దుష్కటు వి ధంబుగ సొమ్మెరినిప్పతున్నఁగాఁ

గమనినకోక భార్యముగఁ ♦ గ్రాలెడి రాధకు, నందుచేత నా
యమ పెదమేడ పాడుపడి ♦ సట్టులఁదోఁచెడి పద్మలోచనా !

3౨౮

ఉ॥ కావున నొక్కమాటు మమ ♦ కారముతోఁ జనుదెంచి యట్టి రా
ధావనితామతల్లికకు ♦ దర్శనమిచ్చి సుఖంబు గూర్చవే ?
నీవేకదా సమస్తధర ♦ నీ జననస్థితి నాశనంబులఁ
దేవుడవింక సర్వమున ♦ దిక్కుగునాఁడవు రమ్ము శ్రీహరీ !

3౨౯

చ॥ అని పరమేశ్వరుం గుఱిచి ♦ యాలలితాలలనాలలము నే
ర్పున మనవింబొనర్చుకొనఁ ♦ బూతచరిత్రుఁడు కృష్ణచంద్రుఁడుఁ
విని ఘనవాణి నిట్లవియె ♦ భీతమృగాక్షిరొ ! నీమనోహరో
క్తినిఁ జెవులార వింటి నల ♦ స్త్రీ యటుసేయుట ప్రేముడిక సుమీ !

33౦

ఉ॥ ప్రేమ మనోవికారమగు ♦ ప్రేమ గృహస్థశుభప్రదంబగుఁ
ప్రేమయె సృష్టిమూలమగుఁ ♦ ప్రేమయె పోషణముఖ్యహేతువౌఁ
ప్రేమ వినాశకంబగును ♦ ప్రేమయె ధర్మనిదానమయ్యెడిక
ప్రేమయె సర్వవశ్యమగుఁ ♦ ప్రేమనుమించిన లాతియున్నదే !

33౧

ఉ॥ ఈ రహిఁ ప్రేమయాట నల ♦ యింతియు సట్టులఁ జేయుచుండెగా
క్షీరమునందుఁ దత్థిత్తరు ♦ చిస్థిరి భేదములేని రీతిగా
నారయ నాకు నామెకును ♦ సంతరమింతయులేదు మున్ను భం
దీరవనిక విహారము గ ♦ డిందిగ నైనటు లిప్పు మాకగుక.

33౨

ఉ॥ రాధకు నాకు భేదము గ ♦ రంబుగఁ గూర్చి జగంబునందు నే
రొప్పిధలు సల్పుచుందు రల ♦ పుణ్యజనుల్ యమపాశబద్ధులై
బాధలఁ బొందుచుందురని ♦ భావమునందు నెఱుంగు విట్టులఁ
సాధులు భేదదూరులయి ♦ సన్నుతి సల్పరే ? ముక్తిఁగాంచరే ?

333

ఉ॥ కావున లెమ్ము పొమ్ములతి ♦ కాలములోపల నేను వచ్చెదక
నావుడు తల్లతాంగియును ♦ సమ్రత నాతని యాజ్ఞఁగొంచు బృం
దావని వీడి రాధ సవి ♦ ధంబునకుం జనుదెంచి యెంటిగా
భావమునం దలంచుచెదొ ♦ వర్తిలు నామెకుఁ బల్కె నిట్టులఁ.

33౪

కా॥ అమ్మా ! రాధరొ ! శౌరిఁ జేరి కనఁగా ♦ నవ్వానిపై నీకు మో
హమైట్టుల్ వసియించెనో యటుల నీ ♦ యం దాతఁడుక బూర్ణమో
హమ్ముం బొంది వసించె నం చెఱుఁగుమీ ♦ యవ్వనికిక నీకు భే
ద మ్మావంతయులేదు మీర్జగమునక ♦ ద్వైవిధ్యమై యుండ్రుగా.

33౫

తే॥ కొలఁది కాలములోపలఁ ♦ గూర్చి నాతఁ
డిటకుఁ జనుదెంచునని యెంతు ♦ నెడఁద నయిన

వాని రాకకు సత్కార్యం పాళి హాళిః
జేయుచుండుము నీకీప్తం సిద్ధియగును.

33౬

ఉ॥ ఈగతిః జెప్ప నామె స్వముం ధేందురుద్ది నయనోత్పలంబులు
భాగుగ విప్ప నిట్లు మఱిః బల్కెఁ జేలి యలవానిరాకకై
యేగతి నెట్టికార్యములం నే నొనరింపఁగ నానొ యెట్టి య
భ్యాగతిదేవతీర్థములం యర్చలఁజేయఁగ నానొ? చెప్పుమా!

33౭

తే॥ మఱియు మాగురువును మునిం నరుడునైన, గర్గుడి యిప్పసిద్ధికేం కార్యములను
జెప్పెనో వాని నాకు వం చింపుఁ డిప్పు, నో చెలియలార! యసికోరెం నుర్వరేశ!
తే॥ లట్టి సమయంబునందుఁ దం దాళిపాళి, జతురయైన చంద్రాననం నాస్వంతమందు
మిగుల యోచించి యమ్మనో! మిసెలపున, నొక్కసత్త్రియఁ జెప్పెదఁ జక్కవినుము

శ్రీ తులసీవ్రత మాహాత్మ్యము. శ్లో

చ॥ వరదము మంగళప్రదముం భాగ్యదముం దనయప్రదంబును
బరమము మాణిజాడ్యముఖం వారకముం గులదీపకంబు ను
ష్కరహరిదర్శనప్రథమం కారణముం బహుపావనంబును
సిరి కెనయైన తత్తులసిం సేవను భక్తిని జేయుచుండుమా!

3౪౦

క॥ తులసినిఁ జూచినఁ దాకినఁ, బలికిన శ్రుతి శాస్త్ర విహితం పద్ధతితోఁ బూ
జలఁజేసిన మఱిఁ దత్కథ, నలఁతని వినినంతమాత్రం నఘము లణంగు.

తే॥ ననవిధాత్మకభక్తి నం నారతంబు, దులసి నమ్మిన వారలుం దోషములను
విడిచి పుణ్యాత్ములై యొకం వేయియుగము, లరుగునందాక వైకుంఠం మందునుండు.

చ॥ కనులకుఁ బండువౌ తులసిఁ గైకొని యెవ్వఁడు మంచిచోటు గ
న్గొని యొక యాలవాలమునుం గోర్కినొనర్చియు నందు నాటి క
మ్మని యుదకంబు ప్రత్యహముం మప్పితమానటుబోసి గొప్ప వృ
ద్ధిని గనునట్లు జేయునొ యం దేవిధి వాడును వృద్ధిబొందుఁగా.

3౪౩

సీ॥ సారంబు గల్గిన చక్కని నేలలో, జదుకంబుగా నుండుం స్థలముఁగాంచి
యందునఁ గుందారం మందార పున్నాగ, చూతాదితరువులఁ జుట్టుబెట్టి
యవల మరంద నిం వ్యంధి నానావిధ, పుష్పభూరుహములఁ బొందుపఱచి
పదపడి సౌరభం పర్యాప్తనాసిత, మల్లికాదిలతలం నల్లఁజేసి

తే॥ చుట్టుఁ గొలఁది చోటురు విడిశుభ్రపఱచి, చిన్నచిన్న సరస్సులుం సెలఁగనడుమఁ
గళలకుం దల్లియిల్లగుం తొళసికోట, వైచు పుణ్యండు వైకుంఠం వాసి యగును.

శా॥ భాస్వత్ప్రసూమాంచితోరు తులసిం బ్రహ్మౌషకాలంబునం
దే స్వాపంబునులేచి చూచు జనులో డీర్ఘాయురైశ్వర్యదే

హస్వాస్థ్యంబులు గల్గి పుణ్యతములై యీ స్వర్గలోకంబునం
దస్వప్న ల్వినుతింప నుండఁగలరో యంభోజపత్రేక్షణా !

3౪౫

సీ! లన్న సత్రంబుల యమరిచినంగూడఁ, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ
ఫలపుష్పతరువనుల్ బ్రబలవేయించినన్, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ
వరజలయుతములొచ్చెఱువులన్ ద్రవ్వినన్, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ
పోడశి దానముల్ సొరిదిఁగావించినన్, దులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ
తే! దశవిధములగు దానముల్ విశేయరహితుఁ, డగుచు సల్పినంగాని యజ్ఞశ్వమేధ
శతము నాచరించినగాని సకల శుభద, తులసినాటుఫలంబు యదొరకునొక్కొ ?

తే! కన్నులారంగఁ దులసినిఁ గాంచఁడేని, జేతులారంగ దులసి న యింపఁడేని
నోరు నొవ్వఁ దులసికతన్ నుడువఁడేని, వాని జన్మంబు మిక్కిలి వ్యర్థమమ్మ!

చ! తులసిదళంబులన్ సకల యదోషవిదూరులు వేల్పు లెల్లరున్
వెలుగుచునుండు, రవ్వ సర యింగొని శ్రీహరిపాదపంకజం
బులకు విధేయతాఫణితిఁ బూజల సల్పిన వాని జన్మమే
వెలగల దర్శవంతము న భిజ్జునతంబును ముక్తియుక్తమున్.

3౪౬

సీ! వీడి తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, వీడుగాదది వట్టి బీడు గాని
యేవాడ తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, వాడగాదది వల్ల కాడు గాని
యేయిల్లు తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, యునికిగాదది పెద్ద యెలికి గాని
యేతోట తులసిచే నెసఁగియుండఁగలేదొ, తోటగాదది చేటు చోటు గాని

తే! తులసిలేనట్టి చోటులఁ జెలఁగుజనము, జడమగునుగాని యయ్యదిజనముగాద
టంచు నెఱుఁగుచుఁ బూజలనవారహంబు, సల్పుచుండును తులసికి శ్రద్ధతోడ.

తే! తులసి వాయువు లేయింటఁ జెలఁగుచుండు
నట విషూచిమశూచికా ద్యామయములు
నించుకేనియుఁ జొరఁబడవం చెఱుగవమ్మ !
కాలుఁ జూయింటివారలఁ గనులఁ గనఁడు.

3౫౦

తే! తులసిదళమంజరిం గొని తలనుదాల్చి, ప్రాణముల్విడిచిన వాడు యాధపంచ
పాతకంబుల సల్పినన్ బావనుడయి, యముని దండన మొండఁ డో యన్నమిన్న !

క! తులసీ కావ్యజ గంధ మొ, డలఁబూసిన బాపమెదియు డక్కొనదమ్మా
తులసీవనిగల గేహం, బులు పుణ్యక్షేత్రములుగఁ బొల్పారుగదా.

3౫౧

తే! నూలు బారువలైన బం గారు మఱియు, నాల్గువందల బారువ ల్లలువెండి
దానమిచ్చిన ఫలమెంత దనరు నంత, ఫలముగల్గు నిట్టి తులసి పాలనమున.

తే! తులసిపాదునఁగలసీరు దలనుజల్లిన గృహి, యమరాపగాముఖి సానఫలముఁ
బొంది నీటఁజెలంగియు భువన ముట, ని జలజముమాడ్కి భవభీతి నింగనఁడుగ

తే! తులసినీడనుశయనింపఁదోషమడఁగుఁ,దులసిపూసలఁదాల్చినఁగలుగు శుభము
తులసిఁ బైవిధిఁ బూజలఁసలుప హరియు, ప్రీతిఁ బొందును దులసి వర్ణింపఁదరమె.

తే! తులసియుండిన శ్రాద్ధముల్ ధి ఫలదములగు,
దులసిఁ బెంచిన వంశముల్ ధి బాలుపుఁగాంచు
దులసి మాహాత్యమెన్నుట ధి సులభమొక్క ?
త్వరగ నీవును దులసి సే ధి వలను సలుపు.

3౫౬

చ! లని తులసీ ప్రభావము మ ధి హృదయితో నుడువంగ రాధికా
వనితయు నాలకించి భయ ధి భక్తులఁ దత్తులసీవనంబు స్థా
వన మొనరింప నెంచి తగు ధి పద్ధతులం గమనించి కేతకీ
వన మనుకూలమైనదని ధి భావమునందుఁ దలంచి వెంటనే.

3౫౭

చ! తద్వనంబునందు మధ్యప్రదేశంబు రమ్యంబని యెన్ని యందు బహురమ
ణీయంబగు నూరుమూరల చుట్టుకొలతగల చోటును గొని యాస్థలంబున బంగారు
గోడలనెత్తుగఁగట్టించి పద్మరాగమణులతోఁ దటంబు నిర్మింపించి కాంచనధ్వజంబుల
నెల్లడ నెత్తించి యందుఁ బ్రేక్షకమనోభిరామంబగు తులసీమందిరం బలరునట్లు
బొనరించి తన్మందిరాంతరంబున సర్వదోషహరంబై పచ్చనిపల్లవంబులఁ బాలుపారు
శ్రీతులసీవనంబు స్థాపించి యవ్యాజంబగు నిశ్చలమనంబున సమాహూతుండును
వేదవేదాంగ విదుండును బురోహితుండు నగు గర్గాచార్యుండు మంత్రపూర్వకంబగు
తంత్రం బుపదేశించుచుండ నభిజన్మక్షత్రయుతశుభముహూర్తంబున శ్రీకృష్ణప్రీతికై
పరమభక్తిసంభరితయై తత్సేవాపూజాదులఁ జేయ నారంభించి యాశ్వయుజ
శుద్ధపూర్ణిమాదినసంబున దీక్షవహించి చైత్రపూర్ణిమాపర్యంతము నారాధించి
పంచామృతంబులను నిక్షురసంబునను నామ్రసంబునను ద్రాక్షసంబునను
నారికేళరసంబునను శుద్ధోదకంబునను నభిషేకించి ప్రత్యేకంబుగాఁ బ్రతిపూర్ణిమా
తిథియందు విశేషోపచారంబులం గావించుచు వైశాఖశుద్ధప్రతిపద్దినమందు
దద్వితోద్యాపనం బొనరించి రెండులక్షలబ్రాహ్మణుల నన్నముఖదానంబులతోఁ
దృష్టులం గావించి యామలకప్రమాణంబులును వర్తులంబులును నమూల్యంబులును
నగు లక్షభారమాక్తికంబులను గోటిభారదివ్యస్వర్ణంబును నాచార్యునకు దానం
బొసంగి భేదరులు నుండుభులు మ్రోగించి కీర్తించి జయజయారావంబులుఁసల్పుచు
బుష్పవృష్టినిఁ దత్తులసీమందిరంబుపైఁ గురియం గని యానందమందు రాధికాసుందరి
సముఖంబున.

3౫౮

సీ! మించును మించిన ధి మేనిపై దళతళ, లాడు బంగరు చీర ధి లమరుచుండఁ
దమ్ములఁ దమకు వే ధి తమ్ములఁగాఁజేయు, కన్నుల నమృతంబు ధి గాఱుచుండఁ
నల్లనిపెంద్రాచుఁ ధి జిల్లరగాసల్పు, పెంజడ పిఱుదులఁ ధి బుంజియాడఁ
దామరతూండ్లను ధి దాఱు చొచ్చేతుల, బంగరుసొమ్ములు ధి వరఁగుచుండ

గీ॥ మైమకుండలమకుటంబులరుచుండ, వెలుగుచుండుపదాజేంద్రః వెలది యగుచు
గరుడగతహేమప్రీతైః ♦ గ్రాలి తమ్మి, కంటివల్లంటి తులసి వే ♦ డ్కనువెలింగె.

చ॥ కనుపడి యట్లు లామె తమ ♦ కమ్మున రాధను గాగిలించి యి
ట్లయెచు నోసతీతిలక ♦ మా ! భవదర్పలచే బ్రసన్నతా
గని యిట కేగుదెంచితిని ♦ గానఁ ద్రిశుద్ధిగ నేవరంబు నీ
వనయము గోరుచుంటి వది ♦ యక్కటవచ్చి ఫలప్రదంబగున్. 3౬౦

చ॥ మఱి సుభగత్వమున్ వలల ♦ మంచితటంచుఁ బ్రసిద్ధురాలవై
ధర మనుచుండువమ్మ ! యిది ♦ దప్పదు భూతలసంగ్రహార్థమై
కరముగ నిట్లు గోరితిని ♦ గాదె ! యనంతరమందు నామె సం
బరమున మ్రొక్కి నాకుఁ బతి ♦ భక్తి నహైతుకి నిమ్ము బృందరో ! 3౬౧

చ॥ అనఁ దులసీమహేశ్వరియు ♦ నట్లులె నీకగుగాక యంచుఁ దా
జన నటుమీఁద రాధ నిజ ♦ సద్గముఁజేరెను మైధిలేశ్వరా !
యనవుడు తేఱు వల్లె శర ♦ దబ్బమరందముఁ ద్రాగి తేంట్లు తృ
ప్తిఁ గననట్లు లీకథన ♦ తృప్తిని జెందగఁ జాల నారదా ! 3౬౨

తే॥ కాన మఱి హరికథను బల్కంగ వేడుచుంటిఁ దద్రాధికాదేవి యుత్తమవిధిఁ
దులసి నర్చించెగద దానఁ ♦ గలిగినట్టి, ఫలములన్ జెప్పవేడెద ♦ బ్రహ్మపుత్ర !
శ్రీకృష్ణుండు మాయాగోపికయై రాధ దరికేగుట. ౩౬౩

డి॥ నావుడు దేవమానియు న ♦ నంగడఁగెన్ మిథిలాధినాథ ! రా
ధావధు వావిధిన్ మిగులఁ ♦ దత్తులసీవ్రత మాచరించుటన్
శ్రీవిభుఁ డాలకించియుఁ బ ♦ రీక్ష నొనర్పఁ దలంచి తోడనే
యావృషభానుపట్టణము ♦ నర్గి ప్రమోదముఁ బొందు చందున్. 3౬౪

డి॥ కంకణ తార హారములు ♦ గమ్ములు నందెలు నత్తు కాంచియున్
నింకిణులు దగ్గఁ గనక ♦ నిర్మల వస్త్రములన్ ధరించి బ
ల్పొంకపు కేశపాశమును ♦ బూని యపచూ యన గోపికాకృత్తిఁ
జంకక తాల్చి తత్పదన ♦ సన్నిధికేగి మదేభయానయై. 3౬౫

మ॥ వరుసన్ ద్వారసమాశ్రితాంజననిభే ♦ భద్రేశులన్ బ్రోల్లస
త్పరిభావప్రసభాలయాంగణచతు ♦ ర్ద్వారంబులన్ ఛత్రచా
మరహారాన్వితసింహాసీతముల ధ ♦ ర్మస్థానముల్ దివ్యహృ
న్మరుదాపమృజనాంతితాశ్వములఁ బ్రే ♦ మన్ జూచి యా పిమ్ముటన్. 3౬౬

ల॥ వత్ససహిత ధేను ♦ వారమహోక్షముల్, గన్నులారఁగాంచి ♦ కరమునందు
బెత్తమొప్ప మంచి ♦ పిల్లనగ్రోవితో, ససిగఁ బాడు గోప ♦ సమితిఁగాంచి.

క॥ శ్రీరాధాంతఃపురమును, జేరి కవాటాలయాది ధి త్రంబులను
భూరినభాస్థలములలోఁ, గోరిక వర్తించుచుండు ధి త్రంబుల గనెన్. 3౨౮

ఉ॥ కృత్రిమ గోపికామణి మ ధి త్రంబులను కుమారికిఁ ద్రి వా
దిత్రముఖంబునన్ మిగులఁ ధి త్రంబుల దెల్ల మొనర్చు గోపికల్
చిత్ర విచిత్ర పుష్పములఁ ధి త్రంబుల వేడుకతోడఁ జెంగనా
లాత్రములేక వేయుటను ధి త్రంబుల గన్గొని మెచ్చి యంతటన్. 3౨౯

తే॥ కుండమందార చాడిమీ ధి త్రంబుల, మాలతీ కేతకీ బృంద ధి త్రంబుల
భృతి ధరారు హాపేతంబు వివిధవిహగ, కలితమగు నుపవన మొందు గ్రాలు నందు
సీ॥ కల్పవృక్ష సుగంధ ధి త్రంబుల మధుమత్త, పట్నద రుంకృతి ధి త్రంబుల
గంధాక్ష శీత జ ధి త్రంబుల గల్పాక్ష యుక్తంబు, శుకముఖగరవ ధి త్రంబుల
ననిలాల్ప ధూత స ధి త్రంబుల దళంబుజ, భాసురం బఖిల పు ధి త్రంబుల
కూపవాసీసరః ధి త్రంబుల మనోజ్ఞంబు, బుష్పశయ్యావళి ధి త్రంబుల

తే॥ న్యక్తతామర నాయక వనప్రసాద, రమ్య మమర నుతము నై న రాధికాస
తీమణిదివ్యకుంజంబు ధి త్రంబుల, గాంచి యెదమెచ్చి యందునఁ ధి త్రంబుల గౌతుకమున.

తే॥ వలలు మేఘమందిరమందు బాలతరణి, కుండలాంచితల్ దత్కార్య కుశలలు సుము
ఖులును వరవస్త్రధరలు నొచ్చెలిమికత్తె, లలరుచుండుటఁ గని కొంచెమవల సరిగి.

ఉ॥ కుంకుమపువ్వువన్నెలను ధి త్రంబుల సన్నని పట్టుబట్టు లి
ర్వంకలఁ గట్టియుండ నును ధి త్రంబుల జల్లగ నెల్లచోటులన్
సంకుముదై గనాభిఘన ధి త్రంబుల సారపటీరసువాసనల్ దగన్
వంక యొకింతలేని యటు ధి త్రంబుల రాజగృహంబునుం గనెన్. 3౨౩

ఉ॥ అందునఁ జేటికాసహిత ధి త్రంబుల, లొచ్చెలికత్తెలఁ గోటిచంద్రులన్
డిందొనరించు తేజలరి ధి త్రంబుల నుండెడి కావిమోవినిం
జెంది సతీలలామయు సు ధి త్రంబుల నై నుతిఁబొందు రాధికా
నుందరి యెద్దియో తలఁచు ధి త్రంబుల బదమున్ గదిలించుటం గనెన్. 3౨౪

ఉ॥ అత్తలి రాధికాసతియు ధి త్రంబుల క్రమంబుగ, దాయు గోపికా
త్యుత్తమఁ గాంచి కాఁగిళుల ధి త్రంబుల పదంబుల తొళనంబుకై
యత్తమలొకరితి జల ధి త్రంబుల నొసంగియుఁ బీతమిచ్చి లో
కోత్తరమైన పద్మిని ధి త్రంబుల నొద్దకుఁ బోయి వచించె నిట్టులన్. 3౨౫

తే॥ అమ్మ! స్వాగతమయ్యదేయందవమ్మ! మాగృహంబున కీవిపుడేగుదెంచ
ధన్యతమనైతి నోయమ్మ! తప్పకుండ, సర్వ మొంది నాయాతిధ్యమందవమ్మ!

✽ మా యా గోపికా రాధికా సంవాదము. ✽

చ॥ ఇది యెటనుండిరాక మఱి యెక్కడి కేగఁ దలంచునుంటివో
యెది భవదీయవాస మిఁక యెట్టిదో నీచరితంబు నేటికి
యదనున నాసమీపమున యాగతవైతివో చెప్పు మవ్వి నా
కుఁ దగినవైనఁ జేసెదను యాంకక పద్మదళాయతేక్షణా !

322

ఉ॥ భూతలమందుఁజూడ నినుఁ బోలినయాపము గోచరింప దే
రీతిగ నిన్ను జూతు రల పెద్దలు ధన్యత గాంచకుండురే
యేతటి నీపదాబ్జముల నెచ్చటఁ ద్రొక్కెద వద్ది యత్యంత
పూతమహాపురంబగుచుఁ బూల్పువహింపదె ? గోపికామణీ !

32౪

క॥ అమ్మా ! శుభదము వాంఛా, దమ్మును నఘజాలకైల యదంభోభియు నై
సమ్మదకరమగు మీ నా, మమ్మును వినఁగోరుచుంటి యాన్యచరిత్రా !

32౯

క॥ కృతిచే, స్థితిచే, ద్యుతిచే, గతిచే, గరుణాకటాక్ష కలిరస్థితిచే,
మతిచే, వచనముచే, శ్రీపతివలె భాసిల్లితీవు యామామణిరో !

3౩౦

ఉ॥ మిమ్ములఁ జూచినం గొలఁది యేరను మీఱు ప్రియంబు డెందమం
దిమ్మయిఁ గల్గుచుండెడి, ర యేశునకుఁ మఱి మీకుఁ దారత
మ్యమైది గోచరింపదుగ యందున నేను ననాందగా మిముఁ
నమ్మి తలఁ వహించుచు ఘనంబుగఁ దప్పక సత్కరించెదఁ.

3౩౧

చ॥ మఱియును మీరు నిత్యమును యానక యిచ్చటి కేగుదెంచి మీ
దరిసెన మియ్యఁ గోరితిని యదద్విధి వీలొనఁగూడదేని మీ
వర గృహ మెచ్చటఁ గలదో పల్కుము వచ్చెదఁ బ్రత్యహంబు ని
ద్దర మొకచో నెటో కలిసి యద్దయు ముచ్చట లాడనొ సఖి !

3౩౨

క॥ నావుడు మాయా యువతియు, శ్రీవిభుఁడుఁ దేవుఁడైన యశ్రీకృష్ణవిధుం
దా వనజాక్షికి రాధిక, కావశ్యకఘక్కి నిటుల యనియెను జనకా !

3౩3

ఉ॥ ఊరెది యన్న నందపురి యొందిన నందుని యిక్కప్రక్కఁ గా
దేరదిశఁ బ్రభాపటలి వెల్గెడి గోకులమై చెలంగు నా
పేరిక గోపదేవియని విశ్వమున విదితంబు రాధ ! నీ
సౌరును జేటియా లలిత, సక్కవచింపఁ గనంగ వచ్చితిఁ.

3౩౪

చ॥ నవనవపుష్పవాసనల నవ్యలవంగలతాదిసంతతిఁ
నవకవుఁ దేల్ప సాటలను నాదెముగా ఘలియించు చెట్టులఁ
నవనవలాడు నీవనము నా కనులారగఁ గాంచియుంటి వా
సవఘననందనోపవని సైతము దీనికి సాటివచ్చునె ?

3౩౫

ఉ॥ ఇట్టుల నిర్వృతుం గలిసి యేవియొ ముచ్చటలాడి కొంచట
జెట్టులచాటుచోటులను యేరుచు నాడుచు బాడుచు మఱి
నెట్టుచు బాటుచు నగుచు యివ్వెఱసెందుచు బంతియాటల
బెట్టుగఁజేయుచు మిగుల యెల్లుచునుండిరి మైథిలేశ్వరా !

3౮౬

ఉ॥ అంతట గోపదేవత మ యహదృతితో సఖి కిట్లువల్కె నో
యింతలమేలుబంతి ! యింక యేగదఁ బ్రాద్దదెగ్రుంకె దిర్గి నీ
చెంతకు నే బ్రభాతమునఁ జేరెద మద్భవ ముండు దవృన్ద
జంతను వీడి యాజ్ఞయిడి యెచ్చెరఁబంపుమ గోపికామణి !

3౮౭

చ॥ పలుకఁగ నిట్లు రాధిక య పార విచారపయోధిమగ్నయై
యిలపయిఁగూలు రంభవలె యేమియెఱుంగక సామ్యుస్థిలై నె
చ్చెలు లదిగాంచి శీతల వి శేషకృతుల్ బొనరించుచుండి రా
వల నల గోపదేవి వృష యభానుకుమారికప్రక్కఁ జేరుచు.

3౮౮

ఉ॥ గోగణగోరసాగ్రజాలఁ గూరిమి యెక్కువయాట దప్పకే
నేగవలెఁజామి యనుచు నెట్టులొ రాధిక నాశ్వసించి గో
పీగణ మాస్థ మొక్క సర యివి వృష భానుపురంబు వీడి బ
ల్వేగమ చేరె నందపుట యభేదనసంగతగోకులంబునఁ.

3౮౯

క॥ మాయాంగనయా హరి యట, రేయిని జని నిద్రవోయి యేకం టుదితుం
డై యలరెడి లో మఱి రా, ధాయతనం బొందె నామె యార్తిని బాపఁ.
వ॥ అంత.

ఉ॥ వచ్చిన గోపి నామె గని యభక్తిని పుల్లసరోజనేత్రయై
యిచ్చి సువర్ణ పీఠికను యెంతయు నెయ్యము దోచ నమ్మరో !
యిచ్చట నిన్న నన్నువిడి యేగితి వప్పటినుండి నీరహి
హెచ్చిన శోకతాపముల యెబ్బటికంబును జెందితిఁజామి !

3౯౦

చ॥ లోయెత నపధ్యసేవ బహు యతుష్టిని గూర్చి యనంతరంబునఁ
సిలుగు ఘటించు నట్టులగు యెట్టల కూడిక యిద్దిగాక శి
ష్టుల సహవాసమాటఁ దొలి యశోకముఁ బొందుట లయ్యె నిష్టు మి
మ్ములఁగను భాగ్య మొందితిని యబోయిన ముల్లియఁబొందు చాడ్పునఁ.

3౯౧

చ॥ అనపుడు గోపదేవత త యదార్తి యధార్థమటం చెఱింగి తా
నును వెతఁగన్న దానివలె యనోరు మెదల్పకయుంట రాధికా
వనితయు గాంచి స్వీయలగు యభామలచే నడిగించి మైత్రియే
ఘనమని యెంచి తాను దమ యకంబున గోపకదేవి కిట్లనె !

3౯౩

ఉ॥ ఓలనాలలామ ! వగ ధ పొందెదవేలొకొ ? నీకు నెట్టి తం
టా లొనగూడలేదుగద ! ధ టక్కరులెవ్వరు నిన్ను బాటలో
గోల నొనర్పలేదుగద ! ధ కొంప మగండ్లె యయోముఖంబునక
నీలగఁగొట్టలేదుగద ! ధ సీతలిదండ్రులు దన్న లేదుగా.

3౯౪

చ॥ మఱియు ననాంద య త్తయును ధ మామయు జుట్టల నేరు మద్దనం
బఱిముఱి నల్పలేదుగద ధ యధ్వపరిశ్రమ మేమిలేదుగా
దురుసుగ నిన్నుగూర్చి సవ ధ తుల్ బలు కొండములాడి కొట్టన
ల్పరుగద ! యేదొ వాకొనినఁ ధ బాపెద వానిని యుక్తియుక్తనై.

3౯౫

ఉ॥ కోరెదవేనిఁ గొమ్మివిగొ ! ధ కోటలు బేటలు దోటలుగ కళా
చారుతరాభ్రచుంబిప్పధు ధ సౌధములు నునుపట్టుపుట్టుముల్
హీరము లర్థము మణులు ధ నేర్లులు గుఱ్ఱము లాలచాలు శృం
గారలసత్సఖిజనము ధ గ్రాలుచు నుండెడి గోపదేవతా !

3౯౬

చ॥ ధనమునొసంగి దేహమును ధ దప్పక యొప్పుగఁ బ్రోవ నాను ద
త్తనువునునిచ్చి మానము య ధ ధావిధి రక్షనొనర్ప నాను ద
ద్ధనులేనుమానముల్ మిగుల ధ దానమొనర్చి సుమిత్రకార్య మె
గునఁ బడకుండఁగొంచి యనఁ ధ కూలముగా నెరవేర్పనొగదా.

3౯౭

చ॥ కపటము వీడి మిత్రవరు ధ కష్టసుఖంబుల నొక్కరీతిఁ దో
డుపడి హితంబులం బలికె ధ టాంపులఁబాపి యశస్సుగూర్చి నే
రువున నెవండు వర్తిలును ధ రూఢిగ వాడె ధర్మ గృతార్థుడై
యపగతపాపుడౌచు వారి ధ యవ్యయధామముఁ బొందు నెచ్చెలీ !

3౯౮

ఆ॥ ఆప దబ్ధి నీడ ధ ననువైననొకయు, సౌఖ్యసౌధమెక్కఁ ధ జక్కని యధి
రోహిణి మదకామ ధ మోహభయాద్యద్రి, వ్రజముగద జగతిఁ ధ బరమసఖుడు
తే॥ పాపములఁబాపు హితవెంచుభవ్యగుణము, వెల్లడించు దుర్గుణములఁబొల్లఁజేయు
గుహ్యమును దాచు నక్కఱఁ ధ గోరినదిడు, నిడుముల విడఁడుగ! సుమిత్రుఁడుదలంప
తే॥ తనకు నుండిన ధనమెల్ల ధ దానమిచ్చియొనఁ జెలి ప్రాణముల రక్ష ధ నహరహంబు
సేయవలెనని పెద్దలుఁ సెప్పచుండ్రు, గాన నీకష్ట మేదొ పల్కంగఁ దగును

చ॥ విసమును లోన నింపుకొని ధ ప్రేముడి వెల్లడిఁ జల్లి మైత్రి సం
తనమునఁ జేయు మానవుడు ధ దండధరాజును గింకరాగ్రణుల్
గనిఁ బ్రహరింప బాధలను ధ గాచెడి వారలులేక కాంచఁడే ?
వసుధఁ గుశీలుడౌ నటుని ధ భాతిని నిందలఁ బొందఁడే చెలీ !

౪౦౨

తే॥ కానఁ జెలివైన నాకు నీ ధ కష్ట మెఱుంగఁ, జెప్పవేడితి బైన నీ ధ చిత్తమమ్మ!
యనుచుఁ బ్రార్థింపఁగా గోపియోహరియు నగుచు, నల్ల నల్లనరాధ కిట్లనియెజనక!

తే! సతిరొ! గోవర్ధనాచల ధి సానువులను, వింతలనుగొల్పు నిజులైన ధి వీధులందు
బెరుగుకుండను దల నిడివిక్రయింప, సంచరించుచు నుంటిఁ దత్సమయమందు.

ఉ! పిల్లనగ్రోవిఁ బెత్తమును ధి బింఛము సన్ననిపట్టుపుట్టముల్
మెల్లని చూపు, జిర్నగవు, ధి మేఘమనోహరవర్ణ మొప్ప భా
సిల్లెడి నందుపట్టి, నను ధి సిబ్బితి వీడుచు నడ్డగించి నా
యల్లము జల్లన గరము ధి నొంది కరంబిడి డాసి బైసుకక. రంగ

ఉ! పెండిలిఁ జేసికొమ్ము నను ధి వేటుగ నెంచకుమంచుఁ బల్క నో
మొండిశిఖిండి! నన్నిడువుఁ ధి బుద్ధి యొకింతయు లేదె, దూరమం
దుండు, స్వయంభువు బెరుగు ధి దొంగను నిన్ను వివాహమాడ నీ
కుండరె చెల్లెలమ్మలు? న ధి వోధను నన్నిటులంటఁ బాడియే? రంల

చ! అనఁగ నతండు నాపయిని ధి నాగ్రహమెంతయుఁ జూపి పెద్దకుం
డను బగులంగఁ గొట్టి దధి ధి డగ్గటి త్రాగి యురీయవస్త్రము
గొని కడువేగ నందివర ధి గోత్రకకుప్పన కేగఁ గాంచి తో
డ్డ నతనిఁ జిక్కజేసికొన ధి దవ్వునకుఁ జని వచ్చితిగ వృధా. రం2

చ! అదిసుత, వాని పేరు మన ధి మందుఁ దలంపను జూడ నాతఁడో
యదుకులజండు, నిర్ధనుడు, ధి నల్పుడు రూపసిగాఁడు, చేబె, గా
న దయితుగా గణింపనుగ ధి నానుడి సత్యమటంచు నమ్మి నీ
యెద నల కృష్ణ భర్తగ గ ధి హింపకు మమ్మ! సఖివతంసమా! రం3

చ! పగఁ జెలి యిట్లు బల్క వృష ధి భానుకుమారిక యాలకించి బ
ల్వగవును నబ్బరంబుగని ధి బాపురె! యంచు సరస్వతిగ స్వవా
క్యగతి ఘటించి యాదృతిని ధి నాసఖి కిట్లనె గోపచేవతా!
యిగ నిటు రిత్తమాటలను ధి నెక్కడ నీవనకమ్మ! యారయక. రం4

చ! ఎవనిఁ గనుంగొనక విధిమ ధి హేళముఖుల్ దప మగ్నిజేసిరో
యెవని పదాబ్జభూషిని వ ధి హింప శుకాసురిదత్తు లాస్థ యో
గవిధి సమాధినుండి రల ధి కైటభమర్దను నాదిపూరుషు
బ్రవిమలుని బ్రహ్మార్థతము ధి వైరముతోడ వచింతువే? సఖి! రం5

ఉ! ధర్మము లుద్ధరింపఁగ, న ధర్మములక నశియింపఁజేయ, స
త్కర్మము నిల్పి, వేదములఁ ధి గావ, సుశీలురఁ బ్రోవ, ధారణి
శర్మముఁగూర్చి, దుర్జనులఁ ధి జంప, దయాదులఁ బెంపుజేయ నే
మర్మము లేక పుట్టిన ర ధి మాపతి దూఱునువే యటుల్ జెలీ! రం6

ఉ! శ్రీరమణీయగోపులు వి ధి శేషవిధంబుగ నాలఁ గాచుటక
గోరస మెప్పు గ్రోలుటను ధి గోతలి నామములక జపించుటక

గోరజమూనుటక దలల, † గోసుముఖంబుల నెప్పుజూచుటక

వారలె శ్రేష్ఠు లాకులమె † వర్ణ్యమటంచు నెఱుగుమో చెలీ !

౪౧౨

చ॥ మునుపు మహేశ్వరుండ హరి † మోహనరూపముఁజూచి మోహకం

ధిఁబడి తన్నుకొంచు దరి † తెన్నులు దోచక యెంతో వెట్టి యె

త్తినజనుకై వడిక దనదు † దివ్యముఖంబు సెడంగఁ బాములక

బునుకల బూదిఁ బెంజడలఁ † బొంది విసంబును ద్రాగఁడే ? ప్రియా ! ౪౧౩

చ॥ సరసురయక్ష సిద్ధముని † నాయకు లెవ్వని పాదపద్మముల్

శిరమునఁదాల్చి మ్రొక్కులిడి † శ్రీ గలుగక భయభక్తులక బలిక

సరగునఁ దెచ్చియెవ్వనికి † సందియ మందక యిచ్చుచుందురా

సిరిచెలి నిర్ధనుండనుచుఁ † జెప్పఁగరాని నుడుల్ వచింతువే ? ౪౧౪

చ॥ వికటకృతి ప్రవీణులయి † విశ్వముఁ బాఠానరించు ధేనుకుక

బకు నఘు బూతనాసురిని † వత్సనిశాచరు వ్యోమదైత్యునిక

శకటసురారినిక మఱి ని † శాటుల నెండఱనో వధించి సా

ఖ్యకరవిధానములన్నిటి † క్రాలెడి నాహరియుక వినిందుకఁడే ! ౪౧౫

చ॥ లల హరిభక్తిలేనియెడ † నాతఁడు బ్రహ్మయుగాని యిందిరా

లలనయుగాని మూఁడు కను † లకదగు నీశుఁడుగాని యేరుగా

ని లలితకృష్ణరూపము స్వ † నేత్రములక గనరమ్మ ! భక్తవ

త్సలుఁడుగదా ! చెలీ ! పలుకు † తాదృశనిందకు వాఁడు పాత్రుఁడే ? ౪౧౬

చ॥ పరమదయానిధిఁ బతిత † పాపను విద్రుమబింబసన్నిభా

ధరవిలసత్ప్రియధ్వనిన † దన్మరచీరతునిక ధరామనో

హరు స్మితపూర్వభాషి నిగ † మాదినుతుక జగదేశసుందరుక

హరిని ననాదిమధ్యలయు † నట్టుల దూఱుట దోషహాసుమీ ! ౪౧౭

క॥ గోలోకనాకధాత్రీ, పాలుక గరుడాలవాలు † స్వర్ణసుచేలుక

బాలుక బుధనుతనద్గుణ, జాలుక లీలావిలోలు † శపియింపకుమా.

౪౧౮

ఁ॥ ఆహరినికభజించు పతి † తాధములైనఁ బవిత్రులౌచు నా

యైహికపారమార్థికము † లండలిసౌఖ్యము లొందకుందురే ?

మోహముతోడ నావిధిని † ముచ్చట లాడితివైనఁ దిర్గి నీ

యాహఁదలంపుమా ! యనఁగ † నొయ్యన నాయమ రాధ కిట్లునక. ౪౧౯

చ॥ చెలి ! భవదుక్తి ధోరణి వ † చింపఁగ శక్యమె ? యాబృహస్పతిక

బుకుల కల్కిఁబోలి శ్రుతి † పద్ధతి నొప్పుచు నన్నుఁ దృప్తుఁగా

నలిపెను సత్యమమ్మ ! యింకఁ † జక్రధరుం డిట నల్పకాలమం

దలరుచు నీ యభీష్టములఁ † నన్ని యొసంగు నటంచు నెంచెదక. ౪౨౦

ఉ॥ అంతట రాధ, వేడ్కపడి యమ్మహో ! యాహరి ప్రేమతోడ నీ
పొంతకు వచ్చి నట్టయినఁ డ బొల్పుగ నేమి యొనర్పనాను ప
తొంతరమందు రానియెడ డ నాక్షణమందున నీకు నా ధనం
బంతయు నిచ్చి కానకుఁ బ్ర డ యాణము సల్పెద నంచు భక్తితోఁ. ౪౨౧

ఉ॥ కన్నుల మోడ్చి గద్దెపయిఁ డ గంజదళాక్షుని భావపద్మమం
దెన్నుచునుండ శ్రీహరియు డ నిందునిభానన దివ్యభక్తి సం
పన్నను స్వేదసంయుతను డ బాష్పసమేతను రాధజూచి యా
పన్నదయాళుడౌచు స్వక డ పాదపదేహముఁ దాల్పె భూవరా ! ౪౨౨

చ॥ పిదప సఖుల్ గనక ఘనగ డ భీరగళంబున శౌరిఁ రాధికా
సుదతికి నీరహిఁ బలికె డ సుందరి ! యోకరభోరు ! యిందుస
ద్వదన ! వ్రజేశ్వరి ! తరుణి ! డ పంకజగంధి ! చెలీ ! భవజ్జపం
బెద లలిమెచ్చి వచ్చితిఁ ద్వ డ దీక్షణయుగ్మము విప్పి చూడుమా ! ౪౨౩

ఉ॥ నీవిటఁ “గృష్ణ ! రమ్య”నుచు డ నిశ్చలభక్తిని బిల్వ వించు నా
గోవుల, గోవులక, యమున డ కూలమునక విడి యందునుండి నీ
భావగ తేస్సితంబుల న డ వారిగ నిచ్చి ముదంబుఁగూర్చ నే
ధావనముల్ బొనర్చి యిట డ దండిగ నుంటినిఁ గంటఁగాంచుమా ! ౪౨౪

ఉ॥ ఇత్తటి నిందునుండి నొక డ యిందునిభానన లేచి వెంటనే
తత్తటపాటుతోఁ జనియెఁ డ దత్సతి, దేవియ దయ్యమా మదో
న్మత్త నిశాంచరాంగనయ డ మానవసారియ యేరో పల్కుమా
యిత్తరళాక్షులక మదిని డ నెంతయు నమ్ముట బాము నమ్ముటే. ౪౨౫

ఉ॥ కావున నేరిమాటలను డ గాదని నానుడు లెల్ల నమ్ముచుక
నీవికఁజూడు లేనియెడ డ నేనిటు వచ్చుట వ్యర్థమా సుమీ
నావుడు రాధ వేగ నయ డ నంబుల విప్పుచుఁ గృష్ణజూచి యా
శ్రీవిభుఁ గౌగిలించుకొని డ చెందె ముదంబు విదేహభూవరా ! ౪౨౬

తే॥ ఇట్టి శ్రీకృష్ణసత్కథ డ నెవ్వరు విను, చుందు రవ్వార లిద్దర. డ నొంది సుఖము
లంతమందున గోతోక డ మందు నలరి, సకలసుఖములఁ గాంతురు డ జనకరాజ !

చ॥ అనవుడు మైథిలేశ్వరుడు డ హర్ష పరీతమనస్వియౌకాచు నో
మునివర ! కృష్ణచంద్రుడట డ బూన్కిని నావృషభానుపుత్రి ప్రే
మ నొగిఁ బరీక్షసల్పి యను డ మానము మానుచుఁబ్రీతి ద
ర్శన మిడి యాత్మలీలఁ దొలి డ సల్పినకార్యము నెప్పుమా ! యనక. ౪౨౭

ఉ॥ నారదుఁ డిట్లనక జనక డ నాయక ! మాధవుఁ డంత మాధవీ
వీరుధముల్ గ్రహించి కడు డ వేడుక మాధవమాసమందు బృం

దారమణీయకాననము ధ దర్శకుఁ డమ్ముల వేయ రాసకే
 శీ రచనేశుఁడై చని స్వ ధ లీలలఁ జూపఁగడంగఁ బొంగుచుగా.

౪౨౯

రాసక్రిడా వర్ణనము.

క॥ వైశాఖ మాస పంచమి, శ్రీశుడు చంద్రోదయంబు ధ నసఁగఁ బ్రేమా
 వేళముతో రాధాసతి, నాశుగతిఁ బోయి కూడఁ ధ యమునోపవనఁగ.

౪౩౦

న॥ దేవా! యది యెట్లంటవేని వినుము. మున్ను గోలోకంబునుండి వెన్నుని
 యానతిఁ గొంతదివ్యప్రదేశం బిద్ధరాస్థలంబున కాగతంబైనదని వాక్రుచ్చితి. అందుఁ
 బద్మరాగమయంబై కామధుక్కుప్రభంబులను మాధవీముఖవల్లరులను బుష్ప
 సుగంధంబులను దివ్యంబగు రూపంబు ధరించి నందనవనంబు విడంబించుచు బృందా
 వనం బలరారు. దివ్యరత్నఖచితసోపానసంపన్నంబై వివిధవిహగపరీవృతంబై పుండ
 రీకమండితంబై యమునాధునీరాజంబు ప్రవహించు. రత్నకూటవిభాసురంబును
 రత్నధాతుమయంబును ఫలపుష్పలతాసమాకీర్ణంబును నై నుందరంబులగు బిలంబు
 లను మధురాంబుపూరితంబులగు నిర్మలంబులను శ్రావ్యంబులగు బంధరఝంకా
 రంబులను జెలఁగి కరీంద్రంబుపగిది వెలుగు గోవర్ధనాచలేంద్రంబు దేజరిల్లు. ఉప్పరవీది
 నొరయు నుప్పరిగలను వాటంబులగు కొలుపుకూటంబులను జొంకంబులగు నంక
 గంబులను నింబునుగొల్పు కంబంబులును గెల్పునుదెల్పు నిక్కినటెక్కియంబులను
 జక్కనిచదుకంబులను మధుమత్తంబులై శ్రీరాధాకృష్ణగాథాగానం బొనరించుచు
 నర్తించు మధువ్రతంబులను శుకపీక శారికాముఖవిహంగకలకలనాదంబులను
 సంగతంబై శ్వేతపీతారణపుష్పసందోహబంధురంబులగు నికుంజంబులు పుంజ
 మీటు. మఱియు సహస్రదళసరోజరజంబుల సారెసారెకుఁ దూలించుచుఁ బుష్ప
 సారథగ్రహణం బొనరించి చల్లనిపిల్లవాయువు లల్లలన వీచుచుండఁ జెలఁగు
 కుంజంబులును జెన్నుమీటు. అందు నాసమయంబున శీలరూపవయస్సంపన్నలై
 విరిపాన్పులమర్చు వెలఁదులు గొందఱును శృంగారకార్యకరణప్రవీణులగు శృంగార
 వతులు గొందఱును ద్వారపాలికలగు నారీమణులు గొందఱును బార్షదలగు
 భామలు గొందఱును ఛత్రచామరంబులం బట్టి మిసమిసలాడు మెలఁతుకలు
 గొందఱును బూలసొమ్ముల రచింపఁ జాలిన పోలఁతులు గొందఱును బృందావన
 పాలికలగు కుందరదనలు గొందఱును గోవర్ధనాచలనివాసినులగు కోమలాంగులు
 గొందఱును వీణావేణుమృందంగపాణివాదవిధానవిజ్ఞాననిధులగు మిటారులు గొంద
 ఱును విరాజిల్లిరి. మఱియు నందు నత్తఱి నత్తామరసాక్షసమీపంబున రాస
 ప్రేషార్థంబు ద్వాదశయూధంబులును బ్రవర్తిల్లె. వెండియు నటకు

౪౩౧

క॥ నల్లనివర్ణంబొప్పుగ, నల్లనిచీరఁ ధరించి ధ నవమణి భూషణ
 బెల్లగఁదాల్చియు యూధం, బల్లనఁగొని కమలనేత్ర ధ యగు యమున సనఁగ.

తే! తెల్ల వన్నియ చెన్నారః ధెల్ల కోక, వెలుగ ముక్తాభరణములు ధ సెలగయాధ
యుతయు సుందరవదన శ్రీ మతియునైన, గంగ వేడుకతోడుతః ధ గదలిచనియె

తే! అంత శ్రీరమాదేవియు ధ నరుణవసన, ములను దగి విధునిద్యుతి ధ లలితయగుచు
బద్ధరాగవిభూషలుధ బరగ మంద, హాసమున యూధసహితయై ధరిగె మఱియు

తే! పూలతొడవులః బెట్టి యం ధ భోజరుచిని, దనరి తెల్లనిపుట్టుంబు ధ దాల్చి యూధ
మొంది శ్రీమధుమాధవి ధ నందనంద, నసతి దమితోడ నేగె న ధ సంతరమున.

తే! నరహరిద్యుత్త్రముం గట్టి ధ సరసపాశ్య, చతురయై గౌరసందీప్తి ధ సహితయగుచు
రత్నభూషల ధరియించిధ రాణమీఱు, విరజ యూధంబుః గైకొనిధ వెడలిచనియె.

తే! మాయ, లలిత, విశాఖలుధ స్వీయములగు, భూషణాంబరశోభలుధ బాలుపుగొలుప
యూధములతోడ రమ్యబృం ధ దోపవనము, రాసలీలార్థ మేగిరో ధ రసికవర్య!

తే! అంత యూధసమేత హ ధ ర్యప్తభార్య, లోగి రంతట నవ్వారి ధ యప్తసఖుల
యూధములు నేగె షోడశధ యూధములును, బోయె ముప్పదిరెండవ్విధ మొత్తమునకు

చ! చదలున రిక్కిలం గలిసి ధ చందురుః డుండిన మాడ్కి వంశినిం
బెడవులః బెట్టి పాడుచును ధ బెత్తముః గైకొని పచ్చపుట్టుముల్

గుదురుగఁగట్టి పింఛమును ధ గూకటిఃదాల్చి మనోజ్ఞరీతి ము
ప్పది మఱిరెండు యూధముల ధ భామలఁగూడి యుపేంద్రుఁడొప్పెఁగా. ౪౩౯

చ! రతిని రతీశ్వరుండు దగి ధ రాజలుచాడ్పున రాసమందు శ్రీ
వతి యల రాధతోఁగలిసి ధ భాసిలి వంశిని దివ్యరాగసం

తతులను బాడుచుఁ యమున ధ దాపున కేగి ప్రియాకరాంబుజం
బశిశయకోసులస్వకక ధ రాజ్జమునఁ గొని సైకతస్థలిక. ౪౪౦

తే! కూరుచుండి బృందావనిధ సౌరుఁగనుచు, సరస సల్లాపముల్ దమిధ సలిపి నగుచు
లేచి కుంజకుంజంబున ధ లీలఁదిరిగి, టక్కునఁ సతికేల్విడి ధ డాగె నెటనొ.

చ! అటుపము రాధికాలలన ధ యాతనిఁ గన్గొన మ్రాఁకు మ్రాఁకునం
దటవిని సంచరించి కని ధ యంతిమ మం దొక కొమ్మునున్న శ్రీ

చటులవిలాసు స్వప్రియునిఁ ధ జట్టనఁ గాంచుచుః బట్టి నవ్వి య
చ్చట నెటొ యొక్క శాఖకకుఁ ధ జాటునఁ దానును డాగెఁ జక్రియుక. ౪౪౧

డ! ఏమటుపాటునఁ స్వసతి ధ యేగుచు దాగిన చోటు మార్గణం
బేమటుకుండఁజేసి తుద ధ నెంతయుఁ గుంజములందుఁ బాటు రా

భామహిళా ధరారుహము ధ దాపునఁ గన్గొని కేల్లిహింపఁగా
నామె స్వహస్తముక గొనుట ధ కట్టిటులఁ గదలించె నత్తఱిక. ౪౪౩

సీ! కాకినల్పును మించు ధ చీకటి మ్రాఁకులు, బంగారు తీవియఁ ధ బరగి నట్లు
నాణెముగా నుండు ధ నల్లనిమబ్బులు, వెలిగెడి మించునఁ ధ జెలగి నట్లు

నీలాచలేంద్రంబు ధ నిగనిగలాడెడి, బంగరుగనుల వె ధ లింగి నట్లు
నేరేడుపండును ధ మీఱిన నెమ్మేను, బచ్చని పచ్చల ధ వజలి నట్లు
తే! కృష్ణుడా రాధికాసతిఁ ధ దృష్ణతోడ, మదనమోహనుడై రతి ధ సుకతిఁగూడు
మన్మథుండన బృందయఁ ధ మధురవనిని, రాసరంగంబునందున ధ రాణమీత
ఉ! ఎందఱు గోపికల్ గలరొ ధ కృష్ణుడు నందఱ కన్నియౌపుల
బొందుచు రెండు ప్రక్కలను ధ ముద్దులగుమ్మలు వెల్ల నంతరం
బందునఁ దా వసించి నటు ధ నట్టుల నాట్యమొనర్చె వేతలా
నందముతోడఁ బాడుచును ధ నాట్యము సల్పిరి దివ్యవైఖరిక. రరగి

క! నించెను డమి మది హరి, న, విన్చెను బియ్యచకముల ధ నింపుగ నాళ్లే
పించెను సర్వవిధుల మె, ప్పించెను రాసముల గొల్ల ధ యింతుల నెల్లక. రర౬
తే! ఇంద్రుతోఁగూడి సురభామ ధ లెల్ల రెలమి, నలరనట్టుల గోపికల్ ధ హరినిఁగూడి
వెలిగి రిట్టులఁ గృష్ణుడుఁ బలితరాస, ములను సలిపెను గాళిందిఁ పొంత, నంత.

మ! జలకేళీరచనాకుశూహలముతో ధ సంపుల్ల పద్మేక్షణం
డల యక్షీజనమందు యక్షవిభు చా ధ యఁ బ్రీతిబద్ధాత్మలుక
జలజాతాయతపత్రనేత్రలగు ఘో ధ పాయోషులక వెల్లుచా
జలజాతాత్మసుతాతటంబు నరుగఁ ధ సాగఁ నిరాతంకుడై. రర౮

అ! అప్పు డాదియందుఁ నాభీరసుందరీ, మణులు లేటినిలోఁ గ్రమముగఁ దిగుచుఁ
దరఁగలను కరములఁ దమ్ము నాళ్లేషింప, నరుగుదెంచు యమునఁ నాదరించి. రర౯
తే! చనులబంటిని జని నిల్వ, శౌరి గని క, రేణువులఁగూడి కరియాడుఁ రీతిఁ జనుచు
నగుచు నీర్గించు డాయుచాఁ మగువలగుమి, జల్లుచుక గాఁగిలించుచుఁ జనుచునుండు.

క! అత్తటి నత్తభాక్షుల, నెత్తావులుగల్గు వత్త్ర ధ నివహముదేలక
దత్తరణికుమారిక తల, హత్తిన యుష్ణీషమనఁగ ధ నవనీనాథా ! రగి౧

ఉ! ఇట్టుల సర్వగోపికలు ధ కృష్ణుని రాసవిహారమందు నే
నట్టులు లేనియట్టుల మ ధ నంబున నుండెడి వాంఛ లన్నిటిక
బెట్టుగఁ బొందిరా పటహ ధ వేణుమృదంగవిపంచికాదు లి
ట్టిటన నట్లు మ్రోసె జగ ధ దీశ్వరకీర్తిని జాటెనా యనక. రగి౨

తే! యక్షచారణవిద్యాధ ధ రాంగనలను, సిద్ధగంధర్వకిన్నర ధ చేటికలును
రాసరంగంబు వీక్షించి ధ రతినిమీఱి, ప్రశ్న ధన్వితైరి యో ధ పార్థివేంద్ర !

తే! వేల్పు లారాసరంగం బ ధ నల్పరీతి, గాంచి తత్పురాంగనలతోఁ గలిసి పుల
వానఁ గురిసిరి పిన్మటఁ ధ బద్ధనాభు, డా విధమున జలక్రీడ ధ లాడి వేగ. రగి౩

అ! ఎల్ల వ్రేతలఁ గొని ధ యల్ల గోవర్ధన, గిరికి నరిగి యందు ధ వజలుచుండు
శుద్ధరత్నఖచిత ధ సిద్ధబిలంబునక, రాసకేళికేసి ధ రాధతోడ. రగి౪

తే॥ అల్లనల్లనఁ దిరుగాడియచట గొప్ప, గొప్ప పూలగడ్డియపైనిఁగూరుచుండి
పర్యతస్థపాదామిసీ భాసురాభ్రమువలఁ బొల్పారె భూవరాఁయవల వినుమ!

చ॥ అశితయకాంతికాంతమగు ఁ నా పెనుగడ్డియ నున్న రాధిక
గుతుకముతోడ నెచ్చెలులు ఁ కుంకుమసంకుమదై ణనాభి పు
ష్పతతిపటీరకజ్జలను ఁ వర్ణమణిప్రసృతోరుభూషణ
ప్రతతి నలంకృతుల్ సలిపి ఁ భాసీలఁజేసి రనంతరంబునన్ రగ2

చ॥ యమున, నవప్రసూనరస ఁ మద్వవిధంబున మీఁదఁ జల్లియా
యమకు విధిప్రకారముగ ఁ నర్చుల సల్పియుఁ బ్రేక్షకాభినే
త్రములకు విందొనర్చు నవ ఁ రత్నవిభాసురనూపురంబులన్
గ్రమముగఁ బారితోషికము ఁ గా నిడి కౌతుకమొందె చిమ్మటన్. రగ3

ఉ॥ రంగదభంగతుంగబహు ఁ రమ్యతరంగవిసోద యైన శ్రీ
గంగయుఁ, గీ ర్తినందిని క ఁ కల్మషభక్తిపరీతచిత్తయై
ఖంగను గజ్జయ ల్లలిగి ఁ కన్నుల పండువ సేయుచుండు పా
దాంగద మొండు కాన్కరగ స ఁ మర్పణముం బొసరించె నావలన్. రగ4

చ॥ విరజయు, గోటిచంద్రసమ ఁ విద్యుతిసంయుత చంద్రహార, మిం
దిర, వరకింకిణుల్, మధుమ ఁ తీసతి, యంగదయుగ్మ మేకదా
శి, రుచిరకంకణంబులను ఁ శ్రీమధుమాధవి, హారమున్ విశా
ఖ రతనాలకంబు మఱి ఁ గమ్మలు బంది, యొసంగె బొంగుచున్. రగ5

తే॥ అంగుళీయకమణులఁ జంద్రానన సతి, లలిత కంచుకరత్నముల్ జెలువమిన్న
యైన యానందిభామ, యశస్వ్యఫాల, తోరణంబు నొసంగె సంతోషితోడ.

ఆ॥ బాలభానుతుల్య ఁ ఫాలపుష్పంబును, చంద్రకన్య, యిడెను ఁ సంతసమునఁ
బద్మపూర్ణ, శీత ఁ భానుకళాసమ, భాలతిలకబిందు ఁ వోలి నొసఁగె. రగ6

తే॥ మఱియుఁ బద్మావతియు ధూణఁ మాత్మికంబు,
బాహుపురులను శతచంద్ర ఁ వక్త్ర, యింక
వరశిరోమణి, నుందరీ ఁ భామినియును,
భక్తితోడుత నిచ్చె నో ఁ పార్థివేంద్ర. రగ7

క॥ బృందావననాయకయగు, బృందాసతి, రమ్యరత్న ఁ వేణిని, మఱి యా
నందదచూడామణి నా, నందముతోడ వృషభాను ఁ నందన కిచ్చెన్. రగ8

తే॥ కృష్ణచంద్రుండు బ్రేముడినెసఁగి యిట్లు, రమ్యశృంగారసంస్కరద్రాధతోడఁ
గూడి గిరిమీద నొప్పెనుగోర్కితోడ, యజ్ఞఁడా దక్షిణాసతినలరినట్లు. రగ9

తే॥ ఎలమి గోవర్ధనాద్రియం ఁ దెచటఁజక్రి, రాసరంగంబు నిర్మించి ఁ రాధతోడ
రాసకేళుల సల్పుచు ఁ రాణమీడె, నచట శృంగారమండలం ఁ బలరె, భూప!

ఉ! పీమ్మట స్వప్రియల్ గలిసి ధ వేముడు చంద్రసరోవరంబు వే
గమ్మగఁ జేరి దానియుద ధ కమ్మలలో గజపంక్తిఁ గూడు నా
గమ్మ విధాన నాటలను ధ గ్రాలఁ గళానిధి, చంద్రకాంతర
త్నమ్ముల రెండుగొంచు నిడ ధ తద్వృష్టభానుకుమారి కాస్థోర్థ. ౪౨౭

తే! వేయిదళములు గల రెండుఁతోయజంబు, లొంది యొక్కటి రాధకుఁ నొకటి హరికి
నిచ్చి చనియెనుఁ దరువాతఁ గృష్ణుడెలమి, బరమ బృందావన శ్రీనిఁసరిగఁ గనుచు.

ఉ! భూరుహవల్లరీయుతము ధ బుణ్యసరోవరభూషితంబు నా
నారుచిరమృతావలన ధ నంబున కేగియుఁ దిరి చెమ్మటల్
గాఱఁ జరించునెచ్చెలుల ధ గాంచి సమంచితవంశి, మేఘము
ల్లారమనోజ్జరాగ మతు ధ లంబుగఁ బాడ విదేహభూమిపా ! ౪౨౮

ఉ! అంచితరాగ మట్లు విని ధ యత్ర మదత్రముదంబుఁ బొంది వ
ర్షించె సువాసనారుచిర ధ శీతలవాతము వీచె గోపికా
సంచయముఁ వ్యధఁ విడిచి ధ సంతస మందియుఁ గృష్ణచంద్రు ధ్యా
నించుచు సద్గుణంబులను ధ నెమ్మిని గానముఁజేసె సంతలఁ. ౪౨౯

చ! హరి యటనుండి లేచి తన ధ యంగన లెల్లరు వెంటనంట స
త్వరగతి నేత్రపరవమగు ధ తాలవనంబునకేగి యందు సంత
బరమున రాసకేళులను ధ బాడుచు సల్పఁగడంగ నింతలోఁ
గరము వ్రజాంగనాతతి ద ధ గఁ దగి చెమ్మట గ్రమ్మ నిల్లనఁ. ౪౩౦

తా! శ్రీకృష్ణా! హృదయేశ్వరా! వినుము! మా ధ రీతుల్ దగ న్నాలుక
ల్పీకఁ సాగెను దూరమయ్యె నల కా ధ శిందీనదీరాజ మి
ట్లెకాండంబుగఁ గాటుచుండఁ జెమటల్ ధ సృష్టిస్థితిధ్వంసముల్
జోకఁ సత్పడివాడ వీవె యిపుడా ధ శుద్ధాంబులం దాడనా. ౪౩౧

చ! అని వినయంబుగాఁ బలుకఁ నాకమలేక్షణుఁ డాలకించి గొ
బ్బునఁ దనవేత్రదండమున ధ భూమిని బాఁచె ననంతరంబునంత
దన నట వేత్రగంగ యన ధ దొడ్డధునీమణి పుట్టె దాని స్వ
ర్భనమున బ్రహ్మహత్యలు గ ధ రంబు నశించుఁ బరంబుఁ గల్గెడిక. ౪౩౨

ఉ! అంత ననంతలోకపతి ధ యా హరి రాధను గోపికాజనం
బంతయుఁగొంచుఁ దజ్జలము ధ నందు యదృచ్ఛగఁ గ్రీడలాడి బల్
సంతసమొంది యద్ది విడి ధ సాగి లతాతరుపం క్రితోడ నా
పొంతఁజెలంగుచుండిన కు ధ ముద్వనముఁ జనె మైధిలేశ్వరా ! ౪౩౩

ఉ! అచ్చట నచ్చుతుం డలరి ధ యాయభిర్ముంకృతు లాలకించుచుఁ
మెచ్చుచు రాసరంగమును ధ నిర్మితిఁ జేసి సఖిజనంబులఁ

జొచ్చియు రాసముఁ సలిపె ధ సాంపుగ రాధయు మండనంబు లా

పచ్చనిపట్టుపుట్టముల ధ భాసిలు సామి కొనర్చె దత్తస్థిర.

౪౭౫

సీ సారభవాసిత ధ చంపకసుముముల, గరము గట్టిన నడి ధ కట్టు గలిగి

వేయిదళంబుల ధ వెలుగు పద్మంబుల, సాంపుచు నింపిన ధ శ్రుతులఁబొంది

కనులపండువసేయు ధ గల్లుకడిమిపూల, డంబు సెలఁగు కిరీ ధ టంబుఁబొంది

యందంబుగా నుండు ధ మందార కుసుమంబు, లమరిన యుత్తరీ ధ యంబు నొంది

తే॥ మోహినీమాలఁదాల్చి యం ధ భోజయస్త్రి, గేలగైకొని మల్లికా ధ కేతకీకు

సుముములకా వెల్లు హారము ధ సారిదివేసి, తులసితోఁ గూడు తోమాలఁ జెలఁగుచక్రి.

వ॥ సర్వర్తుకాంతుండగు వసంతుం డొప్పిన చొప్పున స్వప్రియచే నట్లు
కుముద్వనంబునం బుష్పంబులచే నలంకరింపంబడి తేజరిల్ల, దద్వజాంగనాబాలం
బాలోకించి వీణావేణుమృదంగనాదంబులం బొనర్చి మనోహరంబు లగు భైరవ
మేఘమల్లార భూపాల హిండోల బంగాళ మాళవీ దీపక కోశల మోహన పున్నాగ
శ్రీరాగాదులను వేణువేణుగా గానంబొనర్చి యష్టతాళంబులను, వడ్డమధ్యమ
గాంధారంబు లనెడి మూడు గ్రామంబులను, స, రి, గ, మ, ప, ద, ని, యను సత్త
స్వరంబులను, హావ, విభావ, భావానుభావసంభావితంబులును హృదయంగ
మంబులును నగు నృత్యంబులం గావించి జగన్మోహనులగు శ్రీరాధాకృష్ణులను
సంప్రీతులం జేయఁ దత్సందరీభృందపరీవృతుండగు నాహరి, యటనుండి వెడలి
మురళీగానంబు కర్ణపేయంబుగా సల్పుచు వికచన్మాలతీమాధవీముఖులతావిద్యో
తితంబును, దివ్యవృక్ష సమావృతంబును, శారీకాకీరాదివిహంగకలరవసంభృ
తంబును, నిర్జనంబును, సకలజనమనోభిరామంబు నగు మధుసనంబున కేగి యందు
నందనవనంబున బృందారకేంద్రం డింద్రాణీసహితుండై యానందంబు జెంది
నట్లు గోపీగణంబులతోఁ గ్రీడించి పెల్లుమోదిల్లి యందునుండి వెడలి

ఉ॥ కుందవనంబు నామ్రపని, ధ గోమలమాలతిసద్వనంబు, నా

నందదనాగరంగవని, ధ నవ్యకదంబవనంబుఁ గేతకీ

బృందవనంబు, దీర్ఘవట ధ విస్తృతసద్వని, దాడిమీవనికా

సుందరపిప్పలావని, న ధ శోకవనికా గని తిర్గి పిమ్మట.

౪౭౬

చ॥ వకుళ కరిల్ల కుంజ పిచు ధ బాదర నింబ తమాలసద్వన

ప్రకరముఁ బొంది కాంచి మఱి ధ చాక్షుల కానకు, నేగి శ్రీఫల

ప్రకటవనంబుఁ జొచ్చి యటు ధ పైఁగదలీవనిఁ జూచి కోవిదా

ర కుటజ దేవదారువన ధ రమ్యముఁ గన్గొని యుల్లసంబునకా.

౪౭౭

క॥ తులసీవనమునఁ జొచ్చియు, బాలుపును గని యంతఁగల్ప ధ భూరుహావనిలోఁ

లలితంబుగఁ దిరిగియు నా, స్థలమును విడనాడి సంత ధ సంబున వేగకా. ౪౭౮

ఉ! కామవనంబుఁ జేరి యటఁ డ గ్రాలు గిరింద్రమునందు గోపికా
స్తోమముతోడ నాడి నగు డ చుఁ మధురాధరలగ్నవంశితోఁ
బ్రేముడి గానముగ సలుప డ ప్రేతలు మోహపయోధిమగ్నలై
యేమియు గుత్తెటుంగనటు డ లిద్దర వ్రాలిరి మూర్ఖతో విభూ ! ౪౮౧

చ! మఱియు నమర్త్యభామలు వి డ మానములక మదనాస్త్రభిన్నలై
సురలను గూడి కశ్యలత డ సోలుచు వీడెడి పోకముళ్లతో
వఱలిరి నల్లెఱంగులగు డ ప్రాణులు స్థావరరాజితోడ సా
మ్య రహిని బొందె నిల్చె నది డ మండలి యార్ద్రితఁ జెందె శైలముల్. ౪౮౨

ఉ! కామవనంబునం దలరు డ గ్రావము శ్రీహరి పాదచిహ్నితం
బై మెఱిపొందె నందెవఁడు డ పానముఁ దానము నాచరించునో
యామనుజుండు ధన్యతను డ నందును భూవర ! యంత శౌరి గో
పీమహిళాన్వితుండగుచు డ వేడ్కను జేరుచు నందిశైలముల్. ౪౮౩

చ! కడునిడువైన సానువులఁ డ గ్రాలుచు రాసము సల్ప నుండి నా
పడఁతులు నాన యెక్కువగ డ భావములందునఁ బొంది వెంట రాఁ
దొడఁగక పోవుటక గనుచుఁ డ దోడ్తనె రాధికతోడఁగూడి య
క్కడనె యదృశ్యుండయ్యెగద డ కాంతలు ముగ్ధులుగారె ! యారయ్య. ౪౮౪

ః గోపీ విరహ వర్ణనము. ః

ఉ! లంతట గోపికాలలన డ బాత్మమనోహరుఁజూడ వాఁడు త
త్ప్రీతమునక వసింపమిని డ బాష్పము లొల్కుచునుండ భీతితో
నెంతయు నిట్లుటుల్ దిరుగు డ నిజ్జీవలెక వనమందు నింక నా
చెంతలఁ దిరిగో జనక ! డ చెప్పగరాని యనంతచింతలక. ౪౮౫

క! కురరులు కురరముఁ జూడలి, కరణిని గరినాథుఁగరులు డ గానని భంగిక
హరిగనఁ జాలక వెట్టిని, వఱలిన రహి వారు దిరిగి డ ప్రశ్నించి రిటుల్. ౪౮౬

సీ! మధుకంబ ! కంటివే డ మధురిపుఁ గానవే, మధురసా! మధురిమ డ విధితవచను
బ్రహ్మణ్య ! కంటివే డ రక్షిత బ్రహ్మణ్య, క్షీరికా! కానవే ! డ క్షీరచోరు
నర్జున ! కంటివే డ యర్జునసన్నిత్రుఁ, గుండమా ! కానవే ! డ కుందరదనుఁ
బూతనా ! కంటివే డ పూతనాఘాతకు, భూరుండి కానవే డ భూరమణుని

తే! హేమపుష్పిక ! కానవే డ హేమచేలుఁ, దిలకమా ! కానవే ! బుధ డ తిలకుఁగనిన
నెనరు మాపయి నించి యీనిముసమందుఁ, జూపి రక్షింపరే మమ్ము డ శోకమూడ

సీ! మన్మథ ! కానవే డ మన్మథ మోహను, మందార ! కంటివే డ మందహాసు
పున్నాగ ! కానవే డ పున్నాగ వందితుఁ, జిత్రక ! కంటివే డ చిత్రచరితు
సహకార ! కానవే డ సజ్జనసహకారి, గిరవంబ ! కంటివే డ కిరవరిపుని
శ్రీఫలా ! కంటివే డ శ్రీరమశీశ్వరుఁ, గృష్ణలా ! కంటివే డ కృష్ణచంద్రుఁ

తే॥ సకలవృక్షమ్ములార ! మాఁసకల భవన, నాయకుని గాంచినం గరుఁణాఘృవులయి
యెచట నుండిన వార్త మాఁకెఱుంగఁ జెప్ప, వేడుచుంటిమి శిరముతోఁవినతిఁజేసి

చ॥ వనవనమందు నిట్లుల న ధి పారముగా హరివర్ణనంబులన్
బొనరిచి సర్వవృక్షముల ధి ముంగల కేగి కరంబులన్ మహా
వినయముతోడ మోడ్చి బహు ధి వేదన వేడిన, నవ్వి సెప్పమిన్
వనటను గృష్ణ ! కృష్ణ ! యని ధి పల్కుచు నాహరి నమ్మియుండుడున్. ౮౮౯

ఉ॥ గోపిక లంద ఆబ్రముగఁ ధి గోమలి యాకృతులం ద్యజించి ల
క్షీపతిరూపముల్ భ్రమర ధి కీటవిధంబునఁ జెంది తత్పదా
రోపితభూమిపైఁ దగి ని ధి రూఢిగఁ గాంచియుఁ గాంచలేక రా
ధాకదయన్ దుదన్ గనిరి ధి తత్పదచిహ్నితదివ్యదేశమున్. ౮౯౦

క॥ నావుడు మిథిలేశుండో, దేవమునీ! చక్రి, రాధఁ ధి దేకువఁ గొని తా
నేవిధి నెచటకుఁ జనియెనో, యేవిధి మఱి గోపికలకు ధి నెల నగుపడెనో? ౮౯౧

చ॥ అని యడుగంగ మాని, జన ధి కా ! వినుమా హరి, రాధతోడ ని
ర్జనము, రహస్యమైన వట ధి సాలసమీపమునందుఁ జేరి గొ
బ్బునఁ దనరాణిని గబరి ధి పువ్వులచేత నలంకరించె నం
త నల ప్రియాలలామయు ము ధి దంబు మనంబునఁ బొంది డంబునన్. ౮౯౨

తే॥ చక్రినీలకుంతలములఁసంగ్రహించి, మెలియఁ బెట్టి సువాసనాఘ్నితతైల
ములను బూయుచు దువ్వెసఁపూర్ణ చంద్రముఖమునం బ్రతభంగంబుఁబూని సత్ప.

ఉ॥ అంతట రాధికాచ్యుతులు ధి నావటము న్విడి భద్రకానన
ప్రాంతముఁ జెంది యంత ఖది ధి రప్రకటాటవి కేగి కిర్ణచున్
సంతస మొంది బిల్వవనిఁ ధి జక్కభ్రమించియుఁ గోకిలాటవిన్
వింతలఁ జూచి పాడుచును ధి వేడుకఁ జెందుచునుండిరో విభూ ! ౮౯౩

చ॥ అరయుచు వ్రేత లట్టులఁ ద ధి దచ్యుత పాదసుచిహ్నితావనీ
సరఃనిఁ బట్టి పోవుతఱి ధి స్వస్తిక, చక్ర, యువా, వ్యకోణ తో
యరుహ, ఘట, త్రికోణ, విశి ధి ఖాంకుశ, కేతన, శంఖ, నీల గో
ఖర, సమచంద్ర, వజ్ర, యవ ధి గుంఫిత రేఖలఁగాంచి వెంటనే. ౮౯౪

చ॥ ఘనముగ నున్న ఛత్ర యవ ధి కంబు నుచక్ర గ దార్ధచంద్ర జీ
వనజ కుశాంకు శాసన ల ధి వంగ లతా ధ్వజ బిందుయుగ్మ మ
ర్త్యు నగ శతాంగ శక్తి విల ధి సద్వర రేఖలఁ జూచి రాధికా
వనిత పదంబు లివ్వి యని ధి వాకొని రా వ్రజకాంత లంతటన్. ౮౯౫

చ॥ ఒకయెడ నిల్చి మార్గమున ధి నోచెలులార ! రమేశ్వరుండు రా
ధికను గ్రహించి యీహధినిఁ ధి దిన్నగ నేగెను గాంచ నొనటం

చక్యులభక్తిగోకిలమ ధ హటవిజేరి తత్ప్రవేశనూ

చకరవ మా వనిం దిరుగు ధ శౌరియు వించల రాధ కిట్లనా.

౪౯౭

తే! కోటిచంద్రపతికాళ! కువలయాపి!, రాధికా! ప్రియ! గోపికల్! రా మొదలిడి
నిన్ను గొంపోవఁ గలరిగఁ నీవు వేగ, నరుగుదెంచుము నాతోడఁ ననియె నవల.

ఉ! మానవతీలలామయ, స ధ మంజసయావనరూపశీలకా

లీనమనోజ్ఞరాధిక, బ ధ లిప్రభువైరి వదించు సూక్తిసం

తానము నాలకించి ప్రియ! ధ తాళను నే నుకుమారి జెమ్ముట

లేన స్రవించెడిక గదల ధ లే నిక నన్నెటుఁ గొంచు నేగెదో!

౪౯౯

ఉ! ఇట్టుల జెప్పఁగా సరసి ధ జేక్షణుడు విని స్వీయమైన హం

బ్బున వెల్లు పుట్టమును ధ బట్టి స్రవించెడి స్వేద మార ని

క్కట్టులు సట్టన విడువఁ గాఁ దగినట్టుల వీచి దేవి! యీ

పట్టున లెమ్ము రమ్మనుచుఁ ధ బాణిని బట్టుచుఁ బల్క నామెయున్.

౫౦౦

చ! పెడచవి బెట్టి యూరుకొనఁ ధ బిమ్ముట లచ్చిమగండు తిర్గి యా

పడతికి నిట్టుల బలికె ధ మానినిరో! మనముండుపట్టు ని

ప్పుడు గనిపెట్టి గోపికల ధ మొత్తము వచ్చెడి, నిందు వారిని

న్వేడి యెటకేని బోయి యట ధ నీకెది యిష్టమొ యద్ది దీర్చెదన్.

౫౦౧

ఉ! కావున లెమ్ము నాభుజము ధ గట్టిగఁ బట్టుచు నెక్కి హాయిగా

నీవు వసింపు మంచుఁ గడు ధ నిక్కినస్కంధము మీఁద నాయమాన్

దా వహించి యెక్కడకొ ధ తల్లె, ననంతరమందు గోపికల్

శ్రీవిభుఁ గాంచఁ జాలక వి ధ శేషవియోగకృశానుడగ్ధలై.

౫౦౨

ఉ! సిబ్బితీ వీడి యా యడవిఁ ధ జేరి కడుంగడు నేడ్చి రా దరిక

బ్రబ్బిన గోపి యూధము ల ధ వారిగ వించల కోకిలాటవిక

గొబ్బునఁ జేరి యాదృతినిఁ ధ గోమలులార! నిమేష మీరిటన్

నిబ్బర మొందుడీ కనుల ధ నీరము గాఱగ నియ్యకుండుడీ!

౫౦౩

చ! అని తమి నాశ్వసించు తటి ధ నన్నులు గొందఱు రెండు ప్రక్కలం

దున మకరందసేచనము ధ తుష్టిగ నల్పి సుగంధ వస్తువుల్

గొని మెయిఁ బూసి తభు ధ కు ల్లుగుంగ నలంకరించి వీ

వనలను ఛత్రచామరలఁ ధ బట్టుచు వీవ మహాదృతాకృతిన్.

౫౦౪

చ! సవిధము నందు వేడ్కనొక ధ స్వామిని గన్పడి యల్ల గోపికా

నివహము నూఱింది “బలి! ధ నీరజలోచనలార! రాధికా

ధపుడటు రాధ మానముచు ధ దాఁగొన నేగెడి” నన్న విన్న న

బ్బవిపులనేత్రలైన వ్రజ ధ భామలు విస్మయ మొందిరో విభూ!

౫౦౫

క॥ వింతల నటుబొందిన త, త్కంతలు తాళస్వరములు † గ్రాలఁగఁ దచ్చి
కాంతగుణయశోగానము, చింతలఁ బోద్రోసి యిటులఁ † జేసిరి భక్తిఁ, ౧౦౬

† గోపికలు శ్రీరాధాకృష్ణుని గీర్తించుట. †

తే॥ నందనందన! యానందఃకంద! కుంద, రదన! మన్మథమోహనాః సదయహృదయ!
విశ్వభూషణ! జననుత! † విశ్వదీప!, విశ్వదుఃఖవిनाశకా † వినతు లివిగా.

చ॥ అవనిసురోత్తమ శ్రుతి జ † యధ్వజ! నందకులాబ్జభాస్కరా!
దివిషదమోఘవంద్య! నుర † తృప్తిదకార్యధురీణ! ధారణీ
ధవ! మధువైరి! ముక్తజన † దర్పణ! కంసమురాదిమారణా
ర్థవిధికృతావతార! యదు † రాజ! జయంబు ఘటిల్లుచుండుతఁ. ౧౦౭

క॥ గోపాల సింఘ చంద్రమ!, గోపకవంశాద్రిశిఖర! † గోధునికమలా!
గోపరిపాలన దక్షా!, గోపక గృహ రత్నదీప! † గోపక వినుతా! ౧౦౮

క॥ రామాభిరామ! సుగుణో, ద్వామా! కల్యాణసీమ! † దైత్యవిరామా!
కామద తేజోధామా!, రామానుజ వారిదాభి † రామా! భూమా! ౧౦౯

క॥ రాధాస్యసరోజాళీ!, రాధాముఖచంద్రకోక! † రాధారమణీ
మాధుర్యలతామాధవ!, రాధాహృచ్చంద్రహార! † రాధాకృష్ణా! ౧౧౦

ఉ॥ ఎవ్వఁడు రాసకేళులను † నింతులఁ గూడుచు నాచరించెనో
యెవ్వఁడు వేణుగానమున † నెల్లజగంబులఁ దృప్తిజేసెనో
యెవ్వఁడు గోపికాభి నయ † నేంద్రియజీవనమూలహారమై
మవ్వముగా వసించు నల † మాపతి మా పతి మమ్ము మన్ముతఁ. ౧౧౧

ఉ॥ ఏవిభుఁడెల్ల యూధముల † యిష్టముదీర్పఁ గడంగె నేడు రా
ధావనజాతీమానము న † దాటున నొంటిగ మాన్చె నేడు బృం
దావనిఁ దల్కునల్ప వసు † ధావిభవాధ్యుఁ డెవండో యెవ్వఁడా
గ్రావము శుద్ధిజేసె నల † కారుణికుండు ప్రసన్నుడయ్యెడుఁ. ౧౧౨

చ॥ అరుణ, కళానిధుర, జ్వలను † నట్లు, ప్రసన్నవనప్రవేశమో
ఘరకవనప్రవేశముగ, † సొంపగు చల్లనిగాలి విల్లుగా
విరు లెఱినివృతున్కలుగ, † వేశ్యము నొల్కిగ, మాకుఁ దోచె ని
న్దొఱగిన నాటగోలె దయ † తోడఁ బ్రసన్నుతఁ బొందు మోహరీ! ౧౧౩

చ॥ తొలుత, సుదాసపుత్రకుని † తొయ్యలి, భర్తను వీడి బాధల
న్నలిగెను, దానికంటె నలు † నాలి, పతిఁ విడి కష్టమొందె నా
సిలుగుల మించి నీత తన † జీవితనాయకుఁ బాసి పెల్లు బా
ములఁ బడె దానికన్న నిది † వొందఁగ రానిది కృష్ణ! ప్రోవుమా! ౧౧౪

శ్రీకృష్ణుండు గోపికలకుఁ బ్రసన్నుండగుట.

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగఁ దేవకీసుతుఁడు భూ ధూ ధూ లంకృతాకారుడై
నును పుట్టంబులఁ గట్టి తన్మృరళిచే ధూ ధూ రాగంబుల
ఘనలీలఁ గడు గానము సలుపుచా ధూ ధూ కాంతాసమక్షంబున
దవరె రాధను గూడి చిరగవు వ ధూ కృంబండు బొల్పారఁగా. ౧౧౬

తే॥ అంత గోపిక లందఱు ధూ జింతలవిడి, వచ్చి నిలిచిన కృష్ణుని ధూ ముచ్చటఁగని
యొక్కసారిగ లేచి యను త్తమ విధిఁ జూట్టు ముట్టిరంతట మధునూదనుండు
క॥ గోపిక లెందఱు గలరో, యాపము లన్నింటిఁ దాల్చి ధూ రోచిష్టుండై
యాపడుచులలో నడుమను, నేపునఁ దా నిల్చి నాట్య ధూ మెలమి నొనర్చె.

తే॥ చేసి యట్టుల నాట్యంబు ధూ శ్రీధరుండు, వనమునం దొక్కచో నుండవల్లవసతు
లుగని యాజలజాలయాలోలు డాసి, దోసముల క్షమింపు మటంచుఁ జేసి నతుల.

క॥ వినవే మామొఱ, దేవా! కనవే కారుణ్యమతిని ధూ గానుగ జగము
గని సర్వము నీవే యని, మనమందున నమ్ము మమ్ము ధూ మఱచుట దగునే ?

క॥ నమ్మిన మమ్మును మోస, మ్మిమ్మాడ్కి నొనర్చి యెచటి ధూ కేగితివో నీ
నెమ్మది యెట్లు సహించెనో, యమ్మక్క! యిదేమి న్యాయ ధూ మయ్యా కృష్ణా!

ఉ॥ అపయిఁ గృష్ణమూర్తి వినుఁ ధూ డంగనలార! మనోజ్ఞ పుష్కర
ద్వీపమునందు దధ్యుదధి ధూ దివ్యమునీంద్రుఁడు హంసనామకుం
డోపి మనుద్వయాంతరము ధూ నుత్తమపద్ధతిఁ గోర్కిలేక నా
ప్రాపుచు వేడుచుఁ దపము ధూ బాధముగా నొనరించె నింతలో. ౧౧౭

తే॥ యోజనార్ధశరీరము ధూ నొందియున్న, రెండు చేపలేతెంచి యా ధూ దండిజోగి
మింగె. వానిలో నుండి య ధూ భంగ భంగి, నిర్గమించె బొణ్ణముక ధూ నిర్జరారి.

ఉ॥ భక్తున కంతవంత యటు ధూ వచ్చుట గాంచి బితాన నేగి నా
శక్తిని వానిఁగొట్టి ముని ధూ సత్తముఁ గాచియుఁ దెల్లదీవిలో
యుక్తముగాఁ జెలంగెడి ప ధూ యోధి ఘోరశ్రవణలల్పమందున
రక్తిబరుండి వెండియుఁ గ ధూ రంబుగ మీవెతఁ గాంచి వచ్చితి. ౧౧౮

తే॥ భక్తవశ్యుడ నెప్పుడు ధూ భామలార! , క్షీర సాగర మందలి ధూ శేషశయ్య
గాఢనిద్రను జెందెడి బాధసౌఖ్య, మువిడి యిటు వచ్చుటకు నదేములమయ్యె.

తే॥ శాంతి దాంతి సమేతులు ధూ సర్వసములు, నైరపేక్షులు నగు మునినాథులెల్ల
జ్ఞానవిషయల్ రసాదుల ధూ సరణి నెఱుఁగు, కరణి నానిరపేక్ష ను ధూ ఖమని కండ్లు

తే॥ అంత గోపికలోదేవ! ధూ యభియందు, శేషశయ్య నీకొప్పిన ధూ చిత్రరూప
మిపుచు దమతోడఁజూపుమో కృష్ణచంద్ర! యాచు సన్నుతింపఁగ నాతఁడభిమతిచి

సీ॥ అభ్రంకవంబులొ యలలతోడుతఁ గ్రాల, పాలకడలి నటఁ బాటఁజేసి
నవరత్నములతోడ యయనపర్వ మొనర్చు, ప్రాసాదరాజముల్ బ్రబలసల్పి
బాల ప్రభాకర యభవ్య సమాస్ర భో, గంబులు గలశేషుఁ గ్రాలఁజేసి
వృషభాను పుత్రియై విశ్వమోహినియై రాధను లక్ష్మిగా రాణమార్చి
తే॥ అష్టభుజములఁదాలిచి యంఘ్రితలము, నందుఁగలుముల జవరాలునడుగు లొత్తి
గోటి మార్తాండ మూర్తియై కుండలీంద్రశయ్య నిద్దురవోయె నో జనకరాజ!
చ॥ పదపడి గోపికావళి, య పాంపతి నిర్మిత శేషశయ్యపైఁ
గుదిరిన కృష్ణచంద్రుఁగని కొంకక యైదుపదుల్ బాసర్చి స
మ్మదమును బొందె నేస్థలి న మోఘముగా హరి దర్శనంబు త
త్సదతుల కిచ్చె, నాస్థలము దోషహరంబును బుణ్యదంబగున్.

౧౨౯

యమునాతటమందు రాధాకృష్ణుండు విహరించుట.

౪॥ పిమ్మట హరి, గోపీ వ్రా, తమ్ములతోఁ గూడి వేగ తద్యమునా నీ
రమ్ములను గళాశీలి ను, ఖమ్ముగ నొనరించె రాధి కాయుక్తుండై. ౧౩౦
చ॥ వనజదళాయతాక్షి వృష భానుకుమారిక, లీల లక్షప
త్రనిభృతదివ్యపద్మముఁ గ రంబునఁ దాలిచి నిల్వఁగన్న యా
కనకపటుండు డాసి తమ కంబునఁ గూడుచుఁ బాడు చుండి య
టై నగుచు నెట్లా దానిఁ గొని తెక్కున నేగఁ గడంగెఁ దన్నుడి. ౧౩౧
తే॥ అంత నక్కమలేక్షణ, యభయుఁడగుచు, నక్కళిందజానదీజనునచ్యుతుఁగని
వెంటబడి వాని పట వంశివేత్రములను, గొని హసించుచు జనసాగృజనకరాజ!
ఆ॥ అపుడు శౌరి గాంచియయ్యవి ప్రేయసీ! నాకు నిచ్చి హమ్మనంగ నామె
నాథ! నా కమలము నాకిమ్ము పిమ్మట, నీకు నివ్వి యిత్తు నిక్కమనఁగ.
౪॥ గరుడ ధ్వజఁ డోతరుణీ, సరి సరి యిఁకఁ జాలుఁజాలు సరసము నాతోఁ
బురుషుల మించఁగ నెంతువె, సరగున నవి దెమ్ము పిదప జలజముఁ గొమ్మా!
తే॥ అవల రాధయు మాధవాశ్రయ న్నెమిద్ది, దొలుత నాతమ్మిగొనలేదెదోసమెవరి
దయ్య! యోచించు మనఁ గృష్ణఁడాకమలము, నామె కిడి తనవస్తువులన్నిటిఁగొనె.
౪॥ శ్రీరాధా హరులంతట, గోరిక భాండీరవన మ కుంతితగతితోఁ
జేరి యలంకృతు లొండొరు, లొరాయనఁ జేసికొనిరి హరిదాసమణి! ౧౩౩
తే॥ పిదప శ్రీకాంతుఁ డట్టి యాభీరసతులఁ, గూడి మాధవీముఖలతాకుసుమభరిత
మైన లోహజంఘ వనంబు నరిగి యెల్ల, గొల్లలతల తలలనఁ బూలఁగూర్చి ముడిచి
ఆ॥ అచట నుండి గదలి యమున తీరంబున, గోప సతుల తోడఁ గూడి తిరిగి
తరులతాసుమధల పర మహాపుణ్య వనంబు జేరి విపుల నవ్యధరను.

చ॥ సురపతి యప్పరోగనల * శోభిలి యాడెడి మాడ్కి రాధికా
తరుణిని గూడి గోపికలు * దాళము వేయుచు బాడుచుండ న
బ్బరమగు రాసకేళులను * బాల్పుగఁ జేయఁగడంగె నందు భూ
వర ! యొకచిత్రమయ్యె నది * వల్కెద బాగుగ నాలకింపుమా !

౧౩౯

శంఖచూడ కంసులు గదాయుద్ధం బొనరించుట.

ఉ॥ దత్తుఁడు ముద్గరాజి ధన * దక్షభృభృత్యుఁడు శంఖచూడుడన్
యత్తుఁడు సాటిలేక ధర * యం దొకవేళను నాముఖంబునన్
శిషిత్వంసవిక్రమ వి * శేషము వీనుల నాలకించి స్వీ
యాత్యయ లక్షభారయుత * మౌ గదఁ గేల గ్రహించి యుద్ధతిన్.

౧౪౦

చ॥ వడి మధురా పురంబునకు * వచ్చి మదోత్కట కంసగోష్ఠి క
ప్పుడె చని మ్రొక్కి యాదవ వి * భూ ! యిల నీవు గదా సమి త్కృతా
ర్థుడవని వచ్చితిన్ గనుకఁ * దోడ్త గదాసమరంబు జేయఁగా
నడిగెద, నిందు నోటరియె * నాఘనజేతకు దాసుడయ్యెడిన్.

౧౪౧

తే॥ అనఁగఁ గంసుఁడు దానికిఁనభిమతంబు, జూపిగదగొని మధ్యాహ్నఃసూర్యుపగిది
మండిపడి శంఖచూడుతోఁభండనంబు, సల్ప మొదలిడె వారలా ! సమయమందు.

క॥ కరి గరిఁ బోరెడి కై వడి, హరిహరియునుజేరి కలహ * మాడిన యట్టుల్
గిరి గిరి దాఁకిన విధిఁ జూ, పటులకు నగుపడుచు వారుఁపటుదర్పమునన్.

౧౪౩

ల॥ ప్రలయకాల మేఘభయద * రావముబోలు, రెండుగదల రొదలు * రేగుమండ
నటియు నటుఁడు, నటన,ఁజటులంబుగా సల్పుకరణి వారు బోరఁగ్రాలి రపుడు

తే॥ రెండు గదలును మె త్తనిపిండియాట, జూచి కంసుండు గసి శంఖచూడయత్తుఁ
బిడికిటం గొట్టఁగ్రమ్మఁబృథులముష్టి, శంఖచూడుండు కంసునిఁజదియఁగొట్టె

చ॥ సురనికరంబనంతమునఁ * జూడ యదూర్వహశంఖచూడు లి
ట్టిరునదియేడు వాసరము * లేగెడి దాఁకిని బోరునాచరిం
చిరి విదపన్ యదుప్రభువు * చేత గ్రహించుచు శంఖచూడు నం
బరమున వందయామడలు * బాటఁగ వైచె ననంతరంబునన్.

౧౪౪

తే॥ శంఖచూడుండు పైనుండి * పదికిలఁబడి, కొంత చింతించి క్రమ్మఱఁ * గోడిపుంజ
వోలె లేచియుఁ గంసునిఁబూన్కిఁబట్టి, వినునఁ బదివేలయామడల్ * జనఁగవిసరె

చ॥ అటుపయి న్నుగ్ర సేనసుతుఁ * డాకసమందున నుండి గూలి మ
ల్లటపడి తిరి లేచియుఁ జ * లంబున సింగము మాడ్కి వానిపైఁ
దటుకున వ్రాలి పట్టుకొని * ధారణిని బడదన్నె, యత్తుఁడం
తటఁగనిఁ గంసుఁ గొట్టి వసు * ధాస్థలిఁ ద్రొక్కెను మైథలేశ్వరా !

౧౪౫

చ॥ ఇటుల మదాలిరేకులు న ♦ హీన బలిష్ఠులు ముష్టిభండనో
 త్కటులు గదాజిధన్యులు న ♦ కంపిత ధీరులునైన వారలా
 ర్భటులు సెలంగ యుద్ధము న ♦ పారముగా నొనరింప భూమి వే
 చటులభయంబునక వణక ♦ సాగెను వీరులు సెంది రబ్రముక. ౧౪౯

తే॥ అట్టి కాలంబునందునఖలయదుపు, రోహితాగ్రణి, శ్రుతిశాస్త్రరూఢిభావ
 విదుఁడు గర్గ మునీంద్రుఁడుకదనముఁజని, వినతులంగొని కంసునికనియె నిట్లు.

వ॥ యదువరా ! ముందు కదనంబు మాని నానుడు లాలకింపుము ఈ మహా
 బలిష్ఠుండగు శంఖచూడుండు నీతో దీటుకు రాఁ దగు పోటుమగండుగాఁడు. కాన
 నీకు సాంపరాయంబు సాంప్రతం గిసాంప్రతంబ యగు మున్ను బలశాలివగు నీదృఢ
 ముష్టిని సర్వసుపర్యేంద్రుని వాహనంబగు నైరావతంబు సైతము ధరణిం బడి
 త్తోభిల్లి యమరావతీపురంబునకుం బరుగిడదే ? ! మఱియు నీ బలంబున డిందిన
 వీరుల పేరు లుగ్గడింప నలవియగునే ? వెండియు నీ యక్షుండు నీకు సఖ్యుండు
 గాని వధ్యుండు గాఁడు. పరిపూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణునిచే వీఁడు మడియం దగిన
 వాఁడు. కాన సందియంబు మాని వేవేగ వీనితో నేస్తం బొనరింపుమని చెప్పి శంఖ
 చూడుని వైపునకుం దిరిగి యక్షవరా ! మీయిరువుర కొక్కఁడే ఘాతకుండై
 యుంటఁ గంసుండు నీకుఁ బ్రాణమిత్రుండగునట్లనర్చుకొనుమని యుపదేశింప
 నా యదువరశంఖచూడు లా మునివాక్యంబు చొప్పున సఖ్యం బొనర్చిరి. కొంత
 కాలమగుడు తద్యక్షుండు మిత్రుని వీడ్కొని స్వగృహంబున కేగుచు, మార్గ
 మధ్యంబున నిశీధమందు మనోహరంబగు రాసగానం బాలించి తత్తాలశబ్దాను
 సారంబుగా నరుగుదెంచి రాసమండలంబు గన్గొని యందు రాధికాలంకృతవామ
 భుజండును, స్వచ్ఛందనక్రీకృతదక్షిణవాడుండును, వేత్రవంశీధరుండును, జగన్మో
 హనుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు ఛత్రచామ రాద్యంబితలగు గోపికలు సుట్టముట్టి
 కొలువ, రాసక్రీడ లొనర్చుటం గాంచి రాసేశ్వరుండు వాసుదేవునిగా నెఱిగి
 యతని సామాన్యబాలుగా గణించి సుందరులగు తద్గోపికల నపహరింప నెంచి
 సమీపించె నని విన్నవింప విని రాజేంద్రుం డాశ్చర్యమగ్నమనస్వియై మానీం
 ద్రుతో నిల్లనియె. ౧౫౧

శ్రీకృష్ణుండు శంఖచూడుని వధించుట.

తే॥ అంత రాస రంగంబున ♦ నతఁడు సొచ్చి, యేమిచేసెను? నాకది ♦ యెఱుంగఁదెలుప
 మిముఁ బరావరవిత్తము ♦ నమలభక్తి, నభిమతించెద నన ముని ♦ యనియె నిట్లు
 ఆ॥ అధిప ! వ్రేతలెల్ల ♦ రా తాళభూరుహా, యతశరీరు ధీరు ♦ వ్యాఘ్రముఖుని
 నసిత వర్ణు యక్షు ♦ నతిలబ్జహ్వాని, గాంచి పరుగు లిడిరి ♦ కడిది నడలి.

తే! అపుడు కోలాహలంబులు సతిశయిలై, యక్షుడా పాటు సతివలక హరి హరి యని
పాటెడి శతచంద్రాననక బట్టి యుత్త, రాశజనె గాములెంతసా హనులు దలచ
శా! పోరా పోకిరి! లేకి! నన్నిడుపురా భూమి స్వస్థ దల్లులు

లేరా నీకిక నున్నచోదగునె చీ లేదా నయంబించుకే

రారా చూడర మంచి చెడ్డలను నక రక్షింపరా యేఘనుల్

మారాకారుడు నావిభుడు త్రుటిని న్నాయంపడా తుంటరీ! ౧౪౪

క! అనిమాటుచు హరి హరి హరి, యను చడలుచు నార్పు చల్లయక్షునిమీదక
దనరుచు నరిగెడి తనచెలి, వనజాక్షుడు గాంచి సాల పాణియయి చనె. ౧౪౫

ఉ! ఆవల గుహ్యకుండు వెను నంటుచు దండధరోపమానుడై

లావున వచ్చుచున్న కమ లాపతి గన్గొని భీతి నల్ల హే

లావతి నచ్చట విడిచి ప లాయన మయ్యెను బిమ్మట దదిం

ద్రావరజుండు నుద్దవిడి నర్హవిధంబున వెన్నోనె జమి. ౧౪౬

చ! కని యది యక్షుడెల్లడల గాల్కొలదిక బరుగెత్తినక జనా

ర్దను డగధారియై వెనుక గ్రాలుట శీత నగాంతికంబునక

కని యొకసాలముక బెటికి కయ్యము గోరుచు శ్రీశసమ్ముఖం

బున నిలుచుండ శౌరి, యల భూరుహమం గొని వేయ వానిపై. ౧౪౭

ఉ! వాతహతాగరీతి వడి వాడిలపై బడి తిరి యుత్థితుం

డై తన ముష్టి శ్రీధరు బ డక బ్రహరించి దిగవ్వుకంబునక

మ్రోతసెలంగ రోసమున బొబ్బలిడక, హరి, గాంచి యక్షునిక

శేత గ్రహించి త్రిప్పియు గ సిక ధరగూల్చె ననంతరంబునక. ౧౪౮

తే! శంఖచూడుండు కృష్ణుని సంగ్రహించి, భూతలంబున బాదెను బ్రీతి మాని
ద్వంద్వయుద్ధ మేతద్రీతివలల బుడమి, యడల దొడగెను సంతిమంబందు జక్రి.

చ! పిడిలితోడ దచ్చిరము భిన్న మొనర్చియు దానినుండి వె

ల్లెడు మణి భాగ్యవంతుడవ లీలగ శేవధియ న్నిధి గ్రహిం

చెడు విధి సంగ్రహించెగద శ్రీవతియై హరి, యన్యదీయమా

విడిగల కెంపుకైకొనియె వింత ఘటించె? యిద్ది భూవరా! ౧౪౯

తే! అంత దజ్జ్యోతి శ్రీకమ లాక్షమిత్రుడైన శ్రీదామునందున లీనమయ్యె
నిలుల శంఖచూడుని వధియించి మణిక, రుడయి వెన్నుడు గ్రమ్మట వడిని వెడలి.

తే! రాసరంగంబుజేరి సంతోసమొదన, మణి నల శతచంద్రాననామహిళ కిచ్చి
గోపికలగూడి తద్రాస కుర్దనముల, జేసి యమునాతల శ్రీని జేరి కనుచు.

క! బృందావనమున కరుగుచు, నందున విహరింప నెంచె నటుపై హరిచే
బొందిన వరమున నోపధి, బృందము సతులొచు యూధవృత్తలై రతికై. ౧౫౦

చ॥ హరిసవిధంబునా నిలువ ♦ నచ్యుతుడట్టి లతాంగనా జనం
బరుసమునా గనుంగొని మ ♦ హద్యతితో మనసార వారితో
మురళిని గీతిఁ బాడి నగు ♦ మోమున రాసమొనర్చి యా యనం
తరమున రాధతో యమున ♦ దాఁపునకుం జని చూచి తత్తటిక. ౧౬౧

చ॥ త్రివిధములక సమీరణుడు ♦ దివ్యసుమంబుల సౌరభంబులక
ననకము జెంది వీవఁగఁ గ ♦ నద్వైత వంశికదంబయు క్తమై
భవికదమై మనోజ్ఞమయి ♦ భాసెలు సైకతమందు రాసకే
లి వలనఁ గల్గినట్టి శ్రమ, ♦ లీల నశింప నసించె భూపతి ! ౧౬౨

తే॥ అపుడు గోపికావేణు వీ ♦ గాదివాద్య, సరణి ననుసరించి సకలసురలు గరము
వార లిరువరపైఁ బూల ♦ వాననుగురి, యించి రందలి సతులు సేఁ వించెరిటుల
గోపికలు విహ్వలలై శ్రీకృష్ణుని జేరుట. ౧౬౩

చ॥ మరగిన కొండఱున్న లరె ♦ మాపతి ! మాపయిఁ గోపమేల ? నుం
దరులము గామె యేమిఁకను ♦ దాళగలేము, విరాళి హెచ్చె ని
ష్ఠురముగ నుండఁ బోకుమని ♦ జోత లొనర్చిరి, గొందఱుంగనల్
వరగళమందు హారముల ♦ వైచి వసించిరి కృష్ణమంగలక. ౧౬౪

సీ॥ కాంతుఁడా! రమ్యనికరమును లాగుచు, గుతుకముం గనుచెలుల్ ♦ గొంతమంది
పంకజనాభుని ♦ వత్సంబు దాఁకుచు, గోర్కులొందెడి సతుల్ ♦ గొంతమంది
కరములఁ గమలాక్షుఁడ్రాలసల్పుచు వనిక, గ్రుమ్మరు కోమలుల్ ♦ గొంతమంది
శ్రీహరి మ్రొలనుఁజేరి తప్పుల బెళ్ళు, కుల్కులం దగు చెలుల్ ♦ గొంతమంది

తే॥ రాధికావేషమును బూనిఁరాణమిఱి, కుదురుగా నాడు మెలఁతలు ♦ గొంతమంది
కృష్ణవేషంబుతోడతఁ ♦ గీర్తనంబు, వింతగాఁజేయు కాంతలు ♦ గొంతమంది.

సీ॥ తాళస్వరంబులక ♦ మేలిమిరాగముల్, బాడిరి కొందఱు ♦ భామినులును
హావవిభానసం ♦ భావితఘణతుల, నాడిరి కొందఱు ♦ చేడియలును
విశ్వమోహనుడైన నవెన్నునిక గనులారఁ, గాంచిరి కొందఱు ♦ కామినులును
బాణిసేవ్యుల ♦ శౌరిని జేరుచు, గోరిరి కొందఱు ♦ కోమలులును

తే॥ పూరుజోత్తముతోడుతఁబూలబంతు, లాడఁదొడఁగిరి కొందఱు ♦ ప్రోడలు మఱి
దానవారాతితోఁ దమి ♦ దాఁగురింత, తాడిరో జనకా! కొంద ♦ అతివ లింక.

సీ॥ కడియంబు లందియల్ గల్లుగల్లు నిమ్రోయ, హరి మధురాధరమాను సతులు
యోగి దుర్లభమైన ♦ శ్రీగరుడధ్వజ, దట్టమా కాగిలిఁ ♦ దనరు సఖులు
జిన్నినప్రస్వన వెల్లువెన్నుని నెమ్మోముఁ, గని నవ్వి ముద్దులక ♦ గొను రమణులు
కృష్ణ, కృష్ణా యని ♦ కేవల భక్తితో, నాతని గుణముఁ గొం ♦ డాడు చెలులు

తే॥ సరసపరిహాసముల్ జేసి సమ్మదంబుఁ, జెందు మందయానలు తత్కలిందజాస
రి త్తటిక మూఁగి రాధికా ధీహరులకు, దృష్టి గూర్చుచునుండిరోదివ్యచరిత!
చ॥ హరియును వారలం గలిసి యాడుచు బాడుచు వీడె మిచ్చుచు
మఱియును గొంచు వృక్షముల యాటున డాగుచు గావిమోపుల
గొఱకుచు నవ్వుచు బ్రణయ యోపము బొందుచు వాఙ్కోర్కుల
ద్వర నెరవేర్చుచు మిగుల యాసిలుచుండెను మైథిలేశ్వరా ! ౧౪౨

సీ॥ సకలవిధంబుల యక్కఱగా బోషించు, తలిదండ్రుల జాట్ల ములను వీడి
యావదల్ బాపుచు నఖిలసుఖంబుల, గడనజేసెడి విడి ముడివి విడిది
యుభయలోకానంద మొదవించు నుందరి, యైన యర్ధాంగిని నవల ద్రోసి
మెండగు నెండల మండియు, వానల, దడసియు జలిచేత దడను జెంది
తే॥ యన్నపానాదుల విడి యనిలభక్షకులయి నిర్మాతదీపము వలె సమాధి
గ్రాలు యోగులునైతముగాంచలేని, హరిని బొందిరా సతులిదియరుదు గాడె.
ఆ॥ ఇటుల ద్వారకేశుఁ డింతులతోఁ గూడి, రాసకేళి సల్పె నాసమయము
నందు నొక్కచిత్ర మయ్యె నయ్యది యేది, యనిన జెప్పుచుంటి వినుము జనక !

ఆసురిమహాముని కథ.

క॥ ధీరుండగు నాసురిముని, నీరజదళనేత్రు నమ్మి నిర్మలతపము
నారదనామకనగమున, గోరిక విడి చేయఁదొడఁగె త్తోణినాథా ! ౧౪౩

ఉ॥ దానికి మెచ్చి యచ్చ్యతుఁ డ తండు తపం బొనరించు వేళలో
మానక సుందరాభరణ మండితుండై సహధర్మిణీయుతుం
డై నగుమోముతో నతని యక్షియగంబున గోచరించు చ
న్నానమదంబు గూర్చుచు జ నుక బ్రతిఘనమునందు భూవరా ! ౧౪౪

తే॥ ఇట్టి తరుణంబునందు శ్రీకృష్ణుఁ డొక్కపరిని దన్నేత్రముల కగుపడక పోయె
దీని కెంతో యా యాసురిమానివర్యుఁడాడఁ జెందుచు యోచించియచటనుండి.

ఆ॥ తపము నాపి కృష్ణ దర్శనలాలసుఁ, డగుచు లేచి యల మ హామునీంద్ర
మాన్యబదరికాశ్ర మంబున కేతెంచి, హరిని గనక వగచి యందు సాగి.

క॥ లోకాలోకాద్రికి జని, శ్రీకాంతుని వెదకి కనక చేడ్పడి యచట
దూఁకొనిన పార్వదులఁగని, వీరక బ్రష్మింప, వారు వీక్షింప మనఁ. ౧౪౫

క॥ శ్వేత ద్వీపము జేరుచు, బీతపటుఁడు కేషశయ్య వెలుగమిగనుచు
బ్రాతిగఁ బొగులుచు నచ్చటి, లాఠుల నడిగియును నేమి లాభములేమి.

తే॥ అధికదుఃఖంబుబొందియిహా! యిదేమి, యెచట వెదకిన శ్రీహరియెఱుంగబడక
యుండ నేనేమి సల్పనానుందునెందు? నెటుల నాతని జూతునోయెఱుకపడదు

- క। అనుకొను చిట్టుల మఱి శ్రీ, వనజాక్షుని నెమక దివ్య ధైర్యంబు
జని తత్ఫలమున శ్రీపతిఁ, గనజాలక మిగుల వగచి ధ కదలియు నచటఁ. ౧౪౨
- తే। వడిని శ్రీరమా వైకుంఠ ధ పదవిజొచ్చి, చూడ నచ్చట నాతఁడు ధ శోభిలమిని
గుంది వీడ్కొని గోలోకకుంజమునను, బృందకాటవి వెదకి గోవిందుఁగనక.
- క। కని కావలి వాండ్రను నో, ఘనులారా! మీరు హరినిఁ ధ గంటిరె? యేచో
టున కేరీతిని జనియెనో, యనుమానము మాని తెలుపఁనర్హింతుఁ జూచి. ౧౪౩
- ఆ। అని యడుగఁగ వార ధ లగ్రజాగ్రేసరా!, వినుము మావిభుండు ధ పృశ్నిగర్భ
కలితవామనాండ ధ కనదిల కిద్దెస, నరిగె ననిన నల్ల ధ యాసురిముని. ౧౪౪
- ఉ। ఆసరణి మనోగతిని ధ నాజగము న్విడి యిద్ధరాస్థలం
భాసను జొచ్చి చూడ నిట ధ నా హరి గన్పడకుంట నెమ్మడి
వేసటఁ బొంది తుట్టతుద ధ విష్ణుని జష్టనిఁ గృష్ణు నిల్చి కై
లాసగిరి జెలంగడి క ధ భానిధిమాభినిఁ గాంచి మ్రొక్కియుం. ౧౪౬
- తే। నీలకంఠ! మహాదేవసీరజాక్షుఁ, గాంచ నేను వైకుంఠలోకంబు మొదలు
వరమగోలోకముందాఁకఁసరిగ వెదకి, యుంటిఁగాని యాచక్రి, నాకంటఁ బడఁడు.
- క। కావున దేవా! యెచ్చట, దేవకి తనయుండు నటలుఁ ధ దెలుపుమ దయతోఁ
నావుడు గంగాధరుఁడును, నీవిధి వచియించె మునికి ధ నిర్ధచరిత్రా! ౧౪౮
- ఉ। నెమ్మది నాసురీ! యరయ ధ నీవె కృతార్థుఁడవంచు నెంత నా
యొమ్మికనుండు కర్మవిష ధ యుల్ సు రసాదులఁబోలె నల్పకా
మమ్మున నుండు మాను లస ధ మాన మనూనజనార్థముం రహ
స్యమ్మును నిర్గుణంబు నగు ధ సౌఖ్యలవం బెఱుంగంగ నేర్తురే? ౧౪౯
- తే। కాన నీవిలు నిష్కామఁమాని వగుచు, నిర్గుణాధిక సౌఖ్యంబునిస్తులముగఁ
జెందియుంటివి రిత్తగాఁ ధ కేసితి శ్రమ, పద్మనాభుని గననిక ధ భావమున్న.
- చ। విపులమహోదధి మిగుల ధ వేదనఁ బొందెడి హంసమాని న
ట్లవగతదుఃఖుగా నలిపి ధ యాటగుచందుల నుండి బృందకా
వివీనము నందు రాసమున ధ వ్రేలలఁ గూడుచు నుండఁ గాన నీ
విపు డట కేగుచుండు మిదె ధ యేనును వచ్చెద మానినాయకా! ౧౫౦
- చ। అను చటు లాసురిం గలిసి ధ త్యంబకుఁ జాయమునాతరంగిణీ
ఘనతటసంగతోరుతరు ధ కాండలతావిలసన్నికుంజ పుం
జనిభృత్తనైకతన్ధలికి ధ సాగఁగ నడ్డిరి గోజగన్నివా
సినులగు ద్వారపాలికలు ధ నేతులఁ చాలిచి మంచిబెత్తముల్. ౧౫౨
- ఉ। అడ్డిన వెంట నాయరువు ధ రా పువుఁబోఁడుల కిట్లు పల్కిరి
రెడ్డముఁ బెట్టఁ బోమఁ డిఁక ధ నే మతిదూరమునుండి నాథ నా

దొడ్డ రమేశుఁ గాంచ వడి ♦ తోఁ జనుదెంచితి మమ్మలార! మీ
రైడ్డ ఘటింపకుండ హరి ♦ జేర నొనర్చుడి! చూడుడి దయఁ.

౧౩౩

తే! తరులుఁ దటినులు గోవులుఁధాత్రియందుఁ, దమిఁ “బోపకారార్థమిందంశరీర”
మనుచు ఫలతోయ దుగ్ధంబుఁలనిశమిడుచు, నలరినటు బుధుల పరహితమందునుండు

౧౩౪

న! అంత నాద్వారపాలికలు,

ఉ! బాగుగ నున్న పీఠనడి ♦ పల్కులు గాని క్రియఁ ఫలింపవా
శ్రీగరుడధ్వజుం డిపుడు ♦ స్త్రీప్రకరాన్వితరాసభేదనో
ద్యోగిగ నుండి మే మిచట ♦ నుండ విధించెను గాన లాఠివా
రీగడి చాటి లోపలకు ♦ నేగిన ముప్పగు మాకు వారికిఁ.

౧౩౫

ఉ! లేనియెడఁ హరిం గనఁగ ♦ లిప్ప దృఢంబుగ మీకు నున్నచో
మానసరోవరంబు జని ♦ మజ్జఁముం బొనరించి గోపికా
మానవతీసురూపము ల ♦ మందముగా ధరియించి వచ్చిన
న్లొనికీ బోవఁ జాలునురు ♦ నూల్కొనుఁ డోద్విజలార! దానికిఁ.

౧౩౬

ఉ! నావుడు వార లిరువ రల ♦ నాతుల వాకుల నాలకించి యా
తావును వీడి సాగి త్వరి ♦ తంబుగ మానసరోవరంబు నం
దోవునుఁ దానముఁ సలిపి ♦ యుగ్మలి రూపులఁ దాల్చి తోడ్డ నా
శ్రీవిభు రాసమండలము ♦ జేరి యనంతరమందు మెల్లఁగాఁ.

౧౩౭

సీ! స్వచ్ఛజాంబూనద ♦ భ్రాజిత పద్మరా, గాంచిత ధరణీస ♦ మన్వితంబు
మాధవీముఖలతా ♦ వీధీకదంబాది, భూరుహ సందోహ ♦ భూషితంబు
మండితప్రాంగణ ♦ మండపస్తంభస, భావీధిపంక్తి వి ♦ భాసితంబు
నరుణసిరాసిర ♦ హరితవిచిత్ర వ, ర్ణస్ఫురత్సువ్న వి ♦ రాజితంబు

తే! లలిత వాసంత చంద్రికాఽవిలసిలంబు, విహగ మధుకూజితం బజ్జఽవిరతియుతము
శీతలానిలాన్వితము సంప్రీతి కరము, నగు నికుంజ మొక్కడు గనిఁయరిగి యందు

సీ! కోటిమన్మథరూపుఁ ♦ గోటీందు తేజని, గొస్తుభశోభితుఁ ♦ గమలనేత్రుఁ
గనకమయాంబరుఁ ♦ గరుణాపయోనిధి, గమలామనోహరుఁ ♦ గమలనాభు
శ్రీవత్సచిహ్నితు ♦ శ్రీనరస్నేహితు, శ్రీద్వారకావాసు ♦ శ్రీనివాసు
జలధరపర్ణుని ♦ సర్వభూషణయుతు, వేరవంశీధరు ♦ వినుతచరితు

తే! గోపికావృతునిఁ రాస ♦ కుర్దనేశు, ద్విరద గామినీరాధికా ♦ విహితు వరదుఁ
గృష్ణు దూరముగాఁ గాంచికేలుమోడ్చి, యెల్లగోపికల్ గమచుండఁనిట్టులనిరి.

తే! కృష్ణ! కృష్ణ! కృపాసింధు ♦ కీర్తనీయ, దేవదేవ! జగత్పతి! ♦ దివ్యచరిత!
పద్మనాభ! నారాయణ! పరమపురుష! విశ్వకారణ! శౌరి! మాఽవినతులివిగా.

- తే॥ భూమి భూరిభారము బాహుబుణ్ణనరులఁ గావ వేదముల నిల్పఁగఱా ముఖములఁ
బ్రోవ వైకుంఠలోకంబు బూన్కి వదలి, నందు పెంకిని బిడ్డవై యలరితివిగ. ౬౦౨
- క॥ రాధాధరమధుభృంగా! శ్రీధర! బ్రహ్మాండకోటి ధీశేఖర! గోపీ
యూధావృత! మధుసూదన! మాధవ! గోవింద! చక్ర! మమ్ములఁ గనుమా.
- తే॥ అరయ సర్వావతారంబులందు నీవె, గాదె పరిపూర్ణ తముఁడవు ఘనచరిత్ర!
వరదుఁడవు నీవె గోలోక ధీపతివీనె, పరమయోగీశుఁడవునీవె ధరమపురుష!
- తే॥ నిన్ను జూడంగ నెల్లడఁ నెమకి నెమకి, తుట్టతుడ కిటు వచ్చుచుఁదోయజాత్యుఁ
డవగు నిన్గని యఘము లఁడంచి ధన్యతముల మైతిమి రాసేశ! ధయను గనుమ.
- తే॥ అంత భగవంతుఁ డానుతి నాత్మమెచ్చి, రాధతోడఁ బ్రసన్నుడై ధిరవలుగురియు
మేఘగంభీరవాణి నా మేటితబును, లకు వచించె నేతద్రీతి నకలుషముగ. ౬౦౬
- క॥ వష్టిసహస్రాబ్దంబులు, కష్టపడి తపంబుసల్పఁ ధిగరుణను గని మీ
యిష్టము నడిగినఁ జెప్పమి, నిష్టలని యుపేక్షజేసి యెసఁగితి గాదే. ౬౦౭
- ఉ॥ ఐనను మీ యభీష్టముల ధి నన్నిటి నిత్యతః దెల్పుఁడన్న నీ
శానుఁడు నల్ల యాసురియు ధి సాగిలి మ్రొక్కి మహాత్మ! యన్యముత
వేనిని గోర మీ విపుడు ధి పీతిని రాధిక నీదు పాదములే
ధ్యాన మజస్రము సలుపు ధి నావిధి మాకు ననుగ్రహింపుమా! ౬౦౮
- తే॥ అవలఁ గృష్ణుఁడు దానికి ధి నభిమతింప, శంకరాసురు లావంశి ధి సాలసవిధ
మున మనోహరతరుయులే పులినమందు, నిత్యవాసముజేసిరో ధి నుత్యచరిత!
- క॥ పిమ్మట రాధాపతి లో, పమ్ములు లేనట్టిరీతిఁ ధి బద్ధాకారా
మమ్మున వ్రేతలతో రా, సమ్ములఁ బ్రేమమ్ముతోడ ధి సలిపెను జనకా! ౬౧౦
- అ॥ ఆటమాసము లిటు ధి లతివలఁగూడుచు, రాధికాధవుండు ధి రాసములను
జేసియుంట గోపి ధి కాసముదాయంబు, పూర్ణ తుష్టిబాందె ధి భూప! యవల.
- క॥ అరుణోదయవేళను నిద్దురవిడి గోపీజనంబు ధి తొందర స్వకమం
దిరముల కేగఁ దొడఁగె నిజ, వరయూధములెల్ల జాట్లు ధి పరివేష్టించక. ౬౧౨
- తే॥ నందనందనుఁ డంత స్వకమందిరమున, కేగె వృషభానుసుత తనయింటికరిగె
నిట్టి రాసకేరీ కథఁ నెనరుభక్తి, వినెదరో వారు ముక్తులై తనరంగలరు. ౬౧౩
- తే॥ అనఁగ జనకుండు నారదా! ధి యఘముఖాను, రరుచులెట్టుల రాధికాధరమణుగలిసె
నటుల శంఖమాడుని జోతి కృష్ణమిత్రుఁడైన శ్రీదాములో లీనమయ్యె! జెపుమ!
- శంఖమాడోపాఖ్యానము
- తే॥ అంత మునివరుఁ డిట్లనఁసమలచరిత్ర! రమ్యగోలోకి వార్త నా రాయణముని
ముఖమునకా మున్ను వింటిని ధి భూప! వినుము; చిత్త మన్యస్థలంబునఁ జేర్చకుండ.
- క॥ దామోదరునకు మువ్వరు, భూమి, శ్రీ, రాధ, లనెడి ధి పాలఁతులు గలరా
భామిను లందున రాధా, కామినియే హరికి ముఖ్య ధి కాంతగ నుండక. ౬౧౬

వ! అంతః బరిపూర్ణయావనాధ్యయగు రాధ తనవిభుండు సవతియగు విరజతో, గూడి వేడుకగా నేకాంతంబుగాఁ గ్రీడించుచుండెనను సంగతి నిజసఖచే విని మిగుల వగచి వందయామడ లెత్తును వందయామడల విస్తృతంబుచు గోటి భానుసన్నిభంబును గోట్టకల్పకల్పితంబును హారతారాంచితంబుచు నై యొప్పు నరదంబధిరోహించి

౬౧౭

చ! కరములయందు బెత్తములు * గ్రాల దశార్బుదచేటికాజనుల్
వఱుచు నాల్గుక్రేవలను * భద్రముగూర్చు సువర్ణభూషణో
త్కరము ధరించి కోటి శశి * కాంతివిభాసురయై మనోహరుణ్
హరిని గనంగఁ జైనమయి * యధ్వగచిత్రము లెల్ల జూచుచున్.

౬౧౮

తే! ఒయ్య నెయ్యన శ్రీకృష్ణునినికీ జేర, తటి హరినృన్తుడైన శ్రీదాముడు మొగసాల నిల్చి యారాధికాస్యందనంబు, నడ్డగించె స్వప్రభుసూక్తిని ననుసరించి.

తే! అవల నడ్డిన శ్రీదాము * నధికబలుని, జక్రిమిత్రుని రాధికా * సఖులు గాంచి యిట్టి దొరసాని తేరెట్లులీవు నిల్ప, వెడలితి వటంచుఁ గొట్టిరి బెత్తములను.

తే! అంతః బాదరింటిలోపల * నధివసించు, కృష్ణుఁ డారాధికాసఖు * లేపుమీఱ ద్వారపాలకుఁ దన్నెడి * ధ్వనుల వినుచు, భీతిచే దిరోహితుఁ డయ్యె * బిదప విరజ

తే! అడవి నదియాచుగోలోకమందుఁగోటి, యోజనాయుతంబుగఁ బాతెనుదధి యుర్విఁ గ్రమ్మినట్టుల, రవియు నల్లడల నొక్కసారి వెల్గిన పద్ధతి * భార్యేంద్ర! ౬౨౨

తే! అంత సఖులతో రాధ కుంజాంతరంబు, జొచ్చి యెల్లడఁ గని మధుసూదనుండు భీతిచే దిరోహితుఁడౌట * విరజ నదిగ, మాటుట నెట్రిగి మఱి నిజాగారముఁ జనె.

తే! అవలఁ గృష్ణుడు ప్రాచిన్యమైన విరజ, మరల సాకారగా సల్పిపరిసరంబు నందు వెల్లు బృందావనమందు నున్న, కుంజమున రాసముల్ జేసెఁగూర్చి బిదప.

చ! విరజ, శౌరివలన * హరినిభసప్తపు, త్రులను గనియె వార * లల వనంబు నకుఁ దొడపులుగఁ దగిరికపరిఁ దమ్ముల, నన్నలు ప్రహరించి * రాడుకొనుచు.

క! చిటులె లపుడు మఱిఁ గొట్టక, పరువిడి హరియు క్తజనని * పయ్యట డాంగ్ విరజయు గని వత్సలతా, గరములఁ గొని బుజ్జగించె * గమ్రొక్తులతోన్.

క! వనజాక్షుం డటు తన చెలి, తను విడి యల యర్చకులను * దమిఁ గొనుచుంటా గని కనలి యదృశ్యుం డయ్యెను విరజ గడు వగచి హరి * యెడఁబాయుటచేన్.

తే! కొడుకులార! మీరలు హరికూడిక చెడ, నలిపితిరి దాన జలధులై * జంతుకోటి గ్రోలనట్లు నై మిత్రికాఖ్యాలయమునఁ గలిసికొనురీతి నుంచురుగాక భువిని.

వ! అని శపింప నయ్యెద్దురు కొమరులు మాతృశాపనిహతులై తతణుబునఁ బ్రియవ్రతంబు నరదంబుగా రచించి యందు సమాస్థితులై భూలోకంబు నకుం జనుదెంచి లవణేక్షుసరాసర్పిదధిదుగ్ధజలంబులను పేర సప్తార్ణవంబులై

ప్రాణికోటి గ్రోలరాని యోజలంబులు గలిగి యగాధంబులై జడంబులకుఁ దల్లి
యిండ్లై ప్రథమద్వీపంబున లక్షయోజనంబులందును, ద్వితీయద్వీపంబున రెండు
లక్షలయోజనంబులను, తృతీయద్వీపంబున నాల్గులక్షలయోజనంబులను, చతుర్థ
ద్వీపంబునం దెనిమిదిలక్షలయోజనంబులను, పంచమద్వీపంబునం బదాల్గులక్షల
యోజనంబులను, షష్ఠద్వీపమునందు ముప్పదిరెండులక్షలయోజనంబులను, సప్తమ
ద్వీపమునం దఱువది నాల్గులక్షలయోజనంబులను నాయామంబు వేఱువేఱుగాఁ
బొంది యెండొరులకు సంబంధంబులేని మాడ్కిఁ బ్రపహింపం దొడంగిరి. అంత
నవ్విరజాకాంత, సంతాన కాంత విరహాతురయై కుందుచుండఁ గరుణాసముద్రం
డగు నుపేంద్రుండు గ్రమ్మఱఁ బ్రసన్నుండై “జీవితేశ్వరీ! నిన్ను బాసి నేనొక
క్షణంబైన నుండఁజాలన. వాటియు మన తనయుల నహరహంబు జూచి నిజశక్తిని
గాంచుచుండఁ గలవని వరం బొసంగి యోదార్చి తన వియోగంబున రాధికకుఁ
గలిగిన సిలు గెఱింగి యటనుండి వీడ్కొని నెచ్చెలియగు శ్రీదాముతోఁ గూడి
తద్రాధాకుంజంబునకుం జని తోరణంబున నిలుచుండఁ ద్రిపురసుందరియు మాన
వతియు నగు నారాధిక, గనుఁగొని సకోపయై నిట్లనియె.

౬౨౯

చ॥ సరహరి! పొమ్ము పొమ్మటకె ♦ నాదరిఁ జేరకు మా నికుంజమం
దరుసముతోడ నా విరజ, ♦ యాపగగా నదహంచు నీవు సం
బరమున నెల్ల కాలమును ♦ వాసము సల్పినఁ జక్కనుండు నో
హరి! యణువంత లాభ మిట ♦ హత్తదు గావున వేగ నేగుమా!

౬౩౦

క॥ అనవుడు శ్రీహరి విని యా, మె నికుంజములోన దూటి ♦ మిన్నకయుంటఁ
గనుఁగొను శ్రీదాముడు రాధను గని యిట్లనియె నధిక ♦ తామసబుద్ధి.

క॥ తల్లీ! గోలోకేశుని, పుల్ల సరోజాక్షు సకల ♦ భువనేశ్వరు, లీ
లోల్లాసుని భగవానుని, నల్లరిగా నుల్లసంబు ♦ లాడుట దగునే?

౬౩౧

నీ॥ నిస్సార సంసార ♦ దుస్సహరోగముల్, బాపెడి వైద్యుండు ♦ పతియ కాఁడె
యార్థిక వైదిక ♦ యశాగిక నైతిక, ఘక్కిదెల్పెడివాడు ♦ పతియ కాఁడె
ధర్మార్థ కామ సం ♦ తాన సాధనములక, వాసికెక్కినకర్త ♦ పతియ కాఁడె
యెట్టిచింతలనైన ♦ నెట్టివంతలనైన, బాపెడి నేర్పరి ♦ పతియ కాఁడె

తే॥ సకలవాంఛలనెరవేర్చి, సౌఖ్యమిచ్చు, ప్రభువు పతి కాఁడెచుట్టలకభయ మొసంగి
కరుణఁ గనువాడు పతి కాఁడె, కమలనేత్ర, యెట్టి నీపతి దూఱుటన్యాయమగున?

మ॥ జననీ! పెన్నిటి రూపహీనుడయిన ♦ సౌశీల్య సౌజన్య స
ద్భుతతా పుష్కలతా గరిష్ఠకవితా ♦ దాక్షిణ్య కారుణ్య ధ
ర్మ నయ ద్రవ్య విహీనుడైన దమితో ♦ మన్నించి ప్రేమించు స
ద్భుతాసంఘముఁగాంచి వేల్పులెపుడు ♦ వర్ణించి కాపాడరే.

౬౩౪

తే! అఖలవిధముల ననుకూలుఁడగుచు నిన్ను, బ్రేమతోడాయ మాకృష్ణుఁడవిధముగనక
ధూర్తవై యిట్లు నామ్రోలఁడూలనాడఁ, దగునె? జెప్పును తరుణిమఁతల్లితల్లి!

చ! మఱి నినుఁబోలు శక్తు లతి ఁ మాత్రముగా సృజించు దివ్యచా
తురిని గడించియున్న హరి ఁ తో నటు దూలఁగ మాటలాడెదే?
సరిసరి కోపమున్ విడిచి ఁ శాంతము నెందు మనంగ రాధికా
తరుణియు వించుఁ గిన్నను ద్రు ఁ తంబుగ నిట్లనె వానికో విభూ! ౬౩౬

చ! జనకు నుతించుచున్ జనని ఁ శాపము లాడితి వోరి శుంత! వే
దనుజుఁడనై ధరిత్రిని వ్య ఁ ధాజలధి బడి పీడఁ జెందుమా!
ఘనమగు గోజగంబు క్షణ ఁ కాలములోపల వీడి యేగుమా!
యనవుడు శౌరి మిత్రుఁడు త ఁ దంబకుఁ గ్రమ్మట నిట్లు వాకొనెన్. ౬౩౭

క! అనుకూలుండగు హరిపైఁ, గినియుటచే నీపు ధరను ఁ గృష్ణుని విడి బా
ధను నూతేడులు దాఁకను, గనుచుందువు తప్పదిద్ది ఁ కాంతామణిరో! ౬౩౮

తే! ఇటుల నొండొరుల్ శాపము, లిచ్చికొనియు,
గుందుచుండుటఁ జూచి గో ఁ విందుఁ జెలవి
స్వయముగా వారియెదుటకు ఁ వచ్చి తొలుత
రాధ కిట్టులఁ బల్కె ధ ఁ రాతలేంద్ర! ౬౩౯

తే! మద్వచన మబద్ధము సల్ప ఁ మంచి నేర్పుకలదు గాని భక్తోక్తులఁ ఁ గల్లఁజేయు
శక్తి పరమాణు వంతయుఁసరిగ లేమి, నీకు నొకవర మిచ్చెద ఁ నెలఁత! వినుమ.

క! వారాహకల్పమందున, ధారుణి భారంబుఁ బాప ఁ దైత్యుల మాప
ధీరులకును దర్శన మిడఁ, బేరిమి నీతోడఁ గలిసి ఁ వెడలెద ధరకున్. ౬౪౦

తే! నీ విరహకాలమందునఁ నెలకు నెలకు, నేను దర్శన మిచ్చెదఁమాను మార్తి
యనుచు భార్యను నోదార్పియనుచరుండు, బలుఁడునైన శ్రీదామునిఁబలికె నిట్లు.

క! నీ యంశముతో రక్కసి,వై యవనిఁబుట్టి యట్టి ఁ వైవస్వతమ
న్వాయతకాలమునన్ నేఁ, బాయక రాసములఁజేయు ఁ పట్టున నీవున్. ౬౪౩

చ! అరమున నన్ను జేరి పరి ఁ హాసములం బొనరింతు వందునన్
మరలక నీవు నావలన ఁ మ్రందెద వపై సవిగ్రహుండవై
మరల యథాప్రకార మస ఁ మానరుచిన్ దగియందువయ్య యీ
వరమును బ్రీతిఁగైకొనుచు ఁ భావమునందలి చింత మానుమా! ౬౪౪

తే! అనఁగ నలఁ డట్లు స్వాంశతో ఁ ననురుఁడగుచు
నుధను గృహమునన్ దగి శంఖ ఁ చూడుఁ డనెడి
పేరుఁగని బలియాచుఁగు ఁ బేరు మిత్రుఁ
డగుచు హరిహతుఁడై దివ్యుఁ ఁ డయ్యె నయ్య! ౬౪౫

తే॥ అద్వయిందయి యందటియందునుండి, సర్వకార్యంబు లొనరించుజాణ కిదియు
జిత్రమానాకా? యాకృష్ణుఁడేర నుతుల, సలిపి సాగిలి మ్రొక్కెదఁజనకరాజ!

తే॥ కల్పములును బృందావనఁఖండ మిద్ది, ఇక్తి వినినచో నా పంచపాతకములు
వ్రేల్చిడిక జన ధన సుత ఁ వృద్ధిబొంది, దండిగోలోకమందున ఁ నుండఁ గలరు.

తే॥ జనక! మఱియేమి సత్కథఁవినవలతువొ, తెలుపుమా యన నాతఁడోదేవమాని
బాలుఁడగు హరి యెట్లు గోవర్ధనగిరి, జేత నెత్తెనొ యాకథఁజెప్పు మనుడు.

ఉ॥ శ్రీకమలానివాస ! ముని ఁ శేఖర మానసవాస ! నిర్మల
ప్రాకటసత్యభాష ! బహు ఁ రమ్యసువర్ణ విభూష ! దేవతో
షా ! కమనీయవేష ! శర ఁ కాగతసాధుసుపొష ! ఖండితా
స్తాక సమస్తదోష ! యను ఁ శుద్ధకులాంబుధిపూర్ణ చంద్రమా !

ఉత్సాహవృత్తము॥ గోపికాసమేత ! రాస ఁ కుర్దనప్రణేత ! సం
తాపపాపజేత ! దుష్ట ఁ దైత్యకరిమృగాధిపా !
గోపతీ ! హరీ ! మనోజ ఁ కోటిదివ్యవిగ్రహః !
భూపదీసగంచితాంగ ! ఁ భూసురాగ్రణి ప్రియా !

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్పయశాస్త్రీచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
బృందావనఁఖండము
సంపూర్ణము.

—ॐ—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓంతత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ గర్గభాగవతము.

గిరిరాజఖండము.

యమునానుచిరాంగా !

తోయరుహసమానహస్త ! తోయజనాభా !

తోయరుహగృహధర ! నా

రాయణ ! రాసప్రవీణ ! రాధాకృష్ణా !

౧

శ్రీకృష్ణుండు తండ్రిని నింద్రపూజనుగూర్చి వ్రశ్నించి గోవర్ధనగిరిని బ్రశంసించుట.

౨॥ అక్కఱకుండు జనకవిభున కిట్లు చెప్పందొడంగె. దేవా ! జనులు జన పాలకునకు వార్నికంబగు కప్పంబుఁ గట్టినట్లు కృషీవలురగుఁ గోపకు లందతా పురం దరునకుఁ బ్రతివత్సరంబందుఁ బ్రాప్తుటాల్లంబునఁ బూజాపురస్కరంబుగా బలిని సమర్పించుచుంట బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీకృష్ణుం డొక్కతఱ నవలోకించి సకలగోపకదీపితంబగు సభాస్థలినున్న నిజజనకుండగు నందునిం గని నాయనా ! ప్రత్యబ్ధంబున నయ్యింద్రున కిట్లు బలిని సమర్పించుచుంటిరి. దీన మీఁకేమి ఫలంబు గలదు ? లాకికమా ? పారలొకికమా ? యేదియో యానతిండని ప్రార్థింప నందుం డందుల కియ్యకొని నిజనందచునకు నిట్లనియె.

౩

౩॥ ఇది సురేంద్రపూజయెడఁదఁ దలంపఁగ, భుక్తిముక్తికరముఁబుణ్యతమము దీని విడినవాడు ! దీనుడై తిరిగెడిఁ, గాని సుఖయుతుండు ! గాఢు గాఢు.

౩

౪॥ అనవుడు భగవానుం డ,ల్లన నగి తండ్రీ ! యిదేమి ! లక్షణ మిపుడే ఘనఁడు వచించెను మీరిది, యనుమానము మాని విడుట ! యర్హప్రదమా.

౫॥ కారణ మేమనఁ వినుఁ డ ! ఖండపురాకృతకర్మరీతి బృం దారకులు సురేంద్రుఁడు య ! ధావిధి స్వర్గసుఖంబు వొంది యే వారమునఁ స్వపుణ్యమితి ! పారము సెందునో నాటుగోత నీ ధారుణి జన్మమెత్తి సుకృ ! తంబును దుష్కృతిఁ జేయుచుండరే.

౪

క॥ కావున వారును మనతో, నే విశయము లేనియట్లు * లీడై యుంటా
జీవన్ముక్తి ఘటిల్లక, జీవితమున్ వ్యర్థ మగును * సేవించినచో.

చ॥ సురతతికంటఁ దన్నముది * సూదనుఁ డా దివిజేశుకంటె నుం
దరచతురాస్యయుక్తవిధి * తద్విధికంటె హిరణ్యగర్భుఁడా
వరపరమేష్ఠికంటె గుణ * భాసురమాయయు దానికంటె నా
వర మగుణం బనశ్వరము * బ్రహ్మ ముపాస్య మటం చెఱుంగుమా !

చ॥ అదియ జగన్నిదానమయి * యాగమ గో సుర వహ్ని ధర్మ సం
పదలకు మూలమై సకల * భాగ్యమహానిధియై వెలుంగు న
య్యది విడి వేటుదాని మన * మందున నమ్మి భజించు నట్టి దు
ష్టుడునకు ముక్తి సేకురునె ? * యీష్ఠితమఃల్ నెఱవేలుచుండునే.

క॥ కావున నిందుని పూజల, నావలఁ జోఁద్రోసి మీర * లటు లర్చుల నా
శ్రీవిభువత్తోజంబగు, గోవర్ధనగిరికి నల్పి * కోర్కెలఁ గొనుడి !

ఉ॥ తద్గిరియో పులస్త్యుని యు * దా త్తబలంబున నీస్థలంబునన్
సద్గతిదాయకం బగుచుఁ * జక్కగఁ జొచ్చెను గాన బ్రహ్మన
క్రోధత భూమిదేవులకు * నొయ్యన నాలకుఁ, బూజ సల్పి సం
పద్ధతపారితోషికము * బాధముగా నిడ నొను దానికిన్.

ఉ॥ నంద ! యొనర్పఁగా నటుల * నాకుఁ బ్రియంబగు నన్నఁ దత్సభన్
తెందియు నాలకించెడి ను * శీలుర యందున వృద్ధుడైన స
న్నందుఁడు కృష్ణవాక్యము మ * సంబునఁ బూర్తిగ మెచ్చి నాయనా !
నందనుతా ! వచింపుము ఘృ *ణామతిఁ దన్నగపూజ యెట్టిదో ?

*** గోవర్ధన పూజావిధి. ***

వ॥ అంత రాధికాకాంతుండు స్వాంతంబున సంతసించి సన్నందున కిట్ల
నియె. గోపవృద్ధా ! తద్గోవర్ధన ధరాధర వరంబు నందలి క్రింది ప్రదేశంబున గోమ
యంబున నలికి నిగ్గుగు మ్రుగ్గులఁ బెట్టి పూజాసంభారంబులం గొని జితేంద్రియుండై
బ్రాహ్మణులతోఁగూడి పరమభక్తినిఁ దదచలంబును ధ్యానించి. యావాహనంబు
సల్పి యర్ఘ్య మొసంగి పాద్యమిచ్చి యాచమనం బిడి గంగాయమునోదకంబుల
సహస్రశీర్ష యనెడు మంత్రంబున నభిషేకించి పంచామృతంబుల స్నానంబుఁ
జేయించి దివ్యవసనంబును యజ్ఞోపవీతంబును సమర్పించి చందనాది సుగంధద్రవ్యం
బుల నలఁది కమనీయంబులగు సుమంబుల నర్పించి నానాదివ్యగంధభాసురంబగు
ధూపంబును, జగజ్జ్యోతిభాతి వెలుంగు దీపంబు నర్పించి భక్ష్యభోజ్యలేహ్యాచోష్య
మధురాన్నరాశి నివేదించి చతుష్పత్తికచాలంబుల నైదుపంక్తులుగా నమర్చి యా
కటోరంబుల గంగాయమునాజలంబుల నింది యుదుఁడులసేవలంబు లిడి యొక్కొక్క

దానికి వట్టుంచాశద్విధంబులగు సామగ్రుల భోగంబులు గలుగునట్లు సేవించి
సుర భూసురాన్ని గోబృందంబుల ఘోషశోపచారంబుల సంతృప్తిపఱచి ద్విజవరులకు
మృష్టాన్నం బిడి తదితరులకు సైతం బన్నదానం బొనర్చి గోపీ గోపాలయుక్తంబుగా
దానును సాపడి కాంస్యఘటాదిచతుర్విధ వాద్యంబుల మొఱుయించి కర్పూర
నీరాజనం బెత్తి వేదాహమేత మృనెడుమంత్రంబునఁ బుష్పాంజలి యర్పించి సాష్టాంగ
దండప్రణామంబు లాచరించి వినుతించి జయశబ్దంబులం గావించుచు నాట్యం బొన
రించి గోవర్ధనగిరిరాజోత్సవంబుఁ జేయందగు. ౧౨

తే॥ ఎందు గోవర్ధనాచలః మొందలేదో, యందు గోమయంబున దానియంతయెత్తు
బాడవు నెడలుపు ఘటియించిపుష్పవల్లిభూరుహఁదులఁగూర్చినఁ బూజ్య మగును
తే॥ అట్టి గోవర్ధనాచల ః మంహనుండి, శిలను దత్తుల్యకనకముఁ ఁ జేర్చికొన్నఁ
బుణ్యుడగు నిట్లు చేయని ః పూరుషుడు, గరము రారవనామకఁనరకమొందు.

శా॥ సాలగ్రామసురార్చనంబుఁ బ్రతిఘ ః స్రంబందునఁ జేయు ధీ
శాలిఁ బాపము లంట వప్పు జలభా ః స్వత్పద్మ మట్టిందునఁ
గోలోకంబుననుండి వచ్చి తగు నా ః గోవర్ధనాద్రీశు నే
రేలోపంబులు లేక మొక్కిదరొ వా ః దివ్యంబులం బొందరే? ౧౩

తే॥ అనఁగ నందసన్నందులుఁనఖల గోపకులును విని యద్భుతంబునఁ జెలఁగి వాడు
కగ నొనర్చు నింద్రుని పూజిదిగఁగ విడిచి, జైలవిభుఁ గొల్వఁదలఁచిరో, జనకరాజ!

శ్లో॥ గోవర్ధన పూజా మహోత్సవము. ౧౪

చ॥ అవల గిరిప్రభూత్వము ః సంతటఁ జాటియు గర్గరామకే
శపుల యశోదఁ గూడుచు గ ః జంబున నెక్కియు గోపగోపికా
నివహము గోగణంబులును ః నెయ్యముతోఁ జనుదేర గోత్రరా
ట్రవిధమునందుఁ జొచ్చెను వ్ర ః జప్రభుఁ డాసమయంబునందునఁ. ౧౫

ఉ॥ స్వాంతమునందు సంతసమె ః సంగ జయంత శచీ సమేతుడై
దంతివరంబు నెక్కి సుర ః తండముతోఁ బ్రమదావనాంతర
ప్రాంతము జేరు వజ్రవలె ః భాసిత నాయుపనందనందు లా
వంతున నాద్వరైన వృష ః భానులు వచ్చిరి దారయుక్తులై. ౧౬

చ॥ మఱియు సహస్ర బాలరవి ః మండలభాసురమైన పల్లకిఁ
సురకతిపత్నిబోలె మణి ః శోభిత భూషణముల్ ధరించి చె
చ్చెర భ్రమరీ సమాకుల వి ః చిత్ర చకోరి విధానఁజేటికో
త్కరయుత యాచు నెక్కి గిరి ః కాంతునిఁ జేరెను రాధ వేడ్కతో. ౧౭

చ॥ అటు గిరినాయకాంతికము ః నందిన మీఁదట రాధ డోలికఁ
దటుకున డిగ్గి తోటివని ః తావృతయై లలితా విశాఖలుఁ

జటుల మనోజ్ఞ చామరలఁ జక్కఁగఁ బట్టుచు వీవ భక్తులు
త్కటనుతి సల్పుచుండఁదగె ధారుణినాథ ! యనంతరంబునఁ.

౨౦

సీ॥ ద్వాత్రింశదధికయా ధంబులు మిథిలాని, వాసినుల్ గోసల ధానినులును
ధ్రువలోక కాంతలుఁ దోయధిభామినుల్, శ్రీరమావై కుంత ధానిసతులు
నోషధీసతులు మ ధానిజ్వలదీప్తవా, సినులు జాలంధర ధానికలును
నూర్ధ్వవై కుంతమండుండెడి నువిదలు, శ్రుతిరూప మునిరూపనుదతితలు
తే॥ పృథుల బర్హిష్మతీసతుల్ విపినవాసి, నులును యజ్ఞ సీతాస్త్రి లతలవిలాసి
నులును యూధములనుగూడి బలులఁగొనుచు, శైలనాయకు సరసకుఁ జనిరి మజియు.

చ॥ సరిగ నలంకరించుకొని ధానితనంబున బాలవృద్ధుల
చూరలును రాజయోగులును ధానితనమేతమహర్షులు ధరా
మరులు సురర్షులు జెలులు ధానిత్రులుఁ దద్గిరిరాజపూజకై
కరములఁ బుష్పలం బలులఁ గైకొని యేగిరి మైధిలేశ్వరా !

౨౧

ఉ॥ ఈహి గోప్రవర్ధనన ధానిద్రమహోత్సవ మాంకించి కా
మారి, భుజంగహారకట ధానిచితుఁడై సిగఁ జక్కఁగూర్చి ధా
త్తూరము భృంగరాజముచు ధానికొని తత్ప్రేమధప్రయుక్తుఁడై
లోరముగా నుమారమణి ధాని నటకుం జనె నందివాహుఁడై.

౨౨

తే॥ చాలదూరమునుండియు ధానిలనాయ, కోత్సవంబును జూడఁగా ధానిచితవిధుల
జనులు సనుదెంచి రెక్కువ ధానిసంతున, నోలి నినుకను జల్లిన ధానినట్లు

ఉ॥ లంచిత గోప్రవర్ధనన ధానిగాధిపుఁ డత్తజిఁ గృష్ణునానతిఁ
గాంచన శృంగ సంగతుఁడు ధానితపరివృతరత్నసానుభూ
మ్యంచితుఁ డీప్తిరప్రదుఁడు ధానితకాయఁడు బుష్పసిర్యురా
భ్యంచితుఁడు ధరారుహస ధానిత్వఁడై తగియుండ నో విభూ !

౨౩

ఉ॥ మేలిమి రూపుల జెలఁగు ధానిమేరుహిమాద్రిముఖాచలంబు లా
కాలమునందుఁ దద్వరస ధానింబునకుఁ జనుదెంచి భక్తితోఁ
గేలు మొగిడ్చి కానుకలఁ గించను గాంచక యిచ్చిమెచ్చి రా
శైలవరార్చనందుఁడు ద్వి ధానిజన్మముఖంబున సల్పి యాదిలో.

౨౪

చ॥ హరివచనానుసారముగ ధానినల్ల ధరామరగోసురార్చనల్
సరిగ నొనర్చి పాటులకు ధానిపడఁజేసి ధనం బొసంగియు
ద్వర నువనంద నంద వృష ధానియుతుండయి శైలపూజలు
ద్ధరముగ నాచరించి బలిఁ దోరముగా నిడె నంత భక్తితో.

౨౫

తే॥ దానవారి యాగిరికిఁ బ్ర ధానిదక్షిణముల, జేసె వేల్పులు పూల వర్షించి రెల్ల
గోపికాగోపుతాడుచుఁ గోకిలస్వ, నమున గానము సల్పి రా ధానినందమొదవ.

తే॥ అర్చనాదుల నగవరం ♦ బంతకంత, కన్ని తెన్నులఁ జెన్నొందె ♦ మరియు నందు
వేటుయాపముతోడుతఁ వెలిగి బలిగ, నిడిన యన్నరాశులఁ గ్రోలి యిట్లు నుడివె.

క॥ గోవర్ధనుడను సూడుడి! యీవిశ్వమునందునున్న ♦ యెల్లమలలకే
నేవిభుడనని యెఱిగి సం, భావనల సల్పుడిపుడు ♦ ప్రజలార! యనన్. ౩౦

ఉ॥ చూపఱు లా గిరింద్రమున ♦ శోభలు నల్లడలందుఁ జింద స
ల్లాపముఁజేయు దేవుని ను ♦ లక్షణలక్షితుఁగాంచి దేవ! మా
శ్రీపతి మిమ్ముఁజూపుటను ♦ జెందితి మేము కృతార్థుల దయన్
మా పను లేము బంధుసఖ ♦ మండలి వృద్ధిఁజెలంగఁ బ్రోవుమా! ౩౧

తే॥ నాపు డపరంజినగల వి ♦ న్నాణమొంది, దివ్యరూపంబు ధరియించి ♦ తేజః
గోప్రవర్ధనుఁ డవ్వారిఁకోరిక లిడి, ప్రేల్పిక్షి దిరోహితుఁ డయ్యెఁబడప మరలి.

తే॥ నంద వృషభాను గోపోపసందబంధు, గోపికాజయలును మిత్ర ♦ కూటములును
జంద్రమాభిసీలాంబరోఁపేంద్రములులు, సనిరి సకుటుంబముగ నిజఁసదనములకు

ఉ॥ ఈదృశగోప్రవర్ధన న ♦ కేంద్రపవిత్రచరిత్ర మి త్తతీ
నీదరిఁ జెప్పినట్టు లల ♦ నిర్జరపాలకు మ్రోలఁ బల్కఁగా
నా దివిజాధిపుడు ప్రతి ♦ హాయనమందలి నాదుపూజ వీ
రీదినమందు మాని గిరి ♦ కెట్టుల నర్చుల సల్పి రోమునీ! ౩౪

❧ ఇందుడు గోకులంబుపై గోపించుట. ❧

ఉ॥ మూర్తములోన వీరలను ♦ బూదినిఁ గల్పెద నంచుఁ గిన్న సం
వర్తకనామమేఘముల ♦ బంధనముల్ వదలించి వారిజా
వార్త నెఱుంగుడి! త్రుటినిఁ ♦ బ్రత్యవహారమున్ జగంబుల్
బూర్తిగ ముంచివేసినటు ♦ బోయి ప్రజంబును ముంచివేయుడి. ౩౫

చ॥ అని యనుహఁ దదంబుదము ♦ లప్పుడు రోహిత పీత మేచకా
ర్జున బహుచిత్రవర్ణముల ♦ జొత్తిలి యింద్రనిభంబులై కసిన్
ఘనగజహస్తధారలను ♦ గర్జల మించులఁ గూడి యేకరీ
తినిఁ గురిసెన్ భయంకర వి ♦ ధిఁ ప్రజవాసివినాశనార్థమై. ౩౬

క॥ నుడిగాలి వీవఁ దొడఁగెను, దడదడఁ బిడుగులును బడియెదరువులు గృహముల్
దడయక కెడసెను గడువడిఁ, బుడమిని గొండలును గూలఁ ♦ బొడిపొడిగాఁగన్.

ఉ॥ సప్తబిలంబులు బృధుల ♦ సప్తజగంబులు మాఱుమ్రోఁగె ది
క్ష్వాప్తగజావృకంబును ధ ♦ రాస్థలి భీతిలి కూలఁ దారలున్
దీప్తుల వీడి నేలబడె ♦ దీనత ప్రేతలతోడ ప్రేలు సం
సుప్తుల బిడ్డల గొనుచు ♦ ఊభిలు చేగిరి నందుఁపొకికన్. ౩౭

తే॥ అటుల వారలు నందునిఁ యాలయమున, కరిగి బలరామయుక్తుఁడ౯ హరినిఁ గాంచి
కరయుగంబుల ముకుళించి కట్టిడులకు, నక్కటికము గలుగునట్టులనిరి జనక! 3౯

మ॥ అకటా! మీనుడి నిక్కమంచు మదిలో య నత్యంతము న్నమ్మి వా
డుకఁగఁ జేయు సురేంద్రపూజ విడి వి య ధ్వారంబుగా నొందుకొం
డకు నర్చల్ బొనరించుచుంటిమి గదా! య డంబంబుకై యిట్లు లూ
రక వాచించుట పాడియే శివశివా! య రామా! యశోదాత్మజా! ౪౦

చ॥ అల సురనాయకుండు తన యర్చన మూని రటంచుఁ గిన్నత్రో
నల ప్రలయంబునంచువలె య నన్నులు, జిన్నులు, గొడ్డుగోదలే
మలజడు లిట్టులొందఁగ గృ య హంబులు గూలఁగ సర్వవస్తువుల్
విలయమునెంద బిట్లుఁ గురి య పించె నవాఙ్మముఖంబులక బలీ! ౪౧

తే॥ ఇటుల మము బాధపెట్టుచు య నింట నీవు
సుఖముగా నుంటి విడి మాకు య సోదై మయ్యె
నరయఁ బిల్లికిఁ జెరలాట య మాఖువునకుఁ
బ్రాణసంకట మనునట్లు య బాలకృష్ణ! ౪౨

ఉ॥ కాపున నింద్రకోపము నిఁ కక సహియింపఁగలేము మమ్ము నీ
వేవిధిఁ గావ నెంచితివా? య యేర్పడఁ దెల్పు మనంగఁ జక్రి, గో
పావళులార! మీరు భయ య మందక నస్తుసమేతులై కుటుం
బావృత్తులై త్వదర్చిత న య గాంతికమొందుడి! యేను వచ్చెదక. ౪౩

శ్రీకృష్ణుండు గోవర్ధన పర్వతం బెత్తుట.

చ॥ అని యిటు వారలం బనిపి య హరి సాగ్రజుఁడ౯చు గోవ్రవ
ర్ధనగిరి జేరి బాలము, త్వ య రక గమలంబును జేతఁగొన్నరీ
తిని దనకేలఁ దన్నగవ య తిర బెకలించి గ్రహించి గోపులా
ర! నడువుడి! యిటక జనుడి! య రండు కుటుంబపశుప్రయుక్తులై. ౪౪

తే॥ అట్లు పలుకంగ గోపకు య లంద ఆహ్వాతమున ముక్కున వ్రేలిడి య చారపుత్ర
మిత్ర పరివార గో వస్తు య మిళితులగుచు, నద్రవిభుక్రిందఁ జేరిరో య వనినాథ!

ఆ॥ అవల వానవలన య నరుదెంచు రురములు, పర్వతంబుక్రిందఁ య బాఱఁదొడఁగ
విడిముడిపడతియొడఁ యయడు గని నుడివాలు, వ్యాళపాలుఁ దలఁచె య వారిఁగావ.

క॥ తలఁచిన వెంబడిఁ జక్రముఁ, జిలువలయొడయఁడును వచ్చి య చెంతఁ జెలంగక
గలిమిచెలిచెలియుఁ గనుఁగొని, జలములఁ దొలఁగించి గిరిని య సాకుడి మీరల్.

క॥ అని పంపఁగఁ దచ్చక్రము, మును పల వనధుల నగస్త్య య ముని యానిన రీ
తినిఁ దన్నగావరణగల్, వనముల గడగడను ద్రావి య వజ్రుచునుండక. ౪౫

- ౪౮ మఱి యనంతః డల్లగిరివరుఁగుండలి, యగుచు మోసి యతిశయముగఁబాటు
చరుగుదెంచు ఝరము † నావలఁద్రోయుచు, గ్రాలె జలధినాపువేలఁబోలె.
తే॥ ఏనుదినము లిట్టుల నచఁడేంద్రమెత్తి, తమ్ముఁగాపాడు హరిచంద్రఁ నెమ్మిత్తో జ
కోరవిధమునఁ జూచుచుఁగోపకులము, హాయిగా నుండె నోమైధిలాధినాథ !
- మ॥ అపు డాబాడ సురేశ్వరుం డెఱిగి వే † యైరావతంబెక్కి స్వీ
య పదాతి ద్విప రధ్యయానములు వె † న్నాడంగ నూటించులొ
ప్పుపవిణదాలిచి కిన్కతో జని వ్రజం † బుక్ మాపి లాఁ గన్న యా
యపకీర్తి దొలఁగింప నెంచి విసర్జ † హాహా ! యనన్ గోపకుల్. ౫౧
- ఉ॥ దాని జనార్దనుండు గని † దవ్వుల వ్రజయుతంబుగా హరి
మానుపడం బొనర్చెను ను † మా ! యపుడా దివిజేంద్రుఁ డభ్రముల్,
సేనలఁ గొంచు సాధ్వసముఁ † జెంది తెగించి హసింపఁబాటె బం
చాననతాడితంబగు గ † జంబు విధంబున భూప ! యాపయిన్. ౫౨
- ఉ॥ వాన లణంగె వెల్లువలు † వాసె బ్రచండసమీరణంబులున్
మానె విపంకమయ్యె ధర † మప్పితమైన జలంబుతో నదుల్
దానముఁ జెందె బత్తు లమి † తంబగు సౌఖ్యముఁ బొందె గోపసం
తానము సంతసించె హరి † దస్వుడు వెలె నభంబు భాసిల్లె. ౫౩
- క॥ మని రాభీరులు హరి దయఁ, గనిరి ఘనాఘనసమీర † కష్టము లేమిన్
వినిరి వనజాక్షునూక్తులఁ, జని రీవల కందునుండి † స్వజనాన్వితులై. ౫౪
- చ॥ చెలులను గాంచి శ్రీహరి వ † చించె నిటుల్ సఖులార ! మీరు నా
వలె నిపుడీ నగంబు నొక † పాణిని నెత్తుడి ! చూతుఁగాక ! యం
చల గిరి నర్థభారమునె † యా సహవాసుల కియ్య వారలం
దుల కుర్రీకరించి మలఁ † దొడ్లగఁ బూనుచుఁ గూలి రిద్ధరన్. ౫౫
- చ॥ పులిగని నక్క, వాతలను † బొందిన యట్టులఁ దన్నుజూచి కొం
డలతలకట్టు నెత్తఁగఁ గ † డంగి ధర్మబడి లేవలేని మి
త్రులను రమేశ్వరుండు గని † రోయక నవ్వుచు లేవఁదీయ వా
ర లలరి కృష్ణమిత్రుఁ బరి † రంభణభూషితుఁడేసి రెంతయున్. ౫౬
- ఉ॥ తమ్ములుఁ దండ్రులున్ జెలులుఁ † దాతలు మామలు సోదరీగణం
బమ్ములుఁ బిన్న పెద్దలును † నన్నలు వెండియు నందు నుండు లో
కమ్ములు శ్రీహరీ ! భవద † ఖండఘృణాపరిపూర్ణ దివ్యభా
వమ్మున లొగ్గడికబడక † వర్ధిలుచుంటి మటంచు వేడియన్. ౫౭

శ్రీకృష్ణాభిషేకము.

- చ॥ పెరుఁగును బాల నేతులను † బెల్లుగ నిచ్చి సుమాక్షతాదులన్
హరిపయి జల్లి వందనము † లగ్గలికంబుగ సల్పి స్వీయమం

దిరముల కేగి రంత వసు ధ దేవసుతుండును బూర్వరీతిఁ ద
ద్గిరివర ముంచి యొంటరిగఁ ధ దిగ్గెడివేళ బలారి గాచుచున్.

౧౮

క॥ అమరులఁ దోడ్పాని తద్దరి, సముఖంబున కేగుచెంచి ధ సాష్టాంగసతుల్
గ్రమముగ సల్పియు వినయభయములను శ్రీహరికి నిట్టు ధ లనియెన్ జనకా !
సీ॥ శ్రీవాసుదేవాయ ధ దేవాదిదేవాయ, యంబుజాతాయ తు ధ భ్యం నమోస్తు
గోపాలకేశాయ ధ గోలోకవాసాయ, యభవద్దాయ తు ధ భ్యం నమోస్తు
బ్రహ్మాండమండలభాస్వత్స్వరూపాయ, యసురాంతకాయ తుభ్యం నమోస్తు
కరుణాసముద్రాయ ధ పరిపూర్ణజాతాయ, బలసమేతాయ తు ధ భ్యం నమోస్తు.

తే॥ గోపికాజననాథాయ ధ గోప్రవర్ధ, నాచలోద్ధారకాయ తు ధ భ్యం నమోస్తు
పరమయోగీశ్వరాయ తుభ్యం నమోస్తు, పరదశావతారాయ తుభ్యం నమోస్తు

తే॥ పతితపావన! జగదీశ ! పాహి ! పాహి !, కంసముఖదుష్టులఁ జంపఁగ్రాలితీపు
విశ్వమోహన ! నీమాయఁ వెట్టినైన, నన్ను బుత్రవాత్సల్యమునఁ గ్రహింపు.

తే॥ అనుచుఁ గొనియాడఁ బిమ్మటఁ నభిజాత, యైన సురభినామక కామభేను పట్టి
గోప్రవర్ధననగమునఁ ధ గుదిరియున్న, శ్రీపతిన్ స్నాతునల్పె స్వ ధ క్షీరధార.

క॥ ఆవల నై రావత మా, దేవధునీసలిలములను ధ దివ్యకరములఁ
శ్రీవిభు నభిషేకించెను, దీవించిరి బ్రహ్మరాజ ధ దేవమహర్షుల్.

౬౩

క॥ సురలును హరిపై బ్రీతిని, గురిసిరివర పుష్పవృష్టిఁ ధ గొండాడిరి కి
న్నరచారణగంధర్వులు, నరుసముతో నప్పరసలు ధ నాడిరి తేడా !

౬౪

క॥ పదపడి గోవర్ధనగిరిఁ, ద్రిదివేంద్రప్రభృతీసురలు ధ దేవకిపుత్రున్
ముదమున నభిషేకించిన, పిదపఁ ద్రవరూపమొంది ధ వేడ్క సెలంగన్.

౬౫

తా॥ శ్రీకాంతుండు ప్రసన్నుడై యల నగ ధ శ్రేష్ఠంబు హస్తంబుచే
దాఁకెన్ దత్కరచిహ్న మిప్పటికే ద ధ ద్ధ్రావంబునన్ వెల్లు నే
ర్జోకన్ దానిని గాంచుచుండు రల సు ధ శ్లోకుల్ సుఖంబొంది యా
వై కుంతంబున నొప్పుచుండు రని నీ ధ భావంబునన్ నమ్ముమా !

౬౬

చ॥ మఱి యటఁ గృష్ణపాదముల ధ మచ్చలు గన్నడుచుండుఁ గామధు
గ్గురభిపదాంకముల్ వెలుంగుఁ ధ జూచినవారలు పాపదూరులై
పరమముఁగాంతు వెండియు సు ధ పర్వధునీవిమలాంబు వందు సం
బరమునఁ బాటుచుండు నది ధ “మానసింగ ” యనంగ నొప్పెడిన్.

౬౭

ఉ॥ అందున నేప్రజల్ జలక ధ మాడెదరో యలవారు పాపముల్
డింద నెనర్చి పుణ్యము గ ధ డిండిగఁ గాంతురు కామదోగ్ధి గో
విందుని స్నాతుగా సలుప ధ వెల్లువ వాతీన దేశమెల్ల “గో
విందసరోవరం” బనఁగ ధ విశ్రుతి కెక్కెను విశ్రుత ప్రభూ !

౬౮

ఈ దాసిని గాంచు వారలును ధద్ధరిధామముఁ జెంది యుందురో
మానవనాథ ! యంతి సుర ధ మంశలనాథుఁడు దేవయుక్తుడై
దానవవైరి మొక్కి బలి ధ తండ మొసంగి జయధ్వనుల్ దగం
గా నిజపట్టణంబునకుఁ ధ గ్రమ్మటి క్రచ్చట నేగె నంతట.

౬౯

గోపకులు శ్రీకృష్ణుని పరీక్షించి నిస్సందేహులగుట.

చ॥ ఒకపరి వ్రేలు వ్రేతలును ధ నొద్దికగా గుమిగూడి నందు ని
క్కకుఁ జని నందరాజున క ధ కల్మషబుద్ధి వచించి రిల్లు గో
పకవర ! నీవె ధన్యుడవు ధ పంకజనాభుని బోలియుండు పు
త్రకు నిటు లేరు గాంచి ప్రమ ధ దంబును బొంది యశంబుఁ జెందిరే ? ౨౦
తే॥ పుట్టగొడుగులఁ బెకలింఁచుబుడుతలవలె, దామరసమును బీకెడిదంతిమాడ్కి
నాయతంబగు కాయంబునందియున్న, గిరిని నొక కేల నెత్తె నీకృష్ణమూర్తి.
తే॥ ఎవట నేడేండ్ల బాలకుఁ ధ డెచట నేడు, ప్రొద్దు లా గోప్రవర్ధన ధ భూధరంబు
నొక్కచేతను ధరియించియుండు టిద్ది, చిత్రములలోనఁ జిత్రమైచెలగె నంద!

మ॥ అదియునుం గాక తల్లి యగు నీ యశోదయు, దండ్రువగు నీపును
దెల్లనివారుగా నుంటిరి. మీకు జనించిన పిల్లఁడు మాత్రము నల్లనివాడై మన
చంద్రవంశంబున విలక్షణుడై యుండె. గతంబేమి ? ఇతని యన్నయగు బల
భద్రుండు గౌరవార్హుడగుటవలన సందేహస్పదుండు గానరడయ్యె. చూడంబూడ
నీకృష్ణుండు క్షుత్రియసంభూతుండని తోచెడి. ఇయ్యది మనకులంబునకుఁ గళంకం
బాపాదించెడి, వెనుదీయక సత్యంబు బల్కుము. లేనిచో గోపకులకుఁ బరస్ప
రంబు వివాదంబు సంభవించుట ధ్రువం బన యశోదాసహితుం డగు తన్నుండుండు
భయభీతుడై సవినయంబుగా నయ్యలారా ! మున్నీ కృష్ణవిషయంబున మన
పురోహితుండగు గర్గమహర్షి వలన వినిన సూక్తులు మీరడిగినవానికిఁ బ్రత్యుత్తరం
బు నీజాలును. కాన నాపైఁ గోపమాపి యొకర్లింపుడు. పూర్ణావతారులగు
కమలాకాంతుండును, రాముండును, శ్వేతదీప్తిపాధిపతియగు హరియు నరసిం
హుండును నక్షరుండును నరనారాయణమహర్షులు నర్హక్రమంబుగా లీనమై
యుందురను విషయంబు వ్యక్తం బొనఁగించు “కృష్ణ”యను నామంబున వ్యవహరింపఁ
బడుచు వేదగుహ్యంబులగు వాసుదేవాద్యసంతనామంబులం దాల్చి ద్వాపరాంతం
బును, గలియుగారంభంబు నగు కాలంబునఁ గంసాది దుష్టశిక్షణంబును, శిష్టరక్ష
ణంబు నొనర్చు సకలబ్రహ్మాండనాయకుండగు పరమేశ్వరుండు పరిపూర్ణతమావ
తారుడై పుట్టి నీకుఁ బట్టియై పరిభవిల్లుచున్నవాడు. ఇతఁడు వృషభాను
గృహంబున జన్మించిన రాధాపనితామతల్లికకు విభుండగు. ఇతనియందే సకల
సావరజంగమంబులు విలసిల్లు. ఈతఁడు యుగక్రమంబున శ్వేతారుణ కృష్ణ పీత

వర్ణంబులం బొంది యిద్ధరణి నుద్భవిల్లు. మఱియుఁ గ్రమక్రమంబుగా నీతని లీలలు
పరనూద్యుతకరంబులై ప్రపత్తిలునని యెఱింగి యాతనిపై మోహంబుఁ బొందకు
మని వాక్రుచ్చె. ఇద్ధర నెల్లరకు బ్రాహ్మణవాక్యంబు బ్రహ్మవాక్యంబు గదా
యని వాకొన నాలకించి గోపకులు మెచ్చక నందుని కీటనిరి. 23

ఉ॥ ఈవనురీతి గర్గముని యిచ్చటికిఁ జనుదెంచినఁ మము
న్నీవపు డేలఁ బిల్వవాకొ? యిక్కమె యిచ్చుది? చాలుఁ జాల్నయా
భావవచస్సులెందుల క యిద్ధము లాడకు మింకఁ గార్యముల్
నీవొకరుండవే నలిది యెమ్మడిఁ జెందుచు నుండుమో ప్రభూ! 24

తే॥ పలికి యిట్టుల వారు తృప్త్యులవేంద్రు, లోగిలిక విడి యొకఁఁడుటిలోపల వృష
భానువరు దరి కరుదెంచిఁ ప్రణతఁజేసి, సేమమడిగి యీచోప్పునఁ జెప్పి రయ్య!

ఆ॥ తొలుత మేము పలుకు యిట్లుకుల నాలించి, నంనుచుట్టజీకము యిట్టులేక
విడిచి మనకులంబు యిమలంబు జేయునూ, వల్లనకులకువల యింధుచంద్ర!

చ॥ ఆనపుడు తద్విభుండు విని యిచ్చెరు వొందుచు ఘోషులార! గో
పనికరనాథనందవరు యింధముఁ దెంపుమటంచు నాకుఁ గి
న్నను బలుకంగ సాగితిరి యిక్కరణమేమి? వచింపుడి! యదే
మనమునకుం బ్రయంబయిన యిమానక మీ రనిన ట్లొనరైదొ. 25

ఉ॥ నందుఁడొ కీర్తిశాలి నవ యిందవిభుండును సర్వగోపకా
నందవిధాయకుండు ముని యిన్నాథనుతుండును మత్సరకుండు గో
విందుని తండ్రియై జగతి యిశ్వజనీనుఁడుగాఁ జెలంగునే?
యెందుల కట్టివాని మన యిత్తటి వీడుట మీరు నెప్పుడి! 26

తే॥ తప్పు లేనట్టి వస్తువు యిద్ధరణిలేదు, గానఁ దగినంత దోషంబు యిగనఁబఱచుడి!
నాకు నచ్చిన్ విడుతు మా యిందవిభుని, సందియంబిందు వలదోయి యిసరసులార!

ఆ॥ అంత వార లయ్య! యిందవిభునకుఁ, గుల విరుద్ధుఁడైన యిండుకు వుట్టి
నతని పలుకుఁ బనులు యిన్నాతి యిబ్రహ్మ, నింతకంటె దోష యిమేమనవలె?

క॥ ఈదోషము వరుసఁగ మీ, మీఁదికి రాకుండ ముందు యిమేము వచింపక
మీదరిఁజేరితి మిష్టము, లేదా యింక మీకు మాకు యిలేవు ప్రయింబుల్. ౨౭

ఆ॥ అదియుఁగాక నీకుఁనాత్మజ యొక్కరు, గలదు సరిగ మదినిఁదలఁపుమయ్య!
యంచుఁ జెప్ప నాతఁ యిదానాఁడు నేవిన్న, గర్గసూక్తి వినుఁడుఁకనుఁడు నిజము.

చ॥ సకల జగన్నివాసుఁడును యిస్త్వయు భర్తయు హర్త భక్తర
క్షకుఁడును నొ పరేశుఁడు ర యింతలభారము దీసివేయఁగా
వికటచందం బణావగను యివేధ నుతింపఁగ నొప్పి నందపు
త్రుఁడును గోమలాంబున వి యింజులుచుండెను కృష్ణవాసు ఁడై. ౨౮

తే! త్వన్ని కేతన మందు ను ధృవము గన్న, రాధ గోలోకవాసిని ధరమ్యరూపి
ణియగు పరమేశ్వరిగ నెంచిసీపు మోహ, మందకుండుము వృషభానుబృంధనాథ!

తే! వతియు నీకుమారికకు నాహరికిఁబెండ్లి, ధాతయే వచ్చి యమునకుఁదాపునందు
నెగడు బృందావనంబునఁనిర్జనముగఁ, గ్రాలుభాండీరవనిఁజేయఁగలఁడు ముందు.

తే! నీ కుమారిక కోర్కెచే నిభలగోప, చయము, గోవర్ధనాహ్వయఁజైలవరము
గోవితతులును యమున బృంధావనంబు, పరమగోలోకముననుండివచ్చె నిటకు.

ఉ! ఈరహిఁ బల్కి గర్గముని యేగెను తత్ప్రభృత్తి మనంబునం
దారమణిఁ గుఱించి విశ యంబులఁ జెండక భక్తి జూతు నా
భీరసుధీరులార ! ధర యిప్రవరోక్తియ వేదవాక్యమై
తీరుపుఁ జెప్పఁగాదె మది ధీర్ఘముగాఁ బరికింపుఁడి యనఁ. ౮౨

తే! ఆలకించిన గోపకు లబ్బురంబు, జెంది క్రమ్మట వృషభాను శేఖరునకు
యైక్తియు క్తముగా నీట్లులుచితరీతిఁ, బల్కుదొడఁగిరి బహులాశ్వఁపార్థివేంద్ర!

చ! సరిగ నె యున్న వీవనిన సంగతులన్నియుఁ బాడి పంట బం
గరు రజతంబు రత్నములుఁ గాంచననిర్మితహర్ష్యముల్ మనో
హరమగు నారెముల్ బలము నర్థము సంపదకీర్తి గోవులు
వటలుచు నుండె నీకుఁ బలు భంగులఁ గంనుఁడు వొంగు భంగిగఁ. ౮౩

ఉ! కాని త్వదు క్తరీతి వ్రజ కాంతుఁడు కాంచనరమ్యవేశ్యముల్
గాని సువర్ణభూషణని కాయముగాని యశోబలంబులఁ
గాని మనోజ్ఞగోవులను గాని వదాన్యతఁ గాని యింక నె
ద్దానిని గాని నీకెనఁగఁ దార్కొననేరఁడు గాఁడె చూడఁగఁ. ౮౪

క! ఎయ్యెడ నెయ్యంబునకుఁ, గయ్యమునకు వియ్యమునకుఁ గావలె సామ్యం
బియ్యెడ నది సూచుమ మా, కుయ్యని విసి నందుతోడి కూర్చిని విడుమా! ౮౫

తే! ఆతనిసంబంధము విడియైలబిలుని, సరణి ధనియును గాన్యకుఁబాపురపతి
యధిక బలియా బలందనునల్లునిగను, జేసికొనినచో లెస్సయైఁచెఱఁగుఁగాదె.

ఉ! అంతియకాని కష్టముల నన్ని తెఱంగులఁ బొందుచుఁ గృష్ణ
సంతత మాచరించెడి వ్రజ జస్థితనందుని యాత్మజాతు నీ
చెంతకుఁ జేర్పవ ల్దతని చిన్ని సుతుండె పరేశుఁడైన మే
మంత గనుంగొనంగ వ్రజ మం దిపు డీపు పరీక్షఁ జేయుమా! ౮౬

చ! పలుకఁగ నీట్లు లట్టి వృష భానువరుండును నాలకించి గో
కులపతి వైభవంబును న కుంఠితరీతిఁ బరీక్షసేయఁగా
దలఁచి క్రియాశిసంఘటన దక్షులు యోగ్యులు భాగ్యవంతు లు
జ్ఞులును నొ వృణానుల వె సక బిలిపించె విదేహనాయకా! ౮౭

ఉ॥ ఆపయి నాతఁడా బుధుల ధీ నందలు బాడఁగఁ గోట్లకొల్ది ర
తూపితతారహారముల ధీ నామలకాభవిశేషదీప్యము
క్తాపటలంబుల మణిక ధీ దంబము మాడలు బభృరంబులం
దోపిక నింపి యిచ్చి యుచి ధీ తోక్తులఁ గొన్నివచించి పంపెఁగా.

౯౧

ఉ॥ అంతట తద్వృణానులును ధీ నావ్రజనాయకు గోష్ఠిఁ జొచ్చి నే
త్రాంతములఁ బ్రమోదజల ధీ మగ్గలికఁ గురియంగ భక్తి న
త్యంతము మ్రొక్కి కానుకల ధీ నన్నిటి నాదృతి నిచ్చి నమ్రులై
శాంతవచస్సులఁ బలుక ధీ సాగిరి నందుని కిట్లు భూవరా !

౯౨

ఉ॥ అవృషభానుఁ డాత్మశన ధీ యాకరపీడన మాచరింపఁగా
భావమునం దలంచి మముఁ ధీ బంపె నిటుల్ వరనిశ్చయార్థమై
కాపున నెప్పి నీ సుతునిఁ ధీ గైకొని పెండ్లికిఁ దర్లి రండు క
న్యావరణార్థ మొందు నగ ధీ నర్మిలి మా కిడి యంపుఁడో ప్రభూ !

౯౩

చ॥ అనవుడు నందరాజు విని ధీ యల్ల యుపాయసముల్ గ్రహించి యో
జన సలుపఁ యశస్వినియు ధీ సాధ్వీయు నైన యశోదచెంతకుఁ
జని వృషభానుద త్తమణి ధీ సంతతిమాక్తిక తారహారకాం
చనములఁ బూపి తల్లపిత ధీ జాలముదెల్లముజేసె నల్లనఁ.

౯౪

తే॥ శ్రీయశోదయుఁ దనభర్త ధీ సెప్పినట్టి, హరి వివాహ మహాత్మవంశబాలకించి
యల్ల వృషభానుఁ డంపిన ధీ యాణిముత్త్రీయములఁ గన్గొని నందునిఁగనియెట్లు.

ఉ॥ శౌరివివాహవార్త విని ధీ సంతస మయ్యెడిఁగాని యిత్తటిఁ
వారు వరార్థమై మణులు ధీ బంగరుసొమ్ములు మాక్తికంబు ల
వ్వారిగ నిట్టులఁ మనకుఁ ధీ బంపిరి గ్రమ్మఱఁ దద్విధంబునఁ
వారికి నంపినఁ మిగుల ధీ బాగుగ నుండును గాని యారయఁ.

౧౦౦

చ॥ ధనము సువర్ణభూషణులును ధీ దారములు వరహారముల్ మణుల్
ఘనముగ నే నొసంగఁ గలఁ ధీ గాని తదాకృతి నొప్పు మాక్తికం
బు నొకటి యేని లేమి నిడు ధీ పూనికలే దిఁక నేమొనర్తు ? వా
నిని నిడకున్నచో యశము ధీనీలిమనెందదె ? ప్రాణనాయకా !

౧౦౧

తే॥ కానఁ గర్తవ్యమేమొ పుల్కంగఁదగు న, నంగ నందుఁడు సరియనినందనపరి
ణయము నిట్టి ముత్తెంబులునాకుదొరకి, నపుడొనర్తు నం చెంచి యేమనకయుండె.

తే॥ ఇట్టి జాడ సర్వజ్ఞఁడొకృష్టుఁడెఱిగి, యల్లముత్యాల నురుపుగానగుపడునవి
శతము దొంగిలి చని బహిష్కలమునందు, నాటఁ గృషికుఁడు బీజముల్ నాటినట్లు.

చ॥ పదపడి నందరాజు వృష ధీ భానుఁడు పంపిన మాక్తికంబుల
న్గొదకొని లెక్కనేయ నొక ధీ నూ జెటా తగ్గుటఁ గాంచి యేమిరా !

యిది ! బలి యాటకై కొనెను ధ కృష్ణుడు గైకొననో మలెవ్వరి
య్యది యెటు లాచరించిరొకొ ? యంచు విచారణసేయ నెంచుచుక. ౧౦౮

చ। తొలుతను గృష్ణసన్నిధికి ధూతుడుగాఁ జని యిద్దియేమిరా !
చిలిపిపనుల్ తృణంపవుగ ధ ఛీ యిపు డిచ్చట నున్న ముత్తయం
బులఁ గొనియుంటివే యిటకుఁ ధ బోకిరు లెవ్వరు వచ్చినట్లు నే
దలఁపను నీవుగంటివె ? యధార్థముఁ దాఁపక చెప్పమో సుతా ! ౧౦౯

తే। అప్పురుషోత్తముఁ డపుడో, యప్పా ! శతమా క్తికముల ధ నంది వెలుపలక
గొప్పఁగ నాటితిఁ గృషికుల, చోప్పనఁ దప్పెనఁ గొట్టు ! ధ చుల్కనఁగనుచుక.

చ। అనవుడు నందుఁ డోరితులు ధ వా ! యెటు లిన్ని హించి యెట్టి నే
లను నెదజల్లి యుంటివో వి ధ లంబము సేయక వచ్చిచూపుమా !
యని హరితోడఁ దా నరిగి ధ హంగు బంగరు కొమ్మలాకులక
ఘనమగు డెట్టులం దుసిరి ధ కాయలఁ బోలిన ముత్తైము ల్గనక. ౧౧౦

తే। కాంచి యాతండు వెన్నునిఁగొఁగిలించి, ముద్దులాడియు నాయనా ! మొదల వృధగ
మొరటుగ నిను దండించితిఁబుద్ధి నలయ, నీవు పరమాత్మవని తోఁచెనిశ్చయముగ.

తే। కొడుకు కొడుకన్న నందఱు ధ గొడుకు లగుదు
రొక్కొ ? యీఁఁకఁ దలిదండ్రు ధ లుబ్బునట్లు
మంచిపనులను సల్పు కొ ధ మరుఁడెకాక
యహహ ! యద్భుతానందంబు ధ లబ్ధి సేడు. ౧౧౧

తే। వాకొని యిట్లు రిక్కలు న ధ భంబునఁ బర్విన మాడ్కిఁ జెట్లపైఁ
త్రాకిన మా క్తికంబులను ధ బండ్లచు గోటి గ్రహించి యిచ్చి శో
భాకరహైమపాత్రముల ధ యం దిడి కంకణకాంచీకింబుల్
గోకలు హారముల్ మణులు ధ కోట్లకొలందిఁగఁ గూర్చి కూర్చితోక. ౧౧౨

తే। సత్తములా వృణానులకుఁ ధ జక్కఁగ నిచ్చి సుధీరులార ! మీ
రెత్తటిఁ జెండ్లి మూర్తమని ధ యిచ్చటికిఁ మఱియేగుదెంతురో
యెత్తటి వేడక నెల్లరము ధ నమృతుతోఁ జనుదెంతు మిప్పుడి
యెత్తమపారితోషికము ధ లుగ్ధలికై యిడియుంటి మేగుడి ! ౧౧౩

చ। అని యనుపక వృణానులు మ ధ హద్భుతహర్షము లొంది వాని వీ
డొని వృషభానువర్యసభ ధ కుం జని నేతకు వందనంబులక
బాసరిచి గోకులేశ్వరుడు ధ బుద్ధిమదగ్రణి యైన నందుఁ డం
కిన కరదంబు లిచ్చి సర ధ విక బలుకాడఁ దొడంగి రిట్టులక. ౧౧౪

తే। దేవ ! మీయాజ్ఞఁ గైకొనిదివ్యమైన, వ్రజమునకుఁబోయి నందునిభవనమునకు
నేగి బహుమానముల నిచ్చియార లనిన, పలుకులాడితి మాతనిభవన వినుమ !

మ॥ పలుకా తేనియలొల్కు ధనమా ♦ పౌలస్త్యకోశాభిముఖ
బలమా శత్రుభయంకరంబు గృహమా ♦ స్వారాద్ధృహశక్తివ్యవస్థా
జెలియా పూజచరిత్ర సుతులా ♦ శ్రేష్ఠుల సుహృద్దోతులా
యలఘుల గోవులు కామధేవులు సూ! ♦ యా నందభూనేతకు. ౧౧౪

తే॥ సిరియు సంపత్తు రెండును ♦ సరిగ వటలు

విలువగల రతనంబులు ♦ వెల్లివిరియు

దివ్యముక్తారపుత్ర ♦ తియుఁ జెలంగు

నందసుందరమందిరం ♦ బండు దేవ! ౧౧౫

క॥ మీరలు వల్లినభావము, లూరీకృతమగుదు గోప ♦ కోత్తముఁడు వెసఁ
గోరికఁ గన్యార్థముగ న, పారముగాఁ గాన్క లిటులఁ ♦ బంపెను గనుమా!

క॥ నందుఁడు కేవలకృషి నే, మందముగాఁ జేయుననెడి ♦ మాటను గర్జం
బుదునఁ బడసీయకుమీ, యందఱినిఁ మించినాఁడ ♦ టంచుఁ దలఁపుమీ!

ఉ॥ ఆవల గోవు తాపలుకు ♦ లన్నిటిఁ దిన్నఁగ నాలకించి యా
హా! వృషభాను వాక్యములె ♦ యక్షరరీతి యధార్థమయ్యె రా
ధావనజాక్షి యాహరికి ♦ దారయు నామెకు నట్టి కృష్ణుఁడే
జీవితనాయకుం డగును ♦ శ్రీహరియే పరమాత్మయాఁ జమీ. ౧౧౬

చ॥ మఱి వ్రజనాయకుం డధిక ♦ మాన్యుఁడు దక్షుఁడు భాగ్యవంతుఁడు
సరనుఁ డటంచుఁ దోచెడిని ♦ సాంతముగా మన పల్కులెల్ల ద
బ్ధర లగుచుండె నంచు వృష ♦ భానునకుఁ నతులం బొనర్చి పో
యి రతఁడు సంతసించె జను ♦ తెల్లరు హర్షముఁ బొంది రో విభూ! ౧౧౭

క॥ శక్తిని నెచ్చట శ్రీహరి, ముక్తాక్షేపంబుఁజేసె ♦ ముచ్చట నచ్చో
ముక్తాసరసి తగెచు నట, మాక్తిక మిడు నరుఁడు ముక్తి ♦ మటయును జనకా!

తే॥ లనఁగజనకుండుముదమునఁ నమరమునిక్కిగమ్మఱ్ఱ బల్కెనిట్టుశోఁత్మౌనురేంద్ర!
గోప్రవర్ధనగిరి నెన్ని ♦ గొప్పతీర్థ, ములు సెలంగునో తత్ఫితిఁ ♦ దెలుపుచుయ్య!

ఉ॥ నావుడు మైథిలేశునకు ♦ నారదుఁ డిట్లనె గోప్రవర్ధన
గ్రావము సర్వతీర్థ తిల ♦ కం బశిరమ్యము గోపగోపికా
గోవితలివ్యధాహరణ ♦ కోవిదతావిదితంబు వెండి బృందా
దావన మెల్లక్షేత్రములఁ ♦ దద్దయుఁ బెద్దద టంచు నెంచుమా! ౧౧౮

వ॥ మఱియు నగ్గిరివరం బింద్రయాగం బధఃకరించి యఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండ
నాయకుండును భగవానుండును బరాత్పరుండును బరిపూర్ణతమావతారుండును
గోలోకేశ్వరుండును స్వయంభువుండునగు శ్రీకృష్ణునిచే మంత్రతంత్రయంత్రసమన్విత
పూజాపురస్కారంబులం బొంది యఘనాశనియగు మానసీగంగను శుభ్రంబును

శుభప్రదంబును శుద్ధంబును నగు చంద్రసరోవరంబును గునుమాకరసరోవరంబును
 గోవిందకుండంబును రాధాకుండంబును గృష్ణకుండంబును లలితాకుండంబును
 గోపాలకుండంబును గలిగి కృష్ణప్రియంబై పూర్ణబ్రహ్మతపత్రంబై గోలోకము
 కుటంబై విలసిల్లు. అం దర్భక సహితంబుగా దేవకీగర్భసంభూతనిశ్వగర్భండుక్రీడలాడె.
 వెండియు నక్కొండ యందలి శ్రీకృష్ణశీర్ష స్పర్శసంజనితలాంఛనాంచితశిల మాలి
 శిల యనంబరఁగె. అందు గోవిందుఁడెందుఁగందుక ఫలనం బాసరించెనో యాస్థలంబు
 కందుకక్షేత్రంబన వన్నె కెక్కె ఏయశ్వంబునం జిత్రంబు లొనరైనో యది చిత్రశిల
 యని వ్యవహృతంబయ్యె. ఏపాపాణంబున నాహృషీకేశుండు క్రీడారతుండై వాగ్వాదం
 బాచరించెనో యది వాదని యనం బ్రసిద్ధంబయ్యె. ఏ నేల గోపాలబాలుండు బాలక
 సహితంబుగా వ్రేల యుష్టిషంబుల దొంగిలించెనో యద్ది యాష్టిషతీర్థంబని విదితం
 బయ్యె. ఎవ్వ రా మలఁగల పూర్వోక్తపుణ్యతీర్థంబులను శ్రద్ధాభక్తులం గని యందగ
 పడు శక్రపదంబులం గాంచి బ్రహ్మపదంబుల నెఱిగి కృష్ణపదంబుల సంచరింతురో
 యవ్వారు పంచమహాపాతకులై నను పాపనులై యైహికసుఖంబులను సమగ్రంబుగా
 ననుభవించి యవసానంబున విష్ణుపదంబుఁ జెందఁగలరు. తన్నగప్రభావం బభివర్ణింపఁ
 జతుర్ముఖ పంచముఖ మణ్ముఖ సహస్రముఖప్రముఖులును శక్తులు గానేర రనిన
 నాబొంట్ల కలవి గాదని పల్కునలయునే యని మఱల నిట్లనియె.

౧౨౩

❦ దధిహరణ లీల. ❦

తే॥ ఒక్కయెడ హరి తద్గిరినోవృన్దును, మురళిఁ దాలించి యూడుచు ❧ నరుగుతఱిని
 బెరుగు నమ్ము వ్రేతలఁ గాంచి ❧ పేముతోడ, నడ్డి కేలిడి యిట్లనె ❧ సడ్డలేక.
 క॥ లలుగఁకుడి ! చెలులారా !, తొలఁగకుడి యిందునుండి ❧ మాఁకుడుమాటల్
 బలుకకుడి పెడభావము, చెలుపకుడి గోపికాస ❧ తీమణులారా ! ౧౨౪
 క॥ అందుడు నా కరకమలము, బొందుడు మనసార సౌఖ్య ❧ ముల నాతోడఁ
 జెందుడు దమి విహరింపఁగ, నొందుడు రమణీయవనుల ❧ నుగ్గులులారా !
 తే॥ సుందరీమణులార ! యీ యందగాఁడు, మీకు నిశ సంతోషించునే? మెలఁగించి త్త
 మందు మీరు యోజించుడి యదనుదప్ప, బదనుదప్పనుగాదె యోపడఁతులార !
 ఆ॥ పలుక నటుల నల్ల ❧ వల్లవపుల్లాబ్జ, నయన లల్ల వికచ ❧ నలిననేత్రు
 కరసరోజము దొలఁ ❧ గంగ జేయుచు నిట్లు, పలుకఁ దొడఁగి రయ్య ❧ పార్థివేంద్ర !
 కా॥ పో పో పోకిరి ! త్రోవలోన నిటు మ ❧ మ్ముం బట్టుటల్ పాడియే ?
 నీపోకి శ్లఱఁగారిపోను దలఁపఁ ❧ నీతల్లి దండ్రుల్ జెఱు
 భూపాలాజ్ఞను గవ్వ మొందరొకొ? నీ ❧ వో పెరుపాలెప్పుడు
 గోపాగరములందు దొంగిలివె యో ❧ గోపాల చాల్ జాలురా ! ౧౨౫

తే॥ అనఁగ వినినట్టిహరి, వారికినియె నిట్లుప్రబలుడైనట్టి కంసు సభాంధవముగఁ
జంపి యిటకేనుదెత్తు నాశక్తిఁ గనుఁడు, పెండ్లియాడుఁడు నన్నిపుఁ వెలదులార!

క॥ అనవుడు వేతలు దానికి, ననుమతి జూపక వచింపఁ ఁ హరి విని వేత్రం
బునఁ దచ్చీర్షస్థిత దధి, ఘన భాండములెల్లఁ బగులఁ ఁ గాఁ బ్రహరించె. ౧౩౧

అ॥ అద్ది గాంచి యల్లఁ ఁ యాభీరనారు లో, పంకజాక్ష! పెరుఁగు ఁ భాండములను
బగులఁగొట్టితివిగఁ ఁ బళిర మీ తలిదండ్రు, లకు వచింతు మంచఁ ఁలయక చని.

ఉ॥ ఆపయి నచ్యుతుండు ముదఁ ఁ మందుచు సందిదె యంచు మిత్రులఁ
దాపునఁజేర్చి తృప్తిపడఁ ఁ దద్దధి నీపపలాశదివ్య ప
ర్ణాపితమైన దొన్నెలను ఁ హాయిగఁ బోయుచుఁ గ్రోలె నాస్థలం
బోపతి! “ద్రోణతీర్థ”మన ఁ నెప్ప నఘాచలవజ్రకల్పమై. ౧౩౩

అ॥ అందుఁ జెట్ల కొమ్మఁ ఁ లాకులు దొప్పల, వలెఁజెలంగు నింతఁ ఁ వఱకు నెవఁడు
పెరుఁగు దాన మిచ్చి ఁ యొరిగలఁజేయునో, వాఁడు గోజగతిని ఁ వఱలు స్థిరత.

శ్రీ గిరిరాజ విభూతి వర్ణనము శ్రీ

తే॥ వస్థలంబునఁ గమలాక్షుఁ ఁ డీక్షణముల, మూసి చెలులతో దాఁగిలిఁమూఁతలాడి
నద్ది పుడమి లొకికతీర్థఁ ఁ మనఁగ నెప్పి, పాపరాశులఁ ద్రోలెడిఁ ఁ బట్టుబట్టి.

తే॥ ఎందు వెన్నుఁడు సఖులతోఁ ఁ నిటుల నటుల, నింబుగాఁదిగై నద్ది కఁ ఁ దంబఖండ
తీర్థ మన నెప్పి తన్ను భఁ క్తిని నుతించు, నరుని నారాయణుంజేయుఁ నట్టులేక.

తే॥ ఎచట శ్రీహరి రాధతోఁ ఁ ననఁగి రాస, భేలనంబున శృంగారఁ ఁ మోలిఁగాంచె
నద్ది శృంగార మండలంఁ ఁ బనఁగ నొప్పి, యల్ల గోవర్ధనాద్రియంఁ దతికయిల్లు.

తే॥ ఎట్టి రూపముతోడుతఁ ఁ గృష్ణమూర్తి, గోప్రవర్ధనగిరి నెత్తి ఁ గోపకులను
గాచె నాయాప మిప్పుడుఁ ఁ గాంచఁబడెడినట్టి శృంగారమండలంఁ బందు జనక!

తే॥ రమణమీతెడి కలియుగాఁ ఁ రంభకాల, మందు నాల్గువేలెనిమిది ఁ పందలేడు
లరుగ శృంగారమండలంఁ బందు నచల, బిలము నడుమను హరియాపుఁ వెడలఁగలదు

కా॥ ఆరీతిఁదగు చక్రి దేవదమనాఁ ఁ ఖ్యుఁ బిల్వ నెల్లప్పుడుఁ
ధీరుల్ సన్నుతిసేయు లీలలను నెంఁ ఁ తేజయు నవ్వాని నె

వ్వారల్ భక్తిని వేదకాస్త్ర విధులఁ ఁ బ్రార్థింతురో వారు పా
పారణ్యంబును దాటి పుణ్యపురికిఁ ఁ హర్షంబుతోఁ బోవరే. ౧౪౦

తే॥ భరత వర్షంబునం దొకఁ ప్రక్కయందు, ద్వారకా నాథుఁడొకదెసఁ బదరినాథుఁ
డొక్కమూల జగన్నాథుఁ ఁ డొక్కచక్కి, రంగనాథుండు నెప్ప నఁ భంగభంగి.

తే॥ ఇటుల నల్వరె నాథులఁ నెఱిఁగి నడుమ, గోప్రవర్ధననాథుఁడుఁ గుదురుకొనియె
నాధపంచక మీక్షించు ఁ సాధుబృంద, మవ్యయంబగు గోలోకఁ ఁ మందు నుండు

తే! యాత్రజేసెడి మానవు ధి లఖలనాథు, లను గనుంగొని గోవర్ధ ధి ననగనాథుఁ
 గాంచరో వారు యాత్రచేరిగలుగు ఫలము, సెందజాలరు శంక కింఛిత్తు లేదు
 తే! పంచనాథుల మ్రోలముఁబాధితులకు, శరణమగు దర్శమండపఁ స్తంభములును
 గలవు వానిని నెన్నెఁడుఁగనునొయట్టి, నరుడు నారాయణుండయ్యవలెలు మఱియు
 తే! నడిచి యాత్రలఁజేయని ధి నరులు నల్లు, రైన నాథులఁ జూడనిమానవులును
 గోప్రవర్ధన గిరినాథుఁ ధి గోర్కిఁ గనిన, సర్వఫలములఁ గాంతురోజనకరాజ !
 తే! మఱియు నై రావతాహ్వయఁకరిపదాంక, ములును దేవేంద్రపదచిహ్నఁములును విష్ణు
 పాణి నద లాంఛనంబులాఁపర్వతమునఁ, దనరు నవి గాంచు మానిసుల్ ధన్యతములు.
 తే! నైనిఁ జెప్పిన చొప్పున ధి బహుళపుణ్య, తీర్థముల్ గోప్రవర్ధనా ధి ద్రివరమునకు
 నవయనంబులుగా నుండుఁకనులచరితఁ!, యింక నెయ్యది వినదనోయెఱుంగఁ జెప్పును!
 తే! అనఁగ జనకుఁ డేతీర్థముఁ లే యవయవ, ములుగఁ దద్గిరి కయ్యెనో తెలుపుమయ్య!
 జ్ఞానివర ! యన్నఁ చన్నాకళిమానినర్పుఁ, డిట్లు వత్సలతఁ నచియింపఁ గడఁగె.

న! భూపా ! సకల భూతంబుల సర్వాంగంబులందుఁ బొందుపడియున్న
 బ్రహ్మంబున కవయవవిభాగం బేర్పరచుట దుష్ట టంబగు న ట్టిగోవర్ధననాథు
 నకు నానుపూర్విగా నంగంబుల నిష్కర్షించుట దుష్కరంబని యెఱుంగుము.
 వివను ప్రసిద్ధంబులైన యంగంబు లేయే తీర్థంబులుగాఁజెలంగెనో యది నాయెఱిగిన
 కొలఁది విన్నవించెద. వినుము. ఎచ్చోట గోకులవాసులు పూజాపురస్కరంబుగా
 నన్నకూటంబు సమర్పించిరో యెద్దానికి శృంగారమండలం బుపరిభాగంబున
 నుండునో యా రమ్యస్థలం బచలనాథునకు ముఖంబును, మానసీగంగ నేత్రం
 బులును, జంద్రసరోవరంబు నాసికమును, గోవిందకుండం బధరంబును, గృష్ణకుం
 డంబు చిబుకంబును, రాధాకుండంబు రసనయు, లలితాకుండంబు కపోలంబులును,
 గోపాలకుండంబు కర్ణంబులును, గునుమాకర సరోవరంబు కర్ణాంతంబులును,
 హలిశిల లలాటంబును, జిక్రశిల శిరంబును, వాదినీశిల కంఠంబును, గందుకక్షేత్రంబు
 పార్శ్వంబును, నౌష్ఠీషకుండంబు కటియును, ద్రోణతీర్థంబు పృష్ఠంబును, లాకిక
 తీర్థం బుదరంబును, గదంబఖండతీర్థం బురంబును, శృంగారమండలంబు జీవంబును,
 శ్రీకృష్ణ పదలాంఛనంబులు మనంబును, దద్ధస్తవిహ్నంబులు బుద్ధియును, నై రావతాం
 కంబులు పదంబులును, బుచ్చకుండంబు వాలంబును, గామధేను పాదపాదలు బాహు
 వులును, వత్సకుండంబు బలంబును, దుద్రకుండంబు రాద్రంబును, శక్రకుండంబు
 కామంబును, గుబేరతీర్థం బుద్యోగంబును, బ్రహ్మతీర్థం బనుగ్రహంబును, యమతీర్థం
 బహంకారంబును నై విరాజిల్లు నని పెద్దలు వక్కాణించిరి. ఇట్టి గిరివరంబు హరి
 యరంబునఁ బ్రాదుర్భవించి పులస్త్య తేజఃపుంజంబున నచ్చటికి నచ్చి సర్వపాపంబుల
 గచ్ఛువిచ్చొనరించుచు సాటిలేనిదై మించె. ఏతన్నగవిభూతికథాశ్రవణతత్పరు

లఘురహితులై పునర్జన్మంబుఁ గాంచక గోలోకమం దానందం బనుభవించురని
గురైరుంగు మన విని బహులాశ్వుండు మునివరున కిట్లనియె.

మ॥ గిరిరాజ్ఞాతిని నాకుఁ దెల్పితివి కో ధిర్మ వింటిఁ దచ్చెల్ల మా
హరి వక్షంబున నెట్లు పుట్టినది వ ధిర్మ డంగ నే వేడితి
సరసజ్ఞానధురీణ! నా మునియు రా ధిర్మ! యల్ల గోలోక భా
సుర గోవర్ధనజన్మగాథ విను మం ధిర్మ జెప్పఁ దొడ్డ జామీ. ౧౫౦

శ్రీ గిరిరాజోత్పత్తి వర్ణనము.

ఉ॥ సత్యుఁ డనంతఁడుఁ బరుఁడు ధిర్మ విశుద్ధుఁడు నై జసిద్ధుఁడు
నిత్యుఁ డనన్యుఁ డవ్యయుఁడు ధిర్మ నిర్గుణుఁడు బ్రహ్మదస్వరూపుఁడు
బ్రహ్మవహారభానురుఁడు ధిర్మ ర్తయు వార్తయు గ ర్తయు ముని
స్తుత్యుఁడు కాలరూపుఁ డఘ ధిర్మ దూరుఁడు పూర్ణుఁడు శృంగుఁ డొప్పఁగా. ౧౫౧

ఉ॥ ఆలని వీడి మానస మ ధిర్మ హంకృతి చిత్తము బుద్ధియు మహా
భూతములు మహాత్ములు వి ధిర్మ భుండు బలుంగు గుణత్రయంబు బ్ర
ద్యోతనుఁడు గళానిధియు ధిర్మ సుర్వియు నూర్ధ్వము దిగ్వియంబు జీ
మాతము నిల్వవం చెఱుంగు ధిర్మ భూవర! యాహరి యిచ్చ నాదిలోక. ౧౫౨

శా॥ వాలాయంబుగ శేషుఁడై బసరుచి ధిర్మ భాసిల్లి యూరుస్థలి
లీలాలోలతమంబు మానవచతు ధిర్మ ర్లిప్తాప్రపదంబైన శ్రీ
గోలోకంబు సృజించి పాదమున ది ధిర్మ క్కులంకఃపూర్విచ్ఛటా
వ్యాధిధ్రుతిపథప్రసారచతుర ధిర్మ భాగీరథి గాంచియు. ౧౫౩

సీ॥ వామాంసమందున ధిర్మ వాహినీవరయైన, కాళిందిని గుతు ధిర్మ కమునఁ గాంచె
జీలమండను గడు ధిర్మ జెన్నవహించెడి, రాసమండలమును ధిర్మ రాణఁ గాంచె
జానువులందున ధిర్మ సర్వ వనంబుల, నింబగు బృందావ ధిర్మ నంబుఁ గాంచె
నూరువులందున ధిర్మ నుత్తమోత్తమమైన, లీలా సరోవరం ధిర్మ బోలిఁ గాంచె

తే॥ గటిని నవరత్నఖచితమా ధిర్మ కనకభూమి, గాంచె నుదరరోమావళి ధిర్మ గ్రహమాధ
వీలతలఁ గాంచె నాళిని వేలకొలది, వివిధవర్ణాంచితాబ్జముల్ ధిర్మ వేడ్కఁ గాంచె

చ॥ మఱియును జగ్గి జంఘముల ధిర్మ మాధవమాధురిసాధువు సరో
వర రుచిరంబు భృంగరుతి ధిర్మ భాసురము సుమనోమనోజ్ఞము
సరస విహంగ సంగతము ధిర్మ చత్వరహర్మ్యసభాసమేతము
గురుతర భాస్వరంబయిన ధిర్మ కుంజము గాంచె మహాలోలసంబున. ౧౫౪

తే॥ జత్రుదేశంబులందు వి ధిర్మ చిత్రములగు, ద్వారకా మధురాపురుల్ ధిర్మ పరిధవిల్లె
భుజములందున శ్రీదామ ధిర్మ ముఖులు నవ్వు, పార్వదుల్ బుట్టిరా పీత ధిర్మ పటున కింక.

మ॥ త్రివర్తిచాంతములన్ సుగంధయుతమా ధివ్యానిలం బొయ్య ను
దృవమయ్యో మణిబంధయుగ్మమున నం ధ్రేణి జన్మించె రో
మ విలాసంబున గోపవంశమును జన్మం బొందె బుద్ధి లతా
నివహంబుల్ శృణగుల్మముల్ గలిగె నిర్నిద్రప్రతాపదయా !

౧౫౭

ప॥ వెండియు నా బ్రహ్మాండనాయకునకు

౧౫౮

చ॥ మనమున గిబ్బ గిడ్డులు స మంజసరీరిఁ దగ్గ గరాగ్రమం
దున నుపనందులున్ దగిరి దోర్మ్యగమూలములందుఁ బొందిక
ఘన వృషభాను షట్కమును గన్పడె దాపల మూపునందు గా
రనివిడకాంతిపుంజము వి రాజిలె రాజ! యనంతరంబునన్.

౧౫౯

తే॥ దానినుండి లీలయు, సిరి ధాత్రి విరజ, లనెడి వనితామణులు వెల్లి రందు లీల
యను లతాంగిని శ్రీరాధికాఖ్యః బిలుతు, రామ హరిసతులందు ముఖ్యగఁ జెలంగు

ఉ॥ ఆయమ దివ్యబాహుయుగ మందుఁ దమిన్ లలితావిశాఖలన్
దోయలు లివ్వ హిప్పిరిఁకఁ దోయజలోచనలైన గోపికల్
బాయక యామె కేశముల భాసిలి నిట్టుల గోజగంబు భా
గ్యాయతనంబుగా సలిపె నా కమలాలలనేనుఁ డంతటన్.

౧౬౦

ఉ॥ దేవుడు దేవప్రోవకుడు దేవనుతుండును వాసుదేవుడు
భావజకోటిమోహనుడు భక్తవశుండు పరాత్పరుండు శి
ష్టావసరత్పరుండు సగు నచ్యుతుఁ డగ్గలమైనవేడ్క రా
ధావనజాక్షితో గలిసి తత్పృథు గోజగమందు నొప్పగన్.

౧౬౧

చ॥ ఒకపరి వేణుగానరవ యుక్తము భామినినూపురధ్వని
ప్రకటితమున్ సువర్ణగృహ వప్రసభాంగణ హర్మ్యరమ్యమున్
సకల లతాప్రసూనఫల సంయుతమున్ జననేత్రరామణీ
యకమగు రాసమండలము నంతున రాధిక, భర్త కిట్లన్.

౧౬౨

తే॥ జీవితేశ్వర! నాపై నిఁ జెలిమి నిశ్చయముగ నున్నచో నీతోడ నంతరంగ
మందు నుండెడి భావంబునఁజలలును, విడిచి నుడివెద నాపుడు వెన్నుఁడపుడు.

ఉ॥ దాని వచోవిలాసమును దాని సుధాకరతుల్యవక్త్రమున్
దాని మదేభయానమును దాని లసన్మధురాధరంబునున్
దాని శరీరసౌష్ఠ్యము దాని మనోజ్ఞవిభావహావముల్
దాని కటాక్షము ల్గని ము దంబును బొందుచు నామె కిట్లన్.

౧౬౩

తే॥ నీదుభావమునందున నిలిచియున్న, యాశయంబును దెలుపుమ! యద్ది యొసఁగఁ
దగనిదై నను నీపైని తమకమునను, నిడుదు స్పష్టికరింపుమో యెమ్మలాడి!

క॥ అనవుడు రాధిక యిట్లను, వనజాత్మ! యమునతటిని ధి వలెది బృందా
వనిఁ గుంజముదరి గూఢము, యిస దేశము రాసమునకుఁ నేర్పరచు మనఁ. ౧౭౨

చ॥ హరి శ్రవణంబులార విని ధి యట్టులె యం చరుసంబుతోడ న
చ్చేరువును గొల్పు భూమిని ర ధి చిహగ నెంచి సమస్తలోకముల్
గరముఁ బరీక్ష సల్పి యెటఁ ధి గన్గొనఁజాలక స్వీయనేత్రతా
మరసములఁ స్వవక్షుము న ధి మందముగాఁ గనె నంతమాత్రనే. ౧౭౩

శా॥ గోపీ వ్యూహము నూచుచుండ నల వై ధి కుంఠోరువకుంబునం
దాపేక్షఁ సజలప్రభాపటల మ ధి త్యంతంబుఁ దోఁతెంచి క్రి
డాపాత్రంబగు రాసభూమిఁ బడి గు ధి ట్టంబోలు రూఢంబుతోఁ
బాపధ్వంస కృత్రిమశస్త్ర మగుచుక ధి భాసిల్లె నంతంతకున్. ౧౭౪

సీ॥ శ్రీధలమన్నధ ధి చిత్రకవకుళక, దంబ రంభాముఖ ధి తరువరముల
మల్లికా మాలతీ ధి మాధవీ చంపక, పాఠిజాతాది పు ధి వృషభయములఁ
గీరపారావత ధి శారికావరభృత, సారస భృంగాది ధి సరసకుటుల
స్నానపానోచిత ధి స్వాదూదకోల్లస, స్మిరజవ్యావృత ధి నిర్ఘరములఁ

తే॥ జెలఁగి శతకోటి యోజనములను గ్రాలు, శేషుఁబోలిన లంబంబుఁ సెంది లక్ష
యోజనంబుల వెడలుపు, నెంది యెవఁ, పదులకోట్లాడుడల యెత్తునవలలి ప్రబలె

తే॥ స్వర్ణకలశోజ్జ్వలత్సౌధ ధి సరణి నద్ది, కోటియోజన విస్తృత ధి కూటశతక
ములను వెలుఁగు గోవర్ధనాఽచలమని శత, శృంగమని దానిఁ బిలిచెదగిలను జనులు

ఉ॥ అత్తటి గోజగజ్జనము ధి లర్ఘురే ! యొక్కఁజుఁగంబున నీ
యెత్తు, విశాల, మాయతము ధి లీ మల కెక్కడనుండి నేవిధి
హత్తెనొ యంతకంత కిది ధి యంతయుఁ గ్రమ్ముచుఁ బెరుచుండ హ
చిత్తము దత్తరిల్లెడిని ధి జేయుట కేమియుఁ దోఁప దక్కటా !

తే॥ అద్ది గనుఁగొని వనజాత్మఁడద్రుజితేతఁ, జటచి యేల గోవర్ధనాఽచల! యిదేమి
జగముఁ గ్రమ్ముచుఁ బెరిగెదఁవిగను నిలుపు, మంచు శాసింప నాగుట్లయట్టెయగె.

ఆ॥ అంత వెన్నుని చలి ధి యైన తద్రాధిక, నయనపర్వ మిడమ ధి నగనరంబు
నందు గూఢమైన ధి యనుఁగుచోటును గాంచి, శౌరితోడఁ గూడి ధి చేరె ధీర!

ఉ॥ ఆవల నగ్గిరింద్ర మల ధి యచ్యుతు నానతి సర్వపుణ్యతీ
ర్థావృతమున్ దిరస్కృత ఘ ధి నాసితకాంతియుతంబు నాది తే
యావళి హర్ష దాయకము ధి నై యల ద్రోణసతిన్ జనించి మో
దాపహమైన గోకులము ధి నందుఁ జెలంగెఁ బులస్త్యనీతమై. ౧౭౫

ఉ॥ ఎట్టులఁ దత్పులస్త్యముని ధి యెందుల కాగిఁ దెచ్చి యిచ్చుటన్
బెట్టెనొ యట్టివార్త విని ధి పించితి మున్నిఁకఁ దన్మునీంద్రుఁ డా

గుట్టల మేలుబంతి కల ధోజగమందున హెచ్చిన ట్లిటక్
బిట్టగఁ బెద్దనేమొ యను ధీతిని శాపమిడఁగ్గఁ త్రయార్థమై.

౧౭౬

౪౧ అనెడి సమాచారంబును, మును సెప్పితిఁ గాదె! యిట్టి ధూధరజన్మం
బును విన్నవార లందఱు, గనరే గోలోక బహును ధంబుల జనకా! ౧౭౭

గిరిరాజ మాహాత్మ్యము.

౪౨ ఏతద్గిరిమహిమంబున, నైతివ్యాము వినుచు విజయః ధను బావఁడు త
ద్దాతమి తీరం బందున, భూతలజనవంశ్యఁ డగుచుఁ ధంబుల పా రపలక. ౧౭౮

౪౩ అరెఁడు ఋణంబు గైకొనఁగ ధామధురాపురి కేగి స్వీయమా
కృతి నెఱవేర్చి తిర్గి తన ధియింటికిఁ బోవుచు త్రోవలోన న
దృఢతమగు రూపముఁ గలిగి ధంబులనహించిన తన్నగంబునం
దతిశయవర్తులం బయిన ధయశ్శము నొందు గ్రహించి వేడుకక. ౧౭౯

౪౪ వరుసఁగ గోకులంబు విడి పై నెఁ బ్రయాణము సల్పువట్టున
స్థలములు మూఁడు, హస్తనిభ ధనాస, మురస్థముఖంబు, వక్రమై
నరదనపంక్తి, రక్తనయ ధనంబులు, నాల్కలు నాల్గు, చేతులే
డు, రువగు ముండఁబోలిన న ధిభోత్కరమా, ల్లల రాక్షసు న్గనక. ౧౮౦

౪౫ ఆదనుజుండు వోయెడి ధః రామరనయ్యవఁ గాంచి యాఁకటక
రోదసి భేదిలక బహువి ధద్రవిధంబున ఘర్షరాభమా
నాదమొనర్చి వాని నయ ధనంబుల ముంగల నిల్వ బ్రాహ్మణుం
డాదను గేలనున్న గిరి ధయశ్శమునం బ్రహరించె భూవరా! ౧౮౧

౪౬ అంతట యాతుధానుఁడు న ధిఘాఘనివారణశీలైలరా
డంతరసీతపూతశిల ధిస్వాపఘనంబునఁ బడ్డ దుష్కృతా
క్రాంతనిశాచరత్వము న ధిరంబున వీడి మనోజయాపుండ్ర
చింత దొఱంగి బ్రాహ్మణునిఁ ధిజేరి సమస్కృతి సల్పి యిట్లనక. ౧౮౨

౪౭ భూసురవర్య! నీవె బహు ధిపుణ్యతముండవు లోకరక్షణ
భ్యాసమహాశయండ వొక ధివర్తులమా శిలఁగొంచు నాపయిక
వేసి నిశాటరూపమును ధివీడ నొనర్చియు నెట్టిరూప మీ
వేస మొసంగి నాకుఁ గడు ధివేడుకఁ గూర్చితి విద్ది యల్పమే? ౧౮౩

౪౮ క్రమ్మట బ్రాహ్మణుండు వలు ధికంగఁ దొడంగెను సిద్ధపూరుషా!
యిమ్మొయి నేను మిమ్ము నఘ ధిహీనునిగా నొనరింపజేడు స
త్యమ్మునుమీ మదశ్శమున ధికట్టి మహత్తుసెలంగునంచు లే
శమ్ము నెఱుంగఁజాల నిక ధిసర్వము నీవె వచింపఁగాఁ దగుక. ౧౮౪

క॥ అనవుడు సిద్ధుం డిట్లను, వినుమా గోవర్ధనాద్రి ధిభు మహిమంబుల
మును బెద్దలు వల్లిన రీతిని జెప్పెద నీకు విజయ ! ధీరసుగేయా ! ౧౫౧

సీ॥ మంచిమాటలఁ జెప్పి మామలఁ గావించి, కొంపలఁ గాజేయుకొంటెవాండు
వేదశాస్త్రములకుఁ బెడయర్థముల సల్పి, కుమతంబులన్నిల్లు ధి కుల్పితులును
బస లమ్మ యని రేయి బడకకుఁ బడఁతిరో !, రమ్మని పిల్చెడి రాక్షసులును
నుపకారములఁ బొంది యపకారములఁ జేసి, ధన్యులమని నిక్కుతక్కుదులును

తే॥ దేవ భూదేవతల దూఱుదృప్తులు మఱి, “యాత్యవత్సర్వభూతాని” యంచు నన్య
దార ధనముల నర్థించువారలేని, నల్ల గిరిని గాంచిన ధన్యులగుదు రయ్య !

సీ॥ గంధమాదనయాత్రఁ ధి గలుగు ఫలంబును, మించు పుణ్యంబు సిద్ధించుచుండు
వృషభాద్రికోలక ధి ఋశ్యమూకాద్రి యా, త్రలఁ గల్గు ధన్యతదనరుఘుండు
మంగళగిరియాత్ర ధి ఒంగరు భక్తి నొ, సంగిన సుకృతంబు ధి సంభవించు
గేదారమందున ధి నైదువేలేండ్లు త, వంబును సల్పిన ధి ఫలము గలుగు

తే॥ కూటకాద్రిని నపరంజి కొమ్ములున్న, గోవులను దానమిచ్చిన గొప్పఫలము
సేకుఱు నల గోవర్ధన చిత్రగిరిని, గన్నులారంగ గసిన నిష్కల్మషులకు. ౧౫౨

సీ॥ మలయాచలంబున ధి మణుగుల కొలఁదిని, స్వర్ణమిచ్చిన గూడ ఫలములేదు
దేవగిరి భూమి ధి దేవతలకుఁ బంచ, భక్త్యాన్నమిడినను ధి ఫలములేదు
సహ్యాపర్వతమందు ధి శాస్త్రోక్తరీతి నుర్వర నొసంగిన గూడ ధి ఫలములేదు
వేంకటాచలమందు ధి వింధ్యాద్రియందు స, వంబుల సల్పిన ధి ఫలములేదు

తే॥ వారిధారమహేంద్ర పర్వతములందు, నశ్వమేధసహస్రంబునధికభక్తి
నాచరించిన ఫలము లే ధి దట్టి గోప్ర, వర్ధనంబును గననట్టి ధి వారి కనఘ !

తే॥ లట్టి శ్రీశైలమందు విద్యాధరాఖ్య, జెలఁగుకొలఁకునఁ బదియబ్జములను జలక
మాడు పుణ్యంబుగలుగు నీయద్రినున్న, పుచ్చకుండంబునం దొక పూట మునుగ

వ॥ మఱియు శ్రీరామనవమిని జిత్రకూటంబందలి పయస్వినీనదిని, నక్ష
తృతీయను బారియాత్రనోత్రంబునను, సప్తమిని నింద్రకీలశైలంబునను, వ్యాస
పూర్ణిమను గుకురగిరియందును, మధన ద్వాదశిని నీలాద్రియందును, స్నానదాన
తపంబులం జేసిన పుణ్యం బీగోవర్ధనాచలం బందలి మానసీగంగను మునింగిన
సిద్ధించు, వెండియు సురగురుండు సింహరాశిగతుం డగుచుండ గోదావరీ హ్రాదిని
యందును, వాచస్పతి కుంభరాశిం బ్రవేశింప మాయాపురం బనంబరగు
హరిద్వారంబునను, బుష్కమీనక్షత్రమందుఁ బుష్కరతీర్థంబునను, సూర్య
గ్రహణంబునం గురుక్షేత్రంబునందును, జంద్రగ్రహణంబున వారణాసియందును,
ఛాల్లనంబున నైమిశక్షేత్రంబునను, నేకాదశీతిథిని శూకరక్షేత్రమందును, గార్తిక
మాసంబునందు గణముక్తిదక్షేత్రంబునను, గార్తికపూర్ణిమయందు వసువర్ష

క్షేత్రంబునను, శ్రీకృష్ణజన్మావృత్తి మధురాపురమందును, ద్వాదశీదినంబునందు ఖండవనంబునను, నర్కుండు మకరగతుం డగుదు బర్హిష్మతీపురంబునను, మాస శివరాత్రిని వైజనాథ వనంబునను, సోమవతియగు నమావాస్యను గంగాసాగర సంగమస్థలంబునను, దశమిని రామేశ్వరంబందలి సేతుబంధంబునను రథసప్తమిని శ్రీరంగక్షేత్రంబందును దర్శించి యవగాహనం బొనర్చి యథాశక్తిదానంబు లొసంగి సవంబులం గావించి జపతపస్సాధ్యాయంబుల నాచరించిన వారెట్టి ఫలంబు లొందెదరో యట్టి యగణ్యపుణ్యం బీ గోవర్ధనాద్రి నొకమాత్రైన సందర్శించి గోవిందకుండంబునఁ దానంబు సల్పి దానంబు లనూనంబు గావించిన సేకూటు నని గుత్తెరుంగుము. ఇంకఁ జాంద్రాయణాద్రివతంబుల సల్పిన పుణ్యంబుకంటెఁ గోటి గుణితఫలంబు లభించు క్షేత్రంబులలో క్షేత్రరాజంబై పరవ్రతంబులం బర్వత శ్రేష్ఠంబై దర్శనీయంబులను సందర్శనీయంబై వెలుంగు నగ్గిరివరంబుతో సమంబగు క్షేత్రంబును బర్వతంబును దర్శనీయంబును బుణ్యప్రదంబును ద్రికాలంబులను లేవని తెలిసికొనుము. తాదృశమహామహిమామనోహరంబగు నగ్గోవర్ధనం బందలి పాషాణంబున నన్నుఁ బ్రహరించితివి. తచ్చిలాస్పర్శంబున మత్కలుషంబులు యలితంబులయ్యె. రాక్షసత్వంబువాసె. రమణీయరమారమణయాశంబు నాకు సిద్ధించె. కానఁ దద్గిరిదర్శనస్పర్శనంబుల నాచరించిన నీవె శృతార్థుండవుగాడే యని నుడివిన నప్పడమివేల్చు విని హర్షాశ్చర్యంబులం బొంది సిద్ధున కిట్లనియె.

ఉ! సిద్ధ! మహానుభావ! బుధ * శేఖర! నీ యనుకంప నిర్తజ్జిత
శ్రద్ధగ గోప్రవర్ధనధ * రాధరదివ్యమహత్తు వింటిఁ ద్వ
చ్చుద్ధతరీరముం గనులఁ * జూచితి నమ్మితిఁ బ్రాగ్భవాన నీ
పద్ధతి యెట్టిదో యెఱుంగఁ * బల్కుమ నాపుడు సిద్ధుఁ డిట్లనెఁ.

౧౯౧

ఉ! కాశ్యపీదేవ! పూర్వజనిఁ * గల్గవయుక్తుడనై పవిత్రమా
వైశ్యకులంబునందుఁ బ్రభ * వంబును బొంది ధనోద్ధతుండనై
వేశ్యలఁగూడితిగ సురను * వేమటు ద్రావితి జూదమాడి య
ప్రాశ్నుడనైతి జాతి పిత * భార్యయుఁ దల్లియు బిట్టు దిట్లగఁ.

౧౯౨

ఉ! కోపము వచ్చి యొక్కతఱిఁ * గొబ్బరికాయలఁ గొట్టినట్లు నా
తాపము దీర భార్య తలి * దండ్రుల నెత్తులపైనిఁ గట్టితోఁ
బాపభయానుకంపలను * భావమునం జొరనీక కొట్ట వా
రీ పృథివిగ ద్వజించి పర * మేగి రనంతరమందు వేడుకఁ.

౧౯౩

ఉ! నేనును వారివిత్తమును * నిష్కముఁ గైకొని వేశ్యతోడ నీ
కాననుమిత్ర దిక్కునకుఁ * జక్కఁగ నేగి ధనంబు వెచ్చు మ

న్నూన మొనర్చి డబ్బుకయి ధనములకొల్పిగఁ జంపి లోకులకా
మానపరాధవంబులను ధనమని చరించును నుంటి భూసురా !

౧౯౪

ఉ॥ చేసిన బ్రహ్మహత్యలును ధనము చేసిన క్షత్రియ హత్యలు మఱి
చేసిన వైశ్యహత్యలును ధనము చేసిన పాదజహత్య లింక నే
చేసిన భూమిహత్యలును ధనము చేసిన మానిని రత్నహత్యలు
నీ సవిధంబునక బలుక ధనమునె? యిన్నియటంచు గోవిదా !

౧౯౫

క॥ ఒకఁడరి మృగమాంసార్థము, నుకముగ నొకవనముఁ జేరి ధనముచెడితఱి నం
దొక భుజగం బేతెంచియు, స్వకపాదములంటఁ గఱవఁజచ్చితి నంతఁ.

౧౯౬

క॥ చీకటి మూఁకుల గుమివలె, గైకొని కశపాశములను ధనముగ నివృత్త
దూఁకఁగఁ బండ్లను గొఱకుచు, భీకరయతుభటులు వచ్చి పెరఁగుపడఁ గనిక.

క॥ త్రాడల గుత్తముగా నన్నుడని రహిఁ గట్టి ముద్గ ధనములతోఁ
దాడించి యీపుడమివై, నీమచుకొని సంయమినికి ధనముగ మిఁదఁ.

౧౯౮

తే॥ కాలునాజ్ఞఁ గుంభీపాకధనున నరకము, నందు మనస్వంతరం బుంచితమితహింస
సల్పి తప్తోన్మనరకానఁ ధనముమొందు, పెక్కుభాములఁ బెట్టిరోషిప్రవర్త !

క॥ ఎనుబడినాలుగు లక్షల, పెరు నరకములందు నన్ను ధనము చేట్టుచు వేరే
రను నొక్కొక యేడును వృధలను బెట్టుగఁ బెట్టి రావలక శమనేచ్ఛఁ.

౨౦౦

క॥ భారత ధారణిలోఁ బది, సారులు సూకరముగాను, ధనము శతజన్మములకా
దారుణ శాస్త్రాలంబుగ, నూఱుజనుల నుప్పొముగను ధనములంటి మఱి.

తే॥ మహిష జన్మము నేనూఱుమాఱులెత్తి, యుంటి సర్పజన్మజులకొక్కవంద
సారులెత్తి దుష్టులచేతఁ ధనంపఁబడితి, నింకఁ బదివేల యేండ్లులేగ జనుల.

క॥ అంతట నిర్జలమైన వ, నాంతరమం దిట్టి రాక్ష ధనమునొ
వంతగ వికారాభాఖ్య ధనంకాపత్కరుడనగుచు ధనమును నెంతో.

౨౦౩

తే॥ ఒక్క శూద్రుని యొడలునొయ్య నెక్కి, గోకులంబున కేగఁగాఁగోపకులును
గృష్ణపార్షదులు నగు నధిపాన బలులు, గాంచి కఱ్ఱల నను గొట్టఁగడఁగి రంత.

తే॥ వారి తన్నుల కాగకప్రజము విడిచి, కాలొలందిగఁ బాటి యీకరణి తుధను
నిర్దయాత్ముడనై యిట్లు ధనమునింగ, వచ్చియుంటిని నింతలోపలను నీవు.

క॥ భీతి మనంబును గలఁచఁగ, నాతల గోవర్ధనాద్రి ధనముతోడఁ
ఘాత మొనర్చితి దానక, బూతుడనై కృష్ణగృహను ధనమిది శుభముల్.

ఉ॥ ఈకరణి ధరామరున ధనము వాకొను లోన నట్టి గో
లోకమునుండి భూషణము ధనము హయముల్ బదివేలుఁ గోటి సూ
ర్యాకృతి తుల్యకాంతు లను ధనములు లక్ష సహస్రచక్రముల్
దూకొను నొండు తేరటకుఁ ధనమునె వచ్చియు నిల్చె ముంగలక.

౨౦౭

౧. దానిని సిద్ధుఁడు విప్రుఁడు. పూనికఁ గని హర్ష మొంది ధ మొక్కిరి పిదపఁ
దానిని నెక్కుచు సిద్ధుఁడు, మానిత గోలోకమున క ధ మందగతిఁ జనఁ. ౨౦౮
౨. పిదప బ్రాహ్మణవర్మఁడు వెనుక మరలి, విమలభక్తి గోవర్ధనసముఖమునకుఁ
జని ప్రదక్షిణముల్ జేసి సంతవంబు, సలిపి ప్రణమిల్లి యరిగెను స్వగృహమునకు
౩. ఈరహి గోప్రవర్ధన న ధ కేంద్రకథాసుధఁ గ్రోలువార లా
శ్రీరమణస్వరూపమును ధ జెంది మనోహరతత్సలంబునఁ
జేరి సుఖంతు గాని పితృ ధ శేఖరదండము గాంచ రిద్ది ము
క్కారుల నిక్కమయ్య జన ధ కా! యని ప్రీతి వచించె శౌనకా! ౨౧౦
౪. మఱియు గోపరాజ్ఞానకేళి సరిగ వినిన, వారు దేవరాజును జూలి పరమసుఖము
లనుభవించియుఁ బరమున ధ నట్టి నంద, రాజుకై వడి శాంతులై రాజులుదురు.
౫. అనపుడు శౌనకుఁ డిట్లుచు, మునివర!, జనకుండు మఱి వి ధ బుధమానిని నే
మని పృచ్ఛించెనొ యయ్యది, వినఁగోరుచునుంటి బ్రహ్మవిద్వరగర్గా! ౨౧౨
౬. అవల గర్గబుధేంద్రుఁడు సనియె నిట్లు, నారదా! యింతమాత్రసనాకుఁ దృప్తి
గలుగదయ్యెను గానఁ బులకంగవలయు, రాధికాధవ! మాధుర్యగాధ లనుడు.
౭. కువలయ సంరక్షణరత!, కువలయపతితిలక! గోప ధ కులజలధీందూ!
కువలయమనోజ్ఞవర్ణా!, కువలయమిత్రార్కనేత్ర! కువలయనాథా! ౨౧౪
౮. ఉత్సాహవృత్తము! దేవదేవ! వాసుదేవ! ధ దేవకీసతీభవా
దేవమానినుత్యజీవ ధ దేవభోగిరాధవా!
గోవివర్ధనాహ్వయోరు ధ గోత్రభారభారకా
దేవదమననామధేయ ధ దృప్తవంశవారకా! ౨౧౬

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబనూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధిక శానిధి, ణోటమాంబా కామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్యయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంజెన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
గిరిరాజఖండము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

మాధుర్యఖండము.

మం జలనామా ! రామా !
మంజీర కిరీటహార ! ♦ మణిగణతేజః
పుంజనమంజన ! గోపీ
రంజక ! మురళీవినోద ! ♦ రాధాకృష్ణా !

శ్రీ శ్రుతిగోపికోపాఖ్యానము.

చ॥ దివిజమహర్షి యిట్లునె వి ♦ దేహధరాపతి కార్యవర్య ! కే
శపుని వరంబుచే నల వ్ర ♦ జన్మలిలో శ్రుతిరూప గోపికా
నివహము సత్కులంబున జ ♦ నించియు నందకుమార రూపవై
భవములఁ గాంచి యిచ్చవడి ♦ భర్తగఁ గైకొన నెంచి భక్తితో.

క॥ బృందావనమున కరిగియు, బృందావననాథ యైన ♦ బృందాదేవి
నుందరమండప మందున, నందముగా వేదవిధుల ♦ నారాధింప.

ఉ॥ ఆమె ప్రసన్నయై వరము ♦ లడ్గినమాడ్కి నెసంగఁ దద్వధూ
స్తోమము భక్తవత్సలుఁడు ♦ తోయజలోచనుడైన కృష్ణుతో
ధామములందుఁ బ్రత్యహము ♦ దప్పక కూడుచు రాసకేళుల
ప్రేముడిఁ బాడుచు మిగుల ♦ వేడ్కను జేయుచునుండ నింతలో.

మ॥ ఒక ఘనసంబున నర్ధరాత్రము సనఁ ♦ యోగీశ్వరుండు వలా
హకవర్ణాభుఁడు నైన కృష్ణుఁడు తదీ ♦ యాగారముల్ జేరుట
వికలత్వంబును బొంది గోపికలు త ♦ త్పితాంబర భక్తిపూ
ర్వకసాష్టాంగసతుల్ బాసర్చి యిటుల ♦ వాచించిరో భూవరా !

క॥ తోయజలోచన ! యెపుడు, చ్ఛాయమహిమ గన్న నిన్ను ♦ జంద్రచకోర
న్యాయముగాఁ గనుచుండెడి, మాయెడ కిందనుక రాక ♦ మసలితి వేలా ?

- ౬౧ నావుడు దమ్మికంటియు న * నక సమకట్టె నిటుల్ లకాంగులా
రా ! వినుఁ డెవ్వఁ డేరి హృద * యంబున నుండునో వాడు దవ్వసం
దోవిన దాసి చూచినటు * లుండు నభోమణి భూమినున్న రా
జీవచయంబుఁ గాంచి విక * సింప నొనర్చిన యట్లు చెల్వితోక. ౭
- తే. కాన దరినున్న దవ్వనక * గ్రాలుచున్నఁ, గాంచుచుండును మిమ్ము నో * కాంతలార!
మద్గుఁడగు దుర్వాసుఁడక * మానివర్యుఁ, డిపుడు భాండీరవనమున * కేగుదెంచె.
- తే. ఆల యుదంతంబు నాలించి * యధికభక్తి, శక్తికొలదిని సేవల * సలుపఁ దలఁచి
యతనికడకేను వోతి * యతివలార!, దానఁ గాలయాపనమయ్యె * గాని కనఁగ.
- ౬౨ గురువే బ్రహ్మయు గురువే, హరియు గురువే శివుండు * నఖిలామరులుక
గురువే పరమగు బ్రహ్మయు, గురు వగుటం బట్టి యతని * గొలుచుట యొప్పుక.
- ౬౩ అజ్ఞానతమోంధుని కా, ప్రజ్ఞానాంజన శలాక * భవనాశకమా
సుజ్ఞాన నేత్ర మిచ్చెకు, ప్రాజ్ఞుని సద్గురుని నెఱిగి * భక్తి నుతింతుక ౧౧
- ౬౪ గురువును గాంచని దుష్టుఁడు, గురువుక నిందించుచుండు * కుత్సితజనుఁడక
గురువును దలఁపని లేకియు, నరకమునక బీడఁబడఁడె * నానావిధులక. ౧౨
- ౬౫ అక్కారణమున నేనును, నెక్కొని నాగురుని కెఱిగి * నిశ్చలమతితోఁ
జక్కని సేవల సలిపియు, నిక్కడి కేతెంచితిఁ గమ * లేక్షణలారా ! ౧౩
- ౬౬ అనవుడు గోపిక లెల్లరు, మనమున నాశ్చర్యమొంది * మాధవు నెంతో
వినుతులఁ జేసియు మొక్కియు, వినయమునక వక్ష్యమాణ * విధి ననిరి విభూ !
- తే. దేవ! పరిపూర్ణతముఁడవు * దివ్యభువన, కోటి నాయకుఁడవు జగ * ద్గురుఁడ వక్ష
రుఁడవు నీకును నెక్క గు * రుండు గలఁడె? వాఁల గాంచంగ మామది * వరుగు లిడెడి.
- ౬౭ ఎట్టుల నీ నిశీధము ల * యించి యహర్ముఖ మెప్పుడొనో ? మే
మెట్టులఁ ద్వందు ప్రవరు * నీక్షణపర్వముగాఁగఁ జూతుమో
యెట్టులఁ గొప్పదై నడుమ * నెడై మొనర్చు కళిందజానదిక
బిట్టులరింపఁ జాలుదుమొ ? * వేడితి మీవు వచింప శ్రీహరీ! ౧౬
- ౬౮ అనవుడు వనజాక్షుండును, వినుడి నామాట నీర * జేక్షణలారా!
చనుడి తన్నది యడ్డిన, ననుడి నేఁ జెప్పినట్టు * లఱలేనిమదిక ౧౭
- ౬౯ గోపగోపికాభి * గోవిందుండైన, హరి యధార్థబాల * యతియయేని
నలని నమ్మువార * మైతిమేక యమునరో !, త్రోవ నిచ్చి మమ్ము * గావవమ్మ!
- తే. ఇట్లునుడివినక యమున హ * ర్నించి మీకు, దారి నిడునంత మీరది * దాటియల్ల
పుద్గుయా త్రముఁ గాంతురో * మడఁతులార !, యన్న నాయన్న మిన్నల * హర్ముఖమున
- ౭౦ గురు రాజ వధూ సుర భూ, సుర సన్నిధికిఁ ఫలంబో * నూనమొ జలమో
సురుచిర పత్రమొ యేదో, యరుసమునక గొనుచు భక్తి * నరుగవలెఁగదా.

తే॥ కాన మనముయథాశక్తినిఁగొన్నలఁగొని, యతనిసన్నిధానమునకుఁనరుగుదమని
వేటువేటుగ నేబదియూలుపాత్ర, ములను భక్ష్యన్నముల నింపిపోవఁ దొడగి

తే॥ క్రమముగా నల నదిఁజేరికట్టినేస్త, కాఁడు వచియించినట్లు స్వకంధరముల
వంచి వాచించి పధినిడఁవడినిదాటి, పరమ భాండీరవనమునకరిగి యందు. ౨౨

ఉ॥ వాస మొనర్చి యెల్లపుడఁపార తపం బొనరించుచుండు దు
ర్వాసుని గన్నులారఁ గని ఁ భక్తిభయప్రమదంబు లొప్పుగాఁ
జేసి ప్రదక్షిణంబులను ఁ జేతులు మోడ్చి నుతించి యార్ద్ర! మీ
కోసము దెచ్చినట్టి యివి ఁ గొంచు గ్రసించియు మమ్ముఁ గావుమా! ౨౩

క॥ ఏవం విధిఁ బ్రార్థింపఁగ, నా విమలమునీశ్వరండు ఁ నాలించి వివా
దావహపద్ధతిఁ గన్గొని, యీవిధి వచియించె వారి ఁ కిద్దఱరిత్రా! ౨౪

మ॥ సతులారా! యరయంగ నేఁ బరమ హం ఁ సక నిష్క్రియిండఁ జూచి
మతిలో మీరొనరించు సేవలకు సమ్యాన్వక్రియాశ్రేణికి
న్గతుకం బొందితిఁ గాన మీ రిప్పుడు నా ఁ నోటఁ ద్వదానీత భో
గతర్థి బెట్టు డి మెక్కెడఁ గనుఁడి మీ ఁ కాంక్షల్ దమిఁ దెల్పుడి! ౨౫

ఉ॥ ఆ ముని పల్కులఁ వినిన ఁ యాసతు లందఱు వేటువేటుగాఁ
బ్రేముడి వానిఁ గొంచు ఋషి ఁ విస్తృత వక్త్రమునందుఁ బెట్టఁగా
నాముని కోట్లకోల్దిగల ఁ యవ్వి ష్ణుధాతురరీతిఁ బ్రాత్రలం
దేమియు లేనటుల్ మెసవె ఁ నింతులు వింతలఁజెంద భూవరా! ౨౬

ఉ॥ పిమ్మట వ్రేత లా మునిని ఁ వేడి రిటుల్ మునివర్య! యిత్తటిఁ
మిమ్ము శుభేచ్ఛతోడఁ గన ఁ మేము దలంచి తడబ్బనాభవా
క్యమ్మున దుస్తరంబయిన ఁ యా యమునాధుని దాటియుంటి మిం
కిమ్మెయిఁ తన్నదిఁ మరల ఁ నెట్లుతరింతు మొ కూర్చిఁదెల్పుమా! ౨౭

అ॥ అనఁగ మునివరుండు ఁ నాలించి సతులార! యిచటనుండి లేచి ఁ యెప్పు డట్టి
యమునఁ జేరఁగలరొ ఁ యాసమయంబున, నిట్లు లనుఁడు మీరఁతెసక మెసఁగ

క॥ నిర్వారి నిరన్నుఁడు వ్రతి, దూర్వారసపాయి దోష ఁ దూరుఁడునై యీ
యర్వర వెలుగుచునుండెడి, దుర్వాసుని నమ్ముమాకుఁ ఁ ద్రోవను నిమ్మా!

మ॥ అని ప్రార్థించిన మీకు నాయమునయుఁ ఁ హర్షంబుతో మధ్యమం
బున మార్గంబు నొసంగుఁ గాన జనుఁడి ఁ పూజోఁడులారా! యసక
వనజాస్యల్ ముని సెప్పిన ట్లరిగి యా ఁ పాపాపహంబుఁ ఘనం
బును నా తద్ధునిఁ దాటి కృష్ణనికటం ఁ బుఁ జేరిరో యేలికా! ౩౦

తే॥ అంత శ్రుతియాపగోపిక ఁ లందఱు, రాధికేశ్వరు తోడుత ఁ రాసమందుఁ
దుష్టఁజెందియు మనమునఁదోచినట్టి, సంశయంబుల నడిగిరోజనకరాజ! ౩౧

తే! ఏము దుర్వాసు దర్శనంబిపుడు సల్పి, వచ్చియుంటిమి కాని మీవాక్యములను సంశయంబులు గలిగె మాస్థాతములను, గాన వ్యక్తికరితుమోకమలనాథ!

మ! మము నెల్లప్పుడు సేరఁజీరి తమితో * మాతోడఁ గ్రీడింపవే?

మమరక్ష వచ్చుచు వెన్న పాలు పెరుగుల్ * మాయొడ్లఁ గాఁజేయవే?

యమునాహాదినిలో సతీయుతుడవై * యాటాడవే బాలసం

యమి నేనందు వదెందు వేల యిపుడో * యంభోజపత్రేక్షణ!

33

తే! మతియు నీయొజ్జ దుర్వాసుఁడటమటవిడి, మేము గొంపోయినట్టి యమేయభోగములను బూర్తిగా మెక్కి మఱలను దూర్వరసముగ్రోలుదునని దబ్బఁజలవచించె.

క! అరయఁగ నీవలె గురువును, గరముగ నన్యతంబులాడు * కఠినుండని మా

కటమట గల్గెడిఁ గావునఁ, ద్వరఁ బ్రత్యుత్తరముఁ జెప్పి * తనుపుమ కృష్ణ! 34

మ! అనపుడు జనార్దనుం డిట్లనియె. మానినులారా! యేచు నిరాధారుండను,

నిరాకారుండను, నిరాహారుండను, నిరామయుండను, నిరంజనుండను, నిరహంకారుం

డను, నిర్గుణుండను, నిష్క్రియుండను, నిర్వికల్పుండను, నిర్మలుండను, వైషమ్య

రహితుండను, సర్వసమానుండను, సర్వాధారుండను, సర్వాంతర్యామిని నైన

మాట ధ్రువంబ. ఇందున సందియము లేదు. ఐన నుదకంబునందలి పద్మపత్రంబు

వలె విషంబులోని క్రిమివోలె సంసారంబునందుఁ జరించువారు తత్కృత్యంబులం

దసక్తులై రాగద్వేషంబుల మాని సదాచారప్రవర్తకులై కామ సంకల్పంబుల

వర్జించి బ్రహ్మార్పణంబుగా వర్ణాశ్రమవిహితంబులగు కర్మంబులను సల్పి జ్ఞానులై

నన్ను భజించు భక్తుల కోరికల ననుసరించి నామరూపంబులం దాల్చి సంచరింతు.

నాకుఁ బరంబనుమాట లేదని యెఱుంగుడు! ఇఁక మానావమానంబులఁ గీర్త్యప

కీర్తులఁ గవ్వనుఖంబుల గోఖర బ్రాహ్మణచండాలుల సమదర్శియై నిరశనుండును,

నియతాత్ముండును, బరిత్యక్తపరిగ్రహుండును నై జ్ఞానాగ్నిని సర్వకర్మముల దహించి

లోకసంగ్రహార్థంబు వాని నాచరించువాడు విద్యాంసుఁ డనంబరఁగు. అట్టివాడు

పుణ్యపాపంబు లంటక మోక్షార్హుండగు ఏతాదృశుం డా దుర్వాసుం డౌట దూర్వా

రసమితాశనుండైనను మీభక్తికి మెచ్చి యిమ్మాడ్కి మీరిచ్చిన యన్నరాశులం

బరిగ్రహించి మిమ్ములను ధన్యలఁ గావించెనని తెలిసికొనుం డన నాశ్రుతిరూప

గోపిక లాశ్చర్యమొంది సంశయంబుల వీడి జ్ఞానమయలైరి. మతియు నిట్లే కృష్ణ

భక్తివివర్ధనంబును, బాపహరంబును నగు ఋషిరూపగోపికాచరిత్రం బాకర్ణింపు

మని నారదుండు జనకున కిట్లనియె.

35

❧ ఋషిగోపికాపాఖ్యానము ❧

తే! సంగదేశంబునందునమంగళుండను, గోపకుం డొప్పు నవలక్షణప్రభుండు

సధికధని దార పంచ సహస్రవిభుఁడు, శాస్త్రవిమఁడు సల్లక్షణసంయుతుండు.

చ॥ ఒకపరి దైవయోగమున † నుండిన ద్రవ్యము మాయమాయై జో
రకులము గొన్ని యాలను ధ † రాపతి బల్కిని గొన్నియాలఁ దీ
సికొనియె వీతిహూత్రుఁడు వ † సిం నెడి గీము దహించె మెక్క న
న్నకణముఁ గట్ట జీర్ణ వస † నంబు వసింపక పోయె వానికిఁ.

3౮

ఉ॥ దాన ననంత చింతలను † దైవ్యముఁ బొందెడి వానిభార్యల్
బూనిక దండకాటవిని † ముచ్చటగాఁ జరియించు మానిసం
తానము రామునాజ్ఞ వని † తావరరూపముఁ దాల్చి పుట్టె నా
మానిసుల్ గనుంగొనుచు † మంగళుఁ డిట్లు దలంచె నాత్మలో.

3౯

ఉ॥ ఇప్పుడు పాడిపంటలును † నిష్ఠులు విత్తము గీము నామును
జొప్పడకుండ నే నెచటఁ † జొచ్చుదు నేమి యొనర్ప నాను? నా
కిప్పగిడఁ గుమారిక ల † హీనముగా జనియించి రయ్యె! యీ
ముప్పెటు దప్పు? వీరికెటు † బూనిక వివాహము తానా? దైవమా!

౪౦

శా॥ అభివ్యాధిసమాకులుండ నయితిఁ † హర్షంబు వోనాడితిఁ
సాధుశ్రేణివిదూరకుండ నయితిఁ † శాంతంబు మాయించితిఁ
మేధాహీనుడనైతి దీనజనతా † మిశ్రుండనైనైతి త్ను
ద్యాధా దగ్ధుడనైతి గర్హ్యమగు నీ † దారిద్ర్యదోషంబునఁ.

౪౧

తే॥ ధనము గలిగినఁ బరుఁ డాత్మ † జనుడె యగును
ధనములేనిచో స్వజనుం డీతరుఁడు గాడె!
పేదనగు నాతనయల నే † విత్తవంతుఁ
డైన బంధువు సేకొన † నరుగుదెంచు.

౪౨

క॥ ధని వీరిని గొన నేతెంచనిచో వీరెల్ల రాత్మ † జనులు సెలఁగుదాఁ
కను తత్కష్టములొందుచు, నను దూఱుచునుండు రెట్లు † నాగతియగునో. ౪౩

ఆ॥ సుతులు గలుగుచోటసొమ్ము సెలంగదు, సొమ్ము గలుగుచోటసుతులులేదు
రెండు గలుగుచోటదండిశేముషిలేదు, మూఁడు గలుగుతావుభువిని నరుదు.

తే॥ దైవవశమున దాదిద్ర్య † దశఘటిల్లఁ, గుండుచుండెడి నాకిట్లుకూతులిట్లు
కాకతాలీయరీతినిఁ † గలిగి రకట! చింతహెచ్చెడి నైననే † జేసెద నిటు, ౪౪

చ॥ ధని బలి కీర్తిశాలి శ్రుతి † ధర్మవిదగ్రణియైన యొక్కనే
తను గని వీరినెల్లగర † దంబుగ నిచ్చుట మంచిదంచుఁ దా
ననుకొనులోనఁ దీర్థతతి † యాయయు వృద్ధుఁడు యోగ్యుడౌ జయుం
డను నొక గోపకుం డతని † యందికకుం జనుదెంచి యిల్లనఁ.

౪౬

తే॥ మంగళాహ్వాయ! నీవు నామాటవినము, నీకుమారికామణులనునెమ్మి నల్ల
నందరాజునకిచ్చి యానందమందు, మట్లుసేయఁ బిల్లలు సుఖమందఁ గలరు. ౪౭

ఉ! అందుల కారే డొప్పకొని యావజభాసురనందనేతకు
గుందుచు నియ్యలేక యిడఁ డ గూఁతుల నందఱ నంత నందు నా
సుందరమందయానలును డ శుక్ల సుధాంశుని బోలి వృద్ధిని
బొందిరి సక్రమంబుగ న డ పూర్వక భావిభవాభిరామలై.

౪౮

చ! పదపడి నొక్క కాలమున డ వారలు తద్వృజనాథు నింటిలో
మదనమనోహరాకృతి న డ మంచితుడై చెలువారు శౌరిని
ముదమునఁ గాంచి పెన్నిటిగఁ డ బొందుట కెంచి కళిందజాభిధా
నదిన గుఱించి నిశ్చల మ డ నంబున ధ్యానము సేసి రెంతయుఁ.

౪౯

ఉ! ఆయెడఁ దన్నదీమణి ద డ య్ దరివెల్లుచుఁ గోర్కులిచ్చి తా
నేయెడకో చన్ బిదప డ నిద్దమునీశ్వరరూపగోపుల
త్యాయత బృందకాటవిని డ నచ్యుతు తోడత రాసకేఘుల
జేయఁదొడంగి రో మనుజ డ శేఖర ! కార్తిశుద్ధ పూర్ణిమఁ.

౫౦

తే! మఱియు మైథిల గోపికామహితచరిత, మాలకింపుము మైథిలేశా ! దశాశ్వ
మేధములఁజేసి నంత య మేయఫలము, లొంది గోలోక సౌఖ్యంబుఁ జెంద గలవు.

మిథిలాగోపికోపాఖ్యానము.

క! అల రఘురాముని వరమునఁ, జెలులొ మిథిలా నగరికిఁ డ జెందిన వనితా
తిలకము లానవనందుల, నెలపుల జనియించి వృద్ధి డ నిం గని రవలఁ.

౫౧

మ! ఒక ఘనంబున నందగేహమున దృ డ గుగ్గంబునఁ జక్రరూ
పకభావై భవరీతిఁ జూచి పతిగా డ భావించి తత్పిత్తికై
సకలార్థప్రదమైన మార్గశిర మా డ సంబం దతిశ్రద్ధ గొం
కక కార్యాయని నోము సల్పిరిటు త డ తన్యల్ మహాభక్తితోఁ.

౫౨

ఉ! ప్రాద్దున లేచి తత్సతులు డ వోదము రమ్మని యెండ్లొరు ల్లమి
దద్దయుఁ బిల్చుకొంచు గర డ తాళమ్మదంగవిపంచికాస్వనం
బుద్ధవిడిఁ జెలంగఁగఁ బ డ యోరుహనాభగుణప్రభావముల్
విద్దెలముద్దుగుమ్మవలె డ వేమఱుఁ గోకిలవాణిఁ బాడుచుఁ.

౫౩

తే! యమునలో దిగి స్నానంబునాచరించి, శుభ్రవస్త్రంబులం దాల్చి శుద్ధమగు ని
సుమునఁ గార్యాయనీ సురూపము రచించి, పోడకోపచారంబుల సారిదిఁ జేసి.

౫౪

మ! జననీ ! స్థావరజంగమంబులు భవ డ చ్ఛాస్తి జరించు విరిం
చన లక్ష్మీపతి చంద్రమాభి దివిష డ జంభారికుంభోద్భవా
దివిరూఢుల్ నిను గొల్చి కోరికల నెం డ తే బొందరే నందనం
దనునిఁ బెన్నిటిఁ జేసి మాకిపుడు మో డ దంబిమ్ము కార్యాయనీ !

౫౫

౮౧ ఇట్లు నిత్యము నుతి యించి తద్వృత్తరాజు, మట్టి మార్గశీర్ష మగువఱకును జేసి రండు నొక్క యాసరంబందున, నొక్క చిత్రమయ్యె వక్కణింతు. ౧౭

౯౧ చెలువలు దమతమ దువ్వలు, వలగట్టునఁ బెట్టి భక్తి బాడుచు హరిని మొలఁగొను నీశ్వలోనికే, జలములఁ జని జలకమాడు సమయమునందు.

౯౨ తమకక జంకక కొంకక, కమలాక్షుం డెఱిగి యెట్లా కాళిందీ తీరము నల్లల్లనఁ జని యా, కమలముఖుల యంబరములఁ గాఁజేసి వెసఁగి.

౯౩ సంబరంబుతోడఁ జనుచు నర్చకుభంగి, వాఁకమీఁది చల్ల పయర విసర నధికతాపమార్పు నట్టి హలిప్రియ, వృక్షమెక్క నుదతు లిట్లు లనిరి. ౯౦ తోటకవృత్తము! కోకలఁ దాఁకఁగఁ గూడదు కృష్ణా!

పోకుము పోకుము యో పోకిరివీకఁ

నీకిది యెవ్వఁడు నెమ్మి జెప్పె

మాకెటు దక్కును మానము మామా!

౯౧

సీ! గండరగండలఁ గాఁపవలెఁగాని, యబలన్ నొవ్వఁ జే యంగఁ దగునె? ముగ్ధకర్పరులను బోకార్చవలెఁగాని, ముగ్ధుల విపదబ్ధి ముంపఁదగునె? భూకంటకుల సిరుల్ గైకొనవలెఁగాని, ముగ్ధాంబరములఁ గొం పోవఁదగునె? శత్రుభిమానంబు సమయింపవలెఁగాని, సతుల మానము దీయు సరణి దగునె?

తే! నిన్ను హరించువారలఁదన్ని గోల, సలుపవలెఁగాని నిరపరాధులను మమ్ము గోలఁజేయుట దగునె? యో! ఫలనాతి, లోల! లీలావిలోల! గో! పాలబాల! ౯౨

సీ! చిన్నవాడ వటంచుఁ జిత్తమం దెఱుమా, చిన్నవారికి గాని యేతలుండఁ బెద్దవాడ వటంచుఁ దద్దయు నెఱుమా, చిన్నతనంబింకఁ జెలఁగుచుండఁ బోకిరివే యని బుద్ధియం దెఱుమా, బుద్ధిమత్కార్యముల్ బొందియుండఁ బుద్ధిమంతుడవని పూనిక నెఱుమా, పోరానిపోకడల్ వలయుచుండఁ

తే! దెలిసియుంటు జేయుచుంటివో, తెలియకయిది, సలుపుచుంటివో మాకేది దెలియదకట నీపనుల్ విఠగొల్పెడి నెమ్మితోడ, మా పటంబుల నిడి మమ్మునునుపు కృష్ణ!

మ! ఘనవాహాజ్ఞ మహాగ్రహంబునఁ దటి దర్జాశనిశ్రేణితో ఘనపంక్తుల్ వ్రజనాశనార్థమయి రాఁ గా వేగ నీవేగి తద్ధన్వతైలంబును నెత్తి మొత్తి ఘనముల్ తద్గోకులం బెల్లఁగా చిన నీకియ్యది యెట్టి గొప్పతన మిచ్చె జెప్పవే శ్రీహరి!

౯౪

౯౫ లెమ్మా! యిక్కఁ గొమ్మను డిగి, రమ్మా! కరుణించి యంబరములఁదెమ్మా! కొమ్మా! చేసెడి జోతల, నిమ్మాడ్కిని సలిపి నగెద వేలా కృష్ణా! ౯౬

చ! కులముల నుద్ధరించుటయొ గోసురభూనురులందు భక్తిగా మొలఁగుటా కల్పివిద్దియల మేలు గడించుటా గొప్పరాజుల

గలనున గెల్చుటో తగును * గాని యిటుల్ మము జేరవచ్చి మా
వలువల దొంగిలించుట ల * వం బుచితంబుగ లేదు నందజా :

౬౩

తే॥ కాన మాపైని దయయుంచికమలనేత్ర! కట్టుకోకల నిడి మమ్ముఁగవవయ్య!
యంచుఁ బ్రార్థింప నాశండునల్లన నగి, వారి కందఱ కిట్టులఁబలుకఁ దొడఁగె.
క॥ ఓ వనజాననలారా! యీవలువల నేవియేవి * యెవరివెవరివో
భావింపలేను గావున, నీవైపున కీర వచ్చి * యేఱి కొనుండి !

౬౪

అ॥ లేనియెడల నిప్పుఁడేనివి గైకొని, యింటి కరుగఁగలనుఁనింతులార !
యనఁగ వారలు వినియూననంబుల వంచి, నగుచుఁ బలికి రిటులఁనానతోడ.

మ॥ జలజాతౌ ! పలుమాటలేల పరిహా * సంబేల మాతోడుత ?

జలికాలం బిది యాగలేము వణక * జాలింపు సయ్యాటముల్
జలమం దుంటిమి వత్తు మెట్లటకు ల * జ్జఘ్నీడి శ్రీకృష్ణ ! మా
వలువల్ మాకు నొసంగి ప్రోవుము ! దయా * వారానిధి ! ధీనిధి !

౭౦

అ॥ గోకులంబునందుఁ * గొంకని జంకని, రసికమణివి గుణివి * వ్రజపజాడవు
శ్యామసుందరుడవు * సరసుండవున వన,మాలి వీవు గావె * మదిని దలంప. ౭౧

తే॥ అయ్య ! నీ బానిసలము మే * మందఱమురు
మమ్ముఁ బాములఁ బెట్టుట * మంచిదొక్కొ ?
మంచి చెడుగులఁ గాంచి కా * వించుమయ్య !

యోగ్యు లప్రతిష్ఠకు జంకు * చుండుగాదె.

౭౨

క॥ నీయెడ నబల లటం చే,లా యెంచెదవయ్య ! “ దుర్బ * లస్యబలం రా
జా ” యన వినవే వలువల, నీయనిచో రాజునకు వ * చింతము కృష్ణా !

౭౩

క॥ అనవుడు వనజాక్షుఁడు విని, వనజేక్షణలార ! కంస * పతి కిది వల్క
జనుటకు సిబ్బితలేదా ? , ననుజేరుట కిప్పుడు మీకు * నాన గలిగెనా ?

౭౪

మ॥ చలియంచుఁ జలికాలమంచు నిలువ * శక్యంబు గాదంచు మీర్
పలుకఁసాగితి రిద్ది నిక్కునమయే * వైశంబ యందుండి నీ
వల కేతెంచుఁడు నన్ను డాయుఁ డివిగో * వస్త్రంబులం బొందుడి !
లలిగాజేసిన యెల్ల కష్టములు వా * లాయంబుగాఁ దీరెడి.

౭౫

అ॥ బానిసలమటంచు * బల్కుగా దొడఁగితి, రట్టులైన మీర * లనినయటు
సల్పవలయుఁగాని * చలమునఁ బలుకుట, పాడిగాదు రండు * పడఁతులార !

౭౬

క॥ లేదా యింటికీ జోయెడ, మీఁదఁ మీయిష్టమన్న * మెలఁతలు విని దా
మోదర ! తగునే మానము, వోదా నీదారి నీవు * వోవఁ మాకు.

౭౭

తే॥ అహహ ! మేము వివస్త్రులఁమగుచు జలక, మాడినందులకెంతయునర్హమైన
పాచితముఁ జేసి చక్కని * పథము జూపి, నమపుమంటివి నవ్వుచుఁనలిననేత్ర !

అ॥ అనుచుఁ గొంద అటకు ధ సరిగెడమందురు, గొంద అటకునేగఁ ధ గూడ దండు
గొందఱు మన మొఱనుఁగుందుఁడే కరుణించి, తెచ్చి యిచ్చునండుఁదివ్యచరిత్ర

ఉ॥ ఆద నిటుల్ వచించుచుఁ ద ధ దంగన లూరక చూచి యాహరి
నేను ఫలం బటంచుఁ దుద ధ నిర్మలకోమలహస్తపద్మసం
ఛాదితమారగేహలయి ధ సాగి జలంబులనుండి నల్ల దా
మోదరుమ్రొలఁ జేరి తమ ధ పుట్టము లిమ్మని కోరి రోప్రభూ !

మ॥ అవలఁ బీతపటుండు నవ్వి సతులా ధ రా ! మీకు సిగ్గెల ? నా
సవిధం బందిపు డీరు నిల్చుటకుఁ గాం ధ చా బాల్యమందుండి రేఁ
బవలుక మిమ్ములఁ గూడుచుక బెరఁగనో ధ పాతాడనో యాడనో
యెవి మీకున్నవో నే నెఱుంగనివి వే ? ధ యీక్షించి వాచింపుడి !

అ॥ మీరు మానవతులె ? ధ దూరదేశస్థిత
నదికి వచ్చితి రెటు ? ధ నగ్నత నెటు
నులుకు విడిచి మునుగఁ ధ దలఁచితిరే రహిణ
నోము గొఱతఁగాదా ? ధ నుడువుఁ డిపుడు,

తే॥ కాన పేవేగ నపరాధమైన దనుచు, నొక్కపరిఁ జేతు లెత్తుచు ధ నొరిగల ని
యారు మీ మీ పటంబులఁనేటికొనుఁడి, వ్రతఫలంబును బొందుఁడిఁరసులులా

క॥ తరువాత నానుదతులుక, గరముల జోడించి కృష్ణ ! ధ కావుమ నీవే
వరదుఁడవు మోహనుండవు, కరుణాభరణుండ వనుచుఁగైకొని వలువల్.

క॥ కనుజెప్పల వాల్చక యా, వనజాక్షుం గాంచి వలచి ధ వలుచు నుంటక
వనమాలి విలోకించుచు, ననె నిటు దరహసితవదనుఁ ధ డగుచుక జనకా !

అ॥ అతివలార ! మీరఁలూగ్రహాయణిక మా, సమున నన్న గూర్చిఁశాస్త్రవిధుల
గమ్రుఘండపమునఁ ధ గాత్రాయసీవ్రత, మాచరించితిరిగ ధ యధికభక్తి.

ఉ॥ దానఁ బ్రియంబుఁజెందితి య ధ భార్గ మెఱింగితి మీ ప్రియంబులక
నే నెఱవేర్చు నెల్లికడ ధ నిశ్చయ మిద్ది యసంగ వారల
న్నూనముదంబుఁ బొంది తమ ధ యున్నుల కేగిరి మైధిలేశ్వరా !
యీనెఱిఁ గౌసలాంగనల ధ వృత్తముఁ జెప్పెద నాలకింపుమా !

కౌసల గోపికోపాఖ్యానము.

క॥ శ్రీరామోక్తినిఁ గౌసల, నారీమణులా నవోప ధ నందసతులకుక

శ్రీరామా రుచి సుగుణ, కారాదులతో జనించి ధ క్రమముగ నిలలోక.

నీ॥ అభ్రచయంబులో ధ యంధకారంబులో, సారసమధుమత్తపట్నదములొ
రాజబింబంబులో ధ రత్నదర్పణములో, భవ్యమందిరములో ధ పంకజములొ

యంబుజస్కంబులో ధ యంగజతూపులో, కాటుక పిట్టలో ధ గండుమీల
జలజకోశంబులో ధ చక్రవాకంబులో, బంగారు గిండులో ధ బొంగరాలొ

తే! మారునారియొ యలిచాలొ ధ కారుతాఁవొ
యనఁటికంబాలొ తాబేల్లో ధ యంబుజములొ
పల్లవంబులో కపురంబొ ధ పసిడి లతలొ
క్రొవ్వులుంగులో యంచు న ధ రుల్ దలంప.

౧౮౮

చ! పెరిగిరి శుక్లచంద్రు సర ధ విఁ మణిహేమవిభూషణంబుల
మెఱసిరి మేల్మీ వల్వలను ధ మించి రుదంచిత పద్మినీక్రియ
వటలిరి ద్రవ్యవంతులగు ధ వల్లవవర్చులఁ బెండ్లియాడి వే
వటదిరి నాలుదిక్కుల న ధ పారయశంబు ననంతరంబునఁ.

౧౮౯

క! అల ననఁబోడులు లలితుని, గలుముల జవరాలి మగనిఁగన్లవ కింపు
గొలిపెడివానిని దొడవుల, జెలువారెడి కృష్ణుఁ గాంచి ధ చెంది విరాళి.

నీ! తీరునే యీమన ధ దేహతాపంబులు, కృష్ణసేవామృత ధ వృష్టిలేక
చూడునే యీమన ధ చూడులు లోకంబు, కృష్ణముఖాబ్జ మీ ధ ఊపకుండ
చేయునే యీమన ధ చేతులు పరకృతుల్, కృష్ణహస్తముల గ ధ హింపకుండ
వినున యీ మనచెవుల్ ధ వెఱవారికతలను, గృష్ణ వేణురవ మా ధ లింపకుండ

తే! నడచునే యిప్పుడీ మనఁయడుగు లితర, దేశములలోన శ్రీకృష్ణధివ్యములకు
జనక ! మనసు దీరునె యిట్టిమనకు నన్య, భూతిఁ గృష్ణసంభోగ విభూతిలేక.

మ! అని చింతించుచు నొక్కనాడు మధురా ధ ఖ్యాపట్టణస్థారు వీ
ధిని గృష్ణా! జగదేకసుందర! హరీ! ధ దీనావసరప్రాపకా!
వసమాలీ! వసజాత దివ్యనయనా! ధ భర్తాంబరభాజితా!
యని పాలుక బెరుఁ గమ్ముచుందురు తద ధ జ్ఞాత్ప్రియాసక్తలే.

౧౯౦

క! మఱియు నిటుల వారు ధ మాధవుం డెందెందు, సంచరించునట్టి ధ స్థలములందు
నరిగి తిరుగుచుండియావారి గుణములఁ, దమ మనముల మిగులఁదలఁచి తలఁచి.

చ! జలమున నగ్నిఁ దేజమున ధ త్మోతలమందున సంబరంబునఁ
నలుగడలందు మానవ గ ధ ణంబునఁ జెట్టుల గుట్టలందునఁ
బులినములందునఁ యమున ధ పొంతల నెల్లడఁ జక్రి చక్కఁగాఁ
జెలఁగుటఁ గాంచి మోహమును ధ జెందుచుఁ దన్మయలైరి భూవరా!

౧౯౧

తే! అత్తఁగి వారు కృష్ణ హృతాంతరంగ, లగుచు సాత్విక భాషావృత్తాన్వితలయి
చేతనాచేతనంబుల ధ రీతి నెఱుంగ, లేక పిచ్చివారలవలె ధ వాకొనుదురు.

క! సర్వవాంఛల విడవాడిసత్యమైన, బ్రహ్మమందు లయించెడిపరమహంస
విధిని నితర కార్యంబులఁపిడి యట్టి, కృష్ణునందున వారెడఁగీలుకొలిపి.

౧౯౨

చ॥ బలిమిని హస్తయుగ్మమున ధాటల వ్రేడను వీడి సత్కథా
లలితసుధాకరేందుముఖ ధాటలముగాఁ బాలుపారు కృష్ణ ము
ద్దులమొగముం గ్రహించి పరి ధాటలముతోడతఁ జాంబవంబుల
నల్లిఁ గొనిరా వధూజప ఘన సస్తితి యేమనవచ్చు? భూవరా !

౧౮

చ॥ పదపడి తద్వ్రజాంగనలు ధాటలజనాభుని దోర్మగంబుపై
ముదమున స్వీయబాహువులఁ బొందికగా నిడి రాసకేళుల
జెదరని చెల్మి సల్పి రలఁ జేడల భాగ్యవిధంబు వేయినో
ల్లదవిన శేషుడు, నలువ యుగ బలుకంగ సమర్థు లాదురే ?

౧౯

ఉ॥ దోషముల హరించు శ్రుతి ధోరణి సత్కృతిసాంఖ్యయోగవై
శేషికతర్కతత్వపరి శీలసధచ్యులు దేనిఁ జెంది సం
తోషముఁ గాంతురో యది వి ధూతనిధంబగు భక్తితోడ నా
శేషశయానుని గొలుచు శిష్టులకు వడిఁజిక్కు బార్ధివా !

౧౦౦

తే॥ భక్తివలన నెవరమాత్రంబున శుభ్రుడగు నటంచు బల్కుగ సాంఖ్యయోగాదివిధుల
సల్పనట్టి యాగోపికా సముదయంబు సర్వవిధముల సాక్షియా జనకరాజ !

తే॥ మఱియుఁ బురుషార్థదంబును బరమము హరి, దర్శనప్రదమును నయోధ్యానివాసి
నులగు చెలవల చరితంబుఁ బురుకుచుంటి, సావధానంబుగా వినుమార్గవర్త !

అయోధ్యావాసినీ గోపికాపాఖ్యానము.

చ॥ చెలఁగుఁగదా నువర్ణమణి చిత్రిత భిత్తి కవాటజాలవే
దిలలితహర్మ్యకోటివన దివ్యసభాపరిఘాంగణాది సం
కలితము ధార్మిక ప్రవర కప్రమతరంబగు చంపకాపురం
బిల కొక భూషణంబుగ బు ధేంద్రనుతంబయి సింధుభూమిలో.

౧౦౩

ఉ॥ ఆదృతి ధర్మరాజు ధన మందున నైలబిలుండు భోగము
దా దివిజేత్యురండు నయ మందున శుక్రుఁడు రూపునందు దా
నూదరుపట్టి తేజమునఁ బూషణుఁ డివి దధీచి భక్తి బ్ర
హ్మఁడు మేరుధీరుఁడును నా విమలాహ్వయుఁ డద్ది యేలెడి.

౧౦౪

ఉ॥ ఆతఁడు తత్పురంబు నన యంబు నయంబున నేలుచు రతి
నాతుల నాటువేలను ఘనంబుగఁ జెండిలియాడి దండిగా
శాతసుమాస్త్రతాపములు సల్ప పడఁ రతులందుఁ జేలి యా
గోతులు గొడ్డురాం డ్రగుట గుండఁ దొడంగ నిటుల్ సజ్జ్వరా !

౧౦౫

సీ॥ రవిలేని దివమును రాజులేని తమిస, సారసములులేని సరసివరము
శీలములేనట్టి శృంగారవతియును, దానములేనట్టి దంతిమణియు

దానములేనట్టి ధ్రువవంతుండును, వాఙ్మయమము లేని పౌరుషంబు
ధర్మంబులేనట్టి శత్రులోకంబులు, హరిని నుతింపని యాననంబు
తే! బుధులు పర్వని గోష్ఠియఁబూర్ణతుష్టి, గనని బ్రాహ్మణం ధదిపతితనరనట్టి
పృథుల రాజ్యంబు వరసుతుండెసఁగనట్టి, వంగసంబును వాసికివచ్చుమెక్కొ ?

ఉ! ఎన్నడు నాకుఁ బుత్రులు జ ధినిచెడి మంచి యదృష్ట మబ్బునో
యెన్నడు వానియాటల మ ధిక్షణ పర్వముగాఁగఁ జూతునో
యెన్నడు వాడు నాయరము ధి నెక్కఁగ ముద్దులఁ బెట్టుకొందునో
యెన్నడు నన్ను ధన్యగ నహిసవిధంబుగ వాఁ డొనర్చునో. ౧౦౨

తే! వరసుతుల్ బుట్టి పున్నామఁనరకమందుఁ, బడెడి బాధలఁ దప్పించిపరమగతికి
నేగునటు జేసెదరు గాదెయె మొనర్చు, ననుచుఁ జింతిలుచుండె నోయవనినాథ!

ఉ! అమ్మయి యాజ్ఞవల్క్యుఁడను ధి నాగమనైగమవేది యొక్క ఘ
స్రమ్మున నమ్మహేశ్వరుని ధి సన్నిధికి జనుదెంచి యర్చు బూ
ర్ణమ్ముగఁ బొంది సమ్ముఖమునఁ వసియించిన తన్నరేంద్రు వ
క్త్రీమ్మును గాంచి యిట్లు లడు ధి గఁ దొడఁగఁ గరుణార్ద్రవాణితో

ఉ! సేమమె నీ కుటుంబమున ధి సేమమె నీపరిపాలనంబునఁ
సేమమె బంధులోకమున ధి సేమమె మిత్రసమూహమందునఁ
సేమమె యెల్లచోటుల ను ధి శీల! త్వదానన సుందరాంబుజం
బీమయిఁ జిన్నవోయెడి న ధి దేదియొ యిత్రతి నాకుఁ దెల్పుమా! ౧౦౦

తే! అనఁగవిమలుండు విని మునీ! యఖిలవేది, వైసనీవెటుంగనిపొక్కునమరునొక్కొ?
యైన మీవాక్యగురుతఁ బల్కాడుచుంటి, సుతులులేనట్టివారికి ధి గతులుగలవె ?

ఉ! మానివరేణ్య! మత్సతుల ధి మానిని యొక్క తెగూడ గర్భముగ
బూనకపోవుటక మిగులఁ ధి బోక్కితిఁ జిక్కితిఁ దిక్కిగొంటి ని
ద్దానికి నేపనుల్ సలిపి ధి తద్వ్యధలక ద్యజియింప నేర్తునో
మానక దివ్యదృష్టిఁ గని ధి మా తెఱిగింపుమ! చింతదీర్చుమా! ౧౦౧

ఉ! నాపుడు యాజ్ఞవల్క్యుఁడను ధి నందనుఁ డీజని నీకుఁ గల్గెఁడో
భూవర! కోట్లకొల్దిగ ను ధి పుత్రికలే జనియింతు రంకిలిగ
నీవు పరిత్యజించి సుఖ ధి నీరధిఁ దేలు మనంగ నాతఁడో
భూవిబుధేంద్ర! యంచుఁ దల ధి భూమినిసోఁకఁగ మ్రొక్కియిట్లనె. ౧౦౩

తే! దేవముని పితృణాంబులఁదీర్తు నెట్లు, లెట్లు మజ్జీవితము వాసికెక్కఁగలదొ
నాసమ స్తకష్టములెట్లు, నాశమగునొ, పల్కుమా! నాకుఁగొమరుండుపటలనపుడు.

చ! కొమరుఁడు లేని మానవుఁడు ధి గొంపను దంపులఁ బెంపుజేయు డెం
దమున విచారమొందు శ్రుతి ధి ధర్మముల నిరసించి మాను ద్ర

వ్యమును గడింపకుండుఁ బరఁ యార్థము వ్యర్థమటంచుఁ బల్కు లో
కమునకు నింద్యుఁడౌనుగదఁ కావున నాగతి యెట్లా చెప్పుమా ! ౧౧౧

చ॥ అనవుడు యాజ్ఞవల్క్యుముని యాతని కిట్లనె మేదినిశ ! నీ
మనమున నుండు భావము సఁ యగ్రముగా వినియుంటి నీవిక
విను మిటు మాఖమందుఁ బ్రభఁ వింపఁగఁజోయెడి కూతులఁ జనా
ర్థనునకు దాయలఁ గలిసి యదాన మిడఁ నెరవేరుఁ గోరికల్. ౧౧౨

చ॥ మఱియు ఋణత్రయంబు నిడి యానవగేయుఁడవై పరంబు నీ
వలగొఱలేక కాంతు వహఁ హఁ ! యన నా వినులుండు మెచ్చి క్ర
చ్చట నిటు బల్కె మానివర ! సంతసమయ్యెను గాని యట్టి శ్రీ
హరి యెపు డేకులాన జని యందును యద్ది దయఁ వచింపుమా ! ౧౧౩

వ॥ అంత నమ్మునికాంతుండు సంతసించి భూకాంతా ! యీ ద్వాపర
యుగాంతంబున మధురాపురాంతరంబున యదుకులంబునందు రోహిణీ నక్షత్రం
బును, హర్ష నామయోగంబును, బవకరణంబును, సౌమ్యవారంబును గలిసిన
భాద్రపద శ్రీష్టాష్టమియం దర్ధరాత్రంబునం దంధకారబంధురంబగు సమయంబున
శ్రీవత్సాంకుండును, మేఘవర్ణుండును, బీతాంబరుండును, బద్మనేత్రుండును, జతు
ర్భుజుండును, జగన్మోహనాకారుండును వనమాలియు నగు శ్రీకృష్ణుం డరణియం
దగ్నివిధంబున దేవకీదేవియం దుద్భవించి వృద్ధిజెనుచుండు. అతం డవతరించు
నబ్దంబునకు సీతభుత్వం బింకను నూటపదునేను సంవత్సరంబులు శేషింపఁగలదని
యెఱుంగుము. అత్తజీ నక్కుమారునకు నీ కుమారికల నిడి ధన్యుడవగుమని
నుడివి చనినమీఁద ౧౧౪

చ॥ విమలధరాధిపుండు మది యేడుకఁజెందుచునుండె సంత యాజ్ఞవ
ల్క్యుముని వచించినట్లు శుభఁ కాలము వచ్చుట తద్వధూటులఁ
గ్రమముగ రామచంద్రుని వ యరాన నయోధ్యవసించు భామినుల్
గొమరితలై జనించి రను కులములౌ గుణహాపరేఖులఁ. ౧౧౫

ఉ॥ అసుత లొయ్యనఁ బరిణఁ యార్జవయోగ్నిత లౌటఁ గాంచి యా
శోసలనాయకుం డెద న కుంతిత మానివచస్సు యోజనఁ
జేసి సమర్థదూత నొకఁ నిం బిలిపించియు వానితోడఁ దా
నీసరణిఁ వచించె జగఁ దీశ్వరతద్ధిమార్గణార్థమై. ౧౧౬

తే॥ ఈపు మధురాపురంబునఁ కేగి శౌరి, మందిరంబున వసుదేవఁ నందను ఘన
వర్ణునిం జతుర్భుజుని శ్రీవత్సయుక్తు, నుందరాకారు శ్రీకృష్ణుఁ జూచి రమ్ము.

ఉ॥ వచ్చిన నీవు మత్సురల యాంధవదాయయుతుండ నాచు నా
పచ్చని పట్టుపుట్టుముల యాసిలు సామికి శాస్త్రరీతిగా

నిచ్చట నిచ్చయంబు నుమి ధ యేగుమ! వేగ ననంగ నాతఁడుగ
గ్రచ్చట సాగి చేరి యుధు ధ రాపురవాసుల సడ్గె నట్టులగ.

౧౨౨

౪౫ ఆర్యులార ! మీరఁగలావనుదేవుని, నెఱుఁగుదురొకొ యీ నగరిని గలఁడె ?
యతని కొడుకు తెచటఁనధివసించుచునుండ్రొ, విశేషముగ నుడఁపుఁడువేగ నాగ !

తే! మాధురులు విని యాదవఁనాథకంస, భీతి మెల్ల ని మాటలఁబలిచి యతని
చెవిని స్వీయవక్త్రంబులఁజేర్చి యిటులఁ, బల్కుఁ దొడఁగిరి శ్రీకృష్ణభక్తవర్య !

౪౬ పుట్టిరిగాని పుత్రకు ల ధ మోఘబలుల్ గుణహాపకాంతు లా
దిట్టల నందఱుం గసి ను ధ దీర్ఘబలుం డగు కంసరాజు చే
పట్టి వధించె నొక్కనుత ధ బాల్యమునగ దివికేగ దాన ని
టిట్టనరాని భేదము. జ ధ నింపఁగ నా వనుదేవుఁ డుండెడిగ.

౧౨౩

౪౭ ఇది యతిగూఢ మించుకయు ధ నెయ్యెడఁ జెప్పకుమయ్య చెప్పినగ
యదుపతి పీడఁబెట్టఁగలఁ ధ డంచు నెఱుంగు మనంగ నాతఁ డ
య్యది విని తత్పురిగ విడిచి ధ యా విమలాఖ్యుని చంపకాపురిగ
గదిసియుఁ గన్నవార్త లల ధ త్కృతలనేతకు నిట్లు వాకొనెగ

౪౮ అయ్య ! మధురకు నేగితి, నయ్యానకమందుభిషి ధ యాత్మజులను వే
యయ్యాదవభూపాలుం, డయ్యారే యన వధించె ధ నట!యయ్యయ్యో ! ౧౨౪

౪౯ అల వనుదేవుఁ డాత్మజ చ ధ యంబు లయంబటు జెందుటగ లలిగ
గలఁగుచుఁ దన్మహాపురిని ధ గ్రాలె నటంచును వింటి నంతఁ ద
త్ఫలమును వీడి మీదరికి ధ సాగియు వచ్చుచు బృందకాటని
నైలఁగడి నొక్క చిన్ని నుతు ధ నిం దిలకించితి నెట్టివాఁ డనగ.

౧౨౫

సీ! పీఠాంబరుండును ధ వేత్రవంశీధరుం, డభ్రవన్లుఁడు పంక ధ జాననుండు
శ్రీవత్సయుక్తుండు ధ భావజరూపుండు, నమృత నివ్వందివ ధ చోన్వితుండు
గంజనేత్రుండు జ ధ గన్మోహనుండును, బహ్వలంకార వి ధ భాజితుండు
గోపక పుత్రుండుఁ ధ గోమల దేహుండు, వనమాలి పీఠర ధ ఘనభుజుండు

తే! ఫేలలాలొలుఁ డతుల విశాలకీర్తిశాలి బుద్ధిశాలియు శీలి ధ సత్యభాషి
పాశుపాల్యప్రవీణుండు ధ వల్లవాంగ, నాజనాంతర భాసుఁ డ ధ నన్యఘనుండు.

౪౯ కాని చతుర్భుజుం డతఁడు ధ గాక ద్విభాషుసమేతుఁ డౌటచే
నేను త్వదుక్త పుత్రుఁ డితఁ ధ డింతయుఁ గాఁడని వీడి వచ్చితిగ
మానవనాథ ! యట్టి ముని ధ మాట యబద్ధముగాను కాన న
న్మానక పంపు మొందయిన ధ మానసమందుఁ దలంచి నట్టులగ.

౧౨౬

౫౦ అంతటఁ దద్ధరాధిపతి ధ యందుల కద్యుత మొంది దానినిగ
స్వాంతమునందు మంతనము ధ సల్పెడి పట్టున హస్తినాపుర

- ప్రాంతమునుండి భీష్ముడను * రాజు సమర్థత సింధుదేశ ము
త్యంతము గల్వ వచ్చినపు * దా విమలుండును మ్రొక్కి యిట్లనె. ౧౩౧
- మ! కురువంశోత్తమ! యాజ్ఞవల్క్యుముని నా * కుక్ మున్ను గూర్చిధరా
భరము బాపగ వేదధర్మముల ని * ల్పక దేవకీదేవకీ
హరి పుట్టం గలడంచు బల్కె నది స * త్యంబంచు నేనెంచి యా
యిరువండుక వెదకింపగా నతడు లేఁడేమీ! దయక దెల్పుమా! ౧౩౨
- క! కూతుల నతని కిటుటకే, సేతలు సేయంగ వలెనొ * చెప్పమ! బలులక
బ్రీతిని గొమ్మా! యీనా, జోతలఁ గొని శంకఁ బాపి * చూడుమ దయతోక.
- చ! విమలఁ డిటుల్ నుతింప నల * భీష్ము డిటుల్ వచియించె భూప! యీ
సమయమునందు నడ్గిన ప్ర * శస్తరమేతచరిత్ర గాథగూ
థమయిన దైన సీనుతి దృ * ఢంబుగ మెచ్చి వచింతు నాలకిం
పుమ! మధురాపురాన హరి * పుట్టిన మాట నిజం బిఁకేమనక
- మ! వసుదేవుండు నిజాత్మజులి యదు భూ * పాలుండు కంసుండు బల్
కసితోఁ జంపిన మీఁద ఘేదపడి శ్రీ * కాంతుండు పుట్టక వెసక
ససిఁగొంచుక జని యాయశోమతి సతీ * శయ్యక బరుండంగ నుం
చి సమూఢంబగు యోగమాయఁగొనితాఁ * జేరక నిజాగారముక. ౧౩౩
- ఉ! ఆకమలేశ్వరుండు ప్రజ * మందున వృద్ధిని బొంది యా
శ్రీకర బృందకుం జని వి * చిత్రములక గనుఁగొంచు గోపికా
గోకుల గోపులంగలిసి * కూరిమితోఁ బదునొక్కఁడెండ్ర వాఁ
డై కరముక జరించెడి న * హః! యన దీని నెఱుంగ రెవ్వరుక. ౧౩౪
- క! దుష్టులఁ జంపుట కొఱకును, శిష్టులఁ గాపాడు కొఱకు * శ్రీహరి జన్మం
బిష్టముతో నెత్తెను నికఁ, గవ్వపరంపరలు సనునుగలఁతల విడుమా! ౧౩౫
- ఉ! దానవుడైన కంసుని హ * తం బొనరించినపైఁ బ్రకాశుడొఁ
గానఁ దదంతరంబుననె * కాంచిన కూతుల గూఢరీతిగా
దానమొసంగి యాహరికి * ధన్యుడవై పరమొందు మోధరా
జాని! శరీర ధర్మములు * చంచలముల్గద జాగు మానుమా! ౧౩౬
- ఉ! శాంతనవుం డిటుల్ వలికి * స్వస్థలముం జనఁ బిమ్మటక ధరా
కాంతుఁడు తిర్గి దూతఁ దమ * కంబునఁ బిల్చి ప్రియోక్తితోడ సీ
వింతకు మున్ను నాకు వచి * యించిన కుఱ్ఱుడె కృష్ణుడయ్య! య
త్యంతజవంబుచే నరిగి * యాఘనుఁ దోడ్కొని రమ్ము ధీనిధీ! ౧౩౭
- తే! రాయబారి బయలుదేరియాయమునకు, దాపునందున నున్న బృంధావనమున
శీతవాతము వఱయిగాఁ * జెలఁగుచుండ, సంచరించు కృష్ణుని రహస్యమునఁ గాంచి

చ! హరి! యరవిందనేత్ర! యథా యప్రద! దోషవినాశకా! మహా-
శ్వరుడ వజ్రండ్ వాద్యుడవు † బ్రహ్మపు బ్రహ్మముఖాదివంద్య స
చ్చరితుడ ప్రపమేయుడవు † సామ్యవిక్రీణసమనందవయ్య! ని
గుటిచి నుతింపఁ జాలుదునె? † కొమ్మిచ్చిగో నతులో దయోదయా! ౧౮౧

ఉ! ఎవ్వఁడు కర్ణహీనుడయి † యెల్లయుదంతము లాలకించునో
యెవ్వఁడు నేత్రహీనుడయి † యెల్లజగంబులఁ జూచుచుండునో
యెవ్వఁడు రూపహీనుడయి † యిట్టుల కన్గవ గోచరించునో
యెవ్వఁడు దేవదేవుడయి † హెచ్చెనో యానిను భక్తి మ్రొక్కెదన్. ౧౮౨

ఉ! ధన్యము నంద గోకులము † ధన్యము శ్రీమధురాపురంబును
ధన్యము గోపికా జనము † ధన్యము గోపకవంశ మంతయున్
ధన్యము బృందకాటవియు † ధన్యులు నీతలిదండ్రు లింక నే
ధన్యుడ నైతి మీ శుభద † దర్శనమాట సరోజలోచనా! ౧౮౩

ఉ! కంఠముఖాది దానపుల † కంఠములం దెగటార్చ భూమివో
హింసల మాన్పు గోశ్రుతిమ † హింసుర సాధులఁ బ్రోవ సేవకో
త్తంసమనోరథంబుల య † థావిధిఁ దీర్చగ జన్మమె త్తి యా
శంసిత నందసాధమున † శౌక్ల్యస్థుధాంశుని మాడ్కిఁ బెర్గవే? ౧౮౪

ఉ! నీయశమే కదా శశిని † నిర్మలుగాఁ బొనరించి డిక్కులం
దాయత చంద్రికల్ బటపి † హర్షముగూర్చెడి దద్దియేకదా
యాయమరాపగాధరుని † యుద్రిని దెల్లని గొప్పకొండగా
చాయిగఁ జేయఁజాలెడిది † యద్దిలవంబు నుతింప శక్యమే? ౧౮౫

చ! ఎవ రెఱుంగంగరాదనుచు † నిచ్చట నుంటివి కాని నీయశం
బవఘశమొంది యెల్లెడల † నందఱకున్ దెలియంగఁ జాలెఁగా
దె? నరద! పరాత్పరా! వరమ † తీ! మృగనాభిపటీరకేతకీ
నివహ సువాసనల్ బరణి † నెట్టన డాచిన డాగునేమొకో? ౧౮౬

కా! క్షేత్రజ్ఞుండవు కర్మసాక్షివిగదా † శ్రీరాధికానాయకా!
ధాత్రి! నీ వెఱుంగంగఁజాలనివి సే † తల్ గానరా వైన నో
స్మతామాదిసుపర్వవంద్యచరణా! † చూపించి కారుణ్య మీ
మూర్త దాత్యము గన్న నావచనముల్ † మన్నించి యాలింపుమా! ౧౮౭

తే! సింధుదేశమునందుఁ బ్రసిద్ధిగన్న, చంపకాహ్వయపురవర † జనపతి యగు
విఘ్నే డనువాఁడు త్వత్పదవిమల పద్మ, ములను మిక్కిలి నెద నమ్మిపలికె నిట్లు.

చ! జప మఖిలవ్రతంబులను † శ్రౌతసంబులఁ దీర్థయాత్రల
దపమును సర్వదానములఁ † దద్దయుఁ దావక దర్శనార్థమై

యెప్పుడును సల్పి నిన్ను నుతి యించుచు నుంటిని నమ్మియుంటి నా
కిపు డొకమాటు గన్నడుమ ! యీక్షణపర్యముగాఁగ శ్రీధరా !

౧౪౪

చ॥ మఱి నిను భర్తగా నెపుడు యానసమందు నుతించువారు తా
మరసదళాయతేక్షణలు యన్యధానసమానరూపిణుల్
వరనియమత్రస్థులును యన్యధాననణయుక్తలైన మ
త్స్యరుచిర కన్యకామణుల సొంపుగ నీవు పరిగ్రహింపుమా !

౧౪౦

కా॥ దేవా ! యీవిధి జెప్పుమంచు ననిపెన్ యివ్యానుకంపన్ ననుగ
రావే ప్రాకటచంపకాపురికే నిగ్ధాంబు నానేత కీ
వీవే దర్శన మానరేంద్రు సుతల్గ యెచ్చిల్లి చేపట్టి పో
లేవే మమ్ముల ధన్యుల్గ సలుపఁగా లేవే వివేకిప్రియా !

౧౪౧

తే॥ ఇట్లు వినుతినప సరియంచుఁగృష్ణుఁ డొప్పి, రాయబారిని దోడ్కొనిఁ వాయవేగ
మునఁ దదధికారి యింటికిఁబోవ నతఁడు, గద్దియన్ డిగ్గి యెదురేగిఁగాధ భక్తి.

కా॥ శ్రీవత్సాంకుని హేమచేలరుచిరున్ యేరాననుగ రమ్యరా
జీవాత్మున్ వనమాలి వంశీధరునిగ్ధాంబు జీమూతపర్ణాంచితున్
దేవస్తుత్యుని గోపికాజనధర్మన్ దీనావనభ్యాతు శ్రీ
గోవిందున్ స్వగృహగతున్ గనుచు మ్రొ యిట్లు లుప్తి యిట్లాడెడిన్.

౧౪౩

చ॥ కొను మిదె సింహపీఠికను యూర్పిని నే నిడు పూజలెల్లఁ గై
కొనుమని యర్చుల్గ సలిపి యొకక దోసిలి యొగ్గి సమ్ముఖం
బున నివసించె దత్తుతలు యెచ్చట నా హరి జాలరంధ్రపం
క్తిని గనసాగి రంత నల యన్యధాదు తత్పతి కిట్లు వాకొనెన్.

౧౪౪

క॥ విమలా ! యిత్తటి సంతో, మము గల్గెను యాజ్ఞనల్కున్ యన్యధామున నీ
కమిత శివంకర దర్శన, మమలదయ నిడితి వరములడుగుమ ! యిత్తున్.

౧౪౫

క॥ అనపుడు విమలుం డిట్లనె, యనఘా ! ధన్యుండ నైతి యనిశము నీపా
దనలినయుగనుధ నానెడి, ఘనవట్టుదముగ రచించి యాపుమ ! కృష్ణా.

౧౪౬

క॥ ధీరుడవు సర్వవిద్యా, పారగుడవు బ్రహ్మవాది యన్యధాదు మహా
వీరుడవు వేదపథసం, చారచణుడ వంతకంటె యన్యధామున్నే ?

౧౪౭

తే॥ భక్తవత్సల ! యది విడిపరవరంబు, గోరుటల్ జూడఁ దియ్యనికొబ్బెర విడి
చిప్పవేఁడెడి వీటిఁడిచొప్పుఁగాదె, జలజనాభ ! యన్యధావరంబువలదు వలదు.

ఉ॥ అవల దాని కంబుజ ద యాయతలోచనుఁ డొప్పు నాతఁడున్
మాపులఁ దేరుల్గ గరుల యూడలు మాడుపు లర్ధరాశు లా
దేవున కిచ్చి కూతుల శ్రు తిస్థితఫక్తి నొసంగఁగా జయా
రావము నిండె వేల్పులు గ రంబుగఁ బూలను జల్లి రో విభూ !

౧౪౮

ఉ! అసమయాన నా విమలుఁ డిర్కశతప్రతిమానమూర్తియై
భాసిలి వైన తేయుపయి డ భార్యలతోడుత నెక్కి యచ్చుతా
వాసముఁ జెందె నంత నల డ వారిజలోచనుఁ డా లతాంగుల
రాసములందుఁ దేల్చె నను డ రాగము మీఱ వ్రజస్థలంబునన్.

౧౬౦

తే! మఱియుఁ గామవసమున నా డ మానినులను
గూడి శ్రీహరి విహరించె డ గోర్కిమీఱఁ
దన్న భజియించు వారికి డ వెన్నుఁ డెలమి
నిచ్చులను దీర్చి ముక్తిని డ నియ్యఁ డొక్కొ ?

౧౬౧

చ! విమల కుమారి ముజ్జలము డ వెల్లిగఁ బాటుట నందు దానికీ
విమలసరోవరం బనెడి డ పేరు ఘటిల్లెను దానియందు నె
ట్టి మనుజుడైన దానము గ డ డిందిగ సల్పినఁ బాపమేగుఁ బు
ణ్యము లభియించు నిట్టి కథ డ నాస్థను విన్న జనుండు ధన్యుడన్.

౧౬౨

యజ్ఞసీతోపాఖ్యానము.

తే! కనకభూవర! వెండియుఁకొరిభక్తివర్ధకంబును సుఖదంబుఁ బాపహరము
నైన యజ్ఞసీతాకథఁనాలకింపు, మనుచు నిట్లనె నారదఁమునివరుండు.

౧౬౩

తే! మున్ను దక్షిణదిగ్భాగమున ననేక, రుచిరుచిరతరు సుమధులఁనిచయకలిత
వసులతో మంచుపసులతోఁ స్వస్తికాది, భవనములతో నుశీనరాఁవని చెలంగు.

చ! వరపరమప్రమాణ విధి డ వర్ధిత వేదపురాణశాస్త్రసూ
త్రరమణసార్థకార్థబహు డ ధర్మ సుకర్మ కృతిస్ఫురత్ప్రభా
కరసమదీప్తి దిక్తిమిర డ కర్తనకీర్తితమూర్తు లాధ్యులున్
సరసులు సుందరీమణులు డ చాలఁ జెలంగుదు రందుఁ బొందికన్.

౧౬౪

తే! ఆట్టిదేశంబునం దొక్క యవసరమున, వరుసగాఁ బదియేడులుఁ పానలేక
యతిశయమై మహాంబరాద్యఖిల రుజులు, గ్రాలుటన్ జనులెల్లరుఁ దాళలేక.

క! పుత్రకళత్రాదులతోఁ, దత్రత్యులతోడఁగూడి డ తన్నందు వ్రజం
బాత్రముగాఁ జేరి యుచటఁ, జిత్రగృహంబులను గట్టి డ చేసిరి వసతుత్.

౧౬౫

చ! అటుపయి వారిగేహముల డ నారఘురాము వరంబుచేత ను
త్కటముగ యజ్ఞసీతలను డ కాంతలు పుట్టి క్రమక్రమంబుగాఁ
జటులవయస్సమేతలయి డ సంయమికిఁ రతిగొల్పు రూపమున్
దిటముగఁ బొంది భూషలను డ దేహము నిండ ధరించి వేడ్కతోన్.

౧౬౬

ఉ! అందముగా విహారముల డ నందున సల్పెడి కాలమందు నా
సుందరనందనందనునిఁ డ జూచి విరాళిని సైవలేక త

న్నందసుతుండు దుదారుడును ధన్యమనోభవయోగుడు మహా
నందమయుండు నామయుండు ధన్యమనోభవయోగుడు మహా
నందమయుండు నామయుండు ధన్యమనోభవయోగుడు మహా

౧౯౯

క॥ రాధాకేళీలోలుడు, రాధాప్రాణప్రియుండు ధన్యమనోభవయోగుడు
రాధాభక్తవరదుడు, రాధాధీశుండు ధన్యమనోభవయోగుడు మహా

౧౨౦

క॥ జననీ! మా మొఱవినుమా, విన నీచరితంబు విశ్వ ధన్యమనోభవయోగుడు మహా

కన నీ యాపము వంద్యము, కొన నీ మానందనములఁ గోరితి మమ్మా! ౧౨౧

తే॥ అమ్మ! వృషభాను పుత్రికా! యజ్ఞసయన! దేవదుర్గ భుజగు హరినివశమున
నుండె దత్త్రేసన్నాథుని వందనము, దెల్పు వేడితి మిప్పు ధన్యమనోభవయోగుడు మహా

క॥ అనపుడు రాధిక యిట్లనె, వినుడీ! యేకాదశీ క ధన్యమనోభవయోగుడు మహా

ఘనముగ సల్పిన హరి ద, ర్శనమిడి శుభమిచ్చు నద్ది ధన్యమనోభవయోగుడు మహా ౧౨౩

ఉ॥ వారలు రాధ కిట్లనిరి ధన్యమనోభవయోగుడు మహా యీవ్రత మెట్లు పుట్టెనో

యేరిది సల్పిరో తొలుత ధన్యమనోభవయోగుడు మహా యిభిక్షులు దీనికున్నవో

యేరహి నోమగావలెనో ధన్యమనోభవయోగుడు మహా యీదృశసంగతులక వచించి మా

కూటల గూర్చవమ్మ! భువ ధన్యమనోభవయోగుడు మహా నోద్ధరభారక భామినీమణి! ౧౨౪

౧౨౪

ఏకాదశీ వృతవర్ణనము.

వ॥ అనపుడు రాధికాసుందరీమణి యందుల కుర్రకరించి గోపికలారా!
యీ యేకాదశి యసురల వధార్థంబై మార్గశిరకృష్ణపక్షంబు దామహావిష్ణు దేహం
బునం దుద్భవించె. తత్ప్రభృతి బ్రతిమాసంబున బూర్వాష్రవపక్షంబుల రెంటును
వచ్చెడి. తద్విధి నొక యబ్దంబులో నేతెంచు నిరువదినాలు గేకాదశులకుఁ గ్రమం
బుగా నుత్పన్నా, మోక్ష, సఫలా, పుత్రదా, వట్టిలా, జయా, విజయామలకీ,
సాపమోచనీ, కామదా, వరూధినీ, మోహి, న్యపరా, నిర్జలా, యోగినీ, దేవ
శయనీ, కామినీ, పవిత్రాజా పద్మేందరాపాశాంకుశారమాప్రబోధినులను నామం
బులును, మలమాసంబున వచ్చెడి రెండేకాదశులకును సంపత్ప్రద యను నభిధే
యంబులు గలిగె. ఈ వడ్వింశతినామశ్రవణం బొనర్చు వారి గేకాదశీ వ్రత
చరణఫలంబు జక్కు. ఇక వ్రతాచరణం బెట్లనిన పూర్వదినంబును దశమిని
నువఃకాలంబున లేచి కాల్యంబులం దీర్చి శుభవస్త్రంబులం దాల్చి యేకభుక్తం
బొనర్చి మఱి నొకమాటుమాత్ర ముదకంబు గ్రోలి జితేంద్రియుండై భూమిమీద
హరిని సంస్మరించుచు శయనింపందగు. మఱునా దేకాదశిని బ్రాహ్మ్యముహూ
ర్తంబున మేల్కొంది భగవద్ధ్యానంబు సల్పి కాలకృత్యంబుల నెఱవేర్చి యనుత్త
మంబును మహానదీన్నానంబుగాని, యుత్తమంబును లేటాకన్నానంబుగాని మధ్యమంబును
వాహినీన్నానంబుగాని, యధమంబును కూసావగాహనంబుగాని యాచరించి క్రోధ
లోభవివర్జితంబై బ్రాహ్మణనిండకనీచదురాచారమిధ్యావాదిపరద్రవ్యాంగనాప

హరణాసక్తాగమ్యాగమనరతసంభాషణంబు మాని కేశపుని ధ్యానావాహనాది విధులఁ బూజించి ధూపదీపంబులఁ జూపి నైవేద్యంబు సల్పి నీరాజనం బొసఁగి మంత్రపుష్పం బిడి ప్రదక్షిణంబులఁ గావించి నమస్కరించి తద్వ్రతకథఁ బురోహితునివలన విని, యయ్యాచార్యునకు వందనపూర్వకంబుగా యథాశక్తి దక్షిణతోఁ గూడిన తాంబూలం బిచ్చి నిష్కలుషీకృతంబగు మనంబున రేయిని గృష్ణనామ సంకీర్తనం బొనర్చుచు జాగరణంబు జేయందగు. మఱియు దశమిని గాంధ్యపాత్ర భోజన, మాంస, మసూర, కోద్రవ, హరిమంధక, శాక, మధు, పరాన్న, మైధున, పునర్భోజనంబులను బదింటిని వర్జించి యేకాదశిని ద్యూత, క్రీడా, నిద్రా, తాంబూల, దంతధావన, పరనిందా, శ్రమస్య, స్త్రేయ, హింసా, రతి, క్రోధా సత్యంబు లను బదునెకండును బరిత్యజించి ద్వాదశిని గాంధ్యపాత్ర, వలల, తౌద్ర, తైల, మంగళ్యక, పిష్టి, షష్టిక, కామ, క్రోధాసత్యపరాన్నమైధునంబు లను బండ్రెండును వీడి యేకాదశీవ్రతంబు ముగించి ద్వాదశిపారణంబు బ్రాహ్మణ యుక్తుండై సాత్వికాహారంబు గొనందగు. వృద్ధిగనుండు నేకాదశికాక శేషించిన యేకాదశీదినంబె యుపవాసయోగ్యం బగు. మదిరాబిందుపాతంబున గంగా ఘటంబు త్యాజ్యంబగునట్లు దశమీవేదబాధితంబగు నేకాదశీదినంబు వర్జ్యంబగు నని యెఱుంగుము. ఇక నేకాదశీవ్రతాచరణ ఫలం బెట్టిదనిన,

౧౭౫

శా! అష్టాశీతి సహస్రభూసుర సుధీ ధి రాన్నప్రదానంబు జ్యోతిష్టమాది మహామహాచరణముఁ ధి దీర్ఘాటనంబుఁ శ్రుతి స్మృత్యామేయ సుకర్మధర్మకృత్యముఁ ధి వాస్వాదిసంస్థాపనం బష్టాత్పార్వలు గూడ దీని కెనయాఁ నా ? బిట్టు చచ్చింపఁగాఁ.

౧౭౬

సీ! సకల శుభప్రద ధి సర్వవ్రతంబుల, శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు సంసార బాధలఁ ధి సమయించు నేతలఁ, శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు నారోగ్య భాగ్యంబు ధి నమరుచు మందులఁ, శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు హరిభక్తి నెడఁగూర్చు ధి నతిశయయుక్తులఁ, శ్రేష్ఠమా నేకాదశీవ్రతంబు తే! ప్రలయ రాద్రాకృతిం దాల్చి! ప్రాణివయమ, బట్టి బాధించు కాలునిఁ! నెట్లఁజాలు చెయువులను శ్రేష్ఠ మేకాదశీవ్రతంబు, గాదె పంకజేక్షణలార! కాంతలార!

క! ఏకుటిలాత్ముడైనను, నేకాదశియందు నుపవసించినచో న ప్రోకాఘధరాధరముల, నేకక్షణమందుఁ గూల్చి ధి కృష్ణునిఁ జేరుఁ.

౧౭౮

క! ద్వాదశ్యేకాదశులను, శ్రీదముతుఁ దులసి సర్వ ధి జేసిన జనుఁడా వేదోదితసపథముల, మోదముతోఁ బొంది కృష్ణుఁ మోలకుఁ జేరుఁ.

౧౭౯

తే! ఈ వ్రతంబును సల్పిన ధి యెల్లజనులు, మార్తృ పక్షంబునం బదిమందిఁ దండ్రీ ప్రక్కఁ బదిమందినిఁ భార్యవై పునఁ బదిమంది నుద్ధరించునుగాదె! నుడఁతులార!

తే॥ శుక్లకృష్ణమాహేయులు సారిడి బిడుకు, పాలయందున భేదంబు వలనట్లు
శుక్లకృష్ణపక్షైకాదశులును మార్పు, లేక యొకరీతి ఫలమిచ్చు లేమలార!

తే॥ నూలుజన్మంబులందలి మేరుమంద, రసమపాపంబుల దూల రాశిగాల్పు
వహ్నిబోలె నేకాదశీ ప్రతలిలకము, వడి దహించును వైకుంఠ పదవి నిచ్చు.

క॥ విధినో యవిధినో కొలదిగ, బుధులకు ద్వాదశిని దాన ధము నిడ నదే మే
రుధరాధరతుల్యంబై, మధురిపువాసమునఁ జేర్చు మానినులారా! ౧౮౩

నీ॥ చిలువల యందున ధేనుని కైవడి, బక్షులందు గరుడ పక్షిబోలె
దేవత లందున శ్రీవిష్ణువిధమున, వర్ణంబు లందున బాపల వలె
నవనీరుహంబుల సత్వత్రతరువిధి, నాకులందు దులసి యాకు మాడ్కి
మాసంబులందున మార్గశీర్షమురీతి, వేదంబుల సామ వేదమువలె

తే॥ ప్రతములందు నేకాదశీ ప్రతము మిగుల, వన్నె కెక్కును బడివేల వత్సరములు
తపము జేసిన ఫలమిచ్చి ధన్యచరితుఁ, జేయు గావున మీరది సేయుఁడ౯.

ఆ॥ అంత వారు రాధ కని టిటుల్ దేవిరో! మున్ను దీని నెనరు మొదలుపెట్టి
ధన్యచరితులైరో తత్కథ దయతోడఁ, జెప్పు మనుడు నామె చెప్పె నిట్లు.

చ॥ తొలుతను వేల్పు లీప్రతము దూలిన రాజ్యము దిద్ది గెల్వదై
త్యులను నశింపఁజేయఁగ మ హౌద్ధరభక్తిని సల్పి రాత్మదా
యల వలనఁ ద్యజింపఁ బడి యంకిలి బొందిన లుంపకాఖ్యుఁడు
సలిపి నిజప్రభుత్వమును జక్కజయించి ముదంబు జెందెఁగా. ౧౮౪

తే॥ భూతలంబున మేటియా కేతుమంతుఁ, డనెడి భూపుండు పుత్రలాభార్థ మీప్ర
తంబు సల్పె వైశంతుఁడే తద్వీరమున, శ్రాద్ధదేవలోకస్థిత జనకుఁ గాచె.

తే॥ దేవతత్నులు బ్రాహ్మణస్త్రీకి నిట్టిప్రతము దెల్పుగ నది జేసి యా బ్రాహ్మణియును
ధనము ధాన్యము మాన్యతలనయు లలర, స్వర్గ సౌఖ్యంబు బొందె నోచానలార!

నీ॥ మఱి బుష్పదంతియు మాల్యవంతుఁడు పిశాచత వీడ నద్దాని సల్పినారో
శ్రీరామచంద్రుండు సేతుబంధము రావణాంతార్థ మెద్దాని నాచరించె
బ్రలయాంతమందు ను పర్యగణంబు సకల శుభార్థము దేని సలిపియుండె
నపురస్సృష్టివో హంతార్థమై భక్తి మేధావి యెద్దాని మిగులజేసె

తే॥ లలితనామక గంధర్వకులతిలకుఁడు, శాపమునఁ గన్న దయ్యపు యాపుమాయఁ
జేసె నది యది యేకాదశీప్రతంబు, గాదె వివిధవిధాగత కలుషహరము. ౧౮౫

చ॥ భూపుండు దీని సల్పి యల బ్రహ్మకపాలము వీడె ధుందుమా
రవిభుండు నంబరీష సగ రప్రముఖప్రభు లిద్ది జేసి మా
ధవుని నివాసమొందిరి గ దా యొక వైశ్యుఁడు జ్ఞాతిదూరుడై
యవగుణముల్ జెలంగి యది హయిగ సల్పి కృతార్థుఁడగె. ౧౮౬

౬౩ ధంగము లెన్నివచ్చినను ధ బట్టును వీడక భక్తితోడ రు
కాంగదుఁ డిట్టి సద్యోతము ధ నాచరణం బొనరించి శ్రీహరి
ప్రసంగణ మొందె నైలబిల ధ పార్థివశాపముచేతఁ గుప్తమా
త్మంగను హేమమాలి యిది ధ దాల్చి నొనర్చి కృతార్థుల గన్. ౧౮౯

తే॥ మఱి హరిశ్చంద్ర మాంధాత్యమానవేశ్వరులును నేకాదశీవ్రతమలఘువిధిని
నాచరించి యీ పృథివికిఁ నధిపు లగుచు, నేలి వైకుంఠవాసులై ధ కాలిరయ్య !

తే॥ మఱియు ముచుకుందు నల్లుఁడై ధ వఱలు శోభ
నాహ్వయుండును నీవ్రత ధ మాచరించి
చంద్రభాగయ౯ భార్యతో ధ సకలపృథివి
ధనదు బోలి పాలించు నీ ధ క్షణము వఱకు ౧౯౩

తే॥ కానఁ దిథిరాజముఁ భక్తకల్పకంబు, నయిన యేకాదశీదినంబల్పమనుచు
నెడఁ దలంపక చేయుఁడీ! ధ యింతులార! దానితోదీటుగా నే వ్రతంబు రాదు.

చ॥ అనవుడు యజ్ఞ సీతలును ధ నచ్యుతలాలస లౌచుఁ దద్వ్యోతం
బును విధిచోదితంబుగ న ధ మోఘవిధంబునఁ జేయుఁ గృష్ణఁడుఁ
నెనరున మార్గపూర్ణిమను ధ నివ్వెట జెందఁ బ్రసన్నుడై తదం
గనలను గూడి రాసము ల ధ ఖర్వముగా మెనరించె దేవరా ! ౧౯౪

శ్రీ పులిందినీ గోపికోపాభ్యాసము. శ్రీ

తే॥ మఱియు సర్వాఘహరము న ధ మానుషంబు
కృష్ణభక్తివర్ధకమును ధ గీర్తనీయ
ము నగు శ్రీపులిందజవధూ ధ పుణ్యగాథఁ
బలుకుచుంటిని వినుమయ్య ! ధ యలఘుచరిత ! ౧౯౫

తే॥ జనకరాజ ! పులిందులుఁచాలమంది, యుక్కడిండ్రయి వింధ్యాచలోపవనము
నందు నివసించి దీనులాయర్థము విడి, తేని ధనమును గసిఁ దస్కరింపఁ దొడఁగ;

౬౪ అవావకేళి ధీరుఁడు మ ధ హాబలుఁ డాధ్యుడు వింధ్యభూమిని
ర్యాహకుఁ డాకతాయలయి ధ రైని హరించెడి వారిఁ గాంచి ద్వ్య
తాహిణు లొప్ప నడ్డి శర ధ చాపకృపాణగదాదిహేతులఁ
సాహసభూషణుం డగుచు ధ సల్పె రణంబు ననంతరంబునఁ. ౧౯౬

౬౫ వారలు గొన్ని ఘస్రము ల ధ పారబలంబున నొర్చి నేర్పుతోఁ
బోరి సహింపలేక యదు ధ భూవరకంనుని కొక్కజాబునం
దీ రణకేళిగాథ లిఖ ధ యించియు నంపిరి వానిఁ గన్న యా
వీరవరుండు నొప్పి పిలి ధ పించి ప్రలంబుని నన్యశూరులఁ. ౧౯౭

- తే॥ జాబు నందలి సంగతుల్ జక్కఁ దెలిపి, పొండనంగఁ బ్రలంబాద్యభండబలులు
శత్రుభీకరవేషముల్ ధ సరగఁదాల్చి, భండనాంగణమొంది రా ధ పట్టనందు.
- సీ॥ కాటుమబ్బులఁబోలి ధ కరముభయంకర, మైనట్టి నల్లని ధ మేనుతోడ
బహుభారసముపేత ధ పటుతరాయోమయ, కాలపాశసమశృం ధ ఖలలతోడఁ
బ్రత్తికాయల మాడ్కిఁబరగుచు నెఱనిప్పు, కుంపటులను బోలుఁగ్రుడ్లతోడఁ
బగతుట గుండియల్ ధ బద్దలొనర్పఁగఁ, దగిన యఘోరము ధ ద్గరముతోడ
- తే॥ మకుట కుండల ఫణిహరఁ మండలంబు, తోడ వ్రేలాడు నాల్కలతోడ నొప్పి
యోజనద్యయోచ్చాంగంబునొంది జగమువడఁకఁజేయు వ్రలంబు నాప్రభువుగాంచి.
- ఉ॥ బెగ్గిలి వింతతోఁ గరముఁ ధ బేరు టురంబున వైది యీ యనిక
నగ్గి జయింపఁ జాల నని ధ నెంజిలి బొంది చమూసమేతుడై
మొగ్గరముం ద్యజించి రథ ధ ముక వడి నెక్కి మనోజవంబుతో
సగ్గిసముగ్గిసల్ బడుచు ధ సాగె హరింగను నేన్గుచాడ్పునక.
- ౨౦౨
- ఉ॥ ఆవిధి నట్టి వింధ్యపతి ధ యాశుగఁ బాటఁ బ్రలంబుఁ డాపులిం
దావలితోడఁ గూడుకొని ధ యామధురాపురి కేగె నంత ర
తోవిభుడైన కంసుడును ధ జూచి ముదంబున వారి నందఱక
సేవక వర్గమం దునిచెఁ ధ జెప్పిన చొప్పునఁ జేయునట్లుగాక.
- ౨౦౩
- చ॥ పడపడి వారు కామగిరి ధ పై సకుటుంబముగా వసించి రీ
యదనున రామచంద్రవర ధ మందలి శక్తిఁ బులిందిసీసతు
ల్లదవసధంబులక గలిగి ధ లక్ష్మీనిఁబోలుచు వృద్ధిఁజెందు చా
మదనసమానరూపుఁ డగు ధ మాధవునిం గని కన్నులారఁగాక.
- ౨౦౪
- తే॥ ప్రేమవిహ్వలలై తారు, కామరోగ, పీడితలయి యహర్నిశల్ విష్ణుమూర్తి
సన్నుతించుచు నుంట నాశౌరి మెచ్చి, రాసకేళుల వారి సంఘతోస పఱచె,
- ఆ॥ ఎట్టివారలకును ధ నీక్షింపఁగారాని, కృష్ణమూర్తి వారి ధ కెటుల దరిసె
నంబు నిచ్చి కోర్కి ధ నట్టులు లేకుండ, నిడెను వారిభాగ్య ధ మేమనవలె?
- ౨౦౫
- ఉ॥ ఆరయ భక్తులెప్పు డల ధ యచ్యుత పాదసరోజధూళియే
కోరుదు రంతెకాని సుర ధ కోటివిభుత్వనరప్రభుత్వ సం
సారసుఖార్థరాశిదృఢ ధ సర్వమహత్త్వమనోభవోపమా
కారములక సమీహాలను ధ గావలె మాకని కోర రోవిభూ !
- ౨౦౬

శ్రీ రమాసఖ్యాది గోపికాపాఖ్యానము. శ్రీ

- ఆ॥ లట్టి భక్తజనులనాధిక్యముక గన్న, యన్యగోపికా జనామలకధ
విన్నవించుఁ గానవినుమయ్య! బహులాశ్చ్య! ముందు గోకులంబునందు వేళ్లు.

వా! నీతివి న్యార్గద, శుక్ల, పతంగ, దివ్యవాహన, గోపేష్టులను నాట్వరు
వృషభానులు జనించిరి. అవ్వారల బిడారులందు శ్రీరమారమణవరంబుచే రమా
వైకుంఠమందలి మందయానలును, నూర్ధ్వవైకుంఠమందలి యువిదలును, శ్రీలో
కాచలమందలి చెలువలును, శ్వేతద్వీపంబునందలి నుందరులును, సముద్రజలగు
జలశేషులును, మఱియు శ్రీలక్ష్మికి సఖురాండ్రై జనపదంబుల నివసించు సతు
లును జనించి దినక్రమంబున వర్ధిల్లి జగన్మోహినులై రేయింబవలును శ్రీనందనందన
చరణారవిందంబులను ధ్యానించుచుఁ దద్దర్శనకుతూహలలై మాఘమాసవ్రతం
బాచరింప నద్వేవుండు మెచ్చి వసంతపంచమీదినంబున నా గోపికాజనంబు బరీక్ష
జేయం దలంచి,

౨౦౯

మ! పులితో ల్గట్టి శిరంబునన్ బెనుజడల్ ధ బొల్పార మానీంద్రుడై
లలిభస్మంబును బూసి దేహమున ను ధిల్లాసంబుగా వంశితో
నిలపైనున్న జనంబు లెల్లరును మో ధి హింపంగ బల్ పాడు చా
జలబాతాక్షుల వాడలందుఁ దిరుగ్గ ధ సాగ్గ విదేహప్రభూ!

౨౧౦

క! అత్తటి నత్తొయ్యలులున్, దత్తామరసాక్షుఁ గాంచి ధ తమి హెచ్చిల్లన్
హత్తించి నాస వ్రేళ్లను, జత్తురువుల మాడ్కి నిల్చి ధ చింతించి రిటుల్.

౨౧౧

నీ! ఎవ్వఁడో యీబాలుఁ ధి డిందుఁడా కాఁడతఁ, డంకంబు పీడింప ధ నడఁగుచుండు
కంఠుఁడా యీతండు ధి కాఁడా మనోభవుం, డంగహీనుండయి ధ క్రుంగుచుండు
నింద్రుఁడా యీఘనుంధెన్నటికిం గాఁడు, బ్రహ్మహత్యలవాఁడుఁదగచుచుండు
కనకగర్భుడ వీడు ధి కాఁడు విచారింప, నాతండు తాతయై ధి యదరుచుండు

తే! నికఁ దలంప వీఁడెవ్వఁడో యెఱుకపడదు, గాని మీరు యోజింపుడిఁకాంతలార!
యన్న నాసతులం గొంద ధి అన్నమిన్న, లెన్ని తిన్నగఁ దలంపు వ ధి చించి రిట్లు.

తే! మేము నెఱుంగము కాని యో ధి మెలఁతలార!

యితఁడు సతుల కాటులచేత ధి నడఁద నిఱుగ
నిల్లు విడిచి సంయమివలె ధి నిట్లు దిరుగు
చుండె నని తోఁచుచుండె మా ధి యుల్లములను.

౨౧౩

నీ! కానిచో నీతని ధి యాననచంద్రుండు, మిగులఁ దపింపఁగాఁ ధి దగునె చెపుమ!
కానిచో నీతని ధి కరకమలంబులు, తత్కమండలుఁ బట్టఁ ధి దగునె చెపుమ!
కానిచో నీతని వక్షఃకవాటంబు రు, ద్రాక్షోదులను దాల్చఁధిదగునె చెపుమ!
కానిచో నీతని ధి ఘననిభదేహంబు, తద్ద బూదిని బూయఁ ధి దగునె చెపుమ!

తే! కానిచో వీని ప్రాయంబునూసరీరి, బ్రాయముల మాటిమాటికిఁ, జేయఁదగునె
చెపుమ! కానిచో నిట్టి సుశీలు నడుగు, దమ్ములడవుల నడువంగఁ, దగునె చెపుమ!

తే॥ ఇట్టి కుట్టని విడిచియు నెటులఁ దల్లి, దండ్రులు జెల్లె లన్నలుఁదమ్ము లెరివి
బ్రతుకుచుండిరో తెలియదీ పట్టిగన్న, పరులు విడుతురే విడి వారు బ్రతుకఁగలరే?

తే॥ అందఱము చేరి మెల్లన ఁ నతనికడకుఁ, జేరి యడిగిన సరసమాఁ జెలువలార!

యనఁగ నందఱు సమ్మతమంది యతని, చెంతకుం జేరి యిట్లు పృచ్ఛించి రాన్.

చ॥ యతివర! యేరు మీరు? భవ ఁ దాహ్వాయ మెయ్యది? యేకులంబు? మీ

స్థితి యెట? వృత్తియెద్ది? మఱి ఁ సిద్ధిని నెందునఁ జెందియుంటిరో?

వితతముగా వచింపుఁ డని ఁ వేమఱు వేడితి మన్న నాతఁ డ

దృఢతమగు వాక్యభోరణిని ఁ ముగ్ధుల కిట్లులఁ బల్కె భూవరా! ౨౦౨

సీ॥ నా నివాసంబు మా ఁ నసరోవరముననే, యాహారముల్లేని ఁ యమివరుండ

నాఖ్యయా నాకు స్వ ఁ యంప్రకాశుం డల, పరమహంసదశకుఁ ఁ బరగువాడ

వర్తమానంబును ఁ భవ్యంబు భూతంబు, దప్పక చెప్పెడి ఁ గొప్పవాడ

స్తంభనమోహనో ఁ చ్ఛాటన మారణ, మంత్రపిద్యాసిద్ధి ఁ మరఁగినాడ

తే॥ మఱియు సర్వవిద్యలయం దఁమానుషమగు, నేర్పు గలిగినవాడనో నలఁతలార!

మీర లడిగిన దాని సాధారణముగఁ, జెప్పఁగలను సంశయమిందుఁ జెందవలదు.

చ॥ అనవుడు తద్వృజాంగనలు నాయతి కిట్లని రట్టులైన మా

మనముల నున్న సంగతు ల ఁ మందముగా వివరింపుడి యనఁ

విని యతఁ డించుకంత దన ఁ వీక్షణమూర్ఖమునందు వైచి యి

ట్లనియెను దల్లతాంగులకు ఁ నాదరభావనుబద్ధ బుద్ధియై. ౨౦౩

తే॥ మీ మనంబులనుండినఁకామ మధిక, గూఢమాటను జెవిచెంతఁగోర్కదీఱఁ

జెప్పఁగాఁదగుఁ గాదేని నెలవుమీర, లిడినఁ జేసెద వెల్ల డినింతులార! ౨౨౦

తే॥ అనుచు సాధినయంబుగా ఁ నట్టి వార్తఁ

గొలఁది సూచించె నటుమీఁదఁ ఁ గోమలులును

మెచ్చి యోగీశ! యెపుడు మా ఁ యిచ్చకాఁడు

రాగలఁడొ యిట కయ్యది ఁ వేగ జెపుమ! ౨౨౧

ఉ॥ నావుడు సిద్ధుఁ డిట్లనియె ఁ నవ్యసరోరుహనేత్రలార! మీ

భావము నే నెఱింగితిని ఁ బాగుగ నున్నది మీర లందఱా

శ్రీవిభు నమ్ముచుఁ గొలఁది ఁ నేపు కనుంగవ మూయుఁ డిప్పుడే

యా వసుదేవపుత్రుఁ డిట ఁ కాగతుఁ డయ్యెడి నన్న వారలుఁ. ౨౨౨

చ॥ సరియని యొప్పి శ్రీహరి న ఁ చంచలభ క్తిఁ దలంచుచుఁ గనుల్

సరగున మూసి రంత నల ఁ సారసనేత్రుఁడు వారి ప్రేమ యు

ద్ధరతను జూచి మెచ్చి దయ ఁ తో యతిరూపము వీడి తోడ్క నుం

దరుఁ డగు నందపుత్రుఁ డయి ఁ తద్వనితా సముఖంబునం దగఁ. ౨౨౩

డి! పెన్నిధిగన్న పేదవలె * వేడ్కఁ గనుంగొని వారు వేడి రా
 వెన్నుఁడు మాఘసువ్రతము * వేమఱుఁ జేయుచుఁ దన్నుగోరు నా
 యన్నులమిన్నలం గలిసి * యబ్రముగొల్పెడి రాసకేళులఁ
 గన్ననఁ దేలి తృప్తిపడెఁ * గాఁగిభులఁ మఱిఁ జూబనంబులఁ. ౨౦౪

తే! ఇటుల నమరాంగనలతోడఁ నెల్ల నురలు, క్రీడలాడిన మాడ్కి నాచేడియలను
 గూడి బృందావనిఁ హరియాడినకఠఁ, జెప్పితిని నింక విను వ్రజఃస్ర్రులకథల.

❧❧❧ దివ్యాత్రిగుణవృత్తి గోపికోపాఖ్యానము. ❧❧❧

తే! శాంతి వీతిఁజూత్రాగ్నిభుక్తాంబు పావనశ్రుత శ్రీకరవ్రజఃనాథ గోప
 తులను నుపనందు లా వ్రజఃస్థలిఁబుట్టి, బలయశోధనసుతశీలకలితులైరి.

తే! వారిభవనంబులందు శ్రీఃపరమపురుష, వరముచే దివ్యులును నదిఃవ్యులును భూమి
 గోపికలును ద్రిగుణ వృత్తి * గోపికలును, బుట్టిరో మిథిలేశ్వర ! * పుణ్యపురుష !

క! రాధాసమరూపంబును, రాధాగుణ వేషములను * రాధావృత్తిఁ
 రాధానాథ ప్రేమయు, రాధాస్నేహంబు గలిగి * ప్రబలిరి వారల్. ౨౦౫

టి! ఒక్కదినమునందుఁ * నక్కీర్తిసుందరీ, తనయ యైన రాధ, * వనజనయను
 పైని ప్రణయ కోప * మూని యారాసేశు, రాసరంగమందుఁ * బాసియేగె.

తే! అంత శ్రీకాంతుఁ డదిగనియామె కోప, మార్ప మానవతీ హృదయాపహరి
 హాలికోచిత వేషంబుఁగ్రాలఁ దోట, కేగె వారది గని రాధాకిటుల ననిరి.

మ! కరభోయా ! వ్రజసుందరీమణి ! జగ * త్కల్యాణసంధాయినీ !
 సరసుం డంబుజలోచనుం డమృతని * వ్యందాస్యఁడుఁ బాలభా
 స్కరసామ్యాంగదహాళికుండల పృథు * గ్రైవేయకావాహణో
 ద్ధరుఁడుఁ హేమపటుండు నా హరి యదే * తోతెంచె వీక్షింపుమా ! ౨౦౬

శా! ఆభీరాగరుకుంకుమాదిరసలి * ప్తాకారుడై రాసకే
 ిభాగ్యావధిలాలనుండు నయి చె * ల్మిఁ హాలికోద్ధర్షమం
 దాభోగంబును జెంద నాతఁ డల యు * ద్యానంబునఁ వంశి తో
 నాభాషాసతి మెచ్చుఁ బాడెడి నహః * యావైపునం జూడుమా ! ౨౦౭

డి! నల్లని ముంగురుల్లలిగి * నవ్యవయోన్మదఘూర్ణి తాత్కుడై
 నల్లని రూపునఁ వెలిఁగి * నాతుల ప్రీతికి మూలబంధమై
 యుల్లస ముల్లమం దలర * నొప్పిన యప్పరమేశుఁ గాంచుమా !
 నల్లలితాను రాగమునఁ * జయ్యస నాతని పొంత కేగుమా ! ౨౦౮

డి! లెమ్ము ద్రుతంబునం జనుము * లేమలచేతఁ ద్వదీయరమ్య దే
 హమ్ము నలంకరించు మల * యత్తరు గంధము పుష్పవారులఁ

ఘృమ్మను నట్లు జేయుమిఁక † గోపము వీడుము కృష్ణచంద్రు మో
దమ్మునఁ గూడి రాసములఁ † దద్దయు జేయుము రాధికాంబరో !

౨౩౪

ఉ॥ ఈసమయంబు మంచిదని † యెంచుము క్రమ్మట నిద్ది రాదు సఁ
తోసముతోడ నుండు మనఁ † దోయజలోచనయైన రాధ చే
టీసముదాయముం గలిసి † తెక్కున హోలి మహంబుఁగాంచు పే
రాసను లేచి కిన్నవిడి † యావని కేగ ననంతరంబునఁ.

౨౩౫

ప॥ పూర్వోక్తలును, దత్సఖీలలామలును, గుంకుమసంకుముదగోరోచనా
హరిద్రాగరుకస్తూరీశ్రీఖండాది రసపూరితదృతిసమేతలును, నగు నావ్రజాంగన
లంగదపాదాంగదశాంచీకంకణతాటంకహారతారాద్యాభరణంబులం దాల్చి పచ్చని
వలువల ధరించి స్వీయకోమలశోణమాస్తంబుల నాభీరారుణచూర్ణ మ్ములు గైకొని
భూనభోభాగంబులు సంధ్యారాగంబు విడంబించునట్లెడఁ జల్లి కోకిలస్వనంబుతో
పాచాలికాగీతంబుల గానం బొనర్చుచు పుల్లసరోజలోచనుండగు నల్లవకులజలధి
హల్లకప్రియుపై వసంతంబుఁ బోసి కుంకుమపటీరాగరుచూర్ణములను బలుమటు
విసరి యొక సక్కియమాడుచుఁ జనపుమీఱ డాయుచు నడుమనడుమ భయంపడుచు
నాతని నగుమొగంబును ముద్దులాడుచు యధేష్టంబుగా విహరింపుచుండ నక్కమ
లాడుండును మిక్కిలి సంతసించి యా సతీమణుల కందఱ కన్నిరూపులతో దైవారి
చూపఱులు తటిద్దులని యగ్గలంబుగ నగ్గింప రాధాదేవితోడం గూడి తదుత్స
వంబు సంపూర్ణంబుగా నడిపించి తద్ధస్తకృతాక్షనేత్రుండై స్వకీయంబగు నుత్తరీ
యంబును గుఱుతుగా నా విరిఁబోడుల కొసంగి యటనుండి వెడలి నందభవనంబున
కేగె. వెండియుఁ జతుష్పదార్థప్రదంబగు దేవకన్యాగోపికాచరితంబు వినిపించెద
వినుమని యిట్లు చెప్పందొడంగె.

౨౩౬

❧ దేవకన్యాగోపికాపాఖ్యానము. ❧

ఉ॥ క్రాలుఁగదా కుబేరసమ † రైరుచిరుండు వ్రజప్రభుండు గో
పాలుఁడు కీర్తివంతుఁడు ది † వస్త్రతినామక వీరుఁ డొక్క వే
గోలలఁ బెండ్లియాడి బుధ † కోటులు మెచ్చుఁగ ధర్మవద్ధి
మాలవదేశమేలుచు స † మస్తసుఖంబులఁ బొందుచుఁ బ్రభూ !

౨౩౭

తే॥ అతఁడు సంసారజనితపా † పాల్గినీడఁ, జాలినది ముజ్జగంబులఁ † సజ్జనసహ
వాస నౌకయ యొక్కటివలలెనంచు, విజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులచేతఁ విని కడంక.

తే॥ అఖల భార్యలఁ దోడ్కొని † యాత్మగృహము
నుండి వెడలి క్రమంబుగా † దండివైన
తీర్థములఁ గాంచి సేవించి † దివ్యమధుర
కేగి యగ్గదలి వింత లీ † ట్లించి యుచట.

౨౩౮

తే॥ గోకులంబున బుధుడు యోగ్యుండు నైన, నందభూపుడు గలఁడని నాగరకుల
వలన విని యా యశోదేశుఁడజ్జకరిగి, కనియు బృందావన శ్రీనిఁగించి యవల.

క॥ నందుని యానతిఁ గొని యా, నందముతో రమ్యయోజ ఁ నన్వయదేశం
బొందుచు బృందావనిలో, మందిర మొక్కండుగట్టి ఁ మనికి నొనర్చె. ౨౪౧

క॥ బృందిష్ఠంబగు గోష్ఠం, బందముగా నొకటి గట్టి ఁ యాతఁడు దివిష
త్సందోహాధిపువలె నా, నందముతో నుండ నిజ జ ఁ నంబులతోడక. ౨౪౨

క॥ దేవలవాక్యము చొప్పున, దేవాంగన లాత్మజలుగ ఁ దివ్యాకార
వ్యావృత్తలై పుట్టియు సిత, జైవాత్మకు పగిది బెరుగు ఁ సమయంబుమక.

క॥ మోహనరూపుండగు నా, శ్రీహరినిం గాంచి మకుటఁ ఁ జెంది వివశలై
యా హరినిం గూడుట క, వ్యాహతవిధి మాఘమాస ఁ మందలి వ్రతముక.

ఉ॥ మోదముతో నొనర్చుటకుఁ ఁ బ్రాద్దున నిద్దురలేచి భాస్కరా
ర్థోదయవేళ నా యమున ఁ యొద్దకుఁ బోయి మునింగి యందు దా
మోదర చిత్రలీలల నె ఁ హో యన నుచ్చయిఁ యిఁగి గానవి
ద్యాదయితామతల్లి కయు ఁ హర్ష ము జెందఁగఁ బాడి రయ్యెడక. ౨౪౩

తే॥ తమ్మిఁకంటి ప్రసన్నుడై తద్వృజాంగ, నలను జీరియు నిట్లనెఁజెలువలార !
యీరు కోరెడి వరమేదో యెఱుంగఁ జెపుడి, యేనొసంగెద నెంతటిదైనఁ గాని.

చ॥ హరి నుడి విన్న యా సతులు ఁ హర్షముఁ బొంది మహాత్మా ! యారయక
బరుడ వజ్రండ్ వాద్యుడవు ఁ బ్రహ్మపు మన్మథ మన్మథుండ వ
క్షురుడవు మాన్యలభ్యుడవు ఁ కారుణికుండవు భూమిభారసం
హరుడవు సర్వనాయకుడఁ ఁ నైన నినుం గను భాగ్య మబ్బెఁగా. ౨౪౪

చ॥ జలరుహనేత్ర ! మాపయినిఁ ఁ జిక్కని యిక్కటికంటె యున్నచో
జలజము బెత్తముక మురళి ఁ సంఘటిల నవహాటకాంబరం
బులు దగ మోమునక నగవు ఁ మొల్కలనెత్తఁగఁ బింఛ మొప్ప భూ
షలు సెలువార సన్నటుని ఁ చందమునక గనిపించుచుండుమీ. ౨౪౫

తే॥ ఇంతకంటెను బరవరంబెదియువలదు, శ్రీకరా ! యన్న నాతఁ డంగీకరించి
హర్షమిడుచుండె సాంఖ్యాదుఁలందలేని, శౌరిభక్తవశుడయి చెన్నారణాక్కా ?

॥ జాలంధరీగోపికోపాఖ్యానము. ॥

క॥ మఱియును జాలంధరులగు, తరుణుల చరితంబు నుడివెదక దీని వినక
బురుహార్థంబులు గలుగును, బరమును జేకూరునయ్య ! ఁ బహులాశ్వవిభూ !

తే॥ సప్తశైవలీనీతీర, సముపగతము, సర్వసంపద్యతంబు యోజనయుగాన్వి
తంబు సర్వకల్యాణప్రదంబునైన, రంగనామకపురము వెలుంగుచుండు.

- క॥ ధనధాన్యసమృద్ధులతో, ఘనుడౌ రంగోజినామ ధ కప్రభుఁ డా ప
త్రనమును బరిపాలించుచు, దనయులు మనుమలును గల్గితనరు నరేంద్రా !
- తే॥ ఆతఁడు హస్తినాపట్టణ ధ పతికి వార్షికంబుగా నూఱుకోట్లర్బు ధ దంబులైన
మోహరీల్ గట్టుచుండును సాహసాంక, జనకభూవర ! వాఁడొక్క సమయమందు.
- తే॥ వార్షికంబగు పన్ను గర్వంబుఁ జెంది, ప్రభువరుండగు ధృతరాష్ట్ర పతికిగట్ట
కుండుటే కాక యాతని దండకుఁ జని, కలిసి మాటాడకుండె నక్కారణమున.
- తే॥ హస్తినాపురనేతయు ధ నాగ్రహించి, శూరవరులైన పదివేల ధ జోదుల నల
గోపనాయకుండైన రంగోజకడకుఁ, బన్ను గొనిరండు పొండని పంప వాడు.
- చ॥ సరగునఁ బోయి సంతెలలఁ ధ దత్పతిచేతులకుం దగిల్చియున్
గరముగఁ ద్రాళ్ళతో నతనిఁ ధ గట్టి కరింద్రపురంబుఁ జేర్చి వే
చెఱుఁ బడవైచి తట్టిరి క ధ సిన్ బ్రహరించిరి కాని యాతఁ డా
కరినిగమాధినేత కొక ధ గర్వయు నియ్యు డదెట్టి దండియో.
- ౨౧౬
- ఉ॥ ఇట్టులఁ గొంతకాలము గ ధ తింపఁగ నొక్క నిశీధమందు నా
దిట్ట మహాభయంకరము ధ దీర్ఘమునౌ చెఱసాలనుండి తా
నట్టులౌ పాఠేపోయి తన ధ యింటికిఁ జేరెను ధారుణీశ్వరా !
జెట్ట లొనర్చు చేతలను ధ శేషుఁడు సైత మెఱుంగ శక్తుడే ?
- ౨౧౭
- తే॥ పిదప ధృతరాష్ట్ర డావార్త ధ వినియు మరల
నాతనిం గట్టి తెచ్చుట ధ కతిశయబల
సంయుతాక్షోహిణీత్రయ ధ సైన్యమంపె
నంత నది యొక్కగడియలో ధ నటకు నరిగి.
- ౩౧౮
- క॥ రంగపురాధీశ్వరుడౌ, రంగోజని మట్టజించు ధ రాఁగా నతఁడున్
గ్రుంగక యక్షోహిణితోఁ, బొంగుచుఁ దద్రపులతోడఁ ధ బోరఁగఁ జనుచున్.
- మత్తకోకిల॥ శాతహేతికృపాణముద్గర ధ సంచయంబును వైరిపా
దాతికావళి వైనివేయఁగఁ ధ దత్తణంబున వారు త
త్సూతరధ్యశతాంగ కేతన ధ శూరులన్ ద్రుటిలోన ని
ర్భీతిగాఁ దెగటార్చి గోపకుఁ ధ బిట్టుకట్టఁ దలంచుటన్.
- ౨౬౦
- ఆ॥ రంగపురవిభుడగు ధ రంగోజి కనుఁగొని, యుద్ధరంగము విడి ధ యునికి కేగి
లేని చలము బలముఁ బూనుచుఁ గ్రమ్మఱఁ, గొలఁది దినము లాఱి సలిపి యవల.
- ఉ॥ నాకు బలంబు లేదు మఱి ధ నమ్ముటకుం దగినట్టి సైనికా
నీకము గూడ లేదెలను ధ నేనికఁ దక్కనటంచుఁ దోడ్తనే
కాకలమొందు చేతఁగొని ధ కల్గిన వార్తల వ్రాసి దూతతోఁ
బ్రాకట దిగ్విజేత యదు ధ రాజగు కంనుని కంపె నావలన్.
- ౨౬౨

౪౧| దూత మనోజవంబున య ధు ప్రభుసన్నిధి కేగి భ క్తితో
జోతల సల్పి యిట్లనియె ధ శూరవరా ! యొక బాబు వ్రాసి మీ
చేతికి నిమ్మటంచు రిపు ధ సేనలచే వెతఁజెంది మీదు చే
యూతను గోరు రంగవగ ధ రోత్తమనాయకుఁ డంపె నన్నిటుల్. ౨౬౩

౪౨| కాపున నిట్టి బాబు గొని ధ గాలివలె జనుదెంచి మా విభు
ప్రభోవుము జాగు మానుము వి ధ రోధిభయంకరవీర ! నీవు దీ
నావనతత్పరుండవు గ ధ దా యమరాసురమానవాధి ని
రీవముగా నొనర్పవొకా ? ధ చెప్పఁగలాఁడనె నీ సమర్థతల్. ౨౬౪

౪౩| ఆకటఁ బీడఁజెందు నరుఁ ధ డన్నము జూచెడి మాడ్కి దప్పిచే
నాకులమొందుచుండు జనుఁ ధ డంబువు గాంచెడిభంగి స్తోకా
స్తోకము శారదాష్టకముఁ ధ జూచెడిరీతిఁ జకోరకంబు దో
పాకరుఁ గాంచు నట్లతఁ డ ధ జస్రము జూచెడి మీదు రాకకై. ౨౬౫

౪౪| మీరటు కేగుదెంతురను ధ మేలిమి వార్తను నాలకించిన
సూరునిఁ జూచి పద్మములు ధ శోభను బొంది ముదంబుగాంచిన
ట్లారమణుండు సారెకును ధ వార్త ము జెందఁడె ? కంసభూవరా !
శూరవరాగ్రణీ ! యనుచు ధ జోతములం బొనరింప నాతఁడు. ౨౬౬

౪౫| మానసంబున యోజించిమనుజభక్ష, కులగు కోటిదానపులతోఁగూడికొనుచు
రంగపట్టణపతి యుద్ధరంగమునకు, నేగి రంగోజిఁ గాచెడఁన నటంచు. ౨౬౭

౪౬| గోమూత్రసిందూర ధ గోరోచనా మృగ, నాభిపత్రాంచితా ధ ననముతోడ
విశ్వభయంకరవింధ్యమహీధ్రసా, మ్యాయతోచ్చాయ జేహంబుతోడ
నభ్రారవానుకా ధ ర్యదృభే శృంఖలా, క్రమబద్ధ దీప్త సా ధ దములతోడ
శత్రునాశంకర ధ చాణూరముష్టిక, శలకూటముఖ నిజ ధ సఖులతోడ

౪౭| భీకరంబగు కువలయాపీడకరిని, నెక్కి మదధారలుగ నెల ధ యేళ్ళుగాగ
గండపుటముల వెంబడిఁగాఱ వెడలి, రంగపురి కేగె రిపులతోఁగణముజేయ. ౨౬౮

౪౮| పదపడి యదుకురువీరులు, మదమునఁ గుంతత్రిశూల ధ మార్గణనిస్త్రైం
శదశములను బలుభంగులఁ, గదనంబును సల్పిరి జనకధరాధీశా ! ౨౬౯

౪౯| ల త్తటి బాణసంతమస ధ మాహవ భూమిని గ్రమ్మఁ గంఠుఁడు
గ త్తళమొందు వేసికొని ధ కాటడవి జను చిచ్చువోలెఁ బే
రెత్తిన ముద్గరంబు గొని ధ యేడ్డెఱఁ గారవసేనఁ జొచ్చి ప
ల్తుత్తునియల్ బొనర్చెఁ బవి ధ తో హరి కొండలఁ గొట్టినట్టుల. ౨౭౦

౫౦| యదువతి పదపడి పదముల, నెనురుల యరదములఁగూల్చియిభములఁ దనదా
మదకరిచేఁ ద్రొక్కించెఁ, సదమదముజేసి తురగ ధ బాలముఁ దోడ్చె. ౨౭౧

అ॥ వై రివరుల దివికిఁ ♦ బాఱవైచియుఁ దిర్గి
కొనుచుఁ బరిహసించి ♦ గొడుగు పెక్కి
యముల ఛత్రచామ ♦ రముల, నరాతుల
మూఁపులందుఁ బెట్టి ♦ మోయు మనియె. ౨౨౨

సీ॥ ఘంటికానిస్వన ♦ క్రమగజంబుల, గోటమీపెడి వ్యోమ ♦ కుత్సితండు
పశ్చిమాంఘ్రిద్వయ♦బలమున మాపులఁ, ఘనులఁ ద్రోయును గేశికర్షురుండు
సాశ్వరథంబులఁ♦హస్తంబులనుబట్టి, యట్టిటూర్ ద్రిప్పు వృహనురుండు
ముష్టిబలంబున ♦ మొనకాండ్రతలలపై, మొట్టికాయలవేయుముష్టికుండు
తే॥ మఱియు నానావిధంబులఁ ♦ మనుజభక్ష
కులగు దైత్యులు చెలరేగి ♦ కలనులోన
జంపుచుండుట మిగిలిన ♦ శత్రునైని
కులు గనుంగొని పరుగిడి ♦ రులుకుఁ జెంది. ౨౨౩

ఉ॥ ఆజి భయంకరుండయిన ♦ యా యదువీరుఁడు శత్రుసేన లా
యోజుఁ బరుంగిడఁ సలిపి ♦ యుద్ధము మాని స్వకీయనైవ్యవి
భ్రాజతుఁడౌచు దుందుభులు ♦ బల్కలు మ్రోయఁ గుటుంబయుక్తరం
గోజినిఁ గొంచు నామధుర ♦ కుంజన మిత్రులు మెచ్చ నిచ్చులఁ. ౨౨౪

చ॥ అల ధృతరాష్ట్రభూమివిభుఁ ♦ డాత్మపరాజయ మాలకించి యో
ధుల నినుమంత దూటి రిపు ♦ దుర్భర దోర్బల గర్వభంగముఁ
సలువఁగ నిశ్చయించుకొని ♦ చక్కని కాలము గుత్తెఱుంగఁగాఁ
బలుమఱు వేగులఁ బనిపి ♦ వార్తలెఱుంగుచునుండ భూవరా ! ౨౨౫

తే॥ అంతఁ గంసుండు గోకులంబుండు బర్హి,షదమ నెడిపురి రంగోజి♦యదువిభునకు
నిడఁగ నాతండు గైకొని♦యెలమితోడ, వాసమును జేసె నిజకుటుంబమునుగూడి.

తే॥ ఈరహిఁ గొన్ని దివసంబులేగ నతని, లలనలందున జాలం ధరులును హరి వ
రమునఁబుట్టి మనోజ్ఞులై ♦ విమలమతుల, గోపకులఁ బెండ్లి యాడియుఁగోర్కితోడ

తే॥ జారధర్మంబుఁ జేపట్టిచక్రపాణి, తోడ స్నేహించి రద్ధానఁ♦దోయజాత్యుఁ
డట్టి బృందా వసంబునఁనాసతులను, రాసములఁ దేల్పెఁ జైత్రికమాసమందు.

॥ సముద్రకన్యకాది గోపికోపాఖ్యానము. ॥

వ॥ మఱియు నాగోకులంబునందు శోణపురా ధీశ్వరుండును, శ్రీమంతుం
డును, ధీమంతుండును, నీలిమంతుండును, నర్థవంతుండును, బలవంతుండు నగు
నందుం డను గోపకుం డైదువేల యతివలం పెండ్లాడి యింద్రిభోగంబు లనుభవించు
చుండ నతని సతులయందు శ్రీమత్స్వమూర్తి వరంబునఁ నపాంపతి సముద్భవలగు
ముగుదలును, బృధ్వీదోహనంబునఁ జిత్రవిచిత్రోషధులును, బృథువరంబున బహ్ని

వృత్తిపుర భామిచులును, నరనారాయణమహామునివరంబున నచ్చరలును, వామ
నుని వరంబున సుతలనివాసిచులగు విలాసిచులును, శేషుని వరంబున నాగ
కన్యక లుద్భవిల్లిరి. అవ్వారలకు మహాయోగిపుంగవుం డగు దుర్వాసుం డద్భుత
మహిమోపేతంబును, వాంఛాప్రదంబును నగు యమునాపంచాంగం బను
మహామంత్రంబు నుపదేశించు దల్లతాంగులు శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థంబై నిశ్చలభక్తితో
నందనందనమహిషియగు నా కళిందనందనను బూజించి యామంత్రం బుపాసించు
దధునీశ్వరి ప్రసన్నయై యడిగిన వరంబుల వారి కొసంగె. తదుపరి మదనమోహ
నుండగు నా శ్రీకృష్ణుండు మాలతీమల్లికాపారిజాతకేతకీపద్మకువలయుముఖ
కుసుమపరిమళభరితంబును, గోకిలపుంసోకిలకోకకేకీ శుక పిక మరాళపాళి మధు
స్వనమనోహరంబును, మధుపద్మనిమధుర్గంబును, గాళిందీజలకల్లోలకోలాహల
సమాకులంబును, వసంతలలికామనోహరంబును, జిత్రవిధిత్రంబును, బవిత్రంబును
గల్యాణకరంబు నగు బృందావనంబందు మలయమారుతంబు మందగతిని వినర
గల్పవృక్షాంతికంబునం జెలంగు కదంబతరుమూలంబున నొంటిగా వ్రేతలంగూడి
మధుమాసంబునందు మోహపాశబద్ధంబును, గోపికామనోరథానురూపంబు నగు
హోలికోత్సవం భారంభించె. అంత నాయింతులా యనంతునితోఁ దత్తేలనం బొనర్చి
సంతుష్టాంతరంగలైరి. అత్తటి రాధాసహితుండగు కృష్ణుండు రతితోఁగూడు పుష్ప
బాణునిఁ దిరస్కరించుచుఁ దేజరిల్లె. వెండియు నా నాగకన్యకలు బలభద్రరూపు
డగు హరినింగూడి తదుత్సవంబు దివిజనేత్రపర్వంబుగాఁ గావించి సంతసించిగాదె?
దేవరాజబ్రహ్మర్షి వరేణ్యమర్లభుండగు నాభగవానునిగూడు చేడియల భాగధేయం
బింతింతయని చెప్పంగలమే? భూపా! పాపహరంబగు గోపికలచరితంబుల వినిపించితి.
ఇంక నీవేమి వినవలతువో తెల్పుమని యడుగ నారదునకు జనకుం డిట్లనియె.

తే! నారదా! యట్టి గోపీ జగనమున కల్ల, యనఘుడైన దుర్వాసుండఁగమునివరుండు
యమసహోదరీపంచాంగంబుమలబుద్ధి, నిచ్చెనని చెప్పితివె యెనఁనిప్పు డీవు.

శ్రీ యమునా పంచాంగము. శ్రీ

మ! సదయాంతఃకరణుండ వాచు యమునా య సౌభాగ్య పంచాంగ మె
య్యదియో దానినెటుల్ జపింపవలెనో యద్దానిచే నేఫలం
బొదవున్ మున్నిది యేరుసల్పి రను స ర్వోదంతముల్ బల్కవే!
మది యానందమహాసుధాజడధిలో మగ్నంబుగా నారదా! ౨౦౧

మ! శ్రుతులారక విని నారదుం డిటుల వా శ్రుచ్చైదమి దీని కొం
డితిహాసంబు వచించెడక వినుము భూ మీశా! యయోధ్యాపురీ
పతియన్ రాజవరుండు దివ్యధనియన్ భాహాబలాశ్వుండు స
న్మతిమంతుండును సత్ప్రవర్తకుండు నా మాంధాత నా నొప్పెడిక. ౨౦౨

ఉ॥ ఆ యనఘుండు వేటకయి యాత్మగృహంబును నీడి కానకుఁ
జాయఁగఁ జేరి తిష్ఠు చల య సౌభరినామక మాని యాశ్రమం
బాయతబృందకావనము య నందుఁ జెలంగుట గాంచి మెల్లఁగా
నాయెడ చేరి యల్లుండగు య నామునికి నతిజేసి యిట్లనె.

౨౮౩

శా॥ మానీ ! నీవు పరావరజ్ఞుడ నసా య మాన్యుండ వారుండ వ
జ్ఞానాంధాన్విత లోకభాస్కరుడవో య జూత ! యీవిప్పు డె
ద్దాన రాజ్యసుఖంబులక జెలగి యీ య దైత్యుని సారూప్యము
సానందంబుగఁ జెందఁ జాలుదునో నా య కద్దాని వాక్రువ్యమా !

౨౮౪

క॥ అనవుడు సౌరభి యిట్లనె, వినతారక లెంతకాల య మెసఁగెడినో యం
దనుకను రాజ్యంబిడి తుద, వనమాలినిఁ జేర్చు యమున య పంచాంగంబే.

క॥ వినరించెద నని వినుమా, స్తవ పటల సహస్రనామ య సరణి కవచముల్
గవిసిన నది పంచాంగ మని విబుధు లనుచుందురు తర య ణికులశశాంకా !

తే॥ అనఁగ మాంధాత క్రమ్యుత్థానడిగె నిట్లు, సౌభరి ! యమునా కవచంబుఁ దెలుపు
మది యనుష్ఠింతు భ క్తితోననఁగ మువియు, మఱియు నిట్లనె నతనికోమానవేంద్ర !

తే॥ సర్వరత్నాకరంబును సకలశుభద, మైన శాళింది కవచంబున నెద వినుమ !

యగ్రజండు చతుర్భుజనభువన, స్వందనస్థను శ్యామను యమునఁ దలచి.

తే॥ కైవలిని యందు వేకువకంబులక మాడి, సిగను ముడిచియుఁ బూర్వదిక్కుగఁ గుశాన
నమునఁ గూర్చుండి సంధ్య సుక్రమముగాను, సల్పి యమునాకవచమిద్ది చదువనగును

యమునా కవచము

నీ॥ మా॥ యమునా స్రవంతి శీర్షమును రక్షించుత, కృష్ణ కన్నులను రక్షించుగార
శ్యామయు భూదేశ య మోముత నాసికక, స్వర్ణవాసినియు గా య పాడుగార
దాడల రక్షించు య తక మోదరూపిణి, హృది మహానదియు ర య ష్టించుగార
జక్రివామాంసజ య శ్రవణముల్ ప్రోచుత, గాళింది యధరముల్ య గాచుగార
రవిసుత చిబుకంబు య రక్షించుతక యమ, భగిని కంధరము గా య పాడుగార
కృష్ణ ప్రయాంగన య పృష్ఠంబు ప్రోచుతక, భుజములక దటినియుఁ బ్రోచుగార
నూరుపుల్ రంభోరు య వోముతక జానుపుల్, పాదభేదినియుఁ గా య పాడుగార
ఘటికలక ప్రోచుత య గోర్కి రాసేశ్వరి, కలుషహరిణి కాల్లఁ య గాచుగార
సంతర్పహిరథోర్ధ్వ య హరిదుపదిశలక బ్ర, పూర్ణతమప్రియ య ప్రోచుగార

తే॥ సర్వదా సర్వథా సర్వసమచుములను, జక్కఁగాఁ బ్రోచుగావుత సకలలోక
మాత మాతల్లి మాకిటక బ్రీతితోఁ బ్ర, సన్నయై మొక్కులం గొని సాకుగార.

క॥ ఇది యమునాకవచంబును, బదిమాటులు బరమభక్తి య బ్రయించిన య
ట్రినందు య ధరను స, గిది ధనియై పతిలి కడనుఁ య గేవలమందుక. ౨౮౦

తే! బలియు బుద్ధిమంతుడు నైన ధ్రువహారి
నియతితో మితాశనుడయి ధ్రువము మూడు
జరుగునందాఁడ దీనిని ధ్రువ నాథఁ
డఖిల రాజ్యాధిపత్యంబు ధ్రువంధర గలఁడు.

౨౯౨

తే! మూడు నెలలలో నిశ్చలబుద్ధి నిద్రి, నూటపదితడవలు మంచితోచునందుఁ
జేరి చదివిన వానికి ధ్రువగాని, విషయ మేదియు నుండదో విమలచరిత! ౨౯౩

తే! ఎవఁడు ప్రాద్దున మేల్కొంచి ధ్రువదర్శనాదికారణముగ దీని ధ్రువకథ క్తిఁ
జదువునో యాతఁ డైహిక సౌఖ్యములను, జెంది గోలోకమున జేగి చెన్నుమీఱు.

తే! లనఁగ మాంభాత యిట్లనె ధ్రువమునయొక్క
సర్వసిద్ధికరంబగు ధ్రువము బలుకు
సాధరీ! యన్న నాథఁడా ధ్రువ విభునకు
ధ్రువము నుడువంగఁ దొడఁగెనో ధ్రువకరాజ!

౨౯౪

ధ్రువ ధ్రువనాస్తోత్రము. ౧౧

తే! పద్మనాభవామాంససంభవకుఁ గొల్పు, కృష్ణకౌఠకుజోతంబు శ్రీకృష్ణరూపి
నికి జోహారువు కాలింది ధ్రువనిధికి, జాగిలికా భక్తితోడత ధ్రువచుంటి.

క! సిలుగు సుజనులకుఁ గూర్చెడి, తులువలు కాముకులునైన ధ్రువములు త్వద్భ
క్తులుగానైరే వారిని, సలలితమతి సాకు నీకు ధ్రువసద్వద బ్రణతుల్. ౨౯౫

తే! కృష్ణ! కృష్ణస్వరూపపు పృథుతరంగ, ములను గూర్చావతారుఁడు సెలఁగుచుండు
బ్రలయమునమత్స్యము రివై నిలుతువుప్రతి, బిందువందుగోవిందుఁడు సెలఁగుచుండు

క! అమ్మా! దేవపురుల్ యథాయథలుగా ధ్రువజ్ఞోద్భవాండంబు ఖం
డమ్ముల్ గాఁగ గిరింద్రభూమిరుహకు ధ్రువశ్రేణిదుర్గోరుకూ
లమ్ముల్ గూల జవంబునక విరజ ను ధ్రువంఘించి లోకమ్ముఁ బూ
తమ్ముక్ సల్పుచుఁ బాఱుచుంటి వినె జో ధ్రువ నీకు లీలావతి!

౨౯౬

క! పుల్లభాయతనేత్ర వామభుజసం ధ్రువ! విభూతిశ్వరీ!

తల్లీ! గోపకగోపికాసురభవ ధ్రువశ్రేణిసంరక్షణ

భ్యుల్లాసా! యరవిందమిత్ర తనయా! ధ్రువ! జగన్మోహిని!

కల్లోలాకర! మేఘవర్ణ రుచిరా! ధ్రువ! కావించు నీకంజలుల్.

౩౦౦

ఉ! జీవనజోత్పలాది బహు చిత్రసుమంబులఁ జూత నారితే

భావనిజంబులక మిగుల ధ్రువము గూర్చెడి తీవెలక బ్రహ్మ

దావహమైన కుంజముల ధ్రువము జెందెడి బృందకావని

తీవి దలిర్పఁ జేరుచుఁ గ ధ్రువ! మెచ్చెడి నిన్నుఁ గొత్తెదగా.

౩౦౦

సీ॥ కోవిదమర్లభ ! ♦ గోలోకమున నీవె, యుత్తమవై సత ♦ ముందువమ్మ !
 బాధాకరంబులొ ♦ పాపాఖువులకెల్ల, దర్శికరంబవై ♦ తనరితమ్మ !
 గోవిందసంగత ♦ గోపకగోపికా, కుర్దనకలితవై ♦ కుదిరితమ్మ !
 జలలోలకల్లోల ! ♦ సంచయ కోలాహ,లాంచితవై లలి ♦ నలరితమ్మ !

ఆ॥ సకలజగములందుఁసౌందర్యవతివమ్మ !, సునుతినినుతవమ్మ ! విమలరూప
 వమ్మ ! యాదిదేవుఁనర్థాంగివో యమ్మ !, నిన్ను నమ్మియుంటి నన్నుఁ బ్రోచు.

క॥ యమునా నామముఁ దాల్చితి, నమరులు మీపేరుఁ దలఁచి యఘనగములఁ జూ
 ర్ణము గావించురు తల్లీ !, యమధగిసీ ! భక్తి నిన్నుఁ నారాధింతుఁ. 3౭3

ఆ॥ నీకు నన్నయైన ♦ యా కృతాంతండును, నిన్ను దలఁచనట్టి ♦ నీచజనుల
 సరగఁ గొట్టగఁ బ్రచండనాముండయి, దండముఁ గొని పురినిఁ మెండు దిగుగు.

తే॥ విషయకూపములఁ బడి వెతలఁ గుడిచి, వేమఱుక విసువొందెడి వెఱ్ఱుల పయి
 నీ కటాక్షరజ్జవు బడ్డ ♦ నిముసముననె, లేచి వారు కేవలమును ♦ జూచుచుండు.

తే॥ శ్రీవిరాఘ్నార్చి విస్తృత ♦ శీర్షమందు, వేణిరూపకమాలగా ♦ వెలుఁగుచుంటి
 వమ్మ ! నీగుణమందు నాఁవంతయేని, శేషుఁడుక వర్ణనంబునుఁ జేయఁగలఁడె ?

తే॥ ఇట్టి నీవు కృపామతిఁ నెచట నెచట, బాటుచుండువో యందండుఁవలలు నరుల
 భాగ్యమేమని చెప్పనొభానుతనయ !, మోడ్పులొనరింతుఁ గైకొనిఁ ప్రోవవమ్మ !

తే॥ ఇట్టి యమునాస్తవంబునుఁ నేజనుండు, వేకువను లేచి పూర్వోక్తవిధిగ భక్తి
 జనువునో వాఁడు జగతికిఁ సాఖ్యమొసఁగి, భోగములఁ బొంది గోలోకమునకు నరుగు.

❧ యమునా పటల పద్ధతులు. ❧

వ॥ అనపుడు మాంధాత యానందించి మహాత్మా ! యనుగ్రహించి కామ
 ప్రసంబులగు కాళిందీపటల పద్ధతులను బోధింపవేడితి నన నమ్మునివరుండు
 విని జనవరా ! తద్యమునాపటలంబున కాదియందుఁ బ్రణవంబునుజేర్చి మాయా
 బీజం బుద్ధరించి రమాబీజం బనుసంధించి కాళిందీదేవి యనుదానిని జతుర్థ్యం
 తంబుగాఁ జేసి దానికి నమశ్శబ్దంబు గూర్చిన మహామంత్రంబగు. తస్మంత్రం జేకా
 దశలక్షౌవృత్తులు జపించిన సిద్ధించి. వాంఛాప్రదంబగు శుభకరంబగు నొక్క
 సింహాసనంబున షోడశదళపద్మంబును వేసి మధ్యభాగంబునఁ గర్ణికను జిత్రించి
 యమునాసహితుండగు శ్రీకృష్ణుని మనోహరంబుగా లిఖించి పూర్వోక్తకమలంబు
 నందలి షోడశదళంబులందు గంగా, విరజా, కృష్ణా, చంద్రభాగా, సరస్వతీ,
 గోమతీ, కాశికీ, వేణీ, సింధు, గోదావరీ, వేదస్మృతీ, వేత్రవతీ, శతద్రు, సరయూ,
 ఋషికుల్యా, కకుద్మిను లను నదులను వేటువేటుగాఁ దత్తన్నామమంత్రంబులతో
 షోడశోపచారంబుల నర్పించి క్రమంబుగా దిక్పతుష్టయంబునను బృందావన,
 గోవర్ధన, బృందా, తులసీ, దేవతలను స్థాపించి, యా మంత్రనామంబులతోఁ

బూజించి భగవతియుఁ గళిందనందియు, సూర్యసంజాతయు, యమభగినియు, క్రీకృష్ణ ప్రియయు, యూధీభూతయు నగు యమునకొఱకని మాటిమాటికి నుచ్చరించుచు నావాహనాద్యపచారంబులం గావించి పైనిఁ దెలిపిన మహామంత్రంబు జపింపందగు. ఇఁకఁ దత్పద్ధతి యెట్టిదనిన తన్మంత్రపురశ్చరణంబు సిద్ధించునందాఁక బ్రహ్మచారియై మౌనంబుఁ దాల్చి యవభోజియుఁగాని పర్ణాశనుండుగాని యై నేలఁ బరుండి యింద్రియంబులను జయించి కామక్రోధాదులఁ దూరీకరించి సమద్గుండగు దేశికుని నేర్పాటుజేసికొని తదాజ్ఞానుసారంబుగా బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబున మేల్కొంచి యమునను సన్నుతించి కాల్యంబులం దీర్చి యరుణోదయంబున నద్యాదులందు స్నానం బొనరించి నిత్యంబులగు జపతపంబులఁ నిర్వర్తించి తన్మంత్రం బనుష్ఠింపందగు. మధ్యాహ్నంబగుడు సంధ్యావందనం బొనర్చి నియమ పూర్వకంబుగా నుండందగు. తన్మంత్రపురశ్చరణసమాప్త సమయంబునం బుత్ర వంతులగు దశలక్షబ్రాహ్మణులను గంధపుష్పాక్షతాదులతోఁ బూజించి షడ్రసోపేతంబగు మధురాన్నం బిడి జాంబూనదపాత్రాంబరాభరణ దక్షిణల నొసంగి సంతుష్టులం జేయందగు. ఇట్లాచరించిన నామంత్రంబు సిద్ధించి బుద్ధిగతాభీష్టంబులను సిద్ధింపఁ జేయు. సందియ మావంతయు లేదు. నీవు ననుష్ఠించి సర్వసుఖంబులఁ బొందు మని యుపదేశింప నారాజవరుండు,

౩౦౯

౮! అరుసమొంది ధీర ! † యమునా సహస్రనా, మనుతిగూడఁజెప్పి మనమువొంగఁ జేయ వేఁడిలి నన † నాయోగి వర్యుండు, వలుకఁ దొడఁగె నిట్లు † పార్థివేంద్ర !

౯! భూరమణా ! యీమంత్రంబునకు సౌభరిమహర్షి యు, యమునదేవతయు ననుష్ఠాపించునందును, మాయాబీజము కీలకంబును, రమాబీజంబు శక్తియుగలదు. ఈనామస్తోత్రంబుఁ బఠించుటకు ముందుగా “ శ్యామామంభోజసేత్రం ” అను దానితో ధ్యానంబొనరించి “ కాళింది ” యను నామంబుమొదలు “ సర్వతీర్థాధి దేవత ” యను నామంబువఱకుంగల వేయినామంబులఁ సక్రమంబుగాఁ జదువనగు. ఇట్టి స్తోత్రం బొకమాటు సల్పినవాని గృహంబునందుఁ జౌర్యంబును, రెండుసారులు జదివిన వాని కెట్టి ప్రదేశంబున నైనను జోరవ్యాఘాదిభయంబులు గలుగనేరవు. శుద్ధద్వితీయయం దిద్దానిని బ్రారంభించి పూర్ణిమలోపలఁ బదితడవలు వఠించిన రోగి రోగంబునుండియు, బద్ధుడు బంధనంబునుండియు విముక్తు లగుదురు. గర్భిణి సుకుమారునిం గాంచు. విద్యార్థి సకలవిద్యలందుఁ గుశలియగు. మోహనస్తంభ నోచ్చాటనఘాతనశోషణదీపనోన్మాదనతాపననిధిదర్శనవశీకరణంబులందు నేర్పును మనోగతంబులగు నిష్టంబులను సిద్ధింపఁ జేయు. దీనిని విధివిధానంబుగాఁ బారాయణం బొనరించిన బ్రాహ్మణుండు బ్రహ్మవర్చస్వియు, రాజన్యండు సర్వరాజ్యాధి పతియు, వైశ్యుండు ధనాధిపతియు నగు. ఇది బ్రాహ్మణముఖంబుగాఁ దన్మహి

మంబు వినిన శూద్రుండును నిర్మలుండై మోక్షార్హుండగు. నిత్యంబును భగవత్సూ
జాకాలంబున నిద్రి చదివినవాఁ డుదకంబునం దరవిందంబు వొందియు నీరంటనట్లు
సంసారమం దుండియుఁ దజ్జనితపాపంబు నంటఁడు. ఇది యొక సంవత్సరంబువఱకు
నూరుమాఱులు ప్రత్యహంబుఁ జదివిన సప్తద్వీపవలయితంబగు నిష్కేదిని నేకచ్ఛ
త్రాధిపతియై పరిసాలించుననుట కనుమానంబులేదు. నిష్కామియై యెవఁడిది చదు
వునో వాఁడు పురుషార్థంబులంబొంది జగతిం బేరొంది జీవన్ముక్తుండగు. మఱియు నిది
సావధానంబుగాఁ జదివిన వా రఖిలసుఖంబులం గాంచి యంతిమంబున గోలోకంబున
కరుగఁగలరని పలుక నా మాంధాత యాలించి యలరి మునికి నతులిడి నిజరాజధాని
యగు నయోధ్యాపురంబున కేగఁ గాదె! యింకను నీవేమి వినవలతువో తెలుపు
మని యడుగ జనకుండు నారదున కిట్లనియె.

3౧౧

తే॥ పుణ్యవశమున గోకులం ధ ఋన జనించి, నట్టి సుదతుల గాథల ధ నల్ల యర్క
పుత్రి పంచాంగముఁ వింటిభూసుర! మఱి, గృహ్యఁడందేమి సేసెనో యెఱుంగఁ జెప్పుమ!

శ్రీ పృథ్వీరాజున వధ. శ్రీ

ఉ॥ నారదుఁ డద్ది వించు జన ధ నాథున కిట్లనె నొక్క వేళలో
శ్రీరమణుండు భ్రాతయగు ధ సీరిని గూడుచు గోసమూహముల్
బారులు గట్టి నేత్రయుగ ధ పర్వముగాఁ జనఁ ద్రోలు చల్ల భాం
డీర వనంబుఁ జేరి యట ధ వీవిగనుండెడి నొక్కచోటునఁ.

3౧౩

తే॥ గోవులను మేయఁ ద్రోలియుఁ ధ గోఁడకాండ్రఁ
గలసి వాహ్యవాహక రూప ధ లలితకే?
నాడుచుండెను కంసుచే ధ సంపఁబడిన
యల ప్రలంబ నిశాచరుఁ ధ డట్టితఱిని.

3౧౪

ఉ॥ గోపకబాలకుం డగుచుఁ ధ గుర్గనలాలనులైన వారితో
శ్రీపతి చూచుచుండఁగనె ధ చేరి ముదంబున నాడుచుండె నీ
రూ పల గోపబాలకు లె ధ టుంగక పోయి రనంతరంబునం
దా పురుషోత్తముండు గని ధ యందట కయ్యది దెల్పె నత్తఱి.

3౧౫

అ॥ ఆటలందుగల్చి ధ నట్టి నీలాంబరు, నోడినట్టి కుట్టఁ ధ డొకఁడు గూడఁ
బందెమేసికొన్న ధ భంగి మోయఁగలేక, యుంటఁగను ప్రలంబుఁ ధ డొప్పికడఁ.

ఉ॥ సీరిని స్వాంసలాంసమునఁ ధ జేకొని వైసమొనర్చి యట్టి భాం
డీర వనంబు నుండియు వ ధ డిక్ యమునాతటిసీతలంబునఁ
జేరిచి యందునుండి మఱి ధ జెల్వగు శ్రీమధురాపురంబునఁ
జేరుట కుద్యమించు తఱి ధ సీరి గనుంగొని యాక్షణంబునఁ.

3౧౬

చ॥ ఘనసమమైన రూప మధి ♦ కంబుగఁ దాల్చి ధరాధరేన్ద్రు మా
 డ్దీని బహుదుర్గముండయి త ♦ టిత్సహితాభ గత ప్రపూర్ణచం
 ద్రునివలె దైత్యపృష్ఠమునఁ ♦ దోచి వెలుంగఁ దొడంగె దీప్తి దీ
 ప్తనవమణి ప్రకాశిత ను ♦ వర్ణమయాభగణంబుల మణి. 3౧౮

ఉ॥ చండపరాక్రముం డయిన ♦ చక్రి సహజాదరుఁ డాప్రలంబుఁ దు
 ద్దండభయంకరుం డగుటఁ ♦ దాఁ గని వేగమ నానిఁ బట్టి యా
 కొండలఁగొట్టు నింద్రువలె ♦ గ్రుద్ది శిరంబును జెండివైచె బ
 ల్లిండిగఁ బూలవాన విబు ♦ ధ ప్రతతుల్ గురియంగ భూపరా ! 3౧౯

ఉ॥ అంతట నాని జోతియును ♦ నా బలరామునిలో లయించె న
 త్యంత జయధ్వనుల్ దివిని ♦ ధాత్రిని నిండె వరేంద్ర ! యన్న భూ
 కాంతుఁడు దిర్ఘియిట్లు పలు ♦ కం దొడఁగె మఱి వాని పూర్వ జ
 న్మాంతర పుణ్యగాఢను ద ♦ యామతి నాకు నచింపవే సుధీ ! 3౨౦

శ్లో॥ ప్రలంబాసుర పూర్వజ స్త వృత్తాంతము. శ్లో॥

చ॥ సురముని తిర్గి యిట్లనె య ♦ శోధన ! తొల్లఁ గుజేరుఁ డిందు శే
 ఖర పదపద్మపూజకు స్వ ♦ కంబగు చైత్రరథంబు నందునఁ
 విరులను రక్షసేయఁగఁ బ్ర ♦ వీణతఁ గాంచిన యక్షవద్యులఁ
 వఱలఁ నొనర్ప నాభటులు ♦ భద్రముగా గనుచుండి రింతలో. 3౨౧

తే॥ ఒక్క దినమందు నేర్పరి ♦ హూహు వనెడి, వానికొడుకును శ్రీహరి ♦ భక్తవద్యుఁ
 డునకు విజయుఁడఁ గంధర్వ ♦ జనుఁడు హరిని, వేణువీణగళంబులఁ ♦ వీధి వీధి.

ఉ॥ స్తోత్రముఁ జేయుచుఁ ధనదు ♦ తోటను నెవ్వరెఱుంగ నట్లుగా
 నాత్రముతోడఁ జొచ్చి విరు ♦ లన్నిటిఁ దిన్నగఁ గోసికొంచు నే
 మాత్రపు సద్దులేని యటు ♦ మంచివడి జనె సంతదాని నా
 చైత్రరథేశ్వరుండు గని ♦ చాల విచారముఁబొంది కిన్కతో. 3౨3

చ॥ అరరె ! యిటుల్ మదీయ వన ♦ మందునఁ జేరి సుమంబు లన్నిటిఁ
 బారిఁ బారిఁ గోసి కైకొనుచుఁ ♦ బోయె నెటో యల జెక్కరీఁడు త
 న్నర సుర యక్ష కిన్నర గ ♦ ఇస్థితుడైన ఘనుండునైన ను
 ధ్ధరమగు నాదు శాపమునఁ ♦ దోడ్తనె రక్కసుఁ డాచుఁ బుట్టుత. 3౨౪

చ॥ అని శపియించె దద్విధిని ♦ నా విజయుండు నిశాట రూపముఁ
 దనకు ఘటిల్లుచుండుట న ♦ చాటునఁ గాంచి యకృత్యమెంచి తో
 డ్తనె యల గుహ్య కేశ్వరుని ♦ చాపునకుం జని తత్పదంబులఁ
 వినయ విధేయతల్ గలిగి ♦ వేమఱు మ్రొక్కి నుతించి యిట్లనె. 3౨౫

తే॥ తప్పుఁ బారపాలుచే నిట్లు ధావకోప, వనము నందునఁ జేసితి ధనద ! నను
రాక్షసాకృతితో ధర్మఁ బ్రతుకఁజాలఁ, గాన మన్నించి ప్రోవుము కరుణతోడ

తే॥ అనఁగ నా నరవాహనుఁ డభిమతించి, ద్వాపరాంతము నందున ధానుదేవు
నన్నయా బల భద్రుని హస్తములను, శాపముక్తుడ నగుదువో సరసహృదయ!

తే॥ అనుచుఁ గరుణించె దత్తుక్తి ధా విజయుఁడు,

దైత్యుడై ప్రలంబాఖ్యతోఁ ధరణిబుట్టి
యచ్యుతాగ్రజ హస్త సం హతుల శాప
ముక్తుడై పరమొందె నో పుణ్యపురుష !

3౨౮

కృష్ణుండు దావాగ్ని ని మ్రింగి గోపకులను రక్షించుట.

తే॥ పిదపఁ శేఖిలాలసులగుఁపిల్లవాండ్రు, ఘాన లోభంబునన్ ముంజశాసనమున
కరిగి మేసెడి నాత్మీయ సురభి తతుల, ద్రోలుకొని రాఁగఁ దేకున తోడఁనేగి.

సీ॥ మన్మథ దేవుని మన్ననఁ గల్పుము, క్కంటిదా మూడవ కన్ననంగ
భగ్గుభగ్గునమండి యెగ్గుల మిక్కిలి, కలిగించెడి బడబా నల మనంగ
సంభోధిమంధన మందు నొక్కుమ్మడి, బైలుదేరిన విష జ్వాల లనఁగ
సర్వలోకంబుల క్షణములోన దహించు, ప్రలయ కాలాభీల వహ్ని యనఁగ

తే॥ ఘోర భీకర మైనట్టి కారుచిచ్చు, పుట్టి తన్మహారణ్యంబుఁ జాటుముట్టి
కాల్చుచుండుటఁ గనుఁగొనికాతరులయి, యేమితోచక యెలుగెత్తియిటుల ననిరి.

మ॥ అదిగో దావము చిట్టటార్భటులతో నంతంతకుఁ మమ్ములన్

గదియన్ సాగె భ్రతోరుకొన్తుభమణీ ! త్మారాజచూడామణీ !

త్రిదివేశ్వరరక్షణప్రియమణీ ! దీనాచి చింతామణీ !

స్వదయార్థాఘభుజంగారుడమణీ ! చక్రాదిపాణీ ! గుణీ !

3౩౧

తే॥ కృష్ణ! కృష్ణ! కృపాకరా! కీర్తనీయ! మమ్ము దావాగ్ని కసితోడఁమంటఁ గలుప
వచ్చెడిని నిన్నుశరణంబుఁజొచ్చుచుంటి, మయ్య! చయ్యన రక్షింపుమియ్యదనుకన.

చ॥ అనఁ గరుణాశువుం డయిన యచ్యుతుఁ డిట్లనె నన్నలార ! మీ

మనముల భీతి వీడి యొక మాటు కనుంగవ మూయుడి ! యన

న్విని యల గోపబాలురు స్వ నేత్ర యుగంబును మూసి రంత నా

వనజదళాయతేక్షణుఁడు వహ్ని దహించెడి చోటు జేరుచున్.

3౩౩

చ॥ జలమును గ్రోలు పోలికను సాదపు ముద్దను మ్రింగు భంగిగా

వలయముగా దహించెడి ద వంబు గుటుక్కున మ్రింగె నింగి వే

ల్పులు దమవ్రేళ్ల నాసికల మోపి విచిత్రము బొందుచుండ మి

త్రులు నులు కాత్మల విడిచి తోషముఁజొంద బలుండు మెచ్చుగాన్. 3౩౪

ను! తరువాత మునివర్యుడైన హరి యా ధావంబుఁ బోకార్చిత
త్సరభివ్యూహకగోపబాలకులతో ధూర్జాత్మజాతీరభా
సురభాండీరమహావనస్థపృథులా శోకాటవిం జేరి సం
బరమొండెక జనకా! మహాత్ములకు నే ధావంబు సిద్ధింపదే? 33గ

ఉ! అందున గోపబాలకులు ధావంబు దప్పిచి బీడఁ బొంది బ
ల్లిండి బలాన్వితాచ్యుతుని లెస్సగ నందనమూల బొనర్చి తా
రందరు జేరి వేడి యిటు లక్కట! దూపను తుత్తుచే వ్యధల్
జెంది నశింపనుంటి మిఁకఁ జెచ్చెరఁ బ్రోవును! నందనందనా! 33ఁ

తే! అంత సోకుమూలగొంగ యందుల కుర, రీకరించియు వారికి రీతిఁ బల్కె
మాధురులగు బాపలతోడఁ ముఖము నంగి, రనుఁ డొనర్చెడి నీచెంతఁ రయముతోడ.

ఉ! అచ్చటి కేగి బ్రాహ్మణుల కందఱకుఁ గిడిగిళ్ళు భక్తితోఁ
గచ్చుట సన్ని యన్న ముద కంబుల నడ్డును పొండనంగ వా
రచ్చట నుండి వైనమయి యా మునివర్యుని యజ్ఞనాటిక
జొచ్చి విధేయులై మిగుల జోత లొనర్చి వచించి రిట్టులక. 33ర

అ! విప్రవర్యులార! యప్రమేయుండగు, గోకులేశసుతుఁడు గోపబాల
కులను గూడి గోత తులఁ దమి ద్రోలు చ, శోకమనెడి వనికి సొది నచ్చె

క! ఆతఁడు నాతని భ్రాతయు, నాతనితోఁ దిరుగు లాడెడి మిత్ర
వ్రాతము లన్నోడకముల, నాతురులై రండువలన నని మీరినుడి! 3౪౦

ఉ! వారల కుయ్యినిక విని స వక్రియలక నెరవేర్చు భూసురుల్
వారికి నిట్లు వాకొనిరి బాలకులార! ముదంబుతో నిలక
వాని గాని యోదనము పట్టెడుగాని యొసంగు వీలు మా
కేరహిఁ గల్గలేదని వ చించుగఁ జింతిలుచుంటి మక్కటా! 3౪౧

ఇ! అంత వారు నిరాశులై యల సరో జాక్షు మజిక జేరుచుక
జింతాకాంతమనస్సులై యనిఁటుల్ శ్రీకృష్ణ! నీ యానతి
న్జింతాకంతయు దాటకుండ ముఖము నేమంబుతో జేయు వే
దాంతార్థప్రథితాగ్రజన్ములను మే మర్థింప నన్నాంబువుల్. 3౪౨

క! ఏమియు లేవని వాకొని, రామిఁదట మీదు దరికి ననుదెంచితి మిం
కేమిటు బ్రతుకంగలమో, యీమెయి నుడువంగవలయుఁదృష్టా గృష్టా!

ఇ! నావుడు వారికి నిట్లనె, శ్రీవిభుఁడో బాలులార! చెచ్చెర నలభూ
దేవుల భార్యల చెంతకు, నీవేళని పోయి యడిగి యిచ్చలఁ గనుడి! 3౪౩

క! ఈరడవకు నామాటను, బ్రీతిగ విని పొండనంగఁ బిల్లలు మఱి యు
త్పాతోన్ములనపటుసవ, మాతలముగఁ జేయు నిక్క కరిగియు నందుక.

చ॥ చెలఁగెడి ధాత్రిదేవతల * చెల్వల మ్రొక్కుచు నమ్మలార ! గో
కులపతిపుత్రకుండు నన * కోటిసుభాకరసు దరాన్యుడు
జలదనిభుండు పుష్పకర * సామ్యునునోహరవిగ్రహుండు నా
జలజదళాయతాక్షుండు వ్ర * జన్మలితుండి వయస్యయుక్తుడై. 3౪౬

౩॥ గోవులఁ ద్రోలుకొంచు భగ * గుల్మలతాపరిపూర్ణ మా యశో
కావనిజాభిరామవని * కాగతుఁ డయ్యెను నంచునున్న మి
త్రావరితోడ తుత్తమల * నక్కిలిఁ బొందెడి దాన మీరు మా
శీవిధిసే జలాన్నముల * నిండిఁకఁ ద్రోయకుఁ డన్మదుక్తుల. 3౪౭

మ॥ అని వేడఁగ భరణీసురాంగనలు దా * మాలించి యాకుజ్జులఁ
గని యోబాలకులార ! మీరిపుడిటక * గాంతించు నన్నాంబువుల్
గొనుఁడి ! యట్టి మహామహుం గనుటకై * కోర్కుల్ ఫలింపంగ మే
మును రానెంచితి మంచు వారి కిడి ర * ప్పంబున్వ లవ్వారిగా. 3౪౮

చ॥ పదపడి బాలకుల్ సనిరి * బ్రాహ్మణభార్యలు బైలుదేరి స
మ్మదమునఁ దన్మహాటనిని * మన్మథమన్మథు సాగ్రజన్ముఁ గృ
ష్ణుఁ దనివి తీల విన్నవిధిఁ * జూచితిమం చరుసంబుఁ బొంది త
త్పదములకుఁ ననుస్మృతుల * భక్తిని బల్క తొనర్చియుండుడుకా. 3౪౯

తే॥ తమ్మికంటియుఁ గన్గొని * తన్వలార ! మీర లిటకు నేతెంచుటల్ * మేలునుమ్మి
వల్లభులతోడఁగూడి ప్రాప్తించిక నుఖములను జెంది గోలోకంబుఁబొందఁగలరు

౪॥ అని వరమిడ నతులిడి వారు నశోకవనమ్ముచుండి * త్రుటిలో నాత్మీ
యనిలయములకుఁ జనుడెం, చినఁ గని తత్ప్రియులు నెడలఁ * జింతిలి రిట్టుల్.

తే॥ సరసిజాక్షునిఁ గనిన మాతరుణిమణుల, జన్మములె సార్థకంబులు * సత్య మల్ల
కంసభయమున శౌరినిఁగనని మాదు, జన్మ మేటికిఁ గాల్పనేజగతియందు.

౫॥ పిమ్మట నందనందనుఁడు * పిల్లలు దెచ్చి యొసంగు నన్నతో
యమ్ముల మిత్రసోదరస * మన్వితుఁడై భుజియించి గోసమా
హమ్ములఁ ద్రోలుకొంచు హృద * యంగమమా నల బృందకాటవి
శమ్ముగఁ జేరె నో యుపని * షద్విపులార్థవిదగ్రణీ ! గుణీ ! 3౫౩

శ్రీకృష్ణుండు గోవకులకు వైకుంఠలోకంబు జూపుట.

౬॥ పాపహరమగు మఱి యొందు * శ్రీపతికథఁ
జెప్పుచుంటిని విను మార్య ! * శ్రీకరంబు
నఘహరంబును బరమంబు * నఖిల శుభద
మైన యేకాదశీవ్రత * మాఘతోడ. 3౫౪

౪౬. గోకులనాథుఁ డొక్కతఱిఁ * గోర్కిఁ ఫలింపఁగఁ జేసి ద్వాదశిఁ
వేకువలేచి గోపపరి * వేష్టితుఁడై యమునా ధునీమణిఁ
వీక్షను జొచ్చి క్రుంకలిడు * వేళను నప్పతిసేవకుండు త
ద్గోకులనాథు రజ్జువుల * తో బిగగట్టి మహాజవంబునఁ. 3౧౫

తే. వరుణలోకంబునకుఁ గొనిఁపాఱె నవల, గోపకులను గోలాహలమావఁజాల
నట్లు లయ్యెను బిమ్మటఁనచ్యుతుండు, వారి నూరార్చి ముట్టి యావరుణపురిని.

౪౭. పరుషమణి మదేభముల * వాజులఁ దేరులఁ గేతనంబులఁ
బరిఖల దుర్గవప్రములఁ * బత్తుల భర్తమయోరుహర్యముల్
బారిఁబారి బూదిలో గలిపి * మూలను డాగిన పాళిఁబట్టగా
నరిగెడివేళ నా వరుణుఁ * డంజలులఁ ఘటియించి యిట్లనఁ. 3౧౬

౪౮. కోపము మానుచుయ్య! యను * కూలకథంబున నుండుమయ్య! మా
యోపినయంత మీ యెడ న * నుత్తమరీతి వసించుమయ్య! మే
మీపరిఁ జేయు తప్పలను * నెంతయు నీవు శ్రమింపుమయ్య! యో
శ్రీఃపతి! నీ పదంబులకు * శీర్షముతో నతులం బొనర్చెదఁ. 3౧౭

౪౯. గోపీమకూలచోరా!, గోపీకేలీవిలోల! * గోపీనాథా!
గోపకరాజకుమారక!, గోపకవంశాబ్ధిచంద్ర! * గోపాలమణీ! 3౧౮

మత్తకోకిల! శిష్టరక్షక! దష్టశిక్షక! * చిత్రభేలనలోలుపా!
యష్టదారమనోహరా! పృథు * లాది తేయగణపియా!
యష్టమూర్తిసతప్రభావ! య * హస్కరాద్భుదతుల్య! మా
కష్టమల్ దొలగంగఁ జల్లగఁ * గాపుమా! కమలేశ్వరా! 3౧౯

౫౦. బ్రహ్మాండేశ్వరు బ్రహ్మనాథు ననఘుఁ * వందారు మందారునిఁ
బ్రాహ్మణ్యాంఘ్రిసరోజరాజివినతి * ప్రారంభ ధన్యాత్మునిఁ
బ్రహ్మానందమయ్య నిరామయుని శ్రీ * రాధామనోహరుఁ ద
ద్భ్రహ్మానిర్వచనీయుఁ గృష్ణుని నినుఁ * బ్రార్థింతు విశ్వంధరా! 3౨౦

౫౧. అని పొగడంగఁ జక్రధరుఁ * డాగ్రహమ్ము విడి నుప్రసన్నుడై
మనమున భీతి మానుము ను * మాళముగా మను మోయి పాళి! యీ
పనులికఁ జేయకుండుమని * పల్కుచు నందుని త్రాళ్ళ విప్పి తో
చ్చొని యమునాతటి వెలుగఁగోపకసన్నిధిఁ జేర్చి నంతటఁ. 3౨౧

౫౨. నందముఖంబునఁ వనజ * నాథు ప్రభావము గోపకుల్ మహా
నందము గల్గఁగా వినియు * నమ్మగఁజాలక నందనందనుఁ
దొందరతోడ డాయుచు మ * ధుస్రవదుక్తులఁ బల్కి రిట్లు గో
విందపదారవిందయుగ * వేష్టన జృంభితబంధరోపమా! 3౨౨

తే॥ నీరజాతాయతేక్షణా ! నిశ్చయముగ, నీవు భగవంతుడవే? యైననీకుఁ డెంత
యైన వైకుంఠలోకంబునఁజనుకలను, విడిచి చూపింప వినుతిఁ గావించు మిపుడు.

క॥ అంత ననంతశయానుఁడు, సంతసముం గని సగోప ధనుఁడై వైకుం
ఠాంతరదేశంబున క, త్యంతంబగు శ్రీఘృగతిని నరిగియు నటఁ దాన్. 3౬౫

సీ॥ వేయి శిరఃబులు ధవళపాదంబులు, వేయి భుజంబులు వెలుగుచుండ
శంఖంబుఁ జక్రంబు శార్ఙ్గంబు గదయును, బద్ధంబు వనమాల ధరింపి
చామరాంబోళికా చక్రతరీటకే, యూరాది భూషణుల నొప్పుచుండ
సవ్యదిశేనట్లు జక్కఁగా గావించు, పార్షదుల్ పెక్కురు వరగుచుండ

తే॥ పెక్కునూర్వుల కాంతులు వెలుగుచుండ
సురహారాదులు మ్రొక్కి సంతస్తులు నల్ప
జ్యోతిరుమండలంబున నొప్పు సింహ
వీరమున నున్న శేషుపై నెలిగె నపుడు. 3౬౬

తే॥ గోకులమునుండి వచ్చినగోపకు లతి, భయమునగ్ గుసగుసలాడినఁజలుచుంట
గాంచి పార్షదుల్లెరు కనలి దవ్వు, నందు వారిని గూర్చుండ నాజ్ఞ చేసి.

ఉ॥ ఎత్తటైన విష్ణుసభ నీరలు గాంచితిరొక్కొ? యిట్లు లు
నృత్తుల పోల్కి వాగుటలు నాయమె? యాయెడ నాల్గువేదముల్
మొత్తముగాఁ బఠేశ్వరుని ముచ్చట నెప్పు తెఱుంగరొక్కొ? నో
శ్చైత్యక యింక భక్తి నల కృష్ణుని గొల్పుడి! ముక్తిబాంధుడి! 3౬౭

తే॥ అని వచింపఁగ గోపకుల్ హర్ష మొంది
మానమును బూని తమ తమ మానసముల
కిట్లు బోధించుకొని రీర మేశ్వరుండు
దివ్యసింహాసనంబునఁ దేజరిల్లి. 3౬౮

చ॥ మనల నధఃకరించి యొక మాటయునే నృనతోడఁ బల్కు డం
దున శతధా వ్రజస్థలమె తుష్టికరంబు సుఖప్రదంబు గా
వున నీట లేచి యచ్చటికిఁ బోవఁగ నానని యెంచు వారి దో
డ్కొని వడితో రమేశ్వరుఁడు గోకులమేగ ననంతరంబునగా. 3౭౦

శ్రీ సుదర్శనోపాఖ్యానము. ౩౭౧

సీ॥ మఱియొక వేళను మణిగణాన్నాన్విత, శకటముల్ గొంచు గోపకనికరము
నవనందవరు లుప నందులు వడ్డ్యవ, భానుపుల్కదమ వసతినుండి
నక్షిపర్వంబైన యంబికావనమున, కరిగి సభృత్తులై యందు విడిసి
యందు మహావిద్య యను పేరఁ బరగెడి, భద్రకాలీదేవి బార్హతీశు

తే! భక్తితోడతః బూజించి ధ పాపతాప

హరమగు శ్రీసరస్వతీ ధ ప్రాదివీర

టమున భూదేవతలకు దా ధ నముల నొసంగి

మొక్కి మృష్టాన్నము భుజించి ధ ముచ్చటాడి.

32౦

క! అందంబగు నొకచోటున, నందఱు నినురించి రంత ధ నజగర మొండా

నందుని పాదము గఱవగ, నందుఁ డులికిపడుచు లేచి ధ నలగును పదుచు.

ఆ పాహి! పాహి! కృష్ణ! ధ పంకజలోచనా!

యేదొ కఱచె నన్ను ధ నీవు గనుము!

యంచు నెలుగునెత్తి ధ యార్వ నిద్రించిన

వారు లేచి యటకుఁ ధ బాటి చేరి.

323

క! కఱచెడి నురగముఁ గనుఁగొని, కొఱకొఱలాడుచును గఱ్ఱఁ ధ గొట్టినఁగానీ

శిరమునఁగలమణి వీడని, తెఱఁగున నది యడుఁగు విడక ధ తిరుగుచు నుండె.

క! అత్తఱి గాభియమర్దనుఁ, డత్తెఱఁగును గాంచి కసి ని ధ జాంఘ్రిని దన్న

దత్తఱి యది తదాకృతి, బొత్తుగ విడి పొంది పూర్వపున్యాకృతిని. 32౫

న! శ్రీహరినిం జేరి సాష్టాంగప్రణామంబు లాచరించి ముకుళిత కరార విందుడై స్వామీ! భక్తవత్సలా! యేచ సుదర్శనుం డను పేరంబరగు విద్యా

ధరుండను. ఒక్కసమయంబున నష్టావశ్రమహఃమునీశ్వరుం గాంచి పరిహసించితిని.

దాన నామహఃమహుండు కనలి సర్పంబు గమ్మని నాకు శాపం బిడె, అక్కతన

నిండనుకఁ డదోభిగిరూపంబున నుండి పతితపావనేత్యాదిబిరుదాంచితభవత్పద

పద్మమకరందరజకణస్పర్శనంబునఁ దచ్చాకంబు సమాప్తంబై తొల్లింటి యాపు

నాకుఁ జేకూట ధన్యుండ నైతింగాదె? ఇట్టి లోకశంకరుండవగు నిన్ను నన్నులింప

సమర్థుండనే? మన్నించి నన్ను రక్షింపు మని ప్రార్థించి సర్వోపద్రవరహితంబగు

వైకుంఠలోకంబున కేగె. అంత నందులకా నందాదిగోపకు లందఱుకాశ్చర్యానం

దంబులం బొంది యాతండు భగవంతుండే యని నిశ్చయించి పొగడుచు మరలి

ప్రణమండలంబున కేతెంచిరి.

32౬

తే! వెండి యీవేమి వినదవో! వేగఁజెపుము, యనఁగ జనకుండుమోదిల్లి! మాప్రజమున

వనరుహఃతుఁ డేలీలల! నొనరిచెనొకొ? తెలుపుమా! యనఁ మునిమణి! వలిక నిల్లు.

తే! పసిఁడిపుట్టుముతాల్పొక్కఁకట్టునంహ, నన్నతోఁగూడి స్వీయగృహంబునుండి

వెడలి యచలభాగములందుఁబిల్ల వాండ్రఁగూడి డాగురుమూఁతలొడఁదొడఁగె

శ్రీకృష్ణుండు వ్యోమారిష్టాసురులను వధించుట.

తే! అట్టిపట్టన దిట్ట మఁయార్తజంఘ, బలియు నగు వ్యోమదైత్యుండు! బైలుదేరి

గోపరూపంబు చాల్చి త ధ తుర్గనరతు, లైన గోపక బాలుర ధ నశహరించి.

తే॥ కొండబండల క్రిందుఁగాఁ జండగతిని, సారెసారెకు వచ్చుచుఁ జనుచు నున్న
తాద్రీసానువులందునభద్రపఱచు, చుట సోకుమూకలగొంగయొయ్యజూది.

ఉ॥ రక్కసునిం గరంబులఁ గ రంబుగఁ బట్టి ధరాస్థలంబుపై
నుక్కున నొక్కుపెట్టున జ యొక్తులు నిండఁగఁ బుష్పవర్ష ముల్
జక్కఁగ దేవత ల్గురియ సంగడికాండ్రును మెచ్చ నన్యుల
మృక్క ! యనంగఁ గొట్ట నతఁ దానిముసంబున నీలై భూవరా ! 3౮౧

ఆ॥ లంత వాని జోతి యఖిలదిక్కులయందు, వెలిఁగి చక్రిలోన విలయమొందె
ననఁగ జనకుఁడోమ హర్షి ! తత్ప్రేక్షన, జన్మచరిత మెఱుఁగ సుప్తపఱచు.

క॥ నావుడు ముని యనె నాతఁడు, భూవర ! భీమరథనామ భూషితుఁడు మే
ధావియు, యజ్ఞయు, ధని బలి, శ్రీవిభు భక్తుండు నగుచుఁ జెలఁగెను గాళిగ.

ఉ॥ ఆతఁడు రాజ్యచాలనము నందఱు నొనని మెచ్చఁ జేసి ని
ర్భీతిని బట్టభద్రునిగఁ బ్రెగ్గడయైన కుమారు నల్పి పృ
తౌతత దివ్యమైన మల యూదికి నేగియు లక్షవర్ష ముల్
బ్రాఁతిగ నిల్పి శ్రీధరుఁ డ పం బొనరించెను తత్త ణంబునఁ. 3౮౨

తే॥ మునివరుఁడగు పుల స్త్యుఁడుముచ్చటపడి, ఛాత్రబృందంబుతోఁగూడిచనఁగనట్టి
భీమరథరాజు లేవక వినతులిడక, గర్వియై యుంటఁ గనుఁగొనికరము గనలి.

క॥ దనుజుఁడవగుమని శాపంబు నొసంగెను నంత నట్టి భూమీధవుఁడా
మునిపదములపైఁ బడి శరణునుజెందఁ బుల స్త్యముని కనుంగొని దయతోఁ.

తే॥ ద్వాపరాంతమునందునప్రజములోనఁ, జుక్రి యుదయుంచు దద్భుజశక్తిచేత
శాపముక్తుఁడవై నీవు శౌరియంచు, లీననుయ్యెద వో నుధి మానసియ !

తే॥ అని వచించెను బిమ్మటనాతఁ డట్లై, మయనిశాచరపుత్రుఁడై మహిసిబుట్టి
ప్రజమునందున శ్రీహరి బాహుశక్తిచేత గిట్టి పరేశ్వరుఁ డ జేరె జనక !

ఉ॥ వెండియు నిల్లె యొక్కతఱి విశ్వభయంకరుఁ డాయతాంగుఁడు
జండపరాక్రముండు దను జప్రముఖుఁ డతికుత్సితుఁ డరి
ష్టుండనువాఁడు గోపకశి శుప్రకరంబునఁ జేరి రోదసి
నిండి క్రతిధ్వనింకఁగ న నేకవిధంబుల బొబ్బరించుచుఁ. 3౮౩

తే॥ శృంగములతోడ గిరుల మఱిహీస్థలమనఁ, గూల్చి తరువుల నన్నిటిఁగోడుపఱచు
చుంట గో గోపగోపికలోర్వలేక, భయమునఁ గాల్కొలందిగఁబాటి రవల.

చ॥ సభయుల నాత్మమిత్రులను శౌరి కనుంగొని భీతి వీడుఁ డం
చభయ మొసంగి యట్టి పృష భాకృతినుండిన దైత్యుఁడ్రోయ వాఁ
డు భలి యనంగ మాధవుఁ బ టుత్వమునం గొని దచ్చికోసులఁ
రభసముతో ధర్మ బడఁ గ రంబుగ నెట్టెను కృష్ణుఁ డంతటఁ. 3౮౪

ఉ! బాలుడు చెంబు బండకయి ధి బ్రద్దలుగాఁ బడవైచినట్లు గా
 లీలఁగ వాని వాలము ల ధి లింగొని గిట్టునఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యీ
 నేలను గొట్టె నంత నల ధి నిర్జరవైరియు లేచి యొక్కవే
 శైలముఁ గొమ్ములక బెటికి ధి చక్రికిరంబున వేసె నార్చుచుక. 3౯౨

ఉ! అయ్యది కాంచి కిన్న మరు ధి నయ్యయు నయ్యచలంబు నయ్యెడ
 నయ్యనఁ గొంచు నయ్యసుర ధి నాధు తలక బడవైచె దానిచే
 నయ్యసురుండు కొంతవడి ధి వ్యాకులఁడై మటిలేచి కొమ్ములక
 గయ్యము గోరి యర్చి నున ధి కంబు జనించెడిలాగు గ్రమ్ముచుక. 3౯౩

చ! కమలదళాక్షువై నుటకఁ ధి గాఁ గని చక్రి తదీయదీర్ఘశృం
 గములను బట్టి వాతహతిఁ ధి గంజము తిర్గిన యట్లు త్రిప్పి రో
 వమున ధర్మితిఁ గొట్టుగ ని ధి శాటుఁడు రక్కసి రూపువీడి భూ
 మ్యమరశరీర మూని యల ధి యంబుజనాభుని మ్రొక్కి యిట్ల నెక. 3౯౪

సీ! నీరమణీయాంఘ్రి ధి నీరజంబునఁ గదా, తుంగవీచీ సంగ ధి గంగ వొంగ
 నీమనోహరనాభి ధి నీరజజనిఁ గదా, పృథుమాయ బిడ్డలఁ ధి బెట్టియుంట
 నీ కమనీయాస్య ధి నీరజంబునఁ గదా, భూసురవర్యులు ధి బుట్టియుంట
 నీదివ్యలోచన ధి నీరజంబులఁ గదా, నీరజమిత్రుండు ధి నెగడియుంట

తే! నీమనంబునఁ గద చంద్రుఁ ధి డామతిలుట, నీదు సంకల్పమునఁ గదానిఖిలభువన
 ములును బుట్టుట గిట్టుట ధి యలరియుంట, పాశుపాల్యప్రవీణ! గోపాలబాల!

మ! కరుణాంభోనిధి! నందపుత్ర! నిజ భ ధి క్షత్రేణికల్పద్రుమా!
 వరతంత్రావ్యుడ బ్రహ్మచారిని సురో ధి పాధ్యాయశిష్యుండ భూ
 సురుండ నే బొరపాటుచే గురుదరిక ధి జొచ్చిల్లి పాదంబులక
 గరముక జాపి తిరస్కరింప గురుడక ధి గాఠిన్యభావంబునక. 3౯౬

తే! ఎద్దువగుమని నను శపియించెగృష్ణ! దాన వంగదేశములందు ధి నేను వృషభ
 రూపమును దాల్చితి సురవిరోధిమైతి, వలన రాక్షసత్వంబునుగలిగె నాకు.

తే! నీయసుగ్రహంబున నేను నేడు వేడ్క, శాపము క్తుండనైతి రాక్షసత విడిచి
 యుంటి నీరేడుజగములకొడయఁడవగు, నీకు మ్రొక్కెద శ్రీకృష్ణ! నిర్మలాత్మ!

తే! అనుచు మ్రొక్కి విమానంబునందునెక్కి, దివ్య తేజంబుతోవాడుదివముజేరె
 నిపుడు పాపహరంబు నభీష్టదంబు, నైన మాధుర్యఖండంబునంటి జనక!

ఉ! ఆవదధీనదీనకరు ధి కార్ద్రకటాక్ష! విపక్షశిక్షకా!
 గోపరిపాలనప్రియ! య ధి ఘోరసుదర్శనచక్రపాణి! ల
 క్షీపతి! శౌర్య ధైర్యబల ధి శేషధి! ధీనిధి! యాదవాన్వయో
 ద్ధీపక! సూర్యకోటిసమ ధి దీప్తివిభాసుర! భూమనోహరా! ౪౦౦

ఉత్సాహ! నిత్యసత్య శుద్ధబుద్ధః నిర్వికల్ప చిన్మయా!
 సుత్య వేదరాశిగమ్యః దోషదూర! శ్రీకరా!
 ప్రత్యయార్హ! విశ్వయాప! పద్మనాభ! శేవలా!
 ప్రత్యసీకభీకరాంగ! బహుళ లోకనాయకా!

౪౦౧

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసంజాత, చిపుకుల
 కులజలధికభాగి, కోటమాంబాకామయతనయ, లక్ష్మీదేవీ
 సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
 నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
 యాప్తయశాప్రిచే నాంధ్రీకృతంజై న
 శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
 మాధుర్యఖండము
 సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
 హరిః ఓంకర్సత్
 శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

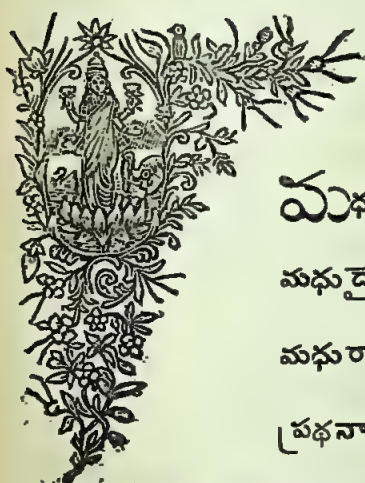

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవత ము.

మ ధు రా ఖం డ ము.

మధురానాథా ! శ్రీధర !

మధురైత్యవినాశకృతిన † మధా ! లక్ష్మీ

మధురాధరపానప్రియ !

ప్రథనాధిక విక్రమాధ్య † † రాధాకృష్ణా !

౧

ప! అనవుడు జనకుం డమరమునీంద్రుని కిట్లనియె. మునివరా ! రాధామాధవ కథావిధానకథనప్రధితసుధీనిధివగు నీ వనుగ్రహించి సకలజనమనోభిరామంబగు నమ్మధురాపురవరంబున నా మధురిపుం డేయే కార్యంబు లెట్లెట్లనరించెనో దుర్భరంబగు దోర్బలంబున నిక్కిన మార్తూర నొక్కుమ్మడిం ద్రొక్కం జాలిన యుక్కడిడగు నక్కంసుని ధ్వంసం బెట్లు గావించెనో విశేషీకరింపు మని ప్రార్థింప నా కయ్యవుఁ దిండి యయ్యవనీంద్రున కిట్లనియె.

౨

కంసుండు శ్రీకృష్ణ వధార్థంబై పన్నాగంబులఁ బన్నుట.

క! ఒకతటి మధురానగఁకి, నికషాత్మజ విపులవంత † నిధనోద్యమమున్

ద్రికరణశుద్ధిగఁ గోరి కు,తుకమున నే నఁగి యుంటి † దోషవిమూరా !

౩

చ! చనిచని కాంచితిఁ మనుజ † చారణ కిన్నర సిద్ధ యక్ష రా

ద్దనుజ సురాప్సరోజనయు † తంబు శతాంగమదేభవాజిరా

జనిభృతమున్ బలిష్ఠ యదు † శేఖరయుక్తము నూత్నరత్నజా

తినివృతవేదికాన్వితము † దివ్యము కంససభాప్రదేశమున్.

౪

౧౧॥ అందున నల్లడల్ జయజ ధ యధ్వను లొప్పుగ సింహపీఠిక
జెందిన దుష్టుఁ గంను యదు ధ శేఖరుఁగాంచితి నంత నాతఁ డా
నందముతోడ భండనము ధ న్ మును పింద్రునినుండి గొన్న యా
నుందరచామరాది పరి ధ శోభితపీఠ మొసంగి భక్తితోఁ.

గ

౧౨॥ నాకు సమర్పఁ జేయఁగ ఘ ధ సంబుగ నుబ్బి యిటు ల్వచించితిఁ
భీకరవైరిదారణవి ధ వేక కృతార్థ ! యశోద నమ్మితో
గోకులమందుఁ గన్న పసి ధ కూన భవత్కరముం ద్యజించి వే
యాకసమొందినట్టి కథ ధ యంత యెఱుంగుదు వీవు దేవరా !

౬

౧౩॥ భూవర ! పూర్వపుణ్యమునఁ ధ బుట్టిన యీ వసుదేవుఁ డాస్థతో
దేవకియందుఁ గృష్ణుఁ బల ధ దేవుని రోహిణియందుఁ గాంచియుఁ
నీవలనఁ భయంపడుచు ధ నెచ్చెలియొ వ్రజనాథు చేతిలో
తీవిగఁ బెంచుమా ! యని యి ధ డ్ద దదనంతరమందు వారలుఁ.

౭

౧౪॥ శుక్ల తమఁచంద్రుఁధిభను బెరుఁగుచుఁ, బూతనయను నసురిఁమొదలుకొనియు
నల యరిష్టుఁ డనెడి ధ ననురువటకుఁగల, రక్కసులను జంపి ధ నిక్కిరయ్య !

౮

౧౫॥ ఇరువురు వీరు మైరులని ధ యీ వెద నమ్మి మెలంగుమా ! యనఁ
సరగ బలిష్ఠకంఠుఁడు న ధ సాధ్య దురాగ్రహకంపితాంగుడై
కరమున శాతఖడ్గమును ధ గైకొని యా వసుదేవుఁ దత్సభఁ
నఱుకఁగఁ బోయి నాదు వచ ధ సంబున నాగియు నెట్టి కేలకుఁ.

౯

౧౬॥ ఆలితోఁగూడ నాతని ధ వాస్తములకు, సంకెలల వేసి పెసఁ జెఱిసాలఁ బెట్టె
నంత నటనుండి నేఁబోతిఁనవల నతఁడు, రామకృష్ణవివాళనాఁరంభ మరసి. ౧౦

౧౭॥ దనుజవరుఁడగు కేశనిఁ ధ దానె పిలిచి

రామకృష్ణులఁ ద్రుంపఁగా ధ వ్రజము జనుమ !

యంచు నంపి చాణూరము ధ ఖాసురులను,

మంత్రులఁ, నిజకరిమహా ధ మంత్రఁ జీరి.

౧౧

౧౮॥ వీరవనిష్ఠులార ! సర ధ వి వినుడి ! మునివర్యుడైన యా
నారదుఁ డిట్టి నన్ను నల ధ నందగృహస్థిత రామకృష్ణులే
పోరునఁ జంప నుండిరని ధ పూర్తిగఁ దెల్పెను గాన వారలఁ
మీఁదిట మల్లయుద్ధమున ధ మిత్తికొసంగుడి ! గెల్పుఁ దెల్పుడి !

౧౨

౧౯॥ ఉత్సాహ ! మల్లభూమి శుభకరముగ ధ మసలకుండఁజేయుడి !

యుల్లలస్తదాంబుధార ధ నుబ్బు నా గజంబుచే

నల్ల నల్లిఁద్రొక్కినట్టు ధ లణఁగఁద్రొక్కఁ జేసి వా

రెల్లుకాఁగ మావటీఁడ ! ధ చేయుమయ్య ! చయ్యనఁ.

౧౩

క. అమవసవవలున మల్లర, ఇమగుఁ దత్పూర్వదినము ధ న్ గా ర్మ్యకయ
జ్ఞమును బ్రశాంతము కొఱకై, క్రమముగ జరిపింతుఁగాన ధ రండుటకీరల్. ౧౪
ఉ. వారి నీ రహిఁ బలికి ధ పంపి రహస్యముగా మనీషి న
క్రూరుని నంతరంగు నను ధ కూలుని మంత్రిని బిల్చి యిట్లన్
బోరను రామకృష్ణులను ధ పోటలు నద్దెగటార్తు రంచు నా
నారదమాని యిత్తటిని ధ నాకు నెఱుంగఁగఁ జెప్పెఁ గావున్. ౧౫

కంసుం డక్రూరుని గోకులంబున కంపుట.

తే. ఎల్లి వేకువ గోకుల ధ మేగి యందు, నున్ననందునిగీమున ధ మెన్నఁడతని
యన్నయుండిన నీనార్త ధ లన్ని జెప్పి, యమృతమొల్కెడి పల్కుల ధ నాడి వేడి.
క. పృథులోపాయన భరితుల, బ్రధితుల నందాదిగోప ధ రాజుల మధురా
విధసందర్శన మివచే, రథముల నెక్కించుకొనియు ధ రమ్మక్రూరా! ౧౬

మహాస్థగర్. వినుమాదిఁ రామకృష్ణుల్ ధ విదితకువలయాపీడనాగంబుచేగా
ని నిరాఘాటంబుగా నా ధ నిరతిశయబల ధ స్నిగ్ధమల్లాభిచేగా
ని నిమేషంబందుఁ జాడఁ ధ నిరుపమ విధులఁ ధ నేనొర్తువ్రజేశు
న్వెనుకఁ నీల్గఁ బొనర్తుఁ నన రెద విడి యోస్నేహితాశ్మగ్రగణ్యా!

తే. పైని నావృషభానుని ధ భంగవరతుఁ, బిడప నందోపనందుల ధ పీచమడఁతు
నంత నానకదుందుభిఁ ధ హతమొనర్తు, వానిసఖుఁడగు దేవకు ధ వధమొనర్తు.

తే. హఠియు రాజ్యసముత్సుకు ధ విరసు నుగ్ర, సేచుఁబరిమార్చుయాదవసేన నంత
నంతమొనరింతు సంశయ ధ మందవలచు, వీరు ప్రాజ్ఞని సురలని ధ విశ్వసించు.

సీ. భూత భేతాలాది ధ నేతయు వీరసం, స్తప్రయండు భూతసం ధ తాపనుండు,
కింకయేవచ్చిన ధ శంకరు సైతము, సంకటపడఁ జేయు ధ సంకరుండు
పట్టుబట్టిన నట్టి ధ ప్రలయకాలునిఁ గూడ, నణఁపఁజాలినద్యివి ధ చాళిదుండు
ముక్కంటినిగూడ ధ మొగసాల కాపరి, గా సల్పినట్టి బా ధ కానురుండు

తే. వృకనిశాట, హరిశ్చక్రు ధ హృష్ట నరక, కాలనాథ, మహానాథ, కర్మరులును
మిత్రులౌచు మదర్థమై ధ మేడమందుఁ, బ్రాణముల నియ్య సిద్ధులైవలలిరయ్య!

క. ధనియును ధన్వియు బలియును, దనుజామరమనుజవరులఁ ధ దనమాటకు లొం
గిన వారినిగాఁ జేయుచు, మనెడి జరాసంధుఁడరయ ధ మామయకాదే. ౨౩

ఉ. ఆరయ నేను యీజగతి ధ యందలి గండరగండలఁ గరం
బూరును బేరులేని యటు ధ లుగ్రతనాశ మొనర్చి యీ యకూ
పారవృతావసీస్థలము ధ పాలనసేయుచు నుంటి సర్వ బృం
దారకులఁ బిడొజ ద్రుటిఁ ధ ద్రాశ్యను గట్టి జయించితిఁ గదా. ౨౪

తే॥ వెండియుఁ ద్రవ్యపతిని గుఁబేరు మేరు, గిరిగుహఁమహాదుర్గమందటచుండఁ
ద్రోసియుంటిని త్రైలోక్యభాసమాన, రాజ్యలక్ష్మిని గైకొంటిఁబ్రజులచరిత!

క॥ లకుతోభయుఁడను జమ్మి, యింక నాకును నాచెలులకు ఁ నెది యవశంబై
నుకములఁ గూర్చఁగ జాలదో?, ప్రకటింపుము కొలతలేని ఁ రహి నక్రూరా!

తే॥ కవిజనముల యం దీవెకవివరుఁడవు, చతురమతులందు నా బృహఁ స్పతివిసేపు
గాన నెదిచేయఁదగు? ననఁదానలలితుఁడైన యక్రూరుఁడతనికిఁననియె నిట్లు.

తే॥ మీరు వలికిన పలుకులుఁమేలుగూర్చు, నవిగ నున్నవికాని యి ఁ య్యదిదలంప
దైవయత్నము చేతఁగాఁ దగునుగాని, మనప్రయత్నముచేతఁగాఁ దనఁగ వినుచు.

శా॥ కంసుం డిట్లు వచించె దానలలితా! ఁ కావించిన యత్నము
త్తంసుల్ మెచ్చు గ్రియావళుల్ సఫలమై ఁ దైవారవే దైవమే
శంసార్హంబని నమ్మి పౌరుషబల ఁ స్థైర్యాదులఁ వీడినఁ
హింసల్గవె? మిన్నకుండిన గదల్ ఁ హెచ్చిల్లి వేధింపవే? ౨౨

ఉ॥ కాలము దైవరూపమని ఁ గట్టిగ నమ్మిన కర్మయోగి యే
మూలనొ యుండుగాత బల ఁ ముఁ జలముఁ మతిలేని వ్రెగలుల్
వీలుగ దైవమే వరము ఁ విశ్వసనీయ మటంచుఁ జెప్పఁగాఁ
జాలుచు నుండుగాత దృఢ ఁ శక్తిసమేతుఁడు దానినొప్పనే. ౨౩

ఉ॥ కాపున తేపు గోకులము ఁ కంజహితోదయపూర్వవేళలో
నీవు బితాన సాగుమని ఁ యేపున నొక్కి వదించి పంపి యా
సేవకజాలముఁ బనిపి ఁ చీదటవడ్డ మనంబుతోడ ర
త్నావృత వీరిక విడిచి ఁ యంతిపురంబున కేగ భూవరా! 30

❧ వాసుదేవుండు కేశినిశాచరుం ద్రుంచుట. ❧

చ॥ పదపడి కంసునానతి జ ఁ వంబున నేగిన కేశిదైత్యుఁడుఁ
మదమున నశ్వయాపమును ఁ మానుగఁదాల్చి వ్రజులు జొచ్చి యం
బుదము విధాన బొబ్బలిడి ఁ పుచ్చహతిఁ ఘనపంక్తి నింగి యం
దదవదలొనలుల్ సలిపి ఁ యంఘ్రిహతిఁ ధరఁగూల్చెఁజెట్టులఁ. 30

ఉ॥ ఆసమయంబునందు వ్రజ ఁ మందు నివాసముఁ జేయు గోప గో
పీసముదాయ మాయసురు ఁ భీకర చర్యలఁ గాంచి బొంతులం
దాసల వీడి మాధవుని ఁ యండకుఁ జేరుచు దిక్కు కమ్మనం
గా సరి యంచు నొప్పికొని ఁ కంజదళేక్షుఁడూరడించుచుఁ. 31

పంచచామరము! తటాలునఁ గట్టి బటంబుఁ దద్దగట్టి దైత్యువై
హుటా హుటిక జనంగ నా న ఁ రోదనుండు శ్రీహరిక

బటత్వయుక్త దీర్ఘ వామః పాదఘాత బాధితౌ
ద్రుటిభానన్ది యార్చే నింగిః మోగ భూమిప్రయ్యగాః.

మ! అటుపై శ్రీధరుఁడగ్రహించి నిజహః స్త్రాగంబుచే వానిని
విటతాటంబుగఁ బట్టి త్రిప్పియు వియః దీర్ఘః జతుః క్రోశముల్
ద్రుటిలో దాట గిరాటు వేసె నవలకః దోహచరో త్తంసుఁడు
త్కటకోపంబునఁ దిగి వచ్చి తనతోఁ ఁ కక మోదె దాకొదరుక. 3౪

మ! అంతనాదైత్యాంతకుండు ప్రలయాంతకు భంగిం గనలి యా రేఁద్రిస్తు
రీని వాలంబుఁ గేలం దాలించి గిరగిరం ద్రిప్పి యుప్పురవిదియందు వందయోజనం
బులపైఁ బడునట్లు విసర నయ్యసురుం డసురుసరై క్రమ్మట లేచి ధారాధరంబు
కరణి నాచ్చి పేర్చి జూలును, రోమస్తోమంబును విదలించుకొని కాచ్చిచ్చు మ్రింగిన
యక్కమలాక్షు సమక్షంబునఁ బాదంబులక మేదినిం ద్రవ్యము నా బాలకృష్ణం
గొని విహంగంబు భంగి నింగి కెగయుచు దిగుచుఁ దిరుగుచు మిగుల బాధింపం
దొడంగె. అంత శిష్టరక్షకుండగు నా శ్రీహరి యాష్టపుష్పనప్తకరంబగు నొక
ముష్టితో నా దుష్టనిశాటుం బ్రహరింప నలేండు రెండుగడియల కాలంబు గడబట్టి
తిరుగఁ దెరలి యా హరిని దన కంధరంబునఁ దగిలించుకొని చదలున కెగసి లక్ష
యోజనంబు లుల్లంఘించె. అపు డందు గోవిందుఁ డాదుండగీని పాదసటాపుచ్చు
ఖరంబులతో నఖండంబగు భండనంబు రెండుజాములొనర్చి నిజభుజంబుల నవ్వానిం
గైకొని యుయ్యెల నూచినవగిది నట్టిట్లాపి యటనుండి క్రిందఁ బడవైచి యొక
బుజంబు తదాస్యంబందుఁ జొప్పించె. అంత సది యుపేక్షించిన యామయంబు
విధంబునఁ గ్రమక్రమంబుగాఁ బెరుగుచు నా యసురోదరంబును బ్రవేశించి కలంచఁ
గని లగినట్లా రక్కసుండు తన కుక్షిం బ్రబలంబుగా నొనర్పం గడంగ ఖండితోద
రుండై మృతుండయ్యె. అయ్యవసరంబున నయ్యశ్వశరీరంబునుండి కిరీటహార
కేయూరకంకణకింకీకాంచీసమంచితంబగు దివ్యరూపంబు ధరించిన యొండు
పురుషుండు నిర్గతుండై యా భక్తవత్సలునికిం బ్రణమిల్లి సాంబలియై యిట్లనియె.

కేశిపూర్వజ స్తవృత్తాంతము.

తే! దేవ! శక్రానుచరుఁడనుఁదివ్యరూప, ధరుఁడ, దేవస్వి వర్ధస్విఁడ త్వవిదుఁడఁ
గుముదనామకుఁడ నేనుఁగొడుగుబట్టి, యింద్రుమెప్పించిజీవించుఁగృష్ణ! తొల్లి
తే! అపుడుదేవేంద్రుఁడట్లువు! త్రాసురవధ, సల్పితదృగ్భావత్వాదిశాంతికౌటకు
సర్వసవనోత్తమంబును ఁ స్వస్తిదంబు, నైన యశ్వమేధంబు స ఁ మాచరింప
తే! శ్యామ కర్ణాంచితము మనోఁ జవయుతంబు,
శుభ్రవర్ణ సంయుతమును ఁ శుభకరంబు

నైన హయమును విడువంగ ధానిదస్క

రించుకొని యెక్కి తలమున కేగియుంటి.

3౮

ఉ॥ అత్తటి నింద్రుడు దివిష ధావళితో జనుదెంచి నెత్తిపై
మొత్తుచు ద్రాశ్యగట్టి హయ ముం గొని దుర్మతి ! తేజరూపుతో
హత్తు విశాచరుండవగు మూమనుయుగ్మ మటంచు శాపమున్
జిత్తమున దయారసముఁ జేర్చక నాకిడె నబ్జలోచనా !

3౯

ఉ॥ దాన హయస్వయాపవృత ధైత్యుడనై చరించుచుంటి నో
దానవవైరి ! నీదయను దత్తుతనామక శాప మిత్తటి
నేను విడంగఁ జాలితిని నిశ్చయ మియ్యది భక్తవత్సలా !
దీనశరణ్య ! దేవనత ! దేవ ! నతుల్ బానఁడు భక్తితో.

౪౦

చ॥ అని క్రణమిల్లి నల్లడల నమ్మితిరోచులఁ బర్వచుక్ మహా
ఘనమగు విష్ణులోకమును గాంతిసమన్వితమా విమాన మం
చున వెసనెక్కి చేరెను వి ధూతరిపూర్తర ! తత్పరంబున
దనరిన సంగతుల్ వలికె దా వినుమో బహులాశ్వభూవరా !

౪౧

అక్రూరుండు గోకులంబున కరుగుట.

తే॥ కంసునాజ్ఞ నక్రూరుండుఁ ఘనరథంబు, నెక్కి గోకులంబున నేగుచక్కజమగు
గిరుల దరుల సరిస్సులఁ దరుల విరులఁ గాంచు చలరుచుఁ జను చిచ్చు నెంచె నిట్లు.

క॥ నయముననో భయముననో, ప్రియముననో వైరముననో విష్ణుని బలుని
రయమునఁ దోడ్కొని రమ్మని, నియమించిన యట్టికంసు నిత్యముఁ గొలుతున్

ఉ॥ ఏమితపంబుఁ జేసితినో యే మహానీయునిఁ గొల్చియుంటినో
యేమిజపంబొనర్చితినో యెట్టి వ్రతంబుల నోచియుంటినో
యేమిసుఖంబు ధాత్రికి ఘటించితినో కద ! యీదినంబునం
దా మధువైరి నా స్వభువు నా హరినిం గను భాగ్యమబ్బెగా.

౪౪

ఉ॥ కాని మదాగమంబు విని కంసుని పంపున వీడు వచ్చె న
ద్దాన నితండు వధ్యుడని దానవహంత సమీకరంతయై
మానసమందు నెంచి పరి మార్చునో ? చెల్చిని గద్దెనిచ్చి స
మ్మానముఁ జేయునో మఱియు మద్విధి యెవ్విధి నివ్వటిల్లునో.

౪౫

ఉ॥ ఎట్టులనైన నేడు కమ లేశుఁ గనుంగొను భాగ్య మబ్బె నా
యట్టి కృతార్థుఁ డీ జగతి యందఁ జెలంగున ? పట్టుపుట్టుముల్
గట్టడిజేజె యే నరుల కన్నుల గోచరుఁ డానా వారు బ
ల్బుట్టలు నైన ధన్యులయి శ్రీధరుఁ జేరరె ? యంతరంగమా !

౪౬

డి! ఈరహి శౌరినిం గుతచి ధ యెంచుచు సచ్చకునంబుఁగాంచి య
క్రూరుఁడు గాందినీనుతుఁడు ధ గోకుల మర్కుఁడు గ్రూకువేశలోఁ
జేరి యవాంకుశాంబుజ వి ధ శిష్టజనార్దన పాదచిన్నాయు
గ్ధారణిఁగాంచి డిగ్గన ర ధంబును డిగ్గి మనోరథంబునఁ.

౪౭

తే! పొరలి యానందబాష్పము ధ ల్పొరల విడిచి
నందు మన్నికి నరుగంగ ధ నందునుండి
బలునిఁ గూడిన కృష్ణుండు ధ వచ్చుచుంటఁ
గన్నులారఁగఁ గనుఁగొని ధ గాఢభక్తి.

౪౮

సీ! పురుషోత్తములను నం ధ భోజలోచనులను, శ్యామలగౌరవ ధ గ్ధాంచితులను
లీలాపరులఁ బీత ధ నీలాంబరధరుల, బాలుర గోజాల ధ పాలకులను
మకుటలలంతికా ధ మంజీరకంకణ, హారకేయూర స ధ మన్వితులను
యోగిరాడ్డేవరా ధ దురగరాణ్ణతులఁ బు, రాణుల భక్తసం ధ త్రాణరతుల

తే! నిర్జితానంగరూపులఁ దుర్జనగణ, తర్జనాత్యుర్జిత బలుల ధ దుర్జయులను
నార్జవార్జిత యశులనుఁ హరి బలులను, డాసి పదములంబడి నతుల్ ధ జేసె నవల.

క! శౌరియు రోమాంచితునిఁ, వీరుని నానందబాష్ప ధ విలసచ్ఛుఖు న
క్రూరుని నక్రూరునిఁ గని, కాదుణిత్యాద్ధ్రీ నయన ధ కమలుండగుచుఁ.

౫౦

చ! పదములనుండి హస్తములఁ ధ బట్టుచు లేవఁగఁదీసి యింటికిఁ
ముదమునఁదోడుకొంచుఁజని ధ ముద్దగు గడ్డియ నిచ్చి మంచిగాఁ
గుదిరిన భద్ర్యభోజ్యముల ధ గోవుముఖంబునఁ బెట్టె భూవరా!
పదపడి గాందినీతనయు ధ ప్రక్కకు నందుఁడు సేరి యిట్లనఁ.

౫౧

డి! సిగ్గును వీడి భోజపతి ధ చిన్నల నల్లరఁజంపఁ జెల్లఁబో!
యెగ్గులుఁగూర్చె జెల్లెలకు ధ నేమియెఱుంగని వారినిం జెఱఁ
బగ్గున బెట్టె న్యాయము ల ధ వంబు దలంపక యింక నెవ్వరిఁ
నుగ్గొనరింపఁ జూచెడినో ధ న్యూనతలేని యటుల్ వచింపుమా!

౫౨

తే! లట్టిచెట్టరాజ్యమునందుఁ నెట్టులీవు, బ్రతుకుచుంటివో యక్రూర! పలుకుమయ్య!
యనుచు గేహములోనికి ధ నరిగె బిదప, హరియు గాందినీపుత్రకుఁ నడిగెనట్లు.

డి! సేమమె మీకు మీపురినిఁ ధ జిన్నలుఁబెద్దలు శ్రీలు పూరుషుల్
సేమమె ? నీవె సాగుతటిఁ ధ జీరుచు నాతలిదండ్రు లాదతో
నేమి వచించి రాత్రిజన ధ మేవెతలఁ బడకుండెనొక్కొ ? యిం
తేమిదలంచెఁ గంసుఁడిపు ధ డెల్లజగంబులు తో భఁజెండఁగాఁ.

౫౪

డి! నాపుడు గాందినీనుతుండ ధ నందొడఁగఁ బరమాత్మ! మొన్న భో
జావనిజాని, మానమున ధ నాసభయందుఁ గృపాణపాణియై

యావనుదేవుఁ జంపుటకు ధ యత్నముఁజేయుటఁ జూచి వెంటనే
దేవముసింద్రుఁ డాపె వను ధ దేవకుమారక ! వైరిమారకా !

గి

ఉ॥ దాన నశేషయాదవులు ధ ధార్మికవర్మలు దద్దరిల్లి త
త్థానముచుండి లేచి పెరి ధ తావులకుఁ జని రంతఁ గంఠుఁడా
దీనుల యాదవోత్తముల ధ దేవతల్క బరిమార్ప యత్నము
న్నయనముగా నొనర్చెడిని ధ యు క్త మయు క్తము లేక శ్రీకరా !

గి

క॥ అక్కతమున నామధురకుఁ, జక్కఁగఁ జనుదెంచి కంఠుఁ ధ జంపియుఁ బ్రజకుఁ
జక్కులఁ బాపుచు సుఖముల, గ్రక్కునఁ గలిగింపుమయ్య ధ కరుణాభరణా !

క॥ అనవుడు సబలుండగు హరి, తనపెంపుచు తండ్రిదా య ధ ధార్థాశయముఁ
గొని కార్యకరుల వ్రేలను, నెనయనఁ బిలిపించి యిట్లు ధ నెను బహులాశ్వాగి

క॥ నేనును సలదులు వడ్డ్యవ, భానువు లుపనందు లింక ధ బలిగోపక సం
తానము వృద్ధులు మధురకుఁ, బైనము కాఁగలరు వేకు ధ వను నద్దానక. గి

క॥ అరుణోదయకాలమునక, బురిగల నెయిపాలుబెరుగఁ ధ బ్రోఁగఁగఁగొని మీ
కరదఁబులతో సయితం, బరదంబులఁబెట్టి యిచట ధ కరుదెంచవలె. ౬౦

ఉ॥ ఆతరువాతఁ గార్యకరు ధ లాహరి యాజ్ఞాదలక వహించి యా
వ్రేతల యిడ్లకుం దిరిగి ధ పెద్దలు బిన్నలు నాలకింపఁ ద
త్ప్రేతపటోద్ధితోక్తులను ధ వెల్లడిఁ జేయుచుఁ జిడ్డుపెద్ద పా
త్నేతులు ప్రోఁగుగా నొకటఁ ధ నేర్పునఁ జేర్చఁదొడంగి రింతలోక ౬౧

చ॥ విడిముడి బోటియేడుగడ ధ వెన్నుఁడు పైనమొనర్చు వార్త యా
పిడుగువలె వ్రజాంగనల ధ వీనులలోఁ బడఁగొందఱంగనల్
గుడిచెడి యన్నముఁ విడిచి ధ గోలను బెట్టిరి కొందఱన్ను లీ
తఁడు మనలంద్యజించి యెటు ధ దల్లు ? నటంచుఁదలంచి రెంతయుక. ౬౨

ఉ॥ కొందఱు గండదేశములఁ ధ గోమల హస్తములుంచి బెంగతోఁ
గుందిరి కుందుఁడే చనినఁ ధ గొంప మునుంగదె యంచు గోపికల్
గొందఱు వల్కిరామధుర ధ కుఁ హరియేగుట ప్రస్తుతంబు నం
దెండులకంచుఁ గొందఱని ధ రీశ్వర ! మేశ్వర బద్ధశేముషీ ! ౬౩

మ॥ మఱి యా రాధిక, కృష్ణు నెమ్మొగమునుక ధ మందస్థితంబుక సుకం
ధరముక నాస నురంబు నాను వరహ ధ స్తంబుల్ పదంబుల్ శరీ
రరుచుల్ మాటలు నీటులుక బ్రణమవై ధ రంబుల్ మహిమాద్యాన సం
చరణాసక్తిని రాసముల్ దలంచుచుక ధ శశ్వత్తు రోదించెడిక. ౬౪

చ॥ ఇంకను గొందఱుగ్ధులు ధ కృష్ణుని వీడఁగ లేక యించుకేక
జంకక యొక్కయిక్కనొక ధ జట్టుగఁ గూడియు రాయబారిదా

వంకకుఁ బోయి యోయనఘ ! ధాడియె ? మమ్ములఁ బాపి శ్రీపతిఁ
బెంకెతనానఁ దోడుకొని ధ వెళ్ళుట చెప్పమ ! గాంధీనీసుతా !

౬౧

౧॥ అక్రూరుండపు గావని, సక్రమముగ నాడితిమిగ ! ధ చక్కనరయ నీ
వోక్రూరుండపు జమ్మి, చక్రివియోగంబు మాకు ధ సంధించుటచే.

౬౨

మ॥ మురళీగాన వినోద కార్యకలనా ధ పూర్వప్రభావాధ్య ! యీ
తరుణంబందుఁ జరంతినంబయిన మా ధ సంబంధమ౯ వల్లరిఁ
గరముండెంపి యద్భుచ్చగాఁ జనెదవే ! ధ కారుణ్య మావంతయేఁ
సరిగా నుండిన యట్లు తోఁపదహహ ! ధ శౌరీ ! మురారీ ! హరీ !

౬౩

నీ॥ రాసకేళులయందు ధ రతినిగావించిన, చెలిమి యావంతయేఁ ధ దలఁపవేల ?
మాయిండ్లలోఁబడి ధ మంచిపాల్పెరుగు నేతులు గ్రోలినట్టిమేలే ధ దలఁపవేల ?
యలజలక్రీడల ధ యందొనరించిన, స్నేహంబు నాత్మలోఁ ధ జేర్పవేల ?
బృందకారణ్యంబు ధ నందలి మాతోడి, క్రీడలు మదిని లె ధ క్రింపవేల ?

తే॥ గోప్రవర్ధన శైలంబు ధ గోటనెత్తి, వ్రజ నివాసులఁ గాచిన ధ పరమకరుణ
నల్పమైనను మాపైని ధ చాల్పవేల ? మధురకరిగెదవే కృష్ణ ! ధ మమ్ము విడిచి.

నీ॥ సీతామహాదేవి ధ శ్రీరాముతోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ధ వలనఁగాదె
చంద్రమతియు హరి ధ శ్చంద్రునితోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ధ వలనఁగాదె
యింద్రాణి యట్టి దే ధ వేంద్రునితోఁగూడ, వనటచెందుట ప్రేమ ధ వలనఁగాదె
హైమవతీసతి ధ హరుతోడ మిక్కిలి, వనటచెందుట ప్రేమ ధ వలనఁగాదె

తే॥ మఱి బలివ్రత లను వాసి ధ మహినిగన్న, వారలెల్లరు భక్తితో ధ వనటకనుట
ప్రేమవలన నె కావునఁ ధ మేముగూడఁ, గవ్వసుఖముల నీవలె ధ గాంతుమయ్య !

మ॥ చెలులారా ! యలనాఁడు రాసమున నీ ధ శ్రీకృష్ణచంద్రుండు తే
నెలు వర్షించు స్వరాస నేమిపలికెఁ ధ నేడేమి చేయంగఁదాఁ
జెలరేగెఁ గనుడి యిదేమి నయమో ధ చిత్తంబు సైర్యంబుగా

నిలుపఁ లేని మహానుభావు దయయ్య ధ నిర్భూలమూలంబగుఁ.

౭౦

౧॥ కావున లాభము లేదిక, నేవనిశోయేమనికొ ధ యేగెదమో రా
జీవాత్మలార ! కర్మం, బీదిధి యేడ్పించుచుండఁ ధ నదిచేయనగు ?

౭౧

౧॥ అనిహేరాళమగు విరహ, మునవగచి స్వసదృములకుఁ ధ బోయెడి వారిఁ
వనమాలి. కాంచి యిట్టుల,ననె నందట కన్ని యాపు ధ లందుచుఁ చాల్చి

౭౨

శ్రీకృష్ణం డక్రూరసహితుండై యరుగుచు రాధాదుల నూటడించుట.

౧॥ గోపికలారా ! మీర్పరి,తాపంబును మానుడేను ధ దప్పక త్వరలోఁ
మీపొంతకు వచ్చెద నుమి, మీపెరిమను జేసినట్టి ధ మేలు మఱితునే.

౭౩

వ॥ అనిచెప్పి యటనుండి సాగి వృషభానుతనూజాత యగు శ్రీరాధాదేవి
సుందరమందిరంబునకుం జని యందుఁ దనవియోగంబునఁ బరవశయై యొంటిగా
నొకమూలంబడి యున్న రాధికంజూచి తల్పభజనంబు దన్నుజాట్టుముట్టుచుండ సకల
లోకశ్రవణపేయంబగు మురళీగానం బొనరింప నాలించి యప్పద్మిని పద్మినీమనో
హరోదయంబును గాంచి సంతసించిన పద్మిని విధంబున నిజనయనపద్మంబుల
విప్పి శ్రీపద్మాక్షపద్మబాంధవుం గని యలరారి సింహాసనం బిడి సత్కరించె. అంత
నమ్మాధవుండు దీనయు, నశ్రుపూర్ణముఖయు, విరహవిహ్వలయు నగు నాసుందరిని
దాసి మేఘగంభీరంబగు గళంబున.

౭౪

శా॥ ఈ నామాటలఁ దాలిమిగ్గ వినవె యో యేణాక్షి! యీవేళలోఁ
బోనా యామధురా పురంబునకు తే యో పోమాపా యందుండి రా
లేనా దుష్టులఁ జంపి శిష్టులను హః యో భిగ్గాచి తత్ప్రీతుఁడగ్
గానా నిన్విడి యుండఁ జాలుదునె? యో యోకాంతామణీ! పల్కవే! ౭౫

పా॥ నేను వచ్చుదాఁక యెంతటి విడిచి భూవలను దాల్చి హఃయః యెలులతోడ
ముచ్చటాడుకొంచుఁబాలుపారుచుండుమా! యంచు నూటడించెనవనినాథ!

క॥ అలపలుకులు దనచెవులకు, ములుకులుగాఁ దోఁప రాధ యూర్జిల్లిమజ్జి
దెలివిఁ గని దావడగ్గము, గు లత విధంబునఁ దప్పించి యొకటకపడుమదిగ్. ౭౬

క॥ తగునే? నీకది నాథా! యగచాట్లను నన్ను బెట్ట యనిశము నిన్ను
మిగులఁ స్నేహించెడి నను, దిగవిడిచియు నిచట నెటకొ యెగఁబోయెదవే?

పా॥ పోయిన నేమి చేయఁగలఁ యో బొల్తుక పుట్టుపుగాదె బూదినై
పోయెద సంతలో నెట్లుల యో మూఁడెను గీడులు నాకు నక్కటా!
యే యెడనేని నిన్విడి న యో హించితినే? కలనై న నిట్లు నా
కీ యగచాట్లు చొప్పుడు న యో టంచుఁ దలంచితినే! మనోహరా! ౭౭

క॥ రక్షిపు మెటో ననుగమ, లాతూ! యనిరెండుతడవ యల నుడువ జగ
ద్రక్షుకుఁడురుకారుణ్య క, టాక్షంబు నిగుడ్చి యిట్లు యాచక పలికెగ్. ౭౮

పా॥ కలికీ! భక్తవశుండ సంతతము భక్తక్షేణి యిష్టంబులగ్
ఫలియింక బొనరింతుఁ గాని యెపుడుగ్ య్యర్థంబుగావింపనే!
యల శ్రీదాముండు నిన్ను భక్తవైరహం యబ్బంగ నూతేండ్లు బల్
సిలుగుల్ గల్గ శపించె గోజగమునగ్ యెంతింప లాభించునే? ౭౯

పా॥ అట్టిశాపకాల యరుదెంచె నిప్పుడే, బిట్టు దాని ననుభవం వింపవలయు
సంచితాఘరాశి యసాధారణంబుగా, జనునె? యెంతగొప్ప యజనునైవ. ౮౦

పా॥ గతజల సేతుబంధనము యగవోకొ? యయ్యది చింతచేయుటల్
మతి సరయంగ నాఘనుండు యత్సఖుండే కడ యెన నీవు నా

- సతివగుటకా దమికా విడువఁ జాలక నేఁ బ్రతిమాసమందు నీ
స్థితి గని వేడ్కఁగూర్చుటకు ఁ స్నేహమొనర్తు సభివలంసమా ! ౮౩
- తే॥ కాన శోకంబు మానుమోకమలనేత్ర! యన్ననామచేయుటకు నెఱియ్యదియులేక
దేవ! నీవువచ్చించిన ఁ ివి మాస, మాసమున దర్శనంబిచ్చి మనుపవయ్య ! ౮౪
- ల॥ అటులఁ గాని యెడల ఁ హఠకసన్నిభ, మునుశిరీషమృదుల ఁ మునుఘనంబు
దివ్యమునగునాదుఁదేహంబు దాహంబు, సలుహఁగలనటంచుఁదెలియుమయ్య !
- చ॥ జలరుహనేత్రుఁ డద్దివిని ఁ సత్యము నానుడులెల్ల ధర్మపుణ్ణ
జలరుహబాంధవేందువులు ఁ సంధ్య యముండును సంతరాత్మ ప్రా
బలుకులు శాస్త్రజాలము బ ఁ వల్ నిశి సాక్షులు గాగ నాదుగో
వులవయి నొట్టుపెట్టికొని ఁ పూర్తిగఁ జెప్పినవౌట నమ్ముమా ! ౮౬
- క॥ చేతస్సస్ఫుర్తిగ నేర్పి, హ్నేతుకముగఁ జెలివిఁ జేసి ఁ యెగ్గుల్ లగ్గుల్
బ్రాతిగఁదెలుపునో వాఁడే, భూతలమున ధన్యతముఁడుఁపుణ్యుండుగదా. ౮౭
- క॥ చేతస్ససందు విషమిడి, ప్రీతిగ న్నేహించు నరుఁడొ ఁ విషపుచ్చుండుఁ
హేతుపటుఁడు లంపటుఁడును, ఘాతుకుఁడునునైన నటునిఁకరణి నధముఁడొ. ౮౮
- క॥ ఈయెడ నీయెడఁ జేసిన, నేయమొ టకటాంకుగాదు ఁ నెతీ నమ్మును! యో
తోయరుహాయతనేత్రా! పోయెద నెలవిమ్ము త్వరగఁ ఁ బాలతులమిన్నా! ౮౯
- తే॥ కర్కశరణంబులకు రసఁఘనత దెలియ, నటులఁ గోర్కెలఁ గాంక్షించునట్టి మునుల
కెద్ది దెలియరాదో యెద్ది ఁ యేమిగోర, నట్టిమునులకుం జిక్కునో ఁ యద్దినేను.
- తే॥ పాలకును బాలఁగలతెల్పుఁడాలునకును, దారతమ్యంబులేని వి ఁ ధమున నీకు
నాకు భేదములేదని ఁ నమ్మి మునులు, సతముధ్యానించుచుండునో సరసిబాక్షి !
- క॥ నాకును నీకును భేదం, బేకరణి నె కూర్చి యెవ్వ ఁ రెద జపియింత్రో
యాకొంటెలు సరకమునం, దాకమలాప్తేందుభముగ ఁ నత్తుదురుసభి ! ౯౦
- తే॥ నీవు మేదిని నన్నిడి ఁ నిలువలేవు, కాని నిన్నిడి యేమనఁగలనె ? చెప్పుమ !
కానఁ దప్పక నెలనెఱఁగనుపడదను, బాత్తుగాఁ జింతమానును ఁ పువ్వుబోడి !
- ల॥ అంచు నూటడించి ఁ యంగీకరింపఁగా, సలిపి యింటికేగె ఁ సరగ నవల
నందముఁఖులు బలులఁ ఁ బొంది రథములెక్కి, కల్యమందు లేచి ఁ కదలిరయ్య !
- తే॥ అంత నక్రూరుఁడా రమాఁకాంతబలులఁ, దన యరదమందు నెక్కించిఁతానునెక్కి
మధురకేగడివేళలో మార్గములను, గోట్లకొలదిగ గోపికల్ గుమిగనిలిచి. ౯౧
- మ॥ అదె యక్రూరుఁడు క్రూరుఁడై యరదమం ఁ దారామహేమాంబరుల్
గుదురం జేసి సమీరతుల్యగతితోఁ ఁ గోల్కొంచుఁ దోతెంచెడిఁ
గద ! వీక్షించుడి ! యడ్లగించుడి ! కసిక ఁ గారించుడి ! దంచుడి !
చెదరంగొట్టుడి ! నెట్టుడి ! కొఱకుడి ఁ ఛేదించుడి మించుడి ! ౯౬

ఉ॥ ఒండొరు లిట్లు పలుకుకొని యుగ్మలు లారథ మశ్రవంక్తి మా
ర్రాండుని గప్పకై వడిని ధద్దయు జుట్టును ముట్టి దండిగా
దండముల గ్రహించుచు ర ధంబును జార్జ మొనర్చి సారథి
రెండగు వ్రేళ్ళుబట్టికొని టివ్వనఁ గిందికి లాగివైచియున్.

౯౭

ఉ॥ దద్దులు గట్టునట్టులుగఁ దత్తురగంబుల వేత్రపంక్తితోఁ
దద్దయుఁగొట్టి నెట్టన ర ధస్థుల యుక్కడగింప సాగఁగా
గద్దన మాధవుండు గని ంజదశేషులార ! తిర్గి నేఁ
బ్రొద్దది గ్రుంకులోపలనె యాధిగ వచ్చెద నిండ్ల కేగుడి !

౯౮

చ॥ అనియిటు పల్కిగోపికల యావల కంపి స్వభక్తు గాందినీ
తనయునిఁ బ్రోచి తేరును ద్రు ంజునఁ జక్కఁగఁజేసి రథ్యముల్
మనమున భీతిని విడి సు యాశము సెందగ మూపులందుఁ జే
తను గడుదట్టి కట్టియుఁ బ లాకను నెత్తి వసింపవేడ్కతోన్.

౯౯

తే॥ గాందినీపుత్రకుండును ంజి యలరి, సజ్జితమగు నారథమును ంసరగనెక్కి
రామకృష్ణులు దనవెంట ంజిలంగఁద్రోల సాగెను మధురపుంఁద్రోవయందు.

ఉ॥ ఆరథకేతు వెందనుక ంజుల కప్పుడు గోచరించెనో
యా రథవాజిసంతతిఁ యాహత ధూళులునెంతదాక దై
నాతెనో యంతదాకఁ గని ంకజనాభుని పల్కులెంచి శ్మిం
గారవతుల్ విచిత్రముగఁ గాంచుచు నిల్చిరి బొమ్మలో యనన్.

౧౦౦

క॥ క్రమముగఁ గృష్ణుం డక్రూ, రముసలియుతుడై యల మధురాపురిఁ గల బా
హ్యమహాద్యానవనికెహ, ర్నముతోఁ జని రథము డిగ్గి ంత్యరగతితోన్.

ఉ॥ అన్నను రాముఁగూడి యము ంపగ కేగియు చాహ మారఁగా
దిన్నగ నీరుద్రావి మఱి ందేరును నెక్కిను గాందినీజుడు
గ్రన్నన రామకేళులఁ గాంచి తదాజ్ఞను బొంది తద్ధనీ
సన్నిధిఁజేరి కాల్యములఁ జక్కఁగఁ దీర్చి యనంతరంబునన్.

౧౦౩

అక్రూరుండు యమునానదిని రామకృష్ణులం దర్శించుట.

తే॥ నిత్యనైమిత్తికంబులఁ నివృతోడఁ, జేయ జలములోనికిఁ బ్రవేశించె నందుఁ
గరము నుడులతోఁ జెలఁగియగధమైనయొక్కయెడ రామమాధవులొప్పుగనియె

తే॥ కనియు ముక్కున వ్రేలిడిగట్టునెక్కి, రథమునంచుననున్న యా రామహరులఁ
గాంచి క్రమ్మట నదిలోనఁ గనఁగవార, లిర్వూరొప్పుట గనియెడ ంచెనట్లు
మ కలయో మాయయొ సత్యమో భ్రమయొ నా ందోయివైచిత్ర్యమో
జలజారాయతపత్రనేత్ర కృతయో జాలంబా యింకేదియో

పలుకం బాలను గాని యేమి యిది యా * పద్మాక్షునీలాంబరుల్
జలమందు రథమందు నొప్పి రొకకా * లంబం దభేదంబుగఁ.

౧౦౬

క! ఏవంవిధి ననుకొని తా, భావమునం దలరి మఱియు * వారులలోనే
వీరిగఁజూడఁగ సాగెను, నావేళను గాంధీనీజః * డాకాళిందిఁ.

౧౦౭

సీ! వేయిపడగలతో * వెలిగెడి శేషుని, గుండలీభూతుని * గూర్చిగాంచి
యాతని యుత్సంగ * మం దమ్మతంబైన, గోలోకచిత్రముల్ * గోర్చిగాంచి
గోపకాశ్యవనాను * కూలగోత్రేశ్వరం, బెనట్టి గోవర్ధ * నాద్రిగాంచి
బృందకారామ కా * లిందీ ధునీమణి, సాందర్యమంతయుఁ * జక్కగాంచి
తే! కోటిమన్మథలావణ్యుఁగోటిభాస్క, రోజ్వలాంగుని రాసేశుఁనూర్జితయశుఁ
గృష్ణు రాధికాయుతుఁ బ్రభుఁదృష్టతోడఁ, గాంచి బ్రహ్మయటంచు నుత్తించె నిటుల

సీ! ఎవనిచే జగము జ * నించునో యెవ్వని, చే నిది వృద్ధిని * జెందుచుండు
నెవనిచే నిది గిట్టు * నెవనిలో నిది యుండు, నెవ్వఁ డిద్దానిలో * నెనఁగుచుండు
నాది మధ్యలయంబు * లంటవో యెవనికి, నెవనికి గల్గవం * బెదియు లేదొ
నామరూపగుణాదు * లేమాత్ర మెవనికి, లేవో యెవ్వఁ డఖిల * దేవదేవుఁ
తే! డట్టి శాశ్వతుడవగు నీ * యద్భుతమగు, మాయ నిర్జరభూసుర * మాని వరులు
దెలిసి కొనసప్పు డెఱుఁగంగఁగల నె? చెపుము! నన్ననుగ్రహింపుము కృష్ణ! * నందపుత్ర!

శా! పద్మాక్ష! హరి! పద్మవైరికులజా! * పద్మోదరా! మానిహృ
త్పద్మేందిదిర! పద్మబాణజనకా! * పద్మాలయానాయకా!
పద్మాభిప్రియకోటిరుక్మమరుచీ! * పద్మోద్భవాదిస్తుతా!
పద్మప్యాహసమర్థమాతుల! భవ * త్పత్పద్మముల్ గొల్చెదఁ.

౧౧౦

డి! చేతులు నీను పూజలను * జేయుట కంఘ్రులు రెండును భవ
త్పూతనికేతనంబులకుఁ * బోవుటకుఁ శ్రవముల్ భవత్కథల్
బ్రాతిగ నాలకింపఁగ శి * రంబు కరంబుగ నిన్ను మ్రొక్కఁగాఁ
జేతము నిన్దలంచుటకు * సిద్ధ మొనర్చుము నందనందనా!

౧౧౧

తే! దేవకీపుత్ర! బ్రహ్మాండ * దేవ! శరణు
నన్ను మన్నించి రక్షింపుమో * నలిననేత్ర!
యనుచు ననులోనఁ గృష్ణుండు * నఖిలలోక
సహితుఁడై తిరోహితుఁ డౌట * సరిగ నెఱిగి.

౧౧౨

తే! మఱల నతులిడి సంధ్యాదిమహితకర్మ, లాచరించి తీరమునకు నరుగు దెంచి
తిరిగి వెనుకకుఁ గనుచు న * చ్చెరువుఁబొంది, హరి పరబ్రహ్మయని నిశ్చ * యంబానర్చి.
చ! అలరుచుఁ దేరునెక్కి యసి * తాంబరనందకుమారయుక్తుడై
జలజహితుండు గ్రుంకుతటిఁ * జక్కఁగఁ దన్మధురాసమీపమం

దలరు ననంబుఁ జేరె నట ధీ నా ప్రజరాణ్ముఖ గోపకుల్ వడిన్
బిలపిలమూఁగిరా పిదప ధీ వెన్నుఁడు, నందుఁడు దొట్టివారలన్.

౧౧౪

చ॥ కని యల గాందిసీతనయుఁ ధీ గాంచి ప్రియంబున నిట్లు పల్కె నో
ఘనచరితా ! భవద్రధముఁ ధీ గైకొని ముందుగ వీడు లోనికిన్
జను మటుపైన మేమును వెఁ సన్ జనుదెంతుము పొమ్మనంగ వాఁ
డును భయభక్తులన్ గడుగఁ డున్ గిడిగిళ్ళు బొనర్చి యిట్లనెన్.

౧౧౫

తే॥ పతితపానన ! జగదీశ ! పరమపురుష !, సోదరాభీరయ్యతముగా ధీ భేదము విడి
నా గృహంబున కేతెంచి నలినసామ్య, పాదధూళిఁ జావనము సల్పన్ నుతెంతు.

తే॥ నిన్ను విడనాడి యింటికి నేను బోను, జూవె! యని పల్కవిని యా యశోదపట్టి
యిట్లు వాకొనె నక్రూర! యేచు కంస, ముఖవిరోధుల నందఱఁ బొడిచి యడఁచి.

ఆ॥ నీవు గోరినట్లు ధీ నీలాంబరాభీర, సహితుఁడ నగు నేను ధీ సత్వరముగ
నీమనికి వత్తు నీ వాలసింపక, లెమ్మ రథముగొమ్ము ధీ పొమ్ము పొమ్ము.

౧౧౬

శ్రీకృష్ణుండు మధురకుఁ బేరుట.

చ॥ అంత నక్రూరుం డద్దానికి నొప్పి యుష్కాలంబున మేల్కొంచి తదను
మతిం గొని తన యరదంబెక్కి కంసుని సదనముం జొచ్చి యతనికి రామకృష్ణాగమ
నంబు వినిపించి నిజగృహంబున కరిగె. తదనంతరంబున నపరాష్ఠాంబగును సాగ్ర
జండుగు కృష్ణుండు తత్పురీదర్శనలాలసుండై ప్రయాణసన్నాహం బొనర్చుట నందుం
డాలోకించి నాయనా ! యిది మహాసుఖకరంబగు గోకులంబు గాక యతిభయంకరం
బగు కంసుని ముఖ్యపట్టణంబని యెఱింగి యార్జునంబు ముండిమకొని యప్ర
మత్తుండవై సంచరింపుము. నానుడి మరువకుమని హెచ్చరింప నతం డండుల కూ
రీకరించి నందప్రణోదితగోపక బాలవృద్ధసహితంబుగా నాపురిలోనికి నడుగిడి నల్గడ
లం దలరెడి దుర్గంబులను బరిఖలను వప్రంబులను భర్తమయరమ్యహర్మ్యంబులను
శృంగాటకంబులను శృంగారోద్యానవనంబులను విపణులను నచ్చరలనుజోలి మనుని
చేతికటారులనం దగు మిటారులను యమునాతటిసీతలవిలసన్మణిమయసోపానంబు
లను వెండియు నానావిచిత్రంబులను విలోకింపం దొడంగె. అమ్మెయి జరంత
నమ్ముగ విని శ్రీకృష్ణుని రాకకై చంద్రచకోరన్యాయంబుగా నిరీక్షించెడి నమ్మాధు
రసుందరీమణు లమ్మాధవాగమనమ్ము విని స్వకృత్యములం ద్యజించి ప్రాసాదంబుల
నెక్కియుఁ గవాటంబుల నెక్కియు గవాక్షంబుల నుండియు నా దీనపయోనిధిఁ
గాంచి హృష్టాంతరంగలై,

౧౧౭

నీ॥ వీడఁజే గోపక ధీ విభు యశోదా తపః, ఫలపుంజమని యెన్నఁ ధీ బరగు సుగుణి
వీడఁజే పూతన ధీ విలయంబుఁ బొందఁగా, జనుబాలఁద్రావిన ధీ ఘనసుతుండు

వీడఁటే మందలో ధ వేన్నపాల్వెరుగులఁ, గాఁజేసి మ్రింగిన ధ గట్టిదొంగ
 వీడఁటే చిటికిన ధ వేలున గిరినెత్తి, వ్రేపల్లె గాచిన ధ విదిత బబుఁడు
 తే! వీడఁటే గోపికాంబర ధ వితతిఁగొనుచు, భూరుహంబెక్కి చతురత ధ ముచ్చటాడి
 డెందములను హరించిన ధ సుందరుండు, జలజలోచనలార! యో ధ సకియలార!
 సీ! వీక్షింపవే! వానిభృంగ ధునానునో, త్కరమునుమీఱు ముంగురుల హోయలు
 జూడవే! యాతని ధ శుద్ధరాకాచంద్రుఁ, బోలెడి గుండ్రని ధ ముద్దుమొగము
 గాంచవే! యాతని ధ కమనీయ పద్మసీ, కాశంబులైనట్టి ధ కనులసొంపు
 గనుఁగొనవే! వాని ధ ధునకవాటప్రతీ, కాశమై తనరు వ ధ తుంబు విధము
 తే! కనవె! యాతని మదమత్త ధ గజసమాన, యానరమ్య మీక్షింపవే! హస్తహస్త
 శస్త్రమైన యాజాను భుజములతీరు, జలజలోచనలార! యో ధ సకియలార!
 ఆ! ఇతఁడు తిరిగి నట్టి ధ బృందావనంబును, నితనిఁ జూచినట్టి ధ యెల్లవ్రేలు
 రాసకేళి నిట్టి ధ రసికుతోఁ గూడిన, చేడ లే సుకృతముఁ ధ జేసినారో? ౧౨౨
 ఆ! ఈమహాత్ముఁ గనిన ధ యేము ధన్యలమైతి, మంచుఁ బొగడుచుండ ధ నచ్యుతుండు
 రాచబాటఁ జనుచు ధ రజకుఁ డొక్కఁడు తన, కెదురుగాగ నిటు న ధ చించె జనక!

❧ { రామాది సహితుండగు కృష్ణుండు రజకునిం జంపి } ❧
 వాయక సుదాములను ననుగ్రహించుట.

క! ఓరీ! యెవ్వండవురా, రారా! నాకడకు నాకు ధ రమ్యాంబరముల్
 దేరా! మాఝాడకురా, పోరా! నామాట వినర ధ పొందర సుఖముల్. ౧౨౪
 ఆ! అంతనాతఁ డవ్వి ధ యాత్మకోపాగ్నికా, జ్యోహుతులుగ మండియనియె నిట్లు
 లరరె! యెవ్వఁడిట్లు ధ లనలేదు నన్నెల్లు, గాని యీతఁడెవఁడా ధ కనెదఁగాక.
 క! నీతాతయు ముత్తాతయు, నీతండ్రియు నీవుగాని ధ నేత్రంబుల నీ
 రీతిగ నుండెడి వలువల, నేతటి నే న్గంటిరోక్కొ? ధ యెంగిలికాయా! ౧౨౬
 డ! కావున నోర్చెదల్పక యిఁ ధ కక జను మియ్యవి వీరవీరుడై
 దేవమనుష్యరాక్షసుల ధ దిట్టముగాఁ బ్రహరించి లోకముల్
 జేపగ నేలు కంసవిభు ధ చేలము లంచు గ్రహించు మాప్రభుం
 డి విషయం బెఱింగిన స ధ హింపక నిజ్జెఱఁ బెట్టు దుర్మతీ! ౧౨౭
 డ! ఇట్టులఁబల్కు నారజకుఁ ధ గృష్ణుఁడు గాంచి యరే యిదేమిరా!
 తిట్టుచు మాటలాడెదవు ధ దేహమెఱుంగవె? యేరువత్తురో
 యెట్టుల నిన్నుఁ గాచెదరో? ధ యేదిలకించెద నంచుఁ గూకటిం
 బట్టి శిరంబు ద్రుంచెఁ దన ధ వార లపారముదంబుఁ జెందఁగాక. ౧౨౮
 డ! అంతట వానిజోతి యల ధ యచ్యుతులోన లయించె నట్టి వృ
 త్తాంతముగన్న తత్పులు ధ తగ్గి కరంబులనున్న దుస్తులగా

- దొంతిగఁ జక్రి ముంగలకుఁ ♦ ద్రోసి శరత్సమయాన మబ్బుల
త్యంతము బాటినట్లుగ య ♦ ధాంధ్రబలంబుగఁ బాటిరో విభూ ! ౧౨౯
- తే॥ అవల వారలు వదలిన ♦ యంబరముల, నంబుజాత్ముండు తొల్తొల్త ♦ నాత్మకిష్ట
మైన వానిని ధరియించెహరియుఁగూడ, మంచివస్త్రంబులందాల్చెమనసుదీర.
- క॥ గోపకబాలురు సైతం, బోపికతో నేటికొనుచు ♦ యుక్తపటంబుల్
జేపట్టి కట్టదొడఁగిరి, శ్రీపతిబలరాములును వి ♦ చిత్రముగఁగనన్. ౧౩౦
- తే॥ మఱియు మిగిలిన వస్త్రముల్ ♦ మాధురులును
గొని ధరించి రీచిత్రంబు ♦ గనులఁగన్న
యొక్కవాయకుం డంబురు ♦ హోదరహాలి
గోపసన్నిధి కేతెంచి ♦ కోర్కెఁగాంచి. ౧౩౧
- క॥ నినుల పటముల నస్తవ్యస్తముగా వీరుగట్టి ♦ రని వారలకుఁ
శస్త్రవిధంబునఁగట్టెను, స్వస్తియశశ్శీలుఁ బరముఁ ♦ జక్రి యొసంగన్. ౧౩౨
- ఆ॥ అచటనుండి కృష్ణుఁ ♦ డగ్రజ గోపక, సహితుఁడగుచులేచి ♦ చతురమిని
బువ్వుహారములనుబాలుపుగాఁ గూర్చు ను,దామునదనమునకుఁదరలిచనఁగ.
- చ॥ అతఁడల రామకృష్ణులను ♦ హర్షమునన్ గని హేమరత్నచి
త్రితపృథుసింహపీఠములఁ ♦ దేజరిలం బొనరించి భక్తితో
శ్రుతిహితసత్కృతుల్ సలిపి ♦ త్సోఁగితలంబు శిరంబు సోకఁగాన్
నతులిడి వాఙ్మనఃక్రియల ♦ నమ్మి వినమ్రత శౌరి కిట్లన్. ౧౩౩
- తే॥ భక్తసందోహమందార ! ♦ బలినిగూడి, నీవు నాయిల్లుజొచ్చుట ♦ నేను ధన్య
తముఁడ నాయన్వయంబునుధన్యమయ్యె,నాగృహంబు పవిత్రమైనాణెమొందె.
- తే॥ మఱియు నాతల్లివంక నామగువంక, దండ్రీవంకనుండిన యేడుతరములఁదగు
పితరులెల్లరు నితటి ♦ విష్ణులోక, మునకు నేగి రటంచెతువనజనాభ ! ౧౩౪
- క॥ సాధుజనరక్షణార్థ మ,సాధువధార్థంబు జగతి ♦ జన్మించితిరో
శ్రీధర ! నీకివె మొక్కులు, బాధలఁ జోద్రోచి యిమ్ము ♦ పరమనుఖంబుల్.
- చ॥ అని కొనియాడుచున్ మధులి ♦ డన్వితవాసిత దివ్యపుష్పముల్
గొని బలరామకేశవుల ♦ గోరుమొదల్ దల దాఁక యోగ్యమై
ననెటి నలంకరించియుఁ బ్ర ♦ ణామములన్ మఱిజేయ వారలున్
మనమున నుబ్బి రావల రమాపతి యాతని కిట్లు వాకొన్. ౧౩౫
- పంచచామరము॥ నుదామ ! నీదుసేవలెల్ల ♦ సొంపుగాజెలంగుటన్
ముదంబుగల్గె మాకు నిష్టె ♦ పుణ్యభక్త మైత్రియున్
నుదాది శత్రువట్కుహీన ♦ మానసంబు భక్తియున్
సదా ఘటిల్లుఁగాక నీకు ♦ సంశయంబు లేనటుల్. ౧౩౬

క! ఆయెడ బలరాముండు, నేయముతో నిట్లుపలికె $\diamond$ నీకు నుదామా !
యా యుర్వృద్ధియు బలమును, శ్రీయును విభ్రాతి సతము సెలగుగాతా. ౧౪౧

క! వరముల నీరహి మెసఁగియు, నిరువురు నటనుండి లేచి $\diamond$ యింకొకవీధి
దిరుగుచుఁ గని రొక తరుణిని, సరసిజనయనా బటీర $\diamond$ సహితా గుబ్బా. ౧౪౨

శ్రీరామకృష్ణులు కుబ్జతో సంభాషించుట.

చ! వడపడి రామకృష్ణులు $\diamond$ భామిని నిట్లు నడసాగిరో
సుదతి! త్వదీయ వంశమెది ? $\diamond$ సూత్రము గట్టినవాఁ డెవండు ? పే
రెది ? యెట యీ బటీర రస $\diamond$ మెవ్వనికై కొనిపోవుచుంటివో ?
యిది యొక కొంత మాకు నిపు $\diamond$ డిచ్చెదవే ? యన నద్ది యిట్లనె. ౧౪౩

చ॥ నరవరులార ! భూతలము $\diamond$ నా ననుఁ బిల్తురు కుబ్జయంచు నే
వరవుడు నిప్పు కంసునకు $\diamond$ బానిసకత్తెగ నుండి గంధముగా
గరముగఁ బూయఁబోయెదను $\diamond$ గంధముఁగోరిన మీరె యెల్లెడ
బురువనరేణ్యు లౌట నిదె $\diamond$ పూసెద హస్తము లిట్లు చాచుడి ! ౧౪౪

చ! ఇటుల నచించి చందనముఁ $\diamond$ గృష్ణునకుఁ యమునావిభేదనో
తక్కుటపటురామమూర్తికిని $\diamond$ దద్దయు రాచి వ్రజార్థకాళిక
జటులముగా నలంది పలు $\diamond$ జాగిలులం బొసరింప వారలా
దటఁబడి రంతఁ జక్రి యల $\diamond$ తన్నిని గన్గొని యుత్సహించుచును. ౧౪౫

ఉత్సాహ! గూను నడ్డి కుంటుటలను $\diamond$ గోలుపడిన దేహముగా
మానుగా నొనర్పఁ దలఁచి $\diamond$ మగువకాళ్ళ వ్రేళ్ళపైఁ
బూనఁజేసి తనపదముల $\diamond$ ముగుదగొడఁ దనదు రెం
డైన వ్రేళ్ళఁబట్టి పైకి $\diamond$ నట్టె సాగఁదీయుట. ౧౪౬

క! వంకర టింకరలు విడ శ, శాంకసతి రతిని రంభ $\diamond$ శచి మించిన బ
ల్పొంకపు దేహము కుబ్జకు, నంకము లేనట్టు లమరె $\diamond$ హరిపదధీనా ! ౧౪౭

క! నుందరి యగు కుబ్జయు నా, నందంబును బొంది నంద $\diamond$ నందనుఁ గని గో
విందా ! నుందర ! దయ నా, నుందిరమున శేగుడెంచుమా ! యీవేళ. ౧౪౮

తే! మఱిరసజ్జ! సర్వజ్ఞ! యభిజ్ఞ! నేమూరుబారి, కాగజాలనామనమునీయందచిక్కె
నిన్ను విడలేను రారమ్ము, వెన్నదొంగి, యంచు నగవుతో లాగె నా యవసరమున.

తే! గోపబాలురు చప్పట్లు $\diamond$ గొట్టి నవ్వి, పెద్దవాడైన ముసలియు $\diamond$ నొద్దనుండి
చూచుచుండ నీకుబ్జ య $\diamond$ శోదపట్టి, నెంతపనితేసి నారార ! యేమియేమి !

తే! నలువకైనను వేనోళ్ల $\diamond$ చిలువకైన, నంగనాసాహసం బెన్న $\diamond$ నలవియగున ?
తగునె నీకిది వీధిలోఁ $\diamond$ దలిరుఁబోడి, యైన నీకులమున కెద్ది $\diamond$ యనువుగాదె ?

ఉ! ఆరహిఃబల్కువారు చెవు ధార విన్దామరి, యట్టికుబ్జ కీ
ధోరణిః జెప్పె నోరమణి! ధ్రోవ నెఱుంగని వారికిఁ నిజా
గారములందు విందులిడి ధ్రోవముల్ బొనరింతు రార! యీ
యూరఁ జెలంగు వారి దగు యోగ్యతఁ జెప్పఁ గలాఁడనే యహః! ౧౫౨

చ! నెలఁతరొ! పోవె యీ పురిని ధ్రోవ సుమిత్రులఁగూడి కాంచి నీ
నెలపున కేగుదెంచెదను ధ్రోవ మంచు నిజోత్తరీయమున్
జలిబిలిపల్కులాడి కొని ధ్రోవ పీఠాని రాజవీధిలో
గల ధనధాన్యవృద్ధులను ధ్రోవ నైశ్యకులాభిషంధులన్. ౧౫౩

ఉ! కాంచినతోడ నూరుజాలుఁ గంజదళాత్మున కిచ్చి గద్దె న
భ్యంచితపాష్పవారులను, ధ్రోవ జలమ్ములఁ దమ్ములమ్ములన్
మంచి ఫలమ్ములన్ విరుల ధ్రోవ నలం బొనరించి శీర్షమున్
వంచి నమస్కృతుల్ సలిపి ధ్రోవ రిటుల్ ముకుళించి హస్తముల్. ౧౫౪

ఉ! శ్రీపతి! భావికాలమునఁ జిత్రతరంబుగ నీవె యిచ్చుటన్
భూపవరుండ వైన మము ధ్రోవ నిర్యోక సర్వకాలముల్
జ్ఞాపక ముంచుకొ మ్మెదఁ దలంపఁ ద్వదీయుల మేము కామె? నీ
పాపల మాడ్కిఁ బ్రోవు మని ధ్రోవలు వేడి రసంతరంబునన్. ౧౫౫

క! మునిముసినగవులు నగి సం,తసమున నాకోమటులను ధ్రోవ తైత్తిరిపుం డి
ట్టి సరణి నడిగె ధనుస్థుల, మునులగు నటు జూపుఁ డిప్పు ధ్రోవ దూరుజలారా!

చ! అనవుడు వైశ్యులందఱు త ధ్రోవ తచాపవిభంగభీతి దా
నిని వచియింప రై రవల ధ్రోవ జనాభు శరీరసౌష్ఠవం
బునను గుణంబులన్ మిగుల ధ్రోవ హాముఁ జెందు తదన్యైర్లై రో
తనయ! ధనుస్థులం బిపుడు ధ్రోవ చూపెదమయ్య! రమ్మిటుల్. ౧౫౬

తే! అనుచు వారలు చూపినయధ్వమందు, నడచు చాత్మీయసఖులతోనవృట్టాల
మాటలాడుచుఁ జక్రి సుమాశముగను, గ్రమముగాఁ దద్ధనుస్థులికడకుఁ జేరి

శ్రీకృష్ణుండు ధనుర్భంగంబు గావించుట.

సీ! స్వర్ణ మయంబును ధ్రోవ ప్రతాలకయుక్త, మద్భద్రాత్మసహిత ధ్రోవ ఘులము
లక్ష భారయులేంబు ధ్రోవ పంచసహస్ర, మనుజానయోచిత ధ్రోవ హితభరము
నైంద్రాధికంబును ధ్రోవ నిభయంకరమును, వలయాకృతీరగ ధ్రోవ సమంబు
పార్థివ నాశక ధ్రోవ వదంతంబు, కంసగృహీతంబు ధ్రోవ గాంతికాంత

తే! మఖల పౌరార్చితంబును ధ్రోవ మండ, లరుచిరంబును నా చాపవరము నడు
వలదు వల దనుచున్నను నలఁతరొ నగి, కేలఁగొని లీల మార్చి నెక్కించి మిం

తే॥ ఇక్షుఖండంబుఁగ్రొవ్విసంభము నులుపు, గా విడిచినట్టులాత్మీయకరబలమునఁ
గర్జపర్యంతముఁ లాగిఁ త్తుణములోన, రెండుతుండములొనటల్ చెందివైచె.

ఉ॥ చెందినతోడనే యొక వి ధి కేవలవంబు ఘనస్వనంబటుల్
దండిగఁ బుట్టె దాన సఖి ధండము మెచ్చెను దిబ్బదేభముల్
బండఁ బ్రపంచముల్ పగిలె ధాహుబలాధ్యులు మెచ్చి రన్యులుఁ
గండరగండఁ డంచనిరి కంసుని గుండియ చెండఁగాఁ బడె. ౧౬౧

క॥ కావలివారది గనుఁగొని, యేవిధినే న్వినిఁ దఱిమి ధేలిక మెచ్చు
గా విగతప్రాణునిగా, నీవేళ నొనర్తుమంచు నేగఁగ నటకు. ౧౬౨

క॥ ఉగ్రమున రామహరు లల, యుగ్రధనుశ్శకలముల మ ధి హోద్ధతిఁగొని యా
యుగ్రాస్త్రధనుల వారి స, నుగ్రముగాఁ గొట్టి రా స మయమందుననే.

తే॥ భిన్నపాచులు గొండఱుభిన్న బాహు, పులును గొండఱు భిన్నశీర్షులును గొండ
ఱగుచు నైదువే లుక్కరులవనిబడిరి, పౌరు లదిగని పాటిరిస్వగృహములకు.

క॥ మఱి గోలాహలములు త, త్పురి గరముగఁ బుట్టె గంస ధూపచ్చత్రం
బరుదుగఁ బేసోలగమున, ధరఁబడె నకస్మాత్తుగా న దరిపడ సభ్యుల్. ౧౬౩

సూర్యాస్తమయ వర్ణనము.

ఉ॥ ఈ సమయంబునందుఁ గమ ధి లేక్షణ! నీవొనరించు సేత నీ
వేసము రోస మీనులను ధి వీక్షణజేసితి దీనిఁ జూచు నీ
యే ససనుంటిగాన నిఁక ధి నీవిలుఁ జేరుము కుట్టవౌట ని
మోసమొనర్తు రల్పులని పోయెడి నా రవి గ్రుంకె నయ్యెడ. ౧౬౪

స॥ పడమరపడఁతుక ధి నశికట్టు సడలింఁచె, బడమరదొర కక్క ధి సడరఁ దొడఁగె
నెత్తమ్మియు తైద ధి మొత్తుకో మొదలిడె, దొగవగక త్తియ ధి సొగసుఁ జేసె
బగలను నత్త గొ ధి పుతన మంతయుఁ దగ్గ, రేగోడలిపొగరు ధి రెట్టిమొగ్గె
లిబ్బుల దొరలెల్లఁ ధి దబ్బిబ్బుఁ జెందిరి, మ్రుచ్చులు పొచ్చుగ ధి మెచ్చిరిచ్చ

తే॥ జక్కవలజేని దొరతనమక్కిలిఁబడె, జక్కవల గొంగ దొరతనమెక్కువయ్యె
నరయ నొక్కరు బాములనంచుచుండ, నొకరునుకములఁబొందుచునుండుగాదె

స॥ శాకినీ ధాకినీ ధి హాకినీ ప్రముఖ భూతవిహార భావుకో ధి ద్యావవనమొ
యతికృష్ణవర్ణవర్ణి తమ త్తగజసామ్య, చండమహిషవాహ ధి దండధరుఁడా
వేదశాస్త్రపురాణ ధి విశ్వవిశ్రుతకృష్ణ, వీర్యనాశోద్యోగి ధి దుర్యతంబా
వర్ణనంకిరహేతు ధి దుర్లయ నిర్లయోద్యోగి సంపాదిత ధి దుష్కృతంబా

తే॥ రామసీ సతీకుముఖ వాస్త్రంబా యనఁగ, గటికచీకటు లెల్లడఁగ్రమ్మఁదొడఁగ
భీతుడైనట్టి నరువలె ధి వెన్నుడన్న, జెలులఁగూడి యానందుని ధి చెంత కేగ.

మధురాపుర పురంధ్రీ విరహ వర్ణనము.

క॥ పదపడి మధురా వధువులు, మదనజనకు రూపుఁ గాంచి ధ మన్మధగదచే
జెదరిన మది గలవారై, వదలఁ బటము లొండొరులును ధ బల్కుకొని రిటుల్.

ఉ॥ అంగనలార ! యీపురిని ధ సంగజకోటి రుచుల్ హరించి శ్రీ
సంగుఁడు నేడు వేడుకఁగ ధ జాలఁ జరించెను వాడె మాదు స
ర్వాంగముల దనంగమధు ధ రాకృతితోడఁ జెలంగి గోచరిం
పంగఁ దొడంగె జూడుడని ధ పల్కఁగ నందలి ప్రోడ లెల్లరుక. ౧౭౦

మ॥ విని యిట్టుల్ బలుకాడఁగాఁ దొడఁగిరో ధ బింబోష్ఠలారా ! జనా
ర్దనుఁ డీయూరను నల్లడల్ దిరిగి తా ధ త్వర్యంబున జూచి మి
మ్మును మమ్ముంగని వీరె మిన్నలనుచుక ధ మోహించి సర్వాంగముల్
గని చి త్రంబులు గొప్పవంచుఁ గొని వే ధ గంజోయెఁ జోరాభుడై. ౧౭౧

క॥ వనమాలి యితం డింకను, మనల్ విడలేక యిపుడు ధ మన యంగములం
దన వెలుఁగుచు నుండెడి, నని యెఱుఁగుఁడి? మీరలెదలసరయంగ మఱియక.

సీ॥ కమలేశుఁ గననట్టి ధ కన్నులు కన్నులే, సర్పముల్ జొచ్చు బె ధ జములుగాక
యజ్ఞాతుఁ దాఁకని ధ హస్తంబు హస్తమే, మడ్డిగానుండెడి ధ త్రెడ్డుగాక
గోవిందు మోపని ధ గుబ్బయు గుబ్బయే, దిక్కుమాలిన వెంట ధ దిబ్బగాక
విష్ణుక్తుల వినని ధ వీనులు వీనులే, గ్రావసంగతవివ ధ రములుగాక

తే॥ నీరజోదరుఁ బొగడని ధ నోరునోరె, చాలఁగా మ్రోఁగుచుండెడి ధ డోలుగాక
హేమచేలుని కూడికఁ నెఱుఁగనట్టి, ముద్దలాడి ముద్దియయె? వెఱ ధ మొద్దుగాక.

సీ॥ కాయంబుతోడుతఁ ధ గాయంబు దివ్యమా, నధరంబుతోడ ది ధ వ్యాధరంబు
మోముతో మోమునుభుజములక బుజముల, గరతలంబులతోడఁగరతలముల
తొమ్ముతోతొమ్ము లిగ్నమ్ముతో లగ్నము, నూరుయుగ్మముతోడఁనూరుయుగము
ప్రణానాలంబుతో ధ ప్రణానాలంబును, బాదయుగంబుతోఁ ధ బదయుగంబుఁ

తే॥ జేర్చి సందులేనట్టి యాశ్లేషములను, గూర్చికొలఁదిఁ జేసికొనుచు, గుతుక మొందు
అన్నడో గద యా కృష్ణుఁడెట్టులేక, నోగదా యేమి చేయనానువిదలార !

సీ॥ కోటిమన్మధులను ధ దాటిన రూపేల, యీకృష్ణమూర్తికే ధ యెసకమెసఁగె
నెసఁగెఁబో యాహరి ధ యేల లెద్దోకుల, మందు నుండక యిట ధ కరుగుదెంచె
నరుదెంచెఁబో నాతఁ ధ డరుదుగా నేటికి, వీధివీధులవెంట ధ వెడలవలసె
వెడలెఁబో యేల యీతఁడు ప్రస్తుతంబున, నొంటిగా నిట మనఃకంటఁబడుట.

తే॥ కంటఁబడుగాక యతనిపైఁగరముఁగూర్చి, మనకు నేటికి దనరెనుదనరుఁగాక
యిట్లు కారించుటలకోయింతులార !, చెప్పఁడి యెట్టికార్యముల్ జేయనగును?

క॥ ఒకసారిఁ జూచినంతనే, యకలంక ప్రేమ మనకు † నాహరియందే
 నుకముగఁ గలిగెను దాన న,ధికపు మనోవ్యాధిపుట్టెఁ † దీటనియట్టుల్. ౧౭౬
 తే॥ ఇంతమాత్రమునకు మన † కిట్టులుండఁ, జాలకాలము నుండి వ్ర † జంబు నందు
 రాసమండల మందున † రతులఁ దేలి, నట్టి సతులెట్లు మరతు రా † యంబుజాక్షు ?
 క॥ అని యిటు పరిపరి తెఱఁగులఁ, గనుకొనలను నీరు గాఱఁగఁ గమలేశుఁ
 మనములఁ దలఁచుచుఁ బడకకుఁ, జనసాగిరి సక్రమముగ † జనకనరేంద్రా !

క॥ ఆ రామకృష్ణు లానిశి, నా రమణీయోపననము † నందున సకలా
 భీర సహితులై రుదిర, క్షీరాన్నము మెసవి తెలివి † చే నుండి టిట. ౧౭౭

వ॥ భోజభూపతియగు నక్కసుండును శ్రీరామకృష్ణు లొనర్చిన రజకశిరచ్ఛే
 దంబును శరాసనవరసంరక్షణదక్షవధంబును, ధనుర్భంగంబును విని దిగులుపడి
 యశుభసూచకంబులగు వామాంగస్ఫురణంబులం దత్రుపాటుతోఁ గని శయనించి
 కనుమూసినంతనే తైలం బొడలయందుఁ బూసికొని సిగవిరియంబోసికొని రక్తపుష్ప
 మాలికలఁ వేసికొని వాసముల నూడం దీసికొని కాసరంబున నానీనుండై ప్రేతల
 తోడం గూడి దక్షిణదిగ్గానం బొనర్చివట్లు కలం గాంచి యలికిపడి దిగ్గనలేది
 చింతించుచున్నంత,

౧౮౦

❧ సూర్యోదయ వర్ణనము. ❧

ఉ॥ కొక్కురు కొక్కురో యనుచుఁ † గోడులు గూసెను సంబరంబునఁ
 రిక్కలు మాసెఁ దేట్ల రొద † రేగెనిశాకరుఁడేగఁ జక్కవల్
 నిక్కె విహంగనాదములు † నెక్కినె మారుని తూపులేపులుఁ
 జిక్కఁ దమంబు లెల్లడలఁ † జెల్లెను దెల్లని డాలు నెక్కెడిఁ. ౧౮౧

సీ॥ చటులకపటులను † నటినట విటివిట, చోరులం బరిమార్పు † శూరుఁ డనఁగ
 మార్తురఁజంపి శ్య † మంతకమణిఁ దాల్చి, యరుదేరు కొస్తుభ † ధరుఁ డనంగ
 సకలరోగంబుల † సమయించి సౌఖ్యములే, నరులకుం గూర్పుధ † న్వంతరి యన
 బ్రహ్మవర్చస్వతా † బ్రాహ్మణ జనులచే, మ్రొక్కులందెడి వేద † మూర్తి యనఁగఁ
 తే॥ దమ్ములను ప్రియురాండ్రఁ బ్రే † మమ్ముచేరఁ
 బొందుఁజేసెడి ప్రియుఁ డనఁ † బూషణుడు
 వేయిచేతుల తోడుత † నెడలి కడల
 వెలుగఁజేయుచు నుదయించె † లలితరీతి.

౧౮౨

❧ కంసుండు మల్లరంగంబు నిర్ధింపం జేయుట. ❧

అ॥ ఆసమయమునందు † నా భోజభూపతి, పడక విడిచి లేచి † భటవరులను
 గార్యభారకరులఁ † గ్రమముగా రావించి, యాజ్ఞచేసె నిట్లు † లవనినాథ !

వ॥ కార్యసాధకులారా! మీరు వేవేగ జాంబూనదస్తంభవిరాజితంబును విపులాంగణసంగతంబును నగు మత్స్యభామండపంబున కగ్రభాగంబందలి ప్రదేశంబున మల్లక్రీడారంగంబు హంగుగా నయనపర్యం బగునట్లు గావించుడన్న వార లాపలుకు తాదలఁ దాల్చి తత్ఫలంబున నిమోన్నతంబుల సమంబుగాఁ జేసి హేమసోపానసమంచితమంచంబులను రచించి చుట్టును నుంచి ముక్తాహారంబులు వ్రేలాడుచుండు బంగారుడాలుఁబోలిన మేలుకట్టు గట్టి యతివృదులంబగు తలగడతో వెలిఁగెడి వేకనులవాని గద్దెనద్ద వజ్రంబు లనున్పిన పొన్నులుగల చామరంబులను మరాళసన్నిభంబులగు సితవృజసంబులను బూర్ణచంద్రమండలరుచిరంబగు శ్వేత చ్చత్రంబునను నమూల్యంబులగు ననరత్నంబులను విరాజల్లి కనులపండువొనర్చు నొండు మంచంబుఁ బదిమూరలెత్తునఁ దను యేలికకై నిర్మించి యతిచతురంబుగా మల్లరంగంబు సిద్ధంబు సల్ప నయ్యదువీరుం డేతెంచి కాంచి సంతసించి మంగళ తూర్యంబులు మ్రోఁగుచుండ వారాంగన లాడుచుండఁ బాటకాండ పాడుచుండఁ దనకై యేర్పాటుజేసిన మంచెపై నాసీచుండయ్యె. అంతఁ గంసాహుతులగు బాణాసురనరకాసురప్రముఖదనుజవరేణ్యులును జరాసంధప్రభృతిబంధురత్నంబు లును సందాదులైన గోపకగ్రామణులును శంబరాసురప్రభృతులగు నాత్మసఖు లును సామంతులును నుండలేమనుచు బౌరులును జానపదులు నేతెంచి నమ్ములై పారితోషికంబులను గప్పంబులను సమర్పించి నియమితంబులగు తమ యాసనంబుల నధిష్ఠించిరి. తత్సమయంబునఁ జాణూరముష్టికకూటశలతోశలప్రముఖప్రధానమల్లు లుల్లాసంబున నామల్లరంగంబుఁ బ్రవేశించి యవ్యాహతవ్యాయామం బొందొరులు ముద్గరాద్యాయుధంబులతోఁ జేయుచున్న యవసరంబున

౧౮౪

శ్రీరామకృష్ణులు కువలయాపీడగజంబు వధించుట.

ఆ॥ రామహరులు మల్లఁ రణకేళిఁ జూడంగ, నరుగుదెంచి మోసఁ లందు మిగులఁ గ్రొవ్వి తిరుగులాడుఁకువలయాపీడమున్, ద్విరదవరముఁ గాంచి సరభ సమున.

చ॥ తొలఁగి మదేభచోదకుని ఁ తో హరి యిట్లనె మావటీడ! యీ

కలభము నీవు ప్రక్కకటు ఁ గైకొని మార్గము మాకొసంగు మిట్టుల నొనరింపవేని నిను ఁ డొక్కలు చీలిచి యేన్గుతోడఁ గుక్కల కిపుడేను వేసెదను ఁ గాచికొనం గమకింపుమా! యనన్.

౧౮౫

ఆ॥ మావటీడు మెండు ఁ మండిపడుచుఁ దన్న, దేభవరముఁ ద్రోచెఁ గృష్ణుపైని సంత నదియుగూడఁనామృత్యుదేవత, యనఁగఁజెలఁగి మిగులఁ నాగ్రహించి.

౧౮౬

కా॥ శీతాశరంబులు సర్వదిక్కురులకున్ ఁ జేడ్పాటు సంధిల్లఁగా నుత్కర్షంబుగఁ జేసి శత్రుకులనా ఁ శో తీర్ణతుండంబుతోఁ

గుక్మిలాధిపధారిని హరిని గైకొని చెత్తై నా కృష్ణుడు
దత్తాలంబున దానినుండి నెలులోఁ దప్పించుకొని చేగుట.

౧౮౮

శా॥ కుంభిశ్రేష్ఠము నూచి క్రమ్యుల లలితఁ గోపించి కుప్పించి త
జ్జంభారాతి సహృదయుఁ గరముతోఁ జక్కంగఁ జేపట్టి వే
స్తంభంబుల బురుడించు పాదముల క్రిందఁ దక్ష వేయుచు ద్రోక్తి బల్
జృంభింపంగఁ జతుర్ముఖం డభయఁడై చిత్రంబుగాఁ జూచి తా.

౧౮౯

శా॥ బృందారణ్య నికుంజపుంజములలోఁ వృక్షంబులంద్రోయు రీ
తిం దన్నగవదంబు లట్టు లిటులఁ దిట్టుంబుగా నెట్టి వె
న్నం దై వాఱ మదేభ మడ్డముగ వేగం దిగి శ్రీకృష్ణు ని
స్సందేహంబుగఁ బట్టి కొట్టఁ గడఁగెఁ సవ్యాపనవ్యంబుల.

౧౯౦

మ॥ అటుపై దానవవైరి వైరికరిసిం హంబాచుఁ దద్దంష్ట్రలు
త్కటరోపంబునఁ బట్టి యూఁషి కసి మోఁ కారించి కారించి యు
ద్భటరీతిఁ బ్రహరించి మించి పురికిఁ బాటంగ మత్తేభముఁ
బటుదర్పంబున వెంటనంటె నగరిఁ బర్వంగఁ గోలాహలాల్.

౧౯౧

శా॥ పాపధ్వంసకుండైన దానవకులఁ ప్రధ్వంసకుం డాగజం
బేఁపఁ గ్రమ్యులవచ్చు నద్ది హరితో నేతెంచువేళఁ బలుం
డాపాతంబుగ దానితోఁక నల సఁ ర్పారాతి సర్పంబులఁ
మాపఁ లాగిన లాగు లాగె బృధులా మర్షంబున భూవరా !

౧౯౨

శా॥ ఆపై శ్రీపతి కని నగి, కూపపుచ్చేత్రాడులాగుఁ కొనిన ట్లరిని
ర్వాపణచణమైన కువల, యాపీడకరంబు లాగఁ నారంభించె.

౧౯౩

శా॥ ఇరువురుఁ దుదమొద లీరహి, వఱలుచుఁ గరపుచ్చములను బటుభుజములతోఁ
బెఱకఁగడఁగ నాగజము పొగరు విడి నిశ్చేష్టమయ్యెఁ గలువవిదూరా !

శా॥ దానిం గాంచి దురాగ్రహాగ్రనిభులై దర్పించి తచ్చోదకుల్
మానుల్ ధీనిధు లేద్యు రుద్దవిడి త న్మత్తద్విపంబెక్కి య
ద్దానిం ద్రోలఁగసాగి రంకుశముతో దైత్యారిపై నింకఁ గ్రో
ధానూనానిలమూర్తులైన పెఱనా ర త్యారభిల్ సేయుచు.

౧౯౪

శా॥ మూఁడువందలకరులపై మొనసి యెక్కి, యంకుశాస్థులనంబులఁ హరిహరులను
జంప వానిని ద్రోలి రా సమయమందు, గువలయాపీడమను కరిఁ కోపగించి.

శా॥ చండవరాక్రముండయిన చక్రధరుఁ హరియింపఁబోన నా
తం డలదాని తొండమును ధైర్యముగా బిగఁబట్టి యన్న యం
దుండి కనుంగొనఁ జను లో హేమాయన ద్రిష్టచుఁ బాదె ధాత్రిపైఁ
గొండికవాడు గిండిగొని కొట్టినయట్టుల ధారుణీశ్వరా !

౧౯౫

౮॥ అంత నద్ది గిట్టె ధవలఁ దజ్జోతియుఁ, గృష్ణమూర్తిలో ల యించె జక్రి
దాని దంతములను ధ దత్తణంబునఁబీకి, యేడ్వరైస మావ ధ టిండఁ జదిపె.
తే॥ మఱియు సీరి శేషించిన ధ మత్తకరులఁ, బట్టి కొట్టెను దత్తత్యఃబలులు గాంచి
వర్షకాలము జనినట్టి ధ పద్ధతిఁ గని, వారిదములు బాటినయట్లు ధ వాటిరవల.
క॥ గోపకబాలకయుతుఁడగు, శ్రీపతి బలరాముఁ గూడి ధ చిత్రమృగముల్
మాపిన పంచాస్యమువలె, నేపునఁ దగి జయరవంబు ధ లెల్లడ నిండె. ౨౦౦
తే॥ ఆస్యకాంతి యనూరుని ధ సపహసింప, శ్రమజలంబులు కాల్యలై ధ చనఁగ దంతి
దంతముల్ మూఁపులందునఁదనరుచుండఁ, జిచ్చుపెచ్చెడి ననిలంబుస్థితిని వెడలి.

ః॥ రామకృష్ణులు చాణూర ముష్టికాద్యనురుల వధించుట ౧౧౧
తే॥ శిల్పి ముఖశిల్ప చిత్రవిచిత్రతంబు, సర్వభూపసుహృద్భృత్యసంగతంబు
సంగపాటవాదర్శనార్థాంగణంబు, కంసకల్పిత మల్లరంగంబుకడకు. ౨౦౨
సీ॥ పూజోడులందఱు ధ పుష్పబాణుండన, జెట్టులెల్లరు జగ ధ జెట్టి యనఁగ
గోపకు లెల్లరు ధ గోకుల విభుఁడన, దుష్టులు వైవస్వ ధ తుం డనంగఁ
బరమయోగిండులుఁపరమతత్వంబన, నురజాలములు విరాట్పురుషుఁ డనఁగఁ
నందరాజ స్వకీయ ధ నందనుండని యుబ్బ, రాజన్యులును రాజ ధ రాజనంగఁ
తే॥ గంనుఁ డాత్మీయ మృత్యువు ధ గాఁ దలంప
మఱియు నితరులు దమ తమ ధ మానసముల
నున్నరీతుల నెన్నఁగా ధ నొయ్యనరిగి
నలుగడల్ శోభ సెందఁగ ధ నిలిచె నపుడు. ౨౦౩

తే॥ భోజభూపుండు వచ్చిన ధ పుండరీక, నయన బలులను జచ్చిన ధ నాగవరముఁ
గాంచి యబ్బురముం బొంది ధ కలఁతఁజెంది, యేమితోచక మొద్దురఁహిని వసించె.
చ॥ మఱి యల మంచి మంచముల ధ మానుగ నున్న సుధీమణుల్ నిశా
కరునిఁ జికోరవారములు ధ గాంచి ముదంబును బొందినట్లు లా
హరిఁ గని సంతసించి రిక ధ నన్యులు సీ వసుదేవపుత్రు లి
ర్వరును బరాత్పరుల్ గుణులు ధ పుణ్యులటంచుఁ దలంచి యెంతయుఁ.
ఉ॥ ఈహరి పుట్టినట్టి స్థల ధ మీ హరి తిర్గిన లాపు నీజగ
న్మోహనుఁ గన్నవారలు వి ధ నోద మొనఁచెడి వీని మిత్రసం
దోహము వీనిఁ గన్న విబు ధ ధుల్ మన మీ పురవాసు లెట్టి సం
దేహములేక ధన్యతను ధ దేటరె? యంచు వచించి రయ్యెడఁ. ౨౦౬
శా॥ వీణాదుందుభి కాహళి పటహముల్ ధ వేమాటు మ్రోయంగ నా
చాణూరుం దల కారి సీరులను బ్రశ్నజేసె నీరీతి మీ

రూణల్ శూరులు గాన లెండు మృధ మ † స్మదాణ్యనః ప్రీతికై
త్రాణ జేయుట యొప్పుడే ? మనకిట † దైవారవే భద్రముల్. ౨౦౭

ఉ! నావుడు రామకృష్ణులును † నవ్వె యిటుల్ వలుకాడిరో బలీ !
చేవను నీడు వాడుకలఁ † జేతల రీతుల నీకు సాటి మే
మేవిధినైన రాగలమె? † యిద్ది యధర్మము గాదె? దీని నీ
భూవరుడేని నొప్పునొకొ? † బొట్టె లటంచు మముం ద్యజింపఁడే? ౨౦౮

క! అనవుడు చాణూరుండును, విని యిట్లనె నయ్యలార! † వేయేన్లులచే
వనుదగు కంసుని గజవర, ముచు జింపుట మీరు నాకుఁ † బోలరె? ప్రతిగా.

ఉ! మీరలు వీరవీరులని † మేము దలంతుము కాని యర్భకుల్
సారము లేనివారనుచు † స్వాంతిమునందు గణింపమన్నఁ జా
ణూరునెత్తోడ భార్గవిమ † నోహరుఁడు హలి ముష్టికాఖ్యుతోఁ
బోరఁ గడంగి రుత్సుకతఁ † బుష్కరమం దమరాళి గన్గొనఁ. ౨౦౯

వ! అమ్మెయి నమ్మల్లు లొక్కుమ్మడి భుజదండమ్ములతో నాకర్షణనోద
నాదులం గావించుచుఁ గనుబాములు ముట్లపడ నేత్రంబులు ప్రలయాగ్నినిభంబు
లుగాఁ గరికరితోఁదాఁకు వీఁకను గిరి గిరితోఁ బోరుతీరునను హరి హరితో డీగొనుజో
కను బదాపదిం బాహాబాహిం గచాకచిక్ ముష్టాముష్టులను బోరాడు నవసరంబున
శ్రీహరి నిజకరంబులఁ జాణూరశరీరం బెత్తి యత్తమ్మిచూలి పున్నెమ్ములప్రోపుం
దూఁచి నట్లు తద్దేహభారంబుఁ దూఁచి త్రోచి వేఁచ నాచపలుండు చూచి యనా
యాసంబుగా నొకకరంబునఁ గందుకం బెత్తుపొందికను నాదిశేషం డీభూఖండంబు
బాల్చిన ప్లాచక్రధరు నెత్తియొత్తియు తరంబునఁ బడవేయ నాయచ్యుతుం డాకపటు
కటికంధరంబులం బట్టి యెత్తి యట్టిట్లాడించి డించి గిట్టునంద్రిప్పి భూతలంబున
గిరాటువేయ నాయసురుం డాగ్రహంబున నుగ్రంపశ్యుండై నిగ్రహించుటయుఁ
దత్సభాంగణమందలి గవాక్షంబుననుండి విలోకించుచున్న యన్నమిన్న లాయాస
సంజనితాంబుసి క్కంబులగు శ్రీరామకృష్ణుల దేహంబులం గాంచి నిట్టూర్పుపుచ్చి. ౨౧౦

మ! అరరే! కుట్టల నీబలాచ్యుతులఁ బు † మ్పాభాంగులగ్ గూరులుగ్
విరసుల్ వజ్రకతోర దేవళ లమర † ద్వేషాధ్యు లాముష్టికా
సురచాణూరులతో నియద్ధము దయగ్ † సూదంతయ్యగ్ లేక భూ
వరుడీ కంసుఁడు సేయఁజేసెగద! యీ † పాపంబు సామాన్యమే? ౨౧౧

క! అక్కట! యిక్కుట్టల నిటు. స్రుక్కించెడి కంసుఁ డ్రుంచు † శూరవరేణ్యం
డాక్కం డిక్కడ లేడే? లెక్కింపక కనెడి వీరు † లేకులు గారే? ౨౧౨

అ! సభకుఁ జనుట తప్పు † సనినల్లి సభ్యుల, తప్పు నెఱుంగకుంట † దప్పు తెలిసి
యూరకుంట దప్పు † దాటుమాటుగ నందు, బల్కుచుంట దప్పు † ప్రాజ్ఞనకును.

సీ॥ అంభోజములమైన ధాన్యజనేత్రుండు, హస్తంబులం గొని ధూదరించుఁ
బిల్వగ్రోవుల మైన వెన్నుండు గమ్మని, యధరామృతం బిచ్చి హర్ష మొసగు
నెమిలిపురుల మైనఁ గమలామనోహరుం, డుత్తమాంగంబునం ధూని మెచ్చుఁ
గడప చెట్టులమైనఁ గరుడధ్వజం డొప్పి, సరససల్లాపముల్ సలుపుచుండు
తే॥ స్వర్ణవర చేలముల మైన సకల భువన, మోహనుం డంసమందునఁ బూనితీరు
నిటులు సలుపఁగ నేనోముఁ లేలరావో, యెట్లు జీవించుమో యమ్మ! యింక మనము.

మ॥ మన మా గోకులమందు వ్రేతలుగ జన్మం బెత్తినన్ సూర్యచం
ద్రనిలింపేశశివేశపావకమునీం ద్రబ్రహ్మధాత్రీమరు
ద్వినుతుండై తగు వీని సద్గుణములన్ వేషంబు రూపాదులన్
గనమా! మొక్కను! కాగిలించుకొనమా! కామించి క్రీడింపమా!

తే॥ ఈ మహామహుఁ గనుఁగొన నేమియేమి, నోములను వ్రజవాసులు నోచినారో
యితనితోఁగూడి యాడి హర్షించు గోపికల యదృష్టమింత దట్టచుఁబలుకఁగలమె?

క॥ గడచిన దానికి దుఃఖము, పడుటొప్పుదు నేడు మనకు ధాగ్యవశమున
విడిముడియొడయని దరిసెన, మడరిన యందులకు మనము హర్షింపవలె.

తే॥ కాని యక్రమయుద్ధంబు గలిగె నిచట, నిందులకుఁ జింత గలిగెడి నిందునిట్టి
చిట్టివారె జయంబును జెంది జగతి, వృద్ధిగ నెదరు గాక న హీనకీర్తి.

మ॥ అని ప్రీతిమీఱఁ బల్కుచుండుటయు నందుండు గుండుటయు గాంచి
యా శ్రీవత్సలాంభనుండు రిపుభయంకరుండై దోర్బలంబున నాకర్బరనాయకుం
బట్టి వాతంబు సరోజాతంబును బెటికివైచినట్లు వియత్తలంబునఁ బాటవేయ నాయా
యతకాయుండు దివినుండు నక్షత్రం బధోముఖంబుగా రాలులీల నేలంగూలి క్రమృత
నుత్థితుండై తనబలంబుకొలఁదిని నాకృష్టం బ్రహరింప నాహరి వెనుకంజవేయక
యోర్చి నిజభుజదండంబున నాదుండగీనిఁ గైకొని నేలం గూల్చి నాయల్పుండు భిన్న
దంతుండయ్య ననల్పబలాగ్రహవేశ సంభ్రమంబులచే బరవశుడై ముష్టిద్వయంబున
నాయవ్యమూర్తి మిత్రుం బొదివె. పిమ్మట నమ్మాధపుం డుమ్మలింపక యమ్మనుజ
భక్తుకుఁ దత్కంససమ్మృఖమ్మున నతిరథసమ్మునఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి యందలు పడికించు
చుండ నీతోడిం బడవైవ నాకంసభటుండు రుధిరంబు ముక్కమొంగంబులనుండి
మొండుగా వెడలంగ్రక్కి విగతప్రాణుడయ్యె నెడియు. ౨౨౦

మ॥ బలరాముండును ముష్టికాసురుఁడు శుం భద్రాహు దర్పంబులన్
బలయాగ్నుల్యతఁ బోరి రంత హలి త ద్రాత్రించరుం బట్టి బల్
నలగం గొట్టి పదద్వయంబుఁ గొని త న్నాగారి పైనుండి పా
ముల గ్రింద బడవైచినట్లు వడితో భూమి బడవైవఁగా. ౨౨౧

తే॥ ముష్టికుందును నెత్తురుముఖమునుండి, క్రక్కి స్రుక్కి కట్టకడకుఁగలమయ్యె
నద్దిగని యెదిరించు కూటాఖ్యముష్టిఁగొట్టె హలి; హరి గిరిబవిఁగొట్టినట్లు.

తే॥ అవల డీకొను శలదైత్యునబ్జనాభుఁ, డాగ్రహించి విలోకించినిగ్రహించి
యొక్కల త్రతో ఖండించెఁబక్కితేడు, తుండమున సర్పముం బట్టిచెడినట్లు.

తే॥ మఱియు శ్రీహరి తోశలఁచునుజభక్ష, కు నవలీలగఁ జీల్చి కంఠుని సమీప
మందుఁ బడవైచెఁ గ్రొవ్వినహస్తీవరము, తరువు ఖండించి వైచినశరణి జనక !

ఉత్సాహ॥ మల్ల రంగమందు నిట్లు ధ మల్ల వరుల నందఱ
వల్ల వులును బిల్లులు నగు ధ పద్మనాభసీరులే
ఢొల్లఁజేయ వార లప్పు ధ మడసి రది గాంచి త
న్మల్ల సఖులు లాతివారు ధ మనగఁ బాటి రరమునగా.

౨౨౫

తే॥ అవలఁ బ్రేక్షకులెల్ల రా ధ హః ! యనంగ
హరిని మృతమల్ల విద్యుతుల్ ధ వరుసఁ గలిసె
నంత శ్రీదామముఖసుహృ ధ దాళితోడఁ
గూడి యనిఁజేయఁ గడగి రా ధ కుంద బలులు.

౨౨౬

మ॥ తరువాతఁ బురవాసులెల్లరు క ధ సదత్నాందితాలంకృతుల్
వరపింఛంబును బట్టుపుట్టముల శుం ధ భద్రవంశినేత్రంబులగా
సరవిం దాల్చి మృగేంద్రసాములయి స్వ ధ చ్ఛందంబుగాఁ దిర్గు నా
హరితాలాంకులఁ జూచి దుందుభులు మ్రో ధ యగ్ర సంతసం బొందుచుఁ.

తే॥ కుట్టలయ్యు వీరెంతెంతఁగొప్పవనుల, నులువుగాఁ జేసిరనుచుఁ గంఠుండు దప్ప
మేలు మేలని పొగడిరోఁమేదినీశ !, యీర్ష్య పరబలమొప్పునే ? యెచటనైన.

శా॥ అంతఁ గంఠుఁడు స్వీయమా నవజయం ధ బాలించి క్రోధభ్రమా
క్రాంతుండై రొడఁజేయు తూర్యముల వే ధ గగ నిల్చి యోవ్యంబుల
త్యంతం బల్లలనాడ భృత్యులకు నే ధ తదీతి శాసించె నా
చెంతఁ నిల్చి వచించినట్లు పనులఁ ధ సిద్ధింపఁగాఁ జేయుఁడి !

౨౨౯

చ॥ మఱి వసుదేవ రూపమును ధ మాపుఁడి ! తండిరిగాక శత్రువై
కరముగ నాకు బాధలను ధ గల్పనఁ జేసెడి నుగ్రసేనునిగా
నఱకుఁడి ! నిర్జరాంశల ఘ ధ నంబుగఁ బుట్టిన యాదవావళిగా
ద్వరగ వధింపుఁడి ! కరుణఁ ధ చాల్చుఁడి ! యని పలుకులోపలగా.

౨౩౦

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణుండు కంఠుని వధించుట.

శా॥ అంభోజేక్షణుఁ డాకలగా దిరుగు పం ధ చాన్యంబు దానోల్లస
త్కుంభేంద్రంబును జూచి దూకునట్లు శా ధ్యంబు మాహేయి సం

రంభస్సూర్తిని బట్టఁబోవు కరణిఁ ♦ రత్నోజ్జ్వలప్రీతిపై
దంభంబొప్పుఁ జెలంగు కంసవిభువైఁ ♦ దా దూఁకె రుద్రాభుడై. ౨౩౦

ఉ॥ పిమ్ముట భోజభూవిభుఁడు ♦ భీతిలి మిత్తియె వచ్చె నం చెదక
నమ్ము తెగించి మంచె విడి ♦ నవ్యకృపాణముఁ గేలఁ దాల్చి గ
ర్వమ్ము సెలంగ మాధవుని ♦ పై నరుగఁ గని శౌరి వాని ధై
ర్యమ్ముగఁ బట్టె దాద్యుఁడు మ ♦ హాఘణి సుక్కునఁ బట్టినట్టులఁ. ౨౩౧

తే॥ కంనుఁ డంతటఁ బుండరీకమును పాము, విహగపతి నోటనుండి తఱిప్పించుకొనిన
రహిని నెట్టులొ శృష్టుకఠరములనుండి, తప్పకొని చక్రధరువైనఁ దారసిల్లె.

శా॥ కంనుఁడు మధుహింసకుండు నిటులఁ ♦ గ్రానంబుపై సింహముల్
శంసాపాత్రముగాఁగఁ బోరినటులఁ ♦ లఱించి యనోన్యన్యముఁ
హింసల్ బొందుచు మంచె బోరి రల భో ♦ జేళానుఁ డబ్బాతునిఁ
హింసింపఁ శతహస్త్రుడై దివికి వే ♦ యేగంగ శ్రీకృష్ణుఁడుఁ. ౨౩౨

తే॥ డేగ డేగను వెంటనంటిన విధమున, వాని వెంబడిఁ బాటుచుఁ బాహువులను
ముజ్జగంబులఁగలబల్లిఁ మొనసిపట్టి, త్రిప్పి పైనుండి మంచెమీఁదికిని ద్రోసి.

తే॥ తరువరంబు తటిత్ప్రసా ♦ తంబువలన, భగ్నమైనట్లు కంసప్ర ♦ పాతమునను,
మంచ దండము విటుగుటఁగించి యట్టి, వజ్రసమకాయుడగు భోజఁ పార్థివుడు.

ఉ॥ ఇంచుక వ్యాకులాత్ముఁ డయి ♦ యే దైట నుత్థితుఁ డౌచు బిట్టు శో
పించి కృపాణపాణి యయి ♦ వెన్నుఁ డనాది మహానుభావుఁ డం
చెంచక పోరుచుంటఁ గని ♦ కృష్ణుఁడు వానిని దిగ్గి మంచెపై
నుంచి యురంబు నెక్కి శిర ♦ ముద్ధతిఁ బట్టి కరద్యయంబునఁ. ౨౩౩

చ॥ సిగ బిగియంగఁ బట్టుకొని ♦ చెచ్చెర మంచమునుండి క్రిందికిఁ
వగవఁగ నెట్టె గండశిలఁ ♦ బర్వతశృంగమునుండి నేలకుఁ
మిగుల బితానఁ ద్రోసినటు ♦ మేదినినాథ ! యనంతవిక్రముం
డగు హరి వానిపైఁబడె స్వ ♦ యంబుగఁ దస్మత్ప్రతిశోధనార్థమై. ౨౩౪

తే॥ వీర లిద్దఱు నీరహి ♦ విపులవైనఁ, గూలియుండుట నిద్దర ♦ క్రుంగి ప్థాలి
భాతి నొక్కముహూర్తంబుఁపట్టలేని, ఘక్కిఁ దుకతుకలాడె నోవసుమతీశ !

శా॥ సింహం బేనుఁగు పీనుఁగుఁ ధరణిపైఁ ♦ జిత్రంబుగా నీడ్చిన
ట్లంపఱోనాశకుఁడుఁ బరాత్పరుఁడు నా ♦ నబ్బాతుఁ డా కంసునిఁ
సంహారం బొనరించి చిత్రగతి నా ♦ సంస్థాపరంగంబునఁ
రంహస్సూర్తిని నీడ్చె బర్వులిడఁగఁ ♦ రాజల్ మహాభీతితోఁ. ౨౩౫

తే॥ పిదప వైరభావంబుతో ♦ విగతజీవుఁడైన కంసుండు వెన్నుని ♦ నభినుతించి
యాధిగా నలవాని సాధూప్య మొందె, భ్రమరకీటకన్యాయంబువలెను జనక !

శ్రీకృష్ణ బలరాములచే గంసానుజ్ఞాప్తకంబు హతంబగుట.

వ! ఆ తరువాత నాతని కనిష్ఠభ్రాతలగు సునాముడు, సుహ్రువు, సృష్టియుఁ దుష్టి మంతుండును, రాష్ట్రపాలకుండును, గంకుండును, శంకుండును, న్యగ్రోధుండును నవ్వీ ధంబునఁ జివ్వను నవ్వనరుహనాభునిచేఁ గూలియున్న తమ యన్నం గని కన్నులందు విస్ఫులింగంబు లభంగురంబుగాఁ గురియంగఁ గోపించి రూపించి తెగించి విక్రమించి మించి యఘోరంబుగా రవళించి విశాతహేతిభల్లవాతంబు ధరించి సంగరరంగంబుఁ బ్రవేశించి నరహరిశిరఃకర్తనం బొనరింప నరుగుదెంచుట దూరంబునుండి రాహిణేయుం డారసి మృగంబులం గని జంకుకొంకులు లేక గర్జించు సింగంబుభంగి సహంకారంబున హుంకరింప నాపరిపంథు లదరిపడి గడగడవడఁగి గగ్గోలుపడి దండఘాతంబులచేఁ జూతంబులనుండి ఫలంబులు జలజలరాలులీల నిజపాణులనుండి కృపాణబాణములు వడ నడలునఁ బుడమినిఁ గూలఁబడి వడి లేచి విడివడి వడముడి గురుడగు నత్తాటివడగవాని మేనుం బిడికిళ్ళతోఁ గరింద్రంబులు శుండాదండంబు లతో గిరివరంబు గ్రుమ్మినట్లు బొడువ నమృధుసూదనాగ్రజండు కనలి ముద్గరం బుతో సృష్టిసునాములం గొట్టి దక్షిణాభుజంబున న్యగ్రోధుం బరిమార్చి వామ హస్తంబునం గంకునిం డింక వేయించె. మఱియు నా రమారమణుండు వామ పాదంబున శంకుని, సుహ్రునిఁ, దుష్టిమంతుని, నవ్వంబు సల్పి దక్షిణపాదంబున రాష్ట్రపాలకుని రూపుమాపె. ఇట్లా కంసానుజ్ఞాప్తకంబు వాతసంఘాతఘాతంబు చేత ధరాజాతజాతంబు పాతంబుజెంది హతంబై నరీతిఁ బీతాంబర నీలాంబరలచే హతంబై కరుణాభరణుండగు నా పరమునియందు లీనంబై న సమయంబున, ౨౪౨

నీ! బృందారకేంద్రులు * విరుల వర్షించిరి, కాంచిరి ముదము సం * గాతకాండ్రు రంభాముఖాప్సరోరమణులు నాడిరి, పాడిరి గంధర్వ * భామినులును జయజయధ్వానముల్ * సర్వధిక్కుల నొప్పె, దప్పెను శివ్వసం * తాపమెల్ల నందాదిఘోషు లా * నందంబుఁ జెందిరి, వొందిరి భీతినిఁ * బూర్వసురలు

తే! విశ్వసృష్టుఖసురతతి * వినుతిఁ జేసె

మ్రోసె దుందుభికాహళ * ముఖరతూర్య ములును మునులును దీవెనల్ * సలిపి రరరె!

హరియు హలియు శోభిల్లిరా * యవసరమున.

౨౪౩

కంసుని భార్యలు విలపించుట.

క! అస్తి ప్రాస్తు లను సతులు, నిస్తుల బలుడైన మగని * నిధనము విని వే హస్తముల హృచ్చిరములఁ, గస్తిని బ్రహ్రించుకొనుచుఁ * గన్నీర్కొల్కె.

తే! భండనాంగణమందు వేవందశవము, వలెచు బడియున్న కంసునిఁ ప్రక్కఁ జొచ్చి నేడు మాత్రాభృదెగ నంచుఁ బోడిమి విడి, కాకిగోలగ నిట్లేవ్వఁగాఁ దొడఁగిరి.

తే॥ హమనోనాథ! హజేవ ! హ మహాత్మ! హ సురాసురాధికబల! హనరేంద్ర!
హ మహావీర! హయాద హాధినాథ! హ జరాసంధనుతేజ ! రాజరాజ!

శా॥ అయ్యో! యక్కట! చెల్లబో! కటకటా! హ నాథ! యారీతి మా
కుయ్యాలింపక యేగుచుంటి వెటకో హోర్కి మముం గాంచుమా!
కయ్యం బాడి త్రిలోకసంపదను సా హ కర్వంబుగాఁ గొన్న నీ
వియ్యజ్జా బడియుంటి వట్టి బల మి హేమయ్య భాజేశ్వరా! ౨౪౨

తే॥ అరయఁగా నరులను గాని హ యమరులందుఁ, గాని కర్పరులనుగాని హ కలనులోనఁ
గసిని నిన్ను డీకొను వారు హలరె చెపుమ? యట్టి నీకెటు మృతియేల హతైనాళ్ళా!
ఉ॥ ఆరయ నీవు నీభగిని హ యందు జనించిన పుత్రకాళి ని
హ్మారణరీతిఁ జంపితివి హ శత్రువులైనను గాకపోయినక
బారువమే ప్రధానమని హ భావమునందుఁ దలంచి దిట్టవై
మారణ మాచరించితి వ హ మాయకులక యదువంశజాతులక. ౨౪౩

క॥ తత్కారణముననే నీ, పుత్రకట బలివయ్య మృతిని హ నొందితి వంచే
ముత్కర్ష ముగఁ దలతు మ, త్యుత్కటపుణ్యాఘసంఘ హ మూఱక చనునే?
తే॥ కాన వగచిన ఫలమేమిహలదు మాకు, నుడుటివారెలు కొంచెమేక హెదరఁగలవె?
మే మనాథలమై యిట్లు మెలఁగ వలసె, నెవడు తప్పింప గలఁడయ్య! యిద్దచరిత!
తే॥ మఱియుఁ గృష్ణుడు మృతుఁడైనమాతులునకు, నంతింబున దైవాటియొగమవిధి
భారతాకికక్రియలను హ బూరితిగను, నాచరింపఁగఁ జేసియు హ నతిశయించి.

ఉ॥ ప్రేక్షకపాళిఁ గూరిచి గ హ భీర గళంబున నిట్లుపల్కె నీ
రాక్షసనాయకుండు మధు హ రాపురనాథుఁడు నైన కంఠుఁడా
పక్షులపోల్కి నొంటరిగ హ వర్తిలు పేదలసాదులక గసిక
శిక్ష యొనర్చె నందున న హ శించెను నిక్కము మీ రెఱుంగుడి! ౨౪౪

తే॥ కాన మీరింకఁ దెలివితోఁగ్రాలవలయు, నంచు వచియించి తత్కంఠునంగనలను
నూఱడించి కళిందజా హ తీరమందుఁ, జందనాంచితచితులను హ జక్కఁ గూర్చి.

అ॥ పతికి మఱియు మృతికఁ హ బాల్పడ్డవారికి, దహనముభక్యతులను హ దద్దఁజేయఁ
జేసి బలునిఁగూడి హ వాసుదేవుఁడు వసుదేవు దేవకీన హ తిని గనంగ. ౨౪౫

❧ { రామకృష్ణులు దేవకీవసుదేవుల చెఱమాన్సి } ❧
యగ్రసేనుని బట్టాభిషిక్తుం జేయుట.

చ॥ యదుకులజాతులం గలిసి హ యా తలిదండ్రులు గల్గు బంధనం
బుదరికి నేగఁగా భగవి భుం డరుదేరఁగ నాగ సాశేముల్
వదలినమాస్కి గుత్తముగఁ హ బాణుల గట్టిన వారి సంకెలల్
వదలఁగ వారు వీరు భగ హ వంతు లటంచు నెఱుంగు లోపలక. ౨౪౬

తే! చక్ర సంభవస్థితిలయః సాధనమును, మోహకరియును నగుమాయః బుష్కలముగ నలముకొనఁజేయ వారలు ధైరివిఁ దప్పి, రామకృష్ణులు సుతులని ప్రేమతోడ

ఉ! కష్టము లిట్లు జెందితిమి ధి గాదె యటంచు వచించునట్లు లా విష్టపనాథులఁ దరికిఁ బిల్చి కవుంగిళులం బొనర్చ నా దుష్టనిశాటహంతకులు ధి తోడనె మ్రొక్కి యమాపణంబు ను స్పష్టముగా వచించి తమిఁ బల్కిరి తల్లికిఁ దండ్రీ కిట్టులఁ. ౨౧౨

తా! తల్లిం దండ్రీఁ బితామహిఁ గురుని దా ధి తఁ జ్యేష్ఠు నభ్యాగర్తుఁ గల్గెల్ బల్కనివాని భక్తు నతిథిఁ గాంతఁ సఖుఁ భూసురుఁ సల్లాపాదుల సంతసంబు గలుగఁ సాగించు నాతండు హె చ్చిల్లుఁ యోగ్యులలోన నింకఁ బరుఁడో ధి జీవన్మృతుండే కదా? ౨౧౩

తా! తల్లికి దండ్రీకి నరుసముఁ, గొల్లలుగాఁ గూర్చువాఁడె ధి కొడుకగుఁగాదే? తల్లిని దండ్రీనిఁ బెల్లుగ, నల్లరి నొనరించు తులువో ధి యాత్మజుఁ డగునే? ౨౧౪

తా! అమ్మా! నాయన! మాకుఁగా నిటులఁ గా ధి రాగార ముంచున్కి క వ్తముల్ బెక్కిటిఁ బొంది కుండితిరి మీ ధి రానూన్యమే యీస్థితిఁ పమ్ముఁ సల్ప సమర్థతల్ గలిగియుఁ బాపంగ రానట్టి యీ మమ్ముఁ గుఱ్ఱులటంచు నెంచి దయతో ధి మన్నించి రక్షింపుడి! ౨౧౫

తా! ధర్మార్థకామముక్తులు, మర్మము విడి యిడెడు నిట్టి ధి మైనొసఁగిన మీ మృర్ఖిలఁ జూడని యీమముఁ, గూర్చిని నైరించి నతులఁ గొనుడి! కనుడి! ౨౧౬

తా! మలినము జెందనీదు గుణ ధి మండలి వీడదు స్నేహముఁ విడఁ దలఁపదు దివ్యపాత్రమును ధి దాపము జెందఁగనీదు ద్రవ్యముఁ దొలఁగెడివేళ సంచలతఁ దూకొన యార! సుపుత్రదీప మే కులగృహమందునే మఱొక ధి గొప్ప ప్రదీపము గల్గనేర్చునే? ౨౧౭

తే! దేవకీవసుదేవులు ధి తేనెలోలుకు, వారి పలుకుల కానంద ధి పరవశులయి రామకృష్ణాఖ్య సుతులఁ గ ధి రములఁగొంచు, ముద్దులాడుచు నుండిరో ధి పుణ్యపురుష!

ఉ! శ్రీమహిళాధవుం డవల ధి స్నేహితసంవృతుడౌచు స్వీయ మా తామహు నుగ్రసేనవిభుఁ ద త్తణమందునఁ బిల్చి తాత! నీ వీమెయి రాజ్యపీఠమున ధి నెక్కుము ధర్మయుతంబుగా ధర్మ ప్రేమ దలిర్ప నేలు మెట ధి వేదవిరుద్ధకుబోధ లేనటుల్. ౨౧౮

తా! అని వాక్రుచ్చి వియచ్చురుల్ వొగడఁగా ధి నాత్మీయు లామోదముం గనఁగా నున్నత రాజ్యపీఠమున నె ధి క్కఁ జేసి యామోదఁ గం నుని భీతిఁ బరదేశమేగిన యదు ధి స్తోమంబు రావించి చ క్కని ప్రీతిఁ మధురాపురాన వసతిఁ గావింపఁగా సల్పి తాఁ. ౨౧౯

ఉ॥ నందుడు గోకులంబును జ ధ నం గమకించుటఁ గాంచి వేగఁ గా
లిండివిభేదియక్తుడయి ధ లెస్సఁగ జోతలసల్పి నాయనా !
యిందున నున్న యెల్లరకు ధ నెల్లసుకంబులఁ గూర్చి యంత మే
మందముగా సగోపకుల ధ మై చనుదెంతుము మీదు మన్నికెఁ. ౨౬౭

తే॥ తల్లి యెవ్వతయో మఱిఁ ధ దండ్రు యెవఁడో, కాని నిన్ను యశోదను ధ గన్నతండ్రి
తల్లుల విధానఁ గనుచు మీ ధ దయచు నిట్టు, లింత వారల మైతిమే ధ మిది మరతుమే?

క॥ కాంచిన తల్లి దండ్రులకుఁ, బెంచిన తల్లి దండ్రులకును ధ భేదం బెది గా
న్పించదు. కావున వారిని, వంచించెడి వార లరయ ధ బాపులు గారే ?

చ॥ అని వినయంబుగాఁ బలికి ధ యర్హవిధంబున సత్కరించి ప్రీ
తిని బనుపంగ నందుడు ను ధ దీర్ఘతరప్రణయావశాత్కృడై
వనరుమానాభు ముద్దిడి య ధ వారణ వద్దతిఁ గొంగిలించి తాఁ
జనియె సగోపకుండయి ప్ర ధ జంబున కో బహులాశ్వభూవరా ! ౨౭౦

క॥ ఆ వసుదేవుం డావల, శ్రీవిభు జన్మర్థ మందు ధ క్షితిదేవులకుఁ
గోవులఁ బదివే లిడె రా, ధాఃభుఁ డావిర్భవించు ధ తటి ననినట్టుల్. ౨౭౧

క॥ దుర్గతి వినాశక శ్రుతి, వర్గార్థకృతార్థు యాద ధ పకులాచార్యుఁ
గర్లని బ్రహ్మణ్యుఁగవి న, నర్గళ మర్యాదఁ బిలిచి ధ యచ్చించి యొగిఁ. ౨౭౨

తే॥ గురువరా ! రామకృష్ణుల ధ కు నుభయులకు
వడుగు జేయంగ మిమ్ములఁ ధ బ్రార్థనంబుఁ
జేయుచుంటిని నావుడు ధ క్షితిసురుండు
నొప్పి శుభముహూర్తమున వే ధ దోక్తరీతి. ౨౭౩

తే॥ తొలుత సల్పంగఁదగినఁ కృతుల నొనర్చి, సకలపురుషార్థ కరకార్యసాధనముగు
పూత యజ్ఞోపవీతంబుఁ ధ బ్రీతితోడ, పసి వడుగు ముగించెడి ధ వేళయందు

శా॥ కుక్షిఁ లోకములకా ఘటించి విబుధుల్ ధ గోరక సమస్తేష్ఠముల్
దక్షత్వంబున నిచ్చు రామహనులే ధ తత్సద్గుహాక్షి “భవా
భిక్షం దేహి” యటంచుఁ గొంగుఁగొని యా ధ భీరాది సామాన్యులకా
భిక్షం బెత్తిరిగాదె తద్వివయముకా ధ జెప్పంగ సామాన్యమే ? ౨౭౪

ఉ॥ ఆపయి రామకేశవుల ధ నానకదందుభి విద్యనేర్ప సా
దీపనివజ్జకుం బచుప ధ ధీరత వారలు నేగి తత్సనే
వాపరులై విధేయతఁ బ్ర ధ వర్తియచుకా సహపాఠియుక్తులై
యోపికతోడ విదైల నొ ధ హూ ! యన నేర్వఁ గడంగి రెంతయుకా. ౨౭౫

క॥ అఱువదినాలుగు విదైల, నఱువదినాలైన కళల ధ యందలి సారం

బఱువది నాల్గు దినములనె, యఱగొఱ లెవిలేని యట్టు ధ లందిరి జనకా ! ౨౭౬

- చ! హరిహలు లిట్టు విద్దియల ధ నన్నిటి నేడిచి భ క్తితోడఁ ద
ద్గువరు చెంతకేగి యిల ధ కుఁ దలలంట నమస్కరించి యో
గురుసమ ! మీరు దక్షిణను ధ గోరుడు మే మిపుడిత్తు మద్ది యు
మృరమగుఁ గాక సౌఖ్యకర ధ సాధనమే యగుఁగాక కోవిదా ! ౨౭౮
- క! లనవుడు సాందీపనియుఁ, మనమునఁ దా నిట్లు తలఁచె ధ మనుజులె వీరల్ ?
ఘనవిద్యల నన్నింటిని, గనుమూసెడిలోనఁ జదువఁ ధ గలిగిరి దానన్. ౨౭౯
- ళ! మాయామానుషజన్మముల్ ధర సుధీ ధ మచ్చేఱినిం బ్రోవఁగా
మాయావిప్రతర్థి హరింపఁగను ని ధ మ్మాడ్కిఁ దయన్ గొన్న యా
మాయాతీతుఁడు సర్వలోకవిభుఁడుఁ ధ మాసింద్రహృద్వాసియున్
ధ్యేయుం డాద్యుఁడు నై చెలంగు పరముం ధ డే యంచు సోత్సాహుడై. ౨౮౦
- చ! మృతుఁడగు నాదు పుత్రకు ని ధ మేషములం గొనిరం డటంచు నా
చతురులఁ గోర వారలును ధ సంతసమంది సువర్ణ కుంభచా
రుతరరథంబు నెక్కియు మ ధ రుద్ధతితోడఁ బ్రభాసతీర్థసం
యుతబలధిప్రదేశమున ధ కుద్ధతిగాఁ జని కాలరుద్రులై. ౨౮౧
- ఛ! బాణము నెక్కుపెట్టుచు న ధ పాంపతిపై నిడులోన నాతఁడున్
నాణెములైన ముత్తైముల ధ నవ్యమణు ల్లోని తెచ్చి యట్టి గీ
ర్వాణతతిప్రమోదకర ధ రామరమేళుల కిచ్చి మ్రొక్కి నా
ప్రాణములేల తీసెదరు? ధ బద్ధుడ మీనుడికో కృపాళువుల్. ౨౮౨
- క! లనవుడు కృష్ణుం డిట్లనె, వనధీ ! యటులైన నీవు ధ పటువీచికలన్
గొని యున్న మద్గురూత్తము, తనయునిఁ గొనితెచ్చి నాకుఁ ధ దప్పక యిమ్మా!
- ఛ! ఆపల సాగరుండును భ ధ యాతురుడై హరికిట్లు పల్కె దీ
నావనబద్ధకంకణఘ ధ నా ! ఘనవర్ణ మనోభిరామ ! రా
మావరజా ! భవద్గురుని ధ యాత్మజు నేఁ గొనలేదు శంఖరూ
పాపుతదానవుం డొకఁ డ ధ హంకృతితో హరియించె శ్రీహరీ ! ౨౮౩
- ఛ! ఆతఁడొ యెప్పు నాయుదర ధ మందు బలుండయి యెల్ల వేల్పులు
నీతిని జెంద నుండు నిఁక ధ నీవె బలంబున నట్టి దానవున్
ఘాత మొనర్పఁగాఁ దగును ధ గావునఁ దత్కృతినల్పి వే జగ
జ్జేతపు గమ్మనంగ హరి ధ శీర్షము నూచి సరే యటంచుఁ దాన్. ౨౮౪
- తే! కనకచేలంబులన్ గటిఁ ధ గట్టిగాను, గట్టి ముజ్జగంబులు వణఁ ధ కంగ నల్లి
వజ్రకూటాద్రిపాతంబుఁవలనఁ గలుగు, భయము జెందఁగ నుదధిలోఁవడిగఁబడియె.
- క! తద్ధరిపాతఘాతమున ధ దానవుఁ డంబుధినుండి వెంటనే
కుద్ధత లేచి యుద్ధమును ధ గోరి రమేళుని పైని శూలమున్

శ్రద్ధగ వైవ శౌరియుఁ గ ధ రంబున నయ్యది పట్టి దానితో
నుద్ధతి వానిని బాడిచె ధ నుర్విని సామ్యసిలంగ భూవరా !

౨౨౭

ఉ॥ లంతటఁ బూర్వదేవుఁ డిను ధ మంతగ జింతను బొంది లేచి యా
యంతకసన్నిభుం డగుచు ధ నచ్యుతుని దన నెత్తితోడ న
త్యంతము గ్రుమ్మె సర్వవర ధ మాత్య ఘంబునఁ గిన్నతో గరు
త్యంతునిఁ గొట్టినట్టులుగ ధ మైధిలనాధ ! యనంతరంబునఁ.

౨౨౮

తే॥ కైటభారాతియుఁ లయ ధ కాలరుద్రుఁ, డగుచు నాతని తలపైన ధ నాత్యముష్టి
తోడఁ బాడిచెను దద్ధతితోడ వాడు, కాలమయ్యెను దజ్జ్యోతికలిసె హరిని.

ఆ॥ లీల హరియు మృత క ధ శేబరమందున, నెమకి గురుని పుత్రు ధ నేత్రములను
గనక యందు వెలుగు ధ కంబువుఁ గైకొని, యభినుండి వచ్చి ధ యరదమెక్కి.

చ॥ యమపురిలోన నాగురుని ధ యాత్యజఁ డుండునటంచు నెంచి పా
ర్శ్వమునఁ బ్రబంబవైరి తగ ధ వాయుజవంబున దీర్ఘమైన సం
యమిని పురంబుఁ జేరి ప్రల ధ యాభ్రరవంబునఁ బాంచజన్య శం
ఖము లలి నూఁదఁగఁ దోడఁగెఁ ధ గాలుని పాలిటి కాలుఁడో యనఁ.

౨౨౯

ఉ॥ తద్రవ మాలికించి విబు ధ ధ్రువకరం బడలెఁ గృతాంతుఁడుఁ
నిద్రను గన్న వానివలె ధ నేలపయి గడఁబట్టె గొప్పవౌ
నద్రులు మాఱుమోఁగ నిఖ ధ లాబ్ధులు తోభను బొందె దిక్కులఁ
భద్రగజంబులుఁ బెడరెఁ ధ బాడుచు నాడితి నేను నింగిపై.

౨౩౦

చ॥ ఎనుబడినాల్గు లక్షలకు ధ హెచ్చిన యా సరకంబు లందునఁ
దనరిన పాపులం దెవరు ధ తద్ధనిఁ జెందిరౌ వారు ముక్తినిం
గని రట్టుపైన నాజముఁడు ధ కానుకలం గొని తెచ్చి యిచ్చి యా
వనరుహనాభు పాదముల ధ వైఁబడి గద్గదవాణి నిట్లనఁ.

౨౩౩

ఉత్సాహ॥ రామ ! రామ ! కృష్ణ ! కృష్ణ ! ధ రాధికామనోహరా !
యేమి యేమి యిద్ది యేల ? ధ యిట్లు సల్పుచుంటిరౌ
ప్రేమతోడఁ దెల్పుఁడిపుడు ధ వేగ దానిఁ జేసెదఁ
మీమహత్తుఁ దెలిసికొనెడి ధ మేటిగాను ధీనిధి !

౨౩౪

మ॥ కమలాక్షుండు మదుక్తులఁ వినియుఁ బ ధ ల్కఁ సాగె నీరీతి నౌ
సమవత్తీ ! యటులేని మద్గురు సుతుఁ ధ శంకల విడంగా నిమే
షమునఁ దోడ్కొని వచ్చి నాకొసఁగి ప్రా ధ జ్యంబైన యీ రాజ్యముఁ
గ్రమమా పద్ధతి నేలుకొ మృగ నా ధ కాలుండు నాలించి వే.

౨౩౫

తే॥ గురు కుమారునిఁ గొనితెచ్చి ధ సరసఁ బెట్ట
వార లబ్ధులునిం గొని ధ వడి నవంతి

కాపురిం గల యొజ్జకా ♦ పాప నిడిరి

గురుడు దమ్ము దీవింపంగ ♦ గోర్కికొలది.

౨౫౫

వ! లంత నాహరిహలు లాత్మగురువరేణ్యున కానందభయభక్తులతో
నమస్కరించి వీడ్కొని క్రచ్చట సకలాలంకారాలంకృతంబగు శతాంగం బెక్కి
మనోజవంబున మధురాపురికిం జనుదెంచి యదుకులప్రేమాస్పదులై ప్రవర్తిల్లు
చుండిరి. ఇట్లుండ నొక్కనాఁ డగ్రజసహితుండై కృష్ణుండు బాంధవ్య భక్తి,
బలంబులచే దన మనంబును సంగ్రహించుకొనియున్న యా పాండవులను సంస్క
రించుచు నిజభక్తుండగు నక్రూరుని సదనంబున కేగ నతడు ప్రత్యుత్థానం బొనర్చి
పోషకోపచారంబులం బూజించి సాష్టాంగప్రణామంబు తాచరించి యానంద
బాష్పేత్ఫుల్ల నయనవనరుహుండై దయాభువులారా! మీ రా నాఁ డా మార్గంబున
వాగ్దానం బొనర్చినకరణిని, నాగృహంబున కేతెంచితిరి. నే ధన్యుండనైతి.
నాకులంబు పవిత్రం బయ్యె. గోవిప్రసాధు శ్రుతిధర్మదైవసంరక్షణార్థంబును,
గంసాదిమష్టిశిక్షణార్థంబును, సకలబహ్మండనాయకులును, బురాణపురుషులును,
నాదిమధ్యాంతరహితులును, నక్రమేయులును, నక్షరులును, వేదాంతవేద్యులును,
బరిపూర్ణతములును, బరాత్పరులును, నగు మీరీ లీలఁ జరించుచుంటిరి గదా.
మిమ్ముఁ గొండాడ నేనెంతవాడ, నా నెఱుసుల మన్నించి రక్షింప వేడుచుంటినని
ప్రమొక్క నక్కమలాత్ము డక్కటికంబుతో సంభాషించి మఱియు నిట్లనియె. ౨౫౭

ఉ! పాండవ వర్తమానములు ♦ బాగుగ నున్నవో లేవో చుట్టమొ
క్కండును రాఁడు నెప్పడు మృ ♦ గంబులకుఁ నెలవైన కాన ము
న్నుండి సమస్తకష్టముల ♦ నొందిరి నొచ్చిరి హెచ్చుగాను నే
నుండియుగూడ లాభమెది ♦ యుగ గనుపింపదు వారి కియ్యెడఁ.

౨౫౮

ఉ! వారిని నేను జూచి బహు ♦ వర్షములయ్యె నికేమొనర్తు? నే
వారని వారు నేననియు ♦ వర్తిలుచుండిన మాకు సాంక్రతం
బీరహి దూరమయ్యెగద ♦ హెచ్చెడి దుఃఖము చిత్తమందు న
క్రూరుడ! వారి నారసి మ ♦ రుద్గతితో మఱి యేగుదెంచుమా!

౨౫౯

చ! లని వచియించి యా యనఘు ♦ నంపి బలాన్నితుడై స్వకీయమా
మనికికి నేగె నాపిదప ♦ మాధపు నానతి గాందినీసతి
తనయుడు హస్తినాపురికి ♦ దాల్చిని బోయి పృథాకుమారులఁ
గని హరి పల్కులఁ వినిది ♦ కాంచి తదీయనుభంబుఁ బ్రీతితో.

౩౦౦

తే! మఱుల బాండవుల చెప్పిన ♦ మాటల విని
త్వరగ నటనుండి వీడ్కొని ♦ వాయుగతిని

నట్టి మధురకుఁ జనుదెంచి • హరినిఁ గాంచి
పాండవోదంతముల్ దెల్పి • పలికె నిట్లు.

300

మ॥ కమలాక్షా ! “ కురురాజపుత్రకులచే • గవ్వంబులం బొందు నీ
మముఁ బోషింపఁగ భావికాలమున నా • మానాయకుం జెప్పి కా
లము జేసెం గద మాదు తండ్రియని యా • లాపించి యా పాండవుల్
మిము ధ్యానింతురు మిమ్ము నమ్మి యెదలో • మేటిల్లుచుండెప్పుడు. 30౨

క॥ కూటికి గుడ్డకునుఁ బలు, పాటులఁ బడినట్లు తోచె • బహుదుఃఖ మెడఁ
నాటెను నాకును మీతో, ద్వాపే ఘటియించెనేని • బ్రబలరె ? వారల్. 303

ఉ॥ ఇట్టులఁ బల్కఁగా వినిన • కృష్ణుడు కన్నుల నశ్రు లొల్కుఁగా
నట్టి కురుక్షేత్రంధ్రుపయి • నాగ్రహముం జనియింప వెంటనే
మెట్టి కఠింద్రపత్తనము • మేడ మొనర్చి జయించి వానిచే
నట్టి పృథాకుమారులకు • నర్ధధర్మి నిడఁ బొనర్చి తా. 30౪

క॥ అలరుచు మధురకుఁ జని ముచు, పలికిన నుడి ననుసరించి • వడి నుద్ధవసం
కలితుండై మంగళదము, లలితము కుబ్జావధూని • లయమున కరిగె. 30౫

ఉ॥ దూరమునుండి మారుసతి • తోఁ దులఁదూఁగఁగఁ జాలినట్టి కు
బ్జావధూనిలలామ యల • చక్రినిఁ గాంచి మహాప్రియంబుతో
నీరు సువర్ణకుంభమున • నింపుచుఁ బాద్యము లిచ్చి పూజల్
గోరికదీట సల్పి మణి • గుంఫితపీఠ మొసంగి మ్రొక్కఁగా. 30౬

తే॥ మదనజనకుండు మెచ్చి యామడఁతిమిన్నఁ, గూడి కూర్చుండి భాసిల్లెఁగోటిమన్య
ధాంగుడగు తానె యుజ్జ్వలఁ దాసనమున, శ్రీసతీమణితోడ భాసిల్లి నట్లు. 30౭

వ॥ అట్లు కుబ్జామందిరంబునందు నెనిమిది ప్రాద్దులు వై కుంతుండు వైకుం
తంబునఁ గాలంబు గడపినట్లు గడిపి నిజనదనంబునకుం జనె. 30౮

తే॥ జనక ! యాకుబ్జ తపమెన్న • శక్యమగునె?, మానివర్యు లనేక జన్మంబు లెత్తి
తపమొనర్చియుఁ గననట్టి • దానవారి, దర్శనంబయ్యెఁగాదె ? త • త్తన్వి కటులు.

తే॥ పాపహరమును శ్రీహరి • ప్రాప్తికరముఁ, బుణ్యదమునగు నాచక్రి • పూతగాఢఁ
జెప్పియుంటిని మఱియేమి • చెప్పవలెనొ, యానతిండు మహారాజ ! యన్ననతఁడు.

రజక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

మ॥ ఋభుమానీంద్ర ! భవన్ముఖాబ్జమున నే • భృంగాయమానుండనై
స్వభుచారిత్రమరంద మానితి సుర • ప్రత్యర్థి కేశ్యాది పూ
ర్వభవోదంతము కంసగాఢ తెలిసెఁగ • వ్యక్తంబు కానట్టి కం.
సభటుండొ నల చాకివానికత మీ • ర్చక్కుంగ బోధింపుడి ! 309

క! దగఁగొను జను మనమెటు లిం, పగు నీరును నభిలషించు * నటు నా మనమా
సాగసగు కథనే విన హే, చ్చుగ నాకాంక్షించుచుండఁగురమునివర్యా! 3౧౨

ఉ! ఆయెడ నిట్టుల బలికె * నబ్జజాతుఁడు రాజవర్య! త్రే
తాయుగమం దయోధ్యను స * ధర్మఁడు రామవిభుండు రాజ్యముగ
హాయిగ నేలునప్పు డొక * యగ్ధనిశ్చి రజకుం డొకండు కో
సాయత రక్తనేత్రుఁడయి * యాత్మసతిగ బ్రహరించి యిట్లనె. 3౧౩

శా! ఓసీ! బానిస! సిగ్గులేదె? యిక నిం * దున్నావె? ఛీ పొమ్ము నీ
మోసం బిచ్చట సాగునే? కదలవే? * పోవే? కులంబెల్ల నీ
కోసం బెప్పుడు గుండెడిగ బరునిదా * కొంపక నెలల్ కొల్లిగా
వాసంబుగ దమిసల్పినట్టి సతికేల్ * వట్టంగ రాముండనే? 3౧౪

చ! అది విననట్టి చారులు గృ * హస్థులు భూవరుతోడఁ జెప్పిరా
యదనున రామచంద్రుఁడు క * టా! యని ఖన్న, లేబొంది దై వమా!
యిది యపకీర్తి యెట్లమరె? * నట్టిది పోవు నటంచు, గీ ర్తికె
తుదకొక కాన కంపె దన * దోషవిదూరను ధర్మపత్నిని. 3౧౫

తే! పాపరహితులౌ వారు లో * కాపవాద, మునకు భయపడి పై యట్లు బుద్ధిపూర్వ
కముగ నొనరింతు కాని తిత్తులుషమట్టి, యప్రతిష్ఠఁబన్నినవాడ * యనుభవించు.

తే! లండువలననె యా చాకి * యా కలుషము, ననుభవింప మఱల ద్వాప * రాంతమందు
నశుచులకు మూలమౌ రజ * కాన్వయమున, జన్మమె త్తి కంసుని సేవ * సల్పుచుండె.

క! ఈసమయంబున స్వయముగ, నా సీతావిభుఁడు పుట్టి * యపనిందలఁ దగ
జేసిన వానిని జంపియు, దోసములం బాపి కరుణ * తో బర మిచ్చె. 3౧౬

క! వాడే వీడని యెఱుఁగుమ!, జేడా యపకారి కుపక * రించి పరంబా
బాడ నిడిన శ్రీవిష్ణుని, పోడిమి గుర్రెఱుంగ మనకు * బోలునె చెపుమా! 3౧౭

శ్లో వాయకనుదాముల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము శ్లో

క! అనవుడు భూవరుఁ డిట్లనె, మునివర! వనమాలిచేత * మోక్షంబును బొం
దిన వాయకు తొలిచరితం, బును జెప్పగ మీకు జోత * ములఁ బొనరింతు.

తే! అనగ నారదుఁ డిట్లనె, నధిప! మున్ను దశరథాత్మజరాఘవో * ద్వాహకాల
మందు నీ మిథిలాపురి * యందు నొక్క, వాయకుండు సీరధ్వజ * ప్రభునియాజ్ఞ.

తే! రామలక్ష్మణులకొఱకు, హేమచేల, ములను జిత్తరీతులఁగూర్చి * భూపునకిడ
నతఁడు జామాతలకు నియ్య * నాయుభయులు, నేయమునగట్టి రప్పుడా * వాయకుండు.

ఉ! కన్నులపండువో నటుల * గాంచి బలీ యని వారికీర్తి దా
నెన్నుచు రామలక్ష్మణుల * కెన్నఁడు సన్నని పట్టుపుట్టములే

మన్నన నిట్టు లిచ్చెదనొ ధ మంచిగ వారి నలంకరించి యిం

కెన్నడు హర్ష మొందెదనొ ధ యేమొ యటం చెదనంచు సంగతిగ. 3౨3

క॥ రాముడు కరుణాభాముడు, ప్రేమను గని ద్వాపరాంత ధ వేళను నిదియా
నో ముఖ్యభక్త! యని వర, మామోదమున నిడె వాయ ధ కాఖ్యని కిచ్చగ.

ఉ॥ ఆవల వాయకుండు మిహి ధ రాన్వయసాగరచంద్రుడైన నీ
తావనిలేశు సత్కృపను ధ ద్వాపరపుం దుదఃబుట్టి నెమ్మిత్తో
నావిధి రామకృష్ణుల క ధ నర్జ్యపటంబు లలంకరించి తా,
గేవలమొందె భాన్వధన ధ కీర్తులః బూర్తిగః బొంది భూమిపై. 3౨౪

క॥ అంతట మిధిలాకాంతుడు, సంతసమున నిట్టు లడిగె ధ స్రవ్యసుతా! శ్రీ
కాంతుం డేల సుదాము ని, శాంతమునకు నేగె నట్టి ధ సంగతిః జెపుమా! 3౨౬

క॥ అనవుడు సురముని యిట్లనె, జననాయక! మున్ను ధనదు ధ చైత్రరథవనం
బున సుమవలుకుం డగు నొక, ఘుఘఘుండును హేమమాలింకమనీయాఖ్య.

ఉ॥ ఆతఁడు న్యాయశీలుఁడు మ ధ హత్కవిధేయుఁడు స్వీయభామిని
ప్రీతికరుండు నన్యజన ధ విత్తసతీవిముఖుండు ధీవరుం
డాతతదానశీలుఁడు త ధ దచ్యుత పాదసరోజబుభరీ
భూతుఁడు నై చెలంగెడిని ధ భూవర! యారఁ డనంత రంబునగ. 3౨౭

క॥ హరి దర్శనంబుఁ గోరుచు, బరిమళభరితాంబుజాత ధ పంచసహస్రాత్
ధరణి శంకరుండగు శంకరునకు నర్పించె నాత్మ ధ కరములతోడగ. 3౨౮

ఉ॥ అంతఁ బ్రసన్నుడై గిరితుఁ ధ డా ప్రయత్నకున కిట్లుపల్కె నీ
వింతగ నాకుఁ బూజలను ధ నేల యొనర్చుచునుంటి వట్టి వృ
త్తాంతముఁ జెప్పు మిప్పు డది ధ దప్పక యిచ్చెదఁ గోరుమా! యనగ
సంతస మొంది యారఁ డిటుఁ ధ జక్కగ వేడె ననన్య భక్తితోగ. 33౦

క॥ చంద్రాననార్ధదేహ! చంద్రకిరణ ధవళవర్ణ ధ చంద్రాత్రా!
చంద్రార్కానలనయనా!, చంద్రార్ధమనోజ్ఞశీర్ష! సాంద్రానందా! 33౧

తే॥ వామదేవ! మహాదేవ! వందనములు, విశ్వనాయకుడైన యావిష్టుమూర్తి
మద్భ్రహంబున కేతెంచిమన్ననలను, గొని చనెడి వరంబియ్యఁగోరుచుంటి.

అ॥ అనుట మిత్తిగొంగయాలించి మేలని, ద్వాపరాంతమందుఁడప్పకుండ
నీవడిగిన వరము నెఱ వేటువనిపల్కె, నంత నతఁడు ద్వాపరాంతమందు. 333

క॥ పుట్టి సుదాముండన, నట్టి మధురయందుఁ జెలఁగ ధ నా వలమురితా
ల్పట్టుల నాతని సద్భ్రము, మెట్టి తదర్పలను బొందిమేలు లొసంగెగ. 33౪

క॥ మఱియెయ్యది వినవలతువొ, సరిగా వచియింపుమన్నజనకుఁ డిటులనగ
దురితహరంబగు కుబ్జా, చరితంబును దెల్ప నతులసత్పద మానీ! 33౫

శుభ్రా పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

ఉ! నావుడు నారదుం డిటు ల సందోడఁగె ధరణీంద్ర! మున్ను నీ
తావిభుఁ డట్టి పంచపటిఁ దమ్ముఁడు భార్యయు వెంట నుండ నా
రావణు తోడఁబుట్టువు ను రప్రకరప్రతికూలఘోరరూ
పావృతయైన శూర్పణఖ! యచ్చటకేగి మహాజవంబునక. 33౬

ఉ! రామునిఁ గోటిపుష్పశర రమ్మశరీరుని నేకపత్నితో
నేమముగాఁ జెలంగు ఘను నింగని మోహముఁబొంది దవ్వుయై
రామసర్పి ధరానుత న రంబున మ్రింగఁగఁ బోవుట నుమి
త్రామహిళానుతుండు కని తత్తణమందునఁ బట్టి దానినిక. 33౭

తే! కత్తితోడుత నాసికా కర్ణములను, గోసి పంప నా రాక్షసి గోడుఁజెంది
యన్నయా రావణునితోడఁనది వచించి, పుష్కరమను తీర్థమునకుఁబోయి యుచట.
క! పదివేలేడులు శ్రద్ధగ, మదనరిపుండైన హరుని మది నెంచి తపం
బదవదలేనటు సత్వను, బదపడి తత్సంకరుండు ప్రత్యక్షుంబై. 33౮

క! వరమేమి నీవు గోరెదొ, త్వరగా వచియింపుమన్నఁ దత్సతి దేవా!
స్మరసమరాముఁడు హృదయే, శ్వరుఁడొ నటు వరము నా కొసంగు మనంగక.
క! భూతేశుం డనె నిటు నీ, చేతస్సన నున్నకొర్కె సిద్ధించెడి నో
నాతీ! ద్వాపరకాలా, తీతసమయమందు వాసు దేవముఖమునక. 3౪౦

చ! పదపడి నట్టి శూర్పణఖ ద్వాపరపుంగొనఁ గుబ్జుగాఁ దా
నుదయము జెందియుండ హరి, యుగ్రు వచస్సు ఫలంబుసల్పఁగా
యదుకులమందుఁ బుట్టి యటు లాసతి యింటికి నేగి భర్తయై
ముదమును బొంది కొన్ని దిన ముల్ వసియించె నటం చెఱుంగుమా! 3౪౧

శుభ్రా కవలయాపీడగజ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

చ! వెండియు నీవేమి వినెదవో తెలుపుమన నాబహులాశ్వఁ డోమునివరా!
కువలయాగజం బాగరుడద్వజునిలోన నెట్లు లీనంబైనదియు దాని పూర్వచరితం
బెట్టిదో వినిపింపుఁ డన నాయోగిపుంగవుండు దేవా! తొల్లి బలిపుత్రుండును
నాయతకాయుండును, సర్వశాస్త్రార్థప్రవీణుండును, మహాబలుండు నగు మందగతి యను
దైత్యుం డొకం డొకసమయంబున శ్రీరంగయాత్రకై బయలుపెడలి మదద్విపంబు
వైవడి బధికులం బడఁద్రోయుచుఁ బోవుచుండ వృద్ధుండును, బలహీనుండును నగు
త్రితుండను మహాముని నేలపై నెత్తురువలదలై పాఱఁబడి ఓరీ! దుర్మతీ! మదోన్మ
త్తుండవై మత్తేభంబుమాడ్కి సంచరించుచు నిష్కారణంబుగ నన్ను బడఁద్రోసితివి!
గాన గజత్వంబును బొందుమని శపింప నతం డా త్రితమునికి నతులిడి దయాకరా!
యాకాపం జేను భరింపఁబాల; నాగజత్వంబున కెప్పుడు ముక్తి గలుగు ? మీబోటి

మహాత్ములకు సైతం బిట్టి యాగ్రహంబు దగునే ? మీరు నిగ్రహానుగ్రహసమర్థులు గదా ! రక్షింపుఁడని ప్రార్థించుడు నమ్ముని శాంతించి నావచనంబు రిత్తశాదు. ఐనను నీభక్తికి మెచ్చితిఁగాన ద్వాపరాంతమందు మధురాపురిని సంచరించు శ్రీకృష్ణుని హస్తంబున గజహాపంబున నున్న నీకు ముక్తి కలుగునట్లు వరం బిచ్చితి. ఇద్ది గైకొని శోకింపకుమని పల్కె. అంత నామందగతి యారీతిని నయుతద్విగద బలంబు గలిగి కువలయాపీడమను పేరుతో వింధ్యాద్రియం దుద్భవించియుండ మాగధేంద్రుండు లక్షగజంబులతోఁ జని దానిని స్వాధీనంబు జేసికొని కంసునికిఁ బారిబర్హంబుగా నిడె. ఇట్లు కంసనికటంబున నుండి శాపావసానం బేతెంచుడు తద్ధరి హస్తంబున నిహతంబై యతనిలోన లీనంబయ్యె. ఇదియ తచ్చరితంబు. మఱియేమి వినవలతువో తెల్పుమన జనకుం డానందించి మునీంద్రా ! యనంతబలుండగు శ్రీకృష్ణునితో మల్లయుద్ధం బొనర్చిన చాణూరముష్టికాదిమల్లుల చరితంబు విన నిచ్చు గలదని ప్రార్థింప నారదుండు ధారుణీంద్రునితో నిట్లనియె.

3౪3

శ్రీ చాణూరాది మల్ల పూర్వజన్త వృత్తాంతము. శ్రీ

క॥ అమరావతిపురమున మును, విమలుఁడగు నుతధ్వమాని ధి వెలయు నతనికిఁ గ్రమముగ సుతులైదుగు రుద,యముఁ జెందిరి పుష్పశర సహమాకృతు లగుచున్.

ఉ॥ వారు దినక్రమంబునఁ బ్ర ధి వర్ధన మొందుచుఁ దల్లితండ్రులఁ మీఱి యధేచ్ఛగా శ్రుతి స ధి మీహితమా నిజజాతిధర్మముల్ దూఱి సతంబు విద్యవిడి ధి తోమరముద్గరకుంతపం క్తి దై వాఱగ నేనలంబునకొ ధి పాఱి నియుద్ధము నేర్పుచుండుటన్.

3౪౪

తే॥ కన్న తండిరి గనుఁగొనికనులకొనల, నుండి నీరు వెల్లిగఁ బాఱుచుండ మిగుల వ్యసనముం బొంది మిక్కిలియలుక గలుగ, భ్రష్టులౌ తననుతులకుఁబలికె నిట్లు

తే॥ అర్జవము శమమునుదమం బాస్తికతయు, ట్కొంతి శౌచము జ్ఞానవిజ్ఞానములును దవము ననునివి దొమ్మిదిధాత్రి దేవ,తలకు నియతధర్మము లండ్రుధర్మవిదులు.

క॥ శౌర్యం బీశ్వర భక్తియు, ధైర్యము దానంబు ప్రతిభ ధి దయయును యుద్ధ సైర్యము దేజము ఋజుగతి, యార్యార్చయు శ్మత్రియులకు ధి నగు ధర్మంబుల్.

తే॥ పాశుపాల్యంబు కృషియును ధి బ్రాహ్మణ సుర భక్తి వాణిజ్య మనునివి ధి వైశ్యులకును నిర్జరాగ్రజ సేవయు ధి నిజకులోచి తక్రియయు శూద్రులకు నాను ధి ధర్మములుగ.

3౪౫

ఉ॥ పుత్రమిష్క జనించి పలు ధి పోకలఁ బోవుచు ధర్మదూరులై రాత్రిచరాభులై ననుఁ గ ధి రంబుగ బాధలఁ బెట్టుచుంట మీ

ర్శతువులైతి రంతియ రః సాతలదేవులె ? మీరు ? మీ కృతుల్
క్షుత్రీయజాతి ధర్మములు ధావాకా ? కుత్సితులార ! తెల్పుడి !

3౫౦

తే! వేయిమాటులు సెప్పినక విసక మీరు, స్వేచ్ఛగా దిగుటను మీకుఁ జేగ ననుర
కులభవంబును ననురునిఁకూడిక దగ, మల్లవిద్యాప్రసంగంబుఁ సెల్లుగాక.

క! అని శపియింపఁగ వారలు, దనుజకులమునందుఁ బుట్టి ధానవమైత్రి
దనరి నియుద్ధకృతార్థతఁ, గని యటు హరిచేతఁ జచ్చి ధాంచిరి ముక్తి.

తే! వార లైదుగు రట్టి చాఁగూరముష్టి, శల తోశల కూటులుఁగాదె యన్న
ముదముఁజెందిన బహులాశ్వభూవరుండు, కంసు తమ్ముల కథఁదెల్పఁగా నుతింతు.

కంసానుజాప్తక పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

తే! అనఁగ నా ముని యిట్లనె ధానక యనెడు

పురినిఁ దొలి దేవయతనుఁడఁ ధానక యనెడు

జానపదుండును జ్ఞాని య ధానకులజండు

ఖండపరశుపూజకుండు నైఁకాలుచుండు.

3౫౧

వ! అవ్వానికిఁ గాలక్రమంబున దేవకూట, మహాగిరి, గండ, దండ,
ప్రచండ, ఖండా ఖండ కృష్ణులను నెనమండు కుమారు లుద్భవిల్లిరి. వార
లొయ్యసెయ్యఁ బెరిగి యొకనాఁడు జనకుని యాజ్ఞను మానసరోవరంబునకుం
జని హధుపధ్వనిసంభృతంబులగు సహస్రారవిందంబులం గైకొని వాసనా
లోలుభులై యాఘ్రాశించి యవ్వానినే తెచ్చి నిజపిత కొసంగిరి. అవ్వ
ముక్కుంటికిం బూజింపఁబడినను దదుచ్చిష్టికృతదోషం బాకుమారాప్తకంబున
కాపాడించె. దాన నవ్వార లనురజన్మంబుల ముమ్మాటైతి పిదప న్యగ్రోధాది
నామంబులతోఁ గంసానుజులై పుట్టి లోకశంకరులగు శ్రీకృష్ణబలరాములచే
నిహతులై ముక్తులైరిగదా! మఱియుఁ దత్సంబంధపుత్రుని హరించిన శంఖ
రూపావృతపంచజనుని పూర్వజన్మవృత్తాంతంబు వినుమని యిట్లనియె.

3౫౨

పంచజన పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.

తే! అధిప ! మున్ను చక్రకాదు లా ధానంబుజాతు

నకు నుపాంగములుగ నుండి ధానా మొందె

నందుఁ బాంచజన్యము శంఖ ధానకమైన

హరిముఖంబును బొంది యిట్లాత్మ నెంచె.

3౫౩

క! ఆ ర్తజనప్రియుం డయిన ధానకృతుఁ డీ ననుఁగొంచు దక్షిణ
వర్తము గెల్వఁజాలెను న ధానపతి పుత్రి కసాధ్యము నుధా
పూర్తము రుచ్యమైన హరి ధానాని రాజమరాశికాంతితోఁ
బూర్తిగ నానుచుంటి ననుఁ బోలుదురే ? యెవరేని నిర్ధర.

3౫౪

చ॥ అనుచు సఖ్యగర్వమున ♦ నాడుకొనంగఁ దదీయవక్షమం
దూప వసియించు లక్ష్మీ, చెవి ♦ తో విని వెంటనె దానిఁ జూచి యి
ట్లయెను శంఖమా ! త్వరఁగ ♦ నాసురజన్మముఁ జెందుమో కుధీ !
ననుఁ బెరివారి దూతుమవె ? ♦ న్యాయమె ? యంచు శపింప నద్దియుక.

ఉ॥ పంచజనాఖ్యతోఁ దగి య ♦ పాంపలియందు నిశాటజన్మముఁ
గాంచి వసింపఁగాఁ దొడగి ♦ కంజదళాక్షుని యొజ్జ కుట్టు బా
ధించి హరించి శ్రీపతిహా ♦ తిఁ మృతమై హరికేల శంఖయా
పాంచితదేహముక వెలుఁగ ♦ నాత్మయు నా హరియూత్సఁ జేరఁగాక. 3౧౯

తే॥ ముక్తిఁ బొందెను నిద్ది యుద్భృతముగాదె ?
మనుజనాయక ! యింకేమి ♦ వినవలతువా ?
సుకుపుమా ! యన్న రాజవ ♦ రుఁడును సంత
సింది భక్తియుక్తుఁ డయి వృ ♦ చ్చించె నిట్లు.

3౨౦

శ్రీకృష్ణుం డుద్ధవుని గోకులంబునకుఁ బంపుట.

ఉ॥ నాచన ! శౌరి యా మధుర ♦ నవ్యముగా మఱి యేమి చేసెనో
కూరిమితోడఁ జెప్ప మని ♦ కోరఁగఁ దన్నుని యిట్లు పల్కె నో
భూరమణా ! జనార్దనుఁడు ♦ బుద్ధిఁ దలంచెను నొక్కవేళ నా
భీరవధూలలామసుర ♦ భీషక రాన్విత గోకులంబునుక.

3౨౧

చ॥ తలఁచి యటుల్ మహామహుఁడు ♦ తత్తణమందు రహస్యరీతి నె
చ్చెలిని స్వకీయభక్తుని ను ♦ శీలుని నేర్పరి ధీరు నుద్ధవుఁ
బిలిచి యొసంగి జాబులను ♦ బ్రీతిని నిట్లనె మిత్రవర్య ! గో
కులమున కేగుమయ్య ! నున ♦ కోరిక లీరికలె త్త నిత్తటిక.

3౨౨

చ॥ చని యొక జాబు నందున కొ ♦ సంగుము రెండవదైన యుత్తరం
బు నల యశోద కిమ్ము మఱి ♦ మూఁడవ కమ్మును రాధ కిమ్ము న
న్ననయము గూడు నెచ్చెలుల ♦ కారసి నాల్గవ దిమ్ము నెమ్మనం
బున నెనరుంచి తక్కినవి ♦ ముగ్ధల కిమ్ము సుమిత్రచంద్రమా !

3౨౩

సీ॥ అనయంబు నాతోడఁనాడుచుఁ బాడుచు, బుజ్జగించు పితకుఁ మొక్కు లనుము
పవలును రేయియుఁబరమప్రియంబునఁ, బోషించు తల్లికిఁ మొక్కు లనుము
సతతంబు నాతోడఁసల్లాపములఁజేసి, ముద్దాడు రాధకుఁముద్దు లనుము
సంగత మొనరించిఁసర్వచమత్కృతుల్, చూపిన సఖులకుఁసుకమె యనుము

తే॥ మద్వియోగంబునై పసిఁమానినులను, మదుదితోక్తుల లాలిపుమా వ్రజంబు
నందు నుండు నెల్లరకు సత్యల్పకాలమునె తప్పక రాఁగలఁడచుము కూర్చి.

తే॥ మఱియు నక్రూరుతోఁగూడి ధ మావ్రజంబు
విడిచి చనుదెంచు మార్గంబు ధ వేగ నడ్డ
గించి నన్నిల్లు గోపికా ధ సంచయమున
కల్పకాలములో వత్తు ధ ననుము మిత్ర !

౩౭౫

తే॥ మఱియు నాకయి దేహములో ధ మంటఁ గలుప
సిద్ధముగ నున్న చెలులకు ధ బుద్ధిచెప్పి
ప్రీతి సమకూర్పుమో హిత ధ వ్రాతముఖ్య !
పంపుచుంటిని నమ్మి నే ధ ర్పరివటంచు.

౩౭౬

ఉ॥ నా చెలివంచు వారు నిను ధ నమ్ముటకై యిపు డానవాలుగా
నాచెవిసొమ్ముఁ గొస్తుభము ధ నవ్యహరిత్పటపద్మమాలలుగ
జూచిన వేయిరేకులను ధ జక్కఁగ నొప్పెకు పంకజంబుఁ బు
ష్పాచిత యష్టియుగ మురళి ధ యంగదములో మకుటంబుఁ బొందియుగ.

తే॥ నావలె నీవు వేషంబు ధ నాడెముగను

వేసి మచ్చతాంగంబు ధ వేగ నెక్కి
పోయి యాననులో సాధింపు ధ మోయి మిత్ర !
యని సుగంధాదుల నొసంగి ధ యంప నరేడు.

౩౭౭

తే॥ చక్రిగ బ్రహ్మజములఁసల్పి మ్రొక్కి, వీక్షకొని హరి రథమెక్కిఁవిష్ణువేష.
మును ధరించి గోపకగోసఃకూమాహగోపికా జనాన్వితవ్రజమునఁకొజ నరుగ.

ఆ॥ మోహనాదిరాగఁములను శ్రీకృష్ణుని, సన్నుతించు చాలఁజక్కఁగాచు
గోపగణముసూచికొంతదవ్వననుండి, వెలుచ నొండొరులును బలుకుకొనిరి.

ఉ॥ గోపకులార ! మిత్రుఁడు ము ధ కుంచుఁ డిటులో సనుదెగచుచుండె నా
శ్రీవతియానొ కాదో యని ధ చిత్తమునక విశయంబులేల ? మా
లావణిధానకొస్తుభచ ధ లద్వ్యతిమాళిసహస్రపత్రసం
దీపితపంకజాశ్వతతి ధ దివ్యరథాదులు చక్రివే సుమీ !

౩౭౮

ఉ॥ చాల దినంబు లయ్యె మన ధ సంగడికానిని జూచి యంచు వే
యాలడితో సుదామముఖు ధ లా హరిమిత్రులు కృష్ణవేషుఁ గు
త్కిలధరాపు నుద్ధవు న ధ తివ్రమదంబున డాసి యిచ్చటక
నీలకటుండు లేఁ డితఁడో ధ నచ్చెలిఁ బోలెడి నీతఁ డెవ్వఁడో !

౩౭౯

క॥ అని శంకించెడితటి నా,యన యల శ్రీదామముఖుల ధ నచ్యుతసఖులక
గని హరి వంపిన యుత్తరమును నియ్యఁగ వారు దానిఁముదమునఁ గొనుచుక.

తే॥ ఛదివి చదివి యందలి యెల్ల ధ సంగతులను
దెలిసికొని కనుగవ నశ్రు ధ లొలుకుచుండ

నుద్ధవున కిట్లు బల్కిరో * మద్ధితాభి

లాషి ! మాచెలి యిటు రాఁద * లంచె నెక్కొ ?

32౪

అ॥ తుణము యుగముగ నొక * గడియ మన్వంతర

ముగను జాము కల్ప * ముగను దినము

బ్రహ్మకాలముగను * బద్ధనాభుని వీడి

గడుపుచుంటి మేము * కాల మిపుడు.

32౫

ఉ॥ ఆతఁడు లేని జీవితము * నర్థము ధాన్యము వైభవంబులుగ

ప్రేతల కెంతమాత్రమును * బ్రీతికరంబులు గావటంచు నీ

చేతమునందు నమ్ము మీక * స్నేహమొనర్చెడి మా యవస్థ యా

ధాతయుఁ జెప్పఁలేదని యె * దగ దలపోయును ! యోయి యుద్ధవా !

చ॥ అని నుడువంగ నుద్ధవుడు * నాడె నిటుల్ సఖులార ! నేను త

ద్వనరుహ నాభదాసుఁడను * దత్ప్రియమిత్రుఁడఁ దద్రహస్కరుం

డనుజామి నన్నుఁ గృష్ణుఁడు త * టాలున గోకులమేగి మీసుఖం

బును గని రమ్మటం చనిపెఁ * బూర్తిగ మీర్చినుఁడి ! మదుక్తులగ.

32౬

చ॥ మఱువక మిమ్ము మీచెలిమి * మాధపు చెంతకు నేగి వేగ మీ

విరహము మీ యభీష్టముచు * విన్నపముం బొనరించి మ్రొక్కి త

ద్ధరిసహితుండనై మఱలఁ * దప్పక మీకడ కేగుదెంతు నా

యటగొఱలేని పంఠమిది * యం పెద నమ్ముఁడి ! చింతమానుఁడి !

32౭

తే॥ ఇట్లు శ్రీదామముఖసుహృ * ద్బృంద మూఱ

డించి యాత్మరథమున నె * క్కించుకొనియు

నర్కుఁ డస్తమించెడి వేళ * యందు నంద

నగరమునఁ జొచ్చెఁ దద్వార్త * నందుఁడు విని.

32౮

శా॥ ప్రత్యుత్థాన మొనర్చి యుద్ధవుఁ బరీ * రంభమ్ములగ దేట్టి సం

స్తుత్యార్చల్ బొనరించి స్వాద్యజలజ * గుల్ ప్రీతితో నిచ్చి యా

దిత్యేశానమనోజ్ఞతల్పసమమై * తేజొందు తల్పంబు స

న్నుత్యప్రజ్ఞనొసంగి యద్గె నిటుల * న్బుర్రప్రవృత్త్యర్థమై.

3౨౦

ఉ॥ నాయన ! దేవకీపతికి * నందన యుక్తముగానుఖంబె ? లో

కాయతకంటకుండును న * భూకరుఁడౌ యదుభూపుఁ డంతమై

పోయినమీఁద యాదవులు * పూర్తిగ సౌఖ్యముఁ బొందుచుండె య

బ్బాయికి మాకుమారునకు * భద్రమే ? సీరికి సేమమేకదా !

3౨౧

సీ॥ మనసారఁ బెంచిన * జనని యశోదను, నెపుడేని నెద సంస్కరించునొక్కొ ?

ధనమనఃప్రాణముల్ * తనయుఁడేయని నమ్మియలరు నన్నెపుడేనిఁదలఁచునొక్కొ ?

యాత్రీయ సఖులతో ♦ నాడిన పాడిన, బృందావన మెపుడే ♦ నెంచునెక్కొ? బలభద్రుతోఁగూడి ♦ బాగుగాఁ గాచిన, యాయాల నెపుడేని ♦ నెత్తునొక్కొ? తే! గోపికా గోపకావళి ♦ గోప్రవర్ధ, నాద్రి యమునోరుపులిన వ్ర ♦ జాంగణముల నెప్పుడై నఁ దలఁచు నెక్కొ? ♦ యిందిరేశ్వ, గుడునునాకుట్టుమునగు కృష్ణుఁడు నుమిత్ర!

ఉ! దైవము! ప్రాణతుల్యుడయి ♦ చాపున నుండిన నాకుమారు నే క్రేవకొ నెట్టి యిట్లు విప ♦ రీతముగా వగపొందుచుంటి నా జీవనజాతలోచను వి ♦ చిత్ర విలాసవినోదు శూరు బృందావనసంచరిష్టుని స ♦ ధర్మనిఁ గృష్ణునిఁ జూచు పెన్నుఁడో. 3౮౩

ఉ! ఎందులకీ శతాంగము లిఁ ♦ కెందులకీ తురగంబు తేటికీ సుందరమందిరంబులు య ♦ శోధనధాన్యసువర్ణ ధేను గో బృందము లివ్వి యెందులకు ♦ నెందులకీ పరిపాలనంబు నా నందనుఁ డిందులేనియెడ ♦ నమ్ముము! యుద్ధవ! వృద్ధుఁడ౯ జామీ. 3౮౪

తే! ఆర్యవర్య! చకోరమా ♦ యమృతకరుని, విడిచి పుడమిని బ్రతికిన ♦ విధిని నేను మదనకోటి సుందరుఁడునుగదన భీముఁడు నగు కృష్ణుని విడి యిట్లు మనుచునుంటి.

తే! భూమిభాగంబుఁ బాపంగఁ ♦ బుణ్యనదులఁ, బ్రోవఁ బుట్టిన జగదేశఃపూర్ణుఁడైన కేవలండుని యెంతు నా ♦ కృష్ణమూర్తి, బలయుతుఁ వాని విడి యెట్లు బ్రతుకఁగలను క! అని పుత్రకమోహముచే, ఘనముగ శోకంబుఁ బొంది ♦ కన్నీ రొల్కూ దన పటపునఁగల తలగడ, నునిచి తలఁ మిన్నకుండె ♦ నుర్రీనాథా! 3౮౫

చ! అవల యశోద యశాపగవి ♦ యాగమనంబును నాలకించి పు త్రవిహితమోహబద్ధయయి ♦ ద్వారము చెంతకు వచ్చి నిల్చి క న్గవను స్రవించు తోయమును ♦ గట్టిన చేలముచేత నద్ది యు ద్ధపునకు బంధుమోదములఁ ♦ దద్దయు నెడ్డి యిటు ల్వచించెడిక. 3౮౬

ఉ! నందునిగాని నన్ను నుప ♦ నంతులఁగాని వ్రజంబుగాని స న్నందునిగాని స్వప్రియగ ♦ ణంబునుగాని మనోజ్ఞమైన కా లిందినిగాని బాల్యగత ♦ లీలలఁగాని విహారయోగ్యమా బృందనుగాని కృష్ణుఁడు స్మ ♦ రించునె? యెత్తజినైన నుద్ధవా! 3౮౭

ఉ! నాకొక పుత్రకుండు ముఱి ♦ నల్వరు లేరుగదా కటా! కటా! యాకొమరుండె నన్నిట ద ♦ యారహితుండయి యిందుమీడి తా నేకడ కేగనోకడ యి ♦ కెట్టుల నే బ్రదుకంగనేర్తు నా శోక మిదెట్లు పోవు నెటు ♦ జూచినఁ జక్కనిబాట సిక్కడే? 3౮౮

క! అమ్మా! చిక్కని మంచి పాలొసఁగవే? ♦ హైయంగవీనంబుఁ దే తెమ్మా! జడ్డగు గడ్డపెద్ద నిడవే? ♦ దివ్యాన్నముు పెట్టుమం

చిమ్మడ్కి బలుకాదు నాకొమరుడఁ టిట్లవేళఁ దా మెక్కునో
యమ్మా! గోపకగోపికాజనల ప్రాణాధారుఁ డీ కృష్ణుడే.

3౯౧

ఉ॥ పాలనలాలనంబులను ధవత్సరమొందు క్షణంబు కైవడి
గాలము మేము పుచ్చితిమి ధగాదె? తదంబుజలోచనం డిట
గ్రాలకపోవుటకు క్షణము ధకల్పముగా నిపు డేగుచుండ మా
జాలమునం దితండె సిరి ధసంపదలో యదుపుత్రరత్నమా!

3౯౨

మ॥ అరలే! యెంతటి క్రూరులాలను గదా! ధయానాడు నాకూన భీ
కరకోపంబునఁ బెద్దకుండఁ బగులం ధగాఁ గొట్టెనం చేను స
త్వరనై తోటను ద్రాటగట్టి మిగులఁ ధబాధించితిఁ వానిఁ ద
స్కరుఁ డంచు మఱి యొక్కనాడు నెటిగా ధశాపించితిఁ జెల్లఁబో! 3౯౩

సీ॥ ఏవీటికిని నేగ ధనేవాడకును బోవ, నేడి కృష్ణుడని పు ధచ్చించు వారె
యేవల్లె కేగిన ధనేయింటి కేగిన, నేడి కృష్ణుడని పు ధచ్చించు వారె
యేతోట కేగిన ధనేచోటికి జన, నేడి కృష్ణుడని పు ధచ్చించు వారె
యెవ్వనిఁ జూచిన ధనెద్దానిఁ గాంచిన, నేడి కృష్ణుడని పు ధచ్చించు వారె
తే॥ ఆలఁ గాంచిన నవ్వీయు ధనబ్రహ్మఁ, డేడి యేడియం చటచెడి ధనేమొనరు?
వాడు లేని నాజన్మంబువృద్ధముగదా, యేల యీవై భవములు? పఠేంగిలెజ్జ!

చ॥ అని విలపింప నొపగవి ధయబ్రముఁ బొంది వచించె నిట్లు నా
తనువున నెన్నిలోమములు ధదార్కొనియున్నవో? యన్ని నాబుకల్
గొనియు నుతింపలేను మిముఁ ధగూర్చిని గూడిన భక్తి మీకుఁ గృ
ష్ణనివయ నుండె నిట్టి దెటఁ ధజూడచు జంపతులార! యింతగా. 3౯౪

తే॥ తీర్థయాత్రా తపోదానధివ్యయోగ, సాంఖ్యదుర్లభముచు బహుశాశ్వతమును
బ్రేమపూర్వకముగు భక్తిమీమనముల, యందు నెక్కొనె నియ్యదియల్పమొక్కో?

ఉ॥ చింతల మాని మీనుతుఁడు ధచేత లిఖించిన జాబులొంది పు
త్రాంతము లెల్లజూచుకొని ధధైర్యము దెచ్చుకొనుండు కృష్ణుడు
సంతస మా పురస్థులకుఁ ధజక్కఁగఁ గూర్చుచు నన్నతోడ న
త్యంత ముదంబుఁ జెందెడిని ధదన్యధురాపురమందు నితటి. 3౯౫

తే॥ స్వల్పకాలంబులోన నాచక్రపాణి, సాగ్రజండయి యిచ్చటకరుగుడెంచు
దుష్టజనశిక్షార్థంబుశిష్టరక్ష, కార్థముగ జనించిన పరుండతఁడె నుమ్ము. 3౯౬

ప॥ శావుననే పూతనాప్రాణహరణంబును, శకటాసుర నిపాతనంబును, దృగా
వర్తపాతంబును, యమశార్జునభంజనంబును, విశ్వరూపసందర్శనంబును, బృందావన
విహారంబును, గోపాలనంబును, బకవత్సానుధేనుకాసురహింసనంబును, గాళియ
మర్దనంబును, దావాగ్నిపానంబును, గోవర్ధనోద్ధరణంబును, శంఖచూడామణి

సంగ్రహణంబును, నరిష్టకేళివ్యోమాసుర వినాశంబును, గావించి ప్రలంబారకుండగు నన్నతోఁ గూడి యక్రూరముఖంబున వచ్చిన కంసాహ్వనంబుఁ బురస్కరించుకొని మధురాపురి కరిగి దండధరు దండంబుమాడ్కినందు ప్రచండంబగు నొండు కోదండంబును వేదండం బిత్తుఖండంబు విఠించినట్లు రెండుతుండెంబులుగా ఖండించి కువలయాపీడనామకకంసకుంభేంద్రంబు శుండాదండంబుఁ బట్టుకొని నేలం గూల్చి చాణూరముష్టికకూటశలతోశలులను మల్లుల నోడించి లక్షగజసమబలుండునని, మదోత్కటుండు నగు కంసుని సిగ బిగియం బట్టుకొని మంచంబునుండి గ్రిందికిం బడవైచి కరేంద్రంబుపై నారోహించిన పంచాస్యంబు మాడ్కి జెలంగి వధించి కంసానుజాప్తకంబును, మృగంబులను మృగేంద్రంబువగిది నష్టం బొనర్చి పంచజనుం బంచత్వంబు బొందించి యమునితోఁ బోరాడి గురుపుత్రుం గైకొని దక్షిణగా గురువునకు సమర్పించి నిజభక్తులం బోవం జాలె. ఇట్టి మహత్తరకార్యంబులు వీరు దక్కఁ దక్కినవారు సేయంగలరే? కానఁ దచ్చారిత్రంబు సమగ్రంబుగా వినిపింప సమర్థుండను గానని పలుకుచు నాయశోదా నందులతో నారేయి నొక నిషేషంబుగాఁ గడపె నంత. ౩౯౯

తే॥ వేకువనులేచి గోపికల్ విహితకృత్యములను సల్పి దీపంబుల వెలుంగఁజేసి పిచ్చిలంబగు పెరుగును బెద్దకడవ,లంఘఁ జిలుకగడంగిరాఁయవసరమున.

ఉ॥ శంకణకింకణుల్ లయగఁ గ్రమవిధంబున మ్రోయ వారు భూశంకరకార్యశూర హలి యక్రీకధాత్మకగీతులక నిరాతంకముగా నుగానమును దద్దయుఁ జేయఁ దొడంగి రించుకేక జంకని కింకిరాత శుక యసాసామ్యమృదుస్వరంబులక. ౪౦౦

తే॥ ఉద్ధవుఁడు కళిపుపు విడి యుచిత కృత్యములను దీరిచి నదిలోన జలకమాడ స్వకరథంబెక్కి నడచుచు వాడ వాడ, లందు గోపికాకృతగాన మాలకించి.

ల॥ విస్మయంబుఁ బొంది వ్రేలును ముక్కుపై, వేసి యిట్టి నందు వీట నెంత కృష్ణచంద్ర భక్తియెసఁగె నహా! యార! యనుచు నదికిఁ బోయెనవల వారు.

ఉ॥ దూరము నుండి వాయుగతి తోఁ జను నుద్ధవుఁ గాంచి యీతఁ డక్రూరుడ నంచు వచ్చి మును కొంపల ముంచిన క్రూరుడా? మఱిక శౌరివియోగబాధల న జప్రసము గుందెడి మాకుఁ గష్టముల్ గూరుపఁ గంసమిత్రుడగు కొంటెయ? కానియెడక మఱెవ్వడే? ౪౦౪

తే॥ నిరపరాధలోకంబును నిర్నిమిత్తముగ వధంపంగఁ గద్రువ మున్న భోగులను సృజించిన యట్లు గాంధినియు మమ్మూ, గాసిఁబెట్టెగ వక్రూరుఁగ నెనుగాదె?

ఉ॥ ఆతఁడె తిర్గివచ్చెనొకా? యం చధికాగ్రహవృత్తితో మరుద్రీతిగఁ బాటి నీలునటు తేరున నుండిన రాతుఁ గొట్టి యి

స్తీతః డెవండా డెప్పు? వది యింపనిచోఁ బ్రహరింతు మియ్యదే
సూత! యటంచుఁ దన్ముఖముఁ జూపుడు వ్రేలునఁ గ్రుచ్చి పల్కఁగాఁ. ౪౦౬
ఉ! సారథి భీతిఁ బొంది యల యచానల కిట్టులఁ జెప్పసాగె నో
సారసనేత్రలార! నుమ యసాయక సామ్యమనోజ్ఞయాపుఁడై
శౌరిని బోలు నీఘనుఁడు యచక్రి సఖుండని యెంచుఁడీ! యనఁ
వారలు మెచ్చి యాతనికి యందనముల్ బొనరించి వేడ్కతోఁ. ౪౦౭

తే! కృష్ణసందేశ మిపుడు గు యెఱుంగఁ గలమ
టంచు నొయ్యనొయ్యన నుద్ధ యవాంతికమున
కేగి యాతనిఁ దోడ్కొని యకృష్ణవార్త
లడుగఁ గదలీవనంబునఁ కరిగి యందు. ౪౦౮

ఉ! చల్ల ని పిల్ల వాయువులు యస్కంఁగ వీవఁ గళిందజోర్చికా
వేల్లన జాతశీకరము యేండ్రము నార్పఁగ దివ్యవృక్షముల్
సల్లలితప్రసూనములుఁ జల్లదనంబును గూర్చఁ జక్రికై
మల్లడిఁ జెంది బొంది గొఱ యమాలినదం చను రాధ యింటికిఁ. ౪౦౯

ఉ! చేరి రనంతరంబున ను యశీల పరేశ్వరియైన రాధ యా
శౌరి నుమిత్రు రాక విని యచక్కని పూజ సఖిజనంబుచేఁ
గోరికఁజేయ సల్పియు ము కుందకథాశ్రవణం బొనర్ప దై
వాఱఁ దదుద్ధవుండు గని యభక్తిని మ్రొక్కుచు నామె కల్లనఁ. ౪౧౦

తే! దేవి! యేల కృశింతువే? తేటపఱచు, మీపు బ్రహ్మాండ నాయకునింతివయ్యఁ
జింత సెందుట తగునాకో? యచిత్రముగద, నీమహత్తు విచారింప యనెమృతమున

క! కృతనిత్యలీలుఁడై యతి, చతురతఁ గృష్ణుండు వుట్టు యసమయంబందే
కృతనిత్యలీలవై యతి, చతురత లీలావతివిగ యజన్మింతువుగా! ౪౧౧

క! హరి పరిపూర్ణతమండై, వఱలునె యాయవసరమునఁ బాయక నీవు
బరిపూర్ణతమవుగా ధర, వఱలెదవో భగవతి! వృష యభాను కుమారీ! ౪౧౨

ఉ! ఎత్తఱి జక్రి భూముండయి యిద్ధరఁ బుట్టునొ యప్పు లక్ష్మీవై
వాత్తితివమ్మ! యెత్తఱి ద యదంబుజనాభుఁడు బ్రహ్మాయానా నీ
వత్తఱి వాణివోడు వెపు యదంబురుహాయతనేత్రుఁ డుగ్రుఁడై
యత్తునొ యప్పు నీపు శివ యవోడు వహ! జననీ! పరేశ్వరీ! ౪౧౩

తే! ఘన సనకసనందన సనాతనసనత్కు, మార మునిరూప మెత్తఱి, మాధవుండు
సెందునో యప్పు జ్ఞాన మానందములను, నిచ్చు నాదిదేవతవయ్యయెసఁగెదవుగ.

తే! ఎపుడు శ్రీహరి విష్ణువై, యెసఁగు నపుడు, వైష్ణవిగఁ బుట్టెదవుగదా, పాయశేక
యెపుడు యజ్ఞవరాహుడై, కృష్ణమూర్తి, యలరునో యప్పు పుడమివై, చలఁగెదవుగ.

తే॥ ఏసమయమునఁ గాంతుతో వాసుదేవుఁ, డమరమునివర్యుడగునొ యష్టతనిచేత
సలరు మహతియొ పీణెనై † చలఁగెదవుగ, తలఁతు నిన్నెడ సాధ్వీమఁతల్లి! తల్లి!

౪॥ మఱి సరనారాయణులుగ, ధర హరి జన్మించినపుడు † ధాత్రికి సుఖముల్
గరముగఁ గూర్చెడి శాంతిగ, సరసముగాఁ బుట్టెదవుగ † సాధ్వీమణిరో!

ప॥ వెండియు శ్రీకృష్ణుండు కపిలుండైనపుడు సిద్ధసేవితంబగు సిద్ధివిగను,
దత్తాత్రేయుండైనపుడు జ్ఞానమయంబగు సిద్ధివిగను, యజ్ఞంబైనపుడు దక్షిణగను,
నురుక్రముండైనపుడు జయంతివిగను, పృథుచక్రవర్తివైనపు డర్చివిగను, మత్స్యవ
తారం బెత్తినపుడు శ్రుతియాపవుగను, గూర్మంబైనపుడు సర్పస్వరూపిణివిగను,
ధన్వంతరియైనపుడు సంజీవనీనామక భేషజంబుగను, మోహినియైనపుడు జగన్మో
హినివిగను, నృసింహుండైనపుడు భక్తవత్సలతాత్మక లీలారూపిణివిగను, వామనుం
డైనపుడు క్షీర్తివిగను, బరశురాముండైనపుడు పరశువుగను, శ్రీరాముండైనపుడు
సీతవుగను, వ్యాసుండైనపుడు వేదాంతవాణివిగను, బలరాముండైనతఱి రేవతీ
దేవివిగను, బుద్ధుండైనపుడు బుద్ధివిగను, గల్కియైనతఱిఁ గృతివిగను, జంద్రుం
డైనపుడు చంద్రికపుగను, నర్కుండైనపు డాతపంబవుగను, నింద్రుండైనపుడు
కచివిగను, హిరణ్యరేతనుండైనపుడు హిరణ్యమయివిగను, గుణేరుండైనపట్టున
నిధివిగను, క్షీరాబ్ధిశయనించు హరియైనపుడు సూక్ష్మసీతతరంగిణివిగను, జన్మించి
జగంబుల నుద్ధరించి పోషింతువుగాదె మఱియు మహామహుండగు నా
శ్రీకృష్ణుండే సాంప్రతంబున వ్రజరాజనందనుండై వెలుఁగ వృషభానుపుత్రికా
మణివై రాధయను నభిధానంబుతోఁ జెలఁగుచుంటిని, వెండియు నత్తమ్మికంటి
యెప్పుడెప్పు డేయేరూపంబులం బూని యేయేకార్యంబు లొనర్పం గడంగునో
యప్పుడప్పు డుచితభంగుల జన్మంబు లెత్తి యాచూకార్యంబుల నెగ్గించెదవుగాదె
యని వాక్కుచ్చి వెండియు సిట్లనియె.

౪౧౯

తే॥ సర్వదేవస్వరూపుఁ డా † చక్రపాణి, యఖిలదేవతారూపిణి † నమ్మ సీవు
పరుఁడు భగవంతుఁ డాతండుఁప్రకృతివీవె,యైదుపదిసేయుచుంటి మీఁకధికభక్తి.

తే॥ అట్టి భక్తవత్సలుఁ డంపిఁనట్టి యుత్తరమిది దయతోడఁ జేకొనిఁయమలమతిని
జదువుకొన వేఁడుచుంటి నీఁస్వాంతమందుఁ, గలఁతఁజెందకుమని చెప్పిఁకమ్మనొసఁగి.

౪॥ అవలి గోపికలను † నామంత్రణముజేసి, వందమించినట్టి † పత్రికలను

మీఁప్రియుండు వంపె † మేలుగా నివి యంచు, వారికాదరమున † వరుస నిచ్చె.

చ॥ పదపది రాధ, శ్రీధరుఁడు † వంపిన జాబును గండ్లకద్ది నె

మ్మదిని దదంఘులఁ దలఁచి † మానసపద్మము విప్ప నెమ్మదిఁ

జదువుకొనం గడంగి యొక † సారి నగుఁ మఱి యొక్కతేప బర

చెదరిపడుఁ మఱొక్కపరిఁ † బ్రీతిని జూపుఁ బఠించి క్రమ్మఱు.

౪౨౩

చ॥ సరియని శీర్ష మూచి యల ధృతి వియోగము నుస్సహంబుగా
ధరపయి వ్రాలె నాపిదపఁ ధత్సఖులెల్లరు వచ్చి చూచి పు
ష్పరసపటిరసారము ల ధారముగా నొడలందుఁ జల్లి చా
మరముల వీవ నాసతి క్ర ధమంబుగఁ దెప్పితఁ దత్పరంబునఁ.

౪౨౪

ఉ॥ గోపిక లుద్ధవుండును ము కుండవియోగపయోధిమగ్నయై
తాపముఁ జెందు రాధఁ గని ధతాళక తామును లోచనంబులం
దేవున నీరు నింది రది ధయెచ్చట వెల్లిగఁ బాతె నందుఁ బ
ద్మాపితమైన యొండు కొల ధనయ్యెను లీల యనంగ దానిలోఁ.

౪౨౫

తే॥ స్నానదానాదులఁ భక్తిసల్పువారు, దుష్టులయ్యును బూతులొదురుగ రాధ
మనమునందున దుఃఖంబుఁ ముటుగుపటచి, యాత్మవిభువార్త లాతనినడిగె నిట్లు.

ఉ॥ మమ్ముల మా విహారముల ధమానసమం దెపుడే స్మరించునే ?
యన్మృదనాభు నా హరిని ధనాకమలాత్తుని నా మనోహరుఁ
నెమ్మనమందు నే మరతు ధనే ? యింక వాఁడిట కేగుదెంచఁడే ?
యన్మృధురానివాసమె ను ధఖాస్మదమయ్యెనే ? వానికో నుధీ !

౪౨౬

ఉ॥ సోమునికై చకోరములు ధనూచెడికై వడిఁ గృష్ణమూర్తికై
యేమును గాంచుచుంటి మలఁ ధడే యిటనుండినయల్లు మాకుఁ బ్రా
ద్దేమియఁ జాలలేదుగద ! ధయెన్ని పనుల బొనరించినఁ ట్టుణం
బిమెయి బోవఁజాల దిది ధయే గ్రహచారమొ కాని యుద్ధవా !

౪౨౭

ఉ॥ ఈవట కాంజనేయుఁ డెటు లేగి యయోనిజ స్వస్థఁ జేసెనో
నీవటువచ్చి నెమ్మదిని ధనెమ్మదిఁ గూర్చితి విప్లు వానికై
ధీవర ! యెట్లు యిందనుక ధదేహము నిల్పితి మింక దీని మే
మేవిధి నాపలేము వెస ధనేగి మఱి హరితోడ రమ్మిటుల.

౪౨౮

తే॥ ఇదుగొ వచ్చితినిని మాకుఁ నెంతో యాశ, పెట్టి నిజమోహధన మిటఁ విడిచిపెట్టి
మధుర కేగి తా బలికినఁమాటఁ దప్పి, చలఁగు నశని జాబిది విశ్వసించు లెట్లు ?

ఉద్ధవుండు రాధా గోపికల నూటడించుట.

తే॥ కాన దయయుంచి తప్పక కమలనాభుఁడోడుకొని యిచ్చటికి రమ్ముతోందరగన
యని వచింపఁగ నుద్ధవుండాంకించి, యాశ్వసించి యారాధకుననియె నిట్లు.

తే॥ భగవతీ ! భగవంతుఁడుఁ స్వల్పకాలమున నె వచ్చును లేనిచోఁబూని నేను
మీయవస్థల నేఁజెప్పి సఁమీరగతిని, హఁని దోడ్కొని వచ్చెదఁనమ్మ ! నమ్మ !

తే॥ అని శపథముగఁ బల్కఁగాఁనామె యలరి, ఛత్రచామరాందోళికాఁచంద్రదత్త
చంద్రకాంతయుగ సహస్రశాచుపత్ర, భాసురారవిందయుగములఁ బరగ నిచ్చి

ఉ॥ శంఖ మాళినుండి ధచక్రి హరించిన, మణి నొసంగి వత్స ధమాణవిధిని
బలికె ధీరవర్య ! ధవైకుంతునకు మాకు, సంఘటనము నీవు ధసల్పుమయ్య !

క! శాశ్వత నిర్గుణ భక్తియు, నైశ్వర్యము జ్ఞాన సుఖము * లాయువు గలుగఁ
విశ్వజనీనుడవై యీ, విశ్వమునకా బ్రతుకుమయ్య! * విశ్వాస్యసుధీ! ౪౩౧

ఆ! అంత ప్రేతలెల్ల * రాభరణంబుల, నిడిరి వాని నింది * రేశసఖుఁడు
గొనియె రాధికయు ముఁకుందసఖోక్తుల, నరుసమొందె బిదపఁనాపగవియు.

ఇ! ఆయమ యానతిం గొనుచు * నందలి కొల్వైన జేరి గద్దెపై
హాయిగఁ గూరుచుండెను వ్ర * జాంగన లంతట మెల్లమెల్లఁగా
నాయనఁ జాట్టుముట్టి యిటు * లడ్గిరి మత్స్యియతుల్యవిగ్రహా!
యా యరవిందనేత్రుఁ డెటు * లాడెనో మాకిపు డీవు దెల్పుమా! ౪౩౨

చ! అనవుడు సుదధవుండు వలు * కాడఁ దొడంగె నిటుల్ లతాంగులా
ర! నను దదబ్జనేత్రుఁడు క * రంబున నొంటిగఁ బిల్చి మిమ్ముల
మనమున నెంచి కన్గవను * మాటికి మాటికి నీరునించు చి
ట్లనియె వినందొడంగుఁ డీక * నవ్వి వచించెద సక్రమంబుగఁ. ౪౩౩

చ! గొనములయందు మానసము * గూశినచో భవబంధనంబునకా
దనరుచునుండు నయ్యదియె * తత్పరమాత్మచు లీనమైన ము
క్తిని గను నట్టి లెంటికి న * దే ఘనకారణమయ్యెఁ గానఁ ద
న్మసము జయించి కామముల * మాని చరింపఁగ నాను భూస్థలి. ౪౩౪

తే! ఎవరు నన్ను బ్రహ్మాంబుగ * నెల్ల చోటు,లందు నున్న వానిగను న * ధ్యాత్వవిద్య
నెఱుఁగుచుండురొ యాఘను * లెడఁదఁజెలఁగు,కలుషభావంబుద్రోతురో * కాంతలార!

ఆ! కన్ను లెంతవఱకు * ఘనము తడుత్తిలెం, బడ్డమగుచు నుండు * సంతవఱకు
నర్కుఁ జూడఁజాలఁనటు జనుఁడు * మాయ,వదలసంతవఱకుఁబరముఁ గనఁడు.

తే! స్థూలమార్గమునం జూడ * దూరగుండను, గాని తత్వపథంబున * గాను గాన
మన సమాగమమందున * మడఁతులార!, సాధనముగ నా విరహంబు * సల్పుకొనుఁడు.

తే! అట్లు సల్పిన సాంఖ్యయో * గాదివిధుల, సంభవించు నా కూశిక * సత్వరమున
మీకుఁ జేకూరఁగలదని * మెలఁతలార!, భావమున నమ్ముడని మీకుఁ * బల్కుమనియె.

శ్లో గోపికాగీతలు. శ్లో

తే! అపల గోలోక వాసిను,లాతని కని, రిట్లు ప్రియలను విడి కృష్ణుఁ * డిచటనుండి
యితరదేశమునకుఁ బోయి * యెదొ లిఖించె, దలఁప నిద్ది నిర్మోహతా * బలముగాదె?

తే! మఱియు ద్వారపాలికలును,మాటలాడి,రిట్లు ప్రేమించు మము వీడి * కృష్ణుఁ డేగ
భాస్కరాంబుదాబ్దేందువుల్ * పద్మచాత,కాళిచాకోరముల వీడి * యరిగినట్లు.

తే! అపల శృంగారకారిక * లాడిరిట్లు, నెలకు వెన్నెలపులుగు నె * చ్చెలియగాదె
యేల దానికి శశిరశ్మి * కీలయయ్యె?, ధాత్రవాసిన వ్రాతలు * దప్పవయ్య!

డి! శయ్యను వేయు తొయ్యలులు * చక్కఁగఁ బల్కి రిటుల్ మృగంబుల
వ్రయ్యగఁ గొట్టి కాలొ * లఁది * బాటిన బోయవలె జనార్దనుం

డియ్యెడ నోరచూపులను ధ నెంతయు మమ్ములఁ గొట్టి యేడకో
చయ్యన నేగి క్రమ్మటను ధ స్వాంతమునందుఁ దలంపఁ దుద్ధవా !

౪౪౭

తే॥ అవల పార్శ్వ ద లని రిటు ధ లంబుజాక్ష !

విరహ బాధలు గడు మాకె ధ వేద్యములగు

నొకని యంజను జీకుము ధ ల్లాత్తుకొనఁగ

మఱియొకండు తద్బాధల ధ నెఱుంగఁ గలఁడె ?

౪౪౮

మ॥ ఘనబృందావనపాలికామణు లిటుల్ ధ కారుణ్యభావంబుతో

నని రే హేతువులేని ప్రేమ మనిమి ధ త్తానూడి పొందుకొనుమీ

సనిమిత్తుండు గ్రహింపలేఁ డది రసా ధ స్వాద్యామృతిక్తాదులక

గనఁగా శ క్తము లొనె ? చేతులు గనుల్ ధ కర్ణాదులో యుద్ధవా !

౪౪౯

తే॥ గోప్రవర్ధన వాసినుల్ ధ గూడి యిట్లు, పలికి రల విలాసవతుల ధ వలచి వారి

కొడఁచుఁడైనట్టి శ్రీకృష్ణుఁ ధ మన్నతాద్రిఁ, జెలఁగు మమ్మేలచూచు నెం దులకుఁదలఁచు ?

తే॥ అంతఁ గుంజవిధాయికఁలాడి రిట్లు, లతులమాధవీకుంజపుంజాంతరములఁ

గృష్ణవిరహగాధలె యాలఁకింపఁబడెడి, బ్రస్తుంబున మాధవప్రాణమిత్ర !

చ॥ మఱియు నికుంజవాసిను ల ధ మందగతిక బలుకాడి రిట్లు లా

వరయమునాధునీతటిచి ధ భాసిలుచుండెడి బృందకాటవిక

వటలు కదంబవృక్షముల ధ పార్శ్వమునక విహరించు నా మనో

హను సురభీవృత్తుక సబలు ధ నాహరిఁ బొందుట యెప్పుడోగదా.

౪౫౦

మ॥ యమునాయూధము లుత్తవచ్చి యిటు ప ధ ల్కాడె హృషీకేశసం

గము కుబ్జాదుల కెట్లు లీడినమునక ధ గాజాలె నట్లే భవి

వ్యమునం దీ మనకుక ఘటించు సతులూ ధ రా ! నమ్ముఁడి మీరు భా

వమునందుక దిరమే జయాపజయముల్ ధ భావింప నే మేటికేక ?

౪౫౧

చ॥ గిరగిరగిరగిరగిర ధ గిరనఁ గాలము, చక్రముం బలెక

దిరుగుచునుండుఁ గాడె సుద ధ తీమణులార ! సుధీరు లాత్మలోఁ

గరముగఁ గష్టసౌఖ్యములు ధ గావటికుండల టంచు నెంచి సం

బరమున నుండ్రు చింతవిడి ధ పాపుఁడి ! నెమ్మదినుండి తాపముక.

౪౫౨

మ॥ కరుణాశూన్యుడు భారతీవిభుఁడు త ధ త్కర్మానుసారంబు స్థా

వరముల్ జంగమముల్ స్పృశించి యొకచో ధ బాధల్ నుఖం బొక్కచో

వటలం జేసి క్షణాన కొక్క రహిగా ధ బాలుండు క్షీడించి సం

బరముం జెందినలీలఁ బొందు ముదముక ధ బద్ధాత్ములారా ! కటా !

౪౫౩

ప॥ తత్కారణంబుననేకదా కురూపిణియు, దాసీకులసంభూతయు, దుష్ట
ఫలిచారికయు నగు కుబ్జ సుహృథిణియై కులీనయై పరమేశ్వరప్రాణసఖయై విరాజిల్లి

తన యిష్టసిద్ధియైనదని దుందుభితోఁ జాటింప సమర్థురాలయ్యె న వాకొనె నంత
విరజాయూధంబు లేతెంచి యిట్లనియె. ర౭౬

ఉ! ఎవ్వనికైన సంతతము నింతులకూడిక యుండ దెప్పుడు
జవ్వన ముండ దెప్పుడు వ నింతుఁడు నుండఁడు స్వర్గపాలనం
బవ్విబుధేంద్రుఁడే యనిత మక్కట సల్పఁడు నాల్గుప్రాద్దు లి
ష్టేవ్వధిగానొ మిగ్గడవుఁ డీ! మనకవ్వము దీరిపోయెడిక. ర౭౭

మ! లలితాయూధము లేగుదెంచుచు నిటు నింతులకూడె రామాభిషే
కలసత్కాలమునందు మంధర యనం నింతుఁడు కైకేయితో
త్తు లఘిష్టాత్మ తడుల్పవంబునకుఁ బ్రత్యూహంబు గల్గించె ము
న్నలతోత్తే తగఁ గుబ్జ నాగ నది హం యం దేకృతుల్ జేయునో? ర౭౮

చ! మఱియు విశాఖయూధము స మంజస ఫక్కిని నిట్లుపల్కె నా
మురళి ముఖంబునం దలర భూషణముల్ మెయివెల్ల వేల్రముక
గరమునఁ బట్టి గోవులను నింతుల స్వపట్టణ మేగఁ దోడిబా
లుర లలిఁ బిల్చు కుర్దన వి లోలు హరిక మటువంగలేమహా! ర౭౯

ళ! మాయాయూధము లిట్లుపల్కె నిటుకొ మార్గంబులక బల్కిచే
నా యాభీరసతీపటంబులను భీ మార్గంబులక గొంచు వే
స్వీయారస్థలమందు నుంచుకొని యా శ్లేషించి పోనెంచు దై
తేయారిక హరి నెట్ల గీములకుఁ బ్రీతిక మేము దోడ్పెట్టుమో. ర౮౦

తే! అష్టసఖులును నని నిట్లులంగ నుండ,రుఁడును గోకులవిభుకుమా,రుఁడును నైన
హరినిఁ జూచిన యీకన్నులతని విడిచి,యవనిఁ గనమెల్ల వని శౌరికనుము ధీర!

అ! అట్లె పోడతసఖు నింతుల బృందావనమునఁ జక్రి వేణు నింతుల
జవిని గొన్న యట్టి శ్రవణ యుగ్మము విశ్వగీతుల విన నిచ్చ నింతుల
న! అంత ద్వాత్రింశత్కాలం లేతెంచి యిట్లనిరి. ర౮౩

సీ! గురుఁడు కోపించినక నింతుల దండంబులక, బెట్టి యావిబుధు మె నింతుల
బాపఁ దుగ్రుండై నఁబరమాన్నముం బెట్టి, ప్రీత్యుక్తి నతని మె నింతుల
రసికుండు గనలినక నింతుల నెల్లఁ జూపించి యాసరసు మె నింతుల
నిసినారి గినిసినక నింతుల గడుగడు, నిడి యట్టివాని మె నింతుల

తే! స్నేహితుం డాగ్రహించిన నిర్మలమగు,ప్రియమొనర్చి యవ్వాని మె నింతుల
నదిరి యెదిరినక లొంగి మె నింతుల,గాని నిర్మోహు మె నింతుల,గలడఁ విధియు.

చ! మఱి శ్రుతియావ లిట్లని ర మాయకవృత్తి గుణాశ్రయంబునక
ధరకు నిదానమయ్యె నది నింతుల హరిని దేవతాభిషేకముల్

సార వెట జాగ్రదాదులకు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

౪౬౫

చ॥ అవల ఋషిస్వరూపిణులు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

౪౬౬

తే॥ అమరసతు లిట్లు పల్కి రం ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

ఆ॥ యజ్ఞసీతలిటు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

మ॥ పరమప్రీతి వచించి రిట్లు రమా ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

౪౬౭

చ॥ మఱి దెలిపివలెఁ జెలఁగు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

౪౬౮

తే॥ చేరి యూర్ధ్వవైకుంఠవా ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

౪౬౯

తే॥ అని రిటుల్ లోకగిరిసతుల్ ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

౪౭౦

తే॥ అజితపాదాశ్రితాంగన ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

చ॥ ఉనులుగ శ్రీసతీసఖులు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా
హరిమయ తేజము గొలుతు ధనుఃసంధ్యాయ హేతువుకాదో యేది యా

౪౭౧

చ॥ అనిరిటు మైథిలాంగన ల ధా ! యెవఁడేని ధరాతలంబునకా
ధనము నొసంగి దేహము య ధావిధిఁ గాచుకొనంగ నాను ద
త్తనువున మాసరక్షణము ధ దద్దయుఁ జేసికొనంగ నాను ద
ద్ధనతనుమానశక్తు లిడి ధ తప్పక మిత్రునిఁ బ్రోవనాఁ గదా. ౪౭౫

ఉ॥ తిన్నగఁ గోసలాబలలు ధ ద్వియ్యని పల్కుల నాడి రిట్టులో
యన్న ! యెవండు మాదు విర ధ హవ్యధగాంచగలండు ? దైవమా !
యెన్నఁడు మారుఘోరశిఖ ధ లీ హృది నాటుట మానునో మఱిం
కెన్నఁడు వెన్నునిం గలిసి ధ యేము సుఖితుమొ సంతసంబునకా ? ౪౭౬

వ॥ అంత నయోధ్యావాసిను లేతెంచి తమ విభుం గూర్చి యిట్లనిరి. ౪౭౭

చ॥ తొలుత నిరాశఁగూర్చి తమి ధ తో వడిగాఁ జనుదెంచి మాకు నా
శలఁ గడుఁబెట్టి వీడ్కొని వె ధ సకా మఘరాపురి కేగి రాక యీ
లలిఁ దనవైన యోగకుశ ధ లంబులు గల్గిన జాబు లిట్లు మా
నెలపుల కంపెఁ జూడ నిది ధ నిష్క్రియ వృత్తముగాదె వింతగాక. ౪౭౮

వ॥ అంత పులిందమందయాన లరుగుదెంచి యిట్లనిరి. ౪౭౯

ఉ॥ ఇంతకు మున్ను శూర్పణఖ ధ యేగి వసంబున కీమహాత్మునికా
గాంతునిగా వరింపఁ దను ధ గన్గొని తమ్మునిచేతఁ గర్ణ నా
సాంతముదాఁకఁ గోయునటు ధ లాస్థను సల్పెను నట్టివానికీ
యంతరమందు మాయెడల ధ నక్కటికం బెటువచ్చు ? నుద్ధవా ! ౪౮౦

ఉ॥ బాలిగఁ బల్కిరా సుతల ధ సాధ్వ లిటుల్ మన శౌరి విపురూ
పోలిగఁ దాల్చి మోసమున ధ నుర్వరఁ గైకొని తిన్నయింటిలో
దూలము లూడఁబీకు నరు ధ తో జతయాచు వదాన్యఁడౌ బలికా
బాలగఁ గొట్టి మట్టె నల ధ చక్రకి నేమి యొనర్ప నేమగు ? ౪౮౧

వ॥ పిమ్మట బాలంధరీ మణు లేతెంచి యిట్లు వాక్రుచ్చిరి. ౪౮౨

ఉ॥ ఈ దనుజాంతకుకా మదిని ధ నెంతయు నమ్ముట బట్టికాదె ప్ర
హ్లాదుడు సర్వకవ్వముల ధ నంది మనోవ్యధఁబొంది కోర నీ
శ్రీదయతుండు నెమ్మదిగఁ ధ జేరక భీకరమైనరూపుతో
నాదట వెల్లెఁ దొల్ల నిపు ధ డట్టి కఠోరుడు ప్రోచు మమ్మెటుల్ ? ౪౮౩

ఉ॥ పిమ్మటఁ బల్కి రిట్లు పృథి ధ వీవనితల్ మది నొందు వెట్టి వా
క్యమ్ములు వేఱుగాఁ బలికి ధ యాచరణంబున లాఁతిరీతిఁ గా
ర్యమ్ములఁ జేయు పూరుషుని ధ డౌ నడతకా బరమేశ్వరుండు లే
శమ్ము నెఱుంగ లేఁడ ? యింక ధ శక్తులమే ? మన మిందు నుద్ధవా ! ౪౮౪

తే॥ అవల బర్హిష్మతీసతు ధి లాడి రిట్లు
ప్రలయమందున దయను వ ధి రాహజన్మ
మెత్తి యిలఁ బ్రోచి తొల్తొల్తఁ ధి బృధువిభుడయి
యిలను బాలించె నా ఘనుఁ ధి డిలఁడ కాడె ?

ర౮౫

ఉ॥ అంత లతాంగనల్ నుడివి ధి రాస్థ నిటుల్ సుధఁజేతఁగొంచు ధ
న్వంతరి నాగ వే వెడలి ధి వైరమొనర్చు సురాసురాళి న
త్యంతము గాంచి వేల్పులకె ధి యా యమృతం బిడి రాక్షసాళిక
గాంతగఁ దోచి మోహ మధి ధి కంబుగఁ గూర్చిన వాఁ డిలందెకా !

ర౮౬

తే॥ అవల నాగేంద్ర కన్యక ధి లాడిరిట్లు, పతిగ నీహరిం గోరి శూ ధి ర్వుణఖ సనగఁ
గరుణ విడిచి కురూపిణి ధి గాగ సల్పె, నామె యంత కీ డితనికేమాచరించె ?

చ॥ మఱియు సముద్రకన్య లను ధి మానము మాని వచించి రిట్లులగ
నరులకుఁ గల్మిలేముల త్త ధి ణంబున శొక్కువిధానఁ గూర్చి బల్
హరుసము దుఃఖముల్ గొలిపి ధి యాటడిగాఁ దిరుగాడు భార్గవీ
వరసతిఁ గొన్న యాతఁ డెటు ధి బాదుకొనం గలఁడిందుఁ బూర్తిగాఁ ?

ర౮౭

చ॥ పదపడి యప్పరోగనలు ధి వల్కిరిటుల్ మును పీ ఘనుండు తఁ
ముదమున గన్నఁ శూర్వుణఖ ధి ముక్కుచెవుల్ దెగఁగోసెగాదె ? యీ
యదనునఁ గోరు మమ్ములను ధి నట్టులఁ గోయక వీడె దీనికై
మడుల నుతించి వానికి న ధి మస్కృతులగ బొనరింతు మెన్నియేగ.

ర౮౮

ఉ॥ దివ్య లనం దొడంగి రిటు ధి దేవవిభుండగు నీమహాత్ముడ
దివ్యచరిత్రుడౌ బలికి ధి దేవపదంబు నొసంగ నెంచి స
ప్తేవ్యనిజాంఘ్రితో నదిమి ధి చిత్రవిధి సుతలానఁజేర్చి నా
భవ్యచరిత్ర కృత్యములు ధి వల్కుగ శక్యమె ? ధాతతాతకుఁ.

ర౮౯

ఉ॥ దంభము వీడి వల్కిరిటు ధి తాల్మి నదివ్యలు భార్యతోడ స్వా
యంభువు తొంటిగల్గి తప ధి మక్కుట సల్పెడివేళ విఘ్నముల్
సంభవిలంగఁ జేసెడి ని ధి కాటుల నూటిగఁ గొట్టి వాని నీ
జంభవిశేషిదమ్ముడొగి ధి సాకఁడె ? మమ్మిచ్చు డట్లు ప్రోవఁడె.

ర౯౦

తే॥ వలికి రిట్టుల సత్వవృత్తలగు నుదతు, లెన్నియిడుములువచ్చినఁ దన్నుఁగొలుచు
నట్టి ప్రహ్లాదునిఁ ధ్రువునధికదయను, బ్రోవఁడె యిలఁడెటు మమ్ముఁగవాడొక్కొ ?

తే॥ మఱి రజోవృత్త కాంత లీశరణి నాడి, రల హరిశ్చంద్ర రుక్మాంగదాంబరీష
లను బరీక్షించి సౌఖ్యంబులను ఘటించి, నట్టి యిలఁడెట్లు మముఁగనియలరజేయు

తే॥ అంతటా దమోవృత్తలునాడి రిట్లు, లిట్టి మాయావి మిషనె యిక్కట్టులొంది
సుఖము గన్న బృందా బలిఁజేరినాథ, కుబ్జులను బోలి సుఖములఁగనమె ? మనము.

చీ కనికరమన్న నీ హరిదే ♦ కాంచుమి ? యొక్కదెసక గృహణియై
 యెనటుల రూపుమాపు చొక ♦ చెంతను నేగు త్రివక్రయైన కు
 బ్బను గని నిద్రిమి త్తదయఁ ♦ బట్టి త్రిభంగులఁ జక్కఁజేసి దా
 నిని గొనఁ గాదె యా యితఁడు ♦ నిర్దయఁ ద్రోయునె ? మమ్ము నిమ్మెయిన్.
 తే! మాప అవ్వమురొచ్చివి ♦ ఊపవార, సమయముం గననట్టుల ♦ శౌరీరాక
 కవధిదోపదు మాయెకలందు నిపుడు, కన్నులార నెప్పుడు వానిఁగొంచగలము ?

ఉ! అమ్మక చెల్ల! యట్టి వారి ♦ యా కరుణాకరుఁ డిందులేమి మా
నెమ్మది నిమ్మళంబుగను ♦ నిల్వదె! దేహము పాలిపోయెనే!
యమ్మయ మయ్యెనే కనులు! ♦ హస్తము లాడవె! నోరైదల్పదే!
సొమ్ములు భారమయ్యె! నిటు ♦ చూడుము! యేమి యొనర్చుమందువో? ౪౯

నీ! గోపాలకులతోడఁగూడి క్రీడించెడి, కృష్ణు నే మెప్పు డీత్యీంపఁగలము?
బృందావనమున గోబృందంబుఁ గాచెడి, కృష్ణు నే మెప్పు డీత్యీంపఁగలము?
తల్లిదండ్రుల కెంతోయిల్లాసముంగూర్చుకృష్ణు నే మెప్పు డీత్యీంపఁగలము?
రాధికాచరిత్ర పఠనాధనములఁబొందు, కృష్ణు నే మెప్పు డీత్యీంపఁగలము?

తే. మోహనాంగుని లోకనిర్వాహపటు సుశీలు భూపాలు భక్తాలవాలు బాలు
జ్ఞుః బ్రహ్మిణు రోచిష్టు ! విష్ణుః గృష్ణుః దృష్టదీప నే మెవ్వ డీక్షింపగలమొ?

ఈ ప్రేమకొలదిని కట్టుకోవకలు మిగుల, గృహం జరిగించి చిరిగించి యెట్టకేల
కలను వ్రాలిరి దేహంబు, లెఱుగనట్లు, మైథిలేశ్వర! బహులాశ్వ! ముఱియు వినుమ!

❦ ఉద్ధవుండు గోకులంబునుండి మధురకు వచ్చుట. ❦

వ! అంత సుదృఢం డట్లు మూర్ఛితై పడియున్న రాధాగోపికలం జూచి
 విచారించి వేటువేటుగా సంజోధించి సయవినయభయవచనంబులతో నోదార్చి
 ప్రత్యుత్తరంబును వ్రాసి యిమ్మని రాధాదేవినిం బ్రార్థింప నాదేవి లేఖనిం
 గ్రహించి ముప్పిని ముంచి కమ్మపై వ్రాయఁబోవులోన నశ్రుజలంబులు గనులనుండి
 జలజల రాలఁదత్కకలం బార్ద్రీకృతంబయ్యె. ఇట్లున్నప్రతంబులం దెచ్చి వ్రాయ
 మొదలిడినను నన్నియుఁ గన్నీటం దడిసి వ్యర్థంబులగుట నుద్దృఢం దుపలక్షించి

అమ్మా! శోకింపకుమా! కమ్మ నెట్టుల వ్రాయఁగలవు • పన్నీరొల్క
నమ్మును! నామాటల నీ, విమ్మెయి నాజోతలను గ్రహింపును! తల్లీ! ౨౦౧

అని పలికి గోపికార్చులఁ గొని యారాధకము వీచు ! కొని యా సాయం
ఋణ రథమెక్కే వజ్రాధిప, ఘనగృహమున కేగి వసతిఁ గావించి నిశితఁ. ౧౦౨

1. అధునోదయ కాలమునక, హరిః బొగసుచు మేలుకాచి ధ యభివాదనముల్ శిరమున నంద యశోదల, కరుణము గలుగంగఁజేసి యనుచుతిగొనియున్.

సీ॥ నందోపనందుల ధ మందిరంబులకును, వడ్డవభానుల ధ సదనములకు
 నడిగి వారికి మొక్కి యనుమతిం గొని యచ్యుతసఖులై నట్టి శ్రీదామములు
 కేగివత్తు నటంచు ధ నెఱిగించి గోకుల, వాసులకుంజెప్పి ధ వారు వసుధ
 జక్కని తేరెక్కి ధ సకలకళాకర, మధురాపురమున క ధ మందగతిని

తే॥ శరీ యమునాధునీమణి ధ తీరమందు, నలరు నక్షయ వటమూల ధ మందునొంటి
 గా వసించిన కృష్ణ ముంగలకుఁ బోయి, సలిపి సాష్టాంగనతుల సంజలిఘటించి.

మందాశ్రాంతవృత్తము.

లోకాధారా ! నిగమనిలయా ! ధ లోకరాజా ! మహేశా !
 లోకస్తుత్యా ! సకలవరదా ! ధ లోభరాగాదిశూన్యా !
 రాకాపూర్ణేందురుచిరరుచీ ! ధ రాధికాప్రాణనాథా !
 శ్రీకృష్ణా ! యాదవకులమణి ధ చిన్మయా ! సత్యరూపా !

గం౧

మ॥ భవదాజ్ఞా గొని గోకులంబుఁ జని మీ ధ పత్రంబుల మీ విరా
 ధి వెతక గుండెడి వ్రేలకుఁ జెలులకుఁ ధ లీలావతీపంక్తికా
 శివముం జెప్పి యొసంగి ప్రేముడినిఁ ద ధ చ్చింతల త్యజింపంగఁ బ
 ల్కి వడిఁ గ్రమ్మటి యేగుదెంచితిని గే ధ లీలో ! లోకేశ్వరా !

గం౨

తే॥ కాని నీవిరహంబునఁ గవ్వపడెడి, వ్రేలలఁ జూచి తాళక ధ వేగిరముగ
 హరిని దోడ్కొని యిచ్చటఁకరుగుదెంతు, నంచు వాగ్దానమిచ్చితి నందువలన.
 తే॥ అల్ల యంబరీష విభీష ధ ణాది భక్తు, లందు నను నొక్కనిగ జేసి ధ యట్టి నాడు
 వలుకు సఫలంబుఁజేయ గోకులమున కిపు, డరుగుదెంచుము నాతోడఁనంబుజుమ్ !

సీ॥ శ్రీకృష్ణం దుద్ధవ సహితంబుగా గోకులంబున కరుగుట.

క॥ అని పలుకెఱుగల వేదఁగ, విని కృష్ణుడు గోకులముఁ బ్రవేశించుటకుఁ
 మనమునఁ దలంచి మధురను, నొనరుపఁ దగు పనులఁ దెల్పి యుంచి ముసలినిగ
 ఆ॥ ఉద్ధవాన్వితుఁడయి ధ యరుశతాంగం బెక్కి, యేగ సాగి బాట ధ నెసఁగు బృంద
 కావనిఁ బులిసముల ధ గోవర్ధనాద్రిని, గోసహస్రములను ధ గోర్కి గాంచె
 ఉ॥ దూరమునుండి నాలు వడి ధ తోఁ జనుదెంచెడి కృష్ణచంద్రునిగ
 సారెకుఁ జూచి మోములఁ దృణంబులు భాసిలఁ బాలు సన్నులగ
 బూరితిగాఁ జెలంగె శ్రుతి ధ పుచ్చముల బయికెత్తి వత్సముల్
 గూరిమితోడఁ దోడ్కొని మొ ధ గు శృల సూర్యునిఁ గప్పు చొప్పునగ. గిగి
 క॥ హంభా యని యటచుచు విశ్వంభరు నరదంబుఁ జాట్ట ధ సంతసమున నా
 యంభోజాక్షుడు వానిని, సంభావన జేసినట్లు ధ చటచెచు జేతగ. గిగి
 తే॥ అంతఁ బశువులఁ గాచుచు, నాచుచుండు, నట్టి శ్రీదామములు లట్టులాపు లేగి
 స్వందనముఁ జాట్టియుండుటఁ సరగఁగాంచి, యబ్బురముఁ జెందియొందారు, లనునొనిట

డి! కనుడు శతాశ్వకల్పితము + కాంస్యసుపత్రవప్రయుక్తముగా
ఘనకలశేధ్యజ్ఞాచితము + ఖండశతార్కరుచితప్రకాశితం
బు నము సమీరవేగమునఁ + బోవు రథం బెటు గోవు లడ్డగిం
చినవొ నుమిత్రులార! పరి + శీలనఁజేయుడి! మాకుఁ దెల్పుడి! ౧౮౪

డి! అందునఁ గొందఁ తాడిరిటు + లాబుధుఁ డెవ్వఁడొకాని యాల కా
నందము గూర్చువాఁడని మ + నంబునఁ దోచెడి దక్షిణాంగముల్
స్పందముఁ జెందుచుండె నల + శౌరియె సర్వజనంబు మెచ్చుగా
నిండుల కేగుదెంచెనుకొ? + యీరును మేమును జూడనొ నిదే. ౧౮౫

తే! అవల నరయంగ వారందఁరట్టితేను, దరిని డాసి శ్రీధరుఁడనియరుసమొందు
చుండఁ గని హరి ముజ్జలఁమొలుకఁ గనులరథము డిగ్గి వేర్వేర భద్రంబు లడిగి.

మ! పరమప్రీతిని గొఁగిలించుకొని సం + భాషింప నవ్వారలా
యరవిందాక్షవియోగబాధ లెదలం + దావృత్తుగా జ్ఞప్తికిఁ
సరిగా రా విలపింప శౌరి తమి నా + శ్వాసించి గోష్ఠంబునం
దెఱిగింపఁ దనరాక నుద్ధవుసఖుఁ + హేజీబుఁ బంపఁ జూచి. ౧౮౬

మ! అనుపఁగ నట్టి యాపగవి + యా హరిమిత్రులఁగూడి చయ్యనఁ
జని పృథుగోకులంబునకు + సంబరమందుచు నందుఁ దొట్టి వా
రిని గని మాధవాగమన + రీతి వచింపఁగ వారు ప్రేమతో
విని యల కృష్ణుఁ బిల్చికొని + వే యిలుఁ జేరఁగ నెంచి వెంటనే. ౧౮౭

మ! భేరీమృదంగాది + వివిధ నాద్యములతో, వారిసంపూర్ణకుం + భములతోడ
విప్రవరతికృత + వేదనాదములతో, గమనీయచందనా + తులలతోడ
వాసనావాసిత + ప్రసవహారములతో, శ్రీసతీసమనువా + సినులతోడ
నేత్రపర్వప్రభా + నీరాజనములతో, దాసదాసీజన + తతులతోడ

తే! శ్రీయశోమతీసతతోడఁజిన్నవాండ్రతోడ జయజయారవములతోడ నుద్ధ
వాది గోపాలకులతోడఁస్పందనములతోడ వెడలిరి చూపఱుతుప్పిపడఁగ.

తే! అవల వృషభానువర్యుఁ డ + ర్యమునిఁ బోలి
యాలియకా కలావతితోడ + హైమశృంఖ
లాన్నితంబు సిందూర పు + మ్పొందితంబు
నైన మదకరి ముందుంచి + యరుగఁ దొడఁగె. ౧౮౮

మ! నందోపనందగోపక, బృందము వృషభానువులును + వృద్ధులుఁ బ్రోడల్
నుందరగతితో బహ్వానందముగాఁ జనిరి నంద + నందనుఁ గనఁగా. ౧౮౯

మ! మఱియును రాధికారమణి + మాధవురాక సఖుల్ వచింపఁగాఁ
గరముగ నాలకించి నవ + కంజము సూర్యునిఁ జూచి వాసనల్

బరగ మెసంగినట్లు తన ధర్మమయాభరణంబులన్ని యా
తరుణుల కిచ్చి యిచ్చును ముఁదంబును బొందెను సుప్రసన్నయై.

౧౨౨

తే॥ అష్టసఖులును ద్వాత్రింశదంగనలును, షోడశాబ్జక్షణలు యశోదకొడుకు
రాక నాలించి హర్షించి రాధమనికి. కేగుదెంచిరి హరిని నీక్షింపఁదలఁచి.

౧౨౩

తే॥ అంత శ్రీరాధికాదేవి యంతికమున, కరుగుదెంచిన సతులతో నలరి దివ్య
శిబిక యందెక్కి చక్ర వసించి నట్టి, స్థానమునకేగ నుచిత వేషంబుతోడ

ఆ॥ గోకులమున నుండు గోపికలందఱు, కృష్ణరాక వినుచు గృహకృతులను
విడిచి యంబరములు దోడపులు దాటుమాటు వడ జని రసురవిరోధిగాంచ

ఉ॥ పిచ్చుట వాసుదేవుఁడటు బిన్నలు బెద్దలు స్త్రీలు బూరుషుల

నమ్మి వ్రజంబునుండి బహు నిస్వనముల నెఱువాట దివ్య నా

ట్యచ్చు లొనర్ప దన్పొగడు చండకు వచ్చుటఁ జూచి భక్తితో

నమ్మ యశోమతీసతిని నయ్యను నందుని మొక్క నాదిలోక.

౧౨౪

వ॥ అంతః దద్యశోదానందులు చిరాగతుండగు తమ ముద్దుబిడ్డకు గన్నలారం
గాంచి చేతులారం జేరం దీసి కౌగిటం గ్రుచ్చి మనసార జెక్కి శృంగువ్వ ముద్దిడుకొని
యంకంబుల బొంకంబుగాఁ గుదిర్చి యానందబాష్పంబులచే స్నాతుగా నెనర్చి
భూషణంబరహారంబులతో నలంకృతుండేయ నాకట్టి నెచ్చెలి మెచ్చి భూసురు
లకును నందోపనందవృషభానువులకును, సన్నందాదిగోపవృద్ధులకును వందనంబు
లొనర్చి తత్కృతాశ్రియ నిజమిత్రులతో హస్తగ్రహణంబులం గావించి తేమ
మారసి పౌరధత్తపాఠోపకంబులం గొని యశోదానందుల నెక్కగంధసింధు
రంబున నెక్కించి తా నుద్ధవసహితంబుగా నిజరథం బెక్కి నందోపనందవృషభాను
గోపికాగోపయుక్తుండై నారీమణులు లాజాక్షతలు సల్లి మంగళారతులెత్తి పాప
చుండ నిలింపులు పూలవానలు గురియుచుండ జయజయశబ్దంబులు నిగుడ బ్రాహ్మ
ణాశ్వీరాదంబు లినుమడింప గోకులాంతర్యాతనందనగరంబునఁ బ్రవేశించె. అంత
గోపకాంతలు సమ్మఖమ్మున కేతెంచి ప్రాణవల్లభా! నీసుమిత్రుండగు నుద్ధవుని
యనుగ్రహంబున నిన్ను సందర్శింపఁజాలితిమి. నీవేకదా మాకందఱ కాధార
భూతుండవని వాక్రుచ్చిరిగాదె. బహులాశ్వా! మఱి యేమి విసవలతుతో పలుకు
మన సతం డాశ్రీహరి యే యే పనులం జేసి యారాధికాదల కానందంబు గూర్చె
నో క్రమ్మటి మధురాపురి కెమ్మాడ్కి జననో యను విషయముల విస్తరింపఁ
బ్రార్థించెద నన విని మునివరుం డాజనకున కిట్లనియె.

౧౨౫

తే॥ అట్లు గోకులమున నున్న యంబుజాక్షు, నర్థుఁడ స్తమించెడి వేళ యందు రాధ
పిలువ నా వలమురితాల్పు, బెడలి కదలి, వనమునకు వచ్చె బ్రముదిత స్వాంతుడగుడు.

శ్రీకృష్ణుండు రాధతో సంభాషించుట.

- ౪౩ అంత రాధ, దరికి ధీనాతండు వచ్చిన, సంగతి విని స్వీయ ధీనాభిలక్షణము లిడి యఖిలోపచారముల, సలిపి కుశల మడిగి, సంతసమున.
- ౪౪ ఆతని కేలుఁ బట్టుకొని యాయతముగ గదలీధరాదుహా పేతముఁ జందనాదితరు విస్తృతము యమునాతరంగిణీ శీతలవాతశీకరవి శిష్టము దివ్యసుధాగభ సైని ర్యాతసుధార్ద్రాము స్వకము నైన ఘనాలయ మొది యందున. ౫౩౦
- తే. భర్తమణిమయాసనమునఁ పటలఁ జేసి, తత్ప్రవాసంబు మొదలు తద్దర్శనంబు దాకఁ దివ్యాన్న శయనచందనవిహార, వీటులను మాని యున్న తా విభవనిఁ జూచి ౫౩౧
- ౫౩ అంబరములచే నుమహా, రంబులచే భూషణనికఁ రంబులచే దా రంబులచే డంబుగు పగ, డంబులచే నందముగ నొడల నొనరించె. ౫౩౨
- ౫౪ సింగారిచి స్వదేహము, బొంగుచు గోపితయాధఃములు గొలువఁగ శ్రీ సంగున కారాధిక యీ, భంగిని డగ్గు త్తివడఁ బలికెను బ్రీతి. ౫౩౩
- ౫౫ యదుకులచంద్రమా ! యెచట నా మధురాపురముండు ? నేటికీ యదనున మమ్ము వీడితివె ? యర్హమె ? చాలదినంబులైన మీ దు దరిసెనంబు లేదె మీము సోకక ముఖముఁ జూచుకై వడిగ గొడకొని సోముఁ గాంచెడి చ కోరము మాడ్కిని జూచుచుంటిమే ! ౫౩౪
- తే. మునుపు సాదాస నల రామ, పనితలు మద యంతి దమయంతి విశ్వంభ రాత్మజలకు భర్తవిరహోరుతాధ సం భవితఁ గాని యంతతాధలు మావతఁ నెసఁగవయ్య !
- తే. నా సకత్తుల గోపికలో నమ్మి మిమ్ము, నమ్మిజలదమ్ముఁగనుభంగి నమ్మిగనుచుఁ దమదు నెంజిల మీ సన్నిధానమందుఁ, జెప్పఁజాలక యుండిరో జీవితేశ !
- తే. ప్రాణవల్లభ ! నీవు వి శ్వంభరుడ వ, శేష సాక్షివి గావొకో శేషశయన ! యట్టి నీటిట్టి మావెతలవగతములు, గావె ? యైనచో దయ మముఁ గావవేల ?
- ౫౬ నీచెలియైన యాపగవి నీవిరహంబునఁ జావనున్న ము మ్మాచెడి నీయుదంతముల నన్నిటి వాకొని యూటడించి వే లేచి మఱి ద్వందంతికము లీలఁగఁ జేరి వదించి మాగతుల చూచెడిలోన మిమ్ముగొని చొచ్చు నిట బురుషార్థి యీతఁడే. ౫౩౫
- ౫౭ అని కనుల బ్రవాహముగ నశ్రులు గాటుచునుండఁ బల్కు రా ధను గని లోక నాథుడగు దానవహంతకుఁ డాదరోక్తుల దనిపి యనంగసాగె నిటు లామరసాక్షి ! యశేషసాక్షి నై యనయముఁ జూచుచుంటిగద యద్ది యెఱింగియు నేడు వేలకో ? ౫౩౬

- తే॥ పాలకును నందుగల తెలిదాలునకును, దారతమ్యము లేని విధమున నీకు
నాకు భేదంబు లేనట్లు * నావియోగ, మెట్లు సిద్ధించె దానికై * యేల వగపు.
- క॥ నేనో పూర్ణబ్రహ్మము, నానందాత్మక తటస్థ * వగుచు భువనసం
తాననిదానపు గావే, జ్ఞానముతో నొక్కతేపఁ * గనుమా ! దానిగ. ౧౪౦
- తే॥ ఇట్టి మన కిద్దఱకు నిష్ఠుఁబిట్టు దుఃఖ, ములను గూర్చెడి విరహంబుఁపుట్టుటెట్టు?
లేచట నేనున్న నీవందు * నెసఁగుచుందు, వెందు నీవున్న నేనందు * నుందునుగద.
- తే॥ పంచభూతంబు లెట్టులుఁవ్యాప్తి జెంది, స్థూలసూక్ష్మరూపంబులతోడ నిత్య
మయ్యెనో యట్లు మనము నిత్యతరు జెంది, భువనముల నేలుచుందుమో * ముద్దుగుమ్మ!
- తే॥ విమలతోయంబు మాడిఁవికృతి రహితుఁ, డనగు నేఁ ద్రిగుణంబులఁదనరుచుంటి
నీ సదానందభావంబు * నెఱిగి యీన, హం మమేతి భావంబుల * నంటవలదు
- క॥ ఎత్తఱి నీవని నేనని, చిత్తమునక వేఱుసల్పి * చింతించెదవో
యత్తఱి నీమానసముక, దత్తరముం బొందు దానఁ * దాపము పుట్టుక. ౧౪౧
- చ॥ కను లల మ్రబ్బులెందనుకఁ * గప్పునో యందనుకక దివాకరుక
గన వెపు డ్రభసంతతులు * గ్రమ్మవో యడ్గినుఁజూచునట్టు లెం
దనుక గుణంబులక మనము * దాల్చునో యందనుకక స్వరూపముక
గన దెపు డా గుణంబులను * గ్రాలదో యత్తఱి స్వాత్మఁగాంచెడిక. ౧౪౨
- ఉ॥ సంగముచేతఁ గామములు * సంభవ మయ్యెడి దానఁ గ్రోధము
పొంగెడి దాన మోహమును * బుట్టెడి దాన స్మృతిభ్రమంబు గ
ల్గంగద దాన బుద్ధిసెడి * క్రుంగును గావున నెవ్వఁడైన ని
స్సంగుఁడుగాఁ జెలంగవలె * సత్యము తథ్యము పథ్యమో సఖి ! ౧౪౩
- తే॥ మానినీమణి ! యెఱుఁగుమాఁమానసంబ్రము కికిని బంధనమునకుఁమూలమంచు
నంతులేనట్టి తలఁపుల * నందవలదు, నన్ను జేరు మనస్వరూప * ణయముతోడ.
- క॥ అని నుడువఁగ రాధికయుక, విని మనమున సంతసించి * వ్రేతలఁదగి పూ
జనముల వనరుహనయనున, కొనరించెను శ్రద్ధతోడ * నొడయఁడ ! యవలక.
- ఉ॥ ఆ ర్తజనావసత్రియుఁ డ * ఘాద్రవిభంజనవజ్ర వజ్రసం
పూర్తనువర్ణ భూషణవిభూషితమూర్తి త్రిమూర్తిరూపకుం
డా ర్తవహఃరశోభితుఁడు * నైన సరోరుహనేత్రుఁ డింబుగాఁ
గార్తికమందు బృందయను * కానకు నేగ సతీసమేతుఁడై. ౧౪౪
- చ॥ చని మురళీనిదాదములఁ * జక్రి యొనర్చి నిశాంతరంబునక
ఘనుఁడు త్తణఃప్రభక దగిన * కైవడి నింద్రుఁడు భార్యతోడఁ గూ
డినవిధి మారుఁ డాలినిఁ గ * డిందిగఁ బొందినమాడ్కి రాధతో
డను దగి రాసమండలము * డాబుగ నిర్మితఁజేసి యత్తఱిక. ౧౪౫

మ! నటవేషంబు ధరించి యెంద ఆచటా ♦ నాతుల్ విరాజిల్లిరో
చటులత్వంబున నన్నిరూపములతో ♦ సంతృప్తచిత్తంబున
నటనంబట్టి మహానటుండు మఱి ద ♦ న్నాకాంగనల్ మెచ్చ ను
త్కటరీతిగా బాసరించి రాసములఁ ద ♦ త్కాంతావళి దేర్చి తా. ౧౧౨

ఉ! తల్లలనావితానసహి ♦ తంబుగఁ జేరి కళిందజాతర్జి
బెల్లుగ నుండు నారెముల ♦ విస్తృతమా పులిసంబుల విరా
జెల్లు నికుంజపుంజములఁ ♦ జన్నిసరస్సుల గోప్రవర్ధనం
బల్లన డాసి యందుఁగల ♦ యద్భుతముల్ గనుచుండె నత్తర్జి. ౧౧౩

తే! గోపికాశతయూధముల్ ♦ కోపపడుట, హరి విలోకించి రాధికాశ్రయఁజితోడఁ
గూడి యంతర్హితుండౌచు ♦ గోప్రవర్ధ, నాద్రికి యోజనత్రయమందు నున్న.

ఆ! చందనావనిరుహ ♦ సుందరరోహిత, గిరికి నరిగి యందు ♦ వఱలు విరులఁ
దరుల దరుల లతలపదమసఁగాఁ గాంచెను, నాల్గితోడ ముచ్చటాడుకొనుచు.

తే! అంత హరి రాధతోఁగూడఁనందు స్వర్ణ, మయలతల వెల్లుచోటునఁ ♦ మనకిఁ జేసె
నచట బదినాయకకృతమాయతంబు, నైన యెందు దేవసరసియతిశయిల్లు.

తే! అద్ది పాతీనకూర్మన ♦ క్రాదివివిధ, జలచరాంచితింబును సహ ♦ స్రవశపద్మ
మండితము హంససారస ♦ మధులిడాది, దివ్యనినదాన్నితంబయి ♦ తేజరిల్లు.

ఆ! అట్టి రమ్యమైన ♦ వ్రాదము తీరంబునఁ, బుకజాత్ముఁ డొక్క ♦ పట్టునందు
సౌరభయుతమలయ ♦ మారుతములు వీవఁ, గోరి రాధతోడఁ ♦ గూరుచుండె.

శ్రీకృష్ణుండు ఋభుమునిని బీవన్తుక్తుం జేయుట.

ఆ! అచట నిర్జలత ని ♦ రశనత శాంతత, నఱువదాఱువేల ♦ హయనముల
నుండి తపము నిశ్చలుండయి యేకాంఘ్రి, యందు నిలిచి సలుపునట్టి ఋభుని.

ఆ! కమలలోచనుండుగని యద్భుతానంద, ములను నవ్వు రాధామోముఁ గాంచి
యిట్లు బలికెఁ జెలిరో! యీభక్తునిం బాడు, మనము ప్రోవనానుభునుని వీని.

ఆ! అటు లని దయఁ జక్రి ♦ యా మునిగా “హే ఋభో”

యంచుఁ బిలువ నాతఁ ♦ డత్తర్జి స
మాధి నుంట మఱల ♦ మాటాడమి హరి
మాది యతని యెడఁదఁ ♦ జొచ్చె నంత.

౧౧౬౦

ఆ! ఋభుఁడు ధ్యానమందు ♦ నభయవరప్రదా
నుడగు హరినిఁ బాచి ♦ కడు ముదంబుఁ
జెంది కనులఁ దెఱచి ♦ శ్రీకృష్ణ రాధికా
సహితు దేవదేవు ♦ సరసఁ గాంచి.

౧౧౬౨

క॥ భక్తిని రక్తినిఁ బ్రణతుల, శక్తికొలందిగ నొనర్చి ♦ సర్వవిధములఁ
ముక్తిని గోరుచు మనమున, యుక్తముగా నిట్లు వేడె ♦ నుర్వీనాథా! ౧౬౩

సీ॥ పరిపూర్ణతమకును ♦ బరిపూర్ణతమునకు, శ్యామకు నవఘన ♦ శ్యామునకును
రాసవల్లభకును ♦ రాసవల్లభునకు, నీశ్వరికి జగ ♦ దీశ్వరునకు
నిదుబింబాస్యకు ♦ నిదువంశ్యునకును, లీలావతికి గేళి ♦ లోలునకును
దేవతాదేవికి ♦ దేవదేవునకు శ్రీమతియగు రాధకు ♦ మాధవునకు

తే॥ కృష్ణకును గృష్ణునకు మీకు ♦ నిరుపురకును
వందనము లివ్వె కొనుడంచు ♦ వారి పాద
ములను వ్రాలియు హరిని ని ♦ శ్చలతఁ దలచి
ప్రాణముల వీడె సంత నా ♦ ప్రాజ్ఞజోతి. ౧౬౪

క॥ ఊర్జితయశుడును ఘనుడును, దుర్జన భర్జనుడు నూత్నోత్తోయదనిభుఁడు
దుర్జయుఁడును సగు హరిలో, నిర్జరు తారా! యనంగఁ నెఱిగ లయించె. ౧౬౫

క॥ అంత ననంతుడు తన్నుని, కాంతుని ప్రియపూర్వభక్తి ♦ గని ముజ్జలముగ
సుంతగఁ గాఱ్చుచు నాతని, సంతసమున రమ్మటంచు ♦ జక్కగఁ బిలిచె.

క॥ పిమ్మట నమ్ముని, క్రమ్మట, నమ్మాధపు నడుగుదమ్ములం దచ్యుతరూ
పమ్మును గోటిమదనసా, వ్యమ్ముగఁ బాలుపార వంచిమ స్తముఁ బెట్టె.

చ॥ అవలఁ గృపాకరుం డయిన ♦ యంబుజనేత్రుఁడు తన్నునిం ద్రుని
గవుఁగిటఁ గ్రుచ్చి సాదరము ♦ గా నని యూటటఁ బుచ్చి మెచ్చుచు
శివకరమా స్వహస్తమునఁ ♦ జిన్నగ దుప్పుడుఁ దద్రుభుండు మా
ధవునకు రాధకుఁ దమిఁ బ్ర ♦ దక్షిణముల నతులఁ బొనర్చి తా. ౧౬౬

తే॥ దివ్యరథ మెక్కి దశదిశల్ ♦ దేజు చాల్చు, నట్టి గోలోకమున కేగ ♦ నద్ది గాంచి
రాధికాదేవి లలి నబ్బరంబు బొంది, పెనిమిటికి నిట్టు లనియెడిఁ ప్రేమతోడ.

తే॥ ప్రాణవల్లభ ! కనుము నీ ♦ భక్తుఁ డైన
యిట్టి ఋభుఁ డెట్లు గోలోక ♦ మేగ నహహా!
యితని దేహంబు దహనంబు ♦ నీవె చేయఁ
దగిన దిది తపశ్శుద్ధమై ♦ తగెను గాదె ? ౧౬౭

క॥ అని నుడివెడి తడవుగఁ ద, న్నుని దేహము కొలఁకుగ నల ♦ భూధరమునఁ బా
వనికరనాశంకరమై, తనరెను బహుశంకరముగ ♦ ధాత్రీనాథా! ౧౬౮

తే॥ అద్ది రాధిక కని విస్మయంబు నొంది, హాకి నిట్టుల నుడివెనో, యంబుజాక్ష!
యితని యపఘనం బెటు కొలఁనై నవార్త, విస్తరింపుచునఁగ నిట్లు వెన్నుడనియె.

చ॥ మకరపతాకసుందరిన ♦ మానమనోహరరూప ! ప్రేమపూ

ర్వకమగు భక్తితోఁ దగి వ ♦ రప్రదుఁ ద్వద్యతు నన్నుగాంచి కా

తుకమతితో సరస్సుగ విధూతమలుండయి పాతె నాతఁ డిం
తకుమును నేఁ బ్రవాహముగ ధద్దయుఁ బాటినయట్లు నాపుడుక.

౧౭౩

శ్రీకృష్ణుండు రాధికకు నారదోపాఖ్యానంబుఁ జెప్పట.

తే॥ తీర్తినందిని యలరి యాకృష్ణుఁ జూచి, యిట్లు నెడివెను దేవరా! యీవుగూడ
సలిలమైతివె? యెట్లది సరిగఁ దెల్పు, మనపు డా కఱ్ఱినెచ్చెలియనియె నిట్లు.

చ॥ సరసిజలోచనా! దురిత ధూళివిభేదసమర్థ మర్థదం
బిపురదావమైన యితి ధూళి మొకండు వచింతుఁ దీని కా
పరముని నాభివద్దమున ధూళి జనించి ప్రపంచమిద్ది యే
ర్పటచి నిజోరువందు ముని ధూళి వర్షుని నారదుఁ గాంచె నాదిలోక.

౧౭౪

తే॥ నారదుఁ డట్లు పుట్టి స్వమ ధూళి నన్ను సతంబు నమ్మి నా
కీరితి నా గుణంబులను ధూళి గీర్తనఁ జేసి యనర్థశంబుగా
ధారుణిలో భ్రమించుటను ధూళి దద్దిధిఁ గన్గొని యేమిరా సుతా!
యీ రహిమాని సంత ధూళి ధూళి సుఖంబులఁ బొందుమా! యనక.

౧౭౫

చ॥ అమరమునీంద్రఁ డిట్లనియె ధూళి నయ్య! భవద్వచనంబు వింటి స
క్రహముగఁగాని యీ భవము ధూళి కల్మషదుఃఖమయంబు గాన డా
ని మదిఁ దలంప బిడ్డలను ధూళి గనఁజాల నిఁకేమనక ద్రివి
క్రముపయి భక్తి నిల్పద న ధూళి తదీయయశంబుఁ బాడుచుక.

౧౭౬

తే॥ కాపున నీవును బ్రజలను, నావలె సృష్టింపకుండ ధూళి నలిననయనునిక
శ్రీభిషు బ్రహ్మాండేశ్వరు, భావమునక నమ్మి మనుమ! ధూళి పంకజయోనీ!

తే॥ అనుచు బుద్ధి గలుప ధూళి సజ్జాసనాసీను, డాకళించి కనలి ధూళి వ్యర్థచరిత!
గానపరుఁడవౌచు ధూళి గంధన్వనకుఁ బుట్టి, తిరుగుమొక్క కల్ప ధూళి మరుగువలకు.

తే॥ అని శపింపక నాతఁ డా యమరలోక, మంధు నుపబర్హణాఖ్యతో నతిశయిల్లు
చుండు గంధర్వవిభుఁడయి యొక్కతటిని, వనితలక గూడి విధిలోకమునకు సరిగి.

తే॥ నలువ కళినాదనంబుల సలిపి స్వీయ, భామినీమోహవశుఁడయి స్వరలయాది
కాస్త్రవిఘ్నలను డాటి స్వచ్ఛందరీతి, బాడె నద్దాని వినిన యాపద్భయపుడు.

తే॥ మరల నిట్లు శపియించె ధూళి బరమనీచ! గానవిఘ్నల నుల్లంఘించి ధూళి గానమెట్లు
సలిపితివి చెల్లఁబో! శూద్రజన్మమెత్తి, ధాత్రిలో జరింతువుగాక తరలుమింక.

తే॥ దాన నతండు కల్పము గ ధూళి లంబగుడు గలయాపు వీడి వే

పుని జఘన్యజన్మమును ధూళి మున్నటి సజ్జనమైతిక క్రిచే

దా నల శూద్రజాతి విడి ధూళి గ్రమ్మటఁ బుట్టి నన్ను న

న్నూనముగా నుతించు చిల ధూళి నుండఁ దొడంగెను నారదాఖ్యుడై.

౧౭౭

న॥ అట్లు విధూతపాపుండైన నారదుండు క్రమంబుగా మునీంద్రులలో మహామునియై గాయకులలో మేటియై వైష్ణవులలో శ్రేష్ఠుండై భాగవతులం దుత్తముండై జ్ఞానులలో భాస్కరుండై మత్ప్రీతికాస్పదుండై వెలయుచు మన్మతో మయుండయ్యె. ఇట్టి మునీంద్రుండు మద్గుణసంకీర్తనంబు గావించు చెల్లలోకంబులను విఠోకించి యిలావృతనామకఖండంబునకుఁ జని జంబూఫలరసంబున జనించి నదియు జాంబూనదంబును స్వర్ణంబును గాంచునదియు నగు జంబూనదిచే విరాజిల్లు దేశంబున భర్మమణిమయహర్మాద్యదివినిర్మితంబును, దివ్యనారీసరపరివృతంబును నగు కేదనగరంబుఁ బ్రవేశించి యందుఁ గూనివాండ్రను, గ్రుడ్డివాండ్రను, మరుగుజ్జువాండ్రను, దొడ్డికాళ్ళవాండ్రను, విజంఘులను, జఘనవృంకులను, విశ్లేధదంతులను, నతాననులను, గృశోరువులను, దుందిలోదరులను, సూక్ష్మకంఠులను, విగతజానువులను, బాదరహితులను, స్త్రీపురుషులలోఁ గాంచి దుఃఖించి యాపౌరులలోని గొండఱ నాలోకించి సరసులారా ! వాదిత్రసహితులును, గానపరాయణులును, దివ్యదేహులును, బద్ధముఖులును, శుభ్రాంబరభారులును నగు మీకీచందంబున సంగభంగంబులు నానాభంగులుగాఁ జెలంగుటకుం గతం బేనుయందునో సృష్టికరింపుఁడని బ్రార్థింప నవ్వారు మునివరా ! మేము వేద నగరవాస్తవ్యులమగు రాగనామకులము బ్రహ్మపుత్రుండగు నారదుండు ప్రేమోన్మత్తుండై యకాలంబున ధ్రువపదంబులను స్వరతాళవర్జితంబుగా నిష్కేదిని స్వేచ్ఛగాఁ దిరుగుచు గానం బొనర్చుట నాలోకించి యీ రహిగా సంగభంగంబులతో మానభంగమ్ములు గలుగంగ దుఃఖించుచుంటిమని యనుఁడు చిత్రంబుకెండి గర్వవర్జితుండై వైలత్యస్మితం బొనర్చి తద్రాగంబులనుఁ గని మీ పలుకులు లెస్సయే కాని యిందుల కా నారదుం డేమి యొనర్చి తత్కాలతాలస్వరాది విజ్ఞానంబు సంపాదించగలఁడో నుడువుఁడని యడుగ నాలించి యవ్వారో యోగి వరా ! ఇయ్యది దుర్లభంబుగానఁ బరమేశ్వరప్రణాసఖయగు వాగ్దేవికడకే చని శిక్షం బొందినఁ దద్దానం బామహాముని కబ్బుగలదని వాక్రువ్వ నవ్వెబుధర్మీంద్రుండు సంతసించి సరస్వతీప్రసాదసంపాదనార్థంబై యమలంబగు నొక్కమల కరిగి యందు దివ్యతేజవర్షంబులు నిర్జలాహారుడై తపం బొనరించె. అట్లాచరించినది మొదలు తద్దిరి నారిదగిరి యను పేరం బరగు. అంత నా పలుకులవెలది యా ముని తపంబు నకు మెచ్చి చెంగట వెలుంగ నతండు హర్షోత్కర్ష మనస్వయై ప్రత్యుత్థానం బొనర్చి నతాననుండై సమస్కరించి దోసిలి యొగ్గి యిట్లు వినుతీంపం దొడంగె.

సీ॥ విరావత మరాళ ధీరముక్తావర్ణ, భానుర పటయుతా ! వందనములు
నవభాస్కరోజ్వల ధన్వవర్తన చిత్రిత, స్వర్ణభూషాంచితా ! వందనములు

స్ఫటికమాలాంబుజ ధ వల్ల కీవరకన, త్పాణి విభ్రాజితా ! ధ వందనములు
ఘనసార చందన ధ కస్తూరి కుంకుమ, వాసనావాసితా ! ధ వందనములు
తే! శరమకల్యాణదాయినీ! వందనములు, ప్రకృతిగుణగణోల్లాసినీ! వందనములు
పతితసముదాయపావినీ! వందనములు, వాణి ! శ్రీకృష్ణ తొలిరాణి! వందనములు
చ! చరణయుగంబు ఛందములు ధ జంఘలురెండు శ్రుతుల్ యజస్సునో
రురుభుజముల్ శ్రుతిస్సృతు ల ధ నుత్తమసామము కుక్షి ఋక్కు కం
ధరమును శిక్ష మధ్యమము ధ దర్క మురోజము లాస్యముగ గృతుల్
వర నిగమాంత మక్షులుగ ధ భాసెలు నిన్ను నుతింతు భారతీ ! ౧౮౬

తే! అంబ ! జగదంబ ! భాషాంబ! యంబికాది, సతి కదంబసమర్చితచరణయుగళ!
సరళమానస ! పోషితస్వప్రియచయ ! భద్రగజయాన ! నీకివే! వందనములు.

నీ! ఏ యంబ పాదంబు ధ లాయంబుజాసనా, ద్యమర ప్రణుతుల క ధ స్తంబులయ్యె
నేయంబ చరితంబు ధ లాయమరాచార్య, చతురోక్తులకును ను ధ చ్ఛ్రితములయ్యె
నేయంబ వర్తనం ధ బాయంబికాముఖ, సద్వృత్తి మార్గద ధ ర్మకమునయ్యె
నేయంబ యాగ్రహం ధ బా యసురశ్రేణి, హింసకు నత్యంత ధ హేతునయ్యె

తే! మఱియు నేయంబ కరుణయు! సరసకవిత, కాది కారణమయ్యె నేయంబ పలుకు
సకలకళలకు బీజమై ధ సఫలమయ్యె, నట్టి నాతల్లి నిన్ను నే ధ నాశ్రయింతు.

తే! అమ్మ ! కాలతాలస్వరా ధ ద్యభిలగాన, విధిదృఢజ్ఞాన మీనిచ్చి ధ వేగశ్రోచు
మమ్మ ! సాష్టాంగనతులను! నాచరింతు, నమ్మ ! నమ్మితి నిన్ను నే! నెమ్మనమున.

చ! అని యిటుల నుతింప జగ ధ దంబ సరస్వతి సుప్రసన్నయై
నెనరున దేవద త్తమును ధ నిస్తులముగ స్వరధాతృభూషితం
బును శ్రుతిపేయనాదపరి ధ పోషితముగ వరతంత్రభానురం
బు నగు విపంచికగ ముని క ధ మూల్య మటం చిడి శ్రద్ధతోడుతక. ౧౯౦

చ! అసంఖ్యాకంబులగు నంతర్భేదంబులతోఁ జెన్నారు మట్టంచాశతోక్తి
భేదంబులతో రాగంబులను రాగిణులను దత్పుత్రులను మూర్ఛనావాదిత్రసహి
తంబులగు గ్రామనృత్యంబులతోడను, స్వరగమ్యంబులును, స్వతస్సిద్ధంబులు నగు
చేదంబులతోడను, దేశకాలభేదంబు లనుసరించి తాలమానస్వరయుతంబుగా
నమ్మహామునిచే బింపించి యద్వితీయరాగకర్తగా నొనర్చి రాసమండలంబున
గాయకనాయకుం డొనల్లు వరంబిడి సనాథయై మునిని వీడ్కొని మైకుంతపురం
బున కరిగె. అంత.

చ! చెలిరో ! నారదుఁ డట్లు గానకళలో ధ శ్రేష్ఠత్వ మార్జించి ని
స్తులసంతుష్టిని బొంది గుహ్యమును సం ధ తోషప్రదంబైన త

త్కళ నద్దుండగు వానికీ దలచి యా గంధర్వదేశంబున

బలుమాటులే గని తుంబురుండను ఘనుఁ ఁ స్వచ్ఛాత్రుగా సల్పి తా.

తే॥ సక్రమంబుగ సర్వరాగములఁ గాల, తాలముఖవిధియుతముగాఁ దద్ద నేర్పి
మద్గుణంబుల నన్నిటిఁ మఱువకుండఁ జక్కఁగాఁ జెప్పి యిట్లంచెఁ స్వాతిమందు.

ఉ॥ నేర్పితి భారతీదయ న నేకవిధంబుల నుండు రాగముల్

గూర్చితిఁ గ్రొత్తరాగములఁ గోట్లకొలందిగ నున్నవానిని

మూర్చితి మేలు చాలునను మార్గణముం బొనరించి వీనిని

దీర్చితిఁ గాయకోత్తముగ దీని విసందగు వార లెవ్వరో ?

గీ-౪

చ॥ విని తమి మంచిచెడ్డలను వేమఱుఁ దెల్పెడి వాఁ డెవం డటం

చనుకొని శిష్యుతోఁ గలిసి యా మఘవంతుఁడె యోగ్యుఁడంచు నా

తని దరికేగి మన్నిని న తండు వసింపమిఁ జూచి సాగి యా

వనజహితాలయంబునకు వచ్చెను దిత్సమయంబునందుఁ.

గీ-౫

చ॥ తరణి స్వకీయమైన యర దంబున నెక్కిముఁ బాటుచుండు మా

దిరి గని వీలు గాదనుచు దిద్ది శివంకరు మ్రోల కేగె న

త్తటి నల భూతనేత పర తత్వవిచారనిమగ్నుడై కనుల్

బారిఁ బారి మూసియుంట గ్రతు భుజ్జుని గన్గొని శిష్యయుక్తుడై.

గీ-౬

ఆ॥ బ్రహ్మలోకమునకు వచ్చి విలోకింప, నట్టి వేల్పువెద్ద కఖిల సృష్టి

కార్యతత్పరతను క్షణమేచి దీరమి, సరిగ లేదటంచు సాగి వేగ.

గీ-౭

క॥ వైకుంఠమునకుఁ జనె నల, వై కుంఠుఁడు కరుణతోడ భక్తార్థంబై

యే కడ కేగెను కానీ, యాకాలమునందు నందు నగుపడకుండ.

గీ-౮

ఉ॥ దానిని గాంచి తుంబురుయు తంబుగ నంబుజజాతసూతి త

త్థానము వీడిపోయె నహ ! జ్ఞానుల పోకలు ముజ్జగంబుల

లోన బహిష్కలంబున న నూకగ కర్లముఁ ద్రోసి స్వేచ్ఛగా

నేనలవేచి బొందుటకు నేగవె ? యోవృషభాను పుత్రికా !

గీ-౯

తే॥ అంత నామానివర్ణుఁ డనంతకోటి, లోకములఁ దాటి పరమ గోలోకమునకు

నరిగి యరమునఁ గల్గొల భరితమైన, విరజ యను ధునిఁ గనుఁగొని వెడలి యచట

శా॥ అందంబైన సదావసంతయుతబృం దారణ్యము గాంచి యా

నందం బిచ్చెడి గోత్రపవర్ధనగిరిఁ నల్లిక్కులం జూచి యా

మందారాదిసమైక్యతల్పవిలస న్మత్కుంజముం జొచ్చి యం

దందుఁ జెందిన చిత్రముల్ గని యెడఁ హర్షించు కాలంబులో.

౬౦౧

ఉ॥ ఎవ్వరు మీర లెందులకు నిక్కడి కాగతు లైతిరంచు నా

మవ్వపు ద్వారపాలికలు మన్ననతో నడుగంగ వార లే

మ వ్యిబుధర్షి తుంబురుల * మద్భుత గాన కళా విశేషముల్
నివ్వెటజెందఁ జూపఁగల * నేర్పు గడించినవార మందునన్.

౬౦౨

తే॥ మాదు విద్యాసమర్థతల్ మాధవునకు, జూపవచ్చితి మిచటికోనుదతులార !
కాన నీవార్త యారమాజాని కిపుడు, చెప్పవలెనని పలుక నాచేడియలును

ఉ॥ లోనికి వచ్చి వారిమొఱ * లోపములేనటు నాకుఁ జెప్పఁగా
నే నురరీకరించితిని * నెచ్చెలు లయ్యది తిర్గిపోయి యా
గానకళాప్రవీణులను * గన్గొని తెల్ప ననల్పమోద మా
మానులు బొంది లోపల క * మందగతి జనుదెంచి వింతగాన్.

౬౦౩

తే॥ భానుకోటిప్రకాశ వి * భాసురంబు, నసమముక్తాఫలసమన్వి * తాతపత్ర
చామరయుతంబు గొస్తుభ * సంయుతంబు, గోటిసలివృతమగు నానికుంజమందు.

తే॥ వేయిరేకులతమ్మిపై * హాయిగాను, నిన్నుఁగూడి భాసెల్లెడి * నన్నుఁగాంచి
చుట్టివచ్చి నమస్కృతుల్ * సొదిజేసి, నెలవుగొని పీతమందు నా * నీనులైరి.

చ॥ ఓదపడి నాదితేయముని * వర్షుడు తుంబురుయుక్తుడౌచు స
మృదమున దేవదత్తమును * మంజులనాదసుధామయంబు స్వ
స్తిదము విపంచికామణిని * జేకొని శ్రావ్యగభీరవాణితో
గాదకొని మధుణంబులును * గూడఁగ బాడెను రాగమాలికల్.

౬౦౪

ఉ॥ అంతట నట్టి గాత్రముల * నా మహతీనినదంబు నట్టి నై
కాంతరయుక్తరాగముల * నా నటనస్వరకాలతాలముల్
బంతుఁజూచి సంతస మ * పారముగాఁ దల నూచి యూచి నే
సంతమునందుఁ దన్మయత * నంది జలత్వము బాటితిన్ ధరన్.

౬౦౫

తే॥ రాధ ! యేవారి నా శరీరంబుఁండి, భవము గనె నద్ది బ్రహ్మాద్రవం బటంచు
నెఱుఁగు మందుఁ గోట్లకొలంది నెలరుచుండు, నండముల్గి దొరలుచునుండు నదియె

ల॥ పృశ్ని గర్భనామ * విదితమా బ్రహ్మాండ, మిద్ది నానెలవని * యెఱుగుమిపుడు
రాధ ! యట్టి బ్రహ్మ * రస మీజగంబు భే, దించుకొనుచు వచ్చి * దివ్యగతుల

తే॥ దివిని స్వర్గధని యనఁగను నవనితలము, నందు భాగీరథి యనంగఁ గ్రింది లోక
మందు భోగవతి యనంగ * నడ్డులేక, పాటఁదొడగెను సర్వపా * పహరమగుచు
తే॥ అట్టి గంగాతరంగిణి * యందు జలక, మాడిన బుధుండు రాజసూ * యాధ్వరములఁ
జేసెనత ఫలంబును * జెంది యఘ వీ,ముక్తఁడగు నంచు నెంచుమో * పూవుబోడి!

౬॥ గంగా గంగా యని లలి, గంగకు శతయోజనములఁ * గ్రాలెడి వాడే
బొంగుచుఁ దలచిన నఘములు, ద్రుంగగ వైకుంఠ మొందుఁ దోయజనేత్రా !

ఉ॥ జన్మశతాఘముల్ దొలఁగు * జాహ్నువిఁ జక్కఁగ గాంచువానికి
స్వస్మృతద్వయాగములు * నాశము నెందుఁ దదంబుపాయికిన్

జన్మ సమాస్ర దోషములు * స్నానము నా నది సల్పువాని కో

మన్మథభామిసీమణిస * మాన ! లయించునుగాదె ? యీకలిగి.

౬౦౪

తే॥ ఎవ్వరా మిన్ను వాఁడకుఁ నేగి కనరొ, వారి జన్మంబు వ్యర్థ మెవ్వారుదానిఁ
గాంతురో వారి జన్మంబుగలుషహీన, మగుచు ముక్తిపాత్రంబగునబ్జవదన !

తే॥ విరజ నీభీతి నెటు నదివిరజ కొడుకు, లబ్ధు లెట్లైరి వేణి యెట్లయ్యె శివుడు
నచ్చరలో గండకి నదిగ * నైరి బ్రహ్మ, యెటు కకుద్ధిని నా గంగయయ్యెనట్లు.

తే॥ మఱియు విష్ణువు కృష్ణగావలె నెట్లు, లట్లు లిట్టి ఋభుండునునధికమైన
ప్రేమపూర్వకభక్తిచేవిమలవారి, యయ్యెనని యెంచు మనుమానమందవలదు.

క॥ ఈ కథ విను వారందరు, ప్రాకట కలుషంబు లుడిగి * పావనతములై

లోకము లెల్లఁ గడవ గో, లోకమునకుఁ జేరఁగలరు * లోలన్నయనా !

౬౦౫

చ॥ అని యిటు జెప్పి స్వప్రియకు * సచ్యుతుఁ డా ఋభుమాని యాశ్రమం

బును విడి రాధతోఁ గలసి * భూరుహవల్లరి రమ్యమాలతీ

వనమున కేగి గోపికల * వందు రెరింగి కృపాభుండై శుభా

యసపులిసంబు జేరె నట * కడ్డల వ్రేతలు వచ్చి రాస్థితో.

౬౦౬

ఉ॥ వచ్చిననెంటు వారు హరిఁ * బల్లరు జూచుచుఁ గోప దుఃఖముల్

బుచ్చి ఘనంబుతో మెఱపు * వొందిన కైవడి గూడి రంత నా

లచ్చిమగండు గ్రచ్చుట స * లక్షణమా నల బృందకాటవి

జొచ్చి సగోపకుండయి వి * నోదముగాఁ గడుఁబాడె వంశితో.

౬౦౭

ఉ॥ ఆ మురళీనినాదమున * నందిరి మూర్ఖులు గోపకన్యకల్

భామిజముల్ జలత్సమును * బొందెఁ బ్రపంచము నిద్రఁ జెందె ది

కామజముల్ విదిత్రపడె * స్తంభత వేల్పులు బొంది రండజ

స్తామము వీడె దిద్దుట న * దుల్ వడి మానెను మైథిలేశ్వరా !

౬౦౮

తే॥ ఇట్లు రాధ గోపికలనుకృష్ణుఁడెలమిఁ, గూడి రాసములం దేల్చికొడి గూయ
వేకువను లేది వారిని * వీడ్కొని యల, నందమందిరమున కేగె * నరవరేణ్య !

తే॥ అంత రాధికాదేవియునఖలగోపి, కాసహితయాచు ముదమునఁగదలి స్వీయ
జనకగృహమున కరిగె నాచక్రపాణి, కొన్నిదివసంబు లటనుండిఁకొర్కెతోడ.

వ॥ ఆ గోకులంబున నున్నవారి కందరకు దర్శనంబిడి యమృధురాపురంబు
నకుఁ బోనెంచి నందోపనందవృష భానుగోపికాగోపకగోగంబులతోఁ గలసి
వారి నెలపుఁ గైకొని వృషభానువీరుని యగారంబునకు నరిగి తన పైసంబు
హెచ్చరించి యశోదానందులకును దన ప్రయాణం బెఱింగించి వాయువేగంబునఁ
జను ఘోటకంబులచే బద్ధంబైన తన దివ్యరథం బెక్కి వ్రజంబునుండి సాగిపోవు
సమయంబున వ్రజవాసులగు గోపకులు దద్దిరహంబు పైపలేక వెంటనంటి

శ్రీకృష్ణా ! తొందరగా మరలి రమ్ము. నిన్ను విడి మేము మనఃజాలము యశోదా నందానందసంధాయకుండపు వ్రజజీవధనంబపు యదుకులరక్షదీపంబపు ముని వరేణ్యమోహనుండపు నగు నీ దర్శనంబు మాకు నిదాఘదగ్ధునకు వర్షంబుగను శీతార్తునకు గృష్ణవర్షగను జ్వరపీడితున కావధుంబుగను మృతునకు జీవనప్రదం బగు సంజీవినిగను నుండఁ నిన్నుఁ గనెడి మా పూర్వపుణ్యంబు సమాప్తంబు గాకుండ నొనర్చుము. మఱియుఁ బ్రకృతిపరుండవును నిర్గుణుండవును నగు నీవు భక్తార్థంబై సగుణుండవైతివిగాదె. శివబ్రహ్మాదిరామరేంద్రాదులు నిరపేక్షతో నీకు భక్తులై నిన్ను సేవించుచుండురుగదా ! కాన భక్తుల మగు మావైని ననుగ్రహం బుంచి యల్పకాలమ్ముననే రమ్మని ప్రార్థించుచు దుఃఖంప నా భక్త వత్సలుం డానందాశ్రువు లొలుకుచుండఁ బ్రేమవిహ్వలులగు నవ్వారినిం గాంచి గోపకులారా ! మీరలందరు నా ప్రాణంబులు దేహం బన్యత్ర సంచరించుచున్నను నా హృదయంబుమాత్రము మీయంద యుండు. తత్వమార్గంబునం జూచిన మీకు నే దూరగుండనుఁగాక సమీపస్థుండ నౌను. ఐన నొక నెలలోపల యిటకు రాఁగలనని విశ్వసించుడు. చింతిల్లుడు. జరాసంధుం డనెడివాఁ డిప్పుడు మధురాపురిపై దాడివెడలియున్నవాఁడు. దాన యదుసహాయార్థంబై పోవు చుంటి. అడ్డగింపకుడు పొండు. పొండని యనేకవిధంబులఁ బలికే పలుమాటలు మరల్చి యన్యస్యందనంబున యశోదానందుల నారోహింపఁజేసి శ్రీదామాది మిత్రవరులం దోడ్కొని సోధవుండై గంధవహజవమ్మునఁ జని తన్మధురాపురవాసులు గని యెదుర్కొనఁ దత్పురంబుఁ బ్రవేశించె నని చెప్ప నబ్రహ్మలూత్స్వం డామోదంబుఁ జెంది క్రమ్యుని నా నారదమునీంద్రునితో నిల్లనియె.

౨౯౪

క! మధురానగరంబునకా, మధురిపుడేతెంచి యచట * మను పౌరులకుఁ

మధురంబగు దర్శన మావిధి నిడి యేపనులఁజేసె * వివరింపు మునీ ! ౨౯౫

❧ బలరాముండు కోలనిశాచరుం ద్రుంచుట. ❧

చ! అనవుడు నారదుం డిటుల * నాడెను దేవర ! సాగ్రజమ్ముడై వనరుహలోచనుం డచట * బద్ధున సల్పిన కార్యముల్ వచింతును విను సావధానముగ * దుష్టకృత్రిప్రియుడైన కోలుండఁ దనుజుఁడు మాంసలోలుభత * ధాత్రినిఁ దిద్దుచు సంతిమంబునఁ.

౨౯౬

క! కౌశాంబీపురమున కా, వేశముతో నచ్చి జనులఁ * బీడించుటచే నాశువుగాఁ దత్పౌరులు, సావేశయములఁ దెల్ప మధుర * కరిగిరి భూపా !

ఁ! అత్తటి సీరసాని మృగ * యార్థము దివ్యతురంగ మెక్కి పో నెత్తుగడఁ జెలంగుటను * నేడ్వఁ గన్గొని వారు దాసి యో

స త్తమ! కోలదానపుఁ డఁ జస్రము బాధలఁ బెట్టుచుంట మే
మిత్తటి నీవె దిక్కునుచు ఁ నీడకు వచ్చితిమో బలీ! హలీ!

౬౨౨

క॥ ఆరక్కసి, ప్రభువగు కా, శారవినిం గెల్చి మాకు ఁ శాసకుడయ్యె
సీరి! తదీతిని మా, భూరమణుడు జహ్నులనయ ఁ పొంతకు నేగె.

ఉ॥ ఏగి జితేంద్రియుం డగుచు ఁ హెచ్చుగఁ గోరి నిజప్రభుత్వ మీ
వే గతియంచు నిన్ను నుతి ఁ యించు, విచారణజేయ నా విభుం
డే గిలిలేని యట్లు తన ఁ యెత్తును బిడ్డలపోల్కి మాదు బా
గోగులఁ జూచి ప్రోచెగద ఁ యూర్జితసత్వమహత్వభాసురా!

౬3౦

ఉ॥ కాపున మాదు కుయ్యి విని ఁ క్రౌర్యమునక వెలగొల్పు కోలు ని
రీపుగ సల్పి మా విభుడె ఁ చేరి యధాస్థితిగాఁ బ్రభుత్వముక
ఠివి నొనర్పఁజేసియు గ ఁ డింది ముదంబును గూర్చి సాకు మో
దేవర! దేవదేవ! వసు ఁ దేవకుమార! దయాపయోధివై.

౬3౧

తే॥ దుర్జయుండైన కంసుని ఁ దోర్బలంబు, ధ్వంసమొనరించితివి కానిఃఫలములేదు
కంససఖుఁడును గాశ్యపీశంతుకుఁడును, నైన కోలదైత్యునిఁ జంపునంతవఱకు

అ॥ నువ్వశిక్షణమును ఁ శిష్టరక్షణమును, జేయ సగుణుడవుగ ఁ జెలగి తీపు
కోలదైత్యుఁ డింకఁ ఁ గుంభిని బ్రతికిన, ముజ్జగంబులకును ఁ మూడుఁ గీడు.

క॥ అని యిటు బద్ధాంజలులై, వినుతింపఁగ సీరపాణి ఁ విని తద్గంగా
ధునియమునానద్యంతర,మునఁ గల కాశాంబినామఃపురమున కరిగె.

౬3౪

మ॥ అటువైఁ గోలనిశాచరుండు తనతో ఁ నా రాముఁడాజిం బొన
ర్చుటకై వచ్చె నటంచు వించరద మా ఁ రోహించి రోషంబుతో
జటులాక్షోహిణులక బదింటిఁగొని త ఁ త్సంఖ్యంబుఁ జేయంగ ను
త్కటవేగంబున నేగుదెంచె నవలక ద ఁ ద్రాహిణేయుం డొగి.

౬3౫

తే॥ చంచలతురంగవీచికా ఁ ప్రాంచితంబు

స్యందనేభతిమింగల ఁ సంయుతంబు

బ్రలయజలధిధ్వనియుతమా ఁ వాహినివలె

జెలఁగు వాని వాహినిఁ గాంచి ఁ హలముఁ గొనుచు.

౬3౬

ఉ॥ కట్టగ వేసి యా ముసల ఁ కాండముఁ గైకొని యొక్కమాటు బ
లటిగఁ గొట్ట నా ధ్వజినిఁ ఁ గ్రాలిన కొందఱు నేలఁ గూలి రి
ట్టినరాని గాయముల ఁ నేడ్చుచు నేగిరి కొంద తాతనిక
ముట్టగలేక నక్కి రింకఁ ఁ బోయిరి గొందఱు వ్రాలె రధ్యముల్.

౬3౭

తే॥ పిదపఁ గోలనిశాటుండు ఁ స్వీయసేన, నవ్వుమైన శోకింపక ఁ శిష్టరక్ష
కుండగు బలభద్రు వధియింపఁగడఁగి కార్ముకముల ధరియించి నిప్పులుఁకనులరాల.

౩౧. పాటీరాదినువశ్రయ క్తము నద ధ్వారిప్రదాభంబు ఘం
టాటంకారవిభీషణంబు రిపుకాం ధప్రాణహారంబు స
చ్చాటీబద్ధకటిప్రయ క్తము చతు ధంతాంచితంబు హరి
ద్వాటీనాగసమంబు నైన నిజమా ధంతంబునం దెక్కి తా. ౬౯౯
౩౨. జంకక కొంకక పదనగు, సంకుశము గేల బూని యా గజ మా తా
లాంకుని మీదికి ద్రోలిన, సంకల గల్లనగ నద్ది చనియెను బిసవ. ౬౯౦
౩౩. ముసలియుఁ గాంచి రోషమున ముంగలకుఁ జనుదెంచు దానినిఁ
బసగల వజ్ర వజ్రమునఁ బర్యతముఁ బ్రహరించినట్లు త
న్మసలముతోడఁ గొట్టె నల పోటున నాకరి చూర్ణ మయ్యెగా !
యుసులునఁ గట్టదెబ్బ ఘట మోడయినట్లు లనంతరంబున. ౬౯౧
౩౪. కోలుఁడు దంతినుండి యిలఁ గ్రోడముఖుండును రక్తనేత్రుడై
కూలియు శూల మా బలినిఁ గూల్పఁగ వైవ నతం డయోగముఁ
దాలించి ముక్కముక్కలుగ దానిని జెండను గాచపాత్రముఁ
బాలుఁడు కట్టతో నుసిగ బాదిన మాదిరి మేదినీధవా ! ౬౯౨
౩౫. వేయిమణుగుల బరువున వెలుఁగు గొప్ప
గదను గొని కోలుఁ డా బలు హృదయమందుఁ
గొట్టి ప్రలయాంబుదము మాడ్కిఁ గూక లిడుట
రాతిపడగ వాఁడును దారసిల్లి. ౬౯౩
౩౬. కజ్జలంబువోతఁ గ్రాలిన కోలుని, మూర్ఛమందు స్వీయ ముసలహేతి
చేత మర్దనంబు జేయ నారక్కసి, కూలి మరల లేచి కోపగించి. ౬౯౪
౩౭. కడువడి గ్రుద్ది యా హలికిఁ గన్నడకుండ దివంబుఁజేరి బ
ల్లిడుగులుఁ దీవ్రవాతములు భీమఘనంబులుఁ గాటుచీకటుల్
బడయఁగఁ గ్రమ్మి యంతట జ పాసుమభాసురరక్తబిందువుల్
దడదడ రాల్చి యోర్వని వి ధంబునఁజేసి రణాంగణంబున. ౬౯౫
౩౮. పూయమేదోస్థిమాంసవి బ్బాత్రమధుయు
తమగు ధారాధరంబులుఁ దద్ద గురియు
నటుల జేయఁగ నారా ! యటంచు హలియుఁ
దత్తత్రమగు టక్కని యెంచి తత్తణమున. ౬౯౬
౩౯. పరచమూర్ఛసకంబును బ్రలయవహ్ని
సమము శితయోజనాయత సంయుతంబు
సర్వశత్రుఘాతుకమును స్వచ్ఛ మష్ట
ధాతుమయమగు ముసలంబుఁ జేతఁ గొనుచు. ౬౯౭

ఉ॥ వానిని సంహరించుటకు ధైర్యము నన్ని దశాశలందు న
న్నానముగా వెలింగి దివి ధనుషు నాఘుచసంచయంబు నా
భానుడు దట్టహా హిమము ధంగము జెసిన భంగి గుంగగా
బూనికతోడ గొట్టి యటఁ బొందికగా దగియుంట వెంటనే.

౬౪౮

చ॥ కనియుఁ బ్రలంబవైరి తమ కంబున స్వీయహలంబుతోడ వా
నిని నవలీల లాగిఁగొని నిర్గతవంచనుఁ గోలదై త్యుని
దన ఘనబాహుదండముల ధైర్యముతోఁ గొని యేకుఁ ద్రిపు భా
తిని నుకరంబుగా మిగులఁ ద్రిప్పియు నేలను గూల్చె బెల్చునా.

౬౪౯

ఉ॥ తద్దనుజప్రపాతజని తంబగు శబ్దముచేఁ బ్రపంచము
దద్దరిలె దదాసురుడు దంతము లెల్ల ను రాలఁ గన్నులు
దద్ద భ్రమింప నట్లే నిధ నంబును జెందెను వజ్రహేతిచే
గ్రద్దన వృత్తుఁ దంతమును గాంచినకైవడి నట్టి వేళలో.
కురిసెను బుష్పవర్ష మను కూలముగా సురబృందదుందుభుల్
బరువడిమోసె గిన్నరలు పాడిరి చారణు లాడిరా బలుం
డురవడి నిట్లు గోలుఁ బ్రతి కూలుని జంపి దయాళుఁ డాచు నీ
వఱ కల పట్టణంబుఁ బరి పాలనజేసెడి తేనిఁ బిల్చియున్.

౬౫౦

౬౫౧

క॥ పట్టాభిషేక మొనరిచి, పట్టిన కౌశాంబిపుని వడి నిడి తనకుం
బట్టిన యఘములు సనుటకు, బట్టిన గర్గాదివిబుధ పటలసహితుడై.

క॥ భాగీరథికిం జేరియు, నా గర్గప్రభృతివిపుల లామా యోక్తుల్
బాగుగఁ జెప్పఁగ న్నానము, “హేగంగే హహి”యనుచు నెలమిని సలిపె.

తే॥ అవల సంక్షణ్ణుండు ధరామరులకు, లక్షమత్రేభముల్ రెండులక్షల రథ
ములును గోటహయంబు లాపులును నర్బుదంబు భక్తితో నిచ్చియుండనివిశాక.

తే॥ స్వర్ణయుతశతార్బుదభార సహిత దివ్య
రత్నముల బహుప్రణతిపూ ర్వకముగాను
దాన మిచ్చి యా మధురకుఁ దరలి చేరె
నరయ నిది ప్రపంచార్థమై జరిగె గాదె ?

౬౫౨

తే॥ అట్లు రాముండు మునిగిన యట్టిచోటు
రామతీర్థం బటం చిలఁ బ్రధితి కెక్కె
నందు జలకమాడిన వార లఖలదోష
ములను బాసి పుణ్యంబులఁ బొందఁగలరు.

౬౫౩

తే॥ కృత్తికాభాంచితమగు పూర్ణిమను గార్తి
కమున రామతీర్థమునఁ దా నమును జేయు

నట్టివాడు హరిద్వార ధీమందు మునిగి

న ఫలమును మించు ఫల మొందు ధీ నట్టులేక.

౬౫౭

తే! అని వచింపఁగ భూపతి ధీ యాడె నిటుల, నట్టి కౌశాంబినగరికి ధీ నిట్టి రామ

తీర్థ మెంత దూరమునందుఁజేజరిల్లు, నద్ది నుడువు మనుటయు నిట్లునియె హాని.

న! భూపా! యీ రామతీర్థంబున కీశాస్వభాగంబునఁ జతుర్వ్యజనపరిమితం బగు దూరంబున నా కౌశాంబియును నగరియు, వాయవ్యభాగంబున నంత దూరంబుననే సూరక్షేత్రంబును, నాగ్నేయదిక్కునం దాఱుకోసులలోఁ గర్ణ త్క్షేత్రంబును, పంచక్రోశంబుల నలక్షేత్రంబును, బూర్వభాగంబునందు మూడడు క్రోశంబులలో వృద్ధి కేశి సిద్ధిపీఠ బిల్వ కేశ వనంబులు నుండు. ఇందుననే దృఢాశ్వుం డను వంగరాజుకఁ డుండు. అతఁ డొండాకవేళఁ గురూపియగు లోమశమహా మునిఁ గాంచి పరిహసింపి కురూపంబుగల క్రోడముఖంబుతో రాక్షసజన్మ బెత్తుమని తన్మనిచే శప్తుడై భూతలంబునఁ గోలుండను పేర నిశాటజన్మ బెత్తి సంచరించి యట్లు బలరామునిచే నిహతుడై ముక్తుం డయ్యెనని యెఱుగుము. అంత నా సంకర్షణు డుద్ధవాదిమంత్రిసమన్వితుండై పుణ్యప్రదంబును, దక్షశ్రుతి విదితంబు నగు జాహ్నువీతీర్థంబున కరిగి యందు జలకమాడి పుషకులను బుడమి వేల్పుల కిడి పాండవప్రియంబైన యాహారస్థాననామకస్థానంబున కేగి యందు మునిగి ద్విజాతులకు సభ క్తికంబుగా దక్షిణ లొసఁగి దివ్యాన్నం బిడి యారేయి వసించి యువఃకాలంబున లేచి భగవత్ప్రపాప్తికై యేకిపాదంబున నిలిచి నిర్వారదీపంబుభాతి నిశ్చలంబుగాఁ దపం బొనరించెడి మాండాకనామకుం డగు స్వప్రియభక్తునిం గృతార్థుఁ జేయఁ దలంచి యోజనదూరంబున నున్న యమ్ముని కడకుం జని కరంబుగా నతని శిరంబునఁ గరం బునిచి వరం బడుగు మని నుడువ నా యోగివరేణ్యుడు హృదయగతుండగు భగవానుండు తన ముంగటఁ జెలంగుటం గని యంతరంగంబునం బొంగి యిట్లు ప్రార్థించె.

౬౫౮

తే! భక్తవత్సల! రామ! శ్రీవత్సలాంభ, నాగ్రజా! దానవాంతక! ధీ యాదవాన్య యాభిచంద్రమ! నీలాంబర! మహాత్మా, చేతనాచేతనాత్మక! జోత లివిగో.

తే! నిశ్చయంబుగ నా పైని, నీకుఁ గరుణ, యున్నచో కలివారణం బగునత్తమంబు భాగవతమును శుకయోగివక్తృజనితమునగు సంహితామృత మిడుముసలపాణి!

క! అనవుడు బలుఁ డిట్లనె నో, యనఘా! యుద్ధవముఖమున ధీ నయ్యది నీ క బృనని యెఱుగుము నావును, విని మాండాకుఁడును నిట్లు వేఁడెను బలునిఁ.

క! ఓ భగవానుండా! నీ,వా భాగవతార్హత యల ధీ యాపగవి కెటుల్ లాభముగా నిడితివా మఱి, యీ భక్తుం డెపుడు నాకు ధీ నగుపడఁ గలఁడో?

చ॥ అనవుడు నీలచేలుఁ డిటు ఁ లాడె రహస్యముఁ బుణ్యదంబును
ఘన మఘనాశనం బయిన ఁ గాథఁ దదీయము నే వచింతు నో
మునివర ! సంహితామయుగ ఁ బోధకుగా నియమింపఁబడ్డ యా
యనఘుఁడె యుద్ధవుం డితఁ డఁ నర్గళవృత్తినిఁ జూడు మిత్రణి.

౬౬౪

ఉ॥ కాని దయాప్రపూర్ణుఁడు నఁ కల్మషుఁ డైన యితండు తీర్థయా
త్రానిరతిఁ జెలంగుటను ఁ ద్వత్ప్రియతత్వము సాంప్రతంబునఁ
బూని వచింపనేరఁడని ఁ బుద్ధి నెఱుంగుము రాదృశప్రజ
స్థానగగోపపక్షికి ము ఁ దంబును గూర్చినవాఁ డితం డెకా.

౬౬౫

తే॥ రాధికాముఖభామిని ఁ బాధలెల్ల

నవనయించుట కీతఁడే ఁ యర్హుఁడంచుఁ

దనకు మాఱుగఁ బరమాత్ముఁ ఁ డుచు మహాత్ముఁ

డు నగు కృష్ణుఁ డీ యుద్ధవుఁ ఁ బనిపె మాని !

౬౬౬

క॥ పరికరసంపాదనమున, సరసత గుణయాశములను ఁ సర్వవిధములఁ
హరికిని నీతనికిని నం,తరమేమియు లేదటంచుఁ ఁ దలఁపుమ యోగీ !

౬౬౭

నీ॥ భవనంబులందున ఁ ముద్రాధికారియు, నేర్పరులను మంచి ఁ నేర్పరియును
ధార్మికవరులలో ఁ ధర్మనిర్ణేతయు, గవులయంచున భవ్య ఁ కావ్యకర్త
భాగవతులయందుఁ ఁ బరమభాగవతుండుఁ, దత్త్వపక్షలలో వఁ దావదుండు
మంత్రిసత్తములలో ఁ ముత్రవిద్యుడును, బురుషులలోఁ బుణ్య ఁ పూరుషుండు

తే॥ వనరుహాయతనేత్రునిఁ ప్రతినిధియును, నాకుఁ గుడిభుజాబును సద్గుణాశరుండు
నైన యీ యుద్ధవుఁడు దలఁలోనినాల్క,వలెను సంచరించెడి ధరాఃతలమునందు.

ఉ॥ మాధవుఁ డీతనిం గలిసి ఁ మానుగ గోకులమేగి యందునఁ
మాధవమందు గ్రీష్మమున ఁ మాజులభాషల నాడుచుండి త
ద్రాధకు, నందరాజునకుఁ ఁ దశ్శతికిఁ మఱిఁ దక్కువారికిఁ
బాధలఁ బాపి సంతస ము ఁ పారముగా ఘటియించె నో మునీ !

౬౬౮

ఉ॥ ఎత్తటి మేము భూమి విడి ఁ యేగెదమో యపుఁ డీ ఘుచుండు రా
నత్తి ధరామరశ్రుతి విఁ దగ్రజ గోపరివాలనంబు లో
కోత్తరపద్ధతిఁ సలుపు ఁ చూడును నీ యధికార మెల్ల మా
చిత్తము బట్టి యీతనికిఁ ఁ జెందు నటంచు నెఱుంగు మో నుధీ !

౬౬౯

తే॥ ఎపుడు బదరికాశ్రమమందు ఁ నేము వఱల

కుందుమో యపు డీయన ఁ యందుఁ జేరి

స్వీయ లేజంబుచే దిశలఁ ఁ వెలుగఁ జేసి

యొప్పుచుండును మాండుక ! ఁ యొప్పు జగము

౬౭౦

చ! హరి విరహార్తిదగ్ధ విజ ధ యాత్మవహూలేతి నూటడించి సం
బర మిడ నుద్ధవాఖ్యు, నిజ ధ పౌత్రసతీగణబాధ మాన్వ మా
ధురవిభు వజ్రనాభుని య ధ ద్రుపభు నింకఁ బరీక్షిదాఖ్యుఁ ద
త్కరుకులమందు సౌఖ్య మిడఁ ధ గొంకక యేర్పటచు మునీశ్వరా! ౬౨౨

తే! కురుకులమున జనించిన ధరణినాథుఁ
దగు పరీక్షిత్తునకు నెక్క ధ యాత్మజాతుఁ
దమితరుచిఁ గల్గి జనమేజ ధ యాఖ్యతోడఁ
బుట్టి జనకారిహరణంబు ధ బుద్ధిఁ దలఁచి. ౬౨౩

తే! సర్పయాగంబు సల్పెడి ధ సమయమందుఁ
దద్విధానసామగ్రు లు ధ ద్ధపునివలన
నెఱిగి బర్హిర్ముఖాచార్యు ధ కరుణ నది ని
వృత్తముగఁ జేయు మాండుక! ధ యిద్ధచరిత! ౬౨౪

తే! తదహియాగస్థలంబునఁ ధ దప్పకుండ, గౌరవంశోద్భవంబు న ధ కల్మషంబు
నైన చైతన్యకులమున ధ కధికఫలము, గా మహాభాగవతము బ ధ ల్కంగఁబడుచు.

చ! మఱి జనమేజయుండు సవ ధ ముత్రవిదగ్రణులైన ధారణీ
సురులకు నూలుగ్రామముల ధ జోతల నర్చల సల్పి యిచ్చి స
ద్గురువగు వేల్పుటాజ్ఞ పలు ధ కుం దలఁ దాలిచి మాసమొందు నూ
కరమను తీర్థరాజమునఁ ధ గ్రాలి యొనర్చి యనేకదానముల్. ౬౨౬

తే! వృడసాంచితమైనట్టి ధ సాద మగ్రజలకుఁ బెట్టి గజాశ్వనో ధ పులను రత్న
ముల నొసంగి తత్ఫలనినుండిఁపుణ్యగంగ, దరులగల తీర్థములఁజూచిఁగురునిఁ గూడి.

చ! వడిగ శయానమఁ బురికిఁ ధ బాన్వ దయుక్తముగాను జేరి యా
యొడయని యాజ్ఞ నచ్చటనె ధ యుండి ససాధనవస్తుకాలుడై
బుడమినిఁ గెల్చి భూభుజస ధ మూహ విభుండయి యశ్వమేధ మె
క్కుడుగ నొనర్చి స్వీయ గురు ధ కుంజరుని శరణుఁబుఁ గోరియుగ. ౬౨౮

తే! అమరనదికిఁ బూర్వదిశను ధ నైదుకోసు,లను జెలంగెడిచోటున ధ నధిపసించి
భక్తి నేకాంతసేవను ధ యుక్తరీతి, సల్పఁగలఁడు మాండుక! యాస్థానమందు.

ఉ! సంస్మృతిరోగహింసకము ధ సార్థకముఁ బరమార్థదంబు స
త్సంసితమైన భాగవత ధ ధర్మవిచారముఁ బుణ్యపూసుజో
త్తంసులు సేరి సల్పుదురు ధ తత్సమయంబున నీప్ర నుండి త
ద్ధంసవిశేషముల్ విని మ ధ హాపద మొదెద వో మునీశ్వరా! ౬౨౦

క! డెదమునందున సందియ, మిండులకుం జెందవల ద ధ హీనతపము రా
త్రిందివమును సల్పుట నీ,కు దెలియ న్నుడివితి నిది ధ కోవిదవర్యా! ౬౨౧

చ॥ అని యిటుఁ బల్కి వేడ్క వరఁ మాతని కిచ్చి తదన్యుతాగ్రజం
దనుగవిశిష్టఁడై వెడలి యాయతమైన శయాసవట్టణం
బునకు శివాశ నుండునది యున్నవతీపురి కంతకాశఁ బొం
దినదియుఁ గంటకస్థలి కుఁ దీచిని నుంజిన ముంచిచోటునఁ.

౬౨౨

తే॥ వాసమొనరించి పదివేల యాజు లొక్క
వంద రథములు బదివేల యాచారుఁ బితుకు
ముంచి యాపుల నొకవేయి యుత్తరకుల
భూసురులకు నొసంగెఁ ద యస్మయమందు.

౬౨౩

ఉ॥ దేవతలుఁ ద్విజస్ములును యివ్వతపోధను లేగుదెంచి యి
ద్రావరజాగ్రజాగని త యదంఘ్రిసరోజములందు వ్రాలి పు
ష్పావళిచందనాదులను నర్చన సల్పియుఁ “గోలఘాతినే
దైవతపోషకాయ వర యదాయ సమోనము”యంచు వేడును.

౬౨౪

చ॥ హలి కని భావమం దలరి యార్యతపోధనదేవులార ! ని
స్తులముగ నన్నుతించితిరి యూర్ణముగా వరమేమి మీకుఁ గా
వలయునో తెల్పుడి ! యనఁగ వారిటు లడ్గిరి మీర లెప్పుడే
సిలుఁగులు మాకుఁ గల్గినను జిందటవందఱఁ జేయుఁ డత్తటిఁ.

౬౨౫

ఉ॥ పిమ్మట రేవతీశుఁ డిటు ప్రీతి వచించెను నయ్యలార ! భా
వమ్ముల మీకు నగ దలచు యట్టుల మీ దరి కేచు వచ్చి క
ష్టమ్ములఁ బాపి పూర్ణమగు సౌఖ్యము గల్గ నొనర్చి పోయెదఁ
నమ్ముడు దీని మానసము నగ శపథంబు మదీయ మియ్యదే

౬౨౬

తే॥ ఈర లందఱీ తావున కేగుదెంచి, భక్తితో నాకుఁ బూజల బరగఁజేసి
యుంటి రందున నియ్యదియర్పిఁ బ్రథితి, నందె సంకర్షణస్థానమనఁగ ననఘ !

ఉ॥ మానవు లిందుఁ గల్గెడి న మర్త్యధునిమణియందు వేకువఁ
న్నాన మొనర్చినఁ వ్రతము సల్పిన వేల్పులఁ బూజచేసినఁ
దానము లిచ్చిన హరిని నమ్మి భజించిన ధన్యులై ఘన
స్థానముఁ జెందనేర్తు రిది తథ్యము బధ్య మటంచుఁ బల్కియు.

౬౨౭

తే॥ స్వపుర మైనట్టి మధురకుసకలమిత్ర, సహితముగ నేగ నీకోలఁ సంప్రమధన
రామపూజలు గల కథయేమటిలక, యవధరించినవార్ధన్యతాదు రనఘ !

తే॥ అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనె నమరమాని !
సీని యొకసారి చనినంత యేత్ర మయ్యె
ననుచు వినిచితి నెక నన యంబు మధుర
నునికిఁ జేసెడి నది యెంత యుత్తమంబొ.

౬౨౮

❧ మధురాపురీమాహాత్మ్యము. ❧

మ! మఱియుఁ దన్మధురాభిధాపురమునఁ ఁ మాహాత్మ్య మేముండు ? నే
పరమాత్ముండు వసించు ? నే నరకతుల్ ఁ పాలింతు ? రద్దాని నే
పరమత్మేత్రమునందు నద్ది తగు ? నీ ఁ వార్తల్ బ్రశంసింపఁగా
గరముఁ వేఁడెద నారదా ! యనఁగఁ బ ఁ ల్కఁ సాగె నాతం డిటుల్. ౬౯౦

ఉ! శ్రీరమణీమనోహరుండు ఁ చిత్తజరూపుఁ డచు త్తముండు సుం
సారగతార్తిహంతకుండు ఁ సర్వకులేంద్రశయానుఁ డాద్యుండుఁ
వీరుండు దేవకీసుతుండు ఁ విశ్వవిభుండుఁ బ్రపూర్ణుడుఁ సక
టారియు నైన శ్రీహరియె ఁ యా మధురాపుర మేలు మేలుగాఁ. ౬౯౧

సీ! భగవత్కరుణచేతఁబ్రాహ్మణవరుడగు, కపిలున కే మహాఘనుండు వుట్టె
దత్తపీలాభిధుం ఁ డుత్కటామోదియై, బృందారకేంద్రున ఁ కెవని నిచ్చె
నా విబుధుల గెల్చి ఁ రావణుండును లంకఁ, బొగడి యెవ్వనికీఁ ఁ బూజసల్పె
నా లంకను జయించి ఁ యవనిజాపతి యయో, ధ్యాపురి నెవరికి ఁ నర్పణేసె

తే! నట్టి శ్రీరాము భజించి ఁ యిట్టి మధుర
యందు శత్రుఘ్నుఁ డెవ్వని ఁ కంజలులను
గూర్చె నా మాధురుల సేవఁ గొనునె యెవ్వఁ
డల కపిలవరాహుండు మంత్రి ఁ యయ్యె నయ్య ! ౬౯౩

క! భూతేశ్వరుడగు శంకరుఁ, డాతతయప్తిని ధరించి ఁ యధములు సెడఁగాఁ
బ్రీతిఁ జెందఁగ భక్తులు, బ్రాతిగ నట త్త యయ్యె ఁ ఒహులాశ్వవిభూ !

తే! సింగమందునఁ గూర్చుండిఁసిలుఁగులెల్ల, బొల్లువడఁజేసి మంగళముల్ సెలంగ
సల్పి సతము మహావిద్యఁచండికాంబ, గ్రామదేవతగా నుండఁగరుణ నచట

క! నేనో తత్పురిచారుడ, నానేతకుఁ జారులకును ఁ నఖిలజగములఁ
మానక జరిగెడి వార్తలఁ, బూనికతో నుడువుచుండుఁ ఁ బుణ్యచరిత్రా ! ౬౯౪

చ! అల మధురాపురాంతరము ఁ నందున శ్రీమధురాంబ యుండి నెం
జలులను బాపి సర్వులకు ఁ శ్రీ ఘనతా ధన శూరతాయువు
ల్బలముగ నిచ్చు నాహరిస ఁ లక్షణదేహమునుండి తత్పుర
స్థలము జనించె దానిఁ గను ఁ సజ్జనుఁ డొందుఁ బరంబు భూవరా ! ౬౯౫

తే! జలధరాకారభాసురుల్ నలుబుజములు, గలుగు వారలు నగు రమాకాంతపార్వ
దులు విమానములందు మృతులనుజేర్చి, పరమపదవికిఁ దోడ్కొనిఁయరిగెదరట.

తే! మును స్వయంభువు శతవర్ష ఁ ములు తపంబు
నట్టి మధురాపురమున ని ఁ రన్నుఁ డగుచు.

జేసి స్వాయంభువ మనువుఁ ఁ శ్రీధరదయఁ

బుత్రునిగఁ గాంచె మైధిల ఁ భూవరేణ్య !

౬౯౯

చ॥ వెండియు దేవవరుండును సతీపతియు నగు భూతేశ్వరుండు వ్రతియై
దివ్యవర్ష శతకంబు తపం బా మధువనంబునం బొనరించి శ్రీకృష్ణప్రసాదంబుఁ బొంది
తన్మధురాపురద్వారపాలకత్వం బార్జించె. నేనును దదన్ గ్రహంబుననే తన్నగరం
బునకు దూతగాఁ బోఁజాలితి. దుర్గాదేవియు నట కరిగి శ్రీకృష్ణుని కూడిగముఁ
జేయుచుండె. తద్వనంబుననే యింద్రుండు మహేంద్రవదంబును, నినుండు మను
వును, ధనదుండు నిత్యనిధిని, బాళి పాశంబును, ధ్రువుండు ధ్రువపదంబును,
నియమంబుగాఁ దపం బొనరించి సంపాదించిరి. శ్రీరాముండు లవణాసుర పరా
జయంబును, నంబరీషుండు ముక్తిని, రఘుచిత్రకేతులు కార్యసిద్ధిని బొందిరి.
తన్మధువనంబుననే మాధవమాసంబున నమ్మధునూదనుం డమ్మధునామకనిశాటుని
డీకొని డింకవేయించె. సప్తమహర్షులు నన్యమునులు నందుననే తపించి జపించి
యిష్టసిద్ధినిం బడసిరి. గోకర్ణ నామకుం డగు వైశ్యుండును మహానిధిని నందుననే
పొందె.. లోకరావణుం డగు రావణుండు తద్వనంబున నధికనిష్ఠతోఁ దపం
బొనరించి గరిష్ఠులును ద్రధిష్ఠులును నగు బర్హిర్యులుల నోడించి దేవానాంప్రియు
లగు పూర్వదేవులను గూడి యమరావతీపురంబును బురుడింపంజాలు లంకానగరం
బకలంకంబుగా నిర్మింపంజాలె. అందుననే శంతనుమహారాజును దపం బొనర్చి
తత్త్వార్థసాగరుండును గుణరత్నాకరుండును నగు భీష్మునిం గుమారుగాఁ బడయ
నేర్చెం గాదె యని వాకొన బహులాశ్వుం డాకర్ణించి సంతోషించి శిరంబు వంచి
చేతులు ముకుళించి స్వామీ ! యట్టి మధురానగరతిలకంబున వాసంబుజేసిన
వారల కేఫలంబు గల్గునో వాక్రువృ మనుటయు సురర్షి యిట్లనియె.

200

చ॥ తొలుత వరాహుఁ డీ ధరణి ఁ తోయధిలో మునుగంగఁ గోటలఁ

గలభము తమ్మిఁ దుండమునఁ ఁ గైకొనినట్టుల లేవనెత్తి యా

యిల మధురాపురిఁ నిలిపి ఁ యెల్లవిధంబులఁ గాచె నంచుఁ బె

ద్దలు వచియింప నేను విని ఁ తన్మహిమంబును నీకుఁ జెప్పితిఁ.

201

చ॥ మధురయటంచుఁ బల్క నల ఁ మాధవు నామము నాడిన ట్లగుఁ

మధురను దాఁకినంత నల ఁ మాధవుభక్తులఁ గూడిన ట్లగుఁ

మధురను విన్నమాత్ర నల ఁ మాధవుగాథను గ్రోలిన ట్లగుఁ

మధురను గన్నమాత్ర నల ఁ మాధవు గాంచిన యట్టుటౌ విభూ !

202

తే॥ మధుర మూర్కొనినంత నా ఁ మాధవప్రి

యమగు తులసి నాఘ్రాణించి ఁ నట్టు లగును

మధురలో భుజించినమాత్రం మాపతికి మ

హానినేదనమును బెట్టి నట్లు లగుచు,

203

క॥ మధురను దిగిగడివాడును, మధురిపు కృపగోరి తీర్థం మండలియాత్రా
వ్యధవిడి చేసెడి ఫలముచు, విధిగా దా ననుభవించుఁ బృథ్వీనాథా ! 203

ఆ॥ మధురఁ గామములను మరఁగిన వాండ్రును, శ్రీరమేశు పూజఁ జేసినంత
ఫలముఁ జెందఁగలరు పరమపాతకియును, దత్తురమున నున్న ధన్యుఁ డగును.

క॥ స్త్రీఘ్నులు గోఘ్నులు నిజగోత్రఘ్నులు రాజఘ్ను లాత్మం తాతఘ్నులు బ్ర
హ్మఘ్నులు మాతృఘ్నులును గృతఘ్ను లచటనున్న ధన్యతను గాంతురుగా.

క॥ అలపురి నడువని యడుగులు, నలఁతియు గననట్టి కనులు నాలింపని వీ
నులు నర్చింపని చేతులు, బిలువని కంఠంబు నేతి బీటలు గావే. 202

క॥ అందలి సందుల గొందుల, నందములగు రాజవీధు లందున ముక్తి
జెందఁగఁ జేసెడి వార్తలె, పొందికగా జరుగుచుండు భూభుజవర్యా ! 204

క॥ ఆనగరంబున మరుజాడు స్నానమ్మును సల్ప వారఁ జాసిగయాది
స్నాన మొనర్చిన ఫలములు, మానక యందంగఁ గలఁడు మానవనాథా !

స॥ ఏ పురమందున నెల్లదోషంబుల, నణఁగఁ ద్రొక్కఁగఁ జాలు పని నెలంగు
నెట్టి పురంబున నెట్టి వనంబులు, పడునాల్గు కోటలు బరగుచుండు
నే నగరంబున స్నానపానాదులం, జేసినచో ముక్తి సిద్ధి యగును
నే పత్తనము గన్న నెల్లతీర్థంబులఁ, గాంచిన ఫలములు గలుగఁ గలవు.

ఆ॥ మఱియు నేపురి విన్నచో ధరణినున్న, యెల్ల పట్టణముల వింత లెఱిగినట్లు
లగునొ యామధురాపురి కధిక భక్తి మొక్కుచుంటిని నాకజేదిక్కటంచు
తే॥ అఖిల భువన నాథుడును నవ్యయుండు, నప్రమేయుండు నాదిమధ్యాంతరహితుఁ
డచలుఁ జామ్యుఁ డనంతుఁడునైన కృష్ణుఁడేలు నామధురాపురి కెరఁగుచుంటి.

క॥ వరదయు మోక్షద ధర్మా, కరయును దీర్థేశ్వరియును గాళిందీని
ర్ష్యణీతలభాసుర శ్రీ, హరిపురియా మధురఁ దలఁతు నఘము లణంగఁ.

తే॥ ఎవ్వ రీ కథ విందురో యవ్వరిష్ఠు, లాత్యజన్మమునందలి యధికమైన
దురితముల నెల్లఁ బోకార్చి పరమమైన, హరిపదంబును గాంతురో ధరణినాథ !

ప॥ మఱియు నెవ్వం డీమధురాఖండం బఖండభక్తితో గామియై చదువునో
వినునో యవ్వార డేడుమూడుల జన్మంబులందనుక నుత్తమజన్మం బెత్తి కరితుర
గాశ్వరథపదాతులు దనతోరణంబునఁ బాలుపాటుచుండ నవనిధినాథుడై పుత్ర
పౌత్రాదులం గలిగి కీర్తిం జెందంగలండు. ఇది వినిన బ్రాహ్మణు డ్దడ విద్వాం
సుండగు శ్రుతియుండు ఖండికృతశత్రుమండలుండగు. వైష్ణవుడు ధనాధికు డగు.
ఇంకను నామూడువర్ణంబులవారిముఖంబున నాలకించిన శూద్రులు నిర్మలు

డగు. వెండియు నెవండీ ఖండంబు నిష్కామియై పఠించునో యావిభుం డైహి! సుఖంబులఁ బోఁద్రోసి స్వర్గలోకాదులను దూరీకరించి యత్కుత్రమంబగు నోలోకంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మనందంబు బొందఁగలండని యెఱుంగుమని బహుశ్రవనకుం జెప్పెనని గర్గాచార్యుం డనువదిన నాకళించుకొనిన శౌనకాదిమహర్షులరి క్రమ్మట నిట్లని ప్రార్థించిరి.

౭౧౪

శా॥ వత్సానుర్వ్యవహితక్షణకృతీ! ♦ వర్ణాశ్రమాధార! శ్రీ
వత్సంకా! కనదభ్రవర్ణ రుచిరా! ♦ బాణాసురధ్వంసకా!
సత్సంగత్యసుగమ్యరూపధర! కు ♦ బ్జాకామదాయీ! దయా
ప్రోత్సాహకర్తవ! యుత్సవాంచిత! హరీ! ♦ యుర్వీధవా! మాధవా! ౭౧౫
మాలిని.

అనుపమగుణశాలీ! ♦ యచ్ఛతాపీతకీరీ!

వనరుహదళనేత్రా! ♦ బ్రహ్మపూజాదిపాత్రా!

మునిహృదయవిలోలా! ♦ పుణ్యసంత్రాణ శీలా!

యనుగతరుచిపూర్తీ! ♦ యాగమధ్యేయకీర్తీ!

౭౧౬

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్య
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్తయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
మధురాఖండము
సంపూర్ణము.

—ॐ—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవత ము.

ద్వారకా ఖండము.

అంభోజాసనజనకా !

యంభోజదళాయతాత్మ ! యంభోదాభా !

యంభోధిశయన ! సుకృతా

రంభా ! సంరంభరహిత ! రాధాకృష్ణా !

౧

వ! బ్రహ్మర్షి వరేణ్య! సురర్షి వర్యుండగు నారదునిచే హర్షప్రదంబగు సమ్మధురాఖండంబు శ్రవణమధురంబుగాఁ గ్రోలిన యా బహులాశ్వభూపాలకుం డావల నా విబుధమానీంద్రు నేమని పృచ్చించెనో పలుకుమనుటయు గర్గాచార్యుం డిట్లనియె.

౧! నారద! మధురాఖండం, బారహి వచియించి యెదుగు యంభోజాసనములఁ దూరీకరణ మొనర్చితి, రీరె కద పరార్థపరు ల యీ హీనయశస్వీ ! ౩
౨! మఱియు శ్రీకృష్ణపరమాత్మమధుర విడిచి, ద్వారకాపురి కేలకోతరలె? నందు నేమిచేసె వివాహములెన్ని యతని, కాల్యజాతు లెందరు గలగరవి వచింపు. ౪

౩! కంసుని భార్యలు జరాసంధుని మ్రోలకు వచ్చి విలపించుట. ౫
౪! అనంగ నారదుండు నాడె నీవిధముగా, నటులఁ గంసుఁ డంతఃమైన పిదప నతని భార్యలైన యస్తీయుఁ బ్రాస్తీయు, మొత్తుకొనుచుఁ దండ్రీమ్రోల కేగి. ౬
౫! కట్టా! యెట్లుల నిట్టి దుఃఖ మొదవె? యా గారానికాలంబు మా కిట్లులే సేకురె? నెట్టి వీరులును దండ్రి! యా హృషీకేశునికా మట్టా లేరుగదా! యయో! శివశివా! యాహృష్టి యాపత్తులొ దిట్టా మీరు సెలంగియున్ ఫలములే! దే! యో జరాపుత్రకా ! ౭

తే॥ సకలలోకంబుల గెల్చి చక్రవర్తివగుచుఁ గప్పంబులంగొని యలరు నీవె
సపరివారానుజుండవై చక్రిచేత, మడిసితివి నాథ ! దుష్కాలమహిమగాదె ?

క॥ అని కూతులు విలపింపఁగ, వినిన జరాసంధుఁ డుగ్ర ధీమణిదృష్టి
గని యిటుల వాక్రుచ్చెను, మనుజుమరకిన్నరులును ధిమల్లటపడఁగఁ.

శ్రీకృష్ణునిపై జరాసంధుఁడు దండయాత్రఁ జేయుట.

పంచచామరము॥ భయంబు భక్తి లేక యాద ధిమల్లటపడఁగఁ
లయంబు జేసినా వరే ! య ధిమల్లటపడఁగఁ
రయంబున జగంబు వీర ధిమల్లటపడఁగఁ
నయాదవంబుగా నొనర్తు సంచు నెంచు మాత్మలో.

తే॥ ఇటుల శపథంబుజేసి దుఃఖితల నాశ్వసించి యాత్మీయ సఖులకుఁ జేసినట్టి
ప్రతిస తెలుపంగ భటవర్ణుఁబనిచి ఘోర, సమరసన్నాహముల్ సన్ని సరభసమున.

క॥ ప్రాంశుబలిష్ఠమగు త్రయోవింశత్యక్షాహిణులకుఁ బెరిగిన సేన
సంశయములేక కొని యడు, వంశముఁ గూల్పంగ వెడలె ధిమల్లటపడఁగఁ.

సీ॥ తద్రోషఘోరాగ్నిదావానలముభంగి, మధురాపురంబుపై మలయఁ దొడఁగె
దత్తైస్యపాదఘాతంబులు కుంభిని, గులగోత్రములతోడఁ గ్రుంగఁజేసె
దద్రణభేరి శ బంబులు సప్తస, ముద్రమహార్భటుల్ నిద్రబుచ్చె
దత్తరి హయ బృంహి తాహేష లష్టదిగ్బదనాగంబుల ధిమల్లటపడఁగఁ

తే॥ దత్ప్రతిజ్ఞయు మానవదానవాసు, రాహివిద్యాధరోఽపూర్వహములకు
వీర గలిగించె మఱియుఁ ద్రివిక్రమ బలభద్రులకుఁ గిన్నఁబుట్టింపఁ బార్థివేంద్ర !

తే॥ ఇంతలో మధురాపురి నెలమి నున్న, ప్రజ జరాసంధు శపథంబు రాకలఱిగి
కలఱె యడఁజొచ్చె నప్పడాకమలనాభుఁ, డగ్రంజండుగు నీరికిననియె నిట్లు.

ఉ॥ అగ్రజ ! యీ యహంబున జ ధిమల్లటపడఁగఁ
నుగ్రయమాభుడై యిటకు ధిమల్లటపడఁగఁ
రాగ్రణు లక్ష్మిలిబడి భ ధిమల్లటపడఁగఁ
పుగ్రునిజోలి వాని చము ధిమల్లటపడఁగఁ నేను మెచ్చఁగఁ.

ఉ॥ కాని జరాతనూభవుని కంఠము ద్రెళ్ళఁగఁ గొట్టఁగూడ ద
వ్యానికిఁ గా మఱొక్క పృథు ధిమల్లటపడఁగఁ
వీని చమూసమూహముల ధిమల్లటపడఁగఁ
న్నూనముదంబు సెందఁగల ధిమల్లటపడఁగఁ ముసలీ ! యరినాగకేసరీ !

ఉ॥ చంపెద వీని బందుగులఁ జావఁగఁ గొట్టెద వీని రథ్యముల్
త్రంపెద వీని లెక్కములఁ ద్రెళ్ళ నొనర్చెద వీని సేనల్

- నింపెద నేన్దుపీన్దు లని ధ నెట్టెద వీని సహాయకారులఁ
నింపెద హర్ష మీ భువికి ధ నెమ్మినిఁ గూర్చెద సాధుపంక్తికిఁ. ౧౬
- మ! వనజాత్ముం డీటు పల్కుచుండుతటి నా ధ వైకుంఠలోకంబునుం
డి నిరారంకముగా రథద్వయము కో ధ టిరాప్రశస్తాంచితం
బు నలంకార సమన్వితంబు నయసం ధ పూర్ణప్రభారాశితోఁ
జనుదెంచెఁ గద వారిముంగలకుఁ గాం ధ చ్చ సభ్యు లబ్రంబుగాఁ. ౧౭
- డి! వచ్చిన స్తందనంబులను ధ బద్ధదళాత్ముఁడు గాంచి యన్నకుఁ
గ్రచ్చుటఁ గేలఁ జూపి బల ధ రామ! యివే జయలక్ష్మిఁగూర్చి పే
రెచ్చ నొనర్చుగాన వడి ధ నెక్కి జరాసుత నై న్యధాన్యముఁ
గచ్చియ నాఁగ తోటఁబడఁ ధ గ్గ నుసిఁజేయు మయోగ్రహేతితోఁ. ౧౮
- మ! ఇటులఁ బల్కి మహాగ్రహగ్రాసభులై ధ హేరాళ ధారాళ స
ద్భటఘోటద్విషకోటిపాటవనట ధ ద్భావంబు హృద్గతులై
పటుశస్త్రాస్త్రసమేతులై కవచశుం ధ భద్రేహులై ధీరులై
త్రుటి నాతెరుల నెక్కి కృష్ణముసలుల్ ధ దోతెంచి రాజ్యర్థమై. ౧౯
- క! అంతం గంసాంతకుఁ డత్యంతోత్సాహంబు పుట్ట ధ నాత్మచముపులఁ
సంతాపము గలుగఁగ నరి, సంతతులకుఁ బాంచజన్య ధ శంఖం బూదెఁ. ౨౦
- చ! ఇట్టిపట్టునందు ధ నింద్రదాదిదేవత, లంబరమున నిచ్చి ధ యబ్బరముగ
నగిమిషత్వ మెంతో ధ యన్వర్థకముగాఁగ, బూడఁదొడఁగిరో యఁశోధనాథ్య! ౨౧
- క! అంతఁ మాగధనాథుఁ డానగధరుఁ ధ హంకారహంకారవి
క్రాంతిక్రాంతనితాంత సైన్యయుతుఁడై ధ కాలంబు జేయింప భా
స్వంతుఁ మేఘము గహ్వచోహ్వన సమా ధ చ్చాదించి సోల్లంత మ
త్యంతం బాడెను వక్ష్యమాణవిధిఁ ద ధ ద్దౌష్ట్యంబు స్పష్టంబుగాఁ. ౨౨
- శిఖర జరాసంధుండు శ్రీకృష్ణునిఁ బరిహాసోక్తులాడుట
- క! గోపాలార్చక! పొమ్ము పొమ్ములఁతియకా ధ గోశ్రేణులఁ గాచుటా
గోపీగోపక బాలకావళులతోఁ ధ గోలాటముల్ వేయుటా
సాపాటుల్ గడు జేయుటా యధురగ ధ వ్యాదుల్ త్రుటిఁ ద్రాపుటా
నీ పంతంబున కర్షమా నిఁకనిదో ధ నీచేతగాదో కుధీ! ౨౩
- నీ! అబలను జంపుట ధ నధికుండ నైతి నేనంచు నీవాత్మ మ ధ దించినావా
ప్రారబంధినిఁ దన్ని ధ బలశాలినైతి నేనంచు నీవాత్మ యో ధ జించినావా
దేబె నొక్కనిఁగొట్టి ధ దిట్టనైతిని నేనటంచు నీవాత్మ గ ధ ర్వించినావా
రెండుచెట్టులఁగూల్చి ధ దండివాడను నేనటంచు నీవాత్మలో ధ నెంచినావా

గీ॥ రెండుచిటుబండలుండెడి నెందుకొండ, నెత్తి గండఁడ నేనంచు నెంచినావొ
యీ జరాసంధుశూరతఁ లెటుగ వహహ! తొలఁగిపోకున్న నిచట నీతల తొలంగు.
సీ॥ బృందావనము గాదు విహరింప నియ్యది, పూర్ణ భయదయుద్ధ భూమి గాని
గోపాలకులు గారు కూడి యాడఁగవీరు, శ్రవణకాలసమాన భటులు గాని
మురళిసరళి గాదు ముచ్చటపడ నది, బహుఘోరరణభేరి ఫక్కి గాని
హైమవేత్రంబు గా చాలఁదోలఁగనిది, చాప గదా దండ సమితి గాని

గీ॥ మంజులాలాపములు గావు మాటలాడ, నివ్వప్రాణములందీయు నదిరి కఱకు
నుడులు గాని కాపున నీవు దుడుకువిడిచి, బ్రతికిశుభములఁబడయుమో బాల! చనుమ!

మ॥ కులగోత్రంబులు వన్నెవాసు లెవి నా క్రువ్వంగ వీల్గాని గొ
ల్లలలోఁబుట్టి ఘనుండ నంచు నలవిక లక్ష్మింపకే యీ రహి
గలనుంజేయఁగ సిద్ధమైతి వధమా! కయ్యంబు నీతోడ నే
సలుపకబూనుట లజ్జ యయ్యెడిని ఛీ చాల్వాలు పో బాలకా!

91

శ్రీకృష్ణుడు జరాసంధునితో డీకొనుట

ఉ॥ పల్కగ నిట్లు మాగధుడు పంకజలోచనుడాలకించి తా
నుల్కులు జైలుదేరఁగ ని జోగ్రమహాగ్రహవహ్నిలో నిటుల్
బల్కె జరాకుమారునకుఁ బాపి! మదీయమహత్వతత్వము
ల్బల్కకపోయినదెలియ వా? వృథగా ననుఁ దూలనాడెదే?

92

క॥ తెలియకవాగితి వంచునఁ, బలికెద నొక కొంత నాది బాహుబలము
దెలిసికొని కలను సలుపుము, పలుకులకుం బ్రధనమునకు బహుదూరముగా.

సీ॥ ఎవ్వఁడు చివ్వలో నెల్లలోకంబుల జయలక్ష్మి గైకొనక బాలియుండ
నెవ్వఁడు గండున నెట్టిజెట్టులనైన, జటికలో వశులుగాఁ జేసికొనియె
నెవ్వఁడు నర దివిశేషరాసురులచే, గప్పంబులంగొని గర్వపడియె
నెవ్వఁడు మధురాపురీశుడై సకలభోగంబులం బొంది సుఖంబుఁజెందె

గీ॥ నెవ్వఁడిదృశోత్పాసములిపును పలికి, వీరవీరుడనంచు గర్వించు నీడు
మెప్పుఁజేకొనె నలమాగఁ ధోర్విపతిని గంసు హింసించితిని నోనృశంస! వినుము.

ఉ॥ చించితి నింక నట్టి జగ జెట్టులఁ బట్టి నియుద్ధమందునక
ద్రుంచితి సాధుభూరమణ తుందిలకప్రసముచ్చయాటవిక
మంచితి వేడ్కతో దురభి మానవిహీనమదీయభక్తులక
దించితిఁ గొంత భూభరము దింతు మదిక ద్వదఖర్చగర్వముగ.

30

క॥ ఊరుం జేరును లేదని, సారెకు నాజాతిఁగూర్చి జల్పింతు వరే!
యేనికి నీకూతుల నిడి, సారెలఁ జేసితివో దాని జ్ఞప్తికిఁ దెమ్మా!

30

క॥ ఎగదిగఁ జూచెదవేలా? యెగతా? నునర్తువేల? యిపుడే యనికొ

మగతనము గల్గెనేని సరిగ మొలత్రాడున్న నీకఁరే! రా రమ్మా! 39

మ॥ అనిన మదోన్మమం డగు జరాసంధుం డుద్దండదండధరుని మాడ్చి నఖండరోషోద్ధురుండై ప్రలయాకాలానలుంబోలె రూక్షరక్తవక్తుండై యచలధరా ధరనిచయంబు విధంబున నుద్ధరుండై భ్రుకుటి వికటంబుగా నయనంబులు విషమంబు లుగాఁ గరంబులు శరపరంపరాగ్రహణచణంబులుగా దేహంబు దృఢకవచాచ్ఛాదితంబుగా యాదవమూలనిర్మూలనాభీష్టార్థియై యఖర్వగర్వంబున సంధీభూతచేత స్కుండై యుక్తాయుక్తంబులు త్వక్తంబు గావించి భక్తవత్సలుండును, దయాకరుండును, శ్రీకరుండును, దుర్జనభర్జనుండును, నర్జునసఖుండును, జగన్నాథుండు నగు మాధవునితో నాయోధనం బొనర్ప హరితో హరియును, మహీధ్రంబుతో మహీధ్రంబును, సముద్రంబుతో సముద్రంబును, డీకొను వీరకదాళ నాయనిరుద్ధండు ప్రలయరుద్రునిమాదిగ్రుద్ధుండై సర్వసన్నద్ధుండై యా యుద్ధరంగంబునం బ్రతిఘటింప నుభయపై న్యంబు లనన్యశౌర్యధైర్యంబులతోఁ బరస్పరంబు జయం బభ్యర్థించుచుఁ డమరు మడ్డు డిండిను ఝర్జర మర్దల పణవ భేరి కాహళ పటహ ధక్కా భాంకార టంకారక్రేంకారంబులు సంకులంబుగా బహుళదరీపరీవృతగిరులం బ్రతిధ్వనించునట్లు మొలయ ముసల ముద్గర శరతోమర కరవాల శూలగదా పట్టిస పరిఘా కుంత సంత తులం బారిఁబారిఁ గసిమెయి వెసవెస విసరివేసికొనుచు నడుమనడుమ బాహు బాహిం గచాగచిం గేశాకేశి మత్సరంబున బోరాడుచు మాత్రాదుచు బాత్రా డ వెన్నాడుచు నార్పుచుఁ బేర్పుచుఁ దమతమ మూఁగలం బేర్పుకొనుచు నేర్చిన కరణిని మార్చిమార్చి నేర్పున బృందారకసందోహంబు లొరా! యనం జిత్రతరంబును, రోమహర్షణంబు నగు తుములయుద్ధంబుఁ గావించు పట్టున.

33

మ॥ ధృతరాష్ట్రాత్మజుడౌ సుయోధనుడు దు॥ ర్ధీకుండు తన్మాగధా

నతుఁడౌటం దగు సాయముఁ సలుప మా॥ సన్ధైర్యధైర్యాంబితం

బతులాశ్వేభరధాన్వితంబు నగు పం॥ చాక్షోహిణీసైన్య మ

ద్యుతధాటిఁ జనుదెంచ యాదపులతోఁ॥ బోరాడ వచ్చెఁ జూచి! 34

ఉ॥ వచ్చి నిలింపు తొర! యనఁ॥ బౌరుషముఁ వెలుగంగ మాగధుల్

హెచ్చ యదూద్యవుల్ బెగడ॥ నేపునఁ దూపు లపారధారగా

గ్రచ్చట వేసి యాదవతు॥ రంగమదద్విపయోధయాధముల్

వచ్చునటుల్ బొనర్చెను జ॥ రానుతుఁ డెచ్చుగ మెచ్చ నిచ్చలో॥ 35

క॥ సంభారాగముఁ బోలు మోమున జరా॥ సంధాత్మత్వవ్యర్థమై

వింధ్యాధీశుడు తద్వశుండును ధను॥ ర్విద్యానవద్యుండు వే

- యాంధ్యం చింతయులేనికై వడిని బంఁ చాక్షాహిణీసేనతో
సంధ్యాలాపము లాడు చాజి సలుపఁ ఁ సాగెఁ రిపుల్ భీతిలఁ. 32
- క॥ త్యక్తాహిణీసైన్యముతో, దక్షుండగు సంగవిభుఁడు ఁ ధారాశముగాఁ
బ్రక్షయముగాఁగ యాదవ, పక్షము లా నేగుదెంచెఁ ఁ బ్రధనస్థలికిఁ. 32
- చ॥ మఱియును దజ్జరాతనయు ఁ మాటకు లోఁగిన యన్యరాజులు
కరిరధరథ్యయుక్తులయి ఁ కత్తిశముల్ ధరియించి వాహినుల్
బరువడి సాగఁ బోరునకు ఁ వచ్చురి వీరరసాతిరేకులై
యనినకరం బరే యుచుచు ఁ నార్య సుపద్యులు వింత సెందఁగాఁ. 33
- మ॥ ఇటు లేతెంచి తడియసైన్యములు శ్రీ కృష్ణాయతానీకము
బటునారాచవరంపరార్పిటులతో ఁ వైరించి పోరాడఁగా
విటలాటంబుగ యాదవుల్ జెదరి వే ఁ వీతాసిశస్త్రాస్త్రులై
చటులప్రక్రియఁ బాఱఁగా దొడఁగి రా ఁ సంగ్రామరంగంబునఁ. 34
- క॥ అరదములు నేలఁగూలెను, విరిగెను తెక్కింబు లెల్ల ఁ బిడ్డెను హరులు
ద్విరదములువ్రాలె నఱిముఱి, నొరిగెను బాదాతమును పయోజాక్షుమొనఁ.
- గీ॥ ఇటులఁదజ్జరాసంధుని చటులసేన, యాదవులమూఁకలన్నింటి హతముసల్పఁ
గసి నసంఖ్యతబాణముల్ విసరె నప్పు, డంధకారమ్ము గ్రమ్మె రణాంగణమున.
- శా॥ వైకుంఠం డటుపై నకుంతితగతిఁ ఁ స్వప్రహసనందోహముల్
జీకాకొటను గాంచి మించి కసితో ఁ స్వీయంబు శార్ఙ్గంబు భూ
మ్యాకాశంబులఁబర్వ దిగ్గజము లా ఁ హా ! యంచు లక్షింపగా
సాకల్యంబుగ నెక్కుపెట్టె దనదా ఁ సైన్యంబు మాన్యంబుగాఁ. 35
- ఉ॥ పెగ్గడ లగ్గలంబుగను ఁ బెగ్గిలసాగిరి జెట్టిజట్టులు
బగ్గెను వీడి రశ్వములు ఁ పైకెగురంగడఁగె భయంబునఁ
నగ్గకపోయె నాగములు ఁ నీరసమయ్యెను విండ్లు సారధుల్
దగ్గిరి శార్ఙ్గటంకృతివి ఁ తానముచే మగధేశుసేనలో. 36
- శా॥ ఇంకఁ దత్సమయంబునందు యదువం ఁ శేశానసేనానులు
శంకాతంకవిహీనులై డమరు వీ ఁ నా మడ్డు ధక్కానక
క్రేంకారంబులు భాంకృతుల్ సమరభే ఁ రీరావముల్ శింజి
టంకారంబులు సల్పి రొక్కమొగి గా ఁ టం బానటుల్ భూవరా ! 37
- ప॥ అంతఁ వైరివారహరణకరణకరణరచనాధురంధరుండగు సగరు
డధ్వజానలుండు బలభద్రానిలుండు బాసటగా శిఖావళిపింఛం బుల్కఁగాఁ గరవీ
రంబులు రసనంబులుగా శార్ఙ్గ చక్రాద్యాయధంబులు గరంబులుగా హేమచేల
ద్వయంబు తేజఃపుజంబుగాఁ బ్రచండమార్తాండుండు ప్రతాపంబుగా వీణావేణు

ధర్మానకాద్యనేకవాద్యంబులు స్వాహితీశబ్దంబులుగా సాశ్వరథం బజవాహనం
 బుగా వెడలి పుడమినిఁబడి వడివడి వ్రచ్చుకొని చొచ్చెడి పిడుగు కడంకఁ గడలు గడ
 గడ వడంక దుర్మదాంధంబును దుష్టిరీత్యంబును నగు విపత్తపాక్షికమహారణ్యం
 బుతోఁ జొరఁబడి ప్రలయకాలాభీలజాజ్వల్యమానజ్వలను విధంబునఁ బెచ్చుపెచ్చిల్లి
 వియచ్చరమానీండుండు మెచ్చి లాండవలీలాలోలుండుగా దహింపం గడంగ. ఆతఱి
 నరాతిపదాతిప్రాతంబు లాహ్యహుతులై భస్మీభూతంబులయ్యె. వెండియుఁ దల్పి
 తాంబరశాతాంబకభూతంబుల శతాంగంబులు హతరధిరధ్యసంగతంబులై చక్రం
 బులు చూర్ణంబులుగా నేలం గూలె. మత్తేభంబు లొకటిపై నొకటి వ్రాలె.
 గొందఁ జరివీరు లభోముఖులును గొందఁ జూర్ధ్వాననులును గొందఁ జిన్నాంగులును
 గొందఁ జిన్నకంధరులును గొందఁ సంచిన్నపాదులును గొందఁ విశిష్టతను
 త్రాణులును గొందఁ వ్యత్యస్తహస్తులును నై నానాప్రకారంబుల భండవ్రూ
 హంబు భాతి హతులైరి. తత్త్వణంబునందు ద్విపంబులు గ్రాహంబులుగా నుష్ప్రఖరక
 బాధామలు కచ్చపంబులుగా రథంబులు శింశుమారంబులుగాఁ గేశంబులు శైవా
 లంబులుగా భుజంబులు భుజంగంబులుగాఁ గరంబులు మీనంబులుగాఁ దారహార
 హీరకుండలశిరోరత్నంబులు శర్కరింబుగా శస్త్రంబులు శుక్తులుగా శంఖచ్చత్ర
 చామరంబులు నైకతంబులుగా రథాంగంబు లావర్తంబులుగా సేనాద్యయం
 బుభయతటంబులుగా శతయోజనవిస్తీర్ణభాజమానంబగు వైతరణీతరంగిణి కరణి
 సెండు దుధిరసవంతిని భీకరంబుగాఁ బ్రాదుర్భవించి నూతామడలవళుం
 బ్రవహింపం దొడంగె. మఱియు నానిర్దురిణియందు భైరవభూతభేలాళయోగిని
 గణంబులు చనుదెంచి కాంచి కేకరించి కేరించి కేకినలం గొట్టుచు నొండొరులు
 బిల్చికొనుచు బ్రలయమేఘనిర్ఘోషంబులవలె బొబ్బల బెట్టుచు మహాకాల కపాల
 మాలార్ధంబుగాఁ బృథులంబగు తద్రుధిరంబు దడఁగియున్న శిరంబులం గెల్లగించి
 పేర్చి యార్చి గ్రహించి తచ్చోణిరం బసకృత్తుగాఁ జప్పరించి వికావిక నవ్వి
 గ్రోలుచుఁ ద్రేపుచు మెచ్చుచు హెచ్చి చెరలాటమాడుచు నృత్యం బొసర్చుచుండ
 భద్రకాళి రాద్రమూర్తియై సింహం బెక్కి రంహస్సుర్ని దాకినీశతంబు వెన్నాడ
 నామొగ్గరంబున కేతెంచి నల్లడ లడలఁ బరికించి యిచ్చకొలంది నువ్వుంబగు రక్తంబు
 కడుసారఁ ద్రావి యా నా నని తలపంకించి వికారంబుగా భీకరాటహాసంబులం
 గావించుచుండె. ఇంకఁ దల్పచు సుమంసు స్వర్గవాసంబు జేసెడి విద్యాధరీగంధర్వవృ
 త్తజనంబులు శ్రుతధర్మావ్యుతులై బృందారకరూపంబులం బొంది తోతెంచు
 వీరవరుల సహాయహామికచే ననురూపులగు వారిని పరించుచుండిరి. సంగర
 రంగంబున నభంగురంబుగా ధర్మంబుతోఁ బోరాడిన శూరులు గొందఁ
 మూర్తాండమండలంబు భేదించుకొని విష్ణుపదంబున కేగుచుండిరి. అంతటఁ బ్రలం

శాంతకుండు హలాయుధంబున మిగత పగమూఁకలను సమాకర్షించి త్రైలోక్యబల
భారకుండై యొక్కమా టిక్కుంభినిం ద్రొక్కం జాలు ముక్కంటి నెక్కసక్కమాడు
రాద్రంబున ముసలంబుచే మసలక నుసిజేసి యెసలాటుచుండఁ గురు వంగ విద్యాధి
నాథు లనాథులై భయంబునం జిక్కినదే త్రోవయని పాటి రట్టిపట్టున

రగి

కా॥ మాతంగాయుతదోర్బలుండు మగధ ధి త్కౌపాలకుం డాత్మసే

నాతండానల మంబుజాక్షశితబా ధి ణ్రేణివర్షంబులఁ

బ్రాహ్మి బ్రుంగి వినాశమాటఁ గని దీ ధి వ్యతస్త్వందనాయాధుఁడై

హేతుల్ దాలిచి సీరి ముంగలకుఁ దా ధి నేతెంచె యుద్ధాధిమై.

రఁ

క॥ వచ్చిన మాగధు నరదము, లచ్చిమగనియన్న నూచి ధి లాంగలమున వే

హెచ్చుగ లాగి ముసలమునఁ, జచ్చునటుల్ సూతహరులుఁజదిపెం బిదపఁ.రఁ

క॥ హతసారధిరథహాయుఁడయి, వెతబడక జరాత్మజండు ధి స్వీయాశ్రములఁ

ద్రుతముగ విడి దోర్బుగమున, ధృతితో బలుఁబట్టి కొనియె ధి నెదిరించి కసిఁ.

వ॥ ఇట్లులం బట్టుకొనం దిట్టయగు నా నల్లపట్టుపుట్టాబులతొల్పు పట్టుబట్టి
తట్టాడి యా జెట్టిపట్టు తప్పించుకొని యుప్పరపీఠికి గుప్పించి యెగసి కంఠీరవం
బుపైఁ గంఠీరవంబును, శార్దూలంబుపై శార్దూలంబును గుంభిపైఁ గుంభియును
దూఁకు వీర నాకట్టిడివానిపై దూఁకి తట్టసబుజంబులం దట్టి యిట్టట్టనరాని యట్టుల
గట్టిగాఁ బట్టి పిడికిళ్ళం బొడిచియుఁ గాళ్ళం దన్నియు వ్రేళ్ళఁ మొట్టియు మోకా
రించి కారింప నాక్రూరుం డయారె యని మెచ్చి యగ్గరుడధ్వజాగ్రజం డగ్గటి
పగ్గె లగ్గలంబుగ నుగ్గడించి యుగ్గెత్తుగా నుగ్గడ హుమ్మని భుజయుగ్మమ్మునం
ద్రోసియుఁ గాసరంబుభాతి శిరంబునం బొడిచియు ఖరంబువిధంబునం బృష్ఠపాదం
బులం బ్రహరించియుఁ బొంచి చెంగున విహంగంబుభంగి పైకెగసి కసిని నుడు
గణంబు పుడమినిఁబడు బెడఁగున నా తాటిపడకవానిపైఁ బడి బెడునుగాఁ బీడిం
పం దొడంగం దడయక బలుం డఖండబలుండై పాదంబులం బాదంబులున, హస్తం
బులఁ హస్తంబులును, నురంబునం దురంబును, శిరంబునఁ శిరంబును, భుజం
బులఁ భుజంబులును గీలించి నేల తుణ్ణంబైస్థానిఁ బోలి ఘటికాద్యయంబు చలింప
నిగం బిగియంబట్టుకొని నెముద్రగ్రాహణోగ్రవిగ్రహుండై పెచ్చనం గూల్చి ఘోరం
బుగు ముసలంబుఁ గైకొని యా పగతుం దెగటార్చు దదుపరిస్థితుండుగా దీనవత్స
లుండును, బివ్రూర్ణతమావతాయుండును, మహాత్ముండును నగు నాశ్రీకృష్ణు
డధికరభస్మంబున బలభద్రుని కడ కరిగి విడు విడు మని యతనికడఁగ మాన్సి
జరాసంధున కిట్లనియె.

రఁ

శ్రీకృష్ణుండు బలరామునికిం జిక్కిన జరాసంధుని విడిపించుట.

చ॥ వగచెదవేల ? పొమ్ము రిపు ధక్షముఁగూల్పు ననల్పసేనతోఁ
దగి మఱి యిందు రమ్ము మగ ధా ! యభిమానధనుండ వీవిటుల్
నొగులకుమా ! నిలింపులు మ నుష్యులు మెచ్చగ నాడినట్టి నీ
మగఁటిమి నిల్పుకొమ్ము చను మా ! యనుమానము మానుమా ! యెదగ్గ.

మ॥ పరిహాసంబుగ నిట్లు బల్కి విడిపిం పగ దజ్జరాసంఘుఁడు
శిరముఁ సిగ్గున వంచి యిప్పు డెదియేఁ జెయంగ వీలొనా కా
ని రయానఁ జని నిర్జనస్థలమునఁ నిష్ఠం దపం బాచరిం
చి రణంబందున నీ హరిం దునిమి వా సిం దెత్తు నం చాదత్తోఁ. 90

తే॥ మంత్రులను బలాయితులైన మనుజువిభులఁ
దోడుకొని మధురాపురిఁ వీడి తనదు
పురమునకుఁ బోయి యందున సరివినాశ
కృతినమారంభములఁ జేయు చనరుచుండె. 91

చ॥ హరిహాలు లట్లు లట్టి మగ ధాధిపు గెల్వ సురల్ సుమంబులఁ
గురిసిరి వందిమాగధులు గోరికి మహాన్నతసన్నతుల్ పతిం
చిరి రణవీరు లబ్బురముఁ జెందిరి కాహళశంఖదుండుభుల్
మొఱసెను యాదవద్వజని మోదము గాంచె ననంతరంబునఁ. 92

క॥ తురమున నరినికరంబులు, బరువడి విడినట్టి దివ్య వాణిద్విపచా
మరిశరమణిమకుటంబుల, హరిపాక్షికచయము గొనిన యంతట వేడ్కఁ.

సీ॥ వేదవేదాంగప్ర వీణులౌ బ్రాహ్మణుల్, తేమంబుగల్గ నా శీర్షదంప
నలఘుచరిత్రలౌ కులసతుల్ సుమలాజ, చందనాక్షులను జల్లుచుండ
రంభాభలైన వా రస్త్రీలు గానాభి, నయవిశేషములతో నాట్యమాడఁ
బారనాయకులైన భాగ్యవంతులు పూర్ణ, కుంభనీరాజనాల్ గొంచునియ్య

తే॥ సకలవాద్యంబులౌ మ్రోయఁజయముఁగొన్న, శౌరి నీరిసమేతుడై సర్వయాద
వులును జనుదేర వచ్చె నా పూర్తిగా న, లంకఁఁచిన మనికికి శంకదక్కి. 93

ఉత్సాహ! అంత మాధవుండు యాద వాధిపోగ సేనుని
సంతసమునఁ గాంచి మ్రొక్కి సమితిఁగొన్న ద్రవ్యముల్
సుంత మిగులకుండ నిచ్చి సుఖముగల్గ భూమి న
త్యంతముగను నేలు మంచు నాడె టేడ! పిమ్మటఁ. 94

॥ ఇరువదిమూఁ డత్రోహణు, లరుదేరఁగ వెంట భీక రాభ్యుతితోడఁ
మఱల జరాసంధుఁడు శ్రీహరినిం దెగటార్చ మధుర కాగతుఁ డయ్యె.

ఉ! ఆగతుఁడైన మాగధుని ధామని గాంచి బలప్రయుక్తుడై
వేగ తదీయపై న్యమును ధామని శీతాశ్రుకృపాధారల
రేగి హతం బొనర్చి తృణ రీతి సరాతిని బాఱుద్రోల నా
మాగధనాయకుండు నవ మానపరీతమనస్వియై చనెన్.

గృ

తే! మధురలోనున్న జన మల మాధవు కృప

ధనకనకవస్తువాహన ధాన్యపుత్ర
ప్రాతదీర్ఘాయురారోగ్య భాగ్యయోగ్య
తలు విశేషముగా గల్గె దనరుచుండె.

గృ

తే! చని సహింపక తజ్జరా సంధుఁ డంబు

జేతులుం గెడవగఁ బడు నేడుమాటు

లేగి యోడి తిరుగఁ బడు నెనిమిదవత

డవఁ దురముఁ జేయ యత్నించు నవసరమున.

౬౦

శక్తి కాలయవనుండు నారదప్రేరితుండై కృష్ణునిమీద దాడివెడలుట.

చ! కలహమె విందుగాఁ దలఁచి గౌరవముందెడి నేను పూని మ్మే
చ్చుల కధినాథుఁడై ప్రథిత శూరులలో గణనీయుడై ధర్మ
బలుఁడయి క్రాలు కాలయన నప్రభు డాసి తర్మి దదాగ్రహ
నల మనిలంబుకై వడి ఘనంబుగ రేపుచు నిట్లు పల్కిరి.

౬౧

మ! యవనా! సప్తసముద్రముదితపురు ధామనిగాలోకాది లో
కవిరాజద్బలశాలుర గెలిచి తత్కంతానికాంతార్ధర
త్నవిలాసాశ్వమదేభధేనుమకుట ద్రాఘిష్ఠరాజ్యంబుల
స్వవశంబొనటు గొన్న నీవొక బలుగ సాధింతువా? కాంతువా?

౬౨

చ! అతఁ డెటువంటివాఁ డనిన నాగమగమ్యుఁ డనాదిపూరుషుం
డతులబలుం డమేయగుణుఁ డర్జునమిత్రుఁడు నర్జునాంబురుం
డతిరఘుఁ డబ్జనేత్రుఁ డను రాంతకుఁ డాశ్రితపోషకుండు దు
ర్మతరతనాశకుండు నయి రాజులు గృష్ణుఁ డనంగఁ బోటరీ!

౬౩

తే! మధురయను పురమందునఁ బ్రథిత యాదవులు నుతించగ వాసంబు సల్పుచుండు
నతని బట్టుమ బలమున్న నపుడె నిన్నె లోకవీరుడవని మేము వాఁనెదము.

తే! అనినతోడనే యవనుం డహంకరించి హుంకరించి పెంగింకతో నూరు విడిది
ప్రబలచతురంగబలముతో బయలుదేరి మధురచుట్టును విడిసె నోమానవేంద్ర!

ఉ! ముట్టడిసల్ప మాధురులు పూర్తిగ భీతినిబొంది కుంది మే
మెట్టుల నిందు నుండఁగల మే రహి నిల్చెడి మాదుప్రాణముల?

గట్టకటా! కటా! యకట! ♦ కంజదశేక్షణ! సంతతంబు నిక
గట్టిగ నమ్మియున్న మముః ♦ గావవె వైరులఁ బాఱఁద్రోలవే.

౬౬

తే! అనుచుఁ నేడి చాతకము వఃర్వాగమంబుఁ జూచుకై వడి హరికృపఁ జూచుచుండి
రవల ననురాంతకుండు ని ♦ జాగజన్ముఁ, జేరి యిట్టుల వాక్రువ్వె ♦ జింతజేసి.

శా! అన్నా! యెన్నఁగరాని శత్రుములతో ♦ హస్త్యశ్వజాలంబుతో

విన్నాణంబగు స్వందనావళులతో ♦ భేరీరవస్ఫూర్తితో

విన్నం గన్నను గుండె జల్లుమను ను ♦ ద్వృత్తోద్భటక్రేణితో

నెన్నం డిందున రాని కాలయవనుం ♦ డేతెంచె బోరాడఁగఁ.

౬౭

తే! కొలఁది కాలంబు గడచినం గొంపముంపఁ, దజ్జరాసఁధుఁడు మఱి దాడివెడలు
నప్పుడుభయలుఁ గలిసి యిఁ యాదవులను, హతముజేయుట ధ్రువమని యాత్మనెంచు

శ్లో శ్రీకృష్ణం డర్శనమధ్యంబున ద్వారకాపురంబుఁ గట్టించుట. శ్లో

మ! అనఘా! వాఁని నేక కాలమున సం ♦ హరంబుఁ గావించుటల్

గనఁగా దుష్కరమయ్యెడికొ మన కనిక ♦ గానక బురంబొందు త

ద్వనధిక మాత్తురు సేరరాని కరణిక ♦ బల్ గూఢమానట్లు నే

ర్పున నిర్మింపఁగనొను యాదవ జ ♦ బుల్ వాసముఁ సల్పఁగా.

20

ఆ! అనఁగ నీలచేలుఁ ♦ డంగీకరింపఁగా, లోకపాలకాది ♦ లోకమత్య

విశ్వకర్ముఁ బిలిచి ♦ విపులాంబుధిం బురిఁ, గట్టుమంచు జెప్పెఁ ♦ గరుడవిభుఁడు

ఆ! అవల విశ్వకర్మ యారేయిఁ ♦ బురమొందు, కట్టె దానికేది ♦ కాదు సాటి

యనిన నింద్రవరుణ ♦ ధనదపితామహ, శమనగరముల ప్ర ♦ శంస యేల?

క! వెండియు మోక్షముఁగోరు న,ఖండులు వైకుంఠమంచుఁ గాంచును రది కృ

ష్ణం డెది చేయించిన నది, దండిదియై చెల్లుగాదె ♦ ధరణీరమణా!

23

పృథ్వీవృత్తము! అనంతరమునక రమారమణుఁ డట్టి ♦ యంభోధిలో

ననన్యధణితక విశాలముగ నున్న ♦ యా ద్వారకక

ఘనంబగు స్వయోగశక్తి యదుపుత్ర ♦ కశ్రేణిక దో

డ్డనక దయను జేర్చి యా మధురకేగ ♦ ధాత్రీవిభూ!

24

క! అరిగి యసహాయుఁడును ని,శ్యరుడను హరి పురమఁనుండిఁ చనె వెలుపలకుఁ

హరి గుహ విడి వడి వచ్చెడి, కరణిని సరగున నెఱిగనుఁ జూతలనేతా!

25

డి! అంతఁ దురుష్కసైన్యవిభుఁ ♦ డాహరిఁ గన్గొని చిత్తమం దిటుల్

జింతనచేసె నే నిట వ ♦ సింపుట గాంచియుఁ గించలేక నా

చెంతకు వచ్చె వీఁ డెవఁడో ♦ శ్రీధరుఁడో మఱిఁ గాఁడో యైన శ్రీ

కాంతుఁ డటంచుఁ దోచుఁ గనఁ ♦ గా నలనాటి సురర్షి సూక్తులక

26

శ్రీ కాలయవనుండు శ్రీకృష్ణుని వెంబడించి పాటుట.

చ॥ తలచి యటుల్ తురుష్కవను ధావతి చాల్పక యెట్టిహేతిఁ గా
ల్బలమును వీడి యొంటరిగ ధావన మెక్కక బంటుచాప్పున
సలిలజనేత్రుఁ బట్టికొని ధావనగఁ జైకరుదేర శౌరి యా
బలికిఁ బరాజ్ఞుఁ డగుచుఁ బాటఁ గడంగె నభంగసంగతిఁ.

22

చ॥ పలుగిడఁ గాంచి తద్యవన ధార్మిపుఁ డీరఁడు పాటుబో తరే !
యెఱుంగకపోతి వీరుడని యే విని యిందుల కేగుదెంచితి
సరిసరి వీనిఁ బట్టుట ను సాధ్యమటంచుఁ దలంచి నవ్వి స
త్వరగతితోడ వెంటఁబడి పాతెడిఁ దత్సమయంబునందునఁ.

23

క॥ అక్కమలాత్ముఁడు సక్కిగ, నక్కపటికిఁ జిక్కినట్లు లగుపడు మఱలక
జిక్కక పలుగిడు మునులకుఁ జిక్కని వాడెటు లతనికిఁ జిక్కు ? నరేంద్రా !

చ॥ మఱి హరి, దుర్గ మంబులను మానవశూన్యములౌ నరణ్యముల్
బురములు బక్కణంబులును బుణ్యనదీనదసాగరంబులు
సరసర తిర్గి తద్యవన సన్నిధి నిల్చి హసించి పిల్చి పో
టరి ! బలమున్నె ? యుండినఁ ద టాలునఁ బట్టుమటంచు రేపెడిక.

24

శా॥ మారీచుండు సఖోదితుం డగుచు ముగ మాయాసువరైణియై
శ్రీరాముఁ బరువెత్తఁజేసిఁటు లీ శ్రీకృష్ణుఁ డా కాలునిగా
బాటం జేయుచు శ్యామలాద్రిగుహలోఁ బాతాడి కోణంబున
జేరక దద్యవనేంద్రుడఁ జొరఁబడెఁ జృంభించి దంభంబుగా.

25

తే॥ అట్టి బలమందు ముచుకుందుఁ డనెడి నాతఁ
డొడలు దెలియనిభంగినిఁ బుడమిపైని
గిరి ప్రతిధ్వనించెడిరీతి గుఱక లిడుచు
నిదురఁ బోవుచునుండె నో నిర్మలాత్మ !

26

క॥ అంతగ దత్కాలుండు తదంతరము సొచ్చి కనఁగ నంధం పొటగా
సుంతయు జూడఁగఁ జాలక, కొంతవడికిఁ బండిన ముచు కుందుం గాంచె.

చ॥ కని హరి యంచు భ్రాంతిపడి కయ్యముఁ జేయఁగ లేక లేకి ! త
జ్జనపదపట్టాభివన శైలము లన్నియు చాటు బాటి ద
ప్రసంగల యీ బలంబునకుఁ బోకిరివై చనుదెంచి నిద్ర వో
యిన నరుమాడ్కి నుండెదవె ? యే నికఁ జంపక పోవ నిత్తునే.

27

తే॥ అంచు నట్టహాసంబు గా వించి మించి
యశనిసదృశపాదంబున నతనిఁ దన్ని

యన్నగము మాఱుమోయఁగా • నఱచి కరత
లముల బుజములఁ జఱచి చె • లంగుచుండ.

౮౫

చ॥ అల ముచుకుందుఁడు నిదుర • కడ్డు ఘటిల్లుట లేచి చూచి ముం
గలఁ గల కాలుఁ గీలివలె • గ్రాలెడి కంటఁ గనం దదంగజా
నలము బహిర్గతంబును • ణంబున వాని దహింప భస్మమై
లలి నిలపైని వ్రాలె మిథి • లాపరిపాలనధర్మలోలుపా !

౮౬

తే॥ అవల బహులాశ్వుఁ డిట్లనె • నమరమునికిఁ
బలికె నారద ! యా గొప్ప • వాఁడెవండా
కాలయవనుండు వానిచే • గాల్పఁబడుట
కేమి కారణమో కృప • నెఱుంగఁ జెప్పుమ !

౮౭

❧ ముచుకుందవృత్తాంతము. ❧

చ॥ అన విని మునివరుండు జనకున కిట్లనియె. భూవరా ! మున్నీ ముచుకుం
దుండు మాంధాతృపుత్రుడై యఖండభూమండలపాలకుండై యేలుచు నొండెడ
నిశాతులు నిర్జరగణంబును దౌర్జన్యంబున నిర్జించి తర్జించుచుండం గని యిది
కర్జంబుగాదని చని యా దుర్జనులకొ భర్జించి సంరక్షించిన నా బృందారకబృందం
బానందంబుఁ బొంది సందియంబులకొ మాని డాసి రాజపుంగవా ! మమ్మాకర్షు
రులవలనఁ గలుగు దుర్భరబాధల రూపుమాపి సంరక్షించితివి. కాన నీకుఁ గావలసిన
వరంబు లొసంగ వచ్చితిమి. తెలుపు మని కృచ్చింప నా సచ్చరితుండు
మెచ్చి వియచ్చరులారా ! భవత్సంరక్షణకార్యమం దహోరాత్రములు నిద్రమాని
యప్రమత్తుండనై పాటుపడితిని. దాన నిపుడు బహుబాధలు గల్గుచుండెం గాన
గాఢనిద్ర యలవడునట్లును, దన్నిద్రావసానంబునండు సుందరనందనందనందర్శ
నంబు ఘటిల్లునట్లును, దద్దర్శనంబునకుమున్నె నా నిదురకు భంగంబు గల్పించిన
దుస్సంగుండు భంగీభూతుండగునట్లును, వరంబియ్యఁ బ్రార్థించితి నన వారలిచ్చి
స్వభామములకుం జనిరి. తద్వరప్రభావంబున నాతం డా శ్యామలాచలగుహలోఁ
గృతయుగంబునం బ్రవేశించి గాఢంబుగా నిద్రించుచుండ నక్కాలయవనుం
డే తెంచి యచ్యుతదర్శనంబు గాకమున్నె యతిని శయనంబున కంతరాయంబు
గల్గించి ధ్వంసంబయ్యె. ఇట్లా కాలుండు చూర్ణీభూతుడైన పిదప నా యచల
బిలమం దొకమూలనున్న శ్రీకృష్ణుండు జగన్మోహనాకాయుడై కోటిమార్తాండ
మండలప్రతీకాశ శేజఃపుంజవిభ్రాజమానుండై నానాభూషణభూషితండ్రి ప్రసన్న
వదనారవిందుండై దయాసముద్రుండై యా ముచుకుండు కురంగటం జెలంగినం
గాంచి యాతండు ప్రత్యుత్థానం బొనరించి సంతోషించి నమస్కరించి యిట్లు
భక్త్యుచితుండై వినుతించె.

౮౮

సీ॥ తమ్ముంటు మొదలై నఁసామ్ములు గలవానిఁ, దమ్మిచూలినిఁగాంచి తనియువానిఁ
దమ్మికనులవానిఁ దమ్మిదాల్చినవాని, దమ్మికంటులతోడఁ దగులువానిఁ
దమ్మియింటిచెలి యెదను జెలంగడివాని, దమ్మి తూపరియాపుఁ దనరువానిఁ
దమ్మి పగతునింటఁ దద్దఁబుట్టినవాని, దమ్మి మొగ్గరమునఁ దరలువానిఁ

తే॥ దమ్మి పొక్కిలి గలవానిఁ దమ్ములదొర, యందు వెల్గెడివానిని నందముగల
మబ్బుచాయనుదగువాని మంచివారి, బ్రోచువానిని నిన్నిదే మొక్కుచుంటి.

ధ్రువకోకిల॥ సభయలోకశరణ్య! మాధవ! ధ శంఖచక్రగదాధరా!
ప్రభువరేణ్య! యగణ్యపుణ్య! వి పాటితానురవాహినీ!
యభవమిత్ర! యనాదిపూరుష! యాదితేయనమస్కృతా!
యభయమిచ్చి కృతార్థతంగను ధ నట్లు ప్రోపుమ! యిత్రతీర్థ. ౯౦

మత్తకోకిల॥ వానుజేవ! త్రివిక్రమా! వ్రజ ధ పాలకాత్మజ! కేశవా!
దాసపోషక! గోప్రవర్ధన ధ ధారణోద్భు! మహాఘనా!
రాసమండలకుర్దనోత్సుక! రాధికేశ్వర! శాశ్వతా!
భాసురాఖిలలోకనాయక! వందనంబుల జేసెదన్. ౯౧

తే॥ వెయికనుల్ వెయిశిరిముల ధ వెయిబుజముల

వెయ్యియాపుల వెయిపేళ్ళ ధ వెయియురముల

వెయిపదంబుల వెయ్యికో ధ టియుగములను

బూనినట్టి యనంత ని ధ న్మోక్కుచుంటి. ౯౨

క॥ శౌరీ! హరీ! యారయ, ధారణి నావంటి పాపి ధ దైవాటఁడు దై
త్యారీ! నీవంటి దురిత, హరియు నగుపడఁడు గాన ధ నలరం గనుమా! ౯౩

చ॥ అని వినుతింపఁ గృష్ణఁడును ధ మార్దమఁబొంది యిటు లవ్వించె నో
యనఘ! త్వదాత్మ నిర్మల మ ధ హంకృతిశూన్యము ధన్య మీపును
ఘనుండవు నా నుడుల్వినచు ధ నా వసియించెడి బాదరిన్థలం
బున కిపుడేగి దివ్యతప ధ ముం బొనరింపు మదాశ్రయంబుగాన్. ౯౪

చ॥ తప మొనరించిన నిఖిల ధ ధర్మములం బొనరింప నర్హమై
యపగతపాపమై వెలయు ధ నగ్రజవంశమునందు నీవు నా
కృపఁ దలకట్లుగాను జని ధ యింతువు తప్పక ప్రేమరూపభ
క్తిపరుడ వౌచు మత్పదవి ధ క్తి జనుదెంతువు తిర్గి రానటుల్. ౯౫

క॥ అని యాజ్ఞాపించినఁ ద, జనపతి ముచుకుందుఁ డట్టి ధ చక్రికి నతులం
బొనరిచి విడఁజాలక వీడ్కొని బాదర్యాశ్రమమునకుఁ జనడివేళన్. ౯౬

తే॥ ద్వాపరంబందుఁగల నరుల్ ధ స్వల్ప లాట
దాభశతమహోచ్చితుడైన ధ తిజ్జనవిభుఁ

గని భయంబునఁ దిరుగాడఁ గాంచి యలేడు

వెలవకుఁ డటంచు నేగె గుఁ బేరదిశకు.

౯౭

చ॥ ఇటు ముచుకుండభూపతికిఁ నిచ్చి వరంబు సరోజనేత్రుఁ డం

తట మధురాపురంబునకుఁ ధైర్యమునం జనుదెంచి యందు మి

క్కుటముగ నున్న తద్యవనఁ కుంజర సేనలఁ దుక్కుఁ ధూళులొ

నటు ప్రహరించె యాదపులుఁ హర్ష పయోధిని మగ్నులొనటల్.

౯౮

క॥ ఏరత్నమయమున నల జ, రాతనయుఁడు జగడమాడఁ రానెంచి యశ

స్పీతశ్యాతిషికుల మగ, ధాతతవాసులను బిలిచెఁ నవనీనురులగ.

౯౯

ఆ॥ పిలిచి యిట్టు లనియెఁ బృథ్వీతీదశులార! వాసుదేవుఁడనడిఁ బలుని గెలువఁ

దలచి మధుర కరిగెఁ డగ్ గాన మూర్తంబు, మంచి దొకటిఁ బెట్టిఁ పంచుఁడౌ

తే॥ ఆముచూర్త బలమున జయంబు నాకుఁ గల్గినగ మిమ్ముసారెకుఁ గౌరవమున

సర్వవిధములఁ బూజించిఁ సంతతంబు, సౌఖ్యముగ నేలుచుండు ద్విఁ జన్ములార!

ఆ॥ లేనియెడల నట్టి దానవభూతకుఁ డోర్చి నన్నుఁ జెలరుఁ నుంచెనేని

నపజయమ్ము గల్గెఁ నవమానముగ సల్పి, పంపెనేని మిమ్ముఁ జంపినేతు.

వ॥ అనవుడు తద్యసుంధరాబృందారకేంద్రు లా జరాసంధవాశ్చందంబు

డందంబం దమందంబుగ నాలోచించి యధార్థ బెఱింగి పృచ్ఛకుండు తుచ్చుం

డగుట హెచ్చుగ ముచ్చటించంజాలక దైవంబుపై భారం బునిచి తజ్జరాసంధ

జయంబునే యభిలషించి యొక్కమూర్తంబు నిర్ణయించి యతని కిట్లనిరి.

తే॥ ఓ జరాసంధ! నీమాటఁ యొప్పి యిప్పు, డొక్క లగ్నము పెట్టితిఁ ముచితరీతి

రణముఁ జేయఁగ జనుమ! పరాజయంబు, నీకుఁ జేకూర దియ్యదిఁ నిక్కువంబు

క॥ అని చెప్పఁగ నట్టి జరా, తనయుఁడు దైత్యారివైనఁ దాడికి వెడలెగ

గునిలింపొక్తుల నమ్ముచు, ననఁగఁగఁ దిగ రెండు పదులఁ యత్నోహిణులు

చ॥ వెడలి కడల్ గడుగ వడఁకఁ వీరరసం బెగపొంగ సంద్రముల్

జెడబడ నార్వఁ బ్రేక్షకు లిఁ సీయని రోయ సమస్తవాద్యముల్

దడబడఁమ్రాయ సల్పి నిశిఁ తస్యగదాశ్రుక్పాణసంతతిగ

విడివడిఁ దత్పులి విడిసెఁ వెన్నునిఁ గొట్ట నతండు దండితోగ.

౧౦౦

తే॥ దేవకీనందనుండును భూదేవనాగముఖసమస్తలోకములకుఁ మూల మగుటఁ

దజ్జరాసంధరణయాత్రఁ ధరణిదేవు, లనిన పల్కుల నెఱిగి యిట్లాత్మ నెంచె.

సీ॥ వీరి మూలముననేఁ క్రూరులు సెలదినఁ, వేదంబు లిందాఁకఁ వెలయుచుంట

వీరి మూలముననేఁ విశ్వోపయోగమా, సవనాదు లిందాఁకఁ జరుగుచుంట

వీరి మూలముననేఁ విపులమద్ధుణములు, వ్యక్తమై యిందాఁకఁ బ్రబలుచుంట

వీరి మూలముననేఁ విద్యాకళలు గూడ, విలువగా నిందాఁకఁ నిలిచియుంట

తే॥ వీరి మూలంబునంగదాపిత్వమహర్షి, విబుధులు దృష్టి జెందుటఁబీరిమూలమున నేనా ముఖ మానందఁపూర్ణ మగుచు, బాగడఁబడుటయు శ్రద్ధతో ఁబుద్ధిదలఁప.

తే॥ ఇట్టి విప్రుల సూక్తుల ఁ నెట్లు రిత్ర, పుత్తు? బుచ్చినక భవనముల్ ఁ బూదిగావేయంచు స్వప్రతిజ్ఞను గూడ ఁ నవలఁ ద్రోసి, భూసురోక్తులే నిజముగా ఁ వాసి నెంచి

మ॥ బలుఁ డేతెంచఁగ వెంటఁ గాలినడకక ఁ బ్రహ్మాడనాథుండు నైలలిఁ దాదృబృథురాపురంబు విడి యు ఁ ల్లంఘించి తద్వైరి నావల దైవాటుచు భీరువౌ నరువలెక । బాతాడ నాతండు కన్నులతోఁ గాంచి హసించి యిట్లు పలికెక ఁ మోదం బనల్పంబుగాక. ౧౧౦

చ॥ నిలు నిలు మోయి తోయరుహ ఁ నేత్ర ! యిటుల్ పరువెత్తఁ బాడియే ?

బలివని నెక్కి నీల్గితివి ఁ భండన మీ వొనరించఁజాలవే ?

చలము నశించెనే ? మునుపు ఁ సాగినబాగున నిప్పు సాగునే ?

తులువ ! యిఁకెట్లు పోయెదవా ? ఁ త్రొక్కనె ? నా కసిదీట నెందునక, ౧౧౧

క॥ అని ప్రతిజ్ఞలాపంబు లాడుచు నతులధృతియుతపతాకినీసహితుండై వెన్నడి పాతాడ మాతాడక యా రామరమారమణులు గాల్కొలందిని యామృదిగ్భాగంబునం బోయిపోయి యంతిసుంబున ౧౧౨

నీ॥ తాలహింతాల ర ఁ సాలతక్కిలకుం, దార మందారాది ఁ భూరుహగముగండభేరుండఖ ఁ డగవయశాద్దుల, మృగరాజముఖజంతు ఁ మిశ్రితంబు మూలతీమల్లికా ఁ మాధవీయూధికా, మగువకకురువక ఁ మానితంబు కీరసారావత ఁ శారికాపరభృత, స్తోకాదికలరన ఁ శోభితంబు

తే॥ మత్తపట్నదర్శుంకృతి ఁ మంజులంబు, కమలకల్పారభూషిత ఁ విమలబహుళపల్వలప్రాచీతంబు శుభక్రదంబు, నగుచు జెన్నారెడిఁ బ్రహర్షణాచలంబు.

తే॥ అద్ది పదునొకండామడఁలాయతంబు, సంత వెడలుపుఁ జెలఁగెడిఁనందు మిగుల శబరులెల్లరు విహరింతు ఁ సర్వరోగ, నాశకరమగు నోషధుల్ ఁ నాటుకొనడి,

క॥ అల గిరిశృంగాగ్రంబున, సులువుగ నెక్క మగధుండు ఁ సూడమి వారికమల మొదలఁ జిచ్చుఁబెట్టెను, హలిహరినాశంబుఁ గోరి ఁ యవనివరేణ్య !

ఉ॥ పెట్టినతోడ భూమములు ఁ భీతికరంబయి బైలుదేరఁగా బిట్టుగ రాజి గాడ్పులను ఁ వీవఁగ, భగ్గునఁ జిచ్చుమండి యాగుట్టఁజెలంగు చెట్టులును ఁ గుంజనికుంజములుగా గుటీరముల్ గుట్టిమముల్ సమస్తమును ఁ గొట్టుపడక దహించె సంతటక. ౧౧౩

మ॥ బలకృష్ణుల్ తదనుక్షణంబునఁ బ్రతి ఁ ద్వంద్వీక్షణాదృశ్యులై మల శృంగాగ్రమునుండి పత్రికులసఁప్రమాడ్డితిగా సాగి యా

వలఁ జెన్నారెడి ద్వారకాపురములోఁ బాశంబుగాడంబుగాఁ

జెలు లానందము సెందఁ జేరిరి సుధీ! శ్రీమైథిలాధీశ్వరా!

౧౧౭

క! అంత జరాసంధుఁడు శ్రీ, కాంతుండు దదగ్రజుండుఁ గాలిరి గిరిలోఁ
బంతము నేటికిఁ దీతెను, స్వాతమున సంతసంబుఁ సక్కఁగఁ గలిగె.

క! అని నెమ్మనమున నెంచుచు, దన నైవ్యముతోడఁ గూడిఁ తాదృగ్గోత్రం
బును విడి నిజపురమునకుఁ జన నభిముఖుడయ్యె జయముఁ జాటుచు ధక్క

తే! బ్రహ్మవాక్యంబు బ్రాహ్మణః వాక్య మొక్క, రీతి ఫల మిచ్చునని భావిభూతవర్త
మానకాలజ్ఞు లెల్లరుఁ మాటిమాటి, కాదుదురు వారి నమ్మినఁ వాడు సెడునె?

క! లోకక్షేమముఁ గోరుచు, శ్రీశరమా కృతుల నెల్లఁ జేయుచునుంట
నాకులు దైత్యులు నరు లస్తోకముగా వేడుచుఁద్రుఁ ట్లేణీసురుల.

౧౧౮

సీ! పృథుచక్రవర్తినిఁ విశ్వవిఖ్యాతుగా, సల్పిన దీ విప్రఁ శక్తికాదె
యిక్కంటులఁ జిక్కుఁ నిండుండు సుఖకాఁగ, సల్పిన దీ విప్రఁ శక్తికాదె
మృతులైన వారి జీఁ వితులుగా నొనరింపఁ జాలిన దీ విప్రఁ శక్తికాదె
భగవంతుఁ డిజ్జగంఁ బగచాట్లు లేనట్లు, సాకుట యీ విప్రఁ శక్తికాదె

తే! సప్తసాగరములఁగ్రోలిఁ సమృతమున, మఱల ధరణిపైఁ బాఱఁగఁ సరగ విడిచి
నట్టి దీ విప్రశక్తి మఁ హామృతంబు, నైన దీ విప్రశక్తిఁ గొంఁ డాడఁ గలనె?

క! తత్కారణముగదా బలి, కుత్సీలధరులు పయోధిఁ గుదిరిన పురిలో
నుత్కటముగ దాఁగుట మఱి, యుత్కర్ష జయంబు లరికిఁ నొనఁగూడుయ్య.

తే! ధీర! నిరజసేత్రుఁడాఁ ద్వారకాపురంబునం దుండుటకుఁ గారఁ గంబు నీకుఁ
జెప్పియుంటిని పెండియుఁ నప్పరముని పరిణయంబులఁ గూరిచిఁ పలుకఁగలను

❧ బలరామ వివాహమవశోత్సవము. ❧

క! ఇయ్యది సెప్పుట కాదని, నెయ్యముతో సీరిపెట్టిఁ నిం గూరిచి నే
నియ్యడఁ జెప్పెద వినినఁ జయ్యనఁ బురుషార్థసమితిఁ సుసిద్ధియగు.

౧౧౯

తే! భీకరార్భటియై క్రురఃత్కారంబు, నంచు నానర్తుడఁ భూపుఁడాత్మనామ
మునఁ జెలంగెడి దేశంబుఁబాపణుబు, ధర్మముగఁ జేయుచుండు నాఁధార్మకునకు.

చ! కలఁడుగదా సుతుం డొకఁడుఁ గాదగువారల మేలుబంతి యో

గ్యులఁ దలకట్టు దిట్టలనుఁ నుక్కరి దిక్కిఁచువారికెల్ల ది

క్కలఘుచరిత్రులం దలఘుఁ డందఱకుఁ దలలోనినాల్క బీ

దలకును బెట్టుజెట్టు వసుఁ ధాపతులం బెద రై వతుం డన.

౧౨౦

చ! అతఁడు నివానభాతపరిఁ భాల్పసరోహదకూపదీర్ఘి కా

దిలలఁగోపురావరణఁ ధివ్యైవసభామతవప్రమందురా

వృతివిశిఖాప్రపాదిపణిః వీధిచతుష్పథభర్మహర్మ్యసం
గతముగ నద్భుతస్థితినిఁ గట్టఁ గుశస్థలియన్ మహాపురిన్. ౧౨౯

క॥ అపురిఁ గాపుర ముండుచు, నేపున ధర్మముగ రాజ్యం మేలుచు వేడ్కన్
శ్రీపతికరుణను రైవత, భూపతి శతపుత్రకులను బుణ్యులఁ గాంచెన్. ౧౩౦

తే॥ మఱియు మారుమిటారిని మరువఁజేయు
నంత సర్వాంగసందరి యైన రేవ
తి యను గన్నను గనె నాక్షిఁ తిక్తభుండు
మెండు గారాజముగఁ బెంచు చుండ నామె. ౧౩౧

తే॥ ప్రాప్తయౌవన యౌచ వి వాహయోగ్య
యగుట వీక్షించి మిగుల ని జాంతరంగ
మందు నిట్లు యోజించె నీ యబల నెవని
కిచ్చిన్ లెస్సయా ? నది యెఱుంగఁబడదు. ౧౩౨

క॥ తెలియక యే ముదుసలికో, చలమదికో లేకికో కు జనునకొ గదికో
కలవాడని యారతిసను, నెలనాగను గట్టిచెట్ట నేఁగానుగదా. ౧౩౩

తే॥ కలము శీలంబు ప్రాయంబు గలిమి బలిమి
బాంధవంబును రూపంబు భద్రదలక్ష
ణంబులం గల్గి వెలిఁగడి నరవరేణ్యుఁ
డెందుఁ గలఁడొక్క యెవరు వ చింపఁగలరొ. ౧౩౪

ఉ॥ హృదయమునం దిటుల్ దలఁచి యెల్ల జగంబుల సృష్టిసల్పు నా
సదయుఁడు బ్రహ్మ చెప్పటకు శక్తుఁడటంచు నువర్ణరత్నముల్
బొదిపిన స్వందనంబున స్వ పుత్రిని రేవతి నెక్కఁజేసి స
మృదమున బ్రహ్మలోకము న మందగతిం జని యోగశక్తితోన్. ౧౩౫

ప॥ ఇట్లు చని యవ్వొరించనం గాంచి నమస్కరించి యం దాసమయము
చాతండా యింద్రుడగు లేతెంచి స్వాభిప్రాయ సంచయంబు విన్నవించు
కొనుటయు వసిష్ఠవామదేవకశ్యపాత్రి భరద్వాజశాండిల్యమాండవ్యమరీచ్యాది
యోగిపుంగవులు పరివేష్టించి యుండుటయుఁ గిన్నరకింపురుషవిద్యాధరచారణ
గంధర్వాప్సరోజనంబులు నాట్యం బొనఁపించుటయు విలోకించి తరుణం బిది గాదని
యెంచి యించుక కాలంబు తూష్టింభావంబు వహించి యుక్తావసరం బాలోకించి
సంతసించి క్రమ్మట నపురమేష్టిం డగ్గటి యొరిగలిడి డగ్గుత్తితోఁ జెవి యొగ్గుమని
యగ్గలంబుగ నగ్గించి యిట్లుగ్గడించె. ౧౩౬

క॥ జననస్థితిలయమిలకున్, ఘనకారణుడవు పలుకుల కలికిమగఁడ వ
నిరీకాయాధారుండవు, వనమాసనుడవు నిలింప వర్యుండ పజా ! ౧౩౭

క! అనందాకారుండవు, మానివితతిసన్నతుడవు * మాధవజాడవో
దీనదయాజలధీ! నా, యీ నతులం గొనుచు నన్ను * నేలుమ! పరమా!

చ! మనువు మనీష యంగముల * మర్త్యులు వేదములు త్రమాంగముల్
దనుజులు పాదముల్ విమల * ధర్మము వక్షము వీ పథర్మము
దనువు సమస్తసృష్టిగను * దద్ద ఘటిల్ల వెలుంగు నీకు వం
దనములఁ జేయుచుంటిని బి * తామహ! పూర్ణపురాణపూరుషా! ౧౩౮

క! లలఘుజగంబును హస్తా, మలకముగా సృష్టిఁజేసి * మనిషి ప్రవృద్ధి
సులువుగ లూతావిధమున, లలిగ్రసియించి ముదమునఁ జెలంగవె యీశా!

విద్యున్మాలావృత్తము! తాతా! తండ్రీ! * ధాతా! విద్వి
జ్ఞేతా! నేతా! * శిష్టప్రప్తా!
భూతప్రీతా * ప్రోహగ్గణ్యా!
జోతల్ గొమ్మా * సూరిప్రాప్యా! ౧౪౦

చ! వినుము మహానుభావ! యొక * విన్నప మిత్తటి నెట్టి స్త్రీల కె
ట్టినరుల కేవిధంబున ఘ * టింతువో యే మెఱుంగంగలేము గా
ని నయగుణుండు శూరుఁ డతి * నిర్మలుఁడు జరజీవితైస వా
ని నొకని మత్కుమారికకు * నిర్ణయముం బొనరించి చెప్పమా! ౧౪౧

క! నీవె సమర్థుడవని యిట, కీవిధి నే వచ్చియుంటి * నీక్షింపఁగ నీ
రేవతియో రతితుల్యయ, కాపునఁ దగువరునిఁ జూచి * కరుణాను ననుమా!

చ! పొగడుచు నడ్ల భారతివి * భుండు ప్రసన్నచతుర్ముఖంబుల
నగు చిటు బల్కె రైవత! శు * ణం బిఁక యాపనమైనచో బలం
బగు నల కాలముం దిరువ * దాటునుకండగు కల్పముల్ సనక
జగము మనుష్యయుక్తమయి * సాగడిఁ దర్కలికాలమందున్. ౧౪౩

క! నీ పుత్రులు నీ పౌత్రులు, నీ పెండ్లము నీదు చెలులు * నీ బంధుగులు
భూపతి! యుండఁగఁజాలరు, నా పలుకుల్ విని వడి భవ * నమునకుఁ జనుమా!

మ! చని తాలాంకుఁడు నీలచేలుఁడు మహా * సౌఖ్యసంపన్నుఁడు
వనజాతాయతలోచనాగ్రజుఁడు వి * భ్రాజత్పితాంగుండు స
జ్జనసంరక్షకుఁ డాహవోగ్రుఁడు హలా * త్రప్రపాచితుండు సుధీ
ఖనియో రామున కిచ్చి నీదు తనయా * గావింపుమా! పెండిలి. ౧౪౫

క! మఱి సుమబాణాకారుఁడు, చిరజీవియు యాదవకుల * శేఖరుఁ డతఁ డి
తరుణికిఁ దగినవరుండని, కరముగ నేఁ బలుకుచుంటి * గాన సలుపుమా!

క! ద్వాదశలో నా హరి యీ, నీరియు భూభార మణఁపఁ * జెలఁగుదురు మహా
వీరులు వసుదేవజులును, ధీరులు బ్రహ్మాండభక్త * దేవవిభులునై. ౧౪౭

- ఆ॥ బ్రహ్మ యిట్లు వల్కు ధైవతభూవతి, మొక్కి యందు వెడలి ధూర్జవృద్ధి వృద్ధమగుచు మిగుల వెలిగెడి ద్వారకా, పురికి నేగుదెంచె ధృతితోడ.
- ఆ॥ వచ్చి విడిది జేసి ననుచేవునకు నాయు, దంత మెఱుంగజేసి సంతసమున స్వజనములనుగూడఁ జక్కగా రావించి, యంచితముగ సత్కుఁ రించి యంత.
- తే॥ సర్వకల్యాణకరమును సారభాన్వితంబు పుష్పించితంబు నై డంబు మీఱు నొండు కల్యాణమండప ముచితరీతి, నేర్పరచి వధూవరుల న సింహజేసి.
- సీ॥ యాదవనాయకు లరుదెంచి యియ్యదే, యుక్తవివాహమం చుగడింప సకలసామంతులుఁ జరుదెంచి ధన కన, కాదిబహుకృతు లందనియ్య నంబరమందలి యమరులు విరులను, గరముగఁ బొరిబొరిఁ గురియుచుండఁ గల్యాణకరములై కర్ణపేయంబులై, వివిధవాద్యములు శబ్దించుచుండ
- తే॥ నుర్విదేవతలెల్ల రా శీర్షదంప, మంత్రతంత్రయుతంబుగా మానవతిని రేవతిగూఁతు నట్టి సీరికరమండు, బెట్టి దానంబు సల్పె బెన్నేడ్కగాగ.
- తే॥ మఱియు నాతండుహలి కడఁగరదములుగ, బ్రహ్మదత్తరత్నంబులవస్త్రములను హయసహస్రాంచితము యోజనావృతంబు, విశ్వకర్మనిర్మితము నౌచిపులరథము.
- తే॥ ఇట్లు ధైవతభూవరుఁ డెలమి స్వీయ, పుత్రికా వివాహాత్మన ముంబొనర్చి తపము సల్పఁగ బాదర స్థలికి నేగె, నిద్రి వినువారు సద్దశ నెసఁగఁ గలరు,

శ్రీ గర్గ భాగవతము కథాసారంభము.

క॥ మిథిలాపురనాయక ! శ్రీ, ముధుమధనవివాహకథల మాటాడెద నీ కథలను విను సజ్జనునకు, వ్యధలు సన్ సర్వపూరు మార్గము లొదవు.

వ॥ ఈ యఖండభూమండలంబునం బరబ్రహ్మంబువిధంబున సత్యజ్ఞానానంద మయంబై సస్యలోకంబు పగిది దివ్యభాషాబ్రహ్మవిభాసురంబై వైకుంఠంబువైఖరి శ్రీపుండరీకాక్షమండితంబై కైలాసంబుకైవడి రాజకేళిరసర్వమంగళాస్పదంబై యమరావతిచందంబున విబుధగణవిభ్రాజమానంబై తేజోవతీనగరంబుకరణి శుచి నిచయసముచితంబై సంయమినిపురంబుచాక్షున సమవర్తియుక్తంబై సైరృతిస్థానీ యంబులాగునఁ బుణ్యజనసమాకీర్ణంబై వరుణపురంబుసరణి ఘననికరవిరాజ మానంబై యసిలుని నిలయంబు నెఱిసి నానాసుగంధబంధురంబై యలకాపురంబు చోక్కున ధనదసముదాయసముదయంబై భోగవతీసాబగున మహాభోగియోగ్యంబై గోలోకంబులీల గోగోపకాళిరమ్యంబై గంధర్వలోకంబురీతిఁ జిత్రరథాదివిచిత్రంబై గ్రహమండలియట్లు మిత్రరాజబుధగురుకవిముఖభూషితంబై హస్తినాపురంబుకవి ధృతరాష్ట్రవాసంబై యింద్రప్రస్థపత్రనంబుధాతి సధికలధర్మజాతంబై వారణాశీ పురంబు తేనె గాలభైరవశూలచాణిపరీవృత్తంబై సుజనచరితంబుమాడ్కి నిష్కళంకంబై విమలకమలకమనీయకమలకల్పారమరాశరాజరాజవిరాజితంబులై మాన

సరోవరంబుఁ బురుడించు దివ్యసకసులును, సరసజనమనోరథానుకూలంబులై
చైత్రరథనందనంబులం బోలు నుద్వాసంబులును, నుద్వాసరతనృద్వంబులై సుర
పురరథ్యలం బోలిన రాజమార్గంబులును, రాజమార్గోభయపార్శ్వవిభాసురంబులై
సురసాలంబులవలెఁ గ్రాలు సురసాలాదిసాలంబులును, సాలజాలప్రభవవాసనా
వాసితంబులై మలయమారుతంబును మరపించు శీతవాతంబులును, శీతవాతభీతలై
రతిరంభాదిసతులను బోలి లతాతన్వీగరుమనోహరు నాశ్లేషించుమాడ్కిఁ దమతమ
ప్రియులం గాఁగిలించుకొను సుందరులును, సుందరస్సుందరీసుందరంబులై సంక్రందన
మందిరంబును శ్రేణించు మణిఘటితభర్మయరమ్యపార్శ్వంబులును, గలిగి భూరి
వికారఁను కళస్తబయున్యభూదివికారవస్తుకళస్తబెలాలాటికజాలవిలసితంబయున్య
నలాలాటికజాలవిలసితంబై యర్ధిజనావనసమర్ధరమణీమంబయున్య ననర్ధిజనావన
సమర్ధరమణీమంబై సర్వవిధసామరస్యంబై సమస్తసంపత్సారస్యంబై సకల
జనానందకరంబై విదర్భదేశాంతయ్యతంబై కుండినపురవరం బొండు చెన్నారయండు

ఉ! ఉండుఁగదా యొకం డచట * నుర్విసుపర్వసుపర్వభక్తియు
క్తుండు తదాధిపత్యసహి * తుండు వదాన్యుఁడు సద్గుణుడు ద్వి
గ్లాండలఖండనోత్పపుఁడు * నైతికవైదికతాకకార్థికో
ద్దండకృత్రిప్రవీణుఁడు ని * తాంతయశుంకును భీష్మకుం డనగ. ౧౧౬

ఆ! రుక్మి రుక్మరసఁడు * రుక్మబాహుఁడును, రుక్మకేశి యింక * రుక్మనేత్రఁ
డనెడి తనయుశేపుఁరా ధరాధిపురకుఁ, గల్గి రంతఁ గొంతఁకాల ముగ. ౧౧౭

మ! జనియించెన్ గమలాంశతో నమృతని * వ్యంధ్యాననాబ్జబుతో
వనజాతాయతపత్రనేత్రపదసం * బద్ధాంతరంగంబుతో
ఘనరుక్మవృత్తిభాసమానపుమలాం * గ్రశేణితో రుక్మణీ
వనితారత్నము పుణ్యరాశి యనఁ ద * ద్భార్యామణిఁ మైసలా! ౧౧౮

క! ఆపాపదినక్రమమున, నేపారుచు శుక్లతార * కేశవిధమునగ
భూపతి కాటలఁ బాటలఁ, దేవకుఁ దేవకును గూర్చి * తృప్తి ముదంబుల్. ౧౧౯

సీ! ఒకవరిఁ జెలులతో * నోమనగుటల, నాడును జేకడి * యంబులాడ
మొకతేప నెచ్చెలు * లుండ వీగాదులగ, వాయించుఁ దొడపులు * వాదులాడ
నొకసారి సకియలగ * ముకముగా రావించి, బంతులాడును బలు * వింతలొదవ
నొకమాటు సఖులతో * నొంటిగా ముచ్చట, లాకుఁ జెలుల్ పరి * హాసమాడ

తే! నొక్కతడవను జేటులఁ నెయ్యఁ బిలిచి, బామ్మలకుఁ బెండ్లి నెనరించి * సమృద్ధమున
మంచి గుజ్జెనగూర్చి వ * డ్డించి మించు, స్వకులయాపకీలంబులు * జగతి మించ.

ఆ! ఆమె యతిధులకును * సభ్యాగతులకును, మ్రొక్కి సత్కథలను * ముచ్చటించ
నాలకించుచుండు * నాసమయంబున, నేను గూడఁ బోయి * యెలమితోడ.

క॥ కృష్ణ మహర్షిము సర్వము, విష్ణుత్వము సర్వలోక ॥ విజయిత్వము రో
చిష్ణుత్వము బ్రహ్మాండచ, రిష్ణుత్వముః దత్వమంటి ॥ రెట్టింప నునుల్. ౧౬౨

ఆ॥ ఇట్లులాడ నామె ॥ యిందిరావిభుఁడె నా, ప్రాణనాథుఁడంచు ॥ భావమందు
నిశ్చయించి యతని ॥ నిర్మలగుణములక, గీర్తనంబుఁజేసి ॥ కేరి వరుస. ౧౬౩

సీ॥ పెద్దలవద్దకు ॥ నుద్దవిడి వచ్చి, మాటాడు వాడుక ॥ మానఁదొడఁగె
నిమ్మపండులఁ జోలి ॥ నెమ్మది నుబ్బెడి, గబ్బిగుబ్బలఁ బైఁటఁ ॥ గప్పఁగడఁగె
జెలిక త్తియలతోడఁ ॥ జేరి యేకతముగా, ముచ్చటలాడుట ॥ మొదలు పెట్టఁ
దల్లికిఁ గొలఁదిగాఁ ॥ దనయిచ్చ వెలిగాగఁ, గజివేల్పు గొప్పఁ బ ॥ ల్కంగఁగడఁగె

తే॥ చిన్ని వెన్నుని వన్నెలఁ ॥ జిన్నలెన్ని, యెన్నఁడెన్నఁడు సన్నని ॥ యిన్నదుముచు
నెప్పఁ జెప్పఁగాఁ జాలుదు, నొక్కొక్క ॥ యంచు, మిగుల నువ్విట్లులూరునో ॥ మేదిసీశ!

తే॥ మఱియు నొకపరి శ్రీహరి ॥ దరికి వరిగి, రుక్మిణీకులసౌశీల్య ॥ రూపగుణము
లేను వర్ణింప నాతఁడా ॥ యింతి లేనకుఁ, దగిన సతియని యెంచె నో ॥ భాత్రినాథ!

ప॥ అంత నయ్యనంతాకాంతుం డాత్మీయబంధుసంతానంబుతో నేకాం
తంబున ముతనం బొనరించి యనంతకల్యాణగుణగణకాంతుండును, దైత్యాంతకుం
డును, భగవంతుండు నగు నిందిరాకాంతునకుం గోటిపూర్ణేందుప్రతీకాశ
యగు తన కూతునిది వివాహం బొనర్చునట్లు నిశ్చయించి యుండ యావ
రాజ్యాభిష్టకుం డగు రుక్మి యను జ్యేష్ఠపుత్రుండు భీష్మకుం డాసి లండ్రి! నీవు
నిర్ధారింపిన విషయం బన్యాయంబై నాకు వేద్రంబు దీంద్రంబుగాఁ గల్గించెడి,

సీ॥ ఆకార మెంతుమా ॥ యఖిలజనాసహ్య, కరకృష్ణరూపంబు ॥ గలుగనయ్యె
నన్వయం బెంతుమా ॥ యా యయాతిప్రభు, శ్రీ ప్రసోపాలవం ॥ శంబునయ్యె
సౌశీల్య మెంతుమా ॥ సర్వదూష్యంబైన, తిస్కరించుటయె ప్ర ॥ భానమయ్యె
వాహనం బెంతుమా ॥ వ జగజాదులు, గాక ముసలిబొల్లి ॥ గ్రద్దయయ్యె

తే॥ ఆధిపత్యంబు నెంతుమా! యాల దొరతనంబె యయ్యె నీలేకి! నాచెలియలఁ
ద్రిపురనుందరి నీవెట్లు! కృపను మాని, యిడఁ దలంచితివో యయ్యె! యెఱుంగఁజెపుమ!

సీ॥ గండు సెలంగని ॥ తిండిపోతే కాక, నీతిమాలిన పాటుఁ ॥ బోతువాడు
కాలకూటధరు సంత ॥ గాతకాడే కాక, విషధరంబులపైని ॥ వెలుగువాడు

పుణ్యజనాభి క! పూజనీయుఁడె కాక, యెల్లవారలకును ॥ నెల్లిదుండు
గోకులం బందలి ॥ క్రుమ్మరీఁడే కాక, యెల్లచోటులఁ దిరు ॥ చిల్లగొండి

తే॥ యైన వీనికి నా సతి ॥ నా సరోజనయన నా దివ్యగాత్ర నా ॥ నవ్యచరిత
నా మహాభాగ్యవతి నెట్లు! ప్రేమవిడిచి, యిడఁదలంచితివో యయ్యె! యెఱుంగఁజెపుమ!

చ! అట్టి దిక్కుమాలినవాడే యనురూపుండగు వరుండయ్యెనే? ఇక వేటొందు దిక్కులేదే? అక్కటికవాని కిచ్చి పరిణయం బొనరించుటకన్న నన్యంబగు పాతకం బుందునే? కాన నద్దాని మాని చేదిధరాసీశుడును, నవక్రపరాక్రమవిక్రమ క్రముండును, మదనరూపుండును, నభిజాతుండును నగు శిశుపాలభూపాలున కిచ్చి పెండ్లి నెనరించి యైహికాముష్మికసుఖంబులం జెందుట సెల్లుం గాదే యని పలు సారులు నెక్కినక్కాణించి యెట్టకేల కాతని నొడంబఱిచె. అవల తద్భివ్యకాదులు తత్పరిణయారంభతత్పరులై యుండుట నక్కన్నియ యెఱింగి తన మనోరథంబు వృథయయ్యెనని వందురుచు నిట్లు చింతించె.

౧౬౯

౬! ఎన్నిదినాలనుండియొ యు ధేంద్రుడు భద్రగుణుండు నైన యా వెన్నుడు ప్రాణనాథుడని ధేమఱు జెందెడి నాదువేడ్కఁ జె ద్దన్నయ పానకంబునకు ధే నడ్డగు పుల్లవిధాన నడ్డఁ గాఁ డన్న యితండు దున్నయని ధే యందును సందియమేమి లేనటుల్.

౧౭౦

౭! ఇంతకు నా ప్రారబ్ధమె, సాంతముగా హేతువగుచు ధే నగుపడుఁ గానీ యితట నియ్యది యా శ్రీకాంతున కెఱిగించువారుగలరే? యిలలోగ.

శ్రీ రుక్మిణి బ్రాహ్మణుని ద్వారకకుఁ బంపుట.

౮! అని చింతించెడికాలముదుఁ గులధా ధే త్యామర్తుఁ డేతెంచ నా పనితారత్నము గాంచి మొక్కి యిటుల్ ధే బల్కె ధరానిర్జరా ! యనఘా ! సర్వవిధంబుల్ హృదయ మా ధే యబ్జాతువై నిల్వెఁ గా పున నా ద్వారకనుండి యాహరి నిటఁ ధే బొందింప నివేదెదఁ.

౧౭౧

౯! శ్రీపతిపాదారాధక! యీపనికిం దగినవాడఁ ధే వీవే యని బల్ తోఁపఁగఁబంపించుటకే, నీవగిదిం గడఁగుచుంటి ధే నేగుమ! వేగఁ.

౧౭౨

౧౦! అనియుఁ జెప్పఁడగు ర ధే హస్తోక్తు లొకకొన్ని నుడివి యంపె నంతఁ ధే బుడమివేల్పు పద్మనాభుఁ జూచు ధే భాగ్యమబ్బె నటంచు ద్వారకానగరికి ధే వడిగఁజేరి.

౧౭౩

౧౧! చనిచని కాంచె దీప్తివిల ధే సన్నవరత్నవిరాజమానకాం చనమయరమ్యవార్జ్యముచు ధే జాలచతుష్పథచత్వరప్రసా దినిభృతముఁ మదేభరథ ధే దివ్యతురంగమనోజ్ఞముఁ మహా వనసహితంబు గోపకవి ధే భానురముఁ గమలేశవాసముఁ.

౧౭౪

౧౨! అవల నట్టి విప్రుఁ డచ్యుతు దర్శించి, యర్చఁగొని భుజించి ధే యడిగి కుశల మొసఁగి దీవెనలనుఁనూరక యుండుటఁ, గనుచు సెలవుఁగొనుచుఁననియె నిట్లు.

వ! దేవా! యీ నసుంధరను విదర్శనామక దేశంబున కధినాథుడై భిష్మ కుండను నామంబున నొకడుండు. అతనికి రుక్మిణి యనంబరగు నొక కూతురైదు గరుకుఁ జెలియలై కలదు. త్రిపురసుందరి యగు నక్కన్యకామణి యనన్యలావణ్య తారుణ్యపుణ్యచరిత్రాగ్రగణ్యుండవగు నీయందు బద్ధానురాగయై పాణిగ్రహణ మహోత్సవప్రళయ సైవాచికం జొందు సవినయంబుగా వాచింపుమని నన్నుం బంపి చెంగాన విన్నవించెద వినుము. ౧౭౭

శా! నిత్యనందమహోదధి! గుణనిధి! ♦ నిర్ధూతదంభత్కుధి!

స్తుత్యామ్నాయసమూహమార్గగపధి ♦ శూల్యాదిసంస్తవ్యధి!

దైత్యరాతివితానరక్షణసుధి! ♦ త్వద్భక్తరాత్నీపధి!

నిత్యంబు శుభమబ్బుఁగాత గొనుమీ! ♦ నేఁజేయు జోహారులఁ. ౧౭౮

క! నారదమునిచే మును నీ, చారిత్రము నాలకింప ♦ సంపూర్ణముగాఁ

గారణకారణుడ వనుచు, బూరితిగాఁ దోఁచఁబడెను ♦ భవనచరిష్టా!

క! ఇచ్చట నంతయు త్షేమం, బచ్చటి త్షేమాతిశయము ♦ లరుదుగఁ దెలుపఁ

పొచ్చుగ వేఁడెద సర్వం, బచ్చుగ నెఱుగుదువు కృష్ణ! ♦ యైనను వినుమా!

ఉ! నీ మృదుభావ నీ నటన ♦ నీ సుగుణంబులు నీ చరిత్రముల్

నీ మహిమంబు నీ బలము ♦ నీ ఘటనాఘటనప్రసక్తియుఁ

నీ మహనీయరూపమును ♦ నీ కులగోత్రయశంబు లన్నియుఁ

క్షేమకరంబు లొట నిను ♦ జీవితనాథుగఁ గోరితిఁ హరీ!

౧౮౦

ఉ! ఓ నరసింహ! సింహమున ♦ కూర్చితమైనటువంటి సామ్రాజ్య

నాన యొకింత లేక యొక ♦ నక్క దురాశను గోరినట్లు బల

హీనగుణుండు చేదిధర ♦ జీశ్వరుడీ భవదర్శమా ననుఁ

బూనికఁ బెండ్లిఁ జేసికొని ♦ పోవఁదలంచెడి దాన శ్రీధరా!

౧౮౧

ఉ! రమ్మనిఁ జేదినాయకజ ♦ రాతనయప్రముఖారివార మం

తమ్మొనరించి రాక్షసవి ♦ ధానముగాఁ గొనిపోయి నన్ను యు

క్తమ్ముగఁ బెండ్లియాడి మఱి ♦ దావకభర్మవికారచారునా

ర్యమ్ముల సర్వసౌఖ్యముల ♦ రంజిలఁజేయు మనన్యధన్యఁగాఁ.

౧౮౩

తే! అంతిపురమందు నుంట నీ ♦ యబల నాకుఁ, జిక్కదని సందియంబును ♦ జెందవలదు

దాని కొక యుపాయం బెదఁదలఁచియుంటి, నద్ది వలికెద శ్రీహరీ! యవధరింపు.

ఉ! ఎల్లి యనఁ వివాహమహా ♦ మేఁ గులదైవతయాత్రఁజేసి రం

జిల్లుచు నూరిబైట నివ ♦ సింఁచు భవాని కొనర్తుఁ బూజ న

ష్టల న నీవు వచ్చి మన ♦ సారఁగ నఁ గొనిపోమ్ము వచ్చెదఁ

పుల్ల సగోజలోవన! య ♦ మోఘపరాక్రమవిక్రమక్రమా!

౧౮౫

క! రమ్మా! త్వర ననుగొన భా, రమ్మా! జగదంబుదుమ్మ! రమ్మా! బహుదూ
రమ్మా! తత్సమయము వై, రమ్మా! నాశయిని నీకు! రాజీవాహ్! ౧౮౬

శ్రీకృష్ణుండు రథారూఢుండై కుండినపురికి జనుట.

మ! అని యా రుక్మిణిభావ మాద్విజవరుం! డాడంగ శ్రీకృష్ణుఁ డ
ల్లన దిక్కుల వెలుంగంగ నవ్వుచు నిటు! ల్వాక్రుచ్చె నీ పల్కుల
వినియుంటి! జెవులార నాలలనవైఁ! బ్రేమంబు నాకెక్కుడ
టను నిద్రించుటగూడ లేదు నిశల! డక్కిందు లేదో బుధా! ౧౮౭

క! కావున నీవడిగినవని, లేవనునొనరింతు నంచుఁ! డక్కున రథము
శీవిని సిద్ధ మొనర్చగ, నావేశను దారుకునకు! నాజ్ఞాపింప. ౧౮౮

నీ! ఘటఘటాత్కారోరు! ఘంటికాయుక్తంబు, రత్నరాజప్రభా! రాజితంబు
స్వర్ణశుంభత్కుంభ! సంచయరుచిరంబు, బుష్పమాలాపాళి! భూషితంబు
శస్త్రాస్త్రకరవాల! జాలసంపన్నంబు, నరుణసహస్రదీ! త్వద్భుతంబు
భక్తలోకావాస! వైకుంఠనిర్మితం, బుత్తమాత్మమము మ! హోద్భుతంబు

తే! శైబ్యసుగ్రీవమేఘపు! మృకవలాహ, కాశ్వబద్ధంబు శుద్ధంబు! మార్దవంబు
ఛత్రచామరయుతముగా! స్వందనంబు, దెచ్చి నిలిపె దారుకుఁడు తద్దేవుననుట.

చ! నిలిచిన తేరుఁగాంచి హరి! నెక్కిని సారథిమూపునందు ని
ర్మలనిజపాదపద్మములు! రాజుల నెక్కి స్వహస్తమిచ్చి డా
పల ద్విజానెక్కజేసి నిశ! పారము ముట్టెటికాలమందుఁ జం
చలగతితోఁ జనం గడఁగె! సాహస్రధైర్యనిబద్ధబుద్ధియై. ౧౯౦

అ! అంత లేవతిశుఁ! డచ్యుతుఁ డొంటిగా, గన్యకార్థ మేగు! గమనిక విని
కలివిశంకితుఁడయి! బలమైన సేనతో, నరిగె గృష్ణు వెంట! నరుల నటుక.

తే! అటుల వెడలి రమేశ్వరుఁ! డబ్ధిశైల, నగరజనపదవనములు! దిగువగాగ
వచ్చి యా విదర్భాంతర! భాసమాన, కుండినోపవనంబున! కు నరుదెంచి.

మ! పంచాశద్ధస్తమానాధికోన్నతప్రశస్తంబుగ ప్రాకారంబును, ధనుశ్శత
సహితంబును, విస్తృతంబును, దుర్లంఘ్యంబును, దుర్గమంబును నై చాతుర్మాస్య
రంగిణీకరణిం బయఃపరిపూర్ణంబునై యున్న ఖేయంబును, గూఢద్వైప్రయకోక
మరాళళారికాకీరపారావతాది విచిత్రవిహంగపతనానుకూలహేమకుంభధ్వజతోలకం
బులును గలధౌతమయసౌధరాజంబులును, సప్తదశయోజనపరిమితంబుగ వర్తు
లంబునుం గల్గి వెల్లు కుండినపురవరంబును గాంచుచు సహానీనుండగు నద్ధరామరుం
బనిచి యంత ౧౯౩

క! కాంతాస్ంగ్రహణాత్మక, చింతకు ననువైన యొక్క! చింతకు దిగువ
సంతసమున విడి హయముల, మంతనముం జేయుచుండ! మనమున జనకా!

అ! పిదప భీష్మకుండు ధీమాయనుతః శిశు, పాలున కిడుదు నని ధీ పలికి కట్ట
 ణంబు నంత మండ ధీ నం బొనరింపఁగా, నాజ్ఞ జేసె సేవ ధీ కాళి కపుడు. ౧౮౧
 సీ! కోటలు పేటలు ధీ గొందులు వాడలు, గొలుపుకూటంబులు ధీ గొమరుమిగిలె
 మిన్ను ముద్దాడెడి ధీ మేడల గోడలు, చిత్తరువులతోడఁ ధీ జెలఁగుచుండె
 దట్టంబు లై నట్టి ధీ ద్వారబంధంములు, తోరణంబుల తోడఁ ధీ సారుమితః
 దశతకధినిధిమిం ధీ దైతక్క యను వార, భామల యాటల ధీ వారిబ్రబలె

తే! మంగళప్రదతూర్వముల్ ధీ మాటి మాటి
 కిని మొఱయుచుండఁ బూరుషు ధీ లును వలెలు
 నవపటంబుల భూషల ధీ నవ్యపుష్ప
 హారములఁ దేజరిల్లి రా ధీ యూర ధీర !

౧౮౬

వ! అంత నక్కన్యకామతల్లికను జరత్నార్జితామూల్యరత్నంబులచే నిర్మింపఁ
 బడిన కల్యాణమండపంబున మంగళగీతవాద్యంబులు మ్రోఁగుచుండ సిద్ధులు
 భూదేవిం జుట్టినట్లు నువాసినులు పరివేష్టించి వస్నీట జలకం బాడించి పరిమళ
 ద్రవ్యంబుల భూపంబు లిడి చందనాదులం బూసి పుష్పదామంబుల వేసి దివ్యం
 బరాధరణంబుల నలంకరించి తోడ్కొని రా శ్రుతిచతుష్టయపారంగతులగు
 బ్రాహ్మణవరులు విఘ్నేశ్వరపుణ్యహవాచనాదిశాంతికర్మంబులం జరిపి రత్న
 బంధనముహూర్తంబు గావించం గన్యాదాత యగు భీష్మకుం డేతెంచి లక్షబారు
 పుల బంగారంబును దద్దిగ్గుణంబుగా ముత్యంబులను సహస్రభారవస్త్రంబులను
 బదివేలతోడపులను నాఱర్చుదంబుల గోపులను నయుతగజంబులను దశలక్షరథం
 బులను దశకోటితురంగంబులను గుడతలపర్వతంబులను సహస్ర్రసువర్ణ వస్త్రంబులను
 నా బ్రాహ్మణపుంగవులకు వందనపూర్వకంబుగా నిడి వరనిరీక్షణంబు గావించునెడ,
 క! దమఘోషుండు తన తనయుని, గ్రమ మొప్పఁగ ధాత్రిసురులు ధీ రక్షనుజేయఁ
 నుమహారాంబరభూషల, నమితముగ నలంకరించి ధీ యాచారవిధి.

౧౮౭

ఉ! మంగళగీతవాద్యము ల ధీ మందముగా మొఱయఁ లలెంగులు
 న్మంగళహారతుల్ గొన ఘ ధీ నంబుగఁ బెండ్లికుమారు సల్పి మా
 తంగము నెక్కఁ జేసి యమి ధీ తస్యకపౌండ్రజరాసుకాదిసే
 నాంగసుసంగతుండయి ప్ర ధీ యాణ మొనర్చె విదర్భకో విభూ !

౧౮౮

అ! లట్లు పోవునప్పు ధీ డా శిశుపాలుని, నచ్చెలులగు ధీ ఊణినేర లెట్లా
 కృష్ణయత్ని మాల ధీ కించి స్వమిత్రుని, గావఁ జనిరి మొనలఁ ధీ గలిగి యవల,
 మ! వరబంధ్యాపులతో నువాసినులతో ధీ వారాంగనాశ్రేణితో
 ధరణీదేవులతో గజావళులతో ధీ ద్రాఘిష్ఠసైన్యంబుతో

శరసంతానముతో రథాశ్వములతో • సామంతలోకంబుతో
నరుదానట్లు వరుండు వచ్చుట విద • రాభిధీశుఁ డాలించి రా. ౨౦౧

క! ఘనముగఁ బ్రత్యుత్థానముఁ బొనరిచి పూజించి వస్తు • ముల నిడి వరువా
ఁని శుభకరగృహములలో, నునికిని సల్పంగఁ జేసె • నుర్వీనాథా! ౨౦౨

చ! ఇట్టికాలమందు • నట్టిరుక్మిణియును, గాంచి యచ్చ్యుతుండు • గదియఁ డంచుఁ
గరము శంకితయయి • కమలాక్షుపదముల, నిలిపి యిట్టులెంచె • నెమ్మనమున.

శ్లో రుక్మిణి కృష్ణునికై నిరీక్షించి చింతించుట. శ్లో

క! మూర్తం బెల్లి కరగ్రహంబు గదిసెగ • భూదేవతల్ వచ్చి రా
యా ర్తత్రాణపరాయణుండు హరి యే • లా యిందు రాఁడో? మనం
బార్తి గుండెడి మన్మనోరథతతుల్ • వ్యర్థంబు లానో? ఫల
స్ఫూర్తి జెందునో? యిట్టివేళ విధి యే • బుద్ధిగ గటాక్షించునో? ౨౦౪

మ! ధరణీదేవుడు సాగనో? పథమునగ • దె వాతెనో? చేరెనో?
హరి దర్శించెను? యీపనిగ దెలిపెనో? • యాలించి యా కృష్ణుఁడుగ
సరిగాడంచుఁ దలంచెనో? యిటకుఁ గాం • తుగ వచ్చెనో? కాళియుగ
గరుణగ బర్హునో? లేదో నాదయిన భా • గ్యంబెన్న నెట్లున్నదో? ౨౦౫

మ! శిశుపాలుండు తదీయసైన్యములతోఁ • జేరెంగదా వీటిలో
విశయాభావమనన్ములై జనకుఁడు • బెద్దన్న యవ్వానికే
వశఁగాఁ బెండ్లి నొనర్చిలీరుదురుగా • పద్మాక్షుఁ డే తెంచెడే?
యశుభంబో శుభమో యెదో నుడువు ధీ • రాగ్రేసరుల్ లేరుగా! ౨౦౬

మ! ప్రతికూలించెను సంతరాయగిరిరా • ట్యజ్యౌభవిఁ ఘ్నేశుఁడుగ
ప్రతికూలించెను లోకశంకరకృతి • ప్రప్థుండు గౌరీశుఁడుగ
ప్రతికూలించెను సర్వలోకసృజన • ప్రాజ్ఞుండు వాణీశుఁడుగ
ప్రతికూలించెను గోధరామరతతుల్ • ప్రారబ్ధ మిట్లుండెగా. ౨౦౭

క! ఎదిచేయను? నదిమానను? నది దిక్కెటుపోవనగును? • యెందుండఁదగు?
సదయుం డభయప్రదుఁడును, విదితుఁడునగు చక్రి యిటకు • వే రాఁడుగదా.

క! అని చింతించుచు బలుమఱు, వనజాక్షుఁడు వచ్చెననుచు • భవనాట్టము నె
క్కును గనుఁ గ్రమ్మఱుఁ గ్రమ్మఱుఁ జను వచ్చుచు మిన్నకుండు • నై పక వగచుగ.

క! కట్టదు మేల్మిచీరఁ బొడఁ • గట్టదు తల్లికిఁ దంద్రికిం దలఁ
గట్టదు మంచిపూల్ నడుముఁ • గట్టదు మేలిమికాంచిచేఁ జెవి
బెట్టదు కీరనాదములఁ • బెట్టదు నోటను బట్టడన్నముగ
బెట్టదు కస్తురి నొసలఁ • బెట్టదు స్వర్ణ వికారభూషలగ. ౨౧౦

ఉ॥ చూడదు దర్పణంబు సరి ♦ చూడదు నెచ్చెలురాండ్ర మోములన్
జూడదు పెండ్లి వింతలను ♦ జూడదు స్వీయశరీరసౌఖ్యముల్
బూడదు దివ్యగాత్రమునఁ ♦ బూడదు వల్లకిపూర్వకంబుగా
నాడదు మాటలేవియును ♦ నాహరిపైఁగల కూర్చి యెట్టిదో. ౨౧౧

తే॥ ఇటులఁ గృష్ణురాకను నిరీక్షించు భీష్మ, కాత్మజకుఁ బ్రతిభాషణం బూడ ననఁగ
వామపార్శ్వంబు కంపింప ♦ భైష్టి యలరి, తిరుగుచుండఁగ నావిప్రుఁ ♦ డరుగుదెంచి.

ఉ॥ అమ్మ! ఫలించె నీలలఁపు ♦ లాహరి నాకనులారఁ గాంచి యో
గ్యమ్మగు పూజలొంది మన ♦ సారఁగ నీ శుభవాదికమ్ము న
ర్వమ్మును జెప్పి నీసుగుణ ♦ రాజని వర్ణనజేయ నాతఁడున్
సమ్మదమొంది యీపురికి ♦ సాగి త్రుటిం జనుదెంచె రుక్మిణీ! ౨౧౩

చ॥ అనవుడురుక్మిణీతరుణి ♦ యగ్రజవర్య! మదీయసూక్తులన్
విని చని ద్వారకాపురికి ♦ వెన్నుని దోడ్కొని వచ్చియుంటి వీ
పని కుపకారమున్ దగిన ♦ పాటిది యేదియు లేదు గాన వం
దనము లొనర్తుఁ గైకొనుమి! ♦ ధన్యచరిత్రను నైతి నీకృపఁ. ౨౧౪

వ॥ అంత నద్ధరామరుండు సంతృప్తహృదయంబుతో నిట్లనియె. ౨౧౫

మ॥ తరళాక్షి! ధనధాన్యహేమమణిసా ♦ ధన్యాదులన్ మించి త
త్పరమేష్టిప్రమథాధిపేంద్రముఖదే ♦ వ్రతేణియోగీంద్రుడు
మృరమై సౌఖ్యదమై యఃపూఘగిరివ ♦ జంబై శుభంబైన త
ద్ధరిసందర్శనభాషణాదిధన మి ♦ ప్తభృగ్ గదా నీపనిన్. ౨౧౬

అ॥ ఇంతకంటె నాకు ♦ నేమి గావలె నమ్మ! స్వర్ణముఖపదార్థ ♦ చయము దిరఁగి
స్థిరను సంబరమున ♦ దీర్ఘసుమంగలి, పగుచు మనుమ! మరువ ♦ కమ్మ! నన్ను.

ఉ॥ ఆవల భీష్మకుండు నుప ♦ యామముఁ జూడఁగ రామకృష్ణులన్
దేవులు వచ్చిరం చవని ♦ దేవముఖంబున వించు నర్ఘ్యపూ
జావిహితార్థసంచయము ♦ జక్కని కానికలం గ్రహించి తూ
ర్యావళి మ్రోయ విందులు న ♦ యంబున వెన్నొనఁ జేరి వారినిన్. ౨౧౭

తే॥ అర్ఘ్యపాద్యము లిడి ♦ యర్పించి రత్నాంబ, రాభరణము లిచ్చి ♦ యరరె! నీని
“కామె నిడకపోతి” ♦ నంచు నానంద వ, నమున విడిదిఁ జూపి ♦ నతులిడి చన.

వ॥ అంతఁ గల్లాకర్ణికగాఁ బొరజనం బా శౌరి చేరిక విని యానందవనంబున
కరిగి యా నందనందనసుందరవదనారవిందామృతంబు నమందంబుగా నిజనయనాంజ
లులతోఁ గ్రోలుచుఁ బరమానందంబుఁ బొంది యిట్లనిరి. ౨౨౦

చ॥ తగిన మనోహరుం డితఁడు ♦ తాదృశరుక్మిణి కామ భార్యగాఁ
దగినది యీ మహాత్మునకు ♦ దంపతిభావము వీరి నిద్దటిం

దగులగఁ జేయఁ బూర్వసుకృతంబుల ధాతకు ధారపోతు మీ
జగమున నిట్టి రూపసియు ధిగ్గణి యుండునె ? తిర్గిచూచినఁ.

౨౨౦

ఉ! ఎప్పుడు మావిదర్భధర ధిగ్గణి నఁ కీఘనఁ డల్లుడొనొ యిం
కప్పుడు తద్గృహంబునకు ధిగ్గణి కమలేక్షణఁ డేగుదెంచునో
యెప్పుడు కన్నులార నట ధిగ్గణి కమలాహృదయేశుఁ గాంతుమో
యప్పుడుగాదె మా జనులు ధిగ్గణి కమలాహృదయేశుఁ గానిచో.

౨౨౧

వ! ఇట్లు పరస్పరం బాడుకొను సమయంబున.

౨౨౩

శ్రీ రుక్మిణి కులదేవతాపూజకై బయలుదేరుట.

శ్రీ

సీ! పండిమాగధులు గైవారంబులం జేయ, వివిధతూర్యంబులు దవిలిమ్రోయఁ
గమనీయరాగముల్ గాయకులు బాడ, వారాంగనామణుల్ బలిసియాడ
నర్జనచ్చత్రాదులనుజేవులుం బట్ట, జట్టముల్ బ్రీతితో జట్టముట్ట
మంగళారతులతో మానినల్ సనుదెంచ, నాల్మీయచేటికలరుగుదెంచ
తే! నలుగడల జయశబ్దముల్ నెలఁగ ద్విరద, తురగరథరథియోధులు దూరముగనె
భద్రముగఁ జూడ నగరునభైష్మివెడలి, గిరిజ నర్చింప నేతెంచ హరిహృతమతి.
అ! అటుల నామె వట్ట యాలయస్థితదేవి, పాదపద్మములకు బాధభక్తి
శిరము ధరణి నంటఁ జేసి నమస్కృతు, లిటుల వేడఁదొడఁగ నెలమియెసఁగ.

ఉ! అంబ ! మదంబ ! సర్వజగదంబ ! గజాస్యషడాననాంబ ! త
త్సంబరవైరిహారికుల ధిగ్గణి మణి ! భవరోగహరిణీ !
కంబుగళా ! భవాని ! యధి కంబుగ నమ్ముచు మ్రొక్కుచుంటి హ
ర్షంబు ఘటిల్ల నన్ను హరి ధిగ్గణి జేయు మభీష్టదాయినీ !

౨౨౬

వ! అని ప్రార్థించుట సకయ లాలించి చెలీ ! యా కృష్ణనామంబుఁ బలుక
వలదు. శిశుపాలుండు ద్విష్టుండగు వరుండు. కాన నతని నామం బుచ్చారణార్థం
బని వక్కాణింప ధిగ్గణింబి యక్కన్యకాలలామ నెక్కొని క్రమ్మట నక్కమ
లాటుండే భర్త యగు నట్లు కావింపుమని యా శర్వాణిం బ్రార్థించి గంధాక్షత
పుష్పఘాపదీపాపూపతాంబూలనీరాజనాదు లొసంగి యర్చించి భూషణంబు
లర్పించి భూసురతరుణీమణులకును, దక్కుంగల సాధ్వీలకును బూజించి మ్రొక్కు
నవ్వార లిట్లు దీవించిరి.

౨౨౭

సీ! శతరూపఁబోలిన సౌందర్యమమరుత, జానకివలె నోర్పు సంతఘటిలుత
వాణితో దీటగు వాణియు గల్గుత, శివవలె శీలంబు జెలఁగుఁగాక
వనమాలిభక్తాభ వతిభక్తి యలరుత, శచివలె భోగముల్ సంభవిలుత
లక్ష్మినిబోలి కళానిధివగుఁగాత, దక్షిణఁబోలు ముత్తైదు వగుత

తే॥ మఱి యరుంధతితోడ సమూహమైన, భర్తృశుశూమణాసక్తిప్రబలుఁగాఠ
గోర్కిలీరికలెత్తఁగాఁగొప్పవాసి, గలుగ మనుమమ్మ ! రుక్మిణీ ! లలితచరిత్ర !

చ॥ పిదప విదర్భరాజసుత ♦ వీడి మునివ్రత మాధ్వఁ గ్రమ్మఱ్ఱ
సదయకు నీశ్వరప్రియకుఁ ♦ జాగిలి మ్రొక్కి ధరామరాంగనా
పదములకుఁ నతుల సలిపి ♦ బంధుసఖిపరివారపంక్తితోఁ
గడలెను దద్గ్రహంబు విడి ♦ గంధగజేంద్రసమానయానయై.

౨౨

తే॥ కోటిచంద్రప్రతీకాశఁకుందరదనఁ, బద్మనయనను భైష్ణిడఁబృట్టుగాను
సునిధి నిర్ధనుల్ గనినట్లు శూరులైన, కరిహయారోహకరఘులుఁగొంచి యపుడు.

చ॥ అడలిరి సూచినందులకు ♦ హర్షముఁ జెందిరి నెమ్మనంబులం
దుడిగిరి సర్వచేష్టలను ♦ నూడ్చిరి మానగభీమాధ్యతుల్
విడిచిరి సేతితూపులను ♦ వీడిరి రథ్యకనద్రధాలఁ గ
న్నడిరి కరమ్ము గోడపయి ♦ వ్రాసిన బొమ్మలకై వడిగ విభూ !

౨౩

తే॥ మఱియు స్వీయదేహంబును ♦ మరచి నేల వ్రాలి రట్టి వైదర్భియా ♦ పప్రకాశ
హసన లజ్జ కటాక్షంబు ♦ లనెడి కామ, బాణములచేత దెబ్బలఁ ♦ బడుచు వారు.

తే॥ ఇట్లు లిల వ్రాలు రాజుల ♦ నట్టి భీష్మకసుత క్రీగంటఁ జూచుచుఁ ♦ గాలినడక
నల్లనల్లన నడచుచు ♦ నాత్మచిత్త, గతమనోరథప్రాప్తంబు ♦ గలుగుచుండ.

శా॥ వీరఁ గాంచెను గొన్తుభోజ్యలితుని ♦ బీతాంబరుఁ వీరుని
శ్రీకారుణ్యపయోధిని గుణనిధి ♦ శీలిఁ జగన్మోహనుఁ
రాకాపూర్ణసుధాకరాస్యరుచిరుఁ ♦ రాజీవప్రతేక్షిణుఁ
శ్రీకృష్ణుఁ బహుభూషణాన్వితు లన ♦ జ్ఞిమూలపర్యాభుని.

౨౪

తే॥ కాంచి తద్రూపరుచిచమ ♦ త్కార శూర
తా గభీమాప్రాయముల్ ♦ దలఁచి యామె
యిప్పుడా హరి ననుఁగొని ♦ యేగినఁ గడు
బాగుగా నుండునని యెంచు ♦ పట్టునందు.

౨౫

శ్రీకృష్ణ విజయము.

న॥ ఘంటామంజీరమంజులనాదసమన్వితంబును, మంగళకరోత్తుంగసంగతంబు
నగు నరదంబును, వాయువేగంబుతో సారధియగు చారుకుండు ద్రోలఁ బార్థసారథి
నిజయోధయూధసంఘట్టనంబునఁ బరిపంథులగు జరాసంధాదివసుంధరాధినాథుల
వరూధినులను ఝుంఝూమారుతంబు నీరజవనంబును భంగంబు గాల్చిచిన్లు
భేదించుచు విహగేంద్రుం డమరావతిస్థితనందనవనంబున కరిగి యమ్మృతంబుఁ గొని
చనుదెంచి నట్లా స్త్రీ కదంబంబునం జొరఁబడి పసగల పసిడిపసిమిని మిసమిస

లాడు నానుందరిని సంగ్రహించుకొని ప్రతిద్వంద్వకర్ణకతోరం బగు శార్ఙ్గముఁ
డంకారం బెడనెడఁ గావించి దేవదుందుభిబృందంబు శబ్దింప యదుదుందుభులు
మ్రోయఁ గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరగంధర్వాప్సరోజనంబులు లాస్యంబు
సల్పి పూలవాసం గురియ జయజయారావంబులు దశదిశలం జెలరేగఁ దనస్యం
దనంబున నిడికొని సృగాలజాలమధ్యంబునుండి సింహం బాహారంబుఁ గొనివచ్చిన
భంగిం జనుదెంచి యాదవధ్వజుని ముందు నడువ బలభద్రుండు తోడుగా
రా ద్వారకాపురమార్గంబుఁ బట్టి యరిగె. అంత నాస్థలంబునఁ గోలాహలం బుప్పు
రిల్లుట జరాసంధాదిరాజు లాలించి యోర్వజాలక

౨౩౬

ఉ! క్షుద్రసృగాలజాతి సని య గొప్పమృగేంద్రుల కీర్తిగొంచు బల్

భద్రముఁజెందినట్లు యదు య వంశజ లీ మనవాసితోడ న
చ్చిద్రముగా విదర్భసుతఁ య జేకొనిపోయి రింకేల జన్మముల్
నిద్రలఁ బోతిమో బలము య నీరసమయ్యెనో విండ్లు గాల్పనో.

౨౩౭

వ! అని వరస్వరం బుద్బోధించుకొని యాడెడి నామురులవీడి క్రోధపరులై
శస్త్రాస్త్రంబులం దాల్చి తనుత్రాణంబులను ధరించి రథంబుల నధిష్ఠించి చతురంగ
బలంబులంగూడి యాదవులతో యుద్ధం బొనరింప సన్నద్ధులై యుద్ధతిం జని పొండ
కుండు రెం డత్రోహిణులవాహినితోడను, విదూరధుండు మూఁ డత్రోహిణుల దండు
తోడను, దంతవక్త్రం జేనత్రోహిణుల మొనతోడను, శాల్వుండు మూఁ డత్రోహి
ణులమూఁకతోడను, జరాసంధుండు పదియత్రోహిణుల పాఁజతోడను, మఱియుఁ
దక్కుంగల రాజులు దమకుఁదగిన సైన్యంబులతో హరిసమ్ముఖంబున కరిగి యహం
కారంబున హుంకరించి ధిక్కరించి నిలు నిలుఁడని మోచ్చరించి నిజచాపంబులను
మాటిమాటికీఁ డంకరించి సంగరరంగం బంధకారబంధురంబుగాఁ బ్రయోగింప
నయ్యాదపు లా యరాతిబలప్రలయజలధిం దరింప దివ్యపోతప్రాయులై చనుదెంచి
తృణీకరించి రండు పోరాడుఁడని కోల్లలఁజేసి మార్కొనుసమయంబున నా చంచ
లాక్షి కాంచి భీతమృగేక్షణయై సిద్ధితిప్రబ్బుకొన నిబ్బరించుకొనుచు నబ్బలానుజా
నాననంబు విలోకింప నా మహామహుండు

౨౩౮

క! చెలిరో ! యడలెదవేలా ? యలఘుతరాభీరబలము య లదిగో శస్త్రా

దులతోఁ బొరుషములతోఁ, దలపడె నిత మందఁగలవు య తదరిధ్వజసుల్.

వ! అని భయంబుదీర్చి విలాసంబుగఁ జూచుచుండ బలభద్రుండు ప్రలయ
క్షుద్రమాడ్రిం గ్రుద్ధుండై హలముసలగదాద్యాయుధంబులం దాల్చి సేనానియై
ప్రేవ యాదవబలంబు లహంకరించి హుంకరించి భేరీభాంకారశింజనీటంకారనిస్సాణ
ధగధగత్కార శతాంగనేమిపటపటత్కార కుంభిషీంకారాభరణఝణఝణాత్కార
లింగిణిణిణాత్కార రథ్యఘంటాఘణఘణాత్కార వివిధక్రేంకారంబులతో నుత్ప

హించి యెదిరించి మత్సరగ్రస్తులగు నరాతినేతృపదాతివ్రాతంబుల నమ్ములం
 గ్రుమ్మియు విండ్లను వేసియు గదలం బాడియు ముద్గరంబుల మోడియు
 ముసలంబులం జనుపుచుఁ గత్తులం జించుచు శూలంబులఁ వంచించుచు
 నడిదంబుల నడఁచుచుఁ గుఠారంబుల భేదించుచుఁ గుంతంబులఁ గ్రుచ్చుచు సుయల
 నఱకుచుఁ బట్టినంబులం బ్రద్దలుసేయుచుఁ బరిఘులం జిమ్ముచు ముష్టులను మొట్టుచుఁ
 గాళ్ళం దన్నుచుఁ జేతులం ద్రిప్తుచు రథరథ్యసమరపరికరసహితంబుగా ధ్వంసం
 బొనరించుచుండ బ్రహ్మాండనాయకుండగు శ్రీకృష్ణుండు వైరివీరమహారణ్యంబున
 దావవిధంబునం జొరఁబడి బాణకృపాణచక్రగదాదాద్యయుధంబులతో విభిన్నంబుగా
 నూగువులు వేటువేటుగాఁ జేతులు చిందరవందరగాఁ బార్శ్వంబులు పాడుగా దంతం
 బులు విశ్లేధంబులుగాఁ గవచంబులు విశీర్ణంబులుగా వక్త్రంబులు వక్రంబులుగా
 నంగంబులు వికలంబులుగా దేహంబులు రక్తమయంబులుగా రథంబులు చూర్ణంబు
 లుగా రథ్యంబులం గూల్చి రథికుల నుటుమాడి పతాకలం జించి పరివారంబులం
 బలాయితులంజేసి యుల్లంబునం బెల్లుగ నుల్లాసంబు నిండ జగదేకవీరుండని బృందా
 రకు లగ్నింపఁ బ్రవర్తిల్లుచున్న సమయంబున మహాబలుండగు శాల్వుండు కని కిసి
 యనిమొనకుం జని నిజగదావిద్యాధన్యతఁ జూపఱ కద్యుతంబుగా గదతో నగ్గడిని
 బ్రహరింప నాగదాగ్రజండు తద్గదావిధుండై మూర్ఖిల్లియుఁ గ్రమ్మఱ లేచి
 ధనుర్వృద్ధం బాపి లక్షభారసమన్వితంబును, గౌమోదకీసమంబును మహాత్మరంబు
 నగు గదను నిజాగ్రజన్ముం డందఁజేయ గ్రహించి జంభభేది జృంభించి దంభోళితో
 మహేధంబులం గొట్టినట్లా శాల్వునిం బ్రహరింప నలెండు తత్ప్రహారబాధితుండై
 శత్రుహతంబైన వృక్షంబుమాడ్కి నేలం గూలుట జౌండ్రకజరాసంధదంతవక్ర
 విదూరధులను నలుపురు వీరు లేతెంచి పోరాడం గడంగి రండుఁ జౌండ్రకుండు
 కువాక్యంబులచే మైత్రి నశంపఁజేసినట్లు దశవిశిఖమ్ములఁ దద్గరుడధ్వజంబుఁ ద్రుంచె
 దంతవక్రకుండు నిజగదాఘాతంబునఁ గఱ్ఱతో ఘటంబుల భంగంబుజేసినట్లు తద్రథం
 బును జార్జం బొనరించె. జరాసంధుండు తత్తురంగంబులం గూల్చె. విదూరధుండు
 తత్సారథిం బ్రహరించె. అంత రేవతీకాంతుం డాగతుండై కల్పాంతకృతాంత
 సన్నిభుండై ముసలంబుంగొని హేరాళకరాళవక్త్రవిశాలుండగు దంతవక్త్రుని
 మూర్ఖంబునం బాడి యాతండు వక్రంబగు మొగంబుతోఁబాటు దంతంబులు వంక
 రగా నిజానుజన్ముండు రుక్మిణీసహితంబుగా హసింప నేలంగూలంజేసి జరాసంధ
 విదూరధపౌండ్రకులను విరామంబులేనిమాడ్కి ముసలంబునం గసిదీఱ మోఁద
 నమ్మువ్వురు నొచ్చి రక్తసిక్తాంగులై సామ్మసిల్లిరి. వెండియుఁ దలైన్యంబు లేతే
 బలుండు గాంచి యాగ్రహించి హలంబున నొక్కమా తాకర్పించి ముసలంబునం
 దశయోజనపర్యంతంబును రథిరథకరితురగవదాతిచ్చత్రచామరంబులు హతంబులై

నిండఁ బ్రహరించి జగజ్జేగీయమానుండయ్యె. అతఁ జరాసంధాదిరాజులు మూర్ఖు
దేతఁ నష్టోత్సవులగుటయకాక మరణావశిష్టులై నోట నురువులు గ్రమ్మి వరదలై
పాట రోజుచు నాలిం గోలుపోయినవానిలీలను, బెన్నిధిం బోగొట్టుకొన్న
మానిసిచందంబునను, నేలకు మొగంబువేసికొని యమితంబుగా విచారపడుచుండు
శిశుపాలుం గాంచి శత్రుహతుండవుకాక బ్రతికితివిగదా యని సంతోషించి
యతని కిట్లు పల్కు దొడంగిరి. ౨౪౦

తే॥ పురుషశార్దుల! కలుషంబుఁ బొందవలదు, బ్రతికియుండినఁ బెక్కురుఁ సతులు నీకు
గాఁగలరు మఱి మనకిది ఁ కష్టకాల, మందునం గాల మొకకొంత ఁ యరుగఁదగును.

క॥ తేపే ద్వారక కరుగుచు, గోపంబున సర్వగోప ఁ కుల నల సీరిగ
గోపాలకృష్ణఁ జంపెదఁ, దాపం బడఁగంగ నీకు ఁ ధైర్యము గొమ్మా! ౨౪౧

తే॥ లట్లు మిత్రసంబోధితుఁ ఁ డగుచుఁ జైద్యుఁ
డాత్మచంద్రికాపురమున ఁ కరిగె నంతఁ
బొండ్రకాదులు దమతమ ఁ వాసములకుఁ
జనిరి చావఁగ మిగిలిన ఁ చమువుఁ గూడి. ౨౪౩

శ్రీకృష్ణ కృష్ణుని వెంబడించి పోరుట.

చ॥ చెలియల సంగ్రహించుటయు ఁ స్నేహితబంధుపరాభవంబుఁ జా
రులవలనఁ జెవిం బడఁగ ఁ రుక్మి యనంబడు భీష్మకాత్మజం
డలఘుబలుండు క్రుద్ధుడయి ఁ యా యని మీసలఁ ద్రిప్పి యిట్లులగ
బలికెను భూభుజుల్ సఖులు ఁ బండుగుల్కు వినుచుండ భూపతి! ౨౪౪

తే॥ సమరమందున శ్రీకృష్ణఁ ఁ జంపి నాదు, చెలియలగు రుక్మిణి గొని ఁ చేరనేని
సకలభోగాస్పదంబును ఁ సౌఖ్యకరము, నైన యీకుండినపురికి ఁ నేను రాను.

చ॥ అని శపథం బొనరించి దివ్యంబగు వర్ణంబును, ఘనంబు నంబుదనిర్మి
తంబు సింధుదేశజనితంబు నగు శిరస్త్రాణంబు సౌవీరదేశభవంబగు చాపంబును,
కాలిలాటదేశసంజనితం బగు నిషాధిద్వయంబును, మ్లేచ్ఛదేశసమార్జితం బగు
ఖడ్గంబును, గొటజంబగు చర్మంబును నేతరీయం బగు మహాశక్తిని ఘూర్జరాష్ట్రో
ద్భవంబగు గదను, వంగజం బగు పరిఘంబును, గొంకణం బగు హస్తత్రాణ
గోధాంగులిత్రాణంబులను ధరించి కిరీటాంగదకుండలాదిభూషణంబులం దాల్చి
తైత్రం బగు రథం బెక్కి యశోహిణీద్వయపరిమితనైన్యంబుఁ దోడ్కొని వెన్నుని
పీఱుండనం బఱుగిడుచుఁ బోరాడఁబోవునంతలో బలరాముండు నూచి నిజచమూ
సమన్వితుండై తత్తైన్యంబు నుఱుమాడుచుండినను నతివేగంబుగా శతాంగంబుఁ
డ్రోలించి హరిని దాసి యిట్లనియె. ౨౪౬

చ॥ యదుకులనాథకా ! నిలువు ధరా ! యెటకేగవ ? వార ! నాస్వస్థా
విదధితమత్తవైరికులు ధీమృకపుత్రకు నంగరాజు నా
హృదయమున గణింపక య ధేచ్చ హరించి గమించుచుంటివే ?
యిది దగునే ? తృణించి సతి ధ నేగుమ ! చచ్చెద వట్లు లేనిచోక. ౨౪౭

క॥ తుచ్చా ! గోపాలుడవయి, యుచ్చిష్టము మెక్కుచుందు ధ పుటకవే ? మును ద
స్తేచ్చధరానాథునకు బ,లోచ్చానజరాత్మజునకు ధ నోర్వక మొనలోక. ౨౪౮

తే॥ మఱి యయాతిశాపంబునఁ ధ గరముభ్రష్టుఁ
డవయి చనలేదె ? చెట్టల ధ దవులలేదె ?
యిట్టివాడవు మాతోడ ధ నెన యగుదువె ?
విడువు రుక్మిణి లేనిచోఁ ధ బడెద వవని. ౨౪౯

చ॥ పలికి యటుల కఠోరముగ ధ వైరిబలంబును జూడకుండ న
మ్ములపొదినుండి బిల్లొకటిఁ ధ బొంది చెవిం దగులంగ లాగి ముం
గలఁగల కృష్ణువై విసరఁ ధ గాంచి యతం డొక శాతహేతితోఁ
జెలువను బక్షి నాయకుఁడు ధ నెండినకై వడిఁ ద్రుంచె వ్రేల్చిడిక ౨౫౦

చ॥ అటుపయి రుక్మి వేటొకటి ధ హైమగుణాంచితచాప మూని వే
పటుదశ సాయకంబులను ధ భద్రముగా జతజేసి శౌరి ను
త్పటముగఁ గొట్ట నాతఁడును ధ దత్తమున గుణయుక్తసంస్మృతి
దిటముగ మాపినట్టు లొక ధ దివ్యశిఖం గొని చెండి వెండియుక. ౨౫౧

తే॥ వేటు తీవ్రబాణంబునఁ ధీమృకనుతు, ధనువు రెండుగా విడిచి మధ్యమునవంద
భల్లముల వేసి రుక్మిఁ ధబౌరుషమున, సంత వైదర్యుఁడు గాంచియాగ్రహించి.

తే॥ ఓరి గొల్లఁడ ! యిపుడు నీయునుదు లేగుఁ, గాచితిమ్మని దీప్తిప్రకాశమాన
శక్తినిం బ్రయోగించెను ధ జక్రిఁ దునుమ, నద్ది గని గదాగ్రజునుఁజిద్దతోడ.

చ॥ మదపదశేషశత్రుకుల ధ మారణకర్మకృతార్థతాలస
ద్గదఁగొని వేయ నద్ది దృఢ ధ తావిదితంబగు వాని శక్తినిం
జదిమియు రెండు తున్నులుగ ధ సారథి గీటణఁగించి తేరుపై
గొదకొని వ్రాలి చూర్ణముగఁ ధ గొట్టె గిరిక బవి కొట్టినట్లుగ. ౨౫౪

తే॥ భైమృకుం డంత స్వక గదక బద్ధనాథుఁ, గొట్ట నతఁడు చక్రంబుతోఁ ధ గొట్ట నుసిగ
వెనుక రుక్మి వంగజ పరిఃఘను రమేశ్వర, రాంసమున బాది యార్చె భీమాభరితి

ప॥ అంత శ్రీకాంతుండు తత్పరిఘాఘాతంబునం బుష్పమాలాఘాతంబు
పడిన మాతంగేంద్రంబు భంగిం దైవాటి దానితోడనే యారుక్మిం జక్కం బ్రహ
రింప నవ్వొడించుక నొవ్విపడిన మనంబుతో శౌరిం దూఱుచు నసిచర్మంబునకు
లోనుడేయ నా యంబుజాక్షుం డాలోకించి సులువుగా స్వఖడ్గచర్యమున నద్దానిం

జీర్ణి కృపాణపాణియై సమీపించు నవ్వాని శిరస్త్రాణంబును దనుత్రాణంబును హస్తాంగుళిత్రాణంబులను విదారించి ధారణిపై భుజదండంబులతో నలెనిం బడవైచి మృగంబుపై మృగేంద్రం బెక్కిన చక్కిని నారోహించి మిక్కిలి పదనుగల తన నందకం బను కత్తితోఁ గసిదీఱఁ దత్కంధరంబును నటుక నుద్యుక్తుం డగుట రుక్మిణి నీక్షించి భ్రాతృవధకు భిన్నయై వగచుచు శ్రీహరిచరణారవిందంబులపై వ్రాలి విషయభయంబులతో నిట్లు ప్రార్థించె.

౨౫౬

ధ్రువకోకిల! భువననాయక! పుణ్యపూరుష! ♦ పూతజీవితభావితా!

భవగదాభిషగ్వరా! భవ ♦ పద్మయోనిసురేశ్వర

స్తవనపాత్ర! యమిత్రభంజక! ♦ జ్ఞానరూప! దయానిధి!

యవనిభారహృదగ్రగణ్య! ర ♦ మాదిసాధ్వమనోహరా!

౨౫౭

తే! నీవు యోగీశ్వరాగమ్య ♦ దేవుడవుగ, నీమహిమము నఱింగడి ♦ నేర్పులేక ప్రతిఘటించిన నా యన్న బాహుళాలి, సాలభుజ స్వాలకునిఁ జంపఁజనదు నీకు చ! అని వినుతింపఁ గట్టిచెలి ♦ యన్నకునై మొఱవెట్టుదానినిగ గనులను నీరు నీరధిఁగఁ ♦ గాఱ్ఱు పరిత్రను రుక్మిణిగ స్వభా ర్యను గని చింత మానుము త్వ ♦ దగ్రజాఁడో బ్రతుకంగలం డటం చు నుడివి తత్కియగ విడిచి ♦ చుక్కనఁజేయఁ దలంచి నవ్వుచుగ.

౨౫౮

కా! బావా! రమ్మని తత్కటిస్థలము బ ♦ ల్బంధించి గద్దించి ధా రావిభ్రాజితభిడ్లముం గొనుచు వ ♦ క్త్రీశ్చక్రశ్రుకేశంబులగ జేవగ తర మొనర్చె నొక్కదెసనే ♦ సీరాయుధుం డప్పడే యా వైదర్యునిసేనఁ జంపి తమితో ♦ నచ్చోటి కేతెంచియుగ.

౨౫౯

శిశ్న బలరాముండు సహోదరభిన్నయగు రుక్మిణి నూఱడించుట.

శిశ్న

ఉ! కాంచి విదర్భరాట్సుతు మొ ♦ గంబు దయామతి వాని కట్టులగ ద్రెంచి యిదెంతచెడ్డపనిఁ ♦ చేరఁగఁజేసితివోరి కృష్ణ! హిం సింపుట యింతకంటెఁ గడు ♦ జ్ఞేమముఁ గూర్చెడి సేతగాదె యో జించుమ! పాడియానొకొ? యి ♦ నీ యనరే! మనలోకులెల్లరుగ.

౨౬౦

తే! మనకు బావయు రుక్మిణీ! వనిత కన్న, పూజనీయుఁడు నగు రుక్మి భూమిధవున కిట్టి మానభంగంబు ఘటించఁదగునె? యాడి భిన్నయా భైష్వికిననియె నిట్లు.

వ! కల్యాణీ! నీ ప్రత్యక్షంబునం గృష్ణకృతంబగు సహోదరమానభంగంబు నకు సహింపుము. వగవకుము. నా వాక్యంబు లాకర్ణింపుము. ప్రియంబుగాని యప్రియంబుగాని కాలాధీనంబులైయుండు. తత్కాలంబు చక్రంబువిధంబునం బరిభ్రమించుచుండు. జీమూతంబులు మారుతంబునకు వశంబైనట్లు జగంబు కాలంబున కధీనంబైయుండు. అయ్యది భగవత్స్వరూపంబు. తత్కారణంబుననే

యది, యనుల్లంఘ్యంబు. అహంమమేతిభావంబు జగద్బంధకారణంబు తదస్యంబు మోక్షంబు. సుఖదుఃఖంబులు పురుషాత్మవిభ్రమంబులుగాని యితరంబులుగావు. మిత్రుండనియు, నమిత్రుండనియు, నధికారియనియు, దాసుండనియుఁ దలంచుట సంసారఘోరతమంబున సంభవంబైనదని తెలిసికొనుము. కాన ననంతంబగు చింతను మాని స్వస్థంబగు మనంబుతో సుఖంపుమని యనేకవిధంబుల నూటడించి వరాజితుండగు రుక్మిణిం బూర్వోక్తంబుగా బోధింప నాతండు వారిని వీడ్పొని విఫలమనోరథుం డగుట తత్కృతస్వాకారవికారంబునకుఁ జింతించుచుఁ దపం బొనరింప సంకల్పించి వనంబునకుం జన నుద్యమించి మంత్రివరులచే నాగి కుండిన పురప్రవేశంబు జేయక భోజకటకం బను పురంబున కరిగి వాసంబుఁ గావించె. అంతే.

తే॥ భైష్టి వైమనస్యంబును • బాటద్రోలి
యలరు హరి జయదుందుభుల్ • సెలఁగ రామ
సహితుడై రుక్మిణిం గూడి • సకల యాద
పులును వెన్నాడ ద్వారకా • పురికి నరిగె.

౨౬౪

శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున రుక్మిణిం బెండ్లాడుట.

వ॥ అంతఁ దన్నాగరులు రుక్మిణీకాంతాతత్కాంతాగమనంబు విని తమ దివ్యసదనంబులం బన్నీట నలికి సుగంధద్రవ్యంబులం జలికి కర్పూరంబుల మ్రుగ్గులం బెట్టి పరిమళత్పమ్పహారంబులతోఁ దోరణంబులందుఁ దోరణంబులం గట్టి నవ్యాంబరాభరణంబులం దాల్చి నీరాజనంబులం బట్టి బంధుమిత్రపరివారసహితంబుగా వీణావేణుమృదంగవణవధక్కాదిసకలమంగళవాద్యంబులు మ్రోఁగుచుండ వారాంగన లభినయపూర్వకంబుగా నాడుచుండ గురుకవివిబుధు లాశీర్వదించుచుండ నెదుర్కొని సర్వవిధాలంకృతినమలంకృతంబై యమరావతీపురోపమంబై భూమండలమండనాయమానంబై కరితురగరధరధిపదాతిరాజవిరాజితంబై సర్వభూకాంతసంతాననిషేవితంబై సకలకళాకరంబై నరభేచరసన్నతంబై యాదవనివాసంబై చెన్నుమీఱు ద్వారకాపురంబునం దూరేగించి తన్నుండనందన నుందరమందిరంబునకుం జేర్చి యంత మార్గశిరమాసంబందు శుభతిధిసత్కృతయోగ కరణవిశిష్టంబగు సుముహూర్తంబునఁ బరిమళత్పమ్పహారాభిరామంబును, వివాహ సంభారసంభరితంబును, గ్రముకకదళికావ్రవాళనారికేళాదిబద్ధంబును, భూసురబంధు మిత్రబంధురంబును, మంగళవాద్యవృద్ధ్యంబును, సువాసినీశోభితంబునగు కల్యాణ మండపంబునం బ్రవేశించి.

౨౬౫

మ॥ వనజాక్షుండు వివాహమాడె విలస • ద్భర్తృభసద్రూపిణి
ఘనతాపావనతానుశీలగుణితా • గంభీరతాధారిణి

ధనధాన్యస్థితికారణిః దురితకృత్ ద్వారిద్యసంహారిణిః
వనజాక్షిమణి రుక్మిణి నిజమనః ప్రాప్తౌరుసంచారిణిః.

౨౯౯

తే! హితులు సామంతులు ధరా పతులు బంధు
పులును జీనిచీనాంబర భూషణకరి
తురగరథములు మొదలగు కరదములను
రుక్మిణీకృష్ణుల కిడిరి మ్రొల కేగి.

౨౯౭

క! అందఱు దన్నగరంబున, నందునినందను వివాహ నవమహమున కా
నందము బొందిరి ఘనఫల, బృందము ఘటియించు దీని వినిన జనులకు

తే! రుక్మిణీవివాహంబును దుచిరఫణితి, నాడియుంటిని మఱి హరి కై న యితర
పరిణయంబులఁ గూరిచి పలికెద నివి, సావధానంబుగా విను మయ్య జనక!

శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామాదినతులం బెండ్లాడుట.

క! సరసుఁడు సత్రాజితుఁడా, యరుణునిచే దచ్చి మణుఁగు లపరంజిని వా
సరవాసరమున నీనుచు, నెఱి మెఱయు స్వమంతకమణి నిం గొనె భక్తి.

ఉ! అయ్యది రాజధార్యముగ నాత్మకుఁ దోచుట జక్రపాణి యా
యయ్యను నుగ్రసేనునకు నాదృతిగా నిడుమన్న నాతఁడు
గొయ్యతనంబునఁ ధనమె గొప్ప యటంచుఁ దలంచి నెమ్మిత్తో
నియ్యకపోయె నయ్యదుకు లేశునకు హరికో నరేశ్వరా!

౨౯౮

తే! అట్టి సత్రాజిదాఖ్యున కనుఁగుఁ దమ్ముఁడగు ప్రసేనుఁడు తన్నుఁ నిట్టి
సైంధవంబగు నశ్వంబు సరగ నెక్కి, వేటఁ జేయంగఁ జనె నొక్క విపినమునకు.

తే! చనిన యాతనిఁ సింహంబుఁ చంపి మణిని, సంగ్రహించి గమించెడి సమయమందు
జాంబవంతుండు దానినిఁ జంపి మణిని, గొంచు జెంతను గల తన గుహను దూరె.

క! అంతట సత్రాజితుఁడు స్వమంతకమణిఁ దాల్చి చనిన మాని ప్రసేనుం
డెంతో కాల మరిగిన ని, శాంతిమునకు రామిఁ గాంచి సభ నిలుఁ బలికె.

తే! తోడులేక నాతమ్ముడు దొడ్డవనికి, మణిని ధరియించి యేగె నా మానిఁదఱిగి
దానివైఁ గన్ను వేసిన తద్ధరి యిది, సంగ్రహించె నిదెంత నూ సంచా కనుడి!

ప! అంతట భగవంతుండా వృత్తాంతం బంతయు శ్రవణలాడితంబుగాఁ
దన కాపాదించిన యవనిందం బోగొట్టుకొనం దలంచి నగరజనంబుతోఁ గూడ
ద్వారకాపురినుండి వెడలి యెల్ల యెడలఁ దిరిగి యన్వేషించి యెట్టకేల కాయడవి
కేగి ప్రసేనాశ్వసింహక శేఖరంబులు పడియుంటం జూచి కాలిజాడలం బట్టి
యా జాంబవంతుగుహలోనికొంటిగాఁ బ్రవేశించి యవ్వానితో నిరువదెనిమిది
దినంబులు విరామంబు లేనవగిది యుద్ధం బొనరించి జయింప నాభల్లూకవల్లభుం
దాతని రూపప్రజ్ఞాభిజ్ఞతావిజ్ఞతారంభజయంబుల కుల్లంబునం బెల్లు సంతసెల్లి

భగవంతుండే యని నిరూపించి తన్మణిసహితంబుగా గుణవతియుఁ గోమలాంగియు నగు జాంబవతి యను తన తనయను బారితోషికంబుగా నిడి ధన్యునిగా శేయు మని ప్రార్థించుచు మ్రొక్క నక్కమలాక్షుం డక్కటికంబున నాతని మన్నించి మణికన్యకామణిసహితంబుగా ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యప్రశుతి మోషిన సత్రాజిత్తుం బిలిపించి కొమ్మని యా మణి నొసంగి నిష్కళంకుం డయ్యె. అంత నతండు వ్రీడితుండై యా గోపాలుచాలికిం బోజాలక తదాగ్రహృతమ నార్ధంబై యాశ్వమంతకమణి నిడి నిరుపమానలావణ్యయు నిజపుత్రియు నగు సత్యభామ యను భామినీలలామంబు నాతనికిం బాణిగృహీతిగా నొసంగి చరి తార్థుండయ్యె. వెండియు

౨౭౬

క॥ అండజవాహనుఁ డొకపరిఁ, బాండవులను బూచి తోడు ధ పడుటకుఁ గరుణా శుండయి యింద్రప్రస్థ ముఖండగర్భి శేరి యేడు ధ గడపియు నచటఁ.

మ॥ నరుతోఁగూడ శతాంగ మెక్కి మధురా ధ ర్ణభాజదానాహభా స్కరపుత్రితటమందు వేట సలుపం ధ గాఁ బోయి యచ్చోట డు మ్మరమైనట్టి తపంబుఁ జేసి వరముం ధ గాంక్షించు కాళిందిని

గరుణా గాంచి సఖుండు నూడఁగొని యే ధ గా సాగె స్వస్థానముఁ. ౨౭౭

తే॥ అట్లు ద్వారకాపురిఁజేరియచ్చుతుండు, విధివిధానంబుగాఁ దమిఁబెండ్లియాడ భైష్మినిం గొన్నయట్లుల ధ వంతికాంతు, పట్టి మిత్రవిందఁగొని వి ధ వాహ మాడె

తే॥ అవల నగ్నజిదాత్మజ ధ యైన సత్య, సప్తగోవృషంబులఁ ద్రిప్పి ధ శాస్త్రరీతిఁ బరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణుఁడుఁ సురలు, బట్టములు మిత్రులును జేరిచూచుచుండ

తే॥ పిదప శ్రీహరి కై కేయుఁబిడ్డ పూర్ణ, చంద్రబింబాభముఖబింబుఁజతురమిని భద్రయుఁ గన్నెఁ గాళింది ధ వలె గ్రహించి, పెండ్లియాడెను వేదోక్త ధ విధిగ జనక!

ఉ॥ ఆ నరమిత్రుఁ డావల స్వ ధ యంవరమందున మత్స్యయంత్ర మ న్నూన్యనబలానఁ గొట్టి పగ ధ నుక్కరులఁ దెగటార్చి వే బృహ త్సేనుని పుత్రికామణి ను ధ శీల సులక్షణయుక్త లక్ష్మణుఁ బూనికఁ బెండ్లియాడె శ్రుతి ధ బోధితరీతి మహోత్సవంబుగాఁ.

౨౭౮

చ॥ మఱియుఁ బదాఱువేలు గల ధ మానినులఁ మృధరంగమందునఁ నరకనిశాచరుఁ వధ మొ ధ నర్చి గ్రహించిన వందమందినిఁ దరుణుల రాజపుత్రికల ధ దద్దనుజాయతబంధము క్తలఁ బరిణయమాడె వెన్నుఁడొక ధ పట్టుననే తగి పెక్కుయాపులఁ.

౨౭౯

తే॥ మఱియు శౌరి యాసతులకుఁమందిరముల, వేఱువేఱుఁగ గట్టించిస్వీయమాయఁ బెక్కు తెఱఁగుల విహరింపఁదక్కినఁ గద, యాతనికి దుష్కరంబై నశీతగలదె?

చ॥ పదపది కృష్ణమూర్తి కల † భామల నొక్కొకదానియందున
బదుగురు పుత్రరత్నములు † బాహుబలున్ కరుణాగుణాకరుల్
గొదకొని కల్గి రందఱు ము † కుందుని బోలుచునుండు రాకృతి
మదిమది తీవితేవలను † మాటల నీటున బాటవంబున.

౨౮౧

తే॥ మొట్టమొదటను రుక్మిణి † బుష్పబాణు
డవలరించెను బ్రద్యుమ్ను † డనెడి పేర
నతఁడు సర్వలక్షణముల † హరిని బోలి
ముజ్జగముల రూపసియై † పొల్పుఁగాంచె.

౨౮౨

వ॥ ఇట్టిరూణంబున శంబరుండను నెక యనురుం డా బాలకుండు తనకు
మారకుండని యితరులచే విని కామరూపియై యా పురుటింటిలోనికి జని యా
శిశువును సంగ్రహించుకొని వచ్చి సముద్రంబునం బడవైవ నా చిటుత యొక్క
మహామీనంబుచే మింగఁబడినను మృతుండుగాకయుండె. అంత నమ్ముర్మురార్థాంగి
యగు రతీదేవి నిజమనోవిభూదంతంబు నెట్లో యెఱింగి నిరీక్షించి దైవవశంబున
నమ్మినగర్భంబునుండి వెల్వడిన మగనిం గని కొని పోషింప నతండు దినక్రమంబున
నారూఢయాకావనుండై జగన్మోహనుండై చెన్నారుచుఁ దత్సంబరకృతదుష్టకృత్యం
బెఱింగి కినిసి యా దనుజుం జంపి మాయావతియను పేరంబరగు తన సతియగు
రతితోఁగూడ ద్వారకాపురి కేతెంచి తలిదండ్రులగు రుక్మిణీకృష్ణులకు నమస్కరింప
నవ్వార లత్యాశ్చర్యానందంబులం బొందిరి. వెండియు నా మన్మథుండు భోజకట
పురంబునం జరుగు స్వయంవరంబున కరిగి భీష్మకపుత్రుడగు రుక్మి పుత్రికామణిని
వరించి యథావిధిగాఁ బెండ్లాడి యయుతగజబలుండును, శారదేందీవరసన్నిభుండును
నగు ననిరుద్ధుం గాంచె. ఇతండు బ్రహ్మయని యెఱుంగుము. దేవరా ! సంపత్స
దంబులును, సర్వపాపహరంబులును, బుణ్యకరంబులు నగు శ్రీకృష్ణుని వివాహ
వృత్తాంతంబులు సాంతంబుగా వినిపించితి. మఱియు నేమి విన మనసుగలదో
తెలుపుమనిన నాబహులాశ్వుండలరి యిట్లనియె.

౨౮౩

† నారదుండు ద్వారకాపురాగమనహేతువులఁ జెప్పట.

మ॥ జగదీశుండు పరాత్పరుండు హరి యి † చ్చూడ జేరి తద్ద్వారకా
నగర్ బాలనజేసి నార ! యహహః ! † నాబుద్ధి కాగ్రామమే
జగదాద్యంతవిరాజితాఘలపురీ † సారస్యమై ధన్యమై
తగ నం చెంతయుఁ దోఁచెడి విధిసుతా ! † దైవర్షిచూడామణి !

౨౮౪

తే॥ నారదా ! యట్టి ద్వారక † శౌరి దేహ, జనితమంచు నాలించితి † శ్రవములార
నేటి కది యిటకేతెంచెఁ నల్లవచ్చె, నద్ది నొడువుమ ! యన ముని, యాడె నిట్లు.

ఉ! భూతలనాథ ! యిత్రతీని * ముచ్చటజేసిన ప్రశ్న యోగ్యముగ
బాతకనాశకం బఖిల * భావుకదంబును గాన విన్ను శ
ర్యాతి యనగ మనూద్యువుఁడు * రాజలి రాజ్యము సార్వభౌముడై
ప్రీతిగ నేల నేండ్లు పది * వేలగుదాఁక ననర్గళంబుగా ౨౯౦

తే! నలిగ నుత్తానబర్హియాన ర్తమునుఁడు, మఱియు భూరిషేణుండు నావరకుమారు
లారనిక బుట్టి రంత నానేత యొక్క, తఱిని నిట్లనె బుత్తులొదరికె బిలిచి.

తే! ప్రథమసుత ! నీవు ప్రాగ్దిక్కు * బాలనంబు
సలుపుకొను మోయి యానర్త ! * శమనదిశను
నేలుకొను! భూరిషేణ ! పా * లించుకొమ్ము!
పశ్చిమస్థితదేశంబు * వాసితోడ. ౨౯౨

ఉ! పుత్రకులార ! వారినిధి * ముద్రితముగ వరరత్నగర్భయుగ
స్తోత్రసమర్పముగ నగర * దుర్గవనాచలయు క్తమైన యీ
ధాత్రిఁ జిరంతనంబుగను * దద్ద గడించితఁ జక్రవర్తినై
క్షుత్రియనీతి నేలితిని * గావున మీరలు నట్టు లేలుడి ! ౨౯౩

తే! నావుడు ద్వితీయపుత్రుఁ డా * నర్తవిజ్ఞుఁ, డాత్మజనకవాక్యంబుల * నాలకించి
నగడి నరుఁబోలె జెలఁగి జ్ఞానమయమైన, పలుకు లిట్లాడె ధీరుడై * పార్థివేంద్ర !

ఉ! నీయదిగాదు ధాత్రి యిదె * నీవిది యేలఁగ లేదొకప్పుడుగ
నీ యలఘుప్రవీణతను * నిల్వఁగ లేదిది నీ బలంబుచే
నీయది గెల్వఁగాబడ ది * కెందుల కిట్టులఁ జీటిమాటికిగ
నాయది నాదియం చనదు ? * నాయన ! కాని గ్రహింపు మీనుడుల్. ౨౯౪

ఉ! కృష్ణుని దీ ధరాతలము * కృష్ణుఁడు దీనిని నేలు నెప్పుడుగ
గృష్ణు బలాన నిల్చె నిది * కృష్ణుఁడు దీని గడించె దేజునగ
గృష్ణుడె విశ్వమంతయు సృ * జించును బ్రోచును సంహరించు నా
కృష్ణునితోడఁ బోలుటకు * నెవ్వఁడు రాఁగలఁడోయి నాయనా ! ౨౯౫

సీ! ఎఱఁడు భూతంబుల * నెలసి యాశ్రయుఁడయ్యె, నాతఁడె విశ్వయా * పాధియజ్ఞు
డెతని భయంబున * నినుఁడు వెల్గుచునుండు, నతఁడె సంపూర్ణత * మావకారు
డెతని భీతిని * వాతము వీచెడి, నాతఁడె గోలోక * నేతృతేభ్యు
డెతని వెఱపున * నిండుండు వర్షించు, నాతఁడె కాలత్ర * యస్వయాపు

తే! డెఱఁడచేతనములకు న * ధీశుఁడయ్యె, నతఁడె వనుదేవపుత్రకు * డయ్యెనెఱఁడు
భక్తవత్సలుఁ డాతఁడే * బ్రహ్మ మల్ల, కృష్ణుఁగొల్వ ! మహంకృతి నెత్తివేసి

తే! అతని గొల్చిన నాముష్మి * తైహికములు, గల్గితీరెడిఁ గావునఁ * గడలకుండ
మనము బిగబట్టి సేవింపుమా ! మఱొండు, మాటలాడకుమోతండ్రి! మాననేక !

తే॥ అంత శర్యాతి సుతవాక్యః రాహతుఃడయి
జ్ఞానియయ్యును దోఁకఁ డ్రొక్కంగఁబడిన
పామువలె లేచి కిన్నతోఁ డ్రబస్సురదధ
రుఁడయి యానర్తసుతునకు డనుడివె నిట్లు.

౨౯౯

చ॥ మొఱఁగెడవేల యొజ్జవలె? డబ్బి యొకింతయులేదె నీ కిసి!
తొరగఁ దొలంగు మావలకు డువ్వు! యితఃపరమందు నీవు నా
ధరణి వసింపఁ గూడదు య డధావిధిగా నిఁక నట్టికృష్ణుని
మురిపెముతో నుతింపు మల డబ్బిమదగ్రణి యిచ్చు సర్వముగా.

300

తే॥ అనవు డానర్తుడుకా మఱి డయనియె నిట్లు
జనక! నీదగుధరను వా డసంబు నాకుఁ
గల్గకుండుత యని యటఁ డగదలి కడలిఁ
జేరి నీటిలోఁ దపమును డజేయుచుండె.

300

న॥ ఇట్లు పదివేలవర్షంబులు గడవ నా కడలియల్లుం డాతని ప్రేమలక్షణం
బగు భక్తికి మెచ్చి ప్రసన్నుండై వరంబుఁ గోరుమని యడుగ నా భూపుండు
ముకుతితకరారవిందుండై లేచి తచ్చరణసరసిజంబులపై వ్రాలి పులికితగాత్రుండై
పంచచామరము! అనాధనాధ! రాధికాధ డవా! ధరాధరోద్ధరా!

జనార్దనా! మహానుభావ! డశంఖచక్రభాసురా!

ఘనాఘనాభ! లోకనాథ! డకాంచనాంబరాంచితా!

యనంతమధ్యమాది! యవ్య డయా! దయోదయోదయా! 303

తే॥ వాసుదేవ! మజ్జనకని డష్టాసితుండ, నగుచు నిన్ను సేవించితి డనన్యమేమి
వెఱపులేదు దయానిధి! డవిపులరాజ్య, మొసఁగి రక్షింపుమోకృష్ణ! డయసమచరిత!

తే॥ అనఁగ వీనసంరక్షకుఁడతని వినయ, నయభయంబుల కలరి యానర్త! నీదు
తండ్రికిం గాని రాజ్యంబు డధాత్రిలేదె, యైన నీ ప్రార్థనంబున డవరసి నేను.

క॥ వైకుంఠమునుండియు లక్ష్మీకరశతయోజనపరి డమితజేశంబుగా

నీకై పంపెదఁ గొనుమీ!, చీకా కీకరణి నీవు డసెందుటయేలా?

30౬

న॥ అని చని తనలోకంబునుండి నూతామడలచోటును బెల్లగించుకొని
వచ్చి కల్లోలకోలాహలభరితంబగు సముద్రంబునందు నుదర్శనచక్రధారియై నిలిపి
యాతని కియ్య నయ్యానర్తం డానందంబుఁ బొంది లక్షవత్సరంబులు గడచునందాక

చ॥ కరముగ నేలె నాయవని డగాధయశోధనధాన్యపుత్రపా

త్రరుచిరధర్మకృత్యతిధి డతత్పరతాకవితాప్రగల్భతా

పరమపదార్థతాఘటన డపద్ధతిసిద్ధ్యనుకూలవిజ్ఞతా

భరకృతకృత్యనుత్యబుధ డవాక్సునువృష్టిసుపుష్ట మానటుల్.

30౮

తే॥ ఇట్టిసంగతి శర్యాతి ♦ క్రమముగ విని
తొమ్ముఖాదుకొనగా వింతః ♦ బిమ్ముట నల
యవని యానర్తసంచిర ♦ ముగుటచేతః
బ్రధితి గలిగెను “నానర్త ♦ రాజ్య” మంచు.

30౯

తే॥ ఆరనికిః గర్గ రైవతుః ♦ డనెడి తనయుఁ
డతఁడు శ్రీశైలతనయుని ♦ ద్రుతముతోడఁ
బెటికి యానర్తధరః బడ ♦ వేసె దాన
నద్ది “రైవతగిరి” యని ♦ ఖ్యాతికెక్కె.

3౧౦

క॥ ఈ రైవతుఁడె కుశస్థలి, చారుపురిఁ జక్కనేలఁ ♦ జతురాస్యదరిం
జేరియు నడిగియు నిజనుత, నారేవతినిఁ బలున కిచ్చి ♦ నట్టిఁ డితండ.

3౧౧

క॥ ఈ సంగతి మున్నాడితి, నీ సమయంబందు నింక ♦ నేమి వినెదవో
వాసిగఁ దెలియంబుకుమ! వీసంబే విడువకుండ ♦ వేడ్క వచింతుఁ.

3౧౨

ఉ॥ నావుడు తేఁ డిటుల్ నుడివె ♦ నారద! యిత్తటి ద్వారకాగమం
బీవు సకారణంబుగ వ ♦ చించితి వయ్యది క్షృక్రమయ్యె ద్వా
రావతి నున్న తీర్థనిక ♦ రంబా యెఱుంగకపోతి లేశమే
గావున వానినిం గుఱిచి ♦ కమ్రతరంబుగఁ జెప్పమా! యనఁ.

3౧౩

॥ గోమతీనదీమాహాత్మ్యము. ॥

ఉ॥ నారదుఁ డాడ నిట్లవని ♦ నాయక! విన్ను ప్రభాసతీర్థరా
ట్టీరవిరాజమానమయి ♦ దివ్యమునై శతయోజనంబు లిం
పారెడి ద్వారకాపురిని ♦ నాడినఁ బాడిన విన్నఁ గన్నఁ బా
ల్పరినఁ బ్రాణముల్ విడిన ♦ నవ్యయమోక్షముఁ జెందు నెట్టిఁడే.

3౧౪

క॥ శ్రీవిభుఁ డొకపరి భక్తుని, రైవతునిం బ్రీతిమోద ♦ రాజితుఁ గని సం
భావితదర్శన మిడి, తీవిని ముజ్జలము లిడఁ గ ♦ డిందినిఁ గనులగా.

3౧౫

తే॥ లట్టి నీటిబొట్టులు వడియచట “గోమతి”యను పృథునది జనియించెదివ్యధాటి
నద్ది సూచినమాత్రనే ♦ యంతరించు, బ్రహ్మహత్యాదిపాతక ♦ పంచకంబు.

తే॥ గోమతీరజము రజం ♦ జేమనుజుఁడు.

శిరమునం దాల్చునో యట్టి ♦ నరుఁడు నూలు
బాములను జేసిన సకల ♦ పాపములను
విడుచు నిందున సంశయ ♦ పడఁగవలదు.

3౧౬

క॥ గీముననో చెఱువుననో, యేమూలనో స్నాన మాచ ♦ రించిన వేళగా
“గోమతి” యని పలికినచో, గోమతి మునిగిన ఫలంబుఁ ♦ గొనఁగలఁ దపఁడే

చ॥ రవి మకరంబునందుఁ గుడు ♦ రక దమి మాఘమునం బ్రయాగము
దవిలి మునుంగువారలకుఁ ♦ దప్పక కల్లు శతాశ్వమేధసం
భవఫల మంతకంటె నల ♦ సావనగోమతిలోన ముగ్ధు మా
నవులకు వేయిరెట్టులుగ ♦ నవ్యఫలంబు ఘటించు భూవరా !

367

❀ చక్రతీర్థమాహాత్మ్యము. ❀

ప॥ గోమతీధునీమణియందునం జక్రతీర్థంబను నొందు గలదు. అందుఁ
బాహుణంబులు చక్రత్వంబును బొంది పూజనీయంబులగు. అట్టి చక్రచిహ్నకరం
బగు చక్రతీర్థంబున నెవండు ద్వాదశిని జలకమాడునో యానరుండు చక్రపాణి
దివ్యపదంబుఁ జెందంగలఁడు. పతితుండేని బాలకుండేని ద తీర్థతీరవిరాజమానసోపా
సంబుపై నడుగిడినంతఁ గోటిజన్మదురితంబులచే విముక్తుండై జీవన్ముక్తి బొందునని
వాక్రువ్య నాబహులాశ్వుండలరి మునివరా ! తచ్చక్రతీర్థంబు తాదృక్స్ఫులప్రదంబై
తద్గోమతీతీరంబున నెట్లు ప్రాదుర్భవిం చెనో యానతిండని వేడ నామానివద్యుం
డిందుల కొండు పురాతనేతిహాసంబుఁ దెల్పెద నవధరింపు మని యిట్లనె. 3౨౦

తే॥ నవనిధీశుఁడు గుహ్యకానాయకుండు, రాజరా జలకేశుఁడు ♦ త్య్రంబకసఖుఁ
డగు కుబేరుఁడు వైష్ణవంబగు సవంబు, రజతగిరి కుత్తరధర నాఁరంభమిడెను.

తే॥ మఖమహాత్మవమునకునాఁమంత్రణంబుఁ, జేయ నారాయణుండును ♦ జెచ్చెరదన
దండి పై కుంతధామంబు ♦ నుండి వెడలి, యజ్ఞవాటిక కేతెంచె ♦ నలనివెంట.

చ॥ రవి శశి భామ సామ్య గురు ♦ రాక్షససద్గురు మంద రాహు కే
తు విబుధ జంభభేది విధి ♦ ధూర్జటి చారణ సిద్ధసాధ్య ది
గ్ధవ సురమాని విప్రఋషి ♦ ధాత్రికుబేరసుతాదిధీరు లా
సవమున కేగుదెంచిరి వె ♦ సక స్వకలోకసమేతులై విభూ !

3౨3

తే॥ వీరభద్రుఁడా యజ్ఞము వేయికనులఁ, గాచుచుండెను దత్సేవగఁజముఖుండు
సలుపుచుండె దత్పరివేష ♦ ముల నెనర్చు,గా మరుద్గణములునుప్పెఁ ♦ గాశ్వపీత !

తే॥ బాహులేయుండు ధర్మతత్పరత సభను, సముచితంబుగ భక్తితోఁసత్కరింప
బయలుదేరె ఘంటానాదఁపార్శ్వమాళులను కుబేరుమంత్రులు దాతలైరి ధీర !

తే॥ మఱియుఁ గార్యనిర్వాహకుల్ ♦ మాటరాని
పగిడిఁ జూడంగ యజ్ఞంబు ♦ ముగియ ధనదుఁ
డవబృధముఁజేసి దక్షిణ ♦ లగ్రజలకుఁ
బరమభాగంబు సురలకుఁ ♦ గరమొసంగె.

ఉ॥ ఈసమయంబునగ గినుక ♦ నింధనపత్రమ్మగాజినోరుద
ర్భాసనకుండిదండముల ♦ నంది పదంబులఁ దాల్చి పాదుకల్

మీసలఁ ద్రిప్పుచు గొడుగు ఁ మీఁద వెలుంగ జడల్ సెలంగ దు
ర్వాసుఁడు తన్నఖిలలికి ఁ వచ్చెఁ గృశుండు గృశోదరుండునై.

392

తే॥ అట్లు వచ్చిన దుర్వాసుఁడైన లబిలుఁడు, గాంచి యెదురేగి భక్తి సర్ఘ్యంబుఁ బాద్య
ము నిడి పూజించి భయభీత ఁ మనముతోడ, బద్ధహస్తారవిందుడై ఁ పలికె నిట్లు.

మ॥ ఫలితంబయ్యె మదీయజన్మ మిపుడే ఁ ప్రాజ్యంబు మద్రాజ్యముగా
ఫలితం బయ్యెను నాదు యాగమును ధ ఁ న్యంబయ్యె నిచ్చోటి కీ
రలు దోతెంచుట నా నతుల్గొనుచు దు ఁ ర్వాసా! మునీంద్రా! తమో
విలయప్రాధ! మహానుభావ! దయతో ఁ వీక్షించి రక్షింపుమా!

397

క॥ అని వివయంబున వేడగ, మునినరుఁ డానందమొంది ఁ పుణ్యజనేశా
నున కిటు బలికెను దన మో, మునఁ జిటునగ వొప్పుచుండ ఁ భూభుజవర్యా!

చ॥ నరవరవాహనుండవు ఘ ఁ న ప్రతిభాప్రధితుండ వర్ధసం
భరితుఁడ వగ్రజన్మబహు ఁ భక్తియుతుండవు రాజరాజ పు
ద్గురతరదానశౌండుఁడవు ఁ ధూర్జటిమిత్రుఁడ వీవు శ్రద్ధ ని
త్తటి వారి మెచ్చు జన్మము య ఁ భావిధిగా నొనరించి యుండవే!

330

ఉ॥ ఏవిషయంబునం దెదియు ఁ సేవఱ కడ్డి యెటుంగఁ గొమ్మటం
చీవయినగ దృణంబయిన ఁ నిచ్చి యెటుంగవు నాకుఁ గాపునగ
సీవె వినుత్యదాతవని ఁ నెమ్మది నమ్మియు నిప్పు యాచనగ
శీవిగఁ జేయుచుంటిని గ ఁ డిందిగ దీని మెసంగమో సుధీ!

339

తే॥ ఇడినచో నీకు వరముల ఁ నియ్యఁగలను, నిడనిచో నిగ్రహించి శ ఁ పించి నిన్ను
బూది సల్పెద నీభావఁమునఁ దలంచు, కొని యొనర్చుమ! కనుమ! నాఁకోర్కె వినుమ!

చ॥ నవనిధు లిట్టి నీదు సద ఁ నంబున నుండెనుగాదె వానినిగా
బ్రవిమలబుద్ధితో నొసఁగి ఁ భద్రముఁ బొందుమ! వానిఁజెంద నీ
సవిధముఁజేరి యుంటిఁగద! ఁ సాంబసఖా! యన నయ్యుదారుఁ డ
య్యవి యిడ నొప్పితిగ మునివఁ రా! యని యిచ్చుట కుద్యతుండుగా.

338

క॥ దానాధ్యక్షులయిన ఘంటానాదుఁడు పార్శ్వమాలి ఁ డక్కొని ధనదుగా
మానిపి ధనమోహితులై, యీ నెటి వచియించిరో ర ఁ మేశ్వరభక్తా!

339

కా॥ ఆలుంబిడ్డలులేని యాపిసినికే ఁ మయ్యా! నిధిఁజేసి ని
ట్లేలా యిచ్చెద వద్ది మాకుఁ జెపుమా! ఁ యీ మాని కీవేళలోఁ
జాలగ లక్షధనం బొసంగి యిక్కఁ ద ఁ జన్మంబు సాంతంబుగాఁ
జాలస్తా! కొఱలేనియట్టులుగ తే ఁ వగ గాంచి పోషింపుమా!

33౬

చ॥ అటు పరుషంబుగాఁ బలుక ఁ నా ముని యాగ్రహవిగ్రహోగ్రుడై
కుటిలముగాఁగ భ్రూకుటి న ఁ కుంతిలేరితి నొనర్చి కన్నులు

త్కటముగ నెఱ్ఱబాటఁ గనఁ డ గా నిమిషద్వయ మెల్ల లోకముల్
దటతట స్థాల్కికై వడిని డద్దఁ జలించె నుతించె యక్షుఁడు.

332

తే! అంతఁ దన్మునినాయకుఁ డా కుబేరుఁ

డటుల నభివాదనాదుల డ నాచరించు

చుంటఁ గని తలయూచి యా డ తంటలాడు

సచివుల శపియించె నీ డ సరణి జనక !

335

క! తులునా ! ఘంటానాదా! పలుఁగాకి ! యలంజ ! పిసిని ! డ పాపమతీ ! నీ

వలఘుగ్రాహమువలె ధనములను గ్రహించెదవు దాన డ మొసలివి గమ్మా !

ల! పార్శ్వమౌళి ! నీవు డ పరమనీచుఁడ వయి, ధనమదంబుచేత డ ధర్మమువిడి
ద్విపముబోలె మిగులఁ డ బ్రేరేపణమొనర్తు, నందువలన వేగ డ హస్తీవగుత.

డి! ఈసరణి గుబేరసది డ వేంద్రుల బిట్టు శపించి యట్టి ను
ర్వాసుఁడు నమ్ముఁడౌ మనుజ డ ధర్మనిచే నిధులెల్లఁగొంచు సం
తోసముచేత నాతనికిఁ డ దోడనె తద్ద్విగుణంబుగా నిధుల్
భాసిలఁ జేసి యేగఁ గను డ బ్రాహ్మణత్వైజనశక్తి యెంతదో !

338

డి! ఈ రహి మానిశాపహతి డ నిర్దురు తత్పదిపుల్ మనంబున
భూరివిచారదగులయి డ ప్రోచెడివా డలకృష్ణుఁడే యటం
చారసి వాని కాశ్యబడి డ యాశ్రితుల్ మముఁ గావుమన్న నా
శౌరియు నొప్పి చెప్పె నిటు డ సాంత్యనకారకదివ్యసూక్తుల్.

339

ల! సచివులార ! నాదు సముఖంబున మీరు, విప్రశాపహతిని వెతలబడుచు
వచ్చియుంటి రట్టి బ్రాహ్మణవాక్యంబు, వ్యర్థపుచ్చఁబాలనైన వినుఁడు.

343

ల! బ్రాహ్మణోక్తిరీతి గ్రాహద్విపములుగాఁ, బుట్టి పిదప నొకటి మొనసి యెప్పు
డాల మాడఁగలరొ యపుడు నా కరుణచే, స్వీయమైన రూపుఁ జెందఁగలరు.

వ! అట్ల గ్గరుడధ్వజునిచే నుగ్గడింపఁబడిన యా ప్రెగ్గడ లిరువురును జాతి
స్మరణసంయుతంబుగా మకర కరి జన్మంబు లెత్తిరి. అందు నక్రజన్మంబుఁ గాంచిన
ఘంటానాదుండు రాద్రంబును, భయంకరంబును, వికరాలంబునగు శరీరంబుతోఁ
దగి లెట్లోమతీకైవలినిం బ్రవేశించి విహరించుచు, వర్ణిల్లుచుండ, గజేంద్రుండై
పుట్టిన పార్శ్వమౌళియుఁ దదాన ర్తదేశవిభాసమానరై నతాచలవనంబునఁ జతుర్దం
తంబులు గల్గి ధనుశ్శతపరిమితప్రొచ్చపృష్ఠభాగంబునం జెన్నాటి కజ్జలంబుతోఁ
దుల్యంబగు వర్ణంబు నెలంగ వకుళవంజులప్రవాళకురవకకుండమందారకోవిదారా
సనాథునబదరవేణుపాటలాశోకప్రియామూలకామక్రముకపున్నగనాగరంగమాతు
లుంగలవంగచంపకచందనజాతి వనసాదుంబరాశ్వత్థఖరూర భూర్జమన్నధతిలకమాలతీ
మాధవీగిరిమల్లి కాద్యానూదితనికుంజకుంజపుంజంబులలో యధేష్ఠంబుగాఁ గరి

సమూహంబుతో సంచరించుచు వైశాఖమాసంబునం దొకనాడు గోమతిధుని
లోన నవగాహనం బొనర్చి సంకల్పించి చని తన్నదిలోనికి దిగి యగాధప్రదే
శంబుఁ జొచ్చి చిరకాలంబు స్నానంబుఁజేసి శుండాదండంబున నీళ్ళతోఁ జెఱలాట
లాడి యాత్మవల్లభులను జలకమాడించి దరికి రానెంచు తరుణంబున 398

క॥ ఆగ్రాహము విధివశమయి, యాగ్రహమున నచట మెప్పి యాడు గజేంద్రుగ
వ్యగుఁడుగాఁ బట్టగ సముద్రబలుఁడు వాఁడొనర్చి యతిఘోంకృతులగ.

క॥ చుటచుటనాలోకించును, గరమునఁ బ్రహరించు మకరి యగ్జైక్కుటకై
మఱిమఱిఁ దలఁచును బొరిఁబొరిఁ, జరణంబును గుంజిగొనును శక్తిఁజూపు.

క॥ నక్రం బద్దానిని నిర్వక్రంబగు విక్రమమునఁ ద్వరగతి గలుగఁ
వక్రించి నిజవసతికి న,వక్రగతిని లాగిగొనుచు వచ్చెను బిడవఁ. 399

అ॥ కరిపుఁజుట్టియున్న కఙ్కణులు గలభముల్, విక్రమించి మొసలి వేగఁబట్టి
దండిలోండములను దద్దయుఁ గొట్టియు గజవరేణ్యు నుంత గావవయ్యె.

క॥ కరిమకరంబులు పిదప నొకరి నొకరును నీడ్చుకొనుచుఁ గయ్యంతాడఁ
జరిగెను నేఁబడియైదేండ్లదుగుఁ జూపటు గనంగ నవసనాథా! 399

అ॥ అంతమందు నట్టి హస్తీంద్రుడే బహు, బాధఁజెంది పూర్వ భవవిధంబుఁ
దలఁచి ప్రేమలక్షణలలితభక్తితో, విష్ణుమూర్తి నిల్లు వేడఁదొడఁగె. 399

మ॥ కరుణాసాగర! సాగరాత్మతనయా క్రాంతాత్మ! యాత్మేశ్వరా!
ధరణీభారనివారణవ్రతధరా! ధారాధరాభోజ్యల!
సరమిత్ర! శతపత్రనేత్రరుచిరా! నవ్యశ్రుతిధ్యేయ! యో
పరమేశా! జగదీశ! యోవరద! నీ పాదంబులం గొల్చెదఁ. 399

మ॥ ధనము ధాన్యము ధర్మము సవములుఁ దండ్రంబు మండ్రంబు భా
జనము దేశము కాలము దివిజులుఁ సత్యంబు జ్ఞానంబు వే
దనికాయంబును శాస్త్రముల్ పృథుసము ద్రంబుల్ మహాశైలముల్
వనముల్ సర్వము నీవె కాదె! దయరా! వా! నన్ను రక్షింపవా! 399

తే॥ సాధుబృందావనాసక్త! చాగిలింత, సత్యభామామనోహరా! చాగిలింత
శంఖచక్రగదాధరా! చాగిలింత, లోకనాథ! నామొఱ విని సాకరావె!

ఉ॥ శైవులు సాంబమూర్తి యని సారులు సూరుఁ డటంచు వైష్ణవుల్
శ్రీవిభుఁడండు శాక్తులును శ్రీశివశక్తియటంచు గార్భికుల్
భావుకకర్తయంచు శ్రుతి పారగవారము బ్రహ్మమంచు బా
ద్ధావలి బుద్ధుఁడంచు నిను నర్థనఁ జేయరె దీనరక్షకా! 399

ఉ॥ లాపురవంతలేదు కను లా కనరావు బలంబు సున్నగా
తావులఁ దప్పె బ్రాణములు డస్పతి లెస్సగ నీ సరస్సునగ

దేవ ! తటాలునం గనవె ! ధిక్ష్మవ రింకను రావె ! ప్రోవవే !

యీవె జగత్కుటుంబివయి ధిక్ష్మవె ? యే కొఱలేనటుల్ హరీ ! 312

తే ! కృష్ణుడేజేయు నీమొత్తాళించుగాక ! కాంచుగాక యిచ్చట కరుడెంచుగాక !
మించు నాపాపపాశంబుఁ ద్రెంచుగాక ! యెంచి యభయవరముల నాకిచ్చుగాక !

వ ! అని ప్రార్థింప నయ్యిందిరాకాంతుండు తన్ను భ్యానించుచు శరణాగతుం
డైన మాతంగేంద్రుని మొఱ నాలకించి కేవలభక్తత్రాణపరాయణుండై నిజవల్ల
భలతోడి సరససల్లాపంబుల వీడి చివ్వున లేచి సంసిద్ధుడైయున్న విహంగనాథు
నొక్క టివ్వునం జని తద్గోమతీనదీస్థితగజస్థితిం గని కనికరించి యగ్గరుడుఁ డిగ్గి డగ్గటి
తేజోవిరాజితంబగు సుదర్శనచక్రంబుఁ దన్నుక్రంబు ద్రుంపం బ్రయోగించె. దాన
దైన్యంబు ప్రాప్తంబగుటకుఁ బూర్వంబు ధనంబు నాశంబైనట్లు తద్ద్రాహదేహంబు
భిన్నం బగుటకు ముందు తదదృశ్యతకరశిరంబు ఖండికృతంబయ్యె. పిమ్మట నచ్చక్రం
బుచ్చైర్నాదంబుతో నజలంబున మ్రోయుచు నందలి పాపాణంబులపైఁ బడి చక్ర
కారంబులుగా నెనర్చుటచేడతే త్రంబున కదిమొదలు చక్రతీర్థంబను నామంబు గల్గె.
తచ్చక్రసంఘర్ష సంభవచక్రతీర్థదర్శనస్పర్శనంబులు బ్రహ్మహత్యాదినివారకంబులని
యెఱుంగుము. మఱియు నాశ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహంబున నాగజేంద్రుండుసైత మున్న
రూపు వీడె. అట్లు కరిమకరరూపంబులం బరిత్యజించిన యాయురువురును బూర్వా
కారంబులం దాల్చి బద్ధాంజలులై హరిం జాట్టివచ్చి నుతించి నమస్కరించి నెలవు
గొని యలకాపురి కేగి కుబేరమంత్రిపదంబుల నధిష్ఠించి యధాప్రకారంబుగా
నుండిరి. ప్రసన్నుండైన శ్రీకృష్ణుండును సురలు విరులం గురియఁ దద్దందుభులు
మ్రోయఁ బ్రకృతిపరంబగు నిజధామంబున కేగె. ఈచక్రతీర్థోత్పత్తివృత్తాంతంబును,
గజేంద్రమోక్షణంబును విన్న యన్నరులన్ని సుఖంబులఁబొంది దుస్వప్నదుష్టఫలంబుల
బోద్రోసి నుస్వప్నలాభంబులం బారయంగలరని నుడివి శంఖోద్ధారతీర్థమాహాత్మ్యం
బిట్టభివర్ణింపం గడంగె. 313

శంఖోద్ధారతీర్థమాహాత్మ్యము. ❦

- అ ! అఖిలపాపనాశ ధిక్ష్మవ శంఖోద్ధార, తీర్థమందు నెవఁ డు ధిక్ష్మభక్తి
గనకమిడునె వాఁడు ధిక్ష్మవంబుల్ వీడి, వాంఛలొంది పరమ ధిక్ష్మవఁ జేరు.
- క ! హరిభక్తుఁడు శాంతాత్ముఁడు, సరసుఁడు త్రితుండనెడిమానిఁ శార్దూలుఁడు ముక్
వరతీర్థంబుల యాత్రను, జరుపుచు నానర్తధరకుఁ ధిక్ష్మవదెంచి యటఁ.
- అ ! మంచికొలఁకు నొండు ధిక్ష్మవ యధావిధి, జలకమాడి భక్తి ధిక్ష్మవ సరసిజాతుఁ
బురుషనూక్తవిధిగఁ బూజించి భ్యానించి, శిరము వంచి నతులఁ జేసె నపుడు.
- క ! కక్షీవంతుండను తత్త్విక్షితుఁ డాత్రితునిపూజఁ జెలువాటు మహా
లక్షణయుతశంఖంబెట, కక్షును నిఱికించె జోర ధిక్ష్మవఁబండ్లె. 314

- క! అటుపయిఁ ద్రితుఁ డది గనమిని, గటకటఁబడి యిట్లు దూతెఁ డి
చ్చటఁ గాఁజేసెనొ తన్నరుఁ, డిటుపయిఁ దత్సంఖరూప డి మెత్తుంగారథ. 3౬3
- క! అది విని తచ్చాత్తుఁడు కడు, నదరుచుఁ దత్త్రితునిపదము డి లందునఁ బడి గ
ద్గదకంఠంబున నిట్టులఁ, గొడకొని ప్రార్థింపఁ దొడరె డి ఖోణీనాథా! 3౬౪
- చ! ఎఱుగక మీ నుశంఖ మిపు డి డేను మారిందితిఁ దప్పుఁజేసితి
గురువర ! నగ తమింపు మటు డి కుంభిని జన్మమున తల్లే నెదగ
గరుణను నింపి చూడు మధి డి కంబుగ నమ్మితి మిమ్ము నిమ్మెయి
శిరమున మ్రొక్కుచుంటిఁ బరి డి శీలనఁ జేయుము గావుమో బుధా! 3౬౫
- చ! అనవుడు తత్త్రితుండు హృద డి యంబున శాంతముఁ జెంది నాయనా !
కనులను మూసియుం దెఱచు డి కాలములోపల నెంతసేత నీ
వొనరిదియుంటి వింతపని డి యొప్పున ? స్తేయకృతాఘ మిట్లు నీ
కనుభవమైన మేల్గులుగు డి నా హరిఁ గొల్చిన ముక్తిసేకుఱు. 3౬౬
- తే! గురు విటుల్ బల్కి చన నారఁ డి డఱగొఱవిడి
శంఖరూపముఁ దాల్చి యా డి సరసునందుఁ
గృష్ట ! కృష్టా ! యటంచు వా డి చించుచుఁ బడి
వర్ష శతకంబు నుండె నా డి పట్టునందు. 3౬౭
- మ! పరిపూర్ణుండు పరాత్పరుండు సకల డి బ్రహ్మాండనాథుండు నా
హరి యేతెంచి భయంబు వీడు మనఁగా డి నా శిష్యవర్యుండు న
బ్బురమై మేఘగభీరమై యభయమై డి మోదప్రదంబై మనో
హరమై యున్నతదుక్తి విండు నిటులగా డి ధ్యానించె నవానిగా. 3౬౮
- తే! దీనవత్సల ! దీనేశ ! డి దేవదేవ !, వాసుదేవ ! మహాదేవ ! డి పరమపురుష
నందనందన ! గోవింద ! డి సుందరాస్య !, శంఖచక్రగదాధరా ! డి శరణుశరణ !
- తే! ధ్రువునికిఁ ధ్రువపదమును డి రూఢినిడితి
వట్టి ప్రహ్లాదుబాధల డి నణగఁద్రొక్కి
తివల గజరాజునుం గాచి డి తివి బలి బల
మెఱిగితివి గాదె శ్రీధరా ! డి యివిగొ నతులు. 3౭౦
- ఉ! కొరవు లార్యబంధుగురు డి కాండసమేతమహాసభగా గుధీ
పూరితు లాచు ద్రావడిని డి బుణ్యవతిగా నిలుచుండఁబెట్టి త
చ్చీరల విప్రుసాగఁ బరి డి శీలనఁ జేసి యపారచీరలగా
దూరిది యామఁ గావవొకొ ? డి ధూతనిశాచరకోటిపాటవా ! 3౭౧
- తే! లక్కయిక్కరగిలినకా డి లంబునందు, విషముఁ బొట్టనిండఁగఁబెట్టు డి వేళయందు
భయదవనమునఁ దిరిగెడి డి పట్టునందు, బాండవుల నీవు గావవే ! డి పరమకరుణ.

మ! గురుమాతృద్విజవర్యపుత్రకుల వైః కుంతా! వెసం దెచ్చి త
త్కరవద్వంబులఁ బెట్టి తుష్టిగలుగఁ గాఁ జేయవే యాదవో
త్కరదాన్ధ్యంబున కాశ్రయండవుగదా యాదవజ్వరత్నాకరా!
గిరిభిద్భితి తొలంగ గోపకుల రఁ క్షింపంగ లేదే ప్రభూ!

323

ఉ! ఓ యనిరుద్ధ! యో వరద! యో మురనాశక! యో దయోదయా!
యో యమునేశ! యో సుగుణి! యో కమలాహృదయేశ! యంబుజా
తాయతపత్రలోచన! య యాచార్యధరా! ధరణీమనోహరా!
నా యభివాదనంబు గరుఁ ణం గొని ప్రోవును! నన్ను దీనునిగా.

324

ఉ! తల్లివి నీవె యీవె చెలి యెంద్రుని నీవె విభుండ వీవె నా
చెల్లెల వీవె యీవె గురు యేవని వీవె గురుండ వీవె వి
ద్యోల్లసితాత్మ వీవె నిగ యేవని తదివ్యపరాత్మ వీవె భా
సిల్లడి సర్వలోకములు యీ కమలాలలనామనోహరా!

325

తే! కృష్ణ! నృగధరావిభు నుద్ధ యెంద్రుని నీ
దాము దైన్యంబుఁ బోగొట్టి యెంద్రుని వల జ
రాత్మజుని భీతిఁ గుండిన యవనిధవులఁ
బ్రోచితివిగాదె! యల నిన్ను యెంద్రుని ముంటి.

326

క! ప్రద్యుమ్నా! ప్రతిభాంచిత! సద్యస్కాలంబునందు యాపహతుని నా
హృదయచతుర్వ్యూహయంతా! సద్యశము నీకు హెచ్చ యాచును! దేవా!

మ! అనివేడఁ హరి శేషభోగసమదీ యద్యాహుదండంబుతో
ఘనశంఖాభరణీరు దీను నిజభ యెంద్రుని నాగేంద్రుఁడో
ల్కిని నుద్ధారముఁ జేయఁగా నతఁడు హ యెంద్రుని శంఖాకృతిగా
గొని దివ్యంబగురూపు నాహరికి మ్రొ యెంద్రుని జేసి కొండాడియుగా.

327

తే! సూర్యశతసమానప్రభా యెంద్రుని మధ, యంబునగు విమానంబునఁ సదివసించి
దశదిశల వెల్లఁజేయుచుఁ దరలి వైష్ణవ, వసుగు లోకమునకు నేగఁ నమలహృదయ!

కా! శంఖోద్ధారము శౌరిచేసి నటఁద యెంద్రుని లోకంబునగా
శంఖోద్ధారమనం జెలంగె జనక యెంద్రుని పాలకా! యెంద్రుని
శంఖోద్ధారకథావిధి వినును యా సత్పూరుషం యెంద్రుని
శంఖోద్ధారసరోవరాహనధుల యెంద్రుని గనుక సన్నతీ!

328

శ్రీ పృథ్విసతీర్థమాహాత్మ్యము.

తే! పరమసుధురొదకయంత ప్ర యెంద్రుని సతీర్థమును గుఱించి వదించెద యెంద్రుని జనులు
కొండలను భోలియుండెడి యెంద్రుని దోస, ములను జూరీకరింతురు యెంద్రుని బలుసులుపుగ.

సీ॥ గురుఁడు సింహంబునం ధ గురుర గోదావరిఁ, స్నానదానంబులు ధ సల్పుఫలము
గురుఁడు కుంభమున నెక్కిన మారత్తైత్రాన, స్నానదానంబులు సల్పుఫలము
భానుగ్రహణమున ధ వరకురుత్తైత్రాన, స్నానదానంబులు ధ సల్పుఫలము
చంద్రగ్రహణమునఁ ధ జక్కగాఁ గాశిలో, స్నానదానంబులు ధ సల్పుఫలము
తే॥ గలుగుటయకాక వంద రె ధ ట్టులుగఫలము, ప్రాప్తమయ్యెడి నట్టి వ్ర ధ భాసర్థి
మందు నీరాడి పుడుకుల ధ నమలభక్తి, నర్హులకు నిడువారికి ధ నహరహంబు.
తే॥ దక్షశాపంబునఁ గళల్ ధ దఱుగుచుండ, త్తయగదాపీడితుండైన ధ శశిని మఱల
శాపమోక్షంబు నిడి కళల్ ధ సంభవిల్ల, దనరఁజేసినదిట్టి తీ ధ ర్థంబకాదె,

శ్రీ సరస్వతీ తీర్థమాహా త్త్యము. శ్రీ

తే॥ పావనంబును బల్చిమఁ, వాహినియును, ఘనము నగు సరస్వతి యనుఁ ఘనియొకండు
సెలఁగుఁదత్ప్రాంతముననందుఁ జేరి మునుఁగు, పాపి బ్రహ్మస్వరూపుండై ధ వఱలఁగలఁడు
తే॥ వెండి త తీర్థమున బోధిపిప్పలమచు, నొండు నది యుండు నందుఁ బయోజనేత్రుఁ
డుద్ధవునకు భాగవతంబును త్తమవిధి, నుడివియుండఁ బూర్వంబునఁ బుడమితేడ!
ఉ॥ ఏకుటిలుండుగాని యట ధ కేగి నమస్కృతిఁజేసి దానినిఁ
దాఁకినఁ బూజసల్పినను ధ దానమొపర్చిన దానమిచ్చిన
శ్లోకమునో తదర్థమునా ధ సొంపగు భాగవతంబునందు ను
శ్రీకులు సెప్పఁగా వినినఁ ధ జేతికి విష్ణుపదంబు సిక్కెడిఁ.

3౮౬

తే॥ భాద్రపద శుద్ధ పూర్ణిమఁ ధ భాగవతము, హేమసింహాసనమున ధ నసఁగఁజేసి
దాన మిచ్చిన యాలెండు ధ తత్వవేది, యగుచుఁ బరమపదంబున ధ నధివసించు.
తే॥ ధరణియందున నివసించు, నరులు తమచు, జన్మముల నొకపరియైన, సర్వశుభద
భాగవతమును విననిచో ధ వారి జనులు, గ్రుడ్డిగవ్వకుఁ గొఱగావు ధ కుంభినీశ!
చ॥ ఎవఁడు చరాచరంబులకు ధ నీశ్వరుడౌ హరిఁ బూజఁజేయరో
యెవరల దివ్యభాగవత ధ మెచ్చిన భక్తిని నాలకింపరో
యెవరు ధరామరాగ్రణుల ధ కిష్టముగా భుజియింప నల్పరో
యెవరు హరిం దలంప రల ధ హీనులు భారముగాదె భూమికిఁ.

3౮౭

శ్రీ గోమతీ సింధుసంగమ మాహా త్త్యము. శ్రీ

తే॥ ద్వారకాపురిఁ గోమతీ ధ వార్ధిసంగ, మన్థలంబునెలఁగు నందు ధ మానవుండు
గ్రుంకులిడినచో నట్టి వై ధ కుంతపదవి, కరిగి యానందమంతయు ధ ననుభవించు
తే॥ అమరనద్యభిసంగమం ధ బశ్వమేధ, శతమొపర్చిన ఫలమిడఁ ధ జాలు నింక
గోమతీసింధుసంగమఁ, భామమో యొసఁగును దర్పహస్తగుఁతఁ, ముగ నరేంద్ర!
క॥ ఇందుల కొండితిహసం, బందముగా నుడువుచుంటి ధ నాలించిన వా
రందఱు తాపాఘముల, న్నిందుపఱచి తీరుదు రవ ధ నీరమణీంద్రా!

3౮౮

చ॥ ధనదసమార్థవంతుఁడును + ధర్మపరిచ్యుతుఁ డార్యనిందకుం
డనుచితకార్యశూరుఁడు వి + టావళిగోష్ఠివిశారదుండు ద్యౌ
తనిరతుఁడు మదోన్మదుఁడు + దౌష్ట్యయుతుండగు నొక్కయూరుజు
డనయము హస్తినాపురము + నందు నివాసమొనర్చుచుండెడిక.

373

ఉ॥ ఆతఁడు తల్లిదండ్రులకు + నాలికిఁ బాపల కొక్కతేపయ్యో
బ్రీతిగ మృష్టభోజనముఁ + బెట్టఁడు వారవధూచయంబుతో
రాతిరియుం బవల్ గడుపు + రాఁడు గృహంబున కెఘ్నత్యముల్
బ్రాతిగఁ బట్టుచుండుఁ దన + వారల కీడొక చిల్లిగవ్వనేక.

374

చ॥ హరికథయో చెవిఁ బడిన + యంతన వీచుల మూయుచుండు స్వీ
యరమణి వీడి వేఱగుచు + నాటవెలందులఁ గూడి రొక్కమం
దరను వ్యయం బొనర్చె మఱి + యాతని దగ్గరనున్న డబ్బుఁ ద
స్కరులు ద్రుటిక హరించుకొని + సాగిరి సర్వము వోయె నట్టులక.

375

తే॥ పుణ్యమున లక్ష్మీ వృద్ధినిం + బొందుచుండుఁ
బాపమున లక్ష్మీ చిటికలోఁ + బాడువడును
దానఁ దద్వైశ్యుఁ డధుములఁ + దద్దఁజేసి
నిర్ధనుం డయ్యు వేశ్యల + నెఱిగ విడక.

376

చ॥ అల కరిపట్టణాంతరమున + నందున దొంగతనంబుఁ జేయుచుక
మలయుచునుండ నొక్కపరి + మానవనాథుఁడు శంతనుండు దొం
గిలు నల వైశ్యుఁ బట్టికొని + క్రేణినిఁ గొట్టి పురంబునుండి వె
ల్పులఁ దఱుముక డదూరుజుఁడు + వాటి వనంబునఁ జేరి సారెకుక.

377

తే॥ సంచరించుచు జీనహింసలనొనర్చి, ద్వాదశసహస్రనవవర్షపరిమితమగు
కాలముం గడపె నట దుష్కాలముగుట, నచటనుండి ప్రతీచికినరిగె జనక !

తే॥ అవల నాయూరుజుండు సిం + హంబుయొక్క

తలహాతిం బడి డమ్మనఁ + దత్తణమున
నంజనాచలనిభులును నా + యతశరీరు
లునగు యమకింకరులు వచ్చి + కినుకతోడ.

378

చ॥ అల విశుఁ బట్టి మోఁకులఁ ద + దాస్యము క్రిందికిఁగాఁగఁ గట్టి చే
తులఁ జబుకుల్ గ్రహించి కసి + తో మెయిఁ దద్దయుఁ గట్ట దద్దురుల్
లలిఁ బ్రహరించి ముప్పులఁ ద + లం గడు మొట్టి వెసక బరేతరా
ట్పులమున కీడ్చుకొంచుఁ జన + సాగిరి తత్సమయంబునందునక.

379

తే॥ ఒక్కపెదగద్ద యరిగి త + దూరుజభుజ
మాంసమును గొని వడివి వోయి + మమున కెగి

స్వీయచంచూపుటమున గ్రంథించుచుండ
నట్టితత్తని శేషించిన యండజములు.

౪౦౧

వ! ఆహారంబు లేక తన్మాంసంబు గైకొనందలంచి యుద్రేకించి దానిని వెంబడించి నిరోధించి పోరాడ నది యవానిని ధిక్కరించి చనుచుండె. ఇట్లవాని కన్యోన్యంబున శంఖచిహ్నదితుల్యంబులగు గాయంబులతోఁ గోలాహలంబుగాఁ గలహం బయ్యె. అట్లు నను దద్గ్రంథంబు లేన వాఁతనుండి తల్పలంబును పడలక పశ్చిమదిశకుంజనె, అంతఁ దర్పచుంబగు మఱియొండు మహాగ్రంథంబు లోలేంచి యద్దానతోఁ జోరాడి నిజచంచువునం బొడువ నది యడలి లేన మొగంబునుండి తదామిషంబును విడిచె. అవలఁ దత్తండంబు మహాపుణ్యకరంబగు గోమతీసింధు సంగమంబునం బడి మునింగె. తావన్నాత్రంబుననే యా వైశ్యుండు పాపవిముక్తుండై తత్కింకరు లాలోకించుచుండ జంకుకొంకుల మాని స్వయంబుగా యమ పాశంబులం ద్రెంచి చతుర్భుజసమన్వితంబగు సుందరహంబు ధరించి వైకుంఠంబు నుండి విష్ణుదూతలు తోడ్కొని వచ్చిన దివ్యవిమానంబెక్కి దశదిశల వెలిగించుచుఁ బరమపదంబున కరిగెం గాదె. ఇట్టి గోమతీసాగరసంగమప్రభావవర్ణనం బొనర్ప నెవండు శక్తుండగు? ఏతత్కథాశ్రోతలు సర్వకిల్బిషంబులు దూరీకరించి యంతి మంబునఁ బరమపదంబునకేగఁ గలరని యెఱుంగుము. మఱియుఁ దద్ద్వారకాపురీ విరాజమానసాగరమాహాత్మ్యంబు పైత మాకర్ణింపుమని యిట్లనియె. ౪౦౨

శ్రీ సాగర మాహాత్మ్యము. శ్రీ

క॥ వైశాఖ శుద్ధ పూర్ణిమ, నానైవలీనీకులేశు యందు మునిగి పూజాశంకనముల నెనరిచి, రాశిగ మణు లియ్యఁ దగును య రాజవరేణ్యా! ౪౦౩
తే॥ అట్లుచేసిన మానవు యనఘనమున, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల్ పఱలఁగలరు వానిఁ గనుమాత్ర ధన్యతఁ పఱలువానిఁ, దాఁక బ్రహ్మహత్యాదులు త్వరదొలంగు.
తే॥ ఇంక నాయంబుధిస్నాతఁ యెచట నడుగు, లిడునో యచ్చట వర్షముల్ బడును సరిగ సర్వరోగముల్ నశియించు, సంత సుఖము, గలుగు ననుచిత కార్యముల్ గలుగవయ్య!

క॥ జగమును నాశమొనర్చెడి, తెగదారియు వానిఁగెనఁ దీక్షాఘములగ దెగఁగొట్టి పరమపదమునఁ, దగఁగలఁడని యెఱుంగుమయ్య! ధరణీనాథా!

శ్రీ రైవతాచల మాహాత్మ్యము. శ్రీ

క॥ రైవతగిరిమాహాత్మ్యము, భూవర! వచియింతు వినుమ! భుక్తి ముక్తి రేవ నొసంగును ఘన దోషావళి నశియింపఁజేయునది నిక్కముగా. ౪౦౪
ల॥ గౌతమాత్మజుండు యనుడు మేధావినా, మకుండు వైష్ణవుండు మానివరుడు వింధ్యయనెడి గిరిని వెలిగి లక్షాబ్దముల్, లేపముఁజేసె నపుడు ధారుణీంద్ర!

తే॥ తన్నుని గన నపాంతరః తమమునీంద్రుఁడగుచెను దత్తమయంబునందు
నట్టి మేధావి భక్తి నాత్మాసనంబు, నుండి లేవకుండుటఁగాంచిమండి యలేడు
ఉ॥ అల్ప ! తపోభిమాన మిటు లగలమయ్యెనె ? నీకుఁ బెద్దల
స్వల్పలఁజేసి యించుకయు లైలముజోలఁ జలింపకుందువే ?
తాల్పవె నమ్రభావ మిఁక లదాన నరంబున నీవు గొండవై
తెల్పుడులేనికైవడి మీ లిఁక దగుమంచు శపించి యేగఁగాఁ. రం

క॥ అల మేధావియు వెంటనె, మలయై శ్రీశైలమునకు లమవ్యపుబిడగాఁ
గలుములచెలిచెలి బల్తినె, దొలిబామును మరువకుండఁ లదోతెంచె జమీ.

చ॥ ఒకపడి దన్మునీశ్వరుఁడు లయక్తవిధంబున మన్ముఖంబున
సకలము ద్వారకాపురల లసన్మహిమంబుల నాలకించి న
ముకుళితహస్తపద్మఁడయి లమొక్కియు నిట్టులఁబల్కె బ్రహ్మపు
త్రకవర ! నామొఱగ వినియు లధన్యుఁజేయుమ ! యద్ది యెదనఁ. రం

మ॥ అల ద్వారావతినున్న రైవతధరే లశాంతస్థలం బొంది యా
దలతో జోతలసల్పి యిట్టులనుమా ! లధాత్రిశ ! మేధావి నీ
బలమే నమ్మి వసించెఁగాన నలనిఁ లభద్రంబుగాఁజోయి త
త్ఫలి వీడం గొనితెచ్చి నీపురమునఁ లస్థాపింపుమం చోమునీ ! రం

చ॥ అనవుడు భక్తతాపహర లణాత్మకకార్యరతుండనైన నే
విని యది సమ్మతించి వడి లవేడ్కగ ద్వారకనున్న రైవతే
శుని దరికేగి వాని మన లసుఁ దెలుపంగ నలండు దానికి
స్థనముగ నెప్పి యిట్లనియె లనాకు మనోహరసూక్తులఁవిభూ ! రం

ఉ॥ నారద ! వింటి నన్ను శర లణంబును జెందినవానిఁ గాచుటే
సారముగల్గు కార్యమని లచక్కనఱింగితి నెట్టిశైల మీ
ద్వారకయందు లే దదిక లతంబునఁ దద్గిరినాథు మదృఢ
సారముతోడఁబీకి యిట లస్థాపనఁజేసెద నట్టులేనటులే. రం

తే॥ అంత నటమండి నేజోతి లనలఁడుగూడఁదద్గిరి దీసికొనిరాఁగఁ లదలచి తగిన
యత్నమందుండె నింతలో లనాయచలముఁగనిన శ్రీగిరిదరికి నేఁ లజని ముదమున

మ॥ కిలహంబును బురికొల్పుమాటలతోఁ తత్పుత్రసంగ్రహణాత్మకరైవతో
ద్వోగంబును వినిపింప నా శ్రీశైలంబు పుత్రమోహసంహతుండై యుత్పన్నానర్థ
ప్రతికారంబుకంటె ననర్థోత్పత్తిప్రతిబంధువే వరంబని యెంచి గిరిరాజులగు మేరు
హిమవంతుల చెంతకుం జని వినతుండై వారి ప్రాపు గోరి యిట్లనియె. రం

ఉ॥ దైవము పుత్రు నెక్కనిగ లదా యిడె నాకలవాని తేహా మా
పో వడి రైవతుం డనడి లభూపతి నాదరి కేగుదెంచి బల్

చేవను సంగ్రహించుకొని ధీవ్యపురంబున కేగునంట నా
జీవము తల్లడిల్లు నెదో ధీవ్యపురంబు ! ప్రోవుడు ! నన్ను నా సుతుడు. ౪౮౯

చ॥ కొడుకును వీడి నేక్షణము ధీగూడ వసింపగలేను దాన మీ
యడుగులపై ని వ్రాలి కర ధీగంటిని వైశమ యట్టి రైవతుడు
గడపి మదాల్మజ్జా నిలిపి ధీకీర్తిని జెందుడి ! పొందుడి ! నతుల్
విడువకుఁ డిట్టి దీనుఁ బృథి ధీధరనాయకులార ! నావుడు. ౪౯౦

చ॥ సరియని తన్నుకేళ్ళరు ల ధీసాధ్యధరాధరలక్షయుక్తులై
కరణును గోరు శ్రీగిరిని ధీసైతముఁ దోడ్కొని తత్ఫలంబున
ద్వరగతిఁజేరి రైవతుడు ధీవచ్చి తద్రదిని నాంజనేయుమా
దిరిగ భుజంబులందు నిడి ధీతేకువ నేగులుఁ గాంచి కిన్నతోడు. ౪౯౧

తే॥ శత్రుముల సత్రుముల ఖడ్గ ధీసమితిఁ దాల్చి
యతఁడు వోయెడి సధ్యము ధీనడ్డగించి
తలవడగ రైవతుడు ధీవ తత్తటిత్తు
సరణి శబ్దంప నట్టహాసంబుఁజేసె. ౪౯౨

క॥ తద్రవమున బ్రహ్మాండము, భద్రము విడి మాటుమోఁగఁబహుభయమున ది
గ్భద్రేభంబులు భ్రాంతిలై, నద్రిగతాయుధములు దమ ధీయంతట రాలెగ. ౪౯౩

తే॥ అవలఁ దన్నుకేళ్ళరులు ని ధీరాయుధులయి
సరకుసేయక సరగ శ్రీ శైలసుతుని
దీసికొనిపోవుచుండు ను ధీదీర్ఘబలుని
రైవతుని వెంటనంటి క ధీరముగ నార్చి. ౪౯౪

ఉ॥ తిట్టిరి మానభంగకర ధీతీవచఃప్రచయంబుతో మెయిం
గొట్టిరి రక్తనిర్మలిని ధీకోటులు భూమిని బాఱఁగాఁ దల
ముట్టిరి చేతివేళ్ళ గడు ధీమోఁదిరి జానువుల మహార్భటి
నట్టిరి నేలఁగూలనటు ధీనేటుగ బాటను జాటిపోటుల. ౪౯౫

తే॥ మున్ను శ్రీహనుమంతుఁ డ ధీమోఘబలులు
పెక్కుమంది వేధించినాఁ ధీవిడక గిరిని
సరిగినటుల రైవతుం ధీడచలవరులు
బాధపెట్టిన నాగిరి ధీవదలకుండె. ౪౯౬

తే॥ ఇట్టి తరుణంబునందున ధీనేను వోయి, హరికి శ్రీశైలపుత్రకు ధీసభిమతంబు
రైవతోద్యోగ మద్రీశ్వర ధీరప్రవృత్తియంత నుడివిరి దాని కా ధీహరియు నెప్పి
క॥ తన భక్తునిఁ బ్రోవుటకై, విను తెన్నున నచట కరిగి ధీవే నిజతేజ
స్సును దద్రైవతునకు భయ, మును బాపుచు నిచ్చి చనియె ధీభూషం డవల. ౪౯౭

మ॥ భగవత్తేజముతోడ మీటి యల గ్రా ధ వం బొండు హస్తంబుతో
మిగులం బట్టుచు వజ్రతుల్యుడము త ధ స్మేరవృద్ధి దంభోభి కీ
డగు ముష్టి బ్రహరించి శీతగిరి న ధ య్యారే! యనంగుల్చి మెం
డుగ నన్యాయులఁ గాల్గఁదన్నె నటఁ దా ధ టోటేమి లేనట్టులగా.

ర ౨౮

ఉ॥ మేరునగంబు విహ్వలత ధ మిన్నకయుండె హిమాద్రి నొచ్చె నా
ర్వేరము వీడి పాతె నల ధ వింధ్యముమున్నగు కొండలెల్ల సొం
పారెను రైవలాస్య మల ధ యద్రుతుండును మెచ్చె నిచ్చ నిం
డారె జయారవంబులును ధ నావిభుఁడా యనినుండి క్రమ్మఁతగా.

ర ౨౯

ఆ॥ ఇట్టు లచట వెడలి ధ యాగిరి నానర్త, భవ్యదేశమందుఁ ధ బడఁగవైచె
నద్దినుతఁ దదద్రు ధ హరిభక్తుఁడై రైవ, తకగిరింద్రుడనఁగ ధ ద్వారకఁ దగె.

ఉ॥ దానిని జూచు మానవక ధ దంబము వాయును బ్రహ్మహత్యలగా
దానిని దాఁకువారు సవ ధ నంబుల వంద యొసంగు పుణ్యములే
మానక కాంతు దానికొక ధ మాటు ప్రదక్షిణ మాచరించినగా
బూనిక తీర్థయాత్రలకుఁ ధ బోయిన సత్ఫల మబ్బు నేరికేగా.

ర 30

తే॥ మఱియు నా మలయం దెట్టి మనుజుఁడైన, మెక్క బ్రాహ్మణునకు నేని, నొక్క తడవ
భోజనముఁ బెట్టి నట్టెన ధ భువననాథుఁ, డైన శ్రీహరి పదవికి ధ నరుగఁగలఁడు.

॥ యజ్ఞ తీర్థ కపిటంకాది తీర్థమాహా త్యము. ॥

వ॥ వెండియు నారైవతగిరియం దొక యజ్ఞం బాసర్చినఁ గోటిఫలంబు లిడం
జాలిన యజ్ఞ తీర్థం బను నొకదాని నారైవతుండు ద్రవ్వించెంగాదె. అద్దాని కనతి
దూరంబునఁ గపిపాతసముద్భూతంబును, సర్వపాపప్రణాశనంబు నగు కపిటంక
నామక తీర్థం బొండుగలదు. అందు భౌమాసురసఖుండును దుష్టుండునగు ద్విజాండను
వానరుం దుద్దండబలుండగు బలరాముని యశనిసదృశంబగు ముష్టిని నిహతుండై
మఱ్ఱించెదె. మహాత్ముల నిగ్రహంబును సద్గతిమూలకంబుగాదె. ఆతీర్థంబునకుఁ
బ్రత్యహం బమరులు స్నానార్థంబై యేగుదెంతురు కలవిలంకయాత్ర నెనర్చిన
వారికిఁ గోటిగోదానఫలంబును, దద్ద్విగుణంబుగా దండకారణ్యసంచారులకును,
దత్తతగుణంబుగా సైంధవవననివాసులకును, దత్పుంచగుణంబుగా జంబుమార్గస్థుల
లకును, దద్దశగుణంబుగాఁ బుష్కరాటవివిహారులకుఁ దద్దశగుణంబుగా నుత్పలా
వర్తయాత్రకులకును, దద్దశగుణంబుగా నైమిశారణ్యభానురులకును, దత్తతగుణం
బుగాఁ బుణ్యం జేతత్కపిటంకతీర్థసేవకులకు లభించితరు. మఱియు

ర 33

క॥ నృగకూపంబును తీర్థము, తగియుండెను గొప్పదనఁగ ధ ద్వారకలోఁ దా

నిఁ గనెడివారలు బ్రాహ్మణుఁ, దెగఁగొట్టిన దోసమైనఁ ధ దెగవేతురుగా. ర 3౪

తే॥ నృగుఁడు దెలియెక యొకమేదిసీసురసుర, భీమణింగొని మఱియొక్క విప్రునఁజె
దానఁ గృకలాసదేవాంబుఁదాల్చి యతఁడు, ద్వారకాస్థకూపంబునఁదనరుచుండె.

ఉ॥ అతఁడు దాతలందుఁ బెద యయ్యుఁ జతుర్ద్యుగకాలమానమా
నూతి వసించుటం గని య నుగ్రహసాగరుడైన శ్రీధరుం
డాతని నుద్ధరించెను ద యన్ “నృగకూప” మటంచు నది వి
ఖ్యాతినిఁబొందె నాఁటినుత యన్ కల్మషపర్యతప్రజతుల్యమై.

౪౩౬

తే॥ ఊర్జపూర్ణిమ నట్టి తీర్థోదకమున, మునిగెనం గోటిజనిపాప యములు నశించు
నందు నొకగోపు నిచ్చిన నాలకోటి, దానమిచ్చిన ఫలమబ్బు యన్ భారణేంద్ర!

గోపీభూమిమాహాత్మ్యము.

తే॥ మఱియు గోపికామేదిసీ మహిమ నీకు, విస్తరంబుగ వినిపింతుఁ యన్ బృధివివాహ
యద్ది వినువారు పాపంబులవలఁద్రోసి, యవ్యయమగు సత్పదవికినరుగఁగలరు.

కా॥ పాపరణ్యకుతారమం చెది బహు యన్ ప్రఖ్యాతినిం గాంచెనో

గోపీచందన మేస్థలిం గలిగెనో యన్ గోవ్యంగరాగంబుల

న్గోపీరత్నము లేమహాస్థలమున యన్ నోభిల్లెనో యద్దియే

గోపీభూమి యన్ వినోదకరమై యన్ ఘోషిం బ్రతిష్ఠం గన్గె.

౪౩౭

క॥ ఘనమగు నాగోపీచందనమెవ్వఁడు పూసికొనునో యన్ తన్నరుఁడు మరు
ద్ధనిలో మునిగెన పుణ్యంబును జెందఁగలఁడు విదేహ యన్ భూభుజవర్యా! ౪౪౦

చ॥ అనిశము గోపీచందనమ యన్ హత్తరముద్రల నొప్పువాఁడు తీ

ర్థనికర సేవనవ్రతవి యన్ తానమఖప్రకరాశ్వమేధవే

దనిపతరాజనూయవర యన్ దానసమార్జితపుణ్యరాశులన్

దినదినమందుఁజెందెడి ను యన్ ధీవరుడై చరితార్థుడౌ విభూ!

౪౪౧

తే॥ విష్ణుపదిమృత్తు కంటెనుఁదిద్విగుణ పుణ్య, మిచ్చుఁ జిత్రకూటజరజంబిచ్చదద్ద
శగుణఫలమిచ్చుఁ బంచవ యన్ టిగరజంబు, తశ్శతగుణఫల మిచ్చుఁ ద యన్ చ్చందనంబు

క॥ గోపీచందన మలఁదినఁ, బాపియు యమకింకరులకుఁ యన్ బట్టువడక యో

భూపతి! ప్రకృతిపరంబగు, గోవృధివికి జేరగల ర యన్ కుంతితగతితో.

౪౪౩

ఉ॥ భారతవర్ష మందు మును యన్ బాపియుఁ బాపిసహస్రసంగుఁడున్

వారసతీవృతుం డనృత యన్ వాది పరాధపరుండు సింధుపు

ధ్వీరమణుండు నార్యపుధి యన్ వీసురశత్రుఁడు దీర్ఘబాహుఁడన్

వీరుడొకండు గ్రాలు నవి యన్ వేకిశిరోమణి యాచు భూమిపా!

౪౪౪

క॥ నిర్భయమున నా దుష్టుఁడు, గర్భవతీదళకము వర యన్ కపిలాసురభిన్

నిర్భరయోగాంచితమణి, గర్భామరశతము హతము యన్ గావించి మఱి.

చ॥ ఒకపరి సైంధవాశ్వమున * నుద్ధతి నక్కి నిశాతహేతికా
 ర్కుకపరిఘాగదాదిరుచి * రుండయి కానకు నేగి వేటఁ గో
 రికి నొసరించి క్రమ్ముట * తిం గని తత్సచివుండు వాని కు
 త్తుక నొటనుండి వాలు వడి * దూసి వధించె బ్రభుత్వలుబ్ధుడై. రరర

తే॥ నటికినంతనె కాలకిం * కరులు వచ్చి, చచ్చిపడియున్న వానిని * జక్కజూచి
 కట్టి మోతుల జాటులఁ * గొట్టి నగుచు, జమునిమనికిఁ దోడ్పొని * చనిరి పిదప.

చ॥ యముఁడతనిం గనుంగొని ర * యంబునఁ బిల్చియుఁ జిర్రగుప్తుని
 గ్రమముగ నిట్టులడై గణ * కా! యితఁడెవ్వఁడో? వీనికున్న పా
 పములెవో? యింక నే నరక * బాధల కీఖలుఁ డద్దుఁడౌనె? యీ
 సమయమునా వచింపు మన * సడ్డగ నాతఁడు వల్కె నీరహిత. రరర

తే॥ ధర్మరాజ! మహారాజ! * దండధర! కృ
 తాంత! సమవర్తి! పితృపతీ! * ధాత్రియందు
 నితఁడు దీర్ఘ బాహ్వభిధాన * యుతుఁడు వీఁడు
 చేసినట్టిపాపములు హే * చ్చిల్లియుండె. రరర

చ॥ దేవా! తపనావీచిరారవమహారారవసంఘాతకాలనూత్రాదిసరకం
 బులును దప్తకుండంబును తౌరకుండంబును విట్కుండంబును మూత్రకుండంబును
 శ్లేష్మకుండంబును వహ్నికుండంబును వసాకుండంబును దూషికాకుండంబును
 శుక్రికుండంబును సస్పృక్కుండంబును మజ్జాకుండంబును మాంసకుండంబును తౌర
 కుండంబును గర్జ్విట్కుండంబును సఖకుండంబును లోమకుండంబును గేశకుండం
 బును నస్థికుండంబును దామ్రకుండంబును లోహకుండంబును తప్తమరాకుండంబును
 బ్రతప్తకుండంబును బ్రతప్తతైలకుండంబును దీప్త్యకంటకకుండంబును విషకుండంబును
 దంతకుండంబును గ్రిమికుండంబును బూయకుండంబును సర్పకుండంబును మశకుం
 డంబును దంశకుండంబును వజ్రదంష్ట్రకుండంబును వృశ్చికకుండంబును శరకుండం
 బును శూలకుండంబును ఖడ్గకుండంబును గోళకుండంబును సక్రకుండంబును గాక
 కుండంబును సంచానకుండంబును వాజకుండంబును దప్తపాషాణకుండంబును శాత
 పాషాణకుండంబును లాలాకుండంబును జ్వాలాకుండంబును గాత్రమలకుండంబును
 దప్తశూర్యంబును సూచీముఖమును గోధాసుఖంబును సక్రముఖంబును గజదం
 శంబును గుంభీపాకంబును నరుంతుదంబగు వటోదంబును బాంనుభోజనంబును
 పాశవేష్టంబును శూలప్రోతంబును బ్రకంపనంబును నుల్కాముఖంబును సంధకూపం
 బును వేధనంబును దండతాడనంబును జాలబద్ధంబును దేహచూర్ణంబును దశనంబును
 శోషణంబును కషంబును సర్పజ్వాలాముఖంబును సర్పజిహ్వముఖంబును ధూమాం
 ధంబును నాగవేష్టనంబు లోనుగాగల భయంకరంబులును దుస్సహంబులు నగు

చతురశ్శీతిలక్షమహానరకంబులు దమయేలుబడిలో గలవు. వీని యన్నిటియందు నిలండు సమగ్రంబుగా బాధింపం దగినవాడు సంశయంబులేదు. వినుడు. రగిం

ఉ! పాపము లన్ని యేవనిన † బ్రాహ్మణగర్భవతీవధంబులు
బాపల వేల్పుల గురులఁ † బల్మలు దూలుచునుంటఁ దేపకుఁ
దేప క సత్యమాడుటయు † నిక్కుటయుఁ గపిలావధంబు రా
పాడుచు సాధుజంతువుల † సంలేమొనర్చుట లోను సేతలే. రగిం

చ! పలుకఁగ నిట్లు లేఖకుఁ డ † వాచిదిగీశ్వరు నాజ్ఞఁ గింకరుల్
దలపడి వానిఁ బట్టుకొని † ధారణి నీడ్చుచు వెయ్యియామడల్
గలిగి భయంకరంబును న † గాధము నై తగు కుంభియందునఁ
సలసలఁ గ్రాఁగు నూనెను వె † సఁ బడవేసిరి జాలిమాలియుఁ, రగి.౨

తే! అల మహాపాపి వడినంతఁ † బ్రలయపావ
కాభతత్పాకవహ్ని స † ల్లాటెఁ ద్రుటిని
దొల్లి బ్రహ్మాదుఁ డగ్నిలో † దూఁక నద్ది
శీతలతఁ గాంచినట్టుల † భూతలేశ ! రగి.౩

తే! అట్టి సంగతి యమదూత † లాత్మపతికిఁ
జెప్పి రంత నాశమనుండు † చిత్రగుప్తు
మఱలఁ బిలిచి యీ దుష్టుడు † మంచినేత
యెదియుఁ చేయఁడె ? యిదియేమి ? † యెఱుంగఁ జెప్పుము ! రగి.౪

క! అని యడుగుచుఁ జింతించుచుఁ, దనరెడికాలంబునందుఁ † దన సభ కేతెం
చిన ధర్మజ్ఞుని వ్యాసుని, ఘనుఁ గని యిట్లనియె బద్ధ † కరకమలుండె. రగి.౫
మ! అనఘా ! యాతఁడు భూతలంబున సుకా † ర్యం బెద్దియుఁ జేయలే
దనయంబుఁ సురభూసురార్యపిబుధ † న్యక్కారముల్ గల్గిణీ
వనితాబ్రాహ్మణధేనుసన్మృగచయ † ప్రాణాపహారంబుఁ జే
సినవాఁ డాటను వీనిఁ దెచ్చి యిటకీ † చిత్రోక్తి నాలించియే. రగి.౬

క! వడిఁ గుంభీపాకమునఁ, బడవేయఁగ నాజ్ఞ యిడితిఁ † బడినంతనె యీ
తఁడు తజ్జ్వలనుఁడు సల్లం,బడె నియ్యది వింతగాదె † పరమముసింద్రా ! రగి.౭

క! ఇందుల కే కారణమో, డెందమునం దరసి యిపుడు † వీరిం జెప్పఁ
వందనము లొనర్తు నెడఁద, గుందుచుఁ గొట్టుకొను మాని † కోటిస్తుత్యా !

వ! అనవుడు పారాశర్యం డిట్లాడె. ధర్మరాజా ! పాపపుణ్యంబులకు స్థూల
సూక్ష్మంబులను రెండుదశలు గలవు. అం దీతండు భూతలంబున నేసత్కార్యం
జ్ఞానరింపకపోయినను దైవవశంబున నిర్ధనుం డర్ధరాశింగాంచి నట్లొకమహాత్ముని
కరాగ్రంబునుండి రాలిన గోపీచందనంబునఁ బూర్ణంబైన ప్రదేశంబుం గాంచి

యందుఁ బ్రాణంబుల విడిచినవాడయ్యె. తత్ప్రభావంబునఁ దత్ప్రసారంబగునుఁ
తత్కుంభీపాకాగ్ని యట్లు నిర్వాపణంబుఁ జెందె. నరుడు తద్గోపీచందనలిప్తాం
గుండైనను దద్దర్శనం బాచరించినను బ్రహ్మహత్యాదివిముక్తండై నారాయణుం
డగుఁ గాదే యని బోధింప నా సమవర్తి తత్కీర్తివిదుండై యాతని నాత్మైలంబు
నుండి తీసి మన్ననతోఁ దోడ్కొనివచ్చి దివ్యవిమానంబున నెక్కించి ప్రకృతిపరం
బగు వైకుంఠలోకంబున కంపె. ఏతద్గోపీచందనమాహాత్మ్యం బాలించిన
జనులు దురితంబుల దూరీకరించి హరిం జేరఁగలరని యెఱుంగుము. మఱియు
నా ద్వారకాపురీవిరాజమానసిద్ధాశ్రమమహిమంబు నుడివెద నాకర్ణింపుమని
యిట్లనియె.

ర౬౧

సీద్ధాశ్రమమాహాత్మ్యము. ❀

క॥ ఎద్దాని స్ఫులిచినచో, నద్దనుజారాతి కరుణ ❀ నగుపడి సతతం
బొద్దను బాయక చెలఁగునో, యద్దియె సిద్ధాశ్రమమని ❀ యందురు పెద్దల్.

క॥ కన నట సాలోక్యము దాఁకినచో సామీప్యము మునిఁగిన సారూప్యం
బును వసతిని సాయుజ్యము, మనుజులు వొందంగఁగలరు ❀ మైశిలనాథా !

చ॥ హరి విరహావ్యధాకులహృత్ ❀ దన్విత, యిందునిభాస్వ, రాధికా
తరుణి, స్వకీయచేటిక య ❀ ధాక్రమమొప్పుఁ దదాశ్రమప్రభా
వరుచిరసంగతుల్ దనకుఁ ❀ బల్కు దమిఁ విని రాధమాసభా
సురతరణిగ్రహంబునఁ ద్రి ❀ శుద్ధిగ నెంచె నటఁ మునుంగఁగాఁ.

ర౬౨

వ॥ అంత నా రాధికాకాంతామణి శ్రీకృష్ణసఖుండగు శ్రీదామండు హరి
విరహప్రదంబగు శాపంబుఁ దన కిచ్చి శతాబ్దంబులు గడచుచున్న సమయంబునం
గదలీవనంబునుండి లేచి శతయాధసమన్వితయై నిర్గమించి గోపకగణంబులు
పరివేష్టించి నడువ సుందరీమణులు ఛత్రచామరంబులం గొని కొలువ నందంబగు
నందలం బెక్కి యా సర్తదేశవిరాజమానతత్సిద్ధాశ్రమతీర్థరాజంబున కరిగె. అట్టి
పట్టున

ర౬౩

తే॥ యాదవోత్తమపరిమండి ❀ తాచ్యుతుఁడును
షోడశసహస్రగోపికా ❀ శోభితుఁడయి
యట్టి సిద్ధాశ్రమోత్తమ ❀ యాత్రఁజేయ
వచ్చి యుండె ముదమునఁ ద ❀ త్వరమునందు.

ర౬౪

సీ॥ శత్రుంబులం దాల్చిఁచటుకులం గరములఁ, బట్టిన భటులు నల్పైక్కులు గన
మగవారు సారరానిమాడ్కిని గొందఱు, గోపకవీరులుగూడి చూడఁ
బండ్లగంపను జట్టుపద్ధతి నెచ్చెలుల్, నుట్టుముట్టుచు నెఱిఁజూచుచుండఁ
గావలసిన వస్తుకాండముఁ బరిచారకావళి యెడపకయంద నియ్య

తే॥ కాస్త్రవిధిగ సిద్ధాశ్రమఃసలిలమందు, రాధ నీరాడి దివ్యాంబరములఁ దాల్చి
స్వవిధదానముల భక్తిజగతిసురుల, కిడి నమస్కృతిఁ జేసె నోపుడమితేడ!

తే॥ అటుకు నీరాడవచ్చినయట్టి ద్వార, కాపురీప్రజ రాధికాకాంత భటుల
బెత్తముల దెబ్బలం బడిఁ బెదరి కనుచు, నొక్క యిక్కను నిలిచె నాఁయుచితవేళ.

క॥ వనజాక్షుని సతులందఱు, వనమాలిసమేతలగుచు యభక్తిని స్నానం
బొనరింపఁగఁ దజ్జనులకు, వెనుకనె చని వారి నచటి యభవముఁ గనుచు.

చ॥ అడిగి రిటుల్ స్వకీయవిభు యచ్యుత! యీస్థలమందు నెందఱో
పడఁతులు నుట్టుముట్ట యదు యరులు నల్లడలందుఁ గావ ని
ప్పుడు జలకంబులాడియు న మోఘముగాఁ బుడుకుల్ బొనర్చు నీ
పడఁతుక యేయమో యెఱుంగఁ బల్కవె? సర్వవిమండ వీవగా. ౪౬౦

ఉ॥ నావుడు దేవకీసుతుఁ డ యన్ సమకట్టె నిటుల్ లతాంగులా
రా! వినుఁ డీపె నా నెలఁత యాధిక నాఁ దగి వారి రాసభే
లావిధి ముఖ్యయై బహువి యాసవిలోలయు నై శుభాంగియై
శ్రీపృథ్విభానుపుత్రియయి యశ్రీమతియై పరయై చెలంగెడి. ౪౬౧

తే॥ ఈవ్రజేశ్వరి నీరాడు యచ్చచేత, ప్రజమునుండి ప్రయాణమై యాపనాశ
మైన యిట్టి సిద్ధాశ్రమమూర్త్యుగోపి, కాసహిత యోచుఁ జేరె నిష్కలుషబుద్ధి.

వ॥ మఱియు నీ జగన్మోహిని యిమ్మహాశ్రమంబున జలకంబాడి పుడుకులఁ
బెక్కింటిని బుడమివేల్పుల కొసంగి ప్రకాశించుచుండె, అద్భుతంబగు నీమహా
వైభవం బంతయుఁ దదీయంబని యెఱుంగు మన నయ్యిందిరాకాంతుని కాంతలలో
సత్యభామ యను భామిసీలలామంబు రూపయావనగర్వితయై యల్లన నిజసపత్ను
లతో నిట్లనియె. ౪౬౨

క॥ హరి కర మీపెను బొగడెడి, ధర నీయమ రూపవతియె? ధైర్యవతియె స
త్కరుణావతియె గుణవతియె, యరయఁగ నన్ మించఁగలదె? యంగనలారా!

ఉ॥ కాని కడంగి రూపసిని యానె దయామతిఁగానొ ధీరనం
గానొ విభూతులున్న సతి యానె యదారను గానొ యోగ్యనే
గానె మఱెట్టి భామిని యానె వచింపుడి! నాదుతండ్రి ము
న్న నను నెందఱో విబుధు యిమ్మని వేడుట మీరెరుంగరే? ౪౬౩

సీ॥ శతధన్వదనువాడు యమృతుఁడయిపోవుట, లలితమద్రూపమూ యమునగదె
యక్రూరకృతవర్మ యటు పాటిపోవుట, లలితమద్రూపమూ యమునగదె
శత్రుతో నీచక్రి యశత్రువై పోరుట, లలితమద్రూపమూ యమునగదె
హరితోడ ననిశంబు యగుడగామిని నాట, లలితమద్రూపమూ యమునగదె

తే! దేవమాతకుఁ గమ్మలఁ దేవనాయకునకు ఛత్రమీ యనురాంతకుం డిడుటయు
లలితమద్రూపగౌరవం ములను గాదె, భామినీమణులార! సఁ పత్నులార!

క! సరసిజముఖులారా! యీ, హరి కీరలు పత్నులౌటం కధికనిదానం
బరయుఁడి! యెఱుఁగుడి! యీ నా, కరుణయె కారణమటంచుఁ గలఁగక యెదలక.

క! అల ప్రాగ్జ్యోతిషపురి, నలఘండౌ భౌమనిర్జఱం రారియు హరియుక
గలహించుతెఱిని ధీరతఁ, బలుసాయము పఠికిఁజేసిం వఱలితిఁ గాదే. ర౭౬

సీ! అహరహంబును మంచి యపరంజి నెన్నిది, బారువులం గాంచి మిఱు నెద్ది
తామడాంబరగరం భామయసర్పాగ్ని, మారీభయంబులకం మాపు నెద్ది
జారచోరాప్రయోం జకవంచకాబలు, లుండనట్టులఁజేసి యొప్పు నెద్ది
సిరిసంపదలఁగూర్చి నరులకు సౌఖ్యముల్, గలిగించి వాసితోఁ జెలఁగు నెద్ది

తే! దివ్యమూర్తాండుకై వడిఁ దేజరిల్లు, నెద్ది యాస్యమంతకమఱి నెలమిఁ గాన్క
గ నిడి నాతండ్రి నన్నిట్టి వనజలోచ, నునకు కిచ్చె నావైభవంబును గనుఁ డిఁక.

క! నామాట యనినతోడన, యీమాధవువలన మంచి వెన్నోరథముల్
సామజములు దురగంబులు, భౌమాసురు సిరియు వచ్చిపడె నాయుంటక. ర౭౮

క! అప్పటి కప్పటి కాయా, గొప్పవయిన కోరికలను గొంకక తమితోఁ
దప్పక యిడి నావాకిట, నెప్పుడు దగు బారిజాణం వృక్షేంద్ర మహా! ర౭౯

క! భూత్రవాతవిభుండును, భూతికరుఁడు నైన కృష్ణం మూర్తి యెపుడు నా
చేతికి వశుఁడైతగ నా, పాతివ్రత్యంబుఁ బల్కం వలెనా? యొకక. ర౮౦

క! నారీమణులారా! యీ, నారదునకు నాదు మగని నయభయముల సం
భారములెల్లను జేర్చి యుదారమతి నిడితి నల్పం దానమె? చెప్పుఁడి! ర౮౧

చ! ధరఁగల భామలక మణినిఁ దధ్యము గాదొకొ? యీకె నాకెటల్
సరియగు? నిట్టులుంచుఁ డిది చంద్రముఖ! సఖ! యోసి రుక్మిణీ!
యరయఁగఁ గావె రూపవతి? వంబుజలోచనలార! మీరు భూ
వరసుత లాపె గొల్లదని భావనజేయుఁడి మిమ్ముఁ బోలునే? ర౮౨

క! కరుణామయలును గుణవతు, లరవిందేక్షణలుఁ బూర్ణి మాజ్ఞాస్యలు శ్రీ
ధరలగు మిమ్మును రాధకు, సరిగూర్చుట తగదు నన్ను తమియింపవలెక.

క! అని లేనిపోని మాటల, నని యుబ్బింపఁగను భీష్మం కాత్మజమొదలౌ
ననమండ్రురాణు లన్వయ, ఘనతాగుణకౌశలాది గర్విత లగుచుక. ర౮౩

తే! సత్యభామౌక్తిపంజరస్థశుకములయి, సంతతంబును రాధికాసతిని మెచ్చు
దేవకీనందనుం జేరి దివ్యధక్కిఁ, బలికి రిట్టుల బహులాశ్వ! పార్థివేంద్ర!

క! దేవా! నీ యెడబాటునక బాగిలి భక్తిక స్నానదానంబు లీ
తావుండేరి యొనర్చి పూతయగు రాధక నీ ప్రయోగ జూపుమా!

యీవిశ్వంబునలేని రూపవతియో యేహ్యంగియో యెట్టిదో
యీవేళ గమనించి చూచెదము శ్రీ కృష్ణా! జగద్రక్షణా!

౪౫౬

క॥ అనవుడు వనమాలియు నా, పనికొప్పి పదాఱువేల యెనమండు రాణులఱిముఱి, వెనుకొనఁ జనసాగె రాధ యెలిగెడి స్థలికిఁ.

ఉ॥ చక్కని పెక్కుటెక్కుములఁ జందురు రూపును బోలు డాలులఁ
మిక్కిలి మేలుకట్టులను మేలిమిబంగరుకట్టుపాటునఁ
జక్కనిదై శుభంబులను సారెకుసారె కొనంగఁజాలి యా
యిక్క గుడారమొండు దగె నిట్టిదటంచు నుతింప శక్యమే.

౪౫౮

ఉ॥ అందున సారభంబు లఖి లాశలఁ బర్వచునుండు మాలతీ
బృందమరందముల్ నెలఁగు భృంగములు శ్రుతిపేయనాదము
ల్లందడిసల్పు ముత్తియము లఁ దగియున్న తెరల్ పటంబులు
బొందికనుండుఁ బీఠికయుఁ బొల్పునుగాదె తదాసనంబునఁ.

౪౫౯

సీ॥ హంసనిభంబులౌ వ్యజనంబులంబట్టి, స్వీయసభిజనుల్ విసరుచుండ
ఛత్రచామరములఁ వేత్రంబుఁ దాలించి, గోపిక లటులిటుఁ గూడి తిరుగ
బాలభానునిమాడ్కి భాసిల్లుచుండెడి, కమ్మలు వీనులఁ గ్రాలుచుండఁ
గోటిచంద్రులకును దీటగునిజదేహ, కాంతులు నల్లడల్ గ్రమ్ముచుండఁ

తే॥ గోమలాంగియుఁ దన్వీయుఁ గుందరదన, కృష్ణహృతమానసయునగుకీర్తిపుత్రి
యొప్పి యటనుండి నడుగుల నెయ్యనిడుచుఁ బుష్పవనమున కల్లనఁబోవుచుండె.

ఉ॥ అత్తటి నట్టికృష్ణసకుఁ లందరు దవ్వనఁగాంచి యాయమఁ
దత్తరణిప్రకాశమునఁ దారలు తేజము బాసినట్లుగాఁ
దత్తరణిమణిరుచిన్మా తప్రభలై నిజరూపగర్వసం
పత్తులఁబుచ్చి యొండొరులు బలుకొనఁ సమకట్టి రిట్టులఁ.

౪౬౦

ఉ॥ ఇట్టి మనోహరాకృతి ధరించిన నుందరి నెందుఁజూడ మే
మెట్టుల నీయమం గుఱిచి యీవర కీహరి నోటవింటిమో
యట్టుల నిట్లు గాంచితి మహా! యనుకొంచు స్వనాథుమార్గముం
బట్టి తదంతికంబున వి భాసిలఁబోయిరి భూప! యీవలఁ.

౪౬౧

తే॥ రాచకన్నెల కన్నులు రాధ నెచ్చె, లులగు వ్రేతలకనులును గలిసి చెలఁగె
బట్టరాజ్ఞీసహితహరి వచ్చుటఁగని, సల్పిరాభీరమానినుల్ జయరవముల.

చ॥ మఱియును రాధికారషాణి మాధవురాకను గాంచి గద్దియఁ
సరగున డిగ్గి పద్మసదృశ స్వకశేత్రముల ముదశ్రువుల్
బారిబారి వ్రాల్చి యాతనికి బూజల సల్పి ప్రదక్షిణంబులఁ
గరముగఁజేసి స్వీయకర కంజముల ముకుళించి మొక్కియుఁ.

౪౬౨

వ! సృమంతకమణిఖచితపాదంబులను, జంతామణిమండితరటంబును, బద్ధ
రాగభాసురమధ్యంబును, జంద్రమండలవర్తులంబును, గొన్తుభోద్భాసితాధఃప్రదేశం
బునుం గలిగి కుండలమండలమండితంబును, పీయూషస్రవత్పారిజాతవిభాజితం
బును, ఛత్రచామరసమన్వితంబును, విశాలంబును నగు సింహాసనం బొసంగి యందు
సమాసీనుం గావించి యానందంబు నుండరాస్యంబున నందంబు గొల్పు నిట్లనియె.

క! సఫలం బయ్యెను జన్మము, సఫలం బయ్యెను దపంబు + సల్పిన నోముర
సఫలం బయ్యెను ధర్మము, సఫలం బయ్యె హరి! నీవు + ననుదెంచుటచే.

తే! భక్తులకు సాయపడెడు నీపై నిభక్తి, జూపజాలని దుష్ట నశుద్ధబుద్ధి
నైన నన్నిప్పుడిట్టి సిద్ధాశ్రమావ, గాహనము ధన్యగాజేసె + గద! మహాత్మ!

ఉ! నాబల మూతగాఁగొని ర + ణంబున నైరుల చూపుమాపవే!
నాబలమైన కారణము + నక గిరినెత్తి ప్రజంబుఁ గావవే
నాబిగినెమ్మి గోకులము + నక విభవంబును నాకుఁ జూపవే
నాబలిమిఁ తుణంబున మొ + నక హతుఁజేయవె శంఖచూడునిఁ. ౪౯౪

తే! మఱి జగజ్జేతయా కంస + మానవపతి, యడలఁడే? నీబలమున + కమరవిభుఁడు
గర్వమును వీడి తిరుగఁడే? కమలనాభ! నీదుచరితంబు నేను వర్ణింపఁగలన?

ఉ! రాసమునందు గోపిక ల + రంబున నీదరి కేగుదెంచి సం
తోసముఁబొంది కౌఁగిళుల + తో మృదుభాషలతోడ మన్నన
జేసి వశం బొనర్చుకొని + నిక్కుచునుండ మెలంగవొక్కొ? నీ
వీసరణి బొనర్చుట మ + హీగతనారవిడంబనం బగు.

౫౦౦

క! తన విభుఁగూరిచి యీరహి, ననుచుండెడి కీర్తిపుత్రి + యావల వడితోఁ
దనచెలియగు చంద్రానన, యనుమతి మన్నించె నిట్లు + లాహరిసతుల.

ఉ! భామను సత్య జాంబవతి + భద్రఁ గలిందకుమారి లక్ష్మణా
భామిని మిత్రవింద మఱి + భైష్ణిని డాయుచు వేటువేటుగాఁ
బ్రేమను గాఁగిలించుకొని + ప్రీతిపురస్సరసూక్తులాడి త
తేమ మెఱింగి స్వస్థితు ల + తిప్రమదంబునఁదెల్పి యొయ్యన

౫౦౧

తే! ఖండశ సహస్రగోపికా + నుందరులను, జేరి తమిని బుజముల నా + శ్లేషములను
సల్పుకొని యుచితంబగు + సరణి బలికి, సత్కరించియు మఱి బల్క + సాగె నిటుల.

ఉ! చందరుఁ డొక్కఁ డుద్భవిల + సాగినతోడఁ జకోరవారము
ల్లందడి మూఁగినట్లు కమ + లప్రియుఁడొక్కఁడు వచ్చినంత దృ
గ్బృందముమెందు గ్రాలినటు + లీభగవంతుఁడొకండు ప్రేమతో
నిందున మెప్పుచుండ మన + మెల్లరముంటిమి గాదె భక్తితో.

౫౦౪

సీ॥ పద్మప్రభావంబు ॥ భ్రమరముఖ్యంబును, గావ్యప్రభావంబు ॥ గవివరుండు
రత్నప్రభావంబు ॥ రత్నపరీక్షిత్తు, విద్యాప్రభావంబు ॥ విబుధవరుండు
గానప్రభావంబు ॥ గాయకశ్రేష్ఠుండు, రసమహిమంబును ॥ రసవిదుండు
నోవధీమహిమంబు ॥ నుత్తమవైద్యుండు, శిల్పచాతుర్యం బ ॥ నల్పశిల్పి
తే॥ మాత్రమెఱిగిన యట్టులేమరుగులేక, భక్తుఁడొక్కఁడు మాత్రమీ ॥ పరముఁడైన
కమలనాభు ప్రభావంబు ॥ గాంచఁగలుగు, నంబుజేక్షణాలార ! యో ॥ యక్కలార !

శ్లో॥ రుక్మిణి మొదలగువారు రాధను బ్రశంసించి సత్కరించుట.

చ॥ అవల విదర్భరాజసుత ॥ యాయమ పల్కుల నాలకించియున్
సవతులఁగూడి యిట్లనియె ॥ సాధ్వీరో ! యో వృషభానునందినీ !
యవనిని నీవె ధన్యవని ॥ యందును నీదగుభక్తి కీరమా
ధవుఁ డిటు లొంగె నిట్టి నిను ॥ దదులు మెచ్చక యూరకుండురే ? 90౬

తే॥ ఏమహామహుచరితంబు ॥ నెల్ల జగము, లెపుడు పొగడునో యాజగదీశ్వరుండె
నీదుచరితంబు ॥ గీర్తించు ॥ నమ్మినెపుడు, నింతకంటె గృతార్థతయేమిగలదు ?

క॥ ఇమ్మాధవుఁ డెటు బల్కెనో, యమ్మాడ్కిని నిన్నుజూచి ॥ యలరితిమమ్మా !
యిమ్మెయి నెమ్మిని మా శిబిరమ్మున కేతెంచ మిగుల ॥ బ్రార్థింతుఁజూచి !

వ॥ అని వినయమ్ముగా వాక్రుచ్చి యవలంబంబుగా సాదరంబున నిజకరార
విందం బిచ్చి శతయాధసమన్వితయగు నా రాధికాలలనాలలామమును మహాత్ముం
డగు శ్రీకృష్ణునితోడఁ బద్మకింజల్కవాసితంబును, సర్వతోభద్రంబును, హైమం
బును నగు నాత్మశిబిరమ్మునకుఁ దోడ్కొనివచ్చి యందు శిరీషమృదులంబగు సోప
బర్హణపర్యంకంబును వేసి యందవ్వారిని సమాసీనులం గావించి సపత్నీసహితయై
వస్త్రమాలాభరణాదులం జక్కగాఁ బూజించి గోపీశతయాధంబునునైతము వేటు
వేటుగా నర్పించి నిజవిభునితో సముచితంబుగా బహువిధంబులుగా సంభాషించి
నిద్రఁబుచ్చి యాకీర్తిపుత్రింగూడ నిద్రబోవం బనిచి కృష్ణభార్యలందఱు దమ
తమ గుడారంబులకుం జనిరి. అంత రుక్మిణీతరుణీమణియు నిజవాసమ్మున కేతెంచు
పట్టున శ్రీకృష్ణుండు తల్పంబునఁ మేల్కొని కూర్చుండుటం గాంచి యల్లన డాసి
దేవా ! యర్ధరాత్రంబైనను నిద్రింపకుండుటకు గతంబేమో తెలుపుమని సవినయై
వేడ నా భగవంతుం డిట్లనియె. 90౯

చ॥ తరుణిరో ! యట్టి రాధికకుఁ ॥ దత్పరత్ విధిపద్ధతిఁ నమ

స్కరణము లర్పలున్ నుతులు ॥ స్వాగతమిచ్చి మహోపచారముల్
బారిఁబారి నీవు సేసితివి ॥ వొందెను సంతస మామె కాని ని

ద్దుర తొలిమందు వాడుకగ ॥ దుగ్ధము గ్రోలును బ్రత్యహంబునున్. 910

తే॥ అద్వి యీదిన మిచ్చట • నమరలేదు, దాన రాధిక నిద్దుర • మానఁ గాన
నాకునైతము స్వాపంబు • రాకయుండె, నాలసింపక క్షీరంబు • లామె కిమ్ము.

చ॥ అనవుడు భీష్మనందిని య • హా! యటలా! యని యొప్పి వెంటనే
తనదు సపత్నులం గలిసి • తక్కెఱకానివి పంచదార గ
ల్పినవి మహాోష్ణమైన వగు • క్షీరము బ్రగరుగిండిఁ బోసి రా
ధను గడుపారఁ గ్రోతెడివి • ధంబున సల్పి విడం బొసంగియున్. 910

తే॥ సత్యభామామూర్త గూడి • శౌరిదరికిఁ
జని నుకృతమంచుఁ దత్పద • సరసిజముల
స్వమ్మదుకరవల్లవంబులఁ • జక్కనొత్తు
చందు బొబ్బలక గని యిట్టు • లనియె వింత. 913

క॥ అరవిందనాథ! యేలా? యరవిందసమానతావ • కాంఘ్రియుగమునక
బోరిఁబోరి బొబ్బలు దగె ని, త్తఱిఁ గారణమేమి చెప్పుమ • తద్విశయముపోక.

చ॥ పలుకఁగ నిట్లు చక్రి తన • పై నల రాధికకున్న ప్రేముడిక
దెలుపఁ బ్రసన్నచిత్తుడయి • తియ్యనిపల్కుల ప్రేతలుక స్వభా
ర్యలు వినుచుండ నీరహిని • నాడె విదర్శనరేంద్రపుత్రికా
తిలకమ! యట్లె చెప్పెదను • దిన్నగ దానిని నాలకింపుమా! 916

ఉ॥ దేవి! జగత్సరు స్తనుద • తీనుతజీవితరాధికాత్మరా
జీవమునక మదంఘ్రిసర • నీరుహయుగ్మము స్నేహభక్తిపా
శావృతమాచు నుండి యిసు • మృతయు నీవఱకుక జలింపలే
దావృషభానుపుత్రి కెన • యకా నొకా? యెట్టి మహామహుండుచుక. 919

తే॥ ఇట్టి సమయంబునందున • నీవు రాధ, కిడిన పా లేవడియాటచే • నిట్లుడుగులఁ
బుట్టె బొబ్బలు గనుడి! పూఁబోడులారా! యనఁగ రుక్మిణీముఖసర్వవనితలు విని.

చ॥ అల హరి యడ్గుదమ్ముల మ • హాదృతితో సరిజేసి యిట్లెడక
దలఁచిరి చాగురే! యహహ! • తద్వ్రజనాయక క్షీవజేతుపైఁ
గల లేమి యింతయంచు ననఁ • గా నగునే? యెవ రేమె కీడురాఁ
గలరాకా? యద్వితీయపర • గా నుతియింపఁగనాను సర్వధా. 922

తే॥ మఱియు గోపికామణులకు • మాధవుపయిఁ
గల ప్రేమం బెఱుంగుచు వింతఁ • గనులమూసి
యహహ! యని విప్పి శ్రీహరి • నడిగి. రిట్లు
రాసకేళులఁ గాంచు పే • రాసతోడ. 925

మ॥ మురళీగానవిసోదబద్ధసుమతీ! • ముల్లోకముల మెచ్చ నుం
ధరబృందావనమందు గోపికలతోఁ • దద్రాధికాభాషణో

నరుదామాదిరి రాసముగ సలుపవే యద్దాన వారెల్లరుగ
జరితార్థం గద తత్తపోబలము లెం యచ శక్యమే యేరికే.

910

తే॥ కాని యారాసకేళివి ధానచిత్రములను విచుటయే కాని క య్నులకుఁబండు
వగను గాంచలే దోహరి! ధానస్త్రమున, నవ్వి కరుణను మాకిట యగుపటచుమ!

క॥ కల రిట గోపికలందఱు, గలదుగదా రాధికయును యగ్రమస్థలముగ
గల దన్నియు గలవీవిక, సలుపుమ! యారాసకేళి యసరభుల దేవా! 919

క॥ చేర్పుమ! వ్రేలల రాధను, గూర్పుమ! తచ్చిత్రరాస యకుర్దనవిధులగ
నేర్పుమ! మాకును దద్గతి, దీర్పుమ! మాకోర్కి సర్వ యదేవస్తుత్యా! 923

ఉ॥ రాసముఁజేయ నీయవస యరం బుచితంబని చెప్పచుంటిమో
శ్రీసుదత్తీప్రియా! యనగ యశ్రీహరియుగ ముదమంది పల్కె ని
ట్లో సతులార! మీయెడల యనున్నతలంపులు మంచి వివిధ యా
రాసవిధాననాయక క యరంబుగ నొప్పినచో ఫలించుగా.

918

ఉ॥ కావున రాధికామనము యగట్టిగ వేడి ప్రసన్నమానటుల్
తీవిగసల్పుఁ డత్తటిఁ గ యడిందిగ నయ్యెడి రాసకేళు లో
భూవరపుత్రులార! యన యముచ్చటఁజెంది తదప్తభార్య లా
శ్రీవృషభానుపుత్రికను యజేరి సూచిరి గోరి రీరహి.

919

శా॥ తల్లీ! భక్తసమూహరక్షణపరా! యతద్రాసరంగేశ్వరీ!
పుల్లాబ్జాక్షీ! పరేశ్వరీ! భగవతీ! యపూర్ణేందుబింబాననా!
యుల్లాసాన్వితగోపికాజనమణీ! యుక్తాంగి! కీర్త్యాత్మజా!
యుల్లం బారంగ మొక్కుచుంటి మీక మా యుక్తుల్ జెవిక బెట్టుమా!

చ॥ రసదుఁడు రాసనాయకుఁడు యరంజిలు నిందున రాసముఖ్యవీ
వెసఁగుచునుంటి విచ్చటనె యిస్థలి నుండెడి గోపికాజనుల్
రసమును గోరు మేము నిటఁ గ్రాలితి మందున రాసకేళులగ
బస పొసఁగఁ రచించుచు న యారముదంబును గూర్పుమో సఖీ!

922

ఉ॥ అంతట విన్నరాధికయు యనాడె నిటుల్ చెలువార! యట్టి శ్రీ
కాంతుఁడు నొప్పినప్పుడ య యిందభవత్ప్రియమాను గాన మీ
రింతటనైనఁ బోయి హరి యెట్లొ ప్రసన్నుని జేయుడీ! యనగ
గాంతలు వార లామెకు జ యగత్పతి యొప్పిన చొప్పుఁ జెప్పఁగా.

923

తే॥ ఆమె యురరీకరించియు యనట్టులొను, గాతమంచుఁ బ్రసన్నయై యవ్రేలగుమి
నోడఁగూడియుఁ బాడుచుఁ గ్రీడఁజేయ, సర్వసన్నద్ధయై యుండె యనకరాజ!

శ్రీకృష్ణుండు రాధాష్టభార్యాదులంగూడి రానక్రిడం గావించుట.

వ॥ అంత శ్రీకృష్ణుండు నుత్తమంబగు నుత్తమాంగంబునం దాపింఛాభంబగు బర్హపింఛం బంచితంబుగ లగించి మణిగణరచితముక్తాదామృదులం జుట్టి రాకా పూర్ణసుధాకరబింబసదృశంబగు సుందరముఖంబున దృష్టిదోషపరిహారంబుగాఁ దిలకంబిడి శ్రీకారాకారానుకారంబులగు శ్రవణంబులకు మండనంబులగునట్లు కుండ లంబుల ధరించి తిలపుష్పనిభంబగు నాసికంబు లలితంబుగా సింగారించి కంబు తుల్యంబగు గళంబునం దారహారంబులు మనోహరంబుగా వేసి శ్రీవత్సలాంఘ నాంచితంబును, గవాటవిశాలంబును, నగు వక్షస్థలంబునం గౌస్తుభం బలంకరించి తిరస్కృతదిక్కరటికరంబులును, సర్వరత్నాకరంబులునగు కరంబులను గంకణా బులం బెట్టి పంచాస్యమధ్యక్షశస్త్రంబగు లగ్నంబునం దళతళలాడు వలివంపు హంబట్టుపుట్టుబులం గట్టి సనక సనందనాదిమునిబృందనందితంబులును, సకల భువనరత్నాకరణకరణాబులును నగు చరణంబులందు మంజులధ్వనిమనోజ్ఞమండీరం బులంగూర్చి బింబతులితంబును, దాంబూలచర్వణారుణితంబును నగు మధురా ధరంబునక దరళంబుగాని కోకిలతో సరళశబ్దసరసంబగు మురళిం దాల్చి పల్లవం బుల నుల్లసంబాడు చేతివేళ్ళం బట్టి తద్వివరంబులం బూరించి వెన్నెలఁబోలి చిర్నగవు నల్లడలఁ బర్వ నలరుచుఁ బ్రీతిమెయి నావ్రేతలం జేరం దీసి సాలం కారయు జగన్మోహినియు నగు రాధికను వామకరంబునం గైకొని రుక్మిణ్యాద్యష్ట పట్టమహిమలం గూడి సర్వసిద్ధికరంబును భువనప్రసిద్ధంబును నగు సిద్ధాశ్రమంబు నకు శ్రద్ధమెయి నేగి మాధవమాసంబందలి పూర్ణిమాతిథియం దానందసంధాయ కంబగు చంద్రోదయసమయంబున నృత్తవిద్యానవద్యంబై సర్వజనహృద్యంబై తనరారు రాసమండలంబులఁ గల్పించి యందెందఱు సుందరీమణులు గలరో యందఱ కన్నిరూపంబులం దాల్చి తన యిరుక్రేవల భూషణభూషితలై పాలుపారు యోషామణులు గావించు వీణావేణుమృదంగాదిగానంబుల కనుకూలంబుగఁ బాద విక్షేపంబు లిడుచు నాడుచుఁ బాడుచు నుత్సహించుచుఁ దానును వల్లవపల్లవాధర లును సత్యభామాద్యష్టభామినీమణులును, శంఖపద్మనజకందుకచతుర్ముఖచక్రవాళ చతుర్భుద్రసౌభద్రనాగసంద్యాన రక్తకుండలీకరణఖురరీబంధప్రముఖంబులైన బంధ విశేషంబులకుం బ్రవేశించి మించి యేకపాదసమపాదవినివర్తితగతాగతవలిత వైశాఖమండలత్రిభంగిప్రముఖంబులైన తానకంబులం దనూనంబుగ నిలిచి ఘటితాఘటితమర్దితపార్శ్వసమగప్రముఖంబులైన పాదకర్మవిశేషంబులం జూపి సమపాదశకటవదనమతల్లీనుప్తిముఖంబులైన పార్థివచారిభేదంబులను గనుపఱచి యప్రకాంతఙ్గోలాపాదనూచీప్రముఖంబులైన వ్యోమచారివిశేషంబులును, గపిద్ధ కటకాముఖశుకతుండార్థచంద్రలాంగూలపతాకపద్మకోకముఖంబులైన స్వస్వభావ

వివిధవిధకరభావంబులం జేసి యాస్కందితభ్రమణకటాసనాదులైన జానుమండల
భేదతండంబును దండలాతాలాలలితవిచిత్రప్రభృతులైన దైవమండలంబుల దండిగ
నాచరించి మీలనోస్థిలనకుంచితవికాసప్రముఖంబులైన దృష్టివిశేషంబుల నగు
పటచి నికుంచితాకుంచితకంపితాకంపితపరావృతపరివాహితప్రముఖంబులైన శిరో
భావంబులం గనుపటచుచుఁ గోటిచంద్రప్రతీకాశుండై మన్మథమన్మథుండై
జగన్మోహనుండై సుందరీమణితారావారమధ్యగతజైవాత్మకుండై వెలుంగుచుండె.
అప్పుడా రాసరంగంబు గంధర్వలోకంబుకరణి గానానందంబై నందనవనంబువిధం
బున సుమనోమనోహరంబై హరినిలయంబునుబోలె సర్వమంగళాకరంబై కళాకర
మండలంబునుబోలెఁ గువలయాభిరామంబై రామాయణంబురీతి రామాభ్యుద
యంబై దయాభువ్వానయంబువిధంబున భూతరక్షాకరణసమర్థంబై సమర్థకవివిలా
సంబులీల ననేకప్రబంధబంధురంబై చెన్నుమీతె. అందా గోవిందుం డారతితోఁ
గూడిన మదనుని సొబగునను, సౌదామినిగూడిన జీమూతునిరీతిని, రోహిణితోఁ
గూడిన సుభాకరుని సొంపునను, శచితోఁగూడిన శక్రునిసరణిని నా రాధికాసలీమ
తల్లికతోఁగూడి యొప్పె. మఱియు

౧౩౦

తే॥ రుక్మిణీ ముఖకాంతలు ధి కృష్ణ, భాసమానలు నృపనుతల్ ధి రాసములను
సలిపి తన్నిశ లన్నిటిఁక్షణముబోలె, గడపి హరితోడ నిటు కట్టుకడకు ననిరి.

క॥ ఓ నందనందనా! ప్రజ, మానినులను గూడి రాస ధి మండలమున నీ
నానందప్రదవాద్యము, లానెటిగా మొలయ సల్పి ధి హర్షం బిడవే! ౧౩౧

కా॥ నీ వేషంబును భాష నీమ తభుకుల్ ధి నీబెక్కు నీ కుల్కులు
నీ విన్నాణము నీ దరస్థితములుక్ ధి నీటాట్య నీ నాట్యముల్
నీ వైదగ్యము నీ మనోహరగతుల్ ధి నీ వేణుగానంబుల్
దేవా! యీదృశ రాసకేళిఁ గననా ధి ధీరుల్ దిదృక్షాపరుల్. ౧౩౩

క॥ మును పల బృందావనమునఁ, జని గోపీసతులతోడ ధి జరిపితి నీ రా
సనికర మిక్ష్పణా భూవర, తనయల మగు మమ్ముఁగూడి ధి తద్ద జరుపవే? ౧౩౪

క॥ కావున నిటు రాసము లే, తావున నెనరింపలేదు ధి తథ్యము గాన
దేవా! ధన్యత నీకృప, నీవేళను గల్గె మాకుఁ ధి గృష్ణాత్తమణి! ౧౩౫

వే॥ ఇట్టి శ్రేష్ఠుని మేమెందుఁ నెపుడు గనము, నిన్నుఁ బొగడంగఁ దరమానె? నిర్మలాశ్శ
మాదు జన్మము లిట్లు నిర్మలములయ్యె, మోహనాకార! వినుమయ్య! మొక్కు లివిగో

క॥ డెందమునందున ముని యా, నందమయుని నిన్నుఁ గొల్చి ధి నవనవగతుల్
జెందెడి నానందము మా, కందఱకును గూర్చియుంటి ధి వహహ! కృష్ణా!

మ॥ శ్రుతివిత్సన్నుతమూర్తి! యీస్థలమునక్ ధి శోభిల్లెడిగో గోపికా
శతయూధంబులు రాధ ఘోడశసహ ధి సప్రేయసీరత్నముల్

రతిరూపాంచితచేటికావృతభవ ధ్రాజ్ఞప్రకం బందుచే
నతిరేకించెడి నేటిరాస మల బృం ధారణ్యరాసస్థితి.

930

చ॥ అనవుడు శౌరి నవ్వె యిటు ధాడెను నోసతులార ! బృందయన్
వనమున నేను ప్రేముడిని బల్లులుజేసిన రాసకేళు లీ
దినమున నైన రాసముల తీరున కీడుగ రావటంచు మీ
రనెదరు కాని రాధ నిపు డధ్గుడి ! దీనిని గొంకులేనటుల్.

931

ఉ॥ నావుడు వారలెల్లరును న్యాయపురస్కరవాక్సృషీణలై
యావృషభానువుత్రి కిటు ధాడిరి పూర్వమునందు నట్టి బృం
దావని నైన రాసములు తౌల్యము జెందునె ? నేటి రాసభే
లావిధి కిద్ది దెల్పుము స లక్షణపద్ధతి భామినిమణి !

932

చ॥ అని యభిమానయుక్తలయి ధాడగ నాయమ నవ్వె యిట్లనెన్
వనరుహనేత్రలార ! బహు భామలతో నిట రాసమున్ రచిం
చిన నల బృందకాటవిని జేసిన రాసముతోడఁ బోలునే ?
ఘన మిదియోనె ? యెన్నటికిఁ గాదని నమ్ముడి ! నెమ్మనమ్మున్.

933

తే॥ కారణం బేమన్ బృంద కావనంబు
దివ్యతరుసమాకులము ను దీర్ఘమైతి
భారనతలతమును మధు ప్రతయుతంబు
గలదె ? దృష్టర్వముగ నిటఁ గాంతలార !

934

ఉ॥ ఎయ్యది పుష్పగుచ్ఛముల నెంతయు నొప్పెనొ మాఖిఁ బూనిన
లైయ్యది రత్నతీరముల హెచ్చుగ ముద్రితమయ్యెనో మఱిం
కెయ్యది పద్మహంసవిహ గేంద్రబకాదిమనోజ్ఞమయ్యెనో
యయ్యమునాన్రవంతి యిట హర్ష శుభాస్పదయాచు నున్నదే ?

935

ఉ॥ లక్కడి చందనావనిరు హంబులు నక్కడి భృంగరాజులె
బక్కడి మాధవీలతలు నక్కడి కుంజనికుంజమండలం
బక్కడి దివ్యనైకతము లక్కడి సుందరమండిరోత్కరం
విక్రీడ నక్కలార ! యొక టేనియు మచ్చునకైన నున్నదే ?

936

తే॥ రత్ననానుసమేతంబు రామణీయకమును భూహవల్లరీ సుమధలాన్వి
తంబు ఘనమును బుణ్యతీర్థసహితంబు, నచలవరము గోవర్ధనంబిచటఁగలదె?

చ॥ అల వనినైన మందముల యానిలమున్ సుమసారభంబులన్
జెలఁగుచుఁ జల్లగా వినరఁ జిత్రపత్రకలస్యనంబులన్
లలితముగా జనింప లత లగ విరులగ దగునైకతంబులన్
గల వనమాలిసాంపు లిటఁ గాంచితినే ? చెలులార ! చెప్పుడి !

937

ఉ॥ ఆమురళీవి నోది మధు ధారవ మూ కుటిలాలకోజ్జ్వల
తోమసువక్తు పల్కల య శోదశిశోరు శిశోగతాకృతి
స్తోమము నామనోహరుని ధూడ్కు లోయారపుకాల్నడల్ నపుల్
బ్రేమను గాంతలార ! చెవి వింటినె ? కంటను గంటినె ? యిటఁ. 982

ఉ॥ ఆహరిత్రోడఁ గూడుటయు నాడుట బాడుట డాగుటగుటల్
మోహవశంబునఁ నలుపు ముచ్చటలుఁ బొదరింట నుంట న
వ్యాహతకామకేకులను నాగుట నూగుట హస్తకర్షణో
త్సాహము హస్తవర్జనవి ధానము నాకిట సంభవించెనే ? 983

ఆ॥ శోకలం గొనుచు ని కుంజమందు, దాగినట్టి యతనిఁ దద్దవెదకి
పట్టికొన్న ముదము వంశివేత్రముల నేఁగొనియుఁ జనినవేడ్క దనరె నొక్కొ ?

ప॥ మఱియు సుందరంబగు నాబృందావనం బందలి కృత్యంబు లసంఖ్యా
కంబులై యనవద్యంబులై యప్రమేయంబులై పొలుపారు అట్టి వీస్థలంబున మందున
తైనను నున్నవే ? పక్షంతరంబున నొండురొండులీలలు గోపాలకృష్ణునిచే నొనర్పఁ
బడినవని యొప్పుకొన్నను నవి బృందావనరాజం బిందులేమిని మనఃప్రియంబులు
గాకపోయె, వీస్థలంబున నేలీలలు చేయఁదగినవో యవి యొనరించిన మనోజ్ఞంబుగా
నుండునని పలుక నాసత్యభామాద్యష్టపట్టమహిషులు నిజగర్వంబులం బుచ్చి
యచ్చెరువొంది ముచ్చటఁపడఁజొచ్చిరి. అంత నా యనంతండు పూర్వోక్తంబుగా
నాసిద్ధాశ్రమంబున రాసంబులంజేసి సర్వగోపీగణంబులను దోడ్కొని రాధికా
సహితుండై నిజధర్మపత్నులు తోడుగా నడువ ద్వారకానగరంబుఁ బ్రవేశించి
యత్యుత్తమంబులగు హర్మ్యంబులనుగట్టించి యందు రాసేశ్వరిని వసింపఁజేసి యిత
రంబులగు దివ్యపాదంబుల నావ్రేత లుండునట్లునల్పి సుఖంబుగాఁ గాలంబు గడపం
దొడఁగెగాదె. సర్వపాపహరంబును మోక్షప్రదంబును నగు సిద్ధాశ్రమకథామాహా
త్మంబులు శధితంబులయ్యెనని వాక్రుచ్చి క్రమ్యుల ద్వారకాపురిని బ్రశంసించుచు
నిట్లనియె. 984

శ్రీ ద్వారకాపురీ వర్ణనము. శ్రీ

తే॥ పార్థివేశ్వర ! ద్వారకాపట్టణంబు, వందయామడల్ వెడలుపుఁజెందె జట్టు
కొలత నాల్గువందల యామఁడలు నెలంగుఁ, దత్పురీవిషయంబులఁదమిని వినుమ !
క॥ అనఘా ! దత్పురి నడుమను వనమాలివినిర్మితంబు ధావుకదంబుగా

ఘనము వరము ద్వాదశ యోజనపరిమితదుర్గ మొండు సక్కఁగ నుండు.

తే॥ మఱియు నావీటివెలుపల హరిరచితము

నదృశ్యంబును నవయోజ ధాన్వితమును

సకలజననేత్రపర్యము • సర్వసిద్ధి

కరము నౌ దుర్గముండెడి • గాత్యవీంద్ర !

గీ. ౩

ఉ! సత్తమ ! యాపురిఁ మఱియు • సర్వకళాస్పద మద్భుతంబు లో
కోత్తరముఁ రమారమిని • యోజనయుగ్మము గల్గి పేరుపే
రెత్తిన దర్శవంతమును • హేమమణీసముదాయవిస్ఫుర
ద్భిత్తికవాటసాధముల • వెలెడి మూడవ దుర్గ మొప్పెడిఁ.

గీ. ౪

క! ఆదుర్గములఁ దొలిది దా, మోదరునిది దానియందు • మోక్షప్రదముల్
శ్రీ దనుజాంతక గృహములు, మోదదములు గ్రాలు నాటు • మూడునులక్షల్.

శ! ఆలోనఁ వృషభానువర్యతనుజా • త్యాశ్చర్యదాగరముఁ
గ్రాలుఁగాదె తదీయమై చెలఁగు ద్వా • రంబుదు బృందిష్ఠమై
గోలోకాగతమై యథాఘహరమై • గోవిందనుత్యంబునై
లీలాధామమునై వెలింగెడిగదా • లీలాసరోరత్నముఁ.

గీ. ౬

క! అట స్నానంబును సల్పిన, కటికయును నటమఱిఁ • గర్కోటకుండేఁ
జటులంబగు పాపంబుల, జటికెఁదూటారింది పరముఁ • జేరుఁ మీఱుఁ. గీ. ౭

ఉ! అందున నెట్టివాఁ డయిన • నప్తమి ముద్ది సమాహితాత్మ రా
త్రిందివముఁ నుతించి సవి • ధిఁ నతిసల్పి వ్రతంబుఁ జేసి మే
ల్కుండన మించుకే నిడినఁ • గొంకక జంకక కోటిబాములం
దొందిన పాపముల్ జదిపి • యుత్తమకీర్తినిఁ బొంది నెట్టనఁ.

గీ. ౮

క! తమిఁద న్గొని చన గోలోకమునుండియు వచ్చినట్టి • ఘనరథమం దె
ల్లమునులు గని పొగడంగా, నమలాకృతి నెక్కి యతిశ • యానందమునఁ.

మ! సుమరత్నాపితహారతారములతో • నూనాస్త్రరూపంబుతో
విమలాదిత్యసహస్రతుల్యురుచితో • బీతాంబరకేణితో
భ్రమదీప్తిం దగి పార్వదుల్ జయజయ • ధ్వానంబు లొప్పుఁ ఘనుల్
దమి వింజామరలఁ గ్రహించి విసరఁ • దాఁ జేరు గోలోకముఁ.

గీ. ౧౦

మ! అని పలికి పెండియు నిల్లనియె. మైథిలేశ్వరా ! తన్నగరంబునం బదాఱు
వేల నూటయెనిమిది పుణ్యతీర్థంబులును, శ్రీకృష్ణాష్టభార్యామణుల మందిరంబు
లును, గలవు. అవాని కెవ్వరైనను వేఱువేఱుగాఁ బ్రదక్షిణంబు లొనరించి
పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరింపందగు. అందు జ్ఞానతీర్థం బనునది యొందు గలదు.
తీర్థంబున స్నానంబు సల్పి యటఁగల పారిజాతవృక్షంబును స్పృశించినవారికిఁ
దతఁణంబున భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యంబులు నిస్సంశయంబుగాఁ గలుగు. మఱియు
సవ్యాల వృద్ధుల హృదయకుహరమం దాముకుందుం దానందమయుండై యెల్లప్పుడు
నివసించి రక్షించుచుండు. స్వయంబుగా నా మహాత్ముని సమృద్ధిసిద్ధులు వరింపం

గలవు. ఎవం డా దుర్గంబందుఁ గల నందనందను సుందరమందిరం బానందంబునం
గాంచునో యవ్వఁడే భూతభవిష్యద్వర్తనూనంబులందు జీవన్ముక్తుం డనియు,
గృతార్థుం డనియు, నిరుపమానవైష్ణవుం డనియుఁ జెప్పుదగువాఁడని గుర్రెఱుం
గుము. పంచయోజనవిస్తారితంబగు తద్భగవన్మందిరంబునకు ధనుశ్శతమాత్రపరిమిత
దూరంబునం గృష్ణతేజస్సుముద్భవంబై కృష్ణకుండనామకసరోవరం బొందు ప్రవ
హించుచుండు. బాంబవతీసుతుండగు సాంబుం డును స్నానంబు నల్పి శ్రీకృష్ణుని
యనుగ్రహంబున ముక్తుండై నట్లు తత్సరసిని స్నాతుండైనవాఁడు జీవన్ముక్తుడు
గాఁగలఁడు. మహాబలుండగు బలరాముండు భూవదక్షిణం బాచరించి యభిజ్ఞ
నత్యంబగు యజ్ఞంబొనరించి రేవతీసహితుండై యెచ్చట విరాజల్లెనో యం
దుత్కృష్టతమంబగు బలభద్రసరోవరంబు వెలుంగు. అద్ది పూర్వోక్తకృష్ణకుండు
బున కష్టాదశపదిపరిమితదూరంబునఁ దూర్పుదెసం గలదు. ౧౬౦

తే॥ అందు మునిగినవానికి * నఖిలసాత

కములు నశియించుఁ బుణ్యముల్ * గలుగు వైష్ణ

వమగు లోకంబు సిద్ధించు * బహుళసుఖము

లందుఁ బొందును సందియ * మందవలదు. ౧౬౧

చ॥ ముచు పల రుక్మిణీతరుణి * పుత్రకుఁడౌ సుయబాణు నెందునన్

గనుఁగొనలేనియట్లు గణ * నాథున కర్చుల నేర్పలిన్ బొన

ర్చెనొ యెది యట్టి శ్రీహరి వి * చిత్రగృహంబున కంతకాశ వే

ధనువుల దవునం గలదొ * తత్ఫల నిష్ఠు గజాస్యకుండమున్. ౧౬౩

క॥ ధాత్రీశా! యిట మునిగిన, పాత్రుఁడు పొన్నిడిన పుత్ర * ఫలమొందును ద
త్పుత్రునివంశము సితన,క్షత్రవిభునిమాడ్కి వృద్ధి * గాంచుచు వరుసన్. ౧౬౪

సీ॥ శ్రీకృష్ణుఁ డెందునఁ * జేసి తానంబుల, నెల్లప్పు డీవుల * నిచ్చు నిశునె
యెది కొల్దిబంగరు * నిచ్చిన దానికి, నిబ్బడి ఫలముల * నియ్యఁగలదొ
యెది కొల్దిగజతంబు * నిచ్చిన దానికి; నిడఁ జతుర్దణఫల * మేరుపడనె
యెది యొకఫల మేని * నిచ్చిన దానికి, శతగుణలాభముల్ * జక్కనిడునె

తే॥ హరిగృహంబునకెది పశ్చిమాశ ద్విశత,చాపపరిమితదూరమం దేవుమితె
నెద్ది తీర్థరాజంబని * యిద్దమయ్యె, నదియె దానసరోవరం * బండ్రు బుధులు.

చ॥ అట మొహదీల, రత్నముల * నాదృతి నిచ్చిన పుణ్యరాశి కు
త్కటశతరాజసూయము ల * ఖండసహస్రమహాశ్వమేధముల్
దిటముగఁ జేసి పొందు బహు * దివ్యఫలంబులు పొడశాంశమే
బహుగతిఁ దూఁగఁ జాలవని * బాగుగ నమ్ముము! భారణీశ్వరా! ౧౬౬

తే॥ బదరికాశ్రమయాత్రచే॥వచ్చు ఫలము, మేషరాశిని మిహిరుండుఁమెలఁగుచుండ
సైంధవాహ్వయవనయాత్రసల్పుఫలము, దనుకు “దానతీర్థ”స్నానశతత్పరులకు.

ఆ॥ తరణి నృషభమందుఁ & దగ నుత్పలావర్తమున మునింగి దానముల నిడిన ఫ
లంబుకంటెఁ గలుగుటలక్షగుణఫలంబు, “దానతీర్థ” రాజదర్శకులకు. గీ.౩౪

తే॥ అంతకంటెను కోటిగు & ణాధికఫల, మబ్బఁగలదని యెఱుఁగుమాఁయట్టి దాన
తీర్థ మందొక మాసంబు & దివ్యభక్తి,మునుఁగుచుండెడి జనులకు & జనవరేణ్య!

తే॥ అశ్వదానము దానము & లండుమేటి, దానికంటెను మంచిది & దంతిదాన
మంతకంటెను యోగ్యమానరదమిటు, నంతకంటెను భూదానమధికమండ్రు.

న॥ సర్వసస్యసంపత్ప్రదంబగు నవ్వసుంధరాదానంబుకంటెను నన్నదానం
బు మహాదానంబని వక్కాణింపంబడు. ఈ యన్నంబే దేవపితృభూతంబులకుం
దృష్టి గలుగఁజేయు. ఇద్దాని వలననే జగంబు విస్తారంబగు. పంచకోశంబుల నీ
యన్నకోశంబే ప్రథమగణ్యంబైనది. సమస్త జంతువుల కిదియే జీవనాధారంబు
ప్రాణంబునం దిది ప్రతిష్ఠితంబైనది. సకలరోగంబుల నేగఁజేయుట కిదియే
యనుత్తమాగదంబు. ఇది లేని ప్రపంచంబు నశియించుటకు సందియంబులేదు.
కావుననే యీ యన్నంబును బరబ్రహ్మస్వరూపంబని యాచ్యు లొక్క మొగి
ఘోషించిరి. ఇతరదానంబు లిద్దానివలె దాని గూర్పంబాలవు. ఏతద్దానం
బుతో సమానంబగునది త్రికాలంబులందును లేదని యెఱుఁగుము. ఇట్టి యన్నం
బును దద్దానతీర్థంబునం దానం బొనరించి దానం బాచరించిన మానవుని పుణ్యం
బును, జతుర్భుఖుడుగాని షణ్ముఖుడుగాని సహస్రముఖుండుగాని వర్ణింప
శక్తుండగునే? అవాఁడు ఋణాత్రయంబుఁ దీర్చికొని పరమపదంబుఁ జెందఁ
గలండు. వెండియుఁ దాదృశదానతీర్థంబున స్నాతుండై పూతుండై చాతయగు
వాని సుకృతంబు తత్పితృపక్షంబునం బడుగురకుఁ దన్మాతృపక్షంబునం బడుగు
రకుఁ దద్భార్యపక్షంబునం బడుగురకును నరకంబుఁ బాపి దివ్యరూపంబును
జతుర్భుజంబులం గల్పించి పీతాంబరంబులం గట్టించి హారాదిభూషణును సింహ
రింపఁ జేసి జయజయ ధ్వనులతోఁ బార్షదులు వెంటనంట దివ్యరథంబునం
దారాధులం గావించి గోలోకసుఖంబులం గూర్చి సమర్థంబై యుండుం
గాదె. మఱియుఁ దద్భగవద్మందిరంబునకుఁ దగ్భాగంబున నరకోసు దవ్యునకా
మాయాతీర్థంబు మనోహరంబై విరాజిల్లు. అందు సింహామాధయుఁ జండముండ
ః షూదనియు భద్రప్రదయు దుర్గతివినాశనియునగు దుర్గ యనయంబు వెలుంగు
చుండు. దేవకీదేవి తన కుమారుండగు శౌరి యపవాదాపనోదార్థంబై శ్వమంత
కంబు సంపాదించి జాంబవంతునిబిలంబునకుం జనినకాలంబున సత్ఫలంబు లనన్య
భక్తితోఁ దద్దుర్గం బూజించి జాంబవతీనామకప్రియాశ్వమంతమణివిభాజమాన

శ్రీకృష్ణుండు మరలి వచ్చుటం గని పరమానందంబుఁ బొందె. అట్టి మాయా తీర్థంబు ఫలప్రదంబని వేఱుగా నొక్క చెప్పవలయునే? యెవ్వరా తీర్థంబునం జలకం బాడి యా మాయాదేవిం బూజింతురో యవ్వారు నిజమనోరథంబులు ఫలింపక గైవల్యంబున కరుగంగలరు. ఇఁకఁ దద్వారావతీపురీవిరాజమానద్వితీయ దుర్గవిశేషంబులను వినుమని యిట్లనియె.

౧౭౦

ద్వారకా ద్వితీయ దుర్గవర్ణనము.

క॥ రెండవదుర్గమునకు నా, ఖండలదిశ నిండ్రనామ ధారోవర మొండుండును గామక్రద ముద్దండాఘవినాశకంబు ధర్మమయమునై.

౧౭౧

క॥ ఆతీర్థంబున మునిగినఁ, బూతుండఱు చంద్రవిభవ మం గని జంభా రాతిపదంబునకుం జని, యాతతసాఖ్యంబు లొందునధమాధముఁడే.

౧౭౨

తే॥ దానికిం గుడివైపునఁ దరణికుండ, ముండు నిచట సత్రాజితుం దుష్టరశ్మి కర్చసల్పి స్యమంతకమనెడి మణిని, భూషితుండయ్యె బూర్వమోభూతలేశ.

క॥ జనుఁడెవఁడెనియు నందున, మునిగెనియు నొకపద్మరాగ ము మెసంగినచో నినతుల్యవిమానంబున, నివలోకముఁ జేరి మీఱు నివనిభరుచిశ్.

౧౭౩

అ॥ దానికిం బ్రతీచి ధాతృతీర్థం బుండు, నచట జలకమాడి హైమపాత్ర మందుఁబాయస మిడి యతిశయభక్తితో, నిడిన వాఙ్ఫలము లీపువీనుమ!

అ॥ పంచపాతకములు ధ్వంసమైపోవును, బ్రహ్మహత్యలెల్లఁ బాటిపోవు నన్మృతజనితదోష మడుగంటి తీరెడి, నిచటఁ గలఫలము వ చింపనగునె?

చ॥ మఱి దలిదండ్రులక గురుల మానవనాథుల నాలఁ జంపున ట్టిరు నట భక్తి ముగ్ధిన త్రు ట్టి శుచులై దివిజేంద్రలోకమం దరుసముతో స్వపాద మిడి యా కమలాసనరూప మొప్పఁగా నరిగెద రబ్జజన్మలికి నా శశిసామ్యవిమాన మెక్కుచు.

౧౭౪

తే॥ దాని కుత్తరదిక్కునక దనరుచుండు, “నీలలోహితతీర్థంబు” నీలలోహి తుండు శ్రీమహాదేవుం డఖండదీప్తి సతత మచ్చట వెలుగు రసాతలేంద్ర!

తే॥ మఱి మరుద్గణసప్తర్షి మాని దేవతలును దత్తనలి నందు రా స్థలమునఁగల నీలలోహితలింగంబునిశ్చలమతి, నర్చ సల్పి యా రావణుండందె బ్రభుత.

క॥ ఆ లింగంబును భక్తిని, నాలోకించిన జనుం డ నాయాసముగాఁ గైలాసయాత్రఁ గలిగెడి, మేలును శతగుణము లెచ్చు మేలును బొందుక.

క॥ స్నానము దివసత్రయమును, నా “నీలగ్రీవకుండ ” మందున మునుగం గా నాశ్రీగళులోకం, బానందముతోడఁ బొందు నఘమయజనుఁడే.

౧౭౫

ఉ॥ భద్రదము మనోహరము బాపవినాశకమైన “సప్తసా ముద్రక ” నామతీర్థ మటఁ బొందెడి నందునఁ దానమాడు వా

ఉద్దినఃశోలు పావము రః యంబునఁ గూలిచి శస్త్రసప్తసా

ముద్రకయాత్రఁగల్గు ఫలః ముల్ గనుఁగాదె విదేహభూపరా !

గీ. 3

తే॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహాదేవః పాయసూర్య, చంద్ర దేవేంద్రపార్థభూజలధిధనద
హ్నిముఖసురత ద తీర్థపార్వములను, వెలుగుచుండురు సతతంబు వినుతచరిత!

క॥ మఱి యీ బ్రహ్మాండంబున, వఱలుఁగదా సప్తకోటి ః వరతీర్థము లా
సరసులు సర్వంబుండున, వరదములై కలిసియుండుఁ బహితబుద్ధి. గీ. 4

తే॥ అట్టి తీర్థంబు నందు నీరాడి చుట్టివచ్చు దిట్టలె ద్వారకాభవ్యయాత్రఁ
కన్నఫలము సఫలముగాఁగఁడుగాని, యన్యథాకరించిన నద్వితీర్థమగును.

తే॥ వెండి యీ తీర్థరాజంబు విష్ణురూప, మంచు వేల్పులు వచియంతురట్టి ద్వార
కఁగల మూడవ దుర్గమునఁగల సంగ, తులయ జెప్పెద విచు మింక నలఘుచరిత!

ద్వారకాతృతీయ దుర్గప్రశంస.

చ॥ వినుత చిత్రుఁడుఁ బ్రధిత ః వీరుఁ డుదారుఁడు ధీరుఁడుఁ విక
ర్రన వరశిష్యుఁడుఁ దశర ః ధప్రియపుత్రకదాసుఁ డంజనీ
తనయుఁడు గ్రాలి యెల్లపుడు ః తత్పృథుదుర్గము తూర్పుఁ బ్రోచు నా
ఘనుఁ గనువాఁడు భక్తుఁడగుఁ ః గాదె తదంజనిపుత్రుడై వడి. గీ. 5

చ॥ అరయఁగ నట్టి దుర్గమున ః కంఠకదిక్కున సంతతంబు శ్రీ
హరిగతమానసంబు వర ః మైన సుదర్శన మోము దాని నె
వ్వరు గనుచుండ్రొ వారు నల ః పంకజనాభుని భక్తులై తడు
ద్ధితరచక్రరక్షణము ః తోడుగ నొప్పడు రయ్య భూపరా ! గీ. 6

ఉ॥ దానికిఁ బశ్యమాశ నతి ః ధైర్యసమేతుఁడు ఋక్షనాథుఁడుఁ
మానదుఁడుఁ మహాబలుఁడు ః మాధవభక్తుఁడు జాంబవంతుఁడ
న్నయనముగాఁ జెలంగి సత ః మోమును తద్దనుఁ జూచువాఁడు శ్రీ
జానికిఁ గుశ్యభక్తుఁడగుఁ ః జక్కఁ జిరాయువుతోడ నొప్పెడి. గీ. 7

క॥ దాని కుదగ్గిత విష్ణు, క్షేనుఁడు ఘనబలుఁడు ప్రోచుఁ ః గీడ్పడు వాఁడే
వానింగనిన శ్రీహరి, మానసమే ధన్యుఁడేసి ః మంచి మంచు. గీ. 8

చ॥ వెండియుఁ దద్బహిర్దుర్గంబున కనతిదూరంబునం దర్శనీద్రిపాయద్వా
రంబులవలెఁ జెలంగు రైవతాద్రి సముద్రంబుల నడుమను బిండారక నామత్రైతంబు
సర్వతీర్థోత్తమంబై సకలప్రభావసంపన్నంబై మహాపుణ్యప్రదంబై చెన్ను
మీఱు. మున్నీత్రైతంబునం బరిపూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణుని యానతిని యడు
ప్రభుండగు నుగ్రసేనుండు క్రతురాజం బగు రాజసూయం బొనర్చె. అందు
బ్రహ్మాండగతసర్వతీర్థంబులును సమాహూతంబులై స్థిరనివాసం బొనర్చునట్లు
పిండికృతంబయ్యె. తత్ప్రభృతి నాస్థలంబునకుం బిండారకత్రైతం బని ప్రసిద్ధి

ఘటిల్లె. అచట జలకంబాడిన నాడు రాజనూయఫలం బనుభవించు. దివ్యత్రయంబు
నీరాడి వ్రతియై బ్రాహ్మణులకు స్వర్ణదానాదులం గావించి మ్రొక్కిన జనుండు
ప్రత్యహం బవిచ్చిన్నంబుగా వందిమాగధ స్తోత్రపాఠంబులను వినుచు భూషణ
విభూషితలును, రాకేందువదనలును, డౌమవస్త్రధారిణులగు విలాసినులచే
నేవితండ్లై హృష్టుండై పుష్టుండై వీణావేణుపటహాథక్మాదందుభిశాహారాది
వాద్యంబులు మొగుల్లు మొఱసినసరణి మ్రోయం గరింద్రబృంహీతంబులు నశ్వ
హేషలును సంకులంబుగా మండలేశ్వరులు మంచిచెడ్డల విన్నవించుకొనుటకు
మందిరబహిర్ద్వారంబున వేచియుండ రాజసంఘంబు నిటలతటఘటితకరపుటలై
ఛరివేష్టింప రత్నప్రఖచిదభర్మమయరమ్యహర్మ్యంబులు విజయధ్వజంబులతో,
బొల్పార మత్తకుంజరకర్ణరాడితంబులగు భృంగమండలంబు మంజులధ్వనిం జేయ
జగజ్జేగీయమానుండై సరలోకశేఖరుండై వెలుంగుచుండు. అతండు మహాత్ముం
డని వచించుట కనుమానింపఁ దగదు. ఇట్లు హింక సుఖంబు లనుభవించి యంతిమం
బునఁ గైవల్యంబుఁ జెందఁగలరు. మఱియు నెవ్వండైనను, ౧౮౨

మ॥ అల పిండాఠక తీర్థము గనక రా ధ్యంబెట్టుల బొందు ? నె
ట్లల పిండాఠకమందునక మునుగకే యాత్మీయ సర్వాఘముల్
దలఁగా మోక్షముఁ జెందు ? నిద్రిసెపుమా ! ధర్మంబు వర్మంబు ని
ర్మలకర్మంబు ముదంబు దీని విడినక రాజులునే ? మేలుగాక. ౧౮౩

ఉ॥ యోగి సుయోగియా నతఁడ యత్తమ తత్సర్సి మునింగినక
భోగి సుభోగియా నతఁడు యుజ్యదతత్సర్సి మునింగినక
రోగి నిరోగియా నతఁడు యాధిగఁ దత్సర్సి మునింగినక
రాగి విరాగియా నతఁడ రంబునఁ దత్సర్సి మునింగినక. ౧౮౪

తే॥ ద్వారకాపురమునకుఁ బ్రదక్షిణమల, రాధమాసంబునం జేసిప్రణతు లిడిన
వారిచేతులనై హింక యారమార్ధికిసుఖములు గలవని యెఱుఁ గంగఁడగును.

కా॥ తత్తీర్థపుత్రుండై యవాశనుడునై ధర్మియుండై కేశవా
యత్తాత్ముండయి మేదినిశయనుండై యాహ్లాదియై మానియై
విత్తద్వారక యాత్రఁజైత్రిమొదల యిఖ్యాత వైశాఖ బల్
హత్తుండాఠ నొనర్చునట్టి జను పు య్యంబెన్నసామాన్యమే ! ౧౮౫

తే॥ అట్టి శ్రీకృష్ణపురయాత్రనమరునట్టి, ఫలము లెన్నుట పడుచుండు వానచినుకు
లెన్నుటయకాక శక్యమే ? యెట్టివేద,మయచతుర్ముఖధాతకుఁ మనుజునాధి

సీ! ఘనసంఘులందు నేఁ కాదశి కైవడిఁ జలువలందున నాదిఁ శేషుఁబోలె
బక్షిసంఘులకఁ వైనతేయుని రీతి, శ్రుతపురాణముల భాఁ రతమువితము
సంద్రంబులకఁ క్షీరఁ జలనిధిసరణిని, దారలయందు నుఁ భార్య విధి
దేవతలందునఁ దేవదేవునిభాతి, నఖిలజుతువులందుఁ హరివిధమున

తే! శ్రేష్ఠమైన కరణి నెల్లఁ త్కేత్రములను, ద్వారకాపురీత్రంబువరము నిజము
దానిమహిమను వర్ణింపఁదరమె? నీకు, నాకుఁ దాతకు నాతనినాయనకురు.

తే! ఆకసంబున మేఘముల్ఁ హ్రదినులను, గ్రాలులీలను వైకుంఠఁ లీలలఁదగు
ద్వారకాపురి యాదవపటలలిఁగూడి, ధరకుఁదొడవయి ధన్యతఁదనరె నహహ!

ఆ! ఆపురంబు నెప్పుఁ డమరి చతుర్వ్యూహములను బాలనంబుఁ సలిపివెతల
నుత్తలపడుచుండుఁ నుగ్రసేనున కిచ్చి, సుఖగఁ జేయుహరికిఁ జోర లిడుదు.

స! ఎపుడు స్వకీయలోకమునఁ కేగుట కబ్జరుహాక్షుఁడెంచునో
యపు డల ద్వారకాపురముఁ నగ్లవమందున ముంచివేయు వి
శ్వప! యటులైన నచ్చట స్వఁ సదృశము భాసిలకున్న వాసమె
ల్లపును నల్పు నాస్థలిఁ జెఁలంగెడి నాతని ప్రీతి యెట్టిదో.

౬౦౧

క! ఏతత్తణవర్హంతం, బా తోయధియుదుఁ గృష్ణుఁ డాడెడి నుడువుల

బ్రాతిగ వినఁబడుఁగాదే, భూతలపరిపాలకా! యఁ మోఘారంభా!

౬౦౨

తే! వెండి శౌరి యాజలధిలోఁవిజ్ఞుఁడైన, నజ్ఞుఁడైనను బ్రాహ్మణుం డతిశయముగ
మామకాత్మయ యని పల్కుమాటి కరయ, విప్రపక్షపాతియకాఁడే? విష్ణుమూర్తి,

ఉ! బాడబుఁడైన మానవుడుఁ వార్ధితటంబున కేగి లోతుతోఁ
గూడినచోటుఁజేరి యలఁ గోపతినత్ప్రతిమఁ గ్రహించి బ
లేవడుకఁగట్టి యిల్లాకటిఁ విజ్ఞులుమెచ్చఁ బ్రతిష్ఠ జేయు న
వ్యాడు ప్రభాకరుండనియెఁ భావమునందుఁదలంపనా విభూ!

౬౦౪

తే! ఇదియద్వారకాఖండంబుఁ నెవరుడిని,
వినెదరో షణ్ముత్రో యా యనఘుల కల
పరమహరిపాదములఁగాంచుఁ భాగ్యమబ్బుఁ
గలదు నిజమిది మైధిలఁ క్షౌశలేంద్ర!

౬౦౫

తే! అని జనకునకు నారదఁముని నుడివిన, సరణి గర్గమునీంద్రుఁడుఁ శౌనకునకుఁ
బల్కె నంతటఁ దన్నునిఁ పరమభక్తి, గర్గయోగిని బృచ్చింపఁ గడఁగె నిట్లు.

ఉ! భూసురదేవ! దేవమణిఁ భూవణభూమిత వాసుదేవ! గో

పీనహితా! హితప్రకరఁ భీతివినాశరతా! రతిశ్వరో

ల్లాసకరా ! వినుత్యసుక ! లా ! కరినాయకహరి హరి ! శ్రీ
వాస ! కుశస్థలీపురని ! వాస ! వలాహకనీలభాసురా !

౬౦౭

మాలిని.

మగధవిభువిజేతా ! ! మానిరాడ్గమ్యనేతా !
నిగమగదితయాపా ! ! నిర్జితారాతిభూపా !
సుగుణనిచయముక్తా ! ! శుద్ధభక్తాభిరక్తా !
యగమతిలకధారీ ! ! జ్యౌజశాపాంతకారీ !

౬౦౮

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబనూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిప్రుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయతనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్యదత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదితకవిత్య
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్సయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీ గర్గభాగవతం బందలి
ద్వారకాఖండము
సంపూర్ణము.

—ॐ—

శ్రీశ్రీశ్రీ

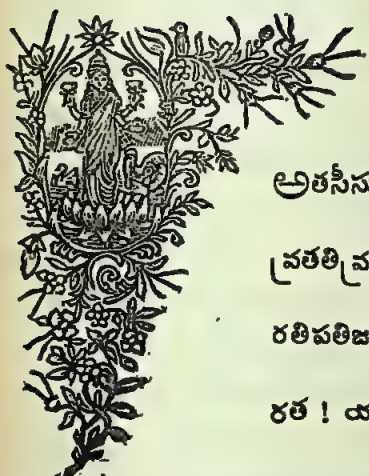
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ గర్గభాగవతము.

విశ్వజిత్తండము.

అతసీసుమసంకాశా !

వ్రతతివ్రతతివ్రయుక్తః ధవననివాసా !

రతిపతిజనకా ! రాసని

రత ! యతితతిసన్నతాత్మ ! ధాధాకృష్ణా !

౧

తే! అవల నేమని బహులాశ్వుః డమరమునిని, నడిగెనో యది యిపుడు నాకానతీయు
నునుటయు గర్గమానియునట్టి శౌన, కునకు వినుమని యీరహి ననంగఁ దొడఁగె.

౮! ఎవ్వఁ డుగ్రసేనుఁ ధ డేలుల యదుప్రభుం, డాతఁడయ్యె నేలయాతని కటు
శౌరి సాయపడెనో? యీరహి యంతయు, ముచ్చటింపు మమరమునివరేణ్య!

మరుతోపాఖ్యానము.

౯! అనపుడు నారదముని యి, ట్లనియెను గృతయుగమునందు ధ సతఁ డినకులమం
దున మరుతుండను పేరున, జనియించిన చక్రవర్తి ధ జననుతచరితా !

౧౦! అట్టిచక్రవర్తి ధ యఘహరవిశ్వజి, దధ్వరోత్తమంబు ధ నఖిలవేద
శాస్త్రసమ్మతముగ ధ సల్పెను దత్తితి, యెట్టిదంటివన వచింతు వినుమ !

౧౧! అమృతాధ్వరంబును హిమాచలంబున కుత్తరప్రాంతంబునం దివ్య
ప్రదేశంబుం గాంచి మునిశార్దూలుండగు సంవర్తుని నాచార్యుగా నొనరించి తదా
క్షానుసారంబుగాఁ బంచయోజనవిస్తారంబుగ హిమమకుండం బొందును

యోజనవిస్తీర్ణంబుగ బ్రహ్మకుండంబును గవ్యూతివిశాలంబులగు పంచకుండంబులను నిర్మించి మేఖలాగర్తవిస్తారంబులుగ పదివేదికలను ఘటించి సహస్రహస్తోచ్చయంబగు యూపంబును స్థాపించి వింశద్వీజనవిస్తీర్ణంబుగా సువర్ణమయంబగు యజ్ఞమండపంబు కదలీస్తంభతోరణాదిప్రకాశమానం బగునట్లు రచించి బ్రహ్మరుద్రాద్యఖలబ్ధిర్ముఖులను మహర్షివరేణ్యులను, మునీంద్రులను సవినయంబుగా నాహ్వానించి రావించి సంతసించి

సీ॥ శాస్తోచితంబుగా ధనలక్ష్మియల సల్పు, దశలక్షహోతృతా ధనులతోడ నఖలాధ్వరంబులం దాటితేజినయట్టి, పంచలక్షాధ్వర్య పరులతోడఁ బ్రాచితంబులులేని పగిదిఁ బనుల్ జేయు, పంచలక్షాద్ధాతృ పరులతోడ వెతగల్గిన్ దీక్ష విడువక ఘనత భాసిలు దశలక్షదీక్షీతులతోడ

తే॥ విదితులైన చతుర్వేద విదులతోడ, సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞ సమితితోడ స్వకసమస్తపాపక్షయ ద్వారముగను, శ్రీహరిప్రీతికొఱ కాచ రించె నందు.

క॥ నిరతం బగ్నిని హోమము, గరిశుండాభాజ్యధారఁ గావించుటచే గర మాతనికి నజీర్ణము, దొరకొనె నిది యబ్బురముగఁ దోఁపదు గాడే! ౮

తే॥ మఱియు మరుతుండుస్వీయమామఖమునందు, దవిలిసభనువిశ్వేదేవులెవరికెవ్వరికిని భాగము లిమ్మని ప్రీతితోడఁ జెప్పిరో, యటువారికిఁ దప్పకయిడె.

ఆ॥ ఎల్లదేవతలును నెల్లమహామును, లెల్ల ఋషివరేణ్యు లెల్ల యోగు లెల్లజంతువులును నెల్లభూసువులును, జెంది తనివి మఱి య జీర్తి గనిరి. ౧౦

క॥ అత్తటి ముజ్జగములలో, నెత్తావున నొక్కజీవ మే నాకలితో గత్తర జెందుటలేదని, చిత్తమున స్వమ్ముచుయ్య! శ్రీబహులాశ్వా! ౧౧

తే॥ మరుతుఁ డాజన్మపుం దుదఁనరసి డాసి, నిజగురుఁడగు సంవర్తమునితిలకునకు శాస్త్రరీతినిఁ బూజించిచక్కఁమొక్కి, దక్షిణగఁ జతుర్దశనియుతకరులింక.

క॥ జంబూద్వీప్రభులయ్య, జాంబూనదభరచతుర్ద శనియుతములు ర మ్యంబగు మణికోటుల నశ్వంబులు నూరర్బుదములు భక్తి సౌసంగె. ౧౩

తే॥ వాజులైదువే లిభములువందనూఱు, బారువలపొన్నునొక్కొక్కప్రాహ్మణునకు వేఱువేఱుగ నిడి నమఃస్కారములను, సత్సేవతని యావికి నిలఁసాటి గలదె?

తే॥ తినిన త్రాగిన పాత్రముల్ గనకమయములైన విప్రులు సంతృప్తిపంది కొనక యిరిగి రవి శతయోజనస్ఫుటితగిరిగ, మంచుమలపొంతఁ దగ నదిమించునిపుడు.

క॥ పలుకులుకులు మనకేలా? యిలలో నాసవమువంటి యిద్దమఖంబుగ గలుగదనియు నాతని కెనగల యోగ్యుఁడు గ్రాలఁడనియుఁభ్యాతి ఘటించె.

క॥ అంతట విష్ణువు సవకుం, డాంతరమున నుద్భవించి యామరుతోర్వీ కాంతునకు నార్కరూపము, సంతోషముతోడఁ జూపి సన్నిధి నిలిచె. ౧౭

- చ॥ నిలిచినతోడ నామగుతఁ జేత ముదంబును బొంది యేమియున్
బలుకఁగలేక తన్నిహితఁ జేత్తివశుండయి తల్పదంబులన్
సులుపుగ వ్రాలె నంతట యశోదకిశోరుఁడు తద్ధరేశుఁడే
తులఁగొని లేవఁదీసి బహుఁ జుట్టిదనూక్తుల నిట్లు వాకొనెన్. ౧౮
- మ॥ ధరణీనాయక ! నీమఖంబునకు న్నోదంబొంది నేవచ్చితిన్
మఱి నీ బత్తికి మెచ్చితిం గనుక వేర్వార్గంబు బోకుండ నే
వరమున్ గోరెనొ యద్ది స్వల్పమయినన్ భారంబుగా నుండినన్
గరుణన్ నీకు మెసంగెదన్ జామి యనన్ ట్సానాయకుం డంతటన్. ౧౯
- చ॥ మరల శిరంబిల్ దగులఁ మాపతికిఁ నతిసల్పి పూజలం
బరువడిజేసి యిట్లునియెఁ బంకజనాభ ! యశేషదోషముల్
సరగునఁబోవఁ గోరికలఁ జక్కఁగ నిచ్చెడి నీపదాబ్జముల్
బారిఁబారిఁ గొల్చు భాగ్యము గుఁ బుద్ధికి నాకిడియుంటివో ప్రభూ ! ౨౦
- తే॥ ఇంతకంటెను బెఱుమించి యాప్సితంబు, గలదటంచు వాంఛించుటఁగంగదరిని
దగను నాపుటకని బావిఁద్రవ్య మూర్ధునట్టులే నాదు శ్రీధరాఁయైన వినుమ !
- క॥ నీమాటలపైఁగల గా, రామున నే నడుగుచుంటిఁ రాజీవాటా !
నామదితామర నీపద, తామరసము విడనిరితిఁ దయచేయగదే ! ౨౧
- తే॥ అదియ ధర్మార్థకామమోక్షాదికారణంబుగద భక్తవత్సలా ! నాపుడు హరి
వీరులారఁగ నాలించిఁ ప్రీతితోడ, నలని కిట్టులఁ బల్కెనో యార్యవర్య ! ౨౩
- తే॥ తృప్తు వరముల నడుగకఁ దివ్యమతిని, జూపియుంటివి దానికిఁ నుఖముగంటి
నైన భక్తుఁడు ఫలయుతం బైన కోర్కె, గోరకుండిన నాయెదఁ కుమరపడకు
- క॥ కావున ననుమానింపక, భూవర ! మఱియొక్క వరముఁ బొందుము నాచే
నాపుడు తన్నరుతాధిపుఁ డా విష్ణుపుత్రోడ నిట్లుఁ లనియెను నతుఁడై. ౨౫
- క॥ నీ పదపంకజపూజయు, నీ పదపూజకులతోడిఁ నెయ్యముఁదగ ను
ద్దీపితవైకుంఠము నం, దేపారు విధం బనుగ్రఁ హింపవే దేవా ! ౨౬
- మ॥ అని వేడన్ మురవైరి యిట్లునియె భూపాత్రసరా ! యీవరం
బును నీచిచ్చితిఁ గాని యొక్క విషయం బున్ విన్ను సౌఖ్యాకరం
బును నాశ్చర్యకరంబునైన త్రిదివం బుంబొంది మోదంబు నె
మ్మనమందొందుచు నుండి క్రమ్మటను నీ మన్వంతరంబందునన్. ౨౭
- క॥ ఇటువదెనిమిదవ ఘనయుగ, మరిగెడి తఱి ధరను బుట్టి యలమాలకుఁ గా
పరియా నాతో మైత్రిని, నెఱపుడు మద్ధామమందుఁ నిలుతువు మమతా ! ౨౮
- క॥ అని వరమిడి చనెఁ దద్విధి, జనియించెఁ దదుగ్రసేనఁ సదభిధ నతఁడా
వనరుహతోచను ననుమతి, నొనరించెను రాజనాయఁమొం దందముగాన్. ౨౯

క॥ ఇది మరుతోపాఖ్యానము, జదివిన వ్రాసినను వినిన ♦ సకలార్థంబుల్
గొదకొను హరిభక్తుల కెయ్యది యబ్బదా ? ముజ్జగముల ♦ నవనివరేణ్య !

తే॥ అవల బహులాశ్వుఁ డిట్లనె ♦ నమరమునికి
మానివర ! చెప్పమా యుగ ♦ సేనవిభుఁడు
రాజనూయాధ్వరవర మా ♦ రంభమెటుల
సల్పె నెటుదాని కా హరి ♦ సాయపడెనా ?

3౧

నారదముని బహులాశ్వనకు రాజనూయావృత్తాంతంబు చెప్పట. ౩౧.

క॥ అనవుడు నారదుఁ డిట్లనె, జనకా ! యాయుగసేన ♦ సరసుఁడు కీర్తి
దనరుచు మనుతటి నొకపరి, వనమాలినిఁ బూజజేసి ♦ ప్రశ్నించె నిటుల్. 3౨

ఉ॥ దేవర ! దేవమానివర ♦ దివ్యముఖంబున రాజనూయమే
బావనదాధ్వరం బనుచు ♦ బల్కలు వింటిని దత్తతూ త్రమం
జేవిధిఁ జేయఁగావలెనా ? ♦ యేయధిదేవతయానా ? దానికిం
కేవిబుధాళి రావలెనా ? ♦ యేధలమో ? వచియింపు మియ్యెడక. 33

చ॥ జగమున నెందఱో నృపులు ♦ సారససామ్యభవత్పదంబులక
మిగుల భజించి యెల్లపుడు ♦ మిక్కిలి చిక్కుల గల్గజేయు నీ
జగతిఁ దృణీకరించి నిజ ♦ సర్వమనోరథకంధి నీఁదరే
యగయుగశాపమోచనప ♦ రా ! విదితాగధరా ! పరాత్పరా !

3౪

వ॥ అని సప్రశ్రయంబుగాఁ బలుక నవ్వలమురితా ల్పరి యాయేలిక కిట్లు
వక్కాణించె. యాదవేశ్వరా ! లెస్సగా నాలోచించి చక్కని విషయంబు దేట
పరచితివి. తత్సవోత్తమంబు జగత్ప్రియప్రతిష్ఠాకరంబు. సీసంకల్పం బమోఘం
బును, నిర్మలంబును నై నాకును సమ్మతంబయ్యె. తన్మృత్యుత్సంబు యదుప్రభుండ
వగు నీకొనర్పందగినదియ. వేఱొండు విచారింపక యారంభింపుము. అందులకుం
దొల్తొల్త సర్వయాదవుల నామంత్రిణంబుసేసి మహాసభం గావించి తాంబూలవీటి
కం గరంబునం గ్రహించి తదధ్వరవిషయకప్రతిజ్ఞను వృత్తీకరించిన నవ్వారు
మదంశసంభూతులును, లోకద్వయవిజగీఘలగుటం బట్టి యద్దాని కంగీకరించి నల్ల
డలంగెల్చి యందుండు రాజమూర్తాండులనుండి కప్పంబులం గొనితెచ్చి నీకీర్తి
సంపూర్ణంబు జేయింపం గలరు. కాన విష్ణుప్రీతిగా విధివిధానంబునం దడయక
యా జన్నం బాచరింపుము. నేనును బాసటగా నుండెదనని సప్రియంబుగా నుడువ
నా యుగసేనుండు మెచ్చి యదువృష్టిభోజాంధకారులగు యాదవులను సమాహ్వా
నించి గారవించి సుధర్మం గావించి తా నింద్రసింహాసనాసీనుండై చేతం దాంబూల
వీటికం ధరించి.

3౫

చ॥ తలఁచితి రాజనూయము య ధావిధిగా నొనరింప మిమ్ములం
బిలిచితి నిద్రితెల్ప మొన ధ నేరెడుదీవిని నున్న రాజుల
గలిచి కరంబులంగొని ను ధ క్షీర్తిగడించియు వచ్చు వీరు ధీ
స్థలిఁ గలఁడని లేచి యిది ధ చక్క గ్రహించి గ్రసించు నియ్యెడఁ. ౩౬

క॥ అని గంభీరగళంబున, ననఁగా విని యాదపులును ధ “హరి శివ ” యనకే
చనసాగిరి తత్సమయంబునఁ బ్రద్యుమ్నండు బైష్ణి ధ పుత్రుఁడు కడఁకఁ.
తే॥ పలిక నిట్లు జంబూద్వీప ధ భాసమాన, విభుల నందఱ నాజకిఁ ధ బిలిచి గలిచి
బలులఁ గైకొని వాసితోవచ్చి రాజ,నూయసవము సంపూర్ణంబుఁజేయఁగలను.

తే॥ ఇట్టి దిగ్విజయంబును ధ నేను జేయ, నే నగమ్యాగమనగురు ధ ధేను బ్రభు
భూసురాది హత్యాకృతుల్ ధ జేసినంత, దురితముల్ నాకుగల్గుత ధ సరసులార !
క॥ అని శవభోక్తుల నాడుచు, వినయముతో నుగ్రసేన ధ విభునకు నతులఁ
బొనరిచి తదీవ్రిటికఁ గైకొనఁ జూడఱు లబ్ధిమొంద ధ త్నోజీనాథా ! ౪౦

శివ { యాదపులు దిగ్విజయార్థంబై వెడలు ప్రద్యుమ్ను } శివ
నభిషేకించి బహుమతు లిడుట.

తే॥ అంత యదుకులాచార్యుఁడనఖిలవేద, శాస్త్రవిదుఁడగు గర్గుడుఁసన్తుమా ర్త
మందు వేదసూక్తులతోడ ధ నాతని కభిషేక మొనరింపఁజేసియా ధ శీర్వడించె.

ఆ॥ ఉగ్రసేనుఁ డతని ధ కుచిరతిలకమును, బెట్టె నంత గోప ధ విభులుగూడ
నాత్మశక్తికొలఁదిఁనవనతులై బలుల్, దెచ్చి యిచ్చి యిచ్చిమెచ్చి రవల. ౪౧

క॥ వనమాలి స్వశార్ఙ్గమునఁ, ధను వక్షయసాయకమయి ధ తగు నిఘ్నియుగం
బును దన యమ్ములపొదులఁ, జనియింపఁగఁ జేసియిచ్చె ధ స్వకుమారునకుఁ.

సీ॥ ఉగ్రసేనుండైన ధ యుగ్రసేనుండు మ, హాశితఖడ్గంబు ధ నందనిచ్చె
నక్రూరమతియైన ధ యక్రూరుఁడుఁ దక్షిణావర్తశంఖంబు ధ నందనిచ్చె

బలశాలియై పోచ్చు ధ బలరాముఁడుఁ దృణ, మైన వర్మంబును ధ నందనిచ్చె
వసుధావరుండైన ధ వసుదేవుఁడుశత చంద్రాఖ్యాకృపాణంబు ధ నందనిచ్చె

తే॥ నుత్రములకెల్ల ధవుండైన ధ యద్ధవుండు, కేసరోల్ల సన్ధాలిక ధ వాసినిచ్చె
దుర్గతుల్ బాపఁజాలినగర్గమునియు, గృష్ణకవచయంత్రంబులఁనిచ్చనిచ్చె.

తే॥ బుద్ధిమంతులఁ వృద్ధుండుఁవృద్ధుఁడునగు, శూరసేనుండు సత్కిర్తిమీఱు ధత్ర
చామరాంబరకుండల ధ సత్కిరీట,ముల నొసంగె శంబరవైరి ధ కలఘుమతిని.

ఆ॥ హరిదధీశ్వరాన్ని ధ తాఖండలుండును, విబుధమానిసహిత ధ విధిశివులును
వచ్చి రందు బ్రహ్మపద్మరాగము శంక,రుఁడు త్రిశూల మల మఁరునకు నిడిరి.

తే॥ పాశి పాశంబు ననిలుండు ధ వ్యజనయుగము
యముఁడు వండంబు భాస్కరుం ధ డధికభార

రాజితగదఁ గుజేరుండు ♦ రత్నమాలః

జంద్రకాంతంబుఁ జంద్రుండు ♦ సరగ నిడిరి.

౪౭

తే॥ వీరివఱోత్తుండు బరిఘంబు ♦ భూతలంబు ♦

యోగమయపాదుకాయుగం ♦ బుత్తమమగు

కుంతమును భద్రకాళియు ♦ గోర్కిమీఱ

నట్టి కందర్పునకు నిచ్చి ♦ రాయదనున.

౪౮

సీ॥ అంగుగా సింగార ♦ ముంగాలుచెత్తైన, బంగారు శృంగముల్ ♦ బరగినదియు

ఘనరవంబులఱోలు ♦ ఘంటికాటంకార, కింకిణీశబ్దముల్ ♦ గెరలునదియు

మారుతశీఘ్రంబు ♦ మానసవేగంబు, మించిన లఘుగతిం ♦ గాంచినదియు

బ్రహ్మాండమందు వె ♦ ల్పలనులోపలఁ బోవఁజాలిన నేర్పుతోఁ ♦ గ్రాలినదియు

తే॥ వెయ్యిబాబాలు జెండాలు ♦ వెయ్యి వెయ్యి, చక్రములుగల్గినదిరత్న చయముతోడఁ

జెలగునది విశ్వకర్మచోఁ జేయఁబడిన, దియగు జైత్రరథం బిడఁ దేవవిభుఁడు.

క॥ అరిసంహరణకరణచణ, వరశక్తి శక్తిధరుండు ♦ వచ్చి యుతనికిఁ

గరముగఁ గరదంబుగ నిడె, హరికరుణా గన్నవారి ♦ కట్టిడుటరుదే ? ౪౯

ఉ॥ అత్తలీ శంఖమందుభిమృ ♦ దంగఘనానక వేణువల్లకి

సత్తమవేదనాదములు ♦ జాలఁ జెలంగఁగ లాజ లక్ష్మతల్

ముత్తైముల్ విసుల్ గురియః ♦ బుష్పశరుండు బలాద్యతేశగ

గ్గోత్తముల్ నతిఁ దనిసి ♦ యొంది తదాజ్ఞ మహోల్లసంబునఁ.

౫౦

తే॥ విజయశబ్దంబు లెల్లడ ♦ వెల్లివిడియ, దివ్యమగు శతాంగంబునం ♦ దేజుమీఱ

నెక్కి యక్కుశస్థినుండి యేగఁదొడఁగె, జూపఱుల్ జోద్యమందుచుఁ జూచుచుండ.

తే॥ అతని వెంటనె చనిరి గఁదాదిబలులు, సాంబముఖులును మిత్రాత్మజాతయోధ

పత్తిరథగజహయయుతుల్ బద్ధనాభ, మోదితుల్ మహాగర్భులు నమోఘబలులు.

తే॥ మఱియు శస్త్రాస్త్రములు బత్తిహరులుగరులు, దేజుగల్గు దశాగ్రకభోజవృష్టి

శూరసేనమధ్వంధక ♦ వీరముఖ్యు, లుద్ధవాదియాదవులేగి ♦ రుచిరీతి. ౫౧

తే॥ ఇంక సరిని పెట్టను మండఁ లేశ్వరులును, సకలశస్త్రాస్త్రభూషలను చాల్చి

యరదముల నెక్కితతురంగపరివృతులయి, బయలుదేరిరిగాదోద్వాటుపడఁగ.

ప॥ అత్తలీ దత్పురినుండి గుండనంపుమొగ్గ లమర్పంబడిన వింతవింతమొగం

బులతోడను, మిగుల మోగు ఘంటాకింకిణులతోడను, సరిభయంకరులగు జోదుల

తోడను, నయనపర్యంబగు నరుణాబరంబులతోడను విరాజిల్లుచు దిగజంబు

లం బోలుచు నీలాచలంబులభాతి భాసిల్లుచు మందగమనంబున మత్తమాతంగం

ద్రంబులు గోట్లకొలంది నిర్గమింపం దొడంగె. అందుం గొన్ని భద్రంబులును,

గొన్ని భద్రమృగంబులును, గొన్ని వింధ్యాచలభవంబులును, గొన్ని హిమా

లయసంభవంబులను, గొన్ని మలయప్రభవంబులును, గొన్ని మారగోద్యవంబులును, గొన్ని కాశ్మీరజాతంబులును, గొన్ని కైలాసవనజంబులును, నైరావతజనితంబులై చతుర్దంతంబులు గల్గినవి కొన్నియు, నూర్ధ్వంబుగాఁ ద్రిశుండంబులు గ్రాల భూమ్యంతరిక్షంబులందు సంచరింపజాలినవి కొన్నియు, నీలాంబరవిరాజితంబులై యంబారిని వీరులు జెన్నారం గాఱుమొగులుచందంబున ఘోకృతుల నిశ్చంకంబుగాఁ జేయుచుం జరించునవి కొన్నియు, నిజశుండాదండంబునం గుల్మీదులం జెల్లగించి యర్కమండలమం దుంచుచుఁ బాదంబులతో మేదిని నదిలించుచు మధధారలతో నచలాదులం దడపుచుఁ దిరుగాడునవికొన్నియు, శిరంబులతో దుర్గాద్రిగండశైలాదులంగూల్చి వైరివారంబులం జీల్పంజాలి పెల్చున నిల్చినవి కొన్నియు దుందుభిపతాకాసంయుతంబులై యబ్ధియందు మకరరాజంబులఁగిది విహరించునవి గున్నయేన్దులు కొన్నియు నొప్పారు. వెండియు నంగవంగకళింగకాశ్మీరభోజకాంభోజ సౌవీరసౌరాష్ట్రమహారాష్ట్రమగధమాళవనేపాలకేరళచోళపాంచాలగోళమళయాళ సింహళ సింధు ద్రవిడకర్ణాటపుళిందాంధ్రదశార్ణకుక్కురు గాంధారబాహ్లికబర్బరకేకయ కోసల కుంతల కిరాతతెంకణకొంకణమత్స్యశ్వేతద్వీపవైకుంఠరమావై కుంతోర్ధ్వవైకుంఠాజితపాదాదిస్థలసంభవంబులగు దివ్యహయంబులును, గోట్ల కొలంది నానాభూషణభూషితంబులై నిర్గమింపం దొడంగె. లం దపక్ష్యసూత్రంబుల మీఁదను, బుద్బుదంబులమీఁదను, వాయుమనోవేగంబులతో నడచుచు వింత గల్గించునవి కొన్ని తురగంబులును, మేడలను మాడుపులను, గోటలను, గోడలను వాఁగులను, వాఁకలను, మిట్టములను, బల్లములను నులుపుగా దాటఁజాలునవి కొన్ని తురంగంబులును, మయూరీతి తీర్తికొంచీహంసీఖంజనీదివ్యగతులం బలుమాఱు మీఱుచు నాడునవి కొన్ని తురంగంబులును, శ్యామకర్ణంబులను శుభాంగంబులను, బీతపుచ్చంబులను ధవళవర్ణంబులను భాసిల్లి పక్షంబులతోఁ జెన్నారునవి కొన్ని తుక్ఖారంబులును, నుచ్చైశ్చ్రవకులోద్యవంబులు గొన్నియు వరుణప్రయోజితంబులై యశ్వినీసుతవిద్యానవద్యంబులై నవి కొన్నియు, సప్తాశ్వాశ్వసంభవంబులు గొన్నియు, నశ్వినీపుష్పతుల్యంబులుగొన్నియుఁ గల్పతరుసంకాశంబులు గొన్నియు, మేలిమిబంగారురంగుగలవి కొన్నియు, సాలెపట్టుపైఁ బాఱు పారదంబువిధంబున సిరాధారంబుగా వారులయందుఁ బాఱిందీరినవి కొన్ని హయంబులును, మనోహరంబుగానుండె. రథిసారథియోధాశస్త్రాస్త్రసంపన్నంబులైన శతాంగంబులు తత్తైన్యంబునం జెలంగు. మఱియు నందుఁ ద్రిశూలాసిగదాపట్టిసపరిభాముద్గరతో మరకుంతధర్మపాశంబులం దాల్చి దిగిభాభులై ప్రలయాంబుధినిభులై ఘోరసంగ్రామంబులం దరినికరగర్వ ముడంచి వాసికెక్కిన శూరులు నొప్పారుచుండిరి. పూర్వోక్తంబుగా సర్వసులక్షణలక్షితుండై ప్రద్యుమ్నండు సచతురంగంబుగాఁ గుళ

స్థలిపురినుండి వీడ్కొనుట సురాసురు లాలోకించి చిత్రపడుచుండ నుగ్రసేనుడు
సార్థరామకృష్ణుండై దాసి ధానుష్కవరుండగు నా కందర్పునితోడ నిట్లనియె. ౧౬

తే! కృష్ణపుత్రక ! బుధవరా ! కృష్ణకృపను, సకలభూపతులం గెల్చి సత్వరముగ
నిట్టి ద్వారకాపురికి నీ వేగుదెంచఁగలవు నిక్కమ్ము కాని యీ పలుకువినమ !

క॥ మత్తుని నిద్రితు బాలుఁ బ్రమత్తుని జడు విరధు భీతు ధ మానిని మఱి ను
న్మత్తుఁ బ్రపన్నుని నెదిరిని, మొత్తరు నయవేత్త లనిని ధ ముక్కాలముల్. ౧౭

క॥ ఆర్తుల యార్తినిఁ బాపఁగఁ, బూర్తిగఁ గదనంబునందుఁ ధ బోరుట బహుదు
ర్వర్తనవధయును విభులకుఁ, గీర్తిదధర్మములు గావె ధ కృష్ణాత్మభవా ! ౧౮

క॥ మానినిగానీ పురుషుఁడు, గానీ యధముండుగాని ధ కానీ వండుం

డైనను బ్రాణులవైఁ గనిఁ, బూనినచోఁ జంపనాను ధ బొంద వఘంబుల్. ౧౯

ఉ॥ ఎవ్వఁడు చివ్వలోఁ దనరి ధ యిద్ధమహాబలయు క్తవైరుల్
జిప్సన రూపుమాపు నల ధ శేముషి యాజగదేకదోర్బలుం
డివ్వసుథాస్థలి యశ మ ధ హీనవిధంబునఁ బొంది యంతమం
దవ్వసుదేవనందనమ ధ హాలయ మొందఁడె ? తృష్ణఁగృష్ణజా ! ౨౦

క॥ గెలిచిన గెలువకపోయినఁ, గలఁగక యల కలనునందుఁ ధ గాలూది తమి
నిలిచిననేర్పరి నీల్గినఁ, గలువలవగయిక్కదాటి ధ కనఁడే సుగతి. ౨౧

ఉ॥ క్షుత్రియజాతి కుద్భవిలి ధ కాంచి యవక్రపరాక్రమంబు వే
దత్రయసూక్తభూపతియ ధ ధార్థనయంబును గుత్తెఱుంగుచు
శత్రులఁ బోరఁ జంపుటకు ధ సాగి భయంబునఁ బాటువార లీ
ధాత్రిని నింద్యులై తుదను ధ దప్పక నెత్తురు రౌరవంబున. ౨౩

క॥ సేనలు మానవనాయకు, మానవనాథుండు సేన ధ మనుషఁగవలయు
ధీనిధి సారధి రధికుని, నానెఱి సారధిని రధియు ధ హ్లాదించవలె. ౨౪

తే! ఈవిధంబునఁ దొల్లి మఃహీశ్వరుండు, నఖిలధర్మవిదుడగు స్వామియంభవమను
వనియెఁ గావున నీవిష ధ యంబునందు, నేమరిల్లకు మోక్షార్థి ! యెల్లయెడల.

ఉ॥ యాదవు లీరలందఱు మ ధ హాబలులు వివిధాస్త్రశస్త్రసం
పాదకులు యశోన్వితులు ధ బట్టునఁ గార్జిని మీరు బ్రోవుడి !
యాదవులార ! మిమ్ములను ధ నాతఁడు బ్రోచెడి వారి వీరిని
వేదసురావనీసురులు ధ విజ్ఞులు బ్రోతురు తప్పకుండఁగ. ౨౬

చ॥ హరికి నుడుల్ శ్రుతిత్రయము ధ సంగములు సుర లాస్య మగ్రజార
సురభులు దేహము మును ల ధ సుప్రపకరంబుగఁ జెప్పుచుండుట
నరులకు మోక్షకాంక్షుల క ధ నారత మయ్యవి సేవ్యమాను శ్రీ
హరిని సేవండు నిల్పునె ని ధ జాత్యను వాడె జయించు నన్నిట. ౨౭

క! అంతట యాదవు లందఱు, సంతసపడి యుగ్రసేన ధానము దలక
సుంతను విడువక కొని యత్యంతముగ నుతించి మ్రొక్కి ధరటుపై మరుడుగా.

క! గురువరునకు గర్గునకు, హరికిని బలరామునకును ధనిపునకు నతుల్
బారిబారి నొనరిచి యాదల, హరిదాళిజయార్థి యగుచు ధరుగఁ గడంగె.

ఆ! అంత నుగ్రసేనుఁ డల హలి హరులతో, నిజనివాసమునకు నెమ్మిజనియె
బ్రేక్షకులును స్వీయ ధవళములకు నేగి, రవనిపాలక! తదానంతరమున. 20

న! అగ్రభాగంబున వాహినీసహితుండై మహాబలుండగు కృతవర్మయు
బళ్ళాదృగంబునం బతాకినీయుతుండై ధనుష్కద్వరుండగు నక్రూరుండును, వాని
వెనుకం బ్రతిమాపంచాంచితండును, మంత్రకులతలకుండును నగు నుద్ధవుండును,
దత్తవృక్షభాగంబునం దనేకాక్షాహిణీసమేతులై ప్రహ్వమ్నానిరుద్ధ దీప్తిమ దృఢు
బృహదృఢు చిత్రభాను విచిత్రభాను వృక సాంబారుణ మధుపుష్కరదేవవాహ
శ్రుతదేవ సునందన విహుప కవి న్యగ్రోధులను కృష్ణపుత్రకులు పదునెనుమండ్రు
మహారథులును, భోజవృష్ణస్థంధకాదిసర్వయాదవులును బయలుదేరిరి. తత్సైన్యస్థిత
యాదవులు మాత్రం బేబదియాఱుకొట్లమందిగలరు. ఇక నా మూఁక మొత్తంబుం
దేల్పు నెవండు శక్తుండగు? వీరి శిబిరంబులచే నాలుగామడలచో టాకమింపం
బడియె. ఇట్టి విజయధ్వజని బయలుదేరుతరుణులు ధణధణాత్కారంబులును, గిణ
కిణాత్కారంబులును, బటపటాత్కారంబును, జటచటాత్కారంబులును టంకార
ధంకారభాంకారఘోంకారక్రేంకారంబులు సంకులంబుగా జనించి మేఘగర్జనంబుల
విడంబించుచు దిగ్గజంబులం జెవుడుపరచుచు నాదికూర్మంబు లేమి కింక గల్గెనో
యని భావనము బాసర్చునట్లనర్చుచు దైవమా! నాకేమి యుపద్రవంబు సంభ
వింపఁ జేసితివని భూదేవి యడలునట్లు సల్పుచు హెచ్చు దొడంగెనని వాక్రుచ్చు
టయు బహులాశ్వుండు నారదమహర్షితో సవినయంబుగా నిట్లనియె. 21

క! ఆయన యేయేథలముల, కాయెడఁ జనెనో మత్తెట్లు ధరులను గనెనో

యేయేరీతుల గెలిచెనె, యాయెడ దయ నాకుఁ జెప్ప మిచ్చు సురర్షి! 22

తే! అరర! యేమేమి! యా శౌరి! కాత్మభక్తులందుఁ గలిగిన కారుణ్యమాడఁగలమె
యద్ది పాపిని గులముతో ధనులచరితునిగ నొనర్చదె! నాపుడా ధిర్జరర్షి!

ఆ! ఇట్లులాడె తేడ! ధిర్మి బల్లినదిల్లు, బాగు బాగు బాగు ధవళనాథ
భక్తజీవితములు ధవళభాగంబులక, జక్కజేయుటరుదె ధరిగ వినును!

క! రవి కననివి కనఁజాలెడి, కవిమణి ఘనబిందువులను ధౌరజములను
దవిలి గణించుచుగానీ, భవికదహరిగుణము లెన్న ధైర్యేరఁడుగా. 23

తే! నాలుగామడలదాఁక ఘనంబుగాను
నీడనిడువెల్లగొడుగుచే నేత్రములకుఁ

బండువానట్లు బైష్ణవు ధ్రువుండు మరుఁడు

నైన ప్రద్యుమ్నుఁ డెంతో పొల్పారఁ దొడఁగె.

౭౭

ప్రద్యుమ్నుండు నేనానహితంబుగాఁ గచ్చాది దేశంబుల కరుగుట.

మ॥ అటుల యాదవవాహినిసహితుఁడై యొందంబు దేరెక్కి యు

త్కటసంతోషముతోఁ దదంగజుఁడు తత్కచ్చాభిధాదేశముల్

జటులప్రక్రియగా జయింపఁ జనె ముగ శంభుండు జృంభించి యు

ద్భటతాద్భక్తిపురంబులగా గలువఁగా బైర్దేరినట్టుల్ విభూ !

౭౮

తే॥ అట్టిపట్టునం గచ్చుచే శాధిపుండు, శుభ్రుఁడనువాఁడు వేట కదభ్రగలిని

జనుచు నరుదెంచునై న్యంబుగని వెనుకకు, మరలి యాత్మహాలాహ్వయపురికి వచ్చె.

తే॥ అతని మూఁకలు తత్సలికరిగినంత, ద్విరదచరణసంహతులచేఁదరునికరము

గూలి నునుయ్యె రేగినధూళు లాశంబు సంధమయంబుగాఁసంతరించె.

క॥ దానిం గాంచిన పౌరవి, తానము భయపడెను మిగుల తద్భూవరుఁ డా

మీనధ్వజనకుఁ బ్రత్యుత్థానంబునుజేసి మ్రొక్కి తత్పరమతీతోఁ.

౮౦

తే॥ హేమమాలల నొప్పారు నిభము లైదు

వంద లయులంబు హయములు స్వచ్ఛమైన

స్వర్ణమిరువదిమణుగలు బలిగ నొసఁగి

పుష్పహరబద్ధాంజలిఁ మ్రొక్కెనంత.

౮౧

క॥ ప్రద్యుమ్నుఁడు తన కయ్యది, హృద్యముగా నుంట నతని కిడి రత్నప్ర

క్కద్యతనార్వాచీనులు, జోద్యము గన నతని ప్రభుత సుస్థిరుఁ జేసె.

౮౨

ఉ॥ అంతఁ గలిగదేశముఁ దదంగభవుండు జయింపఁ దత్తటి

త్వంతులగూడి యేగు మఘు వంతుని పోలిక బైలుదేరి త

త్పాంతముఁ జేరె నంత నల పార్థివుఁడు స్వబలప్రయుక్తుఁడై

చింతభయంబులగా విడి కసిఁ బ్రతిరోధముజేసె నాతని.

౮౩

క॥ అది కని ధన్వివరుండగు, మదననుతుం డొంటిగానె మసలని యట్లా

కదనమున శతశిఖులను, బొదివి కలింగేశువైనె బూర్ణరుమాత్మ.

౮౪

క॥ భటవరరథమదకరులను, గటకటబడఁగా శితాశు గదశత్రయము

ద్రుటిఁబఱపియుఁ డంకృతులగా, జటులంబుగఁ జేసె స్వీయ సైన్యము వొంగ.

క॥ అత్తటి ననిరుద్ధం డా, చిత్తజుఁడును జూచుచుండ శితబాణముల

దత్తిత్థారిబలంబున, మొత్తముగా వైచె జనక భూభుజవర్యా !

౮౬

చ॥ అతని శితాశుగప్రహర మంది కలింగమహీశువాహినుల్

హతరథముల్ ద్విధాకృతమ హాధ్వజముల్ హతమత్తనాగముల్

హతేభటులు హతేశులు హ తాశ్వయచోదకజాలము మటి

హతరథిసారథివ్రతతి యై కననయ్యై ననంతరంబున.

౮౭

౪౧ ఆకాళింగేశుడు తన, మూఁతలఁ గని మేనఁజెడిన ఁ బొందళము దగ్గ

వీఁక గజాయాధుండై, యాకట్టగ నతనిఁ జోర ఁ నాగ్రహమతితో.

౮౮

తే॥ నూటనలుబదిమణుగుల ఁ వాటమైన, గదను గొని యనిరుద్ధువైఁ ఁ గంటగిలగ
వైచి నిజకరిచే వీర ఁ వరులఁ ద్రొక్క, నల్పి గర్జించె జలదంబు ఁ సరణిఁ గరము.

౪౨ అట్టులఁ దద్గదాహతిని ఁ జ్యౌషయిఁబడ్డ యుషామనోహరుగ

జాటిన యాదవోద్భటులు ఁ జూచి మహాగ్రహవృత్తిఁ దద్రిపుగ

బట్టి శిలాస్త్రశస్త్రములఁ ఁ బాఁదిరిగా కురరంబు స్వేనము

స్ఫుట్టి పలంబు మెక్కఁగ ఘనంబగు ముక్కునఁ గ్రుమ్మినట్టుల.

౯౦

౪౩ పిదపఁ గళింగనాయకుడు ఁ వెంటనే నారినిగూర్చి చాపముగ

మద ముబుకంగఁ డంకృతుల ఁ మాటి కొనర్చి తదీయబాణముల

జదియఁగఁ గొట్టె నంత బలఁ శాలి బలానుజాడౌ గదుండు స్వో

ద్గదగొని వామహస్తమునఁ ఁ దద్గజముం బ్రహరించె నెంతయు.

౯౧

తే॥ తత్ప్రహరమునగ వాని ఁ దంతి పడియె

నిండ్రదంభోళిహతిచే మ ఁ హీధరంబు

పడినయట్లు కాళింగుఁడుగ ఁ బడియె బుడమి

సంతఁ దిరిగి యా కాళింగుఁ ఁ డాగ్రహమున.

౯౨

౪౪ గదఁగొని లేచి తద్గదుని ఁ గాటముగాఁ బ్రహరింప నాతఁడుగ

గద నతనిగ నుమాళముగ ఁ గాశ్యపివైఁ బడద్రొబ్బి కొట్టె నా

పిదపఁ గళింగరాజు తన ఁ వీర్యము హెచ్చిల లేచి వానిన

మృద మణిఁగంగ బాఁదె నిటు ఁ లయ్యెను ఘోరరణంబు వీరికి.

౯౩

౪౫ వీరిగదలు రెండుఁవిస్ఫులింగంబులఁ, బటపి పోరి తుదకుఁ ఁ గరము నుసిగ

మాతె గడుఁడుఁవాని ధారణిఁబడద్రోసి, యిఁద్రై ఫణిని గరుడిఁయిచ్చినట్లు.

తే॥ అట్టి సంహతిసంచూర్ణి ఁ తాస్థి బాధి,తుండునగు కళింగేశుడు ఁ తోడులేమి

నీమనోభవుశరణంబు ఁ నడుగ బలిని, శక్తికొలఁదిని నిడి యన ఁ సాగె నిట్లు.

౪౬ దండము దండము దైవత, తండవిభుండవు పరేశ ! ఁ దాన లయమునగ

మండడి దండధరునిగతి,నుండిన నిన్నెవఁడు సూది ఁ యోర్చునొ చెపుమా !

౪౭ అనవుడు మెచ్చి కృష్ణతన ఁ యాగ్రణి తత్త్వని వీడి నీటివైఁ

జను నవలంబుకై వడిని ఁ స్వధ్వజినచివేంద్రయుక్తుడై

ఘనమరుధన్వదేశపతిః • గాంచి జయింపఁగ నెంచి ముందుగాఁ
బనిపెను నుద్ధవాఖ్యుఁ దన • పైనము చొప్పురు జెప్ప వానికిఁగ.

F2

క॥ శ్రద్ధను బుద్ధిమదగ్రణి, యుద్ధపుఁ డా మరుని యాజ్ఞ • నొందియు జేరె
దధన్వాధిపథానికిఁ, దధరణీధోరుదుర్గ • తండము గడవఁగ.

F3

వ॥ అట్లు రాజధాని కాతండు సేరి తదధిపుండగు గయుని సభాభవనంబునం
గాంచి మహారాజా ! యాదవేశ్వరుండగు నుగ్రసేతుండు జంబూద్వీపవిరాజమాన
భూపతులనుండి కప్పంబులం గొని రాజసూయాధ్వరం బొనర్పంగలండు. ఇద్దాని
కసంఖ్యబ్రహ్మాండవిభుండును, బరిపూర్ణ తముండును, భగవంతుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు
సచివుండై చెన్నారె. అమృతాత్మనిచే ధన్వివరుండును, మహాబలుండునగు
నీప్రద్యుమ్నుండు ప్రేషితుండయ్యెం గాన గులకొశలాధంబుగాఁ గరంబునం గరదంబు
లవ్యానికి సమర్పింపుమని సవినయంబుగాఁ జెప్ప నా గయుఁ డీవత్సృకుపితుండై
వీర్యకౌర్యంబులు ధైర్యసైర్యంబులతోఁ బెనఁగొన నఖర్వగర్వంబున నిట్లు
వక్కాణించె.

F4

తే॥ ఉద్ధవా ! నీవు మీపతిఁకొత్తి యిట్లు, పలుకవలయును గయరాజభండంబు
సలుపకుండఁ గప్పముల నీఁదలఁచుకొనఁగ, లేదటంచు ముమ్మాటికి • లేదటంచు
తే॥ అబ్బ ! యల్పులౌ నీబోటి • యాదవులకు, నింత స్వల్పకాలంబులోఁనింత బుద్ధి
హద్దుమీఁతే జనించెనేయకార ! యరరె !, భండనంబును సల్పక • బలుల నిడను

మ॥ పిదపఁ దద్గయు నుద్ధవుండు విడి వే • వే సేరి ప్రద్యుమ్ను నో
మదనా ! యంచు యదూర్భవుల వినఁగఁ ద • త్త్వానేత వాక్యంబులఁ
జనువఁ బూసను గ్రుచ్చివట్లు, మరుఁడు • సంగ్రామముం జేయ నె
మ్మది యోజించి స్వపై న్యయుక్తుడయి ర • మ్మా ! యంచు నేగఁ గసిగ.

తే॥ అట్లు చని యతఁడా గయుఁనద్రి దుర్గ, భేయ వనరమ్య హర్యములఁగింకిపడఁ
గొట్టి యెదిరించు నరిసేనఁముట్టి మట్టి, బిట్టుదిట్టగనొప్పె నఁపుట్టు నందు.

మ॥ గయుఁ డత్తహిణి యుగ్గముంగొని మహా • గ్రంపశ్శుడై ధీరుడై
హయదంతావళపాదసంహతులకుఁ • జ్యాదేవి కంపింపఁగా
రయమొప్పుం జని తస్యనోభవునితో • రా ! రమ్మ ! రమ్మంచు ని
ర్భయవృత్తిఁ జెలరేగి డిఁకొనె దివి • బహ్నిర్మఖుల మెచ్చఁగా.

నీ॥ మత్తేభములతోడ • మత్తగజంబులు, దుష్కారములతోడఁ • దురగములును
రథికవరులతోడ • రథికరత్నంబులు, సారథితతితోడ • సారథులును,
యోధపుంగవులతో • యోధపుంగవులును, మల్లవర్యులతోడ • మల్లవరులు
వైమానికులతోడ • వైమానికాగ్రణుల, శస్త్రాస్త్రములతోడ • శస్త్రములును

- తే॥ చాకివీరః బరస్పరః మాకులంబు, గాగ ఘోరయుద్ధంబయ్యెఁగడకు గయుని
వీరు లెల్లరు భయపడిఁ తేరుల విడి, తత్తుణునున బాటిరి ధశదిశలకు. ౧౦౫
- ౮॥ అవల గయుఁడు పాటుఁ నాత్మపై న్యంబును, గాంచి యెంటిగానెఁ కయ్యచూడ
ధనువు టంకృతులనుఁ దద్దనల్పుచు నేగె, బిదపఁ బంచశరుఁడుఁ గదిసి కసిని
- ఉ॥ పంచశితాంబకంబులనుఁ వర్మముఁ జించి శతాశుగంబులఁ
ద్రుంచి శరం బివ్వద్యయముఁ తోఁ బెదలెక్కఁముఁ గూల్చి నూతు హిం
సించి మహాగ్రాహణమునఁ జెండి హయంబుల నాల్గుతూపులఁ
వంచి రథంబు నిర్వదగుఁ భల్లములఁ మృధమందు మించఁగార్. ౧౦౭
- క॥ గయుఁడును గని పేటధనువును, రయమునఁ గొని దీప్తిమంతుఁ రతికాంతుని ని
ర్భయమున నిర్వదితూపుల, లయమానటువేసి మొగులుఁ లాగున నటచెగ్.
- క॥ ఆయేటుకుఁ బ్రద్యమ్ముం, జాయని చింతించి యధికఁ భావ్యతశక్తిఁ
దీయుచు జాయుచు బాయక, యాయధిపుని మీఁదవై చెహఁహఁ! యనఁగ్.
- క॥ ఆశక్తియుఁ దద్వృద్ధి నా, వేశముతోఁ జీల్చి నెత్తుఁ విరివిగఁ గొని బల్
కాశి దగ్గఁ గ్రోలెను ధర, ణీశుండగు గయుఁడు మూర్ఖఁ నిద్ధరఁ గూలెగ్.
- క॥ వెంటనె తద్బహుధనువులు, గంటునఁ దద్గయుని దివ్యఁ కంఠము లాగెఁ
మింటను దిరిగెడి గరుఁడుడు, గంటను గని పాములాగుఁ కరణిని దేవా! ౧౧౦
- చ॥ సురసరదుందుభుల్ మొలసెఁ జూపటు నబ్రముసెంది రెంతయుఁ
గురిసెను బూలవానలునుఁ గుంభిని విప్పె మొగంబు నింతలో
ధరపయిబడ్డ తద్గయుఁడుఁ తాల్చిని సొమ్మను దేటి లేచి యా
మరుని పదంబులఁ శరణుఁ మాకగు! మంచుఁ బడఁగ నరేశ్వరా! ౧౧౨
- క॥ పదపడి మదనుఁడు నుంకము, ముదమునఁగొని యచటసాగిఁ పోయె నవంతి
శు దరికి బంగరుకర్ణిక, మదమునఁజను వట్టుదంబుఁ మాదిరిఁ బిదపగ్. ౧౧౩
- ఉ॥ మాలవభూవిభుండు మతిఁ మంతుఁడునా జయసేనుఁడా ప్రజా
పాలకు నాగమంబు వినిఁ బంధువురోహితవృద్ధపుత్రమి
త్రాలిని గూడి భక్తిమెయిఁ సర్పలాసర్పి కరంబు లిచ్చి వే
వ్రాలెఁ దదంఘ్రిపద్మములఁ పై నటుపై నల వుష్పబాణుఁడుగ్. ౧౧౪
- ౮॥ కారణాంతరమునఁ గనినట్టి వృద్ధులౌ, తల్లితండ్రులకునుఁ దండ్రి స్వస్థకు
నందముగను మొక్కిఁ విందానువిందుల, వారినుతులఁ బ్రీతిఁ గారవించి.
- తే॥ మాలవోద్భవజనులతోఁమలసి యాద, వాళి గొలువ మాహిమ్మతిఁ యనెడు పురికి
నరిగె; యాదవ బలముతోఁదరిని వలలు, సర్పదా నదిఁగాంచె విన్నాణముగను
వ! అనఘా! యాసర్పదాతరంగిణీరత్నంబు శృంగారతిలకంబు నుడుటం
బెట్టిన చందంబునం గల్లొలభరితంబగు తుంగతరంగనికరంబుచే భాసిలి మకుటం

బును మాభిభాగంబున ధరించినకరణిం బుష్పగుచ్ఛంబులతో విరాజిల్లి దేవతానిచ
యంబులు మూర్తీభవించి ప్రకాశించినవిధంబునం గోరకిత పల్లవిత పుష్పిత ఫలి
తంబులగు వేతనీవేణుచూతామ్రాతకాదితరునికరంబులతో శోభిల్లి ముతీయు సకల
విధంబులను మందాకినీహాదిని మాదిరి వెలుంగుట నాప్రద్యుమ్నండు గని మనమం
దలరి తన డేరాలు వేయుట కనువగు ప్రదేశంబని స్థిరీకరించి రమ్యంబుగా
వేయించి సురనికరమధ్యంబున వెలుంగు మహేంద్రుని సరణి యాదవాదిబల
మధ్యంబునం బ్రకాశించుచుంటఁ దన్మాహిష్మతీపురవిభుండగు నింద్రదీనుండు గని
నిజదూతం బిలిచి హస్తినాపురనాథుండును ధీమంతుండును బలవంతుండు నగు
ధృతరాష్ట్రునిచే నేనదేశంబునకు రాజుగా నిర్ణీతుండనైతిని కాన నిటనుండి యా
భూవరునకుఁదప్ప కప్పంబు లన్యుల తొప్పంజెప్పంబడవు. సాహసించి రణమొన
రించినను నిందు విఫలంబగుననియే గుత్తెఱింగి చనుమని చెప్పి నిజభటుం బంప నాతం
డా యాదవనేతకడకుం జని నమస్కరించి తద్గదితోక్తులను విన్నవింప నప్పువింటివా
దాలించి యాగ్రహించి కానిమ్ము మాయుగ్ర సేనమహారాజునుగాని తద్బలంబును
గాని మమ్ములఁగాని యామొనగాఁ డెఱుంగఁడుగాఁజూలు నితఃపూర్వం బిట్లే
మమ్ముల ధిక్కరించిన గయకళింగరాజులకుంబట్టిన యథోగతియే యితనికిం బట్టునని
యెఱుంగు మన నతివేగంబునం దన యొడయునికడ కరిగి ప్రద్యుమ్నకథితంబగు సం
గతి సభాసదులు వినుచుండం బలుక నాయునిద్రదీనుండు విని యూర్ధ్వదృష్టి
గొలఁది విచారించి యాదవబలంబును గూర్చి చింతించి శిరఃకంఠం బొనర్చి పంచ
సహస్రగజంబులును, నియుతహయంబులును, నియుతరథంబులును, గైకొని వినయ
భయంబులతో నాప్రద్యుమ్నను కల్పించి నమస్కరించి రక్షింపుమని ప్రార్థింప
నతండు సంతోషంబుతో నవి గ్రహించి చమూసమన్వితుండై యటనుండి కదలి
గుర్జరదేశంబున కేగి యదలించి స్వబలంబుఁ జూపించి జయించి కరదంబుల
గ్రహించి చేదిదేశంబునకుం జనియె. తద్రాజ్యంబునకుం బాలకుండుగా. ౧౧౭

ప్రద్యుమ్నుడు చేదిదేశంబు గెలుచుట.

- క॥ ఆనకదుందుభిభగినీ, మానసహరుండు బుద్ధి, మన్మాన్యుండు
ధీనిధి శిశుపాలుని పితయై నెగ డొకఁడు దమఘోషుఁ, డను నామముతోగ.
క॥ ఆతని చెంతకు మరుఁడుగ, దూతగ నుద్ధవుని బనిపెఁ, దోడ్డ నతండా
నేతను గని కొలువున నీ,రీతిని నతులిడి వచించె, శ్రీహరిభక్తా! ౧౧౮
మ॥ దమఘోషా! మన యుగ్ర సేనధరణీ, దారుం డకూపారబ
ద్ధమహీభాజితసర్వరాజుల నిజో, ద్దామప్రతాపాదులగ
గ్రమమానట్లు జయించి వారివలనం, గప్పంబులం బొంది డి
వ్యమునీంద్రుల్ దగ రాజసూయకృతి, సల్పంగాఁ దలంచెగదా. ౧౧౯

- క! అందుల కీ ప్రద్యుమ్నుని, సుందరు ధానుష్కవరుని * శూరుని ధర రా
 ధృష్టండము గెలువగ బలులను, జెందగ మున్నిట్లు బంపె * చేదిధరేశా! ౧౨౧
- క! కావున నీవును మనలక, యా వీరునకు బలులిచ్చి * యనువును యధిపా!
 నావుడు శిశుపాలుఁడు విని, పావక సమనయనుఁడగుచు * వదియించె నిటుల్.
- కా! ఔరా! కాలగతుల్ దురత్యయములై * యాశ్చర్యముం గొల్పు న
 ఝారే! స్రవ్వును గాలయాపు గుణి వి * జ్ఞానప్రదుఁ భారతీ
 దారుఁ బ్రహ్మచుగూడ నేడు కలియే * దాష్ట్యంబుతో నేలఁగాఁ
 బ్రారంభించెను నోడ బండి మఱియుఁ * బండ్లోడలయ్యెం గదా! ౧౨3
- అ! ఎచట రాజహంసశమెచ్చట కాకంబు, మూర్ఖుఁ డెచట నెచటబుధవరుండు?
 కాని నేడు బంటుకాలగతిఁ సారస్వభౌముఁ గెల్వఁగడఁగఁబలుకఁ గలమె!
- తే! అల యయాతిశాపంబునఁ యూదవకుల, మెల్ల భ్రష్టరాజ్యపదమై యేవగింపఁ
 బడదె! యది యిట్లు రాజ్యంబు స్వల్పమైన, నెగసిపడు మద్గు నదియయి యెగసినట్లు.
- ఉ! తుచ్చకులోద్భవుం డఖిల * తోయధివేష్టితరాజ్యపాలనఁ
 స్వచ్ఛయశంబుఁ గాంచిన న * పండితపుత్రుఁ డఖండపాండితిఁ
 గచ్చపమాదిపెన్నిఁకులఁ * గన్న దరిద్రుఁడు ద్రవ్యవంతుఁడై
 యచ్చబహుకృతుఁ గనిన * నాపఁగఁ బోలునె? పగ్గమేసియుఁ. ౧౨౬
- క! వారీధరఁదృణమువలెఁ, ధీరతఁగని యెక్కి నిక్కి * దివిపైఁ జిక్కల్
 దీరుగ మేమే యిత్తటి, దీరిచితిమని యనుదు రిది * తీరే? చెపుమా! ౧౨౭
- తే! కొలఁది ప్రౌద్ధుల క్రిందట * నలఁతిరాజ్య
 ముగ్రసేచుండు వొందెనో * యొండలేదో
 యపుడె యెంతటి వాఁడయ్యె * నహహ! యతని
 కట్టి వాసుదేవుఁడు మంత్రి * యంట కాని. ౧౨౮
- క! అతఁడు జరాసంధునిచే, మఱిచెడి తన మధురవిడిచి * మనుటకు జలధిఁ
 ద్రుతగతి నక్కను వాడే, సతతము దద్విభునిఁ గొల్పు * స్వబలాన్వితుఁడై.
- క! మఱి యా మంతిరి జని సంకర మల వసుదేవగోప * కప్రభువరు లి
 ద్ద్రులు నా కొడుకని కొడుకని, తురమును బొనరింతు రెంతో * తూఘాయనఁగాఁ.
- క! తెల్లనితండిరి కాంచిన, తెల్లని వసుదేవునందు * ధీరులు దెగడఁ
 నల్లగ నీ వారి వుట్టెను, దెల్ల మయిన వార్త యిద్ది * త్రిజగములందుఁ. ౧౩౦
- తే! ఉద్ధవా! నీవు పల్కిన * బుద్ధిమంతుఁ
 డతిబలుఁడగు ప్రద్యుమ్నుఁడే * యట్టి సంక
 రునకుఁ బుట్టిన నీచుండు * గనుక వీని
 కేము కప్పముల్ గట్టుట * యేటిమాట?

క॥ మాతాడక పోరాడగ, నీరాజును రమ్మటంచు ॥ నెట్టనఁ జెపుమా !
పోరా ! పోరగ రారా!, ద్వారావతి నేడుగెల్తు ॥ వైరులు డిండఁ. ౧౩౩

తే॥ అని ప్రతిజ్ఞల సల్పి శి ॥ తాత్రుశత్రు
ములను గైకొని ద్వార కే ॥ బోవుచుంటి
నాయనా ! సభాసదులార ! ॥ నమ్ముడంచు
నరుగుతటి నడ్డి దమ ఘోషుఁ ॥ డనియె నిట్లు. ౧౩౪

తలిదండ్రులు శిశుపాలునకు పితోపదేశం బొనర్చుట.

ఉ॥ చాలును జాలు సాహసము ॥ చక్కగ నోయి కుమార ! వైరినిగ
గాలము దేశముం దొలుతఁ ॥ గాంచుము మించుము మూఁడుశక్తులగ
మేలగునో సిలుం గగునె ? ॥ మిట్టిపడఁ ఫలమేమి ? నెమ్మదిగ
జాలగ యోజనఁ సలిపి ॥ సాగుము వేగ యమోఘపద్ధతిఁ. ౧౩౫

క॥ చేసెడికార్యము మంచిదొ, దోసము యెదొ యరయనాను ॥ దుడు కొప్పుదు నూ
వాసిని గోరెడివారలు, గానంతయు దుడుకులేక ॥ కననా శమముఁ. ౧౩౬

క॥ శమమే కలహము లాపెడి, శమమే చెదిరిన మనంబుఁ ॥ జక్కగఁ జేయుగ
శమమే మేలులఁ గూర్చెడి, శమమే తపమని వచించు ॥ సకలశ్రుతులుగ.

క॥ కినుకను మోహము దానఁ, దనరెడి స్మృతివిభ్రమంబు ॥ దానను మతి నా
శనమును గల్గెడి మఱి దా,న నశించెడిఁ గానఁ బ్రజగ ॥ నందగు శమముఁ.

క॥ పురుషార్థంబుల కోర్చే, కరమగు సాధనమటంచు ॥ ఘనులందు రిటగ
ద్వరితము గూడదు గనుక సు,కరముగ సామంబె సల్పుఁ ॥ గాఁదగు బుత్రా ! ౧౩౭

ఉ॥ దానముచేత సామమును ॥ దానము సత్క్రియచేత నద్దియుగ
ధీనిధినుత్యయోగ్యతనుఁ ॥ దీప్తివహించును వెండిఁ జేదిభూ
జానులు యాదవాళి యొక ॥ జాతికిఁ జెందినవారు గాన నాః
భూనస మొప్పకున్న దని ॥ మార్కొని పోరుట కీరు వారలుగ. ౧౩౮

క॥ ఆతఁడు సత్పక్షి సేతయొ, పూతము బురుషార్థదంబు ॥ బుధనుత్యము నా
చేతనయినవఱి కేదియొ, ప్రీతిగఁ జని యిడెద నీవు ॥ వెంబడి రమ్మా ! ౧౩౯

క॥ అని యుచితంబుగఁ జెప్పగ, విని యల శిశుపాలుఁ డందు ॥ భేదితుఁడయ్యుగ,
దన నోరెత్తకయుండెను, జనకులు పుత్రకుల నిట్లు ॥ శాసింపఁదగుఁ. ౧౪౦

తే॥ ఇంతలో శ్రుతిశ్రవ యను ॥ నింతిమిన్న, చేదివతిరాణి వసుదేవు ॥ చెల్లె లటకు
వచ్చి వినయావనతయయి ॥ పలికెనిట్లు, లాత్రగాఁడును ఖలుఁడై న ॥ పుత్రకునకు.

మ॥ తనయా ! దుఃఖముగూర్చఁబోకు మనముఁ ॥ దద్వాదపుల్ బోరుటల్
జన దా యానకదుందుభిప్రభువు నీ ॥ సౌఖ్యార్థి యా మాతులుం

- డనియు దత్తుతుడైన శ్రీహరిని నీ యాధిక్యముం గోరు బా
వనుగా భావమునం దెఱింగి విను మ యా! పట్టు పోగొట్టురా. ౧౪౪
- ఉ! ప్రస్తుతమందు నిందులకు యచ్చినవారలు కృష్ణ నాత్మజాత్
నిస్తులకౌర్యధైర్యబల యిర్మలభావయుతుల్ మహాత్ములుగా
శస్త్రశరీరు లందునఁ బ్ర యంస్యులు బూజ్యులు నాకు మీకునుగా
గస్తీ ఘటించు భండనము కై తలఁపఁ వలదయ్య! పుత్రకా! ౧౪౫
- చ! అదియునుగాక నిన్గలిసి యాగతులై నటువంటి వారి నా
మదనముఖప్రభూత్తముల యమాటలఁ బూజల లోటు లేనటుల్
ముదమున గారవించి బల యుగోలువంగను దోడుకొంటు నా
సదనముఁ జేర్చ నేనిపుడు యాలగఁ గోరుచునుంటి నాత్మకా! ౧౪౬
- క! చిరకాలమయ్యె వారిని, మురిపెముతోఁ జూడ నిపుడు యుచ్చటపడెదఁ
ద్యరగా మాతో రమ్మింక, దొరకదు సుత! యిట్టివేళ యస్త్రవీరవరా! ౧౪౭
- క! తలిదండ్రులు తద్రీతిని, బలికిరి శిశుపాలుఁ డద్ది యాటంపక యి
ట్టుల మఱి తన వారలకుగా, బలికెను జెట్టులు హిత్తోక్తి యాటంతురొలో? ౧౪౮

శిశుపాలుఁడు ప్రద్యుమ్నునిపై దండెత్తుట.

- శా! అమ్మా! నాకలరామకృష్ణులు సతం యాగర్భశత్రుత్ గదా
యమ్మా యాపులు యాదపుల్ పగను నా యాసముల్ గూర్చురో
యమ్మాడ్కి మన కుండినావ్యయపురం యబంధంబుగా జేరి పూ
ర్ణమై నట్టి పరాభవంబు గలుగఁ యాపెట్టి నాపింపరో. ౧౪౯
- క! వీరలతో నేయంబే, నేరితిని జేయవలెనో యేమేమి? యహా!
వీరిని భండనవహ్నిని, మారణవహ్నిం బొనర్తు యమనవా రలరగా. ౧౫౦
- తే! అమ్మా! మీరిర్వరుం గూడఁనరులపక్ష, మైతిరేక మిమ్ముజెఱసాలయందుఁ బెట్టి
కష్టపెట్టెదఁ గంసుండు యకన్నవారి, జెఱను పెట్టి వేధించిన యకరణి నిజము. ౧౫౧
- పా! అని కఠినంబుగాఁ బలుక నాతలితండ్రు లిర్వరు ఖన్నులై. ౧౫౨
- తే! ఆరయ నజాతమృతమూర్ఖులైనసుతుల, నాద్యులిర్వరు మంచివాఁరంతిముడలు
గాఁడుగద యాద్యులో సకృత్కష్టదులిఁకఁ, జివరవాఁడసకృద్వ్యధఁదవులజేయు. ౧౫౩
- ఉ! ఎవ్వఁడు మంచిసేతల ర యించి పితఁ దనియంగఁ జేయునో
యవ్వినతుండఁ పుత్రకుండ యహ! పతికిఁ బ్రతిలేక సంతతం
బెవ్వతె తత్పుఖం బభిల యింతునో యాసతి భార్య నే
డవిధిదేవ సుఖవ్యధల యెంతయు నుండునో వాడె మిత్రుఁడా. ౧౫౪
- చ! ఘనుఁ డటువంటిపుత్రకుండ యగల్గఁడుగా యని మిన్నకుండిరో
జనవర! యుద్ధపుం డవల యాగి యటఁ నిజసేతఁజెంతకుగా ౧౫౫

జని శిశుపాలసూక్తులఁ దు ధి చాలును దప్పనియట్లు చెప్పె నం
త నలమహాఖలుండు తన ధి దాయల భస్మమొనర్ప నేర్పునఁ.

౧౫౫

క॥ వాహిని ధ్వజనియుఁ బృతనా, డ్దాహిణులను నలైటగులఁ ధి గ్రాలెడి చము పు
త్సాహముచే నాయుధముల, చే హవణించి మును నడువఁసిద్ధమొనర్చెన్. ౧౫౬
తే॥ అవల బహులాశ్వుఁడి ట్లనెఁనమరమునికి, నెంతసైన్యమాతఁడు గొనియేగెదాని
లెక్కలఁ నాకుఁ జక్కఁగాఁ వక్కఁచించు, మీరు కాలత్రయజ్ఞులుఁ ధిర! యనఁగ.

వ॥ రాజా ! యవధరింపుమని యిట్లని చెప్పంగడంగె. వందయేనుఁగులును,
బదివేల గుట్టంబులును, లక్షకాల్పంబును, బదునెకండువందలమంది రథులును,
గలిగినది సేన యనియు నేతద్విగుణంబుగా మీటు సేన చతురంగిణియనియు,
జతుశ్చతద్విపంబులును, నయుతరథంబులును, జతుర్లక్షతురంగంబులును, శస్త్రాస్త్ర
బలవాహనసంపన్నులును, లోహకంచుకాంతతులును, ధనుర్వేదపారిణులును
సమర్థులు నగు గోటిపదాతులును, విరాజిల్లునది వాహిని యనియు, దీని కిబ్బడిగా
నున్నది ధ్వజని యనియు, దీని కినుమడిగా భాసిల్లునది పృతనయనియు, నిద్దాని
కిమ్మడిగాఁ గన్పడుమొన యడ్దాహిణియనియు దీనికి నాయకుండైనవాడు సాహ
సుండనియు, శూరుండనియు, నిట్టి శూరులను నూఱుగురును భరించువాడు
సామంతుండనియు, నేతాదృక్సామంతశతంబును నిర్వహించువాడు గజియనియు
సారధిరథవాజాలం గాపాడి యుద్ధమొనర్చువాడు రథియనియు, నీదృక్కుణంబులు
గలిగి సేనలం బ్రోచువాడు మహారథియనియు పూర్వోక్తకార్యంబులు నెరవేర్చుట
యేకాక శత్రుసైన్యంబులను ధ్వంసంబొనర్చువా డతిరథుండనియుఁ దెలిసికొను
మని వెండియు నిట్లనియె.

౧౫౭

తే॥ అట్లు సేనల శిశుపాలుఁడమరిచికొని, వాహినీధ్వజను లనెడిబలగములకు
సరగ సేనానులుగ ద్యుమచ్చక్తులనెడి, వారి నతిబలిష్ఠులను నేర్పాటుజేసి,

క॥ పృతనాడ్దాహిణ్యాహ్వయ, వితతచముపులకును రంగ ధి పింగాభిధులఁ
బతులుగ నొనరిచి మంత్రిన, హితుఁడై రతివతిని గెల్వ ధి నేగఁ సాగెన్. ౧౫౮

ఉ॥ కాహళదుందుభుల్ మొటసె ధి ఖంగున ఘంటలు మ్రోగఁ గార్యని
ర్వాహకపంక్తి కట్టలఁ గ ధి రంబులఁ దాలించి వెంటనంటఁ ద
త్ప్రహరిపుత్రసేన యరి ధి సేనలు నా జలధిం దరింప ను
త్సాహముతో నిరీక్షణము ధి నల్పుచు నుండె ననంతరంబునఁ.

౧౫౯

క॥ ద్యుమచ్చక్తులు యాదవసేనతోఁ బోరి సాత్యకికృతవర్తలచే నీల్గుట.
అ॥ అటు లుభయుల పోజు ధి లాజిరంగంబున, గలిసికయ్యమాడఁ ధి గడఁగెనందుఁ
దొలుత వాహిని యనుబలగంబుతోద్యుమంతుండుచైద్యునాజ్ఞఁ ద్రోసెబగల.

క! అదరక యటు శిశుపాలుని, పెదమొన తలపడుటఁ గాంచి ధీతిలక జగ
ద్విదితులు బలులగు యాదపు, లదిరా! యనఁ బ్రతిఘటించిరస్త్రాదులతోఁ.
తే! ఉభయసైన్యబాణంబులనున్ధరముగ, సంధకారమ్ము గ్రమ్మె రఁజాంగణమున
నుభయహయపద్రజంబులనభము మిగుల, గప్పఁబడియెను బ్రేక్షకుల్ గాంచి యదల.

క! అందలి వాజులు పలుగిడి, సందియము విడిచి రిపుల సామజములపై
సందడి జేయును మఱిగరి, బృందంబో కాళ్ళనరులనెక్కిడి త్రొక్కుట. ౧౬౫

ఉ! బాణదాస్త్ర శస్త్ర వర ధట్టిసశక్తి కృపాణశూలముల్
బాణులఁ దాల్చి త్రాణగసి ధవరలు వీరల వీరు వారల్
బ్రాణములం దెగించి పడ ధాదుకొనం దుద నందు బాదముల్
బాణులు సంగముల్ దెగిన ధటులు కన్నడసాగి రోవిభూ! ౧౬౬

సీ! అతిజవంబున నేగు సశ్వంబులకెండు, తుండెములుగ జేయునొండుగండఁ
డతిబలంబున మించు హస్తదంతంబులం, బట్టి కుంభంబులం బలుగునొక్కఁ
డిభవాహమంత్రుల్ మృగరాజువలె బట్టి, పట్టిపల్లార్చెడిభటుఁడొకండు
పరసైనికులనెల్ల గరవాలమునఁ జీల్చి, నటువలె దిరుగాడు ధటుఁడొకండు

తే! విహగరీతినిఁ జెంగున విన్నదాకి, వీకమార్దుర పైదూఁకు వీరుఁడొక్కఁ
డుండియుండని యట్లుండిభండనంబు, జరుపుదశవాయి యొక్కఁడునటలు నందు.

మ! అవల్ జైద్యబలోల్లసద్గురము లా యక్రూరుఁడీక్షించి బా
ణవితానంబుల గుప్పె నంత రిపుసే నల్ వానకాలంబున
రవిని మబ్బులు గప్పినట్లు గసిడి ప్రంబై న విల్లమ్ముల్
నవయక వానిని గప్పె జేదిధరణి నాథోక్తులక బొంగుచు. ౧౬౭

ఉ! అంతట గాందినీతనయుఁ డాగ్రహమూర్తి యనంగ నొప్పి ప్రా
ణాంతము నల్పు రిష్టిఁగొని యారిపులేసెడి బాణసంతతి
సాంతముగా జయించి స్వమ హత్తరశక్తినిఁ దద్ద్యమంతు న
భ్యంతర మింతలే నటు లయారె! యనం బ్రహరించె దేవరా! ౧౬౮

తే! తప్తహారంబున వాఁడుధరణిపైన, రెండుగడియలు దాక మూర్ఖిల్లిమరల
లేచి లక్షభారభరకల్పితను గదను, గొట్టి వాని తొమ్మున మేఘమట్టు లటచె.

తే! వాని దెబ్బ క్రూరుండు వ్యాకులాత్ముఁ
డగుట యుయుధానుఁ డీక్షించి యతిరయమున
గాలరుద్రుని మాద్రని గవిసి తద్ద్యుఁ
మంతునకుఁ దిరస్కృతి బలు మాటలాడి. ౧౬౯

ఉ! చీటికిమాటికి విలు వి శేషవిధంబులఁ డొకరించి వా
చాట! త్వదుత్తమాంగము వె సక హరియించెడి దీనిఁగాచి

మ్మా ! టకటాంకులాపుమిశః ధ్వజ తూపును వేయ నద్వియా
పోటరి గొంతుక నటికి ధూమినిఁ గూల్చె ననంతరంబునఁ.

౧౭౨

తే॥ తద్వ్యమంతుని వీరులుకాదాశఃజాల, మంచు గాల్గొలందిని బాటిరవల శక్తు
డనడి ధ్వజసింహుడు వచ్చియట్లువారు, పరుగిడుటఁగాంచి కోపించిపరిపించి.

మ॥ అరరే ! నే నిట నుండఁగానె యిటు ల ధ్వజంబుగా సాగె నే
మిర ! మా వీరులు బాటఁగాఁ దొడగిరే మీ ! యాదపుల రేగిరే !

సరియే నే నిశ నూటకొంట దగునా ? చాల్జాలు నం చుద్ధతి
వరశూలం బల సాత్యకి దునుమఁగా వైచెంజుమీ పిమ్మటఁ.

౧౭౪

ఉ॥ సాత్యకి వానిదెబ్బ నిము సంబు రసఁ గడబట్టె నంతఁ ద
త్ప్రత్యయపాత్రుడైన కృత వర్మ రయంబున నేగుదెంచి త

న్నత్యహయోజ్జ్వలద్రథము నూకఁగ సల్ప ననల్పశక్తుఁడు
వ్యత్యయమయ్యె నంచు నధి కాగ్రహముం గొని దువ్వి మీసముల్.

౧౭౫

చ॥ కని బస దివ్యముద్గరముఁ గైకొని తత్కృతవర్మ తేను బ
ల్లుసిగ నొనర్చె నావల బ యుండగు నాతఁడు స్వందనంబు వీ

డి సరగ నట్టి శక్తునిఁ గ డిందిగఁబట్టి భుజాయుగంబునఁ
వెస రసఁగూర్చి నెట్టె నొక విస్తృతయోజన మేగునట్లుగా.

౧౭౬

క॥ అది కని తచ్చిశుపాలుం, డడరియు నల రంగపింగు లను ప్రెగడలఁ
మదపూరితులను హితులను, నెదిరుల నెదిరింపుఁ డంచు నేడైఱ బంచఁ.

రంగపింగులు యాదవబలంబుతోఁ దలపడి భానునిచే హతులగుట.

చ॥ అనివినమిఁడ వారిరువు రగ్ని సమీరులు వచ్చినట్లుగాఁ

జని శీతబాణవర్షము ల సాధ్యముగాఁ నొనరించి మించి బ
ల్మినుకను దంతిరధ్యములఁ గేతనముల్ రథులఁ రథంబులఁ
మొనరలకట్టులఁ మిగుల మోఁదిరి దేవ ! యనంతరంబునఁ.

౧౭౭

క॥ ప్రద్యుమ్నుడు రిపుబల మన,వద్య మధిక మనుచుఁ గాంచి బాపురే మనవార్
సద్యస్కాలమున మొనఁగ సద్యశముఁ గడవఁజేయఁ జాలరు కట్టా !

౧౭౮

క॥ అను చిటు యాదపులందఱ, ఘనసభగాఁ గూర్చి యిట్లు గంభీరగళం
బున యాదపులారా ! యటు, గనుఁడి యరు లెటుల మనలఁగారింపెదరో ?

క॥ కావుననే మన మొనమొన, నీ వేళనుజొచ్చి శత్రు బృందమ్మును వీ
రావేశముతోడుత నల, వై వస్వతపురికి నంపి వచ్చెద మెచ్చఁ.

౧౭౯

తే॥ లేనిచో రంగపింగసేనాను లింక, మన పరాకిను లన్నిటిఁమడియఁజేయఁ

గలరు కావునఁ బోయెదనలఘుశక్తి, మీరుపైతము రండిప్పు మేడమునకు.

చ॥ ఇట్లు శపథంబులాడుట శ్రీకృష్ణపుత్రకులలో నొక్కరుండును, నుక్కరియునగు భానుండనువాడు తత్సభాగ్రమందు నిలిచి సభాసదులాలకింప మేఘగంభీరభాషణంబులతో నగ్రజాగ్రణీ! తమ యాగ్రహంబున కిది యదనుగాడు. ముల్లోకంబు లొక్కముగి నెత్తటి నెదుర్కొనఁ దలంచునో యత్తటి భవదుగ్రధనుష్టంకారంబున కవసరంబు గలుగునేమో కాని సామాన్యులగు నీ రంగపింగుల శిరంబులం దురంబునం డొల్లంజేయుట కలఁతియగు నా కృపాణంబు చాలదే? కళింగరాజును జయించినపగిది నివ్వారినిం గల్పి సంతోషంబు గూర్పం గలనని పగ్గించి తత్ప్రియత్నంబాపి ఖడ్గధరుండై పదాతిభాతి సరాతిపతాకినిలో వనగజంబు వసంబునం బ్రవేశించు చాడ్పునం జొచ్చి హయంబులం ద్రుంచి పతాకలం జించి యదలించి యెదిరుల మదంబు సదమదంబుగావించియు బుజంబులం గొట్టియుఁ బెడఁతెక్కలుగాఁ గట్టియు దుత్తునియలగునట్లుల మట్టియు నెట్టియు క్షీణపుణ్యంబులగు తారకంబులు బుడమింబడెడివడువున ముత్తైంబులు రాలుచుండ గుంభికుంభములం బగిల్చి ద్వితీయఖడ్గంబునం దత్తైన్యంబంతయు సంతంబుసల్పి నీహారపటలంబు భేదించుచుం బ్రకాశించెడి ప్రభాకరునిచందంబున వెలుంగుచు శ్రీకృష్ణదత్తంబగు కరవాలంబునం దద్రంగపింగశతాంగంబులం భంగంబు గావించి తురగంబులం దుఱుమాడి నూతులం ఘాతించి తన ఖడ్గంబును భేదింపవచ్చు తదుభయచంద్రహాసంబులను నాశంబు సల్పి తద్రంగపింగోత్తమాంగంబులకుం గుఱియగునట్లు సముద్రాగ్రహవ్యగ్రుండై యసివరం బొండు వైవ నా యిరువురిశిరంబు లేకకాలంబునం దెగి ధరణింబడి దొరలుచుండ నబ్బానుం డానందించి యవి సంగ్రహించు కొని,

౧౮౩

చ॥ జయజయరావముల్ సెలఁగఁ + జారణులుం గొనియాడ స్వీయులుఁ
భయమును వీడి సంతసెల + వైరులు బాటఁగఁ బూలవానల
వ్యయముగ వేల్పులుం గురియ + వాద్యములుఁ మొఱయంగ నమ్మచె
ల్ల! యనఁగఁ జూపఱుఁ బహువి + లాసముగా నిడె మారుచెంగటఁ. ౧౮౪

మ॥ తరువాతఁ శిశుపాలుఁ డా యిరువురం + తం బొందుటం గాంచి వీ
రరసం బుబ్బ శితాశ్రుముల్ బవనశీ + శ్రువ్యాయతాశ్వీయబ
ద్ధరథశ్రేష్ఠములుఁ విమానసమముల్ + దంతు ల్మదోద్వృత్తము
ల్పరవిద్యాధరతుల్యులుఁ భటులు గ్రా + లంబోయెఁ బోరాడఁగాఁ. ౧౮౫

తే॥ అటు వసుంధర మాఱుమ్రో + యంగ సల్పు
తూర్యములతోడ రథమెక్కి + తురమొనర్పఁ
జెడినాధుఁడు వచ్చుట + జిత్తజండు
గాంచి యోజించి రోషించి + మించి తొలుత.

౧౮౬

క॥ పురుహూతదత్తరథికుం, దురవడితో నెక్కి శంఖ ధ్వజముల దాన
ధరణియు సభమును మొలసెను, బరచిత్తములఁ గలగుండు ధ్వజమును సుగుణి

సృష్ట్యముండు శిశుపాలునితో బోరి యోడించుట.

క॥ అవలఁ దత్కందర్పుం, డవిరళశిశుపాలసైన్య మను మేడకు శా
తవిశిఖముల మెట్లుగఁ గూర్చి విబుధులెల్లరును విన్నతి సేయఁగ వీరకా.

శా॥ సత్తాభ్యాతుడు చేడినాఁడుఁ డవలఁ శౌర్యాత్మజారంభముల్
మొత్తఁ మాటికిఁ జాపటంకృతుల నా మూలంబు గావించి త
ద్దత్తాత్రేయసుశిక్షితంబు దృఢమా ధాత్రస్త్రము వేయ నా
చిత్తోద్భూతుడు దత్తజిల్లకయ శో చిష్టేశతుల్యాతుడై.

తే॥ అతని యస్త్రప్రభావంబునాక్షణంబునందు నవలీల మరల బ్రహ్మాస్త్రమేసి
సంహరించెను దానికాశౌర్యధనుడు, ధైర్యుడగు శిశుపాలుడు సాహసమున.

క॥ అంగజాభంగమొనర్పఁగ, నంగరాస్త్రంబు భార్గ వాంతఃకరణా
భంగురలభమువేయఁగ, నంగరంబులు జనించి యడజనులిడఁగ.

క॥ అర్జునమిత్రసుపుత్రుడు, పర్జన్యాస్త్రంబు వేసి వాని శరంబు
భర్జించి సుఖముఁ గూర్పఁగ, దుర్జనుడౌ చైత్యుడలక తో నాత్రుటిలో.

మ॥ మలయాద్రి మును గుంభసంభవుడనా మాన్యంబుగా దివ్యశి
క్షులఁ గావించిన దర్ధవంతము గజాస్త్రంబేయఁగా నందు నే
న్దులు దీర్ఘంబులు నుదృఢాన్వితములై కోటానగోటుల్ జనిం
చి లిప్త మారునిసేనపై దుమికి హింసింపం గడంగె జమీ !

క॥ అంతట హాహాకారము, అంతట జనియించె మరుడు యాదవసేనల్
జింతిలుటఁగాంచి తద్వైర్యంతకరము నారసింహ మస్త్రము బలవె.

ఉ॥ అందు సటాచ్చటాశితన ఖాయతలాంగలభీషణాశృతుల్
బొందిన శ్రీనృసింహుడను పూరుషుఁ డొక్కఁడు బుట్టి బిట్టువె
ల్లొంది తదస్త్రనిర్గతమ దోల్కటహస్తీసమూహకుంభముల్
జిందలసల్పి హుంకృతులఁ జేసి గ్రసించి తిరోహితుండుగా.

క॥ దమఘోషుని తనయుడు నిరు, ధమపరిఘంబును గిరాటువై చెను బిదఘ
నుమబాణుడు తద్ధేతని, యమదండముచేతఁ జెండ నాసమయమున.

అ॥ కనలి చేడివిభుడు, ఖడ్గచర్యములతో, మంట నులుకు మిడుతమాడ్కి మరుని
మీఁది కులుక నలఁడు మెలకువ యమదండ, వరముచేత నవ్వపాడుచేసి.

అ॥ పాశిదత్తమైన పాశంబులంగొని, కసిని వానిబట్టి కట్టి పదను
కత్తితోడ నలకఁ గడఁగ గడుండను, హరికుమారుడట్టి యనియె నిట్లు.

మ! పరిపూర్ణుండు పరాత్పరుండు విమలః | బ్రహ్మం బుపాస్యుండునా
హరిచే నీతఁడు వధ్యుడంచు వినమా! | యావాక్యముల్ న్యర్థమా
కరణి సల్పకుమున్న! లేనియెడలఁ | గారానికార్యంబు లి

త్రతీఁ గావించిన దోషవయ్యెదవు గా | దా! నీవు యోజింపుమా! ౧౯౯

తే! పిదప నీ వార్త శిశుపాలఃపితకుఁదెలియ, నతఁడు నవరత్నహారది, వ్యాంబరములఁ
గొని యథాశక్తిగప్పముల్ గొంచు సవరి, వారముగవచ్చెఁబ్రమ్యముఁ | పాలికపుడు.

చ! మనసిజుఁ డాగ్రహంబు విడి | మన్నన లా దమఘోష నేతకుఁ

బొనరిచి మొక్కి నముఁడయి | మోలను నిల్వ నతండు మెచ్చి నా
యన! యిపుడీవె ధన్యుడ వ | హా! యెటువంటి పనుల్ బొనర్పఁ బ
గైను నొనరించి సల్పితివి | కీర్తికరంబు వల్కి ప్రీతితో.

౨౦౧

క! తెచ్చిన కానుక లన్నిటి, నిచ్చి కరంబుల నొసంగి | యీ శిశుపాలుఁ
గ్రచ్చుటఁ బోవును! యీతని, మచ్చరమున కర్హకృతి క్ర | మంబుగ నయ్యె.

ఉ! కాపున నింతటా విడిచి | కాపుము మా నెఱసుల్ తుమింపుమో

దేవ! యనాధరక్షణను | ధీ! యని వేడ మరుండు భూవరా!

యీ విపరీతకార్యతతి | హేతువు నీ సుతుఁ డేముగాము కా

లావగుణంబె కారణము | టంచు మనంబునఁ దోచుఁ బూర్తిగా.

౨౦౩

తే! అని సముచితంబుగా బల్కి | యతని సుతునిఁ

బాశముల విప్పిపుచ్చ న | పారముడముఁ

బొంది యా దమఘోషుఁడు | పుత్రుతోడ

స్వీయచంద్రికానగరంబుఁ | జేరె జనక!

౨౦౪

తే! అవలఁ దచ్చైద్యసామంతు | లండలు తమ

ప్రభుని గతిగని యెదరక | బలుల నిచ్చి

రంతఁ గంతుఁ డటా సాగి | యాదవాన్వి

తముగ మనుతీర్థమున జల | కముల నాడి.

౨౦౫

శిశి వ్యద్యముండు కౌంకణదేశాదులం గెలుచుట.

క! కౌంకక జంకక లఘుగతి, కౌంకణదేశంబు సొచ్చి | తుము దనరాక

గింకరుచే దెల్పఁగఁ ద, కౌంకణపతి వచ్చి మరుని | కడ కిట్లనియె.

౨౦౬

ఉ! దేవ! గదాధరోత్తముడ | దివ్యకులప్రభవుండ దిట్ట మే

ధావి యటంచు నన్నిలువ | ధాత్రిని నేలడివాడఁ గావున

నీవు గదారణం బిపుడు | నెమ్మి నొనర్చి జయించి నానుసే

నావలి రూపుమాపుమని | యాడగ నిట్లనఁ బచ్చవిల్తుఁడు.

౨౦౭

తే! పెక్కుమందిని విఖ్యాత, నీరవకుల, మేము చెలఁగితి మరయ నీ | వేకకుండవు

గానె యిద్ది యధర్మముగాదె కనుక, ద్వరఁగఁజని కప్పముల్ గొని | తమిని నిమ్ము.

క॥ అనవుడు మేధావియు నిట్లనియెను నటుకానియెడ మ ధంప్రిని దీనిగ
గొని కదలించుడి ! చూతము, ఘనవీరులు గారె చెప్పుడి ! ధట్టిగ ననగా.

క॥ దానికి యాదవు లందఱు, మానముతో మండిపడిరి ధ మఱి దత్తాలాం
కానుజుఁ డధికబలుం డభిమానియునౌ గడుఁడు వాని ధ మదము నణంపఁ.

చ॥ గదను గ్రహించి నిల్వ నల ధ కౌంకణనాయకుఁ డాగ్రహంబునఁ
గదఁగొని వానిపై విసరఁ ధ గాంచి గడుండు గదగ్ దదీయమా
గద నుసిఁజేసి రోసమునఁ ధ గాడుపడఁ బ్రహరింప నట్టి బె
ట్టినుఁడు వసుంధరఁ బడి క ధ డిందిగ నోటనుగ్రక్కి నెత్తురుల్. ౨౧౧

తే॥ మరల యుద్ధమొనర్పఁగధ మనసుపడక, గొబ్బునం గప్పముల్లొనిధ కోరి శరణు
సపరివారంబుగాఁ జనిధ శాంతమూర్తి, కట్టి ప్రద్యుమ్నునకు నిచ్చియభినులించి.

ఉ॥ సామరుడఁ మహాత్మ! భగ ధ వంతుఁడ వీవు పరీక్ష సేయఁగా
సీమెయిఁ గయ్యమాడితిని ధ సీ నెఱసుఁ తమియించి నా నతుల్
బ్రేముడితో గ్రహింపుమని ధ వేడి స్వకీయపురంబుఁ జేరె నా
పై మదనుండు తత్ఫలముఁ ధ బాసి చ న్న గుటకప్రదేశముఁ. ౨౧౩

న॥ అట్లు చనెడిసమయంబున మృగయార్థంబై బయలువెడలిన తత్కుటక
దేశాధీశుండగు మాలిం గాంచిన జాంబవతీసుతుండగు సాంబుం డా రాజువలన
బలులం గొనితెచ్చి యప్పచ్చవిల్తున కీయ నతం డందికొని యటఁగదలి మహా
భయంకరంబగు దండకారణ్యంబు బ్రవేశించి మునీంద్రుల యాశ్రమంబులం దిల
కించి నిర్వింధ్యాపయోష్ణీలాపీతీర్థంబులలో నైన్యసమన్వితంబుగా స్నానంబు సల్పి
శూర్పారకతేత్రంబున కరిగి యటనుండి నడచి ద్వైపాయనీహ్రదంబున శీతెంచి
కాంచి యంత ఋశ్యమూకంబునకుం జని విలోకించి రాత్రిందివములు పర్జన్యుండు
వర్షించెడి ప్రవర్షణాచలంబునకుం బోయి యానందించి శివతేత్రంబగు గోకర్ణం
బును దర్శించి యట నిర్గమించి త్రిగ ర్తదేశనాథుని కరంబు లందికొని శేరశదేశంబు
బ్రవేశించి యుండుట మన్ముఖంబునం దదధిపతీయగు సంబమ్మండు విని సారిలోపి
కంబులా కందర్పున కొనంగ నాతండు గైకొని కృష్ణవేణీతరంగిణిం దాటి తైలింగ
దేశంబున కరుదెంచె. అత్రఱి దత్పురోపవనంబునం బురంధ్రీలలామములతో మృదం
గాదిమధురధ్వనిసమేతంబుగా నింద్రుం డచ్చరలతోడ విహరించెడి వడువునఁ గ్రీడించు
తతైలింగవిభుండగు విశాలాత్ముని పట్టపురాణియగు మందారమాలిని రజఃపుంక
వ్యాప్తంబగు నభంబును గాంచి వెఱచి మనోహరా ! కామాంధుండవై యేకార్థం
బును గనలేకుంటివి. నేనో భవన్ముఖాలకాలిభ్రమరంబుగా నుండి యీవలకెట్టి
దుఃఖంబు నెఱుంగకుంటి. యాదవేశ్వరుండగు నుగ్రసేనుండు రాజనూయంబుఁ
జేయందలంచి దిగ్విజయార్థంబై ప్రద్యుమ్నుని యాదవబలోపేతునిగాఁ బుషిని

శ్రుతంబయ్యె. అతఁడే కాబోలు ప్రస్తుతంబున నా శిశుపాలాదిభూపాలకులం గెల్చి
దుందుభిసందోహధుంకారంబులతోడను, గోదండటంకారంబులతోడను, మత్తేభ
శీతార్పూతార్పూరంబులతోడను, నిన్నుంగెల్వవచ్చినట్లున్నది. కాన జాగుమాని
కప్పంబు లతనికప్పనంబు సేసిరమ్మని హెచ్చరింప నావిశాలాక్షుండు నిజబలసహితం
బుగా బలులం గొని యప్పువిల్తున కర్పించి నమస్కరించి యథాప్రకారంబుగా
నిజోద్యానవనంబునకుం జనియె. అంత నారతీకాంతుండా చోటువీడి పంపాసరో
వరంబున కరిగి యందవగాహనంబు సల్పి మహారాష్ట్రదేశంబునకుం బోయి తద్వి
భునిచే గానికలం గొని యటసాగి కర్ణాటదేశంబు సొచ్చి తదధినాథుండగు సహస్ర
జిత్తుచేఁ బూజలతోఁ గూడిన కప్పంబుఁ బరిగ్రహించి యతని వీడ్కొని దేహజంబు
లగు వికారంబులం జయించుట కేగు యోగీంద్రులగునం గరూష దేశంబును గెల్పుట
కరిగె. అందు రాజధానియగు మహారంగపురంబునం దద్వసుదేవుని మఱియొక చెలి
యలగు శ్రుతదేవ యను దాని భర్త వృద్ధశర్మ, దంతవక్త్రుండను తనయునితోఁగూడి
పాలకుండుగా నుండు.

౨౦౪

అ॥ అట్టి వృద్ధశర్మ యాత్మజుడౌదంత, వక్త్రుఁ డంబుజాక్ష యై రియగుచు
నట్టి చైద్యుబోలె నమ్మయబ్బల మాట, దాటి కినుక నిట్లు లోటులేక. ౨౦౫

దంతవక్త్రుండు మన్మథునితో బోరి యోడుట.

ఉ॥ ఈదినమందు యాదవుల నెల్లర జల్లన డొల్ల నేసి యా
మోదముతోడ వత్తునని ముజ్జగముల్ వణకె నచించి క్ర
వ్యాదభయాకృతిక్రియల నక్కజుడై పలువిండ్లఁ బట్టి దా
మోదరపుత్రువై దుమికె మోడుటకై యసహాయశూరుడై. ౨౦౬

ప॥ అంతం గందర్పండు దర్పంబునం దమమీడికి నేతెంచు. ౨౦౭

సీ॥ కనులఁ ద్రిప్పఁగఁజాలు కాటుకమలబోలు, నల్లనిరంగుతోఁ జెల్లువాని
నిప్పులం గ్రక్కుచు నివ్వెఱబడఁజేయుఁ ప్రేలాడు నాల్కతో వీగువాని
గుండె బద్దలొనర్చుదండిమబ్బులబోలి, పలుమాఱు బడబడఁ వాగువానిఁ
దద్దయు నిడుపైన దశతాశవృక్షంబు, లంతయున్నతమున ననురువాని

తే॥ మకుటకుండలహైమ వర్ణకటకాది, భూషణ వెల్లువానినిఁ భూమి వణకె
దరుల గిరులను ద్రోయుచుఁ దిరుగువాని, లక్షభారాంచితగదఁ జెలంగువాని.

తే॥ కాంచి యాతనితోడుతఁగయ్యమాడ, దివ్యశస్త్రముల్ దాల్చిఁ త్రిజగములను
గల్చి వెల్పున నిల్పెడిఁకీర్తిగ నెడి, స్వబల మంపె నష్టాదశా యోధులను.

మ॥ పిదప దద్బల మస్త్రశస్త్రముల నా వీరు మదోన్మత్తున
జదుకంగాఁ బ్రహరించె నాగ్రహముతో శృంగుల్ మహాగ్రావము

జదియం గ్రుమ్మినయట్టు లాయనురుడుఁ డా గాలాగ్నిరుద్రాభుఁడై
గడఁ గైకొంచు వియచ్చరుల్ వెఱపుతోఁ డాంచఁ విజృంభించుచుఁ గ. ౨౨౦

ఉ॥ కొన్నిటి కుంభికుంభములఁ డగుంభినిఁ గూలిచి తన్ని కొన్నిటిఁ
గొన్నిటి వందయామడలఁ డకుం బడనెట్టి వియస్థలంబునం
గొన్నిటిఁగొమ్ములం బెఱికిఁ డకోడిగముం బొనరించి కొన్నిటిం
దన్నుకొనంగ మొత్తిమొనఁ డద్రిపునైన్యమునందు వెండియుఁ గ. ౨౨౧

చ॥ అరదము లెత్తి తుత్తునియఁ డానటులఁ బడవేసి వెంటనే
హరులగళంబులఁ నఱికిఁ డయాకసమంబెడు నెల్ల పెక్కెముల్
బలుపలుఁజించి త్రుంచి దృఢఁ డవర్తములం దెగటార్చి రాతులఁ
బలుగు బదాతిజాతము లఁ డవారిగఁ దీయఁగ మోఁది యాదటఁ గ. ౨౨౨

తే॥ రాలిపాటునఁ జెలరేగిఁ డరాజసుతుల, బలుల భూషణభూషితాం డగులను శస్త్ర
యుతుల భిన్న దేహఁధోముఖోర్ధ్వముఖులు, గానుబరిమార్చియార్చె తద్ధనముమాడి-

క॥ అల్లటి నచ్చిల్లజమొన, హత్తిన శస్త్రాస్త్రమణిచఁ డయాన్విలయోధుల్
నెత్తురుఁ గ్రక్కుచు రిక్కల, మొత్తమువలె నేలవాలఁ డమొదలిడి రయ్యా॥౨౨౩

తే॥ వెండియుఁ దంతవక్త్రుండు ఁ భీమగదను, రిపుబలంబుఁ గలంచె ని ఁ ర్జితశక్తిఁ
బ్రలయజలధిఁ వరాహంబు ఁ పంటఁబట్టి, పల్లటిలఁ జేసినట్టులఁ బార్థివేంద్ర॥

తే॥ అట్టి పట్టున నష్టాద ఁ శాంబుజేక్ష, ణాత్మభవులు మహారథు ఁ అట్టిదనుజ
సక్షతునిఁ జేయ వాడు ప్రా ఁ సాద మతుల, రాక్షుఁడగినట్లు రాజిల్లెఁ డరక్షధార.

తే॥ కాని తద్ధతి ననురుండు ఁ కళవళపడ, కుంటఁ బరికించి కృతవర్మ ఁ మంటమండు
శరచయమున నక్రూరుండుఁ శక్తినసివ, రమున యుయుధానుఁడుఁ గొట్టిరమితభాటి

తే॥ రోహిణీపుత్రకుండును ఁ రోషవిగ్ర, హుండు నగు సారణుండును ఁ దండిదైన
గొడ్డలిం గొని వానినిం ఁ గొట్టెఱపు, మఱపు బొందెడిలాగున ఁ మనుజనాథ॥

ఉ॥ అంతట దంతవక్త్రుండు గ ఁ దఁ యుయుధానునిఁ గొట్టి కాశ్యతో
నెంతయు గాందినీతనయు ఁ నేచి కసిఁ గృతవర్మఁజేతులఁ
బంతము మీఱ మొట్టి నిజ ఁ బాహుబలంబున మోఁది సారణుఁ
వంతల నొవ్వఁజేసెను న ఁ వారణాశానకృపాణపాణియై, ౨౨౪

క॥ సారణయుయుధానులు న, క్రూరుఁడు గృతవర్మ వాని ఁ ఘోరహతులచే
ధారణి మూర్ఖిల్లిరి ధా, త్రిరుహములు గాలి గూలు ఁ తీరునఁ బిదపఁ గ. ౨౨౫

ఉ॥ జాంబవతీతనూభవుఁడు ఁ సాంబుఁడు గైకొని ముద్గరంబు నా
దాంబికు ముద్గలంబును ద ఁ టాలునఁ జెండఁగ వైచి వెండియుఁ
దంబుగ దానితోన నక ఁ టా! వికటంబుగఁ గొట్ట నాతఁడా
సాంబునిఁబట్టి బాహువుల ఁ ట్కృతలమందునఁ గూర్చెఁ బెల్చునఁ గ. ౨౨౬

౪౧ సాంబుఁ దంతలేచి ♦ సరగునఁ దద్దంత, వక్త్రుపాదములను ♦ బట్టి యిలను
బడఁగవైచె నద్ది ♦ కడువంతగాఁ దోచె, సర్వజనులకోర ♦ సాతేంద్ర !

౪౨ లపుడు దంతవక్త్రుఁ ♦ డవలీలగా లేచి, యఖిలభువనములును ♦ నార్వ నట్ట
హాస మాచరించి ♦ యాశంబరారితో, బలుకఁ దొడఁగ నిట్లు ♦ పరుషరీతి.

మ! మదనా ! మీరు యయాతిశపులును సా ♦ మాన్యుల్ బరాస్కందులు
నదనప్రాంగణభీరువుల్ ఖలులు నా ♦ నాగోత్రసంజాతడు
ర్మదమత్తాంధకయాదవప్రభృతులై ♦ మాయంతవాగ్దేరటం
చెదలో సిగ్గుచు వీడి వచ్చితిమిరా ! ♦ యీనాటి కీరీతిగాఁ.

౨౩౪

౪౩ వచ్చితివి పొమ్ము మీరిపు, డిచ్చటఁ బదిమంది గలిసి ♦ యేకాకిని న్న
విచ్చలవిడి బాధింతురే ? మచ్చరి ధర్మంబై వేయి ♦ మాటలిఁకేలా ?

౨౩౫

తే! అయిన నిన్నన్నచో దోష ♦ మత్తుఁగాని, నిన్నుఁగన్నట్టి తండ్రిని ♦ నీకులంబు
నిండఁజేసిన దోషంబుఁ జెందదందు, వెయ్యిహేతువుల్ గల వన్వివినుమ దుష్ట !

సీ! ఎవఁడు జరాసంధు ♦ నేపున కోపక, కూపారమును జేరి ♦ ప్రాపు గోరె
నెవఁడు మహాకాల ♦ యవనునిభాటికి, భయమినుడింపగాఁ ♦ బాటిపోయె
నెవ్వఁడు వేతల ♦ యిండ్లలోఁ జొరఁబడి, దధిసవనీతముల్ ♦ దస్కరించె
నెవ్వఁడు వేదశా ♦ స్త్రీరితధర్మముల్, దాటిన బాటల ♦ మాటలాడె

తే! నెవఁడు గోపికాబాలులయిండ్లకరిగి, కూనరాగంబులం దీసిఁగొంటెయయ్యె
నెవఁడు టక్కులం డెక్కుల ♦ నేసరేఁగె, నెవ్వఁడేసగింపులకును ♦ నేవపడఁడో.

౪౪ ఎవ్వఁడు గోపికాంగనల ♦ యెంగిలికూడు భుజించి మెచ్చునో
యెవ్వఁడు రాసమండలుల ♦ నెబ్బెఱికంబుగ నాటలాడునో
యెవ్వఁడు నందుగోవులను ♦ నెల్లపుడు దమిఁ గాచుచుండునో
యవ్వకటుండు కృష్ణుడుగ ♦ దా నినుఁ గాంచిన తండ్రి దుర్మతి !

౨౩౬

తే! అట్టి నీచుండు నీ తండ్రి ♦ యల్పరాజ్య
మును గడించి ప్రభుండయ్యె ♦ బుష్పబాణ !
యతని దయ నుగ్రసేనుఁ దా ♦ యలఁతి దొరత
నంబుఁ గైకొని యాదవ ♦ నాథుఁడయ్యె.

౨౩౭

తే! అంతమాత్రన రాజసూయం బతం డొ, నర్పదలపడె త్కుద్రమా, నక్క సింహ
పంచనఖములతోఁ గలఁహించునట్లు, లబ్ధిరమగుఁ గాలగతి దురత్యయంబు.

౪౫ అనవుడు దంతవక్త్రునకు ♦ సంగభవుం డిటు వల్కనాగ నో
దనుజకులాధమా ! మునుపు ♦ తాదృశకుండినపట్టణంబునం
దునఁ గడు జూపియుండిన య ♦ దుప్రభుయోధబలప్రతాపముల్
విని కని యుండ వక్కతన ♦ విన్ను మఱి గనుమోరి తుంటరీ !

౨౪౦

క॥ నేనీ సంబంధినినని, మానసమున నెఱిగి మృధము ధ మాతోఁజేయక
బూనితివి ధార్మికుల కిది, దానవకులనాపకా ! య ధర్మముగాదే ! ౨౪౨

వ॥ వెండియు ద్రోణుండను వసు వివ్వసుంధరను నందుండను నామంబునం
జన్మంబై త్రి గోపాలకులకుం బాలకుండై యెసఁగుననియు, దద్గోకులంబున వసింపు
గోపికాగోపకులు శ్రీరాధామాధవతనూరుహోద్యపులగు గోలోకవాసులనియు,
నెవఁడు లోకాభిరాముండనియుఁ బరంధాముండనియు ససంఖ్య బ్రహ్మాండవిభుం
డనియు, గోలోకేశ్వరుండనియు భగవంతుండనియుఁ బరాత్పరుండనియు వేదాంత
విదులచేఁ గొనియాడఁబడునో యే మహామహుండు స్వతేజంబున సర్వచరాచర
తేజంబులు లీనంబుగాఁ బ్రకాశించునో యా పరమేశ్వరుండే దుష్టశిక్షణార్థంబును
శిష్టరక్షణార్థంబును శ్రీకృష్ణనామధేయంబునం గోకులంబునం బరిపూర్ణతమావ
తారంబైతైననియు మరుతుండను పార్థివేంద్రుండై యా కృష్ణనరంబుచే నుగ్రసేరుం
డను పేరం జనించి యాదవేశ్వరుండై నిరంకుశంబుగా రాష్ట్రంబుఁ బరిపాలించు
చుండెననియుఁ బైవార లందఱును బూర్వజన్మార్జితాగణ్యపుణ్యంబులచే జన్మించి
రనియు గుఱ్ఱెఱుంగుము. ఇట్టి మహాత్ములం దూలనాడుట పాడిగాక కీడులకుం
దోడగు. అట్లు నిందించినను జంబుకారవంబు లక్ష్యంబుజేయని సింగంబుభంగిని
శ్వానధ్వానంబులను వినని మత్తమాణంగంబువిధంబునను, బెడచెవిం బెట్టెదఁ గాన
శూరుండవైన మిన్నక కదనమృగకుం గదలిరమ్మన నద్దనుజేంద్రుండు రోషా
వేశపరవశుండై ౨౪౩

తే॥ గదను లక్షభారాంచితఁ ధ గరమునఁ గొని
మరుని యరదంబుపై వైవ ధ హరిసహస్ర
మిలను గూలియు సకిలించి ధ నలుగడలకు
వెఱపుతోఁ బాఱఁదొడఁగెను ధ ధరణినాథ ! ౨౪౪

ఉ॥ పిమ్మట నమ్మరుండు దృఢ ధ విస్తృతమా గదఁ దాల్చి దైత్యువ
క్షుమ్మునఁ గొట్ట వాఁ డలఁతి ధ గాసిని జెందె ననంతరమ్మునం
దమ్మునుజాళ నాంగజల ధ కదృభతమైన గదాహవమ్ము ఘో
రమ్ముగ నయ్యె కొండ మృగ ధ రాజులు బోటిగఁ బోరినట్టులక. ౨౪౫

ఆ॥ అంత దంతవక్త్రుఁ ధ డాతీయభుజదండ
ములను గృష్ణపుత్రుఁ ధ బుష్పబాణు
మృగవిభుండు బల్కి ధ మృగరాజునుంబట్టి
తోణిఁ గూల్చినట్లు ధ గూల్చె నవల. ౨౪౬

చ॥ మదనుఁడు లేచి కర్బురు న ధ మందముగాఁ గొని త్రిప్పి బాఁద వాఁ
డదటుగఁ గ్రక్కినత్తురుల ధ నస్తులు మూగ్గముగా ఖలాంగుండై

యదవదఁజెంది హఁదిని నఁ హఁర్యము గూలినమాడ్కి సామ్యతో
నదనమునంబడఁ భువి వఁ గంకెఁ జలించె జగంబు సర్వమున్.

౨౪౭

డి॥ అంతట వాని తండ్రియు మఁ హఁవిబుధుండును బుద్ధిశాలియున్
శాంతుఁ డుదారచిత్తుఁడు రఁ సజ్జవరుండగు వృద్ధశర్మ ని
శ్చింతగ సంధిఁగోరుచు స్వఁ సేనలఁగూడి సతీసమేతుఁడై
కంతుని చెంతకుం జని మొఁ గంబున దోసిలఁగూర్చి యిట్లన్.

౨౪౮

డి॥ దీనశరణ్య! వృద్ధులము ఁ దీనులమా మముఁజూచి నీతినిఁ
మాని శ్రుతిస్థధర్మమును ఁ మంటను గల్పుచు దుర్మదాంఘుడై
పూనిక నిన్ను డీకొనిన ఁ పోకిరి నా సుతు సత్కృపామతిఁ
మానక కావవేఁడెదను ఁ మన్మథ! యాదవవంశదీపకా!

౨౪౯

టి॥ అట్లు వేడి బలుల ఁ నంగజనకు నిచ్చి, యాదవప్రవరుల ఁ యర్పఁబడసి.

యాత్మకీయమా మఁహఁరంగపట్టణమునకు మరలఁజేరె ఁ భూవరేణ్య!

౨౫౦

తే॥ అవలఁ బంచబాణుఁడు దక్షి ఁ గార్జ్వలమున

స్వబలములతోడ భక్తితో ఁ జలకమాడి

కోట్లకొలఁదిని గోవులున్ ఁ గోపకులును

సంచరించు నుశీవర ఁ స్థలికిఁ జేరి.

౨౫౧

క॥ పౌరులు భయభక్తుల నిడు, క్షీరంబును బెర్లు వెన్నఁ ఁ జేగొని యర్చర

భూరిగఁగొని గజహయరథ, హఁరాంబరమణులఁ బొంది ఁ హర్షముఁజెందెన్.

మన్మథుఁడు విదర్భాదిదేశంబులం గెలుచుట.

ప॥ పదపడి నమ్మదనుండు గదలి మణిరత్నమయంబై సర్పంబులతో భోగ
వలీపురంబు వొల్పారునట్లు రాజన్యులతో నొప్పారు చంపావలీపురి కరిగి తదధిపుం
డగు హేమాంగదునిచేఁ బూజితుండై కరంబులం బరిగ్రహించి నమస్కారంబులం
గొని సంతృప్తుండై యా భూపలరామునకుఁ గింజల్కసముపేతంబగు హఁరంబును,
సహస్రదళంబులతో శోభిల్లు దివ్యపద్మంబు నొసంగి సపరివారంబుగా వీడ్కొని
పలుమాటు దుందుభులు మ్రోగించుచు విదర్భదేశంబుల కరుగఁ దద్రాజధాని
యగు కుండినపట్టణంబునందుం జెలంగు భీష్మకుండను రా జవ్వలరాజరాక విని
సంతోషించి చని యాతనిని సదనంబునకుం దోడ్కొనివచ్చి పూజించి దివ్యాంబ
రాభరణంబు లొసంగి ముక్తాహారదుల సమర్పించి యభిముఖుండుగా నా కంద
ర్పుం డామోదంబుజెంది మారోమహుండగు నమ్మహారాజునకుఁ బ్రణామంబు
లాచరించి నైస్యసమేతుండై కుంతదరదదేశంబుల కేగి,

౨౫౩

- తే॥ మ స్తథుం డగ స్త్యమహామునిం గాంచి జ్ఞానోపదేశంబు బొందుట. ౧౧౫
- తే॥ మలయభూధరపాటీర * మారుతములు, సల్లగా వీచుచుండగఁ * జందనతరు
కేతకీపుష్పవాసనో * పేతమలయ,గిరి నగస్త్వః బీతాబ్ధి వీ * షించి భక్తి.
- చ॥ కరముల మోడ్చి కీర్తిబల * కాతుకసంపద లిచ్చుదీవెనల్
గరము గ్రహించి మాని నడు * గఁ సమకట్టె నిటుల్ సతాంగుడై
యరయ జగంబు దృశ్యమగు * నర్థ మసత్యముగాదె యెట్లీకఁ
వలలుచు నుండె సత్యముగఁ ? * బల్కుమ! యోగికులావతంసమా ! ౧౧౬
- తే॥ వెండి జీవుండు బ్రహ్మాంశఃకుండు ముక్తఁ,దునుగదాయాతఁడెట్లీకఁగొనములగుమ
బద్ధుడయ్యెడి ? బ్రహ్మవిద్వర్య ! చెపుమ,కుంభసంభవ! దివ్యచక్షూ ! మహాత్మా!
- చ॥ అనఁగ నగస్త్వః డిట్లనియె * నంగజ ! నీ వల శృష్టపట్టివై
యనఘుండవై మహాత్ముడవు * నై యిటు లద్గుట లీలయై జగం
బునకు శుభంబునెక్కింపు * మూలమగుఁ హరివోలె నీవిల్గ
జననముఁ జెంది మానవుల * సాఁకఁగఁ ద్రిమృదుచుంటివో ప్రభూ ! ౧౧౭
- తే॥ సత్యరవి ప్రతిబింబము * సలిలమందు, సత్యముగఁదోచినట్టుల్గ * సకలవిధుల
తత్త్వమునకును మఱియుఁ బ్రధానమునకుఁ, జూడఁదగినది శ్రీకృష్ణనూనువర్య!
- ఉ॥ ఎట్టుల నద్దమందు మొగ * మెట్టుల నైకతమందు జీవనం
బెట్టులద్రాట సర్పము న * హీనముగా నిజమాచుదోచునో
యట్టుల నీజగం బసృత * మైనను నిక్కువ మట్లు దోచు నిం
కట్టుల నిట్టి జీవుండు త * దంగగుణంబుల బద్ధుడొ జూమీ ! ౧౧౮
- చ॥ అనఁగ ననంగుఁ డిట్లనె మ * హామునినాయక ! జీవుఁ డేవిర
క్తిని గుణపాళిఁ జిక్కుపడి * త్రిమృట సెందఁడో ? యేయుపాయపం
ధను గుణరాజఁ జిక్కుపడి * తల్లడమొందఁడో ? యట్టి సంగతుల్
గనికరముఁ ఘటించి పలు * కన్వలె బ్రహ్మవిదగ్రణీ ! గుణీ ! ౧౧౯
- ఉ॥ నావు డగస్త్వః డిట్లనె న * సంలేశయానకుమారరత్నమా !
యేవిశుఁ డవిప్రవేకము గ్ర * హించి జగంబు మనోమయం బటం
చావులవీడి. యుండెడినో * యావిబుధుండు సనాతనంబు సా
ఖ్యావహమైన బ్రహ్మపద * మందఁగలండు నిరర్గళంబుగాఁ. ౧౨౦
- ఉ॥ భావుకభీతిజన్మమృతి * బాధలు నాధులు వ్యాధులుఁ యుధల్
యావనశాల్యవృద్ధత ల * హంకృతులుఁ మమకారముల్ రతుల్
గావరముల్ విమోహములు * గప్తసుఖంబులు మంచిచెడ్డలు
దేవర ! యాత్మ కంటవని * నెమ్మదినమ్ముమ ! కొంకులేనటుల్. ౧౨౧

మ! నిరహంకారము నిష్కలంబుఁ బరముఁ ♦ నిర్దేహముఁ బుద్ధము
 ధూరముఁ శుద్ధము సర్వతోముఖము సం ♦ తోషస్వరూపంబు శ్రీ
 కరముఁ బూర్ణ మనాదిమధ్యలయముఁ ♦ కాలాత్మికంబుఁ గుణ
 కరముఁ బ్రహ్మమటంచెఱుంగునెవఁడా ♦ గాఢజ్ఞఁడే ముక్తుఁడౌ.

౨౬౩

చ! ఎవఁడు ప్రపంచమంత శయ ♦ నించెడి కాలమునందు మేలుకొం
 చవితధతత్వముంగనుచు ♦ హాయిగనుండునె యామహాత్ము నీ
 భువనముగాని మానవస ♦ మూహముగాని మతేదిగాని యె
 ట్టివిధిని జూడలేదని క ♦ డిందిగ డెందమునందు నమ్ముమా :

౨౬౪

చ! మఱియు గగనానలానిలంబులు గోష్ఠకాష్ఠరేణువులకుం జిక్కువడక
 మెలంగుభంగిని, స్వచ్ఛంబగు స్ఫటికంబు పీతారుణకృష్ణవర్ణంబులతో సంక్ర
 మింపనిసరణిని గుణంబులచే గట్టువడక తాకికోక్తులచేఁగాని లక్షణధ్వనివ్యంగ్యం
 బులచేఁగాని తెలియఁబడక ప్రత్యక్షమనుమాననిగమాత్మజ్ఞానంబులతోఁ గొందఱచే
 గర్భమనియు గొందఱచే గర్తయనియు గొందఱచే గాలంబనియుఁ గొందఱచే
 యోగంబనియుఁ గొందఱచే సాంఖ్యంబనియుఁ గొందఱచే వాసుదేవుండనియు,
 గొందఱచే బరమాత్మయనియుఁ గొనియాడఁబడుచు వెలుంగు నాబ్రహ్మంబు
 శ్రవణమననేదిధ్యాసంబుల విచారించు పుంగవుండు నిస్సంగుండై సుఖయై విరాజల్లు
 ప్రచలదుదకంబువలనఁ జాదపంబులు చలించినపగిదినిఁ దిరుగుడుకండ్లకు ధరణి
 తిరిగెడితీరునను, గుణంబులచే భ్రమించు మనంబున కాత్మయందు జననమరణాది
 దుఃఖంబులున్నట్లు తోచుచుండు. భ్రాంతులగువారలు కరంబుచేఁ దిరిగెడి కొఱవి
 కరణిని జేసితిని. జేయఁగలను, జేయుచున్నాను, నీవు సుఖవి. నేను దుఃఖిని. నిది
 నాది యది నీది యని యజ్ఞానంబునం బలుమాట బలుకుచుఁ బరిభ్రమించుచుందురు.
 సర్వరజస్తమోగుణంబులు మాయాగుణంబులుగాని యాత్మగుణంబులు గావు.
 ఈగుణంబులతోడనే తంతువులతోఁ బటం బేర్పడినట్లు జగం బేర్పడియె. ఇందు
 సాత్వికు లూర్ధ్వలోకంబునకు, రాజసులు మధ్యలోకంబునకును, దామసు లధోలో
 కంబునకుం జనుచుందురు. అంధకారంబున రజ్జవుం గాంచి సర్పంబను బుద్ధి జనించి
 నట్లును, దూరంబునుండి మరీచికలంజూచి జలంబను ప్రజ్ఞ కలిగినట్లును, గుణత్రయ
 భూయిష్టంబగు నీజగంబు మిథ్యాస్వరూపంబైనను సత్యంబను భావంబు వొడము.
 వృద్ధరాజులు గతించినతోడనే కుమారరాజులు పట్టాభిషిక్తులై రాజ్యసుఖం బను
 భవించినట్లును, నరకవాసులు పాపంబులు క్షయంబుగా మరలివచ్చి సుఖం బొంది
 నట్లును, మానవులకు సుఖదుఃఖంబులు గలుగుచుఁ దొలఁగుచుండును. మేఘం
 బులును, దేహగుణంబులును, నహూరాత్రంబులును మొదలగునవి నియంతరింపఁగా
 నుండక మాటుచుండును గాదె? లట్టిజగద్దేహంబులకు పైతం తెఱుంగునది.

అందుఁ దారతమ్యం బెద్దియు లేదు. తెక్కలువచ్చిన తరుణంబునం బత్సులకు నీడంబుతోఁ బ్రయోజనంబులేనిఫక్కిని, నొడ్డెక్కిన తరుణంబున నుడువంబుతో లాభంబు లేనివిధంబునను, జ్ఞానంబు గల్గినవాని కీసంసారంబువలన ఫలంబు గానరాదు. వెండియుఁ జక్కని మార్గం బన్వేషించి యవలంబించి సమదృష్టితో నెల్లెడల సంచరించెడి సంయమిండునకు దర్పణంబుతో నుపయోగం బుండునే? ఎట్లందుండుదక పాత్రంబుల నానారూపంబులఁ జెలంగుచుండునో యెట్లుగ్ని యింధనంబుల నానారూపములఁ బ్రకాశించుచుండునో యట్లే యద్వితీయుండును, భగవంతుండును నగు నాపరమాత్మయు స్వకృతంబులగు దేహ్యాదులయందు ఘటమతాకాశబాహ్యభ్యంతరంబులందును నానారూపములతో విరాజిల్లు. ఇట్లు చెలంగుచున్నను స్ఫటికం బితరవర్ణంబులతో లిప్తంబుకానివాడున బ్రహ్మంబు తద్గుణంబుల నంటకుండు. శాంతత్ముండును, గృష్ణభక్తుండును, జ్ఞాననిష్ఠుండును, విరాగియు నగు మహామహుని బూర్వోక్తగుణంబులు స్పృశింపనేరవు. ఎవఁడు సదానందమయుండై బాలోన్మత్తశాచంబుల విధంబున సంచరించునో వాఁడే జ్ఞానియని యెఱుంగుము. సూర్యోదయంబున ధ్యాంతంబు ధ్వంసంబై గృహంబున సర్వపదార్థంబు లగుపడినట్లు జ్ఞానోదయంబున నజ్ఞానంబు నశించి నిరతిశయంబగు తత్త్వంబు గనుపడుచుండు. ఏకపదార్థంబై పృథగ్ధ్వారంబులగు నింద్రియంబులచే బహుగుణాశ్రయంబైనట్లు శాస్త్రానుసారంబులగు వేదాంతవాక్యంబులచే బ్రహ్మపదార్థంబు బహుప్రకారంబులుగా నర్థింపంబడుచుండు. గొందఁ జిద్దానిని బరమపదంబనియు గొందఱు విష్ణులోకంబనియు, గొందఱు వ్యాప్యంబగు వైకుంఠంబనియు, గొందఱు కైవల్యంబనియుం గొందఱు ప్రకృతిపరంబగు నోలోకంబనియు గొందఱు విశదంబగు పరమనికుంజంబనియు వచింతురు. జ్ఞానవైరాగ్యభక్తిభావసంభరితులగువారే తత్త్వంబున కర్హులగుదురు. శ్రీకృష్ణునికి భక్తుడగువాఁడా కైవల్యనాథుండును, బరాత్పరుండును బురుషోత్తముండునునైన యాతని పదంబుఁ జెంది పునగ్జన్మం బై త్రిక యానంద మనుభవించునని తెలిసికొనుమన నా కుసుమశరుండు పులకితగాత్రుండై యమృతహామునికీఁ బూజించి నమస్కరించి కృతాంజలియై తదాజ్ఞఁ గైకొని సపరివారంబుగా వీడ్చొని.

తే. తామ్రపర్ణినిఁ గృతమాలఁగాదానమాడి, రాజపురమున కరుగఁ దద్రాజ సార్వ
నామధేయుండు నాచేతఁగఁముఁడాది, యాదపులరాక విని కనియతిరయమున.

ఉ. వానర నాథుఁడౌ ద్వివిదు ధి సాలికీ బోయి స్వకీయసంగతిగ
బూని వచింపఁగా నతఁ డ ధి మోఘముగాఁ జెలికీ సహాయ మ
న్యూనమొనర్పఁగాఁదలచి ధి యుగ్రత నుర్విఁజలింపఁ జేయు చా
మీనపతాకు మూఁకలను ధి మేమెయి దాకె విదేహభూమిపా !

మ॥ ద్వివిదుం డట్టులఁ దాఁకి దంతములతోఁ జీర్ఘంబులౌ గోవుతో
సవిచిత్రంబుల స్వర్ణ భూషితములఁ జ సంస్తవ్యముద్రావితా
నవరోచ్చాయమహాధ్వజంబులను నా నారీతులం జించి య
శ్వవితానం బరదంబులఁ జెనునటుల్ సాగించి బృంభింపఁగాఁ. ౨౬౮

ఉ॥ అంగభవుండు గన్గొని ర యంబున స్వందన మెక్కి శ్రోత్రముల్
గింగురనంగఁ డంభ్రతులఁ గేరుచు సల్పఁగ వాఁడు స్వీయమా
తంగమునుండి మారుని ర ధంబుపయింబడి దీర్ఘమైన తోఁ
కం గొని సాతపత్రతుర ఁ గం బరదంబుఁ గదల్చె భూవరా ! ౨౬౯

క॥ అవల ననంగుఁడు శరముల, ద్వివిదుని మెడవైచి లాగఁ జిమ్మట నాతం
డవితధరీతిని జేత్రోభవుని ముద్దించె వజ్ర బహుదృఢముష్టి. ౨౭౦

క॥ అంతట నంతకనిభుఁడగు, కంతుఁడు విలునెక్కుపెట్టి ఁ కౌశలమునఁ గ
ర్ణాంతము నంటగ లాగుచు, బంతముతో వానిపైనిఁ బటపె ధరేశా ! ౨౭౧

చ॥ పటపిన నమ్మహాశరము వానరసాయకు వానిఁబట్టి యం
బరమునఁ ద్రిప్పి యంతమున బాధలు పెక్కులు గల్గ లంకయఁ
బురి శతయోజనంబులను బోయిపడఁ విసర్జె దదంగజం
డతీముటి సాశ్వయోధులగు నాసురులం దునుమాడి గంటలో. ౨౭౨

చ॥ జయమును బొంది దుండుభులఁ జక్కఁగ మ్రోయనొనర్చి తద్బలుల్
రయమునఁ గొం చవాచిని వి రాజులు శ్రీమధురాపురంబు ని
ర్భయముగఁ గాంచి మంగళక రంబుఁ ద్రికూటము నెక్కి లంకనుం
డి యల కపీంద్రుఁడుఁ గడువ ఁ డిదదహార్యముఁజేరి వెంటనే. ౨౭౩

తే॥ అచట వీక్షించి మైనాక మనెడి గిరికి, జేరి యటనుండి వెడలి యాసింహాశమున
కరిగి యటనుండి భారతధరణిఁజొచ్చి, యచటనుండియు శీతాద్రికరుగుదెంచి.

క॥ మఱి యచ్చటనుండియు శర,వరయుతము వినోదకరము బ్రాగ్జ్యోతిషమఁ
పురమున కిరిగెను ధరణీ,వర ! మారుం డందునుండి పై నం బగుచు. ౨౭౪

క॥ ఉత్సాహాన్వితమతితో, మత్సరస్థలికి నేగి మానవనాథా !
సత్సంగతిరతహితతతి, వత్సలమగు రామకృష్ణ వరధర కరిగఁ. ౨౭౫

తే॥ అరిగి యచ్చట శతయోజ నాయతమును
గ్రాహగృహము సముద్రంబుఁ గాంచి దాని
వేలఁజేరి సాంబాదులఁ బిలిచి సభను
సలిపి యందు నుద్ధవునకుఁ బలికె నిట్లు. ౨౭౬

తే॥ కర్పూరశ్రేణివిభుఁడు లం కాప్రభుండు, నిద్ధబలుఁడు విభీషణుఁ డిట్టిద్వివ
మునకుఁ బతియట! యాతండు మనకు బలుల,నియ్యకుండినఁ జేసెడి దేమొ? చెప్పుమ!

చ॥ అనఁగ నతం డిటుల్ బలికె యాదవవీరవరా ! రతీశ్వరా !
యనఘండవై నురాధిపతి యై యపరాంబుజలోచనుండవై
ఘనచరితుండవై నుగుణ కాంతుండవై పతివై యలఁజుఁబో
లెను నను నద్గుచుంటివె బ॥ ౧౧॥ పెదవారికిఁ గూడ మాయయే ? ౨౭౯

తే॥ స్వామి ! మీయాజ్ఞ బ్రహ్మాండ శంకరముఖ
దైవతంబులు శిరములఁగ దాల్చుచుండ్రు
నేను దాసానుదాసుండ నీకుఁ జెప్పు
సంతవాఁడనె ? నానతు లందికొనుము ! ౨౮౦

క॥ పదపడి భగవంతుండును, యదుకులముఖ్యుండు శంభ యెరఱి రతీశుం
డు దయాభుండు ఘనబలుఁడౌ, మదనుం డొక కాకిరంబు మంచిది గొంచుఁ.

చ॥ దనుజవరేణ్య ! దర్పకుండఁ ద్వద్ధరఁ జేరితిఁ గాన భోజభూ
పున కిపు డీపు కానికల మొత్తమొసంగుము లేనిచో మదీ
యనిశితకార్యుకోద్గతమ హాశుగధారలతోడ మిమ్ము భం
డనమున సేవలం దగి హు టాహుటిఁ ద్రుంచెదనంచు వ్రాసియుఁ. ౨౮౨

ఉ॥ విల్లునఁగూర్చి నల్లడలు భీతిఁ బ్రతిధ్వనిసేయఁ డొక్కతుల్
బెల్లుగ నాచరించియు వి భీషణనేత్రసభాస్థలిఁ విరా
జెల్లువిధంబునం బటుప శీఘ్రముగా నది దివ్యకాంతి భా
సిల్లుచుఁ దన్నికాటపతి చె౦తఁబడె బెదరక సభాసదుల్. ౨౮౩

చ॥ పడిన శరంబునుండి నర భక్షకముఖ్యుండు పత్ర మొక్కటిఁ
వడిఁగొని దానినిం జదివి బాపుర ! చాగుర ! యంచు వింతలఁ
బడి సభనున్న భార్గవుని భక్తినిఁ బూజిలొనర్చి భోజభూ
పుఁ డెవఁడౌ ? బాణమేరిదిది ? బూసనుఁ గ్రుచ్చినయట్లు చెప్పుమా ! ౨౮౪

క॥ అడుగఁగ నటు కవి మఱియనఁ, గడఁగెను మును దీనికొక్క కథ దగు దానిఁ
గడువినవారికిఁ బాపమా, లడఁగును ఫలమబ్బు వినుము ! యాసురవర్యా ! ౨౮౫

తే॥ పూర్వమందున బ్రహ్మకుఁబుత్రులైన, సనకముఖులు యదృచ్ఛగాఁగ్నర్తమువిడి
విష్టపత్రయమును దిర్గి విష్ణులోక, మునకు నేగిరి తద్విష్ణు మూర్తినిఁ గన.

తే॥ అంత సంతఃపురద్వారమందునున్న, జయవిజయులు దిగంబరుల్ శాసకులయి
వచ్చినట్టి యామునుల లో పలకుఁబోవ, నడ్లగించిరి బెత్తంబు లొడ్డి దేవ !

ఉ॥ ఆవల నమ్మహర్షులు మ హాగ్రహమొంది కుబుద్ధులార ! యా
శ్రీవిభునిఁ విలోకనముఁ జేయఁగఁ బోయెడి మమ్ము నడ్డి బ
ల్కావర విట్లుజూపితిరి గానఁ ద్రిజన్మములఁ నిశాటులై
భావముఁజెంది యారలటు పైఁ బరిశుద్ధులు గందు మెందుగాఁ. ౨౮౬

వ! అని శపియించిన యనుక్షణంబునం దా జయవిజయ లానందసంధాయ కంబగు తదభవనంబుచుండి యధఃపతితులై దితిగర్భంబునందు హిరణ్యాక్ష హిరణ్య శశిపులను నామంబులతో జన్మించి దైత్యదానవపూజితులగుచు లోకంబులం జేకాకుపరచుచుండం బరాత్పరుండు యజ్ఞవరాహవతారం బెత్తి జలంబునుండి యిద్ధర నుద్ధరించుచు నాహిరణ్యాక్షుని నొక్కముష్టితో నష్టపరచి తిరిగి నృసింహవ తారం బెత్తి హిరణ్యశశిపు జీల్చి సుఖంబులం గల్పించె. ద్వితీయజన్మంబునం దాద్వారపాలకులు కేశినీగర్భమందు విశ్రవునకు రావణకుంభకర్ణులను నామ భేయంబులతోఁ బుట్టి జగత్కంటకు లగుచుండం బరమేశ్వరుండు గని కనికరించి శ్రీరామనామంబుతోఁ గౌసల్యకుం జనించి క్రమంబుగా లంక కరిగి భండనంబున నా గండల నిర్దురను ఖండించె. వెండియు నీ మూఁడవ జన్మంబునందు త్మత్రియ వంశంబులందు శిశుపాలదంతవక్త్రులను నభిధేయంబులతో నుద్భవించి వర్తమా నంబునం జెలంగుచున్నారు. అవ్వారిని వధించుటకై పరిపూర్ణతముండును నసంఖ్య బ్రహ్మాండవిభుండును గోలోకప్రభుండును నగు నా భగవంతుండు యమకులంబున శ్రీకృష్ణనామంబుతో నుద్భవిల్లి లీలోల్లాసపరుండై ద్వారకాపురంబున విరాజిల్లు. ఈ మహామహునిచే నా శిశుపాలదంతవక్త్రులు ధర్మరాజరాజసూయాధ్వరం బునం జరుగు సాశ్వయధుంబున నిహతులు గాఁగలరు. తద్ధరి కొమరుం డీమరుం డనియు, నిపుడు కోదండనిర్గతంబై యతిజవంబున దశదిశలం బ్రకాశింపం జేయుచుఁ దటిత్స్వనంబుతో వచ్చిన బాణం బాతనిడే యనియు భోజభూపుం డుగ్రసేనుండనియు నారెండు రాజసూయంబుఁ జేయందలంచి దిగ్విజయార్థంబై యీ కృష్ణకుమారునిం బుత్తెంచె ననియు గుత్తెఱుంగుమన శ్రీరామభక్తుండగు నవ్వీభీషణుం డా శ్రీరామచంద్రుండే యీ శ్రీకృష్ణచంద్రుండని తెలిసికొని పుణ్యజన సందోహసమన్వితుండై బలులం గొని యుబరమార్గంబునం బుష్పబాణ బలం బాలోకించుచు నతనిం జేరి ప్రదక్షిణంబు లాచరించి సాష్టాంగదండప్రణామంబులం గావించి తదభిముఖుండై దోసిలియొగ్గుచు నిట్లు వినుతించె.

౨౦౯

మ! అరవిందాయతలోచనాయ మహాతే • యంగప్రభూతాయ తే

ధరణీభారనివారకాయ గురవే • ధర్మావతారాయ శ్రీ
హరిపుత్రాయ మహాత్మనే భగవతే • యార్ద్రప్రజారక్షణో
ద్ధరదీప్తాసహితాయ దేవనుతయే • దుష్టప్రహరేయే నమః.

౨౧౦

తే! మత్స్య! కచ్చప! వారాహ! • మనజసింహ!
వామనా! రామ! శ్రీరామ! • రామ! బుద్ధ!
కల్కి! శ్రీవాసుదేవ! సం • కర్షణ! ర
తీశ! జగతీశ! నన్ను ర • క్షింపుమంచు.

౨౧౧

తే॥ షోడశోపచారముల నఁ స్తోకరీతిఁ, బూజఁజేయ సంతుష్టుడౌఁ పుష్పశరుడు
జ్ఞానభక్తివై రాగ్యముల్ గరుణతోడ, నొసఁగి మఱి యాదరించి సముచితఫక్తి.

ల॥ బ్రహ్మదత్తపద్మఁ రాగశిరోమణి, చంద్రదత్తకాంతఁ చంద్రకాంత
భవ్యవస్త్రములనుఁ జాలస్త్యదత్తమా, రత్నమాల నిచ్చెఁ రక్తితోడ. ౨౯౩

తే॥ అంతటా విభీషణుడు మఁ హాముదమున
శంబరారికి బలులనుఁ జక్క నిచ్చి
మ్రొక్కి స్వీయమా లంకయన్ఁ పురవరమున
కరిగ ధరణీశ! బహులశ్య! యవల వినుమ!

౨౯౪

తే॥ రతివిభుఁడుముషభాద్రి, శ్రీరంగపురముఁ, గాంచి కన్గొని ప్రాగ్దిశఁగల సరస్వ
తీనదిం జూచి కావేరిఁ దివిరి దాటి, సహ్యాగిరిదేశమునకేగు సమయమందు.

ఉ॥ పిల్లలు సేరి చప్పటలఁ వేయుచుఁ బాటుచు వెక్కిరించుచు
బెల్లగ నల్లరుల్ సలిపి పీకినఁ దాఁకినఁ గూడ నుల్లమం
దుల్లసమూని స్వాంతికముఁ నొందు దిగంబరు ముక్తకేశుఁ బు
ష్పల్లసదంగు భిక్షుగని యుద్ధవు నిట్టులఁ బృచ్ఛజేసెడిన్.

౨౯౬

క॥ సత్తమ! బాలపితాచో, న్గత్తులవలె దిరుగుచు నవఁ మానించిన నో
రత్తక వచ్చెడి నీ సమ, చిత్తుడెవ్వఁడౌ నాకుఁ జెప్పమనంగన్.

౨౯౭

శా॥ చిత్తోద్భూతున కుద్ధవుం డిటుల వాఁ చింపం గడంగెన్ దపో
నిత్తుం డచ్యుతసత్కలాకలితుఁడుఁ వేదాంతవిద్యర్యుడు
సత్తాఖ్యాతుఁడు గామశోపమదమాఁ త్వర్యాదిహీనుండునొ
దత్తాత్రేయమునీశ్వరుం డతఁడు కం దర్పాయటు ల్లాంచుమా!

౨౯౮

క॥ ఇతని ప్రసాదంబున భూపతులు సహస్రార్జునాది పరములు యదుసం
తతులును సిద్ధులఁబొందిరి, రతిపతి! యన నాలకించి ప్రద్యుమ్నుండున్.

౨౯౯

క॥ తనశీబిరంబున కేతెంచిన దత్తాత్రేయమునికిఁ జేసి సపర్యల్
ఘన సింహాసన మిడి యిట్లనియె వినయపూర్వకముగఁ నంజలితోడన్.

౩౦౦

తే॥ పరమహంసదత్తాత్రేయ! బ్రహ్మభవన, గతులఁ దత్వమార్గమున నవితథఫక్తి.
జెప్పి నా సంశయముల నశింపఁజేయు, మనఁగఁ దన్మునివర్యుండుననియె నిట్లు

వ॥ వన్స్వభావంబునం దుల్కాప్రయోజనంబును, దద్భావంబునం దత్ప్ర
యోజనాభావంబును జెలంగిన జ్ఞాంతవఱకుఁ దత్త్వం బజ్ఞాతంబై యుండునో రావ
త్పర్యంతం బీజగంబు సత్యంబుగాఁదోచి ప్రయోజనకరంబుగానుండు. ఎత్తఱి దత్త
త్వంబు తెలియంబడునో యత్తఱి నద్దానితో ఫలంబు గానరాదు. శరీరంబునకుఁగాని
లాఠిదానికిఁగాని ముకురంబునం బ్రతిబింబంబు గన్నడక ముఖంబునకు మాత్ర
మగుపడినట్లు ప్రధానార్థంబునందు జీవుం డావరాత్పరుండని తెలియంబడ

జ్ఞానంబునమాత్రము తెలియంబడునని వక్కానింప నప్పక్షిదాల్నేల్లుపట్టి యమ్ము
నికి నమస్కారమ్ములం గావించి వీడ్కొని ద్రవిడదేశంబునం జెన్నారు వైకుంఠా
చలంబున కరిగి సత్యవ్రతుండును రాజర్షివర్యుండును, ధర్మజ్ఞుండును సత్యవాజ్ఞు
మాంకితుండు నగు తద్ద్రవిడవిభునిచేఁ బూజాదులం గైకొని, 3౦౨

ఉ॥ శ్రీలకుఁ దల్లియిల్లగుచు * శృంగములం బొలుపాటుచుండు శ్రీ
త్రైలముఁ గాంచి యందుఁ దగు * శంకరుఁ గన్గొని కాంచి భ్రామరి
న్బాలు వడాననుం గని వి * నాయకునిం దిలకించి వీచికా
జాలయుతంబు పంప యను * సత్సరసిఁ గనులారఁ జూచియున్. 3౦౩

క॥ గోదావరి భీమరథి, హాదిని హరితీర్థముఁగని * యానందదమున్
మేదురము మహేంద్రాద్రికి, నాదటఁ జని పరశురాముఁనాలోకించెన్. 3౦౪

కీర్తి పృథ్వీమ్ముడు పరశురాముని దర్శించుట.

చ॥ కని యతఁ డమృతహామునికిఁ * గాశ్వపి నాదల దాఁక మ్రొక్కి యో
యనఘ ! మహానుభావ ! నిగ * మార్గవిదగ్రణి ! త్రిత్రయాంతకా !
మునికులసింధుపూర్ణశశి ! * భూసురకేసరి ! జానుదగ్గన్య ! నా
వినతివితాన మందికొని * ప్రీతినిఁ బ్రోవుమ భక్తవత్సలా ! 3౦౫

తే॥ నాపుడామునివర్యుఁ డానందమొంది, దిగ్విజయమును గూర్చెడిదీవెనలను
సలిపి తచ్చతురంగముల్ * సంతసంబు, గాంచునటు గౌరవించి యోగమహిమమున.

సీ॥ మా!లన్నంబు,నూపంబు!నవలేహ, లేహము,లమృతకుండలులెచ్చునప్పడములు
బూరి పాల్పూర్ణిలు, బూరలు గారలు, బోలీలు, బొబ్బట్లు,మోదకములు
గర్వూరనాడులు, గాయలు గూరలు, నట్లు బొంగరములు, నామవడలు
బజ్జీలు, మణుఁగుబూ, లక్ష్మజ్జముల్ చేగోళు, శతపత్రముల్, బూర్ణచంద్రకలలు,
గోధూమపరిఖలు, గోక్షీర, మండక, దధి, ఘృతనవనీత, తక్రములును,
లసికలు రుదికలు, లడ్డులు బెడదలు, బటకముల్, గూపికల్, బర్పటములు
జక్రాభముల్ బాల, చతుభేరికి, మధు, శీర్షికలును వరశఖిణులును
నాజ్యపూరంబులు, ననిలపూరంబులు, జక్కిలంబులు, దివ్యశక్తికలును.

తే॥ హరిషద్రసమిశ్రితా * హర ముద్భవిల్లఁజేసి వారల కిడి * ప్రీతిఁగూర్చ
మరుఁడు విస్త్రయానందముల్ * బరగ స్వబల, కలితుఁడై యామునికి మ్రొక్కి పలికెనిట్లు.

తే॥ దేవ ! త్వద్దత్తభోజనంబేవిధమగు, లోటులేకుండ తృప్తి గలుగనొనర్చు
శ్రీరమేశ్వరభక్తుల * శ్రేష్ఠుఁడవిడొ, యెవ్వఁడాహరి కిష్టుఁడో, యెటుఁగఁజెపుము!

అ॥ అనఁగఁ బరశురాముఁ * డంగజ ! నీకంటె, నెవరికేదియైన * నేమి తెలియు ?
నిపుడు నీవు నన్ను * బృచ్చించుటల్ లోక, సంగ్రహాన్యమనినఁ * జనడి నైన.

సీ॥ ఎవ్వఁడీ భువనంబుఁ డ దృఢముగా భావించి, యఖిలభోగంబుల ధి నవలఁద్రోయ నెవ్వఁడు శ్రీహరి యితిహాసములనెల్ల, వినుటకు ననుటకు ధి వేగిరపడు నెవ్వఁడు శ్రీరాధి ధి శేష్యరయాపాబ్ధి, మగ్నచిత్తుండయి ధి మహినిదిరుగు నెవ్వఁడు శ్రీనోకు ధి లేశానపదపద్మముల నలిలీలను ధి వెలుగుచుండు

తే॥ నెవఁడుశాంతుఁడొదాంతుఁడో యెవఁడుసకలభూతపత్నలుఁడో యెవ్వఁడొదారితి వాదయామయఁడగుణియానుహృత్తు, కృష్ణునకు ముఖ్యభక్తుఁడో కృష్ణపుత్ర!

క॥ లలభక్తుఁడు నిజపదరజముల భువనంబులను శుద్ధ ధి ముగ సల్పి శుభం బులఁగూర్చునటంచెఱుఁగును! కలుములజవరాలిచూలి! ధి కామా! భూమా!

ఉ॥ కోరక పారమేష్ఠ్యమును ధి గోరక నిర్జరనాథధిష్ఠ్యమున్
గోరక భూతలప్రభులే ధి గోరక యోగిమునీంద్రసిద్ధులున్
గోరక తిర్గి పుట్టుటయుఁ ధి గోరుచు నాహరి పాదధూళి నే
మూరిసెలంగునో యతఁడె ధి శుద్ధుఁడు శ్రీహరిభక్తుఁడో ప్రభూ! 3౧౨

అ॥ ఎంతమంచికార్య మేని తుణుంబునఁ, దనువు ధనము మనము ధి భారవోసి చేసి తత్ఫలంబు ధి జిత్తుంబునంగూడఁ, దలఁప రట్టి భక్తు ధి లలఘుచరిత! 3౧౩

ఉ॥ వారె తదంబుజాత్యునకుఁ ధి బ్రాణసముల్ బ్రియు లన్యభూపతుల్
గారు సురర్షివర్యులును ధి గారు బలుండును గాఁడు యోగులున్
గారు పురందరాదులును ధి గారు శంకరకద్యయోనులున్
గారు రమాదిజాయులును ధి గారుని నీవెఱుంగంగ నా విభూ! 3౧౪

అ॥ భక్తపత్నలుండు ధి వాఙ్జాత్యుండల, భక్తవరుల వెంటఁ ధి బడి తిరుగుచుఁ బూతులుగ నొనర్చి ధి ముక్తిసొసంగును, గాని భక్తి నిడఁడు ధి సూనబాణ!

శ్రీ మత్సభుఁడంగవంగాదిదేశంబుల కరుగుట.

క॥ అన విని మదనుండును నతిఁ, బొనరిచి యమ్మునికిఁ దూర్పు మొగమున గంగా వననిధిసంగమమున కరి, గెను శ్రీబహులాశ్వ! విశ్వ ధి గీతసుకీర్తి! 3౧౬

ఉ॥ ధీరుఁడు మారుఁ డా రహిని ధి దిగ్విజయోరుమిషన్ వసుంధరా భారనివారణార్థమయి ధి పర్యటనం బొనరింప నెంచి త త్తీరమునుండి యంగవిభు ధి దేశముఁజేరి తదీయసత్కృతుల్ భూరిగఁ బొంది కప్పముల ధి మొత్తముఁ గైకొని సత్వరంబుగన్. 3౧౭

తే॥ ఆప్రదేశంబువిడి యడ్డి ధి యనెడి దేశ మునకు ముఖ్యపట్టణమును ధి ఘనమునైనఁ డామరాహ్వయపురి కేగి ధి ధంకఁగొట్టి బలుల నిమ్మన నా బృహ ధి దాబ్దహువందు. 3౧౮

చ॥ దొరయగుటా మదాంధుడయి ♦ దూరపుయోజనలేక యిట్టి పో
కిరికి గరంబు లిచ్చెదనె ? ♦ కీర్తికరంబొకొ ? యియ్య నంచు ధి
క్కరణమొనర్ప ముర్దురుడు ♦ గన్గొని జాంబవతీకుమారు హె
చ్చరికను జేయ నా బలుడు ♦ సాంబు డవక్రపరాక్రమంబునన్. 3౮౯

చ॥ ఇననిభమైన స్తంధనము ♦ నెక్కి శిఖల్గొని యద్వితీయుడై
ఘనము తుషారజాలముల ♦ గ్రావవరంబును గప్పవొప్పనన్
జని యల డామరాహ్వయవి ♦ శాలపురంబును విండ్లతోడఁ గ
ప్పెను బిదపన్ దదీశ్వరుడు ♦ భీతిలి చేతులమోడ్చి యాదలన్. 3౯౦

తే॥ బలుల నా మరునకు నిడిప్రస్తుతించె, నప్ప డక్షోహిణీయుతుడైన వంగ
దేశనాథుండు బలశాలి ♦ తివిరి భావభవునిలో, బోరనెమటకు ♦ వచ్చెనవల.

మ॥ హరిపుత్రుండగు చంద్రభానుఁ డతిరం ♦ హస్సూర్తితో, బోయి యా
మరుడుగా జూచుచునుండ వానిబలముల్ ♦ ముందించె దుర్భాషలన్
వరమైతిగా జెడగొట్టి నట్టు లపుడా ♦ పాదాతహస్తిధ్వజా
శ్వరధిస్థంధనముల్ నశించె గుముడుల్ ♦ బాడోనటుల్ పార్ధివా ! 3౯౧

తే॥ పడినకరులశిరంబులవలయు మా క్తికములఁ గదనరంగంబొప్పెగగవలలము
చుక్కలన్ వెల్గినట్టుల; శూరవద్యు, లరుస మొందంగ భీరువు ♦ లదలనదల.

చ॥ అట నొక రక్తశైవలిని ♦ యయ్యెను భూతపితాచైభైరవో
త్కటమదవిప్రరాక్షసులు ♦ గన్గొని నెత్తురు ద్రాగి పుట్టెలన్
దటుకునఁ బొంది పేరులుగఁ ♦ దప్పక కూర్చి ధరించి దంతముల్
బటవట గీటుచున్ నగుచుఁ ♦ బాడుచు నాడుచుఁ గూడి రంతటన్. 3౯౨

తే॥ తద్విభుఁడు వీరధన్వఁడు ♦ తన చదలము, భగ్నహాటనుగనుఁగొని ♦ వజ్రకల్ప
గదను దచ్చంద్రభానునిఁగదిసికొట్టెఁ, గాని యతఁడు చలింపకఁకనలి మరల.

అ॥ గదను వీరధన్వ ♦ హృదయంబునం గొట్టి, నతఁడు జెట్టువోలె ♦ నవనిమిఁడ
శోణితంబుఁ గ్రక్కు ♦ చుగ్గ వడి మూర్ఛతో, గూలి తిరుగలేది ♦ కొంతవడికి.

క॥ తెలివిని బలులను లలిఁగొని, కలుములచెలిబిడ్డ కిచ్చి ♦ కావించి జోహా
రులఁ దన నగరికి నరిగె న,వల నావ్రద్యముఁడాత్మ ♦ బలకలితుండై. 3౯౩

అ॥ అచటనుండి వెడలి ♦ యమలజలాన్విత, బ్రహ్మపుత్రనదము ♦ వడిగదాటి
యమితబలయుతుడగు ♦ నాశీమపతి బింబు,చెలి బలులఁబొంది ♦ ప్రీతిఁజెంది.

అ॥ కదలి యందునుండి ♦ కామరూపముజేర. నింద్రజాలచతురుఁ ♦ డిద్ధబలుఁడు
పుండుడనెడినచటి ♦ భూపుఁడు గప్పముల్, గట్ట నొప్పుకొనకఁకయ్యమాడ.

చ॥ తలఁచిచమూసమేతుడయి ♦ తత్సైరముంగల కేగి యుద్ధర్థి
దలవడె నంత యాదవులు ♦ దాకిరి బాణకృపాణశూలక

క్తులను నఘోరభోరణిని + దూసిరి త్రోసిరి వీర లాస వా
రల మఱివారు వీరిని సు + రప్రకరంబులు జోద్యమొందఁగాఁ.

339

నా అప్పు డప్పుండుని యింద్రజాలప్రభావంబునంజేసి పిశితాశనులగు బిశా
చంబులు గోట్లకొలంది బయలుదేరి రణాంగణంబునం దట్టిటులం జరించుచుఁ
బాటుచు నఱచుచు నంగారంబులం బలుమాటులు రిపునైన్యంబుల విసరుచుండిరి.
వానివెంటనె సర్పంబు లనేకంబు లుద్భవిల్లి ముఖంబునుండి గరళంబును గ్రక్కుచు
బుస్సులు గొట్టుచుఁ బగతుఱఁ గఱచుచు సంచరింపం గడంగె. వాని వెంబడి లలజ్జ
హ్వలును, దంతవక్త్రులును భయంకరులును, నగురక్కను లొక్కుమ్మడి ఖరా
యాధులై నిర్గమించి మార్తర హింసించుచుం బరిభ్రమించుచుండిరి. వారిననుసరించి
యత్సులు గొందఱు సింహవదనంబులతోడను గొందఱు యత్సులు మాతంగ
ముఖంబులతోడను శూలంబులం చాల్చి చెలరేగి ఛేదించుఁడు భేదించుఁడని చీటి
మాటికి జల్పించుచుఁ దిరుగుచుండిరి. వారివరుసన గంధర్వులును బయలుదేరి పరి
భ్రమించుచుండిరి. ఇత్రరుణంబుననే వియత్రలం బత్తటిత్వంతంబులతోఁ గప్పుం
బడియె. నుడిగాలి వీవ నేలయు రజోవ్యాప్తంబై యంధకారబంధురంబయ్యె. ఇది
యంతయు భోజవృష్ట్యంధకమధుశూరసేనదశార్హజలగు యాదవులు విభోకించి
కింక ర్రవ్యతా మూఢులై చిక్కులు నూచుచుండ నక్కందర్పుం డాలోకించి యాలో
చించి శ్రీకృష్ణదత్తంబగు కార్ముకంబుఁగొని సత్వాత్మికయగు వైష్ణవీవిద్యఁ బ్రయో
గించి యాయింద్రజాలంబును జెడఁగొట్టి వివిధంబులగు మహాబాణంబులతో నా
పిశాచసర్పయక్షరక్షోగంధర్వాంధకారాభంబులను మార్తాండుండు చండకీరణం
బులతో ధారాధరంబులను యథాయధలు గావించినట్లు భేదించి రథవాహనాత
పత్రధ్వజాదిసహితంబుగా నాపుండునిసైత మంబరంబున ఘటికాద్వయం బెత్తి
నిలిపి త్రిప్పి త్రిమ్మటఁబెట్టి త్రోయం బవనంబునం బద్మంబు పడిన కైవడి వ్రాలి
కొంతతడవున కుత్తితుండై భయపడుచు శరణుఁ గోరుచు ననేకోపాయంబులను
లక్షహయంబులను నయుతగజంబుల నెసంగి నమస్కరింప నామోదించిన దర్ప
కుండు సబలుండై యటనుండి కదలి విపాశానామకనదిని చాటి కైకయజేశ
రాజధానియగు శోణనదపురంబున కరిగి తదధిపుండును, వసుదేవుని మఱియొక
జెల్లెలగు శ్రుతకీర్తి యనుసతికిఁ బతియును, మహాత్ముండును నగు ధృతకేతువునిం
గనుంగొన నతండు శ్రీకృష్ణప్రభావం బెఱింగిన వాడగుట నతని పుత్రుండగు నమ్మ
రుని సపరివారంబుగా గౌరవించి కరంబులిచ్చి కరంబులు ముకుళింప నప్పవ్వీలు
తుం డలరి యచట వీడ్కొని దుందుభుల మ్రోగించుచు.

330

మన్మథుడు మిథిలాదేశంబున కేగుట.

- తే. మీరు పరిపాలనముఁ జేయఁమీఱునదియు, స్థిరసుఖదమగు మైధిలఁదేశమునకు
నరిగి దప్పునఁ దన్ముఖ్యపురవిచిత్ర, మెఱిగి యుద్ధవుతోడుతఁనిట్టులనియె. 33౨
- తే. కనకకుంభంబులఁ వెల్లిగగనతలముఁ, జంబనముఁజేయు మేడలఁశోభఁజెంది
భోగవతివలె నొప్పు నీపురమెవరిదొ, మంత్రిముఖ్య! వచింపుమా! మాకనంగ.
- చ. వినుమని యాతఁ డిట్లనియె • విజ్ఞ! యిదే మిథిలాపురంబు దీ
నిని ధృతినామకుండు దమి • నిం బరిపాలనసేయుచుండు నీ
ఘనుడొ యుదారచిత్తుఁడు న • ఖండయశస్వి మనస్వి జ్ఞాని ధ
ర్మనిరతుఁ డుత్తమోత్తముఁడు • మానదుఁడంచు నెఱుంగుమో ప్రభూ! 33౪
- క. ఆతని కొక సుతుఁడుండెడి, పీఠాంబరభక్తవరుఁడు • విజ్ఞాని ఘనుం
డాతతగుణవంతుఁడు వి, ఖ్యాతుఁడు బహులాశ్వఁ డనగఁ • గమలదళాక్ష! 33౫
- క. హరి తనభక్తున కతనకి, దరిసెనము భవిష్యమందఁ • దప్పక యిడి యీ
పురి నాతని ధన్యునిగాఁ, గరముగఁ జేయంగలండు • కైటభజ్జ్వా! 33౬
- డి. ఇప్పటి కచ్యుతుండు తన • యిక్కఱు నీబహులాశ్వ నిట్టులే
యెప్పుడు భక్తిఁ దన్ను నుతి • యించెడి శ్రీ శ్రుతదేవభూసురుఁ
దప్పక మెచ్చుచుం దలఁచి • ధన్యులుగా నెనరింప సిద్ధుడొ
నిప్పగిది మతెవ్వరు ర • మేశున కిష్టులులేరు దేవరా! 33౭
- డి. మాని ధృతిప్రభుండును ర • మావిభుని దృఢభక్తితోడ న్నా
ధీనునిగా నొనర్చుకొనె • దేవవితానముగాని మానవుల్
గాని మతెట్టివారలును • గాని జయింపగఁ జాల రీ పురి
గానఁ ద్వదిష్టమార్గమునఁ • గార్యము సల్పుచు! దేవ! నాపుడు. 33౮
- డి. తద్ధరిపుత్రకుం డెదను • దద్దయు యోజనజేసి వర్ణియె
యుద్ధవునిఁ స్వశిష్యునిగ • యుక్తవిధి బొనరించి భక్తుడొ
తద్ధృతినిం బరీక్షను య • ధావిధిగా నొనరింప నెంచి బ
ల్కిద్ధఃజనం గడంగె మిధి • లాపురికో బహులాశ్వభూవరా! 33౯
- || అత్తఱి జర్మశత్రుధరు • లై తిలకంబులఁ బుష్పమాలికల్
బెత్తములం ధరించి పుర • వీరులు విష్ణుసహస్రనామముల్
జిత్తములందునఁ జపము • జేయుచునుండుట బ్రహ్మచారియౌ
చిత్తభవుండు గన్గొని వి • శేషముదంబును బొంది వెండియు. 3౪౦
- || గేహగేహంబునం • గృష్టుని గానంబుఁ, జేయుచునుంట వీ • క్షించెఁగాదె
దేహదేహార్థి • శ్రీహరినామముల్, జెక్కింపఁబడుట వీ • క్షించెఁగాదె

కుద్యకుద్యంబునం ♦ గోవిందలీలలు, జ్ఞప్తింపఁబడుట వీ ♦ ట్లింఁచెగాదె
జాలజాలంబున ♦ జ్ఞకీదశావతా, రాంచితచిత్ర మీ ♦ ట్లింఁచెగాదె
తే॥ వనవనంబునందుఁ దులసి, వనము కనుల, పండువగ నుంట వీ ట్లించి, బయలుదేరి
క్రమముగా మిథిలాఖ్యపుఁరంబులోని, కరిగి చూచెడిఁగాదె మఁహాత్మ ! యిట్లు.
శా॥ గోపీచందనము ద్రికాంచితులు వై ♦ కుంతాలయాస క్తులు
బాపధ్వంసకు లూర్ధ్వపుండ్రధరులు ♦ వర్ణాశ్రమాచారధ
ర్మాపాయోన్మథనక్రియాచతురులు ♦ జ్యోదేవులౌ విప్రుల
గోపాలాత్మభవుండు గాంచి తమ్ము మొ ♦ మ్మల్ జేసి యామీఁదట. 3౪౨

చ॥ కుదుర గదోర్ధ్వముల్ నుదుటఁ ♦ గూర్మఝుషాంబుజశంఖచక్రము
ల్లదియ భుజంబులందు ముస ♦ లంబు హలంబును నందకంబును
హృదిదగ శీర్షమందు శర ♦ మెక్కఁగ నొప్పెడి గొప్పవారిని
సదయుల భక్తవర్చులను ♦ జక్కఁగఁ గాంచి యనంతరంబున. 3౪౩

తే॥ ద్వాదశాఖ్యతిలకయుతభక్తవరుల, మాలికాజాలసముపేత ♦ మానవులను
భాగవతపురాణాదిశ్రవణరతులను, నైతిహాసికశ్రేష్టులంబ్రీతిఁ గాంచి. 3౪౪

సీ॥ బ్రాహ్మ్యంబుఁ బాద్యంబుఁ వైష్ణవశైవ మా, ర్కండేయలైంగముల్ గారుడమును
నాగ్నేయము భవిష్యంబును బ్రహ్మవై, వర్తంబుస్కాందంబు భాగవతము
బ్రహ్మాండ మాత్స్యకౌర్మవరాహనారద, వామనములు దివ్యభారతమును
శ్రుతులను స్మృతులనుఁ నూత్రముల బరాశరగర్గముఖసర్వసంహితలను
తే॥ జదువువారిని వినువారిఁ శాస్త్రవిదుల, గాయనీగాయకులఁగాంచి, క్రమముగ నల
భూవరద్వారమును జేరి సావధానముగ సభాస్థలంబున నొప్పుభూపుఁ గాంచె.

వ॥ అప్పుడు తత్సభాస్థలంబున వేదవ్యాసశుకాత్రివసిష్ఠబృహస్పతిగౌతమ
ప్రముఖులగు సర్వమునులును నేనును ధర్మవిచారణంబులం గావించుచుండ నాధ్యతి
ప్రభుండు శ్రద్ధాభక్తులతో బలదేవుని పాదుకలఁ బూజించుచు ముక్తిరంబగు
శ్రీరామకృష్ణనామంబు జపించుచుండ నకస్మాత్తుగా నేతెంచిన శిష్యసహితుండును
నాబ్రహ్మచారిని విఠోకించి నమస్కరించి యెదుర్కొని పాద్యాదులం పూజించి
ముకుళీకృతకరారవిందుండై తదగ్రభాగంబునందు నిలిచి. 3౪౬

తే॥ స్వామి ! నాజన్మమిప్పుడు సఫలమయ్యె, మందిరము నిర్మలంబయ్యె, మాపితరులు
తుష్టిజేందిరి సురలు సంతుష్టిబొంది, రసఘులును సాధువులగు మీ యాగమమున

శ్రీ { బ్రహ్మచారివేషంబున నున్న పృథ్వీముండు భృతిచేసిన } శ్రీ
సత్కారంబులకు మెచ్చి నిజరూపంబుతో బ్రసన్నుండగుట.

తే॥ అరయ మీఁటె పెద్దలీయవని సంచరించుటలు గేస్తులకు ముక్తినిడుటకుఁగద
యని నుతింపఁగ బ్రహ్మచారిగ్రణియును, సాదరమున నాజనకునృకనియె నిట్లు.

- ఉ॥ ధన్యుడ వీపు నీకులము + ధన్యము నీ మిథిలాపురంబును
ధన్యము నీ ప్రజల సఖులు + ధన్యులు ద్వత్కృతసత్కియాతతుల
ధన్యముగాదె యేపురిని + దధరిసత్కథ లిట్టులున్నవే
మాన్యచరిత్ర! యిట్టి ప్రజ + మాకనులం గనలేదు మున్ననా. 3౪౯
- చ॥ జనమండ్రు వర్ణి కిట్లనియె + సత్తమ! యీమిథిలాపురీప్రజా
కనకకళత్రమిత్రధన + కార్యకలాపము లేవి నావి గా
వనియు సమస్తము హరిమ + యంబని యెంచుచు సర్వకార్యముల
బాసరిచి తత్సమర్పణ మ + మోఘముగా నొనరించెదన్ జామీ. 3౫౦
- చ॥ పలుకఁగ నట్లు తద్ధృతికి + వర్ణి వచించె నిటుల్ ధరేశ! యా
వలమురితాల్పు నీదయిన + భక్తికి దుష్టిని బొంది యైక్యమీ
గలఁడని చెప్ప విన్నధృతి + కారణవర్జితభక్తి నాకుఁ గా
వలయునుగాని యైక్యము ల + వంబు నవశ్యములేదు సద్వ్రతీ! 3౫౧
- చ॥ అనఁగ బ్రహ్మచారి + యాపతి కిట్లనె, హేతువర్జితమును + బ్రీతికరము
నవసులక్షణయుత + ము విమలమగు భక్తినిడు నలండునీకుఁ + గృష్ణభక్త.
- ఉ॥ మారుఁడు దిగ్గయార్థ మను + మానము మాని స్వయంబుగానె బై
ద్వైరెనుగాని యిప్పటికి + దేవరవారగు మీ సమీపముం
జేరఁడు కారణం బెదో వ + చింపుమ! నాకిట సందియంబు బై
వారెడి జ్ఞానివర్య! హరి + భక్తవరా! యన నాతఁ డిట్లనెన్. 3౫౩
- క॥ శాంతుఁడు భగవంతుఁడు స, ర్వాంతర్యామియుఁ బరేశుఁ + డఖిలవిదుండున్
గంతుఁడుగద యెటు లిఁక నా, చెంతను లేకుండనుండుఁ + జెప్పు? మనంగన్.
- చ॥ వడుగిటులన్ వచించె నల + పార్థివవర్యునకో మహాత్మ! మీ
నొడుగులు సూక్ష్మదృష్టిఁ గన + నుత్యములౌ మఱి స్థూలదృష్టితో
నుడివిన నవ్వె వ్యర్థమని + నూటికి నమ్ముమ! కానిచో నిటన్
వడి నల దానవాత్మజుని + భాతి ననన్యజుఁ జూపు మిప్పుడే. 3౫౫
- తే॥ అంత నాధృతిపతియును + హర్ష బాష్ప, భూషి తేక్షణుడైనెజ + బుద్ధియందు
శ్రీరమేశపదాబ్జముల్ + జేర్చి యిటులఁ, బ్రార్థనముఁజేసి యిట్లనె + భక్తితోడ.
- ఉ॥ శ్రీ సుదతిమనోహరు వి + శేషముగాఁ గొనియాడియుంటినేన్
దాసజనప్రియుండయిన + లామరసాత్ముని దాస్య మెంతయున్
జేసితినేనిఁ దత్కథల + చిత్రములన్ వినియుంటినేని నా
శ్రీసుమబాణుఁ డుద్భవము + సెందుచుగాత! మరగ్రను నుడన్. 3౫౭
- తే॥ అటులఁ బల్కెడి కాలమునందు సభ్యవరులు జూరెను + బార్థివుండు
గనుచునుండ స్వచ్ఛాత్రుఁడుగించె బంధ, శరుఁడు వర్ణియూ నొమ్ముఁజయ్యునవిడి.

- కా॥ రాజీవాయతపత్రనేత్రములతో • రాజీవపక్త్రంబుతో
రాజత్పితపటంబుతో నగవుతో • రమ్యాభ్రవర్ణంబుతోఁ
దేజఃపుంజముతో నుదోర్యుగముతో • దీవ్యత్కిరీటంబుతో
భ్రాజల్లె జగదేకమోహనుఁ డనం • బ్రహ్మమ్ననామంబునన్. ౩౫౯
- క॥ జనకుం డంతట గనుఁగొని, యనఘు నతనిఁ జాటివచ్చి • సాష్టాంగనతుల
బాసరిచి బద్ధాంజలియై, వినయముతో నీవిధాన • వేడెను తేడా! ౩౬౦
- క॥ ఈదినమే నుదినంబని, మోదముతోఁ జెప్పఁగలను • బువ్వశర్కు దా
మోదరసుతు నినుఁ గను ఫల, మీ దీనునకుఁ లభించె • గృతినై తినన్. ౩౬౧
- ఉ॥ మెచ్చిన పచ్చవిల్లుఁడును • మేలు! బలీ! యని యిట్లనెన్ ధృతీ!
వచ్చితి నిష్ఠు భక్తిగత • భావపరీక్ష నొనర్ప నాకును
న్నచ్చెఁ ద్వదీయభక్తియు న • నంతయశోదృఢతాయరర్థసం
పచ్చయ మిత్తటిఁ గొనుచుఁ • బార్థివ! మత్పిమహాపమొందుమా! ౩౬౨
- క॥ పలుకఁగ నటు నీ పిత ధృతి, యలఘుతరసపర్యఁజేసి • యభివాదనముల్
నలుపగ యదువరుఁడగు పు,వ్విలుతుం డట సాఁగి నిజశి • బిరముల కరిగెన్.

✽ { పృథ్వీమ్నుడు మగధదేశంబునకు జని } ✽
జరాసంధుతోఁ బోరి యోడించుట.

- తే॥ అంతఁ బ్రహ్మమ్నుఁ డటనుండి • యాత్మనైస్య
సహితుడై సాఁగి మగధరా • జ్యంబు గెలువఁ
ఋరవరమగు గిరివజ్ర • మునకు స్వీయ
సకలదుందుభుల్ మ్రోయఁగాఁ • జనియె జనక! ౩౬౪
- మ॥ చనఁగాఁ దన్మగధేశ్వరుండగు జరా • సంధుండు కోసాంధుడై
యనె నిట్టుల్ మతిలేక యేవిధముగా • నాయాదపుల్ నాస్థలం
బునకేతెంచిరా? యెట్టి ధైర్యమున న్న • బోరం బ్రయత్నించిరో
కన “మొందుల్ బతికంటె దండులను” వా • క్యంబే నిజంబయ్యెడిన్. ౩౬౫
- చ॥ ఖలుఁడగు వీని తండ్రి మొన • గాఁడని నేనిని దాడిచేయఁగా
నులుకును జెంది తన్మధుర • మెక్కఁత్రుటిక విడి సాటిపోయి యా
జలనిధి దాఁగె వెండియొక • సారి ప్రవర్షణమందుఁ గృష్ణరా
ములను దహింప వారు మిమఁ • బోవరె? చేరరె? ద్వారకాపురిన్. ౩౬౬
- తే॥ ఇట్టి దేబెలు దిశల జ • యింపనేడు, బయలుదేరుటెకాక న్న • భండనమున
గల్పి బలులనుగైకొనఁనిల్చిరహాహ! • తులువ క పమానమానముల్ గలవె? యైన.
- తే॥ పిదపసర్పంబునైనను • బెద్దకట్టఁ గొట్టవలెఁగాని విడరాదు • దిట్టలంచుఁ
బలికెదరు గావునన్ నేనునలఁతులైన, యాదపులనెల్ల • జావఁగాఁమోడి మీఁడ.

- క॥ నులువుగ ద్వారకకే జని, బలకృష్ణుల నుగ్రసేన * పార్థివసంయు
క్తులుగాఁ గట్టియుఁ దెచ్చెద, నిలను నయాదవి నెనర్తు * నిత్రటి నంచుఁ.
- క॥ కరిహరిరధిరధశస్త్రా, త్రురుచిరము భయంకరంబు * జతురతరంబౌ
నిరువదిమూఁడతొహిణు, లరుదుగఁ గొని భేరులు మొర * యుగ దండతైఁ.
- క॥ అ త్రటి యాదవు లదిగని, త త్రటిలుటఁ జూచి మరుఁడు * దక్షిణ యను స
ర్వోత్తమశంఖం బొత్తెను, గ త్రరలేదంచు నభయ * కొతుక మిడుచుఁ. 32౧
- క॥ అంతట జాంబవలీసుతుఁ, డంతకనిభుఁ డగుచుఁ గంతుఁ * డాలోకింపఁ
బంతమున దశాతొహిణు, లంతికమున నుండఁబోరె * నామాగధుతోఁ, 32౨
- క॥ హరితో హరినిం గరితోఁ, గరిని రధితోడ రధిని * గంకునిగండుం
బారిఁబారి మాగధయాదవు, లరరే ! యని చూడ దొమ్ములాడిరి మఱియుఁ.

న॥ యాదవబలంబున నశ్వాయాధులై కొందఱును, గజాయాధులై కొంద
ఱును జెలరేగి భల్లంబులతో నరాతివర్గంబును మర్దింపం గడంగిరి. కొందఱు తటి
ద్వర్గసంకాశంబులగు శక్తులంగొని విసర నవి రిపుబలము రూపుమాపి ధారణిం
జేరె. కొందఱు వీరు లాక్షుచు నిల్చి పెల్లన నమిత్రభాంగంబులంబట్టి నేలం
గొట్టిరి. కొందఱు భిందిపాలంబులతోడను, కొందఱు ముద్గరంబులతోడను,
కొందఱు కుంతంబులతోడను, కొందఱు కుతారంబులతోడను కొందఱు పరిఘం
బులతోడను, కొందఱు పట్టిసంబులతోడను కొందఱు తోమరంబులతోడను,
కొందఱు గదలతోడను, కొందఱు నిస్త్రింశంబులతోడను కొందఱు బాణంబుల
తోడను, దన్నాగధసైన్యంబుల నులుమాడ గుట్టంబులపై గుట్టంబులును, మత్తేభం
బులపై మత్తేభంబులును, వీరులపై వీరులును, గాళ్ళుదెగియు గరంబులు బోయియు
శరంబులు నఱకబడియు, నుదరంబులు బగిలియు, నాసికంబులు గోయంబడియు,
గర్జంబులు ఛేదించంబడియు, గవచంబులు జించంబడియు, రక్తంబులు ప్రవాహంబు
లుగా ఖడ్గంబులు చ్యుతంబులుగా భూషణంబులు జెల్లాచెదరుగాఁ బుడమింబడి యవి
విస్మయకరంబై భయంకరంబయ్యె. అంత విద్యాధరగంధర్వాంగన లారణరంగంబున
కేతెంచి సదృశులగు వీరుల వరించి కొంపోవం దొడంగిరి. శుత్రధర్మవరులై చలిం
పక వెచుక కడుగిడక నీతిని విడువక పోరినవీరులు మార్తాండమండలంబు భేదించుకొని
పరమపదంబొందిరి. ఇట్లు సాంబుండు మొదలగు యాదవవీరులచేఁ దదృలంబు
హతంబగుట వీక్షించిన హతశేషులు శ్రీకృష్ణభక్తిం గని యమంగళంబులు పఱుగిడి
నట్లు కాలొలందిని బాటిరి. అట్లు సజసైన్యంబు పలాయమానంబగుట జరాసం
ధుండు గాంచి ధనుష్పంకారంబులం గావించి సంజోధించి. 32౪

చ॥ నిలునిలుఁ డీరలంద టిట * నిల్వకపోయిన లాభమున్నదే ?

నులువుగ నిట్లు పాటుటలు * శూరుల ధర్మమే ? చెప్పఁడే నిటఁ

మెలగితిఁగాదె యేది యింక * మీకు నసాధ్యములేదు గావున
న్దలఁగకుండంచు నంకుశము * నక గరి రేపిన యట్లు రేపుచుక.

32౫

చ॥ బలగముతోడఁ గూనుకొని * వైరులపైఁ దుముకంగ సాంబుఁడు
గలయఁగవచ్చి తన్నగధ * కాంతునిపై నిజచాపనిర్గతం
బులగు దశాశుగంబులను * బూర్తిగవైచి దశాంబకంబులక
జలధితరంగభీమరవ * సంయుతకార్ముకమార్విఁ ద్రుంపఁగాక.

32౬

తే॥ తజ్జరాసంధుఁ డింకొకధనువుఁ దాల్చి, దశశరంబులఁ దత్సాంబుధనువుఁ ద్రుంచి
యొక్కటగానాది రెంటనుఁటెక్కియంబు, రథము మూట నాల్గింట గుట్టములఁగూల్చి
క॥ విరధుఁడు భిన్నశరుఁడు హత, తురగుఁడు హతసాది యగుచుఁ * దొర సాంబుం డ
స్వరథం బెక్కుచు జాపముఁ, గరమునఁగొని టంకరించి * గాసిల వైరుల్.

మ॥ శతబాణంబుల వాని తేరు నుసిగా * సల్పక జరాసంధుఁడు
ద్రుతరీతిం గజమెక్కి యింద్రునివలె * దోతెంచి కాలాభుడై
యతితీక్ష్ణంకుశపేతితోఁ బొడిచి సాం * బాంతార్థమై త్రోల శీ
త్యైతులక బర్చుచు నడ్డులేక యల మ * త్రేభేంద్ర మేతెంచియుక.

32౭

క॥ సరధుని సాంబుని యాడవ, వరుఁగొని నవయోజనముల * వైవఁగ నత్యు
ద్ధరకోలాహలముల్, జరిగెను దత్సాంబపుధుల * సైన్యములందుక.

క॥ పదపడి మదనునిదరిగల, గదుఁ దుదయాచలమునుండి * గాఢాంధంబుక

జెదరంగొట్టుచు సేతెంచు దినమణివిధాన వచ్చి * చుటచుటఁ గనుచుక. 3౨౮

తే॥ వజ్ర పవి దరీభృద్గిరి * బాడినట్టు, లొక్కముష్టిని గొట్టఁగా * నక్కరీంద్ర
మాకులంబొంది ధరఁబడియంతమొందె, నది మహాద్భుతంబయ్యె నయ్యాహవమున.

క॥ అట్టి జరాసంధుండుక, జట్టన ధరనుండి లేచి * శౌర్యోద్ధరుడై

బెట్టిదపుంగద నాగదుఁ, గొట్టియు గర్జింప నలఁడు * గొంకక కింకక. 3౨౯

తే॥ గదను లక్షభారాంచిత్క * గరమునఁగొని, తజ్జరాసంధుఁ బ్రహరించి, దశదశశలును
బెదర సింహవాదంబు గావించె దాన, నాబ్రహ్మద్రధపుత్రుండుఁవ్యధితుఁడగుచు

చ॥ సగదు గరుక గరంబున వె * సక గొనుచుక శతయోజనంబులక

గగనమునం బడక విసరఁ * గా నలఁ దుద్ధతిఁ దజ్జరాత్మజా

తుఁగొనుచు వెయ్యియామడలఁ * ద్రోయ బృహద్రధపుత్రుఁ డాతఁ డా

గగనమునుండి వింధ్యమను * గ్రావముపైఁబడి తిర్గి లేచియుక. 3౩౦

3౩౧

క॥ హోరాహోరిగ గదుతోఁ, హోరఁగఁ జని సాంబుఁ డతనిఁ * బూనుచుఁ జేరక
ధారణఁ ద్రిప్పియుఁ గొట్టెను, ధీరత హరి హరినిఁ గొట్టు * తీరున ధీరా ! 3౩౨

తే॥ అవలఁ దజ్జరాసంధుఁడు, దవలి కసిని, నొక్కముష్టితో గదుని మఁటొక్కముష్టి
సాంబునిం గొట్టి వారలుఁత్మైతలమున, మూర్ఛఁబడి రది గన్గొనిఁపుష్పశరుఁడు.

- ఆ! అగ్రహంబుతోడఁగఁగియుక్తుఁడగుచుఁ బెద్దబెక్కియమున వెలుగు
నరదమెక్కి యభయమాత్మీయులకుఁదెల్పి, వానితోడఁ బోయిఁబూనుకొనఁగ.
- చ! మగధధరేశుఁడో “మదన ! మా సరివారిని మీరు వత్తురే ?
పొగ రడఁగించెదఁ గనుఁడు ! పోకిరి ! యం చొక లక్షమడులఁ
దగు గదగొం చరణ్యమున ఁ దావము సొచ్చినయట్లు వారిలో
నఁ గలిసి పత్తియోధరథ ఁ నాగహయంబులఁ జెందె వెండియుఁ. 3౮౯
- తే! ఆ జరాసంధసైన్యంబు ఁ లరుగుదెంచి
యదుబలంబు హతంబుగా ఁ నాచరింప
నిర్భయమునఁ బ్రద్యుమ్నండు ఁ దుర్భరముగ
ధనువుఁ డంకృతుల సలిపి య ఁ ధాక్రమముగ. 3౯౦
- చ! శరముల వైరివర్గములఁ ఁ జంపెడికాలమునందు ద్వారకా
పురతిలకంబునుండి తమ ఁ ముక్కుల వ్రేల్చిడి యెల్లవార ల
చ్చెరువునఁ జూడ నా మరుని ఁ ముంగలఁ దద్బలరాముఁడొప్పిచి
చ్చటపిడుగట్లు మండిపడి ఁ సాహసమూర్తి యనంగ నుద్ధతిఁ. 3౯౧
- ఉ! మాగధనాథసైన్యము న ఁ మాంఠముగా స్వహలాయుధంబునఁ
లాఁగి యయోగ్రహేతిఁగొని ఁ లాఁతుగ మర్దనముం బొనర్ప నా
మాగధయోధరథ్యరథ ఁ మత్తకరుల శతయోజనంబులం
దోగును జెంది కూలిపడ ఁ నొప్పె నరామరదుండుభిద్యనుల్. 3౯౨
- తే! సురలు బలిపైన సుమవృష్టిఁగురిసిరంగ, జముఖయాదవుల్ మ్రొక్కిరిఁజయజయరవ
ములు సెలంగను ముసలియుఁబోయె స్వీయ, పురికి నంత జరాత్మజఁపుత్రుఁడైన.
- తే! అమలమతి సహదేవుఁడఁగ్వార్భదమును, రెండులక్షలు గజములుఁదండివైన
రథము లటువదివేలను ఁ రతిపతికిడి, యెరిగల్గ జేసి నిజపురి ఁ కరిగ జనక !
- చ! అవ్వల నవ్వలతోడు బలగంబులతోడఁ గూడుకొని గయాపురంబున
తేగి ఫల్గునదిలో స్నానం బొనరించి తత్పరిసరంబులందుండు దేశంబులం గలువం
బ్రస్థానంబుగాఁ దత్రత్యులును రాజులంద తాజరాసంధపరాజయం బాలించి భీతిలి
బలులం గైకొని యాతని కిడి శరణుం బొందిరి, సన్నెసికుండగు మదనుం డటనుండి
వీడ్కొని గౌతమీసరయూపుణ్యతరంగిణీతటంబుల నాలోకించి భాగీరథీతీరమందలి
కాశీపట్టణంబున కరుగఁ దద్భూవుండగు పార్జ్ణిగ్రాహుండు మృగయార్ధంబై చనియుఁ
జారులచే విని చనుదెంచి కరదంబు లామరునకర్పింప. నతం డటనుండి సాగి కోసలచేశ
విభానురామోధ్యాయురి కనతిదూరంబుననుండు నందిగ్రామంబున నివసించి తత్పాల
కుండగు నగ్నిజిత్తుచే హరికరిరథధనాదులను బూజాపురస్సరంబుగా నందికొని యుత్త
రేశుండగు దీపతమునిచేతను, నయసాల పాలకుండగు గజానిచేతను, విశాలేశుండగు

బర్హిణునిచేతను, హరిభక్తుండగు నైమిషాధిపునిచేతను గప్పంబులం గొని తీర్థ
రాజంబగు ప్రయాగక్షేత్రంబునకుం జని తత్పరభావంబెఱింగి త్రివేణిలో జలకం
బాడి యిరువదివేలకరులను, దశలక్షతురంగంబులను, జతుర్లక్షశతాంగంబులను,
దశార్బుదధేనువులను, స్వర్ణహారంబును, జాంబూనదాంబరంబులను దశభారసు
వర్ణంబును లక్షముక్తాఫలంబులను, లక్షనవరత్నములను, దశలక్షవస్త్రంబులను
ద్విలక్షకాశ్శీరకంబళంబులను, ద్విలక్షనవకంబళంబులను వేదవేదాంగాదిపారంగ
తులగు భూసురుల కభివాదనపూర్వకంబుగా నిడి యుండఁ గరూషదేశశాసకుండగు
పాండుం డనువాఁడు శ్రీకృష్ణశత్రుండైనను దప్పనిపనిగా నెంచి కప్పంబులం గొని
తెచ్చి యప్పచ్చవిల్తున కిచ్చి నమస్కరింప నతం డందునుండి లేచి పాంచాలకన్యా
కుబ్జాదిదేశంబులం జేరఁ దదధిపతులగు వారలందరు భయార్తులై కుందుచుండిరి.
అందుం గొందఱు దుర్గంబులను దేశంబులను విడనాడి పాటిపోయిరి. మఱికొంద
తాకృష్ణనందనుని శరణుం గోరిరి. బిందుదేశాధీశుండగు దీర్ఘబాహుపుమాత్రమా
తనితో సంధిఁజేసికొనందలంచి యతనికడకుం జని కృతాంజలియై.

౩౯౧

ఉ॥ మీరలు యాదవేశ్వరులు ॥ మేదురకీర్తులు నార్తరక్షకుల్
వీరులు దిగ్విజేతలును ॥ విజ్ఞులు శాంతులు దాంతు లుద్ధురో
దారులు నాదుభాగ్యమునఁ ॥ దద్దయుఁ జేరితి రిందుఁగాన నా
కొరికఁ దీర్చ వేఁడెదను ॥ గొంకక నాతమి నాలకింపుఁడీ !

౩౯౨

తే॥ సజలకాచపాత్రంబునఁ శరమువేయ, బిందువొకటియు నటనుండిఁ బిందఁగూడ
దాశరం బందు నుండనొనర్దిపగుల,వలదు దానిలోఁ గరలాఘవ ॥ మమరవలె.

తే॥ ఇట్లానర్చిన వానికే॥యేను నాదు, త్రిపురసుందరులైన పు॥త్రికలనిడద
నారదుఁడు ధనుర్విద్యావిశారదులని, వినుతి మిమ్ములఁచేయగఁ వింటి మునుపు.

ఆ॥ అనఁగ మదనుఁడొప్పి ॥ యంద తాలోకింప, దీర్ఘ వంశ మొందుఁ దెచ్చినిలిపి,
లోనఁ బ్రాదుఁజుట్టి ॥ దానిపై పోదక, కాచకుంభ మంటఁ ॥ గట్టిత్రాట.

౩౯౩

చ॥ ధనువుగ్రహించి టంకృతి య ॥ ధావిధిఁ జేసి శరంబు నొక్కటిం
గొని కరలాఘవంబున న ॥ కుంతిరీతిని వేయ నద్ది వే
చనుచు శరంబు భిన్నముగ ॥ సల్పియుఁ బాత్రమునందుఁ జొచ్చి త
ద్భునమున దావదశాత్ముని ప్ర ॥ కాశము వెల్లిన యట్టు లొప్పుట.

౪౦౦

క॥ అదరక చెదరక పగులక, కదలక యొకబిందువేని ॥ కార్చని కడవఁ
గదనస్థిరవీరులు గని, మదులందునఁ జిత్రపడిరి ॥ మానవనాథా !

౪౦౧

క॥ మఱియొక బాణముచే నీ,వఱకుఁ బ్రయోగించినట్టి ॥ బాణముఁగొని యా
మరుఁడు యధాస్థితిగా, వఱలె॥ దదనంతరమునఁ ॥ బారువలీల.

౪౦౨

క! బాంబవతీపుత్రుండగు, సాంబుండా గాజుకుండఁ జక్కఁగఁ గని పం
చాంబకముల వేసియుఁ జ్ఞాత్రంబును గల్పించె మరునిరహిఁ దరువాతఁ. ౪౦౩

తే! తమిని యుయుధానుఁడు వచ్చి ధనువుఁ దాల్చి

బాణమొక్కటి వేయఁ ద ధన్వత్రము పడి

భగ్నమయ్యె నయ్యది గని ధనువులు

యాదవులు పకాపక నవ్వి యాడి రిల్లు.

౪౦౪

ను! అరరే! యేమి! మహానుభావుఁడవు చా ధాచార్యవర్యుండవో!

భరతాఖ్యుండవో! శంతనూద్యుండవో! ధాన్యుండవో! ద్రాణివో!

పురవిధ్యుంసివో! కార్తవీర్యుండవో! యా భూపుత్రికాభర్తవో!

ధరణీధర్తవో! కాక నీవరయ నే తన్నాత్రవీరుండవే!

౪౦౫

ప! అంత సోఁడక కాచపాత్రంబు వేటాం డనిరుద్ధుండు గొనితెచ్చి యద్దా
నిపై నుంచి దానిం దిగువంగొంది యొక్కశరంబును హస్తలాఘవంబుతో వేయ
నద్ది యొకబిందు వేనియు బడనివశువునఁ దత్తలంబును భేదించుకొని లోన మెల్లనఁ
దూటి ప్రకాశించి తత్పాత్రంబున కుపరిభాగంబున నైదుమూరలంతదూరమున
నొందుపాపాణంబుండునట్లు ప్రేక్షకు లాశ్చర్యంబు బొందఁజేసి తిరిగి యతనిం జేరె.
వెడియు దీప్తిమంతుండచువాఁ డేతెంచి ధనువుం బరిగ్రహించి యేకాంబకంబుం
బ్రయోగింప నాబాణం బాతీరుననే యొకనీటిబాట్టేనియు రాలనిలీలఁ దత్తలంబును
భేదించి తదూర్ధ్వస్థితిశిలచు రాల్చి లోనం బ్రవేశించి ప్రకాశించి మరలి యేతెంచె
తదుపరిఁ జంద్రభానుండు నరుగుడెంచి మిక్కిలి లాఘవంబుతో నొక్కయాశుగం
బును వేసి తత్పాత్రంబు నూర్ధ్వముఖంబునుండి యథోముఖంబునకును నథోముఖం
బునుండి యూర్ధ్వముఖంబునకును బలుమాటులు మార్చిమార్చి యందునుండి యొక
జలబిందువును జొదదనీయక కారనీయక దానినిం బగులనీయక మెల్లన నందఁ జొచ్చి
మీటుటం జూపటు లాలోకించి విస్మయం బొంది బాగుబాగుని కొనియాడిరి. ఏత
ద్విధంబుననే శ్రీకృష్ణపుత్రులగు ప్రద్యుమ్నండు మొదలగు పదునెనుమడుగురు
మహాఋషులును సోత్సాహంబుతోఁ దమతమ నేర్పులకొలందిఁ దత్కాచపాత్రంబుపై
శరంబుల వైచుటఁగాంచి తద్దీర్ఘ బాహుండు సత్తోషించి మహాబలులనియు ధను
ర్విద్యావిశారదులనియు నిశ్చయించుకొని శంఖభేరీమృదంగాదిసకలవాద్యంబులు
మ్రోఁగుచుండ సురలు విరులం గురియుచు నానావిధంబులం గొనియాడుచుండఁ
దన కూతులఁ బదునెనుమడుగురిని నవ్వారల కిడి పరిణయంబొనరించి వృష్టి
సహస్రగజంబులును, హయార్బుదంబును, దశలక్షస్యందనంబులను, లక్షదాసీజనం
బును జతుర్లక్షశిబికంబులను, బారితోషికంబుగా నొసంగ నా ప్రద్యుమ్నం
దామోదించి గ్రహించి.

౪౦౬

౪౩. నారీమణులగు వారల, ద్వారావతి కంపి దీర్ఘ, బాహుపుతోడగ
భూరిగ నాలోచించియు, జేరెను నిషధావనీశు, చెంతకు నంతః. ౪౦౭

తే. సేనజిత్రను నాతఁడు, కానికలను, నట్టి ప్రద్యుమ్నునకు నిచ్చి, యభినుతించె
నట్లు భద్రదేశాధిపుఁ, డబ్బనాభ, భక్తుడౌ బృహత్సేనుఁడు, బలులనొసఁగె.

తే. మారుఁ డంతట మాధుర, శూరసేన, దేశముల కేగి వారిచే, దివ్యపూజ
లందికొని వనయుతమధుర, రాహ్యయపురిఁ, జాటివచ్చి త్రత్యులఁజూచి మఱియు.

తే. గోపికాగోపకులఁ గాంచి, గోకులేశు, నందరాజును నందోప, నందుల వృష
భానుల యశోదాదేవి, భక్తిమొక్కి, నందరాజునకుం గాన్క, లందనిచ్చి.

౪౪. త్వరగతి నుత్సాహముతో, వఱలుచు నటనుండి నాఁగి, భద్రదాశరమా
కురుదేశంబుల కరిగెను, బరివారముతోడఁగూడి, బాదెను ధంకల్. ౪౦౮

ప్రద్యుమ్నుండు కురుదేశంబులం గెల్పుట.

౪౫. తత్కురురాజధాని వసు, ధాతిలకంబు ననేకచిత్రప
ణ్యోత్కరయోగ్యముఁ హయమ, దోర్కటనాదిభటాదియుక్తముఁ
సత్కులజప్రపాలితము, సత్కవినుత్యము హస్తినాపురం
బుత్కటలక్షణంబులను, నొప్పు నురేంద్రపురోత్తమం బనఁ. ౪౦౯

౪౬. అప్పురిబైటఁ బుష్పశరుఁ, డామడలిర్వదినిండ స్వీయమా
గొప్పబలంబులఁ నిలిపి, కొంకక యోజనపంచకంబునం
బప్పరముల్ ఘటించి వరు, సక బదియామడలందుఁ డెక్కిముల్
జొప్పడఁజేసి తద్బలుల, నుత్సాహగైకొన నెంచె నింతలోక. ౪౧౦

౪౭. అచ్చటి జనములు భయపడి, క్రచ్చటఁ దలుపులను వేసి, గడలిడి యెటకో
విచ్చలవిడిగాఁ బాటిరి, హెచ్చుగఁ గోలాహలంబు, లెసఁగెను దేవా! ౪౧౧

౪౮. అత్తటి శౌర్యబలోపేతోత్తంసులు జక్రవర్తు, లూర్జితవిత్తో
స్థైర్యులు గౌరవు లదిగని, చిత్తములఁ మిగుల శంకఁ, జేయుచునుండఁ. ౪౧౨

౪౯. బుద్ధిమదగ్రణి సద్గణి, యుద్ధపుఁ డామీనకేత, నోక్తుల విని య
త్యుద్ధర వేగముతోడుతఁ, దద్ధస్తిపురేశుకడకుఁ, దరలి కడంకఁ. ౪౧౩

౫౦. శకునినుయోధనాంగపతి, సైంధవలక్ష్మణయజ్ఞకేతుబా
హ్నికగురుభీష్మమాద్రధర, ణీశ్వరసంజయసోమద త్తథా
మృకృపకృపీనుతాదివృతుఁ, డౌ ధృతరాష్ట్రునిఁ గాంచి మొక్కియుఁ
ముకుళితహస్తఁడై పలికె, మోదకరంబగు నోలగంబునఁ. ౪౧౪

తే. ఉగ్రసేనుఁడు రాజనూయోత్తమంబు, సలుపఁదలఁచి జంబూద్వీప, సంస్థితులగు
భూపతుల నందఱును గల్వఁ, బుష్పశరుని, బలయుతంబుగఁబంపెనో, పార్థివేంద్ర!

చ! పనుప నలెండు నేగి శిశు * పాలజరాసుతదంతవక్త్రసా
శ్వనరవరాదులం గెలిచి * వచ్చెను మీదరి కిట్లు గాన జా
గును విడి కాన్కలు బలుల * గొంచలశేతకు నిచ్చి వారు మీ
రును మఱిజుట్టుముల్ గలిసి * రూఢినిబొందుడు సర్వరీతులగా. ర౯౮

తే! కానిచో మీరువారును గలహమాడఁ, గలరటంచు వచించు మంచలమరుండు
నన్నుఁ బంపెను దద్విధినిన్ని చెప్పి, యుంటి నిది దూతపనిగద! యుర్వరేశ !

ఉ! కొరపు లంతఁ గ్రుద్ధులయి * కాలగతుల్ విపరీతముల్ గదా
భూరిననంబునగా మృగవి * భుగ గని దూఁకెడి భూరిమాయువుగా
దీరున గొల్లలీదినము * తెంపున మాపయి దూఁతుచుండిరే
యాఁర! యెనర్తురంట! నృపు * లందఱి గెల్చియు రాజసూయముగా. ర౯౯

ఉ! మాదరి నుండి పోవగా మ * మందలఁ జెందినవారుగారొకో?
మాదయ రాజ్యపాలనము * మన్ననలొందినవారు గారొకో?
మాదె గదా తేదియమగు * మంచియుఁ జెడ్డయు నెల్ల నెట్లు లా
యాదవు లంద రీదినము * నందుఁ గసిగ మము బొరవచ్చిరో! ర౧౦

తే! ఏము వారికిఁ జేసిన * చెల్లయిపుడు, పామునకుఁ బాలుపోసెడి * పగిది నయ్యె
మేలు మరచిన తుంటరుల్ * మేరలేని, పాపములఁ జేయఁజాలరే? * పాడి వీడి.

సీ! ఎఱుంగఁడే? నృపుల ముఁ య్యేడుమార్లుచ్చిన, భార్గవుఁ డీకొన్న * బలుని భీష్ము
నెఱుంగఁడే? జగముల * నిధిచాపాచార్యుఁడను పేరు వడసిన * యలఘు ద్రోణ
నెఱుంగఁడే? గదతోడ * నెదిరెడివారలఁ, దలకట్టయిన నుయో * ధనుని ఘనుని
నెఱుంగఁడే? శూరప్ర * వరుడయి శస్త్రాస్త్రములఁగన్న * కర్ణు న * మోఘదాత

తే! మఱియు దుశ్శాసనామల * మహితబలుల
నెఱుంగఁడే? యుగ్రసేనుడ * య్యరే! యెఱింగి
యిట్లానర్చెను? బ్రదుకంగ * నిచ్చయున్న
మాపురి విడిపొండని * మంత్ర! చెపుమ! ర౧౧

క! అని చెప్పఁగ నుద్ధవుఁడు, విని యచ్చట కదలి మరుని * వేచేరి తదు
క్తినికరము యథోదితముగ, వినిపింపఁగ మన్మథుండు * భీమాభూడ. ర౧౨

చ! కరమునఁబట్టి శార్దూము న * ఖర్వమదోన్మచులైన కొరనే
శ్వరులు దలంప నాకుఁ బ్రియ * బంధువులైనను వాడితూపులగా
దఱిమెద యోగి నేమముల * దైహికరోగము లాపినట్లు వా
రరర! మదీ మదోర్ముగబ * లాన్ముతసంపద గుఱైఱుంగరే? ర౧౩

తే! కాని యాదవులార! నిక్కముగ మీరు, తల్లికిందగిడికిం బుట్టి * తత్పునియెడ
కొరవులచేతఁ గప్పముల్ * గైకొనిగలరంచు నెంచెద ముమ్మాటికనియె జనక!

యాదవ కౌరవ యుద్ధవర్ణనము.

తే॥ అంత సంజాతకోపులై యాదవులును, సకలశస్త్రాస్త్రములఁ దాల్చి సత్వరగతి
హస్తినాపురిఁ జొచ్చి రాజ్యవసరమునఁ గౌరవులు రోషచూర్తులై యాములోన.

వ॥ రత్నకంబళవిజయధ్వజనువర్ణ శృంగులూని భానుగవస్థిసహస్రగజులతో
డను, బ్రలయాంబోధిమహావర్తసామురవానుకారిమూచుభిప్రయుక్తమాత్మగంబుల
తోడను, లోహకంచుకాంచితులగు మల్లులతోడను, రణోపలబ్ధకీర్తులును, నుష్టిష
భూషాభూషితులును, గజారూఢులు నగు ద్వీపక్షపీకవరులతోడను, సింహధ్వజ
విరాజమానంబులును, విమానసమానంబులు నగు రథాబులతోడను, జిత్రవిచిత్ర
వర్ణవిభూషణాంబరకవచశరస్త్రాణాంగుళిత్రాణాదులం దాల్చి యంగవంగసింధుదేశ
సంజనితంబులగు హయంబుల నెక్కిన పెక్కుపోటరులతోడను, యాదవులతో
జోరఁ బ్రయ్యమ్ముని సముఖంబున కేతెంచిరి. ఇంద్రవస్థపురినుండి కౌరవసహాయ
ర్థంబుగాఁ బాండవప్రేషితంబగు పుతనాపరిమితస్థైర్యం బేతెంచె. ఇట్లు కౌరవబ
లంబంతయుఁ బదాటక్షోహిణులవలెకు నటఁజేరినదని యెఱుంగుము. అత్తతీ బంబా
ననేంద్రవతాకాంచితంబును, శుక్లతురగవిరాజితంబు వజ్రదండమండితవృజవచామర
చారుతరంబును, జతుర్యోజనపరిమితంబును, జంద్రమండలసంకాశంబునగు ఛత్రంబు
తోఁగూడిన యరదంబును, దుర్యోధనుం డెక్కి బాహ్లికసోమద త్తశకునిశల్యకర్ణవికర్ణ
లక్ష్మణగురుకృపాశ్వత్థామభీష్మయుజ్ఞకేతుఁ ధౌమ్యదుశ్శాసనానివీరుల నడుమ మరుద్గ
ణమధ్యమాబున మఘవంతుండు వెలింగిన ట్లాప్పి భేరిమృదంగపటహానకదుండుభీ
ష్మనులు మ్రొయుచుండ వందిమాగధులుఁ గౌరవగౌరవంబు గానం బొసర్చుచుండ
నాప్రద్యమ్ము బలంబులతోఁ దలఁపడె. అత్తరుణంబున నుభయబలంబులు జెలరేగి
దొమ్మియిద్దం బాచరింప,

౪౩౭

చ॥ పుడమి వడంకె ధూలి దివిఁ బూర్తిగఁగప్పె నిరుండు రిక్కలై
వడిదగె దిగ్గజ లఱచెఁ బార్థులు మ్రోగెను గ్రమ్మె జీకటుల్
బడిరి భయంబు దేవతలుఁ బన్నగనేత చలించెఁ గొంచె మె
క్కుడుమెకముల్ ధర్మబడియెఁ గూలె హయంబులు రాలెఁ డెక్కముల్.

క॥ భటులును గడఁబట్టుచుఁ బిఱిఁ గటకటబడసాగి రపుడుఁ కౌరవయదుసేనో
దృఢులును గని కటకటబడి, చటులాస్త్రాదుల ధరించి శమనసములునై. ౪౩౮

వ॥ ధన్వవరుండగు ప్రద్యుముండు దుర్యోధనునితోడను, ననిరుద్ధుండు భీష్ముని
తోడను, ధీమంతుండు కృపునితోడను, భానుండు ద్రోణునితోడను, సాంబుండు
బాహ్లికునితోడను, బృహదుండు శల్యునితోడను, జిత్రభానుండు సోమదత్తుని
తోడను వృకుం డశ్వత్థామం డను, నరుణుండు ధౌమ్యునితోడను, ముక్కురుండు
లక్ష్మణునితోడను, వేది బాహువు శకునితోడను, శ్రుతదేవుండు దుశ్శాసనునితోడను

సునందుండు సంజయునితోడను, గదుండు విదురునితోడను, కృతవర్మ భూరిశ్రవుని
తోడను, నక్రూరుండు యజ్ఞ కేతువుతోడను, సింహంబులు సింహంబులతోఁ బోరాడి
నట్లు బాణకృపాణకులతపట్టి సగదాముసలముద్గరశక్తిచక్రశతఘ్నిభిదిపాఁభుశుండి
కుతారంబులతో నాయోధనం బొనర్చిరి. తత్సమయంబున శ్రీవత్సాంకవత్సుండు
దుర్యోధనబలంబు మహత్తరంబుగానుండుట విలోకించి వరాహంబు గోజలఁ బ్రల
యార్ణవంబు త్రోఁభ్రంశంజేసినట్లు బాణసంఘాతంబునం ఘాతపఱిచె. తద్ధతులఁగరికుం
భంబులనుండి ముత్యంబులు రాలి రాత్రియందుఁ దారాగణంబుబరంబునఁ బ్రకా
శమానంబైన ప్లాకదనరంగంబున విరాజమానంబయ్యె. రథంబులు జూర్జంబులయ్యె.
రథులు మొదలగు వారు బుడమిం బడిరి ఇట్లుండ దుర్యోధనుం డాలోకించి
యమర్షోత్కర్ష మనస్వియై.

౪౩౭

౮౧ విల్లుడంకరించి ధీమాఱుఁ బ్రద్యుమ్నుఁ, బదిశరములఁ గొట్టెఁ బదిప నతఁడు
వానిఁ ద్రుంపఁ గౌరవ ప్రభు వతని క, వచమును దశశిఖుల ధ్వజి చించి.
తే! శరసమాస్రము వేసి య శ్వములవేయి, నజీకి బాణశతంబున విజిచెఁజాప
మవల మదనుఁ దుద్దవిడి వేఁజరద మెక్కి, కృష్ణకర్తకోదండముఁ గేలఁ దాల్చి.

౮౨ ఆకర్ణంబును లాఁగి టంకృతుల బహువృత్తుల సల్పి ది
వైకాకిహృగ మేయ నద్ది ధృతరా ప్రాశ్లోన్నవస్యందనం
బాకాశంబునఁ ద్రిప్పి రెండుగడియల్ హాహ! యనఁగుట్ట బ
ల్తోక గిండిగిరాటువేసినటు లీ త్రోణి బడంద్రోసిన్.

౪౩౮

తే! ఆయరదము తుత్తునియలై పోయెఁదురగ, ములును సూతులుబంపతఁ బొందిరవలఁ
గౌరవేతుఁడు మఱియొకఁ తేరు నెక్కి, పదిశరంబులఁ బ్రద్యుమ్నుఁ బాదె మిగుల.
తే! దాన మాలాహతంబగుఁడంతిఁజోలె, దనరుమదనుని హరిద త్రాధనువునుండి
యంబకం బొండు సనుదెంచి యలసుయోధను రథమునుగొని నింగికి నరుగులోన.

౮౩ రెండవబాణము చని యుద్దండముగఁ బట్టి యార ధంబును మింటఁ
మెండుగ దిరుగఁగ మూఁడవ, చండతరాశుగవరంబుఁ జని యద్దానిన్. ౪౩౯
చ! గొని పెనుగాలి లామరస శోశము వ్రాల్చినమాడ్కి నాసుయో
ధనసదనంబునం జెలఁగు రథధృతరాష్ట్ర సమీపమందున్
దనరఁగఁగూల్చి తిర్గి యల దర్పకు మ్రొలకు వచ్చె నట్టి పా
తనమునఁ దేరు గోల్పడియెఁ దత్పతి గ్రక్కుచప్పుకు మూర్చిలెన్. ౪౪౦

తే! అట్లుపడిన దుర్యోధనుం నందఱుగని, యబ్రమొందిరి దిక్కేది యంచు నాడి
రప్పుకు భార్గవు నెదిరించి యధికుఁడంచు, సన్నుంగించి మించిన శాంతనవుఁడు.
తే! వాడిధనుస్సుఁ గైకొని ద మంబుదహించెడి వీతిహోత్రునిం
బోడిమి నొప్పి టంకృతుల బోయన సల్పి ప్రవృద్ధుడయ్యె నా

పోడశవర్షముల్ గలుగు ధూళివలె జలరేగి నూడుల

బూడిదజేయఁ బెక్కు శర ధూమ్రస్వరణ మిధిలాధరేశ్వరా ! ౪౪౦

౪౪౧. అత్తటి ననిరుద్ధనిమొనఁ, బత్తులు రధిసాదితురగ ధ్రువభ్రతతుల్
నెత్తురు గ్రక్కుచుఁగొన్నియు, నత్తమిలె గొన్ని తెగియు నంతంబొందె.

తే. మఱియుఁగొందఱు యోధులు మకుటకవచఁ, గటకహారాదిభూషణగలిగి కూల
సమరరంగంబు హతతరు సమితితోడ, జెలఁగునట్టియరణ్యంబువలె వెలింగె.

చ. అరదములెల్ల యంగములు ధూమ్రములు గుబ్బలు విండ్లు దంతముల్
శరములు గేశజాలము ధ్వజంబులు గోకలు గాఁగ మారి యీ
కరణి జనింధి మించె ననఁ గన్పడఁ దత్ఫలి వెండి రక్తని
ర్వణియుఁ బాతె పైతరణి చందమునక బహుభీకరంబుగా. ౪౪౨

తే. భూతభేతాశకూష్మాండముఖిషాచ, సమితి సనుదెంచి భైరవస్వనమొనర్చి
గిరిశమాలార్ధముగ వీరశరములఁగొని, చనియె ననిరుద్ధఁ డాస్థితింగనుచు గనలి.

తే. అతిశయధ్వజయుతరథమందుఁ నెక్కి, డాసి గాంగేయు నెకశిఖివేసి యలని
గత్తలనుగొల్పు చాపంబు నుత్తరించె, గరుడి ముక్కునఁ బన్నగిఁ గొఱికినటుల.

౪౪౩. అంతట శాంతనవుండు గృతాంతనిభండగుచు నన్య ధనువును గొని య
త్యంతముగఁ దంకరించుచు, బంతంబునుబూనివేసె బ్రహ్మాస్త్రంబుగా. ౪౪౪

౪౪౪. అప్పుడు తత్కర్ణిజాడఁ, జప్పునఁ దద్దీప్తిగాంచి స్వబలముఁ బ్రోవ

గొప్పది బ్రహ్మాస్త్రముఁ గొని, యప్పా! యనఁ బ్రేక్షకాళి యనుసంధింప

౪౪౫. రెండును బ్రహ్మాస్త్రంబులు, మండుచుఁ దద్ద్వాదశార్క యసమానముగా
దండిగఁ బోరాడియు బ్రహ్మాండంబులఁ దగులఁబెట్ట నారంభింప. ౪౪౬

౪౪౬. అనిరుద్ధుండఁ గనుఁగొని, వెనుకకు మరలించి వాని భీష్ముని చాపం
బును శరములఁ ద్రుంచెను రవిఘనరశ్మిల హిమముఁ జెందుకరణి బిదప.

మ. కురువృద్ధుం డనిరుద్ధపద్ధతులకుం గోపించి లక్ష్మించి ము

ద్గరముఁ దిట్టము లక్షభారయుతముఁ గైకొంచు నవ్వానిపై

బలపఁ దద్భలి వామహస్తమున సర్పశ్రేష్ఠముఁ బట్టు తా

ర్మరహిత బట్టి గదఁ దదీయహృదిపైఁ గొట్టె విదేహధిపా ! ౪౪౭

౪౪౭. అదెబ్బకు గాంగేయుం, డాదిత్యుండు దివమునుండి హాహా! యనఁగా.

మేదినియందునఁ గూలిన, మాదిరి మూర్ఖిలై యుద్ధ మండలమంగు. ౪౪౮

౪౪౮. అదిగన్న కృపార్యుఁ డుమా, హృదయేశునిపైని శక్తి నేయఁగ నసితో
గొదకొని ధీమంతుం డయ్యదిసెందెను గూర్తిజెలిమి హరియించినటుల్.

తే. పర్యతాస్త్రంబు ద్రోణుండు భానునిపయి

వైవ నందునుండియుఁ బెక్కు పర్వతములు

బయలుదేరి ద్విదృశ్యములఁ బాడుజేయ
గడఁగ నపుడు హాహాకృతుఁ యల్లిగ నవల.

౪౩౪

ఉ॥ భానుఁడు మారుతాస్త్రమును యైచిరద్రులఁద్రోలె బాహ్నికుం
దానిముసంబునందు నన యాస్త్రము వేసెను దాన సాంబసే
నానికరంబు లగ్నుల వ యంబులు గాలినమాడ్కిఁ గాలఁగా
ధీనిధియైన సాంబుఁడును యదేకువతో ధను వెక్కు వెట్టుచున్.

౪౩౫

క॥ పార్జన్యంబేయఁగ నది, భర్జించెను బావకాస్త్రుఁ బాధను విద్యుత్
దుర్జయమైన యహాంకృతి, నిర్జించినకై నడి ధర యణిరహణిందా !
తే॥ అవల మధువుతోఁ బోరాడునట్టికర్ణుఁ, డతనివిడి బాణవింశతి యల్లసాంబుఁ
గొట్ట సరఘుఁడౌ నారఁడుఁగోసుదాఁక, నిదిగి ఘటికాద్వయంబు చివరకుఁగూలి.

౪౩౬

ఉ॥ కొంచెముసేపు చింతపడి యోపముతో విడి తేరు వే గడన్
గొంచరుదెంచి కర్ణుఁగడు యగొట్టి ధర్మ గడఁబట్టఁజేసి మ్రోఁ
గించి ధనుస్సు తిర్గి రథ యెక్కుచు శూలుని బాణవింశతిఁ
నొందియు సోమదత్తుఁగని యొంచెను బంచశతాంబకంబులన్.

౪౩౭

శ్రీ రామకృష్ణులు వచ్చి యాదవ కౌరవులకు సఖ్యంబు గూర్చుట.

న॥ వెండియుఁ దల్పొంబుండు దళాశుగంబుల నశ్వత్థామను షోడశమార్గ
ణంబుల ధౌమ్యుని దశపుష్పరత్నంబుల లక్ష్మణుని పంచఖగంబుల శకునిని వింశతి
సాయకంబుల దుశ్శాసనుని వింశతిశిరంబుల సంజయుని శతబాణంబుల భూరిశ్ర
వుని శతకలంబంబుల యక్షతేతువును హింసించి ఘనంబువిధంబునం గర్జించి పది
పదిబాణంబులతో సారథులను, నొక్కొక్కసాయకంబుతో గజంబులను హయం
బులను నైదైదు రోపంబులతో వీరులను చూపుమాపుట స్వపరసైనికు లాలో
కించి విస్మయంబుఁబొందెడిసమయంబున భీష్ముండుత్థితుండై యేతెంచి యుత్త
మంబగు చాపంబు ధరించి దళాంబకంబులతో సాంబకోదండంబు ఖండనంబు
గావించె, మఱియు వీరావేశపరవశులై కుంభసంభవగాంగేయరాధేయులును
దళాక్షాహిణీసమేతదుర్యోధనుండు నేగుదెంచి వెక్కుసాయకంబుల వైచి యాదవ
బలంబును నతివిచిత్రంబుగా హతంబు గావించెడి సమయంబునం బరమేశ్వరులును,
దాలగరుడధ్వజవిరాజమానులును నగు శ్రీరామకృష్ణులు ద్రింశతోక్తిదేవ
సహితంబుగా జయజయధ్వను లొప్పుచుండ భేరీమృదంగాదులు మొరయుచుండ
సురగంధర్వాద్యంగనలు గీర్తించి లాజపుష్పాక్షులం జల్లుచుండ నారణాంగణంబునన్
వెలుంగఁదొడంగిరి. తదవసరంబున యాదవులు నమస్కరించినమీఁద దుర్యోధనాది
కౌరవులును దమతమశస్త్రాస్త్రంబు లొక మూలఁబెట్టి నమస్కరించి బలుల సమ

ర్పించి కృతాంజలులై ప్రసన్నంబుగా నుండుట నాయదూతము లిరువురును
వీక్షించి మదోద్ధతులును, స్వకుమారులునగు ప్రద్యుమ్నాదులను వాగ్భాణంబులతో
దర్శించి నిగ్రరాపగాత్మజావికురువృద్ధులకుం బ్రణమిల్లి యా సుయోధనున కిట్లనిరి.

ఉ! బాగుగ లేదు మామదికి యిందనవిట్టు లొనర్చుటల్ మహా
భాగ! తలంపఁగా మనము యిందనమఃఖ్యులమేగదా! యింక
జోగులు వీరు మానుతులు యిందనక మంచియుఁజెడ్డ గర్వులై
యీగతిఁ బోరినందులకు యిందు క్షమింపుడు! సర్వలాత్ములై.

౪౬౦

తే! ఒక్క కంచమునందెక్కు యిందగిరంబు
గుడిచి యొక్కప్రక్కను బండు యిందాది మనము
పూర్వమిట్లు పోరితిమికో? యిందవరేణ్య!
పరుషమాదీన మావారి యిందగరుణఁ గనుమ!

౪౬౧

ఉ! నావును కౌరవేశ్వరుడు యిందనమతఁ బూజలఁజేయఁ వార లా
భూవరు బుజ్జగించి యమ యిందనమ్రముఖాదులఁ బాండవేయులఁ
ధీమరులం గనం దలచి యిందనరులు తమ్ములు ధార్తరాష్ట్రులు
ప్రేవల నొప్పుదుర ననువఁ బ్రేముడిఁ బోవఁగడంగి లింతలో

౪౬౨

క! ఇంద్రప్రస్థము నుండి నంద్రేంద్రుడు తద్ధర్మపుత్రఁ యిందనమ్రముఖముగా
నింద్రావరజబలాగ వ, సాంద్రోదంతంబు వినుచుఁ జని బహుభక్తి.

౪౬౩

ఉ! తమ్ములతోడఁగూడి నను యిందనబుధుల్ బరియింపఁగాఁ ద్రివే
దమ్ముల శంఖదుండభులు యిందనయు మ్రోయుచునుండఁ బారజా
తమ్ములు పుష్పముల్ గురియఁ దద్బలకృష్ణుల స్వీయహర్వ్యూరా
జమ్మునఁజేచ్చి కౌగిలిడి సంతసమందె మునింద్రు కైవడి.

౪౬౪

ఉ! అంతట మన్మథప్రముఖ యిందనపు లట్టి యజాతవైరి క
త్యంతము మ్రొక్కి దీవెనల యిందనరి తత్పరమందునఁ రమా
కాంతుడు ధర్మ భీమునిని యిందనడివిగ వలఁ స్వయంబుగాఁ
జెంతకుఁనేగి కౌగిలిడి యిందనము నడ మహాదరంబుగా.

౪౬౫

చ! అటుతరువార ధర్మసుతఁ యిందనమూర్తుల కర్పణేనఁ బి
మ్మట నల రామకృష్ణులును యిందనముఖాదుల కెల్ల దేశముల్
ద్రటిఁజని గల్పి వచ్చుటకుఁ దోడ్త ననజ్ఞయొసంగి విక్రమో
త్కటులగు తమ్ములఁ దగిన యిందనజాతొఁజని రాత్మధామము.

౪౬౬

తే! అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లనె యిందనమరమునికే

గృష్ణుఁ డట్లడిగిన మీఁదఁ గృష్ణపుత్రఁ

జేమిచేసెనొ చెప్పండి ! కృష్ణగౌరవ
సాపహరము సర్వేప్పితఁ ప్రదమనంగ.

౪౭౭

తే॥ అవధరింపుము హరిదాస! యంచు నిట్టులనియె ధర్మజుఁ డట్టులహరినిఁ గలిసి
చనెడితటిఁ నిజానుజుని విజయునిఁ దనకుఁ బాసటగఁ బంపఁ దోడ్పానిపంచశరుడు.

పృథ్వీమృందు త్రిగర్తాదిదేశంబుల జయించుట.

ఉ॥ అచ్చటనుండి యాదవబిఁ లాన్వితఁడౌచఁ ద్రిగర్తదేశము
జొచ్చి సుశర్మఁ దత్ప్రభునిఁ జూచి గ్రహించి బలుల్ విరాటుచే
పొచ్చుగఁ బొంది పూజల నఁ పీనరురీవిలసత్సరస్వతి
మెచ్చి మునింగి దానము లఁ మేయముగా నిడి సాగి యచ్చట.

౪౭౯

తే॥ విమలమగు కురుక్షేత్రముఁ బిందుసార
మును “బృహదక, త్రితకూప” ముల సుదర్శ
నమును గాంచి సారస్వతఁ నాధుఁడగు కు
శాంబుఁ డియ్యది బలులను సాహసమున.

౪౮౦

ప॥ చారుదేవుఁ సుదేవుఁ చారుదేహ, చారుగుప్త, చారుచంద్ర, చారు,
సుచారు, విచారు, భద్రచారునామక రుక్మిణీనందనులతోఁ దత్కేశాంబీనగరం
బును ముట్టగించె. అత్తటి నారుక్మిణీపుత్రులు పదుగురును నైంధవారూఢులై
సకలశస్త్రాస్త్రంబులం దాల్చి యారిపుబలంబులతోఁ బోరాడి కరితురగరధిరధపతా
కాదులను ఖండించి తత్పురంబును వానరులు లంకాపట్టణంబును ధ్వంసంబొనరించి
నట్లు నాశంబును సల్ప నా భూపతి వెఱచి పాఠితోషికంబులం గైకొని తెచ్చి
యప్పచ్చవిల్తున కిచ్చి సమస్కరించి యాత్మదేశంబును రక్షించుకొనియె. అత
నా కార్ణి దుర్యోధనాజ్ఞాపకులగు సావీ, రాభీర, కాశ్మీర, సింధు, జాంగల, లక్ష
గాంధార దేశాధీశులగు సుదేవ, విచిత్ర, మహాకాజ, శృతాంగద, సుమేరు, ధన్వంతరి,
బిడౌజులచేఁగ్రమంబుగా నుపాయనంబు లందికొని నేనాసహితంబుగానటచుండిఁ దలి.

తే॥ అర్జుదక్షేచ్ఛదేశములతిశయమున, గెలువఁ గల్గినూదిరి. నేగనల యననధ
రేశ్వరుడు కాలపుత్రుకుఁడిద్దబలుడు, నైన చంపుడు విని కృష్ణనూనురాక.

ఉ॥ వచ్చెనెకో మదీయపితఁ బాటి సశింపఁగఁ జేసినట్టి పె
న్మొచ్చునిపట్టి యిచ్చటికిఁ మూర్ఖుని వీనిని నీ దినంబునం
గ్రుచ్చి శరంబులఁ జమునిఁ కొంపకు నంపి పితృణమొంతయు
గ్రచ్చుటఁ దీర్చి ధన్యతనుఁ గాంచెన నంచు దలంచి నెమ్మది.

౪౮౩

క॥ ఘనము శలాసీకులను, నెనసిన మొనఁ దోడికొంచుఁ నెఱకన్నులుగా
గొని శస్త్రాస్త్రములను మద,మును గాఢైడి దంతినెక్కి పోయెను బోర.

చ॥ చనినక్షణంబునం గునుచు + సాయకుఁ డా యవనేంద్రు వానిసే
నను గని స్వీయులం బిలిచి + నా చెలులార ! యెవండు శూరరత్న
మనపయిఁ బెక్కుతూపులను + మాటికి మాటికి వేసి వచ్చు నీ
మొనను జయించునో యతఁడు + వొందును మధ్వజనిపతిత్వముఁ. ౪౪౧

క॥ అని గంభీరగళంబునఁ, ననఁగా వినినట్టి సభ్యు + లందు విజయుఁడుఁ
ఘనబలుఁడగు పార్థుఁడు నేనని లేచెను బౌరుషంబు + మార్వంబొప్పఁ. ౪౪౨

ఉ॥ అవల సర్వసైన్యము ల + హా ! యన వైరుల సేనతోడ గాం
డీవి సహాయశూన్యుఁడయి + డీకొని చాపముఁ డంకరించి గాం
డీవవిముక్తబాణములఁ + డెక్కెములఁ రథులఁ రథంబులఁ
మావటివాండ్ర నేనుఁగుల + మాపుల రాతులఁ జెండ భూవరా ! ౪౪౩

తే॥ అపుడు హరరథినాదికర్మశ్వభటులు, శంకులఁ బడినట్టి కూఁమ్మాండశకల
ములవలె వెల్లిరా రణ + భూమి నంత, మ్లేచ్చులెల్లరు వాఱిరో + మేదినీశ !

తే॥ అవల నిభమెక్కినట్టి మ్లేచ్చాధిపుండు, చండుఁ డాత్మశక్తిగొనిచక్కఁ ద్రిప్పి
నరునిపై వేసి సింహస్థానంబుఁ జేసె, నంత విజయుఁ డయ్యది సెండఁనంబకముల.

క॥ చండుఁడు విలుఁగొనె వెంటనె, గాండీవవిముక్తశిఖులఁ + గవ్వడి దానిఁ
ఖండింపఁగఁ జండబలి, వ్రుండగు చండుండు గినుకఁ + జాఱచుఱఁ గనుచుఁ. ౪౪౪

ఉ॥ రెండవ దివ్యచాపము ధ + రించి భయంకరమైన వాని కో
దండముఁ ద్రుంచె బన్నగముఁ + దాద్యుఁడు ద్రుంచినమాడ్కి నంతఁ బా
ర్థుండు త్వగన్వితాసిఁ గొని + దుశ్శృంగనుండు బవిఁ గిరింద్రముఁ
జెండినలీలఁ దద్విరద + శేఖరకుంభము గొట్టె నెట్లనఁ. ౪౪౫

ఉ॥ తద్ధరిఁ గుంభముం బగులఁ + దత్కరి నొచ్చుచుఁ గూలె మూర్ఖతోఁ
దద్ధరణీంద్రుఁ డద్దిగని + తత్తఁణమందునఁ దాల్చి ఖడ్గముఁ
దద్ధరి మిత్రునిం బొడువఁ + దద్బలుఁ డా యసి లాగి చర్మతో
నిద్ధరఁ దచ్చిరంబుఁ బడ + నేనె స్వకీయమహాకృపాణముఁ. ౪౪౬

ఆ॥ తిరిగి యర్జునుండు + తీవ్రబాణంబున, వానిశిరము లాగి + పంచశరుని
యెదుటఁ బడఁగవై వఁ నెల్లదుందుభులును, మొరసెఁ గురిసె దేవపుష్పవృష్టి.

క॥ అప్పచ్చువీల్లుఁ డప్పడు, గొప్పఁగఁ గొండాడి సైన్య + కోటికిఁ బతిగా
నప్పార్థుని నొనరించెను, దప్పక ఛత్రాదుల యదు + తండము గొలువఁ.

తే॥ పిదప నర్జుదావనిపతిఁ వేగవంతుఁ, డాతురుష్కేంద్రుగతిఁ గనిఁయదరి యధిక
బలులఁగొనితెచ్చి యప్పచ్చుఁ విలుఁతునకిడి, శరణుఁగోరుచు మ్రొక్కుచుఁ సంతృప్తించె.

అ॥ అవల మందహాసుఁ + డనెడి మారంగదే, శాధిపుండు దశస + హస్తశాయుల
మమన కిచ్చె నిలులఁభరతఖండము గెల్చి, యతఁడు ప్రాచీనదీవికరిగ నపుడు.

క! నదులును నదములు జలధులు, బెదరుచుఁ దత్తేజమునకు • వే సేనల కా
మదనున కళ్యాదులకును, గొదకొని మార్గంబు లిచ్చెఁ • గొంకక జనకా !

ఉ! ఆ సుమబాణుఁ డా వరుస • నర్థి సమ స్తమునీంద్రపూజ్యతై
లాసగిరింద్రపార్శ్వమున • లక్ష్మణయుక్తముగాఁ జెలంగు బా
ణాసురశోణితాహ్వయపు • రాంతిక మొందెను సేనతోడ నా
యానురుఁ డట్టి యాదవుల • నందఱఁ గాంచి దురాగ్రహంబునఁ. ౪౪౪

క! పండ్లెం డెత్తోహిణులఁ, గండ్రల దళపరులఁగూడి • కందర్పునిపైఁ
దీండ్రించెడి బలగంబులు, గండ్రకలా నట్లు సేయఁ • గడఁగడిలోనఁ. ౪౪౫

తే! సర్వమంగళాయుక్తుడుశంకరుండు, నందివాహనాచూఢుండు • నాకవిభుండు
శూలహస్తుఁ డా బాణునిమ్రోలకేగు, దెంచి యారని కిట్లనెఁమంచి నెంచి.

మ! భగవంతుండు బరాత్పరుండు నిఖల • బ్రహ్మాండనాథుండు గో
జగతీనాయకుండుఁ బ్రపూర్ణతముండుఁ • సచ్చిత్సమీదస్వరూ
పగుఁడా కృష్ణుని యంశ ముప్పురముఁ ద • ద్భ్రహ్మాదినామంబులఁ
దగి మేమిట్టులఁ బుట్టియుంటిమి గదా • దైత్యాన్వయోద్ధీపకా ! ౪౪౬

చ! మఱియుఁ దదద్యుతాజ్ఞలను • మాభిధరించి క్రియాకలాపముల్
గరముగఁ జేయుచుండు మనఁ • గా నిఁకఁ ద్వాదృశు లెట్లొనర్ప రీ
వఱకుఁ ద్వదీయ బాహువులఁ • బాపిన సంగతి గుఱెఱుంగవే
మఱతువె ? బద్ధుడైన తన • మన్నని నా యనిరుద్ధు విప్పటల్. ౪౪౭

తే! కాన మీ దానవులకెల్ల • మాననీయుఁ
డాల్ఁడంచు నెఱుంగుమా ! • యదియుఁగాక
యలని పోత్రుఁడా ననిరుద్ధుఁ • డల్లుడుగద
పూజ వారికిఁ జేయుమా ! • పోరు విడిచి. ౪౪౮

తే! అటుల హరబోధితుండయి • నట్టి బాణుఁ
డాత్మజామూల ననిరుద్ధు • నాహ్వా సల్పి
యర్చలం జేసి పారిబ • ర్హంబు లొసఁగి
సైన్యయుతుడగు మన్మథుఁ • సత్కరించి. ౪౪౯

తే! కోటిరథములు బదివేలుకుంభు లైదు, లక్ష లశ్వముల్ గానిక • లను సమర్ప
ణంబు జేయఁగ నాతండు • సంబరంబు, నంది సేనలతోడుత • నచటఁ గదలి.

✠ ప్రద్యుమ్నుం డలకావట్టణమున కరుగుట. ✠

సీ! నందాలకానంద • లందముగా నే న, గరమణికిఁ దివ్య • పరిఖ యయ్యె
రత్నసోపానవి • భ్రాజితప్రాదము లే, పురబాహ్యవనములఁ • బొల్పుఁగాంచు

- గిన్నరగుహ్యకః ధీంపురుషాదు తే, పట్టణంబందున ధీ వజ్రుచుండ్రు
సకలకళాకరః సాధరాజమ్ము తే, నగరంబునందున ధీ మిగులవెలుగు
తే॥ నాగకన్యలచే నొప్పు ధీ భోగవతివి, ధమున నే పురి రాజల్లు ధనదపాలి
తమయి యేవీడు భాసిల్లు తత్పురమున, కలక కరిగి కళ్ళంబుల ధీ నడిగె నంత.
చ॥ ధనదుడు దానవాంతకుని ధైర్యబలప్రతిభాప్రభావముల్
గనియు సఖ్యగర్వమునఁ ధీ గయ్యముఁ జేయఁదలంచె స్వల్పుఁడౌ
ధనియ, మహాత్ముల దృణవి ధంబునఁ జూచెడి నింక నాప్రభుం
డు నవనిధిప్రపాలకుడఁ టుల్ గరువంబుననుట వింతయే ? ౪౪౨
- క॥ అంతట గుహ్యకాంతుం, డెంతయు వాచించి దిట్ట ధీ హేమమకుటు నా
కంతుని దరి కంఠఁగ ధీ, మంతుఁ డతం డతనిఁజేరి ధీ మాటాడె నిటుల్. ౪౪౩
- తే॥ మదన ! యాదవనాయకా ! మావిభుండు, నన్ను దూతఁగఁ బంపె మీ సన్నిధిని
గాన నేఁజెప్పుసంగతుల్, వీనులార, వినఁగ వేఁడెద ననియిట్లు ధీ లనియె జనక !
ఉ॥ ఎట్లుల జేవలోకమున ధీ నెల్లసురల్ సురరాజుటంచు ని
ట్టనరానిపూజల మ ధీ హేంద్రు సుతుష్టుఁడేసి మెత్తురో
యట్లుల సీధరాతలము ధీ నందు నృపుల్ నను రాజరాజ టం
చట్టె యొనర్చి యర్చలను ధీ హర్షముఁ గూర్తురటం చెటుంగుమా ! ౪౪౦
- క॥ అలకను బరిపాలించెడి, నలఘుఁడ నవనిధులకేసె ధీ యధిపుడ శివుతోఁ
జెలిమిని జేసినవాడను, బలుఁడను నగునాకు మీరు ధీ బలు లియ్యఁడగుఁ.
- తే॥ కాని మీ యుగ్రసేనుఁడఁగఁ మానవునకు, నేను గప్పుంబు లియ్యఁడు ధీ టులె మరల
నడిగినం గయ్య మాడెద ధీ నందుసంది, యంబువలదని చెప్పెనో ధీ శంబరారి !
- క॥ అనవుడు ప్రద్యుమ్నుండును, విని యిపుడీ రాజరాజ ధీ విశ్వఖ్యాతుఁ
ఘను రాజులమేల్చి, తిని బలు మా యుగ్రసేను ధీ ధీరుని గనెనే ? ౪౪౩
- సీ॥ ఇంద్రాదిపూజల ధీ హేచ్చుగాఁ గైకొన్న, కృష్ణుని నీయఁడు ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
వజ్ర సుధర్మను ధీ బారిబాతము వారి, కేచ్చుట నీయఁడు ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
పాశి నీలాశ్వముల్, బ్రణమిల్లి యాశౌరి, కిడుటయు నీయఁడు ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
సకలలోకంబులకఁ జక్కఁగా రక్షించు, కృష్ణుని నీయఁడు ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
- తే॥ మఱియు మాయుగ్రసేనుని, మహితసభను, నిట్టికృష్ణుండు వెల్లుట ధీ డెఱుంగఁడొక్కొ
యనియుఁ దత్ప్రేషితుఁడ నేను ధీ ధనదునకిదె, యిషుబలులనిత్తునని ధను, వెక్కు పెట్టి.
- తే॥ బిలసమేతలోకంబులు ధీ లలినిమోఁగె, దిగ్గజములు చలించెను ధీ స్థిరయువణఁగె
దారకంబులు వ్రాలెను, దత్సరుండు, బాణమొక్కటి ధనదుపైఁ బలుప నదియు.
- ఉ॥ మించెడి ద్వాదశార్కముల ధీ మించిన లేజన దిక్కులెల్ల వె
ల్లించుచుఁ బోయి యాతని శి ధీ భగ్గొడుగు మఱి జామరంబులకఁ

ద్రుంచినఁ దద్ధనేశ్వరుఁడు ♦ దోడ్తనఁ గన్గొని యట్టివిల రో
పించుచుఁ బుష్పకంబు వడి ♦ నెక్కి రణాబాసరించు నిచ్చుతోన్.

గీ०౭

కుబేర నలకూబరాదియాధపుంగవులు యాదవులతోఁ బోరుట.

ప॥ ఘంటానాదపార్వమౌలినామకమంత్రియక్తుడై ధ్వజంబువెంబడి నలకూబర
మణిగ్రీవపుత్రులు విరాజిల్లుచుండ భయంకరాకారులును దనుత్రాణశిరస్తాణాం
గుర్జిత్రాణధరులును సకలశస్త్రాస్త్రశక్తిసంయుతులును హయవదన పంచాన
నానన శింశుమారముఖ, నక్రవక్తార్థపింగా ర్థకృష్ణార్థకేశులును నగు పేలకొలంది
గనున్న యక్షుకిన్నరాదులతోడను గజాశ్వరధపత్రిసహితులగు సేనానులతోడం
గూడి వందిమాగధులు బ్రశంసించుచుండ శంఖభేరీమృదంగపటహాదులు మ్రోగు
చుండ నిర్గమించె. తత్సమయంబునం దత్సహాయార్థంబుగా యోగమహామహిమా
మయంబగు సిద్ధక్షేత్రంబునుండి ప్రమథగణంబులును డాకినీభూతభేతాళకూష్మాం
దోన్మాదసంయుక్తంబులును సవినాయకంబులును నగు మాత్రిగణంబులను బ్రల
యంబున సంవర్తకమేఘంబు లంబరంబు నాచ్ఛాదించుచు వచ్చెడివిధంబున భైరవ
రవంబు లవిరామంబుగా నొనర్చుచుఁ గోట్లకొలందిగ నేటెంచెడి నిశాచరపిశాచ
బ్రహ్మరాక్షసభైరవాదులను దోడ్కొని మయూరాధిరూఢుడై కార్తికేయుండును
మూషికాచూఢుడై హేరంబుండును వీరభద్రసహితంబుగాఁ జనుదెంచిరి. అత్తరు
ణంబునం దావిత్తేశుని బలంబులకును, జిత్రజివి సైన్యంబులకు హిరారాహాళిగ
నద్యుతంబగు తుములయుద్ధంబయ్యె. అయ్యెడఁ బరస్పరప్రయుక్తశస్త్రంబులచేతను
దచ్చరణోత్థితరజంబులచేతను సూర్యాంబరధరామండలంబు లాచ్ఛాదించంబడియె.
ఏతత్సమయంబున మణిగ్రీవుం డుగ్రుండై.

గీ०౮

పంచచామరము! అరాతులన్ శరంబు లేయ ♦ నవ్వి యేగి వారివా

హరిధ్వజేభపత్రిసాదు ♦ లన్నిద్రుంప రాధికా

వరాల్మజాతుఁడైన చంద్ర ♦ భానుఁ డైదుతూపులన్

ద్వర్గ దదీయకార్ముకంబుఁ ♦ బాదు జేసి బైసుకన్.

గీ०౯

౪౧ తురగయుతంబగు రథమును, వరదశబాణంబు లేసిఁవ్రక్కలుగాగన్

ధరఁబడఁగూల్చిపయోదము, నెటిగాగర్జింప నల మణిగ్రీవుండున్.

గీ०౧౦

౪౨ అల్కను శక్తిని విసర మహాల్కవలెను నద్దివెల్లు ♦ చుద్ధతిఁజనఁగా

నిల్కడ నలఁడెడచేతను, జల్కనఁగొని దాని ధనదుఁచూలినఁ గొట్టెన్.

గీ०౧౧

౪౩ తత్సహాయమునకు వాడుఁధరను సొమ్మసిలఁగ నలకూబర ప్రేరితులును బలులు

నైనరక్కసుల్ వర్షారుఁసంబుదములు, గప్పినటుఁగప్పిరాతనిఁ గాండములను.

౪౪ తే! అంత దీప్తిమంతుండు మహాగ్రహమున, శాలభద్రముఁగొని యక్షసైన్యములను

జొచ్చి ఖండించె మంచులన్ జొచ్చి యినుఁడు, ఖరకరంబులఁజెండినకరణి నవల.

- ఉ॥ కొందఱు భిన్నశీర్షులయి ♦ కొందఱు భిన్నపదాంసహస్తులై
కొందఱు భిన్నకర్ణులయి ♦ కొందఱు భిన్నవిశాలవక్షులై
కొందఱు భిన్నవర్ణులయి ♦ కూలిరి శేషులు వాటి రాత్రి త
ద్భృందమునం జనింపఁ గని ♦ యేపునఁ దన్నలకూబరుండునున్. ౧౧౩
- చ॥ అభయమొసంగి స్వీయులకు ♦ నట్టె గుణధ్వని వింట మాటికిఁ
సభయులుగా యదూర్ధ్వటులు ♦ సల్పి మహాఞ్చ్యయశేతనంబుతో
విభవముగాంచు స్వందనము ♦ వేయధిరోహణ మాచరించి భా
వభవచమూఁపతి విజయు ♦ బాఁదియు వింశతిమార్గణంబులన్. ౧౧౪
- క॥ కృతవర్మ నైదుతూపుల, హతినొనరిచి దీప్తిమంతు ♦ సధికబలుని విం
శతిసాయకములఁ గొట్టఁగఁ, గృతవర్మయుఁ బూచేశేఖుల ♦ నేనె నరనిపై. ౧౧౫
- క॥ అవి వడి నానలకూబరు, కవచంబుచు ద్రుంచి దూతఁ ♦ గాశ్వపిలోన్
భవి వల్మీకములోనికె, దవిలి చనెడి ఫణులమాడ్కిఁ ♦ దశ్వరహతులన్. ౧౧౬
- క॥ పుడమిని నరేడును సొమ్మునఁ, బడుటచు గని హేమమాలి ♦ వడి యరదముపై
నిడుకొని యావల కరిగెను, గడగడలాడిరి ధనేశు ♦ కాల్వూరు లవలన్. ౧౧౭
- ఉ॥ ఆదను మాని మంత్రులు మ ♦ హాబలశాలురునైన ఘోటికా
నాదుఁడు బాగ్యమాలియు రణంబున శేగి నువర్ణపుంఖముల్
భీదముఖంబులన్ బవన ♦ వేగము గృధ్రనుపక్షముల్ మహా
నాదము గల్గు తూపుల ఘ ♦ నంబుగఁ గొట్టిరి యాదవావర్తిన్. ౧౧౮
- చ॥ పదపడి నర్జునుండు బ్రతి ♦ బాణము వేయఁగ నవ్వె వానితో
నెదురుచు విస్ఫులింగము ల ♦ హీనముగా నెడలంగఁ జెండి యా
చదలునఁ దిర్గు పెంగొఱవి ♦ చందమునన్ భ్రమియించి కోసులె
న్మిదిటికిఁ బైనిఁ ద్రోసె ధ్వజ ♦ మిశ్రతదీయరథంబులన్ ద్రుటిన్. ౧౧౯
- ఉ॥ అప్పుడు యత్సు లా సచిపు ♦ లా నరమార్గణపంజరంబునం
దొప్పి నశించి రయ్యె ! యయ ♦ యో ! యిళ నెయ్యది దిక్కటంచు బ
లైప్పుచు యుద్ధరంగముఁ ద్య ♦ జించి పదంబుకొలందిఁ బాఱఁగాఁ
దెప్పున భూతజాత మరు ♦ దెంచెను గోట్లకొలంది భూవరా ! ౧౨౦
- తే॥ అటుల సనుదెంచి యయ్యవి ♦ యాహవమున
నరులఁ దునిమి నెత్తురుఁ ద్రాగి ♦ శిరములఁగొని
కనుచు నటచుచు నవ్వెనుఁ ♦ గనలు చెగురు
చాడుచున్ బాడుచుం దెడి ♦ నవసరమున. ౧౨౧
- చ॥ గదుఁడు బలానుజుండు గని ♦ కైకొని భీకరలక్షభారభృ
ద్గదను ఘనంబుకై వడిని ♦ గర్జనొనర్చుచు దద్దణంబులన్

ద్రిదశవిభుండు వజ్రమున * దివ్యనగంబులఁ గొట్టినట్లుగాఁ
జదుపఁగఁ గొన్ని సొమ్మగొనఁ * జచ్చెను గొన్నియు బాతఁ గొన్నియున్.

ఆ! లట్లు భూతగణము * లంతంబుజెందుట, వీరభద్రుఁడు గని * వీరరసము
వొంగ నరుగుదెంచి * ముద్గరంబును వాని, పైని విసరి జలదు * పగిదినఱచె.

క! అంత గదుఁడు తన గదఁగొని, పంతమునన్ వీరభద్రు * పై విసరఁగ న
త్యంత మవిరెండుఁ బోరుచు, సంతమునన్ జూర్జ మయ్యె * నావల వారల్.

ఉ! జానుభూజాపదంబులను * శైలములన్ బడఁద్రోసి గెల్పునే
మానసమందునం దలఁచి * మల్లరణం బొనరించి రంతటన్
ధీనిధి వీరభద్రుఁడును * దేకువతోఁ గరవీరముగిరి
బూని పెకల్చి తద్గదుని * మోమున వైచి హసించెఁ బెద్దగాన్. ౧౭౧

ఉ! అవ్వల యాదవోద్భటుఁ డ * సంతబలుండు గదుండు తద్గిరి
చివ్వన లాగికొం చతని * శీర్షముపైఁ బడవేయ నాతఁడున్
నొవ్వక తద్గదుం గొని వి * నోదముగా నొక లక్షయామడల్
తీవ్వన నెట్టఁ బిమ్మట ధ * రితినిఁ గూలిన తద్గదుండునున్. ౧౭౨

క! ఇంచుక చింతించుచు నే, తెంచెయుఁ దద్వీరభద్రుఁ * ద్రిప్పుచు దివిపైఁ
బంచె నొక లక్షయామడ, తెంచఁగఁ బ్రహ్వమ్మబలము * తెల్లన్ భూపా !

ఆ! వీరభద్రుఁ డంత * వినునుండి శైలాస, శైలశృంగముండు * గూలి సొమ్మ
నొక్కగంటకాల * మొడలనుదెలియక, యుండె నవల వినుమ * యుర్వరేశ !

వ! మహాబాహుండగు శార్తికేయుండు క్రుద్ధుండై యుద్ధరవేగంబుతో
యద్ధరంగంబున కేతెంచి యనిరుద్ధసాంబులం దెగటార్చి శక్తిమంతంబగు నొక్క
శక్తిం బ్రయోగింప నయ్యది సత్వరంబునం జని యవ్వారల తేయల నుసిజేసి వేయి
గణంబులను సహస్రహయంబులం బోకార్చి లక్షవీరులం బరిమార్చి సాంబుని
నొప్పించి దశదిశల వెల్లించుచు బుస్సలుగొట్టుచు వల్మీకంబుఁ బ్రవేశించు పన్నగంబు
విధంబున భూతలంబునం బొచ్చె. అంత సాంబుండు శింజనీఘోషం బాచరించి
యొందుకాండంబు నిషంగంబునుండి శైకొనునంతలో నది దశబాణంబులయ్యె.
అవి ధనువున ననుసంధించుతఱిని శతబాణంబులయ్యె. కూర్చిపడిప నా నూరు
రోపంబులు వేయి తూపులయ్యె. తనోక్షణసమయంబునం దవియే
లక్షమార్గణంబులై తత్పరంబునం గోటిపుష్కలంబులై యనంతరంబునం దసం
ఖ్యాకంబులగు బాణంబులై చెలరేగి యరాతివీరులఁ గొట్లకొలందిగ ఖండించె.
అప్పు డమృహాసేనుండు తత్ప్రహరంబున భిన్నుండుండై యించుక వ్యాకుల
పడుచుండ,

తే॥ సకలశస్త్రాస్త్రసహితుండు ♦ సర్వభూష
ణాంచితుఁడు జతుర్భాషుఁడు ♦ నాఖువాహ
నాధిరూఢుఁడు గార్తికే ♦ యాగ్రజుండు
ఫాలచంద్రుండు గజవక్త్రుఁ ♦ డాలమునకు.

౧౩౦

తే॥ వచ్చి పరశురామునివలె ♦ బరశువునను, బాశమున సంకుశంబున ♦ వైరి వీర
వాజి రథ రథి బలములబగ్గిగల్పి, సరథు సాంబునిఁ గొని కొట్టు సమయమందు.

చ॥ బలములతోడనున్న సుమ ♦ బాణుఁడు గన్గొని వింతఁ జెంది యి
ట్ల యనిదుద్ధనామకను ♦ తాగ్రణికాఁడె? సుధీ! యితండో యా
వలమురితొల్పుపాలున భ ♦ వంబును బొందినవాఁడు వీనినిం
గలువగలేరు వేల్పులిక ♦ గెల్తురోకో మనబోటివా రిలక?

౧౩౨

చ॥ ఇతఁడెటనుండు? నందు నణు ♦ వేని పరాజయ మొందఁబోదు ము
న్మితిగళగేహమందు నల ♦ శ్రీహరి యిచ్చె వరంబు వీనికా
కతమున గెల్పిటా మనకుఁ ♦ గల్గదు కావున నిందునుండి యీ
ధృతియుతు నాఖువాహనుని ♦ నెట్లా తొలంగ నొనర్చఁగావలె.

౧౩౩

క॥ అందుల కొక్క యుపాయ మ, నుందత వచ్చియుతుఁ జండ ♦ మార్జారమనై
యెందాఁక నీబలంబుల, మ్రందింతునె యంతదాఁక ♦ మసలక తఱుమా! ౧౩౪

క॥ అప్పుడు తక్కుక విజయం, బొప్పును మనకనఁగ నట్టి ♦ యుత్కటబలుఁడొ
నప్పచ్చుచిల్లుబిడ్డఁడు, గొప్పబిడాలముగ మారి ♦ కొంకక కింక.

౧౩౫

తే॥ విష్ణుమాయను గణపతిపీఠములఁ, బడక భీకరపూతృతులఁ ♦ ప్రాకటముగఁ
జేయు చాఖుసమ్ముఖమునుఁ జెంది గోళ్యఁ, దన్ముఖముఁ జీల్చఁగడఁగెనుఁ దత్పరమున

క॥ ఉండురు వాలోకించుచు, బొందివిడుచునంత భయముఁ ♦ బొంది విడి యనిగా
వందురుతోఁ గాల్కొలఁదిని, సందులకుఁ గొందులకును ♦ జన నోతువునా.

తే॥ స్థూలరూపమునఁ దఱుమఁ ♦ దొడఁగ నద్ది, దిశలకుఁ విదిశలకును ♦ దేవనాగ
భూతలములకుఁ జనె గజఃముఖునితోడ, బుష్పశరుఁ డరులనుద్రుంపఁబూనుకొనియె

ఉ॥ అప్పుడు విస్మయంబు బ్రమ ♦ థాదులు వొందిరి పుష్పకంబునం
దొప్పుకుజేరుఁడుగ గని యె ♦ హోయని గొహ్లాకి మాయసల్పివే
గొప్పధనుస్సుఁ గొంచుఁ దల ♦ కుంభిని సోక మహేశు మ్రొక్కి బ
లైప్పులఁగన్న మంత్రయుత ♦ మేదురవర్మముఁదాల్చి పెల్చునా.

౧౩౬

తే॥ బాణసంఘంబువైరుల ♦ పైని వైవ, నవ్వి సంవర్తకాభ్రము ♦ లాశ్రయము
నందునం దటిత్సవములఁనరుగుదెంచి, క్రమ్ములీలను వ్యోమంబుఁగప్పిమిగుల.

క॥ కరికరనిభబిందువులగా, గురిసెను బాహుములను ♦ గూడుచుఁ ద్రుటిలో
ధరణి నకూపారంబులు, బఱుగి భయంకరముగాగఁ ♦ బాఱుదొడంగె. ౧౪౦

చ॥ అదియునుగాక జీవసహి ధాత్రులు గన్పడెనందు నత్తటి
యదువులు ప్రాకృతుల్ బ్రలయ ధమఁ దలంచి భయంబుఁబొంది త
త్కదనము వీడి కార్ముకని ధాయము వాఱఁగవైచి కృష్ణ ! యం
చదనముగా స్మరించి రపు ధాయదువర్కుఁడు మస్మధుండును. ౧౪౨

తే॥ గౌహ్యకీమాయ యిదియనికరముదలఁచి, సర్వమాయోపమర్దిని సాత్త్వికియును
నగు స్వోద్గను ధ్యానించి యంగజాత, బీజము తూపునదుమను, నోజఁగూచ్చి.

క॥ ప్రణవత శ్రీ బీజంబును, బ్రణవము దన్ముఖమునందు ధాసిల వింటఁ
గుణమెక్కువెట్టి నారా, యణునిం ధ్యానించి వేసె ధాహ యనఁగ. ౧౪౩

తే॥ దాన గౌహ్యకీమాయ యధాయధలుగ, నయ్యె రవిచేతఁ జీకఁటులఁగినటుల
నద్ది గాంచిన రాజరాజదరి స్వపుర, మునకు యత్కులతోఁగూడి పోయె నవల.

క॥ చల్లిరి పూలను దద్రతి, వల్లభుపై నెల్లసురలు ధరమముదముతో
నెల్లరు జయజయరవముల, బెల్లుగ నెనరించిరి యదు, వితతులు నవ్వె. ౧౪౪

శ్లో॥ కుబేరుం దోడి బలులిచ్చి పృథ్వీమ్నునిఁ బొగడుట. ౧౪౫

చ॥ అత్తరుణంబున నవ్వితేనుం దుత్కటసంతోషంబుతోఁ జతుర్దంత
యుక్తంబులై యచలంబులతో డీకొనంజాలిన ద్విలక్షగజేంద్రంబులను, ముక్తా
తోరణభాసురదశిలక్షరథంబులను, సూర్యవర్చస్సమన్వితంబులగు శతహయంబులను
జంద్రవర్చస్సముపేతంబులగు దశార్బుదాశ్వంబులను, స్వర్ణవర్ణయతంబులగు శత
తురగంబులను, జతుర్లక్షయావ్యయానంబులను, బంజరస్థంబులగు ద్విలక్షశార్దూ
లంబులను, గోటిచిత్రమృగంబులను, గోటిగవయమృగంబులను, గోటిమృగయాసార
మేయంబులను, గీరశాలికామరాశేతరవక్షుల నొక్కొక్కలక్షను, నెనిమిదియోజ
నంబు లెత్తును, దొమ్మిదియోజనంబుల వెడల్పును గలిగి లక్షస్వర్ణకుంభంబులతోఁ
దేజరిల్లి నదియు విశ్వకర్మనిర్మితంబును, గామగంబును, జాంబూనదశృంగభాసురం
బును, సహస్రప్రభాకరప్రతీకాశంబును, విష్ణుదత్తాఖ్యంబును నగు విమానంబును,
సహస్రకులవృక్షంబులను, శతకామధేనువులను, శతచింతామణులను, స్వర్ణచే
లోహంబునైతము బంగారుగావించు శతదివ్యాశృంగంబులను ఛత్రచామరసమేత సువర్ణ
సింహాసనశతంబును, నమృతపాత్రశతంబును, రత్నఖచితభూషణంబులను, దివ్యాం
బరరత్నకంబళంబులను, నానావిధఫలంబులను, నైకవిధశస్త్రాస్త్రంబులను గింజల్క
పేతపద్మమాలికలను మత్తేధంబులమీఁదను, నరులమీఁదను వేసి మోయించుకొని
తీసికొనివచ్చి ప్రద్యుమ్నునిం జూటివచ్చి యవ్వాసని సమర్పించి నవసధులఁగూడ
నాసంగి కృతాంజలియై యిట్లు స్తుతించె.

నుముళివృత్తము! మనసిజ! మార! ♦ మహాత్మనుతా!
వనరుహనేత్ర! ♦ పరాస్తపరా!
జనపతివర్య! ♦ సమస్తవిభా
వినతు లొనర్తు ♦ విధేయుడనై.

౫౪౮

తరళ! జలజలోచన పుత్రకాగ్రణి ♦ శౌర్యధైర్యసమేతునిఁ
బలుని రుక్మవలీమనోహరు ♦ బాహుదాది విభూషితుఁ
గలశజ్జప్రముఖర్షిపూజితుఁ ♦ గంబుకంతు రతీశ్వరుఁ
జలచరభృణ లోకజేతను ♦ సంస్తుతించెద భక్తితోఁ.

౫౪౯

పంచచామరము! అనాదిమధ్యనాశనా! స్వ ♦ యంప్రభాస్వరూప! యో
యనాధనాథ! భక్తవత్స! లా! యనన్యజా! ప్రజా
మనోభిరామ! కామ! భూమ! ♦ మానసియ! సుందరీ
మనోహరా! పరాత్పరా! ♦ మాళితోడ మ్రొక్కెదఁ. ౫౫౦

౫. చేయుచునుంటిని జేసితిఁ, జేయగలను నిద్రి నీకుఁ ♦ జెందిన దదియో
నాయది యీతఁడు మిత్రుం, జాయన యాగర్భశత్రుఁ ♦ డని చెప్పటయుఁ.

తే. నేను భోగిని దుఃఖిని ♦ నీవనుట య,హంకృతిని మమతను గల్గి ♦ నవి జనుండు
బ్రహ్మలికాలాశయాంగజః ప్రబలగుణము,లను సుబద్ధుడై చెడుపనులొనరుచుఁగద.

ఉ. కాచమునందు బాలు నిను ♦ కళా సలిలంబును ద్రాట సర్పముఁ
జూచినచాడ్పునం గనుల ♦ శుంతలేజూడక మీప్రభావముల్
జూదితి మిమ్ము హేలమెయి ♦ సొంటుల నాయవి వాపి జేవరా!
నీచరణారవిందముల ♦ నిచ్చలుగొల్పెడి భక్తి నీయవే!

౫౫౩

౫. జ్ఞాననిధిసమాగమమును, జ్ఞానము వైరాగ్యయుతము ♦ సాయుజ్యంబుఁ
నూనశరా! కరుణామతి, దీనుడనగు నాకు నిడవె! ♦ దేవ! యనంగఁ.

తే. అంగభవుఁ డట్టులగుగాత ♦ మంచుఁ బలికి
యభయమిడి పద్మరాగంబు ♦ హాటకమణి
మయము ఛత్రచామరభాస ♦ మానము నగు
సింహపీఠంబు నొసఁగ నా ♦ శ్రీదుఁడు గొని.

౫౫౫

తే. అతనిఁ జుట్టివచ్చి ♦ యనుమతిఁ గైకొని, యాత్మమందిరమున ♦ కరిగె నవల
నితరరాజు లందఁతెటిఁగి తజ్జయమును, బలుల నిడిరి మాని ♦ భండనంబు.

శ్లో. మ స్తథుండు కింపురుషఖండంబు గెలుచుట. శ్లో.

ఉ. అతరువాతఁ బంచశరః ♦ డాత్మబలంబులఁగూడి సాఁగి సా
జ్యోతిషపట్టణంబునకు ♦ శూరులు దల్లడిలంగ దుందుభుల్

- బ్రాహ్మిణ మ్రోయనేగ నటు ధైర్య దదీశుడు భౌమదైత్యపం
జాతుడు నీలుడు బెదరి శౌరికుమారున కిచ్చె గానుకల్. ౫౫౭
- క! అవి గొని మరలెడి మరుతో, ద్వివిదకపి మున్నదెబ్బ ధినిన కినుకచే
జవమునఁ దత్తురివాకిట, గవిసి దశంబులను గోళ్ళఁ గాడ్పడఁజేసె. ౫౫౮
- తే! మఱియుఁ దత్కపి తోకతోఁసరదమలను, గట్టి లవణాబ్ధిని నెట్టికరులహరుల
గరముల బట్టి నింగికిఁబటపి బలిమి, నగ్గలంబుగ గర్జింపఁనా మరుండు. ౫౫౯
- చ! కనుఁగొని వాడు శత్రుఁడని గట్టిగ నెంచి గ్రహించి శార్ఙ్గము
ఘనముగఁ డంకరించి యొక థాండమువేయఁగ నద్ది తత్కపి
గొని దివిఁ ద్రిప్పి పల్కుటను గొంకక పూర్వవిధి న్నకస్థలం
బునఁ బడునట్లు బంచి మఱిఁ పుష్పశరేషుధిఁదూత భూవరా! ౫౬౦
- ఆ! అంత మదనుఁ డచట నక్షోహిణీశత, సహితుఁడగుచు సాగి సాలజాల
వల్లరీసహస్ర పత్రలసత్సరః, కలితదేశములను గలయఁ గాంచి. ౫౬౧
- ఆ! యక్షుడిష్టమార్గ మందునం జని చని, హేమకూటభూధ రేంద్రమునకుఁ
గ్రింద వెల్లుచున్న కింపురుషులఖండ, మునకు ముఖ్యమైన పురికి నరిగె. ౫౬౨
- క! అంతటఁ గింపురుషులు రతి, కాంతాగమనంబు భటము ఖంబున విని య
త్యంతముదంబును గని యీ, వంతునఁ బల్కాడి రార్య బహులాశ్వవిభా!
సే! లఖలాండపతియైన హరి పుట్టియుంట యా, దవకులంబంతయు ధన్యమయ్యె
బరమేశ్వరుండైన హరి చరియించుట, దన్మధురాపురి ధన్యమయ్యె
గోలోకవిభుఁడు ముక్తుండుఁడు దిరుగ బృందావనంబును బహుధన్యమయ్యె
హరిదంతభరితత ద్యశమును గొనియాడి, తత్త్రిలోకంబులు ధన్యమయ్యె
- తే! దానమానరాసాది లీలానికరము, గృష్ణతోఁగూడి కావించియెల్ల గోపి
కలును రాధయు ధన్యులై, రలయమునయు, దద్ధృషీ కేశునకుఁబుట్టి ధన్యమయ్యె.
- తే! మఱియుఁ దద్దర్శనస్పర్శ మననములను, నందఱో తపోధనులు సహీనమతులు
దీనులును ధన్యులైరిగా దే! తదబ్జ, నాభ మొక్కుచు నుండు మనారతంబు.
- ఉ! ఆ యరవిందలోచనుఁడు యాదవవర్యుని నుగ్రసేనుని
జేయుచు సార్వభౌమునిగ శ్రేష్ఠతరంబగు రాజసూయము
జేయఁగఁజెప్పి దిగ్జయము జేయఁగ స్వీయకుమారు మారుని
దోయజనేత్ర సిఘనుని దోయముల జితజేసి పంచెగా. ౫౬౬
- ఉ! కావున నీబుభు మనము గన్నులపండువగాఁగఁ గాంచి సెం
భావనజేసి యిల్లటిను పర్వలకందని ధన్యత గనం
గావలె నంచు నందటటు గాన్కలొసంగి నమస్కరించి రా
శ్రీవిభుసూనువర్యుడు వశీకృతశత్రుఁడు పుష్పబాణుడు. ౫౬౭

తే॥ నిజవిశేషయశఃకథలను నిర్మలమగు, ముజ్జగంబుల వెల్లింఁచెఁబూర్ణచంద్ర
రశ్మిమిలితమగ్ధాభిస్ఫుర త్తరంగములను గరి విస్తృతిగ సల్పుచోల్కి జనక !

చ॥ మఱియుఁ దదఋతాత్మజుఁ డ యందనిజామలకీర్తిగానముఁ
బారిఁ బారి నాలకించి బహు య మోదముఁజెందియు నట్టి కిం
పురుషుల కర్థమాలిమణి య భూషణకుండలహార బాహుదాం
బరవలయార్చికాదులఁ గృపామతి నిచ్చి బహూకరింపఁగాఁ. ౫౨౯

ఆ॥ రాజధానియైన య రంగవల్లీపురి, నుండి తద్విభుండు య దండివాఁడు
నగు సుబాహుఁడరిగియంగజనిఁ మ్రొక్కి, బలుల నిచ్చి యవలంకాఁగి నేంద్ర!

ఉ॥ వారిజనాథసూనుఁడు ను య బాహునరేంద్రున కిట్లు పల్కెనో
ధీర ! త్వదీయపట్టణము య దివ్యము దీనికి రంగవల్లి యా
వేరెటుగల్గెనో ? యెవరు య వెట్టిరా ? యీయభిధేయమంతయుఁ
మీరలు నాకుఁజెప్పవలె య మీ ర్వినియంగురు మున్ను దీనినిఁ. ౫౩౦

చ॥ అనఁగ సుబాహు విట్లనియె య నంగజ ! పూర్వము క్షీరవారిధిఁ
దనుజులు నిర్జరుల్ గలిసి య ధైర్యమతో మధియించుకాలమం
దనఁ బదునాల్గురత్నములు య దోచెను వెండియు నందునఁ సుధా
కనదురుకుంభముఁ బాడువఁ గా వనజాత్ముఁడు శ్రీరమేశుఁడుఁ. ౫౩౧

తే॥ కన్నులారఁగఁ గన్గొనఁ గౌతుకమున, నతని కన్నులఁగాఁతెడి య నశ్రువు లు
కలశమందునఁ బడుటచేఁబదులసియనెడి, తరువు తత్సర్వం జనియి చెఱధరణినాథ!

ఉ॥ ఆరమణీయశాఖ కల యంబుజనేత్రుఁడు రంగవల్లి యా
బేరిడె హేమకూటమను య పెద్దమహేంద్రముక్రింద నద్ది యొ
ప్పారుచునుండు నిప్పటికి య నాతరునామమె మత్పురాఖ్యయై
కీరితికెక్కె నీయగము య కేవలుఁ జూపునటం చెఱుంగుమా ! ౫౩౨

చ॥ వినుము మఱొక్కసంగతిని య వీరవరుండు మహానుభావుఁడుఁ
దినమణిముఖ్యశిష్యుఁడు ను య ధీనిధి రామభటుండు నంజనా
తనయుఁడు నిత్య మచ్చటికి య దర్శనముం బొనరింపఁనార్హి మే

నునిఁగొని వచ్చెడిఁ హరిత య నూభవ ! యంచు వచింప నాతఁడుఁ. ౫౩౩

వ॥ ఆనందించి తత్సలంబున కేగి తద్రంగవల్లీభూరుహవరంబును సందర్శించి
ప్రదక్షిణంబు లాచరించి నమస్కరించి యట నిగ్గమించి హేమకూటతటేభూతం
బును, సింహశరభశార్దూలచిత్రకవన్యభశివోలూకాది నిర్ఘోషఘోషితంబును,
భృంగారీభృంగర్పుంకారసంకులంబును, గృష్ణాహరీతకీవల్లీకీచకాశ్వద్ధమందారాది
భూరుహబంధురంబును, బహుభయంకరంబు నగు మహారణ్యంబునుండి నడచెడి
త్రుణ్యంబునం బదియామడల పొడవుగల సర్పం బొందు దారుణగరళమయంబులగు

పూర్వార్థంబులతోఁ జనుదెంచి మత్తేభంబుల మ్రొంగుటం గని యాదవులు హాహా
కారంబులం గావింప భాను, స్వభాను, స్వర్భాను, ప్రభాను, భానుమ, చ్చంద్ర
భాను, బృహద్భాను, రతిభాను, శ్రీభాను, ప్రతిభానుపులను సత్యభామాకుమా
రులు పదుగురు బహుతీక్షణజిహ్వగంబుల నాజిహ్వగేంద్రంబును మ్రందింపఁ దత్క
శేబరంబునుండి దివ్యగంధర్వం డొకండు బయలు వెడలి ప్రద్యుమ్నునకు నమస్క
రించి సురలు విరులం గురియుచుండ విమానంబెక్కి దివంబున కేగెనని వచింప
బహులాశ్వుం డాగంధర్వుం డెవండో యాలని కాఫణిరూపం బేకతంబున వచ్చెనో
తెల్పుమని ప్రార్థింప నారదమహర్షి యారాజర్షి కిట్లనియె.

౫౭౬

తే॥ అర్విషేణుడనెడి * నలఘుగంధర్వుని, సోదరుఁడును దివ్య * సుందరుఁడగు

సుమతి హనుమదరికి * శుద్ధరామాయణమును బఠింపవచ్చె * బూర్వమందు.

ఉ॥ అతతహేమకూటగిరి * యందున నాహనుమంతుఁ డాధరి

శ్రీతనుజామనోవిభుని * శ్రీదు సలత్కృణు రామచంద్రు వి

భ్యాతినిఁ గల్యణము మొదలు * యామయుగంబు గతించుదాఁకఁ బూ

జాతతిఁజేసి సేవలను * సల్పును నిత్యము నట్టివేశలోక.

౫౭౮

తే॥ అతిభయంకరపూత్కృతులగ్గలముగ, ఘణివిధంబునఁజేయుచుభక్తిభంగ
మును ఘటించు నా సుమతినిఁగనుచుఁ గనలి, సర్పముగ నీవు గమ్మనిశాపమిచ్చె.

క॥ అంతట సుమతియు వెల హనుమంతుని ఁదమలను వ్రాలిమన్నింపుము నా
మంతువు ! భగవంతుండవు, తుంతవన హనుమ కడుప్ర * సన్నుండగుచు.

చ॥ అరుసముతోడ ద్వాపరయు * గాంతముసందున దిగ్భయార్థమై
యరిగెడి కృష్ణపుత్రులు మ * హాశుగపంక్తినిఁ బాపరూపుతో
వలలెడి నిన్నుఁజెండెద ర * బద్ధముగా దిది యట్లు నీవు శ్రీ
కరభవదీయరూపమును * గాంచెదవో సుమతీ ! యథాస్థితి.

౫౮౦

చ॥ అని కరుణింప నాసుమతి * యారహి సర్పముగా జనించి యా
వనరుహలోచనాత్మభవ * బాణపరంపర గిట్టె నెమ్మది
గనఁగ మహాత్మకాపము సు * ఖంబులొసంగు వరంబుగాదె? యో
జనవర ! యంత నా కుసుమ * సాయకుఁ డచ్చటనుండి వేడ్కతో.

౫౮౨

సీ॥ ఎచ్చట మానవు * లేడులు పదివేలు, సనుదాఁకఁ జిక్కగా * మనియుచుండు
రెచ్చటఁ బురుషు ల * హీనగజాయిత, బాధబలంబుతో * వలలుచుండు
రెచ్చటఁ ద్రేతతో * నెల్లవిషయముల, నీడగుచు గాల * మెసఁగుచుండు
నెచ్చట నుదకం బుమ్మరమతోఁ దుల్యమై, స్వచ్ఛరమంబుగాఁ * బాటుచుండు

తే॥ నెచట నవరత్నముల్ పుట్టునెచట నిత్యయావనవిభూషితలగుచునతివలుండు
రెచట సర్వభూరుహలతలెచ్చియుండు, నల్ల చైత్రదేశములకు * నరిగె నవల.

తే॥ తత్ఫలంబునకుఁరాజధానియగు“వ,సంతతిలక”యఁపురినుండిశౌర్యధనుఁడు విభుఁడు శృంగారతిలకుఁ డాత్మభువుతోడఁగలహమాడ నేతెంచెఁజై శ్రులనుగూడి

వ॥ అత్తరుణంబున సాంబ, సుమిత్ర పురుజ, తృతజ, తృహసజ, ద్విజయ చిత్రకేతు, వసుమ, ద్రవిణ, క్రతువులను జాంబవతీతనూభవులు బదుగురు నడిరింది నారాచంబులం బ్రయోగించి జగం బంధమయంబు గావింప వైరులు గోలాహలం బులం జేయుచుఁ బోరుమాని పాటఁగడంగుటఁ దద్భావుండు గాంది రోషింది మించి మత్తేభంబునం దధిష్ఠించి త్రిశూలంబు గ్రహించి సాంబుని వశంబును బాడిచి కోదండనిగ్గతంబులగు కాండంబులతో నితరవీరులను జెల్లాచెదరుగాఁ జెంది మహారణ్యంబునం బ్రవేశించి దహించు వైశ్వానరుని విధంబున నేకకుండయ్యు విజృంభించుట నాలోకించిన గడుం డేతెంచి మదోత్కటంబగు నమ్మాతంగంబుఁ దొండంబునుబట్టి దూరంబున భూతలంబునం ద్రోయ నాశృంగారతిలకుం డిలఁ గూలి క్రమ్యుట లేచి భయభీతుండై యర్జుదతురగంబులను, లక్షరథంబులను, నయుతేభంబులను దీసికొనివచ్చి యావ్రద్యుమ్నునకు నర్పించి యొరిగలం గావించె. ఇట్లు కింపురుషఖండం బామన్మధుండు జయించి నిషాదదర్శితంబులగు మార్గంబుల నడిచి క్రమముగా సర్వసంపత్కరంబగు హరివర్ష నామకఖండంబున కేగ. గీ॥

ప్రద్యుమ్నుండు హరివర్షంబును జయించుట. ❦

తే॥ అందు నిషధనామకగిరియమరు నచట, వీరకోదండటంకారఁమోరరవము లక్కజంబుగ జనియించెనమితభయముఁగలుఁగఁజేయు నొకానొకకాననుండి.

తే॥ కోశమాత్రదేహములతోఁ ఁ గూడు పెద్ద గ్రద్దలుఁ దీక్ష్ణతుండముల్ ఁ గలుగు గరుడు లరుగుదెంచి తుద్బాధతోఁ ఁ గరుల హరుల పై నికుల మింగఁదొడఁగె నాసమయమందు.

గీ॥౭

తే॥ గగనతలము ఖగంబులంగప్పజనుట,యాదవులు భీతిజెంది హాహాకృతులను సల్పుటఁగని మదనుం డనల్పపన్న,గాశనాస్త్రరాజము వై చెనపుడు వడిని.

మ॥ అల బాణంబున వైనతేయుఁడు వి ఁ హంగాధీశ్వరుం డొంది దీ పులచే వెల్లెడి దీర్ఘ పక్షములతో ఁ భూర్యుగ్రకృన్నా సతో నల దాతౌయ్యకులింగతార్క్ష్యముల సం ఁ హరంబు గావింపఁగాఁ బులుగుల్ గొన్ని భయమ్ముతో దెసలకుఁ ఁ బోయె సఖాతంబులై.

ఉ॥ పిమ్మట నచ్యుతాత్మజుఁడు ఁ స్వీయచమూయుతుండై దశార్ణ దే శమ్ముల కేగఁ దద్విభుఁ డ ఁ సాధ్యబలుండు శుభాంగనామకుం డమ్మరు చండపౌరుషము ఁ వ్యాసముఖంబున నాలకించి క ప్తమ్ములతో దశార్ణగత ఁ భద్రతరంగిణి దాటి నమ్రతఁ.

గీ॥౮

తే॥ మరునిదరిశేరి యా బలుల్ సరగ నిచ్చి, యెదుపదిజేసె నంత నా॥యంగజాతుఁ
డా బలిష్ఠ నిష్కాశాంబి॥యనెడి రాజ,ధానినుండి యేతెంచి॥వానిఁ గాంచి.

క॥ ఓయి శుభాంగా ! యెట్టుల, మీ యవని దశార్ణమయ్యె ॥ మేధావి యెవం
డి యభిధానముఁ బెట్టెనో?, యాయెడ వచియింప నాకు, నేఁ బ్రార్థింతుఁ.

అ॥ అన శుభాంగుఁ డిట్లు ॥ లాడె నృసింహుఁడు

మును హిరణ్యకశపుఁ ॥ బోరి త్రుంచి

భక్తు నతనిపుత్రుఁ ॥ బ్రహ్మాదుఁగూడి యి

ట్టి హరి వర్ష మునకు ॥ తీవి వచ్చి.

౫౩౩

క॥ నిలిచియుఁ బ్రహ్మాదున కిటు, బలికెను శాంతుడవు ముఖ్య ॥ భక్తుడవగు నీ
యలఘుపితృ జంపితి నని, కలగకము ! కులక్షయంబు ॥ గావింపనుగా. ౫౩౪

క॥ అని ముదమున నను నరసిం,హుని కన్నులనుండి కాటి ॥ యుదకంబు లటఁ
ఘనమంగళకరమైన కొ,లనుగాఁ బాటంగఁదొడఁగె ॥ లక్ష్మీపుత్రా ! ౫౩౫

తే॥ దాని దర్శించి ప్రహ్లాదుఁడానృసింహు, నిటుల నడిగెనో నరసింహ ! యేను పుట్టి
యమ్మనబ్బను సేవింపఁనైతిఁగాదె, యిట్టిదోషంబు లెట్టుల ॥ నేగుఁ జెపుమ !

వ॥ అవపుడు శ్రీనరసింహుండు పుత్రా ! నాహర్ష బాష్పంబిట మంగళాకరంబై
సరోవరంబుగా నుద్భవించెగాదె ! ఇందు మజ్జనం బాచరించి మాతాపితలయు
భార్యా, సంతాన, గురు, సుర, భూసుర, ప్రపన్నర్షి, పితృదేవతలయు ఋణంబులం
బడింటిని దీర్చి కృతార్థుడ వగుము. ఎవండైనను నిందు స్నాతుండైనచో వాఁ డాద
శఋణంబులనుండి విముక్తుం డగునని వచింపఁ బ్రహ్లాదుం డాహ్లాదంబుబొంది యందు
నీరాడి యన్మణియై యిప్పటికి నానిషధాచలంబునుండి యేతెంచి యందు జలకం
బాడి బోవుచుండును, తత్ప్రభృతిఁ ద తీర్థంబునకు దశార్ణమోచనంబనియు, దద్దేశం
బునకు దశార్ణ దేశంబనియుఁ బ్రసిద్ధి గల్గెనని వక్కాణింప నక్కందర్పుం డెక్కు
వగా సంతోషించి యాతీర్థంబున స్నానం బొనరించి దానంబులం గావించె. ఈదశా
ర్ణ దేశచరిత్రంబు వినువా రాపదిఋణంబులం దీర్చి ముక్తిపాత్రు లగుదురని చెప్పి
వెండియు నిట్లనియె.

౫౩౬

మరుం డు త్తరకురుఖండంబును జయించుట.

చ॥ ఉరనుఁ డతండు మేరుగిరి ॥ కుత్తరభాగము నందునున్న యు

త్తరకురుభూమి వృద్ధిసహి ॥ తంబును దివ్యము శృంగవద్ధరా

ధరవరపార్శ్వభాసురము ॥ దద్ద జయింపఁ దలంచి సాగి శ్రీ

కరమగు గంగలోన నవ ॥ గాహనముం బొనరించి యాస్థతోఁ.

౫౩౭

క॥ వారాహీనగరంబును, శేర గుణాకరుఁడు బలుఁడు ॥ శిష్టుఁడు దదూభ

దారుఁడు సుమాట్టరుసం,భారామరమానివరులు ॥ భాసిల్లంగఁ.

౫౩౮

తే॥ దశమహాయమేధయాగంబుదమనిజేయఁ,దలఁచి నీలకర్ణాంచితధవళతురగ
మును దశాక్షాహిణీయుతుఁడనయు వీర,ధన్వః దద్రక్షుకుగఁ గూర్చితద్దవిడిచె.

వ॥ అప్పుడు వీర చంద్రాశ్వసేన చిత్రగురు వేగవ దామ శంకు
వను, శ్రీమ త్కుంతులను నాగ్నజతిసుతులు బదుగురు నాలోకించి యాహాయం
బును బట్టి యిది విడిచిన వాఁడెవ్వఁ? డని పలుకుచు స్వనైన్యంబులం జేరం బ్రద్యు
మ్నుండా యశ్వగళంబందలి పత్రంబుఁగాంచి విస్తయంబుఁ బొంది యాయుధసాగు
లగు యాదవులకుం జూపింప వారు నచ్చెరువొందెడి తరుణంబున. ౬౦౧

అ॥ దానిఁగాచుసేన ధత్తురగంబును, వెదకికొనుచు వచ్చి మదనసైన్య
ధూళి రేగుచుంటఁదూరంబునం జూచి, నిలిచి వింతఁబొందిపలికి రిటుల. ౬౦౨

చ॥ సరసుఁడు చండవిక్రముఁడు ధర్వనయజ్ఞఁడు నౌ గుణాకరుం
డతిముఠి నేలు రాజ్యమున నారయఁ జోరులు లేరు జారులు
వజలరు గోవులనఱకు వారును లేరు ఖలుల్ వసింపరీ
యరుణుని గ్రమ్ముదుమ్మెచటి దైనది మాకెఱుఁగంగరాదుగా. ౬౦౩

క॥ ఈతటి వాదిత్రంబులు, నాతతకరిబృంహితములు హరిఘోషణముల్
శాతధనుష్టంకృతులన్, బ్రాతిగవిన బడియె నట్టి పరులకు నవలన్. ౬౦౪

చ॥ మదనునిచేతఁ బంపఁబడి మంత్రిపరుండగు నుద్ధవుండు త
న్మదయుతవీరధన్వ సవి ధంబున కేగి ధరాతలేంద్ర ! యా
యదువరుడుగ్రసేనవిభుఁ డాస్మపనూయముఁజేయనెంచి యీ
మదనుని సర్వదిగ్జయ మ మందత సల్పఁగఁ బె నీతఁడో. ౬౦౫

చ॥ ఘనుడు మహానుభావుఁడు న ఖండబలుం డరవిందనాభనం
దనుఁడును దుర్జయుండగుట దప్పక నీవును గాన్క లిచ్చి వం
దనములఁ జేయఁగాఁ దగును దద్విధిసల్పనిచో సమీకముం
బొనరిచి తీసికోగలఁ డ మోఘముగాఁగరదంబులన్ బ్రభూ ! ౬౦౬

తే॥ భరతఖండంబుగెల్చి కింపురుషఖండమును జయించియాహరివర్షమునుజయించి
యిచటికే తెంచెఁగావుననీతఁడలఁతి, గండఁడని యెంచఁబోవకకరము లిమ్మ !

తే॥ యజ్ఞపశువు వెంబడి నిట్టియంగజండు, దీనికొనివచ్చె దీనినేదెట్టి యపహ
రింపఁగలఁడు ? సహాయఁడైకృష్ణుఁడుండ,బలయుతుఁడగు రారాజిడిబలులమ్రొక్కె

అ॥ అనఁగ వీరధన్వః డాడె నీవిధంబున, శ్రీకుండభికుండగు గుణాకరుండు
నల శచీశపూజులందియుండెనుగాదె, యతఁడు బలులనియ్యఁడంగజనకు, ౬౦౭

క॥ వారాహాకారంబున, శ్రీరాజితశృంగవద్గిరిని హరి వెలుఁగున్
ధారుణి యతనికిఁ బూజలఁ, గూరిమితో సతముజేయుఁ గోర్కులాసంగన్.

౬|| ఆ యచలంబునందు నయు ధ తాబ్దము లట్టి గుణాకరుండు త
త్తోయజనాభునిం గుఱిచి ధ తోరముగాఁ దప మాచరింపఁగా
నాయనఘండు తుష్టిఁగని ధ యంతికమొంది గుణాకరా! వరం
జేయది నీకుఁ గావలెనొ? ధ యా యెడఁ జెప్పము! యిచ్చెదం జమీ!

౭|| అనఁగ గుణాకరుండు ముద ధ మంది నమస్కృతులం బొనర్చి యో
వనరుహలోచనా! విను మ ధ పారకృపఁ నను నీవుదప్ప నే
ఘనులునుగాని యే సురలు ధ గాని జయింపనిలాగు నల్పవే!
యనఁగఁ “దధాస్త”టంచుఁ జనె ధ నా గరుఁడధ్వజఁ డోయి యుద్ధవా! ౬౧౨
౮|| ఆకారణమున మీరా, శ్రీకురుఖండేశుహయముఁ ధ జెచ్చెర విడుడి!

యీకరణిని నల్పనిచోఁ, దేకువతోఁ బోరి దానిఁ ధ దెప్పింతుఁ జమీ! ౬౧౩

౯|| అంతట నుద్భవుం డతని వీడ్కొని ప్రద్యుమ్నునకు సభాసదులు విను
చుండ యావద్వృత్తాంతంబు జెప్ప నందున్న కాళిందీనందనులగు శ్రుతకర్మ, వృష,
వీర, సుబాహు, భద్రద్రేకల, శాంతి, దర్శ, పూర్ణమాస, సోమకులను బదుగురును
బదియఁజేపాణులం గొని యాయుధంబుల ధరించి యుత్తరకురుయోధులతోఁ
దలవడిరి. ఆయవసరంబున నా యుధయుల కదృఢతంబగు తుములయుద్ధం బయ్యె.
అందుత్తరకురుజనులు హతులైరి. తత్ఫలంబున నొండురక్తతరంగిణి జనించె.
హతశేషులగువారు శరత్కాలమేఘసంఘాతంబు విచ్చించిననభంగి నలుగడలకుఁ
బఱుగిడిరి. ఆకుమారులందుఁ బూర్ణమానుండను బలుండు వీరధన్యుని స్వంద
నంబును బాణసంతతితోఁ జూర్చి కరింప నాతండు విరఘండయ్యు ధనుష్టంకారంబులం
గావించి యేకవింశతిమార్గణంబులతోఁ బూర్ణమానునిం బ్రహరింప నతం డవానిని
నడుమనే నిజబాణంబున ఖండింప నా వీరధన్యుం దాతని మోర్చినిఁ గువాక్యంబు
లచే మిశ్రత ఖండించినట్లు ద్రుంచె. తత్సమయంబునఁ బూర్ణమానుడు పూర్ణ
రోషంబున లక్షభారభాసురగదంగొని యాతనిం గొట్టి నా వీరధన్యుండు నొచ్చి
వడిని పరిఘంబుఁ గొని ప్రహరింప నా పూర్ణమానుడు పవననామకగిరిం బెకల్పి
బల్కిం ద్రిప్పి యతనిపై వేయ నది యా వీరధన్యునిం గొనిపోయి తద్వారాహీనగర
మందలి యజ్ఞవాటికలోఁ బడవేసె. తత్పురియందు హాహాకారంబు లుప్పలిల్లె.
నరామరదుండుభిరవంబులు సెలఁగ సురలు విరు లా పూర్ణమానుపైఁ గురిసిరి. తజ్జన
కుండగు గుణాకరుండు రుధిరంబు గ్రక్కి మూర్ఛితుండై ముంగలనున్న వీరధన్యుం
గాంచి క్రుద్ధుండై కోదండంబుఁ గైకొని యుద్ధం బొనరింప నెంచి నిర్గమించుట సర్వజ్ఞు
డును దద్యజ్ఞహితయు నగు వామదేవమహర్షి గని యతని కిట్లనియె. ౬౧౪

౧౦|| ఎఱుంగకపోయెడ వేలా? మఱులుము నామాట వినుము ధ మోధ్యము దగునే?
పరిపూర్ణ తముండును శ్రీధరుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁ డరులఁ ధ దనరెడి నతఁడో. ౬౧౫

చ॥ లల భువిఁ గాంతికాంతమును * నాయతమా నొక ప్రాతనామకా
చలము నెలంగుచుండు నట * శౌరి జనించెను గచ్చపాకృతిక
బొలుచును సర్వముం డనెడి * పూజరి, తద్ధరిమందిరంబున
వెలిగెడి పుష్పమాల యను * ద్వీపవతీమణి, తత్ఫలంబున.

౬౨౬

తే॥ తన్నదీతీరమందున * దండియడవి, కందమూలఫలాదులఁ * గలిగి వెలుగు
నావనంబున నల నీలులనెడి కపులు, రామునాజ్ఞవసంత్రు స్వప్రజనుగూడి.

అ॥ అవ్వి తన్నదనబ * లారవంబు ల్విని, మిగుల కేనుకరేగి * యెగిరిపడుచు
వాలములను గోళ్యబండ్లను దత్తైస్య, హయరథేభములను హత మొనర్చి.

క॥ విజయధ్వజనాథుండగు, విజయుని యరదంబుఁ దోక * బిగిచికొని దివి
గజవిజృంభింప నల కపి,ధ్వజధ్వజమున నున్న హనుమఃప్రత్యక్షముగా.

౬౨౭

అ॥ నిర్గమించి కసిని * నిఖిలవానరులను, దోకతోడఁగట్టి * వీరభువిని
నెట్ట నెట్టికపులు * నెమ్మి క రామకింకరుడు హనుమ యంచుఁ * గరముదలఁచి.

సీ॥ కొందఱు వానరుల్ * సెంది యానందంబు, భక్తితోఁజేసిరి * వందనములఁ
గొందఱు వానరుల్ * గొంకకముద్దాడి, యయ్య! నిన్నని చిర * మయ్యె ననిరి
గొందఱు వానరుల్ * గోర్కె లీరిక లెత్త, గంతుల వేసిరి * సంతసమున
గొందఱు వానరు * లందరు గుళలులా?యంచుఁ దమినిఁ గాగి * లించుకొనిరి

తే॥ మఱియుఁ గొందఱు మనసార, మాటలాడి, రవల నాంజనేయుఁడునిజ, హస్తలము
తోడ నాకపులందఱ * దువ్వి కుశల, మడిగి సంతృప్తిఁగూర్పఁగ * నెట్టి కపులు.

అ॥ అతనియాజ్ఞఁబొంది * యాత్మచిత్రాటవి, కరుగుదెంచి రల్ల * యాంజనేయుఁ
డరునుని పతాక * యందు సంతర్ధాన, మయ్యె మైధిలేశ! * యచటనుండి.

క॥ మకరాచలవరభాసుర, మకరావని గెలువఁ బటహ * మండలి మ్రోయ
స్వక సైన్య సమేతుండగు, మకరధ్వజఁడేగె వడిని * మానవనాథా !

౬౩౩

చ॥ పదపడి నెట్టి యచ్యుతుని * పట్టి బలంబులఁగోషణంబుల
దడచలపార్శ్వమందు మధు * ధారలఁ గ్రోలుచు సంచరించు మ
ట్పదములు గోట్లకొల్ది నొక * సారిఁ జివుక్కునలేచి మూఁగి త
స్మదకరిరధ్యయోధుల న * మృదముగాఁ గఱవం గడంగుట.

౬౩౪

క॥ కని మరుఁడుక బవనాస్త్రంబును వేయుచు నవ్వి నాల్గు మూలల కేగ
బొనరిచె భూవర ! యచ్చటి, జనములు మకరాస్యులంచుఁ జక్కనెఱుఁగుమా !

వ॥ అంత రతికాంతుం డటనుండి సాగి డిండిమదేశంబున కేగి గజములుగ
నచ్చటి జనంబులం గాంచి యట నిర్గమించి త్రిశృంగదేశంబుల కరు
దెంచి శృంగధారులగు నందలి మనుజులం జూచి త్రిశృంగగిరిపరిసర భాసురంబును
భర్తృహర్ష్యమయంబును, సకలాలంకారాలంకృతంబునునై బంగరురంగున వెలుంగు

పురుషులతోడను మించువలెమించు మెలఁతలతోడను నాగనాగాంగనావృతభాగ
వతీనగరంబువలె నొప్పారు స్వర్ణచర్చికయను నగరంబున కమరావతీపురంబునకుం
జను సురేంద్రునిమాది నరిగె. తద్విభుండగు దేవసఖుండు మన్ముఖంబునఁ దత్ప్ర
ద్యున్నాగమనబలాదుల నాలకించి బలులఁగైకొని వచ్చి పూజించి సమర్పించి
నమస్కరింప నమ్మరుం డానందంబుఁ బొంది భూవరా! నీకును సీవ్రజలకును జంద్ర
సమంబగు శాంతి యేకతంబున గల్గెనో యానతిమ్ముని కోర నతండు దేవా! పితృ
పతియగు నర్యముండు కూర్మయాపధారి యగు హరిపాదంబులం బ్రత్యక్షసంబు
జేసె. తజ్జలం బిట మహానదియై శ్వేతాచలంబుమీఁదుగాఁ బ్రవహించుచుండు. ఈస్థ
లంబునం బ్రమేధుండను మనుకుమారుండు నిశీధంబున సింహాభ్రాంతిని గపిల్ జంపి
వసివృతమహామునిచే శత్రుండై శూద్రయోనిం బుట్టి కువ్వరోగంబుతో నొచ్చుచు సంచ
రించుచు నొకానొక సమయంబునం దన్నహానదిని స్నానం బొనరించి శాపరోగ
విముక్తుండై పూర్ణచంద్రతుల్యస్వచ్ఛశోభతోఁ జెన్నారె. తత్కారణంబున నీనదికొ
జంద్రకాంత యని నామంబుగల్గె. తత్తరంగిణిని మేమును జలకం బాడుటచేఁ దద్రీతిఁ
గాంతి మాకుఁ జేకుటనని వచింప వినిన మన్మథుం డానందించి యాశైవలని స్నానం
బొనరించి దానంబులం గావించె.

౬౩౬

ప్రద్యుమ్నుండు రమ్యకఖండంబును గెలుచుట.

- తే॥ ఇటు హిరణ్మయఖండం బ్రహీనశక్తిఁ, గాముండు జయించి దేవలోకంబువోలె
జెలఁగు రమ్యకఖండంబుఁజేరె నందు, నీలనామకవరిగిరి ॥ గ్రాలుచుండు ౬౩౭
- అ॥ దానికు త్తరమునఁ ॥ దనరెడికాలదే, శంబు దానియంతి ॥ కంబునందు
భీమనాదిని యను ॥ పెదపురిఁగాలనే, మినుతుఁడుగు కలంకుఁడెసఁగియేలు. ౬౩౮
- క॥ అరక్కనుండు త్రేతను, శ్రీరాముని దెబ్బ నొచ్చి ॥ చెచ్చెరభీతి
బాటి యిచటి కరుదెంచి సురారాతులతోడఁగూడి ॥ యధిపసియించె. ౬౩౯
- క॥ ప్రద్యుమ్నురాక నాతఁడు, స్వాద్యోగులవలన వినుచు ॥ నుగ్రతను ధను
ర్విద్యాపారగులను నన, వద్యబలాయుతనిశాట ॥ వద్యులఁ గొనుచు. ౬౪౦
- చ॥ ఖరమున నెక్కి దేహ ముకు ॥ కాలరుచుల్ బలపంగఁ జాపము
దగ్గరశక్తియుక్తుడయి ॥ తద్యదుసేనలతోడఁ దాఁకె న
త్రణిఁ గడు వారి కిర్వురకు ॥ దారుణవిగ్రహమయ్యె వేల్పు లం
బరమునఁ జూచి వింతపడి ॥ వైచిరి ముక్కుల వ్రేళ్ళు భూమిపా! ౬౪౧

వ॥ అత్తరుణంబునఁ బ్రహూష గాత్రప స్సింహ బల ప్రబలోర్ధ్వగ
సహజ మహాశక్త వరాజితులను లక్ష్మణాకుమారులు బడుగురును దమమొన
కగ్రభాగంబునందు నిలిచి తీక్షణత్రంబులతోఁ బ్రత్యర్థి రధిపారధిరధరధ్యధ్వజం
బులం బ్రహరించి ఝంఝామారుతంబులు ఘనంబులం బారఁద్రోలినవిధంబునఁ

జెల్లాచెదరుగా నొనర్చు నారక్కను లక్కనునఁ ద్రిశూలముద్గరాదుల నెమరుల
నెదిరించెడి నదనునఁ గలంకుం డే తెంచి రోపించి,

౬౪౨

క॥ శరముద్గరాసిశక్తుల, నరిరధిసారధిమదేభఁ హయవక్త్రములఁ
బజపియు ఘంటాదియత, ద్వీరదములఁ గాభ్యుబట్టి వేసెను దివిపై.

౬౪౩

ఉ॥ అంతః బ్రహ్మాఘండఁ వనరుఁ హేతునిపుత్రుఁడు వానరాస్త్రమ
త్యంతబలంబునఁ విసరఁ నందుఁ గపిశ్వరుఁ డాంజనేయుఁడుఁ
వింతగఁబుట్టి వాలమునఁ ద్వేషులఁ గట్టియు వందయామడలే
బంతముతోడఁ బంచె దివి వాయుపు దూదిని బంచినట్టులఁ.

౬౪౪

చ॥ పిదపఁ గలంకదైత్యపతి వీరుని నాతని నాంజనేయుఁడం
చెదను దలంచి మేఘము రఁ హిం లలినార్చుచు లక్షభారభృ
ద్గదఁ బ్రహరింప నా కపి గఁ దాభువిలోనికి దూకి ముష్టితోఁ
జదియగఁ గొట్టి వానిని వెఁ సఁ హరియించెను దత్తిరీటముఁ.

౬౪౫

క॥ అప్పుడు తద్రాక్షసపతి, గొప్ప త్రిశూలంబు వాని కుత్తుక నలుకఁ
దెప్పన వైచినవెంటనె, యప్పరమఃపీఠం డెగిరి యతివేగమునఁ.

౬౪౬

తే॥ వాని పృష్ఠదేశంబెక్కి బాహువులను, బట్టి భువిఁగూల్చి వై డూర్వపర్వతంబు
బల్కి బెకలించి వైవ నభ్యులుఁడు దాన, జర్జరికృతదేహుఁడై సమసె నపుడు.

ఆ॥ జయజయస్వనములు సర్వదిక్కులనయ్యె, శంఖమందుభులును జాలమోసె
నంజనీకుమారుఁడటనె యంతర్ధాన, మయ్యె విరులఁ గుఁసి రఁ మరవరులు,

౬౪౭

ః పృథ్వీముండు మానవదేశంబున కేగుట.

క॥ మనసిజఁ డంతటి నిజసేనను గొని యటసాగి మనుజుఁ నాయకయుతముఁ
గనకమయంబు మనోజ్ఞంబును నగు మనుపట్టణంబుఁ బొందెను నందుఁ.

సీ॥ కామఫలప్రదఁ కల్పవృక్షయుతంబు, గల్పవల్లి పంక్తిఁ గాథతరము
నామోదవహనశీఁ లానిలయుక్తంబు, మాధవీకేతకీ మండితంబుఁ
బికళారికాముఖ విహాగకూజితమును, వట్టదర్శుంకార సంకులంబు
గమలకుశేశయఁ కమ్రదశసహస్ర, కాసారతిలకప్రకాశితంబు

తే॥ సకలమమఫలవల్లరీ సముచిత మఖ, లక్ష్మపుష్పశోభితము ధిక్కుతనురేంద్ర
నందనవనంబు వైకుంఠ సుందరంబు, నై న నైశేయసారణ్యమతిశయించు.

తే॥ అరుధిపర్యతరీతిని, నైదువంద, లామడలు లంబమును వందయామడలును
విస్తృతముగల్గి యాకానఁ వెల్లు దాని, యందమును గాంచి యే తెంచునట్టి జనుల.

చ॥ మదనుఁడు సూచి యిట్లుడిగఁ మానవులార ! యిదేపురంబా ? యే
రిదా ? వన మిద్ది యెవ్వరిదా ? రెప్పముగా వచియించుడి ! కన్ఠ
ముదమును గొల్పుచుండ నివి పూర్తిగ మాకన వారలందఱో
యదువర ! నీవు మాపలుకు లన్నియు శ్రద్ధగ నాలకింపుమా !

౬౪౮

క॥ వైవస్వతుఁడను మనువొకఁ, డీవేళవెలుంగు నాతఁ ఁ డిద్ధము శృంగా
రావృతమానవగిరిఁ జని, భావమునఁ నిల్చి మాత్స్య ఁ వరయాపి హరిఁ.

చ॥ సతము దపంబుజేసెడి విఁచారణసల్పిన నీ పురోత్తమం
బరేనిది యీ మహావనము ఁ నాతనిదే మఱి యీ ధరాతలో
న్నతతమమానవాద్రులు ఘ ఁ సంబగు విష్ణుజగంబునుండి య
ప్రతిహతరీతిఁ దీసికొని ఁ రాబడె మున్ను మహాత్మా ! వెండియుఁ. ౩౫౪

తే॥ సూర్యచంద్రవంశంబులశూరత నిలఁ, బాలుచునట్టి మీరందఱుభూరమణులు
నతని వంశంబునందుననవతరింప, రొక్కొ ? నావుడు ప్రద్యుమ్నుఁడొంది వింత.

సీ॥ మానవదేశస్థ ఁ మానవగిరిపైని, సింహాసనంబునఁ ఁ జెలఁగువాని
యోగీశ్వరులును నోహో యనఁ మెచ్చెడి, యోగమ్ములఁ జేసియొప్పువాని
దిగ్దశకంబును ఁ దీపింపఁజేసెడి, నిసశతరుచులతో ఁ నెనఁగువాని
శుకవసిష్ఠవ్యాస ఁ సురగురుముఖముని, విరతితో హరికీర్తి ఁ వినెడివానిఁ

తే॥ దమకు నందఱకుం బ్రహితామహుండు, నైనవాని వైవస్వతమానవేంద్రుఁ
బరమశాంతస్వరూపుని, భాతృయాద, వులను దోడ్కొని చని కని, మొక్కె నవల.

క॥ మను వేతెంచిన మదనుని, గనుఁగొని తనగద్దె డిగ్గి ఁ ఘనమగు సింహా
సనమిడి భయభక్తులతోఁ, వినతుల నొనరించి యిట్లు ఁ వేడఁదొడంగెఁ. ౬౫౭

సీ॥ ప్రద్యుమ్నుఁడవు నీవు ఁ వాసుదేవుఁడ వీవు, సంకర్షణుడవీవె ఁ శౌరిపుత్ర !
యనిరుద్ధుఁడవు నీవె ఁ యంగభాతుఁడవీవ, యలరువిల్తుఁడవీవె ఁ యంబుజాక్ష !
గోపకపతివీవె ఁ గోపాలకుఁడవీవ, గుణరహితుఁడవీవె ప్రణవతచరిత !

బ్రహ్మాండపతి వీవె, పరమాత్ముఁడవునీవె, శ్రుతిబోధితుఁడ వీవె ఁ సూరిగేయ !

తే॥ ఆదిమధ్యాంతరహితుండఁవాదిపూరు, ఘుఁడవు శాశ్వతుండవు దివ్యగుండరుఁడవు
దేవదేవ ! మహాదేవ ! దేవవంద్య ! సన్నుతించెద మొక్కెద ఁ సతము నిన్ను.

తే॥ గగనపావక వాయుపులోగలశ కాష్ఠ, పాంసువులఁ జిక్కువడనట్లు, స్ఫటికమరుణ
కాలపీఠవర్ణ ముల వికారమొంద, నివిధగుణములఁజక్కఁకనీవు దగవె ? ౬౫౯

తే॥ మాయ స్వవశంబునెసరించి, మహితశక్తి, భువనముల్ మాటిమాటికొంబుట్టఁజెరుగ
గిట్టఁజేయవె ? ప్రలయమందట్టులుండి, సర్వమును జూచుచుండవె ? సత్స్వరూప !

చ॥ వ్యంగ్యంబులకుఁగాని లక్షణలకుఁగాని స్ఫోటపరాయణులకుఁగాని ధనులకు
గుణంబులకుఁగాని జ్ఞానేంద్రియంబులకుఁగాని తెలియంబడక కాలంబనియుఁ గర్మం
బనియుఁ గర్తయనియు సాఖ్యంబనియు యోగంబనియు బ్రహ్మంబనియు మఱియు
నానావిధంబుల నెవ్వండు వర్ణింపఁబడుచుండునో యెవ్వనినుండి శ్రుతిమనోబుద్ధిచిత్రా
హంకారాదు లగ్నిం బ్రవేశింపఁబాలక మరలెడి విస్ఫులింగంబులకరణఁ దిరిగి యెఱెం
చునో యెవ్వండు హిరణ్యగర్భుండను నామంబుతోఁ బరగుచు వాసుదేవుండని కొని

యాడుచుండఁ బరిభ్రమించుచుండునో యట్టివిన్ను గుత్తెఱింగియే యసంగుండనై
సంచరించుచున్నవాడనని పలుక నయ్యలరువిల్తుండు మందహాసం బొనరించి మధు
రంబులగు భాషణంబులతో మోహింపఁజేయువానివలె నిట్లనియె. ౩౬౦

ఉ॥ మాకు గురుండవై నృపతి ధండలి కాదివిభూత్యముండవై
మాకుఁ బితౄమహలండవయి ధమా నుతిపూజలకర్తమూర్తివై
మా కులవృద్ధులై యిటుల ధమ్ము నుతించుట చిత్రమయ్యెడి
మీకరుణాభిలాషులము ధమముగదా కొనుమా ! ప్రణామములే. ౩౬౧

తే॥ ధర్మమూర్తివి నీదు పుత్రకుల మమ్ముఁ గాంచి ప్రోవును! తపమాచరించి నీవు
జగముఁ గాచుటలేదె నీసాటిసాధు, వెనఁడు గలఁడిలఁ జెప్పమా! యెఱుకపడఁగ

తే॥ భాస్కరుఁడు బాహ్యతమమును బాపుఁగాని, లోనితమమును బాపఁగాఁ బూనఁడట్టి
దాని కీవు సాలినవాడఁబోవుతాత్మ, యంచు మ్రొక్కి తద్గిరినుండి యవతరించె.

తే॥ ఇటుల రమ్యకఖండంబుఁ ద్రుటి జయించి, మన్మథుండు తత్ఫలమునుండి మరలి మేరు
గిరికిఁ దూర్పున నుండెడి కేతుమాల, ఖండమునకే గెఁ బరివారకలితుఁ డగుచు.

సృష్ట్యమ్ముండు కేతుమాలఖండంబును జయించుట.

అ॥ అచట మాల్యవంశమునుగిరి మఱి జతు, రాక్షసి యనెడిగంగ, నవ్యమగుచుఁ
జెలఁగు నట్టికొండ యెంత మన్నధశాలి, ని యను పురవరంబు నెగడు నందు.

తే॥ దివ్యపీఠాంబరధరలు నన్యనిత్య, యావనవిభూషితలు పుష్ప హారకమ్ర
లువిదలు శరీరపరిమళంబొక్కవంద, యామడలఁ దాఁకఁ బర్వచునధిపనిత్రు.

అ॥ మారసుండరులును శారదేందీవర, శ్యాములు త్రములును సారసాక్షు
లునగు పురుషులుండు గనుఁగొనఁగా నది, దేవపురమువోలఁ దేజరిల్లు.

తే॥ అప్పుడా కేతుమాలఖండాంతరమునఁ గాపురముఁజేయు జనములొకంతురాక
వింతుఁబరమముదంబున వెడలి వచ్చి, యతనికిఁ మ్రొక్కి భక్తితో నాడి రిట్లు.

సీ॥ ఎవ్వడగమ్ముడో, యెవ్వడచింత్యుడో, యెవడప్రమేయుడో, యెవడుపరుడో
యెవడాదిదేవుడో, యెవడుచిన్మాత్రుడో, యెవడు సద్రూపియో, యెవడు ఘనుడో
యెవడు దయాళుడో, యెవడు భూతేశుడో, యెవ్వడనంతుడో, యెవడుబలుడో
యెవ్వడు సప్తయో, యెవడు వైకుంఠుడో, యెవ్వడు రుద్రుడో, యెవడు విభుడో

తే॥ యెవడు భూభారనాశకుఁడెవడు వేద, శాస్త్రవర్ణాశ్రమాచార సర్వధర్మ
రక్షకుండెవ్వడో వాని రాధికేశుఁ గృష్ణ మొక్కచునుటిమోకృష్ణపుత్ర!

సీ॥ జియించి పితరుల సంతసింపఁగజేసి, గోకులంబంతయు సాక్షలేదె ?
దోగి యశోద సంతోషింపఁగా సల్పి, పూతనాదులఁ జావమోడఁలేదె ?
యాతేంద్రబిడ్డయై యాడి గోపికలతో, బృందావని విహరింపలేదె ?
యచలవరంబును నంగుళితో నెత్తి, యింద్రుఁడొకను ధిక్కరింపలేదె ?

తే॥ పసులఁగాచుచు నఘధేనుఁబకముఖాను, రులను మ్రుందింపలేదే॥ యభ్యులునిఁ గంసు
రూపుమాపఁడె॥ నీతండ్రి॥ శ్రీపతి యని, యానుపూర్విగహరియశఁమాడి మఱియు.

తే॥ అట్టి యుగ్రసేననృపనూ॥ యార్థ మఖిల, దిగ్జయము సల్ప నిజసుతు॥ దేవదేవు
నిన్ను॥ బంపఁడె యాహరిఁగినిపు సకల, నృపులగెల్చియే తెంచవే॥ యిటకు దేవ!

అ॥ ఇపుడు మిమ్ముజూచి॥ యేము ధన్యులమైతి, మయ్య! యనఁగమదను॥ డట్టివారి
కాదరమున మదగ ॥ జాశ్వకుండలమణి, భూషణముల నిచ్చె ॥ భూవరేణ్య!

తే॥ అట్టిరాజధానిని నొక్క ॥ యబ్జమొక్క, దినముకై వడి గడపెడి ॥ మనసిజనకుఁ
దన్విభుఁడు ప్రజాపతి బలి ॥ తండముఁగొని, వచ్చి యిచ్చియుఁ బ్రణమిల్లె॥ భక్తి నవల.

తే॥ పరులు సొరరానిదియు॥ బ్రజాపతితనయులు, సొరఁగఁదగినదిశృంగార॥ నురుచిరంబు
నైనకామవనంబున॥ కరిగె మరుఁడు, యాదవభ్రాతృపైనికు॥ లనుసరింప. ౬౭౫

తే॥ అట్టికామవనంబున ॥ సంగజాన్త్రు, తేజముల వెల్లు నుందరుల్ ॥ దివ్యగర్భ
మొంది వెంటనే క నెదరో॥ యుర్వరేశ! యిట్టియా రామమెందె న॥ నెఱిగితివాణా?

అ॥ ఆవనంబునుండి ॥ యపరకందర్పుండు, పుష్పచాపవరముఁ ॥ బూని పీఠ
పటముగట్టి పంచ॥ బాణములను చాల్చి, యేగుదెంచి విల్లు॥ నెక్కుపెట్టె. ౬౭౬

క॥ ఆరవమును విని యాదవ, వీరపరుల్ మిగుల కామ ॥ విహ్వలు లగుచున్
వారణహయములతోడుత, ధారణిపైఁ గూలిరయ్య ॥ తత్పరమందున్. ౬౭౭

క॥ అల రుక్మిణీకుమారుడు, లలితాంగుఁడు మన్మథుండు ॥ లక్షణయుతుఁడై
వెలిఁగెడి తత్స్సరులోపలఁ, గలిసెను జలమున జలంబు ॥ గలిసినభంగిన్. ౬౭౮

క॥ అత్తటి యాదవులందఱు, దత్తపాటును ద్యజించి ॥ తత్కృష్ణసుతున్
జత్తభవున్ బూర్ణుండని, చిత్తములం దెఱిగి వింత॥ జెందిరి పీదపఁ. ౬౭౯

అ॥ ఈతెఱిగిన మరుఁడు॥ కేతుమాలాహ్వయ, ఖండమును జయించి॥ కదలియచట.
భవ్యయోగమయము॥ భద్రాశ్వఖండంబుఁ, బొందె దుందుభులు॥ మ్రోయ నందు.

శ్రీ పృథ్వీముండు భద్రాశ్వఖండంబును గెల్పుట. శ్రీ

సీ॥ కనులపండువఁజేయు ॥ గంధమాదన మను, పర్వతం బొక్కటి ॥ వఱలుచుండు
భూతాద్యుపద్రవ ॥ ములను ధ్వంసము సల్పునీతయన్ గంగయుఁ జెలఁగుచుండు
దివ్యహయగ్రీవ ॥ దేవభానురము వేదజ్ఞేత్రరాజంబు ॥ దనరుచుండు
తద్ధయగ్రీవపాదయుగదానుఁడు ధర్మ, సుతుఁడు భద్రశ్రవ॥ పతి వెలుంగు

తే॥ సల్లగంగాతటంబున ॥ యాదవులును, హేమపటమయశిచిరము ॥ లినుకతిన్న
లందు వేసిరి పిమ్మట ॥ నట్టిఖండ, మేలు భద్రశ్రవుఁడు తత్ప॥ ॥ పృత్తిని విని.

చ॥ బలుల గ్రహించి యామరుని ॥ భక్తి నొసంగి శిరంబుతో నతుల్
నలిపి యిటుల్పదించె హరి ॥ జా! పరిపూర్ణ తమావతార! నీ

వీల ఖలశిక్షణార్థమయి ధీవృజనావళిరక్షణార్థమై

కలుగవె? దిక్కులం గెలువఁ గాఁ దమి నిట్టుల నేగుదెంచవే ?

౬౮౩

ఉ॥ ఈవల శంబరాసురు వ ధింపవోకో?, శకటస్థు నుత్కచా

ఖ్యావృతుఁడత్కనీయు ఖలు ధ నాహరి గోకులమందుఁ ద్రుంపఁడే ?

దేవ! యిక్కడ దద్రగజాడు ధీనుల మానుల నాదితేయుల

న్జావఁగ మోఁదుచుఁ శకుని ధ నామముతో దిరుగాడు నియ్యెడఁ.

౬౮౪

తే॥ కాన మీరలు వానిని ధ గప్తమనక, చంపవలయును నితరులో ధ చంపఁజాల

రనఁగఁ బ్రద్యుమ్నఁడో ధర్మతనయ ! వాని, వంశబలవనతిస్థితుల్ బలుకవయ్య!

న॥ అనవుడు భద్రశ్రేణుం డోమహావ్రభూ! తొల్లికశ్యపమహర్షికి దితియందు

హిరణ్యకశిపుహిరణ్యాక్షులను నిరువురు రాక్షసులు జనించిరి. అందుఁ గనిష్ఠుండగు

హిరణ్యాక్షునకు శకుని, శంబర, హృష్ట, భూతసంతాపన, వృక, కాలనాథ మహా

నాథ, హరిశ్చ, శూర్కచలను దొమ్మిండుగురు కుమారులు పుట్టిరి. వీరలు దేవ

కూటంబునకు దక్షిణంబున జతరగిరికిఁ గ్రందఁనున్న చంద్రావతీపురంబునం దుం

దురు. శకుని మిగిలిన యార్దురు తమ్ములతోఁగూడి తత్పురిని వసించుచు మహర్షులు

యజ్ఞంబులఁ బ్రారంభముజేసినపుడెల్ల వచ్చి తదృగంబులం గావించి బాధించి

చనుచుందురు. వీనియుగ్రత కింద్రాదులు సైతము గుండియుందురు. కాన నిట్టిదుష్టుండు

నీకు వ్యూండు. నీవు గోశ్రుతియజ్ఞసాధువిప్రభ క్తరక్షణార్థంబై జన్మించితివిగాదె.

నా నతులం గ్రహించి నావిన్నవ మాలించి యొనర్చుమని ప్రార్థింప నమ్మరుం

డంగీకరించి యతని కభయం బిడి సైన్యముక్తుండై తచ్చంద్రావతీపురంబున కరిగె.

అంత నా ప్రద్యుమ్నాగమనబలాదులను దైత్యపుంగవుం డగు శకుని నాచే విని

కనలి దానవసభం గావించి యందు శూలమెత్తి సభాసదులకు నిట్లనియె.

౬౮౬

ఉ॥ దానపులార! నేడఖల ధైత్యులనూడును నాకు వైరియా

సూనశరుండు వచ్చెడిని ధ జూడుడి! నాయనుజన్ము శంబరా

ఖ్యానిమిషారిని దునిమి ధ నట్టి బలుం డితఁడే నుమీ తొలిఁ

వీనినిఁ జంపి యంత నల ధ వేల్పులపెద్దను రూపుమాపెడఁ.

౬౮౭

క॥ కావున మీరాగ్రహమునఁ, దీవరముగఁబోయి వాని ధ దీర్ఘ బలంబుల్

బోవఁగ నెట్టుడి! కొట్టుడి, దోవిధినొ యయాదవముగ ధ నిలఁజేయవలెఁ.

శిశి వృకుండను కృష్ణపుతుండు హృష్టదైత్యునిం గూల్చుట.

శిశి

చ॥ అనవుడు హృష్టనామక మ ధ హాసురు డన్నఋణంబుఁ దీర్చుకో

ర్చిని నిజదైత్యకోటిఁ గొని ధ శ్రీవిభుపుత్రకుండైన మారుతో

నని నొనరింపఁగాఁ జనియె ధ నావల నంగజా దాత్మకీయనే

నను ద్రుటిలోన గృధ్రరచ ధ నం బొనరించె విలాసరీతిగాఁ.

౬౮౮

చ॥ తద్వృద్ధవృత్తాహవంచుస్థానంబునం ధన్వివరుండగు ననిరుద్ధుడును
తద్గ్రీవంబున నర్జునుండును దత్పృష్ఠంబున సాంబుండును దత్పాదంబులను దీప్తి
మద్గదులును దదుదరంబునం బాస్థియు దత్పృచ్ఛంబున భానుండును బొల్పారిరి.
అంత నా యుభయులకు నబ్ధులకబ్ధులకుం బోరైనట్లు తుములయుద్ధం బయ్యె.
అందు దైత్యులు బాణకృపాణశూలత్రిశూలముసలముద్గరతోమరాద్యాయుధంబు
లను వారిదంబులు జలబిందుపులం గురిసినట్లు వర్షించిరి. ప్రావృట్కాలంబున
జలదంబులు జలబావునిగప్పిన ట్లానైన్యరజంబులు సూర్యాకాశమండలంబులం
గప్పె ఇట్టిసమయంబున వృక హర్షానిల గృద్ధ వర్గ నోన్నాద మహాశ పావన
వహ్ని తుదులను మిత్రవిందానందనులు బదుగురు నేతెంచి యరులతోఁ దలపడిరి.
అందు వృకుండను హరిసుతుండు నైన్యంబుల కగ్రమందు నిలిచి పలుమాటలు
ధనుష్టంకారంబులం గావించి యరిహరికరిరధరధిసారధిపతాకాదులం జెండి చెకపిక
లాడ నా దైత్యోద్భటులు గొందఱు భిన్నపాదులై హతపాదపంబులభాతిఁ బడిరి.
గొందఱు హతభాండంబులవలె నానారీతులం దెగి కూలిరి. మఱియు గజంబులు
ఘరికావిధంబులగు కూష్మాండఖండంబులలీల రెండుతుండెములై పడియె. అత్తజ
హృష్టం దాలోకించి సింహారూఢుండై యేతెంచి రోషించి, ౬౯౦

చ॥ హరిసుతుఁడైన తద్వృకుని యశ్వములఁ జతురంబకంబులఁ
నటికె రథంబు నిర్వదిట యశ మొనర్చి దశాశుగంబులఁ
వరకవచంబు శింజినిని బాడొనరించి ధ్వజంబు మూటిచే
ధరణినిఁ గూల్చి సారధిని దంచెను బాణయుగంబునఁ విభూ ! ౬౯౧

చ॥ అవల వరిష్ఠుఁడైన వృకుఁ డన్యరథంబును నెక్కి స్వీయచా
పవరముఁ గిన్నతోఁ గొనెడి యట్టున దైత్యుడు దానిఁ ద్రుంప న
ట్టి వృకుడు దివ్యమా గదఁగ డిందిగఁ గొట్టి తదీయసింహముఁ
గవియుచు హృష్టదైత్యుని మొ గంబున మోఁచె ననంతరంబునఁ. ౬౯౨

చ॥ సింహం బుత్కటరోషపూర్తమతితోఁ జేతాఁకునో వీరతో
రంహస్సుర్ని నేగుదెంచి పలుగ ర్జిత జేసి యోధావర్జి
సంహారం బొనరించి యా వృకబలుఁ సర్వసంహా గూల్చుఁగా
సంహారనాశకుఁడైన యా వృకుఁ డనా యాసంబుగా దానినిఁ. ౬౯౩

చ॥ భుజములతోడఁ బట్టుకొని భూమినిఁ గూల్చుచు జెట్టి జెట్టిపై
గజబిజజెంద నెక్కువిధి గా నధిరోహణ మాచరింప నా
గజరిపు వార్చి నెమ్మదిగఁ గ్రమ్మెల లేవగడంగ నాతఁడుఁ
నిజదృఢముష్టితోఁ బొడిచె నీలైన దధతిఁ దస్మైకేంద్రము. ౬౯౪

ఉ॥ అత్తటి హృష్టదైత్యుడు మ + హాగ్రహ మొంది స్వకీయశూలము
దత్తపాటుతోడఁ గొని + తద్వృక్కుపైఁ బడవేయ నద్దియు
గత్తపగొల్పు నుల్కవిధి + గాఁ జనుదెంచ నతండు దానిని
గత్తినిఁ జెండ్ల నాస ఖగ + కాంతుఁడు సర్పముఁ జెందినట్టులగా. ౬౯౧

ఆ॥ అవల హృష్టదైత్యుఁ + దాత్సృగ్దంబుతో, ధర వణంకవృకుని + తలను గొట్ట
నతండు దప్పికొనుచు, శిరఖడ్గమున హృష్ట, తలను గూల్చె నట్టి, తరుణమందు.

చ॥ సురనరదుండుభుల్ మొరసెఁ + జూచిరి వింతగఁ గిన్న రాదులుగా
గురిసిరి పూల దేవత ల + కుఁజిత్తరీతినిఁ గృష్ణపుత్రుపై
వెలను నశేషరాక్షసులు + స్వీయపురంబున కాక్షణంబునగా
బలుగిడి రెల్ల యాదపు ల + పారముదంబును బొందిరో విభూ! ౬౯౨

తే॥ అంత శకునినామకదాన + వాధిపుఁ డల
హృష్టమరణంబు విని క్రుధ + నిలను మూర్ఛ
బడియు దేవభీకరులైన + భ్రాతృవరుల
సంపెఁ బ్రద్యుమ్నుతోఁ జొర + నందుమీఁద. ౬౯౩

శిశు సంగ్రామజిత్తు భూతసంతాపనాసురునిం జంపుట. శిశు

తే॥ భూతసంతాపనుఁ డనెడి + పొలసుదిండి
గజము వృకుఁడు ఖరంబును + గాలనాభుఁ
దురుకిరిక మహానాభుఁడు + గరిఁ దిమింగి
లము హరిశ్చక్రపుచు నెక్కి + సమితిఁ జనిరి. ౬౯౪

సీ॥ వేయి యశ్వంబులగా వేయి చక్రంబులగా, వేయి కుంభంబులగా వేలుఁగునదియు
వందజాబిల్లుల + పాటి తేజంబులగా, వందలెక్కింబులఁ జెందినదియు
రత్నభూషణములగా + నూత్నముక్తాహార, తతులను మిక్కిలి + తనరినదియు
యోజనపంచక + యుక్తవిస్తారంబు, గామసంచారంబు + గలిగినదియు

తే॥ జైత్రమును మయదానవ + సంఘటితము
సర్వమాయామయంబైన + స్వందనంబు
శకుని దానవేంద్రుం డెక్కి + సమరమునకు
ద్వాదశాక్షాహిణుల్ గొని + బయలుదేరె. ౭౦౦

చ॥ అల పొలదిండిదండు సను + నప్పుడు చాపరధేభరధ్యయో
ధులరవముల్ సెలంగ జల + ధుల్ నెఱి ఘూర్ణిలఁ గూలె శైలముల్
గలంగ ధర్మియంత రతి + కాంతుఁడు భీరుఁడు గృష్ణజాండు త
ద్భులములఁగాంచి స్వీయయదు + వద్యుల కిట్లనె మైథిలేశ్వరా! ౭౦౧

తే॥ వపుపు, కర్మగుణయుతంబు ♦ బాంచభాతి

కంబు ఘనసమమని యా ♦ గత గత భవ

నములు గాలవశంబని ♦ సుమతు లర్భ

కుపను లట్లు లెక్కింపరు ♦ కొంచెమేని.

209

చ॥ చనెదరు సాత్వికుల్ నరులు ♦ సర్వసుఖాశ్రయనాకభూమికి

జనెదరు రాజసుల్ బ్రజలు ♦ స్వల్పసుఖాస్పదమధ్యభూమికి

జనెదరు దామసుల్ జనులు ♦ సర్వశుగాకరసీచభూమికి

జనెదరు వచ్చుచుండు బలు ♦ సారులు వారలు స్వక్రియాతత్వి.

203

తే॥ మనము బంధమోక్షములకు ♦ ఘననిదాన

మగును జగము మనోమయం ♦ బగును గాదె

యామనము భీతిగన్నచో ♦ నఖిలజగము

భీతికరమగునుండు నో ♦ భ్రాతలార !

208

౬॥ ఏరహి రాజ్యసౌఖ్యము ధ ♦ రేశులకు సతతంబునుండదో

యా రహి నాగలోకసుఖ ♦ మావిధి యజ్ఞములం బొనర్చి దై

వారెడివారి స్వర్గసుఖ ♦ ఫక్తి తిరంబుగ నుండఁజాలదా

ధీరవిరాగులో తృణవి ♦ ధిక్ దిలకింతురు వాని నన్నిటిక.

207

మ॥ ఎట్లు స్వభావంబుగా నహర్నిశలును ఋతుగుణంబులును దేహగుణంబులును గలుగుచుఁ దొలఁగుచునుండునో యట్లు జనులును బుట్టుచు గిట్టుచుందురు. మార్గమధ్యంబునఁ బధికులతోడి సంగతంబు సంభవించి చనినయట్లు జీవునకును సతినుత బాంధవాదులును గన్పడి చనుచుందురు. దృశ్యపదార్థంబెల్ల మంచుమాదిరి త్రుటితో నశ్యంబని యెఱుంగుము. ఎట్లగ్ని యొక్కండయ్యుఁ గావ్యసంచయంబున నానారూపంబులతోఁ బ్రకాశించునో యెట్లందుం డేకకుండయ్యు నుదకంబుల బహుత్వంబున వెలుంగునో యట్లద్వితీయుండగు బరాత్పరుండును నానారీతుల బాహ్యభ్యంతరదేహదుల విరాజిల్లుచుండు. పరమతత్వంబును గను మహామహుండు భయలోకంబులవలనఁ బ్రయోజనంబు గానక నిశ్చేయసపదంబును దిలకించుచు నెల్లెడల సంచరించుచుండు బ్రహ్మవిద్యరీయుండు భవనంబునైన వనంబుగాను, వనంబైనను భవనంబుగాను దలఁచుచుండు. పరమయతి బాలునివలె సుఖయు సదానందమయుండునై దేహద్యభిమానంబుల వీడి కట్టుపత్రంబున్నదియు లేనిదియు గుత్తెఱుంగక పరిభ్రమించుచుఁ బరమపదంబుఁ జెందు. ఏకపదార్థం బనేక గుణాశ్రయేంద్రియంబుల కనేకరీతులగా గోచరించిన ట్లాత్రిగుణాశ్రయపరాత్పరుండుఁకరుండే నానానామరూపగుణవిశేషంబులతో నానాశాస్త్రపారంగతులగు బుధులకువర్ణనీయుండగుచుండు జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నుండును, గృష్ణభక్తుండును నగు

జనుండే బహు విధవర్జిత శ్రీకృష్ణపదంబుఁ బొందునని యెఱుంగుడన యాదవపుంగవు
లందఱానందం బొంది నిశ్చయం బెఱింగి దృఢసంకల్పులై శస్త్రాస్త్రంబులం గొని
సముద్రతట విలసల్లంకానగరంబునఁ గపింద్రులు దానవులతోఁ దలపడినట్లు సీతాగం
గాతటంబున నా రక్కసులతోఁ దలపడి తుములయద్ధం బాచరించిరి. అందు దైత్య
మహామూర్త్య ప్రణోదితంబులై. ౨౦౬

సీ॥ అభ్రడంబరభీకరాదులవలె మత్తకరివరంబులు గిన్నఁ నరుగుదెంచి
గొలుసులమోయించి బలుశీర్శ్మతులఁజేసి, బృంహితంబులసల్పియొగసి కవిసి
తురగముల్ గూలిచియరదముల్ వ్రాలిచి, ద్వజములఁ బుడమిపైఁ బడఁగవైచి
సారధిహయయుతఁ సృందనముల్ దండి, తొండములఁ భాత్రిఁద్రోసియెత్తి
తేమిన్నుపైనుంచియంఘ్రులఁ గొన్నియరద, ములను నుసిజేసి మాతంగములనుగొట్టి
వీరవరులను ఖండించి విస్తరించి, స్వీయనాథులారా! యనంజెలఁగ మఱియు.

సీ॥ ఉత్పతత్తురగంబులుద్దవిడిఁ వచ్చి, నుఱుమాడె దివ్యమాఁ కరిరధముల
గజహయారూఢులు ఁ గైకొని శక్తుల, నేతెంచి కిన్నఁఖండించి రరుల
నసిధరుల్ గసితోడఁ నండజంబులభాతి, నెగురుచు నఱికిరిఁ పగరగుముల
బలులు గొండఱురేగిఁ పరశువుల్ దాలిచి, ఖండింపఁదొడఁగిరిఁ దండిమగల

తే॥ చక్రములతోడఁ గొండఱుపై నికులను, రూపుమాపిరి గొండఱురోమమతిని
బరిఘులఁ గ్రుచ్చి పత్తులఁ నఱికిరయ్యి, యాదవులు నొవ్వఁగడఁగిరా! యవసరమున,

వ॥ సంగ్రామజి, ద్భృహత్సేన, శూర, ప్రహరణ, విజి, జ్ఞయ, సుభద్ర,
వామ, సత్య, కాశ్యపులను భద్రాకుమారులు బరుగురు నాలోకించి యాగ్ర
హించి యరుదెంచి యానిశాటవర్షులతోఁ బోరాడఁ దొడంగిరి తత్సహయంబున.

తే॥ భూతసంతాపనాసురఁ పుంగవుండు, గనలి యదుసేన బాణమృద్ధి నముజేసె
నపుడు సంగ్రామజిత్తనుఁ హరిసుతుండు, వచ్చి శతభాణముల వానిపైని విసరె.

తే॥ అపుడు భూతసంతాపనుఁ డల్లప్రలయ, కంధిసంఘోషభీమసంఘట్టనాది
నియగు తత్పింజనిం జెండఁనివ్వెఱపడ, మరల సంగ్రామజిద్విరఁవరుండు గసిని.

ఉ॥ కాంచి శిలాన్యచాపమును ఁ గైకొని యెక్కిడి యట్టి దైత్యుపైఁ
బంచ శతాంబకంబు లవి ఁ వాని శరాసన ముత్తరించి లో
హించితవర్షముఁ దునిమి ఁ హస్తీవరంబును గొట్టి వే ప్రవే
శించెను భాత్రిలో నవలఁ జింతిలి కొంచెము తన్నిశాటుడు. ౨౦౭

చ॥ కనలి స్వకీయముత్తకరిఁ గంజదళాక్షుకుమారు మీఁదికిఁ
బనుపఁగ నద్ది కాలయము ఁ భాతిని వచ్చుటఁ గృష్ణపుత్రుఁడుఁ
గని కినుకఁ గరంబులను ఁ గట్టిగఁబట్టి గ్రహించి ఖడ్గముఁ
దునిమెను నూరువక్రలుగఁ దొండము భూప! యనంతరంబున. ౨౦౮

అ॥ అల గజంబు శీర్శ్మతులను హెచ్చుగఁజేసి, కటమునుండి మదముఁగాట్టి తన్ని
శాటు విడిచి వీరసమితినిం గూల్చుచు, స్వపురికేగ నడ్డుపాట్లఁ ద్రోసి.

క॥ అలపురి కాకరియారహిఁ, గలనువిడిచి వచ్చియుంటఁ ఁ గన్గొని యచటఁ
జెలఁగడి దనుజులు గోలా, హలముల్ గావించి రెంతో ఁ యవనివరేణ్య!

చ॥ తురమున నంత నా ఖలుఁడు ఁ దోయజనాభుని పుత్రుఁడంప రు
క్కురుచిరచక్రముఁ బటవెఁ ఁ జోద్యకరంబుగ నడ్ది గ్రీష్మభా
స్కరవిధి దన్నుఁ జేరుటను ఁ గన్గొని దానినిఁ గృష్ణసూనుఁడుఁ
నటికెను వందతున్కులుగ ఁ నవ్యనిజాదృతచక్రధారలఁ.

౨౧౬

తే॥ అవల భూతసంతాపనుఁ ఁ డచట నున్న, జఠరగిరిశృంగముం గొనిసాహసమున
నతనిపై వేసె నంత నాహరితనయుఁడు, దానిఁగైకొని యాదైత్యుఁడదఁ గొట్టె.

ఉ॥ పిమ్మటఁ దన్ని శాచరుఁడు ఁ భీకరమా జఠరాద్రిఁ బూర్తిగా
హుమ్మని చేతులం గొనుచు ఁ నోఖల ! యీగిరివేసి నిన్ను నం
తమ్మొనరింతు నేనని మృ ఁ ధంబున నిల్వ నలండు దేవకూ
టమ్మఁ బెళ్చి యీగిరిని ఁ డమ్మనిపింతును నిన్నె దానవా !

౨౧౮

క॥ అని యాతనిముంగల నిలి, చె నవల దైత్యుండు నగము ఁ శ్రీహరిసుతుపై
నునిచెను బడవడి భద్రా,తనయుఁడు దనగిరిని వైచెఁ ఁ దద్దనుజునిపై.

ఉ॥ ఆమల లట్టె పోరుచుఁ ద ఁ దాసురుపైఁబడ వాఁడు వెంటనే
యీమహిఁగూలి నీలైను ధ ఁ రేశ్వర ! యంతట వానిజోతి సం
గ్రామజిహత్మలోఁగలిసెఁ ఁ గన్గొని చల్లిరి పూల వేల్పు లా
కామపతాకినిఁ బటహ ఁ కాండము మ్రోఁగ జయస్వనంబులఁ.

౨౨౦

అనిరుద్ధండు వృకాసురుని వధించుట.

తే॥ అట్లు భూతసంతాపనుఁడంతమగుట, వినిన శకుని హరిశ్శత్రు ఁ వృకులు గాల
నాభుఁడుఁ మహానాభుఁడఁనంతరోషమున రణంబున కేతెంచిరినఘ! యపుడు.

తే॥ శకునిమన్మథు లనిరుద్ధవృకులు గాల, నాభసాంబులు మఱి మహానాభదీప్తి
మంతులుఁ వెండియుఁహరిశ్శత్రు భాను, పులును బోరాడఁదొడఁగిరాకలహమందు
మ! అనిరుద్ధండు మహాబలుం డఖిలవీ ఁ రాగంబునఁ నిల్చి వీఁ
కను బాణంబుల నిండుఁ డద్రులఁబవిఁ ఁ ఖండించిన ట్లామహా
దనుజానీకముఁ గొట్టెఁ దద్ధతులచే ఁ దైత్యుల్ విభిన్నాంగులై
ఘనవాతాహతవృక్షరీతిఁ బడి ర ఁ క్షయ్యంబునఁ మూర్ఛతోఁ.

౨౨౩

క॥ మఱియును దత్తరహతులను, గరివరములు భిన్నకుంభ ఁ కరరదనములై
యురువజ్రాహతగిరివిధి, ధరఁబడె రెండుపఱియలుగ ఁ ధరణీనాథా !

౨౨౪

తే॥ మఱియు దద్దిన్నకుంభస్థమా క్రితతి, యంబకాంధకారమయమా నాహవమున
నిశినిఁ జదలున రిక్కలు నెగడినట్లు, వెలుగఁదొడఁగెను జూపఱుక వింతపడగ.

క॥ కొందఱు రథికులు భయపడి, తొందరతో రథముల విడిచి దొరకినత్రోవ
బొందుచు నేసందులనో, చెందిరి మఱి గొందఱు చటఁజెల్లిరి జనకా ! ౭౨౩

తే॥ ఇటుల దానవచముల $\parallel$ నెల్ల నల్ల, విశ్వ కేతువు ద్వీరదంబు $\parallel$ వెలగపండు
మింగినట్టులఁ ద్రుటిలోనఁ ద్రుంగఁజేసె, నార ! తత్పక్తి వర్ణింపఁనలవియగునె ?

సీ॥ కుంభవరంబులే కుంభీరములుగాఁగ, రథములు శింశుమారములుగాఁగ
నువ్వుఖరాస్యాదులురుకూర్మములుగాఁగ, హస్తంబులెల్ల మత్స్యములుగాఁగ
భుజములు సరియైన భుజగంబులునుగాఁగ, సొగసైన చక్రములే శుశుములుగాఁగ
శత్రుశంఖాదులు సైకతంబులుగాఁగ, ముకుటరత్నాదులు మొరముగాఁగ

తే॥ వాలములు శైవలముగాఁగ $\parallel$ బలయుగంబు, తీరయుగ్మముగాఁగ నశ్ఘారరీతి
వందయోజనములుదాఁచి వైతరణివిధమున రక్తతరంగిణిదనరె నాజి. ౭౨౪

వ॥ అంత నారణాంగణంబునకుం బ్రమథభైరవభూతభేతాశయోగినీగణంబు
లును శతధాకినీపరివృతయు సింహరూఢయు నగు భద్రకాలియు నరుగుదెంచి
యట్టహాసం బొనరించి తద్దైత్యుల భక్షించి తద్రుధిరంబును గడుపారఁ ద్రాగి పాడి

యాడి రుద్రముండమాలార్థంబుగాఁ దత్కపాలంబులం గైకొని చనిరి. విద్యా
ధరీమణులును, గంధర్వీలలామలును, నప్పరసలు నేతెంచి క్షుత్రధర్మపరులై
మరణించి దేవరూపంబుఁబొందిన వీరుల ననురూపులగువారిని బరస్పరస్పర్థతో
వరించి మురిసిరి. మఱియు రాజనీతివిశారదులై పరాజ్యులుగాక పోరి మృతు
లైన వీరవరులు మార్తాండమండలంబు భేదించుకొని విష్ణుపదంబున కేగిరి. కేవ
లదైత్యు లా యనిరుద్ధం గాంచి పలాయితలైరి. అత్రటి వృకనికాటుం డాలోకించి
యేతెంచి రోషించి ధనుష్టంకారంబులం గావించి దశబాణంబులతోఁ దచ్చాపం
బును ద్రుంప నా యనిరుద్ధం డన్యశరాసనం బెక్కుపెట్టి పదిశరంబులతో నాయా
నురుని విల్లు ఖండింప నా ఖలుండు లలజ్జిహ్వండును, బ్రస్ఫురితాధరుండునునై
భయంకరంబగు త్రిశూలం బెత్తి యవ్వశ్వకేతువుతో నిట్లనియె. ౭౨౫

శా॥ దుష్టా ! క్షత్రియు ధీరు విక్రము నినుక $\parallel$ ద్రుంతుక జూమీ, వేల్పులక
గవ్వంబుల్ గలిగించి చెండి లగు నా $\parallel$ గండల్ చమూసంతతుల్
నవ్వం బొనటు సల్పియుంటి వరరే ! $\parallel$ నావిక్రమోత్సాహముల్
స్పష్టం బయ్యెడి నీకు నీక్షణమునక $\parallel$ శ్రద్ధ విలోకింపుమా ! ౭౩౦

ను॥ అనఁగా నా యనిరుద్ధుడు వినుచు నిట్లుండె నిశాటాధమా !
యనువారల్ బనియేమి సల్పరు నుమీ ! $\parallel$ యామాట నిక్కంబెగా

- కనుమా! మద్బలధైర్యసంకద నినుఁ ♦ ఖండింతు నేనట్లు స
ల్పనిచో గోశిశువిప్రహత్యలును ♦ బ్రాహ్మజాత నా కియ్యెడఁ. 23౦
- తే! ఇటుల వృకుఁడును బగ్గించిచటులమగు త్రిశూలమున ననిరుద్ధునిశూరుఁబాడున
సతడు నామహస్తమ్ముననద్దిపట్టి, యట్టి దైత్యునిఁ బ్రహరించె ♦ నగ్గలముగ.
- చ! పదపడిఁ దద్వృకుండు బహు ♦ భారసమేతగదఁ గ్రహించి యా
మదనకుమారు తేరు నుసి ♦ మాడ్కి నొనర్చ నతండు గత్తితో
నెదురుచుఁ దద్భుజాయుగము ♦ నేడ్డఱఁ ద్రుంచెను శైలపక్షముల్
భిదురముతోడఁ జెండినటుఁ ♦ బిమ్మట భిన్నభుజుండు దైత్యుఁడుఁ. 233
- చ! ఇల వణికించు చంఘ్రులను ♦ హెచ్చుగనోరును విప్పి నాలికఁ
వెలి కిడి దంష్ట్రలం దెఱచి ♦ విన్నును గ్రోలుచు భీకరంబుగా
సులుపుగ నేగుదెంచి లలిఁ ♦ జూకలు నబ్జురమొందగాఁ దిమిం
గిలము దివిఁ గ్రసించినటు ♦ గృష్ణనిమన్మని మ్రింగె భూవరా! 23౪
- ఉ! అంతటఁ గార్జిజుండు గమ ♦ లాక్షుదయఁ దనుజోదరంబునఁ
గంతుఁడు మీనకుక్షి నఘు ♦ గర్భమునందున గోపకుల్ శచీ
కాంతుఁడు వృత్రగర్భమునఁ ♦ గంజదళాక్షుఁడు దద్భకోరుగ
రాంభంతరమందు నుండినటు ♦ లంతముఁ బొందకయుండె వేడ్కతోఁ. 23౫
- తే! అవల యదుసేన భయమొందె ♦ నపుడు గదుఁడు
గదను దదైత్యులఁ గొట్టఁ ♦ గాహతోత్ర
మాంగుఁడగువాఁడు రక్తబిం ♦ ద్వాళితోడ
వెల్లె గైరికాప్పుల వెల్లు ♦ వింధ్యమునలె. 23౬
- అ! మఱియు నర్జునుండుఁ మంచిభిక్షంబుతో, నట్టి వృకసురారిఁ యంఘ్రియుగముఁ
జెండ నతఁడు బడియెఁభిన్నాంఘ్రియై భిన్న, పక్షమగుచు నగముఁవడినయట్లు.
- ఉ! అమ్మెయి నయ్యుపాపతి మ ♦ హాసినిఁ దద్వృకదానవేంద్రగ
ర్భమ్మును గోసి యీవలకు ♦ వచ్చి యనుక్షణమందు వాని శీ
ర్షమ్మును ద్రుంప నిర్ణరుటు ♦ నల్లిరి పూలను దుందుభుల్ సుపూ
ర్ణమ్ముగ మ్రోయసాగె జయ ♦ నాదము లొప్పెను యాదవావళిఁ. 23౮
- క! అనపుడు బహులాశ్వుం డిట్లనియెను బ్రాద్యుష్మియుద్ధ ♦ మానంద మిడఁ
దనుజేశుఁడు వృకుఁడటు స, చ్చిన మీఁద మతేమియయ్యెఁ జెపుమ మునీంద్రా!
- సాంబుండు కాలనాభరాక్షసునిం బరిమార్చుట. ౨౩౯
- తే! అనఁగ నారదుఁ డిట్లాడెఁనవనినాభ! యట్టివృకదైత్యమరణంబునాలకించి
కాలనాభానురుండు సూకరమునెక్కి, యుద్ధరంగమునకువచ్చియుగ్రమతిని.

సీ॥ అంబకవింశతి * నక్రూరుపైవేసి, కాండశశకమేసి * గదునిమీద
నాశుగవింశతి * ననిరుద్ధునింగొట్టి, శతశరంబుల వైచి * సాంబువైచి
బాణశతంబున * బ్రహ్మమ్ముఁ బ్రహరించి, పత్రిదశకముతోఁ * బార్ధు మోడి
ఖగదశశకంబుతోఁ * గారింది కృతవర్మయుయుధాను బాడి పం * చోరుశిఖుల
తే॥ దీ ప్రియంతుని బలవంతుఁ తీక్ష్ణపంచ, బాణములతోడఁ బ్రహరింప * వారల్లె
రాకులపడిరి ఘటికాద్య * యంబుదాఁకఁ, దధయాదులు నీలెను * దత్తరమున.

చ॥ మదనుఁడు రుక్మిణీసుతుఁ డ * మందబలుం డల కాలనాథపూ
ర్వదివిజు హస్తలాఘవము * బాగుగఁ గన్గొని మంచిమాటల
ముదమున సత్కరించి ధను * పుంగొని టంకృతి సల్పి బాణమా
త్రిదశవిరోధిపైని విస * రె బహులాశ్వ ! యనంతరంబునఁ. ౨౪౨

తే॥ ఆ శరంబేగి యాతని * యధికభయద, సూకరముఁగొని దివిఁదిప్పి * వీఁక లక్ష
యోజనంబులపైనుండి * యుత్కటముగ, మ్రోగు నుదధిలోఁబడవైచె * భూవరేణ్య !

క॥ మఱి మరుఁడొక బాణముఁగొని, త్వరగతి నా కాలనాథు * పై విసరఁగ నా
శర మాతనిఁగొని త్రిప్పచుఁ, బఱపెను జం * ద్రావతియను * పట్టణమునకుఁ.

చ॥ పదపడి కాలనాథసుర * వైరి యటుల్ దనయూరఁ గూలి న
మ్మది వెతఁబొంది రోషమున * మండు చఘోరము లక్షభారభృ
ద్గడఁ గొని యాజిక్కిరి యదు * కాండశతాంగగజాశ్వపత్తుల
జదిపెఁ ద్రుటిక బ్రకంఠనుఁడు * సాలములఁ దెగటార్చిపట్టులఁ. ౨౪౩

తే॥ మఱియునాదానవేం * ద్రుఁడుఁకక్కరులఁగొంద, అనుగరంబులఁగొనిదివి * నునుప వారు
ధరను వడగండ్లువడెడివి * ధమునఁబడిరి, తత్సమయమున సాంబుండు * మత్సరమున.

చ॥ గదగొని తన్ని శాచరు మొ * గంబునఁ గొట్టఁగ నాతఁ డా బలుఁ
గడఁ బ్రహరించె వార లిటు * గంటున సల్పిరి ముద్గరాజి నా
గదలును విస్ఫులింగములఁ * గ్రక్కుచుఁ బోరియుఁజూర్ణమయ్యె నా
యదనున వార లిరువరును * నన్యగదల్ గొని నిల్చి రయ్యెడఁ. ౨౪౪

తే॥ కాలనాథుండు సాంబునిం * గొంచి యిటుల
బలిక నో తుచ్చ ! యాహతిక * బ్రాణములను
గడపెదక నాపు డా బలి * గాటులే ?
కలహ మాడుము ముందని * పలుక నతఁడు. ౨౪౫

౬॥ జాంబవతీకుమారుఁడును * సాహసికాగ్రణియైన సాంబు శీ
ర్షంబున వాటహా గదను * జక్కఁగఁ గొట్ట నతండు వానివ
క్షంబున స్వీయమాగద వె * సక గొని బాఁదఁగ నా ఖలుండు వ
క్త్రంబున నెత్తుగ్రక్కి పవి * ఖండితపర్వతరీతినిం బడెఁ. ౨౪౬

తే॥ అనురనరదుందుభులు మ్రోసెనట్టి సాంబు, సేనవేల్పులు గురిసిరినూనవృష్టి
జయజయధ్వనల్ మినుముట్టె సంతసమున, నచ్చరలు నాడి రత్నజీవననిధా!

❧ దీప్తిమంతుండు మహానాభాసురుం దెగటార్చుట. ❧

తే॥ అటుల గాలానాభాసురుండుడంతమగుట, విని మహానాభుడుఁడవృష్టిమంతునవనించి
యనికఁజని స్వీయమాయ నిజాననమున, సరిభయదవహ్నిఁ బుట్టించెనవల నద్ది

సే॥ ఉర్వియందున మండియర్వీజముల మండి, పాగలందున మండి ధటులమండి
కంచుకంబుల మండి ధటిబంధముల మండి, వివిధచిత్రాంబరవిలేతి మండి
ఛత్రంబుల మండి ధామరంబుల మండి, బంగారుసొమ్ములం ధటుగమండి
ధ్వజముల మండి రథంబులందున మండి, హస్తలందున మండిహరుల మండి

తే॥ మతియు శత్రువస్తువులందు ధ నెటిగమండి
మించుచుండుట యాదవుల్ ధ గాంచి భయము
బొందుట దీప్తిమంతుడ ధ పోటరి గని
వేసె బార్జన్య మాయగ్ని ధ వేగ నార్ప.

౭౫౨

క॥ ఆయంబున సంవర్తక, తోయదనిచయంబువోలె ధ దోతెంచి మొగు
భా యని దోయము గురిసెను, జేయుచు భీకరరవంబు ధ శ్రీబహులాశ్వా!

స॥ ఆయాసారంబున నియ్యిల గోకిల పుంసోకిల మయూర సారస
మండూకాది స్వనంబులును నాకాశంబున నిండచాపసాదామిన్యాదులును గలిగి
ప్రావృట్కాలంబుపగిది జెలంగుట గని యమ్మహానాభుండు మండిపడి నిశితశూలం
బొందు తదీప్తిమంతునిపైఁ బ్రయోగింప నతం డహివిధంబున నేతెంచు నద్దానిని
ఖడ్గంబుతో గరుడి యురగంబును జెండినట్లు ఖండించి తన్నుం గొఱకవచ్చెడి
తదవృవాహనంబును బ్రహరించె. తత్ప్రహరణంబున నా యవృంబు హతకంధ
రంతై యాసురుండు గనుచుండ మృతించెండె. అంత నద్దనుజం డాగ్రహంబున
హస్తీవరం బెక్కి త్రిశూలంబును దాల్చి యేతెంచ నాదీప్తిమంతుండును సైంధ
వాశ్వంబెక్కి దివ్యఖడ్గంబుఁ గొని తటిన్నిభుండై చనుదెంచి తద్దైత్యగజకుంభాంతంబు
నకు శ్రీకృష్ణుం డద్రీశృంగంబును బొందిన ల్లాగసి సురనరదుందుభులు మ్రోయ
జయజయనినదంబు లొప్ప సురలు విరులం గురియం గిన్నరాదులాడఁ దన్నస్త్రకం
బును ఖండించి తత్సైన్యంబు హతంబు గావించె. అత్తటి మిగిలిన రాక్షసు లా
హరినుతుం గని పలాయితులైరి. సురర్షివరేణ్యులు హర్షించిరి. ప్రపంచమంతయు
సంతసెల్లె. ఇట్లు మహానాభుండు మృతుండగుట హరిశ్చత్రుండను మహాసురుండు
విని రోషమూర్తియై తిమింగలంబెక్కి ప్రస్ఫురితాధరుండగుచు రణంబున కేతెంచి
యాదవులతో నిట్లనియె.

౭౫౪

భానుండు హరిశ్చంద్రుని ఖండించుట.

ఉ! యాదవు లీరలందఱును * నల్పబలుల్ మనుజుల్ గనుంగొనన్
నాదృఢ ధైర్యశక్తులకు * నాశముఁ జెందఁగలారు కాన మీ
జోదులలో నెవండయిన * శూరుఁడె యుండిన లేచి వెంటనే
రాఁదగు శస్త్రమేదియు గ * రంబునఁ దాఁకఁగఁగూడ దాతఁడే. ౭౫౫

తే! శస్త్రములఁబోరువారలు * స్వల్పబలులు, కాని గండలుగారనిమానసమున
విశ్వసించుఁడి! నాతోడఁ * వేగిరముగ, మల్లయుద్ధంబొనర్పుడి! * మనుజులార!

చ! అనవుడు యాదవుల్ దదను * రాధిపవాక్యము లాలకించి యా
తని పెనుమేనుఁగాంచి తమ * దండినిఁజూచి పరస్పరాస్యముల్
గనుఁగొనుచా నిశాచరుఁ బ * గన్ బృధుమల్లరణంబునందు డీ
కొనఁదగవంచు నెంచి మదిఁ * గొంతుచు నోరుమెదల్పరో విభా! ౭౫౬

తే! అపుడు భానుఁడు సత్యభామాత్యజుండు, సాహసంబునఁగృహ్లానిసంస్కరించు
చాత్యక్తీయశస్త్రంబులనవలఁబెట్టి, యట్టిదైత్యుని యెదుటకు * నరుగుదెంచె.

తే! అల హరిశ్చంద్రుని * గిలముడిగి, బాహువులఁదట్టి నిల్వ నబ్బలు లుభయులు
నటవి రదముల * బోరాడు * హస్తలవలె, ద్రోసికొనిరి చేతులను తేతులనుగల్పి.

క! అట్టి మొన హరిశ్చంద్రుని, వట్టునఁ దద్యానుఁబట్టి * వందామడలన్
నెట్టెను సింహము సింహముఁ, బట్టుచు భుజవిక్రమమునఁ * బఱపినకరణే.

క! ఆసమయంబున భానుఁడు, రోసముతో వచ్చి కర్బు * రుని బలవంతున్
మోసమొనఁచెడివానిని, ద్రోసెను వెయ్యమడలకు * దోర్పుగశక్తి. ౭౫౭

తే! పదపడి నిశాచరుండు తద్యానునిమెడ, నొక్కచేఁబట్టి తత్కటి * నొక్కచేఁ
బట్టి పడవేయ భానుండు * బాహుశక్తి, వెనుకనుండి యరిగివాని * ఏపు నట్టి.

అ! అనురు జంఘలఁగొని * యవనివైఁగూల్చెఁద, త్వరముని మఱి బలులు * వారులేచి
గరుడఘటలతో * ద్వరను భుజంబులఁ, జఱచి కయ్యమాడ * సాగి రపుడు.

తే! అట్టిదనుజుఁడా భానునియంఘులఁగొని, నింగిలకు యోజనముల * నెట్టనాతఁ
డద్రుపతితుండమనిన ప్రహ్లాదుమాడ్కి, నవనిఁగూలియుడివించి * యయ్యతదయ.

తే! చని హరిశ్చంద్రుని * మాశ్చంద్రులను, బట్టి బుజముల బల్లితో * వడినిఁద్రిప్పి
యాక సంబంధున * లక్షయామాడలను, వేయ నతఁడిలఁబడికొల్పి * వెతనుబొంది.

క! మొగమునఁగూర్చుముఁగూలిచి, పగతుని నబ్బాను ముష్టి * బ్రహరించెను రెం
డుగడియ లిట్లు బిడికిఘట, బాగరునఁ బోరాడి రట్టి * పోటరు లవల. ౭౫౮

క! దనుజుఁడు పిష్టాంగుండై, కనలుచు నొకపెద్దబండ * గైకొని శ్రీకృ
ష్ణునినుతుడగు భానునిపై, నునిచెను దదనంతరమున * నుక్కరియతఁడు.

క! తరువునుగొని యాఖలు, శిరమునఁ బడవేయ నరఁడు * సేకొని దాని
ద్వరగతితో నాభానుని, శిరమునఁబడవైచి కిన్కఁ * జెలరేగి మఱి.

క! తనగజతుండముగైకొని, ఘనముగఁ బ్రహరించె నంతఃగమలాత్మసుతుం
డును బెఱకరినిజేకొని, చనుదెంచి తదసురవర్యుఁ * జదియఁగఁగొట్టె.

వ! అంత నాహరిశ్శత్రువు తద్దంతి దంతంబుల నూడఁబెఱికి యవ్వానితో
నబ్బానుం బ్రహరించె అత్తటి నాహరిసూనుం డచ్చెరు వొందుచుండ వీరవరా!
యీరాత్మసుని ప్రాణంబు లాతని యాస్యంబందలి కూర్చమందున్నవి. అద్ది యప
హరింపఁబడనిదే యీతండు మృతుండుగాఁడను నాకాశవాణి దనకు వివబడఁ
బూర్ణక్రోధమూర్తియై వెంటనంటి బాహుబలంబున నా హరిశ్శత్రువులం గొని
త్రిప్పి బడవేసి తన్ముఖస్థితకూర్చంబును బెఱికికొని ముష్టితో మర్దింప నమ్మహా
సురుండు మృతుండయ్యై తత్సమయంబున జయజయనినదంబులతో సురనరద్బంధు
భులు మ్రోగె. సురలామరుని సేవలో విరులం గురిసిరి. బేవాంగనలు నృత్యంబులం
జేసిరి. ఈరితిగా మహాద్భుతంబగు శ్రీకృష్ణపుత్రబలంబు వినిపించితి. మఱేమివినవల
తువో వచింపుమన జనకుం డానందమంది యీనారదమహర్షి కిట్లనియె. 220

తే! అటుల విఖ్యాత బలులగు * ననుజులంద, అంత మొందినతరువాత్సతీశకుని
దనుజవరుఁడేమొనర్చెనో * దయను నాకుఁ, జెప్పవేఁడెదనారదా! * తప్పకుండ

శకుని తన తమ్ములు గూలుట విని చింతించి
యాదవులతోఁ బోరుటకేతెంచుట.

తే! అనఁగ నారదుఁ డిట్లాడఁనవనిపతికి, జనక! శకుని దైత్యేంద్రుఁడు*సంగరమునఁ
దమ్ము లీల్గుట విని కిన్కఁసామ్యసిల్లి, తద్వ్యర్థబల్కె నిట్లెల్లదానవులకు.

అ! కాలకేయులార! * పోలోములార! మద్యచనములను వినుడి * దైవశక్తి
యెంతగొప్పవాని*నేని హింసించుఁగా, యనుభవమున నాహునద్ది దెలిసె. 223

తే! సరసిజాపునిర్జించిన*శంబరుండు, బాలుఁడగు మన్మథునిచేతఁబడుట యింద్రు
గలిచినట్టి యుత్కఁచుఁడును*గృష్ణశిశువు,వలనఁ బడుటయు దైవదుర్బలతఁగాదె.

తే! భండనంబున బల్కిని*వరుణదేవుఁ,దఱిమి గలిచిన భూతసంతాపనుండు
తుచ్చులగు యాదవులచేతఁద్రుంపఁబడుట, దైవదుర్బలతనుగాదె*దనుజులార!

సీ! కాలునోడించిన * కాలనాభుం డిందు, వ్రాలుట దైవదు * ర్బలతఁగాదె
వహ్నిని గల్పిన * బలుఁడు హృష్టుం డిందు, వ్రాలుట దైవదు*ర్బలతఁగాదె
బల్కిని శివనుతిఁ * బడసిన వృకుఁ డిట, వ్రాలుట దైవదు * ర్బలతఁగాదె
యనిలు నెదిరిన మహానాభుఁ డిచ్చోట, వ్రాలుట దైవదు*ర్బలతఁగాదె

తే! శక్రనుతు జయించిన హరిశ్శత్రు విట్టికలను వ్రాలుట దైవదు*ర్బలతఁగాదె
యేమిచెప్పదుఁ జెప్పిన*యెడల నాకు, వ్యసనమంతకంతకు హెచ్చునందువలన,

చ॥ పదిలముతోడ నేను శిశుఁ డ పాల జరాసుత దంతవక్త్రసా
శ్వదయితవద్యులఁ గలిసి ఁ త్యాదృశులఁ దగి యాదవాన్వయం
బదబదఁబొందఁ చెండదను ఁ నంత సురాళి బలివృతాణపూ
ర్వదివిజవీరులఁ సుతల ఁ వాసులఁ గూడి హతం బొనర్చెదఁ. ౭౭౭

౪౧॥ సురభూసురగోశ్రుతి ముని, వరయజ్ఞశాధతీర్థ ఁ పరమక్షములఁ
నఱిఁకెద నిం దరయగ నల, సురజేత సఖుండు కంస ఁ శూరుఁడ కృతిగా. ౭౭౮

౪౨॥ అట్టి వయస్యుం డిపుడె, పృట్టునఁ గనుపట్టడయ్యె ఁ బలులార ! యటం
చిట్టులఁ బలుకుచు మదనుని, యెట్టయెదుట కేగి దనుజువృతుఁడై తమితోఁగ.

చ॥ ఘనమును లక్షభారభృత ఁ కార్ముకముఁ మయదైత్యనిర్మితం
బునుగొని టంకృతిఁ సలుప ఁ భూమి చలించెను గూలె శైలముల
వనధులు ఘూర్ణిలఁ భటులు ఁ వ్రాలిరి పాటిరి రథ్యమత్తహ
స్త్రినికర మాదతో నెగిరె ఁ దిగ్గజముల జెపు డొందె నయ్యెదఁ. ౭౭౯

తే॥ ఆత్మచము వకస్నాత్తుగాఁ నదరిపడుట, గదుఁడు మొదలైన వారలుఁ గాంచి రథము
లెక్కి కదనరంగంబున ఁ కేగుదెంచి, ధనువులం డంకరించిరి ఁ దనుజు లదల.

మ॥ అత్తరుణంబునం దా శకునిదానశేంఢుండు దశబాణంబులతో నర్జునిం
గొట్టి రథసహితంబుగా నాల్గుకోసులదాఁక నెట్టి వింశతిబాణంబులతో గదునిం
బీడించి స్వందనసహితంబుగా నభోమండలంబున కనిపి నలుబదిశరంబులతో ననిరుద్ధు
నొప్పించి శతాంగయుక్తంబుగాఁ బదాఱుకోసులంద్రోసి శతపృష్ఠతంబులతో
సాంబునిం బ్రహరించి తేరుతోఁగూడ సంబరంబున ద్వాత్రింశద్వ్యజనంబులకుఁ
బఱపి తత్సమయసమాగతుండగు ప్రద్యుమ్నుం గాంచి యమితరోషంబుతో
నసంఖ్యాకంబులగు సంబకంబులతో హింసించి యరదంబుతోఁగూడ ఘటికాద్వ
యంబు గిరగిరండ్రిప్పి వ్యోమమండలంబున శతక్రోశంబులందుం బడునట్లనరించి
విజృంభింప యాదవులంద లాశ్చర్యపయోధిమగున్నలై మత్తేభంబులు మొత్తంబుగాఁ
జేరి యచలంబును దంతంబులతోఁ బ్రహరించినట్లు నానావిధశస్త్రంబులతో నా
శకునిం బ్రహరించిరి. ఏతత్సమయంబుననే మరలి గదార్జునానిరుద్ధసాంబు లేతెంచి
ధనుష్టంకారంబులం గావించిరి. మఱియు నమృదుండును వాయువేగంబుతోఁజను
రథం బెక్కి దశశరంబులతో మహాభయంకరంబగు వాని చాపంబును డ్రుంచి
వింశతిమార్గణంబులతో నూతుం దెగటార్చి సహస్రాశుగంబులతో సహస్రాశ్యం
బులం బడవేయ నడైత్యుం డుగ్రుండై రథంబును లేవఁదీసి యన్యునిసారథిగా నేర్ప
రచి యందారోహించి చాపం బెక్కిడి తూణీరంబునుండి శతశితశరంబులం
గూర్చి యాకర్ణంబునులాగి యాహోపురుషికతో నంగజన కిట్లనియె. ౭౮౦

శకుని ప్రద్యున్న యుద్ధవర్ణనము.

పంచచామరము. అరే ! స్మరా ! మదీయశత్రు ధి లందు నగ్రిముండవా
దురాత్ముని మదోత్కటా వి ధూతమత్సహోదరుఁ
సురానుపోషకుఁ బలిష్ఠు ధి సూనబాణు నిన్నిదే
శరంబులఁ క్షణంబులోనఁ జింపివేతు నాదిలోఁ ౭౮౩

తే! అవల స్వస్థతేజంబుతో యాదవులను, దదనుచరులను హరులను మదకరులను
గాలుబలముల వధియింతుఁ ఘనతఁగాంతు, నంచు వదియింప మరుఁడువఁచిం చెన్బి
డ! కాలబలంబు ఛాయవిధి ధి గాఢగి దేహికిఁ గవ్వసౌఖ్యముల్
జాలగఁగూర్చునూడ్చుబలు ధి సారు లటఁ మనశక్తిలేదు మే
ఘాళి మరుద్బలంబుననె ధి యర్థును నిల్చునుగాదె ! నిగిపై
నల వృధాప్రలాపముల ? ధి నిట్టులఁ బ్రేతదవోరి దుర్మతి ! ౭౮౪

తే! విత్తనమునాటి పెరిగించి విమలవారిఁ, గొడవలింగొని సస్యెంబుఁగోసిసేద్య
గానివలఁగాలమిట్టిజగముస్పృశించి, పెంచి హరియించు గుణములఁ విబుధువైరి!

తే! చేసితిఁ జేయుచున్నాను, జేయఁగలన, టంచుఁ బలుకుట మూర్ఖతఁగనుగాదె
నీకునిటు లహంకృతియేల ? నిర్జరారి ? ధి యనఁగశకునియునిట్లు నొనంగజానకు.

తే! నీవెచరితార్థతముఁడవుఁ నృపవతంస! పలుకులఁ మునులను మించివలలుచుంటి
వైనఁ ద్రిగుణవృధగ్భూతఁమానవస్వ, భావమును వీడనేర్తురే ? ధి ప్రజలుజగతి.

క! ఈరహి నొండొరు లనుకొను, చారణరంగంబునందు ధి నలవృత్తసునా
సీరుల తీరున స్పర్థను, బోరాడిరి నింగిఁజత్ర ధి మునఁగన సురలుఁ. ౭౮౫

ల! అప్పు డంగజాతుఁ ధి డర్కాంశునిభమైన, శరవరమున నసుర ధి వరుని భనువు
జెడమాటఁ జెలిమిఁజెడఁ గొట్టినట్టులఁ, ద్రుంచె నంత నతఁడు ధి మించికినుక,

తే! లక్షభారాన్వితమగు నలఘుగదఁగొని, మరుని శిరమందుఁగొట్టె నత్రతీ నతండు
గుట్ట కాచపాత్రంబును ధి గొట్టినట్లు, దద్గదఁ నుసిజేసెను ధి దర్పరమున. ౭౮౬

ఉ! ఆ సురవైరి కిన్కను బ్ర ధి భాద్యుతమైన త్రిశూలపేతితో
నా సుమబాణు శీర్షమున ధి నార్చుచుఁ గొట్టె దదంగజాతుఁడుఁ
రోసముతోడ దానిఁ దన ధి రుగ్జ్వలితంబు త్రిశూలమేసి పోఁ
జేసియు సూరువక్కులుగఁ జెచ్చెరఁ గుంతము వైచె వానిపై. ౭౮౭

తే! తత్ప్రహరంబున నొచ్చి దైత్యవిభుఁడు, పరిఘనుంగొని హరిపుత్రుఁ బాఁదె నవల
నంగజంబును యమదండఁమంది యతని, యాయుధంబును నుసిజేసి యద్యుతముగ.

ఉ! స్వందనమూతరభ్యములఁ జక్కఁగఁ గూల్చి యతండు కోపముఁ
బొంది నిశాత్రభిడ్లమును ధి బూని తనుం గవియంగ దానిని

స్తుందరభంబు పన్నగము ♦ నోటను ద్రుంచినలీలఁ జెండి బ
 ల్తుందరతోఁ దదంసమున ♦ దుఃఖపడక బ్రహరించె భూవరా !

౭౯౪

క॥ పిమ్మట శకునియుఁ దద్ధతి, సొమ్మునబడె నపుడు మరుఁ డనురనాథుని నై
 న్యమ్మున వనిజోరఁబడు నన,లమ్మువలెఁ జొచ్చి త్రుంచెలయయమనిభుండై.
 తే॥ అసురు లంతట దమ సేన ♦ నచ్చెరువుగఁ, జెండి చెకపికలాడెడి ♦ చండవిక్ర
 ముఁడు కృతాంతనిభుఁడునగుఁపుష్పశరుని, గాంచి భయపడి పాటిరిగలనువీడి.

ఆ॥ శకుని మూర్ఖుడేటి ♦ స్వబలముల్ హతమాటఁ
 గాంచి లక్షభార ♦ కలితధనువు
 నేపునఁగొని యొక్క ♦ యిషువందు ఘటియించి
 మరునితోడ నిట్లు ♦ మాటలాడె.

౭౯౫

ఉ॥ కర్మ మిలక బ్రధానమగుఁ ♦ గర్మమె యేలిక కర్మ మీశుఁడుఁ
 గర్మము సద్గురుండు మఱి ♦ గర్మ మొసంగడి నుచ్చనై చ్యముల్
 గర్మమె కూర్చు లోకుల క ♦ ఖండజయంబుఁ బరాజయంబు ల
 త్కర్మముతో సమం బెదియుఁ ♦ గాదని నీమనమందు నమ్ముమా !

౭౯౬

తే॥ ఎవనిచే నెట్టిపని యాచ ♦ రింపఁబడునొ
 యద్ది వానినే పొందెడి ♦ నఖిలనరుల
 గోసహస్రంబులందునఁ ♦ గోడెదూడ
 స్వీయమాత నెఱిగి చేరు ♦ విధిని మదన !

౭౯౭

ఉ॥ కావున నిష్ఠ పెక్కు దృఢ ♦ కర్మములం బొనరించి మించు నీ
 చేవ నణించి యేను స్మర ♦ జిత్రను పేరు గడించెడక జమీ
 యా విఠఁ గాచి కొమ్మనఁగఁ ♦ గృష్ణసుతుం డిటులాడె దానవా !
 నీవనినట్టి కర్మములె ♦ నిచ్చలు కాలవశంబు గావోకో !

౮౦౦

ప॥ కర్మంబే ప్రధానంబని నీవు వచించినట్లే కొంద టొకానొకప్పుడు
 సేయంబడిన పాకంబునకు విఘ్నం బేదేని గల్గి నప్పు డద్దానికిఁ గాలంబే కారణం
 బనియు గొందఱు యుక్తకాలపరికరంబు లుండియుఁ బాకంబు జెడినతఱఁ గర్తయే
 కారణంబనియుఁ గొందఱు కాలకర్తృకర్మము లనుకూలంబుగా నుండినను
 బాకంబున కంతరాయంబు గలిగిన తరుణంబున యోగంబే మూలంబనియు
 గొందఱు యోగకర్తృకాలకర్మంబులు పరిపూర్ణంబుగా జెలంగుచున్నను నయ్యది
 వికారంబు బొందిన కాలంబున సాంఖ్యవిధియే నిదానంబనియు వచింతురు. ఇట్లు
 యోగకాలకర్మసాంఖ్యవిధులచేఁ జెప్పంబడునది బ్రహ్మంబుగాని పేటగాదు.
 తద్బ్రహ్మంబే యీచరాచరాత్మకజగంబు సృష్టించి పోషించి హరించుననియు
 నెఱుంగుము. తద్బ్రహ్మంబును, బరిపూర్ణ తముండును బరమేశ్వరుండునగు భగవం

తునశేను నమస్కరింతు తద్వ్యతిరిక్తంబుగా నేదియు నీజగంబునఁ గానేరదు గాదే
యన నాలించి మాయావియగు నాశకుని దైత్యేంద్రుండా యాదవేంద్రునితో
నిట్లనియె.

౪౦౧

తే॥ ఓయి ప్రద్యుమ్న! యదువీర! యుర్వియందు, నీవె జ్ఞానశేవధివనియెంచుచుంటి
నీదుసందర్శనంబునఁ నిఖిలపాప, ములు దొలగనరుల ధన్యతఁ జెలగఁగలరు.

తే॥ మఱియుఁ ద్వత్సహవాసముఁ ఁ మరగునరుల
గొప్పతనమును నలువయుఁ ఁ జెప్పఁగలఁడె ?
యంచు మయదైత్య శిష్యితం ఁ బైనరార
వాత్త్రుమును బ్రయోగించె ను ఁ మాస్తుపైని.

౪౦౩

క॥ అందున భీకరవిషధర, బృందములుఁ దేల్పు బుట్టి ఁ యెదిరులమూఁకఁ
డిందఁగఁగుందఁగఁ గఱచి య, మందతఁ దిరుగుటను గాంచి మరుఁడుఁ క్రుధతోఁ.

క॥ గరుడాత్త్రము! వేయఁగ నం, దురుభీకరవివిధపక్షు ఁ లుద్ధరగరుడుల
ద్వరజైలుచేరితేల్లను, నురగములఁ మ్రింగి యేగె ఁ నొకనిముసములోఁ ౪౦౪

తే॥ అంత మాయావి శకుని యా ఁ త్సాత్త్రమట్టు
లగుట గనులారఁ గన్గొని ఁ యాగ్రహమున
భీకరమగు పైకాచియఁ ఁ పెద్దమాయ
బగరపైనిఁ బ్రయోగించె ఁ బట్టుపట్టి.

౪౦౬

ఉ॥ ఆయెడఁ గోట్లకొల్దిని భ ఁ యంకరభూతము లెన్నోప్రేతముల
జాయుచు నిష్ఠలం గురిసి ఁ డాంబరమందున హెచ్చుచుంట నా
తోయజనాభసూతి గని ఁ దూరవిచారణ జేసి తామసీ
మాయ యటం చెటింగి యది ఁ మాన్వఁగ నంచి విచిత్రపద్ధతిఁ.

౪౦౭

మ॥ పరిశుద్ధంబగు సాత్వికాత్త్రమణినిఁ ఁ వైచేఁ దదత్త్రంబునఁ
బరిశుభ్రుల హరిపార్షదుల గరముగా ఁ భాసిల్లి తన్మాయనుఁ
ద్వరఁ దాడ్చు ఁ డహిఁ ద్రుంచినట్లు నఱుకఁ ఁ దైత్యేంద్రుఁడుఁ గౌహ్యకీ
వరమాయఁ యదుసేనపైనిఁ బఱవెఁ ఁ స్వచ్ఛందసంచారియై.

౪౦౮

క॥ అమాయను మేఘంబులు, భీమంబగు ధ్వనులతోడ ఁ విష్ణుస్పృశ్యై
దోమజ్జామూత్రాస్థుల, నామృధమునఁ గురిసె మిగుల ఁ యాదపులదలఁ.

తే॥ మదనుఁ డదిగని గౌహ్యకీ ఁ మాయయంచు
నఱిఁగి కోలాత్త్రముఁ వేయఁ ఁ ద్వరను నందు
భయదయజ్ఞవరాహంబు ఁ జైలుచేరి
సడల జాడించి ఘర్జుర ఁ స్వనముతోడ.

౪౧౦

అ॥ శారదంష్ట్రుల నల ధ జలదసంతతినెల్ల, ద్విపము వేణువులను ధ విజీచినట్లు
జేల్చె నంత శకునిచిత్రమా గాంధర్వ, యనెడి మాయబటపెనవుడు దాన.
సీ॥ హేమమయంబులై ధ యెన్నంగ వీల్గాని, ప్రాసాదరాజముల్ ధ పరిభవించె
మోహనరాగముల్ ధముచ్చటగాఁ బాడు, మోహినీకోటులుఁబొల్పుఁగాంచె
వాదిత్రపరమయి ధ పాడెడి గంధర్వ, సుందరీబృందంబు ధ నందగించె
బల్కులఁ జగముల ధ వంచెడి విద్యాధ, రాంగనాసముదాయ ధ మలిశయించె
తే॥ మఱియు నిట్లుల నెందఱో ధ మడఁత లాజిఁ
జెలఁగి యదుసేన మోహంబు ధ గొలుపుచుంట
దర్శకుఁడు గని యిద్ది గాం ధ ధర్మియంచు
నెఱిఁగి జ్ఞానాస్త్రముఁ వేసి ధ నేమటిలక.

౪౮౨

క॥ అనారాచంబున యదు, సేనలు దమి విడిచి తెలివిఁ ధ జెలఁగుటఁ గని యా
దానవనాథుఁడు చిత్రము, మానసమునఁ జెంది కినుక ధ మండుచు దండీఁ.
తే॥ భయదరాక్షసీమాయనుఁబటపె నందు, పక్షయుతపర్వతంబులుఁబైలుదేరి
క్షణములో నభస్సలమునుఁగప్పె నప్పు, డంధకారంబు లెల్లడఁనల్లుకొనియె.

వ॥ మఱియు నప్పర్వతంబులు దగులబడెడి వృక్షంబులును బాషాణంబు
లను నస్థులను గబంధంబులను రక్తంబులను గదాపరిఘాసిముసలాద్యాయుధంబులను
రణంబున వర్షించుచు సంబరంబున సంచరింపందొడంగ, వెండియుఁ దన్మాయా
బలంబున రక్షిం గణంబులును యాతుధానవితానంబులును శూలంబులతోఁ గోట్ల
కొలందిగా నిర్గమించి కరిహయంబులను ఖండింప సమకట్టె. సింహవ్యాఘ్రు
వరాహఖరంబు లందు విజృంభించి యాదవకరిహరులను ద్రుంప నారంభించె. అంత
రతికాంతుం డేతత్పిత్తిం గని భయంపడి పరుగిడు నాత్మబలంబులం గాంచి
తన్మాయోపశమనార్థంబై నృసింహాస్త్రంబు బ్రయోగింప నందు,

౪౮౩

సీ॥ ధగధగధగధగ ధ తరణికోటిసమాన, భాసమానప్రభా ధ పటలితోడ
ప్రలయకాలాభీల ధ పావకజిహ్వావి, శేషభీకరలల ధ జ్ఞహ్వాతోడ
శంఖచక్రగదాది ధ సంస్కృతచ్ఛండాస, మాంసలాజానుబా ధ హఃఖితోడ
దుష్టలోకాంతక ధ ధూమకేతుసమాన, సంచలద్వీర్లుపు ధ చ్ఛంబుతోడ
తే॥ ఆయతోత్కటకంటకఁప్రాయరోమ, రాజితోడి దంభాభివిఁరాజదురున
ఖములతోడ నద్రభాభఁసమితితులిత, చిత్రవముతో శ్రీసరఃసింహమూర్తి.

వ॥ జనించి యహంకారంబుతో బ్రహ్మాండభాండంబు బ్రద్దలగునట్లు ముంక
రించుచు నా కొండలం గూల్చి రక్షియాతుధానగణంబులను గొట్టి నట్టి
తత్కరికిరిభరాదులను నఖంబులతోఁ జేల్చి గగనంబునం బాటవైచి తద్రాక్షసి
మాయ నశింపఁజేసి మరుండు మాత్రేంద్రనామకవిజయశంఖంబుఁ బూరింప

తే! ఇటుల వచించి శంకరుండుట నదృశ్యుడయ్యెఁ దత్కారణంబున నాశుకంబు
 నీల్లినం గాని శకునియు ధీమతేయునిగని యిట్లు పలికె నగుచు.
 ఆ! ధీమతే! వివాగ ధీమ! యోజనశత్రుని స్త్రులంబు ననుర ధృత ముపవన
 సాధరుచిరమైన చంద్రావతీపురి, బొమ్మ పనులసర్వీరమ్ము మరలి. ౫౨౧
 క! అనవుడు గరుడుండొప్పుచు, దనుజులు దనుఁ గనని కరణిఁ ధనురూపముతోఁ
 జని చంద్రావతి కటగల ధనురుహర్యాద్యలీలఁ గాంచుచు వడుసక.

గరుడుండు శకునిశుకహరణార్థంబై చంద్రదీప్తివంబునకుఁ బోవుట.
 చ! శకుని గృహంబు సేరి దను ధృతజీవముగాఁ జెలంగు నా
 శుక మెటనున్నదో యనుచుఁ జూచుచునుండఁగ క్రోధమూర్తియై
 సకలమహాయుధంబుల వె సక గొని క్రమ్మఁ నాజి శేగు నా
 శకుని కరంబుఁ బట్టికొని సాధ్వీ మదాలస యిట్లు పల్కెడిక. ౫౨౨

తే! నీకు ననుకూలురైనట్టి నేస్త్రకాండ్రు, బేరుఁగాంచిన తమ్ములు వీరవీరు
 లైన దానవోద్భటులు రణాంగణమునఁ బగరచే జంపఁబడిరిగాఁ ప్రాణనాథ!
 మాలినీవృత్తము! వలదు వలదు నాథా! ధండనార్థంబుగాఁ బో
 వలదు వలదు రాజా! పంకజాక్షుండు నేడ
 కలహముఁ బొనరించుక గాన నామాట వించుక
 బలుల యిది సుఖంబుల్ వాసిగాఁ బొందుమయ్యా! ౫౨౩

క! అనవుడు తద్దనుజుం డిట్లనియెను నబలావణి! మ దనుజుల నెల్ల
 గినుకను జెడిన యాదవజనముల నీదినము జఁపి సంతోషింతుక. ౫౨౪

తే! సాంబవరమున నాకిలక బావులేదు, చంద్రనామకోపదీప్తిప సమధిగతప
 తంగిరి శంఖచూడభుజంగరక్షి, తశుకమందు నాప్రాణముఁ దనరుచుండె.

తే! ఇట్టిసంగతి నెవ్వరు నెఱుంగ రట్టి కారణంబున మృతియెట్లుగలుగు నాకు?
 జెలిరొ! భయపడవలదని చెప్పె నల్ల చిలుకవార్తను విని ఖగ శేఖరుండు ౫౨౫

ఆ! అచటనుండి వేగ నా యువదీప్తిపము, జేరఁదలఁచి యెగిరిసింధుతటముఁ
 బొంది యట్టి దీవిఁబూర్తిగా వెదకుచు, దిరుగఁదొడఁగి మింటధరణినాథ!

వ! అట్లు శతయోజనవిస్తీర్ణంబును భీమనాదంబును గల సముద్రంబువై
 జరించుచు గ్రమంబుగా నొక్కదీప్తిపంబున శేగి తత్రత్యులచే సింహళంబని తెలిసి
 కొని యటసాగి లంకాపట్టణంబున కరిగి తత్పరిసరంబందలి త్రికూటాచలంబును
 దర్శించి యవల పాంచజన్యదీప్తిపంబునకుం బోయి యందు త్సుద్వాధితుండై సాగర
 విరాజమానమీనంబులం గడపార గ్రసించుచుండె. అత్రతీ యోజనద్యయపరిమిత
 మహాసక్రం బొం డాగరుడుని పదంబులం బట్టి జలంబులోని కీడ్వ నావైనతేయుం
 డదానిం గ్రమ్మఁ లాగికొనుచు నీవలకేతెంచె. ఇట్లు రెండుగడియ లారెంటికి దంట

పోరయ్యె. తుట్టతుడ కా గరుడుండే తీక్ష్ణతుండంబుతోఁ దత్ప్రస్థభాగంబున
యముండు దండంబుతో బాఁడినట్లు ప్రహరింప నద్ది మరణించి తన్నక్రూపంబు
విడిచి విద్యాధరరూపంబుఁ దాల్చి గరుడునికి నమస్కరించి ప్రసన్నవదనంబుతో
దేవా! యేను హేమకుండలుండను విద్యాధరుండను. మున్ను దేవతలతోఁ గూడి
న్నానార్థంబై విష్ణుపదికిం బోయి యందు జలకంబాడు కకుత్స్థనామకమహాముని
పాదంబులం బట్టికొని విలాసార్థంబుగా నీటిలోని కేగుట నమ్ముని గని కినిసి మకరం
బపు గమ్మని శపించి మత్స్యార్థనం బాలించి విష్ణురథప్రహారంబున ముక్తుండవు
కాఁగలవని యనుగ్రహించె. తద్రీతి నిప్పుడు నీదయ ధన్యుండనైతి నని నుతించుచు
స్వర్గంబున కేగె. అంత నాఖగకాంతం డటనుండి నభోమండలంబున కుడ్డితుండై
క్రమంబుగా హరిణాఖ్యదీప్యంబున కరిగి సంచరించెదీపమయంబున. ౮౩౪

తే। అతనిపక్షం బహర్నిశ ధ మధికతపము, దమినిసల్పు నపాంతర ధ తమతపస్వి
యాశ్రమంబునఁ బడె నహృదముని గని, పైనిఁ జను పక్షి నేతకుఁబలికె నిట్లు.
క। గరుడీ! యీపక్షము నాశిరమున నీవుంచి వేగ ధ స్వేచ్ఛను బొమ్మా!
యటమటజెందకు మనవుడు, గరుడఁడు ననుదెంచి తెక్కగైకొని వేడ్కఁ.

క। అల మునితలపై నిడి యటఁ, బలుపక్షము లట్టి విందు ధ భాతిని నుంటఁ
లలిపింతఁ గనుటఁ గని, పలికె నిటు మునివిభుండు ధ పక్షిండునకుఁ. ౮౩౫

చ। ఎపు డెపు డా పరాత్పరుఁడు ధ కృష్ణవిభుం డవతారమెత్తునో
యపుడపుడుఁ మహీయశిర ధ మం దొక తాత్త్వని తెక్కరాలెడిఁ
సుపతగ! నాశిరంబువయి ధ జూడుము పక్షములెన్నియున్నవో
యవహృతదుష్టఁడైన హరి ధ కంజలిజేసెద భ క్తితోడుతఁ. ౮౩౬

చ। అనవుడు పన్నుగాశనుఁడు ధ నదృశ్యహర్ష ములొంది శ్రద్ధ నా
ఘనముని మ్రొక్కి వే రముణ ధ కంబను దీవికే బోయి యందునఁ
దనరు విదిత్రలీలలను, దద్దయుఁ గన్గొని సర్పరాజులి
చ్చిన కరదంబులఁ దమినిఁ ధ జేకొని పెంటన సాఁగి యచ్చటఁ. ౮౩౭

క। అపర్వ కాఖ్యఁజెలఁగడి, దీవి కరిగి యమృతకుండ ధ దీప్యత్పుధనుఁ
ద్రావియు శుక్ల దీప్యముఁ, బోవఁదలఁచి యచటఁ గదలె ధ భూపలలామా!

తే। అవల గరుడి శుక్ల దీప్యమందుఁజేరి, యల్ల చంద్రాహ్వయదీప్యమడుగు చచటఁ
దనరు నాచేతఁ దర్పితఁ, వినుచు ను త్త, రాశకుం జనె శ్రీమైథిలాధినాథ! ౮౪౦

చ। అంత నాగాంతకుం డా చంద్రదీప్యంబున కరిగి తత్పతంగపర్వతంబందలి
జలదుర్గవహ్నిదుర్గంబులం గాంచి చంచూపుటంబున జలదుర్గంబును ధరించి
యద్దానిచే నయ్యనలదుర్గంబును జల్లార్చి సానుముఖంబుననున్న లక్ష్మదైత్యులతో
రెండుగడియలు భండనం బాచరించి పాదంబులతోఁ గొండలను బక్షంబులతోఁ

గొందఱను నఖంబులతోఁ గొందఱం బరిమార్చి వెంటనంటి మిగతవారిం దఱిమి
లోనికిం బ్రవేశించి శుకరక్షకుండగు శంఖచూడసర్వేంద్రునిపై నడుగిడ నది
యులికిపడి పంజరసహితంబగు తల్కిరంబును నీరంబునం బడవైచి పాఱె. అంతట
నా భగవాంతుండు వెంటనే చని నాసికతో నా చిలుకం గొని యుద్ధభూమికిం
బోవనెంచి వ్యోమమండలంబున కెగురుట పలాయితలగు పలాశు లాలోకించి
శుకం బపహృతంబయ్యె నపహృతంబయ్యెనని మహాకోలాహలంబులం గావించిరి.
తద్రవంబు భూనభోమండలంబులందు వ్యాపించె. కర్ణాకర్ణికగా నా శకునియుఁ దన
శుకం బండజపతిచే నపహృతంబయ్యె నని విని కనలి శూలహస్తుడై యాత్మపురి
నుండి వెడలి యా గరుడునిం దాసి శూలంబుతోఁ బ్రహరించుచు వెంటనంట నారం
దాస్యంబునుండి యా కీరంబును వీడక సప్తద్వీపంబులను సప్తసింధువులను దిరిగి
తద్దేతివ్రాతపీఠితుండై తుద కంబరంబున లక్ష్మయోజనంబులేగి యటనుండి కసితో నది
మేరుపర్వతశిఖరంబునం బడి నీల్లనట్లు బడవేసి యుద్ధరంగంబునందున్న వెన్నుని
సన్నిధికిం జని తత్ప్రశంసావాక్యంబు లందుచుండె. అంతఁ దత్ప్రహరంబున శుకంబు
మడియుట దానవేంద్రుండు విలోకించి నొచ్చిన మనంబుతో నాగ్రహించి హఠశేషా
నురులం దోడ్కొని యుచ్చైశ్రవహయం బెక్కి భయంకరంబుగా ధనువుం డంక
రించుచు శ్రీకృష్ణసమ్ముఖంబున కేతెంచె.

౪౮౨

తే॥ అపుడు యాదవులందఱుఁనసురవరుఁడు, మరల వాహినితో ననికరుగుదెంచు
టను విలోకించి హేతులంఁగొనుచు నట్టి, దానవులతోడఁ దలపడిఁరోన్మసాల!

తే॥ అందు శూరులు శూరులు ఁ సహమహమిక

సింహములు సింహములు బోరుఁ ఁ జేయుకరఁగిఁ

బోరి రిటు రెండుతెగలకు ఁ ఘోరయుద్ధ

మయ్యె శకుని సేనాగ్రము ఁ నందు నిలిచి.

౪౮౩

శకునిదైత్యుండు శ్రీకృష్ణునితోఁ బోరి నీల్లుట.

కా॥ కోదండంబును డంకరించి శరముల్ ఁ గోటానకోట్లైసి యా

చ్చాదింపఁ దివి గ్రమ్మి జీకటలు లఁ చ్చక్రాయుధుండుఁ బలుం

దా దామోదరుఁ డప్పు డేకశిఖితోఁ ఁ దదాచణసందోహముఁ

ఛేదింపఁ సుకరంబుగా దితినుత ఁ శ్రేష్ఠుండు రోషంబుతోఁ.

౪౮౪

క॥ ధను వెక్కుపెట్టి పూర్తిగ, వనజాక్షుని హృదయమందుఁ ఁ బదిశరముల వే
సిన హరి పదిబాణంబుల, దనుజేశుని ధనువుఁ ద్రుంచెఁ ఁ దత్పరమందుఁ.

చ॥ శకుని శతస్వరూపుఁడయి ఁ సారసలోచనుతోడ సాంపరా

యికముఁ బానర్పఁ గాంచి యల ఁ కృష్ణుఁడునుఁ వెయిరూపులొంది ప్రే

- క్షకు లదిరా ! యనఁ దనుజఁ కాంతునితో రణమాడ వాడు పా
వకసమమా త్రిశూలమును ఁ బల్కిని ద్రిప్పియు వైచె శౌరిపై. ౪౪౭
- క॥ అంతః గృతాంతనిభుఁడు శ్రీ, కాంతుం డద్దానిఁబట్టి ఁ కరమున విడిచఁ
బంతమున గరుత్మాంతుఁడు, వింతగ నాశీవిషంబు ఁ విడిచినకరణి. ౪౪౮
- తే॥ మఱియు శ్రీహరి వజ్రసఃమానగదను, హయమునుండి యా దానవుండువనిపైఁ
గూలునటు శీర్ష మందునఁ గొట్టె దత్ప, హఠమున వాఁడు మూర్ఖిలై ధారణి !
- చ॥ క్రమముగ లేచి యా శకుని ఁ కన్నుల నిక్షులు రాలుచుండ స్వీ
యమగు గదఁ గరానఁగొని ఁ యా హరిఁ గొట్టెను నిట్లు ఘోరనా
దములు సెలంగ వారికి గఁ దారణమయ్యెను సంతః బూరఁబో
త్తముగద యట్టి దానవు గఁ దఁ నుసిజేసెను సంత నిర్దురుగ. ౪౪౯
- తే॥ భూధరదరీముఖంబునఁ బూన్కి రెండు, సింహములు బోరుతీరునఁ జిత్రవనము
నందు రెండుమదేభంబులఁ హవంబు, సలుపు తెఱఁగునఁ గయ్యంబు సల్పి రపుడు.
- తే॥ శకుని శ్రీకృష్ణుని శతయో ఁ జనములఁ గసిఁ
ద్రోయఁ దోయజాతుండును ఁ దోర్బలమున
నలని పిక్కలఁ బట్టి సఁ హస్రయోజ
నములఁ గూల్చెను ధరపై సఁ సంతరమున. ౪౫౦
- చ॥ జయజయ యంచు నా శకుని ఁ చారుధితైలము వైవఁ గృష్ణుపై
రయమున నారఁ డద్దిగొని ఁ రాక్షసుపైఁ బడవేసె నొండొరుల
జయజయ యంచు నిట్లు లలఁ తైలముఁ ద్రోసికొనం గడంగి ర
ల్లయచల మంతమం దల పులాశపురంబునఁ గూలఁ బాడుగా. ౪౫౧
- తే॥ శకుని యంతట స్వపురంబు ఁ వికృతిగనుట
గాంచి యత్యుద్ధరక్రుధఁ ఁ ఖడ్గచర్మ
ములను గైకొని యా కృష్ణు ఁ మ్రోలకేగ
నపుడు శార్ఙ్గ శార్ఙ్గముఁగొని ఁ యాగ్రహమున. ౪౫౨
- అ॥ అర్ధచంద్రయాప ఁ కాంబకం బరనిపై, వైవ నద్ది గ్రీష్మ ఁ భానుభాతి
వెలిఁగి దశదిశలను వెల్గించి తద్దైత్య, మస్తకంబుఁ ద్రుంచి మహినిఁ జొచ్చె.
- అ॥ దనుజఁ డిట్లు గిట్టి ఁ ధాత్రీతలస్పృష్టి, క్షణములోన బ్రతికి ఁ స్వకశిరంబుఁ
బాణినిఁ గొని లన కఁబంధంబునం బెట్టి, మరల హరినిఁ బోరఁ నరిగె జనక !
- తే॥ అపుడు కృష్ణుఁడు తీవ్రమా ఁ సంబకమున
వాని తలఁ ద్రుంచె గ్రమ్మట ఁ వాఁడు బ్రతికె
నిటుల నేడుసారులు వాఁడు ఁ కృష్ణుచేతఁ
జచ్చియన్ మనె వింతగా ఁ సర్వులకును. ౪౫౩

ఉ॥ ఇట్లు రావలభాతి మరఃఁ గించి ధరాతల మంటి క్రమ్ముట
బుట్టెడి దానవేశ్వరుఁ డఁ మోఘవిధంబునఁ జచ్చు కాటునుం
బట్టి దహించుమాడ్కి యదుఁ పార్థివసేవలఁ జొచ్చి వీరుల
బట్టుచు లక్షయామడలఁ బాటగవైచి నభస్సలంబునఁ.

౫౫౮

ఉ॥ కొన్నిటి నేన్దుల నొసటఁ గూరిచి కక్షలశేర్పి కొన్నిటి
కొన్నిటి సంసయ్యగ్మునుఁ గూర్చి లయాసలరుద్రులై వడి
బన్నుచు నొక్కడయ్యు యదుఁ వర్యభటాభిని గాశ్చేతలం
దన్నుచుఁ జెండ యాదవపఁ లాకిని త్తోభముఁజెందె నయ్యెడఁ.

౫౫౯

ఉ॥ చక్రి యవక్రవిక్రముఁడుఁ సాధుజనావళిరక్షణార్థమై
వక్రచరిష్ణుడౌ శకునిఁ పైని సుదర్శనపేరి వేయ నా
చక్రము కాలకోటిరవిఁ సాయ్యురుచిఁ జని వాని కంఠము
శక్రనిపేరి వృత్రుతలఁ సంహృతిశేయువిధి హరింపఁగాఁ.

౫౬౦

చ॥ హరి సని గిట్టినట్టి దనుఁ జాశిపు హస్తమునం గ్రహించి యం
బరమునఁ బాటవైచి యదుఁ వంశజలారఁ ప్రమాదహీనులై
శరములతోడ నట్టిదనుఁ జప్రభు ధాత్రిని సంఠకుండఁగాఁ

గొఱతలు లేనియ ట్లగురఁ గొట్టుడి ! నెట్టుడి ! యంచు బల్కుటఁ.

౫౬౧

తే॥ యాదవోద్భటులదలుఁ నాలకించి, నింగినుండి ధాత్రింబడుఁ నిర్జరారిఁ

బెక్కుదివ్య బాణంబులఁ వేసి మింట, నెగురఁగొట్టిరి సురలు వీక్షింప వింత.

౫౬౨

వ॥ అంత సంతరితుంబునుండి తిరిగి ధరం బడంబోవు నాపొలదిండి దీప్తి
మంతుని బాణంబులతో శతయోజనంబులకును, సాంబాంబకంబుతో సహస్రయోజ
నంబులకును నర్జునశరంబుతో నయితయోజనంబులకును ననిరుద్ధమార్గణంబుతో
లక్షయోజనంబులకును బ్రద్యుమ్నాశుగంబుతో నియుతయోజనంబులకును
యామద్వయంబు గలించుదాఁక నింగికి నెగురఁగొట్టంబడి మరలి క్రిందిభాగంబున
శీతెంచుట శ్రీకృష్ణుండు చూచి యొందు పృవత్కంబు వేసి కోటియోజనంబు లంబ
రంబునం దవానిం బఱపి వెంటనే రెండవశరంబుతో నలుగడలఁ గోటియోజనం
బులవఱకుం ద్రిప్పి తుట్టుతుదకు మారుతంబు ఛేదించి నీరజంబును నీరంబునం
బడవేసినట్లు నీరధిం గూర్చె. తత్పతనంబున నాచండబలుండు నిశ్చేషంబుగా
మృతుండయ్యె. ఆసమయంబునం దతనిజోతియు నాశ్రీకృష్ణునిలోన లీనం
బయ్యె. అప్పుడు,

౫౬౩

చ॥ కురిసిరి పుష్పముల్ సురలుఁ తోడి వికాసముగాంచె దుందుభుల్

మొరసె జయధ్వనుల్ సెలఁగెఁ మోదముసెందిరి కిన్నరాదులు

సురపతిమున్ను వేల్పులును ధూచి ముదంబున వచ్చి మ్రొక్కిరా
హరికి సమస్తమానితతి ధర్మముఁబొందె ధరేశ ! పిమ్మటగా.

౪౬౪

శ్రీకృష్ణుండు చంద్రావతీపురికేగి శరణాగతులైన శకుని
భార్యాపుత్రుల కభయదానం బొసంగుట.

శ్రీ

మ! హతశేషుల్ దనుజుల్ పలాయితలుగా ధూర్జకృష్ణుఁడుగా యాదవ
పతతిగ నూడుచు వందిమాగధజనుల్ వర్ణింప ధర్మాదివా
ద్యుతతుల్ మ్రోయఁగఁజేయుచుఁ జయజయ ధర్మానంబుతో రాక్షస
వృతచంద్రావతి కేగె సంతసమునఁ వేన్నంట గీర్వాణులు.

౪౬౫

తే! అసమయమందు శకునియధ్ధాంగి భర్తృమరణదుఃఖార్త మానినీమణి మదాల
స, నిజసుతుఁగొని శ్రీకృష్ణచరణములను, వ్రాల్చి యశ్రుపూర్ణాస్వయైవలికె నిట్లు

మ! ధరణీభారముఁబాపఁగా నుజనసం తానంబు రక్షింపఁగాఁ
బరమేశా ! యనుకంపతోడ యదుస ద్వంశంబునం బుట్టవే
యరయఁ సృష్టినిఁ బాలనంబు మఱిసం హరంబుచుం జేయునే
ర్పిపీవేకద ! యట్టులయ్యు గుణముల్ బంధింపవే నిన్నహా !

౪౬౬

నుగంధివృత్తము. దేవదేవ ! వాసుదేవ ! దేవరాజపోషణ !

దేవకీసుతా ! మహాత్మా ! దేవవైరినాశకా !

దేవవంశ్య ! రాధికేశ ! దివ్యగోజగత్పతీ !

శ్రీవిభూ ! శిరంబుతోడఁ జేసెదఁ నమస్కృతుల్.

౪౬౭

తే! కృష్ణ ! నాభర్త నీయెడఁ నేమియేమి, తప్పలొనరించె నయ్యవియొప్పులుగను
దలఁచి మన్నింపుమా ! నాదుఃఖనయు నీని, బాలుఁ బాలింపుమా ! కరుణావాల !

చ! అనపుడు కృష్ణమూర్తి తన ధర్మముల భయభీతుడైన త
త్తనయుశిరంబుపైని నిడి దైన్యము వీడుము కల్పమేగుదాఁ
కను మను మిట్టిరాజ్యమును గాంచుము జ్ఞానవిరక్తిభక్తుల
గనుమని స్వీయమాల శిశు కంఠమునందున వైచ భూమిసా !

౪౬౮

ఉ! శ్రీవిభూఁ డంతమున్ను సుర శేఖరు గల్చి దివంబునండి యా
దేవవిరోధియో శకుని దెచ్చిన భేనుసురద్రుమాశ్వశో
భావిలసన్మణుల్ దివిజ వర్యునకిచ్చె గదా యతండు గో
దేవధరామరశ్రుతిను ధీజనులఁ దమిఁ బ్రోవఁ బుట్టఁడే ?

౪౬౯

తే! అనఁగ బహులాశ్వుఁ డిట్లునానమరయోగి,వర ! శకునిమొదలై నయ్యాసురవిరోధు
లాదిజన్మంబునందెవ్వరట్లుముక్తి, సెందుటకు హేతువేము ? వచ్చింపుయ్య !

తే! అవల నారదుఁడిట్లాడెనవనిపతికి, సంగ్రహించి వచించెదఁజనక ! వినుము
తొల్లిబ్రహ్మకల్పంబునందున వసువను, నెకఁడు గంధర్వనాథుడై యొప్పుచుండు

శక్తి నారదుండు జనకునకు శకున్యాద్యసుర పూర్వజన్మవృత్తాంతంబుఁ జెప్పట.

ప॥ అట్టి గంధర్వపతికిం గామరూపులును దివ్యభూషణభూషితులునగు మందార మందర మంద మందహాస మహాబల సుదేవ సుధన సాధ శ్రీభా నువులను పేరులతోఁ బరగు తొమ్మిదిగురు పుత్రులు జనించిరి. అవ్వార లొక్క సమయంబునందు బ్రహ్మలోకంబున కేగి తత్పుత్రికయగు సరస్వతిం గాంచి మోహించి మనంబున హసించిరి. తద్బ్రహ్మపరాధంబున వారు తమోగుణ మయంబగు రాక్షసయోని నాశ్రయించి వరాహకల్పంబున హిరణ్యాక్షునిభార్య యందు శకుని శంబర హృష్ట భూతసంతాపన వృక కాలనాభ మహానాభ హరిశ్చ శ్రూత్కచులను నామంబులతోఁ బుట్టి నెగడుచుండ నసంతరతమనామకమహా ముని చనుదెంచి. అమ్మెయి నమ్మహాసురు లభివాదనమ్ము లాచరించి సర్వజ్ఞ! భక్త వత్సలుండగు భగవంతుండు భక్తులకు ముక్తి యిచ్చునుగాదే? అనురయోనియం దుద్భవిల్లిన మాచే నాపరాత్పరునియెడ భక్తిభావం బల్పంచేనిఁ జూపఁబడలేదు. ఇక మేమెట్లు కృతార్థులముగాగలమో యా యుపాయ మానతీయుమని ప్రార్థింప నాయోగివద్యుం డెవరెవరేయేగుణంబుల నాపరుని భజింతురో వారు వా రాయా రీతుల నిశ్చేయసపదంబును బొందగలరు. మున్ను పృథ్విగర్భసంబంధంబున బ్రహ్మలును, సద్భావంబునం బ్రహ్మాదుండును, స్నేహంబున సుతపమునియు, భయం బున హిరణ్యకశిపుండును, క్రోధంబున మీ రండ్రియగు హిరణ్యాక్షుండును సేవించి యా హరిం జేరిరి. అట్లే మీరేదోవిధంబుగా నిశ్చలంబగు మనంబుతో నాదేవుని భజించి కృతార్థులుగండని చెప్ప నా శకున్యాదు లా విధంబుగా కీటంబు భ్రమర భయంబుచే భ్రమరంబైనట్లు ద్వేషించి క్రమంబుగా నా హరింబొందిరి. ఇట్లు యాద వేశ్వరుండు భద్రాశ్వఖండంబు జయించి సకలసైన్యపరివారసహితంబుగా నందుసాగి

శక్తి ప్రద్యుమ్నం డీలావృతఖండంబును గెలుచుట.

సీ॥ జంబుభవంబగు ఁ జాంబూనదము స్వతఃస్సిద్ధిభవంబయి ఁ డెలఁగు నెచట సర్వామయంబులఁ సమయింపఁజాలిన, “యరుణోద”యను నదివలెలు నెచట నన్నాసనాభర ఁ కాదిఫలంబుల, నిచ్చేడి నదములు ఁ నెసఁగు నెచట నెల్ల కాలంబులఁసీశుండు ప్రియలతోఁ, గూడి సంతసమునఁగొదరు నెచట

తే॥ శీతవాతోష్ణవై వర్జ్య ఁ పూతిగంధ

బాధలఁ బాపెడి ప్రియక ఁ ప్రభవపంచ

మధురమధుధారలఁ ద్రావి, మనుజు లెట ను

ఖంబుఁ గాంతురా యిలావృత ఁ ఖండ మొందె.

౪౭౫

తే॥ అట్టి ఖండంబునందునగనగిన సరు,లబల తాదురు సంకర్షణాభిధాన

దేవుఁ డుండును గాశ్మీరఁ దేవతరువు, లొప్పు సూర్యవనము వెల్గుచుండు మతియు.

- అ॥ స్వర్గ పద్మములును, వాసంతశీతాని, లములు దగు లవంగలతలు దనరు
సంతతంబు సురలు, సంచరించుచు నుండ్రు, మత్తభృంగములును, హత్తియుండు.
- తే॥ పర్వతేంద్రంబు సత్కళావాస మవని, గోళకర్ణి కాభము శాత్రుకుంభమయము
రత్న సానురాజితము స్ఫురత్ప్రకాశ, మునయి మేరునామక గిరిదనరుచుండు.
- తే॥ తన్నగంబునకు నాల్గులట్టులందు, నందమగు మందరము మేరు, మందరము సు
పార్వము, గుముదంబను, పర్వతములు, వెలుగుఁ బురుషార్థములజోలె, సలఘుచరిత॥
- తే॥ అవల హరిపద్మరాగరత్నాంకురములఁ, జెలఁగునచ్చటి భూమి వీక్షించి వింత
పడుచుఁ దత్తండపతులచే బలులఁగొనుచు, మోదమందుచునుండెనో, భూవరేణ్య!
- అ॥ మున్ను శోభనుండను, ముచుకుందునల్లుడు, భరతఖండమందుఁ బరమభక్తి
నుపవసించి పూనియు తమైకాదశీ, వ్రతము సల్పి చక్రపాణిదయను. ౮౨౧
- క॥ దురితవిహారుండై నిర్జరవరుల గూడి మందఁ రగిరి సుగుణ
కరచంద్రభాగతోదగి, యిర నేలును ధనదుకరణి యిప్పటివఱకు. ౮౨౨
- ఉ॥ ఆ సరసప్రభుండు హరి యండకు నేగి ప్రవక్షిణంబుల
జేసి నమస్కృతుల్ సలిపి యేకొని యీ బలుల మహత్కృ! న
న్వాసిగఁ బ్రోవుమంచు బహు యత్తిని వేడియుఁ దిర్గి స్వీయమా
వాసముబొందె నన్న విని యార్ధివుఁ డా సురమాని కిట్లనె. ౮౨౩
- క॥ ధీకుం డా శోభనవిభుఁ, డారహిజనినంత నేమి యయ్యెమె? చెపుమా!
నారద! నాపుడు మునియును, భూరమణున కిటుల నాను, పూర్వీకఁ బలికె.
- క॥ అలమందరాచలంబునఁ, గల యొక పెదచటియయందు యునకాసారం
బలఘు! నకాబ్జలితము, లలిఁగని పార్థుండు హరి కిటుల బలికె విభూ! ౮౨౪
- తే॥ సందనందన! కాంచన సుందరవ్రతతిసురుచిరారవిందబృందప్రయుక్త
మైస యీకుండ మెవరిదో, యేనువినఁగఁ, గోరుచుంటిని సెవుమ! నాకోర్కీదీప.
- మ॥ అన శ్రీకృష్ణ! డిటు ల్వదించె విజయా! యాలింపుమా యీస్థలి
మంచు స్వాయంభువవంశమందుఁ బృథుభూ, పుండుద్భవంబొంది శ్ర
ద్ధను హెచ్చెనతపంబుఁజేసెగద యే తద్వివ్యకుండ్రబా యా
లనిదే, దీనిజలంబుగ్రోలునరుడో యన్యండగు యాధిగా. ౮౨౫
- తే॥ మఱియు నందున మునిఁగినమాననేత, రమగు జంతువుగూడఁ బరమపదంబుఁ
జెనునోకన్వడి! యంచుఁ జెప్పి యచటఁ, గల తపోభూమికేగె నాస్థలమునందు.
- తే॥ అప్తసిద్ధులు బహునుండఁ, రాత్వతులను, బాడు చాడుచు నుండుటఁ భక్తులైన
యృద్ధవుండు గాంచి యబ్బరంబొంది యాద, వేశ్వరుండగు శ్రీకృష్ణ! బృచ్చించె నిట్లు.
- తే॥ ఈమనోజ్ఞతపోభూమి, యేఘననిదో? కనులవండువగానాడుకమలములు
సుందరులు వీరలెవ్వరో? సందనంద, నా! వచింపుమా నాపుడా, శ్రీవిభుండు.

క॥ తొలిస్వాయంభువమును వీ,స్థలమునఁ దప మాచరించెఁ దత్వజ్ఞా! యీ స్థలి యాతని దివ్యటికా, దెలిసికొనుము సందియములుఁ దేవల దెదకు॥ ౪౮౦
తే॥ అణిమ మొదలైన సిద్ధలీయాకృతులను, దాల్చి కలకాల మిచ్చటఁ దనరుచుండుఁ దప మిట్ల సల్పునరుడు బృంహారకత్వ, మొందు నజఁదిద్ది వర్ణింపఁనోపలేడు.

ప॥ అంత నారమాకాంతుం డటనుండి వెడలి తొల్లి హిరణ్యకశిపుండు దీర్ఘతపం బొనరించిన ప్రోల్కటదేశంబులను జూచుచుఁ దద్రాజధానియు గాంచన మయంబునగు లీలావతీపురి కేగె. అందు వీతిహోత్రుండు మూర్తిమంతుండై ధర్మంబుగాఁ దద్దేశంబు నేలుచు విరాజిల్లుచుండు. ఆయన్ని యాశ్రీకృష్ణుని రాకవిని పారితోషికంబులం గైకొని చనుదెంచి యామహాత్మున కర్పించి యగ్గలంబుగా నగ్గించి చనియె. ఇట్లా హరి యాయలావృక్షండుం బంతయు దర్శించుచు మనోహరంబగు జంబూద్వీపస్థితవేదనగరంబున కేతెంచె. తన్నగరసభామధ్యమంబున.

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణుండు వేదనగరంబునకేగుట. శ్లో॥

సీ॥ బ్రహ్మాణి! వల్లకీ యగ్రంభులదాల్చి, శ్రీకృష్ణవర్ణనఁ జేయుచుండు
బూర్వచిత్త్యోర్వశీ యుఖులైన యచ్చరల్, హావభావాదుల యానుచుండ్రు
హ్రస్వదీర్ఘపుతా యద్యస్తాదశవిభేదములతోడ శ్రుతులును యబలుకుచుండు
వాదిత్రవల్లకీ యవశిమృదంగాది, వివిధవాద్యములు శబ్దించుచుండు

తే॥ నిగముఁడుఁ బ్రభువర్యుడై యెగడుచుండు, మఱియు విశ్వావసుండుచిత్తరథతుంబు
రులు సుదర్శనుం దేనునులలితరీతి, గానమును జేయుచుంటిమోమాహవేంద్ర!

ఆ॥ ఇంకనట్టిసభను యహింధోలమేఘమల్లారదీపకములు యభైరవమును
మాలకోశకమును మఱియు శ్రీరాగంబు మూర్తిమంతములయింపొల్పుఁగాంచు.

తే॥ అందు నొక్కొక్కదానికి నాత్మజాప్తకము సతీపంచకంబును యగలదు భైర
వమునురాగంబు పచ్చగా యవలు మాలకంబు శుకద్యుతి నొప్పు నఖండరీతి.

తే॥ దీపకము సువర్ణద్యుతి యదేజరిల్లు, మేఘమల్లారము నెమ్మి యింపువన్నె
నలికయింపు హింధోలముఁహంసరుచిని, నెప్పు శ్రీరాగ మరుణిమోనుండు జనక!

క॥ అనవుడు జనకుం డిట్లనె, మునివర! స్వరతాలనృత్యముల గ్రామముల
దనరెడి భేదములఁ బేళ్ళను జెప్పము కరుణ నా కలఁఘుతరఫక్కి॥ ౪౮౧

శ్లో॥ నారదుండు జనకునకు రాగతాలనృత్యాది భేదంబులం దెల్పుట. శ్లో॥

ప॥ అన విని నారదుం డిట్లనియె. మైథిలేంద్రా! నిషాదర్షభాంధార
వజ్రమధ్యమధైవతపంచమంబులను పేళ్ళతో నప్తస్వరంబులును, యాపక చంచరీక
వరమత విరాడ కమత మల్లక ఝటి జటలను నామంబులతో నెనిమిది తాళంబు
లును, రాస తాండవ గాంధర్వ కైన్నర వైద్యాధర గౌహ్య కాక్రూరస హావ

భావానుభావంబులను నామధేయంబులతో దశస్వత్వంబులును మాధుర్య గాంధార ధ్రోవ్యంబులను సభిధేయంబులతో గ్రామత్రయంబు నొప్పు. సారే గ ప ప ద ని యను పదంబులతో స్వరంబు లొప్పురు. ఇతః గాలదేశక్రియాభేదంబులచే జ్ఞానగీతంబు షట్పంచాశతోక్తిభేదంబులుగాఁగలదు. తదంతర్భేదంబు లనంతం బులు. ఆ యానందగీతంబే శబ్దబ్రహ్మమయుండగు హరియని యెఱుంగుము. అందు భైరవరాగంబునకు భైరవీ పింగళా శంకీ లీలావ త్యగారు లను పంచసతు లును మహర్షి సమృద్ధ పింగల మాగధ బిలావల వై శాఖ లలిత పంచము లను నెన మండ్రకొమరులును మేఘమల్లారంబునకు చిత్రా జయజయావంతీ విచిత్రా వృజల్లా వ్యంధకారు లను నైదుగురు వనితలును, శ్యామకార సోరథ నటో డాయన కేదార వ్రజరంహస్య జలధార విహగు లను నష్టసుతులును, దీపకంబునకు కంఠుకీ మంజరీ టోడీ గుర్జరీ శాబరులను నైదుగురు సుందరులును, గల్యాణ శుభకామ గౌడకల్యాణ కామరూప కాన్తార రామసంజీవన సుఖనామ మందహాసు లను నెన మండ్రు పుత్రులును, మాలకోశరాగంబునకు గాంధారీ వేదగాంధారీ ధనాశ్రీ స్వర్ణాణి గుణాగరు లను పంచసుదతులును, మేఘ మచల మారుమాచార కాశిక చంద్రహార ఘుంఘుట విహార నందు లను నెనమండ్రు నందనులును, శ్రీరాగంబునకు వైరాటీ కర్ణాటీ గౌరీ గౌరావటీ చంద్రకళ లను నైదుగురు మనోహారిణులును, సారంగ సాగర గౌర మరుత పంచశర గోవింద హమీర గీర్భీరు లను నెనమండ్రు తనయులును, హిండోలంబునకు వసంతియు నైరజియు హేరియుఁ దైలంగియు సుంద రియు నను పంచసుందరులును, మంగళ వసంత వినోద కుముద విభాన స్మర మండలు లను మొదలైన నామంబులతో నొప్పురు నెనమండ్రు కొడుకులును గల రని రాగవేత్తలు నిర్ణయించిరిగాదే ? యన నాలించి బహులాశ్వుం డా మునీశ్వరు నిట్లడిగె.

౪౯౩

తే! మానివర్య ! శబ్దబ్రహ్మ యైన వేద

మయున కచ్యుతునకు రాస యండలాత్మ

కమగు హిండోలమునకు నం గంబు లెవియొ ?

పలుకుమా ! యన ముని యిటు పలుకఁ దొడఁగె.

౪౯౪

సీ! ఆస్యంబు వ్యాకృతిహస్తముల్ మీమాంస, విపులపాదంబులుపింగళమును గనులుజోస్యంబునాల్క్రియను గాంధర్వంబు, పీనవక్షము ధనుర్వేదరాశి మనము వైశిషికంబును బుద్ధి సాంఖ్యంబు, ప్రబలపృష్ఠంబునువైద్యవిద్య విమలమాచిత్రంబు, వేదాంతసారంబు, నతిశయాహంకృతిన్యాయశాస్త్ర

తే! మంచుఁ బలికి పెద్దలాయచ్యుతునకు, నిదియ రాగరూపంబనియెఱుంగుమింక నేమినినెదవో ? నాకు వచ్చింపు మనఁగ, జనకుఁ డిట్లనె నారదమునివరునకు.

తే॥ విబుధమానంద్ర ! కృష్ణః డా ధ వేదపురికి
నేగి యేమేమి సల్పెనో ? యేను వినఁగఁ
గోరుచుంటిని నాపుడా ధ నారదుండు
సెప్పె నిట్టుల మైధిల ధ కేఖరునకు.

౯౦౨

చ॥ సుగుణివతంస ! యట్లు మధు ధ సూదనుఁ డాపురికేగినంతటా
నిగముఁడు తత్పురాధిపతి ధ నమ్మి బలుల్గొని వాక్కుభాంగితోఁ
దగి స్వరతాలరాగసహి ధ తంబుగఁ జోయి యొసంగి మ్రొక్క నా
నిగమవిహారుఁడైన హరి ధ నయ్యముతోఁ గని వాని కిట్లనెన్.

౯౦౩

తే॥ నిగమ ! నీ భక్తి మెచ్చితినిమనమునఁ, జెలఁగు కోరికయేదియోఁచెప్పికొనుము
ముజ్జగంబుల మద్భక్తసజ్జనులకు, నేదియును దుర్లభంబుగాఁలేదు గాదె ! ౯౦౪

చ॥ అన నిగముం డిటుల్ పలికె ధ నార్య ! ప్రసన్నుడవైనచో నటుల్
నెనరున నాదుపార్షదులు ధ నేత్రములారఁ గనుంగొనన్ దవ్వదీ
యనిరుపమస్వరూపముఁ ద ధ దద్భతగోజగలీవిభాసురం
బును బృథుబృందకావనస ధ ముజ్జ్వలరాసగతంబుఁ జూపుమా !

౯౦౫

చ॥ అల నుడి విన్నకొరి తన ధ యద్భుతరూపము రాధికాన్వితం
బలఘువిధానఁ జూప నిగ ధ మానుచరు ల్గని సాత్వికాశ్రయం
బుల స్వతనుస్థితుల్ మరచి ధ మూర్ఛను బొంది ముదంబుతోడ నె
ట్టుల మును వింటిమో మన మ ధ టుల్ గనియుంటిమి ప్రస్తుతంబునన్.

౯౦౬

క॥ అనుకొను చిట్టుల నిగముఁడు, మునుగల వారా మహాత్ము ధ భువనేశ్వరు జీ
వనజాతుని రాధాకృష్ణు నుతించుచు నాడి టిటులఁ ధ జూచుచు జనకా ! ౯౦౭

వ॥ అం దాదియందు నిగముం డిట్లు స్తుతించె.

౯౦౮

మ॥ సదసజ్జానమహత్ప్రధానసమశఁ శ్వద్దుర్గమద్రవ్యవి

శ్వదురాధర్ష విభుత్వసత్వమఘవ ధ ద్భ్రహ్మాక్షరశ్శాస్త్రదులే
విదితుండైన మహానుభావురుచితోఁ ధ బ్రెబ్బొత్తిగా సాటియై
కుదురంజాలరొ యా మహామహు డయా ధ కూపారు ని న్నోక్కెదన్.

౯౦౯

వ॥ అంత సరస్వతీదేవి యిట్లనె.

౯౧౦

మ॥ జగదీశా ! మునివర్యులెల్లరును దే ధ జఃపుంజమంచున్ నినున్
మిగులన్ వర్ణవసేయుచుండు రిక సా ధ మీ ! భక్తులో దేహయు
క్తుగ వర్ణింతురుగాదె నీ యుభయరీ ధ తుల్ నాదుదోషాభి పో
నగురంగొట్టి శుభంబు గూర్చుటకు నే ధ నెల్లప్పుడున్ మ్రొక్కెదన్.

౯౧౧

వ॥ పిమ్మట గంధర్వు లిట్లు ప్రార్థించిరి.

౯౧౨

మ! తలఁచఁ గౌరవిసీలరుగ్రుచిరరా ధాకృష్ణయాపంబుతో
జలదం బల్ల తట్టిల్ల తఁ దగినటుల్ ధంతోషచిత్రంబులున్
గలుగఁ వెల్లుచునుంటివో గుణమునీ ! కారుణ్యపాథోనీధి !
జలజాతౌ ! కొను మిప్పు డే మిడెడి సా ధ్రాంగప్రణామంబులన్.

౯౧౩

మ! అనంతరంబునం దప్పరస లిట్లు వేడిరి.

౯౧౪

చ! ఎటులఁ దమాలభూరుహ మ హీనవిధంబున స్వర్ణ వల్లితో
నెటుల నదభ్రమేఘము న హీనవిధిఁ దొలుకారుమించుతో
నెటు పృథుసీలశైలము న హీనకషోపలభాని నొప్పనో
యటులనె రాధతోఁ దగుచు హర్షముఁ గూర్చెడి నీకివే నతుల్.

౯౧౫

మ! అవల గ్రామత్రయం బిట్లు నుతించె.

౯౧౬

తే! శివరమోమానురావళిఃపులతోడఁ, గలిసి రాధికాదేవి యేఁఘనునిపాద
పంకజముల పరాగంబుఁ భావమందుఁ, గోరుచుండునో యట్టి నీకు నివేనతులు

మ! అంతఁ దాలంబు లిట్లు పొగడె.

౯౧౭

తే! జగమునందున బలియనిఁ స్తవముగన్న, బలిమహారాజు నేబలివశముజేసి
కొనియెనో యట్టి నీకిప్పు ఁ వినతులేము, సల్పుచుంటిమి శ్రీకృష్ణ ! జలజనయన !

మ! అవల మానంబు లిట్లు గొనియాడె.

౯౧౮

తే! జ్ఞాను లందఁ తేదేవునిఁ చరణకమలములను దిక్కిని నమ్ముచుఁ బొగడి యఖిల
దుఃఖభూయిష్ట సంస్మృతిఁ ద్రోసివారొ, యట్టి నిన్నొక్క చుంటిమో యమరవంద్య!

మ! తరువాత స్వరంబు లిట్లు సంస్తుతించె.

౯౧౯

చ! అలిమునిసంస్తుతంబులును యజ్ఞర్షువధ్వజవజ్రచిహ్నాలం
బులును మనోహరంబులును యోఘితశారదపుల్లపద్మశో
భలును సువర్ణనూపురవి యభాసురముల్ భవదంఘ్రిపద్మముల్
దలఁతుము మ్రొక్కుచుండు మెదఁ దాల్చుచునుండుము రాధికేశ్వరా!

౯౨౦

అ! అంత భైరవాదు యైనరాగంబులు, వచ్చి యెదుటనున్న లచ్చిమగనిఁ
గృష్ణఃకాచి యలరియిట్లు వేర్వేరుగా, బొగడఁదొడఁగె జనకభూవరేణ్య !

మ! అందు భైరవరాగం బిట్లగ్గించె.

౯౨౧

తే! లక్ష్మీనిజమృదుకరకమలములతోడ, స్వాంకమం దిడి భక్తురాలగుచు నొత్తి
నట్టి త్వజ్ఞానుయుగ్మం బహర్షిశలును, గొలుచుచుండుము శ్రీకృష్ణ ! జలజనేత్ర!

మ! వెంటనే మేఘమల్లారం బిట్లభినుతించె.

౯౨౨

మ! వరరంభాశకలంబులో పసిడికంఠాలో యటం చెంతో య
బ్బురమొందఁ జెలునొంది పీఠపటముల్ యొల్పారఁ బీనంబులై

పరిపూర్ణద్యుతితోడ వెల్లడి భవద్భవోరుయుగ్మంబును
నెఱి భ్యానించుచునుంటినో యదుఘనా ! * నీరేజపత్రేక్షణా !

౯౨౮

వ॥ తరువాత దీపకరాగం బిట్లు సన్నుతిం చె.

౯౨౯

తే॥ సకలమంగళకరములుఁ స్వర్ణరుచిరు, చిరములుఁ గట్టధస్థులఁస్థితము లమర
వంద్యములునైన భవదీయఁపాదములను, సన్నుతింతుము కృష్ణ! ప్రసన్నవదన!

వ॥ వెండియు మాలక్రోశం బిట్లు వినుతిం చె.

౯౩౦

అ॥ మందమారుతముల * మఱిమఱిగదలుచు, మానవాళి దృష్టిమానముల హ
రించునది సునతము * ఋభుమనోజ్ఞమగు నీ, కేశరుచిరకటికిఁగేలుమోడ్తు.

వ॥ మఱియు శ్రీరాగం బీరహి నభినందించె.

౯౩౩

తే॥ కేశసందోహమన్మథాఁక్రీడభాసు, రంబు సువళితయోర్భికారమ్యము నగు
నీదు నాభిసరోవరం * బాద లేగ, మ్రొక్కుచుంటి రాధాకృష్ణ! ప్రభృమయ్య.

వ॥ అంతహిందోలరాగంబిట్లు కీర్తిం చె.

౯౩౧

ఉ॥ ప్రీతిని మోహముం గొలుపు * పిప్పలవత్రగతాళిపం క్తియో
శాలము వింత గూర్పు జల * జస్థితమేచకరేఖయో యటం
చాతతసంశయంబు లిడు * నట్టి భవజ్జతరస్థరోమసం
ఘాతమనోజ్ఞరేఖను న * ఖండముగా వినుతింతు శ్రీహరీ!

౯౩౬

వ॥ పిదప భైరవనారీమణు లీతీరున వర్ణించిరి.

౯౩౭

తే॥ స్వర్ణకాంతికాంతంబునుఁసకలమనుజ, దుఃఖహరమును దేవసంతోషకరము
నదృశ్యము నింద్రధనురాభమైన నీద, దివ్యపీతాంబరంబు నుతింతుఁగృష్ణ!

వ॥ పిమ్మట భైరవకుమారు లిట్లు భూషించిరి.

౯౩౮

ఉ॥ ఎవ్వ చతుస్సముద్రముల * యేపున విశ్వమునందు నిండెనో
యెవ్వ చతుష్పదార్థముల * యేపున మేలు జగానఁ గూర్చెనో
యెవ్వ చతుఃకకుష్కురుల * యేపున ధాత్రిని మోయునట్టి నీ
యెవ్వ చతుర్భుజంబుల న * హర్షిశలుఁ వినుతింతు మోహరీ !

౯౪౦

వ॥ తదనంతరంబున మేఘమల్లారనుదతు లిట్లు శ్లాఘించిరి.

౯౪౧

తే॥ అరుణబింబఫలమృతఁసురుచిరంబు, నవజపాపుష్పలలితం బనంతకోటి
భువనపతిమధురాధరంబును సతంబు, చిత్తమా ! సన్నుతింపుమా! చెదరకుండ.

వ॥ తత్పరంబునం దత్పుత్రు లిట్లు ప్రశంసించిరి.

౯౪౩

క॥ ఘనసారకేతకీచం, దనముక్తామల్లికామృత * తకశానిధిహీ

రనిరతిశయకాంతిని మీ, టిన హరిరదనముల సంస్మరింపుమ మనమా! ౯౪౪

న! అటువై దీపక భార్య లిట్లు ప్రస్తుతించిరి.

౯౪౧

చ! పరిహృతదేవవృక్షమును ధ క్తజనావళిరక్షకంబు ను
ధృరబహులక్ష్యలక్ష్యమును ధ దోయజలోచన పుత్రకోజ్జ్వల
చృరసుపరీక్షకంబును వి ధ సర్జనదక్షము సుందరంబు నా
హరికరుణాకటాక్ష మన ధ యంబు నుతింపుమ యంతరంగమా !

౯౪౨

న! తరువార దీపకాత్మజ లిట్లనిరి.

౯౪౩

తే! కమలమధ్యమునందు దుఃఖక్షయంబు, నొందఁగూర్చుండు ఖంజనయుగ్మమనఁగ
మదనచాపయుగ్మంబనఁగొదరుమాధ, వేందుముఖగత భ్రుకుటినుతింతుమెంతో.

న! పిమ్మట మాలకోశమానిసీమణు లిట్లనిరి.

౯౪౪

తే! ఫణులు చంద్రమండలమందు భ్రమరములును, భవ్యమకరందనిర్భరపద్మమందు
నాడినటుక్మగండములందురుచుల, నాడు కుండలముల మ్రొక్కుమా! మనంబ!

న! పిదపఁ దత్తనయు లిట్లు వచించిరి.

౯౪౫

అ! వ్యోమమండలముననుదితహా సూర్యయుగ్మంబనంగ నీల ధ సునమునందు
మెఱయు మెఱపులనఁగఁహరికపోలంబుల, నెనఁగుకుండలయుగమెఱఁగు మనమ!

న! అంత శ్రీరాగిణి లిట్లు పల్కిరి.

౯౪౬

ఉ! దూరమునుండి వేచనిన ధ తుమ్మెదలు మఱి ఖంజనమ్ములుగా
బోరఁగ వాని నెన్నడుమఁ ధ బూన్కి వరారుణబింబలిప్పతోఁ
జేరిన కీరమో యనఁగ ధ శ్రీధర ! నీ యెఱతమ్మిక్లవహ
మీఁతెడి పాపఁ గొల్చెద మ ధ మిత్రవితానలతాలవిత్రమా !

౯౪౭

న! అవలఁ దత్పుత్రు లిట్లు స్తోత్రంబు జేసిరి.

౯౪౮

తే! పరికరీకృతదృఢపీఠపటుని శిఖ మకుటనతీకృతకంధరుఁగుండలధరు
లగుడవేణుకకరుఁగమ ధ లామనోహరు నటవేషధరుని గొల్తు ధ మనిశ మేము

న! పిమ్మట హిండ్లోలకామిని లిట్లు వక్కాణించిరి.

౯౪౯

మ! యమునాకూలకదంబమధ్యగుఁడు న ధ వ్యాభీరవారీవిహః
రమహూత్సాహుఁ డుమాసుమాభుఁడు లస ధ ద్రాజీవపత్రాక్షుఁడుగా
గమలానాథుఁడు కర్బురాంతకుఁడు స ధ త్కారుణ్యకూపారుఁడుగా
విములుం డావనమాలి మాకొనఁగుతఁ ధ వేమాటుఁ గల్యాణముల్.

౯౫౦

న! పదపడి తదాత్మజ లిట్లు వాచించిరి.

౯౫౧

క! మావంటి మహాపాపులు, మీవంటి యథాపహరి ధ మేదినిగలఁడే ?

కాపున నీవే డిక్కిని, భావమునన్నమ్ము మమ్ముఁ ధ బాలింపుమెటో

౯౫౨

క! ఈరాగకృతవినుతి సెవు,లారఁగ వినువారికనుల ధ కా భక్తేశుం

డా రాధాకృష్ణుఁడు మమ,కారముతో గోచరుండు ధ గాగలఁడు ప్రభూ!

౯౫౩

తే॥ ఇటులవారి వారలకు నిజాకృతినిజాపి, యందఱునుజూచుచుండగా, నట నదృశ్యుఁ
డయ్యె నంతట నిగమాదులార్యమంది, రములకేగిరి తదనంత ధంబునందు.

క॥ శ్రీరాజీవాత్ముడు స్వకు, మారుని మారుని స్వసైన్య మండలపతిగా
నేరుపడఁజేసి క్రమముగ, ద్వారాపతికేగె సపరి ధంబముగ విభూ ! ౯౬౩

పృథ్వీమృదుగంధర్వదేశంబు గెలుచుట.

క॥ అంతటఁ గంతుఁడు నిజభట, సంతతితోఁ గూడి విజయశబ్దము లొప్పు
పంతమున గామధుఘన, దాంతికమును జేరి విడిసె ధంబ ప్రాంతమున.

సీ॥ ఏలాలవంగల ధంబులలితంబును, పారిజాతాద్యగ ధానురంబు
మత్తవట్టుదరావ ధంబులలితంబును, శతయోజనాయత ధంబులలితంబు
కాంచనమణిమయఘనహర్ష్యరమ్యంబు, రమణీయనిష్కుటరాజితంబు
వైరిభీకరవీర ధంబులలితంబు, రాజనీతిజ్ఞవి ధంబులలితంబు

తే॥ భూరిభాగీంద్రభూషిత భోగవతివిధంబునఁ దివ్యగంధర్వ తతిరుచిర “వ
సంతమాలతీ” నగరంబు సకలనగర, మండనాయమానంబయియుండు జనక !

తే॥ దాని గంధర్వవరుడు పతంగనామ, కుండు నిర్జరేంద్రునివలెఁ దండిగండు
లఁ బరిపాలించు నీతినెలంగ నతఁడు, మరుని రాకను విని కిన్నెఁ దురమొనర్చు.

చ॥ తలఁచి కృపాణముద్గరగ ధంబులలితంబుని శాతపేతుల
స్థలిగొని దివ్యరథ్యరథ ధంబులలితంబునఁ దళకోటిభీమవీ
రులుఁ జనుదెంచ మన్మథుని ధంబులలితంబునఁ జేరె ననంతరంబునం
దల యదువీరవర్యులుఁ బతంగునియోధులు వారి రయ్యెడఁ ౯౬౪

తే॥ అనిని బాణాంధకారంబు లలిశయింపఁ
గ నతిరథుఁడు పతంగుండు ధంబముమాడ్కి
నార్పుచు విల్లు నెక్కిడి ధంబులలితంబు
సల్పఁ గడఁగెను భూప ! యా ధంబులలితంబును. ౯౬౫

చ॥ గడుఁడు బలానుజుండు గడఁ గైకొని వజ్ర పవి నగంబులగా
సదసదలొనటుల్ సలుపు చందమునఁ రిపుసైన్యమంతయు
బదియఁగఁ గొట్టె నట్టియెడి సామజముల్ హతమై కంబులు
బదికు లధోముఖోర్ధ్వముఖ పాటితబాహువు లైరి భూవరా ! ౯౬౬

తే॥ హరులనెక్కిన వీరులు నాలమందుఁ, బడిరి వెనువెంట గంధర్వవరపతంగ
సైన్యమం దొక్క రక్తనిర్ఘరణి పుట్టె, జూపఱందరు వింతతోఁ జూచుచుండ.

తే॥ ప్రమథులు హరమాలకై వచ్చి శిరము
లను గొనిరి భద్రకాళియు ధంబముగేంద్ర

మెక్కి దాసినహితయై యేగుదెంచి

నైత్రుఁ బుట్టెలతోఁ ద్రాగి యెఱిగ నాడె.

౯౭౦

అ॥ గదునిచేత నొచ్చి యగంధర్వులందఱు, గాలికొలఁదిఁబాఱఁ యగనిన లక్ష
గజబలాన్వితఁడనుఁగంధర్వనాథుండు, నగు పఠంగుండు గసిఁనరుగుదెంచి.

క॥ గదతో రామానుజుడగు, గదుహృదయమునందుఁ గొట్టిగట్టిగ నలవఁ
గదుండు గదతోఁ బఠంగుని, హృదయమునఁ బాఁదె మైధిలేశ్వర జనకా !

వ॥ ఇట్లు వారిరువురును రెండుగడియలవఱకు గదలతో విస్ఫులింగంబులం
బులుపుచుఁ బోరిరి. అంత నారెండుగదలును జూర్చి కృతంబులయ్యె. అయ్యెడ
రణదుర్మదుండగు పఠంగుండు లక్షభారభరితంబగు నింకొక గదంగొని యాయాదవ
యోధపుంగవుని శిరంబున మోద నగ్గదుం డొక్క నిముసంబు మూర్ఛిలై, ఇట్టి
తరుణంబుననే

౯౭౧

ఉ॥ ద్వారకనుండి కోటిరవి యభాసురతేజము యాదవోత్కరం

బార ! యనంగవచ్చెఁజామి యందున వీరుఁడు గారవర్ణుఁడు

సీరియు భక్తవత్సలుఁడు యచిత్రపవిత్రచరిత్రుఁడు బలుం

డార ! యనఁ జనించి సక యాయుధముల్ ధరియించి మించుచున్.

౯౭౨

తే॥ లాంగలమున గంధర్వులఁద్రాగి ముసల

హేతితోఁ గొట్టి రథ్యపదాతిజాత

ములను మోద సంచూర్ణితోఁపలములవలె

బడిరి విరఘఁడయ్యెఁ బఠంగుఁడడలి యతడు.

౯౭౩

అ॥ తనపురమున కేగి తద్దనాలోచించి, తిరిగి యరులతోడఁదురమొనర్ప

నిశ్చయించి యోధానివహంబువ్రాహంబు, గారచించి వచ్చి కసినిదాఁతె.

వ॥ అట్లు తలపడుట బలభద్రుం డాలోకించి కాలదుద్రుండై యాలసింపక
గంధర్వమనోహరంబును, శతయోజనవిస్తీర్ణంబునైన వసంతమాలతీనగరంబును
హలంబుతోఁ బెకలించి యాకర్షించి తత్రస్థకామధుఘమహానదంబునం ద్రోయ
నుద్యుక్తుం డయ్యె. అయ్యెడ నయ్యంబరంబునుజూలించు హర్మ్యంబులు గూలం
దొడంగ హాహాకారంబు లుప్పలిలై, అంతం బఠంగుండాత్మనగరంబు తిర్యక్చోతంబురీతి
నాఘూర్ణితంబగుట వీక్షించి వెంటనే యీతం డాపరాత్పరుండై యుండునని
యెంచి హర్షించి స్వర్ణశుంభత్కుంభకోటివిరాజమానంబులును, గామగంబులును,
పతాకాముక్తాహారాద్యభిరామంబులును, దశయోజనవిస్తీర్ణంబులును నగు రెండు
లక్షలవిమానంబులును, నాలుగులక్షలగోవులును, దశార్బుదతురంగంబులును, ననే
కంబులగు దివ్యఫలంబులను పుష్పహారంబును, కోట్లకొలంది భాజనంబులను,
దాంబూలంబులను గైకొని వచ్చి యిచ్చి కృతాంజలియై,

౯౭౪

మ! తలఁపఁ మీ తలపై సమ స్తజగముల్ ధై వారె నువ్వంతగాఁ
దెలియఁలేను మహాత్మ! నీ మహిమముల్ ధేవాదిదేవా! మహా
బల! నీలాంబర! కామపాల! యనుకంఠ! పానాగరా! దేవరా!
బలరామా! సుగుణాభిరామ! ముసలీ! ధర్మక్షప్రియా! మ్రొక్కెదఁ. ౯౭౯

క! శేష! నిర్జరసన్నత, వేష! యార్తార్తిహరణ ధిశుతపృథుస
ద్యాప! నిష్ఠితదోష! దోషములఁ బాపి కరుణ! తో సను గనవే!

క! అని ప్రణమిల్లగ బలుఁడు, గనికరమున నో పతంగ ధను! జడియకుమా!
యని మన్నఁడు యదుసేనకు, ఘనుగా నెనిరించి ద్వారకాపురి కరిగె. ౯౮౦

శ్రీ పృథ్వీముందు శక్రసఖుని జయించుట.

క! ఆవలఁ బ్రద్యుమ్నుండా, తావును విడి సాగి ధీర ధర్మ మధుధారా
తై వలీసీతమును సే, నావృతుఁడై చేరె ధర్మ! నాదము లొప్పు. ౯౮౧

ఆ! అచటనుండి మారుఁ డామేరుగిరి పరి, సరమునందు నున్న ధిశుసఖుని
కాంచనతలకాది ధిమనీయవనమును, గాంచి మోదమొంది ధిదలి యచట.

వ! అమరు లతికష్టముగాఁ జొరఁదగినవియు, సనురు లెంతమాత్రము ప్రవే
శింపరానివియు, వేత్రవతియను గంగతోఁ గూడినవియు, బంగరున వెలుంగునవియు,
నగు కొండలోని పల్లపుఁజోటులకుం జనె. మున్నొకానొకప్పు డాదితేయులు దైతే
యులకు భీతిపడి స్వర్గంబునుండి పలాయితలై వచ్చి యందు నివాసంబు గావించు
చుండిరి. తద్దోర్నేప్రదేశంబందలి యొకపురంబున శక్రసఖుండను మహాబలుం
డొకఁడు తద్దేవాధిపత్యంబు వహించి దిక్పాలకాధిపత్యంబును గాపాడుచుఁ జెన్నాడు
చుండు. అట్టిప్రభువరునిచేతకు రతికాంతుండుద్ధవునిం బంపె. ఆతనివలన నాదేవ
రా జావలరాజు రాక విని యుగ్రుండు విగ్రహం బా గదాగ్రజాత్యజాతునితో
నెనర్పం దలంచి యుద్ధవున కిట్లనియె. ౯౮౪

ఆ! జరయు మృతియు లేని ధి సురలు నా కనిశంబు, బూజ లిడుదు రన్నభూజనంబు
బూజ లిడుదురంచు, ముచ్చటించఁగవలె, నెక్కొ? యింద్రుఁడొలె, నుండు నిందు.

ఉ! శక్రనిభోద్భటుండను న ధి సాధ్యమదద్విపలత్తువిస్ఫుర
ద్విక్రముఁడ! మహాత్ముఁడ! గు ధి బేరసమానధనాధినాథుఁడ!
శక్రసఖుండ నవ్వరికి ధి స్వల్పబలి! సయితం బొసంగనే
యక్రమరీతి నిద్దెటుల ధి యాదవనేతకు నిత్తు? జెప్పుమా! ౯౮౬

తే! అష్టదిక్పాలకుల నే న ధి హర్షిశముల, నేలుచుంటిని గాదొ? ధి యాకతమున
నుగ్రసేనుఁడ కప్పుంబు ధి లొప్పుగింప, వలయు నాకిప్పు డుద్ధవా! ధి పలుకుమిట్లు
తే! అనవు డుద్ధవుఁ డిట్లు పల్కాడఁదొడఁగ, శక్రసఖ! నీవు మరునకు సక్రమముగ
బలుల నిడనిచోఁ బూర్తిగా ధి భంగపడెద, పట్టులెనదిట్టల విను ధి మాడుచుంటి.

సీ॥ అలకాపురీశుడౌ ధైర్యబలుండును, హరివర్ష పతిశు ధాంగబలుండు
చిత్రచైత్రేశుడౌ శృంగారతిలకుండు, విదితలంకేశవి భీషణుండు
సంస్కృతభీముడౌ సంవత్సరాఖ్యుండు, భీకరాకారగు నాకరుండు
చంద్రావతీశులౌ శకునిముఖాసురుల్, ఖ్యాతవీరుండగు కేతుమాలుఁ

తే॥ యమోదలైన వారందఱాసుమప్పవత్కు, చేత నోడింపఁబడి రేను సెప్పినట్లు
విననిచో నీవు జతుఁడవై వెలల మిగుల, పడెద వందున బలులిచ్చి బ్రతుకుమయ్య!

క॥ అనవుడు శక్రసఖుం డిటు, లనె భాగవతావతంస! యటులైన నుపా
యనముల నెప్పుడు నే నిత్తునొ నీవిట సంతదనుకఁ దొలఁగక నిలుమా!

ఉ॥ అంతట నుద్ధవుం డిటుల నాడెను శక్రసఖా! త్వదుక్తికి
సంతసమయ్యె గాని యొక సంగతి వినిట్లు రాజనీతివే
దాంతవిదుల్ మహాబలులు నాఘ్యులునై యిట దూతనౌచు వృ
త్తాంతముఁ దెల్పినట్టి నను దండిని నడ్డుట ధర్మమేమొకో? ౯౯౦

క॥ నరవరులకు జ్ఞానంబును, గరముగ నిడు మంత్రులందు ఘనఁడను గాన
గరువముచే నన్నడ్డిన, సిరిబలములు దొలఁగ నీకుఁ జేటుగలుంగు. ౯౯౨

ఉ॥ నావుడు కిన్న శక్రసఖ ధాకవిభుం డటె దృష్టి నిల్చి యా
ధీవరు నడ్డగించెను ను ధీవర! యంతట ముత్రి రామి కిం
ద్రావరజాత్యజాతముఖ యాదవు లెల్లరు చింతఁ బొంది నా
నావిధులక దలంచుచు దిశంబులఁ గొన్నిటిఁ బుచ్చి రింతలో. ౯౯౩

తే॥ నాముఖమున శక్రసఖుం డౌ నర్చినట్టి
పనిని విని మరుం డాతని భంగపరుపఁ
బురుల గెలువఁబోయెడి రుద్రు బోలె సేనఁ
గలిసి రత్నసానుగుహము ఖమున కరిగి ౯౯౪

చ॥ ఘనరణదుందుభిధ్వను లఖండముగా మొరయంగ నశ్వని
స్వనములు మిన్నముట్టు గజ సంతతిబృంహితముల్ సెలంగఁగాఁ
దనవిలుఁ డంకరించి నిశి తంబగు హేతులతోడ దొమ్మిగా
ననిఁ బొనరించె నైస్యరజ మంబరము నాటిగప్పె మైధిలా! ౯౯౫

తే॥ అపుడు హేమాద్రియందున్న యమరవరులు
జూచి భయపడుచుంట త త్సరవిభుండగు
శక్రసఖుడును గని దశా ట్టహిణీప
తాకినిం గొని వారితోఁ దాకె వీక. ౯౯౬

క॥ వారికి వీరికి నాయెడ, ఘోరతుములయుద్ధమయ్యె ట్టోణీశానా!
ఘోరప్రళయాభిధ్వని, తిరున రవ మందుఁ దగె దిద్ధతువు లదలక. ౯౯౭

చ॥ తదుపరి నీరపాణిచిన * తమ్ముడు శత్రుధరుండు సర్వది
గిద్దితబలుండు సారణుడు * వే చనుదెంచి శరాసనంబును
గొడకొని యెక్కుపెట్టి శర * కోటుల వేసి యరాతిసేనల
సదమదమానటుల్ సలిపె * సంతసమొందగ యాదవోద్భటుల్. ౯౯౮

తే॥ అప్పుడు రణభూమి, ప్రమథ * భూతాదియుక్త
మైన యాక్రీడముగ నయ్యె * ద్యంబకునకు
నమరు లట్టి సారణుని వీ * ర్యమును గాంచి
తాళజాలక పాటిరో * ధరణినాథ ! ౯౯౯

క॥ పిమ్మట శక్రసఖుడు స్వబలమ్ములు పరుగిడుటఁ గాంచి * లఘుగతి జని చా
పమ్మెక్కుపెట్టి జేమూ * తమ్మువలె బొబ్బరించి * ధైర్యముతోడ.

చ॥ శతవిశిఖంబుల బలుని * సాంబుని బాణశతంబుతో నుమా
పతి దశమార్గణంబులను * బాధుని వింశతితోడ భానుని
శతయుగపత్రుల గదుని * జక్కఁగఁ గొట్టి సహస్రపత్రుల
ధృతియుతు సారణు బాడిచె * దీనత మాన స్వకీయ సైన్యముల్. ౧౦౦౧

తే॥ తత్ప్రహరములను దద్వీరులెల్లరు, యరదములను గూడి * గిరగిరగిర
కుంభకారుసారె * గొడకొని తిరిగెడి, కరణిఁ దిరిగి రొక్క * గంటసేపు. ౧౦౦౨

క॥ మఱియును దురగము లీలెను, సరదములు జూర్ణమయ్యె * యాదవభటులు
వెఱచిరి నూతులు గడఁబట్టిరి సాంబుం డపుడు గాంచి * డిగ్గనఁ బగ్గె. ౧౦౦౩

చ॥ ఇతరరథంబు నెక్కి విలు * నెక్కిడుచు దశమార్గణంబుల
గ్రతుభుగధీశుచాపమును * ఖండ మొనర్చి తురంగపంక్తిని
శతవిశిఖంబుల నటికి * సాదిని మోది శరద్వయంబుతో
శతదశ కాశుగంబులను * స్వందనము న్నుసితేసె వాసిగె. ౧౦౦౪

ఉ॥ అప్పుడు తత్సరేశుడు హ * తాశ్వరథుండును చిన్నచాపుఁడై
దెప్పన మత్తనాగమును * ధీరత నెక్కి ధరించి శూలము
గొప్పగఁ బోరు సాంబుహృది * గొట్టెను దద్ధతిచేత నారడు
నెప్పరియయ్యె గొల్దివెత * నెప్పకొన బహులాశ్వ ! పిమ్మట. ౧౦౦౫

తే॥ యోజనంబంతపదము గ * వ్యూతియంత
పలు చతుర్యోజనములంత * ప్రాంశు వంజ
నాద్దిరుచియు నాల్గఁనుడ * లంత మూడు
తొండములు గల్గు తత్కరి * దండి వచ్చి. ౧౦౦౬

చ॥ వెఱపునుగొల్పు శీర్శ్మతుల * వేమఱు సల్పి యనల్పయాదవో
త్కరమును ద్రొక్కి యెక్కువగఁ * గాడ్పడఁజేసి ధ్వజాశ్వహస్తినూ

తరథములగా విశేషముగాఁ దల్లయదండధరోపమానమై
సరభసరీతి నిట్లుటలఁ సంగరరంగమునం జరించుటగా.

౧౦౦౭

చ॥ గదుఁడను యాదవోద్భటుఁడుఁ గన్గొని స్వీయము వజ్రకల్పమా
గదఁగొని దాని కుంభమునఁ గాఢముగాఁ బ్రబారిం చె దాన నా
మదకరి భిన్నకుంభమయిఁ ట్లొత్తలమందున ఛిన్నపక్షమై
యదవదఁ గూలు కొండవలెఁ నార్పుచు వ్రాలె విచిత్రరీతిగా.

౧౦౦౮

ఉ॥ ఆవల కిన్న శక్రసఖుఁ డాత్మగదం గొనివచ్చునంతలో
నా విజయాభిలాషి గదుఁ డట్టై గదఁ దదురంబునందునఁ
జేవను గొట్టె దాన నురఁ జేఖరుఁ డాత్మ మదద్విపంబువై
నోవుచు సొమ్మసిల్లెను విఁ నోదముగాఁ గన యాదవోత్తముల్.

౧౦౦౯

చ॥ తిరిగి యతండు లేచి గదఁ దివ్యభుజంబులఁ గొంచుఁ గ్రుద్ధుఁడై
త్వర గదుఁ గొట్టె నీరహినిఁ వారలు, మల్లులు రంగమందునఁ
బొరిఁబొరిఁ బోరుతీరున నఁ మోఘముగా నటవిఁ వనేభముల్
గరువముతోడ దాఁక నటుఁ గాఢగదారణ మాడి రంతటగా.

౧౦౧౦

చ॥ గదుఁడు బలానుజం డతనిఁ గైకొని బాహుబలంబుతోడఁ ద
ద్విదితపురంబునందుఁ బడఁ వేయ యశఃపటహస్యసంబులా
చదలును ముట్టైఁ జాపఱునుఁ సంస్తుతిఁ జేసిరి సంతసంబునుఁ
యదుభవు లొంది రచ్చరలుఁ నాడిరి పాడిరి కిన్నరాదులుగా.

౧౦౧౧

తే॥ అట్లు స్వపురంబునందు బలానుజుఁడగు, గదునిచేఁగూలి మూర్ఛిల్లిఁ క్రమ్మట భువి
నుండి లేచిన శక్రసఖుండు నొచ్చి, యా మరుండు పరబ్రహ్మయం చెటింగి.

ప॥ ఐరావతకులోద్భవంబులును ద్రిశుండాదండమండితంబులును జతుర్దంత
కాంతంబులును ధవళవర్ణవర్ణితంబులు నగు మత్తేభసహస్రంబులను యోజన
ద్వయాకారచారుతరంబులును మేరుధరాధరప్రభవంబులును దిక్కుంభినిభంబులు
నగు ద్వీరదకోటులను దివ్యతురగకోటులను హైమంబులగు శతార్జుదాద్భుత
రథంబులను యోజనద్వయవిస్తృతంబులగు విమానాయుతంబులను గ్లామధేను
నియుతంబును బట్టుసరిగలు గలిసిన దారంబులతోఁ గూర్చిన మంచిముత్తయంబు
లతోరణంబులచే వెలుంగు చందువాలతో నొప్పునవియు మల్లి కామకరందార్ద్రం
బులును శిరీషకుసుమపేశలంబులు సోపబర్హణంబులును పయఃఫేననిభంబులు నగు
దివ్యతల్పంబులను చిత్రవిచిత్రముక్తావిలాసయవనికాశిబికాచ్చత్రచామరవ్యజనభూష
ణామృతద్రోణసహస్రంబులను సహస్రదళపద్మంబులను బద్మరాగార్జుదభారంబు
లను హరహీరశ్యమంతకాదిమణికోటిభారంబులును కోటిభారహఃటకంబును సుధర్మ
యనుసభను నవనిధులను మఱియు నానావిధంబులగు ఫలంబులను గైకొని నిరుద్ధం

దును బుద్ధిసత్తముండునగు నుద్ధవుం దోడ్కొని తద్ధరిపుత్రుని సన్నిధి కేతెంచి
నమస్కరించి యవి సమర్పించి నా రాజ్యంబునుగూడఁ బరిగ్రహింపుమని వచిం
చుచుఁ గృతాంజలియై రక్షింపుమని ప్రార్థింప నా దర్పకుం డానందంబుఁ బొంది
సజ్జనస్వభావం బిట్టినని తెలుపుటకో యనం బ్రసన్నుండై శక్రసఖా! నీ రాజ్యంబు
నీవే యధేచ్ఛగాఁ బాలించుకొనుమని యభయోక్తు లాడి రత్నమాల నొండొసంగి
నైన్యసహితంబుగా నతని వీడ్కొని సర్వవిధనుత్యంబులును వరుణోదానదీతట
భానురంబులు నగు నిజశిబిరంబులలోఁ బ్రవేశించె. తత్సమయంబునం దంబరంబు
నుండి చమూసమేతంబుగా దుందుభులు మ్రోఁగుచుండ దిగి తమకడకు వచ్చు
దేవేంద్రుని యాదవవీరు లాలోకించి యమిత్రుండేమో యని యూహించి శస్త్రం
బుల ధరించి యుద్ధసన్నద్ధులై క్రమక్రమంబుగా సమీపించిన యతనిని సురనాథు
నిగాఁ దెలిసికొని యానందించిరి. అంత

౧౦౧౩

ప్రద్యుమ్నుండు నుందరీ స్వయంవరంబున కేగుట.

౬౬! మారుడు కొల్వులోపల సః మంజసఘక్కి వసింపఁగా నునా

సీరుఁడు వచ్చి యిట్లనియెఁ జ్రీమకరధ్వజ! సర్వవేత్త వా
కారివి గాదె యైన నొకఁ జార్యముఁ జెప్పెద నాలకించి నీ
వేరహినైన సల్పి సుఖఁ యింపుమ! తెంపు వసింపనట్టులగా.

౧౦౧౪

౬౭! ఇచటనుండిన హేమాద్రిఁ జెనఁగెను సాను

వులను “లీలావతీపురి” ఁ గలదు జాని
బలుఁడు విద్యాధరావళిఁ ప్రభువరుఁడగు
“సుకృతి” పాలించుచుండునుఁ సుఖము లిడుచు.

౧౦౧౫

౬౮! అతనికి నుందరి యను నొక, శతరాకాశచంద్రవదనఁ జనియించెను ద

త్పుత్రకు స్వయంవరమహా మా,వతి ప్రకటనఁ జేసె జగతిఁ బ్రస్తుతమందుగా.

౬౯! అది సెవులార వించు హృదఁ యంగమవిగ్రహులైన దిక్పతుల

ద్రుదిశులు వేడ్కతో నలపుఁ రీతిలకంబున కేగుదెంచి రా
నుదతియొ యేరివక్త్రమునుఁ జూచినమాత్రన మూర్ఛవచ్చు నా
సదృశవిహీనసుందరుఁడఁ చక్కవిభుండగు నాకటం చనుగా.

౧౦౧౬

౭౦! కావున నీవారలతో, నీవును నాతోడరమ్మఁ నీరజనేత్రా!

దేవజనంబుల నచ్చట, తీవినఁ దిలకింపఁగలవుఁ డిగ్గన రమ్మా!

౧౦౧౭

౭౧! అంతఁ బ్రద్యుమ్నుండుగా యాదఁవానుజులను, గూడి నిర్జరనాయకుఁతోడఁగదలి

యల్ల లీలావతీపురిఁకరిగి యట్టి, పట్టణంబందుఁ గల వింతఁ వరుసఁ జూచి.

౭౨! విస్తారచత్వరఁ విభ్రాజితంబును, మాక్తికతోరణఁ మండితంబు

స్వర్ణసింహాసనఁ చయసమేతంబును, దివ్యరత్నోత్కరఁ దీపితంబు

చందనాగరుఘనః సారవాసితమును, జందనమృగనాభిః చర్చితంబు
సురమరుద్వసురుద్రః సూర్యగణాన్వితం, బష్టహరిన్నాయః కావృతంబు
తే! మునివరప్రజనాధాదిభూషితంబు, నగు స్వయంవరస్థలమునః కరుగుదెంచి
యచలశృంగంబునందు సింహంబు గూరు, చుండినటు గద్దెపైఁ గూరుఁచుండఁ బిదప
క! ఆ విబుధాదులు వచ్చిన, శ్రీవిభుసుతుఁ బంచశరు సుః శీలునిఁ గనుచు

భావములందుండిన తమ, వైవాహికవాంఛ విడిచి వజ్రలుచునుండఁ. ౧౦౨౧
మ! రతినిఁ రంభను మించు సౌప్తవముతోఁ రాజిల్లు చా నుందరి
సతి, యింద్రాణియొ వాణియో కమలయో య్మౌదేవియో నాఁగ మేల్
రతనంబుల్ దగినట్టి దండఁగొని యా రాజన్యదేవాదిసం
వృతగోష్ఠిస్థలి కేగుదెంచె దమితో విశ్వంభరాధూర్వహా! ౧౦౨౨

తే! అట్లు నుందరి సభఁజేరియంబుదంబు, వెదకు చేగడి చంచల విధిని నచటి
జనుల మోహింపఁజేయుచు, సదృశపతిని, గ్రమముగా నెమకుచుఁబోయి కట్టకడకు.

చ! సరసిజవత్రనేత్రు సుమః సాయకు మీనపతాకునిఁ సుధీ
వరుని దుకూలధారిని న పారబలుఁ భవనైకమోహనుఁ
స్మరుఁ గని మూర్ఖతోడఁ బడి సంజ్ఞను గ్రమ్మఁజూపి తత్సుకం
ధరమున రత్నమాలిక స దస్యలు జూడఁగవైచె వేషతో. ౧౦౨౪

క! సుకృతియు నది గని తానును, సుకృతి నయితి నంచుఁ దలఁచి శ్రుతిహితవిధిగా
స్వకసతిఁ గూడుచు నల మరు, నకు నిజసుత నిచ్చె దివ్య నాదము లొప్పఁ.

ఆ! ఆమహోత్సవంబునమరు లాలోకించి, యోర్వలేకయతని నురుఘనములు
భరకరుడగు సూర్యుఁగప్పినచొప్పునఁ, జుట్టుముట్టి రెట్టి నట్టులేక. ౧౦౨౬

చ! జనక! యనంతరంబున యు వధ్వజఁ జాయమరాదు లట్లు కి
స్కను దను జుట్టుముట్టుటను గన్గొని కృష్ణదచాప మెక్కుపె
ట్టి నిశితకాండకాండముల డీకొని కొట్టఁగ వారలు విక
ర్తనరుచి మంచు లేగడి విధంబునఁ బాటిరి భీతభీతులై. ౧౦౨౭

తే! ఇట్టిలావృతఖండంబుగృష్ణసుతుఁడు, గల్పి స్వబలంబుతోఁగూడి నుంద
రీసహితుడయి యనుజాలుఁప్రీతి వెంట, నంట భరతఖండంబునఁకరుగుదెంచి.

క! ప్రద్యుమ్నుండు దిగ్విజయం బొనర్చి ద్వారకాపురి కరుదెంచుట.

వ! బిల్వకదంబన్యగ్రోధకంకోలతక్కోలతాలతూలతమాలహింతాల సురసాల
రసాలసాలాగరుతగరువకుళవంజుళచందనహరిచందన రక్తచందననారంగమాతులంగ
లవంగ లంగ ప్రియంగు పిచుమంద మందార ఖదిరఖర్జురనాగపున్నాగజంబూజంబీర
దేవదారు హర సింగారసిందువారకోవిదారపిప్పలశ్రీఫలసీతాఫలరామఫలపలాశప్లవ
వంశప్రియా వంశగుల్మ వంశమదన బాణకర్ణికారసహస్రకందుకాగ స్తిసుదర్శనచంద్రక

కపిద్ధాశోకాప్రమాతకభల్లాతకకర్ణపుష్పశుకపుష్పదాడిమానుజీరాడుకీపూగీగోస్త్ర
 నీబదామశూలైలాజాదనమోదిసి సేవతీ మాలతీ మాధవీయాధికామల్లికాగిరిమల్లికా
 మలత్తికాది దివ్యవృక్షవిభ్రాజమానంబును, వైకుంఠసమాగత శుకపికశారికాపారా
 వృత మయూర మరాళ ఖంజన చటక చక్రవాక బకబలాకకోయష్టికముఖవిహగ కృష్ణ
 కృష్ణేతికలద్వనిమంజులంబును, ఖాలాఖాలవాపీకూపనిపానవిరాజితంబును, గజ్జర
 కైరవేందీవరమేచ కారుణ పీతశ్వేత కమలకు శేషయ విస్ఫురత్కాసార సరోవర భాసు
 రంబును, దామ్రురజతమహారజతవినిర్మితదుర్గత్రయవిద్యోతితంబును, దేవతరుమయ
 రైవతాచలరాజితంబును, నానర్తదేశాంతరూఢితంబును, బరిభాభూతరత్నాకర
 గోమతీనదీపరీవృతంబును, శూరవారచారుతరంబును, భర్మనిర్మితహర్ష్యరమ్యం
 బును, సువర్ణావణద్వజపతాకాదివిభూషిత వైకుంఠశిశికంఠపుణ్యమందిరసుందరంబును,
 విమానకోటివిభాసురంబును, శతశృంగాటక సంపన్నంబును, ననేకరథాభిరామం
 బును, విశాలశాలాగోవాజదంతిశాలాసంతతికాంతంబును, రాప్యమార్గరాజితం
 బును, నవలతుసోడశసహస్రాస్త్రోత్తరశత్రోక్తకృష్ణోన్నతప్రాసాదప్రకాశమానంబును,
 శ్రీమన్నారాయణనామపారాయణపరాయణయాదవవీరభటజనసంకీర్ణంబును, బాప
 నివారకంబును, బుణ్యాకరంబును, సర్వమంగళకరంబును నగు ద్వారకాపురంబును
 జయజయనినదంబులతో ధక్కాదివాద్యంబులు వ్యాపింపజేరి తత్పురబాహ్యంబు
 నందు నిలిచె.

౧౦౨౯

ఆ॥ తత్పురంబునందుఁదర్పకప్రేషితుండుఁడయిన యుద్ధపుండు యాదవసభ
 నున్నయుగ్రసేను యెన్ననిగ మ్రొక్కచు, సక్రమముగఁ జెప్పెఁజయకథలను.
 క॥ అల యుగ్రసేనవిభుఁడా, వల శ్రీబలరామకృష్ణ యాధవజనవృ
 ధులతోడఁ దగి యవ్వారి, విలుతునిఁ దోడ్కొనుచుఁజేర యేడుకపడుచుఁ.
 నీ॥ శంఖభేర్యానక యుర్ధ్వరమర్దల, డిండిమడమరుపుర యెండుమ్రోయ
 నఘహరములు బ్రాహ్మణాననోద్గతములౌ, నామ్నాయరావంబులతిశయింప
 శ్రవణపేయములు నిర్జరవారకామిన, లింబుగాఁబాడు గీతంబులొప్ప
 మండనమండిత యత్తేభరత్నంబు, సర్వాగ్రమందున యానుమీల
 తే॥ బుష్పలాజముక్తావర్ష యులును గురియ, జందనాదివస్త్రాల్ల సత్సర్వర్థకలశ
 ములను గైకొని వెడలి యాయలరువిలుతు, ముంగలకు నేగుదెంచె నోభూవరేణ్య!
 క॥ అంతట గంతుడు ఖడ్గము, సంతోషముతో ధరించి యెబబయుతుండై
 వంతుగ భక్తి యాదవ, కాంతుని హరి హరిని బుధుల గర్గుని మ్రొక్కె.
 చ॥ పదపది నుగ్రసేనుఁ డల యాహుబలాధ్యుడు దిగ్విజేతయా
 మదను నుతించి పూజ నిగ యంబులు పల్కినయట్లు సర్విత

స్వదకరి నెక్కఁజేసి యల ధ్వారకలోనికి వచ్చి వేడ్కలఁ

ముదమున సల్పె వెండి యెది ధూవర ! విందువా? చెప్పు మియ్యెడఁ. ౧౦౩౪

ఉగ్రసేనుండు రాజసూయం బొసర్చుట.

క॥ అనవుడు జనకుం డిట్లుల, సనియెను సురయోగివర్య ! యా స్వపసూయం

బును నుగ్రసేనుఁ డెట్టులఁ, బొసరిచెనో? యద్ది నాకుఁ ధూర్తిగఁ జెపుమా!

తే॥ అంత నారదుఁ డిట్లునొనవనినాథ, ! గర్గముఖగురుల్ మంచి లగ్నంబుఁ జూచి
హరిసహాయ మూఁతఁగఁగొనినట్టి యుగ్ర, సేనుసకుఁ దెల్పు నాయదుఁడేఖరుండు.

ఆ॥ తగినవారి బిలిచి ధారణి సంతటఁ, బిలిచి రం డటంచు విమలభక్తి
జెప్పి పంప వారుఁజీఘ్రముగాఁ బోయి, బంధుసఖులఁ బిల్చివచ్చి రవల. ౧౦౩౭

సీ॥ వ్యాసపరాశర ధైర్యమంతదు, ర్వాసోహరితధౌమ్య ధార్మపులును

నత్రిదత్తాత్రేయ మైత్రేయ జైమిని, కపిలభరద్వాజ గౌతములును

బ్రాహ్మిపాకాసిత వామదేవవసిష్ఠ, శాండిల్యజీవని భాండశకులు

గాధేయమాండవ్య కణ్వవైశంపాయ, నాగస్త్యబోధాయనాంగిరులును

తే॥ సనకముఖకృపద్రోణాదిసకలమాను, లుగ్రసేనుఁ డొసర్చు క్రతూత్తమమగు

రాజసూయంబునకు శిష్యరాజరాజ, తులయి వచ్చిరి ముదమునఁలలితచరిత !

సీ॥ అష్టదిక్పాలకులజఁ డప్తమూర్తియు, బ్రద్యోతనాది సప్తవ్రహములు

వసురుద్రగణములుద్వాదశాదిత్యులు, సఖలవాసరసహితాంజనేయుఁ

డప్పరోయక్షవిద్వాధరగంధర్వ, కిన్నరచారణాశింపురుషులు

బ్రహ్మదభక్తుండుఁబలిచక్రవర్తియు, నందాదిగోపకనాయకులును

తే॥ వాసుకియుఁ గౌరవులు బంచపాండవులును, దైత్యదాసవభూతభేతాశపతులు

పుత్రపౌత్రసుమిత్రకళత్రభృత్య, సహితులై చనుదెంచి రాసవనమునకు.

వ॥ మఱియు నశ్వినీకుమారులును లంకాధిపుండగు విభీషణుండును సమస్త
భల్లూకయుతంబుగా జాంబవంతుండును నిఖలవిహగసమేతంబుగా గరుత్మంతుండును
గోరూపంబును ధరించి కామధేనుసహితంబుగా భూదేవియు యశోదాదిగోపికా
దేవులును గోపికాశతయూధంబులను దమఘోషవృద్ధశర్మజయసేనధృతకేతు
భీష్మకనాగ్నజద్భుహత్యేనమైధిలేశకోసలేశ్వరులును దదితరరాజులును జాతుర్వర్ణ్య
జనంబులును నచలనిచయంబులతోఁ గూడి హేమాచలహిమాచలంబులును లఠా
గుల్మతరుసమేతంబుగా నక్షయవటవృక్షంబును దరంగిణీకులంబుతోఁ గూడి గంగా
యమునానదులును రత్నోపాయనపాణులై సప్తసముద్రులును సప్తస్వరంబులును
గ్రామత్రయంబును నవారణ్యంబులును నవోషరంబులును జతుర్దశగుహ్యంబులును
దీర్ఘరాజంబగు క్రయ్యాగక్షేత్రంబును బదరికాశ్రమంబును దండకాదిమహారణ్యంబు

లును గోవర్ధనగిరీంద్రంబును బృందావనంబును స్వజనపరివారసమేతంబుగా
యేతెంచె. అంత ౧౦౮౦

తే! కోటిచేటివిభాసుర ధ కుందరదన, దివ్యభూషణభూషిత ధ భవ్యరూప
యైన శ్రీరాధికాదేవి, యందలంబు, నందుఁ గూర్చుండి యేతెంచె, నటకు మఱియు.

తే! అష్టభూతులఁ దగు పర ధ మాతృభోలఁ
బుత్రపౌత్రులతోఁ బరి ధ పూర్ణతముఁడు
యజ్ఞమూర్తియుఁ బుండరీ ధ కాక్షుఁడు నగు
కృష్ణుఁ డొప్పెడి నందు రో ధ చిష్ణుఁ డగుచు. ౧౦౮౨

తే! ఉగ్రసేనుఁడఁ రాజసూయోత్తమంబుఁ, గడలికిఁ రైవతాద్రికిఁ నడుమఁ జెలఁగు
నట్టి పిండారకక్షేత్రమందుఁ జేయ, గర్గవాక్యానుసారంబుగాఁ గడంగి.

నా పంచయోజనవిస్తీర్ణంబుగా యజ్ఞకుండంబును రెండేసికోసుల నైదు
గుండంబులును యోజనంబున బ్రహ్మకుండంబును మేఖలాగర్భవిశాలంబులుగా
వేదికలను వేసి వెయ్యిమూరల యూపస్తంభంబును నిల్పి రంభాస్తంభతోరణాది
చారుతరంబగునట్లు యాగమండపంబును సువర్ణమయంబుగా నైదామడలు నిర్మించి
యదువృష్ట్యంధకమధుశూరసేనదశార్వాకులతో దేవతలతో నొప్పు శతమన్యువు
మాడ్కి వెలుంగుచు గర్గమహర్షిని నాచార్యునిగాఁ జేసికొని దశలక్షహోతల
తోడను దశలక్షదీక్షితులతోడను బంచలక్షాధ్యర్వులతోడను బంచలక్షోద్ధాతల
తోడను గూడి యా రాజసూయం బామూయోక్తంబుగా నాచరించె. అందు

తే! హస్తీరత్నశుండాసమానాజ్యధార, వ్రేల్పుటఁ వీతిహోత్రుండు, పెదయజ్ఞేర్తిఁ
గాంచె ముజ్జగంబులను నాఁకిలినిగొన్న, జీవమేదియులేదు విచిత్రముగద.

అ! అవలనుగ్రసేనుఁ ధ డారాజసూయాంత, నందు నవబృథంబు ధ వ్యాసగర్గ
ముఖమునులనుగూడి ధ పోయి పిండారక, తీర్థమందుసలిపె ధ దివ్యవిధుల.

తే! అపుడు దక్షిణాసతితోడఁ, నతిశయించు, యజ్ఞవలె రుచిమతియఁ శుభాంగితోడ
వెలుఁగు నుగ్రసేనునివైని, విబుధవరులు, విరులఁగురిసిరి దుందుభుల్ నటిగ మొరసె.

తే! అంత యదువతి తురగశః, తార్బుదముల, త్నామనవరత్నకోటులఁ, స్వర్ణహార
లలితములగు చతుర్దశలక్షకరుల, గర్గముని కిచ్చి గృహపరికిరయితముగ.

తే! వెయ్యి మత్తేభములఁ బది, వేలహరుల, బంగరిరువదిబారుపుల్, పరమభక్తి
తోఁ బ్రతిబ్రాహ్మణున కిడి, స్తుతియొనర్చి, వందనంబులఁజేసె నోఁపార్థివేంద్ర !

నా అంతః దధరామరులు సంతృప్తులై కనకమయంబులగు నుచ్చిష్టపాత్రం
బులను మరుత్తునియజ్ఞమునందువలెనే విడిచి స్వస్థానంబులకుం బోయిరి. దేవతలు
సక్రమంబుగా హవిర్భాగంబులం బొంది తనివించి జెంది స్వర్గంబున కేగిరి. యక్ష
రక్షోవిద్యాధరాపురోగంధర్వ కిన్నర కింపురుష వానరభల్లూకనాగగోత్రైలవృక్ష తీర్థ

క్షేత్రారామవనాదులును, వసురుద్రాదులును, బహుకృతులై తృప్తితో స్వగృహంబుల కరిగిరి. నందాదిగోపకులు శ్రీకృష్ణనిచేతను బూజతులై నిజమందిరంబుల కేతెంచిరి. మఱియు నాయాగంబున కేవలపరాహుతులైరో యా విబుధబుధ ధరాధిపధనితన్వీపురుషులందఱు సత్కారంబులు బొంది యాత్మధామంబులకుం జనుదెంచిరి. శ్రీకృష్ణాశ్రితు లెట్టి గొప్పకార్యంబైన నిట్టులే సాధించుకొందురు గాదే ! యీ రాజనూయపుత్రాంతంబు వినినను జదివినను సర్వాఘంబులు దూరీకృతంబులుగా సర్వార్థంబులు సఫలంబులుగా సాయుజ్యంబుఁ జెందఁగలరని వత్కాణింప నా బహులాశ్వుండు నారదమహర్షి కిట్లనియె.

౧౦౧౦

చ॥ యదుపతిరాజనూయసుస ధ హాయ ! విహాయసవాహ ! వాహానీ

పద ! పదచాతురీరుచిర ! ధ వాగ్విచరా ! వరదా ! వరద్విపే

ష్టద ! సదయాంతరంగజల ధ జా ! జలజేక్షణ ! శ్రీక్షితిప్రమో

హద ! పురుషార్థవర్గద ! గ ధ దాగ్రజ ! యగ్రజవంశరక్షకా !

౧౦౧౧

భుజంగప్రయాతము. చతుర్వ్యూహజన్మా ! ప్ర ధ జారక్షణస్థా !

చతుర్దివ్యబాహూ ! య ధ సల్లోకనాశా !

చతుర్వేదబోధ్యా ! ప్ర ధ చందాంశురూపా !

చతుర్వక్త్రసంద్యా ! భు ధ జంగేంద్రశాయీ !

౧౦౧౨

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చివుకుల కులజలధికళానిధి, లోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ

సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ

నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే

యాప్తయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన

శ్రీగర్గభాగవతం బందలి

విశ్వజిత్తండము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హరిః ఓం తత్సత్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవతము.

బలభద్రఖండము.

కరభృతగోవర్ధనగిరి !

పరిహృతగోపీఝకూల ! • భర్మవికారాం

బర ! గోలోకేశ్వర ! ని

ర్జరనాయకపోషణాధ్య ! • రాధాకృష్ణ !

౧

వ! నారదా ! సుధాఖండంబును వించి చవులు గలిగించెడి విశ్వజిత్తండంబు
వీనులార వింటి. శ్రీకృష్ణనందనాదినామయాపప్రతిభాప్రభావాదివిశేషంబులు
దెలిసె. ఆహరిక షోడశ సహస్రగోపికలయందును భార్యలయందును జనియించిన
తనయులును, మనుమలును, మునిమనుమలును గోటానగోటులుగానుండిరిగాదే.
కవివరుండు భూమియందలి రేణువుల లెక్కింప బయలుదేరునేమోకాని. తద్ధర్మకులం
బును గణింపరానేరడు. కాని మహాత్ముండగు బలరామునకు రేవతీసతియందుఁ
బుత్రోదయం బేకతంబునఁ గాలేదో సవిస్తరంబుగాఁ బలుకుమని ప్రార్థింప నా
దేవముని భూవరున కిట్లనియె.

హృద్రాగ్నిపాకముని బలరామావతారముంగూర్చి దుర్యోధనునకుం జెప్పట.

తే! చక్కఁగాఁ బల్కియుంటివి • జనక ! వినుము

మున్ను ప్రాడ్విపాకుడ౯ • మునివరుండు

హస్తినాపురనాయకుఁ • డాత్మశిష్యుఁ

డగు సుయోధను చెంతకు • నరుగుదెంచె.

౩

చ! లవుడు సుయోధనుండు తన • యంతికముందెడి నొజ్జఁగాంచి తే
చి పరమభక్తి నర్చులను • జేసి ఘనాసన మిచ్చి జోతముల్

నవములఁ బాపుమో వరము నీ ! యని సల్పి మతిస్థశంక యి
ట్టిపగిడి బృచ్చఁజేసెను గ ఁ డిందిగ మైధిలలోకనాయకా !

౪

చ॥ మునుపెవఁ డిట్టి హస్తీపురిఁ బూనికతోఁ దలకిం దొనర్చె ? నే
ఘనబలశాలి నాకును న ఁ ఖండగదాగురు వయ్యెనో యెవం
డనుపమానుందరుండో యెవఁ ఁ డచ్యుతసోదరుఁ డిట్టి రాముఁ డెం
దున ధరఁబుట్టె నెవ్వరు ను ఁ తుల్ బొనరించి రటుల్ జనింపఁగా.

౫

తే॥ అంత ప్రాడ్విచానుం డిట్టులాడెను యువరాజ ! నీప్రశ్న సాపహారంబుగాదె
కాన సక్రమముగఁ జెప్పఁనానుడులను, వినుచునుండును ! నిశ్చలవిమలబుద్ధి.

ఆ॥ అయ్య ! యిట్టి ద్వాపరాంతమందున ధాత్రి, యసురదష్టపార్థివాభిభార
మును వహింపలేక పూని గోరూపంబు, బ్రహ్మకడకుఁబోయి పల్కె స్వగతి.

క॥ అంతట వాణీకాంతుఁడు, చింతింపకుమంచు ధరకుఁ ఁ జెప్పి యపర్ణా
కాంతేంద్రాది దివౌక, స్సంతతితోఁ గూడి విష్ణు ఁ సన్నిధి కేగె.

౬

వ॥ అట్లు సర్వసువర్వసహితుండగు పితామహుం డరిగి యా విష్ణుమూర్తికిఁ
దన రాకఁ జెప్పి యతనిం బురస్కరించుకొని శ్రీవామనవామసాదాంగువృన్ధ
నిర్భిన్నోద్ధ్వాండకటాహవివరమార్గంబున నడచి వెలుపలకు వచ్చి మహాద్భుతంబగు
బ్రహ్మద్రవంబుండుఁ బోల్పారు ననేకలోకంబులం గాంచుచు విరజానదీతీరంబును
జేరి దాని కనతిదూరంబున నసంఖ్యకోటిమార్తాండసదృశంబగు తేజఃపుంజంబును
గాంచి నుతించి నమస్కరించి గుణలక్షణలక్షితుండును సహస్రవదనుండును
సంకర్షణుండును నగు ననంతని విలోకించి తదుత్సంగంబున బృందావనకాళిందీ
గోవర్ధనగోపికాగోపకగోకులలతాతరుకుంజనికుంజసంకులంబును సర్వభువననమస్కృ
తంబును నగు గోలోకంబు నాలోకించి తద్బహిర్ద్వారరక్షకాజ్ఞఁ గైకొని లోనికిం
బోయి యనేకబ్రహ్మాండవిభుండును గాన్తుభాదిదివ్యమణిభూషణభూషితుండును
రాధానాథుండును బీతాంబరవనమాలావంశిధరుండును నగు శ్రీకృష్ణుని ముఖార
విందంబును జూచి వందనంబు లొనరించి భూభారవృత్తాతం బంతయు విన్నవించు
కొన నా పరాత్పరుం దాలించి స్వకీయులగు దేవజనులను యథోచితంబుగా నాజ్ఞా
పించి యా యనంతునిం బిల్చి యిట్లనియె.

తే॥ నీవు సంకర్షణ ! ముందు ఁ దేవకి యనఁ

దనరు వసుదేవు సాధ్వీయు ఁ దరమునందు

నమరి రోహిణీగర్భము ఁ భిమున ధరను

బుట్టు, దేవకియం దేను ఁ పుట్టఁగలను.

౧౦

క॥ ఆరహిఁజెప్ప ననంతుఁ డు, దారమతి సరియటంచుఁ ఁ దన సభలో నొ
ప్పారుచు నుండగఁ గిన్నర, చారణ గంధర్వముఖులు ఁ సల్పిరి సతులగా.

౧౧

క॥ అంత “సుగతి” యను సారథి, వింతగొలుపు తాళపాళి ధ్వజగడి రథమా
చెంతకుఁ దోడ్కొనివచ్చె ననంతం డదిగని వెయివద ధ్వజంబులతోడఁ. ౧౨

మ॥ పరసేనాంతసమర్థమా ముసలముఁ ధ్వజంబులభారాశిసం
హరణప్రౌఢహలంబు బ్రహ్మమయనా ధ్వజంబులనుసర్పంబు సం
బరముఁ బొందుచుఁ గాంచె నప్పుడు రమా ధ్వజంబులనుమందండి చా
మరముల్ సిద్ధులు పీఠ శేషుఁ డరిగెఁ ధ్వజంబులనుసర్పంబులను. ౧౩

తే॥ అటుల నాతఁడు దివ్యసహస్రవక్త్ర
ముల నుతించి పాణిని పతం ధ్వజంబులగు
మునులు వినుతింప నా యనం ధ్వజంబులను
నందుఁగలవారు చిత్రంబుఁ ధ్వజంబులను. ౧౪

తే॥ లజితవైకుంఠమందుండి ధ్వజంబులను
పాదహిర్బుధ్వుఁడు మహా ధ్వజంబులను
చుండఁ బ్రేరవిసాయకు ధ్వజంబులను
పొగడి వేసోళ్ళ నా దివ్య ధ్వజంబులను. ౧౫

చ॥ మఱిఁ దెలిదీవినుండి వెయి ధ్వజంబులను
ద్వార సితతైలకాంతిఁ గుము ధ్వజంబులను
గణివలువల్ ధరించి ఘన ధ్వజంబులను
కరముగ వచ్చి తద్ధనునిఁ గాంచి నుతించి లయించె వెండియుఁ. ౧౬

తే॥ అల భవానికి దాసురాం ధ్వజంబులను
దాంగనామణులనుగూడి ధ్వజంబులను
లంబునుండి శేషుఁడు వచ్చి ధ్వజంబులను
వదనముల సన్నుతించి యా ధ్వజంబులను. ౧౭

వ॥ అంతఁ బాతాళలోకంబున కథఁపదేశంబున ద్వాత్రింశత్సహస్రయోజ
నంబులనుండి తామసీకలుండును, సహస్రవదనుండును, మకుటకుండలాదిమండి
తుండును, వ్యాసపరాశరసనకసనందనసనాతనసనత్కుమారనారదసాంఖ్యాయనపు
లస్త్యబృహస్పతివిశ్వామిత్రాత్రిదత్తాత్రేయమైత్రేయాది మహర్షి శోభాయమానుం
డును, వాసుకిమహాశంఖశ్వేతిధ్వజంబులనుధ్వజంబులనుధ్వజంబులను
దేవదత్తాదినాగేంద్రసేవ్యమానుండును, మృగమదాగరుసంకుముదకుంకుమచందన
పంకావలివృమాననాగకన్యకాప్రకాశమానుండును, సిద్ధచారణగంధర్వాదిగీయమా
నుండును, హేటకేశ్వరత్రిపురబలకాలకేయకలినివాతకవచాద్యనుయాయవిరాజమా
నుండును, గామధేనురుద్రవరుణాది ప్రయాణిభాజమానుండును, నిజైకభాగధృత
సర్వసర్వసహమండలుండును, సిద్ధసంకల్పుండును నాగేంద్రాభుండును, నగు భణిం

ద్రుండునైత మాబలభద్రసభ కేతెంచి యాసంకర్షణమూర్తిం గని వినుతించి యా
దివ్యవిగ్రహంబున లీనంబయ్యె. తత్సమయంబునందు దత్రత్యులత్యాశ్చర్యంబుఁ
బొంది యతండు పరిపూర్ణతముండగు పరమాత్ముండని తెలిసికొని నమస్కరించిరి.
అంత నాయనంతుండు నిజపార్షదులగు సిద్ధుల కిట్లనియె. ౧౮

తే! ఏను భూమిభారముఁబాప నేగుచుంటి, నందునక మీరు యదుకులమందు సపరి
వారులై పుట్టుడి! యని, పరమకరుణతోడ వాచించి మఱియు నిట్లాడఁదొడఁగె.

సీ! సుగతి! రథంబుతో, వగవక యిందుండు, మెపుడుదలంతునో, యపుడురమ్ము
దుర్భేద్యకవచమా! తొలఁగకయిందుండు, మెపుడు దలంతునో, యపుడురమ్ము
లాంగలమా! నీవు, గ్రుంగకయిందుండు, మెపుడు దలంతునో, యపుడురమ్ము
ముసలమా! నీవును! బాగులకయిందుండు, మెపుడు దలంతునో, యపుడురమ్ము.

తే! అమరవసురుద్రవిద్యాధిరావృరోజ, నంబులార! యోమునులార! నాగులార!
కుముదముఖులార! సఖులార! గోవులార! దనుజులార! నన్నిలమీరు, గనుచునుండ.

తే! ఇటుల సంకర్షణునిచేత, నెల్లవారు, నెప్పఁబడి నిజగృహములక, జేరి రవల
నాగకన్యకలేగక, నతుల సలిపి, యుంట నా యనంతుండు క్రీగంటఁ గాంచి. ౨౧

క! ఎఱిఁగితి మీభావము మీ, రరుసము గన యమునదరి విహారముమీతో
వఱల నొకప్పుడు రాసము, గరముగ నెనరింతు నాగ, కన్యకలారా! ౨౨

తే! అంచు వాక్రుచ్చి వారల, నంపె నంత, నల నివాతకవచపతి, యైన కలియు
జనక యట్టి సంకర్షణుచరణకమల, ముల విరులఁజల్లి వ్రాలియుఁబలిక నిట్లు.

ఉ! త్వచ్చరణంబుజంబుల స, తంబును భక్తినిఁ గొల్పు నన్ను మీ
యిచ్చను బంచుఁ డీర లెట, కేగుట కిత్తటి నెంచియుంటిరో
యచ్చటి కేగుదెంతు విక, యంబును మానుచు భక్తవత్సలా!
నిచ్చయమిద్ది మిమ్మువిడి, నేనిచట, మనఁజాలఁ జింతతో. ౨౪

చ! అనపు డనుతుఁ డిట్లనె మ, హాసురవర్య! ముదంబుఁగంటి నీ
పును సనుచెంచి యట్టి కురు, భూపతియో భృతరాష్ట్రనామధే
యునకు నుయోధనుండనఁగ, నుద్భవమొందుము చక్రవర్తివై
తనరుము నీకు నప్పుడు గ, దారణముక దమినేర్పుదుక గలీ! ౨౫

తే! అంత నాతఁ డానందించి, యాయనంతు, ననుమతింగొని నిజగేహమునకు నేగ
నాకలివె నీవు! కృష్ణమా, యాబలమున నెఱుంగకుంటివి నీస్థితి, నీవు భూప! ౨౬

తే! అవల నాయనంతునిసభ, కాతురమున, శారదేందుమండలకోటి, సామ్యకోటి
చేటికావృత స్వందన, శ్రేష్ఠరుచిర, యైన నాగలక్ష్మీయు వచ్చి, యనియె నిట్లు.

అ॥ ప్రాణనాథ! భూమి, భారంబుఁబాపంగ, బోవుచుంటివేను, భువికి వత్తు
మిచ్చు విడిచి యొక నిమిషమేని మనఁజాలనం చెఱుంగుమా! సహస్రవదన!
తే॥ అంత నారహిఁ గన్నులనశ్రులోలుకఁ బలుకు నిజసతిం గని భక్తపాపహరుఁడు
భువనకారణకారణుండవితధబలుఁడగు ననంతఁ దాదరముతోఁగనియె నిట్లు.
క॥ మగువరొ! సంతోషించితి, వగవకుమా! రేవతియను భామను లీనం
బగుమా! ధరఁగల నాతోఁదగి సుఖముల్ బొందుమా! సంతము రంభోయా!
క॥ అన నాగలక్ష్మి యిట్లునె, ననఘా! యారేవతియను నబ్జాక్షియెట
దనరునొ యేధీరునకుఁ, దనయయె యెఱుంగంగ నాకు దయతోఁజెపుమా!
న॥ అంత నాయనంతుండు నిజకాంత కిట్లు చెప్పందొడంగె. ౩౨

జ్యోతిష్కత్యపాఖ్యానము.

అ॥ ఆదిసర్గమందు భల కశ్యపప్రవాచ, పతికిఁ గద్రువయను భార్యయందుఁ
బుర్రకుఁడుగ నేను పుట్టి శ్రీకృష్ణాజ్ఞ, సర్వలోకములకుఁ జాలక్రింద. ౩౩
తే॥ చేరి సర్వభూమండల భారములను, మత్తమాతంగవరము కమండలువును
గరమునంగొనినట్టులోఁక్కపడిగమునఁ, దాల్చి మ్రోయుచునుంటిఁదత్సమయమందు.
ఉ॥ చతునికొడుకు ద్వీపయుత సర్వధరాపరిపాలనక్రియా
దత్తుఁడు చండశాసనుఁడు దారుఁడు వెరిభయంకరుండు నా
చాతుషుఁడ౯ మనూత్తముఁడు సర్వగుణంబులయందు నా సహ
స్రాతుని నింద్రుగూడ నవ హాస్యమొనర్చుచు నుండె దండిగ౯. ౩౪
క॥ అతనికి సుమ్యమ్నాదులు, సుతులుగలరు మతీయు యజ్ఞ శుచికుండిసము
ద్గతయుగు నొకసుత జ్యోతిష్కత్యయను పేరం జెలంగు సారసనేత్రా! ౩౫
క॥ అంత నొకప్పు డతఁడు దమిఁ, జెంతకుఁ దనసుతను బిలిచి చెప్పమ! నీకే
కాంతుం డిష్టుఁడొ? నాపుడు, సంతసమున నామె యిట్లు చక్కఁగఁ బలికె.
తే॥ ఎల్లభువనంబులందున నెవఁడు బలుఁడొ, వాడె నాకు విభుండగు బాధ మవల
నతఁడు మోదిల్లి యింద్రుఁడేయధికబలుఁడటంచు నాతనిం బిల్చి సింహాసనమిడి.
అ॥ సత్యమాడనట్టి జనుని సర్వంసహ, మ్రోయుఁజాలనంచు మొత్తుకొనదె
కాన నిన్నుమీఱు ఘనబలుంచున్నాడ, లేడ? నాకుఁ జెపుమ! లేఖవర్య!
న॥ నాపు డింద్రుండు మనూత్తమా! యధార్థంబుగాఁ బలుకుచుంటి. జగ
త్పాణిని విడిచి నే నెకార్యమును జేయఁజాలను. కాన నాతండె నాకంటె బలవం
తుండని చెప్ప నతం డంగీకరించి యమ్మారుతుని నామంత్రణంబు సేసి నీకంటె
బలుండగు వానిం జేర్కొను మన సతం దాలోచించి నావేగంబునకు సమస్తప్రపం
చంబు కంపించును గాని ధరాధరంబులు జలంపవు. అక్కఱంబున నవియే ఘనంబు
లని వక్కాణింప నామనువు మోదిల్లి యాశైలంబుల నాహ్వాసించి యధాప్రకా

రంబుగాఁ బ్రశ్నింప నవ్వీ మమ్ము భరించునది భూఖండవండలంబు గాన నదియే మాకంటె శ్రేష్ఠంబని స్పష్టికరింప నాచక్షుషుం డాభూఖండంబును రావించి పూర్వోక్తంబుగా నడుగ నది యోమహాప్రభూ! నేను బలిసిగాను. ఆదిదేవుండును వాసు దేవుండును సంకర్షణుండును సహస్రవదనుండును నాగేంద్రసామ్యశరీరుండును గైలాసతుల్యధవళవర్ణుండును గోటికందర్పదర్పహరిలావణ్యవిభాజమానుండును, గోటినూర్యపఠికాశభాసుండును గమలపత్రనేత్రుండును గమలకర్ణికాదివ్య నిర్మలపరిమళలోభితమధుకరనికరసంగీయమానుండును, కిన్నరసిద్ధచారణాద్యుపగీ యమానుండును సురాసురప్రకరసంధ్యాయమానులకును సర్వాగ్రవిరాజమానుం డును బ్రహ్మాండవిభుండును గైవల్యదుండును భగవంతుండును గారణకారణుండును నగు ననంతండు లతాతరుగిరితరంగిణీసహితంబగు నన్నేకఫణంబుతో మ్రోయుచు రసాతలమూలభాగంబునందుండు. ఆమహాబలుని మించినవాఁ డొకండు నెందునను లేడని సమగ్రంబుగా బలికి యతని వీడ్కొనె. అంత నాచాక్షుషకుమారి నాబల ప్రతిభాప్రభావాదులం దెలిసికొని మత్ప్రార్థంబై పితృజ్ఞఁ గైకొని వింధ్యాచలం బున కరిగి గ్రీష్మంబునం బంచాగ్నిమధ్యమందుండి క్రాగియు వానలఁ దడిసియు జలిసిం జన్నీట నాకంతంబుగా మునిగియు స్థండిలంబునం బరుండుచు బ్రహ్మను గూర్చి తపం బనేకలక్షసంవత్సరంబులవఱ కొనరించుచుండె. అత్తటి శక్రయమ ధనదాగ్నివరుణనూర్యచంద్రమంగళబుధగురుశుక్రశని లా తపస్విసీవయోయాపలా వణ్యాదులం దిలకించి కరికించి మోహించి ముర్ఖురశరసంహతులై తాళజాలక యామె యాశ్రమంబున కేతెంచి మాహానందంబుతో నిల్లనిరి.

౪౦

దేవేంద్రాదులు జ్యోతిష్మతిని మోహించి కోరుట.

౩౩. ఓ మదిరాక్షి! యెందుల క నుత్తమమా తపమిట్లానర్తువో?

నీమెయి కష్టపెట్టుటయు నింద్యము ప్రాయమె యోగ్యమైనదే యీమెయి మాకుఁ దెల్పు మది యిద్దె ఫలింపఁగఁ జేయనేర్తుమో సామజయాన! నాపు డల చాక్షుషపుత్రిక యిట్లు చెప్పెడిగా.

౪౧

౪౧. అర్యులార! నాకునాసహస్రాస్యండు, పరుఁడు బలుఁడును భగవంతుఁడగు ననంతఁ డివుడు ప్రాణానాయకుం డగుటకై, తపముఁ జేయుచుంటిఁదత్సరతను.

౪౨. అవ్వల నవ్విబుధోత్తము, లవ్వచనము లాలకించి యరచే! యనుచుగా నవ్వ పశాపక యామెకు, నివ్వధి నొకఁడొకఁడు బత్కె నిందునిభాస్యా! ౪౩

వ! అందాదియందు బృందారకేంద్రం దరుదెంచి యిట్లు హెచ్చరించె.

౪౪. సరసిజలోచనా! వృధగ నిర్వముఁగూర్చి తపించుటెలకో?

త్వరను దనంతఁదావలచి వచ్చిన నన్న శత్రుత్వం నురే

శ్వరు వరుగాగ్రహించి బహుఁ సౌఖ్యములం గనరాదె నుండరి !
కరివరయాన ! చంద్రముఖ ! ఁ కంబుగళా ! తడవేల ? చెప్పుమా !

౪౧

ఉ॥ అవలఁ గాలుఁ డేగి యిటుఁ లాడఁ జెలీ ! యమధర్మరాజు లో
కావళి శిక్షఁజేసెడి మఁ హఃబలవంతుఁడనైన నన్ను వే
నీవు వరించి యెల్లపుడుఁ నెమ్మిని మత్పిల్వలోకమందునన్
భావుకసౌఖ్యముల్ గనుమ ! ఁ పంకజపాణిరో ! కీరవాణిరో !

౪౨

ఉ॥ అంతఁ గుబేరుఁ డిట్లు పలుఁ కాడెను జాక్షుషపుత్రికామణీ !
సుంతను నెంతవారలనుఁ జొక్కఁగఁజేసెడి ద్రవ్యరాశికొ
గాంతుఁడ రాజరాజును నఁ ఖండబలుండను గానఁ బాముపైఁ
జింతను వీడి నన్నిపుడుఁ చేకొనుమా ! భువనైకమోహినీ !

౪౩

అ॥ అవల నగ్నివచ్చి యాడె నీవిధముగా, సర్వదేవముఖునిఁ సర్వయజ్ఞ
సుప్రతిష్ఠితు ననుఁ సొంపుగాఁజేపట్టు, మంబుజాక్షీ ! విడిచి యన్యబుద్ధి.

తే॥ అంత వరుణుండు నిట్లనెఁవ్యధను విడిచి, జలధినాయకుఁ బాశాదికలితు లోక
పాలకుని నన్ను వేగ చేపట్టి వైభవములఁ గనుమ జ్యోతిష్కృతీకమలనేత్ర !

క॥ వెండియు రవి సని యిట్లనె, జండకరుడ సర్వకర్మఁ నాక్షీ జగచ్చ
క్షుండను స్వర్గనిఁ గావునఁ, బెండిలియగు నీచగతినిఁ విడిచి మిటారీ !

౧౦

మ॥ పిదపఁ జంద్రుండు వోయి యిట్లనియె నోఁ బింబాధరా ! లోకవీ
ర్యదుఁ దారేశు సుధాంశు నోషధిపతిఁ రమ్యాంగు రాజా ననుక
మదిరాక్షీ ! తమిఁబెడ్డియాడు మిపుడేఁ మావారు మీవారలుగ
ముదముంజెంద ననంతుఁడఁ బలునిపైఁ బోనీక నీబుద్ధిని.

౧౧

తే॥ అంత మంగళుఁ డిట్లనెఁ నింతి నాకుఁదల్లి యీరత్నగర్భయఁ తండ్రియన్నఁ
బరుఁ దురుక్రముడగు పొట్టిపడుగుగాదె, వృద్ధి గోరినచో నన్నుఁబెడ్డియాడు.

అ॥ అవల బుధుండు నిట్లుఁ లనఁ గామినీరస, వర్ధనుండ గుణినిఁ బలుడఁ గాన
సకలసురల విడిచిఁ సుకముగా నాతోడ, రతులఁదేలుచుండఁ రాదె రమణి !

క॥ అంత బృహస్పతి యిట్లనె, గాంతా ! ధిషణుండ దేవఁ కాండగురుండఁ
శాంతుఁడ దాంతుఁడ మంత్రిని, స్వాంతమునకు నచ్చేసేనిఁ వరియింపు ననుక.

క॥ అవలఁ శుక్రుం డిట్లనె, గవివరుడను భార్గవుడ నఁ ఖండబలుండఁ
దివిజార్యాచార్యుండను, బ్రవిమలమతిఁ జూచి నన్నుఁ వరియింపు చెలీ !

౧౧

తే॥ అంత శని యిట్లు వాకొనెఁ నంబుజాక్షీ, నిఖలనిర్జరశిరములఁ నిలుచు బలుడ
నాదు దృష్టిని సర్వలఁబూదిగల్పఁగలను గావున న్నగోరిఁ గనుమ సుఖము.

మ॥ తత్సరంబునం దక్కరణి నక్కావరు లొక్కమ్మడి వచ్చి వక్కాణించుట
నక్కన్యకామణి యాలకించి వెక్కసపడి యొక్కమాటు నన్నెక్కువగా స్మరించి

యధరంబు చలింపఁ గన్నుల నిప్పులు రాల మండిపడుచు నావేల్పులం గాంచె.
తత్కృపంబున బ్రహ్మాండంబంతయు గంపించె. అనిలింపాధిపాదులు శాపం బిచ్చు
నేమోయని ప్రార్థించిరి. కాని యాతపస్విని కొంత శాంతించియుఁ దాళంబాలక
యవ్వారల నిట్లు శపింపం గడంగె. ౧౭

జ్యోతిష్కతి యింద్రాదులను శపించుట.

చ॥ అరేశనిగా ! హరించుటకు ఁ నైననుఁ జేరితి వక్కలానఁ బం
గురధకృతాంగకాత్యసిత ఁ కుత్సితవిద్యుతిసీచదృష్టుల్
వటలఁగ శ్వేతమాషతిల ఁ భక్షివి గమ్మిఁకముందు నిట్టులె
వ్వరిదలఁజేరఁ బోవకుము ఁ భద్రము భస్మమొనర్తు ప్రేల్పిడి. ౧౮

సీ॥ కావ్య ! కాణుండపుగమ్మ ! బద్ధిర్బుధుఁగురువరా ! స్త్రీసంజ్ఞఁకుండవగుమ !
సామ్య ! నీదనమునఁసర్వశూన్యంబౌత !, నుర్వీజ ! వాసరాఁస్యూండవగుమ !
శశి ! నీవు రాజయఁజ్ఞుంబున మెచ్చుమా ! ద్యుమణి ! సంభగ్నదంతుండవగుమ !
వరుణ ! జలంధరఁబాధితుండపుగమ్మ !, స్వాపేశ ! సర్వభక్షకుఁడవగుమ !

తే॥ గుహ్యకేశ్వర ! హృతపుష్పకుండవగుమ !, యంతకా ! నీవు దనుజవరావమాని
తుఁడవు గమ్మని భీతిభీతుఁడగు నిర్జరేశ్వరుం గని చీకొట్టియిటు శపించె. ౧౯
మ॥ సురనీచా ! సురనేతనంచు నిటకుఁ ఁ సుద్దుల్ నశింపఁ ననుఁ

హరియింపఁ జనుదెంచి యుంటి విటు నీ ఁ యన్నుఁ నృపుండొక్కడే

దైః అఁగఁజేయుచు నీవు వోవనెటకో ఁ దివ్యంబు నీస్వర్గముఁ

బరిపాలించుత తుచ్చ ! మత్పతిఁ బగుఁ ఁ బ్రహ్మఁ బగుఁ దూతదే ? ౨౦

తే॥ మఱియు నొక మహాబలిరణమండలమున, నిన్ను నిర్జించి పాశాభి నెఱిగఁగట్టి
ప్రసభముగ లంకయందలి బహుభయంక, రాంధకారగృహమున వేయంగలండు.

ఉ॥ అంతట నట్లు శపులయి ఁ నట్టి యమర్షుల నింద్రుఁ డాగ్రహ

క్రాంతమనస్వియై “ సుదతి.” ఁ కారులఁ బల్కెదవేల ? యిష్టా జ

న్మాంతరమందొ యేసమయ ఁ మందొ యనంతఁడు నీకు నెట్టులోఁ

గాంతుఁడుగా లభించినను ఁ గల్గఁడు పుత్రుఁడొకండు సైతముఁ. ౨౧

తే॥ అని శపించి తద్విద్యుతి ఁ కాగలేక, వేల్పులంగూడి నిజదివ్య ఁ విప్రపమున
కరిగె నంతట నక్కన్య ఁ మరలఁ దపము, సేయఁ గడఁగెను జిత్తంబుచెదరకుండ.

ఆ॥ తత్సరమున బ్రహ్మ ఁ తత్తపంబునుమెచ్చి, బ్రాహ్మణులనుగూడి ఁ వాణితోడ
హంసనెక్కి యామెయూత్రమంబునకేగి, యంబరమున నిలిచియనియె నిట్లు.

క॥ జ్యోతిష్కతి ! నీతపమే, ప్రీతిం గలిగించె నాకు ఁ వేగంబే త్వ
చ్ఛేతస్థితవాంఛాస్థితి, యీతటి నెఱిగించికొనుమ ! ఁ యిచ్చెద నినుగో. ౨౨

చ॥ అనుపమతస్యగేక్షణయు ॥ నాకమలాసనదివ్యసూక్తులన్
విని గళవారినుండి వడి ॥ వెల్పులకున్ జనుదెంచి భక్తితోఁ
గని వినుతించి మ్రొక్కులిడి ॥ కారుణికోత్తమ! నా కనంతుడే
పెనిమిటియానటుల్ సలిపి ॥ వేడ్కను గూర్చుము! యీక్షణంబునన్. ౬౬

॥ బృహ్మవరంబున జ్యోతిష్మతి రేవతియై పుట్టుట. ॥

చ॥ పిమ్మట న త్తమ్మిచూచి యమ్మా! నీవరంబు దుర్లభంబు. అట్లైన నెసంగ
దనుగాని యిప్పుడే ధరను వైవస్వతమస్వంతరంబు ప్రారంభించె. ఇందిరువదియేడవ
యుగం బతిక్రమించుసమయంబున నీమనోరథంబు సఫలంబు గాఁగలదు. అంత
వఱకు వేచియుండుమన నక్కన్నియ క్రమ్మటం బ్రణమిల్లివాణివల్లభా! మీగడు
వతిదీర్ఘంబుగా నున్నది. సహింపజాల. సర్వసమర్థులు నావాంఛితం బతిశీఘ్రం
బుగా ఫలించున ట్లనర్చుము. లేదేని నాచే దేవతలు శాపదగ్ధులైనట్లు నీవును
గాఁగలవన నానలువ భయభీతుండై యించుక యోజించి కుమారీ! యెండొక కార
ణంబున నాగడుపు త్రుటిగాఁ జనఁగలదు. కాన నీవు వెంటనే కుశస్థలీపురి నుండు
రేవతుండను రాజనకుం బుట్టి నీకోరిక దీర్చుకొనుచుని వరం బిచ్చి యంతర్హితుం
డయ్యె. అంత నాజ్యోతిష్మతి తద్విధంబునం బుట్టి రేవతియను నామంబుతో శుక్ల
సుధాంశుభాతిఁ గ్రమంబుగా రూపాదార్యాదిగుణంబులతో వర్ణిల్లుచు వివాహయో
గ్యయగుటం దండ్రీయగు రేవతుండు గాంచి కుమారీ! నీకెట్టి కాంతుం డిష్టుండో
యని చనవున నడిగి సర్వాధికబలుండే నాకు ప్రియుండను ప్రత్యుత్తరంబు గైకొని
తాదృశవరుని యోజించి తోచక విచారించ బ్రహ్మలోకంబునకుం బుత్రీసహి
తంబుగా నరిగి యట క్షణంబు గడుపునంతలో నిలను బ్రహ్మాదితకాలం బత్యా
సన్నంబయ్యె. ఇంతవఱకు నక్కన్నియతో నాలం డందుననేయున్నాఁడు. కాన నీవు
క్షీప్రంబుగా నాకన్యకయందుఁ బ్రవేశించి ద్వారకాపురమందు నాతో సుఖంబుగా
విహరింపుమని యాజ్ఞాపించె. అంత ౬౭

తే॥ నాగలక్ష్మీయు స్వప్రాణ ॥ నాయకుఁడు న
ఖండబలుఁడు పరుఁడునగు సంతకర్షణునకు
మ్రొక్కి వీడ్కొని విధి లోక ॥ మునఁ జెలంగు
రేవతీకన్యకా జొచ్చె ॥ తీవితోడ. ౬౮

తే॥ అవలఁ నట్టి సంకర్షణుం ॥ డఖిలలోక, వినుతగోలోకమందుండి ॥ చనియె నిద్రి
యఘహరంబగు బలరాము! నాగమ మిఁక, నద్దివిందువోయువరాజి! యెఱుంగఁజెపుమ!

ప్రాద్విపాకుండు దుర్యోధనునకు శ్రీకృష్ణచరిత్రంబు }
సంగ్రహించి వచించుట.

చ॥ అనవుడు భూపుఁ డిట్లనియె ॥ నాబలు భక్తుడనైన నాకుఁ ద
ద్ధ సమహిమంబుఁ జెప్పి కృతి ॥ గా నొనరించితి రీర లావిధం
బున నలరామకృష్ణ లిలఁ ॥ బుట్టి పిత౯ విడి. గోకులంబునుం
జనిరెటుఁ దమ్మువేలెటుఁగ ॥ జాలనియల్లెటులుండిరో ? గురూ ! 20

తే॥ ఇట్టివిషయము నెపుమా! మునీంద్ర! యనఁగఁ, బ్రాద్విపాకుండునిట్లనె॥ బార్ధివేంద్ర!
యొక్కతఱి మధురాపురినుగ్రసేను, నన్నయగు దేవకుండను! యదువిభుండు.

చ॥ తనసుతయైన దేవకినిఁ ॥ దద్వసుదేవున కిచ్చి పెండిలిగ
బాసరిచి పంపునపు యదు ॥ భూమివిభుండగు నుగ్రసేను సం
దనుడగు కంసుఁడొక్క యర రిదంబున వారలఁ నెక్కఁజేసి వే
డ్కును వడి ద్రోలఁగాఁగడఁగెఁ ॥ గౌరవనాయక ! యట్టిపట్టునఁ. 21

తే॥ కంస ! యీసతి యష్టమ ॥ గర్భమందుఁ
గలుఁగు పురుషుఁడు నిను జంపఁ ॥ గలఁడు సత్య
మనెడి నశరీరవాణిని ॥ నవధరించి
యా మహాబలుడగు కంసుఁ ॥ డాగ్రహించి. 22

చ॥ కరమునఁ గత్తిబట్టి స్వస ॥ కంతముఁ గోయఁగఁబోవఁ గాంచి బల్
త్వర వసుదేవుఁ డడ్డుపడి ॥ బావ ! యధర్మము మాను మీమెతె
త్తఱి దనయుల్ జనించెడరో ॥ తతఱిమందునఁ దెచ్చి యిచ్చెడగ
నటకుము స్వేచ్ఛ నానుడులు ॥ నమ్ముమనంగఁ దడ్రాగ్రసేనియుఁ. 23

ఉ॥ ఒప్పుచు వారినిర్వర మ ॥ హౌద్యతితోఁ జెటసాలయందునఁ
జొప్పడఁజేసి చింతవిడి ॥ సొంపుగనుండె ననంతరంబునం
దప్పుపుబోడికిఁ బ్రథమ ॥ మందు జనించిన దివ్యపుత్రునిఁ
దెప్పునఁ గొంచు నట్టి వసు ॥ దేవుఁడు కంసున కిచ్చె నంతటఁ. 24

తే॥ కంసుఁడా వసుదేవునిఁగల్లలాడు, వాడు గాఁడని పొగడి యాబాలుఁ జంప
కుండ విడె నంతఁ గయ్యపుఁడిండి యతని, కడకు నరుదెంచి పల్కాడఁగడఁగె నిటుల.

చ॥ యదుభవులుగ నిలింపులు న ॥ హర్షిశలుఁ భవదాత్యయంబునే
హృదయములఁ దలంతురని ॥ యేగను బిమ్మట జాతరోషుఁడై
యదువిభుఁ డూకి యెప్పటికి ॥ నప్పుడు దేవకి గన్నబిడ్డలఁ
జదిపి యదుప్రధానులను ॥ జండతఁ బాచెడిఁగుంది పాటఁగాఁ. 25

తే॥ ఇంతలో దేవకిదేవి ॥ యేడవపరి, బలుని భగవంతుని సహస్ర ॥ వదను గర్భ
మందుఁదాల్చి శ్రీకృష్ణాజ్ఞనట్టి యోగ, మాయ తత్తేజమునుగొని, పోయి వడిగ.

అ! వ్రజమునందు నున్నవసుదేవపత్నియో, రోహిణి జతరమునరూఢిఁ గూర్చె
మధురయందుఁజెలఁగుమనుజు లీయమగర్భమేడకేగె నంచునాడి రంత. ౭౯

తే! అవల రోహిణి గర్భమైయైపుదినములైన పిమ్మట దేవకీమానవతియు
నందమందరమంతయునాడెమైన, ప్రభలవెలుగంగ భవ్యమావ్రజమునందు.

తే! ఐదుగ్రహము లుచ్చస్థితిఁనలరుచుండఁదులను స్వాత్మ్యదుబుధవారకలితమైన
భాద్రపదశుద్ధవష్టినిఁబట్టపగలు, గులవధూమణియో నామెబలునిఁ గనఁగ.

ఉ! వేల్పులు మంచిపూవులను బెల్లుగఁ జల్లిరి వారిదోత్కరం
బల్పతుషారముం గురిసె ! నావల నందుఁడు బిడ్డకుఁ ద్రయీ
జల్పితజాతకర్మమును ! సల్పి ధరామరపంక్తి కాల న
స్వల్పముగా నొసంగి పురి ! వర్తిలు గోవుల సత్కరించెగా.

౮౨

వ! అంతఁ గారాగృహంబును దేవకీదేవి యష్టమగర్భంబు ధరించి పరి
పూర్ణతముండగు శ్రీకృష్ణచంద్రునిం గాంచఁగా వసుదేవుండు తదాజ్ఞచే నుకడోలిక
నాశిశువు నుంచికొని మహానిశీధంబున బయలువెడలి యమునానదిని దాటి వ్రజంబు
నందు యోగమాయం గాంచి నిద్రించెడి యశోద సెజ్జపై దనతనయుని డించి
యందుండు యోగమాయాకన్యకం గొని వడితో నిజబంధనంబునం బ్రవేశించె.
అవల డచ్చాలికారోదనధ్వని యాలించి కావలివా రాకంసునితోఁ జెప్ప నాతం
డతిద్రుతగతినిఁ జనుదెంచి యాబిడ్డం గైకొని యెండుబుడపైఁ గొట్ట నక్కన్యక
చివుక్కునఁ బైకెగసి సిద్ధచారణదులు స్తుతించుచుండ నిలిచి యోరీ దుష్టా ! నిన్ను
జంపు బలుం డీవఱకే యెచటనో జనించియున్నాఁడు. వ్యర్థంబుగా దేవకీవసుదేవుల
హింసించెదవేలఁయని పలికి వింధ్యాచలంబునకేగె. తరువాత నాయదువిభు డాలో
చించి యవ్వారలఁ జెఱునుండి విడిచి పూతనాదిరాక్షసులం బిలిచి వదిలినంబుల
లోపల ప్రపంచంబంతయుఁ దిగి వెడకి మీకుఁ గనఁబడిన పిల్లల నెల్లరను జంపి
యావార్త దెలుపుండని పంచె. ఇఁక గోకులంబునందు నందుండు నందనోత్సవంబై
నదని విని మహానందంబుతో మహోత్సవంబు సలిపె. ఇట్లారామకృష్ణులు కంసభ
యమిష నటనుండి గోకులంబున కరుదెంచి గోపికాగోపకులను మోహపరచుచు
నద్యుతంబులగు బాలక్రీడలం గావించుచుఁ బెరుఁగుచుండిరి. మఱియు నేమి వినవల
తువో చెప్పమన నాదుర్యోధనుండు సంతోషించి యామునీంద్రున కిట్లనియె. ౮౩

క! ధీర ! యల రామకృష్ణులు, భారుణిపై నవతరించి ! తద్వ్రజమందుఁ

ద్వారక మధుర మతొకయెడ, నేరహిఁదగి? రద్ది సుగ్రహించుచుఁ జెపుమా !

తే! అనఁగ బ్రాద్విపాకుండు నాఁయననిపతికి, నీ కితఃపూర్వమందుననేను నెప్పి

నట్టి వ్రజమధురాద్వార ! కాదిపురుల, వారు సల్పిన లీలలక ! వరుసఁ జెప్పె.

తే॥ జనక ! తిరిగి సుయోధనఁచక్రవర్తియిటుల నడిగను మునివర్య! యెపుడుబలుఁడు
యమునదరి నాగకన్యక లైన గోపికలను గూడి క్రిడించెనో? పలుకుమయ్య!

అ॥ అనఁగఁ బ్రాడ్విపాకుఁడనె నిట్లు యువరాజ! నీరి యొక్కతఱినిఁ స్నేహితులను
జూడ నుత్సుకుడయి యందురతాలాంక, సహితరథము నెక్కి సర్వరమున.

ఉ॥ ద్వారకనుండి గోకులము యదృశమందునఁజేర నెయ్యరుల్
బేరిమి సల్పి తోడుకొని వేశ్యములఁ జనుదెంచి రంత నా
శూరుని రాక నందుఁడు యశోమతియుఁ విని ప్రీతి నాతనిఁ
జేరియుఁ గాఁగిలించుకొని యేమము నడ్గిరి సక్రమంబుగాఁ.

తే॥ అంత బలరాముడందున నాత్మమిత్ర, బంధుగోగోపికాగోప యంత్రితోడ
గలిసి చైత్రవైశాఖముల్ గడచుదాఁక, సంతసంబున నుండె నాసమయమందు.

అ॥ మున్ను జెప్పఁబడిన భోగికన్యక లిలఁ, వ్రేఁతలుగ జనించి రేవతిశ
లభికోటకు దివ్యలాంగలిపంచాంగ, మును గ్రహించి గర్గమునిముఖమున.

క॥ దాని జపించుచు సిద్ధి న, నూనముగాఁ బొందియుండి యుచ్చాయబలుం
డా నారీరత్నంబుల, తో నొప్పుచు నొక్కతఱిఁ గుఱుకమతితోడఁ.

చ॥ యమునతటంబుఁజేరి యమృతాంశుఁడు సర్వకళాప్రపూర్ణుడై
సుమధులవృక్షవల్లరుల యశోభనుజెందు వనంబునఁ విన్
దముగ వెలుంగ దివ్యసిక లామయవేదికలందుఁ జైత్రపూ
ర్ణిమఁ బృథురాసశేఖరను నేర్పునఁజేయఁగడంగ నిట్టులఁ.

బలరామరాసలీలావర్ణనము.

సీ॥ కమలమరందరే యమిళితగంధవాహములు శీతముగ మం దముగ వీవ
బల్లవసమరజో భాసురశుకపిక, బర్హిణాదులును శ్రా వ్యముగఁగూయ
మాలతీపద్మినీ మాధవీ మధుమత్త, వట్పదంబులు ప్రీతి యుంకరింప
శ్యామలవిద్యుతి చారుతరమగు కాళిందిభంగంబు లా నంద మిడఁగ
తే॥ మకుటకుండల కంకణముణిమయాంగ, దాంగుళీయకవళరతా రాదిభూష
ణాంచితుండయి యక్షిజనాళినొప్పు, ధనదువలె గోపికలతోడఁదనరి బలుఁడు.

వ॥ పరుణదేవప్రేషితంబయి వనంబంతయుఁ బరిమళింపఁజేయుచు సుమభార
గంధిలోభిభ్రమరనాదితమేదిసీరుహాకోటరంబులనుండి స్రవించు వారుణిం గ్రోలి
కెందామరచందంబున గన్నులు జెన్నుమీఱి మకరధ్వజావేశంబున సోలుచు విహార
పరిశ్రమప్రసవోదాంబుకణంబులచే గంధస్థలమకిరికాపత్రభంగంబు భంగంబుగా
బాహుదండంబు వేదండశుండాదండంబును బోలి యొప్పు హలముసలాయుధంబులు
హస్తంబులం బొల్పార నీలాంబరంబులు నిజాంగకంబున విన్దంబుగా మెఱయ
గున్నయేనుఁగులీల నడచి తనతేజంబు కోటిపూర్ణేందుమండలద్యుతిం బురుడింపఁ

ద్రద్రాసమండలభాసురసింహాసనాసీనుండై రత్నమంజరీనూపురకనకకింకిణీకంకణతాటంకహారాంగుళీయశిరోరత్నాద్యలంకారంబులచే నలంకృతలగు నాగోపికానుండరులతోఁ గఠేణువులంఘాడి విహరించు మత్తకరీంద్రులై పడి నవ్వారల మనోరథంబు దీర మహాచిత్రంబుగా ననేకరీతులం గ్రీడించె. అంత

౯౪

తే॥ అర్కతనయాతటవనపర్యటనబహువిహారకవృజనితనిదాః ఘాంబుకణవృతాననారవిందుండగుః హలి జలకము, లాడ దపునుండి రమ్మనియమునఁ బిల్చె.
తే॥ అటుల నాహూతిఁగొందినయమున యతని, దరికిఁ జనకుండె నత్తఱిఁదద్బలుండు గాంచి కనలి దానిని హలాః గ్రమునఁ జెంత, కీడ్చుకొని నిష్ఠురంబుగఁ బిటులఁబల్కె.
క॥ ఓసీ! శాళిందీ! నా, కీసమయమునం దవజ్ఞః యీ వొనరుతువే?
నాసరివారలు తేరని, నీసూటికిఁ దగినలాగుఁ నెఱిఁ దిరిగెదవే?

౯౫

తే॥ శాని యీ ముసలంబుతోఁ నీనిమిషమునందు శతఖండములుగ నిఁన్నాచరింతు నంచు భర్తృస్థింపగా నట్టియమున భీతిఁబొంది తత్పాదనీరజః ములను వ్రాలి.
మ॥ బలరామా! యదువంశసాగరశశీ! భక్తాభిదంతామణీ!
పలుజోతంబులఁ జేయుచుంటిఁ గొనుమీఁ బ్రహ్లాంధభాండంబు నీ తల నావంతఁగఁదోచుచుండె నిక నా తప్పలే దయ్య బాపి నీ బలముఁ గుఱైఱుఁగంగలేని ననుఁ బ్రోవఁ వేఁడుచుంటిఁ విభూ!

౯౬

చ॥ ఇటు వినుతింప రాముడు నఁ హీనదయ్య గని యా కళిందజ్ఞదటుకునఁ గ్రమ్మఱిల్లి గజఁ తండముతోఁ దగు మత్తకుంజరంబటులల వ్రేలేలఁ గలిసి యా యమునానదిఁ గ్రుంకి లేచి తత్తటమునఁ జేరియుండె ననుఁ భావరవంద్యసుయోధనప్రభూ!
తే॥ అపుడు యమునాతరంగిణిఁ హటకమణి, భూషణముల దివ్యాంబరఃములను నీల పటము లా బలునకు నిచ్చివందనముల, సల్పి చనె నంత సీరియుఁ నక్రమముగ.

౧౦౦

తే॥ వేఱువేఱుగ వ్రేలేలఁ బిల్చి యవ్వ, యిచ్చిఁ తాను నీలపటంబులిచ్చిదాల్చి స్వర్ణనవరత్నమాలికఁ స్వగళమందు, వేసి యైరావతముబోలె వెలిఁగె లలిగ.
అ॥ ఇటుల నట్టి రేవతీశుండు చైత్రవై, శాఖనిశల గడిపె తమనభగిని కరిపురివలె బలునిఁగండుసూదించుచు, గృష్టపంథఁజెలఁగునిప్పటికిని.

౧౦౧

క॥ ఇది బలరామకథావిధి, సదివిన వ్రాసినను వినిన జనులకఘంబుల జదియఁగ సద్గతి యొదవెడి, నెదివిందువా? మఱియుఁ జెపుమ! యిభపురనాథా!
క॥ అనఁగ సుయోధనుఁ డిట్లనె, మునివర! యాసతులు గర్గఁ మునిచే బలభద్రుని పంచాంగం బెట్టులఁ గొనిరో యావార్తనాకుఁ గూర్చిని జెపుమా! ౧౦౨
చ॥ పడువడిఁ బ్రాడ్చిపాకుఁ డిటు తల్కెను గర్గనగంబునుండి సమృద్ధమున గర్గమాని యొక మాటల సూర్యసుతాతలంబున

౧౦౨

గొడరెడి దివ్యకుంజమున ధీ కుఁ జని యేకసుఁడౌచు సాధుభక్త
క్షదయితరామకృష్ణులను ధ్యానముసేయుచునుండె భక్తితోన్ ౧౦౬
తే॥ అపుడు గోపికలుగఁబుట్టి నట్టి నాగ, కన్య లాదిజన్మజ్ఞాన ధీ కలితలగుచు
వచ్చి యాగర్గమానికిఁ బరమభక్తి, వందనంబుల నొనరించిఁకలికి టిటుల. ౧౦౭

బలభద్రపంచాంగము.

క॥ బలభద్రుడు మాకిష్టడు, నులుపుగఁ జక్కంగవలయు ధీ సూరివరా ! యం
దులకేపనులను నేరీ, తుల సలుపవలె జెపుమా యదుప్రవరగురూ ! ౧౦౮

తే॥ పిదప గర్గుడు వారల ధీ విమలభక్తి, మెచ్చి బలభద్రపంచాంగ ధీ మిచ్చనిచ్చె
నన సుయోధనుఁ డాలించిఁమునివరేణ్య! యద్దియెట్టివో వివరింపుమార్గ! యనగ.

ఆ॥ ప్రాడ్విపాకఁ డిట్లు ధీ బలైఁ దద్బలరాము, పద్ధతి కటలముగఁ వచము నుతి స
హస్రనామములను ధీ నైదింటిలోఁ దొలి, దైవపద్ధతి వినుమయ్య భూప! ౧౧౦

ఆ॥ ప్రతిదినంబునందుఁ బ్రావృత్తముహూర్తంబునందు “రామ! కృష్ణ” యంచులేది
గురునిమొక్కి భువినిఁగూడ ధ్యానించుచు, బుడమిపైని నడుగు ధీ లిడి కడంక.

క॥ జలమును దాఁకి రహస్యస్థలమున దర్శనమున ధీ సంస్థితుఁడై చే
తులఁ దొడపై నిడి చూపులు, నిలిపి స్వనాసాగ్రమందు ధీ నిష్ఠాపరుఁడై. ౧౧౨

చ॥ పరుని ననాదిమధ్యలయు ధీ భక్తజనప్రియు రేవగీమనో
హరు వనమాలికాధరువి ధీ హరివిలోలు సుశీలు మేచకాం

బరు జగదేకసుందరు డి ధీ వస్తుదిదంతిసమాను గోపికా
వరు బలభద్రు ధ్యానమును ధీ భావమునందు నొనర్పఁగావలెన్. ౧౧౩

తే॥ ఇటుల నిత్యము తల్పితి ధీ కేకభుక్తి, ద్విజలపానములగ దగి ధీ విడిచి కల్ల
విజితవడ్వర్గుడౌచు భువిని శయించి, మూఁడుపూటలగ ధ్యానించుపూరుషునకు.

తే॥ సాంఖ్యయోగాదివిధులచే సంభవించ, నట్టి కారణకారణుడైన బలుఁడు
గోచరుండయి కరుణతోఁగోర్కీదీర్చు, నిదియ పద్ధతి కటలంబునికను వినుమ!

వ॥ యువరాజా ! అతిగుహ్యంబును నృద్ధినిద్ధిప్రదాయకంబును బ్రహ్మచే
నారదున కుపదేశించఁబడినదియు నగు తత్పటలంబునకుం బ్రథమంబునం బ్రణవంబు
నుద్ధరించి కామబీజంబు జేర్చి కాలిండిభేదనసంకర్షణపదద్వయంబును జతుర్ధ్యంతం
బులుగా మార్చి కూర్చి తుదను “స్వాహ” యను పదంబు లగించి షోడశాక్షరాత్మక
మంత్రరాజంబును దీక్షతో లక్షపదిమాఱువేలమాఱులు జపించి తుట్టతుదను
శుభప్రదంబగు స్థండిలంబున ద్వాత్రింశత్పత్రవిభాసురంబును గర్జి కాశేసరోజ్వలి
తంబునగు పద్మంబు నైదురంగులతోఁ జిత్రించి దానిపై స్వర్ణసింహాసనం బేర్పరచి
యందు బలభద్రప్రతిమ నుంచి దానికి “నమోభగవతే” యను మంత్రంబుచే
శరంబుతో నమస్కరించి “జయజయానంత” యను దానిచే వాహనంబిడి

“సమస్తేస్తు”అను మంత్రంబుతో నాసనాదిపోడశోపచారంబులం గావించి “విష్ణవే”
 యను దానిచే బాదాదినర్వాంగపూజం గావించి తన్నామమంత్రంబుచే శంఖ
 చక్రగదాపద్మాసిద్ధనుర్బాణహలముసలకౌస్తుభవనమాలా శ్రీవత్సపీఠాంబరనీలాంబర
 వంశీవేరగరుడాంకతాలాంకరథదారుక సుమతి కుముద కుముదాక్షశ్రీదామాదులను
 వేటువేటుగా నర్చించి విష్ణుశ్చేనవేదవ్యాసదుర్గావిनाయకదిక్పాలనవగ్రహంబులను
 సక్రమంబుగాఁ బూజించి స్థాలీపాకవిధానంబున వీతిహోత్రునిం దృష్టిపఱచి
 యందు మూలమంత్రంబుచే నిరువదివేలయాహుతులను, ద్వాదశాక్షుని నెనిమిదివేల
 యాహుతులను, జతుర్వ్యూహమంత్రంబుచే నెనిమిదివేలయాహుతులను వ్రేల్చి
 యాయగ్నికిం బ్రదక్షిణంబు లాదరించి సమస్కరించి దివ్యాంబరసువర్ణభూషణ
 సవత్సగోధనంబు లాచార్యునకు సమర్పించి భోజనదక్షిణాదులచే బ్రాహ్మణులకుఁ
 దుష్టి గూర్చి నాగరులనుసైతము భోజనామ్యుపచారంబులచే గౌరవింపవలయు.
 ఇట్టిపటలంబు నియమంబుగా నడపు జనుం డిహముత్రఫలసిద్ధులం బొందుఁగాదె.
 వెండియు వేదవ్యాసకృతంబగు తత్సంత్రంబు విశదీకరించెద వినుచుని యిట్లనియె.

సీ! దేవాదిదేవాయ ధీరవతీరమణాయ, సంకర్షణాయ రః సాధరాయ

శేషాయ పూర్ణాయ ధీరహస్తాయ స, హస్తాననాయ మః హంబలాయ

రోహిణీపుత్రాయ ధీమోహనాకారాయ, యజ్ఞనేత్రాయ కృః ప్లాగ్రహాయ

నీలవస్త్రధరాయ ధీతాలాంకరుచిరాయ, కరివరపట్టణ కర్షకాయ

తే! కూటముష్టికకుంభాండః కూపకణ్ణ, బిల్వలాసురధేనుకః ధ్వవిద రుక్మి

కంససోదరతతినాశకాయ దివిజ, మానితాయ శూరాయ సః మోసమోస్తు.

మ! యమునాభేదన! కామపాల! ముసలీ! యాభీరవామూగనా

రమణా! గోకులమండనా! కురుధరా ధీరాజవ్యశితౌగురూ

త్తమ! నానావరతీర్థపర్యటన క్తా! భక్తచింతామణీ!

యమహోదారమనీష! మ్రొక్కెదను రామా! నన్నరక్షింపుమా! ౧౧౮

క! మునిఘణిసురవరసన్నత! యనఘా! బలభద్ర! నీకు నభివాదనముల్

బాసరిచెడ గైకొనుమీ, కంకరమున నన్ను గనుచుఁ గాపు మనంతా! ౧౧౯

తే! ఇద్ది నుతి యిఁకఁ గవచంబునీపు వినుము, జనుఁడు నీరాడితౌమవస్త్రములఁగట్టి
 దర్భబృశినోప్పికుశపవి, త్రంబుఁబెట్టి, శిరమునందు మంత్రమునఁ బ్రోక్షించుకొనియు.

ఆ! మనమునందు నతని, మఱిమఱిఁ దలఁచుచు, వందనములఁజేసి, పాపహరము

క్షేమకరమునైన, శ్రీబలకవచంబు, నిటు ధరింపవలయు ధిభవురీంద్ర! ౧౨౦

సీ! బ్రహ్మాండవిభూతును, బరమేశ్వరునగు గో, లోకనాథుఁడు నన్ను, సాక్షుగాత

సేనాదయంబులఁగిరి రక్షించుత, హరి యుద్ధమునగల్పు, సలుపుఁగాత.

ముసలి దుర్గంబులఁ బ్రోచుత వనములఁ, సంకర్షణుడు నన్నుఁ సాకుఁగాత
యమునావిభేదనుండప్పలఁ బ్రోచుతఁ, గాలంబరుం డగ్నిఁగాచుఁగాత

తే॥ ననిలమందు రాముండు గాఁపాడుఁగాత, బలుఁడు నింగిని బ్రోవుతఁ వారిధుల న
నంతుఁడును రక్ష సేయుతఁనగములందు, వాసుదేవుఁడు బ్రోచుతఁ బ్రత్యహమును.

సీ॥ వాదమున సహస్రవదనుఁడు బ్రోచుతఁ, గామపాలుఁడు వెతఁగాచుఁగాత
గామమునఁ ధేనుఁ కామిత్రుఁ డోముతఁ, గలనున ద్వివిదారిఁగాచుఁగాత
బిల్వలారియు నాసఁబ్రీతినిం బ్రోచుత, గద రాహిణ్యేయుఁడుఁగాచుఁగాత
మోహమునఁ జరాపుతారి బ్రోచుత, నుదయాన వృష్టింద్రుఁడోముఁగాత

తే॥ ప్రాహ్లామున మధురాపతిఁ రక్ష సేయుఁ, గాత మధ్యాహ్నమున గోపకసఖఁడోము
తఁ స్వరాట్టపరాహ్లానఁదయను బ్రోచుఁ, గాత ఫణిపతి సాయానఁగాచుఁగాత.

అ॥ క్షుపఁ బరాత్పరుండుఁగాచుత సర్ధరాత్రమునఁ గల్వమున దుఃఖరంతబలుఁడు
గాచుఁగాత నాల్గొకడలఁ బ్రబంబారి, గాచుఁగాత నన్నుఁగరుణతోడ. ౧౨౪

తే॥ నాల్గవిదిశలఁ రేవతి • నాధుఁ డోముఁ
గాత యాదవేంద్రుఁడు క్రిందఁ • గాచుఁగాత
నూర్ధ్వమున బలభద్రుండు • నోముగాత
నెల్లయెడలఁ బూర్ణుండు ర • క్షించుగాత.

౧౨౫

క॥ కురుధరణీరమణా ! యిది, సురనరదైతేయభీతి • శోకహరంబుఁ

దురితేంద్రునితలవైశ్వానరమగు బలకనచమంచు • నమ్ము మనంగఁ. ౧౨౬

తే॥ కారవేశ్వరుఁ డిట్లన • ధీరవర్య! యట్టి పంచాంగమందున • నైదవదిగ
దగుసహస్రనామంబులదయను నాకుఁ, జెప్పమనఁ బ్రాడ్విపాకుండుఁ సెప్పె నిట్లు.

వ॥ ఈసహస్రనామస్తోత్రమహామంత్రంబునకు గర్గాచార్యుండు ఋషిగను,
ననుష్టుభంబు ఛందంబుగను సంకర్షణపరమాత్మ దేవతగను, బలభద్రుండు
బీజంబుగను, రేవతి శక్తిగను, ననంతండు కీలకంబుగను నొప్పు. ఇది ముందుగా
“స్ఫురదమలకీరీట” మృదు శ్లోకంబుతో ధ్యానించి “బలభద్రయను” నామంబు
మొదలుకొని “శుభాస్పద” యను నామంబువఱకుం గల వెయ్యింటిని జపింపం
దగు. ఈస్తవంబు నూరుమాటులు జదివినవాడు విద్యావంతుండగు, నిత్యంబును
బలించువాఁ డాయుశ్శ్రీయశోబలంబులను జక్కఁగాఁ బొందు. గంగాతీరంబుననో
దేవాలయంబుననో వెయ్యిమాటు లిది పారాయణంబు గావించిన జగన్నుతబలి
వృండుగు. పుత్రార్థి పుత్రవంతుండగు. రోగి నిరోగియగు. బద్ధుండు విముక్తుండగు.
ధనార్థి ధనవంతుండగు. దీనిని యథావిధిగాఁ బురశ్చరణంబు గావించి పదివేల
మాటులు జపించి స్వర్గ తర్పణగోదానంబులను సల్పి బ్రాహ్మణసంతర్పణంబులు
గావించిన పుణ్యం దఖండభూమండలవిఘ్నం మండలేశ్వరపూజలం పొందును

నలంకృతంబగు మత్తేభంబు బహిర్ద్వారంబు నలంకరింప నఖలైశ్వర్యంబులతో
నొప్పారుచుండు. నిష్కారణంబుగా కేవలరేవతీపీతికొఱకు దీనిం బఱచిన
వాఁడు మేరుసమాననిజాఘాఘంబుల దూరీకరించి సర్వసుఖంబుల ననుభవించి
యంతిమంబున గోలోకంబు కేరంగలండని వచింప దుర్యోధనుండు పరమానంద
భరితుండై నిజగురువరునకు విధివిధానంబుగా నర్చింపఁ బ్రాడ్విపాకుం డాశీర్వదించి
యతని వీడ్కొని నిజాశ్రమంబున కేగె. ౧౨౮

౮! ఇలను నెవ్వఁడిట్టి బలభద్రఖండంబు, విను ను వాఁడు సర్వవృజనములను
దత్త ణమున విడిచి ధర్మార్థకామమోక్షములఁ బొందఁగలఁడు జనకరాజ !
౯! మేరుసమానధీర ! మణి ! మిశ్రితకాంచనభూషణాంచితా
కార ! సుపర్వవైరికుల ! ఖండనవీర ! మహాసముద్రగం
భీర ! యఘాఘదూర ! వన ! బృందవిహార ! పరా ! పయోఘృతా
హార ! స్వభక్తదుఃఖపరి ! హార ! రమారమణీమనోహరా ! ౧౩౦

కాంతివృత్తము.

దేవాదిజనావన ! దివ్యకరా !, గోవర్ధననామక ! గోత్రధరా !
శ్రీవత్సమనోహర ! సిద్ధికరా !, గోవిష్టపభాసుర ! గోపవరా ! ౧౩౧

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబనూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
కులజలధికళానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ
సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్వయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన
శ్రీగర్గభాగవతం బందలి
బలభద్రఖండము
సంపూర్ణము.

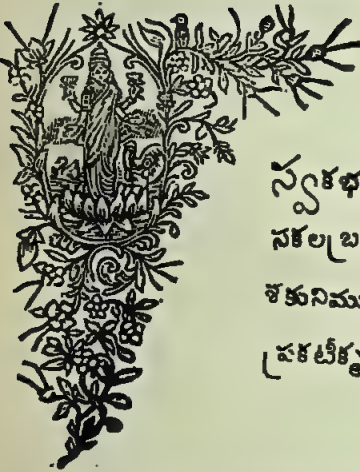
శ్రీ శ్రీ శ్రీ
హరిః ఓం తత్సత్
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ గర్గ భాగవత ము.

విజ్ఞానఖండము.

స్వకథక్షసాఖ్యకర్తా !
 సకలబ్రహ్మాండభర్తా ! సర్వోద్ధర్తా !
 శకునిముఖానురహర్తా !
 ప్రకటికృతవిశ్వమూర్తి ! రాధాకృష్ణా !

౧

ప! అనవుడు బహులాశ్వుండు నారదమహర్షి కిట్లనియె.

౨

తే! అమరమునివర! యెట్టిమార్గమున నేను, కృష్ణభక్తుడనగుచునో, యెఱుంగఁబలుక వేడుచుంటిని నావుడు! విబుధమాని, పార్థివేంద్రున కిట్లు చెప్పందొడంగె.

౩

క! జనకా! మును వ్యాసముఖంబున వినిన సుభక్తిమార్గమును జెప్పెద నా ఘనపంథను శ్రీకృష్ణుడు గనుపడి కోరికలఁదీర్చు యొలనాధా!

౪

చ! సరసిజనేత్రుడైన హరి! సంద్రమునందు భుజాబలంబున బరుసని శంఖుని గలిచి ధ్వాదశయోజనవిస్తృతంబుతో వలలెడి ద్వారకాపురము పారకళావిభవంబు లొప్పును ధర్మ మొనర్చెగా యటను ధర్మమహాసభ యొందు రాజిలుగ.

౫

శ్రీ వ్యాసుండుగ్రసేను దరి కరుచెంచుట.

సీ! వైదూర్యములతోడ భాసిలుకంబముల్, బద్ధరాగంబులవలలు ధరణి విద్రుమంబులచేత, వెలుగుసోపానముల్, బచ్చలఁదగు బహిర్ద్వారములును

- కాలమేఘులతిత్పః, కాశ భాసురములై, కుదిరికగానున్న కుడ్యములును
ముక్తావితానముల్ & మొవరు పొన్నద్దియల్, శ్రీకరానేకపద్మాకరములు
తే! నఖిలనుమఫలసహితంబులైన ధౌవ్య, సర్వతోభద్రనందన, చైత్రరథవ
నములు గంధర్వవిద్యాధ & రమహిళాక, దంబకం బా సుధర్మనుదనరుచుండు.
తే! అద్ది దశయోజనాయతం బైదుయోజ, నములయెత్తును గల్గి తెక్కిముల బొంది
తనుబ్రవేశించువారి బృంధారకేంద్ర, సమఘనతనోష్ఠనట్టుల సలుపుచుండు.
- ౮! అందుఁజేరునట్టి & యనఘునకుఁ మూడు, జగములందునున్న & చాతురిదగు
నవ్వడంచునుండు & నెందాఁక నందాఁక. నూర్చివట్ట మతని & నొందలేదు.
- తే! అందునొక్కమూలకు నేబడదాటుకొట్టి, యాదవులు సరిపోయి రత్నదృశముగ
సానుచురుడగు శ్రీకృష్ణుడంచునొప్పె, నతనివర్ణించనేరికి & నలవియగున? ౯
- ౯! ఒకతటి నామహాసభ య & దూదృశులందఱు సుట్టి కొల్వఁగా
సుకముగ వందిమాగధులు & సూతుఁడు సన్నతినీయ యాదవ
ప్రకరవుఁ డుగ్రసేనుఁడు ది & వంబున వచ్చెడి వ్యాసుఁ గాంచి కౌ
తుకమున గద్దె డిగ్గి విన & తుల్ బానరించి సపర్య సల్పియు. ౧౦
- తే! మంచి సింహాసనంబు నర్పించి మానివర్య! మజ్జన్మమందిర & వంశదాన
యజ్ఞపట్టణప్రాభవాద్యభిలవిధులు, సఫలమయ్యె మీరాక నీ సమయమందు.
- ౧౦! అనఘ! సదానందమయులయిన మీజ్ఞేమంబుఁగూర్చి & పృచ్ఛించుటకుఁ
బనిగొనఁజాలని నాకీ, రనుకంప వదించి యేదో & హాయిని నిడుమా. ౧౧
- ౧౧! ఎచ్చట నెచ్చటఁ దావదృశ, సచ్చరితులు దిరుగుచుండో & సకలమునీంద్రా!
యచ్చట నచ్చట నిహపర, ముచ్చయసంసిద్ధి గలుగు & భూజనమలకు. ౧౨
- తే! మఱియు మీజ్ఞాతి వారెందుఁ & గరుణ నొక్క
క్షణము నిలుతురొందు నా & జలజనాభుఁ
డొప్పునని చెప్ప నితరసా & భ్యోత్కరంబు
జెలఁగితిరునటం చేను & సెప్పవలెన? ౧౩
- ౧౨! పరమమునీంద్ర! సర్వవిభ & వంబులతోడ వెలుంగు ద్వారకా
పురమిపుడేలు భాగ్యమును & బొందుట కాదిని నే సవాదులక
సరిగనొనర్చియుంటినో? & సత్యవతిసుత! తావదృశుల్ ధరా
మరులు మదాలయంబునకు & మాటికి వత్తు రదేమిపుణ్యమో! ౧౪
- తే! ఇవ్వి నాకు లభించుట, కేమహాను, కృతములొనరించుంటినో, యెఱుంగనైతి
గావునక బరావరవిదగ్రణులుమీఁక, దెలియఁజేయ వేడితిని బృధ్విసురేంద్ర!
- ౧౩! అనవుడు వేదవ్యాసుం డుగ్రసేనా! నీవు ధన్యుండవు. నీప్రశ్నంబు నాక
భిమతంబయ్యె. పూర్వజన్మంబునం దీవు మరుతుండను క్షత్రియుండవై నిష్కార

ఁబుగా విష్ణుప్రీతికొఱకు విశ్వజిహ్వాగంబు మహావైభవంబుగా నెనర్పితివి. అద్దానికి మెచ్చి శ్రీకృష్ణుం డప్పుడు నీకుఁ బ్రసన్నుండయ్యె. భక్తవత్సలుండగు భగవంతుండు భజించుభక్తులకు ముక్తి నొసంగునుగాదే. తత్సృక్పతబలంబుననే యాజన్మంబున నసంఖ్యకొటిబ్రహ్మాండవిభుండును గోలోకేశ్వరుండును బరాత్పరుండును బరిపూర్ణతమావతారుండు నగు శ్రీకృష్ణుండు ముక్తి యొసంగ వచ్చి నీకు వశుండు నీయింట వెలుంగుచున్నవాఁడు నీభక్తియోగం బనితరసాధ్యంబని యెఱుంగుమన నాతండు మిక్కిలి సంతోషించి నమస్కరించి క్రమ్యుట నమ్మహాముని నిట్లడిగె.

లోకకర్త గతి నిరూపణము.

తే॥ కారణంబులతోఁగూడు ధర్మములకు, నెట్టిగతిగల్గు? లక్షణం ధేది వాని కొప్పు? వాని భేదములెన్నియున్న? వివ్విపలికి నాసంశయంబును బాపు మార్య! క॥ అనవుడు వ్యాసుం డిట్టుల, ననె సత్వరజస్తమోగు ధాచరితకృతుల్

సనిమిత్తంబులు మది ఫలమునుగోరకచేయు కృతులొ మూలరహితముల్.

తే॥ అందు సనిమిత్తకర్మంబులఫలబంధ,నముల నిను నిర్నిమిత్తకర్మములు మోక్షమిచ్చుఁ దత్త్రిగుణములు ప్రకృతిభవములు, దన్మయం బీజగంబనితమి నెఱుఁగును.

తే॥ నీరజాక్షుఁడీజగమందుఁనిండె దివికి, సాత్త్వికులు బోవగలరు రాజగులును మనుజు ధరకుఁ జనదరు తామసుల్ నరకమునకుఁ, జనగలరు నిరుణుల్ హలిఁజనద రాధ

నీ॥ పంచాగ్నితప్తులొ పరమమునీంద్రులు, సప్తర్షిలోకంబుఁ జనుచునుండ్రు దండత్రయంబును దాల్చిన సంయముల్, సత్యలోకంబును జనుచునుండు రష్టాంగయోగంబులాచరించినయతుల్, జనలోకమునకును జనుచునుండ్రు యజ్ఞముల్ సల్పిన ప్రాజ్ఞపరేణ్యులు, శక్రలోకంబును జనుచునుండ్రు

తే॥ దాత వోవును జంద్రమస్థానమునకు, వ్రతయు నేగును భాస్కరపదమునకును సత్యసంధుండువారుణజగముఁబొందు, తేత్రయాయు లగ్నిపదంబుఁజెందు మఱియు.

క॥ పితరుల సర్వవిధంబులఁ బ్రతిదినముచు బూజసేయు ప్రజ యట్టి తివ్రహం పతిదక్షిణపంథను జని, పితృలోకముఁ జేరగలదు విభవయుతంబై. ౨౩

ఆ॥ విష్ణుపూజకుండు విష్ణుపదంబొందు, సాంబభక్తుఁడొందు శైవపదము పరమభక్తితోడఁబంచాయతనపూజ, సలుపు స్మార్తుడరుగు స్వర్గమునకు. ౨౪

తే॥ మఱియు బ్రహ్మను బూజించు మానవుండు దక్షముఖపితౄమహుల ప దంబుఁబొందు యక్షరాధ్యక్షుఁడొందును యక్షపదము భూతపతిభక్తుఁడొందును భూతపదము. ౨౫

క॥ మఱియెవఁడేసురఁగొలుచును, కరముగ నాతండు తజ్జగంబును బొందుక దురితనిరతులగు కుమతులు, నరకమున నొచ్చుచుండ్రు న్యాయవిచారా !

తే॥ ఎల్ల వారలు బొందెడి ధర్మలోకములు ననిత్యంబులని నీవు ధర్మపుమయ్య! యిట్టి బ్రహ్మాదిలోకంబులేగుచుండు, వచ్చుచుండును బలుమారుఁ బార్థివేంద్ర!

తే॥ శాశ్వతంబులుగాని యాస్వరూపజగములను వారలు స్వసుకృతములు నశించి న త్రుటి గ్రమ్మఁగ్రిందికి నవయుచేగు, దెంచగలరని నీవు గుత్తెఱుఁగు మధిప! క॥ కావునఁ బ్రతికర్మంబును, శ్రీవిష్ణుప్రీతికొఱకుఁ జేయఁగవలయు భూవర! తత్కృతిఫలమును, భావమునను గోరవలదు ప్రతిమనుజుండుగా.

తే॥ ఫలరహితుఁడగు భక్తుడై పరమహంస సేవితం బభయమునగు శ్రీహరిపద ములను జ్ఞానవైరాగ్యసం కలితమతినిఁ బ్రీతిలక్షణవాణితో వేడవలయు.

30

అ॥ అల్లభ క్తవర్యుఁ డెల్లలోకంబులఁ బ్రసభముగ క్షణమునఁ బాడుఁజేయు మృత్యువేగి యెంచు మిత్తనిబొందునో, యిట్టి గోజగమున కరుగఁగలఁడు.

క॥ అనవుడు యదువిభుఁ డిట్లనె, మునివర! బ్రహ్మాదిలోక ములు పునరావర్తనముగల వంచు మీముఖమున వినుట విరక్తి నాకుఁ బుట్టెనుజుమ్మా! 31

క॥ మఱియును గోలోకంబును, బరమంబు ననశ్వరంబు బద్ధాత్మునిమం దిరమని యెఱిగితి నది యెట, వఱలునో? కరుణించి చెప్పు! యన నా మునియ్యగా.

సీ॥ మా! ఏ మహావిష్టప! మెల్లబ్రహ్మాండంబులకు బహిస్సలినిఁ జెలంగుచుండు

యే జగతికా రాధి కేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణచంద్రుండు వశించుచుండు నే భువనంబునఁగృష్ణ తేజోభవ, పార్వదుల్ విసత్తులై పరగుచుండు రేడికామమదకోపాదు లేమాత్రము, జౌంసీక దీప్తితో వఱలుచుండు యేది జరామరణాదిశూన్యంబు, భక్తనిత్యేపమోప్రబలుచుండు నెందు నేదైనను నేగి మరలిరాక, యానంద మొప్పుగఁగనధివసించు నేది వేదాదుల కిట్టి దట్టిదియని, పలుకగా లవమేనిఁ దెలియఁబడదో నే జగమందునఁగినినచంద్రవహ్నులు, నెంతమాత్రము ప్రకాశింపలేరొ

తే॥ నెద్ది శ్రీకర మెది నారాదేవ్యతమము, నెందుఁ బ్రకృతిగుణంబులు నెఱుంగఁబడవో యేది బ్రహ్మర్షి రాజ్ఞి కృష్ణభక్త, లోక సన్నుత మద్ది గోలోక మనఘ! 32

ప॥ అందుఁ బంచాశతోక్తియోజనవిస్తృతంబును, శతకోటియోజనవిలంబితంబునునై చరాచరంబులతో గూడిన యీ బ్రహ్మాండంబు పరమాణువుగా గనుపడుచుండు. ఇట్టి వనేక బ్రహ్మాండంబు లొప్పురు. నిష్కారణంబగు భక్తినిఁ బ్రేమలక్షణవాక్యంబులతో నాపరాత్పరుం గొలుచు భక్తుండా మహాలోకంబుఁ బొంది మరలిరాక సుఖించుచుండు నని చెప్ప నుగ్రసేనుం డలరి బాదరాయణున కిట్లనియె.

3౧

నిర్గుణభక్తియోగవర్ణనము.

- అ॥ భక్తియోగ మెన్ని ధంగులనున్నదో, దేనిచేత దేవ ధేవుడైన
కృష్ణుడలరి గోచరించునో కనులకు? నద్ది సెపును నాకు, ననఘచరిత ! 31
- చ॥ అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లునియె హర్షము నాకు ఘటిల్లె నిట్లు నీ
మనము ప్రశంసనీయము ను మా యది పాపహరంబు గావున
వినుమల భక్తియోగము ద్వి ధేదములక సగుణంబు నిర్గుణం
బనియు వచింపఁగాఁ జెలఁగు నంచు నెఱుంగుమ ! యాదవేశ్వరా ! 32
- అ॥ అందు సగుణభక్తి నైకలక్షణముల, పఱులు నిర్గుణముగు భక్తి యేక
లక్షణంబుతోఁ జెలంగును ద్వారకా, నగరతిలకపాలనప్రధాన ! 33
- అ॥ బహువిధయుతసగుణ భక్తి గుణంబుల, ద్రివిధభక్తులగుదు రవితథవిధి
నట్టి భక్తవరుల నానుపూర్విగ నీకు, జెప్పుచుంటి వినుమ! తప్పకుండ. 34
- సీ॥ చుద్దంభమత్సర క్రూరదృష్టుల హరిక, దలఁచెడివారలు తామనులని
యాయురై శ్వర్యాదులభిలషించుచు హరిక, బ్రార్థించువారలు రాజనులని
సమభావకృతిసాశ సాయుజ్యముల గోరి, శౌరివేడెడువారు సాత్వికులని
తెలిసిగొనుమ ! యింక దెలివిని జిజ్ఞాసఁ, బీడను నర్థి నా విష్ణుమూర్తి
తే॥ వేడుదురనియు నెఱుంగుమ! పెండి యీపు, నిర్గుణంబగుభక్తిని నెగడు లక్ష
ణము వచించెద సావధానముగ వినుమ, ద్వారకాపాల ! శ్రీకృష్ణభక్తలోల !
- చ॥ ఇలనిధిలోనఁ జేరి యని శంబును బాఱెడి గంగకైవడి
ఫలరహితం బఖండము న పారము హేతువిహీనమాచు ని
మ్ముల నది యీశ్వరుండు పరి పూర్ణతముండగు కృష్ణుఁడేరుచు
నిలుచునో యా మనోగతియ నిర్గుణభక్తియటం చెఱుంగుమా ! 35
- క॥ మఱియును నిర్గుణభక్తుల, సరణిని వివరింతు వారు సప్రమాత్పదవి
సురవరవిభుతయు నణిమా, ద్యురుభూతుల దేనిగోరఁగో యదువర్యా ! 36
- తే॥ మెచ్చి శ్రీహరి సాలోక్య మిచ్చినప్పటికిని సత్సంగసమ్మద ప్రకృతబుద్ధు
లైనవారలు గైకొనఁనభిలషింప, రంచు నీవెఱుంగుమ యాద! వాధినాథ ! 37
- క॥ ఆమాధపుఁ దాదృతితో, సామీప్యంబిడిన “దాము నన్నిధినున్న
బ్రేముడి నిట్టులఁ గనఁడని, యాముకొనరు దానిఁగొనఁగ నా భక్తవరుల.
- క॥ శ్రీరమణుడు దివ్యంబగు, సామీప్యంబిడిన వారు సములమను నహం
కారమునఁ దాము హరిసే, వారతి విడఁగలమ”టంచుఁ బట్టరు దానిక. 38
- క॥ ఘనసాయుజ్యంబు లభిం, చినఁ దద్భక్తాభి స్వామి సేవకభావం
బు నశింపఁ గలదటంచది, మనమునఁ గాంక్షింపఁబోరు మానవనాథా ! 39
- క॥ ధీరులు నిరపేక్షులు ని, రైర్వురులు సమదర్శులైన భక్తులు ముక్తి
మీఱుచు లోకపదగ్రహ, కారణులై చెలఁగఁగలరు తొంటిని భూపా ! 40

తే॥ నైరపేక్ష్యమహానందఃసవ్యవదము, గాంతులేని తద్భక్తులుగాక యెరులు
గాంచగలరొక్కోనుమనమాకర్షినాన, గాక లోచనయుగ్మంబుగాంచగలదె?
క॥ రసముచుజేసెడి హస్తము, రసరుచి గుఱ్ఱెఱుగనట్లు ధృతిసకాముల
ససిగ నిరపేక్ష ముదమును, నినుమంతయు నెఱుగలేరు ధృత్వీనాథా! ర
ఆ॥ అల్లభక్తియోగ ధూత్యంతికపదంబు, అంచుఁ దెలియుమింక ధృతి నవవి
ధంబులుగఁ జెలంగు ధానిని నుశినెడ, శ్రద్ధతోడ వినుమ! ధృత్యశీల! ౧౦
తే॥ స్మరణకీర్తనశ్రవణస ధృరణసేవ, నార్చన వినతిస్నేహదా ధృత్యదాన
ములన నవినెల్లు నీభక్తిఁగలుగువాఁడు, ధాత్రిలోదుర్లభుఁడుగాఁ జెందలఁచిచూడ.

భక్తమాహాత్మ్యము.

ఈ యాదవనాథ! యా నవవి ధృత్యకభక్తిని గన్నవారు ప్ర
హ్లాదుశుకుల్ బరీక్షితుఁడు ధృతిజయుఁ బృథునామధేయస
మ్మోదియు గాంధీనుతుఁ డమోఘబలానిలసూతి సార్థుఁడు
యాదవవర్యుఁడుధృతుఁడు ధృతిబలిప్రభుఁడప్రబాంగనల్ ౧౨

తే॥ అంచుఁదోచెడి నుగ్రసే నా! యెవండు, విబుధవరులచే సత్కథావినెడికోర్కీ
సములతో మైత్రి హీనులగా సత్కరుణయు, గలిగిచెలఁగునో యవ్వఁడఁఘనబుధుండు
మ! మఱి యెవ్వఁడు చతుర్ముఖంఘ్రియుగప ధృత్యంగమో యెవ్వఁడా
హరిసందర్శనలాలసుండా యెవఁడా యంభోజనేత్రుఁ మనో
హరుని ప్రోషితభర్తృకావిధముగా ధృతినిరీక్షించు నా
నరుఁడే భాగవతగ్రగణ్యుఁడగు భూ ధృత్యా! ప్రశంసార్హుఁడై. ౧౪

తే॥ ఎవఁడు హరిరామ! గోవింద! కృష్ణయంచు, బులకరింపదేహంబుగఁనులనుసమ్మ
దాశ్రులోలుక మధురవాణి హరినిసతము, దలంచు నతఁడు భక్తశ్రేష్ఠుఁడలఘుచరిత!

మ! అట్టి భక్తవరేణ్యులు భూనభస్థలాలనిలానలసలిలజ్యోతిర్గణంబులందు నా
శ్రీకృష్ణదేవుని గాంచుచుండురు. ఆపరాత్పరుండు తన్ను దలంచినప్పుడెల్ల యా
భక్తులకుం బ్రసన్నుండగు. ఆసదానందమయుం గాంచి వారొకపరి నానందంబుతో
హసించురు. ఒకమా టుగ్గడింతురు. మఱియొకతడవ నగ్గింతురు. ఒకసారి బరుగిడు
దురు, ఒకతరుణంబున నాడుదురు. మఱొకతఱిం బాడుదురు. వెండియు నొకసమ
యంబున మిన్నకుండురు. ఇట్లు నానావిధంబులుగా వార లభినందించుచుండురు. కాల
యములుపైత మవ్వారిని దండింపలేరు. కొమోదకీగడ యెడమదెసను, నుదర్శన
చక్రంబు గుడివైపునను ముందు శార్ఙ్గంబును వెనుకఁ బాంచజన్యంబును మఱియు
నెల్లెడల నందకశతచంద్రాద్యాయుధంబు లొప్పియాభక్తులంగాచు. వారిశరంబున కాత
పంబు దగులకుండఁ బైదెస మహాపద్మం బాచ్ఛాదించియుండు, గరుత్మంతుండు నిజ
పతానిలంబున, దచ్చిమస్వేదంబార్చు, ఈభక్తులేయే ప్రదేశంబుల కరుగఁదలంతురో

గమనించి యాహరి ముందుగాఁ బోయి నిజపదపద్మరజంబులచే నాచోటులం బవి
 త్రికరించు. వీరలున్నయెడ సమస్తతీర్థంబులును గలవు. ఆధివ్యాధు లీభక్తులను
 దాదవ్వలం గాంచి పరుగిడఁదొడఁగు. వీరికి నదీనదవనవనధివర్వతాదులు సుఖ
 మార్గంబు లొసంగు. ఈమహాత్ములు నివసించిన ప్రదేశంబున మృతుండైనవాఁడు
 సావమూర్తియైనను విష్ణుపదంబు బొందు. ఈవిరక్తభక్తదర్శనంబు పుణ్యహీనులకు
 దుర్లభంబు. వీరు జనించినకులంబు కల్మషసంకులంబైనను విమలంబగు. ఈ మహా
 మహులు తండ్రివైపునఁ బడుగురను దల్లి దెసఁ బడుగురను, నాలివంకఁ బడుగురను
 నిరయంబునుండి యుద్ధరించి కృతార్థులం గావించురు. వీరిపుణ్యవిశేషంబున వారికి
 సంబంధించిన దాసదాసీమిత్రశత్రుభారవాహగణంబును, గృహపక్షిపీపీలికమశక
 కీటపతంగంబులును, సబ్రహ్మణ్యంబులగు సావీరకీకటదేశంబులు నసంస్కృతంబులగు
 మ్లేచ్ఛాదిదేశంబులును ధన్యతం గాంచు. తీర్థయాత్రాయజ్ఞసాంఖ్యయోగాదులను
 గావింపకపోయినను నీభక్తసంగతిం గాంచినవారు ధన్యతములు గాఁగలరని యెఱుఁ
 గుమన నుగ్రసేనుండు విని సంతోషించి క్రమ్మట నమ్మునీంద్రున కిట్లునియె. ౧౬

భక్త్యుత్కర్ష వర్ణనము.

- తే! ఓపరాశరపుత్రకా! యుత్తమహరిభక్తలభ్యసాయజ్యంబు ధరమశత్రు
 వైన దంతవక్త్రునకేవిధానఁజిక్కె? జెప్పటకు మ్రొక్కుచుంటినిశిరముతోడ.
- చ! అనఁగ వసిష్ఠసప్తయిటు ధరాడెను యాదవనాథ! నీది నా
 దను విషమత్వ మారయ గుణాన్వితజీవున కౌనుగాని చి
 ద్ధనపరమాత్మ కంటదని ధర్మగ నమ్ముచు! యెట్టిరీతిన్
 నను మన మాపరాత్మరు మ సంబునఁ గూర్చగనాను బూర్తిగాక. ౧౭
- క! భయమునఁ బ్రియముననో యప్రియముననో మనము హరినిఁ బెట్టినవారల్
 బ్రయతులగుచుఁ దప్పక తన్మయగేను జెందంగలరు ధమానవనాథా! ౧౮
- క! చెలిమిని నందయశోదాదులు వసుదేవప్రభృతియనుప్రాజ్ఞవరే
 ణ్యులు కామంబున గోపీ, జలబాతులు వొంది రట్టి జలబాతాతుక. ౧౯
- తే! త్వత్పుతుండగు కంఠుండుభయముతోడ, దద్ధరిం బొందెగిన్ననీదంతవక్త్రుఁ
 డట్టిశిశుపాలముఖులు నాయచ్యుతుఁజని, రీరలైక్యంబుచేఁగంటిరారమేశు. ౨౦
- తే! సాహృదంబున నిర్జర సంయమియును, నేను తత్ప్రభుంగంటిమినిశ్చయముగ
 నట్టిభావంబుచే నైనఁగృష్ణువెని, జిత్రమును నిరంతరమును జేర్పవలయు. ౨౧
- సీ! ప్రథమదనుజులైనఁమధురైటభులుహిరణ్యాక్షుండు మఱి హిరణ్యకశిపువును
 వత్సాను ధేనుక బక కేశి పూతనా, శంఖవ్రలంబాది సాల్వముఖులు
 లంకాధిపతులు బ లాశవరులగు రావణకుంభకర్ణులు వైరమునను
 బాణవిభీషణ ప్రహ్లాదగుహ్యక, బలిముఖుల్ సత్యహవాసమునను

తే॥ తత్పరేశ్వరాకృతిగుణాదార్యశౌర్యధైర్యమహిమల మనములందలఁచి తలఁచి
యామహాత్ముని బ్రీతినీయరమరలును, లేనియట్టులఁ బొందిరోమానసియ !

మ॥ సనకాద్యత్రిపరాశరాసితశుకుల్ ధాన్యానుండక వసి
వ్రనిలింపర్నిబృహస్పతిప్రముఖులఁగా శౌర్యంఘ్రిపద్మంబుల
మనమున్ భృంగముభంగిగా నిలిపి కా మంబేమియున్ లేకయే
యనిశంబున్ వినుతించుచున్ ధర నటఁటట్టన్ సల్పుచున్ ద్రాక్షతోక. ౬౪

చ॥ మఱియును నంబరీషయతి యైదిలనాథులు నుత్కలాంగులన్
భరతయదుప్రియవ్రతది వస్పతిపుత్రులు హేతుహీనులై
యటగొఱ వీడుచున్ బరమ హంసలఁ బోలి యనారతంబు త
ద్ధరిచరణారవిందసుధ నానుచు సోలుచుఁ దిగ్గుచున్ డిలక. ౬౫

ఆ॥ మఱి యహల్య శబరిమండోదరీ ద్రుపదసుత లత్రిభార్యతార కుంతి
లోను భక్తురాండ్రుమాని కామంబును, బరమహంసలవలెఁ బ్రధిరైరి. ౬౬

తే॥ వాలిసుతవాలసుత జాంబవద్గరుడ జ
టాయువు గుహసుదాములు వాయకుండు
వెండి నుగ్రీవకాకభు శుండిముఖులు
కృష్ణసంగతి ధన్యత నెసఁగిరయ్య ! ౬౭

ఉ॥ ఆ నిఖలాండనాయకుని నచ్యుతు నిర్మలభక్తి దక్క యా
దానజపాగ్నిహోత్రసవ ధర్మతపశ్శృతిపాఠతీర్థముల్
గాని యమవ్రతాదులును గాని మహాద్భుతయోగసాంఖ్యముల్
గాని మఱెట్టిగొప్పకృతి గాని వశంబున నిల్చు జాలునే ? ౬౮

చ॥ వ్రతసవనక్రియానిగమ పాఠయమాదితపస్వధర్మక
ర్మతతిసుతిర్థవర్యటన మంత్రమహాజపయోగసాంఖ్యస
త్కృతులనుజేసినంత ఫల మెంతయు దీనికి నబ్బుఁగాని య
వ్వి తదమలోరుభక్తిఫల విస్తృతి నెందఁగఁజాల వెప్పుడుక. ౬౯

ఉ॥ త్మౌరమణా ! తలంప నర కప్రకరాద్వితకాలపట్టణో
ద్ధారిణి దుఃఖశుబ్ధృతిగ దావృతసంస్మృతిఘోరసాగరో
త్తారిణి యింద్రియార్జితకృతాంతవిహారిణి కృష్ణపాదస
త్కారిణి విశ్వరూపిణిగ దా ! యల నిర్మలభక్తి యెల్లెడక. ౭౦

చ॥ ప్రవిమలకృష్ణభక్తిలత ప్రాక్తనసత్కృతులన్ జనించి మా
ధవవరదర్శనాదిరస ధారల వృద్ధిని బొంది పుణ్యప
ల్లవఫలభారనమ్రత సె లంగ వసంతుఁడు దివ్యపంచమీ
దివసముఖంబునన్ జగతిఁ దేజరిల్లు బరమోత్సవంబుతోక. ౭౧

- సీ॥ సమ్మోహకాలాఢః † బాలమధ్యస్ఫుర, దానసాదామిని † కరణిఃదనరి
 శాస్త్రార్థదర్శవా † క్షుంచయపదదీపి, కా ప్రకారంబునః † గ్రాలుచుండి
 జయయాపకార్తిక † సంస్కరదీపావ, శులతోడ సాగనుగా † వెలుగఁదొడఁగి
 సత్వరజస్తమ † స్సంహారకార్యస, మర్థత నాఖ్య న † స్వర్థపటచి
 తే॥ యుష్ప విజయదశమి యట్టి † యుత్తమహరి
 భక్తి విజయంబుఁ బాటుచుఁ † బ్రజలకెపుడు
 నుత్సవంబులఁ బొందుచు † నుర్విమిఁద
 వెలుచుండెను యాదవో † రీవరేంద్ర ! 2౨
- తే॥ సాంఖ్యయోగదండములు పా † ర్శ్వములదగ
 గుణవిభేదకీలంబుల † కోటు లొప్ప
 భక్తి నవవిధానములు సో † పానములుగ
 జెలఁగ గోలోకనిశ్రేణి † వెలుఁగు నధిప ! 23
- ప॥ అంత నుగ్రసేనుం దానందంబు బొంది వ్యాసమునీంద్రున కిట్లనియె. 2౪
 క॥ కర్మతవరుడగు గృహియే, ధర్మమునక జేయవలెనో † తద్ధరిసేవక ?
 నిర్మలభక్తిహితుఁ డా, ధర్మాత్ముని హరిని నెట్లు † దర్శించునొకో ? 2౫
- తే॥ వ్యాస ! నిజభక్తి యభివృద్ధి † పడనియపుడు
 మనుజుఁ డేమిసేయఁగవలె † మాధవుఁ డల
 వారి నెట్లు ప్రసన్నుఁడై † వరము లిచ్చి
 ధన్యులుగఁ జేయునో నాకు † దయను జెపుమ ! 2౬

శ్రీ హరిమందిర ప్రతిష్ఠావర్ణనము. శ్రీ

- చ॥ అనపుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె † యాదవనాయక ! లోకమందునక
 జనులకు నెట్లు సత్పురుష † సంగతి భక్తి జనించు దానిచే
 తన యల భక్తి వృద్ధియగుఁ † దప్పదు నీకిఁక గర్వి సేయఁగా
 ననువగు కృష్ణసేవ పలు † కాడెద శ్రద్ధగ నాలకింపుమా ! 2౭
- చ॥ నరుఁ డతిజాగరూకతను † నవ్యచరిత్రుఁడు సాధుమిత్రుఁడు
 సరసిజలోచనాంఘ్రియుగ † సన్నుతితత్పురుఁడు గులీనుఁడొ
 గురుని నొనర్పనాఁ దొలుతఁ † గొంకినచోఁ దనపుణ్యమేగు ని
 ద్ధరుడగువాని యాననము † రూఢిఁ గనం దగ జేరి కెప్పుడో. 2౮

ప॥ అట్టి సద్గురునివలన విష్ణుసేవావిధిఁ దెలిసికొని విష్ణుడితఃపరాయణుండై
 సభామండపాంగణచతుశ్చాలబాలకజలయంత్రాదిభాసురంబగు హరిమందిరంబు
 నుత్తరాభిముఖంబుగా నిర్మించి తోరణంబులను గలుపడంబులను జిత్రవిచిత్రంబు
 లగు యవనికలం గట్టి యందుఁ బీఠకుంభసహితంబగు నున్నతసింహాసనంబు నమర్చి

దానికి సచ్చిదానందనామంబును సోపానత్రయంబుగాఁ గూర్చి యమూల్యంబులగు పట్టుపుట్టంబులచేఁ దళతళలాడునదియు నలుగడలఁ దలగడలు గలిగినదియు గోమలం జైనదియు నగు నొండాసనంబు తత్సంహాసనసమంబుగా నేర్పరుపవలయు. తత్పాంగణమధ్యమంబునఁ దులసీమందిరంబుఁ గట్టవలయు. తద్ధరిమందిరబహిర్ద్వారంబున భద్రదేభద్వయంబును సింహద్వయంబును గూర్చుండినట్లుగా లిఖింపందగు. తత్సువర్ణశిఖరంబున కెగువను దిగువను జక్రంబును ద్వారంబునందు హరి నామంబులను గుఱ్ఱోభయపార్శ్వంబులందు శంఖపద్మశార్ఙ్గదలను నామందిరంబు నకు దాపలఁ దూఱిరంబును గుడివైపున బాణంబులను వెనుక నందకశతచంద్ర హలముసలాయుధంబులను తత్సంహాసనపృష్ఠభాగంబున గోపికాగోమండలంబులను దదారోహణంబులను గోపకులను గవాటంబున జయవిజయులను దేహళిని గల్పతరువును స్తంభంబులందుఁ గల్పలతలును మఱియు గోడలయందు వీలయినచోటుల నెల్ల గంగాయమునాపులినబృందావనగోవర్ధనగోపికావస్త్రాపహరణ చిత్రకూట పంచవటీపరిత్యక్తజానకీహరణరామరావణయుద్ధ దళావతారచిత్ర సరనారాయణాశ్రమ పురసప్తక గ్రామత్ర యారణ్యనవకోషరసవకంబులను జిత్రతరంబుగాఁ జిత్రింపవలయు. ఇట్టి సుందరమందిరంబునందు ౭౯

- క॥ మురళీధరు వక్రీకృత, వరదక్షిణచరణః గృష్ణః † బరముని నిజస
ద్గురుహస్తంబున శ్రుతిహిత, సరణిబ్రతిష్ఠింపఁజేయః † జను మేధావీ! ౯౦
- ఉ॥ పిమ్మట నెజ్జ నిల్పినత్రి † విక్రమసుందరవిగ్రహంబు దాఁ
గ్రమ్మట నిల్పి భక్తిమెయి † ఘాణము తత్తులసీదళంబులం
దమ్మధుజైరి దివ్యచరి † తాళి వినఁ జెవులా హరిప్రసా
దమ్మున జిహ్వా యొప్ప సత † తంబును సేవలఁజేయఁగాఁదగుఁ. ౯౧
- తే॥ అట్లు సేవించువాఁడుభక్తాగ్రగణ్యః, దనియెఱుంగుమ! రాజసూయాశ్వమేధ
శతసహస్రములపైత మీఁకొరిసేవ, కీడురావని నమ్ముమా! యిద్ధచరిత! ౯౨
- అ॥ మఱియు నెవ్వఁడట్టి † గురుని దర్శించునో, వాఁడు కోటిజన్మ † సాపములను
విడిచి యంతమందుఁవిష్ణుదూతానీత, రథమునెక్కి చనుఁ బరమపదంబు, ౯౩
- అ॥ పార్థివేంద్ర! నరుఁడుఁబ్రాహ్మ్యముహూర్తంబునందు మేలుకాంచిఁహరినిఁ బొగడి
గురునిపేరుఁ దలఁచిఁకుంభినిఁ మ్రొక్కుచుఁ, బుడమిపైని నడుగులిడి కడంగి.
- తే॥ నీరుదాఁకియాసనమునఁగూరుచుండి, కరములుత్సంగములయందుఁగ్రాల శ్వాస
మడ్డి మఱి స్వస్తికాసనమందునొప్పి, జ్ఞానముద్రను వేసి యొజ్జను నులించి. ౯౪
- చ॥ అమలుఁడు వంశివేత్రధరుఁ † డ్రభనిభుండు కిశోరయాపుఁడు
గనులదళాయతాక్షుఁడు జ † గత్రయమోహనుఁడైన కృష్ణనిఁ

విమలమతిఁ నతుల్ సలిపి ఁ వేడి యనంతరమందు బాహ్యదే

శమునకునేగి శౌచమిటు ఁ సల్పఁదగుఁ గృహి యోనరేశ్వరా !

౮౬

సీ! మంత్రపూర్వకముగ ఁ మన్నునుగైకొని, యుదకంబుతో లింగ ఁ మొక్కతడవ
గుడమును ముమ్మాటు ఁ బదిపరుల్ వామక, రంబేడుపరులు కఠములురెండు
మూఁడేసిపర్యాయ ఁ ములఁబ్రతిపాదముఁ, తొలనంబులశ్రద్ధసలుపవలయు
బ్రహ్మచారియువన ఁ వాసియుదీనికి, నినుమడిగానాచ ఁ రింపనగును

తే! నలుమడిగయతివద్యుఁడు, సలుపఁదగుఁడ, దర్ధమును నిశ రోగిపాంధ్రప్రతీడ

దర్ధమును, స్త్రీపదజాలు తదర్ధమాచ, రింపవలయును యాదవోర్ధ్వశ! యవల.

తే! ఆయురర్థసంపదలఁగాం ఁ త్యాదుల నిడ, వృక్షరాజంబు వినుతించి, విమలకాష్ఠ
మొందుగొని దంతధావనము తరముగ నె, ప్రాచిగ నె కూరుచుండి సల్పంగవలయు

తే! అట్టిదంతధావనకార్య ఁ మందుఁ జనుఁడు, క్షీరికావటకార్పాస ఁ సిందుకాండ
కంటకీ బ్రహ్మవృక్షదుర్గంధయుక్త, తరువులను వీడవలెనని ఁ యెఱుఁగుమనఁను !

క! శౌచాచారరహితమను, జాచరితకృతులును వ్యర్థ ఁ మగు మతి ముఖసా

మీచీన్యవిహీనునకుఁ ద్ర, యీచారిమమంత్రఫలము ఁ తనయవు పిదపఁ. గం

అ! రవిని సన్నుతించి ఁ ప్రహ్లాదముఖులైన, విష్ణుభక్తవరుల ఁ వినుతినలిపి
తులసిమృత్సన్నగొనియొడలఁ బూసి దివ్యమౌ, వారియందు మునిఁగిభక్తితోడ.

సీ! యమునాది తేయాపఁగాష్టకవతనంబు, నాచరించి యల మాఁయాపురంబు

కాశి నవంతిక ఁ కాంచీపురము నయో, ధ్యామధురాపురీ ఁ ద్వారకలను

శంబలగ్రామస్థ ఁ శౌరిమందిరము న, భండనందిగ్రామ ఁ శౌశలమును

నగరణ్యమగు శాలిగ్రామగతమహా, యోగ మర్చుదనైమిః, పోతమకురు

తే! జాంగలోత్పలావర్తపుష్కలవనముల, దండకాటవిహేమవంతంబు సైంధ
వంబుఁ బృథులజంబూమార్గవనముఁ బెక్కు, సారులు సముచ్చరించుచుఁ జలకమాడి.

అ! తౌమవటముఁగట్టి ఁ చక్కగాద్వాదశ, తిలకములను బెట్టి ఁ దివ్యమైన

యవ్వముద్రికలనుఁహళిని ధరియించి, సంధ్యవార్చిమాన ఁ శౌచములను. ౯౩

వ! శ్రీహరిమందిరంబున కేగి ఘంట వాయించి జయశబ్దంబుఁ బలిక కర
తలంబులఁ జఱచి యుత్తిష్ఠ! యుత్తిష్ఠ! యని గోవిందుని యోగనిద్రనుండి మేల్కొల్పి
తన్మృఖంబున కంతకును మంగళారతిం జూపి దివ్యపక్వాన్నంబు నివేదించి పునః
పునఃప్రణామంబు లాచరించి పంచామృతంబుల నభిషేకించి శుద్ధోదకంబున
స్నానంబు జేయించి దివ్యాంబరాభరణాదులతో మనసార నలంకరించి సుమనఃపుం
జంబునం బూజించి ధూపదీపంబు లిడి భోగ్యాన్నం బర్పించి నీరాజనం విచ్చి
నానారసభాసురంబగు మహాభోగ్యాన్నంబును సమర్పించి భోగార్తికం విడి యాహరి

శేయనంబు మనోహరంబుగాఁ గూర్చి తులసీవాసనావాసితంబగు తత్ప్రసాదంబును
 నీవీకరింపవలయు. మధ్యాహ్నంబున శంఖనాదంబుతో రాజాన్నంబును నివేదించి
 రాజభోగార్తి నిచ్చి యా మహాత్మునికి శయ్య వేయందగు సంధ్యాసమయంబున
 దుగ్ధాదులను నివేదనం బొనర్చి నీరాజనం బిడి మరల రాత్రియందు మంగళారతి
 యొసంగి మృష్టభోగంబును సమర్పించి శేయనంబునకై దివ్యతల్పంబు గూర్పందగు.
 రాజసంబగు నీ రాజసేవను బ్రత్యహం బొనర్చువాఁడు పాపవిముక్తుడై తనకు
 సంబంధించిన శతకులంబులంగూడ నుద్ధరించి పరమపదంబుఁ జెందగలఁడు. మఱియు
 మానవుండు శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమీ రామనవమీ రాధాష్టమ్యన్నకూటవామనద్వాదశీ
 నృసింహచతుర్దశ్యనంతచతుర్దశ్యామలయందు మహాపూజ యాశ్రమరికిం జేయం
 దగు. తత్పూజావిధానం బెట్టిదంటివేని వినుమని యుగ్రనేనున కిట్లు చెప్పం
 దొడంగె.

❦ షోడశోపచారపూజావిధానము. ❦

తే॥ స్నానమొనరించి శుభ్రవస్త్రములగట్టి, నిత్యనైమిత్తికంబులనిష్ఠఁదీర్చి
శుద్ధమగు ప్రదేశంబును జూచి యందు, స్థండిలంబును నిర్మించి దానియందు.

ఉ॥ గొప్పగఁ గేసరంబులను ॥ గూడిన కర్ణికతోడ దివ్యమా
ముప్పదిరెండుతేకులను ॥ బొందిన తామర నైదురంగుల
దప్పకవేసి చానిపయి ॥ దద్దరికైనను గద్దెఁగూర్చి యం
దప్పడమిఁ సిరిగి విరజ ॥ నావృషభానుతనూజ రాధికఁ

తే॥ ప్రాజలుకుపల్కులగా నిల్చి ధ వారినడుమ
నల్ల శ్రీకృష్ణు స్థాపించి ధ యవ్వపత్ర
ములను రాధాప్రసములను ధ నిలిపి యవ్వ
దళములగా గృష్ణుచేయులను ధ నిలిపి యవల.

ఆ॥ పోడశదశములను ♦ సుందర శ్రీకృష్ణ, పోడశయుగసఖుల ♦ సారిది నిలిపి
యల్ల తమ్మిదరుల ♦ నబ్బగదాశంఖ, చక్రశార్ఙ్గఖండ ♦ శరముల మఱి.

తే॥ హలము ముసలంబు వనమాల ధ నలఘుకౌస్తు
భంబు వంశి వేత్రముల శ్రీ ధ వశ్శనీల
వస్త్రపీఠాంబరముల స్థా ధ పసముఃజేయ
నలయుః బిమ్మట నవాని ధ పార్శ్వములను.

సీ. గరుడాంక తాలాంకగరుడ కుముద కుముదాక్ష సుమతి రథదారుకులను
బల మహాబలులను బలు జండుని బ్రచండు, స్థాపించి వెండియు సర్వదిశల
దిక్పాలకుల నిల్పి ద్విశముఖ శివ విధి, సార్వతీ భారతీ వార్ధిజలను
శోభితమూర్తకామూర్తముఖగ్రహములను విష్వక్సేనమూర్తి దుర్గ

తే॥ వహ్నిః గమలాగ్రమందు స్థాః పనమౌనర్చి

పోడశోపచారంబుల ధారిదీసల్పి

యచలభక్తిని బ్రార్థించి యవని శిరము

సోఁకఁ బ్రణమిల్లఁజెల్లునో ధారిగేయ !

౧౦౦

సీ॥ ఆలింపుమా ! హరియావాహనమునఁ బుష్పములాసనమున దర్శద్వయంబు

పాద్యంబునం దాకుఁపచ్చనిగఱిక యర్ఘ్యమున విష్ణుకాంతఃప్రసవములును

స్నానమున నుశీరఃచందనాగరు ఘనసారకస్తూరికాఃసహితజలము

మధుపర్కమందు నామలకకమలములు, ఘనధూపమందప్తఃగంధములును

ఆ॥ దీపమునఁ గపురముఁదివ్యయజ్ఞోపవీతమును బచ్చనిది పటమునఁ బీత

వస్త్రముఁ దొడపులఁబంఁగారు గంధంబునందఁ గంఠమ హరిఃచందనములు.

తే॥ అలరునఁ దులసీమంజురులును నక్షత్రలను దండులముల నివేదనమునందు

షడ్రసఃపేతవివిధభోజనముల జలమునఁ గళిందజాజాహ్నవీచనముల మఱి.

తే॥ ఆచమనమందు జాతీఫలదులు విడఁమందు మిరియాలు దక్షిణఃపాతకముఁబ్ర

దక్షిణాన వలగొనుటఁతన్మహాశుభార్థికంబున నుత్తమాఙ్గంబు మఱియు.

క॥ వినుతినిఁ బ్రియయతభక్తియు, వినుతిని సాష్టాంగసమ్ర ధిగ్రహమొప్పఁ

వినుతద్వాదశవర్ణములను దగు మంత్రంబున శిఖి లలిఁగట్టితమిఁగ. ౧౦౧

క॥ హరిపూజాపరికరముల, దరినిడికొని కృష్ణునెదుటఁ దనరుచుఁ దత్త

త్పరమశ్రుత్యుదితోక్తుల, వరుసగఁబఱియించు చిట్లఁపచింతిపవరెఁగ. ౧౦౨

తే॥ దీనవత్సల ! గోవింద ! దేవవంద్య ! యాదవేశ ! గోలోకేశ ! యంబుజాక్ష !

రాధికేశ్వర ! దామోదర ! సుముఖమున, నిట్టి సింహపీఠిక నావహింపుమ ! తమి.

తే॥ ఊర్ధ్వపృష్ఠమునఁ గంపు లోప్పఁ జరణ

కమలములను వైడూర్యములఁ గ్రాల మెఱపు

వలె వెలింగడి స్వర్ణకుంఠ భములతోడఁ

గొదరు పీఠికఁ గొనుమ ! వైకుంఠనాథ !

౧౦౩

ఆ॥ విశ్వరూప ! భక్తిఁ బిందుసరస్సున, నుండి నేను పైఁడిఁ గిండితోడఁ

దెచ్చినట్టి పాద్యమిచ్చెదఁ గొన నీకు, మ్రొక్కుచుంటి సర్వమునివరేణ్య !

తే॥ చందనోశీరమల్లికాః చందనపరిమళితమగు నీజలంబుతోఁ జలకమాడ

ద్వచ్చరణపద్మముల కళివాదనముల, సలిపెదఁ దీర్థవరపాదఃజగదధీశ ! ౧౦౪

క॥ ఘనపీఠాంబర ! మధ్యం, దినరవిశేషధరభవంబు ధివ్యము హృద్యం

బును నగు నీమధుపర్కం, బనుమానము వీడి యాదఁ వాగ్రణి కొనుమా !

తే॥ పద్మకింజల్కరుచిరంబుఁపరమదుర్లభము స్వరచితంబు సర్వత్రభాసురంబు

నైన పీఠాంబరంబు మాహాదరమునఁ, గొనుమ ! గోపాలకృష్ణ ! గోకులనివాస !

అ॥ జలము శ్రుతిఁ జదువుచుఁ బల్లి నైమిత్తిక, పంచకార్యములను బనివడునటు
త్కూనురుండు స్వర్ణ, కాంతివడికిన యీ బ్రహ్మసూత్ర మీపుఁపరమ ! కొనుమ !

క॥ మణికనకమయముఁ గాల్యాదుణితేజస్సమము మదన ఁ రుగ్రుచిరంబు
బ్రహ్మతమయరచితమగు భూవణమిది గొనుమయ్య ! సర్వ ఁ జగదాధారా !

తే॥ సర్వభూభారపరిహార ఁ శౌండ ! శుభక
రమును సంధ్యేందురుచిరంబు ఁ విమలకుంకు
మఘనసారపంకయితంబు ఁ మండనకర
మైన యీ సుగంధంబుల ఁ నందుకొనుమ !

౧౧౪

మ॥ అనఘుండైన విరించనుండు మును బ్రహ్మవర్తమం దెవ్వ సృ
ష్టినిజేసెనా హరి యెవ్వ మంత్రజలసం ఁ సేకంబు గావించి వృ
ద్ధిని సర్వేశ్వర శివుఁ డెవ్వ రాక్షసులతో ఁ దిట్టంబుగాఁ బోరి కా
చెనో యీ యక్షతల్ గ్రహింపు మిపుడో ఁ శ్రీరాధికానాయకా ! ౧౧౫

క॥ తులసీమంజరులందగు, జలహవామందారపారి ఁ జాతామరవృ
క్షులలితసుమములఁ గొనుమీ !, జలజాత ! జలజనాథ !, జగదాధారా !

తే॥ చందనలవంగచూర్ణమి ఁ శ్రమును హర్మ్య
మంతః బరిమళింపఁగఁజేయు ఁ నట్టిదియును
నసురమానవసుఖదంబు ఁ నైన భూప
మిదిగొ యిచ్చెద శ్రీకృష్ణ ! ఁ యీపు గొనుమ !

౧౧౬

క॥ జ్ఞానాకారము ఘనరస, ధేనుఘృతవర్తియుతము ఁ దివ్యంబు తమి
స్రానాశకమగు దీపము, జ్ఞానానందస్వరూప ! ఁ కైకొనుమ ! దయా. ౧౧౭

తే॥ రుచికరంబును వృక్షసంరుచిరముతై, మామృతమనోహరంబు యశోమతీకృ
తము ఘనమగు నీనై వేద్యమమితదయను, గొనుమ ! నందనందన ! రమ్యకుందరదన !

అ॥ అధికకష్టముపడి ఁ యల్లగంగోత్తరి, యమృతకిరణశీత ఁ లామృతోప
మోదకంబు హాట ఁ కోరుపాత్రంబుతోఁ, దెచ్చియుంటిఁ గొనుమ ఁ దేవదేవ !

క॥ జాతీఫలకంఠోలసు, మాతత సురభీకృతామ ఁ లాచమనం బో
భూతదయాకర ! రాధా, చేతశ్చతఃత్రమిత్ర ఁ శ్రీహరి ! కొనుమా ! ౧౧౮

క॥ క్రముకైలా వర దేవకు, సుమఖాచిరజాతికోశ ఁ సుధ లాకులు రు
చ్యముగా భాసిల్లెడి నీ, తములముఁ గైకొనుమ ! కృష్ణ ! ఁ ధైర్యసుమేరూ !

తే॥ సర్వజనములఁ ద్రుటిలో వశంబు జేసి, కొనెడి నీ స్వర్ణ మయదక్షిణను గ్రహింపు
మవ్వదిక్పాలపూజితా ! ఁ యఖిలలోక, పాల ! భక్తాలవాల ! గోపాలబాల !

తే॥ ఉత్తమాజ్యోక్తపంచన, వోరువర్తి, భాసురము మంగళకరంబు ఁ బరమదీప్తి
యుతమునైన యీ మంగళాఠరిని, గొనుమ, కృష్ణ ! బ్రహ్మాండనాయకా ! కృష్ణమిత్ర !

క॥ కరకర్ణశీగ్న బాహుః ధరణీక్షణనామరూపః సాహస్రములే
 పరమున కుండునౌ యాయుక్షరునకు యుగకోటిపతికి ధన్వద నతుల్క.౧౨౧
 తే॥ సవనదానతపోవతః సత్యశౌచ, ధర్మతీర్థయాత్రాదికృతసుకృతంబు
 నిడుప్రదక్షిణంబులను గావించుచుంటి, గనుమ ! కనులార కరుణ జగన్నివాస!
 తే॥ దేవ ! నావంటిపాతకి త్రిజగములను, లేడు నీవంటిపరముడు లేడుగాన
 నిన్ను దీనతః జేరిననన్ను నిపుడు, బ్రోవవేడితి ద్వారకాపురనివాస ! ౧౨౨
 తే॥ సచ్చిదానందమూర్తివిశాశ్వతుడవ, గమ్యుడవు సర్వకారణకారణుడవు
 శాంతుడవు విదూరీకృతాసజ్జనుడవు, బ్రహ్మమగు నీకు మ్రొక్కెదః బరమభక్తి.

— శ్రీకృష్ణ దండకము. —

శ్రీరాధికాలోల లీలావిలోలా త్రయీధర్మపాలా తొలి ధారణీదేవి దుర్గా
 ర్గులనట్టి భూపాలురక దైత్యుల్ లోకుల్ మోయఁగాలేక కన్నీరుమున్నీరుగా
 గాల జులించి యోజించి రూపించి గోరూపముందాల్చి యాసత్యలోకంబునంజేరి
 యబ్జాసనాసీనుని గన్నులారంగ వీక్షించి ధ్యానించి కావించి జోతంబుల్ దేవ !
 నావిన్నవం బిద్ది యాలించి ప్రేమించి యెంచంగవీల్చిని నాయూర్తి మాయించి రక్షిం
 పవే యంచుఁ బ్రార్థింప నాతండు నాతల్లి సూరాల్ని రేజోతి రేకంటు వేకంటి
 ముక్కంటి జేజేలతోఁగూడి వైకుంఠలోకంబునందును నాతమ్మికంటిక విలోకించి
 యాకాశ్యపీకష్ణముల్ దెల్పి యాకేశవలోచనకవించు నాదేవుడగ్రంబునందుండి
 మార్గంబుఁ జూపించుచు దోడుగా రాఁ బధంబందుఁ దైవారు లెక్కింపఁగారాని
 పెక్కిసబ్రహ్మాండముల్ చిత్రముల్ భూభోగోళముల్ బల్లల్ వీడుల్ మేడల్
 వాడల్ బీడుల్ బేటల్ దోటల్ గానల్ వాకల్ గాంచు చారాధ్యమై
 యోగినాధ్యంబునై సర్వకామప్రదంబై యఘగ్రావప్రజంబునై శ్రీనివాసంబునై
 నీకు వాసంబునై యొప్పు గోలోకముంజేరి యాలోనిఖిర్మూరజంబిర మందార బృం
 దారకాగాదిరమ్యంబుగానున్న నీకుంజముక జొచ్చి తేజోవిరాజత్సహస్రారు
 పత్రాంతితాజ్జోర్ధ్వభాగోజ్జ్వలతోడశోచ్చాయపత్రాంచ దంభోరు హూర్ధ్వప
 పత్రోల్లసద్దివ్యపద్మంబునక సర్వసింహాసనంబుదు దేవాదిదేవుండవై పద్మ
 నేత్రుండవై భూషణాలంకృతాంగుండవై పద్మనేత్రుండవై చండమార్తాండకోటి
 ప్రభాభాసమానుండవై రాధికాభామినీరత్నయుక్తుండవై మేఘవర్షుండవై యున్న
 నిన్ను విలోకించి యారా యటంచెలొ హర్షించి దేవా! పరేశాచిదానందరూపా!
 యుపేంద్రా ! నమస్తే యటంచెదలల్ మేదినిందాఃక జోబిల్లు గావించి మాకుయ్య
 నాలించి పాలింపుమోదేవ ! యీమేదినిదేవి దుఃఖంబుఁ ద్రోపాడి కాపాడుమో
 పీతచేలా! సుశీలా! యటంచునుతిగ సన్నిగ నీవును మెచ్చియోవేల్పులారా! ధర్మ
 నాదు నేమంబునక మీరలందందు నారీతుల్ బుట్టు డంచంపి నీలోకమందుండి

నీయన్న మన్నింప విన్నాణమైనట్టి బృందాటవి భూమిని దివ్యగోవర్ధనం బల్ల
కాళిందిని బంపి భూభారము బాప భూదేవుల బ్రోవ బుభృక్షుల గావ
మూర్ధాభి శీఘ్రంప వేదాల రక్షింప శీతంబునం దెండల వాసల బెక్కుకష్టం
బుల జిక్కియు నిశ్చలాత్మ నిను గూర్చి ప్రార్థించి కైకొన్న సర్వేష్ఠముల్
దీర్చ గాదుణ్యచిత్తంబుతో గంసకారాగృహంబందు భీతిల్లుచున్నట్టి శ్రీదేవకీ దేవి
కి దివ్యరూపంబుతో బుట్టి నీలంద్రకి దల్లికి జింతల బాపు తంత్రంబుల జెప్పి
గోగోపగోపీయతంబైన శ్రీగోకులంబందున జేరి యందున్న యాయోగమాయ
వడి దిగ్గి తత్కారకుంబంచి నందాదుల శ్రీయశోదాదినారీలలామంబుల లీలల
ఫలల జూపుల మాటల జేతల బ్రీతిని జోద్యము గూర్చి నీయంశతో
నొప్పు శ్రీరేవతీపుత్రుడొ రాముతో నాదుచు గూడుచు బాదుచు ద్రాగు
చు మెక్కుచు గోవుల గాయు చొప్పరి యాగొప్ప బృందావనంబందు లీలా
విహారంబు గావించి యారాధ జెండ్లాడి రాసంబుల దేవువే వంశి నీ పూదవే
గోపికల్ రా ననేకాకృతుల్ దాల్చి యవ్వారితో గూడి యారెంబుల వారుల
జేరి క్రిడింపవే మోదముం గూర్చవే పుణ్యతీర్థంబుల వెల్లు గోవర్ధన బెత్తి వేరే
లను వ్రేతల గావవే దావము మ్రొగవే కాళియాహిండు మర్దింపవే తత్సరో
జాక్షు లర్ధింప రక్షింపవే కోలకేశ్యాదిదై త్యేంద్రుల గూర్చవే వేగ నీకోటల
ధారణి నిల్పవే వేదముల్ ధాతకీవిచ్చి సంప్రీతుగా నల్పవే రాధికాగోపికాయాధ
నాధుండవై సద్విహారంబుల జేయవే పూర్వజన్మంబునం దెన్నోమార్గంబుల
గొల్చి నీయాజ్ఞచే వ్రేతలై పుట్టియున్నట్టి మాహిండుల భక్తుల జూచి రక్షింపవే
దేవ! యస్వల్పుడొ కంసునాహ్వనముం గొంచు నీలాంబరాక్రూరయుక్తుడవై
సాగి ప్రీతి భవద్గిశ్వరూపంబు మార్గస్థమా వాకలో గాందిసీనూతికి జూపి
తత్పట్టణంబొంది కుజ్జాదుల గాంచి సంతోషము గూర్చి యీరేడులోకంబుల
సాటిలేనట్టి తత్కామ్యకంబట్ట భంగంబు గావించి తన్మత్తమాలంగముం ద్రుంచి
చాణూరకూటాదుల గూర్చి లోకంబు జీకాకుగాజేయు నాకంసు జోకార్చి
కోకంబుతోనున్న యాయాదవశ్రేణుల బ్రోచి తద్బంధనంబందు దైవాలు నాయు
గ్రసేను దయ జూచి మన్నించి మన్నుచుగాజేసి నీతల్లిదండ్రుల్ ముదంబొంద
వీక్షించి తత్కార మాయించి నీక్షేమముందెల్చి యాగోకులంబెల్ల హర్షింపగా
నుద్ధవుం బుచ్చవే నారదప్రేరితుండైన శ్రీమేచ్చాధుండు బాతాడగా బాటి భర్జిం
పవే తజ్జరాసంధు వేమాటు నోడించి యంతంబునందట్టి భూదేవవాక్యంబు సత్యం
బుగాసల్ప దచ్చెలమందెక్కి యందుండి యబ్ధిసహ ద్వారకజేరి తద్యాదవ
శ్రేణిని జేర్చి కాపాడవే రుక్మిణీసత్యభామాదుల బ్రీతి జెండ్లాడవే భౌమునిం
జంపి యవ్వారి కారాగృహంబందు బల్కుండు భూజనిపుత్రీలలామంబుల వీడి

ప్రేమింపవే యుగసేనుండు తద్విశ్వజిద్యాగముంజేయ బోధించి తంత్రంబు వాచించి దిక్కులలలి గల్వఁగా నీకుమారుండు వీరుండు భూమోహనాకారుఁ డామారు నీమారుగాఁ బంపి యష్టపు సాయంబులఁజేయ నీవేగి మాత్సర్యభీమక్రి యోత్సాహసంపన్నులౌ నాశకున్యాది దైతేయులఁ జంపి యాకంతు దిగ్జేతగా సల్పి తద్యాగరాజంబు రాజేంద్ర భోగీంద్ర దేవేంద్ర యోగీంద్ర పూజ్యంబుఁ బూర్ణంబు నానట్లుగాఁజేసి తద్వాంఛలఁ దీర్పవే సచ్చిదానంద రూపుండవై యప్రమేయుం డవై యాదిమధ్యాంతశూన్యండవై సర్వమాన్యండవై వేదశాస్త్రాద్యగమ్యం డవై భక్తగమ్యండవై నిర్మలాత్మండవై నిర్వికారుండవై నిత్యశుద్ధుండవై నుత్య బుద్ధుండవై స్తుత్యవేదస్వరూపుండవై ధ్యాతవై ధ్యేయమై ధ్యానమై భోక్తవై భోగ్యమై భోగమై యొప్పు నీచెయ్యులఁ జూచి యాశ్చర్యముం బొంది సృష్టించు నాధాతవంచుఁ దయఁ బెంచు విష్ణుండవం చెల్ల దూలించు రుద్రుండవంచుఁ మఱిఁ బెక్కుమార్గంబులఁ గాంచి యగ్గింతు రీలోకులొఱియిశ! లోకేశ! యా లోచనంజేయ నవ్వారలున్నీ వెకావా! సమస్తేంద్రియంబుల దగఁ నీవెకావా! మహారాజ! నీయందె యీలోకముల పుట్టు నీయందె చెన్నుండు నీయందె డిందుఁ సుమీ దేవరాజా! మహాత్మా! భవద్భీతి సూర్యుండు దీపించు సోముండునుఁ వెల్లు వారెంబు వీచుఁ గృశానుండు మండఁ గృతాంతండు శిశిండు నాసప్త సృష్టించు విష్ణుండు రక్షించు రుద్రుండు మాయించు నింద్రుండు నాకంబుఁ బాలించు శేషుండు నేలఁ వహించుఁగదా శేషి! నీమోమునఁ బ్రాప్తాబుల్ మూపులఁ క్షుత్రి యల్ సక్థులఁ వైశ్యులఁ బాదయుగ్మంబునఁ శూద్రులుఁ డెందమం దిందుఁడుఁ గన్నులఁ సూర్యుఁడఁ వక్త్రమం దగ్ని సుత్రాములుఁ బ్రాణమందుఁ జగత్ప్రాణముఁ నాభి స్రవణంబు శీర్షంబునఁ స్వర్గముఁ వీనులఁ దిక్కులుఁ గాల్గనీభూమి నీరీతినే యన్నిలోకంబులఁబుట్టి రాజిల్లవే యీమహారూపుఁగన్నట్టి నిన్నుల బ్రహ్మ దు లెన్నంగలేరన్న నాబోటిపిన్నల నుతింపంగ యత్నింతురోక్కో? పరంధామ! వందారుమందార! గోవింద! రామానుజ! శ్రీధరా! మేశ్వరా! యీశ్వరాజేంద్ర రాజేంద్రపూజావిరాజత్పదా! నీపదాంభోజములఁగొల్చు డెందంబు నిన్నొక్క శీర్షంబు నీగాథలాలించు కర్ణంబులుఁ నీవరాకారముంజూచు నేత్రంబులుఁ నీప్రసాదంబులఁగోరు వక్త్రంబును నిన్నుబూజించు హస్తంబులుఁ నీమహామందిరంబుల బ్రవేశించు పాదంబులఁ నెమ్మి నాకిచ్చి కారుణ్యచిత్తంబుతోడఁ బ్రపన్నుండనా నన్ను మున్నుల ప్రహ్లాదవైరోచని ద్రావదీపార్థదేవర్షి గాంగేయరుక్మాంగదాహేంద్ర సందాంబరీషాదులఁ గాంచినట్టుల్ విలోకించి నాకామముఁ గోపముఁ లోభముఁ మోహముఁ గర్మముఁ మచ్చరంబుఁ విడఁజేసి మన్నించి రక్షింపవే భక్తచింతా

మణి! దీనరత్నమణి! నిర్జరగ్రామణి! లోకచూడామణి! యోయిక్ష్వా నమస్తే
నమస్తే నమః. ౧౨౯

వ! అట్లహరిం బూజించి నమస్కరించి నుతించి యనంతరంబున నమో
నారాయణాయ యని ప్రాణాయామం బొనరించి ప్రణవపూర్వక కేశవాదినామం
బులతో నాపాదమస్తకంబు నర్పించి తద్విధంబుననే తదీయసఖసఖశంఖచక్రగదా
పద్మాసి ధనుర్బాణహల ముసలకొస్తుభ వనమాలా శ్రీవత్సపీతాంబర నీలాంబరవంశీ
వేలేతాలధ్వజ గరుడధ్వజ రథదారుకసుమతి గరుడ కుముద కుముదాక్షునందనునంద
చండప్రచండబలమహాబలాదులను, విష్వక్సేన వినాయక శివవిధి దుర్గాది క్షాలవరుణ
నవగ్రహమాతృకాదులను, దత్తన్తంత్రంబులతోఁ బూజించి నమోవాసుదేవాయ
యను మంత్రంబుతో శతాహుతులను యగ్నియందు వ్రేల్చి ప్రదక్షిణించి మహా
భోగం బర్పించి నమస్కరించి ధ్యాయేత్సదాయనుదానితో ధ్యానించి క్రమ్మఁ
బ్రణమిల్లి నీరాజనంబిడి ఘటిఘటావీణావేణకాంస్యకరతలతాలమర్దలాదిజయ
ధ్యానంబులొప్ప భక్తజనులతోఁ గూడి సత్కథాశ్రవణతత్పరుండై యనన్యప్రేమ
లక్షణభక్తితో నా హర్యగ్రమందు నాట్యం బొనర్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబులం
గావించి తస్మాదిరంబం దా నుందరనందనందనునకు దివ్యశయ్య వేయందగు. ఇట్లా
శ్రీకృష్ణసేవనోనర్చు పుణ్యాత్ముడు బృందారకులునైత మర్చింపఁ దన్నాకపదంబుఁ
బొంది క్రమంబుగా సత్కుల్యైష్ట్యధామంబగు గోలోకంబున కేగి సుఖించు. యుక్త
భుక్తిభక్తిముక్తికరంబగు శ్రీకృష్ణసేవావిధానంబు క్రమంబుగాఁ జెప్పితి. మఱియు
నేమివినవలతువో తెలుపుమన నుగ్రసేనుం దా వ్యాసమహర్షి కిట్లనియె. ౧౩౦

మ! హరిరూపంబున నొప్పు మీవలన నా యజ్ఞాక్షపూజావిధి
గరమాలించితి లోక మెన్నఁగఁ గ్రుథా యగర్వవ్యధామోహమ
త్సరలోభాదిగుణప్రయుక్తమయి త ద్వైరాగ్య మావంతయుగా
సరిగాఁ బొందదు తద్రమావిభున క ర్చిత సేయ దెవ్వేళలోక. ౧౩౧

తే! మోహ మెక్కారణమున నీ భవనమందు
బుట్టినోకొ? మఱి యెట్టుల గిట్టగలదో
కరుణఁ జెప్పగవేడితి దురితదూర!
బాదరాయణి! గుణమణి! వ్యాసమాని! ౧౩౨

శ్లో పరబ్రహ్మనిరూపణము.

చ! అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె యాదవనాయక! యేవిధంబుగా
ఘనగగనాన నొప్పు నుడు కాంతునిబింబము క్రింది నీటిలోఁ
గనుపడి కంపమొందినటు కారణకారణుడైన యా పరా
త్ముని ప్రతిబింబ మీ జగతి మోహదమై జనియించి యొప్పెడిక. ౧౩౩

క॥ మాయాకాలమనంబులఁ, గాయజగుణములను మఱి గుఁకర్మంబులచే
బ్రాయముగ బనుఁడు బద్ధం,డౌ యాదవనాథ ! యిది నిఁగనుమానమునూ.

అ॥ అట్లు బద్ధుడై నఁయాలఁడు కాచనై, కలగుణములఁ గనులఁగించి బాల
వారి సర్పములనిఁభ్రమియించి మోహించి, సంచరించి యాదఁసంచరించు.

వ॥ ఇజ్జగంబు విశేషంబుగా రజస్తమోగుణమయంబును, గావ్విచిత్కంబుగా
సత్వగుణమయంబును మోహమయంబును మనోవిలాసంబును, జంచలంబును,
భౌతికరంబును, నానావికారసంయుతంబునునై యలాలచక్రంబువలె నొప్పు
చుండునని యెఱుంగుమన నుగ్రసేనుం డానందించి మునివరా ! పండితుల
శ్రీకృష్ణుని జపమార్గమం దెన్ని తెన్నుల నెన్ని ధ్యానింతురో తద్బ్రహ్మలక్షణం
బెద్దియో తెలియఁజేయ వేఁడెదనని నమస్కరింప నా వ్యాసుండు ప్రసన్నవదనుండై
యడువరున క్రిట్టనియె.

౧౩౬

చ॥ జనసమృత్తిక్రథాప్రభృతి ఁ షట్కవిరోధసఖత్వ బాల్యయా

వనజతరత్వకష్టసుఖ ఁ భావసమున్నతి తృప్తిధాధిరో

గనివహభీతు లెవ్వయు న ఁ ఖండుఁ డనశ్వరుడైన యా పరా

త్మనకణువేసి లేవనుచు ఁ బుద్ధి నెఱుంగుమ ! యాదవేశ్వరా !

౧౩౭

సీ॥ కాకశరీరంబుఁగాక ప్రాణంబులు, గాక యింద్రియములుఁగాక మనము

గాక మనీషయుఁగాక చిత్తంబును, గాక యహంకృతిఁగాక గుణము

గాక తన్మాత్రలుఁగాక శూన్యంబును, గాక స్థూలమును సూక్ష్మమునుగాక

గాక ప్రాస్వంబునుఁగాక దీర్ఘంబును, గాక వర్తంబులుఁగాక జడము

తే॥ కాదుకాదనునదికాకఁకాదుకాదు, కాదనెడి దానియందునఁగఁగించఁబడుచు

శాశ్వతంబయి యెయ్యదిఁచక్క వెలుగు, చుండునో యిది పరమాత్మయ్యుర్వరేశ !

సీ॥ నిర్విశేషండునుఁనిష్కారణుండు ని,ర్వాణప్రదుండు నిఁరామయుండు

నిర్వికారుండునుఁనిర్వికల్పుండని, ర్వాచ్యుండు పరుఁడు నిఁరంజనుండు

ద్రిగుణాశ్రయుండునుఁద్రిజగత్స్వయాపుండు, నమలాత్మఁడఁగఁ ద్రిమూర్త్యాత్మకుండు

సంకల్పరహితుండుఁజగదేకదేవుండు, సచ్చిదానందుండుఁశాస్త్రయోని

తే॥ యాదిమధ్యాంతరహితుండు ఁ నప్రమేయుఁ

డక్షరుండు సంతర్యామి ఁ యతులితుండు

సర్వకారణాతితుండు ఁ సాధుహృన్ని

వాసుఁడునుగాదె బ్రహ్మంబు ఁ పార్థివేంద్ర !

౧౩౮

తే॥ ఇట్టి పరమాత్మ తనలోనఁనెల్లజనము, చేష్ట లుడుగుచు శయనంబుఁజెందునపుడు
గోచరింపక యెరుల క ఁ కుంతితముగ, మేలుకొనిచూచుచుండునో ఁ మేరుధీర !

చ॥ స్ఫటికమునందు నెట్లితర ధర్మములేవియు సంక్రమింపవో
యెటు లనలానిలాంబరము ధర్మములధానియుటాని జిక్కవో
యెటుల గుణత్రయంబునఁ బ ధర్మములు సిక్కుక సంతతంబు ను
త్కటముగ వెల్లు నిర్మలవి ధర్మమున సజ్జనవందనీయుడై. ౧౮౧

తే॥ వ్యంగ్యశాస్త్రప్రపదస్ఫటికవాదలక్షణాదులకు నట్టి పరమాత్మయందనపును
తాకికోర్తులఁ దెలియునే? లలితచరిత్ర, దేవకానుజ! ద్వారావతీపురీక! ౧౮౨

మానినీ వృత్తము.

గొండలు పేళగఁ ధర్మములసేతగ, గొండలు కర్తగఁ ధర్మముల గో
విందుగఁ గొండలు ధర్మముగఁ గొండలు, వేదగఁ గొండలు ధర్మములగాఁ
గొండలు శూన్యగఁ గొండలు బ్రహ్మగ, గొప్పకతంబని కుంభిని ని
ట్లందలు నారసి యన్నివిధంబుల, నాపరమాత్మను సందురుగా. ౧౮౩

చ॥ వెండియు గుణంబులకుఁ జిక్క మామయ నంటక యింద్రియాంతఃకరణ
చతుష్టయంబులకు గోచరింపక వేదములకు నైత మెటుంగఁబడక త్రైకాలికాబా
ధ్యంబై యాపరమాత్మ ప్రకాశించు. అందు విస్ఫులింగంబు లగ్నియందు లీనంబై
నట్లు సర్వంబును లయంబు బొందుచుండు. జనుండు విద్వాంసులచే వాసుదేవుండని
చెప్పంబును హిరణ్యగర్భునిం బరమాత్మతత్వంబుగాఁ దెలిసికొని మోహంబు విడిచి
యసంగుండై సంచరింపందగు. చంద్రుం డేకకుండయ్యు నుదకపాత్రబృందంబునం
బహుత్వంబు జెందుచందంబునను వీతిహోత్రుం డొక్కండయ్యు గాఢసముచ్చ
యంబునందు వివిధత్వంబు గాంచినకరణిని నాపరమాత్మ యొంటివాడయ్యు స్వకృత
దేహాదిబాహ్యభ్యంతరంబులం బ్రవేశించి యనేకత్వంబుగాంచు. సూర్యోదయంబునఁ
దమంబు నశించి గృహపరికరంబులు గనుపడినట్లు జ్ఞానోదయంబునం దమంబు
నశించి పరమపదంబు గోచరించుచుండు. ఏకపదార్థంబు భిన్నభిన్నవృత్తులుగల యిం
ద్రియంబుల కనేకవిధంబులైనట్లు కేసస్వయంబునందగు నాకేవలండును భిన్నశాస్త్ర
పారంగతులగు మహర్షులకు వివిధవిధంబులుగా వర్ణనార్హుండయ్యె. అపరంభా
ముండే యాశ్రీకృష్ణుం డగుట ననుస్మరించుచుంటినని చెప్పి వ్యాసుం డాయుగ్ర
సేను ననుమతిం గొని యాదపు లాలోకించుచుండ నంతర్హితుండయ్యె. ౧౮౪

శ్రీగర్గభాగవత పతనాదిఫలము.

తే॥ జనక! యిట్టిప్లు నీకు విజ్ఞానఖండ, మేనుజెప్పితి శ్రీగర్గ కృతము సర్వ
దోషహరము బుణ్యంబు జాతుష్పదార్థ, దమగు దివ్యకోశంబిది ధరణినాథ!
సీ॥ నయనపర్వమొనర్చు సవఖండములతోడ, దనరారుచుండెడి ధరణికరణి
సర్గముల సేయఁగాఁ జను నవబ్రహ్మల, బరగుచుండెడి పరబ్రహ్మమువలె

బ్రవిమలంబులయిన * నవరత్నములతోడ, నతిశయించెడి నిజ * రాంగుళివలె
 నవ్యంబులైన తన్నవరసంబులతోడ, బొల్పారు శ్రీకృష్ణ * మూర్తిమాడ్కి
 తే! దివ్యనవఖండములతోడ * దేజరిలెడి, గర్గభాగవతంబిది * కలుషహరము
 పుణ్యకరమును బురుషార్థ * భూరిదంబు, విశ్వవిజ్ఞానదమునయి * వెలుగుఁగాదె
 ఆ! ఇద్దివిన్నవార * లిహలోకసౌఖ్యముల్, బొంది గోజగతిని * జెందఁగలరు
 భీతుఁ డిద్దివిని * భీతిని విడుచును, బామరుండువినఁ * బండితుడగు. ౧౪౭
 ఉ! ఇంబుగ వంధ్యయైనసతి * యేనియు స్నానముజేసి దివ్యపీ
 తాంబరముంధరించి పతి * యాజ్ఞను గైకొని భక్తి నిట్టి గ్రం
 థంబును విన్నచో ద్వారను * దజ్జలజేక్షుఁగసామ్యపుత్రజా
 లంబును గాంచు శోభనవి * లాసము లొప్ప స్వధామమందున. ౧౪౮
 తే! రోగి యిద్ది వినచో నిరోగియగును, బేద యిద్ది యాలించిన * విత్రవంతుఁ
 డగును బద్ధుండు విన్నచో * నట్టిబంధ, సంబునుండి ముక్తుండగు * నవ్యచరిత!
 సీ! క్షుత్రియుండికృతి * గార్తికమాసంబు, నందు నాలించిన * నధికభక్తి
 బార్ధిపులందఱు * బలులిడి మ్రొక్కఁగా, సూతమాగధముఖుల్ * స్తుతులొనర్ప
 వారనారీమణుల్ * బాడుచు నాడంగ, సుందరపుత్రకుల్ * సారిడిమెలఁగ
 వింధ్యాచలోద్భవ * ద్విపములు జెన్నార, సింధుతురంగమ * శ్రేణియొప్ప
 తే! నిత్యకల్యాణములుగల్గ * నిఖిలభూమి, మండలంబు వర్ణాశ్రమ * మహితధర్మ
 ములనునిలుపుచుఁ బాలింపఁగలఁడురాజ, చంద్ర! యీవిషయంబు నిఃస్సంశయంబు
 తే! ఏవఁడురావ్యఖురంబులు * హేమశృంగ, ములునుదామ్రపృవ్థంబును * భూషణములు
 బరగవత్ససంయు క్తగో * ద్వయమునుబ్రతి, ఖండమందిడునోవాడు * గాంచుఁగోర్క.
 ఆ! కారణంబులేక * గర్గభాగవతంబు, వినిన సత్పురుషుని * ఘన హృదయక
 మలమునందు సతము * మాధవుఁడొప్పుచు, ధన్యతముగఁజేయుఁ * దధ్యమిద్ది.
 క! ఈరహి బహులాశ్వునకా, నారదుఁ డుపదేశమును నొ * నర్చి యనుమతిం
 గోరి నభోమార్గంబును, జేరఁగదా శౌనక! ముని * శేఖర! మఱియు. ౧౪౯
 క! జనకమహారాజీకృతి, విని ధన్యుడనైతి నంచు * వేమణు స్వాంతం
 బునఁ దలఁచుచుఁ జెలఁగెను శ్రీ, వనజేక్షుభక్తిభరిత * భావముతోడ. ౧౫౦
 తే! నీదుకోర్కొని జెప్పితి * నేను దీని, శౌనకా! యన్న నమ్ముని * త్కూనురేంద్ర!
 నాకు హరిభక్తిగల్గెల్లె * ధన్యత ఘటిల్లె, ననఁగ గర్గమహర్షియు * ననియె నిట్లు.
 మ! ధరణీభారనివారకుండు మధుర * భావప్రతీత్యుజ్జ్వల
 స్మరణీలోలుఁడు శూరవంశజుని * ప్రోద్యత్సుఖాంశుండు స
 చ్చరితుండు * మునిశుద్ధమానససర * శ్చక్రాంగభూతుండునా
 హరి రక్షించుత మిమ్ము మమ్ము ననయం * బానంద మేపారఁగా. ౧౫౧

తే॥ ఇట్లు సర్గవిసర్గవిహిత హరికథ, శౌనకాదులకుఁ జెప్పి, సర్వమునులు
భక్తి సాగనంపఁగ మునిపటలతిలకుఁ, జైన గర్గుడు గర్గావ్యాయాద్రి కరిగె.

శా॥ శ్రీమద్వాదశయోజనాయతమహః, సింధూజ్జ్వలద్వారకా
ధామా! యోగిమునీంద్రసన్నతపరం, ధామా! శుభోత్సాహము
త్సీమా! యాదవవార్ధిసోమ! యథయ, శ్రీకృష్ణనామా! మహా
ద్దామా! దుష్టవిరామ! కామసమ! రా, ధామానసాజ్ఞార్యమా! ౧౪౮

ఉపేంద్రవజ్రము.

నిరంజనా! నిర్గుణ! నిర్వికల్పా! నిరీశ! నిర్వాణద! నిర్వికారా!
నిరీహ! నిష్కారణ! నిర్విశేషా! పరాత్పరా! వైదిక! భాగధేయా!

గద్యము:- ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్రాపస్తంబసూత్ర, భారద్వాజసగోత్ర, చిపుకుల
కులజలధికశానిధి, కోటమాంబాకామయ తనయ, లక్ష్మీదేవీ

సుబ్రహ్మణ్య దత్తపుత్ర, శ్రీకృష్ణప్రసాదాసాదిత కవిత్వ
నిశ్చయ, సుజనవిధేయ, శ్రీనివాసాపరనామధే
యాప్తయశాస్త్రిచే నాంధ్రీకృతంబైన

శ్రీగర్గభాగవతం బందలి

విజ్ఞానఖండము

సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హరిః ఓం తత్సత్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

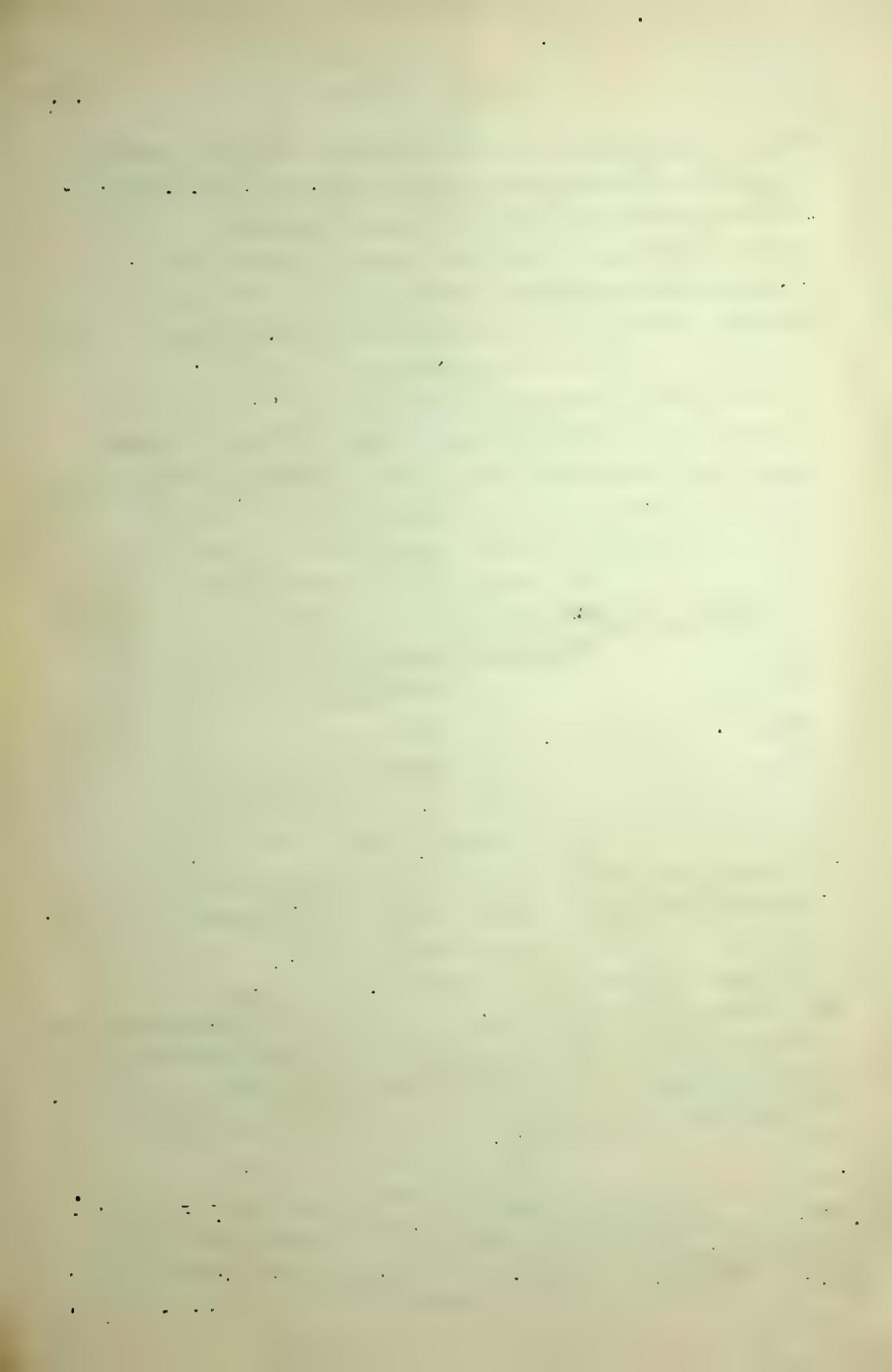
శా॥ భారద్వాజపవిత్రగోత్రజడనా, పస్తంబసూత్రుండ సీ
తారామప్రియశిష్యుడ౯ జపుకులో, త్కర్ణాన్వయాభ్యుబ్ధ౯
శ్రీరాధేశపదారవిందవిలస, చ్చిత్రాళి నవ్పయ్య సీ
ధీరవ్రస్తుత గర్గభాగవతము౯, దెల్పించితి౯ బూర్తిగా౯.

తే॥ ఐదువేలపై నిర్వదైదబ్దములును, గ్రాలఁ గలియుగమందున, శాలివాహ
శకమునందు నష్టాదశశతశతరదలపైని సలుబదియాఱ్ఱొద్దువలలు తఱిసి.

క॥ రక్తాక్షివత్సరంబున, యుక్తవిజయవశమియందు, నుర్వీజను లా
సక్తినిఁ జూడఁగ నీకృతిఁ, బ్రాక్తన పాపంబుదొలగఁ, బ్రకటించితిఁగా.
మంగళంమహత్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్లో॥ “స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం న్యాయేనమార్గేణ మహింమహిశాః
గోబ్రాహ్మణేభ్యః శ్మశ్రుణుస్త నిత్యం లోకాస్సమస్తా స్సుఖినోభవంతు”

త ప్పా ప్పల పట్టి.

—0000—

పుట.	పంక్తి.	తపస్.	ఒత్ప.
౨	౩౧	శ్రీకృష్ణుండు	శ్రీకృష్ణుండు
౩	౧౫	తాడుముల్	తాడులగా
౩	౧౯	హితార్థకబాల	హితార్థక
౩	౨౫	భాద్య	భాద్య
౭	౨౫	బృందీష్టార్తి	బృందీష్టార్తి
౮	౭	రామరా	రామగా
౧౭	౩	నాంకతిస్థ	నాంకతిస్థ
౨౪	౧౪	మారడమ్మ	మాడరమ్మ
"	౨౯	యశోలస	యశోలస
౨౯	౨౨	ధ్వంసముగా	ధ్వంసముగా
౩౩	౬	గానపు	గానన
౪౨	౭	స్వగ్విణీ	స్వగ్విణీ
౪౬	౨౩	లీల	లీల
౫౫	౧౧	గమునక	గంబున
౫౬	౬	స్పర్శ	స్పృష్టి
౫౯	౧	"	"
౬౨	౬	హస్తుండొట	హస్తుండొట
"	౨౫	తన్నికాంత	తన్నికాంత
౬౩	౧౩	రకార	యరేఫ
౬౬	౧౫	ప్రకృతియె	ప్రకృతియె
౮౮	౨౪	నాజ్ఞ నవనిశేరః దలఁచి తొలుత సర్వ	నాజ్ఞ నవనిశేరదలఁచి తొలుతఁ
౯౫	౮	పద్మోల్లస	పద్మోల్లస
౧౦౪	౧౨	మలనయను	మలనయనుని
౧౦౬	౧౧	దక్షిణంబుగా	దక్షిణంబుగా
౧౦౮	౨౧	మహిళగా	మహిళకుఁ
౧౧౨	౨౬	కారుణకారణిక	కారుణకారుణిక
౧౨౯	౧౫	కొలుకూ	కొలుపుకూ

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౧౪౨	౨౨	సుట్టు	సుట్టు
౧౪౩	౧౮	శ్రీధరుఁబడఁబ్రహరించి	శౌరి వడునట్టులఁగొట్టి
౧౪౮	౨	యలరితివిగ	పొందితివిగ
౧౬౨	౧౭	కిరి	కిరి
౧౬౩	౨౩	బాపురపతియ	బాపురవాధుడ
౧౮౫	౨౭	యటు	యటుల
౧౮౯	౩	దది	దధి
౧౯౭	౧౦	త్రాడ	త్రాడ
౧౯౯	౨౫	త్రావా	త్రాహి
౨౩౭	౧౦	బ్రహ్మయ	బ్రహ్మమ
"	౩౦	"	"
౨౭౦	౧౩	తగిన	తగిన
౨౯౨	౩	సక్రమంబుగ	క్రమముగా దివ్య
౩౦౫	౩౦	మధురగఁవ్యాదుల్	దధిపయఁసన్నుల్
౩౦౯	౨౬	ద్దండ	దుద్దండ
౩౧౫	౭	జేయంగ	జేయంగ
౩౧౭	౪	వాక్రువ్వె	వాక్రువ్వె
౩౧౯	౨౩	బీయ్య	బీయ
౩౨౦	౨౩	బాదరిస్థలం	బాదరాశ్రమం
"	౩౦	బాదరాశ్రమమున	బాదరశాసనమున
౩౨౧	౨౭	నందనుండు	నందనుండు
౩౨౩	౧౮	గూడుయుగ	గూడుటయుగ
౩౨౪	౩౨	నిర్ధి	ర్ధిని
౩౨౭	౨౨	దృఢామణి మైథిలా !	దృఢమాలలామంబునగ
౩౨౯	౧౬	ధాత్యా)	గోతా)
౩౩౦	౧౮	క్షేమకరంబులాట	క్షేమదమాట నిష్ఠ
౩౪౮	౧	క్రమముగ	నెట్టన
౩౫౪	౨౮	తచ్చీరల	యా చీరల
"	"	చీరలగ	చీరముల్
౩౬౧	౯	ఇట్టుల	అట్టుల

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩౯౫	౨౨	లయ్యెను ఘోరరణంబు	మాత్ర మహారణమయ్యె
"	౨౬	నీదునో	నామనో
౪౦౫	౩౧	జెడి	జేడి
౪౧౦	౨౩	దంతవక్త్రుడు గడ్డ	నాతః దాత్యగదనా
౪౧౧	౧౪	భయమిను	భయమిన్దు
"	౧౮	జేసగింపు	జేవగింపు
౪౨౦	౨	కరుణతోడ	నదయుడగుచు
౪౨౧	౧౨	కాశ్యపి	కాశ్యపి
౪౩౧	౧౩	ముంగల	చెంతను
౪౩౨	౧౯	వమమరవలె	వమమరవలె
౪౪౨	౨౨	భిన్నాంఘ్రియై	భిన్నాంఘ్రియై
౪౪౩	౯	ధనువుంగొనిటం	విలుబూనుచుడం
౪౪౫	౨౬	దద్యాణ	నాబాణ
౫౧౬	౧౯	బరుబ్రహ్మ బలు	బలుబ్రహ్మంబును
౫౨౯	౨౦	తైకొనుమ ! దయ	సద్దయగొనుమా !
౫౩౪	౧౬	యన నామునియు	పర ! యన మునియు
౫౩౯	౧	కరణిదనరి	సరణిదనరి

☞ ఇంకను స న ప వ థ ధ ల శ రేఫ శకటరేఫాధానుస్వారాది వ్యత్యయంబులను మన్నించి వలసినట్లు సవరించుకొని పఠింప దోషజ్ఞులను బ్రార్థించు చున్నవాడను.

చి. అ. శా.

గంటూరు: కన్యకా ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడియె.

20-4-1926.

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
BHANA SIKHASAL, JAGAMONDIR.
LIBRARY

Jagadwadi Math, VARANASI.

Acc. No. ~~3870~~ 5508

